Republica Moldova

PARLAMENTUL

COD Nr. CC1107/2002
din 06.06.2002

CODUL CIVIL AL REPUBLICII MOLDOVA

Publicat : 01.03.2019 în MONITORUL OFICIAL Nr. 66-75 art. 132 Data intrării în vigoare

MODIFICAT

LP112 din 22.05.25, MO257-260/28.05.25 art.300; în vigoare 28.05.25

---

* Republicat în temeiul Legii nr.133 din 15.11.2018 – Monitorul Oficial al Republicii Moldova, 2018, nr. 467-479, art.784

Modificat şi completat prin legile Republicii Moldova:

LP133 din 15.11.18, MO467-479/14.12.18 art. 784; în vigoare 01.03.19

LP272 din 29.11.18, MO462-466/12.12.18 art. 776; în vigoare 12.01.19

LP304 din 21.12.17, MO7-17/12.01.18 art.64; în vigoare 12.01.18

LP225 din 15.12.17, MO464-470/29.12.17 art.790; în vigoare 29.12.17

LP178 din 21.07.17, MO301-315/18.08.17 art.537

LP58 din 06.04.17, MO119-126/14.04.17 art.197; în vigoare 31.07.18

LP66 din 13.04.17, MO171-180/02.06.17 art.297

LP80 din 05.05.17, MO162-170/26.05.17 art.284

LP211 din 29.07.16, MO338-341/30.09.16 art.698

LP200 din 28.07.16, MO338-341/30.09.16 art.696; în vigoare 30.03.17

LP185 din 22.07.16, MO306-313/16.09.16 art.655; în vigoare 16.03.17

LP160 din 07.07.16, MO306-313/16.09.16 art.647

LP201 din 28.07.16, MO293-305/09.09.16 art.630; în vigoare 09.09.16

LP6 din 26.02.16, MO79-89/01.04.16 art.144; în vigoare 01.10.16

LP90 din 29.05.14, MO169-173/27.06.14 art.379

LP53 din 03.04.14, MO99-102/25.04.14 art.253

LP43 din 27.03.14, MO99-102/25.04.14 art.247

LP203 din 12.07.13, MO191-197/06.09.13 art.621; în vigoare 06.03.14

LP155 din 28.06.13, MO173-176/09.08.13 art.582

LP116 din 23.05.13, MO146-151/12.07.13 art.456

LP31 din 07.03.13, MO69-74/05.04.13 art.223

LP184 din 11.07.12, MO166-169a/16.08.12 art.571; în vigoare 16.11.12

LP33 din 06.03.12, MO99-102/25.05.12 art.330

LP23 din 01.03.12, MO54-59/23.03.12 art.172; în vigoare 23.06.12

LP88 din 21.04.11, MO107-109/01.07.11 art.284

LP113-XVIII din 18.12.09, MO197-200/31.12.09 art.656

LP163-XVI din 09.07.08, MO140-142/01.08.08 art.574

LP280-XVI din 14.12.07, MO94-96/30.05.08 art. 349

LP250-XVI din 22.11.07, MO37-39/22.02.08 art.102; în vigoare 01.08.08

LP130-XVI din 07.06.07, MO94-97/06.07.07 art.418

LP262-XVI din 28.07.06, MO126-130/11.08.06 art.641

LP60-XVI din 28.04.05, MO92-94/08.07.05 art.431

LP206-XV din 29.05.03, MO149/18.07.03 art.598

Parlamentul adoptă prezentul cod.

Cartea întîi

DISPOZIŢII GENERALE

T i t l u l I

DISPOZIŢII COMUNE

Capitolul I

LEGISLAŢIA CIVILĂ

Articolul 1. Principiile legislaţiei civile

(1) Legislaţia civilă este întemeiată pe recunoaşterea egalităţii participanţilor la raporturile reglementate de ea, protecția vieții intime, private și de familie, recunoașterea inviolabilităţii proprietăţii, a libertăţii contractuale, protecția bunei-credințe, protecția consumatorului, recunoașterea inadmisibilităţii imixtiunii în afacerile private, necesităţii de realizare liberă a drepturilor civile, de garantare a restabilirii persoanei în drepturile în care a fost lezată şi de apărare a lor de către organele de jurisdicție competente.

(2) Drepturile civile pot fi limitate prin lege organică doar în temeiurile prevăzute de Constituţia Republicii Moldova.

Articolul 2. Raporturile reglementate de legislaţia

civilă

(1) Legislaţia civilă determină statutul juridic al participanţilor la circuitul civil, temeiurile apariţiei dreptului de proprietate şi modul de exercitare a acestuia, reglementează obligaţiile contractuale şi de altă natură, alte raporturi patrimoniale şi personale nepatrimoniale dintre subiectele raporturilor juridice civile.

(2) Raporturile familiale, locative, raporturile de muncă, de exploatare a resurselor naturale şi de protecţie a mediului înconjurător, ce corespund prevederilor alin.(1), sînt reglementate de prezentul cod şi de alte legi.

(3) Raporturile privind realizarea și apărarea drepturilor omului și a libertăților fundamentale, a altor valori nepatrimoniale sînt reglementate de prezentul cod și de alte legi în lumina dispozițiilor și principiilor stabilite de tratatele internaționale în materie de drepturi ale omului și libertăți fundamentale.

(4) Subiecte ale raporturilor juridice civile sînt persoanele fizice și juridice, cele care au calitate de profesionist, precum și cele care nu au această calitate.

Articolul 3. Consumatorul şi profesionistul

(1) Are calitatea de consumator orice persoană fizică care, în cadrul unui raport juridic civil, acționează predominant în scopuri ce nu țin de activitatea de întreprinzător sau profesională. Persoana fizică nu are calitatea de consumator dacă cealaltă parte a raportului juridic civil nu are calitatea de profesionist.

(2) Are calitatea de profesionist orice persoană fizică sau juridică de drept public sau de drept privat care, în cadrul unui raport juridic civil, acţionează în scopuri ce ţin de activitatea de întreprinzător sau profesională, chiar dacă persoana nu are scopul de a obţine un profit din această activitate.

(3) Persoana care, într-un raport juridic civil, corespunde atît dispoziţiilor alin. (1), cît şi dispoziţiilor alin. (2) se consideră consumator dacă recunoaşterea acestei calităţi îi oferă o anumită protecţie juridică, iar în celelalte cazuri persoana se consideră profesionist.

Articolul 4. Legislaţia civilă

(1) Legislaţia civilă constă în prezentul cod, în alte legi, în ordonanţe ale Guvernului şi în acte normative subordonate legii, care reglementează raporturile prevăzute la art.2 şi care trebuie să fie în concordanţă cu Constituţia Republicii Moldova.

(2) Actele normative subordonate legii se aplică la reglementarea raporturilor civile doar în cazurile în care sînt emise în temeiul legii şi nu contravin ei.

(3) Legislația civilă se interpretează și se aplică în concordanță cu Constituția Republicii Moldova, Convenția europeană pentru apărarea drepturilor omului și a libertăților fundamentale, precum și cu celelalte tratate la care Republica Moldova este parte.

(4) La interpretarea și aplicarea legislației civile se ține cont de nevoia de a promova aplicarea uniformă a dispozițiilor legale, buna-credință, precum și certitudinea juridică.

Articolul 5. Uzanţa

(1) Uzanța este o regulă de conduită care, deși neprevăzută de legislație, este larg recunoscută și respectată în mod regulat într-un anumit domeniu al raporturilor civile.

(2) Uzanţa se aplică numai dacă nu contravine legii, ordinii publice şi bunelor moravuri, precum și actului juridic.

Articolul 6. Analogia legii şi analogia dreptului

(1) În cazul nereglementării prin lege ori prin acord al părţilor şi lipsei de uzanţe, raporturilor prevăzute la art.2 li se aplică, dacă aceasta nu contravine esenţei lor, norma legislaţiei civile care reglementează raporturi similare (analogia legii).

(2) Dacă aplicarea analogiei legii este imposibilă, drepturile și obligațiile părților se determină în funcție de principiile legislației civile și de echitate (analogia dreptului).

(3) Nu se admite aplicarea prin analogie a normelor care limitează drepturile civile sau care stabilesc răspundere civilă.

(4) Instanţa de judecată nu este în drept să refuze înfăptuirea justiţiei în cauzele civile pe motivul că norma juridică lipseşte sau că este neclară.

Articolul 7. Acţiunea în timp a legii civile

(1) Legea civilă nu are caracter retroactiv. Ea nu modifică şi nici nu suprimă condiţiile de constituire a unei situaţii juridice constituite anterior, nici condiţiile de stingere a unei situaţii juridice stinse anterior. De asemenea, legea nouă nu modifică şi nu desfiinţează efectele deja produse ale unei situaţii juridice stinse sau în curs de realizare.

(2) Legea nouă este aplicabilă situaţiilor juridice în curs de realizare la data intrării sale în vigoare.

(3) De la data intrării în vigoare a legii noi, efectele legii vechi încetează, cu excepţia cazurilor în care legea nouă prevede altfel.

(4) În cazul situaţiilor juridice contractuale în curs de realizare la data intrării în vigoare a legii noi, legea veche va continua să guverneze natura şi întinderea drepturilor şi obligaţiilor părţilor, precum şi orice alte efecte contractuale, dacă legea nouă nu prevede altfel.

(5) În situaţiile prevăzute la alin.(4), dispoziţiile legii noi se aplică modalităţilor de exercitare a drepturilor sau de executare a obligaţiilor, precum şi de înstrăinare, preluare, transformare sau de stingere a acestora. De asemenea, dacă legea nouă nu prevede altfel, clauzele unui act juridic încheiat anterior intrării în vigoare a legii noi contrare dispoziţiilor ei imperative sînt, de la această dată, lipsite de orice efect juridic.

(6) Dispozițiile legii noi privitoare la termenele de prescripție atît extinctivă, cît și achizitivă (uzucapiune) se aplică termenului de prescripție care a început să curgă înainte de data intrării ei în vigoare și nu a expirat înainte de acea dată. În acest caz, termenul curs anterior se ia în cont. Începutul, suspendarea și întreruperea termenului de prescripție se determină, pentru perioada anterioară intrării în vigoare a legii noi, de legea veche.

(7) Dacă termenul de prescripție prevăzut de legea nouă este mai scurt decît cel prevăzut de legea veche, atunci, începînd cu data intrării în vigoare a legii noi, începe să curgă un nou termen de prescripție în condițiile legii noi. În acest caz, termenul curs anterior nu se ia în cont. Dispozițiile prezentului alineat se aplică și în cazul în care legea nouă declară prescriptibil extinctiv dreptul la acțiune care conform legii vechi era imprescriptibil extinctiv.

(8) În cazul menționat la alin. (7), dacă termenul de prescripție prevăzut de legea veche expiră înainte de termenul de prescripție prevăzut de legea nouă, prescripția se împlinește la expirarea termenului stabilit de legea veche.

Articolul 8. Legislaţia civilă şi tratatele internaţionale

Dacă prin tratatul internaţional la care Republica Moldova este parte sînt stabilite alte dispoziţii decît cele prevăzute de legislaţia civilă, se vor aplica dispoziţiile tratatului internaţional.

Capitolul II

APARIŢIA DREPTURILOR ŞI OBLIGAŢIILOR CIVILE.

EXERCITAREA ŞI APĂRAREA DREPTURILOR CIVILE

Articolul 9. Temeiurile apariţiei drepturilor

şi obligaţiilor civile

(1) Drepturile şi obligaţiile civile apar în temeiul legii, precum şi în baza actelor persoanelor fizice şi juridice care, deşi nu sînt prevăzute de lege, dau naştere la drepturi şi obligaţii civile, pornind de la principiile legislaţiei civile.

(2) Drepturile şi obligaţiile civile apar:

a) din contracte şi din alte acte juridice;

b) din acte emise de o autoritate publică, prevăzute de lege drept temei al apariţiei drepturilor şi obligaţiilor civile;

c) din hotărîre judecătorească în care sînt stabilite drepturi şi obligaţii;

d) în urma creării şi dobîndirii de bunuri în temeiuri neinterzise de lege;

e) în urma elaborării obiectelor de proprietate intelectuală;

f) în urma cauzării de prejudicii unei alte persoane;

g) în urma îmbogăţirii fără justă cauză;

h) în urma altor fapte ale persoanelor fizice şi juridice şi a unor evenimente de care legea leagă apariţia unor efecte juridice în materie civilă.

Articolul 10. Exercitarea drepturilor şi executarea

obligaţiilor

(1) Persoanele fizice şi juridice participante la raporturile juridice civile trebuie să îşi exercite drepturile şi să îşi execute obligaţiile cu bună-credinţă, în acord cu legea, cu contractul, cu ordinea publică şi cu bunele moravuri. Buna-credinţă se prezumă pînă la proba contrară.

(2) Neexercitarea de către persoanele fizice şi juridice a drepturilor civile ce le revin nu duce la stingerea acestora, cu excepţia cazurilor prevăzute de lege.

Articolul 11. Buna-credință

(1) Buna-credință este un standard de conduită a unei părți, caracterizată prin corectitudine, onestitate, deschidere și luarea în cont a intereselor celeilalte părți la raportul juridic.

(2) În special, este contrar bunei-credințe ca o parte să acționeze în contradicție cu declarațiile pe care le-a făcut anterior sau cu comportamentul pe care l-a avut anterior în cazul în care cealaltă parte, în detrimentul său, s-a bazat în mod rezonabil pe acele declarații sau acel comportament.

Articolul 12. Caracterul rezonabil

Caracterul rezonabil, prevăzut într-o dispoziție legală sau într-un act juridic, se apreciază în mod obiectiv, luînd în considerare natura și scopul elementului supus aprecierii, circumstanțele cazului, precum și uzanțele și practicile pertinente.

Articolul 13. Abuzul de drept

(1) Niciun drept subiectiv nu poate fi exercitat predominant în scopul de a cauza altei persoane un prejudiciu sau a-i dăuna în alt mod (abuzul de drept).

(2) În cazul abuzului de drept, instanța de judecată, ținînd cont de natura și consecințele acestuia, refuză titularului în apărarea dreptului subiectiv exercitat abuziv sau, după caz, îl obligă la încetarea exercitării abuzive.

(3) Dacă abuzul de drept a dus la încălcarea dreptului subiectiv al unei alte persoane, aceasta poate cere repararea prejudiciului cauzat.

Articolul 14. Interdicția invocării comportamentului

propriu ilicit sau de rea-credință

(1) Nicio persoană nu poate invoca, la întemeierea pretenției sale, fapta ilicită sau de rea-credință pe care tot ea a săvîrșit-o sau la care a participat.

(2) Nicio persoană nu poate obține un avantaj din comportamentul său ilicit sau de rea-credință.

Articolul 15. Apărarea judiciară a drepturilor civile

(1) Apărarea drepturilor civile încălcate se face pe cale judiciară.

(2) Modul de soluționare a litigiului dintre părţi pînă la adresare în instanţă de judecată poate fi prevăzut prin lege sau contract.

(3) Apărarea drepturilor civile pe cale administrativă se face doar în cazurile prevăzute de lege. Hotărîrea emisă pe cale administrativă poate fi atacată în instanţă de judecată.

(4) Referințele din prezentul cod la un judecător sau la o instanță de judecată sînt referințe și la alte organe de jurisdicție competente în condițiile legii, iar referințele la dispozițiile legale de procedură civilă sînt referințe și la regulile de procedură ale respectivelor organe de jurisdicție competente.

Articolul 16. Metodele de apărare a drepturilor civile

(1) Apărarea dreptului civil se face, în condițiile legii, prin:

a) recunoașterea dreptului;

b) restabilirea situației anterioare încălcării dreptului și suprimarea acțiunilor prin care se încalcă dreptul sau se creează pericolul încălcării lui;

c) constatarea sau, după caz, declararea nulității actului juridic;

d) declararea nulității actului emis de o autoritate publică;

e) impunerea la executarea obligației în natură;

f) autoapărare;

g) repararea prejudiciului patrimonial și, în cazurile prevăzute de lege, a celui

nepatrimonial;

h) încasarea dobînzii de întîrziere sau, după caz, a penalității;

i) rezoluțiunea sau modificarea contractului;

j) neaplicarea de către instanța de judecată a actului ce contravine legii emis de o autoritate publică;

k) alte căi prevăzute de lege.

(2) Metodele de apărare prevăzute la alin. (1) pot fi invocate dacă sînt întrunite condițiile stabilite de lege și, după caz, de actul juridic pentru aplicarea acestora.

Articolul 17. Declararea nulităţii actului ce contravine

legii emis de o autoritate publică

(1) Actul, emis de o autoritate publică, ce încalcă drepturile şi interesele civile ocrotite de lege ale unei persoane fizice sau juridice va fi declarat de către instanţa de judecată nul din momentul adoptării lui.

(2) În cazurile recunoaşterii de către instanţa de judecată a actului, prevăzut la alin.(1), ca fiind nul, dreptul încălcat este pasibil de restabilire sau apărare prin alte metode prevăzute de prezentul cod şi de alte legi.

Articolul 18. Autoapărarea

(1) Nu sînt ilicite acţiunile persoanei care, în scopul autoapărării, ia, sustrage, distruge sau deteriorează un bun sau, în acelaşi scop, reţine persoana obligată care ar putea să se ascundă, sau înlătură rezistenţa celui obligat să tolereze acţiunea dacă nu se poate obţine asistenţa organelor competente şi dacă, fără o intervenţie imediată, există pericolul ca realizarea dreptului să devină imposibilă sau substanţial îngreuiată.

(2) Autoapărarea nu trebuie să depăşească limitele necesare înlăturării pericolului.

(3) În cazul deposedării de bunuri, trebuie să se solicite imediat sechestrarea acestora dacă nu este obţinută executarea silită.

(4) Dacă este reţinută, persoana obligată trebuie să fie adusă imediat în faţa autorităţii competente.

(5) Persoana care a săvîrşit una dintre acţiunile prevăzute la alin.(1), presupunînd în mod eronat că are dreptul la autoapărare, este obligată să repare prejudiciul cauzat celeilalte părţi, chiar dacă eroarea nu se datorează culpei sale.

Articolul 19. Repararea prejudiciului

(1) În condițiile legii, persoana lezată într-un drept al ei sau într-un interes recunoscut de lege poate cere repararea integrală a prejudiciului patrimonial și nepatrimonial cauzat

astfel.

(2) Se consideră prejudiciu patrimonial cheltuielile pe care persoana lezată le-a suportat sau urmează să le suporte la restabilirea dreptului sau interesului recunoscut de lege încălcat, distrugerea sau deteriorarea bunurilor sale (daună reală), precum și profitul ratat ca urmare a încălcării dreptului sau interesului recunoscut de lege (profit ratat).

(3) Se consideră prejudiciu nepatrimonial (prejudiciu moral) suferințele fizice și psihice, precum și diminuarea calității vieții. În cazul vătămării sănătății, prejudiciul nepatrimonial cuprinde, de asemenea, pierderea sau diminuarea unei capacități a corpului uman (prejudiciu biologic).

(4) Pierderea șansei se repară doar dacă ea constă în dispariția actuală și certă a unei eventualități favorabile. Mărimea acestui prejudiciu corespunde șansei pierdute și nu poate fi egală cu avantajul care ar fi rezultat din șansă dacă ea se materializa.

(5) Repararea prejudiciului presupune repunerea persoanei lezate în situația în care s-ar fi aflat dacă prejudiciul nu se producea.

(6) În locul reparării prejudiciului patrimonial conform alin. (2) și (5), persoana lezată poate cere de la cel care răspunde de prejudiciu recuperarea întregului profit pe care acesta l-a obținut în legătură cu cauzarea prejudiciului. Această regulă se aplică doar dacă legea ori contractul prevede o asemenea formă de determinare a prejudiciului patrimonial sau dacă aplicarea unei asemenea forme de determinare a prejudiciului patrimonial este rezonabilă în împrejurările cazului.

Articolul 20. Vinovăția

(1) Dacă prin lege nu se prevede altfel, persoana răspunde numai pentru prejudiciul cauzat prin fapta sa săvîrșită cu vinovăție sub forma intenției sau imprudenței.

(2) Fapta este săvîrșită cu intenție dacă persoana care a săvîrșit-o își dădea seama de caracterul prejudiciabil al acțiunii sau inacțiunii sale, a prevăzut urmările ei prejudiciabile, le-a dorit sau a admis, în mod conștient, survenirea acestor urmări.

(3) Fapta este săvîrșită din imprudență (din culpă) dacă persoana care a săvîrșit-o fie își dădea seama de caracterul prejudiciabil al acțiunii sau inacțiunii sale, a prevăzut urmările ei prejudiciabile, dar a considerat în mod ușuratic că ele pot fi evitate, fie nu își dădea seama de caracterul prejudiciabil al acțiunii sau inacțiunii sale, nu a prevăzut posibilitatea survenirii urmărilor ei prejudiciabile, deși trebuia și putea să le prevadă.

(4) Fapta este săvîrșită din culpă gravă dacă persoana a săvîrșit-o cu o profundă lipsă de prudență de care, în împrejurările cazului, era evident că trebuia să dea dovadă.

(5) Atunci cînd legea condiționează efectele juridice ale unei fapte de săvîrșirea ei din culpă, condiția este îndeplinită și dacă fapta a fost săvîrșită cu intenție.

Articolul 21. Apărarea drepturilor personale

nepatrimoniale

Drepturile personale nepatrimoniale şi alte valori nemateriale sînt apărate în cazurile şi în modul prevăzut de prezentul cod şi de alte legi, în limita în care folosirea modalităţilor de apărare a drepturilor civile reiese din esenţa dreptului încălcat şi din caracterul consecinţelor acestei încălcări.

Articolul 22. Notificările

(1) Se consideră notificare comunicarea unui act juridic sau a unei informații într-un scop juridic.

(2) Notificarea poate fi făcută prin orice mijloace adecvate circumstanțelor dacă legea sau actul juridic nu impune o anumită cerință de formă.

(3) Notificarea produce efecte din momentul cînd ajunge la destinatar, cu excepția cazului în care aceasta prevede un efect întîrziat.

(4) Notificarea se consideră ajunsă la destinatar:

a) cînd este predată destinatarului;

b) cînd este predată la adresa poștală indicată de destinatar în acest scop ori, în lipsa acesteia, la sediul destinatarului persoană juridică sau la domiciliul destinatarului persoană fizică;

c) în cazul unei notificări transmise prin poștă electronică sau prin alt mijloc de comunicare individuală, cînd poate fi accesată de către destinatar; sau

d) cînd este pusă în orice alt fel la dispoziția destinatarului într-un loc și într-un mod care fac posibil în mod rezonabil accesul destinatarului, fără întîrziere.

(5) Notificarea se consideră că a ajuns la destinatar după îndeplinirea uneia dintre cerințele prevăzute la alin. (4), oricare dintre acestea este îndeplinită mai întîi.

(6) Notificarea nu produce efecte dacă revocarea acesteia ajunge la destinatar înaintea notificării sau în același timp cu aceasta.

(7) Notificarea transmisă de către un reprezentant sau ajunsă la el se consideră făcută sau, după caz, ajunsă la persoana reprezentată dacă reprezentantul era împuternicit să transmită sau, după caz, să primească notificările de acest fel.

(8) Orice clauză contrară dispozițiilor prezentului articol în detrimentul consumatorului este nulă.

(9) Dispozițiile legale speciale în materie de comunicări judiciare rămîn aplicabile.

T i t l u l II

PERSOANELE

Capitolul I

PERSOANA FIZICĂ

Secţiunea 1

Dispoziţii generale

Articolul 23. Noţiunea de persoană fizică

Persoană fizică este omul, privit individual, ca titular de drepturi şi de obligaţii civile.

Articolul 24. Capacitatea de folosinţă a persoanei fizice

(1) Capacitatea de a avea drepturi şi obligaţii civile (capacitatea de folosinţă) se recunoaşte în egală măsură tuturor persoanelor fizice.

(2) Capacitatea de folosinţă a persoanei fizice apare în momentul naşterii şi încetează o dată cu moartea.

(3) Dreptul la moştenire a persoanei fizice apare la concepţiune dacă se naşte vie.

Articolul 25. Capacitatea de exerciţiu a persoanei fizice

Capacitate de exerciţiu este aptitudinea persoanei de a dobîndi prin fapta proprie şi de a exercita drepturi civile, de a-şi asuma personal obligaţii civile şi de a le executa.

Articolul 26. Capacitatea deplină de exerciţiu

a persoanei fizice

(1) Capacitatea deplină de exerciţiu începe la data cînd persoana fizică devine majoră, adică la împlinirea vîrstei de 18 ani.

(2) Minorul dobîndeşte prin căsătorie capacitate deplină de exerciţiu. Desfacerea căsătoriei nu afectează capacitatea deplină de exerciţiu a minorului. În cazul declarării nulităţii căsătoriei, instanţa de judecată îl poate lipsi pe soţul minor de capacitatea deplină de exerciţiu din momentul stabilit de ea.

(3) Minorul care a atins vîrsta de 16 ani poate fi recunoscut ca avînd capacitate de exerciţiu deplină dacă lucrează în baza unui contract de muncă sau, cu încuviințarea părinţilor sau a reprezentantului legal, practică activitate de întreprinzător. Atribuirea capacităţii depline de exerciţiu unui minor (emancipare) se efectuează prin hotărîre a autorităţii tutelare, cu încuviințarea ambilor părinţi sau a reprezentantului legal, iar în lipsa unei astfel de încuviințări, prin hotărîre judecătorească.

Articolul 27. Capacitatea de exerciţiu a minorului

care a împlinit vîrsta de 14 ani

(1) Minorul care a împlinit vîrsta de 14 ani încheie acte juridice cu încuviinţarea părintelui sau a reprezentantului legal, iar în cazurile prevăzute de lege, şi cu încuviinţarea autorităţii tutelare.

(2) Minorul care a împlinit vîrsta de 14 ani are dreptul fără încuviințarea părintelui sau a reprezentantului legal:

a) să dispună de salariu, bursă sau de alte venituri rezultate din activităţi proprii;

b) să exercite dreptul de autor asupra unei lucrări ştiinţifice, literare sau de artă, asupra unei invenţii sau unui alt rezultat al activităţii intelectuale protejate de lege;

c) să facă depuneri în instituţiile financiare şi să dispună de aceste depuneri în conformitate cu legea;

d) să încheie actele juridice prevăzute la art.28 alin.(2).

(3) Din motive întemeiate minorul poate fi limitat de instanţa de judecată, la cererea părinţilor, a reprezentantului legal ori a autorităţii tutelare, în drepturile prevăzute la alin.(2) lit.a) şi b).

(4) Din motive întemeiate și dacă aceasta o cer interesele minorului, instanța de judecată instituie o măsură de ocrotire judiciară asupra minorului care a împlinit vîrsta de 14 ani și desemnează ocrotitorul provizoriu, curatorul sau, după caz, tutorele minorului. Măsura de ocrotire judiciară astfel instituită nu poate depăși data atingerii majoratului minorului. Dispozițiile legale privind măsurile de ocrotire a persoanelor fizice adulte se aplică în mod corespunzător măsurii de ocrotire judiciare asupra minorului.

Articolul 28. Capacitatea de exerciţiu a minorului

care nu a împlinit vîrsta de 14 ani

(1) Toate actele juridice pentru şi în numele minorului pînă la împlinirea vîrstei de 14 ani pot fi încheiate doar de părinte sau reprezentantul legal, în condiţiile prevăzute de lege.

(2) Minorul în vîrstă de la 7 la 14 ani este în drept să încheie de sine stătător:

a) acte juridice curente de mică valoare care se execută la momentul încheierii lor;

b) acte juridice de obţinere gratuită a unor beneficii care nu necesită autentificare notarială

sau înregistrarea de stat a drepturilor apărute în temeiul lor;

c) acte de conservare.

Articolul 29. Restricţii la încheierea actelor juridice

în numele minorului care nu are

capacitate deplină de exerciţiu

(1) Actele juridice prevăzute la art. 139 alin. (1), încheiate în numele minorului care nu are capacitate deplină de exerciţiu, produc efecte juridice doar după autorizarea de către consiliul de familie sau, în absenţa acestuia, de către autoritatea tutelară. Dispozițiile art.

139 alin. (2)-(5), art. 148-155, art. 163 și art. 164 se aplică în mod corespunzător.

(2) În numele minorului care nu are capacitate deplină de exerciţiu nu se pot încheia, sub sancţiunea nulităţii absolute, actele juridice prevăzute la art. 140.

Articolul 30. Regimul mijloacelor băneşti ale

minorului care nu are capacitate

deplină de exerciţiu

(1) Operaţiunile de încasare, de plată şi de administrare a mijloacelor băneşti efectuate în numele minorului care nu are capacitate deplină de exerciţiu se fac exclusiv prin contul deschis pe numele acestuia, dacă legea nu prevede altfel pentru anumite categorii de plăţi.

(2) Consiliul de familie sau, în absenţa acestuia, autoritatea tutelară poate prescrie ca o anumită sumă de bani care aparține minorului care nu are capacitate deplină de exerciţiu să fie depusă pe un cont special al acestuia, de pe care se vor efectua extrageri doar cu autorizarea consiliului de familie sau, în absenţa acestuia, a autorităţii tutelare. Dispoziţiile prezentului alineat nu se aplică în cazul executării silite asupra mijloacelor băneşti ale minorului.

(3) Consiliul de familie sau, în absenţa acestuia, autoritatea tutelară este obligată să ia toate măsurile necesare pentru a aduce la cunoştinţa instituţiei la care este deschis contul pe numele minorului care nu are capacitate deplină de exerciţiu despre regimul special instituit conform alin.(2).

Articolul 31. Inadmisibilitatea lipsirii şi limitării

capacităţii de folosinţă şi de exerciţiu

(1) Capacitatea civilă este recunoscută în măsură egală tuturor persoanelor, indiferent de rasă, naţionalitate, origine etnică, limbă, religie, sex, opinie, apartenenţă politică, avere, origine socială, grad de cultură sau de alte criterii similare.

(2) Persoana fizică nu poate fi lipsită de capacitate de folosinţă.

(3) Nimeni nu poate fi limitat în capacitate de folosinţă şi în capacitate de exerciţiu decît în cazul şi în modul prevăzut de lege.

(4) Renunţarea totală sau parţială a unei persoane fizice la capacitatea de folosinţă sau la capacitatea de exerciţiu, alte acte juridice îndreptate spre limitarea persoanei în capacitatea de folosinţă sau de exerciţiu sînt nule.

Articolul 32. Instituirea măsurii de ocrotire judiciară

(1) În condiţiile prezentului cod, în privința persoanei fizice care, în urma unei boli mintale ori a unei deficienţe fizice, mintale sau psihologice, nu poate, în mod deplin, conştientiza acţiunile sale ori exprima voinţa poate fi instituită, prin hotărîre

judecătorească, măsura de ocrotire judiciară sub forma curatelei, a ocrotirii provizorii sau a tutelei.

(2) În toate situaţiile, persoana în privința căreia a fost instituită o măsură de ocrotire judiciară este în drept să încheie de sine stătător actele juridice prevăzute la art. 28 alin. (2).

Articolul 33. Ineficienţa actului juridic la care este

parte un minor sau o persoană supusă

unei măsuri de ocrotire judiciare, încheiat

fără încuviințarea ori autorizarea necesară

(1) Actul juridic la care este parte un minor care a împlinit vîrsta de 14 ani și care nu are capacitate deplină de exercițiu sau o persoană în privinţa căreia este instituită o măsură de ocrotire judiciară, încheiat fără încuviinţarea părintelui, a curatorului, a tutorelui ori a altui ocrotitor sau fără autorizarea consiliului de familie, autorității tutelare ori a instanței de judecată, necesare potrivit legii sau hotărîrii judecătorești, nu produce efecte juridice decît după încuviinţarea sau, după caz, autorizarea corespunzătoare. Încuviințarea sau autorizarea necesară poate fi emisă atît înainte, cît și după încheierea actului juridic respectiv.

(2) Persoana cu capacitate deplină de exerciţiu este obligată să repare prejudiciul cauzat celeilalte părţi dacă se demonstrează că a ştiut sau trebuia să ştie despre temeiul de ineficienţă.

(3) După ce minorul sau persoana supusă unei măsuri de ocrotire judiciare a dobîndit capacitate deplină de exerciţiu, actul juridic încheiat în condițiile alin. (1) produce efecte juridice doar dacă este confirmat de acesta.

Articolul 34. Activitatea de întreprinzător

și profesională a persoanei fizice

(1) Persoana fizică are dreptul să practice activitate de întreprinzător din nume și pe cont propriu din momentul înregistrării de stat în calitate de întreprinzător individual sau în alt mod prevăzut de lege.

(2) Persoana fizică are dreptul să practice activitate profesională din nume și pe cont propriu din momentul întrunirii condițiilor stabilite de lege pentru aceasta.

(3) Persoana care practică activitate de întreprinzător sau profesională fără a întruni condițiile stabilite de lege pentru aceasta nu poate invoca lipsa calității de profesionist.

(4) Asupra activității de întreprinzător desfășurate fără constituirea de persoană juridică se aplică regulile care reglementează activitatea persoanelor juridice cu scop lucrativ dacă din lege sau din esența raporturilor juridice nu rezultă altfel.

Articolul 35. Răspunderea patrimonială a

persoanei fizice

Persoana fizică răspunde pentru obligaţiile sale cu tot patrimoniul său, cu excepţia bunurilor care, conform legii, nu pot fi urmărite.

Articolul 36. Numele persoanei fizice

(1) Orice persoană fizică are dreptul la numele stabilit sau dobîndit potrivit legii.

(2) Numele cuprinde numele de familie şi prenumele, iar în cazul prevăzut de lege, şi patronimicul.

(3) Numele de familie se dobîndeşte prin efectul filiaţiei şi se modifică prin efectul schimbării stării civile, în condiţiile prevăzute de lege.

(4) Prenumele se stabileşte la data înregistrării naşterii, în baza declaraţiei de naştere.

Articolul 37. Utilizarea numelui

(1) Orice persoană are dreptul la respectul numelui său.

(2) Persoana fizică dobîndeşte şi exercită drepturile şi execută obligaţiile în numele său.

(3) Cel care utilizează numele altuia este răspunzător de toate confuziile sau prejudiciile care rezultă. Atît titularul numelui, cît şi soţul sau rudele lui apropiate pot să se opună acestei utilizări şi să ceară repararea prejudiciului.

(4) Persoana fizică este obligată să ia măsuri pentru avizarea debitorilor şi creditorilor săi despre schimbarea numelui şi poartă răspundere pentru prejudiciile cauzate prin nerespectarea acestei obligaţii.

Articolul 38. Domiciliul și reședința temporară

(1) Domiciliul persoanei fizice este locul unde aceasta își are reședința obișnuită. Se consideră că persoana își păstrează domiciliul atît timp cît nu și-a stabilit un altul.

(2) Reședința obișnuită demonstrează o legătură apropiată și stabilă a persoanei fizice cu locul vizat. La determinarea reședinței obișnuite se iau în considerare toate elementele de fapt relevante, în special durata și regularitatea prezenței persoanei în locul vizat, precum și condițiile și motivele acestei prezențe.

(3) Reședința temporară a persoanei fizice este locul unde își are locuința temporară sau secundară.

(4) Stabilirea sau schimbarea domiciliului nu operează decît atunci cînd cel care ocupă sau se mută într-un anumit loc a făcut-o cu intenția de a avea acolo reședința

obișnuită. Dovada intenției rezultă din declarațiile persoanei făcute la autoritățile competente să opereze stabilirea sau schimbarea domiciliului, iar în lipsa acestor declarații, din orice alte împrejurări de fapt.

(5) Persoana al cărei domiciliu nu poate fi stabilit cu certitudine se consideră domiciliată la locul reședinței sale temporare.

(6) În lipsă de reședință temporară, persoana este considerată că domiciliază la locul ultimului domiciliu, iar dacă acesta nu se cunoaște, la locul unde acea persoană se găsește.

Articolul 39. Dovada domiciliului sau a reședinței

temporare

(1) Până la proba contrară, domiciliul sau reședința temporară a persoanei fizice se prezumă că se află la adresa de domiciliu sau de reședință temporară înscrisă în profilul persoanei din Registrul de stat al populației, conform prevederilor actelor normative privind evidența locuitorilor Republicii Moldova.

[Art.39 al.(1) în redacția LP112 din 22.05.25, MO257-260/28.05.25 art.300; în vigoare 28.05.25]

(2) În lipsa acestor înscrieri în Registrul de stat al populației ori atunci cînd acestea nu corespund realității, stabilirea sau schimbarea domiciliului ori a reședinței temporare nu va putea fi opusă altor persoane.

[Art.39 al.(2) modificat prin LP112 din 22.05.25, MO257-260/28.05.25 art.300; în vigoare 28.05.25]

(3) Dispozițiile alin. (2) nu se aplică în cazul în care domiciliul sau reședința temporară a fost cunoscută prin alte mijloace de cel căruia i se opune.

Articolul 40. Domiciliul minorului şi al persoanei

lipsite de capacitate de exerciţiu

(1) Domiciliul minorului în vîrstă de pînă la 14 ani este la părinţii săi sau la acel părinte la care locuieşte permanent.

(2) Domiciliul minorului dat în plasament de instanţa de judecată unui terţ rămîne la părinţii săi. În cazul în care aceştia au domicilii separate şi nu se înţeleg la care dintre ei minorul va avea domiciliul, asupra acestuia decide instanţa de judecată.

(3) Instanţa de judecată poate, în mod excepţional, avînd în vedere interesul suprem al minorului, să-i stabilească domiciliul la bunici sau la alte rude ori persoane de încredere, cu consimţămîntul acestora, ori la o instituţie de ocrotire.

(4) Domiciliul minorului, în cazul în care numai unul din părinţi îl reprezintă ori în cazul în care se află sub tutelă, este la reprezentantul legal.

(5) Domiciliul minorului aflat în dificultate, în cazurile prevăzute prin lege, se află la familia sau la persoanele cărora le-a fost dat în plasament ori încredinţat.

Articolul 41. Sediul professional

Persoana fizică care practică o activitate de întreprinzător sau profesională își are domiciliul, în tot ceea ce privește acea activitate, și la sediul formei de exercitare a activității.

Articolul 42. Domiciliul ales

(1) Partea unui act juridic poate să-și aleagă un domiciliu în vederea exercitării drepturilor sau a executării obligațiilor născute din acel act.

(2) Alegerea domiciliului nu se prezumă, ci trebuie făcută în scris sub sancțiunea nulității.

Secțiunea a 2-a

Respectul datorat ființei umane

și drepturilor ei inerente

Articolul 43. Drepturi ale personalității

(1) În condițiile legii, orice persoană fizică are dreptul la viață, la sănătate, la integritate fizică și psihică, la libera exprimare, la nume, la onoare, demnitate și reputație profesională, la propria imagine, la respectarea vieții intime, familiale și private, la protecția datelor cu caracter personal, la respectarea memoriei și corpului său după deces, precum și la alte asemenea drepturi recunoscute de lege.

(2) Aceste drepturi sînt insesizabile și inalienabile.

Articolul 44. Interzicerea unor acte patrimoniale

Orice acte juridice care au ca obiect conferirea unei valori patrimoniale corpului uman, elementelor sau produselor sale sînt lovite de nulitate absolută, cu excepția cazurilor expres prevăzute de lege.

Articolul 45. Dreptul la propria imagine

(1) Dacă prin lege nu se prevede altfel, în exercitarea dreptului la propria imagine, persoana poate să interzică ori să împiedice reproducerea, în orice mod, a înfățișării sale fizice ori a vocii sale sau, după caz, utilizarea unei asemenea reproduceri. Dispozițiile art. 47 rămîn aplicabile.

(2) Dacă o persoană consimte ca imaginea sa să fie captată în circumstanțe din care rezultă în mod evident că imaginea va fi difuzată, se prezumă că ea de asemenea consimte la reproducerea și difuzarea acesteia pe cale obișnuită, așa cum se putea aștepta în mod rezonabil în aceste circumstanțe.

Articolul 46. Atingeri aduse vieții private

Sub rezerva aplicării dispozițiilor art. 47, pot fi considerate ca atingeri aduse vieții private:

a) intrarea sau rămînerea fără drept în locuință ori luarea din aceasta a oricărui obiect fără consimțămîntul celui care o ocupă în mod legal;

b) interceptarea fără drept a unei convorbiri private, săvîrșită prin orice mijloace tehnice, sau utilizarea, în cunoștință de cauză, a unei asemenea interceptări;

c) captarea ori utilizarea imaginii sau a vocii unei persoane aflate într-un spațiu privat, fără consimțămîntul acesteia;

d) difuzarea de imagini care prezintă interioare ale unui spațiu privat, fără consimțămîntul celui care îl ocupă în mod legal;

e) ținerea vieții private sub observație, prin orice mijloace, în afară de cazurile prevăzute expres de lege;

f) difuzarea de știri, dezbateri, anchete sau de reportaje scrise ori audiovizuale privind viața intimă, personală sau de familie, fără consimțămîntul persoanei în cauză;

g) difuzarea de materiale conținînd imagini privind o persoană aflată la tratament în unitățile de asistentă medicală, precum și a datelor cu caracter personal privind starea de sănătate, problemele de diagnostic, prognostic, tratament, circumstanțe în legătură cu boala și cu alte diverse fapte, inclusiv rezultatul autopsiei, fără consimțămîntul persoanei în cauză, iar în cazul în care aceasta este decedată, fără consimțămîntul familiei sau al persoanelor îndreptățite;

h) utilizarea, cu rea-credință, a numelui, imaginii, vocii sau asemănării cu o altă persoană;

i) difuzarea sau utilizarea corespondenței, manuscriselor ori a altor documente personale, inclusiv a datelor privind domiciliul, reședința temporară, precum și numerele de telefon ale unei persoane sau ale membrilor familiei sale, fără consimțămîntul persoanei căreia acestea îi aparțin sau care, după caz, are dreptul de a dispune de ele.

Articolul 47. Limitele dreptului la viață private

(1) Nu constituie o încălcare a dreptului la viață privată atingerile care sînt permise de lege sau de tratatele internaționale privitoare la drepturile omului la care Republica Moldova este parte.

(2) Exercitarea drepturilor și libertăților constituționale cu bună-credință și cu respectarea tratatelor internaționale la care Republica Moldova este parte nu constituie o încălcare a dreptului la viață privată.

Articolul 48. Prezumția de consimțămînt

(1) Cînd însuși cel la care se referă o informație sau un material le pune la dispoziția unei persoane fizice ori persoane juridice despre care are cunoștință că își desfășoară activitatea în domeniul informării publicului, consimțămîntul pentru utilizarea acestora este prezumat, nefiind necesară exprimarea lui în formă scrisă.

(2) O persoană care a consimțit la utilizarea documentelor personale, imaginii sau înregistrărilor audio sau video privitoare la o persoană ori opiniilor personale poate retrage consimțămîntul, chiar și în cazul în care acesta a fost acordat pentru o perioadă determinată.

(3) În cazul în care consimțămîntul acordat pentru o perioadă determinată este retras fără ca justificarea să fie fundamentată pe modificări substanțiale ale circumstanțelor sau orice alt motiv întemeiat, persoana care retrage consimțămîntul trebuie să repare prejudiciul cauzat persoanei căreia i-a acordat consimțămîntul.

(4) Consimțămîntul nu este necesar în cazul în care imaginea, documentul personal, înregistrarea audio sau video privitoare la o persoană este făcută sau folosită pentru a exercita sau a proteja alte drepturi sau alte interese protejate de lege.

(5) De asemenea, consimțămîntul nu este necesar în cazul în care o imagine, un document personal sau o înregistrare audio sau video privitoare la o persoană se face sau este folosită în baza legii în scopuri oficiale ori în cazul în care cineva execută un act public în interes public.

(6) Consimțămîntul persoanei vizate nu este necesar pentru înregistrarea imaginii sau vocii și pentru utilizarea acestei înregistrări atunci cînd aceasta este făcută în mulțime sau în timpul unui eveniment public.

(7) Prin lege se pot prevedea alte cazuri în care consimțămîntul persoanei este prezumat sau nu este necesar pentru utilizarea documentelor personale, imaginii sau înregistrărilor audio sau video privitoare la o persoană ori a opiniilor personale.

Articolul 49. Respectul datorat persoanei decedate

(1) Persoanei decedate i se datorează respect cu privire la memoria sa, precum și cu privire la corpul său.

(2) Orice persoană poate determina felul propriilor funeralii și poate dispune cu privire la corpul său după moarte.

(3) În lipsa opțiunii exprese a persoanei decedate, va fi respectată, în ordine, voința soțului, părinților, descendenților, rudelor în linie colaterală pînă la al patrulea grad inclusiv, moștenitorilor ori dispoziția primarului satului (comunei), orașului sau municipiului în a cărui rază teritorială a avut loc decesul. În toate cazurile se va ține seama de apartenența confesională sau de faptul că nu a avut apartenență confesională.

Secţiunea a 3-a

Tutela şi curatela minorilor

Articolul 50. Temeiurile instituirii tutelei şi curatelei

asupra minorilor

(1) Dispoziţiile prezentei secţiuni se aplică tutelei și curatelei instituite asupra minorilor aflați în una dintre situaţiile prevăzute la alin. (2), cu excepţia cazului în care aceștia au dobîndit capacitate deplină de exerciţiu.

(2) Tutela sau curatela asupra minorului se instituie în cazul în care acestuia i s-a atribuit statut de copil rămas temporar fără ocrotire părintească sau statut de copil rămas fără ocrotire părintească.

Articolul 51. Tutela minorului

(1) Tutela se instituie asupra minorilor în vîrstă de pînă la 14 ani.

(2) Tutorele este reprezentantul legal al persoanei care se află sub tutelă şi încheie fără mandat în numele şi în interesul ei actele juridice necesare.

(3) Dispoziţiile art. 115 se aplică în mod corespunzător.

Articolul 52. Curatela minorului

(1) Curatela se instituie asupra minorilor cu vîrstă cuprinsă între 14 și 18 ani.

(2) Curatorul îşi dă încuviinţarea la încheierea actelor juridice pe care persoana fizică ce se află sub curatelă nu are dreptul să le încheie de sine stătător.

(3) Curatorul ajută persoana care se află sub curatelă în realizarea drepturilor şi îndeplinirea obligaţiilor şi o protejează împotriva abuzurilor unor terţi.

(4) Dispoziţiile art. 108 se aplică în mod corespunzător.

Articolul 53. Instituirea tutelei şi curatelei asupra

minorului

(1) Tutela și curatela asupra minorului se instituie prin dispoziția autorității tutelare teritoriale de la domiciliul acestuia, în conformitate cu prevederile Legii nr. 140/2013 privind protecția specială a copiilor aflați în situație de risc și a copiilor separați de părinți.

(2) Autoritatea tutelară teritorială este obligată să dispună instituirea tutelei sau curatelei asupra minorului în termen de 5 zile lucrătoare de la data primirii avizului pozitiv al Comisiei pentru protecția copilului aflat în dificultate cu privire la plasamentul planificat al minorului.

(3) La desemnarea tutorelui și curatorului se ține cont, în mod obligatoriu, de opinia minorului, în conformitate cu vârsta și gradul său de maturitate.

(4) Până la desemnarea tutorelui sau curatorului, reprezentantul legal al minorului este autoritatea tutelară teritorială.

Articolul 54. Obligaţia de informare despre minorii

asupra cărora trebuie instituită tutela

sau curatela

În termen de 5 zile de la data aflării că asupra minorului trebuie instituită tutela sau curatela, au obligaţia să înştiinţeze autoritatea tutelară:

a) cei apropiaţi minorului, precum şi administratorul şi locatarii casei în care locuieşte;

b) organul de stare civilă, în cazul înregistrării unui deces, precum şi notarul public, în cazul deschiderii unei succesiuni;

c) instanţa judecătorească, lucrătorii procuraturii şi ai poliţiei, în cazul pronunţării, aplicării sau executării unei sancţiuni privative de libertate;

d) autorităţile administraţiei publice locale, instituţiile de ocrotire, precum şi orice altă persoană.

Articolul 55. Tutorele şi curatorul minorului

(1) Poate fi tutore sau curator al minorului o singură persoană fizică ori soțul și soția împreună dacă nu se află în vreunul din cazurile de incompatibilitate prevăzute la alin. (4) şi dacă au consimțit expres. Dispozițiile art. 107 și 109 se aplică în mod corespunzător.

(3) Cu excepţia cazului prevăzut la art. 56 alin. (7), tutorele și curatorul minorului sînt desemnați de autoritatea tutelară de la domiciliul sau reşedinţa temporară a persoanei asupra căreia trebuie instituită tutela sau curatela, din oficiu sau la sesizarea persoanelor prevăzute la art. 54.

(4) Nu poate fi tutore sau curator:

a) minorul;

b) persoana supusă unei măsuri de ocrotire judiciare;

c) cel decăzut din drepturile părinteşti;

d) cel declarat incapabil de a fi tutore sau curator din cauza stării de sănătate;

f) cel căruia i s-a restrîns exerciţiul unor drepturi politice sau civile, fie în temeiul legii, fie prin hotărîre judecătorească, precum şi cel cu rele purtări;

g) cel ale cărui interese vin în conflict cu interesele minorului pus sub tutelă sau curatelă;

h) cel înlăturat prin act autentic sau prin testament de către părintele care exercita singur, în momentul morţii, ocrotirea părintească;

i) cel căruia i s-a revocat calitatea de tutore, curator sau ocrotitor provizoriu din culpa sa;

j) cel care se află în relaţii de muncă cu instituţia în care este internată persoana asupra căreia se instituie tutela sau curatela;

k) cel care suferă de alcoolism cronic sau de narcomanie;

l) cel care nu are domiciliul pe teritoriul Republicii Moldova, cu excepția rudei minorului de până la gradul al IV-lea inclusiv;

m) cel care nu este rudă cu minorul de până la gradul al IV-lea inclusiv sau nu a stabilit relații apropiate cu acesta.

(5) În cazul în care sunt mai multe persoane care își exprimă dorința de a fi desemnate tutore sau curator, autoritatea tutelară teritorială decide asupra acestui fapt. Dispoziția autorității tutelare teritoriale poate fi contestată în instanța de judecată.

(6) În cazul indicat la alin. (5), autoritatea tutelară teritorială ia în considerație capacitățile morale și materiale de a crește, îngriji și educa copilul, relația acestuia cu persoana respectivă, precum și locul habitual de trai al minorului.

Articolul 56. Consiliul de familie al minorului

(1) La instituirea tutelei sau a curatelei asupra minorului, autoritatea tutelară teritorială poate institui și consiliul de familie al minorului, la cererea persoanelor interesate, în caz de litigiu ori în cazul în care valoarea patrimoniului justifică acest lucru, dacă componența familiei permite instituirea consiliului respectiv.

(2) Membrii consiliului de familie sînt desemnaţi de către autoritatea tutelară pentru durata tutelei sau curatelei.

(3) Consiliul de familie al minorului este compus din cel puţin 3 membri cu drept de vot. Tutorele sau, după caz, curatorul este membru al consiliului din oficiu, fără drept de vot.

(4) Pot fi membri ai consiliului de familie rudele minorului, iar în absenţa acestora, alte persoane care manifestă interes pentru el şi pentru bunăstarea acestuia.

(5) Autoritatea tutelară va depune eforturi ca ambele linii colaterale de rudenie să fie reprezentate în consiliul de familie.

(6) Autoritatea tutelară desemnează membrii consiliului de familie bazîndu-se pe dorinţele şi sentimentele exprimate de minor, în conformitate cu vârsta și gradul său de maturitate, pe relaţiile sale obişnuite, pe interesul care îl manifestă candidaţii şi eventualele recomandări ale rudelor.

(7) Consiliul de familie desemnează şi revocă tutorele și curatorul minorului.

Articolul 57. Tutorele supleant și curatorul supleant.

Tutorele special şi curatorul special

(1) În condiţiile prevăzute la art. 112, consiliul de familie al minorului sau, în absenţa acestuia, autoritatea tutelară poate desemna minorului un tutore supleant sau, după caz, un curator supleant.

(2) În condiţiile prevăzute la art. 113, consiliul de familie al minorului sau, în absenţa acestuia, autoritatea tutelară poate desemna minorului un tutore special sau, după caz, un curator special.

(3) Dispoziţiile art. 55 alin. (4) se aplică tutorelui supleant, tutorelui special sau, după caz, curatorului supleant, curatorului special.

Articolul 58. Caracterul personal şi gratuit

al tutelei şi curatelei

(1) Tutela şi curatela sînt sarcini personale.

(2) Obligaţiile de tutelă şi curatelă se îndeplinesc gratuit. Tutorele şi curatorul au dreptul să ceară compensarea tuturor cheltuielilor aferente îndeplinirii obligaţiilor de tutelă şi curatelă.

(3) Autoritatea tutelară poate, ţinînd seama de cuantumul şi componenţa patrimoniului celui pus sub tutelă sau curatelă, să decidă ca administrarea patrimoniului sau doar a unei părţi din el să fie încredinţată unei persoane fizice sau unei persoane juridice competente.

(4) Drepturile și obligațiile de tutore și cele de curator sunt exercitate exclusiv în interesul minorului aflat sub tutelă sau curatelă.

Articolul 59. Obligaţiile tutorelui minorului

şi ale curatorului minorului

(1) Tutorele şi curatorul sînt obligaţi:

a) să locuiască împreună cu cel pus sub tutelă şi să comunice autorităţii tutelare schimbarea domiciliului. Curatorul şi minorul pus sub curatelă care a atins vîrsta de 14 ani pot locui separat doar cu acordul autorităţii tutelare;

b) să aibă grijă de întreţinerea minorului pus sub tutelă sau curatelă;

c) să apere drepturile şi interesele minorului pus sub tutelă sau curatelă.

(2) Tutorelui şi curatorului le revin drepturile şi obligaţiile de părinte în educarea minorului.

(3) Tutorele și curatorul nu sunt în drept să împiedice luarea minorului din grija acestora la solicitarea autorității tutelare teritoriale, în cazul în care minorul urmează a fi (re)integrat în familia biologică sau în familia extinsă ori dacă urmează a fi instituită o formă

de protecție mai oportună, în conformitate cu interesul superior al copilului.

Articolul 60. Administrarea patrimoniului minorului

pus sub tutelă

(1) Tutorele administrează şi dispune eficient de bunurile celui pus sub tutelă, în numele acestuia, dacă nu este numit un administrator al bunurilor.

(2) Dispoziţiile art. 131-145 se aplică în mod corespunzător tutelei minorului.

(3) Sumele cuvenite celui pus sub tutelă, sub formă de pensie, ajutor, pensie alimentară şi alte venituri curente, se primesc şi se cheltuiesc de către tutore pentru întreţinerea celui pus sub tutelă.

Articolul 61. Administrarea fiduciară a proprietăţii

celui pus sub tutelă

(1) În cazul necesităţii administrării permanente a bunurilor imobile şi mobile de valoare ale persoanei puse sub tutelă, consiliul de familie sau, în absenţa acestuia, autoritatea tutelară încheie un contract de administrare fiduciară a proprietăţii cu administratorul pe care l-a desemnat. În astfel de cazuri, tutorele îşi păstrează împuternicirile asupra părţii din averea celui pus sub tutelă care nu este transmisă în administrare fiduciară.

(2) În exercitarea sarcinilor de administrare a proprietăţii persoanei puse sub tutelă, administratorul cade sub incidenţa art. 131-145.

(3) Administrarea fiduciară a proprietăţii celui pus sub tutelă încetează în temeiurile prevăzute de lege pentru încetarea contractului de administrare fiduciară a proprietăţii, precum şi în cazul încetării tutelei.

Articolul 62. Revocarea calităţii de tutore şi curator.

Revocarea tutelei și a curatelei

(1) Minorul, precum şi persoanele indicate la art. 54 pot contesta sau denunţa la autoritatea tutelară actele şi faptele tutorelui, ale tutorelui supleant și ale tutorelui special, precum și cele ale curatorului, ale curatorului supleant și ale curatorului special, care prejudiciază interesele minorului.

(2) Tutorilor, tutorilor supleanți și tutorilor speciali, precum și curatorilor, curatorilor supleanți și curatorilor speciali li se revocă calitatea respectivă dacă au săvîrşit un abuz, o neglijenţă gravă sau alte fapte care-i fac nedemni de a fi tutori sau curatori, precum şi dacă nu şi-au îndeplinit corespunzător obligațiile.

(3) Autoritatea tutelară revocă tutela sau curatela minorului dacă minorul a fost reintegrat în familie, adoptat sau plasat în alt serviciu de plasament.

(4) În cazul plasării minorului pus sub tutelă sau curatelă într-o instituţie de asistenţă socială publică, de educaţie, de învăţământ, de tratament sau într-o altă instituţie similară, autoritatea tutelară revocă tutorele sau curatorul dacă aceasta nu contravine intereselor persoanei puse sub tutelă sau curatelă.

(5) Consiliul de familie ori, în absenţa acestuia, autoritatea tutelară revocă tutorele, tutorele supleant și tutorele special, precum și curatorul, curatorul supleant și curatorul special, la cererea acestora, dacă există motive întemeiate.

Articolul 63. Încetarea tutelei şi curatelei

(1) La atingerea vîrstei de 14 ani de către minorul pus sub tutelă, tutela asupra lui încetează, iar persoana care a avut calitatea de tutore, tutore supleant sau tutore special devine, respectiv, curator, curator supleant sau curator special, fără a fi necesară o hotărîre suplimentară în acest sens.

(2) Curatela încetează o dată cu dobîndirea sau restabilirea capacităţii depline de exerciţiu.

Articolul 64. Publicitatea tutelei şi curatelei minorului

(1) Instituirea, revocarea și modificarea tutelei şi curatelei (inclusiv desemnarea unui alt tutore, tutore supleant sau tutore special ori, după caz, a unui alt curator, curator supleant sau curator special) devin opozabile terţilor doar după înregistrarea acestor date în modul prevăzut de Guvern. Datele respective sînt opozabile terţilor care au luat cunoştinţă de acestea prin altă modalitate.

(2) În termen de 3 zile de la data luării deciziei de instituire, modificare sau revocare a tutelei ori curatelei, autoritatea tutelară este obligată să transmită o copie de pe aceasta autorităţii competente în scopul efectuării înregistrării respective.

(3) Dispoziţiile alin. (1) se aplică în mod corespunzător deciziei consiliului de familie al minorului prin care se desemnează sau se revocă tutorele, tutorele supleant sau tutorele special, precum și, după caz, curatorul, curatorul supleant sau curatorul special. Autoritatea tutelară va transmite autorităţii competente o copie de pe decizia respectivă în scopul efectuării înregistrării, cu excepţia cazului contestării acesteia în instanţa de judecată.

(4) Tutorele, tutorele supleant și tutorele special, precum și curatorul, curatorul supleant și curatorul special sînt în drept de a obţine extrase privind tutela sau, după caz, curatela pe care o exercită, precum și privind minorul. În alte cazuri, extrasele privind tutela sau curatela minorului sînt eliberate dacă solicitantul are un interes legitim, în modul stabilit prin regulament aprobat de Guvern.

Secţiunea a 4-a

Măsurile de ocrotire contractuale și judiciare

Subsecţiunea 1

Dispoziţii comune

Articolul 65. Temeiurile, formele şi principiile ocrotirii

(1) Persoana fizică care a atins majoratul sau care a dobîndit capacitate deplină de exerciţiu pe altă cale legală şi care, în urma unei boli mintale ori a unei deficienţe fizice, mintale sau psihologice, nu poate, în mod deplin, conştientiza acţiunile sale ori exprima voinţa poate beneficia de o măsură de ocrotire, instituită în funcţie de starea sau situaţia sa.

(2) Dacă nu s-a dispus altfel, măsura de ocrotire are ca scop ocrotirea atît a persoanei, cît şi a intereselor patrimoniale ale acesteia. Măsura de ocrotire poate fi limitată la unul din aceste două domenii.

(3) Măsurile de ocrotire pot fi contractuale (contractul de asistenţă, mandatul de ocrotire în viitor) și judiciare (ocrotirea provizorie, curatela, tutela).

(4) Toate măsurile de ocrotire se instituie şi se exercită în condiţiile respectării drepturilor și libertăţilor fundamentale şi a demnităţii persoanei. Măsurile de ocrotire urmăresc interesul şi bunăstarea persoanei în privința căreia se instituie şi favorizează, pe cît este posibil, autonomia acesteia.

(5) Viaţa sexuală constituie o componentă a vieţii private şi a libertăţii individuale, iar orice restricţie a acesteia trebuie să fie legitimă, adecvată şi proporţională scopului urmărit.

(6) La luarea oricărei decizii care vizează persoana în privința căreia este instituită o măsură de ocrotire (persoana ocrotită) sau interesele patrimoniale ale acesteia, instanţa de judecată, autoritatea tutelară și persoana însărcinată cu ocrotirea (asistentul, mandatarul împuternicit prin mandat de ocrotire în viitor, ocrotitorul provizoriu, curatorul, tutorele, membrii consiliului de familie) vor acorda prioritate dorinţelor şi sentimentelor persoanei ocrotite, exprimate de sine stătător sau, la solicitarea acesteia, cu ajutorul persoanei de încredere. Dorințele și sentimentele persoanei ocrotite vor avea prioritate, chiar dacă sînt susceptibile de a expune persoana ocrotită unui anumit risc, cu excepţia cazului în care ea se expune unui risc grav ce nu poate fi diminuat prin întreprinderea anumitor măsuri suplimentare.

(7) Persoana de încredere este orice persoană aleasă liber de către persoana ocrotită pentru a fi asistată în comunicare. În absenţa unei alegeri, persoana de încredere, solicitată de persoana ocrotită, va fi desemnată de către centrul comunitar de sănătate mintală.

Articolul 66. Competenţa generală a instanţei

de judecată şi a autorităţii tutelare

(1) Instanţa de judecată şi autoritatea tutelară exercită supravegherea generală a măsurilor de ocrotire, conform competenţei prevăzute de lege.

(2) Instanţa de judecată şi autoritatea tutelară pot vizita sau cere să se efectueze vizite persoanelor ocrotite şi celor în privinţa cărora s-a depus o cerere de instituire a măsurii de ocrotire.

(3) Persoanele însărcinate cu ocrotirea sînt obligate să se prezinte ori de cîte ori sînt

convocate şi să comunice orice informaţie în legătură cu exercitarea ocrotirii persoanei.

(4) Autoritatea tutelară poate, la cerere sau din oficiu, să emită prescripţii obligatorii persoanelor însărcinate cu ocrotirea.

(5) La cererea motivată a oricărei persoane interesate, după audierea sau citarea acesteia, instanţa de judecată poate să revoce calitatea persoanei însărcinate cu ocrotirea în caz de neexecutare a obligaţiilor ce îi revin, precum şi în baza altor temeiuri prevăzute de lege.

Articolul 67. Ocrotitorul autorizat

(1) Poate desfăşura activitate de ocrotitor autorizat persoana care deţine autorizaţia de ocrotitor autorizat, eliberată conform prevederilor legale.

(2) Autorizaţia de ocrotitor autorizat poate fi solicitată de către persoana fizică cu capacitate deplină de exerciţiu, de instituţia de tratament sau de instituţia socială, precum şi de asociaţia obştească care, conform statutului, are ca principal gen de activitate apărarea drepturilor şi intereselor persoanelor cu boli mintale sau deficienţe fizice, mintale sau psihologice.

(3) Autoritatea abilitată să autorizeze, condiţiile și modul de autorizare şi de desfăşurare a activităţii de ocrotitor autorizat se stabilesc prin regulament aprobat de Guvern.

Articolul 68. Obligaţiile generale ale persoanei

însărcinate cu ocrotirea

(1) Persoana însărcinată cu ocrotirea, după posibilitate, informează şi consultă cu regularitate persoana ocrotită despre toate aspectele ce ţin de măsura de ocrotire, precum şi îi oferă suport sau o consultă la solicitarea persoanei ocrotite ori reieşind din circumstanţe. În cazul în care persoana însărcinată cu ocrotirea acţionează în numele persoanei ocrotite, aceasta este obligată să se conducă de opinia persoanei reprezentate, în măsura în care persoana ocrotită poate exprima o asemenea opinie.

(2) Persoana însărcinată cu ocrotirea este obligată să evalueze şi să ia în considerare, după posibilitate, dorinţele şi sentimentele din trecut şi prezent ale persoanei ocrotite.

(3) Persoana însărcinată cu ocrotirea este obligată să ducă o evidenţă separată a patrimoniului şi a activităţilor persoanei ocrotite şi să păstreze elementele de probă utile pentru a putea demonstra exercitarea corespunzătoare a măsurii de ocrotire.

(4) Persoana însărcinată cu ocrotirea este obligată să păstreze confidenţialitatea informaţiilor care vizează persoana ocrotită, inclusiv a datelor cu caracter personal, sau care se referă la patrimoniul acesteia, cu excepţia cazului în care dezvăluirea acestor informaţii este necesară în procesul exercitării măsurii de ocrotire ori pentru supravegherea exercitării acesteia de către autoritatea competentă sau instanţa de judecată, precum şi a altor cazuri prevăzute de lege.

Articolul 69. Respectarea instrucţiunilor

în vederea ocrotirii

(1) Instrucţiunile persoanei fizice cu capacitate deplină de exerciţiu referitoare la ocrotirea patrimoniului său sau a persoanei sale în situaţia în care, în urma unei boli mintale sau a unei deficienţe fizice, mintale sau psihologice, nu își va putea, în mod deplin, conştientiza acţiunile ori exprima voinţa (instrucţiuni în vederea ocrotirii) trebuie să fie respectate de către persoanele însărcinate cu ocrotirea, de autoritatea tutelară şi de instanţa de judecată, cu excepţia cazului în care persoana se expune unui risc grav care nu poate fi diminuat prin întreprinderea anumitor măsuri suplimentare.

(2) Instrucţiunile în vederea ocrotirii, prin care se desemnează una sau mai multe persoane care vor acţiona în calitate de ocrotitor provizoriu, curator, tutore sau de altă persoană însărcinată cu ocrotirea, trebuie să fie respectate, cu excepţia cazului în care persoana desemnată refuză această calitate, se află în imposibilitate de a o exercita sau dacă persoana care a emis instrucțiunile se expune unui risc grav care nu poate fi diminuat prin întreprinderea anumitor măsuri suplimentare.

(3) Instrucţiunile în vederea ocrotirii se întocmesc, se modifică şi se revocă în formă scrisă, sub sancţiunea nulităţii absolute, personal de către persoana care emite instrucțiunile.

(4) Dispoziţiile alin. (1) se aplică în mod corespunzător în cazul în care părinţii sau părintele supraviețuitor, nefiind supuși măsurii de ocrotire judiciare sub forma curatelei sau a tutelei şi exercitînd ocrotirea părintească asupra copilului minor sau asumîndu-şi îngrijirea materială şi morală a copilului adult, desemnează una sau mai multe persoane care vor acţiona în calitate, după caz, de ocrotitor provizoriu, curator sau tutore al copilului în situația în care ei vor deceda ori, în urma unei boli mintale sau deficienţe fizice, mintale sau psihologice, nu își vor putea, în mod deplin, conştientiza acţiunile ori exprima voinţa.

(5) La cererea persoanei care a întocmit instrucţiunile în vederea ocrotirii, acestea pot fi înregistrate în modul prevăzut de Guvern. În caz de modificare sau revocare a instrucţiunilor care au fost înregistrate, persoana va cere înregistrarea modificării sau, după caz, radierea înregistrării.

(6) Omiterea efectuării înregistrării prevăzute la alin. (5) nu afectează validitatea instrucţiunilor, a modificării sau, după caz, a revocării lor.

(7) Orice persoană poate invoca existenţa instrucţiunilor în vederea ocrotirii. Instanţa de judecată sau, după caz, autoritatea tutelară va cerceta din oficiu înregistrările prevăzute la alin. (5).

(8) Dacă circumstanţele care au stat la baza întocmirii unor instrucţiuni se modifică esenţial, astfel încît se poate prezuma că persoana nu ar mai întocmi acele instrucţiuni sau le-ar fi întocmit diferit, instanţa de judecată, din oficiu sau la cererea unei persoane interesate, poate să modifice sau să anuleze instrucţiunile respective în cazul în care respectarea acestora va expune persoana unui risc grav care nu poate fi diminuat prin întreprinderea anumitor măsuri suplimentare. Înainte de a hotărî asupra modificării sau

anulării instrucțiunilor, instanţa de judecată va audia persoana care a întocmit instrucțiunile şi va constata dorinţele acesteia privind instrucţiunile.

(9) Dacă instrucţiunile au fost modificate sau revocate ori dacă a fost anulată modificarea sau revocarea acestora, instanţa de judecată sau, după caz, autoritatea tutelară le va lua în considerare, cu excepţia cazului în care există dubii că acestea reflectă dorinţele şi sentimentele persoanei.

Articolul 70. Regimul locuinţei persoanei ocrotite

(1) Drepturile persoanei ocrotite asupra locuinţei, indiferent dacă constituie un domiciliu sau o reşedinţă temporară, şi asupra bunurilor mobile cu care este dotată aceasta sînt păstrate la dispoziţia persoanei ocrotite atît timp cît este necesar.

(2) Dreptul de a administra bunurile menţionate la alin. (1) permite doar încheierea contractelor de transmitere în folosinţă temporară a bunurilor, care pot fi rezolvite la întoarcerea în locuinţă a persoanei ocrotite. Orice clauză în detrimentul persoanei ocrotite este nulă.

(3) Dacă devine necesar sau este în interesul persoanei ocrotite să se dispună de drepturile pe care le are asupra locuinţei sale sau asupra bunurilor mobile cu care este dotată prin încheierea unui act juridic de dispoziţie, de rezoluţiune sau transmitere în folosinţă către terţi, actul juridic trebuie autorizat de către consiliul de familie sau, în absența acestuia, de către autoritatea tutelară.

(4) Dacă actul juridic prevăzut la alin. (3) are drept scop stabilirea persoanei ocrotite într-o instituţie de tratament sau instituţie socială, este necesar avizul prealabil al unui medic care nu exercită nicio funcţie în acea instituţie. În toate cazurile, bunurile specificate la art. 89 alin. (1) lit. a)-h) din Codul de executare trebuie să fie păstrate la dispoziţia persoanei ocrotite, după caz, în grija instituţiei în care ea este stabilită.

(5) Dispoziţiile alin. (1)-(3) nu se aplică în caz de partaj silit sau urmărire silită.

Articolul 71. Regimul conturilor persoanei ocrotite

(1) Persoana însărcinată cu ocrotirea nu poate modifica conturile deschise pe numele persoanei ocrotite şi nici nu poate deschide conturi la o altă instituţie financiară.

(2) Prin derogare de la alin. (1), consiliul de familie sau, în absenţa acestuia, autoritatea tutelară poate să autorizeze modificarea sau deschiderea contului dacă aceasta este în interesul persoanei ocrotite.

(3) Dacă persoana ocrotită nu deţine niciun cont, persoana însărcinată cu ocrotirea va deschide un cont pe numele persoanei ocrotite.

(4) Operaţiunile de încasare, de plată şi de administrare a mijloacelor băneşti efectuate în numele persoanei ocrotite se fac exclusiv prin contul deschis pe numele acesteia, dacă legea nu prevede altfel pentru anumite categorii de plăţi.

(5) Fructele şi productele generate de banii şi valorile ce aparţin persoanei ocrotite îi

revin acesteia în exclusivitate.

Articolul 72. Remunerarea persoanei însărcinate

cu ocrotirea

(1) Persoanele, altele decît ocrotitorul autorizat, exercită cu titlu gratuit măsurile de ocrotire judiciare.

(2) Prin derogare de la alin. (1), consiliul de familie sau, în absenţa acestuia, autoritatea tutelară poate autoriza, luînd în considerare bunurile administrate sau dificultatea exercitării măsurii de ocrotire, plata unei remuneraţii în folosul persoanei însărcinate cu ocrotirea, fixîndu-i mărimea. Remuneraţia se plăteşte din contul persoanei ocrotite.

(3) Dacă măsura de ocrotire judiciară se exercită de către un ocrotitor autorizat, finanţarea se face total din contul persoanei ocrotite.

(4) În cazul în care finanţarea măsurii de ocrotire exercitate de către un ocrotitor autorizat nu poate fi asigurată integral de către persoana ocrotită, aceasta se va asigura de către stat, în limitele şi în condiţiile legii.

(5) Cu titlu de excepţie, consiliul de familie sau, în absenţa acestuia, autoritatea tutelară poate să autorizeze alocarea unei remuneraţii ocrotitorului autorizat pentru îndeplinirea unui act sau unui șir de acte, cerute prin măsura de ocrotire şi care implică eforturi pe o perioadă îndelungată sau sînt de o complexitate înaltă, remunerație care ar completa sumele percepute conform alin. (2) şi (3) dacă acestea se adeveresc a fi insuficiente. Această remuneraţie se plăteşte din contul persoanei ocrotite.

(6) Mandatul de ocrotire în viitor şi contractul de asistenţă sînt cu titlu gratuit, dacă nu s-a stipulat altfel.

Articolul 73. Răspunderea persoanei însărcinate

cu ocrotirea

(1) Persoana însărcinată cu ocrotirea poartă răspundere pentru prejudiciul cauzat în timpul exercitării măsurii de ocrotire.

(2) Persoana însărcinată cu ocrotirea poartă răspundere pentru încuviințarea încheierii unui act juridic de către persoana ocrotită doar în cazul în care a acţionat cu intenţie sau culpă gravă.

(3) Mandatarul împuternicit prin mandat de ocrotire în viitor poartă răspundere conform dispoziţiilor legale cu privire la mandat.

Subsecţiunea a 2-a

Asistenţa la luarea deciziei

Articolul 74. Asistenţa la luarea deciziei

(1) Dacă o persoană are nevoie de ocrotire doar prin asistenţă la luarea deciziei, aceasta poate să încheie un contract de asistenţă cu persoana care doreşte să o ofere (asistentul). Persoana poate avea unul sau mai mulţi asistenţi.

(2) Prin contractul de asistenţă, asistentul se obligă să fie prezent la încheierea actelor juridice şi la luarea altor decizii de către persoana ocrotită, să îi ofere informaţia şi consultaţia necesare şi să o ajute în comunicarea cu terţii, indiferent de forma de comunicare.

(3) Dacă persoana ocrotită încheie un act juridic în formă scrisă sau autentică, asistentul poate contrasemna, cu indicarea calității şi naturii asistenţei acordate.

(4) Contractului de asistenţă i se aplică în mod corespunzător dispoziţiile legale cu privire la mandat, însă calitatea de asistent nu acordă împuternicirea de a reprezenta persoana ocrotită.

(5) Asistentul este obligat să notifice autoritatea tutelară despre inițierea şi, după caz, încetarea asistenţei.

Articolul 75. Încetarea asistenţei la luarea deciziei

(1) Orice parte a contractului de asistenţă poate declara rezoluţiunea fără motive.

(2) În cazul instituirii unei măsuri de ocrotire judiciare, instanţa de judecată pronunţă rezoluţiunea contractului de asistenţă.

Subsecţiunea a 3-a

Mandatul de ocrotire în viitor

§ 1.Dispoziţii comune

Articolul 76. Mandatul de ocrotire în viitor

(1) Persoana fizică care a atins majoratul sau care a dobîndit capacitate deplină de exerciţiu pe altă cale legală (mandantul) poate împuternici unul sau mai mulţi mandatari să o reprezinte în situaţia în care, în urma unei boli mintale sau deficienţe fizice, mintale sau psihologice, ea nu își va putea, în mod deplin, conştientiza acţiunile ori exprima voinţa.

(2) Dacă mandantul a împuternicit mai mulţi mandatari, el poate decide ca aceştia să acţioneze împreună, concomitent, separat sau doar pentru a înlocui un alt mandatar.

(3) Persoana în privința căreia a fost instituită măsura de ocrotire judiciară sub forma curatelei poate încheia un mandat de ocrotire în viitor cu acordul curatorului.

(4) Persoana în privința căreia a fost instituită măsura de ocrotire judiciară sub forma tutelei nu poate încheia un mandat de ocrotire în viitor nici personal, nici prin reprezentant.

(5) Mandatului de ocrotire în viitor i se aplică dispoziţiile legale cu privire la mandat şi dispoziţiile legale cu privire la reprezentare în măsura în care nu sînt incompatibile cu dispoziţiile prezentei secţiuni. Dispoziţiile art. 374 alin. (2), art. 375, art. 376 alin. (1) şi art. 377 nu se aplică mandatului de ocrotire în viitor.

(6) În măsura în care mandatarul are împuterniciri de administrare a bunurilor mandantului, se aplică dispoziţiile legale privind contractul de administrare fiduciară.

Articolul 77. Mandatul de ocrotire în viitor a copilului

(1) Părinţii sau părintele supravieţuitor, care nu au fost supuși măsurii de ocrotire judiciare sub forma tutelei sau curatelei şi care exercită ocrotirea părintească asupra copilului minor ori și-au asumat îngrijirea materială şi morală a copilului adult, pot împuternici unul sau mai mulţi mandatari să reprezinte acest copil în situaţia în care, în urma unei boli mintale sau deficienţe fizice, mintale sau psihologice, copilul nu își va putea, în mod deplin, conştientiza acţiunile ori exprima voinţa.

(2) Mandatul de ocrotire în viitor a copilului produce efecte în cazul în care părinții fie sînt decedați, fie, în urma unei boli mintale sau deficienţe fizice, mintale sau psihologice, nu își pot, în mod deplin, conştientiza acţiunile ori exprima voinţa.

(3) Mandatului de ocrotire în viitor a copilului i se aplică în mod corespunzător dispoziţiile legale cu privire la mandatul de ocrotire în viitor.

Articolul 78. Forma mandatului de ocrotire în viitor

(1) Mandatul de ocrotire în viitor se poate conţine într-un contract de mandat, într-o procură sau într-un alt act juridic.

(2) Actul juridic prin care se acordă mandatul de ocrotire în viitor se încheie în formă scrisă, sub sancţiunea nulităţii absolute, sau în formă autentică. Mandantul nu poate încheia actul juridic respectiv prin reprezentant.

(3) Actul juridic prin care se acordă mandatul de ocrotire în viitor a copilului se încheie în formă autentică.

Articolul 79. Împuternicirile mandatarului

(1) În cazul în care mandatul de ocrotire în viitor se acordă şi pentru ocrotirea persoanei mandantului, mandatarul are drepturile şi obligaţiile tutorelui, iar mandantul are drepturile şi obligaţiile persoanei supuse măsurii de ocrotire judiciare sub forma tutelei, prevăzute la art. 115-119. Orice clauză care derogă de la dispozițiile respective în detrimentul mandantului este nulă.

(2) Mandatul de ocrotire în viitor poate să prevadă:

a) dreptul mandatarului de a însoţi mandantul oriunde este necesar şi de a-l asista la luarea deciziilor ce țin de sănătatea sa;

b) împuternicirea mandatarului de a consimţi, în numele mandantului, efectuarea

investigaţiilor şi intervenţiilor medicale;

c) instrucţiuni în vederea ocrotirii.

(3) Mandatul de ocrotire în viitor poate să prevadă modalitățile de control asupra exercitării acestuia.

Articolul 80. Mandatarul

(1) Poate fi desemnat în calitate de mandatar orice persoană fizică aleasă de către mandant, precum şi orice persoană juridică care deţine calitatea de ocrotitor autorizat.

(2) Mandatarul persoană fizică, pe durata executării mandatului de ocrotire în viitor, trebuie să dispună de capacitate deplină de exerciţiu, să îndeplinească condiţiile legale pe care trebuie să le întrunească tutorele.

(3) Dacă nu s-a stipulat altfel, mandatul de ocrotire în viitor se consideră acordat pe termen nedeterminat.

(4) Pe durata executării mandatului de ocrotire în viitor, mandatarul poate fi revocat doar prin hotărîrea instanţei de judecată, conform art. 83.

Articolul 81. Efectele juridice ale mandatului

de ocrotire în viitor

(1) Pentru ca mandatul de ocrotire în viitor să înceapă să producă efecte, mandatarul îl va prezenta autorităţii tutelare împreună cu raportul de expertiză extrajudiciară psihiatrică, efectuată în scopul instituirii unei măsuri de ocrotire, eliberat în ultimele 2 luni. Autoritatea tutelară va contrasemna, va ştampila şi va aplica data contrasemnării pe originalul mandatului, după care îl va returna mandatarului. Data contrasemnării de către autoritatea tutelară se consideră data la care mandatul de ocrotire în viitor a început să producă efecte juridice.

(2) Mandatarul este obligat să informeze mandantul despre faptul că mandatul de ocrotire în viitor a început să producă efecte.

(3) Faptul că mandatul de ocrotire în viitor a început să producă efecte nu afectează capacitatea de exerciţiu a mandantului.

(4) Dispoziţiile privind mandatul de ocrotire în viitor se aplică şi în cazul în care un mandat este formulat astfel încît acesta produce efecte înainte de data indicată la alin. (1) şi se prevede expres că el va continua să producă efecte juridice chiar şi în cazul în care mandantul, în urma unei boli mintale sau deficienţe fizice, mintale sau psihologice, nu își va putea, în mod deplin, conştientiza acţiunile ori exprima voinţa.

Articolul 82. Transmiterea executării mandatului

către un terţ

(1) Mandatarul îşi exercită mandatul personal. Acesta poate acorda împuterniciri speciale unui sau mai multor terţi pentru anumite acte juridice.

(2) Mandatarul răspunde pentru faptele terţului în condiţiile art. 1481 alin. (3)-(5).

Articolul 83. Încetarea și suspendarea mandatului

de ocrotire în viitor care a început să

producă efecte

(1) Mandatul de ocrotire în viitor care a început să producă efecte încetează în cazul:

a) decesului persoanei ocrotite sau al instituirii unei măsuri de ocrotire judiciare în privinţa acesteia, dacă hotărîrea instanţei de judecată nu prevede altfel;

b) decesului mandatarului persoană fizică sau al instituirii unei măsuri de ocrotire judiciare în privinţa acesteia;

c) intentării procedurii de insolvabilitate față de mandatarul persoană juridică sau al lichidării acesteia;

d) pierderii de către mandatar a calităţii de ocrotitor autorizat;

e) revocării mandatului de ocrotire în viitor prin hotărîre judecătorească.

(2) La cererea oricărei persoane interesate, instanța de judecată poate hotărî revocarea mandatului de ocrotire în viitor în cazurile în care:

a) persoana ocrotită își poate conştientiza acţiunile ori exprima voinţa, astfel încît nu mai este necesară menţinerea măsurii de ocrotire;

b) dispoziţiile legale privind reprezentarea între soţi şi privind regimul bunurilor soţilor sînt suficiente pentru a ocroti interesele mandantului;

c) mandatarul exercită mandatul de ocrotire în viitor într-un mod care lezează interesele sau bunăstarea mandantului. În acest caz, instanţa de judecată poate revoca împuternicirile mandatarului total sau parţial.

(3) Instanţa de judecată poate suspenda efectele mandatului de ocrotire în viitor pe durata instituirii ocrotirii provizorii.

(4) În cazul prevăzut la alin. (2) lit. c), instanţa de judecată va institui o măsură de ocrotire judiciară în temeiul şi modul stabilite de lege.

(5) Hotărîrea judecătorească prin care se suspendă sau se revocă mandatul de ocrotire în viitor se comunică mandantului şi mandatarului, precum şi autorităţii tutelare. Dacă mandatul de ocrotire în viitor a fost înregistrat în modul prevăzut la art. 69 alin. (5), hotărîrea privind suspendarea sau revocarea se va expedia pentru a se face înregistrarea sau radierea necesară.

Articolul 84. Intervenţia instanţei de judecată

în modul de exercitare a mandatului

de ocrotire în viitor

(1) Orice persoană interesată poate cere instanţei de judecată să anuleze contrasemnarea mandatului de ocrotire în viitor, efectuată conform art. 81 alin. (1), dacă nu au fost întrunite condiţiile legale, precum și să interpreteze conținutul acestuia sau să determine condiţiile și modul de executare a mandatului de ocrotire în viitor.

(2) Înainte de a examina cererea privind anularea mandatului de ocrotire în viitor, instanţa de judecată va audia mandatarul şi, după necesitate, mandantul, precum şi va acorda preferință dorinţelor şi interesului prioritar ale mandantului şi bunăstării sale.

Articolul 85. Acordarea împuternicirilor suplimentare

de către instanţa de judecată

(1) Dacă, din cauza limitei împuternicirilor acordate, mandatul de ocrotire în viitor nu permite ocrotirea suficientă a intereselor personale sau patrimoniale ale persoanei ocrotite, la cererea mandatarului instanţa de judecată poate, prin hotărîre judecătorească, să îi acorde împuternicirile suplimentare necesare. Dacă se constată prezenţa unui conflict de interese între mandant şi mandatar, în temeiul cererii respective instanţa de judecată poate, prin hotărîre judecătorească, să împuternicească un mandatar special pentru îndeplinirea unor acte juridice care depăşesc limitele mandatului existent.

(2) Mandatarul împuternicit prin mandatul de ocrotire în viitor şi mandatarul special împuternicit de către instanţa de judecată sînt independenţi şi nu poartă răspundere unul faţă de celălalt, fiind obligaţi să se informeze reciproc despre deciziile luate.

Articolul 86. Obligaţia mandatarului privind

inventarierea patrimoniului mandantului

şi întocmirea dării de seamă

Mandatarului care are împuterniciri de administrare a patrimoniului mandantului îi revin obligaţiile prevăzute la art. 137 şi 141-145.

§ 2. Mandatul autentic

Articolul 87. Întocmirea, modificarea şi revocarea

mandatului authentic

(1) Dacă mandatul de ocrotire în viitor a fost acordat prin act juridic unilateral încheiat în formă autentică, mandatarul îl poate accepta prin contrasemnare.

(2) Pînă la momentul în care mandatul începe să producă efecte juridice, mandantul îl

poate modifica, în aceeaşi formă, sau îl poate revoca prin notificarea mandatarului şi notarului privind revocarea, iar mandatarul poate să renunţe la mandat prin notificarea mandantului şi notarului. Pentru terți, revocarea mandatului respectiv produce efecte din momentul îndeplinirii formalităților de publicitate.

Articolul 88. Formalităţile de publicitate

Mandatul de ocrotire în viitor acordat printr-un act juridic încheiat în formă autentică se supune aceloraşi formalităţi de publicitate ca şi procurile autentice.

Articolul 89. Împuternicirile acordate de mandatul

authentic

(1) Prin derogare de la dispoziţiile art. 1475, mandatul de ocrotire în viitor formulat în termeni generali împuterniceşte mandatarul la încheierea tuturor actelor juridice prevăzute la art. 138-139. Mandatul poate stipula anumite limite ale împuternicirilor mandatarului.

(2) Mandatarul poate încheia un act juridic de dispoziţie cu titlu gratuit doar cu autorizarea autorităţii tutelare, cu excepția donațiilor neînsemnate pentru îndeplinirea unor obligații morale.

§ 3. Mandatul în formă scrisă

Articolul 90. Întocmirea, modificarea şi revocarea

mandatului în formă scrisă

(1) Mandatul de ocrotire în viitor acordat prin act juridic încheiat în formă scrisă trebuie datat şi semnat personal de către mandant.

(2) Mandatarul acceptă mandatul prin contrasemnarea acestuia.

(3) Pînă la momentul în care mandatul începe să producă efecte, mandantul îl poate modifica sau revoca în aceeaşi formă, iar mandatarul poate renunţa la mandat prin notificarea mandantului.

Articolul 91. Limitele împuternicirilor acordate

de mandatul în formă scrisă

(1) În partea ce ţine de administrarea patrimoniului, mandatul de ocrotire în viitor acordat prin act juridic încheiat în formă scrisă se limitează la actele juridice prevăzute la art. 138.

(2) Dacă în interesul mandantului sau pentru bunăstarea acestuia este necesară încheierea unui act juridic prevăzut la art. 139 ori a unui act juridic pentru care mandatarul nu este împuternicit prin mandatul de ocrotire în viitor, mandatarul poate cere instanţei de judecată să autorizeze încheierea de către mandatar a actului juridic respectiv, conform art. 85.

(3) Orice clauză din mandatul în formă scrisă care contravine dispoziţiilor alin. (1) şi (2) este nulă.

Subsecţiunea a 4-a

Dispoziţii comune privind măsurile

de ocrotire judiciare

Articolul 92. Caracterul subsidiar al măsurilor

de ocrotire judiciare

(1) Măsura de ocrotire judiciară poate fi instituită de către instanţa de judecată doar în cazul în care aceasta este necesară şi dacă persoana nu este ocrotită suficient prin aplicarea dispoziţiilor legale privind obligaţia de întreţinere a soţului şi a rudelor, privind regimul bunurilor comune ale soţilor, privind asistenţa la luarea deciziei sau prin mandatul de ocrotire în viitor a persoanei respective.

(2) Măsura de ocrotire judiciară trebuie să fie individualizată şi proporţională gradului în care, în urma unei boli mintale sau deficienţe fizice, mintale sau psihologice, persoana nu își poate conştientiza acţiunile ori exprima voinţa.

Articolul 93. Persoanele în privinţa cărora poate

fi instituită măsura de ocrotire judiciară

(1) Măsura de ocrotire judiciară poate fi instituită în privinţa unei persoane cu capacitate deplină de exerciţiu.

(2) Cererea privind instituirea măsurii de ocrotire judiciare poate fi depusă şi în privinţa unui minor care nu are capacitate deplină de exerciţiu, dar care a împlinit vîrsta de 17 ani. În acest caz, măsura de ocrotire judiciară se va considera instituită doar din data la care persoana devine majoră.

Articolul 94. Cererea de instituire a măsurii

de ocrotire judiciare

(1) Cererea de instituire a măsurii de ocrotire judiciare poate fi depusă de către:

a) persoana fizică în privinţa căreia se cere instituirea măsurii de ocrotire judiciare;

b) soţul persoanei indicate la lit. a);

c) persoana cu care persoana indicată la lit. a) locuieşte împreună de mai mult de 3 ani;

d) ruda sau afinul persoanei indicate la lit. a);

e) mandatarul împuternicit printr-un mandat de ocrotire în viitor, indiferent dacă

mandatul produce sau a încetat să producă efecte;

f) autoritatea tutelară.

(2) Autoritatea tutelară poate depune cererea prevăzută la alin. (1) doar dacă persoanele indicate la alin. (1) lit. a)-e) au omis să o depună în termen de 3 luni de la data sesizării acestora de către autoritatea tutelară.

Articolul 95. Revocarea măsurii de ocrotire judiciare

(1) La cererea persoanei ocrotite sau a persoanelor indicate la art. 94 alin. (1), instanţa de judecată poate dispune revocarea măsurii de ocrotire judiciare dacă necesitatea acesteia a dispărut.

(2) Orice persoană poate sesiza autoritatea tutelară privind dispariţia necesităţii măsurii de ocrotire judiciare. În acest caz, autoritatea tutelară este obligată, fără întîrzieri nejustificate, să examineze sesizarea şi, după caz, să ceară revocarea măsurii conform alin. (1).

Articolul 96. Publicitatea instituirii, modificării

şi revocării măsurii de ocrotire

judiciare

(1) Instituirea măsurii de ocrotire judiciare, condiţiile acesteia, modificarea (inclusiv desemnarea altui ocrotitor provizoriu, curator sau tutore) şi revocarea acesteia devin opozabile terţilor doar după înregistrarea acestor date în modul prevăzut de Guvern.

(2) În scopul efectuării înregistrării indicate la alin. (1), instanța de judecată va transmite autorității competente, în termen de 3 zile de la data rămînerii definitive a hotărîrii prin care se instituie, se modifică sau se revocă măsura de ocrotire judiciară, o copie de pe dispozitivul hotărîrii respective.

(3) Dispozițiile alin. (1) se aplică în mod corespunzător deciziei consiliului de familie prin care se desemnează ori se revocă tutorele, precum şi deciziei consiliului de familie sau, după caz, a autorităţii tutelare prin care, în temeiul art. 136, se limitează împuternicirile tutorelui. Autoritatea tutelară este obligată să transmită autorităţii competente o copie de pe această decizie în scopul efectuării înregistrării respective, cu excepţia cazului contestării deciziei în instanţa de judecată.

(4) Persoana are dreptul de a obţine extrase privind măsurile de ocrotire judiciare referitoare la propria persoană, la copiii săi minori, precum și la persoana asupra căreia exercită ocrotirea provizorie, curatela sau tutela. În alte cazuri, extrase privind măsurile de ocrotire judiciare se eliberează, în modul prevăzut de Guvern, dacă solicitantul are un interes legitim.

(5) Absența notării prevăzute la art. 435 alin. (2) pct. 15) nu înlătură opozabilitatea față de terți dacă au fost îndeplinite formalitățile de publicitate prevăzute în prezentul articol.

Subsecţiunea a 5-a

Ocrotirea provizorie

Articolul 97. Instituirea ocrotirii provizorii

(1) Instanţa de judecată poate institui, prin hotărîre judecătorească, ocrotirea provizorie în privinţa persoanei care, în temeiul art. 65 alin. (1), are nevoie de ocrotire temporară sau de reprezentare pentru îndeplinirea doar a anumitor acte juridice.

(2) Prin derogare de la alin. (1), ocrotirea provizorie poate fi instituită de către instanţa de judecată prin încheiere, pentru perioada desfăşurării procedurii de instituire a curatelei sau a tutelei.

(3) În caz de urgenţă, instanţa de judecată poate institui ocrotirea provizorie cu amînarea audierii persoanei. Instanţa de judecată va audia persoana în cel mai scurt termen. În cazul în care prezența persoanei nu este posibilă din motive obiective, instanța de judecată urmează să asigure audierea acesteia la locul aflării ei, constatînd, după caz, imposibilitatea comunicării cu aceasta.

Articolul 98. Efectele juridice ale ocrotirii provizorii

asupra capacității de exercițiu

(1) Persoana în privința căreia este instituită ocrotirea provizorie îşi păstrează capacitatea deplină de exerciţiu.

(2) Persoana în privința căreia este instituită ocrotirea provizorie nu poate să încheie de sine stătător acte juridice pentru care instanţa de judecată a desemnat un ocrotitor provizoriu conform art. 100.

Articolul 99. Ocrotirea patrimoniului

(1) Contractul prin care persoana ocrotită a însărcinat o altă persoană cu administrarea bunurilor continuă să producă efecte pe durata ocrotirii provizorii, cu excepţia cazurilor în care instanţa de judecată l-a revocat sau suspendat, cu audierea sau citarea administratorului.

(2) În absenţa unui mandat, se aplică regulile privind gestiunea de afaceri.

(3) Persoanele care sînt în drept să ceară instituirea curatelei sau tutelei sînt obligate să îndeplinească actele de conservare, necesare pentru păstrarea patrimoniului persoanei ocrotite, din momentul în care au luat cunoștință atît despre urgenţa acestor acte, cît şi despre instituirea ocrotirii provizorii. Dispoziţiile respective se aplică persoanei sau instituţiei de tratament ori instituţiei sociale la care este stabilită persoana în privinţa căreia este instituită ocrotirea provizorie.

Articolul 100. Desemnarea ocrotitorului provizoriu

(1) Dacă este necesară o ocrotire care depăşeşte condiţiile prevăzute la art. 99, orice

persoană interesată poate cere instanţei de judecată să desemneze un ocrotitor provizoriu, în condiţiile şi conform modalităţilor prevăzute la art. 106-111, în scopul încheierii unui sau mai multor acte juridice, inclusiv de dispoziţie, necesare pentru administrarea patrimoniului persoanei ocrotite.

(2) Ocrotitorul provizoriu poate fi împuternicit de către instanţa de judecată să încheie actele juridice şi să săvîrşească alte acţiuni prevăzute la art. 98.

(3) Ocrotitorul provizoriu este obligat să depună dare de seamă în privinţa activităţii sale persoanei ocrotite şi autorităţii tutelare în condiţiile prevăzute la art. 141-145.

(4) Ocrotitorul provizoriu poate fi împuternicit de către instanţa de judecată cu ocrotirea persoanei conform art. 115-121.

Articolul 101. Termenul şi încetarea ocrotirii provizorii

(1) Ocrotirea provizorie poate fi instituită pentru un termen nu mai mare de un an şi poate fi reînnoită o singură dată în condiţiile prevăzute la art. 104 alin. (4).

(2) Dacă nu s-a dispus revocarea în sensul art. 95, ocrotirea provizorie încetează:

a) prin expirarea termenului pentru care a fost instituită;

b) după îndeplinirea actelor juridice pentru care a fost instituită;

c) din momentul la care se consideră instituită curatela sau tutela.

Subsecţiunea a 6-a

Măsurile de ocrotire judiciare sub forma

curatelei şi tutelei

§ 1. Dispoziţii generale

Articolul 102. Cazurile cînd pot fi instituite măsurile

de ocrotire judiciare sub forma

curatelei și tutelei

(1) În privința persoanei care, fără a fi lipsită complet de discernămînt, are nevoie, în temeiul dispoziţiilor art. 65 alin. (1), să fie asistată în mod continuu poate fi instituită măsura de ocrotire judiciară sub forma curatelei.

(2) Curatela se instituie doar dacă prin ocrotirea provizorie nu se va putea asigura ocrotirea suficientă a persoanei.

(3) În privința persoanei care, în temeiul dispoziţiilor art. 65 alin. (1), trebuie să fie reprezentată în mod continuu poate fi instituită măsura de ocrotire judiciară sub forma tutelei.

(4) Tutela se instituie doar dacă nici prin ocrotirea provizorie şi nici prin curatelă nu se va putea asigura ocrotirea suficientă a persoanei.

Articolul 103. Termenul măsurilor de ocrotire judiciare

sub forma curatelei și tutelei

(1) Instanţa de judecată stabileşte termenul pentru care se instituie măsura de ocrotire judiciară sub forma curatelei sau tutelei, care poate fi de maximum 5 ani.

(2) Prin derogare de la alin. (1), în cazul instituirii tutelei, instanța de judecată, în baza raportului de expertiză psihiatrică care confirmă că, avînd în vedere stadiul dezvoltării științei, nu există semne vădite că starea persoanei se va îmbunătăți, poate stabili, prin hotărîre motivată, un termen de pînă la 10 ani.

Articolul 104. Reînnoirea măsurii de ocrotire judiciare

(1) Instanţa de judecată poate reînnoi măsura de ocrotire judiciară pentru un termen egal cutermenul iniţial.

(2) Prin derogare de la alin. (1), în cazul reînnoirii tutelei, instanţa de judecată, în baza raportului de expertiză psihiatrică prin care se confirmă că nu există semne vădite că starea persoanei se va îmbunătăţi, poate stabili, prin hotărîre motivată, un termen de pînă la 20 de ani.

(3) Instanţa de judecată, în orice moment, poate revoca sau modifica măsura de ocrotire judiciară, precum și înlocui cu o altă măsură de ocrotire judiciară, după audierea persoanei însărcinate cu ocrotirea.

(4) Instanţa de judecată pronunţă hotărîrea la cererea uneia dintre persoanele indicate la art. 94 alin. (1) după examinarea unui certificat medical eliberat de către un medic psihiatru. Instanţa de judecată poate dispune, prin încheiere, efectuarea unei expertize judiciare psihiatrice.

Articolul 105. Încetarea măsurilor de ocrotire judiciare

sub forma curatelei și tutelei

(1) Măsurile de ocrotire judiciare sub forma curatelei și tutelei încetează la expirarea termenului pentru care au fost instituite, dacă nu s-a dispus reînnoirea acestora, la rămînerea definitivă a hotărîrii judecătoreşti privind revocarea măsurii respective și în cazul decesului persoanei ocrotite.

(2) Instanţa de judecată poate dispune încetarea măsurii de ocrotire judiciare dacă persoana ocrotită domiciliază în afara teritoriului Republicii Moldova, iar acest fapt face imposibilă supravegherea şi controlul exercitării măsurii respective.

§ 2. Persoanele însărcinate cu ocrotirea

Articolul 106. Incompatibilități la exercitarea

măsurilor de ocrotire judiciare

sub forma curatelei și a tutelei

(1) Sarcina curatelei şi tutelei poate fi îndeplinită doar de persoana care nu se află în una din incompatibilităţile prevăzute la art. 55 alin. (4).

(2) Lucrătorii medicali şi farmaciştii, precum şi asistenţii medicali care se află în relaţii de muncă cu instituţia în care este internată persoana asupra căreia se instituie tutela sau curatela ori care prestează servicii acestei persoane, inclusiv la domiciliu, nu pot exercita sarcini de curatelă sau tutelă în privinţa pacienţilor săi.

Articolul 107. Desemnarea curatorului și tutorelui

(1) Curatorul și tutorele sînt desemnați de către instanţa de judecată. În cazul în care a fost instituit consiliul de familie, tutorele este desemnat de către acesta conform art. 114 alin. (7).

(2) Avînd în vedere situaţia persoanei ocrotite, aptitudinile celor interesaţi, precum şi componenţa şi valoarea patrimoniului supus administrării, instanţa de judecată poate desemna mai mulţi curatori sau mai mulţi tutori pentru exercitarea comună a măsurii de ocrotire.

(3) Fără încuviinţarea celorlalţi curatori sau tutori, curatorul și, respectiv, tutorele poate încheia doar actele juridice prevăzute la art. 138.

(4) Instanţa de judecată poate diviza măsura de ocrotire între un curator (sau tutore) însărcinat cu ocrotirea persoanei şi un curator (sau tutore) însărcinat cu administrarea patrimoniului, precum și poate încredinţa administrarea anumitor bunuri unui curator supleant (sau tutore supleant).

(5) Dacă instanţa de judecată nu a stabilit altfel, persoanele desemnate în aplicarea alin. (2)-(4) sînt independente şi nu poartă răspundere una faţă de alta, fiind obligate să se informeze reciproc despre deciziile luate.

Articolul 108. Desemnarea în absenţa instrucţiunilor

în vederea ocrotirii

(1) În absenţa instrucţiunilor în vederea ocrotirii, indicate la art. 69, instanţa de judecată desemnează în calitate de curator sau tutore soţul persoanei ocrotite ori pe cel cu care persoana ocrotită a locuit cel puţin 3 ani, cu excepţia cazului în care convieţuirea lor a încetat sau dacă un alt motiv întemeiat împiedică desemnarea acestuia.

(2) Dacă desemnarea curatorului sau tutorelui conform alin. (1) este imposibilă, instanţa de judecată desemnează în calitate de curator sau tutore părintele, ruda sau o altă persoană care locuieşte cu persoana ocrotită ori care menţine legături puternice şi stabile cu aceasta, cu excepţia cazului în care un motiv întemeiat împiedică desemnarea persoanei respective.

(3) La desemnarea curatorului și a tutorelui, instanţa de judecată va lua în considerare dorințele și sentimentele exprimate de persoana ocrotită, relaţiile sale obişnuite, interesul manifestat de candidaţi şi eventualele recomandări ale părinţilor şi rudelor, precum şi ale persoanelor din anturajul persoanei ocrotite.

Articolul 109. Desemnarea ocrotitorului autorizat

(1) Dacă niciun membru al familiei şi nicio persoană apropiată nu îşi poate asuma exercitarea măsurii de ocrotire sub forma curatelei sau a tutelei, instanţa de judecată va desemna un ocrotitor autorizat.

(2) Ocrotitorul autorizat nu poate refuza încheierea actelor juridice urgente pe care le impune interesul persoanei ocrotite sau bunăstarea acesteia, în special a actelor juridice de conservare.

(3) Dacă este în interesul persoanei stabilite ori îngrijite într-o instituţie de tratament sau instituţie socială, instanţa de judecată poate desemna în calitate de curator sau tutore o persoană ori un serviciu din cadrul instituţiei respective, în cazul în care instituţia este ocrotitor autorizat.

Articolul 110. Exercitarea personală a curatelei

și a tutelei

(1) Curatela şi tutela sînt sarcini personale.

(2) Curatorul şi tutorele, păstrînd răspunderea, pot beneficia de asistenţa terţilor.

Articolul 111. Renunțarea la calitatea de curator

și de tutore

Curatorul și tutorele nu pot renunța la calitatea lor dacă aceasta este deținută de mai puţin de 5 ani, cu excepţia cazului cînd există motive întemeiate (dificultatea exercitării măsurii de ocrotire din cauza bolii sau stării de neputinţă a curatorului sau tutorelui, schimbării domiciliului în altă ţară, dezacordul cu dorinţele şi sentimentele persoanei ocrotite etc.). Soţul şi copiii persoanei ocrotite, precum şi ocrotitorul autorizat pot renunţa la calitatea de curator și tutore doar din motiv întemeiat.

Articolul 112. Curatorul supleant şi tutorele supleant

(1) Instanţa de judecată poate, dacă consideră necesar şi sub rezerva împuternicirilor consiliului de familie, dacă acesta există, să desemneze un curator supleant sau, după caz, un tutore supleant.

(2) Dacă curatorul sau tutorele este părinte sau rudă a persoanei ocrotite pe o linie colaterală, curatorul supleant sau, după caz, tutorele supleant se desemnează, după posibilitate, din cealaltă linie colaterală.

(3) Dacă niciun membru al familiei şi nicio persoană apropriată nu poate fi curator

supleant sau tutore supleant, instanţa de judecată poate desemna un ocrotitor autorizat.

(4) Curatorul supleant sau, după caz, tutorele supleant supraveghează actele juridice încheiate de curator sau, după caz, de tutore în vederea exercitării măsurii de ocrotire şi informează fără întîrziere autoritatea tutelară dacă se constată încălcări în exercitarea acesteia. În caz contrar, el va fi obligat să repare prejudiciul cauzat persoanei ocrotite.

(5) Curatorul supleant sau, după caz, tutorele supleant asistă sau, după caz, reprezintă persoana ocrotită dacă interesele ei contravin intereselor curatorului sau, după caz, tutorelui ori dacă curatorul sau tutorele nu pot să o asiste sau să o reprezinte din cauza limitei împuternicirilor lor.

(6) Calitatea de curator supleant și de tutore supleant încetează în momentul încetării calităţii de curator și, respectiv, de tutore. Curatorul supleant și tutorele supleant sînt obligaţi să ceară substituirea curatorului sau, după caz, a tutorelui în caz de încetare a calităţii acestuia. În caz contrar, el va fi obligat să repare prejudiciul cauzat persoanei ocrotite.

Articolul 113. Curatorul special şi tutorele special

(1) Dacă nu a fost desemnat curatorul supleant sau, după caz, tutorele supleant, curatorul și tutorele ale căror interese contravin intereselor persoanei ocrotite, datorită încheierii unui act juridic sau unui șir de acte juridice, precum și curatorul și tutorele care nu pot să asiste sau să reprezinte persoana ocrotită din cauza limitei împuternicirilor lor trebuie să solicite consiliului de familie sau, în absenţa acestuia, autorităţii tutelare desemnarea unui curator special ori, după, caz, a unui tutore special.

(2) Desemnarea curatorului special și a tutorelui special poate fi efectuată și la cererea oricărei persoane interesate ori din oficiu.

(3) În cazurile prevăzute la art. 581 din Codul de procedură civilă, curatorul special sau tutorele special se desemnează de către instanţa de judecată care examinează pricina la care participă persoana ocrotită.

Articolul 114. Consiliul de familie al persoanei ocrotite

(1) La instituirea măsurii de ocrotire judiciare sub forma tutelei, instanţa de judecată poate institui consiliul de familie dacă necesitatea de ocrotire a persoanei sau componența și valoarea patrimoniului justifică aceasta şi dacă componenţa familiei şi a anturajului persoanei ocrotite permit acest lucru.

(2) Membrii consiliului de familie sînt desemnaţi de instanţa de judecată pentru durata tutelei.

(3) Consiliul de familie este compus din cel puţin 3 membri cu drept de vot. Tutorele este membru din oficiu al consiliului de familie, fără drept de vot.

(4) Pot fi membri ai consiliului de familie părinţii şi alte rude ale persoanei ocrotite, precum şi alte persoane care manifestă interes pentru persoana ocrotită şi pentru

bunăstarea acesteia.

(5) Instanţa de judecată va asigura, în măsura posibilităților, reprezentarea în consiliu a ambelor linii colaterale de rudenie.

(6) Instanţa de judecată desemnează membrii consiliului de familie în baza dorinţelor şi sentimentelor exprimate de persoana ocrotită, a relaţiilor sale obişnuite, a interesului pe care îl manifestă candidaţii şi a eventualelor recomandări ale părinţilor şi rudelor, precum şi ale anturajului său.

(7) Consiliul de familie desemnează şi revocă tutorele, tutorele supleant şi, după caz, tutorele special conform art. 107-113.

(8) În cazul absenţei consiliului de familie, atribuţiile legale ale acestuia sînt exercitate de către autoritatea tutelară. Pentru perioada în care nu există un consiliu de familie, tutorele, tutorele supleant sau, după caz, tutorele special sînt desemnați şi revocați de către instanţa de judecată.

§ 3. Ocrotirea intereselor personale nepatrimoniale

Articolul 115. Obligaţia de informare despre situaţia personal

Tutorele și curatorul sînt obligați să ofere persoanei ocrotite, fără a prejudicia interesele acesteia, informaţiile, pe care terţii sînt obligaţi să i le ofere, privind situaţia sa personală, privind actele şi deciziile care o vizează, gradul de urgenţă și efectele acestora, precum şi consecinţele neîndeplinirii actului sau neluării deciziei dacă persoana ocrotită le refuză.

Articolul 116. Actele strict personale

(1) Dacă legea nu prevede altfel, actele care implică consimţământul strict personal al persoanei ocrotite nu pot fi încheiate de către persoana însărcinată cu ocrotirea şi nici nu necesită încuviinţarea acesteia.

(2) Se consideră acte strict personale declaraţia de naştere a copilului, recunoaşterea acesteia, actele de ocrotire părintească a copilului, declaraţia de alegere sau schimbare a numelui copilului şi consimţământul pentru adopţia persoanei ocrotite ori a copilului persoanei respective.

Articolul 117. Asistenţa și reprezentarea în alte acte personale

(1) În afară de cazurile prevăzute la art. 116, persoana ocrotită ia de sine stătător decizii privitoare la interesele sale personale nepatrimoniale în măsura în care starea sa permite acest lucru.

(2) Dacă starea persoanei ocrotite nu îi permite să ia de sine stătător o decizie, consiliul de familie sau, în absenţa acestuia, autoritatea tutelară poate să prevadă că aceasta va beneficia de asistenţa persoanei însărcinate cu ocrotirea fie în toate actele privitoare la persoana sa, fie doar în anumite acte indicate expres. Dacă această asistenţă nu este suficientă, instanţa de judecată poate, suplimentar, să împuternicească tutorele cu reprezentarea persoanei ocrotite în actele respective.

(3) Persoana însărcinată cu ocrotirea poate întreprinde în privinţa persoanei ocrotite măsuri de protecţie, necesare evitării pericolului generat de comportamentul persoanei ocrotite. Persoana însărcinată cu ocrotirea va informa neîntîrziat consiliul de familie despre aceasta sau, în absenţa consiliului, autoritatea tutelară.

(4) În caz de urgenţă, persoana însărcinată cu ocrotirea nu poate, fără autorizarea consiliului de familie sau, în absenţa acestuia, a autorităţii tutelare, lua o decizie care are ca efect atingerea gravă a integrităţii corporale a persoanei ocrotite ori a intimităţii vieţii private a acesteia.

Articolul 118. Soluţionarea conflictului de interese

(1) Aplicarea dispoziţiilor art. 115-119 nu poate avea drept efect derogarea de la dispoziţiile legii speciale care impun intervenţia unui reprezentant legal.

(2) Dacă exercitarea măsurii de ocrotire a fost încredinţată unei persoane ori unei instituţii de tratament sau sociale în condiţiile art. 109 alin. (3) şi dacă acea persoană ori instituţie trebuie să realizeze un act pentru care se cere autorizarea autorităţii tutelare sau a consiliului de familie, conform art. 117 alin. (3) şi (4), sau trebuie să îndeplinească în beneficiul persoanei ocrotite o diligenţă ori un act pentru care legea specială cere intervenţia autorităţii tutelare, aceasta din urmă poate decide, dacă consideră că există un conflict de interese, să încredinţeze realizarea actului respectiv curatorului supleant sau tutorelui supleant, dacă a fost desemnat, iar în absenţa acestuia, unui curator special sau unui tutore special.

Articolul 119. Libertatea de alegere a reşedinţei

şi libertatea de comunicare

(1) Persoana ocrotită are dreptul de a alege liber domiciliul sau reședința sa temporară.

(2) Persoana ocrotită are dreptul de a comunică cu terţii, fie că sînt părinţii sau alte persoane. Persoana ocrotită are dreptul de a fi vizitată şi, după caz, de a fi găzduită de către aceştia.

(3) În cazul în care persoana însărcinată cu ocrotirea impune restricții în exercitarea drepturilor stabilite la alin. (1) și (2), decide consiliul de familie sau, în absenţa acestuia, autoritatea tutelară.

Articolul 120. Autorizarea căsătoriei

(1) Căsătoria persoanei în privinţa căreia s-a instituit curatela este permisă la propria dorinţă dacă instanţa de judecată nu a dispus, în hotărîrea de instituire a curatelei, că aceasta este permisă doar cu încuviințarea curatorului sau, în caz de refuz al curatorului, cu autorizarea autorităţii tutelare.

(2) Căsătoria persoanei în privinţa căreia s-a instituit tutela este permisă doar cu autorizarea consiliului de familie sau, în absenţa acestuia, a autorităţii tutelare, după audierea viitorilor soţi şi, după caz, a părinţilor.

Articolul 121. Darea de seamă asupra ocrotirii

intereselor personale nepatrimoniale

La momentul instituirii măsurilor de ocrotire judiciare sub forma curatelei și tutelei sau ulterior, consiliul de familie ori, în absenţa acestuia, autoritatea tutelară stabileşte condiţiile în care curatorul sau, după caz, tutorele depune darea de seamă privind ocrotirea intereselor personale nepatrimoniale ale persoanei ocrotite.

§ 4. Actele juridice încheiate pe durata curatelei

Articolul 122. Asistenţa curatorului

(1) Persoana supusă măsurii de ocrotire judiciare sub forma curatelei nu poate, fără asistenţa curatorului şi autorizarea autorităţii tutelare, să încheie niciun act juridic prevăzut la art. 139.

(2) La încheierea unui act juridic în formă scrisă sau în formă autentică, asistenţa curatorului constă în aplicarea semnăturii lîngă semnătura persoanei ocrotite.

(3) Curatorul este obligat să explice persoanei ocrotite conţinutul actului juridic şi efectele acestuia, de asemenea este obligat să dea dovadă de diligenţa pe care o manifestă în propriile activităţi.

(4) Sub sancţiunea nulităţii absolute, orice înştiinţare aferentă actelor prevăzute la art. 139 transmisă persoanei ocrotite trebuie transmisă şi curatorului.

(5) Nu se poate autoriza, iar curatorul nu este în drept să încuviinţeze încheierea de către persoana ocrotită a actelor juridice prevăzute la art. 140 alin. (1) lit. a) și b), cu excepţiile prevăzute la art. 140 alin. (2).

Articolul 123. Împuternicirile de reprezentare ale curatorului

(1) Curatorul, în exercitarea atribuţiilor de ocrotire a persoanei ocrotite, nu poate substitui persoana ocrotită pentru a acționa din numele acesteia.

(2) Dacă constată că persoana supusă măsurii de ocrotire judiciare sub forma curatelei îşi compromite grav interesele, curatorul poate cere instanţei de judecată să fie împuternicit cu încheierea unui anume act juridic sau să ceară instituirea tutelei.

(3) Dacă curatorul refuză să ofere asistenţă la încheierea unui act juridic pentru care

se cere asistenţa sa, persoana ocrotită poate cere autorizarea autorităţii tutelare pentru a încheia actul juridic respectiv de sine stătător.

Articolul 124. Liberalităţile persoanei supuse măsurii

de ocrotire judiciare sub forma curatelei

(1) Persoana ocrotită poate să întocmească testament de sine stătător.

(2) Persoana ocrotită poate face donaţii doar cu asistenţa curatorului.

(3) Se consideră că curatorul are interes care contravine intereselor persoanei ocrotite dacă el este donatar.

Articolul 125. Determinarea conţinutului capacităţii

de exerciţiu

La instituirea măsurii de ocrotire judiciare sub forma curatelei, prin derogare de la dispoziţiile art. 122 și în scopul respectării dispozițiilor art. 92 alin. (2), instanţa de judecată va enumera categoriile de acte juridice pe care persoana ocrotită are capacitatea de a le încheia de sine stătător ori va enumera categoriile de acte juridice pentru care este necesară asistenţa sau reprezentarea curatorului. Dispozițiile art. 127 alin. (3) se aplică în mod corespunzător.

Articolul 126. Curatela restrînsă

(1) În orice moment, instanţa de judecată poate dispune instituirea curatelei restrînse.

(2) În cazul curatelei restrînse, curatorul doar percepe veniturile persoanei ocrotite pe un cont deschis pe numele acesteia.

(3) Curatorul asigură de sine stătător plata datoriilor persoanei ocrotite faţă de terţi şi depune excedentul pe contul lăsat la dispoziţia persoanei ocrotite sau îl transmite în numerar.

(4) Fără a aduce atingere dispoziţiilor art. 119, autoritatea tutelară poate autoriza încheierea de către curator a contractului de închiriere a spaţiului locativ sau a unui alt contract care asigură o locuinţă persoanei ocrotite.

(5) Curatela restrînsă este supusă dispoziţiilor art. 137 şi 141-145, care se aplică în mod corespunzător.

§ 5. Actele juridice încheiate pe durata tutelei

Articolul 127. Împuternicirile de reprezentare ale tutorelui

(1) Cu excepţia cazurilor în care legea sau uzanţele împuternicesc persoana supusă măsurii de ocrotire judiciare sub forma tutelei să acţioneze de sine stătător și doar în cazul

în care persoana ocrotită este lipsită în totalitate de discernământ, tutorele o reprezintă în toate actele juridice.

(2) În cazul în care persoana nu este lipsită în totalitate de discernământ, în scopul respectării dispozițiilor art. 92 alin. (2), instanţa de judecată, în hotărîrea judecătorească privind instituirea tutelei, va enumera actele juridice pe care persoana ocrotită are capacitatea să le încheie de sine stătător sau cu asistenţa tutorelui, fără a fi necesare alte autorizări.

(3) În special, în hotărîrea judecătorească privind instituirea tutelei pot fi scutite de la cerința autorizării actele juridice prevăzute la art. 139 alin. (1) care au ca obiect bunuri mobile a căror valoare individuală nu depășește 10 000 de lei.

Articolul 128. Administrarea patrimoniului persoanei

supuse măsurii de ocrotire judiciare

sub forma tutelei

Sub rezerva dispozițiilor art. 127 alin. (2), persoana supusă măsurii de ocrotire judiciare sub forma tutelei este reprezentată în actele juridice necesare administrării patrimoniului său conform art. 131-145.

Articolul 129. Reprezentarea în procedurile judiciare

(1) Tutorele poate reprezenta persoana ocrotită în vederea apărării drepturilor personale nepatrimoniale ale acesteia doar după autorizarea consiliului de familie sau, în absenţa consiliului, a autorității tutelare ori dacă reprezentarea i-a fost prescrisă de către una dintre acestea.

(2) Consiliul de familie sau, în absenţa acestuia, autoritatea tutelară poate prescrie tutorelui renunţarea la acţiune sau încheierea unui contract de tranzacţie.

Articolul 130. Testamentul persoanei supuse

măsurii de ocrotire judiciare sub

forma tutelei

(1) Persoana ocrotită poate să întocmească sau să modifice de sine stătător un testament după instituirea tutelei doar cu autorizarea consiliului de familie sau, în absenţa acestuia, a autorităţii tutelare. În acest caz, tutorele nu poate asista şi reprezenta persoana ocrotită.

(2) Persoana ocrotită poate revoca de sine stătător testamentul întocmit anterior sau după instituirea tutelei.

Subsecţiunea a 7-a

Administrarea patrimoniului persoanei supuse

măsurii de ocrotire judiciare sub forma tutelei

§ 1. Dispoziţii generale

Articolul 131. Principiile administrării

(1) Tutorele reprezintă persoana ocrotită în actele necesare administrării patrimoniului acesteia.

(2) În procesul administrării, tutorele este obligat să îngrijească în mod prudent, diligent şi să acţioneze exclusiv în interesul şi întru bunăstarea persoanei ocrotite.

Articolul 132. Rolul tutorelui supleant

Tutorele supleant supraveghează derularea operaţiunilor pe care tutorele este obligat să le realizeze, precum și modul de investire sau reinvestire a capitalului conform prescripţiilor consiliului de familie sau, în absenţa acestuia, a autorităţii tutelare.

Articolul 133. Intervenţia terţilor

(1) Terţii pot să informeze autoritatea tutelară despre acţiunile sau omisiunile tutorelui care sînt de natură să lezeze interesul sau bunăstarea persoanei ocrotite.

(2) Dacă la desemnarea tutorelui, terţii cunosc despre unele acţiuni sau omisiuni ale acestuia care compromit vădit interesul sau bunăstarea persoanei ocrotite, ei sînt obligaţi să informeze autoritatea tutelară despre aceasta.

§ 2. Competenţa consiliului de familie

și a autorităţii tutelare

Articolul 134. Bugetul anual şi contractarea

profesioniştilor

(1) Tutorele aprobă bugetul necesar pentru exercitarea tutelei în funcţie de importanţa bunurilor persoanei ocrotite, aprobă operaţiunile necesare pentru administrarea acestor bunuri şi sumele anuale necesare pentru întreţinerea persoanei ocrotite şi pentru rambursarea cheltuielilor de administrare a bunurilor.

(2) Tutorele informează consiliul de familie sau, în absenţa acestuia, autoritatea tutelară despre aprobarea bugetului. În caz de dificultate, bugetul este aprobat de către consiliul de familie sau, în absenţa acestuia, de către autoritatea tutelară.

(3) Consiliul de familie sau, în absenţa acestuia, autoritatea tutelară poate împuternici tutorele să includă la cheltuieli de administrare remuneraţia administratorilor contractaţi sub propria lui răspundere.

(4) Consiliul de familie sau, în absenţa acestuia, autoritatea tutelară poate împuternici tutorele să încheie un contract de administrare a valorilor mobiliare şi a instrumentelor

financiare care aparţin persoanei ocrotite. Acesta va alege terţul contractant luînd în considerare experienţa profesională şi solvabilitatea acestuia.

(5) Contractul prevăzut la alin. (4) poate fi rezolvit în numele persoanei ocrotite în orice moment. Orice clauză contrară prezentului articol este nulă.

Articolul 135. Efectuarea investiţiilor

(1) Consiliul de familie sau, în absenţa acestuia, autoritatea tutelară determină suma pe care tutorele este obligat s-o investească în capitalul (bani, valori mobiliare sau alte instrumente financiare, părţi sociale, creanţe etc.) persoanei ocrotite.

(2) Consiliul de familie sau, în absenţa acestuia, autoritatea tutelară prescrie toate măsurile pe care le consideră utile la investirea sau reinvestirea capitalului fie în avans, fie pentru fiecare operaţiune.

(3) Investirea sau reinvestirea se realizează de către tutore în termenul şi în modul prescrise. Dacă omite termenul prescris, tutorele va datora persoanei ocrotite dobînzi de întîrziere.

(4) Consiliul de familie sau, în absenţa acestuia, autoritatea tutelară poate prescrie ca o anumită sumă de bani să fie depusă pe un cont special al persoanei ocrotite, de pe care tutorele va putea efectua extrageri doar cu autorizarea acestora.

Articolul 136. Limitarea împuternicirilor tutorelui

(1) Consiliul de familie sau, în absenţa acestuia, autoritatea tutelară poate stabili categoria de acte juridice pe care tutorele nu le poate încheia fără autorizarea acestora.

(2) În cazul în care consiliul de familie refuză să ofere tutorelui autorizarea necesară, acesta o poate solicita de la autoritatea tutelară dacă se constată că încheierea actului juridic este în interesul persoanei ocrotite sau pentru bunăstarea acesteia.

§ 3. Împuternicirile tutorelui

Articolul 137. Întocmirea inventarului

(1) În termen de 3 luni de la instituirea tutelei, tutorele iniţiază, în prezenţa tutorelui supleant, dacă acesta a fost desemnat, inventarierea bunurilor persoanei ocrotite şi transmite autorităţii tutelare actul inventarierii. Tutorele este obligat să asigure actualizarea inventarului.

(2) Pentru întocmirea inventarului, tutorele este în drept să obţină toate informațiile şi documentele necesare de la orice persoană publică sau privată, fără a-i putea fi opus secretul profesional, secretul bancar sau caracterul personal al datelor.

(3) Dacă inventarul nu a fost întocmit sau se confirmă că acesta este incomplet ori inexact, persoana ocrotită, iar după decesul acesteia – succesorul, poate face dovada valorii şi componenţei bunurilor prin orice mijloace de probă.

Articolul 138. Actele juridice care nu sînt supuse

autorizării

(1) Tutorele poate încheia doar actele juridice de conservare şi, sub rezerva dispoziţiilor art. 127 alin. (2), actele de administrare necesare administrării patrimoniului persoanei ocrotite.

(2) Tutorele acţionează de sine stătător în instanţa de judecată pentru a apăra drepturile patrimoniale ale persoanei ocrotite.

(3) Prin derogare de la dispoziţiile legale, contractul de locaţiune încheiat de către tutore în calitate de locator nu acordă persoanei ocrotite în calitatea sa de locatar, față de care a încetat tutela, niciun drept de preemţiune la expirarea contractului de locaţiune. Aceste dispoziţii nu se aplică contractului de locaţiune încheiat înainte de instituirea tutelei şi prelungit de către tutore.

Articolul 139. Actele juridice supuse autorizării

(1) Dacă hotărîrea judecătorească prin care se instituie sau se modifică măsura de ocrotire sau legea nu prevede altfel, următoarele acte juridice, încheiate în numele persoanei ocrotite, nu produc efecte juridice decît după autorizare din partea consiliului de familie sau, în absenţa acestuia, a autorităţii tutelare:

a) contractul de vînzare-cumpărare şi alte acte juridice de dispoziţie;

b) contractul de locaţiune şi alte acte juridice de administrare a bunurilor persoanei ocrotite al căror termen depăşeşte termenul măsurii de ocrotire;

c) contractul de tranzacţie;

d) contractul de partaj al bunurilor comune;

e) actul de acceptare sau renunţare la moştenire;

f) contractul de primire a unui împrumut;

g) contractul dintre tutore sau persoanele afiliate acestuia şi persoana ocrotită, cu excepţia actelor cu titlu gratuit, încheiate în folosul persoanei ocrotite. La încheierea acestui act juridic, tutorele se consideră că are un interes care contravine interesului persoanei ocrotite.

(2) Decizia de autorizare trebuie să determine condiţiile esenţiale ale actului juridic şi, după caz, preţul sau altă contraprestaţie. Autorizarea nu este necesară în caz de vînzare silită ori în cazul exercitării dreptului de gaj sau ipotecă.

(3) Autorizarea unui act juridic de dispoziţie privitor la un drept real al persoanei ocrotite asupra unui bun imobil sau a unei cote în capitalul unei persoane juridice de drept privat se poate acorda doar după evaluarea valorii de piaţă a acestora.

(4) Este posibilă dispunerea de dreptul real prevăzut la alin. (3) contra unui preţ sau altei contraprestaţii mai mici decît valoarea sa de piaţă doar din motive întemeiate, bazate exclusiv pe interesul persoanei ocrotite, care va fi argumentat în decizia de autorizare.

(5) Persoana care încheie actul juridic în numele persoanei ocrotite este obligată, fără întîrziere, să depună la autoritatea tutelară o copie de pe actul juridic autorizat conform dispoziţiilor prezentului articol, precum şi copiile de pe elementele de probă care demonstrează executarea obligaţiilor apărute din actul juridic respectiv.

Articolul 140. Actele juridice interzise

(1) Nu pot fi autorizate, iar tutorele nu este în drept să încheie:

a) acte privind înstrăinarea gratuită a bunurilor sau a drepturilor persoanei ocrotite, inclusiv privind remiterea datoriei, renunţarea gratuită la un drept dobîndit, eliberarea unei garanţii reale sau personale constituite în folosul persoanei ocrotite, fără ca obligaţia garantată să fi fost stinsă integral, precum şi acte privind constituirea unei garanţii reale sau personale pentru a garanta obligaţiile unui terţ;

b) acte privind dobîndirea de la un terţ a unui drept sau a unei creanţe pe care acesta o are faţă de persoana ocrotită;

c) acte privind exercitarea activității de întreprinzător sau profesionale în numele persoanei ocrotite.

(2) Excepţie de la prevederile alin. (1) lit. a) fac donaţiile neînsemnate pentru îndeplinirea unor obligaţii morale.

§ 4. Pregătirea, verificarea şi aprobarea dării de seamă

Articolul 141. Darea de seamă anuală

(1) Tutorele întocmeşte anual o dare de seamă privind administrarea patrimoniului, la care se anexează documentele primare.

(2) La întocmirea dării de seamă, tutorele va solicita instituţiilor la care sînt deschise conturi în numele persoanei ocrotite descifrarea operaţiunilor pentru anul de referinţă, fără a i se putea opune secretul profesional, secretul bancar sau caracterul personal al datelor.

(3) Tutorele este obligat să asigure confidenţialitatea dării de seamă. Copiile de pe darea de seamă şi de pe documentele primare se remit de către tutore persoanei ocrotite, dacă aceasta are cel puţin 16 ani, precum şi tutorelui supleant, dacă a fost desemnat, şi, dacă tutorele consideră necesar, altor persoane însărcinate cu ocrotirea.

(4) După audierea persoanei ocrotite şi obţinerea consimţămîntului ei, dacă aceasta a împlinit vîrsta de 16 ani şi dacă starea ei permite, autoritatea tutelară poate să autorizeze remiterea copiilor de pe darea de seamă şi de pe documentele primare sau o parte din acestea soţului, părintelui sau unei alte persoane apropiate dacă aceştia au un interes

legitim.

Articolul 142. Verificarea dării de seamă

(1) Tutorele depune anual darea de seamă privind administrarea patrimoniului, împreună cu documentele primare, în vederea verificării acestora de către autoritatea tutelară.

(2) Dacă a fost desemnat un tutore supleant, el va verifica darea de seamă înainte de transmiterea acesteia împreună cu observaţiile sale.

(3) Pentru verificarea dării de seamă, autoritatea tutelară este în drept să obțină datele prevăzute la art. 141 alin. (2).

(4) Autoritatea tutelară poate dispune verificarea dării de seamă de către tutorele supleant, dacă acesta a fost desemnat.

(5) Dacă a fost instituit consiliul de familie, autoritatea tutelară poate dispune verificarea şi aprobarea darii de seamă de către acesta.

Articolul 143. Scutirea de obligaţia întocmirii

dării de seamă

Dacă tutela nu a fost încredinţată unui ocrotitor autorizat, autoritatea tutelară poate, prin derogare de la dispoziţiile art. 141 şi 142 şi având în vedere valoarea neînsemnată a patrimoniului persoanei ocrotite, să scutească tutorele de obligația întocmirii dării de seamă.

Articolul 144. Auditarea dării de seamă

În cazul în care componența și valoarea patrimoniului persoanei ocrotite justifică și permit efectuarea verificării şi aprobării dării de seamă de către un expert sau auditor, autoritatea tutelară poate dispune acest lucru pe cheltuiala persoanei ocrotite și luînd în considerare interesul patrimonial al persoanei ocrotite

Articolul 145. Darea de seamă la încetarea calităţii

de tutore

(1) La încetarea calității de tutore, tutorele este obligat să întocmească o dare de seamă a operaţiunilor intervenite de la întocmirea ultimei dări de seamă anuale şi să o supună verificării şi aprobării conform art. 142 şi 144.

(2) În termen de 3 luni de la încetarea calităţii de tutore, tutorele sau succesorii lui sînt obligaţi să remită copiile de pe dările de seamă pentru ultimii 3 ani şi de pe darea de seamă indicată la alin. (1) persoanei însărcinate cu administrarea bunurilor persoanei ocrotite sau succesorilor acesteia și, după caz, persoanei care a dobîndit capacitate deplină de exerciţiu, dacă nu le-a primit.

(3) Dispoziţiile alin. (1) şi (2) nu se aplică în cazul prevăzut la art. 129.

(4) Tutorele este obligat să remită persoanelor indicate la alin. (2) documentele primare necesare continuării administrării bunurilor persoanei ocrotite sau să asigure devoluţiunea patrimoniului succesoral, precum şi actul inventarierii iniţiale şi actualizările întocmite.

Secţiunea a 5-a

Dispoziţii comune privind tutela și curatela

minorilor şi măsurile de ocrotire

§ 1. Autoritatea tutelară

Articolul 146. Autoritatea tutelară şi competenţa

în domeniul măsurilor de ocrotire

(1) Autorităţi tutelare sînt autorităţile administraţiei publice locale.

(2) Autoritatea tutelară de la domiciliul sau reşedinţa temporară a persoanei fizice minore ori a persoanei supuse unei măsuri de ocrotire (denumită în sensul prezentei secțiuni – *persoană ocrotită*) supraveghează activitatea tutorelui, curatorului sau altei persoane însărcinate cu ocrotirea.

(3) Autoritatea tutelară:

a) exercită atribuţiile prevăzute expres de lege în domeniul măsurilor de ocrotire;

b) îndeplinește alte atribuţii de supraveghere a exercitării măsurii de ocrotire, cu excepţia celor date prin lege în competenţa instanţei de judecată şi consiliului de familie;

c) ţine dosarul personal al persoanei ocrotite, îl transmite instanţei de judecată şi asigură restituirea lui după finalizarea procesului.

Articolul 147. Procedura aplicabilă autorităţii tutelare

La luarea deciziei cu privire la tutela și curatela minorului, precum și la măsurile de ocrotire, autoritatea tutelara va respecta dispozițiile prezentei secţiuni.

Articolul 148. Audierea persoanei ocrotite

(1) Autoritatea tutelară trebuie să audieze persoana ocrotită în conformitate cu vârsta și gradul său de maturitate. Aceasta poate fi însoţită de o altă persoană pe care a ales-o, care nu va avea calitatea de reprezentant al său.

(2) Audierea persoanei ocrotite se poate desfăşura la sediul autorităţii tutelare, la domiciliul sau reşedinţa temporară a persoanei, în instituţia de tratament sau instituţia socială, precum şi în orice alt loc corespunzător.

(3) Audierea are loc în şedinţă închisă, la care pot participa persoanele enumerate la art. 94 alin. (1). Persoana poate solicita să fie audiată în regim individual şi închis, fiind însoţită, la dorinţă, de o persoana de încredere. Dacă autoritatea tutelară consideră necesar, persoana ocrotită poate fi audiată în prezenţa celorlalţi participanţi.

(4) Dacă consideră oportun, autoritatea tutelară poate efectua audierea persoanei în prezenţa medicului care o tratează sau în prezenţa altei persoane pertinente.

(5) Autoritatea tutelară va depune toate eforturile posibile pentru a constata dorinţele şi sentimentele persoanei ocrotite privind decizia care urmează a fi luată, folosind metodele de comunicare care corespund stării sau situaţiei persoanei audiate.

Articolul 149. Audierea persoanei ocrotite la locul aflării

În cazul în care prezența persoanei nu este posibilă din motive obiective, autoritatea tutelară asigură audierea acesteia la locul aflării ei, constatînd prin actul său, după caz, imposibilitatea comunicării cu aceasta.

Articolul 150. Dezbaterea în contradictoriu a chestiunii

La cererea oricărei persoane interesate sau din oficiu, autoritatea tutelară poate dispune ca soluţionarea unei chestiuni să se desfăşoare în contradictoriu.

Articolul 151. Dreptul la asistenţă juridică

(1) În cadrul oricărei proceduri desfăşurate de autoritatea tutelară, minorul, în conformitate cu vârsta și gradul său de maturitate, și persoana supusă unei măsuri de ocrotire îşi pot alege un avocat sau pot solicita desemnarea unui avocat care acordă asistenţă juridică garantată de stat, indiferent de opinia sau opoziţia persoanei însărcinate cu ocrotirea.

(2) Dreptul de a fi asistat de un avocat ales sau de un avocat care acordă asistenţă juridică garantată de stat va fi adus la cunoştinţa persoanei ocrotite în textul citaţiei şi la prima prezentare a acesteia.

(3) Dacă, pe durata desfăşurării procedurii de către autoritatea tutelară, persoana ocrotită nu este asistată de avocat, la cererea acesteia sau din oficiu, autoritatea tutelară solicită coordonatorului oficiului teritorial al Consiliului Naţional pentru Asistenţă Juridică Garantată de Stat desemnarea unui avocat, care va dispune de împuternicirile unui reprezentant legal în procedura respectivă.

(4) Asistenţa juridică prevăzută la alin. (3) se acordă gratuit.

Articolul 152. Audierea altor persoane

La cererea participanţilor sau din oficiu, autoritatea tutelară audiază persoanele indicate la art. 94 alin. (1).

Articolul 153. Efectuarea constatărilor

La cererea participanţilor sau din oficiu, autoritatea tutelară poate dispune efectuarea unei anchete sociale sau efectuarea unor constatări, evaluări sau expertize.

Articolul 154. Consultarea dosarului personal

(1) Pot lua cunoştinţă cu materialele dosarului personal şi efectua extrase şi copii de pe acestea persoana ocrotită sau persoana însărcinată cu ocrotirea, precum şi avocaţii acestora.

(2) În cazul în care cererea de consultare a dosarului este depusă de către persoana ocrotită, autoritatea tutelară poate, prin decizie motivată, comunicată persoanei ocrotite, să excludă unul sau mai multe acte din dosar dacă acestea ar putea cauza un prejudiciu moral grav.

(3) Avocatul persoanei ocrotite poate să facă extrase şi copii de pe materialele dosarului. Avocatului i se interzice să transmită copiile astfel obţinute către persoana ocrotită sau terţi.

(4) Copiile de pe deciziile consiliului de familie, de pe deciziile autorităţii tutelare şi de pe hotărîrile judecătoreşti, aferente tutelei și curatelei minorilor și măsurilor de ocrotire, se păstrează în dosarul personal şi se pot elibera doar participanţilor şi persoanelor care au participat la luarea deciziilor ori au fost vizate în decizii sau hotărîri.

(5) Terţii care justifică un interes legitim pot obţine copii de pe dispozitivul deciziilor şi hotărîrilor menţionate la alin. (4) cu autorizarea autorităţii tutelare.

Articolul 155. Decizia autorităţii tutelare

(1) Autoritatea tutelară soluţionează cererile care îi sînt adresate în termen de 30 de zile de la data depunerii dacă acestea nu necesită obținerea unor informaţii suplimentare, prezentarea de probe suplimentare sau orice altă cercetare, cu excepţia cazurilor în care autoritatea tutelară dispune efectuarea unei dezbateri în contradictoriu conform art. 150. Autoritatea tutelară va avertiza petiţionarul despre aceasta şi îl va informa despre data la care se va lua decizia.

(2) Deciziile autorităţii tutelare în chestiunile privind tutela și curatela minorilor și măsurile de ocrotire trebuie să fie motivate şi adoptate într-un termen care nu va depăşi 3 luni din data depunerii cererii respective. Dispozitivul deciziei se comunică persoanei ocrotite, persoanei însărcinate cu ocrotirea şi, după caz, membrilor consiliului de familie în termen de 3 luni din data luării acesteia.

§ 2. Consiliul de familie

Articolul 156. Convocarea consiliului de familie

(1) Şedinţa consiliului de familie se convoacă de către autoritatea tutelară la cererea:

a) a 2 membri din consiliu;

b) tutorelui sau tutorelui supleant;

c) minorului pus sub curatelă sau tutelă care a împlinit vîrsta de 10 ani;

d) persoanei supuse unei măsuri de ocrotire.

(2) Înştiinţarea despre şedinţă se expediază membrilor consiliului cu cel puţin 10 zile înainte de data desfăşurării şedinţei.

(3) Membrii consiliului de familie sînt obligaţi să se prezinte personal la şedinţă. Membrului care, fără motiv întemeiat, nu se prezintă la şedinţă i se poate revoca calitatea respectivă.

(4) Prin hotărîrea judecătorească în baza căreia se desemnează membrii consiliului de familie sau printr-o hotărîre ulterioară, la cererea unui membru sau din oficiu, instanţa de judecată poate stabili faptul că consiliul adoptă decizii fără participarea autorităţii tutelare.

Articolul 157. Şedinţa consiliului de familie

Şedinţa consiliului de familie este deliberativă şi în cadrul acesteia pot fi adoptate decizii dacă la ea participă majoritatea membrilor consiliului cu drept de vot. În cazul în care nu există cvorum, autoritatea tutelară poate convoca o şedinţă repetată sau, în caz de urgenţă, poate lua o decizie de sine stătător.

Articolul 158. Adoptarea deciziei consiliului

de familie fără convocarea în

şedinţă (prin corespondență)

(1) Dacă autoritatea tutelară consideră că consiliul de familie se poate pronunţa pe o problemă fără a se convoca în şedinţă, aceasta va comunica fiecărui membru textul deciziei, anexînd explicaţiile necesare.

(2) Membrului care, fără motiv întemeiat, nu îşi exprimă votul i se poate revoca calitatea respectivă.

Articolul 159. Adoptarea deciziei de către consiliul

de familie

(1) Decizia consiliului de familie se adoptă cu votul majorităţii membrilor cu drept de vot.

(2) Fiecare membru al consiliului de familie, cu excepția tutorelui și, după caz, a curatorului, are dreptul la un vot, care nu este transmisibil.

(3) Membrul consiliului de familie este obligat să declare dacă are un interes direct sau indirect în privinţa chestiunii supuse dezbaterii (conflictul de interese) şi să se abţină de la vot. Prezența membrului aflat în conflict de interese se ia în calcul la determinarea cvorumului pentru adoptarea deciziei, dar votul acestuia nu se ia în considerare la adoptarea deciziei vizate de conflictul de interese. Dispoziţiile legale privind conflictul de

interese în cazul reprezentării la încheierea actelor juridice se aplică în mod corespunzător.

Articolul 160. Secretul şedinţelor consiliului de familie

(1) Şedinţele consiliului de familie sînt închise.

(2) Membrii consiliului de familie sînt obligaţi să păstreze confidenţialitatea datelor în relaţiile cu terţii.

(3) Persoana ocrotită poate asista la şedinţa consiliului doar cu titlu consultativ, cu excepţia cazului cînd autoritatea tutelară consideră că aceasta ar contraveni interesului persoanei ocrotite.

(4) Deciziile consiliului de familie trebuie să fie motivate. Dacă decizia nu este adoptată în unanimitate, opinia fiecărui membru se va anexa la decizie.

Articolul 161. Întocmirea deciziei consiliului de familie

(1) Fiecare membru prezent la şedinţa consiliului de familie trebuie să semneze decizia adoptată în cadrul şedinţei.

(2) În decurs de 10 zile din data adoptării deciziei, președintele ales al şedinţei consiliului de familie depune decizia adoptată la autoritatea tutelară.

Articolul 162. Opoziţia autorităţii tutelare

(1) Dacă autoritatea tutelară constată că decizia consiliului de familie contravine intereselor persoanei ocrotite sau dorinţelor şi sentimentelor acesteia, trebuie să facă opoziţie la decizia consiliului de familie în termen de 15 zile de la data recepționării conform art. 161 alin. (2), prin luarea unei decizii privind opoziția în acest sens, care nu se supune contestării.

(2) Prin cerere motivată, persoana ocrotită sau persoana însărcinată cu ocrotirea poate să facă opoziţie la decizia consiliului de familie în termen de 15 zile de la recepţionarea acesteia de către autoritatea tutelară conform art. 161 alin. (2).

(3) În cazul existenţei unei opoziţii conform alin. (1) sau (2), autoritatea tutelară, în termen de 10 zile din data depunerii cererii respective, va convoca consiliul de familie şi va organiza desfăşurarea unei noi ședințe, pe care o va prezida, fără a avea drept de vot, pentru a se delibera din nou asupra chestiunii faţă de care s-a făcut opoziţia.

(4) Decizia consiliului de familie produce efecte juridice după expirarea termenului de 15 zile de la recepţionarea acesteia de către autoritatea tutelară conform art. 161 alin. (2) dacă pe parcursul termenului dat nu s-a făcut opoziţie.

§ 3. Contestarea deciziilor autorităţii tutelare

și ale consiliului de familie

Articolul 163. Contestarea în instanţa de judecată

(1) Deciziile autorităţii tutelare, precum şi deciziile consiliului de familie, adoptate conform art. 162 alin. (3), pot fi contestate în instanţa de judecată în termen de 30 de zile de la data adoptării acestora, cu excepţia cazului cînd contestarea se depune de către persoana ocrotită, persoana însărcinată cu ocrotirea şi autoritatea tutelară, în acest caz, termenul de contestare curgînd din data comunicării dispozitivului deciziei. În cazul contestării deciziei autorităţii tutelare, depunerea unei cereri prealabile nu este necesară.

(2) Decizia contestată se anulează de către instanţa de judecată, în tot sau în parte, în cazul în care:

a) este ilegală în fond ca fiind emisă contrar prevederilor legii;

b) este ilegală ca fiind emisă cu încălcarea competenţei;

c) este ilegală ca fiind emisă cu încălcarea esenţială a procedurii stabilite.

(3) La cererea persoanei care depune contestaţia sau din oficiu, instanţa de judecată, pe lîngă anularea deciziei contestate, dispune fie obligarea emitentului să adopte o nouă decizie, fie pronunţarea unei hotărîri judecătoreşti prin care va soluţiona fondul chestiunii vizate de decizia contestată.

Articolul 164. Persoanele care au dreptul

de a depune contestaţie

(1) Contestaţia poate fi depusă de către persoanele enumerate la art. 94 alin. (1), precum şi de către persoanele însărcinate cu ocrotirea, chiar dacă acestea nu au participat la procedura desfăşurată de autoritatea tutelară sau la şedinţa consiliului de familie.

(2) Citaţia despre judecarea contestaţiei se va expedia tuturor persoanelor care au dreptul de a depune contestaţie şi care vor avea dreptul să participe la examinarea acesteia.

(3) Instanţa de judecată care soluţionează contestaţia decide din oficiu asupra suspendării sau nesuspendării deciziei contestate, ţinînd cont de interesele persoanei ocrotite.

Secţiunea a 6-a

Declararea persoanei dispărute fără

veste sau decedate

Articolul 165. Declararea persoanei dispărută fără veste

(1) Persoana fizică poate fi declarată dispărută fără veste dacă lipseşte de la domiciliu şi a trecut cel puţin un an din ziua primirii ultimelor ştiri despre locul aflării ei. Dispariţia se declară de instanţa de judecată la cererea persoanei interesate.

(2) În cazul imposibilităţii de a se determina ziua primirii ultimelor informaţii despre dispărut, termenul pentru declararea dispariţiei fără veste va începe să curgă din prima zi a

lunii următoare celei în care au fost primite ultimele informaţii despre dispărut, iar în cazul imposibilităţii de a determina această lună, de la întîi ianuarie al următorului an.

Articolul 166. Protecţia bunurilor celui dispărut

fără veste

(1) Dacă este necesară administrarea permanentă a patrimoniului persoanei declarate dispărută fără veste, instanţa de judecată numeşte un administrator, cu care autoritatea tutelară încheie un contract de administrare fiduciară. La cererea persoanei interesate, instanţa de judecată poate numi un administrator şi înainte de expirarea unui an din ziua primirii ultimilor ştiri despre locul aflării persoanei dispărute.

(2) Declararea dispariţiei persoanei nu atrage modificarea sau stingerea drepturilor şi obligaţiilor acesteia.

Articolul 167. Efectele apariţiei persoanei declarate

dispărută fără veste

(1) Dacă persoana declarată dispărută fără veste apare sau dacă sînt ştiri despre locul aflării ei, instanţa de judecată, la cererea persoanei interesate, anulează hotărîrea de declarare a dispariţiei şi desfiinţează, după caz, administrarea fiduciară a patrimoniului acesteia.

(2) Cel declarat dispărut poate cere administratorului fiduciar repararea prejudiciului cauzat prin administrarea necorespunzătoare a patrimoniului său.

Articolul 168. Declararea persoanei decedată

(1) Persoana poate fi declarată decedată prin hotărîre a instanţei de judecată dacă timp de 3 ani la domiciliul său lipsesc ştiri despre locul unde se află sau după 6 luni dacă a dispărut în împrejurări ce prezentau o primejdie de moarte sau care dau temei a presupune că a decedat în urma unui anumit accident.

(2) Un militar sau o altă persoană dispărută fără veste în legătură cu acţiuni militare poate fi declarată decedată numai după expirarea a 2 ani de la încetarea acţiunilor militare.

(3) Ziua morţii persoanei declarate decedată se consideră ziua la care hotărîrea judecătorească privind declararea decesului ei a rămas definitivă. Dacă o persoană dispărută în împrejurări care prezentau o primejdie de moarte sau care dau temei de a presupune că a decedat în urma unui accident este declarată decedată, instanţa de judecată poate să declare ca dată a decesului ziua morţii ei prezumate.

(4) Declararea decesului produce aceleaşi efecte juridice ca şi decesul fizic constatat.

Articolul 169. Efectele apariţiei persoanei declarate

decedată

(1) În cazul apariţiei sau descoperirii locului de aflare a persoanei declarate decedată, instanţa de judecată anulează hotărîrea privind declararea decesului ei.

(2) Independent de momentul apariţiei sale, persoana declarată decedată poate cere de la oricare altă persoană să-i restituie bunurile care s-au păstrat şi care au trecut cu titlu gratuit la aceasta după declararea decesului său.

(3) Dobînditorul cu titlu oneros nu este obligat să restituie bunurile dacă nu se dovedeşte că la data dobîndirii lor ştia sau trebuia să știe că cel declarat decedat este în viaţă. Dacă bunurile nu s-au păstrat, dobînditorul de rea-credinţă este obligat să restituie valoarea lor.

(4) Dacă bunurile persoanei declarate decedată au trecut pe baza dreptului de succesiune la stat şi au fost vîndute, după anularea hotărîrii de declarare a decesului persoanei i se restituie suma realizată din vînzarea bunurilor.

Articolul 170. Înregistrarea de stat a actelor

de stare civilă

(1) Înregistrării de stat sînt supuse următoarele acte de stare civilă:

a) naşterea;

b) adopţia;

c) stabilirea paternităţii;

d) încheierea căsătoriei;

e) desfacerea căsătoriei;

f) schimbarea numelui;

g) decesul.

(2) Înregistrarea actelor de stare civilă se efectuează de către organele de înregistrare a actelor de stare civilă prin înscrierea datelor în registrele actelor de stare civilă şi eliberarea de certificate în baza acestor înscrieri.

(3) Organele care efectuează înregistrarea actelor de stare civilă, procedura de înregistrare a acestor acte, procedura de rectificare şi modificare a lor, restabilirea şi anularea înscrierilor actelor de stare civilă, forma registrelor actelor de stare civilă şi a certificatelor, precum şi modalitatea şi termenele de păstrare a registrelor actelor de stare civilă, se stabilesc prin lege.

Capitolul II

PERSOANA JURIDICĂ

Secţiunea 1

Dispoziţii generale

§1. Dispoziții comune

Articolul 171. Noţiunea de persoană juridică

(1) Persoana juridică este subiectul de drept constituit în condițiile legii, având o organizare de sine stătătoare și un patrimoniu propriu și distinct, afectat realizării unui anumit scop conform cu legea, ordinea publică și bunele moravuri.

(2) Persoană juridică poate să dobîndească şi să exercite în nume propriu drepturi patrimoniale şi personale nepatrimoniale, să-şi asume obligaţii, poate fi reclamant şi pîrît în instanţă de judecată.

(3) Persoana juridică poate fi organizată în mod corporativ sau în baza calităţii de membru, poate fi dependentă sau independentă de un anumit număr de membri, poate avea scop lucrativ sau nelucrativ.

(4) În funcţie de participare la constituirea patrimoniului persoanei juridice, fondatorii (membrii) au sau nu au drepturi de creanţă faţă de ea. Persoane juridice în a căror privinţă fondatorii (membrii) au drepturi de creanţă sînt societăţile comerciale şi cooperativele. Persoane juridice în a căror privinţă fondatorii (membrii) nu au drepturi de creanţă sînt organizaţiile necomerciale.

Articolul 172. Regimul juridic aplicabil persoanelor

juridice străine

Persoanele juridice străine sînt asimilate, în condiţiile legii, cu persoanele juridice ale Republicii Moldova.

Articolul 173. Tipurile de persoane juridice

Persoanele juridice sînt de drept public sau de drept privat care, în raporturile civile, sînt situate pe poziţii de egalitate.

Articolul 174. Persoanele juridice de drept public

(1) Statul şi unităţile administrativ-teritoriale participă la raporturile juridice civile pe poziţii de egalitate cu celelalte subiecte de drept. Atribuţiile statului şi ale unităţilor administrativ-teritoriale se exercită în asemenea raporturi de organele acestora, în conformitate cu competenţa lor.

(2) Organele împuternicite să exercite o parte din funcţiile (atribuţiile) Guvernului posedă personalitate juridică doar dacă aceasta decurge din prevederile legii sau, în cazurile expres prevăzute de lege, din actele autorităţilor administraţiei publice centrale sau locale.

(3) Prin derogare de la prevederile alin.(2), persoanele juridice de drept public se pot înfiinţa şi altfel, în cazuri expres prevăzute de lege.

(4) Următoarele articole ale acestui capitol nu se aplică persoanelor juridice de drept public, cu excepţia cazurilor prevăzute expres.

Articolul 175. Persoane juridice de drept privat

(1) Persoanele juridice de drept privat se pot constitui liber doar în una din formele prevăzute de lege.

(2) Persoanele juridice de drept privat pot avea scop lucrativ (comercial) şi scop nelucrativ (necomercial).

Articolul 176. Capacitatea de folosinţă a persoanei

juridice

(1) Capacitatea de folosinţă a persoanei juridice se dobîndeşte la data înregistrării de stat şi încetează la data radierii ei din registrul de publicitate prevăzut de lege.

(2) Persoana juridică cu scop lucrativ poate desfăşura orice activitate neinterzisă de lege, chiar dacă nu este prevăzută în actul de constituire.

(3) Persoana juridică cu scop nelucrativ poate desfăşura numai activitatea prevăzută de lege şi de actul de constituire.

(4) Persoanele juridice de drept public participă la circuitul civil în măsura în care aceasta este necesar atingerii scopurilor sale. Ele sînt asimilate persoanelor juridice de drept privat în măsura în care participă la circuitul civil.

(5) Persoana juridică poate practica anumite tipuri de activităţi, a căror listă este stabilită de lege, doar în baza unui permis special (licenţă). Dreptul persoanei juridice de a practica activitatea pentru care este necesară licenţă apare în momentul obţinerii ei sau în momentul indicat în ea şi încetează o dată cu expirarea, suspendarea sau retragerea licenţei dacă legea nu prevede altfel.

(6) Persoana juridică poate fi limitată în drepturi doar în cazurile şi în modul prevăzut de lege.

Articolul 177. Capacitatea de exercițiu a persoanei juridice

(1) Persoana juridică își exercită, de la data constituirii, drepturile și își execută obligațiile prin administrator. Persoana juridică poate avea unul sau mai mulți administratori.

(2) Are calitatea de administrator persoana fizică sau, în cazurile expres prevăzute de lege, persoana juridică care, în condițiile legii și ale actului de constituire, este desemnată să acționeze, în raporturile cu terții, individual sau colectiv, în numele și pe contul persoanei juridice. Persoana juridică cu scop lucrativ poate avea în calitate de administrator o altă persoană juridică.

(3) În raporturile cu terții, persoana juridică este angajată prin actele juridice ale

organelor sale competente, cu excepția cazului cînd actele astfel încheiate depășesc limitele împuternicirilor sale prevăzute de lege. Dispozițiile actului de constituire ori hotărîrile organelor persoanei juridice care limitează împuternicirile conferite de lege administratorului sînt inopozabile terților, chiar dacă au fost îndeplinite formalitățile de publicitate.

(4) Înregistrarea administratorului sau altei persoane cu drept de reprezentare a persoanei juridice în registrul de publicitate prevăzut de lege face inopozabilă terților orice încălcare cu privire la desemnarea acestora, cu excepția cazului în care persoana juridică demonstrează că terții în cauză cunoșteau încălcarea.

(5) În cazul în care persoana juridică are mai mulți administratori, fiecare dintre ei poate acționa în mod individual în numele și pe contul persoanei juridice, cu excepția cazului cînd obligativitatea consimțămîntului suplimentar al altui administrator sau al tuturor administratorilor rezultă expres din lege sau din actul de constituire. O asemenea excepție este opozabilă terților doar dacă este notată în registrul de publicitate în care este înregistrată persoana juridică respectivă. În orice caz, oricare dintre administratori are împuternicirea de a recepționa în mod individual acte juridice sau alte notificări.

(6) Raporturilor juridice dintre persoana juridică și administrator li se aplică dispozițiile legale cu privire la reprezentare și mandat dacă legea sau actul de constituire nu prevede altfel.

(7) Persoana juridică trebuie să aibă cel puțin un administrator. În cazul în care administratorul nu este desemnat, membrii sau creditorii persoanei juridice pot cere instanței de judecată desemnarea acestuia. Administratorul desemnat de instanța de judecată este revocat de aceasta în cazul în care organul competent al persoanei juridice decide desemnarea organului executiv. Pînă la desemnarea administratorului, persoana juridică este reprezentată de către oricare dintre membrii săi în scopul recepționării actelor juridice sau altor notificări. Membrul va transmite de îndată administratorului desemnat toate actele juridice și alte notificări primite.

Articolul 178. Actele de constituire ale persoanei juridice

(1) Persoana juridică activează în baza contractului de constituire sau în baza contractului de constituire şi a statutului, sau doar în baza statutului. Persoanele juridice de drept public, iar în cazurile prevăzute de lege, şi persoanele juridice de drept privat cu scop nelucrativ activează în baza normelor generale cu privire la organizaţiile de tipul respectiv.

(2) Contractul de constituire a persoanei juridice se încheie, iar statutul se aprobă de către fondatorii (membrii) ei. Persoana juridică constituită de către un singur fondator activează în baza statutului aprobat de acesta.

(3) Actele de constituire ale persoanei juridice trebuie să conţină denumirea şi sediul ei, modul de administrare a activităţii şi alte date prevăzute de lege pentru persoanele juridice de tipul respectiv. În actele de constituire ale persoanei juridice cu scop nelucrativ se stabileşte obiectul şi scopurile activităţii ei.

Articolul 179. Înregistrarea de stat a persoanei juridice

(1) Persoana juridică se consideră constituită în momentul înregistrării ei de stat dacă legea nu prevede altfel.

(2) Persoana juridică de drept public se consideră constituită la data intrării în vigoare a actului prin care se dispune constituirea sa, dacă acesta nu prevede o altă dată.

(3) Persoana juridică este pasibilă de înregistrare de stat în modul prevăzut de lege. Datele înregistrării de stat se înscriu în registrul de publicitate prevăzut de lege, fiind accesibile oricărei persoane.

(4) Încălcarea modului, prevăzut de lege, de constituire a persoanei juridice sau faptul că actul de constituire nu este în conformitate cu legea atrage refuzul înregistrării de stat a persoanei juridice. Nu se admite refuzul înregistrării din motivul inoportunităţii constituirii persoanei juridice.

(5) Persoana juridică este supusă reînregistrării de stat doar în cazurile prevăzute de lege.

(6) Dacă s-a acționat în numele unei persoane juridice în curs de constituire înainte ca aceasta să fi dobîndit personalitate juridică și dacă persoana juridică nu își asumă ulterior obligațiile ce rezultă din acțiunile în cauză ori dacă persoana juridică nu se mai constituie, persoanele care au acționat răspund solidar pentru acțiunile în cauză, în absența unei clauze contractuale contrare.

Articolul 180. Registrele de publicitate privind

persoanele juridice

(1) Pînă în momentul în care faptul nu a fost înregistrat în registrul de publicitate prevăzut de lege, persoana în al cărei interes faptul trebuia înregistrat nu poate să-l opună terților, cu excepția cazului cînd demonstrează că terțul cunoștea sau trebuia să cunoască faptul.

(2) Dacă faptul este înregistrat în registrul de publicitate prevăzut de lege, terțul trebuie să-l recunoască în raport cu sine. Această prevedere nu se aplică pentru actele juridice săvîrșite în decursul a 15 zile din momentul cînd faptul a fost făcut public, în măsura în care terțul demonstrează că nu a știut și nici nu trebuia să știe despre acest fapt.

(3) În cazul în care faptul care trebuia înregistrat a fost înregistrat în mod greșit ori comunicat terțului în mod greșit, terțul poate opune faptul făcut public persoanei în al cărei interes trebuia înregistrat, cu excepția cazului cînd terțul știa despre neveridicitate.

Articolul 181. Durata persoanei juridice

(1) Persoana juridică este perpetuă dacă legea sau actele de constituire nu prevăd altfel.

(2) La expirarea termenului stabilit pentru existenţa persoanei juridice, aceasta se dizolvă dacă pînă la acel moment actele de constituire nu se modifică.

Articolul 182. Denumirea persoanei juridice

(1) Persoana juridică participă la raporturile juridice numai sub denumire proprie, stabilită prin actele de constituire şi înregistrată în modul corespunzător.

(2) Denumirea persoanei juridice trebuie să includă, în limba română, forma juridică de organizare.

(3) Persoana juridică nu poate fi înregistrată dacă denumirea ei coincide cu denumirea unei alte persoane juridice înregistrate deja.

(4) Se interzice utilizarea în denumirea persoanei juridice a sintagmelor ce contravin prevederilor legale sau normelor morale, precum şi a numelor proprii, dacă acestea nu coincid cu numele membrilor la constituirea organizaţiei şi dacă nu există în acest sens acordul persoanei respective sau al moştenitorilor ei cu privire la folosirea numelui.

(5) Persoana juridică nu poate folosi în denumirea sa cuvinte sau abrevieri care ar induce în eroare cu privire la forma sa.

(6) Persoana juridică a cărei denumire este înregistrată are dreptul să o utilizeze. Cel care foloseşte denumirea unei alte persoane juridice este obligat, la cererea ei, să înceteze utilizarea denumirii şi să îi repare prejudiciul.

(7) Persoana juridică este obligată să publice un aviz în „Monitorul Oficial al Republicii Moldova" despre modificarea denumirii, sub sancţiunea plăţii de despăgubiri.

(8) În actul emis de persoana juridică trebuie să se menţioneze denumirea, numărul înregistrării de stat, codul fiscal şi sediul, sub sancţiunea plăţii de despăgubiri.

Articolul 183. Sediul persoanei juridice

(1) Persoana juridică are un sediu, indicat în actele de constituire.

(2) Stabilirea şi schimbarea sediului sînt opozabile terţilor din momentul înregistrării de stat.

(3) Adresa poştală a persoanei juridice este cea de la sediu. Persoana juridică poate avea şi alte adrese pentru corespondenţă.

(4) Toate documentele şi scrisorile intrate la sediu se consideră recepţionate de către persoana juridică.

(5) Persoana juridică este obligată să publice un aviz în „Monitorul Oficial al Republicii Moldova" despre modificarea sediului sub sancţiunea plăţii de despăgubiri.

Articolul 184. Răspunderea persoanei juridice

(1) Persoana juridică răspunde pentru obligaţiile sale cu tot patrimoniul ce îi aparţine.

(2) Membrul persoanei juridice nu răspunde pentru obligaţiile persoanei juridice, iar

persoana juridică nu răspunde pentru obligaţiile membrului, cu excepţiile stabilite de lege sau de actul de constituire.

§ 2. Dispoziții comune privind funcționarea persoanelor juridice de drept privat

Articolul 185. Obligația de a respecta limitele împuternicirilor

Administratorul trebuie să acționeze în conformitate cu dispozițiile actului de constituire al persoanei juridice și ale hotărîrilor organelor cărora acesta se subordonează.

Articolul 186. Obligația de a urmări scopul persoanei juridice

(1) Administratorul trebuie să acționeze alegînd calea pe care o consideră, cu bună-credință, cea mai bună pentru a atinge scopurile persoanei juridice, ținînd cont în special de:

a) consecințele probabile pe termen lung ale modului în care acționează;

b) interesele salariaților persoanei juridice;

c) necesitatea de a încuraja raporturile persoanei juridice cu furnizorii, clienții și cu alți cocontractanți;

d) impactul activității persoanei juridice asupra comunității și mediului înconjurător;

e) dezideratul de a menține o reputație că persoana juridică activează conform unor standarde înalte în domeniul său de activitate;

f) necesitatea de a trata în mod echitabil membrii persoanei juridice.

(2) Cu toate acestea, în cazurile expres prevăzute de lege, administratorul trebuie să acționeze pentru a proteja interesele creditorilor persoanei juridice.

Articolul 187. Obligația de a acționa cu competență și diligență

(1) Administratorul trebuie să acționeze conform nivelului de competență și diligență corespunzătoare cunoștințelor, competenței și experienței pe care le deține, precum și celor care se pot aștepta de la un bun administrator.

(2) Se consideră că administratorul nu încalcă obligația prevăzută la alin. (1) dacă, în momentul cînd acționează, este în mod rezonabil îndreptățit să considere că acționează în interesul persoanei juridice și că deține informații adecvate.

Articolul 188. Obligația de a evita conflictul de interese

(1) Administratorul trebuie să evite situația în care are sau poate avea un interes direct ori indirect care intră în conflict ori ar putea intra în conflict cu interesele persoanei juridice. Administratorul trebuie să informeze organul competent despre această situație.

(2) Administratorul aflat în conflict de interese trebuie să se abțină de la negocierea și luarea deciziei persoanei juridice referitoare la actul juridic sau operațiunea la care se referă conflictul.

(3) Administratorul trebuie să se abțină de la utilizarea în folos propriu ori al persoanelor sale afiliate a bunurilor persoanei juridice, a denumirii persoanei juridice sau a calității sale de administrator al persoanei juridice în cazurile în care desfășoară activități proprii sau prin persoanele sale afiliate.

(4) Administratorul trebuie să se abțină de la valorificarea în folos propriu sau al persoanelor sale afiliate a oportunităților de a efectua investiții sau de a desfășura activități pe care le-a cunoscut pe durata exercitării funcției dacă investiția sau activitatea a fost propusă persoanei juridice sau persoana juridică avea în ea un interes economic ori alt interes conform cu scopul urmărit, cu excepția cazului cînd persoana juridică a refuzat oportunitatea fără influența administratorului.

(5) Administratorul trebuie să se abțină de la implicarea, în nume propriu sau prin persoanele sale afiliate, în activități identice, similare sau complementare cu cele desfășurate de persoana juridică (obligația de neconcurență).

(6) Obligațiile prevăzute de prezentul articol nu se aplică dacă administratorul a obținut aprobarea corespunzătoare de la organul competent al persoanei juridice.

Articolul 189. Obligația de a nu accepta beneficii

de la terți

(1) Administratorul trebuie să refuze orice beneficiu de la un terț acordat în considerarea faptului că el este administrator sau că el săvîrșește o acțiune sau inacțiune în calitate de administrator.

(2) Obligația prevăzută la alin. (1) nu se consideră încălcată dacă acceptarea beneficiului nu poate, în mod rezonabil, să ducă la apariția unui conflict de interese.

Articolul 190. Obligația de a declara interesul

într-un act juridic sau operațiune

care se propune persoanei juridice

(1) Dacă administratorul persoanei juridice are un interes direct sau indirect într-un act juridic sau o operațiune care se propune persoanei juridice, acesta trebuie să declare în prealabil natura și măsura acelui interes în modul determinat în actul de constituire și în lege.

(2) În special, administratorul trebuie să comunice interesul direct sau indirect în privința unui terț care desfășoară o activitate identică, similară sau complementară cu cea a persoanei juridice.

(3) Administratorul nu poartă răspundere pentru nedeclararea unui interes dacă nu cunoștea și nici nu trebuia, în mod rezonabil, să cunoască existența interesului ori a împrejurării că se propune încheierea acelui act juridic sau acelei operațiuni.

(4) Administratorul nu este obligat să declare interesul:

a) care, în mod rezonabil, nu poate să ducă la apariția unui conflict de interese;

b) dacă organul competent al persoanei juridice deja cunoaște existența interesului.

Articolul 191. Obligația de confidențialitate

(1) Administratorul trebuie să păstreze confidențialitatea informațiilor deținute în virtutea exercitării funcției a căror dezvăluire ar putea prejudicia interesele persoanei juridice ori ar angaja răspunderea persoanei juridice față de terți.

(2) Obligația prevăzută la alin. (1) nu se aplică:

a) dacă o dispoziție legală permite comunicarea sau dezvăluirea informațiilor către terți;

b) dacă informațiile trebuie transmise, în temeiul legii, unei autorități și transmiterea se efectuează în condițiile prevăzute de lege;

c) dacă informațiile au devenit cunoscute publicului pe altă cale decît prin încălcarea de către administrator a obligației prevăzute la alin. (1).

Articolul 192. Derogări, limitări și excluderi de la

obligațiile și răspunderea administratorului

(1) Este lovită de nulitate absolută orice prevedere din actul de constituire, alt act al persoanei juridice sau contract cu administratorul prin care:

a) se limitează sau se exclud obligațiile prevăzute de lege ale administratorului;

b) în mod anticipat se limitează sau se exclude răspunderea pe care administratorul o poartă conform legii față de persoana juridică.

(2) Cu condiția informării suficiente despre cazul respectiv și a respectării regulilor privind conflictul de interese, organul care are competența de a desemna administratorul ori alt organ competent conform actului de constituire poate hotărî:

a) să aprobe derogări de la obligațiile care revin administratorului față de persoana juridică, pentru fiecare caz în parte;

b) să elibereze de răspundere administratorul, să încheie contract de tranzacție sau

să renunțe la acțiune pentru încălcările obligațiilor față de persoana juridică, săvîrșite de către administrator, pentru fiecare caz în parte.

(3) Hotărîrea organului competent al persoanei juridice privind chestiunile prevăzute la alin. (2) nu poate fi invocată față de creditorii persoanei juridice sau terții prejudiciați direct de către administrator, chiar dacă administratorul a acționat în baza hotărîrii organului competent al persoanei juridice.

Articolul 193. Condițiile acțiunii de tragere la răspundere

a administratorului

(1) În cazul încălcării uneia dintre obligațiile prevăzute la art. 185-192, persoana juridică poate înainta față de administrator acțiune de încetare a încălcării și plată a despăgubirilor conform art. 19.

(2) Dacă persoana juridică contractează o asigurare care acoperă riscurile administratorului legate de exercitarea funcției, asigurarea trebuie să prevadă o franșiză de cel puțin 10% din prejudiciu.

(3) Aprobarea situațiilor financiare sau a rapoartelor anuale nu afectează dreptul persoanei juridice de tragere la răspundere a administratorului.

(4) Administratorului îi revine sarcina să demonstreze că a acționat cu competență și diligență.

Articolul 194. Răspunderea administratorului

pentru fapta altora

(1) În cazul în care persoana juridică are mai mulți administratori, toți administratorii răspund solidar, cu excepția administratorului care demonstrează că:

a) nu a participat la aprobarea sau săvîrșirea încălcării;

b) nu cunoștea și nu era obligat să cunoască existența încălcării ori, dacă cunoștea existența ei, a luat toate măsurile necesare pentru a preveni prejudiciul sau, cel puțin, s-a opus în mod expres încălcării și a comunicat acest fapt organului competent al persoanei juridice.

(2) Administratorul răspunde față de persoana juridică pentru prejudiciul cauzat prin actele îndeplinite de salariați cînd prejudiciul nu s-ar fi produs dacă el ar fi exercitat supravegherea impusă de obligațiile funcției sale.

(3) Administratorul este solidar răspunzător cu predecesorul său imediat dacă, avînd cunoștință de încălcările săvîrșite de acesta din urmă, nu le comunică cenzorului sau, după caz, auditorului intern.

Articolul 195. Dreptul membrului de a înainta

acțiunea pe cale oblică

(1) Membrul persoanei juridice are dreptul să înainteze acțiunea de tragere la răspundere a administratorului față de persoana juridică dacă persoana juridică nu a înaintat-o în termen de 3 luni de la data cînd membrul a depus la persoana juridică o cerere de tragere la răspundere a administratorului.

(2) În caz de admitere totală sau parțială a acțiunii, persoana juridică este obligată să ramburseze membrului reclamant toate cheltuielile necesare și rezonabile suportate, în partea în care ele nu au fost rambursate din contul administratorului prin hotărîrea instanței de judecată.

Articolul 196. Acțiunea directă față de administrator

și/sau față de persoana juridică

Prevederile art. 192-195 nu afectează dispozițiile legale conform cărora un membru al persoanei juridice sau un terț poate înainta o acțiune față de administrator și/sau față de persoana juridică în cazul în care i-a fost cauzat un prejudiciu.

Articolul 197. Administratorul de fapt și administratorul

aparent

(1) Persoana care nu este indicată în registrul de publicitate prevăzut de lege în calitate de administrator al unei persoane juridice se consideră administrator de fapt al acelei persoane juridice pe perioada în care dă instrucțiuni administratorului, iar acesta le respectă.

(2) Persoana indicată în registrul de publicitate prevăzut de lege în calitate de administrator al unei persoane juridice se consideră administrator aparent al acelei persoane juridice pe perioada în care:

a) desemnarea ei în această calitate poate fi în mod întemeiat contestată;

b) deși mandatul ei a expirat sau a încetat pe altă cale, calitatea sa de administrator nu a fost radiată din registrul de publicitate prevăzut de lege.

(3) Administratorului de fapt îi revin, în raport cu persoana juridică, obligațiile prevăzute la art. 186-189 și 191, care se aplică în mod corespunzător.

(4) Administratorul aparent poartă față de persoana juridică obligațiile prevăzute la art. 185-192.

(5) Administratorul de fapt și administratorul aparent poartă răspundere pentru încălcarea obligațiilor care le revin întocmai ca administratorul persoanei juridice.

Articolul 198. Fostul administrator

(1) Încetarea calității de administrator, pe orice temei, nu afectează răspunderea

persoanei pentru încălcarea obligațiilor în perioada în care era administrator.

(2) Persoana care încetează să fie administrator continuă să fie ținută de:

a) obligația prevăzută la art. 188 alin. (3) și (4) privind folosirea informației sau a oportunităților de care a luat cunoștință atunci cînd era administrator;

b) obligația de neconcurență prevăzută la art. 188 alin. (5), în măsura în care ea a fost asumată de către administrator în scris și nu depășește un termen de 3 ani din data cînd el încetează să fie administrator;

c) obligația prevăzută la art. 189, dacă beneficiul i se acordă pentru acțiunile sau inacțiunile sale săvîrșite atunci cînd era administrator;

d) obligația de confidențialitate prevăzută la art. 191 în măsura în care ea a fost asumată de către administrator în scris;

e) alte obligații rezultate din contractul dintre administrator și persoana juridică.

(3) Dispozițiile legale privind tragerea la răspundere a administratorului se aplică în mod corespunzător în cazul încălcării de către fostul administrator a obligațiilor prevăzute la alin. (2).

Articolul 199. Administratorul persoană juridică

(1) În cazul în care a fost desemnată în calitate de administrator, persoana juridică desemnează o singură persoană fizică care va exercita permanent funcțiile sale.

(2) Persoana fizică desemnată trebuie să îndeplinească cerințele legale pentru administratori, avînd aceleași obligații și răspunzînd solidar cu persoana juridică desemnată în calitate de administrator.

(3) Revocarea persoanei fizice desemnate de persoana juridică administrator nu produce efecte pînă cînd nu este desemnat înlocuitorul său.

(4) Desemnarea și revocarea reprezentantului desemnat al persoanei juridice administrator se supun formalităților de publicitate instituite pentru administrator, care se vor îndeplini în temeiul hotărîrii de desemnare sau, după caz, revocare emise de persoana juridică administrator.

Articolul 200. Eliberarea din funcție a administratorului

(1) Administratorul poate fi eliberat din funcție prin hotărîre a organului competent al persoanei juridice conform temeiului prevăzut de lege sau contract, precum și fără invocarea unui motiv, fără termen de preaviz.

(2) În cazul în care între administrator și persoana juridică există un raport juridic de muncă, eliberarea din funcție conform alin. (1) atrage încetarea contractului individual de muncă din aceeași dată. Dispozițiile legislației muncii nu pot fi invocate pentru a contesta hotărîrea de eliberare din funcție a administratorului.

(3) În cazul în care eliberarea din funcție a administratorului, pentru care s-a invocat un temei prevăzut de lege sau contract, nu se încadrează în acel temei, administratorul poate cere instanței să constate că a fost eliberat din funcție fără invocarea unui motiv, dar nu poate contesta, din acest motiv, hotărîrea de eliberare din funcție a administratorului.

(4) Dispozițiile alin. (1)-(3) nu afectează dreptul administratorului la indemnizația de eliberare din funcție prevăzută de lege. Contractul poate să prevadă o indemnizație mai mare, precum și cazuri suplimentare în care se plătește indemnizația.

(5) La cererea persoanei juridice, a membrului său ori a administratorului insolvabilității/lichidatorului, instanța de judecată reduce mărimea indemnizației de eliberare din funcție prevăzută de contract dacă constată că ea este vădit disproporționată, luînd în considerare toate circumstanțele relevante, în particular:

a) circumstanțele existente la data stipulării clauzei privind indemnizația de eliberare din funcție, în special calitățile speciale cerute de lege sau de o autoritate de reglementare ori supraveghere față de administrator și particularitățile domeniului de activitate a persoanei juridice;

b) performanțele înregistrate de către administrator pe durata raportului său juridic cu persoana juridică și stimulentele financiare acordate administratorului;

c) mărimea activelor persoanei juridice.

(6) Se prezumă că este vădit disproporționată indemnizația care depășește componenta fixă a remunerației administratorului pentru 2 ani.

(7) Indemnizația de eliberare din funcție nu se plătește administratorului dacă el este eliberat din funcție din motiv de neatingere a indicatorilor de performanță prevăzuți în contractul încheiat cu persoana juridică. Orice clauză contrară este lovită de nulitate absolută.

(8) Persoana juridică poate cere restituirea componentei variabile a remunerației plătite administratorului în măsura în care ea s-a bazat pe situații financiare în care ulterior s-au constatat erori.

Articolul 201. Împuternicirile acordate de către

organul suprem ori de supraveghere

(1) Organul suprem al persoanei juridice sau organul ei de supraveghere (consiliul) poate, prin hotărîre, împuternici un terț (cu sau fără drept de delegare) să acționeze în numele persoanei juridice pentru a pune în executare hotărîrea acestui organ. În acest caz, terțul împuternicit deține împuterniciri fără a fi necesară acordarea de împuterniciri de către administrator. Procesul-verbal care cuprinde hotărîrea de împuternicire valorează procură din partea acelei persoane juridice.

(2) Dispozițiile alin. (1) se aplică în particular în cazul în care administratorul este în conflict de interese față de hotărîrea adoptată, cum ar fi cea de:

a) încheiere sau modificare a contractului dintre administrator și persoana juridică;

b) efectuare a investigației de serviciu, suspendare din funcție a administratorului sau aplicare a altor măsuri similare;

c) eliberare din funcție;

d) tragere la răspundere față de persoana juridică;

e) îndeplinire a formalităților de publicitate în vederea operării modificărilor privind persoana juridică în registrul de publicitate prevăzut de lege.

Articolul 202. Nulitatea hotărîrii organului persoanei

juridice

(1) Dispozițiile legale privind nulitatea actului juridic se aplică în mod corespunzător nulității hotărîrii adunării generale a membrilor ori a membrului unic al persoanei juridice, a organului colegial de supraveghere ori a organului executiv colegial al persoanei juridice (hotărîrea organului persoanei juridice), sub rezerva dispozițiilor legale aplicabile anumitor persoane juridice și, în completare, a dispozițiilor prezentului articol.

(2) Hotărîrea organului persoanei juridice este supusă nulității relative:

a) dacă s-a săvîrșit o încălcare esențială a regulilor privind convocarea sau desfășurarea ședinței la care s-a adoptat hotărîrea. În cazul în care organul care asigură convocarea sau desfășurarea ședinței încalcă intenționat regulile de convocare sau, după caz, desfășurare a ședinței, hotărîrea astfel adoptată este supusă nulității relative chiar și atunci cînd încălcarea este neesențială;

b) dacă reprezentantul participantului la ședință nu era împuternicit în mod corespunzător, cu excepția cazului în care împuternicirile au fost confirmate ulterior conform art. 370;

c) dacă la desfășurarea ședinței s-au încălcat drepturile unui participant;

d) dacă s-a săvîrșit o încălcare esențială a regulilor privind întocmirea procesului-verbal al ședinței, inclusiv neîntocmirea acestuia în formă scrisă. Cu toate acestea, nulitatea este înlăturată prin întocmirea procesului-verbal al ședinței înainte de desfășurarea următoarei ședințe a aceluiași organ;

e) dacă nu întrunește alte condiții prevăzute de dispozițiile imperative ale legii sau ale actului de constituire al persoanei juridice a căror nerespectare nu se sancționează cu nulitate absolută.

(3) Nulitatea relativă a hotărîrii organului persoanei juridice se consideră înlăturată dacă hotărîrea a fost confirmată printr-o hotărîre ulterioară valabilă a organului competent al persoanei juridice pînă la rămînerea definitivă a hotărîrii judecătorești de declarare a nulității relative.

(4) Nulitatea relativă a hotărîrii organului persoanei juridice poate fi invocată de către:

1) membrul cu drept de vot al organului persoanei juridice care a adoptat hotărîrea:

a) care nu a participat la ședință sau, dacă a participat la ea, a votat împotriva hotărîrii; sau

b) care a votat pentru adoptarea hotărîrii ori s-a abținut de la vot, dacă s-a comis o greșeală la calificarea sau numărarea votului exprimat de el;

2) persoana juridică al cărei organ a adoptat hotărîrea;

3) membrul persoanei juridice dacă contestă hotărîrea unui alt organ decît adunarea generală a membrilor.

(5) Dreptul la acțiunea în declararea nulității relative a hotărîrii organului persoanei juridice se prescrie în termen de 6 luni.

(6) Hotărîrea organului persoanei juridice este lovită de nulitate absolută:

a) dacă a fost adoptată pe o chestiune care nu era inclusă în ordinea de zi, cu excepția cazului în care la ședință au participat toți membrii cu drept de vot ai organului respectiv și au votat unanim pentru includerea chestiunii respective în ordinea de zi;

b) dacă a fost adoptată la un moment cînd ședința nu era deliberativă;

c) dacă se referă la o chestiune care nu se află în competența acelui organ;

d) dacă contravine ordinii publice sau bunelor moravuri.

(7) Nulitatea absolută sau relativă a hotărîrii organului persoanei juridice nu afectează actul juridic încheiat de către persoana juridică, pe baza acelei hotărîri, cu terțul care, la data încheierii actului juridic, nu cunoștea și nici nu trebuia în mod rezonabil să cunoască temeiul de nulitate.

(8) În condițiile legii, acțiunea în nulitate absolută sau relativă a hotărîrii organului persoanei juridice se notează în registrul de publicitate în care este înregistrată persoana juridică. Terțul nu poate invoca, din data efectuării notării, necunoașterea temeiului de nulitate pe care se întemeiază acțiunea notată.

(9) Inadmisibilitatea acțiunii în nulitate absolută sau relativă ori tardivitatea ei nu împiedică persoana al cărei drept a fost încălcat prin hotărîrea organului persoanei juridice să ceară repararea prejudiciului conform dispozițiilor legale aplicabile.

Articolul 203. Persoanele afiliate

(1) În sensul prezentului cod, sînt persoane afiliate persoanei juridice:

a) membrii consiliului, membrii organului executiv, membrii comisiei de cenzori, persoanele cu funcții de răspundere ale organizației gestionare (administrator fiduciar),

conducătorul auditorului care exercită funcțiile comisiei de cenzori, alte persoane cu funcții de răspundere, după caz (conducătorii sucursalelor, contabilul-șef etc.);

b) soțul/soția, rudele și afinii pînă la gradul al doilea inclusiv ale persoanelor fizice specificate la lit. a);

c) persoana fizică sau juridică care, individual ori împreună cu persoanele specificate la lit.

a) și b), deține controlul în persoana juridică respectivă;

d) societatea comercială în care persoana juridică respectivă, individual sau împreună cu persoanele specificate la lit. a) și b), deține controlul;

e) persoana juridică împreună cu persoanele specificate la lit. a) sau persoana fizică care acționează în numele ori pe contul persoanei juridice respective;

f) persoana juridică împreună cu persoanele sale afiliate specificate la lit. a) sau persoana fizică în numele ori pe contul căreia acționează persoana juridică respectivă;

g) persoana juridică împreună cu persoanele specificate la lit. a) sau persoana fizică care acționează în comun cu persoana juridică respectivă;

h) persoana juridică care, în comun cu persoana juridică dată, se află sub controlul unei persoane terțe.

(2) În sensul prezentului cod, sînt persoane afiliate persoanei fizice:

a) soțul/soția, rudele și afinii pînă la gradul al doilea inclusiv ale persoanei fizice respective;

b) societatea comercială în al cărei capital persoana fizică respectivă, individual sau împreună cu persoanele specificate la lit. a), deține controlul;

c) persoana juridică care împreună cu persoanele specificate la alin. (1) lit. a) sau persoana fizică care acționează în numele sau pe contul persoanei fizice respective;

d) persoana juridică sau fizică în numele sau pe contul căreia acționează persoana fizică respectivă.

(3) Există control în situația în care persoana fizică sau juridică corespunde cel puțin uneia dintre următoarele condiții:

a) deține, singură sau împreună cu persoanele care acționează în mod concertat, majoritatea participațiunilor cu drept de vot ale unei persoane juridice;

b) deține, singură sau împreună cu persoanele care acționează în mod concertat, un număr de participațiuni cu drept de vot ce îi permite să numească ori să revoce majoritatea membrilor organului de supraveghere (consiliului) al persoanei juridice, organul executiv sau majoritatea membrilor organului executiv și/sau cenzorul ori majoritatea membrilor

comisiei de cenzori;

c) exercită o influență dominantă asupra unei persoane juridice al cărei membru este, în temeiul unui contract încheiat cu persoana juridică în cauză sau al unei clauze din actul de constituire ori din statutul persoanei juridice;

d) este membru al unei persoane juridice și controlează singură, în temeiul unui acord încheiat cu alți membri ai persoanei juridice în cauză, majoritatea drepturilor de vot.

(4) Controlul se prezumă atunci cînd majoritatea membrilor organului de supraveghere (consiliului) a fost desemnată prin votul unui membru al persoanei juridice pe parcursul a 2 ani financiari succesivi. Acel membru se consideră că a votat pentru aceste desemnări dacă, în decursul anului financiar în cauză, a deținut direct sau indirect mai mult de 40% din drepturile de vot și dacă nu există niciun alt membru care deține direct sau indirect o cotă mai mare în drepturile totale de vot.

(5) Pentru calcularea drepturilor de vot prevăzute de prezentul articol se vor lua în considerare, de asemenea, drepturile de subscriere și cumpărare de cote în capital care acordă drepturi de vot ce pot fi exercitate la moment.

(6) Drepturile de vot acordate de participațiunile deținute de însăși persoana juridică controlată sau de persoana juridică pe care ea o controlează nu se vor lua în cont la determinarea drepturilor de vot pe care persoana juridică care deține control le deține în persoana juridică controlată.

(7) Dispozițiile prezentului articol se aplică doar în cazul în care prin dispoziții speciale nu s-au instituit, pentru anumite categorii de persoane sau domenii de reglementare, criterii diferite de determinare a afilierii și a controlului.

§ 3. Reorganizarea și lichidarea persoanei juridice

Articolul 204. Reorganizarea persoanei juridice

(1) Persoana juridică se reorganizează prin fuziune (contopire şi absorbţie), dezmembrare (divizare şi separare) sau transformare.

(2) Hotărîrea de reorganizare se ia de fiecare persoană juridică în parte, în condiţiile stabilite pentru modificarea actelor de constituire.

(3) În cazurile prevăzute de lege, reorganizarea persoanei juridice prin divizare sau separare se efectuează în baza unei hotărîri judecătoreşti.

(4) Dacă prin fuziune sau dezmembrare se înfiinţează o nouă persoană juridică, aceasta se constituie în condiţiile prevăzute de lege pentru forma persoanei juridice respective.

(5) Reorganizarea produce efecte numai după data înregistrării de stat a noilor persoane juridice, cu excepţia reorganizării prin absorbţie, care produce efecte la data înregistrării modificărilor în actele de constituire ale persoanei juridice absorbante.

(6) Fuziunea sau dezmembrarea se poate face și între persoane juridice de forme diferite cu condiția că toate persoanele juridice participante sînt înregistrate în același registru de publicitate prevăzut de lege.

(7) Fuziunea sau dezmembrarea poate fi efectuată chiar dacă persoanele juridice care se vor dizolva sînt în lichidare, cu condiția ca acestea să nu fi început repartizarea activelor în procedura de lichidare.

Articolul 205. Succesiunea de drept în cazul

reorganizării persoanelor juridice

(1) În cazul contopirii persoanelor juridice, drepturile şi obligaţiile fiecăreia din ele trec la noua persoană juridică, în conformitate cu actul de transmitere.

(2) În cazul absorbţiei unei persoane juridice de către alta, drepturile şi obligaţiile persoanei juridice absorbite trec la persoana juridică absorbantă în conformitate cu actul de transmitere.

(3) În cazul divizării persoanei juridice, drepturile şi obligaţiile ei trec la noile persoane juridice în conformitate cu bilanţul de repartiţie.

(4) În cazul separării, o parte din drepturile şi obligaţiile persoanei juridice reorganizate trece, la fiecare din persoanele juridice participante la reorganizare (existente sau care iau fiinţă), în corespundere cu bilanţul de repartiţie.

(5) În cazul reorganizării persoanei juridice prin transformare, drepturile şi obligaţiile persoanei juridice reorganizate trec la noua persoană juridică în conformitate cu actul de transmitere.

(6) Persoana juridică care a dobîndit, prin efectul reorganizării, un drept supus unor formalități de publicitate este obligată să îndeplinească formalitățile de publicitate cu privire la dreptul dobîndit fără întîrzieri nejustificate, dar nu mai tîrziu de 6 luni de la înregistrarea de stat a reorganizării. Terții afectați de întîrzierea îndeplinirii formalităților de publicitate pot iniția îndeplinirea formalităților pe cale oblică, precum și pot cere persoanei juridice și administratorului acesteia repararea prejudiciului cauzat astfel.

Articolul 206. Actul de transmitere şi bilanţul de repartiţie

(1) Actul de transmitere şi bilanţul de repartiţie trebuie să conţină dispoziţii cu privire la succesiunea întregului patrimoniu al persoanei juridice reorganizate, în privinţa tuturor drepturilor şi obligaţiilor faţă de toţi debitorii şi creditorii acesteia, inclusiv obligaţiile contestate de părţi.

(2) Actul de transmitere şi bilanţul de repartiţie se aprobă de adunarea generală a membrilor persoanei juridice sau de organul persoanei juridice împuternicit cu astfel de atribuţii prin lege sau act de constituire, care au decis reorganizarea persoanei juridice, şi se prezintă, împreună cu actele de constituire ale persoanelor juridice create, pentru înregistrarea lor de stat sau pentru introducerea modificărilor în actele de constituire ale

persoanelor juridice existente.

Articolul 207. Garantarea drepturilor creditorilor

persoanei juridice în cazul

reorganizării ei

(1) În termen de 15 zile de la adoptarea hotărîrii de reorganizare, organul executiv al persoanei juridice participante la reorganizare este obligat să informeze în scris toţi creditorii cunoscuţi şi să publice, în mod gratuit, pe pagina web oficială a organului înregistrării de stat un aviz privind reorganizarea.

(2) Creditorii pot, în termen de o lună de la publicarea avizului, să ceară persoanei juridice care se reorganizează garanţii în măsura în care nu pot cere satisfacerea creanţelor. Dreptul la garanţii aparţine creditorilor doar dacă vor dovedi că prin reorganizare se va periclita satisfacerea creanţelor lor.

(3) Creditorii sînt în drept să informeze organul înregistrării de stat cu privire la creanţele faţă de debitorul care se reorganizează.

(4) Persoanele juridice participante la reorganizare răspund solidar pentru obligaţiile apărute pînă la reorganizarea acestora dacă din actul de transmitere şi din bilanţul de repartiţie nu este posibilă determinarea succesorului.

(5) Dacă un creditor nu a obținut realizarea creanței sale de la persoana juridică căreia îi este repartizată obligația corelativă prin dezmembrare, toate persoanele juridice care au dobîndit o parte din patrimoniul persoanei juridice dezmembrate răspund pentru obligația în cauză pînă la concurența valorii activelor nete care le-au fost repartizate prin dezmembrare, cu excepția persoanei juridice căreia i-a fost repartizată obligația respectivă, care răspunde nelimitat.

(6) Membrii organului executiv al persoanei juridice participante la reorganizare răspund solidar, pe parcursul a 3 ani de la data reorganizării, pentru prejudiciul cauzat prin reorganizare creditorilor persoanelor juridice reorganizate.

Articolul 208. Fuziunea persoanelor juridice

(1) Fuziunea se realizează prin contopire sau absorbţie.

(2) Contopirea are ca efect dizolvarea fără a intra în lichidare a persoanelor juridice participante la contopire şi trecerea integrală a drepturilor şi obligaţiilor acestora la persoana juridică ce se înfiinţează.

(3) Absorbţia are ca efect dizolvarea fără a intra în lichidare a persoanelor juridice absorbite şi trecerea integrală a drepturilor şi obligaţiilor acestora la persoana juridică absorbantă.

(4) În cazurile stabilite de lege, fuziunea poate fi condiţionată de permisiunea organului de stat competent.

(5) În cazul în care la fuziune participă persoane juridice cu scop lucrativ, membrilor persoanelor juridice care se dizolvă li se repartizează participațiuni în persoana juridică ce se înființează sau în persoana juridică absorbantă și, dacă s-a prevăzut, li se plătește o sultă, care nu va depăși 10% din valoarea nominală sau, în absența unei valori nominale, din valoarea contabilă a participațiunii astfel repartizate.

Articolul 209. Proiectul contractului de fuziune

(1) În scopul fuziunii, organul executiv al persoanei juridice elaborează proiectul contractului de fuziune.

(2) În proiectul contractului de fuziune trebuie să se indice:

a) forma (felul) fuziunii;

b) denumirea şi sediul fiecărei persoane juridice participante la fuziune;

c) fundamentarea şi condiţiile fuziunii;

d) patrimoniul care se transmite persoanei juridice beneficiare;

e) în cazul în care la fuziune participă persoane juridice cu scop lucrativ:

– coraportul de schimb al participațiunilor și, după caz, mărimea sultei;

– condițiile de alocare a participațiunilor la persoana juridică absorbantă sau nou-creată;

– data de la care deținerea noilor participațiuni conferă membrilor dreptul de a participa la împărțirea beneficiilor persoanei juridice absorbante sau nou-create, precum și, dacă există, orice condiții speciale care afectează acest drept;

– drepturile acordate de persoana juridică absorbantă deținătorilor de participațiuni care conferă drepturi speciale și deținătorilor de titluri, altele decît acțiuni, sau măsurile propuse în privința acestora;

f) dacă există, orice avantaj special acordat experților angajați pentru a întocmi raportul asupra fuziunii în folosul membrilor persoanei juridice care fuzionează, precum și membrilor organelor executive, de supraveghere, de control ale persoanelor juridice care fuzionează;

g) data situațiilor financiare ale persoanelor juridice participante, care au fost folosite pentru a se stabili condițiile fuziunii;

h) data ori modul de determinare a datei de la care actele juridice și operațiunile persoanei juridice care se dizolvă se vor considera, din punct de vedere contabil, ca aparținînd persoanei juridice absorbante sau uneia ori alteia dintre persoanele juridice participante.

(3) Dacă persoanele juridice fuzionează prin contopire, în proiectul contractului de

fuziune trebuie să se indice şi denumirea, sediul şi organul executiv al persoanei juridice ce se constituie. La proiectul contractului de fuziune se anexează proiectul actului de constituire al persoanei juridice care se constituie.

(4) Proiectul contractului de fuziune se întocmeşte în scris.

(5) Dacă contractul de fuziune aprobat este afectat de o condiţie, acesta se desfiinţează cu efect retroactiv în cazul în care condiţia nu s-a realizat timp de un an de la data aprobării. Contractul poate prevedea un termen mai scurt sau un termen de prevenire.

Articolul 210. Hotărîrea de fuziune

(1) Contractul de fuziune produce efecte numai dacă este aprobat de adunarea generală a membrilor fiecărei persoane juridice participante la fuziune.

(2) Hotărîrea de fuziune se adoptă cu 2/3 din numărul total de voturi reprezentate la adunare dacă o majoritate mai mare nu este prevăzută de lege sau actul de constituire.

Articolul 211. Cererea de înregistrare a fuziunii

(1) După expirarea unei luni de la publicarea avizului privind fuziunea, organul executiv al persoanei juridice absorbite sau al persoanei juridice participante la contopire depune, la organul care a efectuat înregistrarea ei de stat, o cerere prin care solicită înregistrarea fuziunii. La cerere se anexează:

a) copia legalizată de pe contractul de fuziune;

b) procesul-verbal al ședinței la care s-a adoptat hotărîrea de fuziune a fiecărei persoane juridice participante;

c) dovada oferirii garanţiilor acceptate de creditori sau a plăţii datoriilor;

d) autorizaţia de fuziune, după caz.

(2) După expirarea termenului prevăzut la alin.(1), organul executiv al persoanei juridice absorbante sau al persoanelor juridice care se contopesc depune o cerere de înregistrare la organul de stat unde este înregistrată persoana juridică absorbantă sau unde urmează a fi înregistrată noua persoană juridică. La cerere se anexează actele indicate la alin.(1). Persoana juridică ce se constituie anexează, de asemenea, actele necesare înregistrării persoanei juridice de tipul respectiv.

Articolul 212. Înregistrarea fuziunii

(1) Înregistrarea fuziunii se face la organul care a efectuat înregistrarea de stat a persoanei juridice absorbante sau care urmează să înregistreze noua persoană juridică.

(2) Organul care a efectuat înregistrarea de stat a persoanei juridice absorbante sau a noii persoane juridice informează despre înregistrarea fuziunii organul unde este înregistrată persoana juridică absorbită sau persoanele juridice contopite.

(3) Organul care a efectuat înregistrarea de stat a persoanei juridice absorbite sau a persoanelor juridice contopite înscrie în registrul de publicitate prevăzut de lege data la care s-a produs absorbţia sau contopirea şi expediază spre păstrare organului care a înregistrat fuziunea toate actele persoanelor juridice dizolvate.

(4) După înregistrarea efectuată conform alin.(1), persoanele juridice absorbite sau cele contopite se consideră dizolvate şi se radiază din registrul de publicitate prevăzut de lege.

Articolul 213. Efectele fuziunii

(1) De la data înregistrării fuziunii, patrimoniul persoanei juridice absorbite sau al persoanelor juridice care se contopesc trece la persoana juridică absorbantă sau la noua persoană juridică.

(2) După înregistrarea fuziunii, persoana juridică absorbantă sau noua persoană juridică include în bilanţul său activele şi pasivele persoanei juridice absorbite sau ale persoanelor juridice contopite, iar bunurile sînt înregistrate ca bunuri ale persoanei juridice absorbante sau ale noii persoane juridice.

Articolul 214. Dezmembrarea persoanei juridice

(1) Dezmembrarea persoanei juridice se face prin divizare sau separare.

(2) Divizarea persoanei juridice are ca efect încetarea existenţei acesteia şi trecerea drepturilor şi obligaţiilor ei la două sau mai multe persoane juridice, care iau fiinţă.

(3) Separarea are ca efect desprinderea unei părţi din patrimoniul persoanei juridice, care nu îşi încetează existenţa, şi transmiterea ei către una sau mai multe persoane juridice existente sau care iau fiinţă.

(4) În cazul în care la dezmembrare participă persoane juridice cu scop lucrativ, membrilor persoanei juridice supusă dezmembrării li se repartizează participațiuni în persoana juridică la care trece o parte din patrimoniul persoanei juridice supuse dezmembrării și, dacă s-a prevăzut, li se plătește o sultă, care nu poate depăși 10% din valoarea nominală sau, în absența unei valori nominale, din valoarea contabilă a participațiunii astfel repartizate.

Articolul 215. Proiectul dezmembrării

(1) Proiectul dezmembrării persoanei juridice este elaborat de organul executiv.

(2) În proiectul dezmembrării trebuie să se indice:

a) forma (felul) dezmembrării;

b) denumirea şi sediul persoanei juridice care se dezmembrează;

c) denumirea şi sediul fiecărei persoane juridice care se constituie în urma dezmembrării sau cărora li se dă o parte din patrimoniu;

d) partea de patrimoniu care se transmite;

e) numărul de membri care trec la persoana juridică ce se constituie;

f) în cazul în care la dezmembrare participă persoane juridice cu scop lucrativ:

– coraportul de schimb al participațiunilor și, după caz, mărimea sultei;

– condițiile de alocare a participațiunilor la persoana juridică nou-creată ori la care trece o parte din patrimoniu;

– data de la care deținerea noilor participațiuni conferă membrilor dreptul de a participa la împărțirea beneficiilor persoanei juridice la care trece o parte din patrimoniu, precum și, dacă există, orice condiții speciale care afectează acest drept;

– drepturile acordate de persoana juridică nou-creată ori la care trece o parte din patrimoniu deținătorilor de participațiuni care conferă drepturi speciale și deținătorilor de titluri, altele decît acțiuni, sau măsurile propuse în privința acestora;

g) dacă există, orice avantaj special acordat experților angajați pentru a întocmi raportul asupra dezmembrării în folosul membrilor persoanei juridice care se dezmembrează, precum și membrilor organelor executive, de supraveghere, de control ale persoanelor juridice care se dezmembrează;

h) raportul valoric al participaţiunilor;

i) data întocmirii bilanţului de repartiţie;

j) consecinţele dezmembrării pentru salariaţi;

k) data situațiilor financiare ale persoanelor juridice participante, care au fost folosite pentru a se stabili condițiile dezmembrării;

l) data ori modul de determinare a datei de la care actele juridice și operațiunile persoanei juridice care se dizolvă se vor considera, din punct de vedere contabil, ca aparținînd uneia ori alteia dintre persoanele juridice participante.

(3) Proiectul dezmembrării se întocmeşte în scris.

(4) La proiectul dezmembrării se anexează proiectul actului de constituire al noii persoane juridice, după caz.

Articolul 216. Aprobarea proiectului dezmembrării

(1) Proiectul dezmembrării se aprobă de adunarea generală a membrilor cu 2/3 din numărul total de voturi reprezentate la adunare dacă legea sau actul de constituire nu prevede o majoritate mai mare.

(2) Adunarea generală a membrilor, cu majoritatea indicată la alin.(1), aprobă actul de constituire al noii persoane juridice şi desemnează organul ei executiv.

Articolul 217. Cererea de înregistrare a dezmembrării

(1) Organul executiv al persoanei juridice care se dezmembrează depune, după expirarea unei luni de la publicarea avizului privind dezmembrarea, o cerere de înregistrare a dezmembrării la organul care a efectuat înregistrarea ei de stat şi o alta la organul care va efectua înregistrarea de stat a persoanei juridice care se constituie sau unde este înregistrată persoana juridică la care trece o parte din patrimoniu. La cerere se anexează proiectul dezmembrării, semnat de reprezentanţii persoanelor juridice participante, şi dovada oferirii garanţiilor, acceptate de creditori, sau a plăţii datoriilor.

(2) La cererea depusă organului care va efectua înregistrarea de stat a persoanei juridice care se constituie se anexează, de asemenea, actele necesare înregistrării persoanei juridice de tipul respectiv.

Articolul 218. Înregistrarea dezmembrării

(1) Înregistrarea dezmembrării se face la organul care a efectuat înregistrarea de stat a persoanei juridice dezmembrate. Înregistrarea dezmembrării se face numai după înregistrarea noilor persoane juridice sau a modificării actului de constituire al persoanei juridice la care trece o parte din patrimoniu.

(2) Organul care urmează să efectueze înregistrarea de stat a noii persoane juridice sau care a înregistrat persoana juridică ce primeşte o parte din patrimoniu informează organul unde este înregistrată persoana juridică dezmembrată despre înregistrarea noii persoane juridice sau despre modificarea actului de constituire al persoanei juridice care primeşte o parte din patrimoniu.

(3) Organul care a efectuat înregistrarea de stat a persoanei juridice dezmembrate înregistrează dezmembrarea şi, după caz, radiază persoana juridică ce s-a divizat şi informează despre aceasta organul unde este înregistrată noua persoană juridică sau organul unde este înregistrată persoana juridică ce primeşte o parte din patrimoniu. Acestea din urmă înscriu data la care s-a produs dezmembrarea.

(4) Dezmembrarea produce efecte din momentul înregistrării ei de stat la organul unde este înregistrată persoana juridică dezmembrată.

(5) După înregistrarea efectuată conform alin. (1), persoana juridică divizată se consideră dizolvată şi se radiază din registrul de publicitate prevăzut de lege.

Articolul 219. Efectele dezmembrării

(1) De la data înregistrării dezmembrării, patrimoniul persoanei juridice dezmembrate sau o parte din el trece la persoanele juridice constituite sau existente.

(2) Noua persoană juridică sau cea existentă primeşte prin act de transmitere şi include în bilanţul său patrimoniul primit şi, după caz, înregistrează bunurile supuse înregistrării.

Articolul 220. Nulitatea fuziunii sau dezmembrării

(1) Nulitatea unei fuziuni sau dezmembrări poate fi declarată numai prin hotărîre judecătorească.

(2) De la data înregistrării de stat conform art. 212 sau, după caz, conform art. 218, fuziunea sau dezmembrarea poate fi declarată nulă doar dacă hotărîrea uneia dintre adunările generale care au votat proiectul fuziunii sau al dezmembrării este lovită de nulitate absolută sau relativă.

(3) Acțiunea de constatare ori declarare a nulității fuziunii sau dezmembrării poate fi depusă, sub sancțiunea decăderii, doar în termen de 6 luni de la data la care fuziunea sau dezmembrarea a fost înregistrată conform art. 212 sau, după caz, conform art. 218. Acțiunea nu poate fi admisă dacă încălcarea a fost rectificată.

(4) Dacă încălcarea ce constituie temei pentru nulitatea unei fuziuni sau dezmembrări poate fi rectificată, instanța competentă acordă persoanelor juridice implicate un termen pentru rectificarea acesteia.

(5) Instanța transmite o copie de pe hotărîrea judecătorească definitivă de constatare sau declarare a nulității unei fuziuni sau dezmembrării organelor de înregistrare de stat de la sediile persoanelor juridice implicate în fuziunea sau dezmembrarea respectivă.

(6) Hotărîrea judecătorească definitivă de constatare sau declarare a nulității unei fuziuni sau dezmembrări nu aduce atingere prin ea însăși valabilității obligațiilor născute în sarcina sau în beneficiul persoanei juridice absorbante, persoanei juridice nou-create ori persoanei juridice care primește o parte din patrimoniu, angajate după ce fuziunea sau dezmembrarea a fost înregistrată conform art. 212 sau, după caz, conform art. 218 și înainte ca hotărîrea judecătorească definitivă de constatare sau declarare a nulității să fie publicată conform legii.

(7) În cazul declarării nulității unei fuziuni, persoanele juridice participante la fuziunea respectivă răspund solidar pentru obligațiile persoanei juridice absorbante sau nou-create, angajate în perioada menționată la alin. (6).

(8) În cazul declarării nulității unei dezmembrări, fiecare dintre persoanele juridice nou-create sau cele care au primit o parte din patrimoniu răspunde pentru propriile obligații, angajate în perioada prevăzută la alin. (6). Persoana juridică dezmembrată răspunde, de asemenea, pentru aceste obligații în limita cotei de active nete transferate persoanei juridice nou-create ori persoanei juridice care primește o parte din patrimoniu care și-au asumat aceste obligații.

Articolul 221. Răspunderea organului executiv

și a organului de supraveghere

Membrii organului executiv și, după caz, ai organului de supraveghere răspund solidar față de membrii persoanei juridice participante la fuziune sau dezmembrare pentru neexecutarea obligațiilor ce le revin în pregătirea și realizarea procedurii de fuziune sau, după caz, de dezmembrare.

Articolul 222. Transformarea persoanei juridice

(1) Transformarea persoanei juridice are ca efect schimbarea formei sale juridice de organizare prin modificarea actelor de constituire în condiţiile legii.

(2) Transformarea persoanei juridice trebuie să întrunească şi condiţiile prevăzute de lege pentru forma juridică de organizare în care se transformă.

Articolul 223. Dizolvarea persoanei juridice

(1) Persoana juridică se dizolvă în temeiul:

a) expirării termenului stabilit pentru durata ei;

b) atingerii scopului pentru care a fost constituită sau imposibilităţii atingerii lui;

c) hotărîrii organului ei competent;

d) hotărîrii judecătoreşti în cazurile prevăzute la art.224;

e) insolvabilităţii sau încetării procesului de insolvabilitate în legătură cu insuficienţa masei debitoare;

f) faptului că persoana juridică cu scop nelucrativ sau cooperativa nu mai are nici un membru;

g) altor cauze prevăzute de lege sau de actul de constituire.

(2) Dizolvarea persoanei juridice are ca efect deschiderea procedurii lichidării, cu excepţia cazurilor de fuziune şi dezmembrare ce au ca efect dizolvarea, fără lichidare, a persoanei juridice care îşi încetează existenţa şi transmiterea universală a patrimoniului ei, în starea în care se găsea la data fuziunii sau a dezmembrării, către persoanele juridice beneficiare.

(3) Persoana juridică continuă să existe şi după dizolvare în măsura în care este necesar pentru lichidarea patrimoniului.

(4) Din momentul dizolvării, administratorul nu mai poate întreprinde noi operaţiuni, în caz contrar fiind responsabil, personal şi solidar, pentru operaţiunile pe care le-a întreprins. Această prevedere se aplică din ziua expirării termenului stabilit pentru durata societăţii ori de la data la care asupra dizolvării a hotărît adunarea generală a membrilor sau instanţa de judecată.

(5) Organul competent al persoanei juridice poate reveni asupra hotărîrii de lichidare sau reorganizare dacă patrimoniul nu este repartizat între membrii acesteia sau nu este transmis unor alte persoane.

(6) La data dizolvării persoanei juridice, administratorul acesteia devine lichidator dacă organul competent sau instanţa de judecată nu desemnează o altă persoană în calitate de lichidator.

Articolul 224. Dizolvarea persoanei juridice de către

instanţa de judecată

(1) Instanţa de judecată dizolvă persoana juridică dacă:

a) constituirea ei este viciată;

b) actul de constituire nu corespunde prevederilor legii;

c) nu se încadrează în prevederile legale referitoare la forma ei juridică de organizare;

d) activitatea ei contravine ordinii publice;

e) nu a depus, în decurs de 12 luni de la expirarea termenelor stabilite de lege, dări de seamă contabile, fiscale şi statistice;

f) capitalul social al ei este sub mărimea minimă obligatorie mai mult de 6 luni;

g) există alte situaţii prevăzute de lege.

(2) Instanţa de judecată nu dizolvă persoana juridică dacă, în termenul pe care îl acordă, persoana va corespunde prevederilor legii.

(3) Instanţa de judecată poate dizolva persoana juridică dacă aceasta contravine interdicţiilor stabilite de prezentul cod pentru forma ei juridică de organizare sau dacă activitatea ei contravine grav actului de constituire.

(4) Dizolvarea persoanei juridice se pronunță la cererea membrului sau, în cazurile expres prevăzute de lege, la cererea altor persoane sau autorități.

Articolul 225. Administrarea fiduciară

(1) Instanţa de judecată care examinează cererea privind dizolvarea persoanei juridice poate pune bunurile acesteia, la cerere, sub administrare fiduciară. În încheiere se specifică data instituirii administrării fiduciare. Instanţa desemnează unul sau mai mulţi administratori fiduciari şi determină limitele împuternicirilor şi remuneraţia lor.

(2) Dacă instanţa de judecată nu dispune altfel, organele persoanei juridice nu pot emite decizii fără acordul prealabil al administratorului fiduciar, iar persoanele cu drept de reprezentare a persoanei juridice nu pot încheia acte juridice fără participarea acestuia.

(3) Instanţa de judecată poate modifica sau anula în orice moment încheierea sa de instituire a administrării fiduciare. Aceasta încetează în momentul în care hotărîrea judecătorească cu privire la dizolvare rămîne definitivă.

(4) Administratorul fiduciar notifică organul care a efectuat înregistrarea de stat a persoanei juridice despre încheierea judecătorească şi comunică despre sine informaţiile care se cer de la un administrator.

(5) Actul juridic încheiat de persoana juridică pînă la înregistrarea administrării fiduciare, fără a ţine cont de limitarea impusă prin administrare fiduciară, este valabil dacă cealaltă parte nu ştia şi nici nu trebuia să ştie despre instituirea administrării fiduciare.

Articolul 226. Înregistrarea dizolvării

(1) În cazul în care persoana juridică se dizolvă în unul din temeiurile prevăzute la art.223 alin.(1) lit.a)-c), f) şi g), organul ei executiv depune o cerere de dizolvare la organul care a efectuat înregistrarea de stat a persoanei juridice respective. În cazul în care persoana juridică se dizolvă prin hotărîre a adunării generale a membrilor, procesul-verbal al ședinței la care s-a adoptat această hotărîre trebuie anexat la cerere.

(2) În cazul dizolvării prin hotărîre judecătorească, instanţa transmite o copie de pe hotărîrea irevocabilă organului care a efectuat înregistrarea de stat a persoanei juridice ce se dizolvă.

(3) Cererea de dizolvare depusă de organul executiv al persoanei juridice şi hotărîrea judecătorească sînt temeiuri pentru înregistrarea dizolvării.

(4) De la data înregistrării dizolvării, în documentele şi informaţiile care emană de la persoana juridică, la denumire trebuie adăugată sintagma „în lichidare”. În caz contrar, lichidatorul persoanei juridice răspunde personal pentru prejudiciul cauzat terţilor.

Articolul 227. Lichidatorul persoanei juridice

(1) Poate fi lichidator orice persoană fizică majoră cu capacitate deplină de exercițiu, care nu este supusă unei măsuri de ocrotire judiciare. Prin lege pot fi stabilite condiții suplimentare pentru persoana lichidatorului.

(2) Lichidatorul notifică despre desemnarea sa organul care a efectuat înregistrarea de stat a persoanei juridice şi comunică despre sine informaţiile care se cer de la un administrator. Lichidatorul anexează hotărîrea de desemnare în calitate de lichidator.

(3) În registrul de publicitate se înscriu numele, domiciliul, numărul actului de identitate, numărul de identificare de stat personal (IDNP) ale lichidatorului, iar în cazul desemnării în calitate de lichidator a unei alte persoane decît administratorul, organul înregistrării de stat înscrie în registrul de publicitate menţiunea privind încetarea activităţii administratorului.

(4) Lichidatorul are aceleaşi împuterniciri, obligaţii şi responsabilităţi ca şi administratorul în măsura în care acestea sînt compatibile cu activitatea de lichidator.

(5) În cazul desemnării mai multor lichidatori, aceştia reprezintă persoana juridică în comun dacă actul de constituire sau hotărîrea prin care sînt desemnaţi nu prevede altfel.

(6) Îndată după preluarea funcţiei, lichidatorul împreună cu administratorul face şi semnează inventarul şi bilanţul în care constată situaţia exactă a activului şi pasivului.

(7) Lichidatorul execută şi finalizează operaţiunile curente, evaluează, valorifică şi înstrăinează activele societăţii dizolvate sub orice formă prevăzută de lege, reprezintă

societatea dizolvată în instanţele de judecată, încasează creanţele, inclusiv cele legate de insolvabilitatea debitorilor, încheie tranzacţii, concediază şi angajează lucrătorii persoanei juridice, contractează, după necesitate, specialişti şi experţi, încheie acte juridice, îndeplineşte orice alte acţiuni în măsura în care sînt necesare pentru lichidare.

(8) În cazul desemnării lichidatorului, administratorul este obligat să-i transmită, iar lichidatorul este obligat să primească bunurile, registrele şi actele persoanei juridice şi să întreprindă acţiuni de păstrare a lor. Lichidatorul este obligat, de asemenea, să ţină un registru cu toate operaţiunile lichidării în ordinea cronologică a efectuării lor.

(9) Lichidatorul poate fi revocat oricînd de organul sau de instanţa de judecată care l-a desemnat. Prin aceeaşi hotărîre se desemnează un alt lichidator. Lichidatorul revocat prezintă lichidatorului succesor un raport cu privire la activitatea pe care a desfăşurat-o. Dacă succesorul este desemnat de instanţa de judecată, raportul se prezintă acesteia.

(10) Remunerarea lichidatorului este stabilită de organul sau de instanţa de judecată care l-a desemnat, cu excepţia cazurilor prevăzute de lege.

Articolul 228. Informarea creditorilor

După înregistrarea desemnării sale, lichidatorul publică, în mod gratuit, pe pagina web oficială a organului înregistrării de stat un aviz despre lichidarea persoanei juridice şi, în termen de 15 zile, îl informează pe fiecare creditor cunoscut despre lichidare şi despre termenul de înaintare a creanţelor.

Articolul 229. Termenul de înaintare şi modul

de admitere a creanţelor

(1) Termenul de înaintare a creanţelor este de 2 luni de la data publicării avizului prevăzut la art. 228. Prin hotărîrea de lichidare se poate prevedea un termen mai lung, dar care nu va depăşi 4 luni.

(2) Cererile de admitere a creanţelor împreună cu documentele justificative privind creanţele şi cu actele de constituire de garanţii se depun direct la lichidator, la adresa indicată de acesta.

(3) Creanţele creditorilor înaintate după expirarea termenului stabilit pentru înaintarea lor se execută din contul bunurilor persoanei juridice ce au rămas după executarea creanţelor validate înaintate în termenul stabilit.

(4) În cazul în care lichidatorul respinge creanţa, creditorul are dreptul, sub sancţiunea decăderii, ca, în termen de 30 de zile de la data cînd a fost informat despre respingerea creanţei, să înainteze o acţiune în instanţă de judecată.

Articolul 230. Bilanţul de lichidare

(1) În termen de 15 zile de la data expirării termenului de înaintare a creanţelor, lichidatorul este obligat să întocmească bilanţul provizoriu de lichidare, care să reflecte valoarea de bilanţ şi valoarea de piaţă a activelor inventariate, inclusiv creanţele înaintate şi

validate de lichidator, precum şi cele nerecunoscute de lichidator şi/sau care se află pe rol în instanţa de judecată.

(2) Evaluarea activelor incluse în bilanţul provizoriu de lichidare se efectuează de către lichidator la preţurile medii de piaţă din localitatea amplasării lor. Dacă evaluarea activelor este dificilă ori participantul (asociatul, acţionarul, membrul) sau creditorul nu este de acord cu valoarea bunului determinată de lichidator, acesta din urmă antrenează în evaluare un evaluator în domeniu. În cazul în care în urma evaluării se stabileşte că solicitarea persoanei care a contestat valoarea determinată de lichidator a fost întemeiată, cheltuielile de evaluare sînt suportate de lichidator. Dacă pînă la data aprobării bilanţului provizoriu de lichidare nicio parte nu contestă valoarea de piaţă stabilită de lichidator, evaluarea se prezumă a fi corectă şi definitivă.

(3) Bilanţul provizoriu de lichidare reflectă creanţele înaintate într-un tabel în care se specifică temeiul, valoarea şi rangul creanţelor, se precizează dacă acestea sînt chirografare, garantate, sub condiţie sau nescadente şi se arată numele/denumirea creditorului, suma solicitată de creditor şi suma acceptată de lichidator, precum şi creanţele litigioase.

(4) Bilanţul provizoriu de lichidare se prezintă, în termen de cel mult 10 zile de la data întocmirii, participanţilor (asociaţilor, acţionarilor, membrilor) şi creditorilor cunoscuţi şi se aprobă în termen de 30 de zile de către organul sau instanţa care a desemnat lichidatorul.

(5) Dacă din bilanţul provizoriu de lichidare rezultă un excedent al pasivelor faţă de active, lichidatorul depune cerere introductivă privind intentarea procesului de insolvabilitate. Intentarea procesului de insolvabilitate faţă de persoana juridică constituie temei pentru încetarea procedurii de lichidare a acesteia. Lichidatorul poate continua procedura de lichidare fără a intenta procesul de insolvabilitate, cu acordul tuturor creditorilor validaţi, cu condiţia că pe rolul instanţelor de judecată nu există cereri privind contestarea refuzului de validare a creanţelor sau termenul de contestare nu a expirat, precum şi în cazul în care nu există creditori.

(6) Lichidatorul, după executarea tuturor creanţelor creditorilor, întocmeşte bilanţul definitiv de lichidare şi, odată cu proiectul planului de repartizare a activelor, îl prezintă spre aprobare organului sau instanţei de judecată care l-a desemnat.

Articolul 231. Protecţia drepturilor debitorilor

Hotărîrea de reorganizare sau lichidare în afara procedurii insolvabilităţii nu are ca efect scadenţa creanţelor neajunse la scadenţă.

Articolul 232. Lichidarea patrimoniului societăţii dizolvate

(1) Lichidarea patrimoniului presupune înstrăinarea de către lichidator a bunurilor societăţii dizolvate, în condiţii cît mai avantajoase şi în timpul cel mai potrivit, şi începe după aprobarea bilanţului provizoriu de lichidare.

(2) Prin derogare de la prevederile alin. (1), lichidatorul poate efectua, pînă la

aprobarea bilanţului provizoriu de lichidare, lichidarea tuturor activelor patrimoniale care prezintă riscuri iminente de afectare substanţială a sănătăţii publice şi/sau individuale ori a mediului înconjurător şi/sau care riscă să piardă din valoare (să se deprecieze). Lichidatorul poate efectua lichidarea activelor patrimoniale pînă la aprobarea bilanţului provizoriu de lichidare şi pentru a se evita deteriorarea lor, dispariţia din mediul fizic şi/sau virtual, expirarea termenelor de valabilitate a activelor, expirarea avizelor de specialitate (certificate, avize, autorizaţii etc.) la acestea, pentru a se evita alterarea calităţii şi/sau reducerea atractivităţii pe piaţă ori ieşirea de pe piaţă a activelor. În aceste cazuri, lichidatorul coordonează în prealabil acţiunile sale cu organul sau instanţa de judecată care l-a desemnat.

(3) Lichidarea bunurilor şi/sau drepturilor patrimoniale din patrimoniul societăţii dizolvate, grevate de privilegii, ipoteci, garanţii reale mobiliare, gajuri, drepturi de retenţie, de orice alte sarcini ori măsuri asigurătorii, se va efectua doar după ce lichidatorul a notificat în prealabil creditorii care au constituit privilegiile, ipotecile, garanţiile reale mobiliare, gajurile, drepturile de retenţie şi sarcinile de orice alt fel asupra bunurilor şi/sau drepturilor supuse lichidării.

(4) Lichidarea bunurilor şi/sau drepturilor patrimoniale din patrimoniul societăţii dizolvate, care nu sînt grevate, se face fără notificarea prealabilă a creditorilor, iar sumele obţinute din înstrăinarea acestora se depun în contul de lichidare al societăţii dizolvate.

(5) Lichidatorul trebuie să înceapă şi să încheie procedura de lichidare a bunurilor într-un interval de timp rezonabil, în funcţie de tipul bunului şi de regulile comerciale practicate pe piaţă, care asigură vînzarea la cel mai bun preţ.

Articolul 233. Executarea creanţelor creditorilor

(1) Lichidatorul nu poate repartiza participanţilor (asociaţilor, acţionarilor, membrilor) activele ce li se cuvin în urma lichidării persoanei juridice înainte de a achita creanţele creditorilor.

(2) Participanţii (asociaţii, acţionarii, membrii) pot cere, chiar şi în procesul lichidării, ca sumele datorate creditorilor validaţi şi creditorilor care nu s-au prezentat pentru a primi executarea să fie stinse prin consemnare şi ca activele să fie repartizate proporţional participaţiunii lor la capitalul social dacă, în afară de suma necesară pentru îndeplinirea tuturor obligaţiilor persoanei juridice, scadente sau care vor ajunge la scadenţă, mai rămîn disponibile cel puţin 10% din suma încasată în procesul de lichidare.

(3) Pe perioada lichidării este interzisă executarea silită pentru creditori în mod individual. Executarea creanţelor creditorilor validaţi din contul activelor persoanei juridice ce se lichidează se efectuează doar de către lichidator în următoarea ordine:

a) creanţele din dăunarea sănătăţii sau din cauzarea morţii, pe calea capitalizării plăţilor respective pe unitate de timp;

b) creanţele salariale faţă de angajaţi şi remuneraţia datorată conform drepturilor de autor;

c) creanţele pentru creditele acordate de Ministerul Finanţelor (suma principală, dobînda, comisionul de angajament, fondul de risc), pentru creditele interne şi externe acordate cu garanţie de stat, pentru impozite şi alte obligaţii de plată la bugetul public naţional;

d) alte creanţe ale creditorilor.

(4) Achitarea cheltuielilor ce ţin de procedura de lichidare şi care rezultă din acţiunile de administrare, valorificare şi distribuire a activelor, precum şi din remunerarea lichidatorului, se efectuează concomitent cu achitarea creanţelor creditorilor în ordinea expusă la alin. (3), pentru aceasta fiind repartizate cel mult 30% din suma încasată în procesul de lichidare.

(5) Lichidatorul începe executarea creanţelor creditorilor din ziua aprobării bilanţului provizoriu de lichidare.

(6) Executarea creanţelor creditorilor din fiecare rînd se face proporţional cu suma creanţelor fiecărui creditor din rîndul respectiv. Executarea creanţelor din rîndul următor se face după executarea în totalitate a creanţelor creditorilor din rîndul precedent.

(7) După achitarea cheltuielilor prevăzute la alin. (4), creanţele garantate prin gaj, ipotecă şi/sau prin alte garanţii reale constituite asupra activelor vîndute se plătesc din suma obţinută, în ordine prioritară, înainte de satisfacerea celorlalte creanţe.

(8) Creanţele neexecutate din cauza insuficienţei de bunuri ale persoanei juridice ce se lichidează se consideră stinse. Această normă nu se aplică în cazul în care faţă de persoana juridică a fost intentat procesul de insolvabilitate.

Articolul 234. Repartizarea activelor persoanelor

juridice cu scop lucrative

(1) Activele persoanei juridice cu scop lucrativ dizolvate care au rămas după satisfacerea pretenţiilor creditorilor sînt transmise de lichidator membrilor proporţional participaţiunii lor la capitalul social.

(2) Lichidatorul efectuează calculele şi întocmeşte raportul privind lichidarea, care reflectă mărimea şi componenţa activelor rămase. Dacă 2 sau mai mulţi membri au dreptul la activele persoanei juridice, lichidatorul întocmeşte un proiect de repartizare a activelor, în care stabileşte principiile de repartizare.

(3) Lichidatorul persoanei juridice dizolvate, cu consimţămîntul membrilor, poate să nu înstrăineze bunurile ei dacă nu este necesar pentru satisfacerea creanţelor creditorilor.

(4) Proiectul de împărţire a activelor, calculele şi raportul privind lichidarea se prezintă spre aprobare organului sau instanţei de judecată care a desemnat lichidatorul. Organul sau instanţa care a desemnat lichidatorul poate introduce modificări în proiectul de împărţire, luînd în considerare voinţa membrilor.

Articolul 235. Repartizarea activelor persoanelor

juridice cu scop nelucrativ

(1) Activele care au rămas după satisfacerea creanţelor creditorilor persoanei juridice cu scop nelucrativ se repartizează între persoanele care, conform actului de constituire sau, în cazul prevăzut de actul de constituire, conform hotărîrii adunării generale, au dreptul la ele.

(2) Dacă persoana juridică cu scop nelucrativ este constituită pentru satisfacerea exclusivă a intereselor membrilor săi şi actul constitutiv sau hotărîrea adunării generale nu prevăd persoanele care au dreptul la activele persoanei juridice cu scop nelucrativ dizolvate, toate persoanele care la momentul dizolvării au calitatea de membru la ea beneficiază de dreptul la patrimoniul rămas. Între aceste persoane activele se repartizează proporţional.

(3) Dacă nu pot fi repartizate conform alin.(1) şi (2), activele trec la stat, care le utilizează la realizarea scopurilor statutare ale persoanei juridice cu scop nelucrativ lichidate.

Articolul 236. Termenul de repartizare a activelor

După expirarea termenului de 30 de zile de la data aprobării bilanţului definitiv de lichidare şi a planului repartizării activelor, iar în cazul contestării acestor documente, de la data respingerii cererii de contestare printr-o hotărîre judecătorească irevocabilă, activele persoanei juridice dizolvate pot fi repartizate persoanelor îndreptăţite.

Articolul 237. Radierea persoanei juridice din registru

(1) După repartizarea activelor nete, lichidatorul trebuie să depună la organul înregistrării de stat cererea de radiere a persoanei juridice din registrul de publicitate corespunzător.

(2) Radierea se efectuează în modul şi în termenele prevăzute de lege.

Articolul 238. Redeschiderea procedurii de lichidare

(1) Dacă, după radierea persoanei juridice, mai apare un creditor sau un îndreptăţit să obţină soldul ori dacă se atestă existenţa unor active, instanţa de judecată poate, la cererea oricărei persoane interesate, să redeschidă procedura lichidării şi, dacă este necesar, să desemneze un lichidator. În acest caz, persoana juridică este considerată ca fiind existentă, dar în exclusivitate în scopul desfăşurării lichidării redeschise. Lichidatorul este împuternicit să ceară persoanelor îndreptăţite restituirea a ceea ce au primit peste partea din active la care aveau dreptul.

(2) Pentru perioada în care persoana juridică nu a existat, se suspendă cursul prescripţiei extinctive a dreptului de acţiune a persoanei juridice sau faţă de persoana juridică respectivă.

Articolul 239. Insolvabilitatea persoanei juridice

(1) Prin hotărîre judecătorească, persoana juridică poate fi declarată insolvabilă dacă

ea nu-şi poate onora obligaţiile de plată faţă de creditori. Temeiurile şi modul de declarare de către instanţa de judecată a persoanei juridice drept insolvabile se stabilesc prin lege.

(2) Banca poate fi declarată insolvabilă prin hotărîre a Băncii Naţionale a Moldovei. Temeiurile şi modul de declarare de către Banca Naţională a băncii drept insolvabilă se stabilesc prin lege.

Articolul 240. Sucursala persoanei juridice

(1) Sucursala este o subdiviziune separată a persoanei juridice, situată în afara sediului acesteia, care are aparența permanenței, propria conducere și dotarea materială necesară pentru a desfășura o parte sau toate activitățile persoanei juridice.

(2) Persoana juridică constituită în Republica Moldova poate institui sucursale în Republica Moldova și în străinătate dacă legea sau actul de constituire nu prevede altfel.

(3) Sucursala nu este persoană juridică. Sucursala funcționează conform propriului regulament, aprobat de organul care a hotărît instituirea ei.

Articolul 241. Sucursala persoanei juridice străine

în Republica Moldova

(1) Înainte ca o persoană juridică constituită într-un alt stat (persoana juridică străină) să desfășoare în nume propriu activitate în Republica Moldova printr-o sucursală în sensul art. 240 alin. (1), aceasta trebuie să înregistreze sucursala în registrul de publicitate al persoanelor juridice al Republicii Moldova dacă legea nu prevede un alt registru de publicitate al Republicii Moldova.

(2) Denumirea sucursalei persoanei juridice străine constă din denumirea persoanei juridice străine care a hotărît instituirea sucursalei, urmată de denumirea localității din străinătate în care are sediul persoana juridică, cuvîntul „sucursala” și de denumirea localității din Republica Moldova în care are sediul sucursala. În cazul instituirii de către aceeași persoană juridică străină a mai multor sucursale în aceeași localitate, denumirea sucursalei poate fi completată cu un indicativ de natură să le deosebească între ele.

(3) Sucursala persoanei juridice străine nu este persoană juridică. Sucursala persoanei juridice străine funcționează conform propriului regulament, aprobat de organul care a hotărît instituirea sucursalei. Persoana juridică străină poartă răspundere pentru obligațiile care apar din activitățile sucursalei din Republica Moldova.

(4) Activitatea care, conform legii, este supusă licențierii în Republica Moldova poate fi desfășurată de persoana juridică străină care a înregistrat sucursala în Republica Moldova doar după obținerea licenței, dacă legea nu prevede altfel.

(5) Persoana juridică străină trebuie să numească unul sau mai mulți administratori ai sucursalei. Administratorul conduce sucursala, asigură ținerea contabilității sucursalei și reprezintă persoana juridică străină în limitele împuternicirilor sale.

(6) Dispozițiile art. 177, 180-202 se aplică în mod corespunzător sucursalei și

administratorului său. Dispozițiile art. 2596 se aplică persoanei juridice străine care a înregistrat sucursala în Republica Moldova.

Articolul 242. Notarea insolvabilității sau lichidării

persoanei juridice străine care are

sucursală în Republica Moldova

În termen de 14 zile din data inițierii procedurii de insolvabilitate sau lichidare a persoanei juridice străine ori a unor proceduri având un efect similar potrivit legii sale naționale, administratorul sucursalei este obligat să notifice deținătorul registrului de publicitate al Republicii Moldova în care este înregistrată sucursala, care va nota acest fapt în registrul de publicitate.

Articolul 243. Lichidarea și radierea sucursalei

persoanei juridice străine din registrul

de publicitate al Republicii Moldova

(1) Sucursala persoanei juridice străine se radiază din registrul de publicitate al Republicii Moldova în care este înregistrată în unul dintre următoarele cazuri:

a) persoana juridică străină este dizolvată;

b) persoana juridică străină depune cerere de radiere;

c) sucursala nu are administrator și nu a fost numit un administrator în termen de 3 luni după notificare din partea organului de înregistrare de stat competent al Republicii Moldova despre radierea administratorului din registru;

d) administratorul sucursalei nu a prezentat situațiile financiare în termenele prevăzute de Legea contabilității și raportării financiare nr. 287/2017 și nici nu înlătură neajunsul în termenul suplimentar de 30 de zile acordat de autoritatea Republicii Moldova căreia trebuiau prezentate situațiile financiare.

(2) Sucursala persoanei juridice străine este radiată din registrul de publicitate al Republicii Moldova în baza hotărîrii judecătorești definitive:

a) la cererea unei persoane sau autorități publice abilitate prin lege sau a oricărei alte persoane interesate dacă genul de activitate sau activitățile sucursalei contravin legii sau bunelor moravuri;

b) la cererea unui creditor care demonstrează că nu își poate satisface creanța apărută din funcționarea persoanei juridice străine în Republica Moldova din contul activelor deținute de persoana juridică străină pe teritoriul Republicii Moldova;

c) în alte cazuri prevăzute de lege.

(3) După radierea sucursalei din registrul de publicitate al Republicii Moldova,

persoana juridică străină poate să își continue activitățile în Republica Moldova printr-o sucursală în sensul art. 240 alin. (1) doar dacă a înregistrat o sucursală nouă. În cazul radierii sucursalei din registrul de publicitate al Republicii Moldova la cererea unui creditor, noua sucursală poate fi înregistrată doar dacă creanța creditorului a fost satisfăcută sau dacă creditorul și-a dat consimțământul scris la înregistrarea sucursalei în registrul de publicitate al Republicii Moldova.

(4) Înainte de radierea sucursalei din registrul de publicitate al Republicii Moldova, sucursala este lichidată, aplicîndu-se în mod corespunzător dispozițiile art. 227-233. După satisfacerea creanțelor tuturor creditorilor și depunerea banilor, lichidatorii pregătesc bilanțul final, care se anexează la cererea de radiere a sucursalei din registrul de publicitate al Republicii Moldova.

Articolul 244. Publicaţiile persoanei juridice

În cazul în care legea sau actele de constituire prevăd publicarea informaţiei persoanei juridice, informaţia se publică în „Monitorul Oficial al Republicii Moldova” și, dacă există, pe pagina web a persoanei juridice. Actele de constituire pot prevedea publicarea informaţiei despre persoana juridică şi în alte mijloace de informare în masă.

Secţiunea a 2-a

Societăţile comerciale

§ 1. Dispoziţii comune

Articolul 245. Dispoziţii generale cu privire la societăţile

comerciale

(1) Societate comercială este organizaţia comercială cu capital social constituit din participaţiuni ale membrilor (asociaților). Patrimoniul creat din aportul asociaților şi cel dobîndit de societatea comercială în proces de activitate aparţine acesteia cu drept de proprietate. În cazurile prevăzute de prezentul cod, societatea comercială poate fi fondată de o singură persoană.

(2) Societatea comercială poate fi constituită doar sub formă de societate în nume colectiv, de societate în comandită, de societate cu răspundere limitată şi de societate pe acţiuni.

(3) Societatea comercială poate fi fondator (asociat) al unei alte societăţi comerciale, cu excepţia cazurilor prevăzute de prezentul cod şi de alte legi.

(4) În calitate de aport la patrimoniul societăţii comerciale pot servi mijloacele băneşti, valorile mobiliare, alte bunuri sau drepturi patrimoniale. Evaluarea în bani a aportului asociatului la societatea comercială se efectuează prin acordul asociaților şi este susceptibilă unui control independent exercitat de experţi (audit).

Articolul 246. Constituirea societăţii comerciale

(1) Societatea comercială se constituie prin act de constituire.

(2) Fiecare fondator al societăţii comerciale trebuie să contribuie, în mărimea stabilită de actul de constituire, la formarea capitalului social.

Articolul 247. Actul de constituire al societăţii

comerciale

(1) În actul de constituire al societăţii comerciale trebuie să se indice:

a) numele, locul şi data naşterii, domiciliul, cetăţenia şi datele din actul de identitate al fondatorului persoană fizică; denumirea, sediul, naţionalitatea, numărul de înregistrare al fondatorului persoană juridică;

b) denumirea societăţii;

c) obiectul de activitate;

d) participaţiunile asociaţilor, modul şi termenul lor de vărsare;

e) valoarea bunurilor constituite ca participaţiune în natură şi modul de evaluare, dacă au fost făcute asemenea aporturi;

f) sediul;

g) structura, atribuţiile, modul de constituire şi de funcţionare a organelor societăţii;

h) modul de reprezentare;

i) sucursalele societăţii;

j) alte date, stabilite de lege pentru tipul respectiv de societate.

(2) Actul de constituire al societăţii comerciale poate deroga de la prevederile prezentei secţiuni doar în cazurile prevăzute expres.

(3) Actul de constituire al societăţii comerciale poate prevedea şi alte clauze ce nu contravin legii.

(4) Actul de constituire al societăţii comerciale se întocmeşte în limba română şi se semnează de către toţi asociaţii fondatori.

Articolul 248. Înregistrarea de stat a societăţii comerciale

(1) Societatea comercială trebuie înregistrată, în modul şi termenul stabilit de lege, la organul înregistrării de stat.

(2) Dacă înregistrarea societăţii comerciale nu a avut loc în termen de 3 luni de la data aprobării actului de constituire de către toți asociații fondatori, aceștia au dreptul să fie degrevaţi de obligaţiile ce rezultă din subscripţiile lor, dacă actul de constituire nu prevede

altfel.

Articolul 249. Nulitatea societăţii comerciale

(1) Societatea comercială poate fi declarată nulă prin hotărîre judecătorească.

(2) Hotărîrea privind nulitatea societăţii comerciale poate fi pronunţată numai atunci cînd:

a) actul de constituire lipsește;

b) obiectul societăţii este ilicit sau contrar ordinii publice;

c) actul de constituire nu prevede denumirea societăţii, participaţiunile asociaţilor, mărimea capitalului social subscris sau scopul societăţii;

d) dispoziţiile legale privind capitalul social minim nu au fost respectate;

e) toți fondatorii au încheiat actul de constituire cu încălcarea capacității de exercițiu.

(3) Dispozitivul hotărîrii de declarare a nulităţii societăţii comerciale se inserează în publicaţiile societăţii în termen de 15 zile de la data rămînerii definitive a hotărîrii.

Articolul 250. Efectele declarării nulităţii societăţii

comerciale

(1) Pe data la care hotărîrea judecătorească de declarare a nulităţii societăţii comerciale rămîne definitivă, aceasta se dizolvă şi intră în lichidare. Prin hotărîre judecătorească de declarare a nulităţii se desemnează lichidatorul societăţii.

(2) Nulitatea societăţii comerciale nu afectează actele juridice încheiate în numele ei, excepţie constituind cazul prevăzut la alin.(3).

(3) Dacă societatea comercială declarată nulă este insolvabilă, lichidarea ei se efectuează conform legislaţiei cu privire la insolvabilitate.

(4) Asociaţii cărora le este imputabilă nulitatea societăţii comerciale răspund nelimitat şi solidar faţă de ceilalţi asociaţi şi faţă de terţi pentru prejudiciul cauzat prin nulitatea societăţii.

Articolul 251. Formarea capitalului social al societăţii

comerciale

(1) Capitalul social determină valoarea minimă a activelor pe care trebuie să le deţină societatea comercială.

(2) Capitalul social al societăţii comerciale se formează din aporturile fondatorilor, exprimate în lei.

(3) Capitalul social se vărsă integral în cel mult 6 luni de la data înregistrării societăţii comerciale.

Articolul 252. Aportul la capitalul social al societăţii

comerciale

(1) Aportul la capitalul social al societăţii comerciale este considerat a fi în bani dacă actul de constituire nu prevede altfel.

(2) Prestaţiile în muncă şi serviciile depuse la înfiinţarea societăţii comerciale şi pe parcursul existenţei ei nu pot constitui aport la formarea sau majorarea capitalului social.

(3) Pentru aportul la capitalul social al societăţii comerciale nu se calculează dobînzi, cu excepţiile stabilite de lege.

(4) În cazul în care asociatul nu a vărsat în termen aportul, oricare asociat are dreptul să-i ceară în scris aceasta, stabilindu-i un termen suplimentar de cel puţin o lună şi avertizîndu-l că termenul este de decădere și este posibilă excluderea lui din societate.

(5) Dacă nu varsă aportul în termenul suplimentar, asociatul pierde dreptul asupra părţii sociale şi asupra fracţiunii vărsate, fapt despre care trebuie notificat.

Articolul 253. Aportul în natură la capitalul social

al societăţii comerciale

(1) Aportul în natură la capitalul social al societăţii comerciale are ca obiect orice bunuri aflate în circuit civil.

(2) Bunurile se consideră a fi transmise cu titlu de proprietate dacă actul de constituire nu prevede altfel. Dacă bunul a fost transmis cu titlu de folosință, între asociat și societate se aplică în mod corespunzător dispozițiile legale cu privire la locațiune, cu excepția că societatea nu datorează chirie în schimbul folosinței.

(3) Se pot constitui aporturi la formarea sau la majorarea capitalului social al societății cu răspundere limitată sau al societății pe acțiuni creanțele, drepturile asupra obiectului de proprietate intelectuală, precum și alte drepturi patrimoniale. Această regulă se aplică și în cazul convertirii unei obligații pecuniare a societății în părți sociale sau, după caz, acțiuni în folosul creditorului.

(4) Asociaţii în societatea în nume colectiv şi asociaţii comanditaţi se pot obliga la prestaţii în muncă şi la servicii cu titlu de aport social, care însă nu constituie aport la formarea sau la majorarea capitalului social. În schimbul acestui aport, asociaţii au dreptul să participe, potrivit actului de constituire, la împărţirea beneficiilor şi a activului societăţii, rămînînd totodată obligaţi să participe la pierderi.

(5) Aportul în natură trebuie vărsat în termenul stabilit de actul de constituire, dar nu mai tîrziu de termenul indicat la art.251 alin.(3). În cazul majorării capitalului social, aportul se varsă în termenul stabilit de adunarea generală, dar nu mai tîrziu de 60 de zile de la

adoptarea hotărîrii de majorare a capitalului social.

(6) Aporturile în natură se evaluează în bani de către un evaluator independent și se aprobă de adunarea generală a asociaților. Asociatul care a transmis aportul și evaluatorul răspund solidar, în limitele supraevaluării. Pretențiile privind corectitudinea evaluării se prescriu în termen de 3 ani de la momentul aprobării aportului în natură de către adunarea generală a asociaților.

(7) Aportul în creanţe se consideră vărsat numai după ce societatea comercială a obţinut plata sumei de bani care face obiectul creanţei.

Articolul 254. Drepturile asociatului societăţii comerciale

(1) Asociatul societăţii comerciale are dreptul:

a) să participe la conducerea şi la activitatea societăţii în condiţiile stabilite de lege şi de actul de constituire;

b) să cunoască informaţia despre activitatea societăţii şi să ia cunoştinţă de cărţile contabile şi de altă documentaţie în modul prevăzut de lege şi de actul de constituire;

c) să primească o cotă-parte din profitul societății (dividend), proporțională participațiunii la capitalul social, în condițiile stabilite de lege și actul de constituire;

d) să primească, în caz de lichidare a societăţii, o parte din valoarea activelor ei rămase după satisfacerea creanţelor creditorilor, proporţional participaţiunii la capitalul social;

e) să întreprindă alte acţiuni prevăzute de lege sau de actul de constituire.

(2) Actul de constituire poate prevedea şi o altă modalitate de repartizare a profitului societăţii sau a activelor decît cea indicată la alin.(1), dar nimeni nu poate avea dreptul la întregul profit realizat de societate şi nici nu poate fi absolvit de pierderile suferite de ea.

(3) Dacă organele de conducere refuză să o facă, asociatul societăţii comerciale este în drept să ceară, în numele acesteia, celorlalţi asociați repararea prejudiciului pe care l-au cauzat.

(4) Dacă legea nu prevede altfel, au dreptul de a primi dividende persoanele care aveau calitatea de asociat la data adoptării hotărîrii de distribuire a dividendelor.

Articolul 255. Obligaţiile asociatului societăţii comerciale

(1) Asociatul societăţii comerciale este obligat:

a) să transmită participaţiunea la capitalul social în ordinea, mărimea, modul şi termenele prevăzute în actul de constituire;

b) să nu divulge informaţia confidenţială despre activitatea societăţii;

c) să comunice imediat societăţii faptul schimbării domiciliului sau a sediului, a

numelui sau a denumirii, altă informaţie necesară exercitării drepturilor şi îndeplinirii obligaţiilor societăţii şi ale asociatului ei;

d) să îndeplinească alte obligaţii prevăzute de lege sau de actul de constituire.

(2) Fără acordul societăţii de persoane, asociatul nu are dreptul să practice activităţi similare celei pe care o practică societatea. Acordul asociaților se prezumă, pînă la proba contrară, pentru activităţile despre care asociații erau informaţi la data acceptării în calitate de asociat.

(3) În cazul în care asociatul încalcă prevederile alin.(2), societatea poate cere repararea prejudiciului sau cesiunea drepturilor şi obligaţiilor sau a beneficiului care rezultă din actele încheiate.

§ 2. Societatea în nume colectiv

Articolul 256. Dispoziţii generale cu privire la societatea

în nume colectiv

(1) Societate în nume colectiv este societatea comercială ai cărei asociați practică, în conformitate cu actul de constituire, activitate de întreprinzător în numele societăţii şi răspund solidar şi nelimitat pentru obligaţiile acesteia. Clauza prin care se limitează răspunderea nu este opozabilă terţilor.

(2) Numărul asociaţilor nu poate fi mai mic de 2 şi nici mai mare de 20 de persoane fizice sau juridice. O persoană fizică sau juridică poate fi asociatul numai al unei societăţi în nume colectiv.

(3) Denumirea societăţii în nume colectiv trebuie să includă sintagma în limba română „societate în nume colectiv” sau abrevierea „S.N.C.”, numele sau denumirea asociaţilor. Dacă nu sînt incluse numele sau denumirea tuturor asociaţilor, în denumirea societăţii trebuie să se includă numele sau denumirea a cel puţin unuia dintre asociaţi şi sintagma în limba română „şi compania” sau abrevierea „şi Co”.

Articolul 257. Actul de constituire al societăţii

în nume colectiv

(1) În afară de cele menţionate la art.247 alin.(1), în actul de constituire al societăţii în nume colectiv trebuie să se indice:

a) cuantumul şi conţinutul capitalului social al societăţii şi modul depunerii aporturilor;

b) mărimea şi modalitatea de modificare a participaţiunilor fiecărui participant la capitalul social;

c) răspunderea asociaților pentru încălcarea obligaţiilor de depunere a aporturilor;

d) procedura de adoptare a hotărîrilor de către asociaţi;

e) procedura de admitere a noilor asociaţi;

f) temeiurile şi procedura de retragere şi excludere a asociatului din societate.

(2) Actul de constituire poate fi modificat numai prin votul unanim al tuturor asociaţilor.

Articolul 258. Conducerea societăţii în nume colectiv

(1) Conducerea societăţii în nume colectiv se exercită prin acordul tuturor asociaților. În actul de constituire al societăţii pot fi prevăzute cazurile în care hotărîrea se adoptă cu majoritatea voturilor asociaților.

(2) Fiecare asociat al societăţii în nume colectiv are un singur vot dacă actul de constituire nu prevede altfel.

Articolul 259. Administrarea societăţii în nume colectiv

(1) Fiecare asociat al societăţii în nume colectiv are dreptul de a acţiona în numele societăţii dacă actul de constituire nu prevede că toţi asociații administrează societatea în comun sau că administrarea este delegată unor anumiţi asociați sau unor terţi.

(2) Împuternicirile administratorului se limitează la domeniul de activitate al societăţii. Pentru săvîrşirea de acte ce depăşesc aceste limite este necesar acordul tuturor asociaţilor.

(3) În cazul administrării în comun, deciziile trebuie luate în unanimitate. Dacă administrarea societăţii se deleagă unei sau mai multor persoane, ceilalţi asociați, pentru a încheia acte juridice în numele societăţii, trebuie să aibă procură de la prima (primele). În raporturile cu terţii, societatea nu are dreptul să invoce clauzele actului de constituire prin care se limitează împuternicirile asociaților societăţii, cu excepţia cazurilor în care societatea va demonstra că terţul, în momentul încheierii actului juridic, cunoştea sau trebuia să cunoască faptul că asociatul nu este împuternicit să acţioneze în numele societăţii.

(4) Fiecare asociat al societăţii în nume colectiv, indiferent de faptul este sau nu împuternicit să administreze societatea, are dreptul să ia cunoştinţă, personal sau asistat de un expert, de toată documentaţia privind administrarea. Clauza prin care se exclude sau se limitează acest drept este nulă.

Articolul 260. Reprezentarea societăţii în nume colectiv

(1) Dreptul şi obligaţia de a reprezenta societatea în nume colectiv îl au toţi asociații ei.

(2) Actul de constituire poate stipula dreptul unuia sau mai multor asociați de a reprezenta societatea. În acest caz, ceilalţi asociați nu au dreptul să o reprezinte.

(3) În cazul în care dreptul de reprezentare aparţine mai multor asociaţi, fiecare are dreptul să acţioneze de sine stătător dacă actul de constituire nu prevede că ei trebuie să acţioneze în comun.

(4) În cazul desemnării administratorilor dintre terţi, dreptul de a reprezenta societatea în nume colectiv poate fi stipulat în actul de constituire.

(5) Persoanele care au dreptul de a reprezenta societatea în nume colectiv sînt obligate să notifice despre desemnarea lor organul de stat unde este înregistrată.

(6) Prevederile actului de constituire care limitează dreptul asociaţilor de a reprezenta societatea în nume colectiv nu sînt opozabile terţilor de bună-credinţă. Buna-credinţă se prezumă.

Articolul 261. Lipsirea şi renunţarea la dreptul

de administrare şi de reprezentare

a societăţii în nume colectiv

(1) Dacă există motive întemeiate, la cererea oricărui asociat, instanţa de judecată poate priva persoana de dreptul de a administra şi a reprezenta societatea în nume colectiv. Motive întemeiate sînt, printre altele, încălcarea gravă a obligaţiilor şi imposibilitatea exercitării atribuţiilor.

(2) Printr-o declaraţie adresată persoanelor cu drept de administrare şi reprezentare, fiecare asociat poate renunţa în orice moment la dreptul de a administra şi a reprezenta societatea.

Articolul 262. Repartizarea veniturilor şi pierderilor

societăţii în nume colectiv

(1) Veniturile şi pierderile societăţii în nume colectiv se repartizează între asociaţii ei proporţional participaţiunilor la capitalul social, dacă actul de constituire sau acordul asociaţilor nu prevede altfel. Acordul cu privire la înlăturarea asociatului societăţii de la participarea la veniturile sau pierderile societăţii este nul.

(2) Asociatul care a acţionat în interesul societăţii în nume colectiv fără împuternicire are dreptul, dacă societatea nu a acceptat actele juridice încheiate de el, să-i ceară compensarea cheltuielilor suportate, în limita beneficiului sau a economiilor obţinute de societate ca rezultat al acţiunilor lui.

(3) Dacă, drept urmare a pierderilor suportate, activele nete ale societăţii în nume colectiv vor deveni mai mici decît capitalul ei social, venitul obţinut de societate nu va fi repartizat între asociaţii ei pînă cînd valoarea activelor nete nu va depăşi cuantumul capitalului social.

Articolul 263. Răspunderea asociaţilor societăţii

în nume colectiv pentru obligaţiile ei

(1) Asociații societăţii în nume colectiv poartă răspundere subsidiară solidară cu tot patrimoniul lor pentru obligaţiile societăţii.

(2) Asociatul societăţii în nume colectiv care nu este fondatorul ei poartă răspundere în egală măsură cu alţi asociați pentru obligaţiile apărute pînă la încadrarea lui în societate.

(3) Asociatul care a ieşit din societatea în nume colectiv poartă răspundere, pentru obligaţiile apărute pînă la ieşirea lui din societate, în egală măsură cu asociații rămaşi, în termen de 2 ani din ziua aprobării dării de seamă despre activitatea societăţii pentru anul în care a ieşit din societate.

(4) Asociatul faţă de care este introdusă o acţiune pentru obligaţiile societăţii în nume colectiv poate opune numai excepţiile la care societatea sau asociatul personal are dreptul.

(5) Acordul asociaților societăţii în nume colectiv asupra limitării sau înlăturării răspunderii prevăzute de prezentul articol este nul.

Articolul 264. Modificarea componenţei asociaţilor

societăţii în nume colectiv

(1) În caz de retragere a unui asociat al societăţii în nume colectiv, de deces, declarare a dispariţiei fără veste sau de instituire a unei măsuri de ocrotire judiciare în privința unui asociat persoană fizică, de insolvabilitate, deschidere a procedurii de reorganizare în temeiul unei hotărîri judecătoreşti, de lichidare a asociatului persoană juridică al societăţii sau de urmărire de către un creditor a participaţiunii asociatului în capitalul social, societatea poate să-şi continue activitatea dacă este prevăzut de actul de constituire al societăţii sau dacă hotărîrea privind continuarea activităţii se adoptă în unanimitate de către asociații rămaşi.

(2) Asociatul societăţii în nume colectiv poate fi exclus din societate dacă ceilalţi asociați cer, din motive întemeiate prin unanimitate de voturi, instanţei de judecată excluderea lui.

(3) Dacă asociatul societăţii în nume colectiv a ieşit din ea, participaţiunile la capitalul social ale asociaților rămaşi se majorează corespunzător, dacă prin actul de constituire sau prin acordul asociaților nu este prevăzut altfel.

(4) Asociatul societăţii în nume colectiv poate transmite, cu acordul celorlalţi asociați, participaţiunea sa la capitalul social sau o parte din ea unui alt asociat sau unui terţ. O dată cu participaţiunea trec, integral sau proporţional părţii transmise, drepturile asociatului care a transmis participaţiunea.

Articolul 265. Retragerea asociatului din societatea

în nume colectiv

(1) Asociatul societăţii în nume colectiv are dreptul să se retragă din ea cu condiţia

informării celorlalţi asociaţi cu cel puţin 6 luni pînă la data retragerii.

(2) Acordul dintre asociaţii societăţii în nume colectiv asupra renunţării la dreptul de retragere din societate este nul.

Articolul 266. Efectele retragerii asociatului din

societatea în nume colectiv

(1) Asociatului care s-a retras din societatea în nume colectiv i se achită valoarea părţii din patrimoniu proporţional participaţiunii lui în capitalul social dacă actul de constituire nu prevede altfel.

(2) Prin înţelegere dintre asociatul care se retrage din societatea în nume colectiv şi asociaţii rămaşi, achitarea valorii patrimoniului poate fi înlocuită cu transmiterea lui în natură.

(3) Partea din patrimoniul societăţii în nume colectiv sau valoarea acestei părţi, ce i se cuvine asociatului care se retrage, se determină conform bilanţului întocmit la momentul retragerii.

Articolul 267. Decesul sau reorganizarea asociatului

societăţii în nume colectiv

(1) Succesorii asociatului societăţii în nume colectiv decedat sau reorganizat pot deveni, dacă actul de constituire nu interzice, asociaţi cu acordul tuturor asociaților. Actul de constituire poate prevedea o majoritate de voturi pentru adoptarea deciziei de acceptare a succesorului în calitate de asociat.

(2) Dacă asociaţii societăţii în nume colectiv nu acceptă succesorii în calitate de asociaţi, societatea este obligată să le plătească partea din activele nete, determinată la data decesului sau reorganizării, proporţională părţii din capitalul social deţinute de asociatul decedat sau reorganizat.

(3) Succesorul asociatului societăţii în nume colectiv poartă răspundere, în limitele patrimoniului care a trecut la el, de obligaţiile pentru care, în conformitate cu art.263 alin.(2) şi (3), purta răspundere asociatul decedat sau reorganizat.

Articolul 268. Urmărirea participaţiunii asociatului

din capitalul social al societăţii

în nume colectiv

(1) Urmărirea participaţiunii din capitalul social al asociatului societăţii în nume colectiv pentru datoriile lui nelegate de participarea la societate (datorii personale) se permite doar în cazul insuficienţei unui alt patrimoniu al acestuia pentru onorarea datoriilor. Creditorii unui astfel de asociat sînt în drept să ceară societăţii separarea unei părţi din patrimoniul ei proporţional participaţiunii debitorului la capitalul social pentru

urmărirea acestei părţi. Partea din patrimoniul societăţii susceptibilă separării sau valoarea ei se determină conform unui bilanţ întocmit la momentul înaintării pretenţiilor creditorilor cu privire la separare.

(2) Urmărirea patrimoniului proporţional participaţiunii asociatului la capitalul social condiţionează excluderea asociatului din societatea în nume colectiv şi atrage efectele prevăzute la art.263 alin.(2) şi (3).

Articolul 269. Dizolvarea societăţii în nume colectiv

(1) În afară de cazurile prevăzute la art.223 alin.(1), societatea în nume colectiv se dizolvă dacă în ea rămîne un singur asociat.

(2) Ultimul asociat rămas al societăţii în nume colectiv are dreptul ca, în termen de 6 luni, să reorganizeze societatea, în modul prevăzut de prezentul cod.

Articolul 270. Reorganizarea societăţii în nume colectiv

(1) În cazul reorganizării societăţii în nume colectiv în societate pe acţiuni, în societate cu răspundere limitată sau în cooperativă, asociaţii continuă, în termen de 3 ani, să răspundă solidar şi nelimitat pentru obligaţiile născute pînă la reorganizare.

(2) Asociatul nu este absolvit de răspundere nici în cazul în care, pînă la expirarea termenului de 3 ani, înstrăinează dreptul de participaţiune la capitalul social.

§ 3. Societatea în comandită

Articolul 271. Dispoziţii generale cu privire la societatea

în comandită

(1) Societate în comandită este societatea comercială în care, de rînd cu asociații care practică în numele societăţii activitate de întreprinzător şi poartă răspundere solidară nelimitată pentru obligaţiile acesteia (comanditaţi), există unul sau mai mulţi asociați-finanţatori (comanditari) care nu participă la activitatea de întreprinzător a societăţii şi suportă în limita aportului depus riscul pierderilor ce rezultă din activitatea societăţii.

(2) Persoana poate fi comanditat doar într-o singură societate în comandită. Asociatul societăţii în nume colectiv nu poate fi comanditat în societatea în comandită. Comanditatul din societatea în comandită nu poate fi asociat al societăţii în nume colectiv.

(3) Denumirea societăţii în comandită trebuie să includă sintagma în limba română „societate în comandită” sau abrevierea „S.C.”, numele sau denumirea comanditaţilor. Dacă nu sînt incluse numele sau denumirea tuturor comanditaţilor, în denumirea societăţii trebuie să se includă numele sau denumirea a cel puţin unuia dintre comanditaţi şi sintagma în limba română „şi compania” sau abrevierea „şi Co”. Dacă în denumirea societăţii este inclus numele sau denumirea comanditarului, acesta poartă răspundere solidară nelimitată.

(4) Dispoziţiile cu privire la societatea în nume colectiv sînt aplicabile societăţii în comandită în măsura în care prezentul cod nu conţine norme exprese cu privire la

societatea în comandită.

Articolul 272. Actul de constituire al societăţii în comandită

În afară de cele menţionate la art.247 alin.(1), în actul de constituire al societăţii în comandită trebuie să se indice:

a) cuantumul şi conţinutul capitalului social al societăţii şi modul depunerii aporturilor;

b) mărimea şi modalitatea de modificare a participaţiunilor fiecărui comanditat în capitalul social;

c) răspunderea comanditaţilor pentru încălcarea obligaţiilor de depunere a aportului;

d) volumul comun al aporturilor depuse de comanditaţi;

e) procedura de adoptare a hotărîrilor de către asociaţi;

f) procedura de admitere a noilor asociaţi;

g) temeiurile şi procedura de retragere şi excludere a asociatului din societate.

Articolul 273. Conducerea administrativă

şi reprezentarea societăţii

în comandită

(1) Conducerea societăţii în comandită se exercită de către comanditaţi. Modul de conducere, de administrare şi de reprezentare a societăţii de către comanditaţi este stabilit de aceştia în conformitate cu prevederile prezentului cod referitoare la societatea în nume colectiv.

(2) Comanditarii nu au dreptul să participe la conducerea şi administrarea societăţii în comandită, să o reprezinte fără procură, să conteste acţiunile comanditaţilor în legătură cu administrarea sau cu reprezentarea societăţii exercitate în limitele activităţii ei obişnuite. În cazul în care acţiunile depăşesc limitele activităţii obişnuite, este necesar acordul tuturor asociaţilor.

Articolul 274. Drepturile şi obligaţiile comanditarului

(1) Comanditarul are dreptul:

a) să primească partea ce i se cuvine din veniturile societăţii proporţional participaţiunii sale la capitalul social, în modul prevăzut de actul de constituire;

b) să ia cunoştinţă de dările de seamă şi de bilanţurile anuale şi să le verifice cu datele din registre şi din alte documente justificative;

c) să se retragă din societate la sfîrşitul anului financiar şi să primească o parte din

activele ei proporţional participaţiunii sale la capitalul social, în modul stabilit de actul de constituire;

d) să transmită participaţiunea sa la capitalul social sau o parte din ea unui alt comanditar ori, dacă este stipulat de actul de constituire, unui terţ.

(2) Regulile privind interdicţia concurenţei, prevăzute la art.255 alin.(2), nu se aplică comanditarului dacă actul de constituire nu prevede altfel.

(3) Aportul integral la capitalul social se confirmă prin certificatul de participare eliberat de societatea în comandită.

(4) Actul de constituire al societăţii în comandită poate prevedea şi alte drepturi şi obligaţii ale comanditarului.

Articolul 275. Răspunderea în cazul acceptării

calităţii de comanditar

Persoana care devine comanditar al unei societăţi existente poartă riscul pierderilor în limita participaţiunii sale şi pentru obligaţiile născute pînă la momentul dobîndirii calităţii de asociat. Clauza contrară este inopozabilă terţilor.

Articolul 276. Reducerea participaţiunii comanditarului

(1) Reducerea participaţiunii unui comanditar nu este opozabilă terţilor pînă la înscrierea reducerii în registrul de publicitate prevăzut de lege.

(2) Reducerea participaţiunii nu este opozabilă creditorilor ale căror creanţe s-au născut pînă la momentul înregistrării reducerii.

Articolul 277. Înstrăinarea participaţiunii comanditarului

(1) Participaţiunea comanditarului poate fi înstrăinată unor terţi şi poate trece succesorilor fără acordul asociaţilor dacă actul de constituire nu prevede altfel.

(2) Comanditarii au dreptul de preemţiune în cazul înstrăinării participaţiunii de către alt comanditar. Regulile privind înstrăinarea participaţiunii în societatea cu răspundere limitată se aplică în modul corespunzător.

(3) Prin înstrăinarea integrală a participaţiunii încetează calitatea de comanditar.

Articolul 278. Dizolvarea societăţii în comandită

(1) În afară de cazurile prevăzute la art.223 alin.(1), societatea în comandită se dizolvă dacă nu mai are nici un comanditat sau nici un comanditar şi dacă, în decursul a 6 luni de la retragerea ultimului comanditar sau ultimului comanditat, nu s-a reorganizat sau nu a acceptat un alt comanditat sau comanditar.

(2) În cazul dizolvării societăţii în comandită, inclusiv ca urmare a insolvabilităţii,

comanditarii au dreptul preferenţial faţă de comanditaţi la recuperarea aporturilor din patrimoniul societăţii rămas după satisfacerea tuturor pretenţiilor creditorilor.

Articolul 279. Reorganizarea societăţii în comandită

(1) În cazul reorganizării societăţii în comandită în societate pe acţiuni, în societate cu răspundere limitată sau în cooperativă, comanditaţii continuă, în termen de 3 ani, să răspundă solidar şi nelimitat pentru obligaţiile născute pînă la reorganizare.

(2) Comanditatul nu este absolvit de răspundere nici în cazul în care înstrăinează, pînă la expirarea termenului de 3 ani, dreptul la participaţiune la capitalul social.

§ 4. Societatea cu răspundere limitată

Articolul 280. Dispoziţii generale cu privire

la societatea cu răspundere limitată

(1) Societate cu răspundere limitată este societatea comercială al cărei capital social este divizat în părţi sociale conform actului de constituire şi ale cărei obligaţii sînt garantate cu patrimoniul societăţii.

(2) Modul de constituire, funcționare, reorganizare și lichidare a societăților cu răspundere limitată este reglementat prin lege și, în completare, prin dispozițiile prezentului cod.

§ 5. Societatea pe acţiuni

Articolul 281. Dispoziţii generale cu privire la societatea

pe acţiuni

(1) Societate pe acţiuni este societatea comercială al cărei capital social este divizat în acţiuni şi ale cărei obligaţii sînt garantate cu patrimoniul societăţii.

(2) Modul de constituire, funcționare, reorganizare și lichidare a societăților pe acțiuni este reglementat prin lege și, în completare, prin dispozițiile prezentului cod.

Secţiunea a 3-a

Cooperativele

Articolul 282. Dispoziţii generale cu privire la cooperative

(1) Cooperativă este asociaţia benevolă de persoane fizice şi juridice, organizată pe principii corporative în scopul favorizării şi garantării, prin acţiunile comune ale membrilor săi, a intereselor lor economice şi a altor interese legale.

(2) Cooperativa nu poate avea mai puţin de 5 membri. Calitatea de membru de cooperativă o poate avea persoana fizică de la vîrsta de 16 ani şi persoana juridică.

(3) Membrul cooperativei suportă riscul ce rezultă din activitatea acesteia în limita participaţiunii deţinute în patrimoniul ei, inclusiv partea nevărsată.

(4) Denumirea cooperativei trebuie să conţină cuvîntul „cooperativă” şi să indice în limba română scopul principal al activităţii sale.

(5) Particularităţile şi statutul juridic al diferitelor tipuri de cooperative, precum şi drepturile şi obligaţiile membrilor lor se stabilesc de prezentul cod şi de alte legi.

Articolul 283. Statutul cooperative

(1) În statutul cooperativei trebuie să se indice:

a) denumirea;

b) obiectul de activitate şi scopul;

c) sediul;

d) aporturile membrilor în capitalul social, modul şi termenul de vărsare a acestora;

e) prestaţia în bani sau în alte bunuri la care pot fi obligaţi membrii, precum şi natura şi valoarea acestor prestaţii;

f) structura, atribuţiile, modul de constituire şi de funcţionare a organelor de conducere ale cooperativei;

g) modul de reprezentare;

h) regulile de convocare a adunării generale a membrilor;

i) sucursalele cooperativei;

j) alte date stabilite de lege.

(2) Nu sînt valabile, decît în cazul includerii în statut, dispoziţiile cu privire la:

a) aporturile în natură, obiectul acestora şi preţul pentru care sînt acceptate, precum şi membrul care le face;

b) răspunderea individuală a membrilor;

c) derogările de la lege privind intrarea în cooperativă, retragerea şi excluderea membrului;

d) întinderea şi restricţiile dreptului de vot al membrului;

e) calculul şi destinaţia excedentului activ al exerciţiului financiar şi în cazul lichidării;

f) cota în a cărei limită unii membri pot participa la capitalul social.

(3) Statutul poate prevedea şi alte clauze ce nu contravin legii.

(4) Statutul se întocmeşte în limba română şi se semnează de către toţi membrii fondatori.

Articolul 284. Înregistrarea cooperative

Înregistrarea de stat a cooperativelor se efectuează în modul stabilit pentru societăţile comerciale.

Articolul 285. Capitalul social al cooperative

(1) Cooperativa are un capital social variabil. El reprezintă suma tuturor participaţiunilor membrilor cooperativei în conformitate cu statutul ei.

(2) Pînă la înregistrarea cooperativei, membrul este obligat să depună integral participaţiunea sa dacă legea sau statutul cooperativei nu prevede altfel.

(3) Membrii cooperativei sînt obligaţi ca, în termen de 2 luni după aprobarea bilanţului contabil anual, să recupereze, prin contribuţii suplimentare, pierderile cooperativei. În cazul neîndeplinirii acestei obligaţii, cooperativa poate fi desfiinţată prin hotărîre judecătorească, la cererea creditorilor. Membrii cooperativei poartă răspundere subsidiară solidară pentru obligaţiile ei în limitele părţii netransmise a contribuţiei suplimentare a fiecărui membru.

(4) Patrimoniul rămas după lichidarea cooperativei se repartizează între membrii acesteia în conformitate cu statutul ei.

Articolul 286. Conducerea cooperative

(1) Organul suprem de conducere al cooperativei este adunarea generală a membrilor ei. În cooperativa cu peste 50 de membri poate fi creat un consiliu de supraveghere, care va exercita controlul asupra activităţii organelor ei executive. Membrii consiliului de supraveghere nu au dreptul să activeze în numele cooperativei.

(2) Organele executive ale cooperativei – consiliul de administraţie şi preşedintele cooperativei – exercită administrarea curentă şi se subordonează consiliului de supraveghere şi adunării generale.

(3) Preşedinte al cooperativei, membri ai consiliului de supraveghere şi ai consiliului de administraţie pot fi doar membrii cooperativei. Aceeaşi persoană nu poate fi concomitent membru al consiliului de supraveghere şi al consiliului de administraţie sau preşedinte al cooperativei.

(4) Competenţa organelor de conducere ale cooperativei şi modul de emitere a deciziilor se stabilesc de lege şi de statutul cooperativei.

(5) De competenţa exclusivă a adunării generale ţin:

a) modificarea statutului;

b) desemnarea consiliului de supraveghere și eliberarea din funcție a membrilor lui, desemnarea și eliberarea din funcție a membrilor organelor executive ale cooperativei, dacă acest drept nu este atribuit prin statut consiliului de supraveghere;

c) aprobarea dărilor de seamă anuale şi a bilanţului contabil anual, repartizarea pierderilor;

d) deciderea asupra reorganizării şi lichidării cooperativei.

(6) Prin legislaţia cu privire la cooperative şi prin statutul cooperativei, competenţei exclusive a adunării generale pot fi atribuite şi alte chestiuni. Problemele a căror soluţionare intră în competenţa exclusivă a adunării generale sau a consiliului de supraveghere nu pot fi date în competenţa organelor executive ale cooperativei.

(7) Membrul cooperativei are dreptul la un singur vot în adunarea generală.

Articolul 287. Dobîndirea calităţii de membru

(1) Cooperativa poate primi oricînd noi membri.

(2) Statutul cooperativei poate stabili unele condiţii particulare la admiterea a noi membri.

Articolul 288. Încetarea calităţii de membru

al cooperativei şi restituirea

participaţiunii

(1) Calitatea de membru al cooperativei încetează prin retragere, excludere, deces sau lichidare.

(2) Membrul are dreptul să se retragă din cooperativă pînă la adoptarea deciziei de dizolvare.

(3) Membrului care se retrage din cooperativă i se compensează valoarea participaţiunii sau i se transmite patrimoniu corespunzător participaţiunii sale. Calculele se efectuează conform bilanţului de la data retragerii, iar dacă retragerea are loc pe parcursul exerciţiului financiar, restituirea se face conform ultimului bilanţ.

(4) Membrul cooperativei poate, dacă statutul nu prevede altfel, să înstrăineze oricînd participaţiunea sa către un alt membru sau un terţ care urmează să devină membru, retrăgîndu-se astfel din cooperativă fără a cere partea sa din patrimoniu.

(5) Membrul cooperativei poate fi exclus prin hotărîre a adunării generale în cazul neexecutării sau al executării neconforme a obligaţiilor atribuite prin statutul cooperativei, după expirarea unui termen suplimentar de o lună stabilit prin notificare pentru remedierea neexecutării, precum şi în alte cazuri prevăzute de lege sau de statutul cooperativei. Membrul exclus din cooperativă are dreptul la restituirea participaţiunii în conformitate cu alin.(3).

(6) Participaţiunea se transmite prin succesiune dacă statutul cooperativei nu prevede altfel. În cazul în care nu pot deveni membri ai cooperativei, succesorilor li se achită valoarea participaţiunii.

(7) Urmărirea participaţiunii pentru datorii personale se permite doar în cazul insuficienţei unui alt patrimoniu al membrului cooperativei pentru achitarea lor în modul prevăzut de lege sau de statutul cooperativei.

Articolul 289. Reorganizarea şi lichidarea cooperative

Cooperativa se reorganizează şi lichidează în modul stabilit pentru societatea comercială.

Secțiunea a 4-a

Grupul de persoane juridice

Articolul 290. Grupul de persoane juridice

cu scop lucrativ

(1) Grupul cuprinde persoana juridică care exercită control și toate persoanele juridice controlate de ea (filiale).

(2) Persoană juridică controlată (filiala) este persoana juridică supusă controlului altei persoane juridice (persoana juridică care exercită control), fie direct, fie printr-o altă persoană juridică controlată.

(3) Persoană juridică deținută integral este persoana juridică care nu are un alt membru decît persoana juridică care exercită controlul sau oricare altă persoană juridică controlată.

(4) Dispozițiile prezentei secțiuni se aplică persoanelor juridice cu scop lucrativ. Dispozițiile prezentei secțiuni se aplică persoanelor juridice străine care fac parte din grup, indiferent de forma de organizare conform legii lor naționale.

Articolul 291. Obligația de dezvăluire a controlului

(1) Administratorul persoanei juridice care exercită control trebuie să informeze în scris administratorul persoanei juridice controlate imediat ce s-a stabilit sau a dispărut controlul.

(2) De îndată ce a fost informată, persoana juridică controlată, cu excepția cazului cînd este de naționalitate străină și legea sa națională nu o prevede, trebuie să informeze fără întîrzieri nejustificate persoana juridică care exercită controlul despre numărul de participațiuni și drepturile de vot deținute de ea la adunarea generală a persoanei juridice care exercită control, precum și în oricare alte persoane juridice.

Articolul 292. Dreptul persoanei juridice care

exercită controlul să dea instrucțiuni

administratorului persoanei juridice

controlate

(1) Persoana juridică care exercită control are dreptul de a da instrucțiuni administratorului persoanei juridice pe care o controlează dacă legea nu prevede altfel.

(2) Sub rezerva dispozițiilor art. 295, administratorul persoanei juridice controlate trebuie să respecte instrucțiunile date de persoana juridică care exercită controlul asupra ei.

(3) Persoana juridică controlată care nu este deținută integral trebuie să notifice la registrul de publicitate în care este înregistrată faptul dacă primește sau nu instrucțiuni de la persoana juridică care exercită controlul. Dacă nu s-a notificat altfel la registrul de publicitate corespunzător, persoana juridică deținută integral se prezumă că primește instrucțiuni de la persoana juridică care exercită controlul, iar notificarea la registru nu este necesară. Ea va face, în schimb, o notificare a faptului că ea este deținută integral. Această notificare are drept scop doar informarea terților și a membrilor persoanei juridice obligate să notifice.

Articolul 293. Dreptul de a primi informații la nivelul

persoanei juridice controlate

Organele persoanei juridice care exercită controlul, inclusiv de naționalitate străină, au dreptul să primească orice informație de la persoana juridică controlată dacă prin aceasta nu se încalcă legea aplicabilă persoanei juridice controlate sau drepturile terților.

Articolul 294. Interesul grupului

(1) Dacă administratorul unei persoane juridice controlate, în special ca urmare a unei instrucțiuni date de persoana juridică care exercită controlul, ia o decizie care contravine intereselor persoanei juridice controlate, se consideră că administratorul nu și-a încălcat obligațiile dacă sînt întrunite următoarele condiții:

a) decizia este în interesul grupului;

b) administratorul are temei să presupună în mod rezonabil că potențialul prejudiciu va fi echilibrat, într-un termen rezonabil, printr-un avantaj;

c) potențialul prejudiciu nu este de natură să pună în pericol existența însăși a persoanei juridice.

(2) Dacă persoana juridică controlată este o persoană juridică deținută integral, dispozițiile alin. (1) lit. b) nu se aplică.

(3) Administratorul persoanei juridice controlate are dreptul să refuze respectarea instrucțiunilor primite de la persoana juridică care exercită controlul dacă condițiile

prevăzute la alin. (1) nu sînt întrunite.

Articolul 295. Abuzul de control

(1) În cazul în care persoana juridică controlată care a fost administrată conform instrucțiunilor date de persoana juridică care exercită controlul, în interesul grupului, nu are șanse obiective, din contul propriilor resurse, să evite intrarea în procedură de insolvabilitate (punct de criză), persoana juridică care exercită controlul este obligată să efectueze fără întîrziere nejustificată o restructurare fundamentală sau să inițieze procedura de insolvabilitate.

(2) Persoana juridică care exercită controlul este obligată să plătească datoriile nestinse ale persoanei juridice controlate apărute înainte de punctul de criză:

a) dacă încalcă dispozițiile alin. (1);

b) dacă a administrat persoana juridică controlată într-un mod care i-a cauzat un prejudiciu;

c) dacă i-a permis persoanei juridice controlate să se individualizeze cu grupul ori să facă trimitere la reputația grupului, astfel încît creditorii ar putea considera, cu bună-credință, că persoana juridică care exercită controlul va menține solvabilitatea persoanei juridice controlate.

(3) Se prezumă că persoana juridică care exercită controlul cunoștea sau trebuia, în mod rezonabil, să cunoască faptul că persoana juridică controlată a ajuns la un punct de criză.

(4) Doar administratorul insolvabilității/lichidatorul persoanei juridice controlate poate cere executarea obligației prevăzute la alin. (2).

Secţiunea a 5-a

Organizaţiile necomerciale

Articolul 296. Dispoziţii generale cu privire

la organizaţiile necomerciale

(1) Organizaţie necomercială este persoana juridică al cărei scop principal este altul decît obţinerea de venit.

(2) Organizaţii necomerciale sînt:

a) asociaţia;

b) fundaţia;

c) instituţia privată.

Articolul 297. Asociația

(1) Asociație este organizația necomercială constituită benevol de fondatori, în modul prevăzut de lege, pentru satisfacerea unor necesități necomerciale.

(2) Asociația poate avea forma de asociație obștească, cult religios sau parte componentă a acestuia, partid sau de altă organizație social-politică, de sindicat, de patronat, alte forme în condițiile legii.

(3) În asociație, calitatea de membru se consemnează.

(4) Bunurile transmise asociației de către fondatori (membri) sînt proprietatea ei. Asociația utilizează aceste bunuri în scopurile stabilite în statut.

(5) Membrii nu-și păstrează drepturile asupra bunurilor transmise asociației în proprietate, nici asupra cotizațiilor de membru. Ei nu răspund pentru obligațiile asociației, iar aceasta nu răspunde pentru obligațiile membrilor săi.

(6) Particularitățile constituirii, ale activității, statutul juridic al diferitor tipuri de asociații se stabilesc prin lege.

Articolul 298. Fundaţia

(1) Fundaţie este organizaţia necomercială, fără membri, înfiinţată de una sau mai multe persoane, dotată cu patrimoniu distinct şi separat de cel al fondatorilor, destinat atingerii scopurilor necomerciale prevăzute în actul de constituire.

(2) Fundaţia poate fi constituită şi prin testament.

Articolul 299. Instituția private

(1) Instituția privată este organizația necomercială constituită de către o singură persoană pentru realizarea unor scopuri necomerciale, finanțată parțial sau integral de aceasta.

(2) Bunurile transmise instituției private de către fondator sînt proprietatea instituției private, dacă actul de constituire nu prevede altfel.

(3) Instituția privată se constituie în baza hotărîrii persoanei, care o dotează potrivit scopului preconizat.

Articolul 300. Statutul organizației necomerciale

(1) Organizația necomercială acționează în bază de statut dacă legea nu prevede altfel.

(2) Statutul se semnează de toți fondatorii dacă legea nu prevede altfel.

(3) În statutul organizației necomerciale se indică:

a) forma juridică de organizare;

b) denumirea deplină;

c) scopurile pentru care se constituie;

d) procedura de constituire, reorganizare și încetare a activității;

e) organele de conducere și control, modul de numire, competența și durata mandatului acestora;

f) modul de numire a administratorului și, după caz, a altor organe ale organizației;

g) procedura de adoptare și modificare a statutului;

h) modalitatea prin care va asigura transparența activității sale;

i) alte date stabilite de lege.

(4) Statutul poate prevedea și alte clauze care nu contravin legii.

Articolul 301. Genurile de activitate ale organizaţiilor

necomerciale

(1) Organizaţiile necomerciale sînt în drept să desfăşoare orice gen de activitate neinterzis de lege, care ţine de realizarea scopurilor prevăzute de statut.

(2) Activitatea care, conform legii, este supusă licenţierii va fi practicată de organizaţiile necomerciale doar după obţinerea licenţei.

Articolul 302. Activitatea economică a organizației

necomerciale

Organizația necomercială este în drept să desfășoare activitate economică. Activitatea economică poate fi exercitată nemijlocit de către organizația necomercială sau prin constituirea, în condițiile legii, a persoanelor juridice cu scop lucrativ.

Articolul 303. Conducerea, administrarea şi reprezentarea

organizaţiei necomerciale

Normele de conducere, administrare şi reprezentare a organizaţiei necomerciale sînt stabilite prin lege şi statutul ei.

Capitolul III

PARTICIPAREA PERSOANELOR JURIDICE

DE DREPT PUBLIC LA RAPORTURILE

REGLEMENTATE DE LEGISLAŢIA CIVILĂ

Articolul 304. Republica Moldova şi unităţile

ei administrativ-teritoriale ca subiecte

de drept civil

(1) Republica Moldova şi unităţile ei administrativ-teritoriale participă la raporturile reglementate de legislaţia civilă pe principiul egalităţii participanţilor la aceste raporturi – persoane fizice şi juridice.

(2) Subiectelor menţionate la alin.(1) se aplică normele care reglementează participarea persoanelor juridice la raporturile reglementate de legislaţia civilă dacă din lege sau din specificul acestor subiecte nu reiese altfel.

Articolul 305. Modalitatea de participare a

Republicii Moldova şi a unităţilor

ei administrativ-teritoriale la

raporturile reglementate de legislaţia

civilă

(1) Autorităţile administraţiei publice centrale pot să dobîndească şi să exercite drepturi şi obligaţii patrimoniale şi personale nepatrimoniale în numele Republicii Moldova, precum şi să o reprezinte în instanţă de judecată, în limitele competenţei.

(2) Autorităţile administraţiei publice locale pot să dobîndească şi să exercite drepturi şi obligaţii patrimoniale şi personale nepatrimoniale în numele unităţilor administrativ-teritoriale în limitele competenţei.

(3) În cazul şi în modul prevăzut de lege, de decretele Preşedintelui Republicii Moldova, de hotărîrile şi ordonanţele Guvernului şi de actele autorităţilor administraţiei publice locale, în numele lor pot acţiona, prin autorizare specială, persoane fizice şi juridice. Regulile mandatului se aplică în măsura în care nu contravin esenţei raportului juridic sau nu este stipulat expres altfel.

Articolul 306. Răspunderea civilă a Republicii Moldova

şi a unităţilor ei administrativ-teritoriale

(1) Republica Moldova şi unităţile ei administrativ-teritoriale răspund pentru obligaţii cu toate bunurile ce fac parte din domeniul lor privat.

(2) Republica Moldova nu poartă răspundere pentru obligaţiile unităţilor administrativ-teritoriale.

(3) Unităţile administrativ-teritoriale nu poartă răspundere pentru obligaţiile Republicii Moldova.

(4) Dispoziţiile alin.(2) şi (3) nu se răsfrîng asupra cazurilor în care Republica Moldova a acordat garanţii pentru obligaţiile unităţilor administrativ-teritoriale sau acestea

au acordat garanţii pentru obligaţiile Republicii Moldova.

(5) Particularităţile răspunderii civile a Republicii Moldova şi a unităţilor administrativ-teritoriale în raporturi cu persoane fizice şi juridice străine sau cu alte state sînt stabilite prin lege.

Articolul 307. Instituția publică

(1) Instituția publică este persoană juridică de drept public care se constituie în baza unui act emis de autoritatea publică și care este finanțată, integral sau parțial, de la bugetul acesteia din urmă.

(2) Fondatorul răspunde pentru obligațiile instituției publice în măsura în care patrimoniul acesteia nu este suficient pentru stingerea lor.

(3) Instituția publică este în drept să desfășoare activitatea neinterzisă de lege, care ține de realizarea scopurilor prevăzute de lege sau statut.

(4) Activitatea care, conform legii, este supusă licențierii poate fi practicată de instituția publică doar după obținerea licenței, dacă legea nu prevede altfel.

(5) Pentru desfășurarea activității de întreprinzător care nu rezultă nemijlocit din scopul prevăzut în statut, instituția publică poate constitui, singură sau împreună cu alte persoane juridice de drept public, societăți cu răspundere limitată sau societăți pe acțiuni. Instituția publică poate constitui societăți cu răspundere limitată sau societăți pe acțiuni împreună cu persoane juridice de drept privat în condițiile legislației privind parteneriatul public-privat.

T i t l u l III

ACTUL JURIDIC ŞI REPREZENTAREA

Capitolul I

DISPOZIŢII GENERALE CU PRIVIRE

LA ACTUL JURIDIC

Articolul 308. Noţiunea actului juridic

Act juridic civil este manifestarea de către persoane fizice şi juridice a voinţei îndreptate spre naşterea, modificarea sau stingerea raporturilor juridice civile.

Articolul 309. Actul juridic unilateral, bilateral şi multilateral

(1) Actul juridic unilateral este manifestarea de voinţă a unei singure părţi. Actul juridic unilateral poate da naştere la obligaţii pentru terţi numai în cazurile prevăzute de lege.

(2) Actului juridic unilateral se aplică în modul corespunzător dispoziţiile privind

obligaţiile şi contractele dacă aceasta nu contravine legii sau caracterului unilateral al actului juridic.

(3) Actul juridic bilateral este manifestarea de voinţă concordantă a două părţi.

(4) Actul juridic multilateral este manifestarea de voinţă a trei sau a mai multe părţi.

Articolul 310. Actul juridic cu titlu gratuit şi actul juridic

cu titlu oneros

(1) Act juridic cu titlu gratuit este actul prin care se procură unei părţi un folos patrimonial fără a se urmări obţinerea în schimb a unui alt folos patrimonial.

(2) Act juridic cu titlu oneros este actul prin care se procură unei părţi un folos patrimonial pentru obţinerea în schimb a unui alt folos patrimonial.

Articolul 311. Actele juridice de conservare,

de administrare şi de dispoziţie

(1) Act juridic de conservare este actul prin care se urmăreşte preîntîmpinarea pierderii unui drept subiectiv civil.

(2) Act juridic de administrare este actul prin care se urmăreşte o obişnuită punere în valoare a unui bun sau patrimoniu.

(3) Act juridic de dispoziţie este actul care are ca rezultat ieşirea din patrimoniu a unui drept sau grevarea cu drepturi reale limitate.

Capitolul II

CONDIŢIILE DE VALABILITATE

ALE ACTULUI JURIDIC

Articolul 312. Consimţământul

(1) Consimţământ este manifestarea, exteriorizată, de voinţă a persoanei de a încheia un act juridic.

(2) Consimţământul este valabil dacă provine de la o persoană cu discernământ, este exprimat cu intenţia de a produce efecte juridice şi nu este viciat.

(3) Intenția de a produce efecte juridice se determină din declarația sau comportamentul persoanei, așa cum ea a fost înțeleasă în mod rezonabil de către cealaltă parte a actului juridic sau, în cazul actelor juridice unilaterale, de către persoana căreia actul îi este destinat.

Articolul 313. Momentul de producere a efectelor

consimţământului

(1) Manifestarea de voinţă care trebuie recepţionată de cealaltă parte produce efecte în momentul în care parvine acesteia, indiferent de faptul dacă a luat sau nu cunoştinţă de conţinutul ei.

(2) Manifestarea de voinţă nu produce efecte în cazul în care celeilalte părţi i-a parvenit anterior sau îi parvine în acelaşi timp o declaraţie de retractare.

(3) Valabilitatea manifestării de voinţă nu este afectată de decesul persoanei care şi-a exprimat voinţa, sau de instituirea unei măsuri de ocrotire judiciare asupra persoanei, dacă aceste evenimente au avut loc după exprimarea voinţei.

Articolul 314. Imposibilitatea determinării esenţei

consimţământului

Actul juridic se consideră neîncheiat în cazul în care esenţa consimţământului nu poate fi determinată cu certitudine nici din exprimarea exteriorizată şi nici din alte circumstanţe ale încheierii sale.

Articolul 315. Obiectul actului juridic

(1) Obiect al actului juridic este obligaţia persoanei care a încheiat actul juridic.

(2) Obiectul actului juridic trebuie să fie licit, să se afle în circuit civil şi să fie determinat sau determinabil cel puţin în specia sa.

(3) Pot constitui obiect al actului juridic şi bunurile viitoare.

Articolul 316. Forma actului juridic

(1) Actul juridic poate fi încheiat verbal, în scris sau în formă autentică.

(2) Forma este o condiţie de valabilitate a actului juridic numai în cazurile expres prevăzute de lege.

(3) Actul juridic care poate fi încheiat verbal se consideră încheiat şi în cazul în care comportamentul persoanei arată vădit voinţa de a-l încheia.

(4) Tăcerea se consideră exprimare a voinţei de a încheia actul juridic în cazurile prevăzute de lege sau de acordul părţilor.

(5) Orice modificare adusă unui act juridic trebuie să îmbrace forma stabilită pentru acel act.

Articolul 317. Forma verbală a actului juridic

(1) Actul juridic pentru care legea sau acordul părţilor nu stabileşte formă scrisă sau autentică poate fi încheiat verbal.

(2) Actul juridic care se execută chiar la încheierea lui poate fi încheiat verbal. Excepţie fac actele juridice pentru care se cere formă autentică sau actele juridice pentru care forma scrisă este cerută pentru valabilitate.

Articolul 318. Forma electronică a actului juridic

(1) Actul juridic scris/autentic are formă electronică dacă se cuprinde într-un document electronic care întrunește condițiile legii.

(2) Tipurile de semnături electronice care pot fi aplicate unui document electronic, gradul de protecție al fiecărui tip și valoarea lui juridică sînt determinate de lege.

(3) Actul juridic scris se încheie în formă electronică dacă este semnat cu semnătura electronică avansată calificată a persoanei care încheie actul, dacă acordul părților sau legea nu prevede cerința de utilizare a unui alt tip de semnătură electronică.

Articolul 319. Actul juridic încheiat prin utilizarea

mijloacelor electronice

(1) În cazul în care actul juridic este încheiat prin utilizarea oricărui mijloc electronic, iar persoana nu l-a încheiat prin semnătura electronică prevăzută la art. 318 alin. (3), se prezumă că consimțămîntul este al acelei persoane pînă cînd ea nu contestă existența lui.

(2) Persoana nu poate contesta existența consimțămîntului doar pe motiv că el a fost transmis printr-un mijloc electronic dacă ea a acceptat utilizarea acelui mijloc electronic printr-un act juridic încheiat anterior.

(3) În scopul demonstrării existenței consimțămîntului contestat conform alin. (1), persoana interesată poate să invoce orice mijloc de probă, afară de proba cu martori.

(4) Faptul că actul juridic încheiat conform prezentului articol nu este echivalent cu un act juridic în formă scrisă nu împiedică invocarea clauzelor în formă textuală consimțite de părțile actului.

Articolul 320. Forma textuală a informației

(1) Dacă legea prevede forma textuală pentru transmiterea unei informații, ea trebuie să fie lizibilă, să indice numele persoanei care o transmite și să fie făcută pe un suport durabil.

(2) Suport durabil înseamnă orice instrument care:

a) permite destinatarului să stocheze informațiile care îi sînt adresate personal, într-un mod accesibil pentru referințe ulterioare pentru o perioadă de timp adecvată, în vederea informării; și

b) permite reproducerea neschimbată a informațiilor stocate.

(3) Constituie suport durabil hîrtia, stickurile de memorie USB, CD-ROM-urile, DVD-

urile, cardurile de memorie sau discurile dure ale computerelor, mesajele transmise prin poșta electronică, precum și altele care corespund alin. (2).

Articolul 321. Forma scrisă a actului juridic

(1) Trebuie să fie încheiate în scris actele juridice dintre persoanele juridice, dintre persoanele juridice şi persoanele fizice şi dintre persoanele fizice dacă valoarea obiectului actului juridic depăşeşte 1000 de lei, iar în cazurile prevăzute de lege, indiferent de valoarea obiectului.

(2) În cazul în care, conform legii sau învoielii între părţi, actul juridic trebuie încheiat în scris, el poate fi încheiat atît prin întocmirea unui singur înscris, semnat de părţi, cît şi printr-un schimb de scrisori, telegrame, documente electronice, altele asemenea, semnate de partea care le-a expediat.

(3) Dacă, din cauza unei deficienţe fizice, boli sau din alte cauze, persoana nu poate semna cu propria mînă actul juridic, atunci, în baza împuternicirii date de ea, actul juridic poate fi semnat de o altă persoană. Semnătura terţului trebuie să fie legalizată de notar sau de o altă persoană împuternicită prin lege, arătîndu-se cauza în a cărei virtute cel care a încheiat actul juridic nu a putut semna cu propria mînă.

Articolul 322. Efectele nerespectării formei scrise

a actului juridic

(1) Nerespectarea formei scrise a actului juridic face să decadă părţile din dreptul de a cere, în caz de litigiu, proba cu martori pentru dovedirea actului juridic.

(2) Nerespectarea formei scrise a actului juridic atrage nulitatea lui numai în cazul în care acest efect este expres prevăzut de lege sau prin acordul părţilor.

Articolul 323. Forma autentică a actului juridic

Forma autentică a actului juridic este obligatorie:

a) dacă actul juridic are ca obiect înstrăinarea bunurilor imobile sau grevarea acestora cu drepturi reale limitate, cu excepţia cazurilor prevăzute expres de lege;

b) în cazurile prevăzute prin acordul părţilor, chiar dacă legea nu cere formă autentică;

c) în alte cazuri stabilite de lege.

Articolul 324. Efectele nerespectării formei autentice

(1) Nerespectarea formei autentice atrage nulitatea actului juridic.

(2) Dacă una dintre părţi a executat total sau parţial actul juridic pentru care se cere formă autentică, iar cealaltă parte se eschivează de la autentificarea lui notarială, instanţa de judecată are dreptul, la cererea părţii care a executat total sau parţial actul juridic, să îl

declare valabil dacă el nu conţine elemente care contravin legii. În cazul acesta, nu se cere autentificarea notarială ulterioară a actului juridic.

(3) Partea care s-a eschivat neîntemeiat de la autentificarea notarială a actului juridic este obligată să repare celeilalte părţi prejudiciul cauzat prin întîrzierea autentificării.

Articolul 325. Hotărîrea judecătorească care ține

loc de act juridic

(1) În cazurile expres prevăzute de lege sau contract, la cererea persoanei îndreptățite, instanța de judecată poate să pronunțe o hotărîre judecătorească care, din data rămînerii definitive, ține loc de act juridic dacă debitorul refuză, fără justificare, să încheie actul juridic, iar toate celelalte condiții de validitate sînt întrunite.

(2) În cazurile prevăzute la alin. (1), persoana îndreptățită nu este obligată să prezinte instanței de judecată probe ale acestui refuz.

3) Actul juridic încheiat pe calea prevăzută de prezentul articol se supune dispozițiilor legale aplicabile acelui act ca și cum el s-ar fi încheiat, fără vicii de consimțămînt, nemijlocit de către părțile prevăzute de hotărîrea judecătorească.

(4) Dreptul la acțiunea prevăzută de alin. (1) se prescrie în termen de 6 luni de la data la care actul juridic trebuia încheiat.

Articolul 326. Efectele eschivării de la înregistrarea

actului juridic sau a efectelor sale

(1) Dacă actul juridic este încheiat în forma cerută de lege, însă partea obligată se eschivează de la înregistrarea acestuia ori a efectelor sale sau dacă a expirat termenul stabilit de lege pentru înregistrare, instanța de judecată, la cererea părții interesate, este în drept să dispună prin hotărîre înregistrarea actului juridic sau a efectelor sale. În acest caz, înregistrarea se efectuează în baza hotărîrii instanței de judecată.

(2) Partea care s-a eschivat neîntemeiat de la înregistrare este obligată să repare celeilalte părți prejudiciul cauzat prin întîrzierea înregistrării.

Capitolul III

NULITATEA ACTULUI JURIDIC

Articolul 327. Actele juridice nule și anulabile

(1) Actul juridic este nul dacă nulitatea sancționează încălcarea unei dispoziții legale prin care se ocrotește un interes general (nulitate absolută).

(2) Actul juridic este anulabil dacă nulitatea sancționează încălcarea unei dispoziții legale prin care se ocrotește un interes particular (nulitate relativă).

(3) În cazul în care natura nulității nu este prevăzută expres și nici natura interesului ocrotit nu reiese în chip neîndoielnic, actul juridic este anulabil.

(4) Dacă prin lege nu se prevede altfel, nulitatea actului juridic bilateral sau multilateral poate fi constatată sau declarată și prin acordul părților.

(5) Prin acordul părților nu pot fi instituite și nici suprimate temeiuri de nulitate.

Articolul 328. Nulitatea absolută a actului juridic

(1) Nulitatea absolută a actului juridic poate fi invocată, atît pe cale de acțiune, cît și pe cale de excepție, de orice persoană care are un interes născut și actual. Instanța de judecată este obligată să o constate din oficiu după ce a ascultat opiniile participanților la proces.

(2) Nulitatea absolută nu poate fi înlăturată prin confirmarea de către părțile actului lovit de nulitate sau succesorii acestora.

(3) Atît acțiunea în constatare a nulității absolute, cît și excepția de nulitate absolută sînt imprescriptibile. Cu toate acestea, se prescriu în termen de 10 ani acțiunile privind aplicarea efectelor nulității absolute conform art. 331, indiferent dacă sînt introduse împreună cu acțiunea în constatare a nulității absolute sau după admiterea acestei acțiuni.

Articolul 329. Nulitatea absolută de protecție

a consumatorului

(1) În contractele cu consumatorii sînt nule clauzele abuzive, precum și clauzele prin care se derogă de la dispozițiile legale de la care este interzis a se deroga în detrimentul consumatorului (nulitatea de protecție).

(2) Nulitatea de protecție operează doar în măsura în care avantajează consumatorul.

Articolul 330. Nulitatea relativă a actului juridic

(1) Nulitatea relativă a actului juridic poate fi invocată doar de persoana în al cărei interes este stabilită sau de succesorii ei, de reprezentantul legal sau de creditorii chirografari ai părţii ocrotite pe calea acţiunii oblice. Instanţa de judecată nu poate să o invoce din oficiu.

(2) Nulitatea relativă poate fi acoperită prin voinţa expresă sau tacită a persoanei în al cărei interes este stabilită nulitatea. Voinţa de a confirma actul juridic anulabil trebuie să fie certă şi evidentă și să fie exprimată la un moment cînd persoana cunoștea sau trebuia să cunoască temeiul nulității.

(3) Pentru confirmarea actului juridic anulabil, voinţa nu trebuie să fie exprimată în forma cerută pentru încheierea actului juridic respectiv.

(4) Dacă fiecare parte poate invoca nulitatea actului juridic sau dacă mai multe persoane pot cere declararea nulităţii, confirmarea actului juridic de către o persoană nu le

împiedică pe celelalte să invoce nulitatea.

Articolul 331. Efectele nulității actului juridic

(1) Actul juridic nul se consideră, cu efect retroactiv, că nu a produs niciun efect juridic din momentul încheierii.

(2) Actul juridic anulabil este valabil pînă la declararea acestei nulități de către instanța de judecată, însă, odată anulat, se consideră, cu efect retroactiv, că nu a produs niciun efect juridic din momentul încheierii.

(3) Drepturile reale dobîndite în temeiul actului juridic nul sau anulat se consideră că nu au fost dobîndite pe acest temei. Această dispoziție se aplică și drepturilor de creanță ori drepturilor asupra obiectului de proprietate intelectuală dobîndite în temeiul actului juridic.

(4) Dispozițiile alin. (3) nu afectează eventuala dobîndire a dreptului prin uzucapiune în condițiile legii.

(5) Prestațiile executate în temeiul actului juridic nul sau anulat, precum și alte îmbogățiri obținute din acele prestații se supun restituirii conform dispozițiilor legale privind îmbogățirea nejustificată.

(6) În cazul în care în temeiul actului juridic nul sau anulat s-a dobîndit un drept prin înregistrarea într-un registru de publicitate prevăzut de lege, iar titularul în folosul căruia este înregistrat dreptul nu își dă consimțămîntul la radiere, dreptul dobîndit se radiază doar pe calea acțiunii în rectificare.

(7) Instanța de judecată nu poate pronunța din oficiu efectele nulității chiar dacă a constatat nulitatea absolută din oficiu.

Articolul 332. Nulitatea parțială

(1) Dispozițiile legale privind nulitatea actului juridic se aplică în mod corespunzător cînd doar una sau mai multe clauze ale sale sînt supuse nulității.

(2) Clauzele lovite de nulitate atrag nulitatea actului juridic în întregul său numai dacă, din cauza lipsei acestora și în pofida întregirii efectelor sale conform art. 1082, nu poate fi atins scopul pentru care s-a încheiat actul juridic.

(3) Nulitatea actului juridic multilateral în privința uneia dintre părți atrage nulitatea sa și în privința celorlalte părți dacă, din cauza lipsei acelei părți, nu poate fi atins scopul pentru care celelalte părți au încheiat actul juridic.

(4) Dacă dispoziția legală imperativă prevede că durata de existență a unui drept sau de producere a efectelor juridice de către un act juridic nu poate depăși un anumit termen, în caz de depășire, durata convenită este nulă și se înlocuiește de drept cu termenul maxim permis de lege.

Articolul 333. Repararea prejudiciului în caz

de nulitate a actului juridic

(1) În cazul în care un act juridic este nul sau anulat, total ori parțial, o parte poate cere de la cealaltă parte repararea prejudiciului suportat din cauza nulității dacă sînt întrunite cumulativ următoarele condiții:

a) partea prejudiciată nu a cunoscut și nici nu trebuia, în mod rezonabil, să cunoască temeiul nulității la momentul suportării prejudiciului;

b) cealaltă parte a cunoscut sau trebuia, în mod rezonabil, să cunoască temeiul nulității;

c) încălcînd cerințele bunei-credințe, cealaltă parte a lăsat partea prejudiciată să acționeze într-un mod care a cauzat prejudiciul.

(2) Prejudiciul supus despăgubirii reprezintă suma de bani care va repune partea prejudiciată, în măsura maximă posibilă, în situația în care ea s-ar fi aflat dacă actul juridic nu se încheia sau dacă clauza lovită de nulitate nu se includea în actul juridic. În special, se vor despăgubi cheltuielile suportate de către partea prejudiciată cu ocazia încheierii actului juridic și în vederea pregătirii pentru executarea obligațiilor prevăzute de act.

(3) Cu toate acestea, despăgubirile nu acoperă profitul pe care partea prejudiciată îl aștepta de la executarea obligațiilor prevăzute de act. În cazul în care cealaltă parte a acționat cu intenție sau culpă gravă, despăgubirile vor acoperi și ratarea de către partea prejudiciată a oportunității rezonabile de a încheia un act juridic cu un terț.

(4) Dacă sînt întrunite condițiile răspunderii prevăzute de prezentul articol, partea prejudiciată nu este decăzută din dreptul de a cere despăgubiri doar pentru că este cea care a invocat nulitatea.

(5) În cazul în care nulitatea se întemeiază pe violență, leziune sau pe faptul că o clauză este abuzivă, partea prejudiciată poate cere despăgubiri conform prezentului articol chiar dacă cunoștea ori trebuia, în mod rezonabil, să cunoască temeiul nulității la data încheierii actului juridic.

Articolul 334. Nulitatea actului juridic ce contravine legii,

ordinii publice sau bunelor moravuri

(1) Actul juridic sau clauza care contravin vădit ordinii publice sau bunelor moravuri sînt nule.

(2) Actul juridic sau clauza care contravin unei dispoziții legale imperative sînt nule sau anulabile dacă această sancțiune este prevăzută expres de dispoziția legală încălcată (nulitatea expresă).

(3) Actul juridic sau clauza care contravin unei dispoziții legale imperative ce nu prevede expres sancțiunea nulității sînt nule sau anulabile dacă această sancțiune trebuie aplicată pentru ca scopul dispoziției legale încălcate să fie atins (nulitatea virtuală).

(4) Dispozițiile prezentului articol se aplică în măsura în care dispoziția legală încălcată nu stabilește o altă consecință a încălcării sale decît nulitatea actului juridic sau a clauzei.

(5) Încălcarea dispoziției imperative a actului normativ subordonat legii poate fi invocată ca temei de nulitate a actului juridic doar în măsura în care dispoziția respectivă întrunește cerințele art. 1 alin. (2) și ale art. 4.

Articolul 335. Nulitatea actului juridic încheiat

de o persoană în privinţa căreia

este instituită o măsură de ocrotire

judiciară

(1) Actul juridic încheiat de o persoană în privinţa căreia este instituită o măsură de ocrotire judiciară (ocrotire provizorie, curatelă, tutelă) poate fi declarat nul de instanţa de judecată dacă, conform legii sau hotărîrii judecătoreşti, actul juridic putea fi încheiat valabil în numele persoanei doar prin intermediul ocrotitorului provizoriu, curatorului sau tutorelui său. Acțiunea în anulare poate fi introdusă de către persoana ocrotită sau oricare dintre persoanele însărcinate cu ocrotirea ei.

(2) Persoana cu capacitate deplină de exerciţiu este obligată să repare prejudiciul cauzat celeilalte părţi prin încheierea actului juridic declarat nul dacă se demonstrează că a ştiut sau trebuia să ştie că în privința celeilalte părți este instituită o măsură de ocrotire judiciară.

Articolul 336. Nulitatea actului juridic încheiat

de un minor care nu a împlinit

vîrsta de 14 ani

(1) Actele juridice încheiate de un minor care nu a împlinit vîrsta de 7 ani sînt nule.

(2) Actele juridice încheiate de un minor în vîrstă de la 7 la 14 ani, cu excepţia celor prevăzute la art. 28 alin. (2), sînt nule.

(3) Persoana cu capacitate deplină de exerciţiu este obligată să repare prejudiciul cauzat minorului dacă nu demonstrează că nu a ştiut şi nu trebuia să ştie că cealaltă parte nu are capacitate deplină de exerciţiu în vederea încheierii actului juridic.

Articolul 337. Nulitatea actului juridic încheiat

de o persoană fără discernămînt

(1) Dacă legea nu prevede altfel, actul juridic încheiat de o persoană într-un moment în care nu putea să conştientizeze pe deplin acţiunile sale ori să îşi exprime voinţa poate fi declarat nul de instanţa de judecată.

(2) Actul juridic nu este anulabil în temeiul dispoziţiilor alin.(1) dacă el corespunde dorințelor și sentimentelor persoanei și, totodată:

a) face parte din categoria actelor juridice prevăzute la art. 28 alin. (2) sau din alte categorii de acte juridice pe care, conform legii sau hotărîrii judecătorești, persoana ocrotită le putea încheia de sine stătător;

b) a fost încheiat în numele persoanei de către reprezentantul său împuternicit;

c) a fost încheiat de către persoana ocrotită cu încuviinţarea ocrotitorului provizoriu, curatorului sau tutorelui ori a mandatarului împuternicit prin mandat de ocrotire în viitor sau, după caz, cu autorizarea consiliului de familie, a autorității tutelare ori a instanţei de judecată în cazul în care, conform legii sau hotărîrii judecătoreşti, actul juridic putea fi încheiat valabil doar cu încuviinţarea sau autorizarea respectivă.

(3) Moştenitorul poate cere anularea actelor juridice în temeiul dispoziţiilor alin. (1) doar în următoarele cazuri:

a) dacă dovada diminuării sau lipsei discernămîntului rezultă din însuşi cuprinsul actului juridic;

b) dacă, înainte de încheierea actului juridic, a fost depusă cerere de instituire a ocrotirii provizorii, curatelei sau tutelei ori a început să producă efecte un mandat de ocrotire în viitor în numele persoanei ocrotite.

(4) În cazul în care moştenitorul, în temeiul dispoziţiilor alin. (1), cere anularea donaţiei sau testamentului, dispoziţiile alin. (3) nu se aplică.

(5) Termenul de prescripţie extinctivă în cazul acţiunii în anulare înaintate de moştenitor curge din momentul deschiderii moştenirii, cu excepţia cazului cînd acesta a cunoscut sau trebuia să cunoască despre încheierea actului juridic înainte de acea dată.

Articolul 338. Menținerea actelor juridice încheiate

de persoanele fără capacitate deplină

de exerciţiu sau fără discernămînt

(1) Instanţa de judecată poate menţine actele juridice anulabile în temeiul art. 335 sau art. 337 dacă pîrîtul oferă o reducere corespunzătoare a creanţei sale sau o despăgubire a prejudiciului suferit de persoana protejată prin anulare.

(2) La aplicarea dispoziţiilor alin. (1), instanţa de judecată va lua în considerare dacă actul juridic era util sau prejudiciabil pentru persoana protejată prin anulare, componenţa și valoarea patrimoniului acesteia, precum şi buna sau reaua-credinţă a celeilalte părţi la actul juridic.

Articolul 339. Nulitatea actului juridic afectat de eroare

(1) Actul juridic încheiat în baza unei erori esențiale poate fi declarat nul de instanța

de judecată dacă cealaltă parte sau terțul destinatar al actului juridic unilateral știa sau, după caz, trebuia să știe despre această eroare.

(2) Eroarea este esențială dacă la încheierea actului juridic a existat o falsă reprezentare referitoare la:

a) natura actului juridic;

b) calitățile substanțiale ale obiectului actului juridic;

c) cealaltă parte a actului juridic sau terțul beneficiar al actului juridic, în cazul în care identitatea sau calitățile acestora sînt hotărîtoare pentru încheierea actului juridic.

(3) Eroarea care privește simplele motive ale actului juridic nu este esențială, cu excepția cazului în care prin voința părților asemenea motive au fost considerate hotărîtoare.

(4) Eroarea imputabilă celui al cărui consimțămînt este viciat nu poate servi temei pentru anularea actului juridic. În special, actul juridic nu poate fi anulat dacă faptul asupra căruia a purtat eroarea putea fi, după împrejurări, cunoscut cu diligență rezonabilă.

(5) Nu atrage anularea actului juridic eroarea care poartă asupra unui element cu privire la care riscul de eroare a fost asumat de cel care o invocă sau, după împrejurări, trebuia să fie asumat de acesta.

(6) Simpla eroare de calcul nu atrage anularea actului juridic, ci numai rectificarea, afară de cazul în care, concretizîndu-se într-o eroare asupra cantității, a fost esențială pentru încheierea actului juridic. Eroarea de calcul trebuie corectată la cererea oricăreia dintre părți.

(7) Partea care este victima unei erori nu se poate prevala de aceasta contrar exigențelor bunei-credințe.

(8) Dispozițiile legale privitoare la eroare se aplică în mod corespunzător și atunci cînd eroarea poartă asupra declarației de voință ori cînd declarația a fost transmisă inexact prin intermediul unei alte persoane sau prin mijloace de comunicare la distanță.

Articolul 340. Adaptarea actului juridic în caz de eroare

(1) Dacă o parte este îndreptățită să invoce anulabilitatea actului juridic pentru eroare, dar cealaltă parte declară că dorește să execute ori execută actul juridic așa cum acesta fusese înțeles de partea îndreptățită să invoce anulabilitatea, actul juridic se consideră că a fost încheiat așa cum l-a înțeles această din urmă parte.

(2) În cazul prevăzut la alin. (1), după ce a fost informată asupra felului în care partea îndreptățită să invoce anulabilitatea a înțeles actul juridic și înainte ca aceasta să fi obținut anularea, cealaltă parte trebuie, în termen de cel mult 3 luni de la data cînd a fost notificată ori de la data cînd i s-a comunicat acțiunea în declararea nulității, să declare că este de acord cu executarea sau să execute fără întîrziere actul juridic, astfel cum a fost înțeles de partea aflată în eroare.

(3) Dacă declarația a fost făcută și comunicată părții aflate în eroare în termenul prevăzut la alin. (2) sau actul juridic a fost executat astfel cum a fost înțeles de partea aflată în eroare, dreptul de a obține anularea pentru acea eroare este stins.

(4) În cazul în care ambele părți au comis aceeași eroare, instanța poate, la cererea uneia dintre ele, să adapteze actul juridic la condițiile la care părțile ar fi convenit dacă nu se comitea eroarea.

Articolul 341. Nulitatea actului juridic încheiat prin dol

(1) Actul juridic a cărui încheiere a fost determinată de comportamentul dolosiv sau viclean al uneia din părţi poate fi declarat nul de instanţa de judecată chiar şi în cazul în care autorul dolului estima că actul juridic este avantajos pentru cealaltă parte.

(2) Dacă una dintre părţi trece sub tăcere anumite împrejurări la a căror dezvăluire cealaltă parte nu ar mai fi încheiat actul juridic, anularea actului juridic poate fi cerută numai în cazul în care, în baza principiului bunei-credinţe, se putea aştepta ca cealaltă parte să dezvăluie aceste împrejurări.

(3) Actul juridic este anulabil și atunci cînd dolul provine de la reprezentantul, prepusul ori gerantul afacerilor celeilalte părți.

(4) În cazul în care dolul este comis de un terţ, actul juridic poate fi anulat numai dacă se demonstrează că cealaltă parte a ştiut sau trebuia să ştie despre dol.

Articolul 342. Nulitatea actului juridic încheiat

prin violenţă

(1) Actul juridic încheiat în urma constrîngerii prin violenţă fizică sau psihică poate fi declarat nul de instanţa de judecată chiar şi în cazurile cînd violenţa a fost exercitată de un terţ.

(2) Violenţa este temei de anulare a actului juridic numai în cazul în care se demonstrează că este de natură să determine o persoană să creadă că ea, soţul, o rudă sau o altă persoană apropiată ori onoarea sau patrimoniul lor sînt expuşi unui pericol iminent.

(3) În sensul prezentului articol, nu există violenţă atunci cînd autorul ei nu a utilizat vreun mijloc ilicit, iar partea constrînsă a avut o alternativă rezonabilă.

Articolul 343. Nulitatea actului juridic încheiat prin leziune

(1) Actul juridic pe care o persoană l-a încheiat din cauza unui concurs de împrejurări grele de care a profitat cealaltă parte, în condiţii extrem de nefavorabile, poate fi declarat nul de instanţa de judecată.

(2) Instanţa de judecată poate menţine actul juridic dacă pîrîtul oferă o reducere a creanţei sale sau o despăgubire pecuniară echitabilă. Dispozițiile art. 340 se aplică în mod corespunzător.

Articolul 344. Nulitatea actului juridic încheiat

cu încălcarea interdicţiei de a

dispune de un bun

(1) Actul juridic prin care s-a dispus de un bun referitor la care, prin lege sau de instanţa de judecată, sau de un alt organ abilitat, este instituită, în favoarea unor persoane, o interdicţie cu privire la dispoziţie poate fi declarat nul de instanţa de judecată la cererea persoanelor în favoarea cărora este instituită interdicţia.

(2) Actul juridic nu poate fi anulat pe temeiul dispozițiilor alin. (1) dacă dobînditorul bunului nu a cunoscut și nici nu trebuia să cunoască despre interdicție sau dacă actul juridic stipulează expres că este încheiat sub condiția suspensivă a ridicării interdicției.

Articolul 345. Termenul de prescripție extinctivă

a acțiunii în anulare a actului juridic

pentru viciu de consimțământ

(1) Persoana îndreptățită are dreptul să invoce anulabilitatea actului juridic pentru temeiurile prevăzute la art. 339, 341 și 343 în termen de 6 luni de la data cînd a aflat sau trebuia să afle despre temeiul anulabilității.

(2) Anulabilitatea în temeiul prevăzut la art. 342 poate fi invocată în termen de 6 luni de la data cînd a încetat violența.

Articolul 346. Repararea prejudiciului cauzat

prin viciu de consimțământ

(1) Partea care are dreptul de a cere anularea actului juridic pe motiv de eroare, dol, violență sau leziune poate cere repararea prejudiciului cauzat prin aceasta, chiar dacă dreptul de a cere anularea s-a prescris extinctiv sau dacă ea a confirmat actul juridic anulabil, cu condiția că cealaltă parte a actului juridic cunoștea sau trebuia, în mod rezonabil, să cunoască temeiul nulității la momentul încheierii acestuia.

(2) În cazul prevăzut la alin. (1), în completare se aplică dispozițiile legale privind plata despăgubirilor în caz de neexecutare a obligațiilor.

(3) Drepturile prevăzute de lege ale părții afectate de dol, violență sau leziune nu pot fi excluse sau limitate prin act juridic, sub sancțiunea nulității absolute.

(4) Drepturile prevăzute de lege ale părții afectate de eroare pot fi excluse sau limitate prin act juridic, cu excepția cazului în care aceasta contravine bunei-credințe, caz în care excluderea sau limitarea este nulă.

(5) Dacă victima erorii, dolului, violenței sau leziunii are, pe baza acestei împrejurări, atît drepturi întemeiate pe dispozițiile prezentului capitol, cît și drepturi întemeiate pe

neexecutarea obligațiilor rezultate din actul juridic, ea poate alege categoria de drepturi la care recurge.

Capitolul IV

EFICIENȚA ACTELOR JURIDICE

Secțiunea 1

Condiția

Articolul 347. Efectele juridice condiționale

(1) Actul juridic poate prevedea că, la survenirea unui eveniment viitor și nesigur ca realizare (condiție), anumite sau toate efectele sale juridice se vor produce (condiție suspensivă) sau se vor stinge (condiție rezolutorie).

(2) Condiția, de asemenea, poate să depindă de un eveniment survenit, însă deocamdată necunoscut părților.

Articolul 348. Condiția nulă

Este supusă nulității condiția care contravine dispozițiilor legale imperative, ordinii publice sau bunelor moravuri, precum și condiția a cărei îndeplinire este imposibilă, cu excepția cazului cînd ea a fost stipulată pentru situația cînd ea devine posibilă. Efectul juridic care depinde de o astfel de condiție este de asemenea supus nulității.

Articolul 349. Condiția pozitivă

(1) În cazul în care s-a prevăzut condiția survenirii unui eveniment anume într-un termen determinat, condiția se consideră nerealizată dacă acest termen a expirat și evenimentul nu a survenit.

(2) Dacă termenul nu este determinat, condiția poate fi îndeplinită oricînd. Condiția poate fi recunoscută nerealizată atunci cînd este evident că survenirea ulterioară a evenimentului este imposibilă.

Articolul 350. Condiția negative

(1) În cazul în care s-a prevăzut condiția nesurvenirii unui eveniment anume într-un termen determinat, condiția se consideră realizată chiar și pînă la expirarea acestui termen dacă este evident că survenirea ulterioară a evenimentului este imposibilă.

(2) Dacă termenul nu este determinat, condiția se consideră realizată doar atunci cînd este evident că evenimentul nu va surveni.

Articolul 351. Inadmisibilitatea influenței asupra

realizării condiției

(1) Persoana care a încheiat un act juridic al cărui efect depinde de o condiție nu are

dreptul, pînă la realizarea condiției, să efectueze acțiuni capabile să împiedice executarea obligațiilor sale.

(2) Dacă condiția se realizează, iar persoana a întreprins deja acțiunile menționate la alin. (1), ea este obligată să repare celeilalte părți prejudiciul cauzat astfel.

Articolul 352. Condiția suspensivă

(1) Efectele juridice care depind de o condiție suspensivă se produc la momentul îndeplinirii acelei condiții sau la un alt moment ulterior prevăzut expres.

(2) Actele încheiate de dobînditor sub condiție suspensivă sînt valabile și, în cazul îndeplinirii condiției, produc efecte de la data încheierii lor.

(3) Dobînditorul poate să facă, chiar înainte de îndeplinirea condiției, orice acte de conservare a dreptului său.

(4) Actele încheiate cu terții de cel care a constituit sau a transmis un drept sub condiție suspensivă înainte de îndeplinirea condiției sînt opozabile dobînditorului sub condiție suspensivă, cu excepția actelor:

a) încheiate cu terții care cunoșteau sau trebuiau, în mod rezonabil, să cunoască despre îndreptățirea dobînditorului sub condiție suspensivă; sau

b) în cazul drepturilor care, conform legii, se dobîndesc prin înregistrare într-un registru de publicitate, încheiate cu terții care și-au înregistrat dreptul după înregistrarea provizorie a dreptului dobînditorului sub condiție suspensivă.

(5) În cazul în care condiția suspensivă nu s-a îndeplinit, în privința prestațiilor executate sub acea condiție se aplică dispozițiile legale privind îmbogățirea nejustificată.

Articolul 353. Condiția rezolutorie

(1) Efectele juridice care depind de o condiție rezolutorie se sting la momentul îndeplinirii acelei condiții, în cazul raporturilor contractuale aplicîndu-se dispozițiile legale privind efectele rezoluțiunii.

(2) Dacă un drept s-a dobîndit sub condiție rezolutorie, în caz de îndeplinire a condiției, dreptul constituit se stinge de plin drept, iar dreptul transmis trece înapoi de plin drept la data îndeplinirii condiției, însă numai dacă la acel moment dobînditorul era titularul dreptului ori avea împuternicirea de a dispune de el.

(3) Terțul dobînditor al dreptului dobîndit sub condiție rezolutorie îl dobîndește liber de acea condiție:

a) dacă nu a acceptat-o expres;

b) în cazul drepturilor care, conform legii, se dobîndesc prin înregistrare într-un registru de publicitate, dacă dreptul nu era înregistrat provizoriu.

Articolul 354. Condiția rezolutorie cu efect retroactive

(1) Dacă din actul juridic sau din lege rezultă expres că o anumită condiție rezolutorie operează retroactiv, din momentul încheierii actului juridic, în caz de îndeplinire a condiției, în privința prestațiilor executate sub acea condiție se aplică dispozițiile legale privind îmbogățirea nejustificată.

(2) Cu toate acestea, clauza conform căreia dreptul dobîndit sub condiție rezolutorie se desființează retroactiv, din momentul încheierii actului juridic, este nulă, cu excepția cazului în care dreptul, conform legii, se dobîndește prin înregistrare provizorie într-un registru de publicitate.

Articolul 355. Buna-credință la survenirea condiției

(1) Dacă survenirea condiției a fost reținută cu rea-credință de partea pentru care survenirea condiției este dezavantajoasă, condiția se consideră survenită.

(2) Dacă la survenirea condiției a contribuit cu rea-credință partea pentru care survenirea condiției este avantajoasă, condiția nu se consideră survenită.

Articolul 356. Renunțarea la condiție

(1) Partea în al cărei interes exclusiv a fost stipulată condiția este liberă să renunțe unilateral la aceasta atît timp cît condiția nu s-a îndeplinit.

(2) Renunțarea la condiție face ca obligația sau alt efect juridic să fie necondiționat.

Secțiunea a 2-a

Actul juridic ineficient

Articolul 357. Actele juridice ineficiente

(1) Dacă, conform legii, actul juridic, fără a fi nul sau anulabil, nu produce, total sau parțial, efectele sale juridice, el este, în această parte, ineficient.

(2) Actul juridic devine eficient de îndată ce este înlăturat temeiul de ineficiență.

(3) Ineficiența actului juridic poate fi invocată, atît pe cale de acțiune, cît și pe cale de excepție, de orice persoană care are un interes născut și actual. Instanța de judecată este obligată să o invoce din oficiu după ce a ascultat participanții la proces.

(4) Atît acțiunea în constatarea ineficienței actului juridic, cît și excepția prin care se invocă ineficiența sînt imprescriptibile dacă legea nu prevede altfel. Cu toate acestea, se prescriu extinctiv în termen de 10 ani acțiunile privind aplicarea efectelor ineficienței actului juridic, indiferent dacă sînt introduse împreună cu acțiunea în constatare a ineficienței sau după admiterea acestei acțiuni.

Articolul 358. Efectele actului juridic de dispoziție

al celui neîndreptățit

(1) Nimeni nu poate transmite sau constitui mai multe drepturi decît are el însuși.

(2) Dacă, nici la data încheierii actului juridic de dispoziție și nici la data cînd trebuie să se transmită sau să se constituie dreptul de care se dispune prin act, transmițătorul nu este titularul acelui drept și nici nu are împuterniciri de a dispune, actul juridic este valabil, dar nu produce efectul juridic de transmitere sau, după caz, de constituire a dreptului în folosul dobînditorului decît în condițiile alin. (3) și (4).

(3) Transmițătorul este obligat să înlăture ineficiența și să asigure efectul juridic al transmiterii sau, după caz, al constituirii dreptului respectiv de către titularul său în folosul dobînditorului (obligație de a da). Obligația de a da a transmițătorului se consideră executată prin dobîndirea de către acesta a dreptului, prin ratificarea actului juridic de către titular, precum și prin orice alt mijloc, direct ori indirect, care transmite ori, după caz, constituie dreptul în folosul dobînditorului.

(4) Dacă din lege sau din voința părților nu rezultă contrariul, dreptul de care s-a dispus se transmite sau se constituie de plin drept în folosul dobînditorului din momentul dobîndirii dreptului de către transmițător sau, după caz, al ratificării actului juridic de dispoziție de către titular.

(5) Dispozițiile prezentului articol se aplică în mod corespunzător și în cazul încheierii unui act juridic de dispoziție a bunului comun de către un coproprietar fără consimțămîntul celorlalți coproprietari, precum și în alte cazuri cînd transmițătorul nu este unicul titular al dreptului de care se dispune prin act.

Articolul 359. Exercitarea dreptului inexistent

Un act juridic unilateral nu produce efectele juridice avute în vedere de autorul său în măsura în care prin act se exercită un drept subiectiv care nu există ori pentru exercitarea căruia nu sînt întrunite toate condițiile prevăzute de lege sau actul juridic.

Articolul 360. Consimțămîntul terțului pentru

încheierea actului juridic

(1) Dacă efectul unui act juridic depinde de consimțămîntul unui terț, consimțămîntul sau refuzul poate fi exprimat atît față de o parte, cît și de cealaltă.

(2) Consimțămîntul nu necesită formele stabilite pentru actul juridic dacă legea nu prevede altfel.

(3) Consimțămîntul prealabil al terțului este revocabil pînă la încheierea actului juridic dacă din raportul juridic în a cărui bază a fost dat consimțămîntul prealabil nu reiese altfel. Revocarea poate fi exprimată atît față de o parte, cît și de cealaltă.

(4) Consimțămîntul ulterior (ratificarea, confirmarea) pentru încheierea actului juridic, în lipsa unor dispoziții legale contrare exprese, are efect retroactiv, din momentul încheierii actului juridic.

(5) Retroactivitatea nu afectează actele de dispoziție pe care cel care a consimțit le-a încheiat cu terții anterior exprimării consimțământului și nici drepturile dobîndite de terți în temeiul acelor acte, nu afectează actele de executare silită, sechestrul ori măsurile luate de administratorul insolvabilității anterior exprimării consimțământului.

(6) Dispozițiile prezentului articol se aplică în special consimțământului sub forma:

a) încuviințării acordate de către părinte, curator, tutore sau de alt ocrotitor;

b) autorizării acordate de către consiliul de familie, autoritatea tutelară sau instanța de judecată;

c) ratificării de către reprezentat în cazurile prevăzute la art. 370;

d) ratificării actului juridic de dispoziție în cazurile prevăzute la art. 358.

(7) Dispozițiile prezentului articol se aplică în mod corespunzător aprobării acordate de organul competent al persoanei juridice actelor juridice încheiate în numele acesteia.

Articolul 361. Dreptul de revocare a actului juridic

inefficient

(1) Dacă cel care a încheiat actul juridic fără consimțământul necesar al terțului a declarat, cu rea-credință, că acel consimțământ a fost obținut sau că el nu este necesar, cealaltă parte poate să revoce actul juridic pînă cînd i se comunică consimțământul necesar, cu excepția cazului în care a încheiat actul juridic cunoscînd absența consimțământului.

(2) Dacă terțul a refuzat să acorde consimțământul necesar, oricare dintre părți poate revoca actul juridic.

(3) În cazul în care cealaltă parte se adresează către cel care a încheiat actul juridic sau către terț cu o cerere de prezentare a consimțământului necesar al terțului, iar consimțământul nu îi este comunicat celeilalte părți în termen de 4 săptămîni de la data primirii cererii, dacă legea sau actul juridic nu prevede un alt termen, se consideră că terțul a refuzat să acorde consimțământul necesar.

(4) Partea îndreptățită exercită dreptul de revocare prevăzut la alin. (1) sau (2) prin notificare adresată celeilalte părți. Dacă actul juridic a fost revocat conform dispozițiilor prezentului articol, se consideră că el nu a fost încheiat.

(5) Dispozițiile prezentului articol nu se aplică actului juridic de dispoziție al celui neîndreptățit, prevăzut la art. 358.

Capitolul V

REPREZENTAREA ŞI PROCURA

Articolul 362. Reprezentarea

(1) Un act juridic poate fi încheiat personal sau prin reprezentant. Împuternicirile reprezentantului rezultă din lege, din act juridic sau din împrejurările în care acţionează.

(2) Actul juridic încheiat de o persoană (reprezentant) în numele unei alte persoane (reprezentat) în limitele împuternicirilor dă naştere, modifică sau stinge drepturile şi obligaţiile civile ale reprezentatului.

(3) Dacă actul juridic este încheiat în numele unei alte persoane, părţii cu care a contractat reprezentantul nu i se poate opune o lipsă a împuternicirilor dacă reprezentatul a creat astfel de împrejurări în virtutea cărora această parte presupunea cu bună-credinţă existenţa unor asemenea împuterniciri.

(4) Dacă la încheierea unui act juridic reprezentantul nu prezintă împuternicirile sale, actul produce efecte nemijlocit pentru persoana reprezentată doar în cazul în care cealaltă parte trebuia, pornind de la împrejurările în care s-a încheiat actul, să presupună existenţa reprezentării. Aceeaşi regulă se aplică şi atunci cînd pentru cealaltă parte persoana contractantului nu are importanţă.

(5) Este interzisă încheierea prin reprezentant a actului juridic care, după natura lui, urmează a fi încheiat nemijlocit de persoana contractantă sau a cărui încheiere prin reprezentant este interzisă expres de lege.

Articolul 363. Reprezentantul supus unei măsuri

de ocrotire judiciare sub forma ocrotirii

provizorii sau curatelei

Actul juridic încheiat de reprezentant este valabil și în cazul în care reprezentantul este supus unei măsuri de ocrotire judiciare sub forma ocrotirii provizorii sau curatelei.

Articolul 364. Delegarea împuternicirilor și substituirea

reprezentantului

(1) Reprezentantul trebuie să încheie personal actele juridice pentru care este împuternicit. El poate să delege împuternicirile unui terț (delegarea împuternicirilor) sau să cesioneze împuternicirile unui terț (substituirea reprezentantului) în cazul în care este împuternicit de reprezentat sau în alte cazuri prevăzute de lege. În caz de dubiu, se prezumă că reprezentantul și-a delegat împuternicirile, dar nu le-a cesionat.

(2) Chiar dacă a delegat împuternicirile unui terț, reprezentantul păstrează aceleași împuterniciri, avînd dreptul de a le delega și altui terț. Atît reprezentatul, cît și reprezentantul pot exercita dreptul de revocare a împuternicirilor acordate terțului prin delegare.

(3) Reprezentantul care a delegat sau a cesionat unui terț împuternicirile este obligat să aducă faptul cît mai curînd la cunoștința reprezentatului, precum și informația necesară despre terț. În cazul în care nu îndeplinește această obligație, reprezentantul poartă răspundere pentru acțiunile terțului ca pentru acțiuni proprii.

Articolul 365. Viciile de consimţământ, obligaţia

cunoaşterii

(1) La declararea nulităţii pentru viciu de consimţământ a actului juridic încheiat de reprezentant, se are în vedere doar consimţământul acestuia.

(2) Dacă reprezentantul împuternicit prin procură a acţionat în conformitate cu anumite indicaţii ale reprezentatului, ultimul nu are dreptul să invoce necunoaşterea de către reprezentant a unor circumstanţe pe care reprezentatul le cunoştea sau trebuia să le cunoască.

Articolul 366. Împuterniciri de reprezentare

(1) Acordarea împuternicirilor se efectuează prin exprimarea voinţei faţă de persoana care se împuterniceşte sau faţă de terţ în a cărui privinţă va avea loc reprezentarea.

(2) Declaraţia de acordare a împuternicirilor nu trebuie efectuată în forma cerută pentru actul juridic care urmează să fie încheiat în baza împuternicirilor. Această dispoziţie nu se aplică dacă astfel rolul protector al cerinţelor de formă este anihilat.

Articolul 367. Durata împuternicirilor

(1) Dacă sînt acordate printr-o declaraţie adresată unui terţ, împuternicirile rămîn valabile pentru acesta pînă la revocarea lor de către persoana care le-a acordat.

(2) În cazul în care o persoană, prin comunicare specială adresată unui terţ sau prin comunicare publică, a anunţat că împuterniceşte o altă persoană cu dreptul de a o reprezenta, ultima are dreptul de reprezentare în primul caz faţă de terţul indicat, iar în al doilea caz faţă de orice altă persoană. Împuternicirile de reprezentare se păstrează pînă la revocare în ordinea în care sînt acordate.

Articolul 368. Modificarea sau revocarea împuternicirilor

Despre modificarea sau revocarea împuternicirilor terţii trebuie anunţaţi prin mijloace adecvate. În cazul nerespectării acestei cerinţe, modificarea sau revocarea împuternicirilor nu poate fi opusă terţilor, cu excepţia cazurilor în care se va dovedi că aceştia ştiau sau trebuiau să ştie despre modificarea sau revocarea împuternicirilor în momentul încheierii actului juridic.

Articolul 369. Reprezentantul care acționează

în nume propriu

(1) În cazul în care reprezentantul, deși deține împuterniciri, încheie actul juridic în nume propriu sau acționează în alt mod în care nu indică terțului faptul că încheie actul în numele reprezentatului, actul juridic produce efecte juridice între reprezentant și terț. Acel act juridic nu produce efecte juridice între reprezentat și terț, cu excepțiile prevăzute expres de lege.

(2) Dacă reprezentantul încheie actul juridic în numele unui reprezentat a cărui identitate urmează a fi dezvăluită ulterior, dar nu o dezvăluie într-un termen rezonabil după primirea cererii terțului, se consideră că reprezentantul a încheiat actul juridic în nume propriu.

Articolul 370. Încheierea actului juridic fără

împuterniciri de reprezentare

(1) Dacă o persoană încheie un act juridic în numele unei alte persoane fără a avea împuterniciri pentru reprezentare sau cu depăşirea împuternicirilor, actul juridic produce efecte pentru reprezentat numai în cazul în care acesta îl ratifică ulterior. În acest caz, actul juridic poate fi ratificat atît expres, cît şi prin acţiuni concludente. Pînă la ratificare actul juridic constituie un act juridic ineficient în raport cu reprezentatul.

(2) Dacă cealaltă parte se adresează reprezentatului cu o cerere despre ratificarea actului, ratificarea poate fi făcută numai printr-o declaraţie expresă adresată nemijlocit acestei părţi. Dacă declaraţia despre ratificare nu este trimisă celeilalte părţi în termen de 2 săptămîni de la data primirii cererii, se consideră că reprezentatul a refuzat să ratifice actul juridic.

(3) Pînă la ratificare, partea care a încheiat actul juridic cu reprezentantul lipsit de împuterniciri, în cazul în care nu a ştiut despre lipsa împuternicirilor, poate renunţa la actul juridic printr-o declaraţie adresată reprezentatului sau reprezentantului.

(4) Dispozițiile prezentului articol se aplică și în cazul în care administratorul sau alt reprezentant al unei persoane juridice încheie actul juridic fără aprobarea corespunzătoare, obligatorie conform legii, din partea organului competent al persoanei juridice, dacă legea nu prevede o altă consecință.

Articolul 371. Răspunderea reprezentantului care

a acţionat fără împuterniciri

(1) Persoana care a încheiat un act juridic în calitate de reprezentant, în cazul în care nu poate demonstra că a avut împuterniciri, este obligată, la alegerea celeilalte părţi, să execute actul juridic sau să repare prejudiciul cauzat dacă reprezentatul refuză să ratifice actul juridic.

(2) Dacă reprezentantul nu ştia despre lipsa împuternicirilor, el este obligat numai la repararea prejudiciului care se datorează faptului că cealaltă parte era convinsă că împuternicirile există şi numai în măsura în care valabilitatea actului juridic prezenta interes pentru cealaltă parte.

(3) Reprezentantul care a acţionat fără împuterniciri este exonerat de răspundere dacă cealaltă parte ştia sau trebuia să ştie despre lipsa împuternicirilor. Reprezentantul nu poartă răspundere nici în cazurile cînd era supus unei măsuri de ocrotire judiciare sub forma ocrotirii provizorii sau curatelei, cu excepţia cazurilor cînd a acţionat cu încuviinţarea ocrotitorului provizoriu sau a curatorului.

Articolul 372. Actul juridic încheiat cu sine (contrapartida)

(1) Reprezentantul nu are dreptul să încheie acte juridice în numele reprezentatului cu sine însuși, nici în nume propriu, nici în calitate de reprezentant al unui terț, cu excepția următoarelor cazuri:

a) reprezentatul a permis reprezentantului să acționeze în așa mod;

b) reprezentantul a dezvăluit că va acționa în așa mod, iar reprezentatul nu a obiectat într-un termen rezonabil;

c) reprezentatul a cunoscut sau trebuia, în mod rezonabil, să cunoască pe altă cale că reprezentantul va acționa în așa mod și nu a obiectat într-un termen rezonabil;

d) în alte cazuri prevăzute de lege.

(2) Reprezentatul poate cere declararea nulității actului juridic dacă, la momentul încheierii actului juridic, terțul cunoștea sau trebuia, în mod rezonabil, să cunoască că reprezentantul încalcă dispozițiile alin. (1). Această acțiune se prescrie în termen de 6 luni.

Articolul 373. Pluralitatea de reprezentanți

(1) În cazul în care reprezentatul a împuternicit mai mulți reprezentanți în privința aceluiași act juridic, oricare dintre ei poate încheia actul de sine stătător, cu excepția cazului cînd necesitatea consimțămîntului celorlalți reprezentanți rezultă expres din lege sau din actul prin care s-au acordat împuterniciri reprezentantului care încheie actul juridic.

(2) Dispozițiile alin. (1) se aplică indiferent dacă reprezentanții au fost numiți sau împuterniciți prin același act sau prin acte diferite.

Articolul 374. Procura

(1) Procură este înscrisul întocmit pentru atestarea împuternicirilor conferite de reprezentat unui sau mai multor reprezentanţi.

(2) Procura eliberată pentru încheierea de acte juridice în formă autentică trebuie să fie autentificată notarial.

(3) Procurile autentificate, conform legii, de autorităţile administraţiei publice locale sînt echivalate cu procurile autentificate notarial.

(4) Sînt echivalate cu procurile autentificate notarial procurile eliberate de:

a) persoane care se află la tratament staţionar în spitale, sanatorii şi în alte instituţii medicale militare, în cazul în care sînt autentificate de şefii acestor instituţii, de adjuncţii în probleme medicale sau de medicul-şef, iar în absența acestuia – de medicul de gardă;

b) militari, iar în punctele de dislocare a unităţilor militare, instituţiilor sau instituţiilor de învăţămînt militar unde nu există birouri notariale sau alte organe care îndeplinesc acte notariale, de salariaţi şi de membri ai familiilor lor şi ale militarilor,

autentificate de comandantul (şeful) unităţii sau al instituţiei respective;

c) persoane care ispăşesc pedeapsă în locuri de privaţiune de libertate, autentificate de şeful instituţiei respective;

d) persoane majore care se află în instituţii de protecţie socială a populaţiei, autentificate de administraţia instituţiei respective sau de conducătorul organului de protecţie socială respectiv.

(5) Procurile eliberate pentru primirea salariului sau a altor drepturi la locul de muncă, a pensiilor, indemnizaţiilor, burselor, a corespondenţei, cu excepția coletelor şi mandatelor băneşti, pot fi autentificate de administraţia de la locul de muncă sau de studii al persoanei care eliberează procura sau de administraţia instituţiei medicale în care este internată persoana care eliberează procura.

(6) Dispozițiile legale privind procura se aplică și în cazul în care împuternicirile se cuprind fie într-un contract la care este parte reprezentatul, inclusiv într-un contract între reprezentat și reprezentant sau într-un contract între reprezentat și terț, fie în procesul-verbal al organului competent al reprezentatului, dacă din lege nu rezultă altfel.

(7) Dispozițiile legale privind procura se aplică în mod corespunzător în cazul în care aceeași procură este eliberată de mai multe persoane.

(8) Dacă procura s-a eliberat unei persoane juridice fără a indica numele reprezentantului sau al salariatului acelei persoane care va exercita împuternicirile, împuternicirile se exercită de către administratorul acelei persoane sau de persoana desemnată de acesta.

Articolul 375. Procura ulterioară

(1) Persoana căreia îi este eliberată procura (procură inițială) poate elibera o procură prin care se deleagă împuternicirile sau se substituie reprezentantul conform art. 364 (procură ulterioară).

(2) În toate cazurile, procura ulterioară emisă de o persoană fizică trebuie autentificată notarial chiar dacă procura inițială nu este autentificată.

(3) Reprezentantul căruia i s-a eliberat procura conform art. 374 alin. (5) nu poate elibera procură ulterioară.

(4) Persoana căreia îi este eliberată procura ulterioară poate elibera o nouă procură ulterioară numai dacă acest drept este stipulat expres în procura inițială și cea ulterioară.

Articolul 376. Termenul procurii

(1) Dacă termenul valabilității nu este indicat în procură, ea este valabilă timp de 3 ani de la data întocmirii. De asemenea, termenul valabilității poate fi indicat prin stipularea unei condiții la îndeplinirea căreia procura încetează.

(2) Este nulă procura în care nu este indicată data întocmirii.

(3) Procura eliberată pentru încheierea unor acte juridice în afara Republicii Moldova și autentificată notarial este valabilă pînă la revocarea ei de către persoana care a eliberat-o.

Articolul 377. Încetarea valabilității procurii

(1) Valabilitatea procurii încetează în cazul:

a) expirării termenului sau îndeplinirii condiției extinctive;

b) revocării de către persoana care a eliberat-o sau, dacă este eliberată de mai multe persoane, revocării de către oricare dintre ele;

c) renunțării persoanei căreia îi este eliberată;

d) dizolvării persoanei juridice care a eliberat procura;

e) dizolvării persoanei juridice căreia îi este eliberată procura;

f) decesului persoanei fizice care a eliberat procura, declarării ei drept dispărută fără de veste ori instituirii în privința ei a unei măsuri de ocrotire judiciare, dacă legea nu prevede altfel;

g) decesului persoanei fizice căreia îi este eliberată procura, declarării ei dispărută fără de veste ori instituirii în privința ei a unei măsuri de ocrotire judiciare.

(2) Persoana care a eliberat procura o poate revoca în orice moment, iar persoana căreia îi este eliberată procura poate renunța la ea în orice moment. Orice clauză contrară este nulă.

(3) Odată cu încetarea valabilității procurii, încetează valabilitatea procurii ulterioare.

Articolul 378. Procura irevocabilă

(1) În scopul executării ori garantării executării obligațiilor prezente sau viitoare ale reprezentatului sau ale unui terț față de reprezentant ori față de persoanele în numele sau în interesul căruia acționează reprezentantul, în cazul în care obligația este asumată de către un profesionist, reprezentatul poate indica în procură că ea nu poate fi revocată înainte de expirarea termenului ori îndeplinirea condiției extinctive sau poate indica faptul că ea poate fi revocată doar în anumite condiții (procura irevocabilă). În acest caz, dispozițiile art. 377 alin. (1) lit. b) și alin. (2) nu se aplică.

(2) Cu toate acestea, procura irevocabilă poate fi revocată după stingerea obligației pentru executarea sau garantarea căreia a fost eliberată.

(3) În cazul în care reprezentantul exercită împuternicirile contrar scopului ori există pericolul unei asemenea exercitări, reprezentatul poate cere instanței de judecată să pronunțe revocarea procurii irevocabile.

Articolul 379. Informarea despre revocarea

şi încetarea valabilităţii procurii

(1) Persoana care a eliberat procura este obligată să informeze despre revocarea şi încetarea valabilităţii procurii pe cel căruia i-a eliberat procura şi pe terţii cunoscuţi de el cu care reprezentantul urma să contracteze. Aceeaşi obligaţie o au succesorii sau ocrotitorul celui care a eliberat procura în cazurile prevăzute la art.377 alin.(1) lit.d) şi f).

(2) În cazul în care persoana care a eliberat procura în formă scrisă sau în formă autentică nu a indicat în ea identitatea terților cu care reprezentantul urma să contracteze, ea poate informa terții despre revocarea procurii prin solicitarea către notar de a înregistra declarația de revocare în registrul procurilor.

(3) Același drept de a informa terții prin intermediul registrului procurilor, solicitînd notarului de a înregistra informația despre încetarea procurii, îl au:

a) persoana căreia i s-a eliberat procura sau, după caz, succesorii săi – în cazurile prevăzute la art. 377 alin. (1) lit. c), e) și g);

b) succesorii sau, după caz, ocrotitorul celui care a eliberat procura – în cazurile prevăzute la art. 377 alin. (1) lit. d) și f).

(4) Terții se consideră informați în ziua lucrătoare imediat următoare după data înregistrării declarației sau a informației prevăzute la alin. (2) sau, respectiv, alin. (3), dacă nu au fost informați mai devreme pe altă cale.

(5) Modul de ținere, operare a înregistrărilor, a modificărilor, a radierilor și de acces al terților la informația din registrul procurilor se stabilește de Guvern.

Articolul 380. Publicitatea revocării sau încetării

din alt temei a procurii

(1) În vederea informării terților, notarul căruia i se solicită să autentifice revocarea unei procuri este obligat să înregistreze, de îndată, informația despre revocare în registrul procurilor.

(2) Notarul care autentifică actul pentru încheierea căruia a fost dată procura are obligația să verifice la registrul prevăzut la alin. (1) dacă acea procură a fost revocată sau dacă au fost înregistrate informații despre alte temeiuri de încetare a procurii.

(3) Dispozițiile alin. (1) și (2) sînt aplicabile și în cazul autentificărilor realizate de misiunile diplomatice și oficiile consulare ale Republicii Moldova.

Articolul 381. Efectele încetării valabilităţii procurii

(1) Actele juridice încheiate de reprezentant pînă la momentul cînd acesta a aflat sau trebuia să afle despre încetarea valabilităţii procurii rămîn valabile pentru reprezentant şi pentru succesorii lui, cu excepţia cazului în care aceştia demonstrează că cealaltă parte a ştiut sau trebuia să ştie că procura a încetat.

(2) Dacă unui terți se prezintă o procură, despre încetarea căreia el nu a cunoscut și nici nu trebuia să cunoască, încetarea procurii nu este opozabilă terțului, iar actul juridic încheiat de către reprezentant cu terțul rămîne valabil pentru reprezentat și succesorii săi.

(3) La încetarea valabilităţii procurii, persoana căreia îi este eliberată procura sau succesorii ei sînt obligaţi să restituie imediat procura.

Articolul 382. Reprezentarea comercială

(1) Reprezentantul comercial este persoana care reprezintă de sine stătător şi permanent interesele întreprinzătorului la încheierea actelor juridice în vederea gestionării afacerii.

(2) Reprezentarea comercială concomitentă a diferiţilor participanţi la încheierea actului juridic se admite doar dacă există un acord expres între părţi în acest sens şi în alte cazuri prevăzute de lege, reprezentantul comercial fiind ţinut să execute atribuţiile cu diligenţa unui bun proprietar.

(3) Reprezentantul comercial este în drept să ceară plata remuneraţiei convenite, precum şi compensarea cheltuielilor de executare a procurii în părţi egale de la persoanele reprezentate concomitent în condiţiile alin.(2), dacă prin contract nu s-a prevăzut altfel.

(4) Reprezentarea comercială se efectuează în bază de contract, încheiat în scris, cu indicarea împuternicirilor reprezentantului, iar în cazul lipsei acestor împuterniciri, şi în bază de procură.

(5) Reprezentantul comercial este obligat să nu divulge informaţiile confidenţiale ce i-au devenit cunoscute în urma reprezentării, chiar şi după încetarea procurii comerciale.

(6) Specificul reprezentării comerciale în anumite domenii ale activităţii de întreprinzător se stabileşte prin lege.

T i t l u l IV

TERMENELE

Capitolul I

CALCULAREA TERMENULUI

Articolul 383. Instituirea termenului

(1) Termenul se instituie prin lege, hotărîre judecătorească sau prin acordul părţilor.

(2) Indiferent de temeiul apariţiei, termenul se calculează după regulile stipulate în prezentul titlu.

Articolul 384. Modul de stabilire a termenului

Termenul se instituie prin indicare a unei date calendaristice, a unei perioade sau

prin referire la un eveniment viitor şi sigur că se va produce.

Articolul 385. Începutul curgerii termenului

(1) Dacă începutul curgerii termenului este determinat de un eveniment sau moment în timp care va surveni pe parcursul zilei, atunci ziua survenirii evenimentului sau momentului nu se ia în considerare la calcularea termenului.

(2) Dacă începutul curgerii termenului se determină prin începutul unei zile, această zi se include în termen. Regula se extinde şi asupra zilei de naştere la calcularea vîrstei.

Articolul 386. Diferitele modalităţi ale termenului

(1) Prin jumătate de an ori semestru se înţeleg 6 luni, prin trimestru – 3 luni, prin jumătate de lună – 15 zile, prin decadă – 10 zile.

(2) Dacă termenul este stipulat printr-o perioadă şi o fracţiune din această perioadă, fracţiunea se calculează la urmă.

(3) În cazul în care este indicat începutul, mijlocul sau sfîrşitul lunii, se are în vedere data de întîi, de cincisprezece sau, respectiv, ultima zi a lunii.

Articolul 387. Calcularea termenelor de un an

şi de o lună

Dacă termenele de un an şi de o lună se calculează fără a se ţine cont de curgerea lui neîntreruptă, se consideră că luna are 30 de zile şi anul – 365 de zile.

Articolul 388. Expirarea termenului

(1) Termenul stabilit în săptămîni, luni sau o perioadă care cuprinde mai multe luni (ani, semestre, trimestre) expiră, în cazul prevăzut la art. 385 alin. (1), în acea zi a ultimei săptămîni sau ultimei luni care, prin denumirea sau numărul ei, corespunde zilei în care a survenit evenimentul sau momentul în timp respectiv, iar în cazul prevăzut la art. 385 alin. (2), el expiră în acea zi a ultimei săptămîni sau ultimei luni care precedă ziua în care, prin denumirea sau numărul ei, corespunde zilei în care a început să curgă termenul.

(2) Dacă ultima lună nu are data respectivă determinată conform alin. (1), termenul expiră în ultima zi a lunii.

(3) Dacă s-a stabilit că un anumit termen durează pînă la o anumită zi, se prezumă că termenul include și ziua respectivă.

(4) Termenul expiră la ora 24 a ultimei zile a termenului. Dacă acţiunea trebuie săvîrşită la o organizaţie, termenul expiră la ora cînd această organizaţie, în conformitate cu normele stabilite, încheie programul de lucru.

(5) În cazul în care este mai scurt de o zi, termenul expiră la expirarea unităţii de timp respective. Dispoziţia a doua din alin.(4) se aplică în modul corespunzător.

(6) Documentele depuse la oficiile poştale sau telegrafice pînă la ora 24 a ultimei zile a termenului se consideră depuse în termen. Echivalează cu depunerea la poştă transmiterea textului documentului prin teletip, fax şi prin alte mijloace de comunicaţie.

Articolul 389. Expirarea termenului într-o zi de odihnă

Dacă ultima zi a termenului este o zi de duminică, de sîmbătă sau o zi care, în conformitate cu legea în vigoare, la locul executării obligaţiei este zi de odihnă, termenul expiră în următoarea zi lucrătoare.

Articolul 390. Prelungirea termenului

În cazul prelungirii, termenul nou se calculează din momentul expirării termenului precedent.

Capitolul II

PRESCRIPŢIA EXTINCTIVĂ

Articolul 391. Termenul general de prescripţie extinctivă

(1) Termenul general în interiorul căruia persoana poate să-şi apere, pe calea intentării unei acţiuni în instanţă de judecată, dreptul încălcat este de 3 ani.

(2) Acţiunile privind apărarea drepturilor personale nepatrimoniale se prescriu numai în cazurile expres prevăzute de lege.

Articolul 392. Termenele speciale de prescripție extinctivă

(1) Se prescriu în termen de 6 luni acțiunile privind repararea prejudiciului cauzat prin încălcarea dreptului la judecarea în termen rezonabil a cauzelor sau a dreptului la executarea în termen rezonabil a hotărîrilor judecătorești.

(2) Se prescriu în termen de 10 ani acțiunile privind:

a) drepturile reale care nu sînt declarate prin lege imprescriptibile ori nu sînt supuse altui termen de prescripție;

b) repararea prejudiciului adus mediului.

Articolul 393. Interzicerea modificării termenului

de prescripție extinctivă sau a modului

de calculare

(1) Cu excepția cazurilor prevăzute de lege, orice clauză prin care se derogă de la dispozițiile legale privind prescripția extinctivă, inclusiv prin modificarea duratei termenului de prescripție extinctivă sau a modului de calculare ori prin renunțarea la dreptul de a invoca prescripția, este nulă.

(2) Cu toate acestea, în limitele și condițiile prevăzute de lege, sub sancțiunea nulității absolute, se poate deroga, prin clauză expresă scrisă, de la dispozițiile legale privind prescripția extinctivă prin modificarea:

a) duratei termenelor de prescripție extinctivă;

b) cursului prescripției extinctive pe calea fixării începutului acesteia ori a modificării temeiurilor legale de suspendare sau de întrerupere a acesteia, după caz.

(3) Derogările de la dispozițiile legale privind prescripția extinctivă se aplică doar în partea în care prescripția extinctivă modificată expiră cel puțin într-un an și cel mult pînă la expirarea duratei maxime calculate conform art. 404.

(4) Este interzisă orice clauză prin care fie direct, fie indirect o acțiune ar fi declarată imprescriptibilă, deși, potrivit dispozițiilor legale, aceasta este prescriptibilă, sau invers, o acțiune declarată de dispozițiile legale imprescriptibilă ar fi considerată prescriptibilă.

(5) De la dispozițiile legale privind prescripția extinctivă nu se poate deroga în temeiul alin. (2) în detrimentul consumatorului.

Articolul 394. Aplicarea prescripţiei extinctive

Acțiunea privind apărarea dreptului încălcat se respinge în temeiul expirării termenului de prescripție extinctivă numai dacă persoana în a cărei favoare a curs prescripția, creditorii persoanei sau oricare altă persoană care are un interes legitim a ridicat excepția de tardivitate conform Codului de procedură civilă.

Articolul 395. Începutul curgerii termenului

de prescripţie extinctivă

(1) Termenul de prescripţie extinctivă începe să curgă de la data naşterii dreptului la acţiune. Dreptul la acţiune se naşte la data cînd persoana a aflat sau trebuia să afle despre încălcarea dreptului.

(2) În cazul în care dreptul subiectiv este afectat de un termen suspensiv sau de o condiţie suspensivă, termenul de prescripţie extinctivă începe să curgă de la data împlinirii termenului ori a realizării condiţiei.

(3) În raporturile juridice în care nu este stipulat termenul executării obligaţiei sau în care executarea poate fi cerută oricînd, termenul de prescripţie extinctivă începe să curgă de la data cînd creditorul a cerut executarea; dacă, conform conținutului obligației, debitorul beneficiază de un termen suspensiv de la cerere, se aplică dispozițiile alin. (2).

(4) În acţiunile privind repararea prejudiciului, termenul de prescripţie extinctivă începe să curgă de la data cînd păgubitul a cunoscut sau trebuia să cunoască atît tipul prejudiciului, cît şi pe cel care răspunde de el.

(5) Dacă legea nu prevede altfel, în cazul acțiunii în nulitate supuse prescripției extinctive, termenul de prescripție extinctivă începe să curgă de la data la care cel

îndreptățit, reprezentantul său legal sau persoana chemată de lege să-i încuviințeze actele a cunoscut sau trebuia să cunoască temeiul nulității.

(6) În cazul în care un debitor este obligat la prestații succesive, dreptul la acțiune cu privire la fiecare dintre aceste prestații se stinge printr-o prescripție extinctivă separată, chiar dacă debitorul continuă să execute una sau alta dintre prestațiile datorate.

(7) În cazul obligației continue de a nu face, dreptul la acțiune, supus unei prescripții extinctive separate, se naște în legătură cu fiecare încălcare.

(8) Prescripția dreptului la acțiune în restituirea îmbogățirii nejustificate începe să curgă de la data la care creditorul a cunoscut sau trebuia să cunoască atît existența dreptului său la restituire, cît și persoana obligată să restituie. Dispozițiile prezentului alineat se aplică în mod corespunzător și în cazul acțiunii întemeiate pe gestiunea de afaceri fără mandat.

(9) Dreptul la rezoluțiune pentru neexecutarea obligației ori de reducere a obligației corelative se prescrie extinctiv la data prescrierii extinctive a obligației a cărei neexecutare întemeiază rezoluțiunea sau reducerea obligației corelative.

(10) Prescripția dreptului la acțiune privind efectele juridice ale rezoluțiunii sau ale donației revocate începe să curgă de la data în care a intervenit rezoluțiunea sau, după caz, revocarea, iar în cazul în care, în temeiul legii sau al contractului, prestațiile trebuie să se facă la o dată ulterioară – prescripția începe să curgă după împlinirea acelei date.

(11) Prescripția dreptului la acțiune în ajustarea contractului sau la rezoluțiune pentru schimbarea excepțională a circumstanțelor începe să curgă de la data în care debitorul a cunoscut sau trebuia să cunoască survenirea schimbării excepționale a circumstanțelor.

(12) Acțiunile prevăzute la alin. (7), (8), (10) și (11) se supun termenului general de prescripție, cu excepția prevăzută la art. 328 alin. (3) enunțul al doilea.

Articolul 396. Prescripția extinctivă în cazul dreptului

de regres

(1) Prescripția dreptului la acțiune în regres expiră la data în care ar fi expirat prescripția dreptului la acțiune al creditorului inițial față de debitorul urmărit în regres.

(2) Cu toate acestea, prescripția dreptului la acțiune în regres nu poate expira mai devreme de 6 luni din data în care a apărut dreptul la acțiune în regres sau din data în care creditorul inițial a înaintat acțiunea față de persoana îndreptățită la regres, oricare din aceste date este mai devreme.

(3) Dispozițiile alin. (2) nu se aplică dacă persoana îndreptățită la regres ar fi putut în mod rezonabil să opună creditorului inițial expirarea termenului de prescripție al creanței față de debitorul împotriva căruia persoana acționează în regres.

(4) Dispozițiile prezentului articol se aplică în mod corespunzător în cazul în care, în

loc să acționeze în regres pe baza unor dispoziții legale speciale, persoana îndreptățită la regres acționează contra debitorului pe temeiul dispozițiilor legale privind îmbogățirea nejustificată sau gestiunea de afaceri.

(5) Dispozițiile prezentului articol nu se aplică în cazul în care persoana este îndreptățită la regres în temeiul executării pe baza unei garanții personale autonome pe care și-a asumat-o față de creditor, precum și în alte cazuri cînd era obligată în așa fel încît trebuia să execute independent de prescrierea extinctivă a dreptului la acțiune al creditorului față de debitor. În aceste cazuri, se aplică dispoziția corespunzătoare a art. 395.

Articolul 397. Efectul asupra prescripţiei extinctive

al cesiunii creanţei sau al preluării

datoriei

Cesiunea creanţei sau preluarea datoriei fără acordul vechiului debitor nu afectează cursul prescripţiei extinctive.

Articolul 398. Suspendarea curgerii termenului

de prescripție extinctivă

(1) Curgerea termenului de prescripție extinctivă se suspendă dacă:

a) înaintarea acțiunii este imposibilă din cauza unui impediment în afara controlului creditorului și dacă lui nu i se putea cere în mod rezonabil să evite sau să depășească impedimentul ori consecințele sale;

b) executarea obligațiilor este amînată (moratoriu);

c) creditorul sau debitorul face parte din rîndul forțelor armate puse pe picior de război;

d) creditorul este minor sau supus unei măsuri de ocrotire judiciare și nu are un reprezentant sau ocrotitor, cu excepția cazurilor în care creditorul are capacitate de exercițiu procesuală în privința dreptului încălcat;

e) creditorul sau debitorul a decedat și niciunei persoane nu i s-a stabilit calitatea de moștenitor sau de persoană împuternicită să acționeze în numele masei succesorale (executor testamentar care are împuterniciri de administrare, custode sau administrator al masei succesorale desemnat de notar ori administrator al insolvabilității masei succesorale);

f) activitatea autorităților judecătorești de a căror competență ține soluționarea litigiului dintre părți este suspendată;

g) creditorul și debitorul negociază cu privire la dreptul sau la circumstanțele din care ar putea rezulta o pretenție privind acel drept;

h) creditorul și debitorul negociază cu privire la medierea în privința dreptului sau a

circumstanțelor;

i) părțile se află, în condițiile legii, în proces de mediere cu privire la drept sau la circumstanțele din care ar putea rezulta o pretenție privind acel drept.

(2) Cursul prescripției extinctive se suspendă doar dacă temeiurile de suspendare indicate la alin. (1) au apărut sau au continuat în ultimele 6 luni ale termenului de prescripție extinctivă, iar dacă acest termen este de 6 luni sau mai scurt – înăuntrul lui.

(3) Curgerea termenului de prescripție extinctivă continuă de la data încetării împrejurărilor care servesc drept temei pentru suspendarea cursului prescripției extinctive. Termenul curs în perioada în care cursul prescripției extinctive este suspendat nu se include în termenul de prescripție extinctivă. Termenul rămas se prelungește pînă la 6 luni, iar dacă termenul de prescripție extinctivă este mai scurt de 6 luni – pînă la durata lui.

(4) O parte nu negociază în sensul alin. (1) lit. g) și h) dacă nu răspunde la invitația de a negocia ori refuză în mod expres negocierea. Negocierea încetează în data ultimei comunicări făcute de către partea în folosul căreia curge prescripția extinctivă sau în data în care una dintre părți a comunicat celeilalte că refuză să continue negocierile.

(5) Cursul prescripției extinctive a dreptului la acțiunea în regres a pîrîtului față de un terț se suspendă din momentul atragerii terțului ca intervenient accesoriu și pînă la rămînerea definitivă a hotărîrii judecătorești pronunțate împotriva pîrîtului, a cărei executare va îndreptăți pîrîtul la regres.

Articolul 399. Suspendarea cursului prescripţiei

extinctive în cazul raporturilor familiale

Cursul prescripţiei extinctive se suspendă:

a) pentru cererile dintre soţi - pe durata căsătoriei;

b) pentru cererile dintre părinţi şi copii – pînă la atingerea majoratului de către copii;

c) pentru cererile dintre tutori, curatori ori alte persoane care exercită o măsură de ocrotire și persoanele aflate sub tutela sau curatela lor ori sub altă măsură de ocrotire – pe durata tutelei, curatelei sau altei măsuri de ocrotire.

Articolul 400. Suspendarea prescripţiei în cazul

administrării bunurilor unei alte

persoane

Prescripţia nu începe să curgă iar cea începută se suspendă între persoana care, în temeiul legii, al unei hotărîri judecătoreşti sau al unui act juridic, administrează bunurile unei alte persoane şi cel ale căror bunuri sînt astfel administrate, cît timp administrarea nu a încetat şi socotelile nu au fost date şi aprobate. Dispozițiile prezentului articol se aplică și acțiunii persoanei juridice față de administratorul său.

Articolul 401. Întreruperea cursului prescripției extinctive

(1) Cursul prescripției extinctive se întrerupe:

a) printr-un act voluntar de executare sau prin recunoașterea, în orice alt mod, expres sau tacit, a dreptului a cărui acțiune se prescrie, făcută de către cel în folosul căruia curge prescripția. Constituie acte de recunoaștere tacită executarea parțială a obligației, achitarea, în tot sau în parte, a dobînzilor sau a penalităților, constituirea unei garanții, solicitarea unui termen de plată, declararea compensării și alte asemenea manifestări care să ateste în mod neîndoielnic existența dreptului celui împotriva căruia curge prescripția;

b) prin înaintarea în modul stabilit a unei cereri de chemare în judecată, de arbitrare, a unei cereri de eliberare a ordonanței judecătorești sau a unei alte cereri în organul jurisdicțional competent;

c) prin înaintarea în modul stabilit a unei cereri de admitere a creanței în cadrul procesului de insolvabilitate, precum și a cererii de intervenție în cadrul procedurii de executare silită în curs pornite de alți creditori;

d) în alte cazuri prevăzute de lege.

(2) După întreruperea cursului prescripției extinctive, începe să curgă un nou termen. Timpul scurs pînă la întreruperea cursului prescripției extinctive nu se include în noul termen de prescripție extinctivă.

(3) În cazul survenirii circumstanței indicate la alin. (1) lit. a), începe să curgă un nou termen de prescripție extinctivă chiar dacă circumstanța survine după expirarea termenului de prescripție extinctivă.

(4) În cazul întreruperii în temeiul alin. (1) lit. b), noua prescripție extinctivă a dreptului de a obține executarea silită nu va începe să curgă cît timp hotărîrea de admitere a acțiunii ori ordonanța nu a rămas definitivă.

(5) În cazul întreruperii în temeiul alin. (1) lit. c), prescripția extinctivă va reîncepe să curgă de la data la care există din nou posibilitatea legală de valorificare a creanței rămase nesatisfăcute.

Articolul 402. Cursul prescripției în cazul restituirii

ori scoaterii cererii de pe rol sau

anulării ordonanței

(1) Dacă instanța de judecată a restituit cererea, a scos cererea de pe rol sau a anulat ordonanța judecătorească, cursul prescripției extinctive care a început pînă la intentarea acțiunii continuă fără întrerupere.

(2) Cu toate acestea, dacă reclamantul, în termen de 6 luni de la data cînd a devenit irevocabilă încheierea de restituire a cererii, de scoatere a cererii de pe rol sau de anulare a ordonanței, depune o nouă acțiune, prescripția este considerată întreruptă prin acțiunea

precedentă cu condiția ca noua acțiune să fie admisă.

Articolul 403. Repunerea în termenul de prescripţie

extinctivă

(1) În cazuri excepţionale, dacă instanţa de judecată constată, la cererea reclamantului, că termenul de prescripţie extinctivă nu este respectat datorită unor împrejurări legate de persoana reclamantului, dreptul încălcat al persoanei este apărat.

(2) Repunerea în termen nu poate fi dispusă decît dacă partea şi-a exercitat dreptul la acţiune înainte de împlinirea unui termen de 30 de zile, calculat din ziua în care a cunoscut sau trebuia să cunoască încetarea motivelor care justifică depăşirea termenului de prescripţie, și doar dacă nu a expirat durata maximă calculată conform art. 404.

Articolul 404. Durata maximă a termenului

de prescripție extinctivă

(1) În toate cazurile, termenul de prescripție extinctivă nu poate depăși durata maximă de 10 ani de la data încălcării dreptului, iar în cazul acțiunilor cu privire la repararea prejudiciului patrimonial și moral cauzat prin deces sau vătămare a sănătății – 30 de ani de la data încălcării dreptului.

(2) Cu toate acestea, dacă, conform dispoziției legale speciale, prescripția extinctivă a acțiunii curge de la o altă dată, atunci durata maximă prevăzută la alin. (1) va curge de la acea dată.

(3) Termenul curs în perioada în care cursul prescripției extinctive este suspendat se include în durata maximă a termenului, cu excepția suspendării conform art. 399.

(4) Dispozițiile prezentului articol nu afectează:

a) drepturile la acțiune imprescriptibile;

b) termenele de prescripție extinctivă stabilite de lege care depășesc 10 ani;

c) efectele întreruperii prescripției extinctive conform dispozițiilor legale.

Articolul 405. Pretenţiile imprescriptibile extinctive

Sînt imprescriptibile extinctiv pretenţiile:

a) privind apărarea drepturilor personale nepatrimoniale dacă legea nu prevede altfel;

b) clienților față de bănci, asociații de economii și împrumut și alți prestatori de servicii de plată privind eliberarea mijloacelor înscrise în contul acestora sau a remiterilor de bani efectuate în folosul lor;

c) cu privire la repararea prejudiciului patrimonial și moral cauzat prin deces sau

vătămare a sănătății. În acest caz, se repară prejudiciul despre care reclamantul a aflat în perioada anterioară intentării acțiunii, dar nu mai mare de 3 ani.

Articolul 406. Executarea obligaţiilor după expirarea

termenului de prescripţie extinctivă

(1) După expirarea termenului de prescripţie extinctivă, debitorul poate refuza executarea obligaţiei.

(2) Executarea benevolă a obligaţiei după expirarea termenului de prescripţie extinctivă nu constituie un act lipsit de temei juridic.

(3) Persoana care a executat obligaţia după expirarea termenului de prescripţie extinctivă nu are dreptul să ceară restituirea celor executate, chiar dacă, la data executării, nu cunoştea faptul expirării termenului de prescripţie extinctivă. Aceeaşi prevedere se aplică şi pentru recunoaşterea datoriilor conform contractului, precum şi pentru garanţiile asigurătorii date de debitor.

Articolul 407. Efectele prescripției în cazul drepturilor

garantate

(1) Prescrierea unui drept garantat prin gaj nu împiedică pe cel îndreptățit să ceară satisfacerea din bunul grevat dacă sînt întrunite cumulativ următoarele condiții:

a) creditorul gajist va putea urmări, în condițiile legii, doar bunul grevat, excluzîndu-se de la urmărire restul patrimoniului debitorului ori debitorului gajist;

b) din produsul valorificării bunului grevat se poate satisface doar capitalul dreptului garantat și cheltuielile de executare, dar excluzîndu-se dobînzile, dobînzile de întîrziere, penalitățile și alte accesorii;

c) nu au trecut mai mult de 2 ani de la data invocării față de creditor a expirării prescripției extinctive de către debitorul obligației garantate.

(2) Dreptul de regres al debitorului gajist față de debitor nu se prescrie extinctiv înainte de expirarea a 6 luni din data satisfacerii dreptului garantat în condițiile alin. (1).

Articolul 408. Prescripţia prestaţiilor suplimentare

O dată cu dreptul principal, se prescrie şi dreptul la prestaţiile suplimentare legate de dreptul principal, chiar şi atunci cînd termenul de prescripţie special pentru acest drept nu a început să curgă.

Capitolul III

TERMENELE DE DECĂDERE

Articolul 409. Stabilirea termenului de decădere

(1) Prin lege sau prin voința părților se pot stabili termene de decădere pentru exercitarea unui drept subiectiv sau încheierea unui act juridic.

(2) Dacă din lege sau din convenția părților nu rezultă în mod neîndoielnic că un anumit termen este de prescripție extinctivă, termenul se consideră termen de decădere.

(3) Este lovită de nulitate absolută clauza prin care se stabilește un termen de decădere ce ar face excesiv de dificilă exercitarea dreptului subiectiv de către consumator sau încheierea actului juridic de către acesta. În acest caz, se consideră că clauza stabilește un termen rezonabil.

(4) De asemenea, este lovită de nulitate absolută clauza prin care se stabilește un termen de decădere prin care se fraudează dispozițiile legale imperative cu privire la prescripția extinctivă.

(5) Neexercitarea dreptului subiectiv înăuntrul termenului de decădere stabilit atrage stingerea lui.

(6) Dacă înăuntrul termenului de decădere stabilit actul unilateral nu este încheiat și, în cazul în care este supus comunicării, nu este recepționat de partea căreia trebuia comunicat, acesta nu produce efecte juridice.

Articolul 410. Regimul termenelor de decădere

(1) Termenele de decădere nu sînt supuse suspendării, întreruperii și repunerii în termen, dacă prin lege nu se dispune altfel.

(2) Cu toate acestea, termenul nu poate curge, iar dacă a început să curgă, se suspendă dacă dreptul subiectiv nu poate fi exercitat sau actul juridic nu poate fi încheiat din cauza unui impediment în afara controlului persoanei în cauză și dacă ei nu i se putea cere în mod rezonabil să evite sau să depășească impedimentul ori consecințele acestuia. În acest caz, dispozițiile art. 398 alin. (2) și alin. (3) enunțul întîi se aplică în mod corespunzător. Dacă termenul rămas este mai mic de 7 zile, el se prelungește și va fi egal cu 7 zile.

(3) Atunci cînd realizarea dreptului presupune exercitarea unei acțiuni în justiție, termenul este întrerupt în unul din cazurile indicate la art. 401 alin. (1) lit. b).

Articolul 411. Renunțarea la beneficiul decăderii

(1) Cînd termenul de decădere a fost stabilit prin contract sau instituit printr-o dispoziție legală care ocrotește un interes privat, partea în favoarea căreia a fost stipulat ori instituit poate să renunțe, după împlinirea termenului, la beneficiul decăderii. Dacă renunțarea intervine înainte de împlinirea termenului, sînt aplicabile regulile privitoare la întreruperea prescripției extinctive prin recunoașterea dreptului.

(2) Părțile nu pot însă renunța, nici anticipat și nici după începerea cursului lor, la termenele de decădere de ordine publică stabilite de lege și nici nu le pot modifica, micșorîndu-le sau mărindu-le, după caz.

(3) Termenele de decădere stabilite de lege în raporturile contractuale se prezumă că protejează doar un interes privat. Cu toate acestea, termenele de decădere stabilite de lege nu pot fi modificate în detrimentul consumatorului, sub sancțiunea nulității absolute.

Articolul 412. Aplicarea decăderii

(1) Decăderea poate fi invocată de partea în favoarea căreia a fost stipulat ori instituit termenul în condițiile art. 394 alin. (1).

(2) Instanța de judecată este obligată să invoce și să aplice din oficiu termenul de decădere, cu excepția cazului cînd acesta protejează doar un interes privat.

T i t l u l V

PUBLICITATEA DREPTURILOR, A ACTELOR

ȘI A FAPTELOR JURIDICE

Capitolul I

DISPOZIȚII GENERALE

Articolul 413. Obiectul publicității și modalitățile

de realizare

(1) Drepturile, actele și faptele privitoare la starea și capacitatea persoanelor, cele în legătură cu bunurile care aparțin acestora, precum și orice raporturi juridice sînt supuse publicității în cazurile expres prevăzute de lege.

(2) Publicitatea menționată la alin. (1) se realizează prin:

a) registrul bunurilor imobile;

b) registrul garanțiilor reale mobiliare;

c) registrul de stat al persoanelor juridice;

d) registrul de stat al vehiculelor;

e) registrul navelor sau catalogul naval;

f) registrele ținute, conform legii, de către Agenția de Stat pentru Proprietatea Intelectuală;

g) registrul actelor de stare civilă;

h) registrul de stat al întreprinzătorilor individuali;

i) alte forme de publicitate prevăzute de lege.

(3) Dispozițiile prezentului titlu se aplică în măsura în care prin dispozițiile legale

aplicabile unui anumit registru de publicitate sau prin alte dispoziții legale speciale nu se prevede altfel.

Articolul 414. Condițiile de publicitate

(1) Procedura și condițiile de publicitate se stabilesc prin lege.

(2) Îndeplinirea formalității de publicitate poate fi cerută de orice persoană, chiar dacă este un minor sau dacă este un adult în privința căruia s-a instituit o măsură de ocrotire judiciară.

(3) Orice renunțare sau restrîngere a dreptului de a îndeplini o formalitate de publicitate, precum și orice clauză penală sau altă sancțiune stipulată pentru a împiedica exercitarea acestui drept sînt lovite de nulitate absolută.

(4) Nimeni nu poate invoca faptul că nu a cunoscut dreptul, actul sau faptul supus publicității dacă formalitatea de publicitate a fost legal îndeplinită.

Articolul 415. Efectele publicității

(1) Publicitatea asigură opozabilitatea dreptului, actului, faptului, precum și a oricărui raport juridic supus publicității, stabilește rangul acestora și, dacă legea prevede în mod expres, condiționează constituirea sau efectele lor juridice.

(2) Între părți sau succesorii lor, universali ori cu titlu universal, după caz, drepturile, actele sau faptele, precum și orice raporturi juridice produc efecte depline chiar dacă nu au fost îndeplinite formalitățile de publicitate, afară de cazul în care prin lege se dispune altfel.

(3) Publicitatea nu validează dreptul, actul sau faptul supus ori admis la publicitate. Cu toate acestea, în cazurile și condițiile expres prevăzute de lege, ea poate produce efecte achizitive în favoarea dobînditorilor.

(4) Publicitatea nu întrerupe cursul prescripției extinctive, afară de cazul în care prin lege se dispune altfel.

Articolul 416. Prezumțiile în materie de registre

de publicitate

(1) Dacă un drept, act sau fapt a fost înregistrat într-un registru public, se prezumă că el există, cît timp nu a fost radiat sau modificat în condițiile legii.

(2) În cazul în care un drept, act sau fapt a fost radiat, se prezumă că el nu există.

Articolul 417. Lipsa publicității. Sancțiuni

(1) Dacă formalitatea de publicitate nu a fost realizată, iar aceasta nu era prevăzută de lege cu caracter constitutiv, drepturile, actele, faptele sau raporturile juridice supuse publicității sînt inopozabile terților, afară de cazul în care se dovedește că aceștia le-au cunoscut pe altă cale.

(2) Atunci cînd legea prevede că simpla cunoaștere de fapt nu suplinește lipsa de publicitate, absența acesteia poate fi invocată de orice persoană interesată, inclusiv de terțul care a cunoscut, pe altă cale, dreptul, actul, faptul sau raportul juridic supus publicității.

(3) În toate cazurile însă, simpla cunoaștere a dreptului, actului, faptului sau raportului juridic nu suplinește lipsa de publicitate față de alte persoane decît terțul care, în fapt, le-a cunoscut.

Articolul 418. Concursul dintre formele de publicitate

Dacă un drept, act, fapt sau orice raport juridic este supus în același timp unor formalități de publicitate diferite, neefectuarea unei cerințe de publicitate nu este acoperită de îndeplinirea alteia.

Articolul 419. Consultarea registrelor de publicitate

(1) Orice persoană, chiar fără a justifica un interes, poate, în condițiile legii, să consulte registrele de publicitate privitoare la un drept, act, fapt sau o anumită situație juridică și să obțină extrase sau copii certificate de pe acestea.

(2) În cazurile și în modul prevăzut de lege, accesul la informația cuprinsă în registrul de publicitate este restricționat sau condiționat în vederea ocrotirii datelor cu caracter personal ale persoanei fizice la care se referă informația.

Capitolul II

REGISTRELE DE PUBLICITATE

CU CARACTER CONSTITUTIV

Secțiunea 1

Dispoziții generale

Articolul 420. Registrele de publicitate cu caracter

constitutive

Dispozițiile prezentului capitol se aplică fiecărui registru de publicitate (registru) care întrunește următoarele condiții:

a) în acel registru, conform legii, se supun înregistrării anumite drepturi reale asupra anumitor categorii de bunuri și/sau anumite alte drepturi patrimoniale (drepturi supuse înregistrării/drepturi înregistrate);

b) legea stabilește că drepturile supuse înregistrării se pot dobîndi numai prin înregistrarea lor în folosul dobînditorului în acel registru, cu excepțiile prevăzute de lege.

Articolul 421. Felurile înregistrărilor

(1) În registru se fac înregistrări, înregistrări provizorii și notări.

(2) Înregistrarea și înregistrarea provizorie au ca obiect drepturile supuse înregistrării, iar notarea se referă la alte drepturi, acte, fapte sau raporturi juridice în legătură cu drepturile înregistrate cuprinse în registru.

(3) Înregistrarea provizorie și notarea se fac numai în cazurile expres prevăzute de lege.

Articolul 422. Înregistrarea drepturilor supuse înregistrării

afectate de modalități

(1) Drepturile supuse înregistrării dobîndite sub condiție suspensivă sau rezolutorie nu se înregistrează. Ele se pot însă înregistra provizoriu.

(2) Termenul extinctiv sau sarcina liberalității se va putea arăta atît în cuprinsul înregistrării, cît și al înregistrării provizorii.

Articolul 423. Aplicarea dispozițiilor legale de drept

material și procedural

Cererile de înregistrare, înregistrare provizorie, notare sau radiere, indiferent de data depunerii lor, sînt soluționate potrivit dispozițiilor legale de drept material în vigoare la data încheierii actului sau, după caz, la data săvîrșirii ori producerii faptului juridic generator, modificator sau extinctiv al dreptului supus înregistrării, înregistrării provizorii, notării sau radierii, cu respectarea normelor procedurale în vigoare în momentul depunerii cererii conform legii.

Secțiunea a 2-a

Înregistrarea și înregistrarea provizorie

Articolul 424. Caracterul constitutiv al registrului

(1) Dacă legea nu prevede altfel, drepturile supuse înregistrării se constituie, se transmit, se grevează cu drepturi reale, numai prin înregistrare în registrul prevăzut de lege, pe baza actului sau faptului care întemeiază înregistrarea în condițiile legii.

(2) Dacă legea nu prevede altfel, drepturile reale se sting numai prin radierea lor din registrul prevăzut de lege, cu consimțămîntul titularului, dat în forma prevăzută de lege. Acest consimțămînt nu este necesar dacă dreptul se stinge prin împlinirea termenului arătat în înregistrare ori prin decesul sau, după caz, prin încetarea existentei juridice a titularului, dacă acesta era o persoană juridică, precum și în alte cazuri prevăzute expres de lege.

(3) Dacă dreptul supus înregistrării ce urmează să fie transmis este grevat cu un drept real în folosul unui terț, transmiterea se va face cu păstrarea dreptului real al acestui terț, cu excepția cazurilor prevăzute expres de lege.

(4) Modificarea unui drept înregistrat se face potrivit regulilor stabilite pentru dobîndirea acestui drept.

Articolul 425. Constituirea sau transmiterea fără

înregistrare a unor drepturi supuse

înregistrării

(1) Dreptul supus înregistrării se constituie sau se transmite fără înregistrare în registrul de publicitate prevăzut de lege în temeiul moștenirii, dizolvării persoanei juridice care era titular al dreptului înregistrat, în temeiul accesiunii naturale, vînzării silite, exproprierii pentru cauză de utilitate publică, precum și în alte cazuri expres prevăzute de lege.

(2) Cu toate acestea, în cazul vînzării silite, dacă interdicția în privința dreptului supus înregistrării nu a fost în prealabil notată în registrul bunurilor imobile, dreptul astfel dobîndit nu va putea fi opus terților dobînditori de bună-credință.

(3) În cazurile prevăzute la alin. (1), titularul dreptului astfel dobîndit va putea dispune de el prin acte juridice numai după ce s-a făcut înregistrarea în registrul de publicitate corespunzător.

Articolul 426. Conflictul dintre terții dobînditori

de la un autor comun

(1) În cazul în care două sau mai multe persoane au fost îndreptățite să dobîndească, prin acte încheiate cu același titular al dreptului înregistrat, drepturi care se exclud reciproc, cel care a depus primul cererea de înregistrare a dreptului său va fi considerat titular al dreptului supus înregistrării și va fi înregistrat ca atare, indiferent de data titlului în temeiul căruia s-a efectuat înregistrarea în registru ori cine era în posesia obiectului dreptului supus înregistrării.

(2) În privința cererilor de înregistrare ale celorlalți solicitanți, registratorul va refuza înregistrarea în acel registru.

Articolul 427. Situația terțului dobînditor de rea-credință

(1) Cel care a fost îndreptățit, printr-un act juridic valabil încheiat, să ceară înregistrarea unui drept supus înregistrării în folosul său poate cere instanței de judecată să dispună înregistrarea dreptului său și radierea din registru a unui drept concurent sau, după caz, acordarea de rang superior față de dreptul înregistrat în folosul unui terț dacă legea permite coexistența acestor drepturi concurente, însă numai dacă sînt întrunite următoarele condiții:

a) actul juridic pe care își întemeiază acțiunea reclamantul să fie anterior celui în baza căruia s-a efectuat înregistrarea în folosul terțului;

b) dreptul reclamantului și cel al terțului dobînditor să provină de la un autor comun;

c) înregistrarea dreptului în folosul reclamantului să fi fost împiedicată de terțul dobînditor prin violență sau dol, după caz.

(2) Radierea sau acordarea rangului superior poate fi cerută și dacă violența ori dolul a provenit de la o altă persoană decît terțul dobînditor, dar numai dacă acesta din urmă a cunoscut sau, după caz, trebuia să cunoască această împrejurare la data încheierii actului juridic în baza căruia a dobîndit dreptul supus înregistrării.

(3) Dreptul la acțiune se prescrie în termenul de prescripție al acțiunii în nulitate pentru violență sau eroare, dar nu poate depăși 3 ani de la data înregistrării de către terț a dreptului în folosul său.

Articolul 428. Persoanele de la care se pot dobîndi

drepturi supuse înregistrării

(1) Înregistrarea dobîndirii unui drept supus înregistrării se poate efectua numai:

a) dacă el se dobîndește de la persoana care, la data depunerii cererii de înregistrare, este înregistrată ca titular al dreptului care se transmite ori se grevează; sau

b) dacă el se dobîndește de la persoana care, înainte de înregistrarea dobîndirii dreptului în folosul său conform lit. a), s-a obligat să-și greveze dreptul, iar ambele înregistrări se cer concomitent.

(2) Dispozițiile alin. (1) nu se aplică celui care dobîndește dreptul de proprietate cu ocazia înregistrării primare în registru a obiectului dreptului supus înregistrării.

(3) Dacă în registru un soț este înregistrat ca unic titular al dreptului înregistrat, dar este notată calitatea dreptului de bun comun, înstrăinarea sau grevarea acelui drept se va înregistra numai cu acordul celuilalt soț, acord cuprins în actul juridic de dispoziție ori într-un înscris separat în forma cerută de lege.

Articolul 429. Înregistrarea întemeiată pe obligațiile

defunctului

Înregistrarea întemeiată pe obligațiile defunctului se poate efectua și după ce dreptul supus înregistrării a fost înregistrat pe numele moștenitorului, însă numai în măsura în care moștenitorul este ținut de aceste obligații.

Articolul 430. Acțiunea în efectuarea înregistrării

(1) În cazul în care persoana obligată să transmită, să constituie ori să modifice în folosul altei persoane un drept supus înregistrării nu își execută obligațiile necesare pentru înregistrarea în registru, persoana îndreptățită poate cere instanței de judecată să dispună efectuarea înregistrării de către deținătorul registrului (acțiune în efectuarea înregistrării).

(2) Acțiunea în efectuarea înregistrării se prescrie în termen de 3 ani în condițiile legii.

(3) Reclamantul nu este ținut să demonstreze că cel obligat nu și-a dat consimțământul la înregistrare.

(4) Dacă acțiunea în efectuarea înregistrării a fost notată în registru, hotărîrea judecătorească își va extinde efectul și în raport cu toate persoanele care au dobîndit vreun drept supus înregistrării după notare, care se va radia, la cererea oricărei persoane interesate, fără consimțământul lor, odată cu dreptul autorului lor care a fost participant în proces. Dispoziția prezentului alineat se aplică chiar dacă dobînditorii respectivi nu au fost atrași în proces, nefiind necesară introducerea unei acțiuni separate împotriva lor.

(5) Hotărîrea judecătorească prin care se admite acțiunea în efectuarea înregistrării este opozabilă deținătorului registrului fără atragerea acestuia în proces.

Articolul 431. Rangurile de prioritate și substituirea lor

(1) Dacă mai multe drepturi reale limitate grevează același drept înregistrat, rangurile de prioritate (ranguri) dintre ele se determină după consecutivitatea înregistrării lor în timp.

(2) Rangurile se pot substitui subsecvent prin efectuarea însemnărilor corespunzătoare în registru în temeiul contractului în acest sens încheiat între titularii drepturilor reale limitate al căror rang se substituie.

(3) Dacă, în rezultatul unei substituiri de rang, un drept de gaj, ipotecă sau alt drept real de garanție preia un rang inferior, iar un alt drept real limitat, altul decît un drept real de garanție, preia un rang superior, pentru această substituire este necesar și consimțământul titularului dreptului înregistrat grevat de drepturile al căror rang se substituie.

(4) Dacă un drept real limitat care, în rezultatul unei substituiri de rang, preia un rang inferior este, la rîndul său, grevat cu un drept real limitat în folosul unui terț, pentru această substituire este necesar și consimțământul acelui terț.

(5) Rangul superior dobîndit prin substituire nu se pierde dacă s-a stins dreptul real limitat care a preluat rangul inferior.

(6) Drepturile reale limitate care își au rangul între rangurile care fac obiectul substituirii nu sînt afectate de acea substituire.

Articolul 432. Înregistrarea provizorie

(1) În afara altor cazuri prevăzute de lege, înregistrarea provizorie în registru se va putea cere:

a) dacă dobîndirea dreptului supus înregistrării este afectată de o condiție suspensivă ori rezolutorie, inclusiv dacă în privința dreptului supus înregistrării este aplicat un sechestru sau o interdicție, iar actul juridic de dispoziție prevede dobîndirea acestui drept sub condiția suspensivă a ridicării sechestrului sau interdicției;

b) dacă, în temeiul unei hotărîri judecătorești definitive sau în privința căreia s-a

dispus executarea imediată, dar care nu este încă irevocabilă, persoana a fost obligată la transmiterea, constituirea sau stingerea unui drept supus înregistrării;

c) dacă se dobîndește sau se grevează cu un drept real un drept înregistrat provizoriu;

d) dacă ambele părți consimt doar pentru efectuarea unei înregistrări provizorii, prin stipulație expresă în contract sau printr-o declarație comună scrisă dacă legea nu cere forma autentică.

(2) În sensul alin.(1) lit. a), în special se consideră dobîndit sub condiție suspensivă dreptul de proprietate transmis:

a) în temeiul contractului de vînzare-cumpărare în care s-a stipulat că vînzătorul își rezervă dreptul de proprietate pînă la plata tuturor sumelor datorate de către cumpărător conform acelui contract (rezerva proprietății);

b) în temeiul contractului de leasing în care s-a stipulat că locatarul dobîndește dreptul de proprietate după executarea integrală a obligațiilor sale conform acelui contract.

(3) Prin stipulație expresă părțile contractului menționat la alin. (2) pot exclude posibilitatea înregistrării provizorii în folosul dobînditorului și prevedea că contractul va fi, în schimb, supus notării în registru.

Articolul 433. Efectele înregistrării provizorii

(1) Înregistrarea provizorie are, de la data depunerii cererii, același efect ca și înregistrarea dreptului supus înregistrării, însă sub condiția și în măsura justificării ei ulterioare.

(2) Atît timp cît se menține înregistrarea provizorie:

a) se vor putea efectua înregistrări provizorii și notări în raport cu dreptul înregistrat provizoriu;

b) se menține și dreptul înregistrat, putîndu-se efectua înregistrări provizorii și notări în raport cu el.

(3) Justificarea unei înregistrări provizorii se face cu consimțămîntul titularului dreptului înregistrat în forma prevăzută de lege sau în temeiul unei hotărîri judecătorești irevocabile prin care se admite acțiunea în justificare a înregistrării provizorii (acțiune în justificare). În acest din urmă caz, dispozițiile art. 430 se aplică, în mod corespunzător, și acțiunii în justificare.

(4) Justificarea unei înregistrări provizorii își extinde efectul din oficiu asupra tuturor înregistrărilor provizorii și notărilor în raport cu dreptul înregistrat provizoriu. În acest caz, dreptul prevăzut la alin. (2) lit. b), precum și înregistrările provizorii și notările în raport cu el, se radiază.

(5) Nejustificarea unei înregistrări provizorii atrage, la cererea celui interesat,

radierea ei și a tuturor înregistrărilor provizorii și notărilor în raport cu dreptul înregistrat provizoriu.

(6) Persoana al cărei drept se radiază conform alin. (4) sau (5) nu poate invoca calitatea sa de dobînditor de bună-credință ori uzucapiunea pentru a se opune radierii.

Articolul 434. Răsturnarea prezumțiilor privind existența

sau inexistența unui drept supus înregistrării

În cazul drepturilor supuse înregistrării, prezumțiile prevăzute la art. 416 pot fi răsturnate numai pe calea acțiunii în rectificare sau dacă se face dovada cazului prevăzut la art. 425.

Secțiunea a 3-a

Notarea

Articolul 435. Drepturile, actele sau faptele

supuse notării

(1) În cazurile prevăzute de lege, drepturile, actele, faptele sau raporturile juridice devin opozabile terților exclusiv prin notare, dacă nu se dovedește că au fost cunoscute pe altă cale, în afara cazului în care din lege rezultă că simpla cunoaștere a acestora nu este suficientă pentru a suplini lipsa de publicitate. În caz de conflict de drepturi care provin de la un autor comun, se aplică în mod corespunzător dispozițiile art. 426, 427 și 430.

(2) În afara altor cazuri prevăzute de lege, sînt supuse notării:

1) contractul privind modul de folosire a proprietății comune ori a proprietății periodice, contractul de amînare a împărțirii proprietății comune;

2) locațiunea și cesiunea dreptului de a încasa chiria sau alte venituri generate de dreptul înregistrat;

3) aportul de folosință la capitalul social al unei societăți comerciale a dreptului înregistrat;

4) antecontractul, inclusiv opțiunea, pe care promitentul îl încheie în calitate de titular al dreptului înregistrat;

5) dreptul de preemțiune născut din contract și avînd ca obiect un drept înregistrat;

6) interdicția, stipulată prin contract sau testament, de înstrăinare sau de grevare a unui drept înregistrat (clauza de inalienabilitate);

7) calitatea dreptului înregistrat de bun comun al soților;

8) calitatea de fiduciar a titularului dreptului înregistrat și, dacă sînt determinați, identitatea viitorilor beneficiari în raport cu dreptul înregistrat;

9) cererea de intentare a procesului de insolvabilitate contra titularului dreptului înregistrat și intentarea procedurii de insolvabilitate de către instanța de judecată;

10) sechestrul dreptului înregistrat, al fructelor ori al veniturilor sale; interdicțiile stabilite de instanța de judecată sau alte autorități abilitate conform legii;

11) acțiunea în efectuarea înregistrării, acțiunea în justificare și acțiunea în rectificare;

12) acțiunea privind contestarea deciziei registratorului și, dacă procedura prealabilă este obligatorie conform legii, cererea prealabilă acelei acțiuni;

13) orice acțiuni privitoare la drepturi, acte, fapte, raporturi juridice în legătură cu dreptul înregistrat, indiferent dacă vizează o înregistrare ori o înregistrare provizorie existentă sau radiată, inclusiv:

a) acțiunea pentru apărarea dreptului înregistrat;

b) acțiunea de anulare a hotărîrii judecătorești de declarare a morții;

c) acțiunea de partaj;

d) acțiunea în nulitate absolută sau relativă a actului juridic ori de constatare a ineficienței actului juridic pe care s-a întemeiat o înregistrare sau înregistrare provizorie;

e) acțiunea în declararea rezoluțiunii contractului pe care s-a întemeiat o înregistrare sau înregistrare provizorie;

f) acțiunea revocatorie privind actul juridic pe care s-a întemeiat o înregistrare sau înregistrare provizorie;

g) cererea de revizuire a hotărîrii judecătorești pe care s-a întemeiat o înregistrare sau înregistrare provizorie;

14) începerea urmăririi penale în privința unei infracțiuni săvîrșite printr-o înregistrare, înregistrare provizorie sau notare în registru ori a unei infracțiuni în urma căreia s-a efectuat o înregistrare, înregistrare provizorie sau notare în registru;

15) instituirea măsurii de ocrotire judiciare (ocrotire provizorie, curatelă, tutelă) în privința titularului dreptului înregistrat dacă, conform condițiilor măsurii instituite, persoana ocrotită nu poate să încheie de sine stătător acte juridice de dispoziție în privința bunurilor imobile; modificarea sau revocarea acestei măsuri;

16) hotărîrea judecătorească primită de către deținătorul registrului de la instanța de judecată dacă cel în folosul căruia urmează să se înregistreze dreptul supus înregistrării nu a depus cerere de înregistrare și nu a plătit taxele aferente conform procedurii legale.

(3) În sensul prezentului articol, prin terți se înțelege orice persoană care a dobîndit un drept supus înregistrării sau un alt drept în legătură cu dreptul supus înregistrării.

(4) Absența notării nu lipsește dreptul, actul, faptul sau raportul juridic de efectele care le produce între părțile sale, iar în cazul acțiunilor judiciare – între participanții la proces.

(5) Dacă legea nu prevede altfel, notarea efectuată în raport cu un drept înregistrat nu împiedică efectuarea înregistrărilor, a înregistrărilor provizorii sau a altor notări în folosul terților fără consimțământul solicitantului sau al beneficiarului notării.

Articolul 436. Solicitantul notării

(1) Dacă legea nu prevede altfel, notarea în raport cu un drept înregistrat se face doar la cererea sau cu consimțământul autentic al titularului său.

(2) Notarea efectuată pe temeiul unui act juridic autentic poate fi cerută de oricare dintre părțile actului juridic ori succesorii lor. În cazul actului juridic în formă scrisă, cererea trebuie depusă de toate părțile actului juridic sau succesorii lor. În caz de refuz, partea poate cere hotărîre judecătorească care să țină loc de consimțământ.

(3) Notarea acțiunii se face:

a) la cererea reclamantului pe baza cererii de chemare în judecată, cererii de intentare a procesului de insolvabilitate, cererii de eliberare a ordonanței sau cererii de arbitrare, cu ștampila de intrare ori altă dovadă de recepție de către instanța de judecată sau, după caz, instanța arbitrală;

b) dacă s-a dispus de către instanța de judecată, în condițiile Codului de procedură civilă;

c) din oficiu, atunci cînd prin acțiune se contestă decizia deținătorului registrului.

(4) Dacă acțiunea s-a notat pe temeiul cererii depuse conform alin. (3) lit. a), titularul dreptului real afectat de notare poate cere de la solicitantul notării repararea prejudiciului suferit prin pierderea unei ocazii reale de a dispune cu titlu oneros de dreptul real, de a obține o finanțare ori repararea unui alt prejudiciu similar cauzat de existența notării, cu condiția că acțiunea nu este admisă de către instanță sau, dacă este admisă, nu este opozabilă titularului dreptului real, iar solicitantul notării trebuia, în mod rezonabil, să anticipeze aceasta.

(5) Notarea acțiunii se radiază:

a) la cererea persoanei care a cerut notarea ori a succesorului ei procesual;

b) la cererea oricărei persoane interesate, pe baza încheierii de radiere a instanței care examinează fondul acțiunii ori a hotărîrii instanței de judecată de admitere a acțiunii de rectificare a notării conform art. 442;

c) la cererea oricărei persoane interesate, pe baza încheierii irevocabile a instanței de refuz de primire a cererii, de restituire a cererii, de încetare a procesului, de scoaterea a cererii de pe rol, de anulare a ordonanței judecătorești, pe baza hotărîrii de respingere a cererii de intentare a procesului de insolvabilitate, precum și pe baza hotărîrii irevocabile a

instanței prin care se soluționează fondul acțiunii.

(6) Notarea cererii prealabile contra deciziei deținătorului registrului se radiază din oficiu la expirarea termenului de 60 de zile din data depunerii cererii prealabile la deținătorul registrului.

(7) Notarea calității dreptului înregistrat de bun comun al soților se face la cererea oricăruia dintre soți, pe baza certificatului de căsătorie, dacă din conținutul acestuia, corelat cu situația juridică a acelui drept descrisă în registru, rezultă că dreptul înregistrat s-a dobîndit în timpul căsătoriei, iar conform legii acel drept nu urmează a fi atribuit la categoria bunurilor personale ale soțului în folosul căruia este înregistrat dreptul.

Articolul 437. Notarea antecontractelor

(1) Antecontractul care are ca obiect un drept înregistrat se poate nota în registru dacă promitentul este înregistrat în registru ca titular al dreptului care face obiectul contractului definitiv.

(2) În afară de alte cazuri prevăzute de lege, notarea antecontractului se radiază:

a) dacă s-a prescris extinctiv acțiunea beneficiarului de a cere pronunțarea unei hotărîri judecătorești care ține loc de contract definitiv;

b) dacă dreptul înregistrat a fost definitiv adjudecat în cadrul vînzării silite de către un terț care nu este ținut să răspundă de obligațiile promitentului;

c) în cazul în care prin antecontractul notat în registru s-a stipulat o opțiune, iar, pînă la expirarea termenului stipulat în antecontract pentru exercitarea opțiunii, beneficiarul opțiunii nu solicită, în baza declarației de exercitare a opțiunii și a dovezii comunicării sale către cealaltă parte, înregistrarea sau înregistrarea provizorie a dreptului supus înregistrării ce urmează a fi dobîndit.

(3) În cazurile prevăzute la alin. (2) se aplică în mod corespunzător dispozițiile art. 442.

Secțiunea a 4-a

Rectificarea cuprinsului registrului

Articolul 438. Noțiunea

(1) Cînd o înregistrare, înregistrare provizorie sau notare efectuată în registru nu corespunde cu situația juridică reală, se poate cere rectificarea acesteia.

(2) Prin rectificare se înțelege radierea, îndreptarea sau corectarea oricărei înregistrări, înregistrări provizorii sau notări inexacte efectuate în registru.

(3) Situația juridică reală trebuie să rezulte dintr-o recunoaștere făcută de titularul înregistrării, al înregistrării provizorii sau al notării a cărei rectificare se solicită, prin declarație dată în forma cerută de lege, ori dintr-o hotărîre judecătorească irevocabilă

pronunțată împotriva acestuia, prin care s-a admis acțiunea de fond.

(4) Acțiunea de fond poate fi, după caz, o acțiune în constatare sau declarare a nulității ori a ineficienței actului juridic în partea constituirii, a transmiterii sau, după caz, a stingerii dreptului înregistrat, o acțiune în nulitate a înregistrării, înregistrării provizorii sau notării, o cerere de revizuire a hotărîrii judecătorești sau cerere de contestare a hotărîrii arbitrale, precum și altă acțiune care poate avea ca efect întemeierea unei acțiuni în rectificare.

Articolul 439. Rectificarea înregistrării sau înregistrării

provizorii

(1) Orice persoană interesată poate cere rectificarea unei înregistrări sau înregistrări provizorii dacă:

a) înregistrarea sau înregistrarea provizorie nu este valabilă, inclusiv dacă dreptul a fost greșit calificat de către registrator;

b) s-a constatat sau s-a declarat nulitatea ori ineficiența actului sau faptului în temeiul căruia a fost efectuată înregistrarea ori înregistrarea provizorie în partea constituirii, a transmiterii sau, după caz, a stingerii dreptului înregistrat sau înregistrat provizoriu;

c) dreptul înregistrat sau înregistrat provizoriu s-a stins în baza legii ori a actului în temeiul căruia s-a făcut înregistrarea sau înregistrarea provizorie;

d) înregistrarea sau înregistrarea provizorie din registru nu mai este, din orice alte motive, în concordanță cu situația juridică reală a dreptului înregistrat sau înregistrat provizoriu.

(2) Rectificarea în registru se poate face fie pe cale amiabilă, prin declarația în forma cerută de lege a titularului dreptului ce urmează a fi radiat sau modificat, fie, în cazul în care declarația nu s-a dat, prin hotărîre judecătorească irevocabilă. Reclamantul nu este ținut să demonstreze că titularul dreptului ce urmează a fi radiat sau modificat nu a dat declarația.

(3) Dacă un soț este înregistrat în registru ca unic titular al dreptului înregistrat, la cererea celuilalt soț, cu consimțămîntul soțului înregistrat ca titular, în forma cerută de lege, se poate rectifica registrul, înregistrîndu-se dreptul comun în devălmășie sau, în condițiile legii, pe cote-părți asupra dreptului înregistrat al ambilor soți. Rectificarea se efectuează pe baza copiei legalizate a certificatului de căsătorie, dacă din conținutul acestuia, corelat cu situația juridică a acelui drept descrisă în registru, rezultă că dreptul înregistrat s-a dobîndit în timpul căsătoriei, iar conform legii acel drept nu urmează a fi atribuit la categoria bunurilor personale ale soțului în folosul căruia este înregistrat dreptul.

(4) Cînd dreptul înregistrat sau înregistrat provizoriu în registru urmează a fi rectificat, titularul lui este obligat să predea persoanei îndreptățite, odată cu consimțămîntul dat, în forma cerută de lege, pentru efectuarea rectificării, și înscrisurile necesare, iar în caz contrar, persoana interesată va putea solicita instanței să dispună

rectificarea în registru. În acest din urmă caz, hotărîrea instanței de judecată va suplini consimțămîntul la înregistrare sau înregistrare provizorie al părții care are obligația de a preda înscrisurile necesare rectificării.

(5) Acțiunea în rectificare poate fi introdusă concomitent sau separat, după ce a fost admisă acțiunea de fond, cînd este cazul. Ea poate fi formulată atît împotriva dobînditorului nemijlocit, cît și împotriva terților dobînditori, în condițiile prevăzute la art. 440, cu excepția acțiunii întemeiate pe dispozițiile alin. (1) lit. c) și d) din prezentul articol, care nu poate fi pornită față de dobînditorul de bună-credință al dreptului supus înregistrării dobîndit în temeiul unui act juridic cu titlu oneros sau, după caz, în temeiul unui contract de gaj, ipotecă sau altă garanție reală.

(6) Acțiunea în rectificare întemeiată pe dispozițiile alin. (1) lit. b), c) sau d) nu atrage necesitatea contestării simultane a deciziei registratorului.

Articolul 440. Termenele de exercitare a acțiunii

în rectificare

(1) Acțiunea în rectificare este imprescriptibilă.

(2) Acțiunea în rectificare fondată pe unul din temeiurile prevăzute la art. 439 alin. (1) lit. a) sau b) se respinge dacă titularul dreptului înregistrat a demonstrat intervenirea dobîndirii de bună-credință conform art. 523 sau a uzucapiunii conform art. 524.

Articolul 441. Efectele admiterii acțiunii în rectificare

(1) Hotărîrea prin care se admite rectificarea nu poate aduce atingere drepturilor persoanelor care nu au participat la proces.

(2) Dacă însă acțiunea în rectificare a fost notată în registru, hotărîrea judecătorească de admitere a acțiunii în rectificare își va extinde efectul și în raport cu persoanele care au dobîndit vreun drept supus înregistrării după notare, care se va radia, la cererea oricărei persoane interesate, odată cu dreptul autorului lor care a fost participant la proces. Dispoziția prezentului alineat se aplică chiar dacă dobînditorii respectivi nu au fost atrași în proces, nefiind necesară introducerea unei acțiuni separate împotriva lor.

(3) Hotărîrea judecătorească prin care se admite acțiunea în rectificare este opozabilă deținătorului registrului fără atragerea acestuia în proces.

Articolul 442. Rectificarea notării în registru

(1) În lipsa consimțămîntului titularului notării, orice persoană interesată poate cere rectificarea unei notări în cazurile prevăzute la art. 439, precum și ori de cîte ori, din alt temei, notarea nu este sau a încetat să fie exactă.

(2) Rectificarea se va încuviința în temeiul unei hotărîri judecătorești definitive dacă legea nu prevede că o anumită notare se poate radia la cererea oricărei persoane interesate sau din oficiu. Dreptul la acțiune în rectificarea notării este imprescriptibil.

(3) Dispozițiile art. 439 și 441 rămîn aplicabile.

Articolul 443. Radierea drepturilor condiționale

(1) Dreptul dobîndit sub o condiție suspensivă se radiază la cererea oricărei persoane interesate, dacă nu se dovedește îndeplinirea condiției care afectează dreptul, în termen de 10 ani de la înregistrarea provizorie sau în alt termen stipulat de părți în acest sens.

(2) Tot astfel se va radia condiția rezolutorie și dreptul titularului anterior, dacă nu s-a cerut, în temeiul condiției rezolutorii, radierea dreptului înregistrat provizoriu sub o asemenea modalitate, timp de 10 ani de la înregistrarea provizorie dacă actul prin care s-a stipulat condiția nu prevede un alt termen.

(3) Dispozițiile art. 433 alin. (4)-(6) se aplică în mod corespunzător.

Articolul 444. Îndreptarea erorilor material

Erorile materiale săvîrșite cu prilejul înregistrărilor, înregistrărilor provizorii sau notărilor efectuate în registru, altele decît cele care constituie cazuri de rectificare, se pot îndrepta la cerere sau din oficiu. Dispozițiile art. 440-442 se aplică în mod corespunzător.

Articolul 445. Răspunderea pentru ținerea

defectuoasă a registrului

(1) Persoana prejudiciată printr-o faptă ilicită săvîrșită fără justificare în păstrarea și administrarea registrului poate cere obligarea, în solidar, la plata de despăgubiri a deținătorului registrului care a săvîrșit fapta și a persoanei vinovate de prejudiciul astfel cauzat, dacă prejudiciul nu a putut fi înlăturat, în tot sau în parte, prin exercitarea, de către persoana prejudiciată ori de predecesorii săi în dreptul vizat, a acțiunilor și a căilor de atac prevăzute de lege.

(2) Dacă legea prevede formarea unui fond de garanție, deținătorul registrului va plăti despăgubirea din acel fond.

(3) Dreptul la acțiune se prescrie într-un termen de 1 an, socotit din ziua în care persoana prejudiciată a cunoscut fapta cauzatoare de prejudiciu, însă nu mai tîrziu de 3 ani de la data cînd s-a săvîrșit fapta. Prescripția este suspendată prin exercitarea acțiunilor și a căilor de atac prevăzute de lege pentru înlăturarea efectelor faptei cauzatoare de prejudiciu.

Capitolul III

REGISTRUL BUNURILOR IMOBILE

Articolul 446. Scopul și obiectul registrului bunurilor

immobile

(1) În registrul bunurilor imobile se înregistrează bunurile imobile și drepturile reale

asupra lor (drepturi reale imobiliare). De asemenea, în registrul bunurilor imobile se înscriu părțile componente ale bunurilor imobile. În cazurile prevăzute de lege, titularul dreptului real este obligat să ceară înscrierea părților componente ale bunurilor imobile.

(2) În cazurile prevăzute de lege pot fi notate în registrul bunurilor imobile unele drepturi, fapte sau raporturi juridice care au legătură cu imobilele înregistrate în registrul bunurilor imobile.

(3) Prin lege se reglementează:

a) procedura de înregistrare, înregistrare provizorie, notare sau radiere din registrul bunurilor imobile;

b) formarea bunurilor imobile prin separare, divizare, comasare sau combinare.

Articolul 447. Condițiile de înregistrare

În afara altor temeiuri prevăzute de lege, înregistrarea sau înregistrarea provizorie în registrul bunurilor imobile se efectuează în baza contractului autentificat notarial, a hotărîrii judecătorești, a certificatului de moștenitor sau în baza unui act emis de autoritățile administrative în cazurile în care legea prevede aceasta.

Articolul 448. Renunțarea la dreptul de proprietate

(1) Proprietarul poate renunța la dreptul său asupra bunului imobil printr-o declarație autentificată notarial, depusă la organul cadastral teritorial pentru a se radia dreptul.

(2) În cazul prevăzut la alin. (1), satul (comuna), orașul sau, după caz, municipiul poate cere înregistrarea dreptului de proprietate în folosul său, în baza hotărîrii consiliului local, cu respectarea dispozițiilor legale privind transferul drepturilor reale imobiliare, dacă o altă persoană nu a solicitat înregistrarea în temeiul uzucapiunii conform art. 526.

(3) În situația bunurilor imobile grevate de drepturi reale limitate, unitatea administrativ-teritorială care a preluat bunul nu răspunde decît cu acel bun.

Articolul 449. Data producerii efectelor înregistrării
Dacă legea nu prevede altfel, înregistrarea în registrul bunurilor imobile produce efecte de la data depunerii cererii la organul cadastral teritorial, ținîndu-se cont de data, ora și minutul depunerii.

Articolul 450. Drepturile, actele sau faptele supuse

notării

În afara altor cazuri prevăzute de lege, sînt supuse notării în registrul bunurilor imobile:

a) intenția titularului dreptului real imobiliar de a înstrăina sau de a ipoteca dreptul;

b) poprirea, gajul sau constituirea altei garanții reale asupra creanței ipotecare;

c) avizul de executare a dreptului de ipotecă.

Articolul 451. Notarea intenției de a înstrăina sau

de a ipoteca

(1) Titularul unui drept real imobiliar poate cere ca intenția sa de a înstrăina sau de a ipoteca în folosul unei anumite persoane să fie notată, arătînd în acest din urmă caz și suma maximă a obligației garantate fără dobînzi, comisioane și alte cheltuieli, penalități ori alte forme de despăgubire.

(2) Dacă, în termen de 3 luni de la notarea intenției de a înstrăina sau de a ipoteca, se depune cerere de înregistrare sau înregistrare provizorie a înstrăinării sau ipotecării avute în vedere, dreptul se va înregistra sau, respectiv, se va înregistra provizoriu și în raport cu persoanele care au dobîndit vreun drept real imobiliar după notare, ale căror drepturi se vor radia fără consimțămîntul lor la cererea oricărei persoane interesate.

(3) Notarea intenției de a înstrăina sau de a ipoteca își pierde efectul la expirarea unui termen de 3 luni de la data depunerii cererii de notare și se radiază fără consimțămîntul titularului la cererea oricărei persoane interesate.

(4) Anul, luna și ziua în care notarea își pierde efectul se menționează în notare.

Articolul 452. Modificarea descrierii imobilului

Proprietarul bunului imobil înregistrat în registrul bunurilor imobile poate cere oricînd modificarea mențiunilor din registrul bunurilor imobile privitoare la descrierea, destinația sau suprafața bunului, în condițiile legii.

Cartea a doua

DREPTURILE REALE

T i t l u l I

PATRIMONIUL

Articolul 453. Noţiunea de patrimoniu

(1) Patrimoniul reprezintă totalitatea drepturilor şi obligaţiilor patrimoniale (care pot fi evaluate în bani), privite ca o sumă de valori active şi pasive legate între ele, aparţinînd unor persoane fizice şi juridice determinate.

(2) Toate bunurile persoanei fizice sau juridice fac parte componentă a patrimoniului ei.

Articolul 454. Drepturile reale

(1) Sînt drepturi reale dreptul de proprietate și drepturile reale limitate.

(2) Sînt drepturi reale limitate:

a) dreptul de uzufruct;

b) dreptul de uz;

c) dreptul de abitație;

d) dreptul de superficie;

e) dreptul de servitute;

f) drepturile reale de garanție, inclusiv gajul și ipoteca;

g) alte drepturi cărora prin lege le este atribuit în mod expres acest caracter.

Articolul 455. Bunurile

(1) Bunuri sînt toate lucrurile susceptibile apropierii individuale sau colective şi drepturile patrimoniale.

(2) Lucruri sînt obiectele corporale în raport cu care pot exista drepturi şi obligaţii civile.

Articolul 456. Părțile componente ale bunului

(1) Prin accesiune, proprietarul unui bun devine proprietarul a tot ce se alipește cu bunul ori se încorporează în acesta dacă separarea ar cauza distrugerea ori ar diminua esențial valoarea sau destinația economică a bunului ori a părții supuse separării.

(2) Bunul și părțile sale componente nu se pot afla în proprietatea diferitor persoane și nu pot fi grevate de diferite drepturi reale.

(3) Dispozițiile alin. (1) și (2) se aplică în măsura în care legea nu prevede altfel.

Articolul 457. Circuitul civil al bunurilor

Bunurile pot circula liber, cu excepţia cazurilor cînd circulaţia lor este limitată sau interzisă prin lege.

Articolul 458. Animalele

(1) Animalele nu sînt lucruri. Ele sînt ocrotite prin legi speciale.

(2) În privinţa animalelor se aplică în mod corespunzător dispozițiile legale referitoare la lucruri, cu excepţia cazurilor stabilite de lege.

Articolul 459. Bunurile imobile şi mobile

(1) Bunul poate fi imobil sau mobil.

(2) Bun imobil se consideră terenul înregistrat în registrul bunurilor imobile sub număr cadastral distinct.

(3) Rămîn bunuri imobile materialele separate în mod provizoriu de un teren, pentru a fi reîntrebuinţate, atît timp cît sînt păstrate în aceeaşi formă, precum şi părţile integrante ale unui bun imobil care sînt detaşate provizoriu de acesta dacă sînt destinate reamplasării. Materialele aduse pentru a fi întrebuinţate în locul celor vechi devin bunuri imobile.

(4) Prin lege, la categoria de bunuri imobile pot fi raportate şi alte bunuri.

(5) Bunurile care nu sînt raportate la categoria de bunuri imobile, inclusiv banii, valorile mobiliare și alte titluri de valoare, sînt considerate bunuri mobile.

Articolul 460. Părțile componente ale bunurilor immobile

(1) Constituie parte componentă a bunului imobil lucrurile și lucrările atașate permanent la teren, precum clădirile, construcțiile subterane (chiar dacă se extind asupra altor terenuri), obiectele acvatice separate, plantațiile prinse de rădăcini, roada neculeasă. Această regulă se aplică indiferent dacă aceste părți componente sînt sau nu sînt înregistrate în registrul bunurilor imobile în mod separat.

(2) Clădirile și alte lucruri și lucrări atașate permanent la teren, care sînt construite pe terenul altuia pe baza unui drept de superficie, precum și lucrurile atașate la teren pentru un scop temporar nu constituie parte componentă a bunului imobil.

(3) Nu se consideră parte componentă a bunului imobil rețelele de utilitate sau lucrările de utilitate amplasate pe bunul imobil care au fost construite de către un terț pe baza unui drept de superficie sau în privința cărora proprietarului bunului imobil îi incumbă obligația legală de a le tolera.

(4) Clădirile și alte lucruri și lucrări prevăzute la alin. (2) și (3) constituie bunuri imobile asupra cărora dreptul de proprietate îl exercită titularul dreptului de superficie respectiv asupra terenului pe durata de existență a acestui drept. Titularul respectiv nu poate înstrăina sau greva dreptul de proprietate și dreptul de superficie decît împreună.

(5) Clădirile și alte lucruri și lucrări atașate permanent la teren care rămîn pe teren la stingerea dreptului de superficie devin parte componentă a terenului.

Articolul 461. Părțile componente ale clădirii

(1) Constituie parte componentă a clădirii lucrurile și lucrările din care clădirea este construită sau care sînt atașate ei în mod permanent și care nu pot fi separate fără a deteriora în mod substanțial clădirea sau lucrul ori lucrarea supusă separării.

(2) Lucrul sau lucrarea atașată la o clădire pentru un scop temporar nu este parte a acelei clădiri.

Articolul 462. Unitatea în condominium

(1) Constituie bun imobil unitatea în condominiu împreună cu cota-parte corespunzătoare din dreptul de proprietate sau de superficie asupra terenului, părților din clădire altele decît unitățile și altor părți comune ale condominiului.

(2) Unitatea și cota-parte corespunzătoare din dreptul asupra părților comune nu pot fi înstrăinate sau grevate decît împreună.

Articolul 463. Întinderea dreptului de proprietate

asupra terenurilor

(1) Proprietatea terenului se întinde și asupra subsolului și a spațiului de deasupra terenului, cu respectarea limitelor legale.

(2) În condițiile legii, proprietarul poate face, deasupra și în subsolul terenului, toate construcțiile, plantațiile și lucrările pe care le găsește de cuviință și poate trage din ele toate foloasele pe care acestea le-ar produce. El este ținut să respecte, în condițiile și în limitele determinate de lege, drepturile terților asupra resurselor minerale ale subsolului, izvoarelor și apelor subterane, lucrărilor și instalațiilor subterane și altora asemenea.

(3) Apele de suprafață și albiile acestora aparțin proprietarului terenului pe care se formează sau curg, în condițiile prevăzute de lege. Proprietarul unui teren are, de asemenea, dreptul de a apropria și de a utiliza, în condițiile legii, apa izvoarelor și a lacurilor aflate pe terenul respectiv, apa freatică, precum și apele pluviale.

Articolul 464. Prevederile aplicabile drepturilor reale

Prevederile referitoare la bunurile imobile şi mobile se aplică în modul corespunzător şi drepturilor reale asupra acestor bunuri.

Articolul 465. Dobîndirea drepturilor reale asupra

bunurilor immobile

(1) Dacă legea nu prevede altfel, drepturile reale asupra bunurilor imobile se constituie, se transmit, se grevează cu alte drepturi reale numai prin înregistrare în registrul bunurilor imobile, pe baza actului sau faptului care întemeiază înregistrarea în condițiile legii.

(2) Înregistrarea de stat a drepturilor asupra bunurilor imobile este publică. Organul care efectuează înregistrarea de stat este obligat să elibereze oricărei persoane informaţii despre toate drepturile şi grevările înregistrate asupra oricărui imobil.

(3) Organul care efectuează înregistrarea de stat este obligat să elibereze, la cererea persoanei al cărei drept este înregistrat, un document ce ar confirma înregistrarea sau să aplice parafa pe documentul prezentat spre înregistrare.

Articolul 466. Bunurile divizibile şi indivizibile

(1) Este divizibil bunul care poate fi partajat în natură fără a i se schimba destinaţia economică.

(2) Este indivizibil bunul ale cărui părţi, în urma divizării, pierd calităţile şi destinaţia lui.

(3) Prin act juridic, un bun divizibil prin natura sa poate fi considerat indivizibil.

Articolul 467. Bunul principal şi bunul accesoriu

(1) Bunul destinat în mod permanent întrebuinţării economice unui alt bun (principal) şi legat de acesta prin destinaţie comună este un bun accesoriu atît timp cît satisface această întrebuinţare. Toate celelalte bunuri sînt principale.

(2) Destinaţia comună poate fi stabilită numai de proprietarul ambelor bunuri dacă în contract nu este prevăzut altfel.

(3) Bunul accesoriu urmează situaţia juridică a bunului principal dacă părţile nu convin altfel.

(4) Încetarea calităţii de bun accesoriu nu este opozabilă unui terţ care a dobîndit anterior drepturi privitoare la bunul principal.

(5) Separarea temporară a unui bun accesoriu de bunul principal nu-i înlătură această calitate.

(6) Drepturile unui terţ privitoare la un bun nu pot fi încălcate prin transformarea acestuia în bun accesoriu.

Articolul 468. Bunurile fungibile şi bunurile nefungibile

(1) Sînt fungibile bunurile care, în executarea unei obligaţii, pot fi înlocuite cu altele fără a afecta valabilitatea plăţii. Toate celelalte bunuri sînt nefungibile.

(2) Prin act juridic, un bun fungibil poate fi considerat nefungibil, iar un bun nefungibil poate fi considerat fungibil.

Articolul 469. Bunul determinat individual şi bunul

determinat generic

(1) Se consideră determinat individual bunul care, potrivit naturii sale, se individualizează prin semne, însuşiri caracteristice doar lui.

(2) Bunul determinat generic se consideră bunul care posedă semnele caracteristice tuturor bunurilor de acelaşi gen şi care se individualizează prin numărare, măsurare, cîntărire. Bunul determinat generic este fungibil.

(3) Prin act juridic, bunurile determinate individual pot fi considerate determinate generic, iar bunurile determinate generic pot fi considerate determinate individual.

Articolul 470. Bunurile consumptibile şi bunurile

neconsumptibile

(1) Sînt consumptibile bunurile a căror întrebuinţare obişnuită implică înstrăinarea sau consumarea substanţei lor. Toate celelalte bunuri sînt neconsumptibile.

(2) Prin act juridic, un bun consumptibil poate fi considerat neconsumptibil.

Articolul 471. Bunurile domeniului public şi bunurile

domeniului privat

(1) Bunurile care aparţin statului sau unităţilor administrativ-teritoriale fac parte din domeniul privat dacă, prin lege sau în modul stabilit de lege, nu sînt trecute în domeniul public.

(2) Din domeniul public al statului sau al unităţilor administrativ-teritoriale fac parte bunurile determinate de lege, precum şi bunurile care, prin natura lor, sînt de uz sau de interes public. Interesul public implică afectarea bunului la un serviciu public sau la orice activitate care satisface nevoile colectivităţii fără a presupune accesul nemijlocit al acesteia la utilizarea bunului conform destinaţiei menţionate.

(3) Bogăţiile de orice natură ale subsolului, spaţiul aerian, apele şi pădurile folosite în interes public, resursele naturale ale zonei economice şi ale platoului continental, căile de comunicaţie, precum şi alte bunuri stabilite de lege, fac obiectul exclusiv al proprietăţii publice.

(4) Bunurile domeniului public sînt inalienabile, insesizabile şi imprescriptibile. Dreptul de proprietate asupra acestor bunuri nu se stinge prin neuz şi nu poate fi dobîndit de terţi prin uzucapiune.

Articolul 472. Universalitatea de fapt

(1) Constituie o universalitate de fapt ansamblul bunurilor care aparțin aceleiași persoane și sînt privite ca un tot întreg prin voința acesteia sau prin lege.

(2) Bunurile care alcătuiesc universalitatea de fapt pot, împreună sau separat, să facă obiectul unor acte sau raporturi juridice distincte.

Articolul 473. Produsele bunurilor

(1) Produsele bunurilor sînt fructele și productele.

(2) Fructele reprezintă acele produse care derivă din folosirea unui bun, fără a diminua substanța acestuia. Fructele sînt: naturale, industriale și civile. Fructele civile se numesc și venituri.

(3) Fructele naturale sînt produsele directe și periodice ale unui bun, obținute fără intervenția omului, cum ar fi acelea pe care pămîntul le produce de la sine, producția și sporul animalelor.

(4) Fructele industriale sînt produsele directe și periodice ale unui bun, obținute ca rezultat al intervenției omului, cum ar fi recoltele de orice fel.

(5) Fructele civile sînt veniturile rezultate din folosirea bunului de către o altă persoană în virtutea unui act juridic, precum sînt chiriile, arendele, dobînzile, venitul

rentelor și dividendele.

(6) Productele sînt produsele obținute dintr-un bun cu consumarea sau diminuarea substanței acestuia, precum copacii unei păduri, piatra dintr-o carieră și altele asemenea.

Articolul 474. Dobîndirea fructelor și a productelor

(1) Fructele și productele se cuvin proprietarului, dacă prin lege sau act juridic nu se dispune altfel.

(2) Dreptul de proprietate asupra fructelor naturale și industriale se dobîndește la data separării de bunul care le-a produs.

(3) Dreptul de proprietate asupra fructelor civile se dobîndește zi cu zi.

Articolul 475. Dreptul accesoriu şi dreptul limitat

(1) Drept accesoriu este dreptul legat astfel de un alt drept încît fără acesta nu poate exista.

(2) Drept limitat este dreptul derivat de la un drept mai cuprinzător care este grevat cu acel drept.

Articolul 476. Obiectele de proprietate intelectuală

(1) Se consideră obiect de proprietate intelectuală orice rezultat al activității intelectuale, confirmat și protejat prin drepturile corespunzătoare privind utilizarea acestuia.

(2) Obiectele de proprietate intelectuală se divizează în două categorii:

a) obiecte de proprietate industrială (invenții, soiuri de plante, topografii de circuite integrate, mărci, desene și modele industriale, indicații geografice, denumiri de origine și specialități tradiționale garantate);

b) obiecte ale dreptului de autor (opere literare, artistice și științifice etc.) și ale drepturilor conexe (interpretări, fonograme, videograme și emisiuni ale organizațiilor de difuziune etc.).

(3) De domeniul proprietății intelectuale țin și alte bunuri ce dispun de un sistem de reglementare separat, cum ar fi:

a) secretul comercial (know-how);

b) numele comercial.

(4) În cazul obiectelor de proprietate industrială, dreptul asupra acestora apare în urma înregistrării obiectului, a acordării titlului de protecție de către oficiul național de proprietate intelectuală sau în alte condiții prevăzute de legislația națională, precum și în baza tratatelor internaționale la care Republica Moldova este parte. În cazul obiectelor

dreptului de autor și ale drepturilor conexe, înregistrarea nu este o condiție obligatorie pentru apariția și exercitarea drepturilor respective, aceste obiecte fiind protejate din momentul creării lor.

(5) În condițiile legii, titularul dreptului asupra obiectului de proprietate intelectuală:

a) poate înstrăina dreptul prin cesiune;

b) poate permite exploatarea lui de către terți prin licență exclusivă sau neexclusivă;

c) poate exercita alte drepturi morale și patrimoniale prevăzute de lege în privința obiectului dreptului exclusiv.

(6) Cu excepțiile prevăzute de lege, nicio persoană nu poate exploata dreptul asupra obiectului de proprietate intelectuală al altuia fără licența corespunzătoare. Licența se prezumă neexclusivă dacă nu s-a prevăzut expres contrariul.

(7) Dreptul asupra obiectului de proprietate intelectuală și dreptul acordat prin licență se consideră bunuri incorporale și pot fi grevate cu drepturi reale limitate în folosul terților.

Articolul 477. Conținutul digital și bunul digital

(1) Conținut digital se consideră datele produse și livrate în formă digitală, cum sînt programele de calculator, aplicațiile, jocurile, muzica, înregistrările video sau textele, indiferent dacă sînt accesate prin descărcare sau prin flux continuu, de pe un suport material sau prin orice alte mijloace.

(2) Dacă un conținut digital este livrat pe un suport material, cum sînt CD-urile sau DVD-urile, lui i se aplică dispozițiile privind bunurile corporale.

(3) Bun digital al unei persoane se consideră:

a) conținutul digital la care ea are dreptul;

b) contul la o poștă electronică, la o rețea sau alt cont online, la care ea are dreptul.

(4) Custodele bunului digital este profesionistul care oferă acces, menține, procesează, primește sau păstrează bunul digital al unei alte persoane (utilizator), conform contractului dintre custode și utilizator.

Articolul 478. Accesul terților la bunurile digitale

(1) Utilizatorul poate folosi serviciul electronic oferit de custodele bunului digital pentru a ordona custodelui să ofere acces sau să nu ofere acces la toate sau anumite bunuri digitale, inclusiv la conținutul comunicărilor electronice. Dacă serviciul respectiv oferit de custode permite utilizatorului să modifice sau să revoce un ordin în orice moment, ordinul privind oferirea accesului are prioritate față de voința exprimată de utilizator într-un testament sau într-un mandat.

(2) Dacă utilizatorul nu a folosit serviciul prevăzut la alin.(1) sau dacă custodele nu oferă un asemenea serviciu, utilizatorul poate permite sau interzice, printr-un testament sau mandat, accesul anumitor persoane determinate sau determinabile la toate sau anumite bunuri digitale.

(3) Ordinul dat de utilizator conform alin. (1) sau (2) are prioritate față de condițiile contractului dintre custode și utilizator. În absența unui ordin al utilizatorului conform alin. (1) sau (2), se aplică condițiile contractului dintre custode și utilizator, care pot permite, limita sau exclude accesul terților interesați la bunurile digitale ale utilizatorului.

(4) În cazul în care în privința utilizatorului a fost instituită o măsura de ocrotire judiciară, iar ocrotitorul provizoriu, curatorul sau tutorele nu are acces la bunurile digitale ale persoanei ocrotite conform alin. (1), (2) sau (3), el poate cere de la instanța de judecată să-i fie acordat dreptul la acces dacă are un interes legitim în acest sens și dacă aceasta nu contravine dorințelor și sentimentelor exprimate în trecut și prezent de către persoana ocrotită. În aceleași condiții, instanța de judecată poate acorda dreptul la acces prin hotărîrea judecătorească prin care se instituie măsura de ocrotire judiciară.

(5) Custodele care trebuie să ofere acces la bunurile digitale conform alin. (1)-(4) îl poate oferi prin:

a) acces deplin la contul online;

b) acces parțial la contul online, dar suficient pentru a respecta împuternicirile persoanei îndreptățite;

c) furnizarea către persoana îndreptățită a copiilor, pe un suport durabil, de pe bunurile digitale pe care utilizatorul le-ar fi putut accesa.

(6) Custodele poate stabili o taxă rezonabilă pentru a acoperi costurile de procesare a cererii și de oferire a accesului.

(7) Custodele nu este obligat să ofere acces la bunurile digitale șterse de către utilizator.

(8) Dispozițiile prezentului articol nu aduc atingere altor dispoziții legale care permit terților accesul la bunurile digitale ale unei persoane.

Articolul 479. Banii

(1) Moneda naţională, leul, constituie un mijloc legal de plată, obligatoriu pentru recepţionare conform valorii nominale pe întreg teritoriul Republicii Moldova.

(2) Cazurile, condiţiile şi modul de efectuare pe teritoriul Republicii Moldova a plăţilor în valută străină se stabilesc prin lege.

Articolul 480. Titlurile de valoare

(1) Titlul de valoare este instrumentul care încorporează unul sau mai multe drepturi în așa fel încît după emiterea instrumentului dreptul sau drepturile nu pot fi exercitate sau

cesionate (negociate) fără acel instrument.

(2) Constituie titluri de valoare:

a) titlurile de credit, precum cambia (biletul la ordin și trata) și cecul;

b) valorile mobiliare, precum acțiunea și obligațiunea;

c) titlurile reprezentative ale bunurilor, precum scrisoarea de trăsură, conosamentul și recipisa de magazinaj;

d) alte instrumente care, în condițiile legii, întrunesc cerințele alin. (1).

Articolul 481. Bunurile culturale mobile

(1) Sînt bunuri culturale mobile bunurile atribuite, în condițiile legii, la patrimoniul cultural național mobil al Republicii Moldova, precum și bunurile atribuite ca atare de legea aplicabilă regimului juridic al bunului respectiv conform regulilor dreptului internațional privat.

(2) Bunurile culturale mobile care aparțin Republicii Moldova sau unei unități administrativ-teritoriale fac parte din domeniul public al acesteia.

(3) Regimul juridic al bunurilor culturale mobile, precum și condițiile și limitele în care persoanele fizice și juridice exercită dreptul de proprietate asupra acestora sînt prevăzute de lege, de tratatele internaționale la care Republica Moldova este parte și, în completare, de prezentul cod.

T i t l u l II

POSESIUNEA

Capitolul I

DISPOZIȚII GENERALE

Articolul 482. Dobîndirea şi exercitarea posesiunii

(1) Posesiunea se dobîndeşte prin exercitarea voită a stăpînirii de fapt a bunului.

(2) Se consideră posesor al dreptului persoana care a început să-l exercite ca un titular. Dispozițiile privind posesia se aplică în mod corespunzător posesiei drepturilor.

(3) Dacă mai multe persoane posedă în comun un bun, ele sînt considerate coposesori.

(4) Dacă mai multe persoane posedă părţi ale unui bun, ele sînt considerate posesori ai părţilor separate.

(5) Persoanele fără capacitate de exerciţiu şi persoanele juridice exercită posesiunea prin reprezentantul lor legal.

Articolul 483. Posesia nemijlocită și posesia mijlocită

(1) Posesia este nemijlocită dacă stăpînirea de fapt este exercitată de către posesor personal sau prin prepusul său.

(2) Posesia este mijlocită dacă stăpînirea de fapt este exercitată prin intermediul posesorului de drept limitat.

Articolul 484. Posesorul sub nume de proprietar

și posesorul de drept limitat

(1) Posesorul poate exercita posesia în calitate de posesor sub nume de proprietar sau în calitate de posesor de drept limitat.

(2) Este posesor sub nume de proprietar persoana care exercită posesia asupra bunului cu intenția de a se comporta cu el ca un proprietar.

(3) Este posesor de drept limitat persoana care exercită posesia asupra bunului:

a) în calitate de titular al unui drept real limitat, în calitate de locatar, comodatar sau coproprietar, în privința cotelor-părți ale celorlalți coproprietari, precum și în alte cazuri cînd exercită posesia cu intenția de a acționa astfel în interesul său, în baza unui anumit raport juridic cu posesorul sub nume de proprietar prin care posesorul de drept limitat a dobîndit dreptul să posede bunul; sau

b) în calitate de antreprenor, transportator, depozitar, precum și în alte cazuri cînd exercită posesia cu intenția de a acționa astfel la indicația posesorului sub nume de proprietar, în baza unui anumit raport juridic cu posesorul sub nume de proprietar prin care posesorul de drept limitat are dreptul de a reține bunul pînă cînd cheltuielile sau costurile aferente posesiei nu au fost achitate de către posesorul sub nume de proprietar.

(4) Dispozițiile alin. (3) se aplică în mod corespunzător atunci cînd un alt posesor de drept limitat exercită posesia în baza unui anumit raport juridic cu posesorul de drept limitat prevăzut la alin. (3).

(5) Pînă la proba contrară, posesorul bunului se prezumă posesor sub nume de proprietar.

Articolul 485. Posesia prin prepus

(1) Este prepus, în scopul exercitării posesiei, persoana:

a) care exercită stăpînirea de fapt nemijlocită asupra bunului în numele posesorului, neavînd intenția și fără a fi parte la raportul juridic prevăzut la art. 484 alin. (3); sau

b) căreia posesorul îi poate da instrucțiuni obligatorii în legătură cu stăpînirea sau folosirea bunului în interesul posesorului.

(2) La categoria de prepus se poate atribui, în special:

a) salariatul posesorului sau persoana care exercită o funcție similară; sau

b) persoana căreia posesorul i-a îngăduit stăpînirea de fapt asupra bunului din motive practice.

(3) De asemenea, este prepus persoana care accidental este într-o poziție să exercite, și exercită, stăpînirea de fapt nemijlocită asupra bunului pentru posesor.

Articolul 486. Intervertirea felului posesiei

(1) Posesia de drept limitat, odată dovedită, este prezumată că se menține pînă la proba intervertirii sale în posesie sub nume de proprietar, în una din următoarele situații:

a) posesorul de drept limitat devine îndreptățit să dobîndească dreptul de proprietate de la o altă persoană decît proprietarul bunului, iar posesorul nu cunoștea și nici nu trebuia, în mod rezonabil, să cunoască lipsa calității de proprietar a celui față de care este îndreptățit;

b) posesorul de drept limitat săvîrșește împotriva posesorului sub nume de proprietar acte de rezistență neechivoce care exprimă intenția sa de a începe să se comporte ca un proprietar; în acest caz, intervertirea nu se va produce însă înainte de expirarea termenului prevăzut pentru restituirea bunului.

(2) Dispozițiile alin. (1) se aplică în mod corespunzător prepusului care a intervertit stăpînirea de fapt în posesie sub nume de proprietar.

Articolul 487. Posesia de bună-credință

(1) Este considerată posesor de bună-credință persoana care are un drept de posesie sau care se poate considera îndreptățită să posede în urma unei examinări diligente, necesare în raporturile civile, a temeiurilor îndreptățirii sale. Buna-credință este prezumată.

(2) Posesia de bună-credință încetează dacă se stinge dreptul de posesie sau, după caz, dacă față de posesor se înaintează o pretenție întemeiată.

Articolul 488. Prezumția de posesie neîntreruptă

Dacă persoana a posedat bunul la începutul și la sfîrșitul unei perioade, se prezumă că a posedat neîntrerupt pe parcursul întregii perioade.

Articolul 489. Încetarea posesiei

Posesia încetează prin:

a) înstrăinarea bunului;

b) abandonarea bunului mobil sau înregistrarea în registrul bunurilor imobile a declarației de renunțare la dreptul de proprietate asupra bunului imobil;

c) pieirea bunului;

d) deposedare de către un terț, dacă posesorul rămîne lipsit de posesia bunului mai mult de 1 an;

e) imposibilitate de a exercita posesia, intermitența fiind anormală în raport cu natura bunului.

Capitolul II

EFECTELE POSESIEI

Secțiunea 1

Prezumția proprietății

Articolul 490. Prezumția proprietății

(1) Posesorul este prezumat proprietar al bunului pînă la proba contrară. Această prezumție nu operează în cazul în care, conform legii, dreptul de proprietate se dobîndește prin înregistrare într-un registru de publicitate și nici față de un fost posesor al cărui bun mobil a fost furat, pierdut sau ieșit din posesie în alt mod fără consimțămîntul său, cu excepția banilor și a titlurilor de valoare la purtător.

(2) Pînă la proba contrară, se prezumă că posesorul anterior a fost proprietar al bunului pe parcursul perioadei în care l-a posedat.

(3) În cazul posesiei mijlocite, prezumțiile prevăzute la prezentul articol sînt stabilite în folosul posesorului sub nume de proprietar.

Secțiunea a 2-a

Apărarea posesiei

Articolul 491. Deposedarea și tulburarea ilegală

(1) Persoana care deposedează posesorul sau îi tulbură posesia se consideră că acționează ilegal, în sensul prezentei secțiuni, dacă acționează fără consimțămîntul posesorului, iar deposedarea sau tulburarea nu este permisă de lege.

(2) În afară de alte mijloace de apărare prevăzute de lege, posesorul deposedat sau tulburat ilegal are dreptul la repararea prejudiciului cauzat conform dispozițiilor legale privind răspunderea delictuală.

Articolul 492. Autoapărarea posesorului

(1) Posesorul sau un terț poate recurge la autoapărare împotriva persoanei care deposedează ilegal de bun posesorul, care în alt mod tulbură ilegal posesia sau a cărei faptă de deposedare ilegală sau tulburare ilegală este iminentă.

(2) Mijloacele de autoapărare se limitează la măsuri imediate și proporționale necesare pentru recuperarea bunului sau încetarea ori prevenirea deposedării sau

tulburării, precum și pentru înlăturarea uzurpatorului din bunul imobil.

(3) Cu respectarea dispozițiilor alin. (1) și (2), autoapărarea poate fi direcționată împotriva posesorului mijlocit sub nume de proprietar care deposedează ilegal posesorul de drept limitat sau îi tulbură ilegal posesia, încălcînd condițiile raportului juridic dintre ei. Această regulă se aplică și posesorului mijlocit de drept limitat care deposedează ilegal sau tulbură ilegal posesia unui alt posesor de drept limitat.

(4) Dacă o persoană, în exercitarea dreptului de autoapărare acordat de prezentul articol, cauzează un prejudiciu persoanei care deposedează ilegal sau care tulbură ilegal posesia, se aplică în mod corespunzător dispozițiile privind legitima apărare, extrema necesitate sau, după caz, gestiunea de afaceri fără mandat.

Articolul 493. Apărarea posesiei pe calea acțiunii

în reintegrare

(1) În cazul în care o persoană deposedează ilegal posesorul, acesta, sub sancțiunea decăderii, în termen de 1 an, este în drept să îi ceară restituirea bunului, indiferent de care dintre ei are dreptul de posesie sau are o posesie preferată. Termenul de 1 an începe să curgă de la data deposedării.

(2) Restituirea poate, de asemenea, să fie cerută de la posesorul mijlocit sub nume de proprietar care a deposedat ilegal posesorul de drept limitat, încălcînd condițiile raportului juridic dintre ei. Această regulă se aplică și posesorului de drept limitat care a deposedat ilegal un alt posesor de drept limitat.

(3) Dreptul de a cere restituirea este exclus dacă persoana care intenționează să îl exercite a deposedat ilegal un alt posesor de drept limitat.

(4) Restituirea poate, de asemenea, să fie cerută de la terțul care, la momentul dobîndirii posesiei, cunoștea că posesorul a fost deposedat ilegal de către altă persoană.

Articolul 494. Apărarea posesiei pe calea acțiunii

în complîngere

(1) Dacă o persoană tulbură ilegal posesia bunului sau dacă tulburarea ilegală ori deposedarea ilegală este iminentă, posesorul, sub sancțiunea decăderii, în termen de 1 an, are dreptul la apărare conform alin. (2) din prezentul articol, indiferent de cine are dreptul sau o preferință de a poseda, a folosi sau de a se bucura în alt mod de bun în sensul art. 495. Termenul de 1 an începe să curgă din momentul în care începe tulburarea sau, în caz de tulburare repetată, din momentul în care a avut loc ultima tulburare.

(2) Instanța de judecată poată să dispună apărarea posesorului, în funcție de circumstanțe, prin interzicerea tulburării iminente, interzicerea tulburării curente, precum și înlăturarea consecințelor tulburărilor din trecut.

(3) Acțiunea poate fi, de asemenea, îndreptată împotriva posesorului mijlocit sub nume de proprietar care tulbură ilegal posesia posesorului nemijlocit de drept limitat,

încălcînd condițiile raportului juridic dintre ei. Această regulă se aplică și posesorului mijlocit de drept limitat care tulbură ilegal exercitarea posesiei posesorului nemijlocit de drept limitat, încălcînd astfel condițiile raportului juridic dintre ei.

Articolul 495. Apărarea posesiei preferate pe calea

acțiunii în reintegrare

(1) Posesorul anterior este în drept să ceară restituirea bunului de la persoana care exercită stăpînirea de fapt asupra bunului dacă posesia anterioară este preferată în comparație cu posesia curentă a acestei persoane.

(2) Posesia anterioară este preferată în comparație cu posesia curentă dacă posesorul anterior este de bună-credință și are dreptul să posede, în timp ce persoana care exercită posesia curentă nu are dreptul să posede bunul.

(3) Dacă ambele persoane sînt de bună-credință și au dreptul să posede bunul, dreptul constituit de către proprietar este preferat în comparație cu dreptul constituit de către posesorul sub nume de proprietar care nu este proprietar. Dacă această regulă nu se poate aplica, este preferată posesia legitimă care s-a exercitat prima.

(4) Dacă ambele persoane sînt de bună-credință, dar niciuna dintre ele nu are dreptul de a poseda bunul, este preferată posesia curentă.

Articolul 496. Apărarea posesiei preferate pe calea

acțiunii în complîngere

Dacă o persoană tulbură posesia sau tulburarea ori deposedarea este iminentă, posesorul de bună-credință are dreptul la apărare conform art. 494 alin. (2), cu excepția cazului în care:

a) persoana care tulbură va avea, în caz de deposedare, o posesie preferată conform art. 495 alin. (2)-(4); sau

b) persoana are, în comparație cu posesorul, un drept preferat de folosință sau de a se bucura în alt mod de bun.

Secțiunea a 3-a

Fructele și valoarea folosinței bunului posedat

Articolul 497. Dobîndirea fructelor bunului posedat.

Valoarea folosinței bunului

(1) Posesorul de bună-credință dobîndește dreptul de proprietate asupra fructelor bunului posedat. El nu este obligat să restituie fructele și nici valoarea folosinței bunului posedat dacă a dobîndit posesia cu titlu oneros.

(2) Posesorul trebuie să fie de bună-credință la data perceperii fructelor. Fructele civile percepute anticipat revin posesorului în măsura în care buna sa credință se menține la data scadenței acestora.

(3) În cazul prevăzut la alin. (1), posesorul nu are dreptul la rambursarea cheltuielilor obișnuite de întreținere a bunului posedat.

(4) Dispozițiile legale privind îmbogățirea nejustificată rămîn aplicabile în măsura în care nu contravin dispozițiilor prezentului articol.

Secțiunea a 4-a

Dobîndirea dreptului asupra bunului posedat

Articolul 498. Dobîndirea dreptului asupra bunului

posedat

În cazurile și în condițiile prevăzute de lege, posesorul sub nume de proprietar poate invoca dobîndirea dreptului asupra bunului posedat din momentul intrării în posesie (dobîndirea cu bună-credință, ocupațiunea, accesiunea) sau, după caz, din momentul împlinirii termenului de posesie prevăzut de lege (uzucapiune sau prescripție achizitivă).

Articolul 499. Stingerea posesiunii

(1) Posesiunea încetează dacă posesorul a renunţat definitiv şi expres la stăpînirea de fapt a bunului sau pierde în alt mod stăpînirea de fapt asupra lui.

(2) Imposibilitatea temporară de a exercita stăpînirea de fapt a bunului nu duce la încetarea posesiunii.

T i t l u l III

PROPRIETATEA

Capitolul I

DISPOZIŢII GENERALE

Articolul 500. Conţinutul dreptului de proprietate

(1) Proprietarul are drept de posesiune, de folosinţă şi de dispoziţie asupra bunului.

(2) Dreptul de proprietate este perpetuu.

(3) Dreptul de proprietate poate fi limitat prin lege sau de drepturile unui terţ.

(4) Dreptul de folosinţă include şi libertatea persoanei de a nu folosi bunul.

Poate fi instituită prin lege obligaţia de folosire dacă nefolosirea bunurilor ar contraveni intereselor publice. În acest caz, proprietarul poate fi obligat fie să folosească el

însuşi bunul ori să-l dea în folosinţă unor terţi în schimbul unei contraprestaţii corespunzătoare.

(5) Particularităţile dreptului de folosinţă a terenurilor agricole se stabilesc prin lege.

(6) Proprietarul este obligat să îngrijească şi să întreţină bunul ce-i aparţine dacă legea sau contractul nu prevede altfel.

Articolul 501. Garantarea dreptului de proprietate

(1) Proprietatea este, în condiţiile legii, inviolabilă.

(2) Dreptul de proprietate este garantat. Nimeni nu poate fi silit a ceda proprietatea sa, afară numai pentru cauză de utilitate publică pentru o dreaptă şi prealabilă despăgubire. Exproprierea se efectuează în condiţiile legii.

(3) Pentru lucrări de interes general, autoritatea publică poate folosi solul oricărei proprietăţi imobiliare cu obligaţia de a despăgubi proprietarul pentru daunele aduse solului, plantaţiilor sau construcţiilor, precum şi pentru alte daune imputabile ei.

(4) Despăgubirile prevăzute la alin.(2) şi (3) se determină de comun acord cu proprietarul sau, în caz de divergenţă, prin hotărîre judecătorească.

(5) Nu pot fi confiscate bunurile dobîndite licit, cu excepţia celor destinate sau folosite pentru savîrşirea de contravenţii sau infracţiuni. Caracterul licit al dobîndirii bunurilor se prezumă.

Articolul 502. Întinderea dreptului de proprietate

Tot ceea ce produce bunul, precum şi tot ceea ce uneşte bunul ori se încorporează în el ca urmare a faptei proprietarului, a unei alte persoane ori a unui caz fortuit, revine proprietarului dacă legea nu prevede altfel.

Articolul 503. Riscul pieirii sau deteriorării fortuite

(1) Riscul pieirii (inclusiv pierderii sau sustragerii) sau deteriorării fortuite a bunului îl suportă proprietarul dacă legea sau contractul nu prevede altfel.

(2) În cazul bunului predat în temeiul contractului de vînzare-cumpărare ori antrepriză cu rezerva proprietății, al contractului de leasing ori al altui contract translativ de proprietate în care trecerea proprietății este supusă unei condiții suspensive, riscurile trec la dobînditor în momentul în care acesta preia posesia bunului, dacă legea sau contractul nu prevede altfel.

Articolul 504. Drepturile dobîndite anterior transmiterii

proprietăţii

Schimbarea proprietarului nu afectează drepturile terţilor asupra bunului, dobîndite cu bună-credinţă anterior transmiterii dreptului de proprietate.

Articolul 505. Limitarea dreptului de proprietate

prin acte juridice

Proprietarul poate să consimtă la limitarea dreptului său prin acte juridice dacă aceasta nu încalcă ordinea publică sau bunele moravuri.

Articolul 506. Noțiunea și condițiile clauzei deinalienabilitate

(1) Prin contract sau testament se poate interzice înstrăinarea unui bun, însă numai pentru o durată de cel mult 49 de ani și dacă există un interes serios și legitim. Termenul începe să curgă de la data dobîndirii bunului.

(2) Dobînditorul poate fi autorizat de către instanță să dispună de bun dacă interesul care a justificat clauza de inalienabilitate a bunului a dispărut sau dacă un interes superior o impune.

(3) Nulitatea clauzei de inalienabilitate stipulate într-un contract atrage nulitatea întregului contract dacă a fost determinantă la încheierea acestuia. Caracterul determinant se prezumă, pînă la proba contrară.

(4) Clauza de inalienabilitate este subînțeleasă în contractele din care se naște obligația de a transmite în viitor proprietatea către o persoană determinată sau determinabilă.

(5) Transmiterea bunului pe cale de succesiune nu poate fi oprită prin stipularea inalienabilității.

Articolul 507. Condițiile de opozabilitate a clauzei

de inalienabilitate

(1) Clauza de inalienabilitate nu poate fi invocată împotriva dobînditorilor bunului sau a creditorilor proprietarului care s-a obligat să nu înstrăineze decît dacă este valabilă și îndeplinește condițiile de opozabilitate.

(2) Pentru opozabilitate, clauza de inalienabilitate trebuie să fie supusă formalităților de publicitate prevăzute de lege, dacă este cazul.

(3) În cazul bunurilor mobile asupra cărora dreptul de proprietate nu se dobîndește, conform legii, prin înregistrare într-un registru de publicitate, sînt aplicabile, în mod corespunzător, regulile prevăzute pentru dobîndirea proprietății prin posesia de bună-credință.

(4) În cazul în care clauza de inalienabilitate a fost prevăzută într-un contract translativ de proprietate cu titlu gratuit, ea este opozabilă și creditorilor anteriori ai dobînditorului.

(5) Neîndeplinirea condițiilor de opozabilitate nu îl lipsește pe beneficiarul clauzei de inalienabilitate de dreptul de a pretinde despăgubiri proprietarului care nu se conformează

acestei obligații.

Articolul 508. Sancțiunile pentru nerespectarea clauzei

de inalienabilitate

(1) Înstrăinătorul poate să ceară rezoluțiunea în cazul încălcării clauzei de inalienabilitate de către dobînditor.

(2) Atît înstrăinătorul, cît și terțul, dacă inalienabilitatea s-a stipulat în favoarea acestuia, pot să ceară anularea actului de înstrăinare subsecvent încheiat cu nerespectarea clauzei.

(3) Nu pot fi supuse urmăririi bunurile pentru care s-a stipulat inalienabilitatea într-un contract translativ de proprietate cu titlu gratuit, cît timp clauza produce efecte, dacă prin lege nu se prevede altfel.

Capitolul II

DOBÎNDIREA ŞI PIERDEREA DREPTULUI

DE PROPRIETATE

Secţiunea 1

Dobîndirea dreptului de proprietate

Articolul 509. Modurile de dobîndire a dreptului

de proprietate

(1) Dreptul de proprietate asupra unui bun nou, realizat de persoană pentru sine se dobîndeşte de către aceasta dacă legea sau contractul nu prevede altfel.

(2) Dreptul de proprietate se poate dobîndi, în condiţiile legii, prin ocupaţiune, act juridic, succesiune, accesiune, uzucapiune, precum şi prin hotărîre judecătorească atunci cînd aceasta este translativă de proprietateca efect al dobîndirii cu bună-credință.

(3) În cazurile prevăzute de lege, proprietatea se poate dobîndi prin efectul unui act administrativ.

(4) Prin lege se pot reglementa şi alte moduri de dobîndire a dreptului de proprietate.

Articolul 510. Momentul dobîndirii dreptului de proprietate

(1) Dreptul de proprietate este transmis dobînditorului în momentul predării bunului mobil dacă legea sau contractul nu prevede altfel.

(2) În cazul bunurilor imobile, dreptul de proprietate se dobîndeşte la data înregistrării în registrul bunurilor imobile, cu excepţiile prevăzute de lege.

Articolul 511. Predarea bunului

(1) Predare a bunului înseamnă remiterea bunului către dobînditor, precum şi către transportator sau oficiul poştal pentru a fi expediat, în cazul în care acesta este înstrăinat fără obligaţia de a fi transportat.

(2) Remiterea scrisorii de trăsură, a conosamentului sau a unui alt act care dă dreptul de dispoziţie asupra bunului este echivalată cu predarea bunului.

Articolul 512. Lipsa dreptului sau împuternicirii

transmițătorului

(1) Dacă transmițătorului îi lipsește dreptul sau împuternicirea de a transmite dreptul de proprietate la momentul în care dreptul de proprietate ar fi trebuit să treacă conform art. 510, transmiterea are loc în momentul cînd dreptul este obținut de transmițător sau cînd persoana care are dreptul ori împuternicirea de a transmite a ratificat transmiterea.

(2) În cazul ratificării, transmiterea produce aceleași efecte ca și cînd inițial ar fi fost făcută de către o persoană împuternicită. Cu toate acestea, drepturile dobîndite de terți înainte de ratificare rămîn neafectate.

Articolul 513. Dreptul condiționat al dobînditorului

(1) În cazul în care, în temeiul contractului de vînzare-cumpărare ori antrepriză cu rezerva proprietății, al contractului de leasing ori al altui contract translativ de proprietate, trecerea proprietății este supusă unei condiții suspensive, dreptul dobînditorului de a plăti prețul în condițiile contractului și dreptul dobînditorului de a dobîndi dreptul de proprietate prin plată sînt opozabile creditorilor transmițătorului.

(2) Dispozițiile alin. (1) se aplică în mod corespunzător atunci cînd trecerea dreptului de proprietate la dobînditor este suspendată pînă la îndeplinirea unei alte condiții decît plata prețului.

Articolul 514. Înstrăinarea de mai multe ori

(1) În cazul în care există mai multe acte de înstrăinare ale aceluiași bun mobil de către transmițător, dreptul de proprietate este dobîndit de către dobînditorul care primul intră în posesia bunului mobil.

(2) În cazul în care bunul mobil nu a fost predat, dreptul de preferință îl are creditorul în al cărui folos a luat naștere obligația mai înainte, iar dacă nu se poate stabili în al cărui folos a luat naștere obligația, dreptul de preferință îl are cel care a intentat primul acțiunea.

(3) Dispozițiile prezentului articol nu se aplică bunurilor mobile asupra cărora dreptul de proprietate se dobîndește, conform legii, prin înregistrare într-un registru de publicitate.

Articolul 515. Ocupaţiunea

(1) Posesorul unui bun mobil fără stăpîn devine proprietarul acestuia, prin

ocupaţiune, de la data intrării în posesiune în condiţiile legii.

(2) Se consideră fără stăpîn bunurile mobile al căror proprietar a renunţat expres la dreptul de proprietate, bunurile abandonate, precum şi bunurile care, prin natura lor, nu au proprietar.

Articolul 516. Bunul găsit

(1) Bunul mobil pierdut continuă să aparţină proprietarului său.

(2) Cel care a găsit bunul este obligat să-l restituie proprietarului sau fostului posesor, ori, dacă acesta nu poate fi identificat, să-l predea autorităţilor administraţiei publice locale sau organului de poliţie din localitatea în care a fost găsit.

(3) Bunul găsit într-o încăpere publică sau mijloc de transport public se predă posesorului încăperii sau mijlocului de transport, care preia drepturile şi obligaţiile celui care l-a găsit, cu excepţia dreptului la recompensă.

(4) Cel care a găsit bunul poartă răspundere pentru pierderea sau deteriorarea acestuia doar în caz de intenţie sau de culpă gravă şi doar în limitele preţului lui.

(5) Organul abilitat căruia i s-a predat bunul găsit afişează la sediul său un anunţ despre bunul găsit, avînd obligaţia de a-l păstra timp de 6 luni, fiind aplicabile în acest sens dispoziţiile privitoare la depozitul necesar.

(6) Dacă, datorită împrejurărilor sau naturii bunului, păstrarea acestuia tinde să-i diminueze valoarea ori devine prea costisitoare, el este vîndut conform legii. În acest caz, drepturile şi obligaţiile aferente bunului se exercită în privinţa sumei încasate din vînzare.

Articolul 517. Dobîndirea dreptului de proprietate

asupra bunului găsit

(1) Dacă proprietarul sau o altă persoană îndreptăţită nu pretinde, în termen de 6 luni, transmiterea bunului găsit, acesta este remis, în baza unui proces-verbal, celui care l-a găsit. Procesul-verbal reprezintă pentru acesta din urmă titlu de proprietate, opozabil şi fostului proprietar.

(2) Dacă persoana care a găsit bunul renunţă la drepturile sale, acesta trece în proprietatea statului.

(3) Dacă, în conformitate cu prezentul articol, s-a dobîndit dreptul de proprietate asupra unui animal, fostul proprietar poate, în cazul în care se va constata existenţa unei afecţiuni în privinţa sa din partea animalului sau comportamentul crud al noului proprietar faţă de animal, să ceară restituirea acestuia.

Articolul 518. Obligaţia proprietarului bunului găsit

de a compensa cheltuielile şi de a

plăti recompense

(1) Proprietarul sau fostul posesor al bunului găsit este obligat să compenseze cheltuielile aferente păstrării lui. În cazul în care bunul găsit a fost vîndut, din suma încasată se reţin cheltuielile de păstrare şi comercializare.

(2) Proprietarul sau fostul posesor al bunului găsit este obligat să plătească celui care l-a găsit o recompensă în proporţie de cel mult 10% din preţul sau din valoarea actuală a bunului.

(3) Dacă bunul nu are valoare comercială sau dacă plata recompensei pentru el nu a putut fi stabilită pe cale amiabilă, cel care l-a găsit are dreptul la o sumă stabilită de instanţa de judecată.

(4) În cazul în care proprietarul a făcut ofertă publică de recompensă, cel care a găsit bunul are dreptul de a opta între suma la care s-a obligat proprietarul prin ofertă şi recompensa stabilită de lege ori de instanţa de judecată.

Articolul 519. Comoara

(1) Comoară este orice bun mobil ascuns sau îngropat, chiar involuntar, al cărui proprietar nu poate fi identificat sau a pierdut, în condiţiile legii, dreptul de proprietate.

(2) În cazul în care într-un bun imobil, se descoperă o comoară, ea aparţine pe jumătate proprietarului bunului imobil în care a fost descoperită şi pe jumătate descoperitorului dacă ei nu convin altfel. Acestuia din urmă nu i se cuvine însă nimic dacă a pătruns în bunul imobil ori a căutat în el fără consimţămîntul proprietarului sau al posesorului. Consimţămîntul proprietarului sau al posesorului se prezumă pînă la proba contrară.

(3) În cazul descoperirii unei comori constituite dintr-un bun (bunuri) recunoscut ca monument al istoriei sau culturii, acesta este transmis în proprietatea statului. Proprietarul bunului imobil în care a fost descoperită comoara, precum şi descoperitorul au dreptul de a primi o recompensă în proporţie de 50% din preţul comorii. Recompensa se împarte egal între proprietarul bunului imobil în care a fost descoperită comoara şi descoperitor dacă acordul dintre ei nu prevede altfel. Recompensa se plăteşte în întregime proprietarului dacă descoperitorul a pătruns în bunul imobil ori a căutat în el fără consimţămîntul proprietarului sau al posesorului.

(4) Dispoziţiile prezentului articol nu se aplică persoanelor care au efectuat, în interesul unor terţi, inclusiv în cadrul exercitării obligaţiilor de serviciu, cercetări arheologice, căutări în urma cărora a fost descoperită comoara.

Articolul 520. Accesiunea imobiliară natural

(1) Adăugirile de teren la malurile apelor curgătoare revin proprietarului terenului riveran numai dacă ele se formează treptat (aluviuni). Proprietarul terenului riveran dobîndește, de asemenea, terenul lăsat de apele curgătoare care s-au retras treptat de la țărmul respectiv.

(2) Proprietarul terenului înconjurat de heleştee, iazuri, canale sau de alte asemenea ape nu devine proprietar al terenurilor apărute prin scăderea temporară a apelor sub înălțimea de scurgere. Proprietarul acestor ape nu dobîndeşte nici un drept asupra terenului acoperit ca urmare a unor revărsări sporadice.

(3) Proprietarul terenului din care o apă curgătoare a smuls brusc o parte de mal din teren, alipind-o la terenul altuia, nu pierde dreptul de proprietate asupra părţii desprinse dacă o revendică în termen de un an de la data cînd proprietarul terenului la care s-a alipit partea a intrat în posesiune.

(4) În cazul în care o apă curgătoare, formînd un braţ nou, înconjoară terenul unui proprietar riveran, acesta rămîne proprietarul insulei astfel create.

Articolul 521. Accesiunea imobiliară artificială

(1) Construcţiile şi lucrările subterane sau de la suprafaţa terenului sînt prezumate a fi făcute de proprietarul terenului pe cheltuiala sa şi îi aparţin acestuia pînă la proba contrară. Prin lucrări se înţeleg plantarea, precum şi amenajările aduse unui teren care nu se încorporează în mod durabil în acesta.

(2) Proprietarul de teren care a efectuat construcții și alte lucrări cu materiale străine devine proprietarul lucrării, neputînd fi obligat la ridicarea acesteia și nici la restituirea materialelor întrebuințate. El este obligat față de proprietarul materialelor să plătească valoarea acestora. Dacă lucrările au fost efectuate cu rea-credință, proprietarul de teren este obligat să repare și prejudiciul cauzat.

(3) În cazul în care construcţiile sau lucrările sînt făcute de un terţ, proprietarul terenului are dreptul să le ţină pentru sine sau să oblige terţul să le ridice pe cheltuială proprie şi să repare prejudiciul cauzat. Dacă păstrează construcţiile sau lucrările făcute de un terţ, proprietarul este obligat să plătească, la alegere, valoarea materialelor şi costul muncii ori o sumă de bani egală cu creşterea valorii terenului.

(4) În cazul în care construcţiile sau lucrările sînt făcute de un terţ de bună-credinţă, proprietarul de teren nu poate cere ridicarea lor şi este obligat să plătească, la alegere, valoarea materialelor şi costul muncii sau o sumă de bani echivalentă creşterii valorii terenului.

(5) În locul păstrării construcțiilor sau lucrărilor făcute de terț, proprietarul are dreptul să ceară obligarea autorului lucrării să cumpere terenul sau porțiunea afectată de construcție ori lucrare la valoarea de piață pe care terenul sau porțiunea ar fi avut-o dacă construcția ori lucrarea nu s-ar fi efectuat. În absența înțelegerii părților, proprietarul poate cere instanței de judecată stabilirea prețului și pronunțarea unei hotărîri care să țină loc de contract de vînzare-cumpărare.

(6) În cazul în care construcţia este ridicată în parte pe terenul constructorului şi în parte pe un teren învecinat, proprietarul vecin poate dobîndi proprietatea asupra întregii construcţii, plătind constructorului o despăgubire, numai dacă cel puţin 1/2 din suprafaţa construită se află pe terenul său. În acest caz, el va dobîndi şi un drept de superficie asupra terenului aferent pe toată durata de existenţă a construcţiei. Despăgubirea trebuie să

acopere valoarea materialelor şi costul muncii, precum şi contravaloarea folosinţei terenului aferent.

(7) Constructorul de rea-credinţă nu poate pretinde la o despăgubire mai mare de o treime din suma calculată conform alin.(6) dacă nu va dovedi că persoana îndreptăţită poartă ea însăşi o parte din vinovăţie.

(8) Titularul dreptului de superficie va avea, în caz de accesiune, în mod corespunzător, drepturile și obligațiile reglementate pentru proprietarul terenului, dacă nu s-a prevăzut altfel în momentul constituirii dreptului de superficie.

Articolul 522. Accesiunea mobiliară

(1) În cazul în care se unesc două bunuri mobile avînd proprietari diferiţi, fiecare dintre aceştia poate pretinde separarea bunurilor dacă celălalt proprietar nu ar suferi astfel un prejudiciu.

(2) Dacă două bunuri care aparţin diferiţilor proprietari s-au unit încît nu se mai pot separa fără a fi deteriorate sau fără muncă sau cheltuieli excesive, noul bun aparţine proprietarului care a contribuit cel mai mult la constituirea bunului, prin muncă sau prin valoarea bunului iniţial, fiind obligat să plătească celuilalt proprietar preţul bunului unit cu bunul principal. Dacă niciunul din bunurile unite nu se poate considera bun principal, proprietarii lor devin coproprietari ai noului bun, proporțional valorii pe care bunurile inițiale le aveau la momentul accesiunii.

(3) În cazul în care bunul secundar este mai de preţ decît bunul principal şi s-a unit cu acesta fără ştirea proprietarului, ultimul poate cere despărţirea şi restituirea bunului secundar unit, chiar dacă din separare ar rezulta vătămarea bunului principal.

(4) Dacă contractul nu prevede altfel, dreptul de proprietate asupra bunului rezultat din prelucrarea materiei aparţine proprietarului ei, care este obligat să plătească valoarea manoperei. Se consideră de asemenea prelucrare scrierea, desenarea, pictarea, imprimarea, gravarea sau o altă transformare a suprafeţei.

(5) Persoana de bună-credinţă care a transformat prin manoperă materia ce nu îi aparţine dobîndeşte dreptul de proprietate asupra bunului rezultat dacă valoarea manoperei este superioară valorii materiei, plătind proprietarului preţul materiei.

(6) Cel care trebuie să restituie bunul rezultat din prelucrarea materiei este în drept să-l reţină pînă va primi de la proprietarul noului bun suma datorată.

(7) În cazul în care un bun s-a format prin amestecarea mai multor materii (confuziunea) ce aparţin diferiţilor proprietari şi nici una nu poate fi considerată ca materie principală, proprietarul care nu a ştiut despre confuziune poate cere separarea materiilor dacă este posibil. Dacă materiile amestecate nu pot fi separate fără pagubă, bunul format aparţine proprietarilor materiilor proporţional cantităţii, calităţii şi valorii materiei fiecăruia.

(8) În cazul în care materia unui proprietar de bună-credinţă depăşeşte cealaltă materie prin valoare şi cantitate, acesta poate cere bunul creat prin amestecare, plătind

celuilalt proprietar preţul materiei sau înlocuirea materiei cu materie de aceeaşi natură, cantitate, greutate, mărime şi calitate sau plata contravalorii ei.

(9) Dispozițiile prezentului articol se aplică în măsura în care legea sau contractul nu prevede altfel.

Articolul 523. Dobîndirea cu bună-credință a dreptului

înregistrat în temeiul actului juridic

(1) Dobînditorul de bună-credință dobîndește dreptul înregistrat în folosul său, în temeiul unui act juridic, în registrul bunurilor imobile sau într-un alt registru de publicitate cu caracter constitutiv, în sensul art. 420, și în cazul în care cel care a dispus de drept nu era adevăratul său titular, nu avea împuterniciri de a dispune de drept sau actul juridic de dispoziție este ineficient pe alt temei. Buna-credință trebuie să subziste pînă în momentul depunerii cererii de înregistrare a dreptului.

(2) Dobînditorul de bună-credință nu dobîndește, în temeiul alin. (1), dreptul înregistrat în cazul în care dobînditorul l-a obținut cu titlu gratuit sau dobînditorul nu a intrat în posesia bunului care face obiectul dreptului înregistrat.

Articolul 524. Uzucapiunea dreptului în temeiul

cuprinsului registrului de publicitate

(1) În cazul în care persoana a fost înregistrată în registrul bunurilor imobile sau într-un alt registru de publicitate cu caracter constitutiv, în sensul art. 420, ca titular al unui drept real sau al altui drept patrimonial (dreptul înregistrat), iar dreptul ei este pasibil de radiere sau altă rectificare pe unul din temeiurile prevăzute la art. 439 alin. (1) lit. a) sau b), dreptul va rămîne înregistrat valabil în folosul acelei persoane și nu se mai admite nicio radiere sau altă rectificare fără consimțămîntul persoanei înregistrate, dacă persoana a exercitat posesia sub nume de proprietar a bunului asupra căruia poartă dreptul înregistrat:

a) timp de 3 ani, în cazul în care a dobîndit dreptul cu titlu oneros și, pe toată durata posesiei, a posedat cu bună-credință;

b) timp de 5 ani, în cazul în care a dobîndit dreptul cu titlu gratuit și, pe toată durata posesiei, a posedat cu bună-credință; sau

c) timp de 10 ani, în celelalte cazuri.

(2) La calcularea termenelor prevăzute la alin. (1) se ia în cont posesia sub nume de proprietar exercitată după data depunerii cererii de înregistrare în folosul posesorului.

(3) Pînă la proba contrară, se prezumă că persoana a început să exercite posesia din data depunerii cererii de înregistrare în folosul posesorului.

(4) Dispozițiile prezentului articol se aplică în mod corespunzător drepturilor înregistrate provizoriu.

Articolul 525. Dobînditorul de bună-credință a dreptului

înregistrat

(1) În sensul art. 524, dobînditor de bună-credință se consideră persoana înregistrată sau înregistrată provizoriu în registru ca titular al unui drept dacă, la data depunerii cererii de înregistrare sau înregistrare provizorie a dreptului în folosul său, sînt îndeplinite următoarele condiții:

a) în registru nu era notată nicio acțiune care ulterior se va admite printr-o hotărîre judecătorească recunoscută de lege ca fiind opozabilă dobînditorului; nu era notat niciun drept, act juridic sau fapt juridic care întemeiază o asemenea acțiune ulterioară;

b) din informațiile neradiate cuprinse în registru nu rezulta niciun temei care să fi justificat rectificarea acestuia în favoarea altei persoane;

c) dobînditorul nu a cunoscut, pe altă cale, inexactitatea informațiilor neradiate cuprinse în registru; și

d) dacă este cazul, dobînditorul nu a cunoscut și nici nu trebuia să cunoască motivul din care este nul, anulabil sau ineficient temeiul pe baza căruia el dobîndește dreptul înregistrat sau pe baza căruia a dobîndit dreptul înregistrat autorul nemijlocit al dobînditorului.

(2) Buna-credință se prezumă pînă la proba contrară.

Articolul 526. Uzucapiunea dreptului contrar cuprinsului

registrului de publicitate

(1) Dreptul de proprietate asupra unui bun imobil sau mobil poate fi înregistrat în registrul bunurilor imobile sau într-un alt registru de publicitate cu caracter constitutiv, în sensul art. 420, în temeiul hotărîrii judecătorești prin care se constată uzucapiunea, în folosul posesorului sub nume de proprietar care l-a posedat timp de 10 ani, în una din următoarele situații:

a) proprietarul înregistrat în registrul de publicitate a decedat ori, după caz, și-a încetat existența juridică;

b) în registrul de publicitate a fost înregistrată declarația de renunțare la proprietate;

c) bunul imobil este un teren, cu sau fără construcții, care nu a fost supus înregistrării primare în registrul bunurilor imobile.

(2) În toate cazurile, posesorul poate dobîndi dreptul numai dacă a depus cererea de înregistrare a dreptului de proprietate, în temeiul hotărîrii judecătorești, în registrul de publicitate înainte ca un terț să fi depus propria cerere de înregistrare a dreptului în folosul său, pe baza unui temei legitim, în cursul sau chiar după împlinirea termenului necesar pentru uzucapiune.

(3) În cazurile prevăzute la alin. (1) lit. a) și b), termenul necesar pentru uzucapiune nu începe să curgă înainte de data decesului sau, după caz, de data în care a încetat existența juridică a proprietarului, respectiv înainte de data înregistrării declarației de renunțare la proprietate, chiar dacă intrarea în posesia bunului s-a produs la o dată anterioară.

Articolul 527. Dobîndirea cu bună-credință a dreptului

de proprietate asupra bunului mobil

(1) Dobînditorul de bună-credinţă dobîndeşte dreptul de proprietate asupra bunului mobil prin intrare în posesie şi în cazul în care cel care a dispus de bun nu era proprietarul lui, nu avea împuterniciri de a dispune de bun sau actul juridic de dispoziție era ineficient pe alt temei. Nu există bună-credinţă cînd dobînditorul ştia sau trebuia să ştie că cel de la care a dobîndit bunul nu era proprietarul lui, nu avea împuterniciri de a dispune de bun sau actul juridic de dispoziție era ineficient pe alt temei. Buna-credinţă trebuie să subziste pînă în momentul intrării în posesiune inclusiv.

(2) Dobînditorul de bună-credinţă nu dobîndeşte dreptul de proprietate în temeiul alin. (1) în cazul în care bunul este furat, pierdut sau ieşit în alt mod din posesiunea proprietarului contrar voinţei lui sau dobînditorul l-a obţinut cu titlu gratuit. Această regulă nu se aplică în cazul dobîndirii banilor, a titlurilor de valoare la purtător sau a bunurilor înstrăinate la licitaţie.

(3) Dispozițiile prezentului articol nu se aplică:

a) bunurilor mobile asupra cărora dreptul de proprietate se dobîndește, conform legii, prin înregistrare într-un registru de publicitate;

b) bunurilor culturale mobile;

c) dacă actul în temeiul căruia dobînditorul a dobîndit bunul este nul sau anulabil.

(4) Dispozițiile prezentului articol se aplică în mod corespunzător și în cazurile în care legea permite dobîndirea prin uzucapiune a anumitor drepturi reale limitate asupra bunurilor mobile.

Articolul 528. Dobîndirea cu bună-credință a dreptului

de proprietate liber de drepturile reale

limitate

(1) Dacă bunul mobil este grevat cu un drept real limitat al unui terț și transmițătorul nu are dreptul sau împuternicirea de a dispune de bun liber de dreptul terțului, dobînditorul dreptului de proprietate, cu toate acestea, dobîndește acest drept liber de dreptul terțului dacă sînt îndeplinite cumulativ următoarele condiții:

a) dobînditorul a intrat în posesia bunului mobil;

b) dobînditorul a dobîndit bunul cu titlu oneros;

c) la momentul cînd trece dreptul de proprietate, dobînditorul nu a cunoscut și, în mod rezonabil, nici nu putea să cunoască că transmițătorul nu are dreptul sau împuternicirea să transfere dreptul de proprietate asupra bunului liber de dreptul terțului. Dobînditorului îi revine sarcina de a proba faptele din care reiese că dobînditorul nu putea, în mod rezonabil, să cunoască că transmițătorul nu are dreptul sau împuternicirea respectivă.

(2) Dispozițiile prezentului articol nu se aplică în cazurile prevăzute la art. 527 alin. (3) lit. a)-c).

Articolul 529. Uzucapiunea mobiliară

(1) Posesorul sub nume de proprietar dobîndește dreptul de proprietate prin posesia bunului mobil:

a) timp de 3 ani, dacă posesorul a dobîndit bunul cu titlu oneros și, pe toată durata posesiei, a posedat cu bună-credință;

b) timp de 5 ani, dacă posesorul a dobîndit bunul cu titlu gratuit și, pe toată durata posesiei, a posedat cu bună-credință; sau

c) timp de 10 ani, în celelalte cazuri.

(2) Posesorul care invocă uzucapiunea de bună-credință se prezumă că a început să posede din data actului sau survenirii altui temei pe care își justifică îndreptățirea.

(3) Persoana care a intrat în posesia bunului mobil prin sustragere nu dobîndește dreptul de proprietate în temeiul prezentului articol.

(4) Uzucapiunea prevăzută de prezentul articol nu se aplică bunurilor mobile asupra cărora dreptul de proprietate se dobîndește, conform legii, prin înregistrarea într-un registru de publicitate cu caracter constitutiv în sensul art. 420.

Articolul 530. Uzucapiunea mobiliară a bunurilor culturale

mobile

(1) În cazul în care bunul constituie un bun cultural mobil, posesorul nu poate dobîndi dreptul de proprietate în temeiul art. 523, 524 sau 529 înainte de expirarea termenului de 30 de ani din momentul în care:

a) bunul cultural mobil care a intrat pe teritoriul Republicii Moldova a părăsit teritoriul statului străin cu încălcarea legii aplicabile; sau

b) proprietarul bunului cultural mobil a pierdut posesia bunului pe teritoriul Republicii Moldova.

(2) În cazul bunurilor culturale mobile care aparțin cultelor sau părților lor

componente, termenul prevăzut la alin. (1) va fi de 75 de ani.

Articolul 531. Unirea posesiilor

(1) Posesiile posesorilor anteriori se pot invoca doar în măsura în care întruneau condițiile necesare uzucapiunii invocate de posesorul actual, iar toate posesiile invocate sînt consecutive.

(2) Posesorul actual de bună-credință poate invoca posesia posesorului anterior de rea-credință doar pentru a uzucapa în temeiul art. 524 alin. (1) lit. c) sau art. 529 alin. (1) lit. c).

Articolul 532. Posesiunea necesară uzucapiunii

(1) Cu excepţia cazurilor expres prevăzute de lege, nu poate produce efecte juridice decît posesiunea utilă. Pînă la proba contrară, posesiunea este prezumată a fi utilă.

(2) Nu este utilă posesiunea discontinuă, tulburată, clandestină sau precară.

(3) Posesiunea este discontinuă atît timp cît posesorul o exercită cu intermitenţe anormale în raport cu natura bunului. Posesia se consideră continuă dacă s-a pierdut fără voia posesorului, cu condiția că este restituită în interiorul termenului de 1 an sau dacă, în decursul aceluiași termen, posesorul înaintează o acțiune în rezultatul căreia posesia este restituită.

(4) Posesiunea este tulburată atîta timp cît este dobîndită sau conservată prin acte de violenţă, fizică sau morală, care nu sînt provocate de o altă persoană.

(5) Posesiunea este clandestină dacă se exercită astfel încît nu poate fi cunoscută.

(6) Posesiunea este precară cînd nu se exercită sub nume de proprietar.

(7) Discontinuitatea poate fi opusă posesorului de către orice persoană interesată.

(8) Numai persoana faţă de care posesiunea este tulburată sau clandestină poate invoca aceste vicii.

(9) Posesiunea viciată devine utilă îndată ce viciul încetează.

Articolul 533. Întreruperea termenului necesar

pentru invocarea uzucapiunii

(1) Cursul termenului necesar pentru invocarea uzucapiunii (prescripţia achizitivă) nu poate începe, iar dacă a început nu poate continua, în perioada în care este suspendată curgerea termenului de prescripţie extinctivă a acţiunii de revendicare. Împrejurarea că proprietarul nu cunoaște unde se află bunul mobil nu împiedică începerea cursului și nici nu suspendă cursul termenului dacă posesia nu este clandestină.

(2) Cursul termenului necesar pentru invocarea uzucapiunii se întrerupe dacă a fost

înaintată o acţiune de revendicare sau, după caz, în rectificarea registrului de publicitate faţă de persoana care posedă sub nume de proprietar sau faţă de posesorul mijlocit, cu condiția că acțiunea se admite. În acest caz, cursul prescripţiei se întrerupe numai faţă de persoana care a înaintat acţiunea.

(3) În cazul în care cursul prescripţiei extinctive a fost întrerupt, timpul scurs pînă la întrerupere nu se calculează. După întrerupere poate să înceapă un nou termen.

Articolul 534. Efectul dobîndirii cu bună-credință

sau al uzucapiunii asupra dreptului

de proprietate și grevărilor sale

(1) Titularul anterior pierde dreptul său din momentul în care altcineva l-a dobîndit, în condițiile legii, prin dobîndirea cu bună-credință sau, după caz, prin uzucapiune.

(2) Dacă cel care a dobîndit cu bună-credință sau, după caz, prin uzucapiune a cunoscut sau trebuia să cunoască că dreptul pe care îl dobîndește este grevat cu dreptul real limitat al unui terț, grevarea va continua să existe conform condițiilor sale.

(3) Dacă s-a constatat nulitatea absolută sau relativă a contractului în baza căruia uzucapantul a dobîndit dreptul real, acesta se poate opune obligației de restituire a dreptului prin invocarea uzucapiunii în condițiile legii. În acest caz, cealaltă parte contractantă se poate opune obligației de restituire a îmbogățirii primite de la uzucapant.

Articolul 535. Stingerea drepturilor întemeiate pe regulile

îmbogățirii nejustificate și răspunderea

delictuală

Din momentul în care dreptul este dobîndit, în condițiile legii, de altcineva prin dobîndirea cu bună-credință sau, după caz, prin uzucapiune, titularul anterior pierde și toate drepturile de a cere de la dobînditor valoarea în bani a dreptului pierdut, precum și valoarea folosinței de care se va bucura dobînditorul după data uzucapiunii, care ar putea fi întemeiate pe dispozițiile legale privind îmbogățirea nejustificată sau răspunderea delictuală.

Secţiunea a 2-a

Pierderea dreptului de proprietate

Articolul 536. Temeiurile pierderii dreptului de proprietate

(1) Dreptul de proprietate se pierde, în condiţiile legii, în urma consumării, pieirii fortuite sau distrugerii bunului, înstrăinării lui în temeiul unui act juridic, renunţării la dreptul de proprietate, precum şi în alte cazuri prevăzute de lege.

(2) Nimeni nu poate fi forţat să cedeze proprietatea sa, cu excepţia cazurilor cînd,

conform legii, se efectuează:

a) urmărirea bunurilor în legătură cu obligaţiile proprietarului;

b) înstrăinarea bunurilor pe care, conform legii, persoana nu le poate avea în proprietate;

c) răscumpărarea animalelor domestice în cazul încălcării regulilor de comportare cu acestea;

d) privatizarea proprietăţii de stat;

e) exproprierea pentru cauză de utilitate publică;

f) rechiziţia;

g) confiscarea;

h) alte acţiuni prevăzute de lege.

Articolul 537. Renunţarea la dreptul de proprietate

(1) Proprietarul poate renunţa oricînd la dreptul de proprietate printr-o declaraţie în acest sens sau în alt mod care atestă cu certitudine că a renunţat la bun fără intenţia de a păstra dreptul de proprietate asupra lui.

(2) Obligaţiile proprietarului în legătură cu bunul la care a renunţat încetează atunci cînd un terţ dobîndeşte dreptul de proprietate asupra bunului.

(3) Renunţarea la dreptul de proprietate asupra bunurilor imobile se face printr-o declaraţie autentificată notarial şi înregistrată în registrul bunurilor imobile.

Articolul 538. Urmărirea bunurilor în legătură

cu obligaţiile proprietarului

(1) Înstrăinarea bunurilor proprietarului prin aplicarea procedurii de urmărire a proprietăţii în legătură cu obligaţiile acestuia poate fi efectuată doar în temeiul unei hotărîri judecătoreşti dacă o altă modalitate nu este stabilită prin lege sau contract.

(2) Proprietarul pierde dreptul de proprietate asupra bunurilor urmărite în momentul dobîndirii dreptului de proprietate asupra acestora de către persoana îndreptăţită căreia îi sînt transmise bunurile.

Articolul 539. Înstrăinarea bunurilor pe care,

conform legii, persoana nu le poate

avea în proprietate

(1) Dacă, în temeiurile prevăzute de lege, persoana a dobîndit dreptul de proprietate

asupra unui bun care, conform legii, nu poate să-i aparţină cu drept de proprietate, proprietarul este obligat să înstrăineze bunul timp de un an din momentul dobîndirii dreptului de proprietate sau în alt termen stabilit de lege.

(2) Dacă proprietarul nu înstrăinează bunul în termenul stabilit la alin.(1), instanţa de judecată, la cererea autorităţii administraţiei publice locale, poate dispune, după caz, înstrăinarea bunului şi remiterea sumei obţinute către fostul proprietar, cu reţinerea cheltuielilor de înstrăinare, sau transmiterea bunului în proprietate statului şi despăgubirea proprietarului în cuantumul stabilit de instanţa de judecată.

(3) Prevederile alin.(1) şi (2) se aplică şi în cazurile în care persoana a dobîndit în proprietate, în temeiurile prevăzute de lege, un bun pentru care este nevoie de o autorizaţie specială şi i-a fost refuzată eliberarea unei atare autorizaţii.

Articolul 540. Răscumpărarea animalelor domestice

în cazul încălcării regulilor de comportare

cu ele

În cazul în care proprietarul de animale domestice se comportă cu ele încălcînd evident regulile stabilite prin lege sau prin normele de comportare umană cu animalele, orice persoană are dreptul să solicite predarea animalelor. Preţul se stabileşte prin acordul părţilor sau prin hotărîre judecătorească.

Articolul 541. Rechiziţia

(1) În caz de calamitate naturală, epidemie, epizootie sau în o altă situaţie excepţională, proprietarul poate fi deposedat de bun în temeiul unei decizii a autorităţii publice, în modul şi în condiţiile stabilite de lege.

(2) Persoana al cărei bun a fost rechiziţionat poate cere restituirea lui dacă, după încetarea situaţiei excepţionale, acesta s-a păstrat în natură.

(3) Preţul bunului sau preţul folosirii lui, în cazul în care s-a păstrat în natură şi a fost restituit proprietarului, se stabileşte prin acordul părţilor, iar în caz de divergenţă, prin hotărîre judecătorească.

Articolul 542. Confiscarea

(1) Confiscarea bunurilor se permite printr-o hotărîre judecătorească în cazurile şi în condiţiile prevăzute de lege.

(2) În cazurile prevăzute de lege, bunurile proprietarului pot fi confiscate printr-un act administrativ. Actul administrativ cu privire la confiscare poate fi atacat în instanţă de judecată.

Capitolul III

PROPRIETATEA COMUNĂ

Secţiunea 1

Dispoziţii generale

Articolul 543. Proprietatea comună. Temeiurile apariţiei ei

(1) Proprietatea este comună în cazul în care asupra unui bun au drept de proprietate doi sau mai mulţi titulari.

(2) Proprietatea comună poate apărea în temeiul legii sau în baza unui act juridic.

Articolul 544. Formele proprietăţii commune

(1) Proprietatea comună poate fi caracterizată prin delimitarea cotei fiecărui proprietar (proprietate pe cote-părţi) sau prin nedelimitarea cotelor-părţi (proprietate în devălmăşie).

(2) Dacă bunul este comun, proprietatea pe cote-părţi se prezumă pînă la proba contrară.

(3) Coproprietarii devălmaşi pot atribui bunurilor comune regimul proprietăţii comune pe cote-părţi.

Secţiunea a 2-a

Proprietatea comună pe cote-părţi

Articolul 545. Cota-parte în proprietatea comună

pe cote-părţi

(1) Fiecare coproprietar este proprietarul exclusiv al unei cote-părţi ideale din bunul comun. Cotele-părţi sînt prezumate a fi egale pînă la probă contrară. Dacă bunul a fost dobîndit printr-un act juridic, nu se va putea face probă contrară decît prin înscrisuri.

(2) Coproprietarul care a făcut din contul său, cu acordul celorlalţi coproprietari, bunului comun îmbunătăţiri inseparabile are dreptul să ceară modificarea respectivă a cotelor-părţi sau compensarea cheltuielilor.

Articolul 546. Folosinţa bunului proprietate comună

pe cote-părţi

(1) Fiecare coproprietar are dreptul de a folosi bunul proprietate comună pe cote-părţi în măsura care nu schimbă destinaţia lui şi nu aduce atingere drepturilor celorlalţi coproprietari.

(2) Modul de folosire a bunului comun se stabileşte prin acordul coproprietarilor sau, în caz de divergenţe, prin hotărîre judecătorească în baza unei aprecieri echitabile a intereselor tuturor coproprietarilor.

(3) Coproprietarul este în drept să ceară în posesiune şi folosinţă o parte din bunul comun corespunzător cotei sale, iar în caz de imposibilitate, să ceară coproprietarilor care posedă şi folosesc bunul plata unei compensaţii echitabile.

(4) Coproprietarul care exercită în mod exclusiv folosinţa bunului comun fără acordul celorlalţi coproprietari poate fi obligat la plata unei despăgubiri.

Articolul 547. Fructele produse de bunul proprietate

comună pe cote-părţi

(1) Fructele produse de bunul proprietate comună pe cote-părţi se cuvin tuturor coproprietarilor proporţional cotei-părţi deţinute dacă aceştia nu au stabilit altfel.

(2) Coproprietarul care a suportat singur cheltuielile de producere sau de culegere a fructelor are dreptul la compensarea acestor cheltuieli de către coproprietari proporţional cotei lor părţi.

Articolul 548. Beneficiile şi sarcinile proprietăţii

comune pe cote-părţi

Coproprietarii vor partaja beneficiile şi vor suporta sarcinile proprietăţii comune pe cote-părţi proporţional cotei lor părţi.

Articolul 549. Actele de conservare a bunului

proprietate comună pe cote-părţi

Fiecare coproprietar poate să efectueze acte de conservare a bunurilor proprietate comună pe cote-părţi fără acordul celorlalţi coproprietari şi să le pretindă compensarea cheltuielilor proporţional cotei lor părţi.

Articolul 550. Actele de administrare și de dispoziție

privind bunurile proprietate comună

pe cote-părți

(1) Actele de administrare precum încheierea sau rezoluțiunea unor contracte de locațiune, cesiunile de venituri imobiliare și altele asemenea cu privire la bunul comun pot fi făcute numai cu acordul coproprietarilor ce dețin majoritatea cotelor-părți.

(2) Actele de administrare care limitează în mod substanțial posibilitatea unui coproprietar de a folosi bunul comun în raport cu cota sa parte ori care impun acestuia o sarcină excesivă prin raportare la cota sa parte sau la cheltuielile suportate de către ceilalți coproprietari nu pot fi efectuate decît cu acordul acestuia.

(3) Coproprietarul sau coproprietarii interesați pot cere instanței de judecată să suplinească acordul coproprietarului aflat în imposibilitate de a-și exprima voința sau care

se opune în mod abuziv la efectuarea unui act de administrare indispensabil menținerii utilității sau valorii bunului.

(4) Orice acte juridice de dispoziție cu privire la bunul comun, actele de folosință cu titlu gratuit, cesiunile de venituri imobiliare și locațiunile încheiate pe termen mai mare de 3 ani, precum și actele care urmăresc exclusiv înfrumusețarea bunului nu se pot încheia decît cu acordul tuturor coproprietarilor. Orice act juridic cu titlu gratuit va fi considerat act de dispoziție.

(5) Actele juridice încheiate cu nerespectarea dispozițiilor alin. (1)-(4) sînt inopozabile coproprietarului care nu a consimțit, expres ori tacit, la încheierea actului.

(6) Coproprietarului vătămat i se recunoaște dreptul ca, înainte de partaj, să exercite acțiunile posesorii împotriva terțului care ar fi intrat în posesia bunului comun în urma încheierii actului. În acest caz, restituirea posesiei bunului se va face în folosul tuturor coproprietarilor, cu despăgubiri, dacă este cazul, în sarcina celor care au participat la încheierea actului.

Articolul 551. Acțiunile în justiție ale coproprietarului

(1) Fiecare coproprietar poate sta singur în justiție, indiferent de calitatea procesuală, în orice acțiune privitoare la coproprietate, inclusiv în cazul acțiunii în revendicare.

(2) Hotărîrile judecătorești pronunțate în folosul coproprietarului beneficiază tuturor coproprietarilor. Hotărîrile judecătorești potrivnice unui coproprietar nu sînt opozabile celorlalți coproprietari.

(3) Cînd acțiunea nu este introdusă de toți coproprietarii, pîrîtul poate cere instanței de judecată introducerea în cauză a celorlalți coproprietari în calitate de reclamanți, în termenul și condițiile prevăzute în Codul de procedură civilă pentru chemarea în judecată a altor persoane.

Articolul 552. Dreptul de preemţiune

(1) În cazul vînzării unei cote-părți din bunurile proprietate comună pe cote-părți, cu excepția vînzării la licitație, ceilalți coproprietari au un drept de preemțiune în privința cotei-părți care se vinde. Dispozițiile art. 1143-1150 rămîn aplicabile.

(2) În cazul vînzării la licitație, coproprietarul sau organizatorul licitației va notifica pe ceilalți coproprietari cu cel puțin 10 zile înainte de data vînzării. La preț egal, coproprietarii vor avea dreptul de preemțiune la adjudecarea cotei-părți.

Articolul 553. Urmărirea cotei-părţi din bunurile proprietate

comună pe cote-părţi

(1) Creditorii unui coproprietar pot urmări cota-parte ideală a acestuia din bunurile proprietate comună pe cote-părţi sau pot cere instanţei de judecată partajarea bunului, caz în care urmărirea se face asupra părţii din bun sau, după caz, asupra sumei de bani cuvenite debitorului.

(2) În cazul vînzării silite a unei cote-părţi, executorul judecătoresc va notifica pe ceilalţi coproprietari cu cel puţin 10 zile înainte de data vînzării. La preţ egal, coproprietarii vor avea dreptul de preemţiune la adjudecarea cotei-părţi.

(3) Creditorii care au un drept de garanţie asupra bunului proprietate comună pe cote-părţi ori cei a căror creanţă s-a născut în legătură cu conservarea sau administrarea acestuia au dreptul să urmărească silit bunul comun ori sumele rezultate din partajare.

(4) Actele de suspendare a partajării pot fi opuse creditorilor dacă sînt autentificate sau, după caz, sînt îndeplinite formalităţile de publicitate prevăzute de lege.

(5) Creditorii personali ai unui coproprietar pot, de asemenea, să intervină pe cheltuiala lor la partajul cerut de coproprietari ori de un alt creditor. Ei nu pot însă ataca un partaj săvîrşit, decît în cazul cînd acesta a avut loc în lipsa lor, fără a se ţine seama de opoziţia pe care au făcut-o şi în cazul cînd partajul este simulat ori se efectuează astfel încît creditorii nu pot face opoziţie.

(6) Dispoziţiile alin.(5) sînt aplicabile şi în cazul creditorilor care au drept de garanţie asupra bunului proprietate comună pe cote-părţi ori al celor a căror creanţă s-a născut în legătură cu conservarea sau administrarea bunului.

Articolul 554. Excluderea coproprietarului

(1) Coproprietarii pot solicita instanţei de judecată excluderea coproprietarului care, prin fapta sa, prin fapta celor cărora le-a cedat folosinţa bunului ori a celor pentru care este ţinut să răspundă, încalcă în mod grav drepturile celorlalţi coproprietari.

(2) În cazul prevăzut la alin.(1), coproprietarul este obligat la înstrăinarea cotei sale. În caz de refuz, vînzarea ei silită se dispune prin hotărîre judecătorească.

Articolul 555. Dreptul de proprietate în condominium

(1) În cazul în care s-a constituit un condominiu, dreptul de proprietate exclusivă asupra unității și cota-parte din dreptul de proprietate comună asupra părților comune formează o unitate indivizibilă (dreptul de proprietate în condominiu) și nu pot fi înstrăinate sau grevate separat. Orice clauză contrară este nulă.

(2) Condominiu reprezintă totalitatea de bunuri imobile formată dintr-un teren cu una sau mai multe clădiri în condițiile legii, în care există:

a) locuințe, încăperi izolate cu altă destinație decît cea de locuință sau locuri de parcare din cadrul clădirii dacă întrunesc condițiile prevăzute de legislație, construite sau care urmează a fi construite, înregistrate sub număr cadastral separat în registrul bunurilor imobile (unități). Unitățile fac obiectul dreptului de proprietate exclusivă; și

b) terenul și părțile clădirii din condominiu care nu sînt unități și sînt destinate folosinței tuturor proprietarilor în condominiu sau unora dintre aceștia, precum și alte bunuri care, potrivit legii sau actului de constituire al condominiului, sînt destinate folosinței comune a tuturor proprietarilor în condominiu sau unora dintre aceștia (părți

comune). Părțile comune fac obiectul dreptului de proprietate comună forțată și perpetuă.

(3) În sensul alin. (2) lit. b), constituie teren al condominiului terenul, în hotarele stabilite, pe care este situată clădirea condominiului și terenul aferent necesar pentru deservirea și exploatarea corespunzătoare a clădirii și, în cazul clădirilor cu destinație locativă, pentru asigurarea necesităților social-locative ale membrilor condominiului, care constituie proprietate comună pe cote-părți a tuturor proprietarilor din condominiu. În cazul în care proprietarii părților comune dețin doar un drept de superficie asupra terenului condominiului sau un alt drept prevăzut de legislație, atunci dreptul asupra terenului face parte din părțile comune, iar referințele la teren se consideră referințe la dreptul respectiv asupra terenului.

(4) La schimbarea titularului dreptului de proprietate exclusivă asupra unității, la noul proprietar trece și cota-parte din dreptul de proprietate comună. Orice clauză contrară este nulă.

(5) Modul de constituire și administrare a proprietății în condominiu se reglementează prin lege.

Articolul 556. Proprietatea comună pe cote-părţi asupra

despărţiturilor commune

(1) Orice zid, şanţ sau altă despărţitură între două terenuri care se află în intravilan este prezumată a fi în proprietatea comună pe cote-părţi a vecinilor dacă nu rezultă contrariul din titlu, dintr-un semn de necomunitate conform regulamentelor de urbanism ori dacă proprietatea comună nu a devenit proprietate exclusivă prin uzucapiune.

(2) Cota-parte din drepturile asupra despărţiturilor comune se va considera un bun accesoriu. Înstrăinarea sau ipotecarea cotei-părţi nu se poate face decît o dată cu dreptul asupra terenului.

Articolul 557. Încetarea proprietăţii comune pe cote-părţi

prin partaj

(1) Încetarea proprietăţii comune pe cote-părţi prin partaj poate fi cerută oricînd de către oricare dintre coproprietari dacă legea, contractul sau hotărîrea judecătorească nu prevede altfel.

(2) Partajul poate fi cerut chiar şi atunci cînd unul dintre coproprietari a folosit exclusiv bunul, afară de cazul cînd l-a uzucapat, în condiţiile legii.

(3) Partajul poate fi făcut prin contract de partaj între coproprietari sau, în absența unui contract de partaj, prin hotărîre judecătorească prin introducerea unei acțiuni de partaj de către oricare dintre coproprietari.

(4) Contractului de partaj i se aplică dispozițiile legale cu privire la actele juridice de dispoziție.

Articolul 558. Inadmisibilitatea partajului

(1) Partajul este inadmisibil în cazurile la care se referă art.555 şi 556, precum şi în alte cazuri prevăzute de lege.

(2) Partajul poate fi efectuat în cazul condominiului atunci cînd există acordul tuturor coproprietarilor ori cînd bunurile în cauză nu mai sînt destinate folosirii în comun.

Articolul 559. Amînarea partajului

(1) Contractele privind amînarea partajului nu pot fi încheiate pentru o perioadă mai mare de 5 ani. În cazul imobilelor, contractele trebuie încheiate în formă autentică şi notate în registrul bunurilor imobile.

(2) Pentru motive temeinice, instanţa de judecată poate dispune, la cererea oricărui coproprietar, partajul chiar înainte de perioada stabilită prin contract.

(3) Instanţa de judecată poate dispune amînarea partajului dacă aceasta s-ar impune în vederea protecţiei intereselor celorlalţi coproprietari. Instanţa poate dispune partajul dacă împrejurările avute în vedere la data pronunţării hotărîrii de amînare s-au modificat.

Articolul 560. Suspendarea pronunțării partajului

prin hotărîre judecătorească

Instanța sesizată cu cererea de partaj poate suspenda pronunțarea partajului, pentru cel mult 1 an, pentru a nu se aduce prejudicii grave intereselor celorlalți coproprietari. Dacă pericolul acestor prejudicii este înlăturat înainte de împlinirea termenului, instanța, la cererea părții interesate, va reveni asupra măsurii.

Articolul 561. Modul de partaj al bunului proprietate

comună pe cote-părţi

(1) Partajul bunului proprietate comună pe cote-părţi se face în natură, proporţional cotei-părţi a fiecărui coproprietar.

(2) Bunurile care compun o unitate economică, un set sau o altă universalitate a cărei separare îi va reduce valoarea nu vor fi partajate în natură dacă cel puțin unul dintre coproprietari se opune unui asemenea mod de partaj.

(3) Dacă bunul proprietate comună pe cote-părţi este indivizibil ori nu este comod partajabil în natură, partajul se face prin:

a) atribuirea întregului bun, în schimbul unei sulte, în favoarea unui coproprietar sau în favoarea mai multor coproprietari, la cererea lor comună. În cazul mai multor cereri de atribuire care se contrazic reciproc, instanța de judecată aplică dispozițiile art. 562;

b) vînzarea bunului în modul stabilit de coproprietari ori, în caz de neînţelegere, la licitaţie şi distribuirea preţului către coproprietari proporţional cotei-părţi a fiecăruia dintre

ei, dacă niciunul dintre coproprietari nu a cerut atribuirea întregului bun sau dacă această cerere nu poate fi satisfăcută.

(4) În cazul în care unui dintre coproprietari îi este atribuită o parte reală (lot de atribuire) mai mare decît cota sa parte, celorlalţi coproprietari li se atribuie o sultă.

(5) În cazul divizării unui imobil, instanța de judecată poate constitui un drept de servitute sau un alt drept real limitat pentru a permite folosirea corespunzătoare a bunului nou-format.

(6) Instanța de judecată nu poate dispune un mod de partaj la care obiectează toți coproprietarii.

Articolul 562. Atribuirea bunului în cazul mai multor

cereri

(1) În cazul mai multor cereri de atribuire care se contrazic reciproc, la atribuirea bunului către un coproprietar se iau în considerare necesitățile și interesele speciale ale fiecărui coproprietar, dorința titularilor cotelor-părți care formează majoritatea din toate cotele-părți și acordurile anterioare.

(2) Coproprietarul are dreptul preferențial la atribuirea locuinței în care își avea reședința obișnuită la data introducerii acțiunii de partaj, precum și, după caz, asupra mobilierului cu care este dotată locuința.

(3) Coproprietarul are dreptul preferențial la atribuirea bunului pe care îl folosea în desfășurarea unei activități de întreprinzător sau profesionale la data introducerii acțiunii de partaj, precum și asupra bunurilor mobile cu care era dotat.

(4) În cazul în care mai mulți coproprietari invocă drepturile preferențiale, se va ține cont de aptitudinea solicitanților de a administra și întreține bunul în cauză. În cazul în care bunul ține de o activitate sau este o parte socială într-o societate comercială, se va ține cont de durata participării personale a solicitantului în acea activitate înainte de data introducerii acțiunii de partaj.

Articolul 563. Stingerea datoriilor în cazul partajului

(1) Oricare dintre coproprietari poate cere stingerea datoriilor, născute în legătură cu proprietatea comună pe cote-părţi, care sînt scadente ori devin scadente în cursul anului în care are loc partajul.

(2) Suma necesară stingerii obligaţiilor care decurg din alin.(1) va fi preluată, în lipsa unei stipulaţii contrare, din preţul vînzării bunului comun cu ocazia partajului şi va fi suportată de către coproprietari proporţional cotei-părţi a fiecăruia.

Articolul 564. Efectele partajului proprietăţii commune

(1) Fiecare coproprietar devine proprietarul exclusiv al bunului sau al sumei de bani atribuite numai de la data partajului, cu excepţia bunurilor imobile și a altor bunuri asupra

cărora dreptul de proprietate apare, conform legii, la data înregistrării în registrul de publicitate corespunzător.

(2) Actele încheiate, în condiţiile legii, de un coproprietar asupra bunului proprietate comună pe cote-părţi rămîn valabile şi sînt opozabile celui care a dobîndit bunul în urma partajului.

(3) Partajul nu afectează drepturile reale ale terților asupra bunului constituite înainte de partaj.

(4) Garanţiile constituite de un coproprietar asupra cotei sale părţi se strămută de drept asupra bunului sau a sumei de bani atribuite prin partaj.

(5) Partajul care a avut loc înaintea termenului stipulat în acordul coproprietarilor nu este opozabil creditorului care deține un gaj sau o ipotecă asupra unei cote-părţi dacă acesta nu a consimţit la partaj sau dacă debitorul său nu conservă dreptul de proprietate a cel puţin asupra părţii respective din bun.

Articolul 565. Obligaţia de garanţie a coproprietarilor

(1) Coproprietarii îşi datorează, în limita cotelor-părţi, garanţie pentru evicţiune şi vicii ascunse, dispoziţiile privitoare la obligaţia de garanţie a vînzătorului aplicîndu-se în modul corespunzător.

(2) Fiecare din coproprietari este obligat să despăgubească pe coproprietarul prejudiciat prin efectul evicţiunii sau al viciului ascuns. Dacă unul dintre coproprietari este insolvabil, partea datorată de acesta se va suporta proporţional de ceilalţi coproprietari.

(3) Coproprietarii nu datorează garanţie dacă prejudiciul este urmarea faptei săvîrşite de un alt coproprietar sau dacă au fost scutiţi prin actul de partaj.

Articolul 566. Nulitatea contractului de partaj

(1) Contractul de partaj poate fi desfiinţat pentru aceleaşi cauze ca şi actele juridice.

(2) Contractul de partaj făcut fără acordul tuturor coproprietarilor este lovit de nulitate absolută.

(3) Contractul de partaj este valabil chiar dacă nu cuprinde toate bunurile proprietate comună pe cote-părţi. Pentru bunurile omise se poate face oricînd un contract de partaj suplimentar.

(4) Nu poate invoca nulitatea relativă a contractului de partaj coproprietarul care, cunoscînd cauza de nulitate, înstrăinează total sau parţial bunurile atribuite.

Secţiunea a 3-a

Proprietatea comună în devălmăşie

Articolul 567. Dispoziţii generale cu privire la proprietatea

comună în devălmăşie

(1) În cazul în care dreptul de proprietate aparţine concomitent mai multor persoane fără ca vreuna dintre ele să fie titularul unei cote-părţi ideale din bunul comun, proprietatea este comună în devălmăşie.

(2) Proprietăţii comune în devălmăşie se aplică în modul corespunzător dispoziţiile cu privire la proprietatea comună pe cote-părţi dacă prezenta secţiune nu prevede altfel.

Articolul 568. Folosinţa bunului proprietate comună

în devălmăşie

Fiecare coproprietar devălmaş are dreptul de a folosi bunul comun potrivit destinaţiei acestuia, fără a limita dreptul celorlalţi coproprietari dacă în contract nu este prevăzut altfel.

Articolul 569. Actele de conservare şi administrare

a bunului proprietate comună în

devălmăşie

Oricare dintre proprietarii devălmaşi este prezumat a avea consimţământul celorlalţi pentru efectuarea oricăror acte de conservare şi administrare a bunului proprietate comună în devălmăşie dacă legea sau contractul nu prevede altfel.

Articolul 570. Actele de dispoziţie asupra bunurilor

proprietate comună în devălmăşie

(1) Fiecare din coproprietarii devălmaşi poate dispune de bunul mobil proprietate comună în devălmăşie dacă acordul încheiat între ei nu prevede altfel.

(2) Pentru actele de dispoziţie asupra bunurilor imobile proprietate comună în devălmăşie este necesar acordul scris al tuturor coproprietarilor devălmaşi.

(3) Actul juridic de dispoziţie încheiat de unul dintre coproprietarii devălmaşi poate fi declarat nul dacă se face dovadă că cealaltă parte ştia sau trebuia să ştie despre acordul care limitează dreptul de dispoziţie, despre faptul că ceilalţi coproprietari devălmaşi sînt împotriva încheierii actului juridic sau că nu a fost cerut acordul la înstrăinarea imobilelor.

Articolul 571. Partajul bunului proprietate comună

în devălmăşie

Partajul bunului proprietate comună în devălmăşie între coproprietarii devălmaşi se va face proporţional aportului fiecăruia la dobîndirea bunului. Pînă la proba contrară, aportul coproprietarilor devălmaşi este prezumat a fi egal.

Articolul 572. Proprietatea comună în devălmăşie

a soţilor

(1) Bunurile dobîndite de soţi în timpul căsătoriei sînt proprietatea lor comună în devălmăşie dacă, în conformitate cu legea sau contractul încheiat între ei, nu este stabilit un alt regim juridic pentru aceste bunuri.

(2) Orice bun dobîndit de soţi în timpul căsătoriei se prezumă proprietate comună în devălmăşie pînă la proba contrară.

(3) În cazul în care bunul comun reprezintă un drept care, conform legii, se dobîndește prin înregistrare într-un registru de publicitate, iar dreptul este înregistrat doar în folosul unuia dintre soți, oricare dintre soți poate cere să se noteze în registrul de publicitate calitatea acelui drept de bun comun al soților. În lipsa acestei notări, față de terțul dobînditor al dreptului înregistrat ori al unei grevări asupra acelui drept nu se poate invoca calitatea lui de bun comun al soților, cu excepția cazului în care se va demonstra că dobînditorul a cunoscut această calitate pe altă cale.

Articolul 573. Proprietatea personală a fiecăruia

dintre soţi

(1) Bunurile care au aparţinut soţilor înainte de încheierea căsătoriei, precum şi cele dobîndite de ei în timpul căsătoriei în baza unui contract de donaţie, prin moştenire sau în alt mod cu titlu gratuit, sînt proprietatea exclusivă a soţului căruia i-a aparţinut sau care le-a dobîndit.

(2) Bunurile de folosinţă individuală (îmbrăcăminte, încălţăminte şi altele asemenea), cu excepţia bijuteriilor şi a altor obiecte de lux, sînt bunuri personale ale soţului care le foloseşte, chiar dacă sînt dobîndite în timpul căsătoriei din contul mijloacelor comune ale soţilor.

(3) Bunurile fiecăruia dintre soţi pot fi declarate proprietate a lor comună în devălmăşie dacă se constată că în timpul căsătoriei s-au făcut din mijloacele lor comune investiţii care au sporit simţitor valoarea acestor bunuri.

Articolul 574. Determinarea părţilor din proprietatea

comună în devălmăşie soţilor în caz

de partaj al bunurilor

(1) În cazul partajului bunurilor proprietate comună în devălmăşie a soţilor, părţile lor se consideră egale.

(2) Bunurilor proprietate comună în devălmăşie a soţilor pot fi partajate atît la divorţ, cît şi în timpul căsătoriei. Partajul bunurilor comune în timpul căsătoriei nu afectează regimul juridic al bunurilor care vor fi dobîndite în viitor.

Capitolul IV

PROPRIETATEA PERIODICĂ

Articolul 575. Proprietatea periodică

(1) Dispozițiile prezentului capitol se aplică, în absența unei reglementări speciale, ori de cîte ori mai multe persoane (coproprietari) exercită succesiv și repetitiv atributul folosinței specific dreptului de proprietate asupra unui bun mobil sau imobil, în intervale de timp determinate, egale sau inegale.

(2) Dispozițiile prezentului capitol nu se aplică în cazul în care asupra bunului există un drept de proprietate comună pe cote-părți, iar coproprietarii au convenit asupra unui mod de folosință în intervale de timp determinate.

(3) Dispozițiile legale privind proprietatea comună pe cote-părți se aplică în mod corespunzător proprietății periodice în măsura în care nu contravin dispozițiilor prezentului capitol.

Articolul 576. Temeiul proprietății periodice

(1) Proprietatea periodică se naște în temeiul actului juridic.

(2) Caracterul periodic al proprietății deținute de mai mulți coproprietari trebuie să fie prevăzut expres prin indicarea intervalului de timp determinat care se atribuie dobînditorului în temeiul cotei-părți dobîndite. Intervalul de timp va fi exprimat prin referința la prima și ultima zi și lună de folosință exclusivă.

Articolul 577. Valabilitatea actelor încheiate de coproprietar

(1) În privința cotei-părți aferente intervalului de timp ce îi revine ori a unei părți din ea, orice coproprietar poate încheia, în condițiile legii, acte de conservare, de administrare și de dispoziție. Ceilalți coproprietari nu dețin vreun drept de preemțiune în temeiul legii.

(2) Actele de administrare sau de dispoziție care au ca obiect cota-parte din dreptul de proprietate aferentă unui interval de timp care aparține unui alt coproprietar sînt ineficiente în partea în care constituie sau transmit drepturi privitor la acea cotă-parte. Dispozițiile art. 550 alin. (5)-(6) şi 551 se aplică în mod corespunzător.

Articolul 578. Drepturile și obligațiile coproprietarilor

(1) Fiecare coproprietar este obligat să facă toate actele de conservare în așa fel încît să nu împiedice ori să îngreuneze exercitarea drepturilor celorlalți coproprietari. Pentru reparațiile mari, coproprietarul care avansează cheltuielile necesare are dreptul la despăgubiri în raport cu valoarea drepturilor celorlalți coproprietari.

(2) Actele prin care se consumă în tot sau în parte substanța bunului pot fi făcute numai cu acordul celorlalți coproprietari.

(3) La încetarea intervalului, coproprietarul este dator să predea bunul coproprietarului îndreptățit să îl folosească în următorul interval.

(4) Coproprietarii pot încheia un contract de administrare, dispozițiile privind proprietatea comună pe cote-părți aplicîndu-se în mod corespunzător. Clauza din contractul de administrare a bunului imobil care prevede că dobînditorul unei cote-părți aderă de plin drept la contractul de administrare în locul celui care a înstrăinat cota-parte respectivă produce efecte doar din momentul în care acest contract a fost notat în registrul bunurilor imobile.

Articolul 579. Obligația de despăgubire și excluderea

(1) Nerespectarea obligațiilor prevăzute în prezentul capitol atrage plata de despăgubiri.

(2) În cazul în care unul dintre coproprietari tulbură în mod grav exercitarea proprietății periodice, acesta va putea fi exclus, prin hotărîre judecătorească, la cererea coproprietarului vătămat.

(3) Excluderea va putea fi dispusă numai dacă unul dintre ceilalți coproprietari sau un terț cumpără cota-parte a celui exclus.

Articolul 580. Încetarea proprietății periodice

(1) Proprietatea periodică încetează prin distrugerea bunului comun, în temeiul dobîndirii de către o singură persoană a tuturor cotelor-părți din dreptul de proprietate periodică, precum și în alte cazuri prevăzute de lege.

(2) Coproprietarul nu are dreptul de a cere partajul bunului deținut cu titlu de proprietate periodică dacă coproprietarii nu au convenit altfel prin contract. Dreptul coproprietarului de a cere partajul bunului imobil devine opozabil prin notare în registrul bunurilor imobile.

Capitolul V

APĂRAREA DREPTULUI DE PROPRIETATE

Articolul 581. Acțiunea în revendicare

(1) Proprietarul unui bun are dreptul de a i se recunoaște dreptul de proprietate și de a obține sau recupera posesia sa de la oricare persoană care îl stăpînește de fapt, cu excepția cazului în care acea persoană are un drept de a poseda bunul, în sensul art. 484 alin. (3), opozabil proprietarului.

(2) Acțiunea în revendicare se înaintează contra persoanei care exercită stăpînirea de fapt a bunului la data înaintării.

(3) În cazul în care dreptul de proprietate sau un alt drept de a poseda al persoanei față de care s-a înaintat acțiunea în revendicare este înregistrat într-un registru de publicitate cu caracter constitutiv, acțiunea în revendicare nu poate fi admisă dacă nu s-a dispus efectuarea în acel registru, în condițiile legii, a rectificării sau a altei modificări în folosul persoanei care a înaintat acțiunea în revendicare.

(4) Cu toate acestea, dacă hotărîrea judecătorească prin care s-a dispus efectuarea rectificării sau a altei modificări nu este opozabilă, conform legii, titularului unui drept înregistrat în registrul de publicitate cu caracter constitutiv, atunci acestuia nu îi este opozabilă nici hotărîrea judecătorească prin care s-a admis acțiunea în revendicare.

Articolul 582. Excluderea revendicării

Acțiunea în revendicare se respinge dacă, în condițiile stabilite de lege, prin efectul dobîndirii de bună-credință, al uzucapiunii, al accesiunii, al aplicării dispozițiilor privind regimul bunului găsit sau al altui temei prevăzut de lege, proprietarul a pierdut dreptul de proprietate, iar posesorul sau predecesorul său l-a dobîndit.

Articolul 583. Revendicarea bunului după dobîndirea

în temeiul actului juridic lovit de nulitate

absolută sau relativă ori inefficient

(1) În cazul în care bunul a fost dobîndit în temeiul unui act juridic lovit de nulitate absolută sau relativă ori al unui act juridic ineficient în partea îndreptățirii dobînditorului, proprietarul poate exercita acțiunea în revendicare sub rezerva dispozițiilor art. 581 și 582.

(2) Dacă, conform legii, proprietarului care a revendicat îi revine o obligație de a restitui prețul sau chiria primită ori o altă obligație corelativă față de dobînditor, iar această obligație corelativă trebuie executată simultan, dobînditorul, în temeiul art. 914, poate suspenda executarea obligației de restituire a bunului pînă cînd proprietarul se oferă să execute sau execută obligația corelativă ce îi revine.

Articolul 584. Concurența cu alte acțiuni

Dacă între proprietar și posesor există un raport juridic, proprietarul își va recupera bunul în condițiile acelui raport juridic.

Articolul 585. Acțiunea negatorie

(1) Dacă dreptul proprietarului este tulburat în alt mod decît prin uzurpare sau privare de posesie, proprietarul este în drept să ceară instanței să fie apărat. El poate cere, de asemenea, despăgubiri pentru prejudiciul cauzat. Pot fi solicitate despăgubiri şi în cazul în care nu se cere încetarea încălcării sau executarea acestei cerinţe este imposibilă.

(2) Instanța de judecată poate să dispună apărarea proprietarului, în funcție de circumstanțe, prin interzicerea tulburării iminente, interzicerea tulburării curente, precum și înlăturarea consecințelor tulburării din trecut.

(3) Dispoziţiile alin.(1) şi (2) nu se aplică dacă proprietarul trebuie, în temeiul legii sau al drepturilor unor alte persoane care îi sînt opozabile, să admită influenţa asupra bunului.

Capitolul VI

DREPTUL DE VECINĂTATE

Articolul 586. Obligaţia de respect reciproc

Proprietarii terenurilor vecine sau ai altor bunuri imobile învecinate, pe lîngă respectarea drepturilor şi obligaţiilor prevăzute de lege, trebuie să se respecte reciproc. Se consideră vecin orice teren sau alt bun imobil de unde se pot produce influenţe reciproce.

Articolul 587. Influenţa vecină admisibilă

(1) Proprietarul terenului sau al unui alt bun imobil nu poate interzice influenţa pe care o exercită asupra bunului său gazul, aburul, mirosul, funinginea, fumul, zgomotul, căldura, vibraţia sau o altă influenţă similară provenită din terenul vecin dacă nu împiedică proprietarul în folosirea bunului sau dacă încalcă nesemnificativ dreptul acestuia.

(2) Dispoziţiile alin.(1) se aplică şi în cazul în care influenţa este considerabilă, dar este produsă de folosirea obişnuită a unui alt teren şi nu poate fi înlăturată prin măsuri justificate economic. Dacă este obligat să suporte o asemenea influenţă şi dacă aceasta depăşeşte folosirea recunoscută obişnuită în localitatea respectivă şi limitele economice admisibile, proprietarul poate cere proprietarului de teren care cauzează influenţa o compensaţie corespunzătoare în formă bănească.

Articolul 588. Atentarea inadmisibilă

(1) Proprietarul poate cere interzicerea ridicării sau exploatării unor construcţii sau instalaţii despre care se poate afirma cu certitudine că prezenţa şi utilizarea lor atentează în mod inadmisibil asupra terenului său.

(2) Dacă construcţia sau instalaţia a fost ridicată respectîndu-se distanţa de la hotar stabilită de lege, demolarea sau interzicerea exploatării acestora poate fi cerută doar în cazul în care afectarea inadmisibilă s-a produs în mod evident.

Articolul 589. Cererea de înlăturare a pericolului

de prăbuşire

Dacă există pericolul prăbuşirii construcţiei de pe terenul vecin peste terenul său, proprietarul poate cere vecinului să ia măsurile necesare pentru prevenirea acestui pericol.

Articolul 590. Folosirea apelor

(1) Cursurile de apă şi pînza freatică din mai multe terenuri nu pot fi deviate sau manipulate de proprietarul oricărui teren astfel încît cantitatea sau calitatea apei să fie modificată în dezavantajul proprietarului unui alt teren.

(2) Proprietarul terenului inferior nu poate împiedica în nici un fel curgerea firească a apelor provenite de pe terenul superior.

(3) Dacă curgerea apei de pe terenul superior cauzează prejudicii terenului inferior, proprietarul acestuia din urmă poate cere autorizarea instanţei de judecată de a face pe

terenul său lucrările necesare schimbării direcţiei apelor, suportînd toate cheltuielile aferente. La rîndul său, proprietarul terenului superior este obligat să nu efectueze nici o lucrare de natură să agraveze situaţia terenului inferior.

Articolul 591. Regulile speciale de folosire a apei

(1) Proprietarul terenului inferior nu poate împiedica curgerea provocată de proprietarul terenului superior sau de alte persoane, aşa cum este cazul apelor care ţîşnesc pe acest din urmă teren, datorită unor lucrări subterane întreprinse de proprietarul terenului superior, cazul apelor provenite din secarea terenurilor mlăştinoase, al apelor folosite într-un scop casnic, agricol sau industrial, însă numai dacă această curgere precedă vărsarea într-un curs de apă sau într-un şanţ.

(2) În cazul prevăzut la alin.(1), proprietarul terenului superior este obligat să aleagă calea şi mijloacele de scurgere care ar aduce prejudicii minime terenului inferior, rămînînd obligat la plata unei despăgubiri juste şi prealabile către proprietarul acestuia din urmă.

(3) Prevederile alin.(1) şi (2) nu se aplică atunci cînd pe terenul inferior se află o construcţie, împreună cu grădina şi curtea aferentă, sau un cimitir.

Articolul 592. Captarea apei

(1) Proprietarul care vrea să folosească pentru irigarea terenului său apele naturale şi artificiale de care poate dispune în mod efectiv are dreptul ca, pe cheltuiala sa exclusivă, să facă pe terenul riveran opus lucrări utile de captare a apei.

(2) Dispozițiile art. 591 alin. (2) și (3) se aplică în mod corespunzător.

Articolul 593. Surplusul de apă

(1) Proprietarul căruia îi prisoseşte apa pentru necesităţile curente este obligat ca, în schimbul unei juste şi prealabile despăgubiri, să ofere acest surplus proprietarului care nu poate procura apa necesară terenului său decît cu o cheltuială excesivă.

(2) Proprietarul nu poate fi scutit de obligaţia menţionată la alin.(1) pretinzînd că ar putea da surplusului de apă o altă destinaţie decît satisfacerea necesităţilor curente. El poate însă cere proprietarului aflat la nevoie despăgubiri suplimentare cu condiţia că va dovedi existenţa reală a destinaţiei pretinse.

Articolul 594. Conservarea drepturilor dobîndite

ale proprietarului terenului inferior

(1) Proprietarul poate acorda orice întrebuinţare izvorului de pe terenul său cu condiţia de a nu aduce atingere drepturilor dobîndite de proprietarul terenului inferior.

(2) Proprietarul terenului pe care se află izvorul nu poate să-i schimbe cursul dacă prin această schimbare ar lipsi locuitorii unei localităţi de apă pentru necesităţile curente.

Articolul 595. Picătura streşinii

Acoperişul trebuie să fie construit astfel încît apa, zăpada sau gheaţa să cadă exclusiv pe teritoriul proprietarului.

Articolul 596. Fructele căzute

Fructele căzute din pomi sau arbuşti pe terenul vecin aparţin proprietarului acelui teren vecin.

Articolul 597. Rădăcinile şi ramurile de pe terenul

vecin

(1) Proprietarul terenului poate să taie şi să-şi oprească rădăcinile de arbori şi de arbuşti care au pătruns la el de pe terenul vecin. Aceeaşi regulă se aplică şi ramurilor de arbori şi de arbuşti ce atîrnă de pe terenul vecin.

(2) Dreptul prevăzut la alin.(1) nu se acordă proprietarului în cazul în care rădăcinile şi ramurile nu împiedică folosirea terenului său.

Articolul 598. Distanţa pentru construcţii, lucrări

şi plantaţii

(1) Orice construcție, lucrare sau plantație se poate face de către proprietarul terenului numai cu respectarea unei distanțe minime de 60 de cm față de linia de hotar, dacă nu se prevede altfel prin lege sau regulamentul de urbanism, astfel încît să nu se aducă atingere drepturilor proprietarului vecin.

(2) Arborii, cu excepţia celor mai mici de doi metri, a plantaţiilor şi a gardurilor vii, trebuie sădiţi la distanţa stipulată de lege, de regulamentul de urbanism sau de obiceiul locului, dar care să nu fie mai mică de 2 metri de linia de hotar.

(3) În caz de nerespectare a distanţei prevăzute la alin.(1) şi (2), proprietarul vecin este îndreptăţit să ceară demolarea construcției sau scoaterea ori tăierea la înălţimea cuvenită a arborilor, plantaţiilor ori gardurilor pe cheltuiala proprietarului terenului pe care acestea sînt ridicate.

Articolul 599. Depăşirea hotarului terenului învecinat

în cazul construcţiei

(1) Dacă proprietarul unui teren, cu ocazia ridicării unei construcţii, a construit dincolo de limita terenului său, fără a i se putea imputa premeditarea sau culpa gravă, vecinul trebuie să tolereze încălcarea hotarului dacă nu a obiectat pînă sau imediat după depăşirea limitei.

(2) Vecinul prejudiciat prin situaţia prevăzută la alin.(1) trebuie despăgubit cu o rentă în bani, plătită anual, cu anticipaţie.

(3) Cel îndreptăţit la rentă poate pretinde oricînd ca debitorul său să-i achite preţul

porţiunii de teren pe care s-a construit în schimbul transmiterii proprietăţii asupra acesteia.

Articolul 600. Accesul pe terenul altuia

(1) Orice proprietar este obligat ca, după primirea unui aviz scris sau verbal, să permită vecinului accesul pe teritoriul său, după caz, pentru efectuarea şi întreţinerea unei construcţii, plantaţii şi efectuarea unor alte lucrări pe terenul vecin.

(2) Proprietarul care este obligat să permită accesul pe teritoriul său are dreptul la compensarea prejudiciului cauzat doar prin acest fapt şi la restabilirea terenului în starea anterioară.

(3) În cazul în care, datorită unei forţe naturale sau forţe majore, un bun a pătruns pe un teren străin sau a fost transportat acolo, proprietarul terenului trebuie să permită căutarea şi ridicarea bunului, dacă nu a purces el însuşi la căutare sau nu-l restituie. Bunul continuă să aparţină proprietarului său, cu excepţia cazului cînd acesta renunţă la el. Proprietarul terenului poate cere ridicarea bunului străin şi aducerea terenului în situaţia anterioară.

(4) Proprietarul terenului care efectuează şi întreţine construcţii, plantaţii sau execută alte lucrări pe teritoriul său nu are dreptul să pericliteze terenul vecin sau să compromită trăinicia construcţiilor, lucrărilor sau plantaţiilor situate pe acesta.

Articolul 601. Trecerea prin proprietatea străină

(1) Dacă terenul este lipsit de comunicaţie prin orice cale de acces de folosinţă comună, conducte de alimentare cu apă, conducte de energie electrică, gaze, telecomunicaţii şi altele asemenea, proprietarul poate cere vecinilor să-i permită utilizarea terenurilor lor pentru instalarea comunicaţiei necesare.

(2) Trecerea urmează a se face în condiţii de natură să aducă o minimă atingere exercitării dreptului de proprietate asupra terenului. Vecinului al cărui teren este folosit pentru acces trebuie să i se plătească o justă şi prealabilă despăgubire care, prin acordul părţilor, poate fi efectuată sub formă de plată unică.

(3) Despăgubirea datorată conform alin.(2) se dublează atunci cînd lipsa accesului este o urmare a faptei proprietarului care pretinde trecerea.

Articolul 602. Instalarea liniei de demarcare a hotarului

(1) Proprietarul de teren poate cere proprietarului de teren vecin să ia parte la instalarea unui hotar stabil de demarcare sau la restabilirea unui hotar deteriorat.

(2) Cheltuielile pentru demarcare se împart între vecini în mod egal dacă din raporturile existente între ei nu reiese altfel.

Articolul 603. Litigii privind hotarul

(1) Dacă în urma unei dispute este imposibilă determinarea hotarului adevărat, atunci pentru demarcare este decisivă posesiunea de fapt a vecinilor. Dacă posesiunea de fapt nu

poate fi determinată, fiecărui teren îi este anexată o jumătate din porţiunea disputată.

(2) Dacă determinarea hotarului în conformitate cu prevederile alin.(1) duce la un rezultat ce contravine faptelor stabilite, în particular aduce atingere mărimii stabilite a terenului, hotarul se stabileşte, la cererea unei părţi, de către instanţa de judecată.

T i t l u l IV

ALTE DREPTURI REALE

Capitolul I

UZUFRUCTUL

Articolul 604. Noţiunea de usufruct

(1) Uzufructul este dreptul unei persoane (uzufructuar) de a poseda și folosi pentru o perioadă determinată sau determinabilă bunul unei alte persoane (nudul proprietar) şi de a culege fructele bunului, întocmai ca proprietarul, însă cu îndatorirea de a-i conserva substanţa. Uzufructuarul are dreptul de a poseda bunul, nu şi de a-l înstrăina.

(2) Uzufructul poate fi limitat prin excluderea anumitor folosinţe.

(3) Uzufructul se poate constitui, conjugat sau succesiv, în favoarea unei sau mai multor persoane existente la data deschiderii uzufructului.

Articolul 605. Constituirea uzufructului

(1) Uzufructul se poate constitui prin lege sau act juridic. În cazurile prevăzute de lege, uzufructul poate fi constituit prin hotărîre judecătorească.

(2) La constituirea uzufructului se aplică aceleaşi reguli ca şi la înstrăinarea bunurilor care fac obiectul uzufructului.

(3) Obiect al uzufructului poate fi orice bun neconsumptibil care se află în circuit civil, mobil sau imobil, corporal sau incorporal, inclusiv o masă patrimonială, o universalitate de fapt sau o parte din ea.

(4) Uzufructul poartă asupra tuturor accesoriilor bunului dat în uzufruct, precum şi asupra a tot ce se uneşte sau se încorporează în acesta.

Articolul 606. Termenul uzufructului

(1) Uzufructul se instituie cel mult pînă la decesul persoanei fizice sau la lichidarea persoanei juridice în al cărei folos a fost stabilit uzufructul, dacă un termen mai scurt nu este stabilit prin lege sau prin act juridic.

(2) Uzufructul constituit în favoarea unei persoane juridice nu poate depăşi 30 de ani.

(3) Orice act juridic prin care se constituie un uzufruct perpetuu şi transmisibil pentru cauză de moarte sau lichidare a uzufructuarului este lovit de nulitate absolută.

Articolul 607. Acțiunea confesorie a uzufructuarului

(1) Uzufructuarul poate intenta acțiune împotriva oricărei persoane care împiedică exercitarea dreptului de uzufruct, chiar și față de nudul proprietar. Dispozițiile legale privitoare la apărarea dreptului de proprietate se aplică în mod corespunzător acțiunii confesorii a uzufructuarului.

(2) Dreptul la acțiune confesorie este imprescriptibil.

Articolul 608. Cesiunea uzufructului

(1) În absenta unei prevederi contrare, uzufructuarul nu poate ceda dreptul său unei alte persoane fără acordul nudului proprietar.

(2) Uzufructuarul rămîne dator exclusiv față de nudul proprietar numai pentru obligațiile născute înainte de cesiune. Pînă la notificarea cesiunii, uzufructuarul și cesionarul răspund solidar pentru îndeplinirea tuturor obligațiilor fată de nudul proprietar.

(3) După notificarea cesiunii, cesionarul este dator față de nudul proprietar pentru toate obligațiile născute după notificarea cesiunii. În acest caz, uzufructuarului i se aplică, în mod corespunzător, dispozițiile legale din materia fidejusiunii.

(4) După cesiune, dreptul de uzufruct continuă, după caz, pînă la împlinirea termenului inițial sau pînă la decesul uzufructuarului inițial.

Articolul 609. Locațiunea bunului grevat de usufruct

(1) Uzufructuarul poate închiria sau arenda altuia, integral sau în parte, bunul mobil obiect al uzufructului dacă, la momentul constituirii uzufructului, nu a fost stabilit altfel.

(2) Dacă la momentul constituirii uzufructului imobilul nu era dat în chirie sau arendă, uzufructuarul nu are dreptul să-l dea în chirie sau arendă fără acordul nudului proprietar sau fără autorizaţia instanţei de judecată dacă acest drept nu i-a fost acordat expres la momentul constituirii uzufructului.

(3) La stingerea uzufructului, nudul proprietar este obligat să menţină contractele de locaţiune sau de arendă, încheiate în modul stabilit. El poate totuşi să refuze menţinerea în cazul în care:

a) termenul contractului de locaţie sau de arendă depăşeşte, fără consimţământul lui, termenul obişnuit în conformitate cu uzanţele locale;

b) spaţiul comercial a fost dat în chirie pe un termen mai mare de 5 ani;

c) întreprinderea agricolă a fost dată în arendă pe un termen mai mare de 12 ani;

d) un teren agricol a fost dat în arendă pe un termen mai mare de 6 ani;

e) contractul de locaţiune sau de arendă stipulează condiţii neobişnuite, excesive pentru nudul proprietar.

(4) Nudul proprietar pierde dreptul de a refuza menţinerea contractului cînd locatarul sau arendaşul i-a stabilit un termen rezonabil în care nudul proprietar trebuia să declare despre menţinerea sau refuzul de a menţine, iar el a omis să facă aceasta în termenul stabilit.

Articolul 610. Determinarea stării bunului

(1) Uzufructuarul preia bunurile în starea în care acestea se află.

(2) La stabilirea uzufructului asupra unei universalităţi de bunuri, uzufructuarul şi nudul proprietar sînt obligaţi să-şi acorde asistenţă reciprocă în vederea întocmirii inventarului.

(3) Inventarul trebuie să conţină menţiunea despre data întocmirii, să fie semnat de ambele părţi, iar la cererea unei din părţi semnătura trebuie legalizată.

(4) Fiecare parte are dreptul să ceară ca inventarul să fie întocmit de către organul competent.

(5) Partea care cere întocmirea inventarului în condiţiile alin.(4) sau legalizarea semnăturii suportă cheltuielile aferente.

Articolul 611. Preţul, sarcinile şi cheltuielile uzufructului

(1) Uzufructul este gratuit în cazul nestipulării exprese a caracterului oneros.

(2) Cheltuielile şi sarcinile proprietăţii revin nudului proprietar, cu excepţiile prevăzute de lege sau de contract.

(3) Uzufructuarul este ţinut pentru obligaţiile de plată (impozite, taxe) faţă de stat pentru obiectul uzufructului.

Articolul 612. Drepturile uzufructuarului asupra fructelor

(1) Uzufructuarul se bucură de toate fructele pe care le produce obiectul uzufructului dacă nu este stipulat altfel. Fructele obiectului uzufructului trec în proprietatea uzufructuarului la data culegerii lor.

(2) Fructele neculese în momentul deschiderii dreptului la uzufruct sînt ale uzufructuarului, iar cele neculese la sfîrşitul perioadei de uzufruct sînt ale nudului proprietar dacă actul prin care s-a instituit uzufructul nu prevede altfel. Veniturile se consideră percepute zi cu zi şi se cuvin uzufructuarului proporţional duratei uzufructului său. Aceste prevederi sînt aplicabile arenzii, chiriei imobilelor, dividendelor şi dobînzilor obţinute.

Articolul 613. Dreptul de a dispune de bunurile

consumptibile

Dacă uzufructul cuprinde şi bunuri consumptibile, uzufructuarul are dreptul să

dispună de ele, însă cu obligaţia de a restitui bunuri de aceeaşi calitate, cantitate şi valoare sau, dacă este imposibil, să restituie contravaloarea lor de la data stingerii uzufructului.

Articolul 614. Uzufructul creanțelor

(1) Uzufructul asupra unei creanțe este opozabil terților în aceleași condiții ca și cesiunea de creanță.

(2) Dacă uzufructul se răsfrînge asupra unei creanțe care devine scadentă în timpul uzufructului, plata se face uzufructuarului, care eliberează chitanță.

(3) La încheierea uzufructului, tot ceea ce a fost primit ca plată se transmite nudului proprietar.

Articolul 615. Dreptul de vot

(1) Dreptul de vot acordat de o acţiune sau de o altă valoare mobiliară, de o fracţiune din coproprietate sau de un alt bun aparţine uzufructuarului.

(2) Dreptul de vot aparţine nudului proprietar dacă are ca efect modificarea substanţei bunului principal, cum ar fi capitalul social ori bunul deţinut în coproprietate, schimbarea destinaţiei acestui bun sau lichidarea persoanei juridice.

(3) Repartizarea exercitării dreptului de vot în alte condiții decît cele prevăzute la alin. (1) și (2) nu este opozabilă terților, afară de cazul în care aceștia au cunoscut-o în mod expres.

Articolul 616. Drepturile creditorilor

(1) Creditorii uzufructuarului pot urmări drepturile acestuia sub rezerva drepturilor nudului proprietar.

(2) Creditorii nudului proprietar pot urmări drepturile acestuia sub rezerva drepturilor uzufructuarului.

Articolul 617. Dreptul uzufructuarului de a se folosi

de arbori

(1) Uzufructuarul nu are dreptul să taie arborii care cresc pe terenul grevat cu uzufruct, cu excepţia reparării, întreţinerii sau exploatării terenului. El poate dispune de cei care au căzut ori s-au uscat natural.

(2) Uzufructuarul este obligat să înlocuiască, în conformitate cu uzanţele locale sau obişnuinţele nudului proprietar, arborii care au fost distruşi.

Articolul 618. Dreptul uzufructuarului asupra pădurilor

destinate tăierii

(1) Dacă uzufructul cuprinde păduri destinate de proprietarul lor unor tăieri

periodice, uzufructuarul este dator să păstreze ordinea şi cantitatea tăierii, potrivit regulilor stabilite de lege, de nudul proprietar sau potrivit uzanţelor locale, fără ca uzufructuarul să poată pretinde vreo despăgubire pentru părţile lăsate netăiate în timpul uzufructului.

(2) Arborii care se scot din pepinieră fără degradarea acesteia nu fac parte din uzufruct decît cu obligaţia uzufructuarului de a se conforma dispoziţiilor legale şi uzanţelor locale în ceea ce priveşte înlocuirea lor.

(3) Uzufructuarul poate, conformîndu-se dispoziţiilor legale şi uzanţei obişnuite a nudului proprietar, să exploateze părţile de păduri înalte care au fost destinate tăierii regulate, fie că aceste tăieri se fac periodic pe o întindere determinată, fie că se fac numai pentru un număr de arbori aleşi pe toată suprafaţa terenului. În celelalte cazuri, uzufructuarul nu poate tăia arborii înalţi. Va putea însă întrebuinţa, la reparaţiile la care este obligat, arbori căzuţi accidental, chiar să taie arborii trebuincioşi, cu îndatorirea însă de a demonstra, în prezenţa proprietarului, această trebuinţă.

Articolul 619. Dreptul asupra carierelor

(1) În condiţiile legii, uzufructuarul se foloseşte întocmai ca nudul proprietar de carierele care se aflau în exploatare la constituirea dreptului de uzufruct.

(2) Uzufructuarul nu are nici un drept asupra carierelor nedeschise.

Articolul 620. Uzura obiectului uzufructului

Dacă uzufructul poartă asupra unor bunuri care, fără a fi consumptibile, se supun uzurii, uzufructuarul le va folosi ca un bun proprietar şi potrivit destinaţiei lor.

Articolul 621. Obligaţia de informare

(1) Dacă bunul este deteriorat, distrus sau dacă sînt necesare lucrări de reparare, îmbunătăţire a lui ori măsuri de preîntîmpinare a unor pericole, uzufructuarul este obligat să-l informeze imediat pe nudul proprietar.

(2) Uzufructuarul este obligat să denunţe de îndată nudului proprietar orice uzurpare a terenului şi orice contestare a dreptului de proprietate, sub sancţiunea obligării la plata de despăgubiri.

Articolul 622. Obligaţia de păstrare a destinaţiei

bunului

Uzufructuarul este obligat în exercitarea dreptului său să respecte destinaţia dată bunului de nudul proprietar.

Articolul 623. Obligaţia efectuării reparaţiilor

(1) Uzufructuarul este obligat să efectueze reparaţiile de întreţinere a bunului.

(2) În cazul în care uzufructuarul face în legătură cu bunul cheltuieli pe care nu era

obligat să le facă, obligaţia nudului proprietar de a le restitui se determină în funcţie de regulile privind gestiunea de afaceri.

(3) Reparaţiile mari sînt în sarcina nudului proprietar, fără ca acesta să poată fi obligat să le facă.

(4) Sînt reparații mari acelea ce au ca obiect o parte importantă din bun și care implică o cheltuială excepțională, cum ar fi cele referitoare la consolidarea ori reabilitarea construcțiilor privind structura de rezistentă, zidurile interioare și/sau exterioare, acoperișul, instalațiile electrice, termice ori sanitare aferente acestora, la înlocuirea sau repararea motorului ori caroseriei unui automobil sau a unui sistem electronic în ansamblul său.

(5) Reparaţiile mari sînt în sarcina uzufructuarului atunci cînd se datorează neefectuării reparaţiilor de întreţinere.

(6) Uzufructuarul este obligat să-l înştiinţeze pe nudul proprietar despre necesitatea reparaţiilor mari.

(7) Atunci cînd nudul proprietar nu efectuează la timp reparaţiile mari, uzufructuarul le poate face pe cheltuiala sa, nudul proprietar fiind obligat să restituie contravaloarea acestora la stingerea uzufructului.

Articolul 624. Excluderea obligaţiei de reconstruire

Uzufructuarul şi nudul proprietar nu sînt obligaţi să reconstruiască ceea ce s-a distrus datorită vechimii ori unui eveniment în afara controlului lor.

Articolul 625. Plata primelor de asigurare

Dacă bunul este asigurat, pe durata uzufructului primele de asigurare sînt plătite de uzufructuar.

Articolul 626. Modificarea sau stingerea dreptului

grevat

Dreptul grevat cu uzufruct poate fi modificat sau stins prin act juridic numai cu acordul uzufructuarului.

Articolul 627. Dreptul de dispoziţie şi de exercitare

a acţiunilor de apărare

Sub rezerva dreptului de uzufruct, nudul proprietar este în drept să înstrăineze bunul, să-l greveze cu sarcini şi să exercite toate acţiunile de apărare a dreptului de proprietate.

Articolul 628. Obligaţia nudului proprietar de a garanta

drepturile uzufructuarului

Nudul proprietar este obligat să se abţină de la orice act juridic şi faptă prin care ar împiedica sau ar tulbura uzufructuarul în exerciţiul liber şi deplin al dreptului său, să garanteze uzufructuarul împotriva evicţiunii, să despăgubească uzufructuarul în cazul în care, prin fapta sa, a micşorat valoarea uzufructului.

Articolul 629. Plata datoriilor aferente patrimoniului

grevat cu usufruct

(1) Dacă uzufructuarul universal ori cu titlu universal plăteşte datoriile aferente masei patrimoniale sau părţii din masă grevate cu uzufruct, nudul proprietar trebuie să restituie, la stingerea uzufructului, sumele avansate fără nici o dobîndă.

(2) În cazul în care uzufructuarul nu plăteşte datoriile prevăzute la alin.(1), nudul proprietar poate, la alegere, să le plătească sau să vîndă o parte suficientă din bunurile date în uzufruct. Dacă nudul proprietar plăteşte aceste datorii, uzufructuarul datorează dobînzi pe toata durata uzufructului.

(3) Dacă plata datoriilor nu se face în modul prevăzut la alin.(1) şi (2), creditorii pot urmări bunurile date în uzufruct.

Articolul 630. Descoperirea unei comori

Dreptul uzufructuarului nu se extinde asupra drepturilor nudului proprietar cu privire la comoara descoperită în bun.

Articolul 631. Stingerea uzufructului

(1) Uzufructul se stinge la expirarea termenului pentru care este constituit, prin întrunirea în aceeaşi persoană a calităţii de proprietar şi a celei de uzufructuar, prin renunţarea uzufructuarului la dreptul său, prin moartea sau, după caz, lichidarea uzufructuarului.

(2) Uzufructul încetează şi în cazul în care s-a desființat titlul de proprietate al celui care a instituit uzufructul ori cînd a intervenit rezoluțiunea contractului prin care s-a instituit uzufructul.

Articolul 632. Stingerea uzufructului la cererea

nudului proprietar

Uzufructul poate înceta la cererea nudului proprietar atunci cînd uzufructuarul abuzează de folosinţa bunului, îi aduce stricăciuni ori îl lasă să degradeze neefectuînd reparațiile la care este ținut.

Articolul 633. Stingerea uzufructului în cazul

distrugerii bunului

(1) Uzufructul se stinge în cazul în care bunul a fost distrus în întregime într-un eveniment în afara controlului uzufructuarului. Dacă bunul este distrus în parte, uzufructul continuă asupra părţii rămase.

(2) Uzufructul va continua asupra indemnizaţiei de asigurare dacă aceasta nu este folosită pentru repararea bunului.

Articolul 634. Efectul stingerii uzufructului

(1) La stingerea uzufructului, uzufructuarul este obligat să restituie nudului proprietar, în starea în care se află, bunurile pe care le deţine în virtutea dreptului său de uzufruct.

(2) În cazul pieirii sau al deteriorării bunului din culpa uzufructuarului, acesta este obligat să despăgubească proprietarul.

(3) În cazul în care uzufructul este înregistrat într-un registru de publicitate, uzufructul stins trebuie radiat.

Capitolul II

DREPTUL DE UZ ŞI DREPTUL DE ABITAŢIE

Articolul 635. Dispoziţii generale cu privire la dreptul

de uz şi la dreptul de abitaţie

(1) Uz este dreptul real asupra bunului altuia, în virtutea căruia uzuarul poate poseda și folosi bunul şi culege fructele lui necesare pentru nevoile proprii şi ale familiei sale.

(2) Titularul dreptului de abitaţie are dreptul să locuiască în locuinţa unei alte persoane împreună cu soţul şi copiii săi chiar dacă nu a fost căsătorit sau nu avea copii la data la care s-a constituit abitaţia, precum și împreună cu părinții ori cu alte persoane aflate în întreținere.

(3) Uzul şi abitaţia se constituie în temeiul unui act juridic ori al legii.

(4) Actul prin care este instituit uzul poate limita sau extinde dreptul de uz. Uzuarul nu poate pretinde la mai multe fructe decît la cele care se cuvin pentru nevoile proprii şi ale familiei sale dacă actul nu prevede altfel.

Articolul 636. Exercitarea dreptului de uz şi a dreptului

de abitaţie

(1) Dreptul de uz şi de abitaţie nu poate fi cedat, iar bunul care face obiectul acestor drepturi nu poate fi închiriat sau arendat.

(2) Uzuarul şi titularul dreptului de abitaţie suportă cheltuielile de cultură sau de întreţinere proporţional părţii de care se foloseşte.

Articolul 637. Dreptul de folosire a facilităţilor commune

Uzuarul sau titularul dreptului de abitaţie al cărui drept poartă numai asupra unei părţi din bun are dreptul să folosească facilităţile destinate uzului comun.

Articolul 638. Aplicarea dispoziţiilor privitoare la usufruct

Dispoziţiile privitoare la uzufruct se aplică în modul corespunzător uzului şi abitaţiei.

Capitolul III

SERVITUTEA

Articolul 639. Dispoziţii generale cu privire la servitude

(1) Servitute este sarcina care grevează un imobil (imobilul aservit) pentru uzul sau utilitatea imobilului unui alt proprietar (imobilul dominant). Utilitatea poate consta în sporirea confortului imobilului dominant ori poate rezulta din destinaţia lui economică.

(2) Obligaţia de a face ceva poate fi conexată la o servitute şi impusă proprietarului imobilului aservit. Această obligaţie este accesorie servituţii şi nu poate fi stipulată decît în favoarea sau pentru exploatarea imobilului.

(3) Dispozițiile prezentului capitol se aplică în mod corespunzător cînd servitutea grevează un alt imobil decît un teren.

Articolul 640. Condiţiile servituţii

(1) La realizarea servituţii, persoana împuternicită trebuie să respecte interesele proprietarului imobilului aservit.

(2) Părțile pot să prevadă obligația proprietarului imobilului dominant de a plăti, la anumite perioade, o recompensă (compensație) proprietarului imobilului aservit.

(3) Schimbarea proprietarului imobilului dominant sau al imobilului aservit, precum şi divizarea imobilelor, nu afectează dreptul de servitute.

(4) Servitutea se poate constitui în vederea asigurării unei utilităţi viitoare a imobilului dominant.

(5) Servitutea constituită asupra unei construcţii ce se va edifica ori asupra unui imobil ce va fi dobîndit se naşte numai la data edificării ori dobîndirii.

(6) Un imobil grevat cu uzufruct sau superficie poate fi grevat cu servitute numai cu acordul uzufructuarului sau al superficiarului.

Articolul 641. Clasificarea servituţilor

(1) Aparente sînt servituţile care se cunosc prin semne exterioare, iar neaparente – cele care nu se atestă prin astfel de semne.

(2) Continue sînt servituţile al căror exerciţiu este sau poate fi continuu fără a fi necesară fapta omului, iar necontinue – cele pentru a căror existenţă este necesară fapta omului.

(3) Pozitive sînt servituţile care îndreptăţesc pe proprietarul imobilului dominant să facă în mod direct anumite acte de folosinţă pe imobil aservit, iar negative – cele care impun proprietarului imobilului aservit anumite restricţii în exerciţiul dreptului său de proprietate.

Articolul 642. Constituirea servituţii

(1) Servitutea poate fi constituită prin destinaţia stabilită de proprietar, prin acte juridice ori prin uzucapiune.

(2) Contractul prin care se constituie servitutea se încheie în formă autentică.

(3) Servitutea se constituie prin înregistrarea ei în registrul bunurilor imobile.

Articolul 643. Constituirea servituţii prin destinaţia

stabilită de proprietar

Servitutea prin destinaţia stabilită de proprietar este constatată printr-un înscris al proprietarului de imobil care, în vederea unei eventuale parcelări, instituie imediat natura, scopul şi situaţia servituţii unei părţi din imobil în favoarea altor părţi.

Articolul 644. Dobîndirea servituților prin uzucapiune

(1) Orice servitute se poate dobîndi prin uzucapiunea prevăzută la art. 524.

(2) Numai servitutea pozitivă se poate dobîndi prin uzucapiunea prevăzută la art. 526, care se aplică în mod corespunzător.

Articolul 645. Exercitarea servituţii

(1) Sarcina pe care o instituie servitutea asupra imobilului aservit constă în obligaţia proprietarului de a permite efectuarea anumitor acţiuni pe imobil său, deasupra acestuia sau sub pămînt. Servitutea poate consta şi din obligaţia proprietarului de a se abţine de la anumite acţiuni în favoarea proprietarului imobilului dominant.

(2) Servitutea se extinde asupra a tot ceea ce este necesar pentru exercitarea ei.

(3) Dacă servitutea s-a exercitat benevol şi fără obiecţii în termen de cel puţin 3 ani, atunci, în cazul apariţiei unor litigii între proprietari, această modalitate de exercitare poate servi ca temei determinant la soluţionarea litigiului.

(4) Proprietarul imobilului aservit este obligat să se abţină de la orice act care limitează ori împiedică exerciţiul servituţii. Astfel, nu va putea schimba starea locurilor ori strămuta exercitarea servituţii în alt loc.

(5) Proprietarul imobilului aservit poate indica, pentru exercitarea dreptului de

servitute, o altă parte a imobilului decît cea indicată la alin. (3), dar numai în cazul în care o astfel de transferare nu prejudiciază proprietarul imobilului dominant. Cheltuielile aferente transferării sînt suportate de proprietarul imobilului aservit.

(6) Dreptul de servitute al proprietarului imobilului dominant trebuie să fie exercitat astfel încît să creeze cît mai puţine dificultăţi proprietarului imobilului aservit.

Articolul 646. Abandonarea imobilului aservit

În toate cazurile în care, conform contractului, cheltuielile lucrărilor de exercitare şi conservare a servituţilor revin proprietarului imobilului aservit, acesta se va putea exonera de obligaţie abandonînd în folosul proprietarului imobilului dominant partea din imobil aservit necesară exercitării servituţii.

Articolul 647. Drepturile proprietarului imobilului dominant

(1) Proprietarul imobilului dominant este în drept să se folosească de servitute, să efectueze pe imobilul aservit orice lucrare necesară exercitării dreptului de servitute, să conserve dreptul de servitute dacă contractul nu prevede altfel.

(2) În lipsa unei prevederi contrare, proprietarul imobilului dominant poate lua toate măsurile şi poate face, pe cheltuiala sa, toate lucrările de exercitare şi conservare a servituţii. Cheltuielile de efectuare a acestor lucrări revin celor doi proprietari, proporţional avantajelor pe care le obţin, în măsura în care lucrările efectuate pentru exerciţiul servituţii sînt necesare şi de ele profită inclusiv imobilul aservit.

(3) Proprietarul imobilului dominant poate înlătura toate construcţiile şi plantaţiile pe care le-a amplasat pe imobilul aservit, în cazul necesităţii de readucere a acestuia la stare normală pentru exploatare, şi trebuie să o facă la cererea proprietarului imoilului aservit.

Articolul 648. Obligaţiile proprietarului imobilului dominant

(1) Proprietarul imobilului dominant este obligat să întreţină construcţiile şi plantaţiile amplasate pe imobilul aservit în măsura în care asigură prin aceasta interesele imobilului aservit.

(2) Proprietarul imobilului dominant este obligat să repare daunele aduse proprietarului imobilului aservit.

(3) Dacă dreptul de servitute este instituit în favoarea a doi sau mai mulţi proprietari de imobile dominante, obligaţia de întreţinere a construcţiilor şi plantaţiilor amplasate pe imobilul aservit şi de reparare a daunelor, cauzate proprietarului imobilului aservit, aparţine proporţional beneficiului fiecărui proprietar de imobil dominant dacă legea sau actul prin care s-a constituit servitutea nu prevede altfel.

Articolul 649. Drepturile asupra construcţiilor şi plantaţiilor

Proprietarul imobilului aservit nu are nici un drept asupra construcţiilor şi plantaţiilor amplasate pe imobilul său de proprietarul imobilului dominant.

Articolul 650. Concurenţa mai multor drepturi

Dacă servitutea unui imobil concurează cu o altă servitute sau cu un alt drept real de folosire a imobilului, astfel încît aceste drepturi nu pot fi exercitate concomitent, total sau parţial, avînd acelaşi rang de prioritate, fiecare persoană îndreptăţită poate cere stabilirea unei ordini de exercitare care ar corespunde în mod echitabil binelui tuturor persoanelor interesate.

Articolul 651. Temeiurile de stingere a servituţii

(1) Servitutea se stinge în caz de:

a) consolidare, cînd ambele imobile ajung să aibă acelaşi proprietar;

b) renunţare a proprietarului imobilului dominant;

c) expirare a termenului ori intervenire a rezoluțiunii contractului prin care s-a instituit servitutea;

d) răscumpărare;

e) imposibilitate definitivă de exercitare;

f) neuz pentru o perioadă de 10 ani;

g) dispariţie a oricărei utilităţi a lor;

h) expropriere a imobilului aservit dacă servitutea este contrară utilităţii publice căreia îi va

fi afectat bunul expropriat.

(2) Servitutea stinsă urmează a fi radiată din registrul bunurilor imobile.

Articolul 652. Calcularea termenului de neuz

(1) Termenul prevăzut la art.651 lit.f) începe să curgă de la data ultimului act de exerciţiu al servituţilor necontinue ori de la data unui act contrar servituţilor continue.

(2) Exercitarea servituţii de către un coproprietar ori de către un uzufructuar sau superficiar face să se întrerupă termenul faţă de ceilalţi coproprietari ori, după caz, faţă de nudul proprietar.

Articolul 653. Răscumpărarea servituţii de trecere

(1) Servitutea de trecere poate fi răscumpărată de proprietarul imobilului aservit dacă există o disproporţie vădită între utilitatea pe care o procură imobilului dominant şi inconvenientele sau deprecierea provocată imobilului aservit.

(2) În caz de neînţelegere între părţi, instanţa de judecată poate pronunța o hotărîre care ține loc de contract de răscumpărare a servituții. La stabilirea preţului de

răscumpărare, instanţa va ţine cont de vechimea servituţii şi de schimbarea valorii celor două imobile.

Capitolul IV

SUPERFICIA

Articolul 654. Noţiunea de superficie

(1) Superficie este dreptul real imobiliar de a poseda și folosi terenul altuia în vederea edificării şi exploatării unei construcţii a superficiarului, deasupra şi sub acest teren, sau a exploatării unei construcţii existente a superficiarului. Acest drept este alienabil, se transmite prin succesiune şi poate fi obiect al unui contract de locaţiune.

(2) Dacă nu se prevede altfel, dreptul de superficie nu se poate exercita decît asupra suprafeţei construite sau asupra suprafeţei pe care urmează să se ridice construcţia, precum şi asupra suprafeţei neconstruite, necesare, potrivit naturii sau destinaţiei construcţiei, exploatării ei normale.

(3) Întinderea dreptului superficiarului de a folosi terenul grevat este stabilită prin contract sau lege. În lipsa unor prevederi contractuale, terenul este grevat cu servitutea necesară exercitării dreptului de superficie. Servitutea încetează la stingerea dreptului de superficie.

(4) Asupra dreptului de superficie se aplică în modul corespunzător regulile dreptului de proprietate asupra imobilelor dacă legea nu prevede altfel.

(5) Construcţia este o parte componentă esenţială a dreptului de superficie. Dreptul de proprietate asupra construcției ridicate pe terenul grevat de superficie este exercitat de către superficiar pe durata existenței dreptului de superficie. În cazul în care construcția a fost înregistrată în registrul bunurilor imobile, superficiarul va fi arătat ca proprietar al construcției pe durata existenței dreptului de superficie.

(6) Dreptul de superficie nu poate fi constituit sub condiţie rezolutorie.

(7) Dreptul de superficie nu poate fi limitat la o parte din construcţie.

Articolul 655. Constituirea dreptului de superficie

(1) Dreptul de superficie se naşte în temeiul unui act juridic sau al unei dispoziţii legale, fiind opozabil terţilor din momentul înregistrării în registrul bunurilor imobile.

(2) Dreptul de superficie se constituie pentru un termen de 99 de ani dacă nu a fost stabilit un alt termen. La împlinirea termenului, dreptul de superficie poate fi reînnoit.

(3) Superficia se poate înregistra și în temeiul unui act juridic prin care proprietarul întregului imobil a transmis exclusiv construcția ori a transmis terenul și construcția, în mod separat, către două persoane, chiar dacă nu s-a stipulat expres constituirea superficiei.

(4) În situația în care s-a construit pe terenul altuia, superficia se poate înregistra pe

baza renunțării proprietarului terenului la dreptul de a invoca accesiunea, în favoarea constructorului. De asemenea, ea se poate înregistra în folosul unui terț pe baza cesiunii dreptului de a invoca accesiunea.

Articolul 656. Dreptul de superficie în cazul demolării

sau pieirii construcţiei

Dreptul de superficie nu se stinge prin demolarea sau pieirea construcţiei.

Articolul 657. Rangul superficiei

Dreptul de superficie se înregistrează în registrul bunurilor imobile numai cu rangul întîi.

Rangul nu poate fi modificat.

Articolul 658. Exercitarea dreptului de superficie

(1) Superficiarul poate dispune în mod liber de dreptul său de superficie. În cazul unei construcţii existente, superficiarul poate înstrăina ori ipoteca superficia și construcția numai împreună.

(2) În caz de vînzare a construcției de către superficiar, proprietarul terenului are dreptul de preemțiune.

Articolul 659. Obligaţia superficiarului de a plăti

o redevenţă

(1) Dacă actul juridic nu prevede altfel, superficiarul datorează proprietarului terenului, sub formă de rate lunare, o sumă egală cu chiria stabilită pe piaţă, ţinînd seama de natura terenului, de zona în care se află el, de destinaţia construcţiei, precum şi de orice alte criterii de determinare a contravalorii folosinţei. Redevenţa se determină la data constituirii superficiei.

(2) Redevenţa poate fi ajustată la cererea uneia din părţi, în cazul în care condiţiile economice fac ca neajustarea să fie inechitabilă. Măsura ajustării se va aprecia ţinîndu-se seama de schimbarea condiţiilor economice şi de principiul echităţii.

Articolul 660. Stingerea dreptului de superficie

Dreptul de superficie se stinge:

a) la expirarea termenului ori dacă a intervenit rezoluțiunea contractului prin care s-a instituit superficia;

b) prin consolidare, dacă terenul şi construcţia devin proprietatea aceleiaşi persoane;

c) prin pieirea construcției, dacă există stipulație expresă în acest sens;

d) în alte cazuri prevăzute de lege.

Articolul 661. Stingerea dreptului de superficie la cererea

proprietarului terenului

Dacă superficiarul nu a ridicat construcţia în termenul specificat în actul juridic privind instituirea superficiei sau dacă încalcă obligaţia privind conservarea construcţiei, proprietarul terenului are dreptul să ceară stingerea dreptului de superficie.

Articolul 662. Efectele stingerii dreptului de superficie

(1) În cazul prevăzut la art. 660 lit. a), construcția care făcea obiectul dreptului de superficie, din data stingerii superficiei, devine de drept parte componentă a terenului conform art. 460, aparținînd proprietarului terenului, iar dreptul superficiarului asupra terenului și construcției se radiază. Proprietarului terenului îi incumbă obligația de a plăti o despăgubire egală cu valoarea de piață a acesteia de la data expirării termenului. Superficiarul nu are dreptul, la stingerea dreptului de superficie, să demoleze construcția sau părți ale ei. Superficiarul este obligat să remită proprietarului terenului actele aferente ridicării construcției.

(2) Cînd construcția nu există în momentul constituirii dreptului de superficie, iar valoarea acesteia este egală sau mai mare decît aceea a terenului, proprietarul terenului poate cere obligarea superficiarului să cumpere terenul la valoarea de piață pe care acesta ar fi avut-o dacă nu ar fi existat construcția. Superficiarul poate refuza să cumpere terenul dacă ridică, pe cheltuiala sa, construcția clădită pe teren și repune terenul în situația anterioară.

(3) În absenta unei înțelegeri contrare încheiate cu proprietarul terenului, drepturile reale limitate consimțite de superficiar se sting în momentul încetării dreptului de superficie. Ipotecile care grevează dreptul de superficie se strămută de drept asupra despăgubirii primite de la proprietarul terenului în cazul prevăzut la alin. (1), se extind de drept asupra terenului în cazul prevăzut la alin. (2) enunțul întîi sau se strămută de drept asupra materialelor în cazul prevăzut la alin. (2) enunțul al doilea.

(4) Ipotecile constituite cu privire la teren pe durata existenței superficiei nu se extind și la construcție în momentul încetării dreptului de superficie în cazul prevăzut la alin. (1). Ele se strămută de drept asupra sumei de bani primite de proprietarul terenului în cazul prevăzut la alin. (2) enunțul întîi sau se extind de drept cu privire la întregul teren în cazul prevăzut la alin. (2) enunțul al doilea.

Articolul 663. Garanţia pentru despăgubire

(1) Superficiarul are dreptul de retenţie a construcţiei pînă la plata despăgubirii.

(2) Pretenţia în despăgubire este garantată cu teren în loc de superficie şi cu rangul acesteia.

Articolul 664. Efectele încetării superficiei prin consolidare

(1) În cazul în care dreptul de superficie s-a stins prin consolidare, în absența unei stipulații contrare, drepturile reale limitate constituite asupra drepturilor superficiarului se mențin pe durata pentru care au fost constituite, dar nu mai tîrziu de expirarea termenului inițial al superficiei.

(2) Ipotecile născute pe durata existenței superficiei se mențin fiecare în funcție de obiectul asupra cărora s-au constituit.

Articolul 665. Efectele încetării superficiei prin

pieirea construcției

(1) În cazul stingerii dreptului de superficie prin pieirea construcției, drepturile reale care grevează dreptul de superficie se sting, dacă legea nu prevede altfel.

(2) Ipotecile născute cu privire la nuda proprietate asupra terenului pe durata existenței dreptului de superficie se mențin asupra dreptului de proprietate reîntregit.

Articolul 666. Subrogarea în contractele în curs

de executare

La stingerea dreptului de superficie, proprietarul terenului se subrogă superficiarului în contractele de locaţiune şi arendă în curs de executare.

Capitolul V

GAJUL

Secțiunea 1

Dispoziții generale

Articolul 667. Noțiunea de gaj

(1) Gajul este dreptul real în al cărui temei titularul (creditorul gajist) poate pretinde, din valoarea obiectului gajului, satisfacerea creanțelor sale garantate cu preferință față de ceilalți creditori ai titularului obiectului gajului (debitorul gajist).

(2) Valabilitatea gajului depinde de valabilitatea obligației garantate prin gaj.

(3) Gajul se constituie în vederea garantării executării obligației și reprezintă un raport de drept accesoriu față de obligația garantată, fiind condiționat în timp de durata acesteia, dacă legea sau contractul de gaj nu prevede altfel.

Articolul 668. Debitorul gajist

(1) Este debitor gajist orice persoană fizică sau juridică care este proprietar, un alt posesor sau uzufructuar legal al bunurilor depuse în gaj și care are dreptul de a înstrăina aceste bunuri.

(2) Poate fi debitor gajist atît debitorul obligației garantate, cît și un terț (numit garantul gajist sau, după caz, garantul ipotecar).

(3) Bunurile proprietate comună pot fi gajate doar cu acordul tuturor coproprietarilor, fiecare din coproprietari devenind în acest caz codebitor gajist.

(4) Societățile comerciale și întreprinderile gajează bunurile lor în conformitate cu documentele de constituire.

(5) Cota-parte din proprietatea comună pe cote-părți poate fi gajată fără acordul celorlalți coproprietari dacă contractul între coproprietari nu prevede altfel. În cazul imobilelor, mențiunea cu privire la necesitatea unui asemenea acord urmează a fi notată în registrul bunurilor imobile.

(6) Cel care are asupra bunului un drept afectat de modalități sau susceptibil de nulitate poate constitui doar un gaj afectat de aceleași modalități sau condiții de nulitate.

(7) Dacă dreptul de dispoziție asupra unui bun necesită acordul (încuviințarea, autorizarea etc.) unui terț, acest acord este necesar și pentru constituirea gajului asupra bunului respectiv.

(8) Bunul aflat în proprietatea unor persoane fizice în privința cărora s-a instituit o măsură de ocrotire judiciară sau în proprietatea minorilor poate fi gajat cu respectarea condițiilor necesare pentru înstrăinare, dacă legea nu prevede altfel.

Articolul 669. Garantul gajist (garantul ipotecar)

(1) Debitorul și garantul gajist, în calitatea sa de debitor gajist, pot conveni asupra condițiilor de garantare a executării obligațiilor debitorului de către garantul gajist, precum și asupra obligațiilor debitorului față de garantul gajist în cazul exercitării dreptului de gaj de către creditorul gajist. Lipsa unui asemenea acord scris între debitor și garantul gajist nu influențează valabilitatea gajului.

(2) Garantul gajist nu poate opune creanțele sale față de debitor satisfacerii creanțelor creditorului gajist din contul bunului gajat.

(3) În cazul în care creanțele creditorului gajist sînt satisfăcute de către garantul gajist, inclusiv din contul bunului gajat, se aplică dispozițiile legale cu privire la subrogație. După ce garantul gajist execută obligația debitorului, primul are dreptul să solicite, în condițiile legii, de la creditorul gajist dovada executării obligației.

Articolul 670. Creditorul gajist (creditor ipotecar)

Este creditor gajist (creditor ipotecar) persoana în a cărei favoare s-a constituit gajul.

Articolul 671. Tipurile de gaj

(1) Gajul se constituie asupra unui bun mobil sau imobil ori asupra unei universalități de bunuri mobile.

(2) Gajul bunurilor imobile este denumit ipotecă. Dispozițiile privitoare la gaj se aplică în mod corespunzător ipotecii în măsura în care nu contravin dispozițiilor speciale cu privire la ipotecă.

(3) Gajul bunurilor mobile are loc cu sau fără deposedarea de ele.

(4) Gajul bunului mobil cu deposedare este denumit amanet.

Articolul 672. Indivizibilitatea gajului

(1) Gajul este indivizibil chiar dacă bunul gajat sau obligația este divizibilă.

(2) Gajul este indivizibil și subzistă integral asupra tuturor bunurilor grevate, asupra fiecăruia dintre ele și asupra tuturor părților lor chiar și în cazul în care bunul sau obligația sînt divizibile.

Secțiunea a 2-a

Apariția, înregistrarea și stingerea gajului

Articolul 673. Temeiul și momentul apariției gajului

(1) Gajul apare doar în condițiile și în formele stabilite de prezentul cod.

(2) Gajul este convențional sau legal.

(3) Ipoteca apare în momentul înregistrării. Gajul bunurilor mobile fără deposedare apare în momentul înregistrării sau, în cazul gajului asupra dreptului privind mijloacele bănești în conturi bancare, prin control, în conformitate cu art. 699 alin. (2). Dispozițiile legale referitoare la gajul asupra dreptului privind mijloacele bănești în conturi bancare se aplică în mod corespunzător și gajului asupra dreptului privind mijloacele bănești în conturile deschise la alți prestatori de servicii de plată decît o bancă. În acest caz, trimiterile la bancă se vor citi ca trimiteri la respectivul prestator de servicii de plată.

(4) Cheltuielile legate de înregistrarea gajului, precum și cele legate de modificarea contractului de gaj și înregistrarea acestor modificări, sînt suportate de debitorul gajist, cu excepția cazurilor în care contractul de gaj prevede altfel.

(5) Amanetul apare în momentul dobîndirii posesiei asupra bunului.

Articolul 674. Înregistrarea gajului fără deposedare

(1) Ipoteca se înregistrează în registrul bunurilor imobile. În cazul în care modificarea contractului de ipotecă conduce la modificarea datelor înregistrate în registrul bunurilor imobile, modificările respective trebuie înregistrate conform procedurii stabilite pentru înregistrarea ipotecii.

(2) Gajul bunurilor mobile fără deposedare, cu excepția gajului constituit prin control în conformitate cu dispozițiile art. 699 alin. (2), se înregistrează în registrul garanțiilor reale mobiliare (registrul garanțiilor).

Articolul 675. Stingerea gajului

(1) Gajul se stinge prin stingerea obligației a cărei executare acesta o garanta.

(2) Amanetul se stinge odată cu încetarea posesiei.

(3) Gajul se stinge în urma pieirii bunului gajat, scoaterii acestuia din circuitul civil, dacă aceste evenimente se produc asupra bunului în întregime.

(4) Gajul asupra bunului mobil încorporat unui imobil subzistă cu titlu de ipotecă sub condiția înregistrării în registrul bunurilor imobile chiar dacă bunul mobil și-a schimbat natura.

Acest gaj are rang de prioritate stabilit conform înregistrării anterioare.

(5) Gajul se stinge și în cazul:

a) acordului scris al creditorului gajist de a radia gajul;

b) expirării termenului pentru care a fost constituit gajul;

c) vînzării în cadrul exercitării dreptului de gaj;

d) altor situații prevăzute de lege.

(6) Cererea de radiere a gajului înregistrat sau a ipotecii se depune la registrul corespunzător de către creditorul gajist sau de către orice persoană interesată, cu acordul scris al creditorului gajist. Cazurile în care nu este nevoie de acordul creditorului gajist pentru radierea gajului sînt stabilite de legislație.

Secțiunea a 3-a

Obiectul și întinderea gajului

Articolul 676. Dispoziții generale privind obiectul

și întinderea gajului

(1) Obiect al gajului poate fi orice bun corporal sau incorporal, prezent sau viitor, determinat individual sau generic, sau o universalitate de bunuri, cu excepția bunurilor scoase din circuit civil, bunurilor inalienabile sau insesizabile. Obiect al gajului poate fi orice drept patrimonial, inclusiv dreptul de creanță al debitorului gajist față de creditorul gajist.

(2) Prin universalitate de bunuri, în sensul alin. (1), se înțelege o totalitate de bunuri mobile, prezente sau viitoare, corporale sau incorporale, descrise în mod general.

(3) Dreptul de gaj se extinde și asupra accesoriilor bunului gajat dacă contractul nu prevede altfel.

(4) Gajul se extinde asupra oricărui bun care se unește prin accesiune cu bunul gajat, precum și asupra oricăror altor îmbunătățiri aduse lui.

(5) Nu pot constitui obiect al gajului drepturile legate nemijlocit de persoana debitorului gajist și nici drepturile a căror cesiune este interzisă de lege.

(6) Deținerea calificată de acțiuni ale băncilor din Republica Moldova poate constitui obiect al gajului doar cu aprobarea prealabilă a Băncii Naționale a Moldovei.

(7) Nu pot fi gajate separat bunurile care, în temeiul legii, nu pot fi înstrăinate separat. Nu poate fi obiect al gajului o parte a bunului indivizibil.

(8) Obiect al gajului poate fi dreptul asupra mijloacelor bănești în monedă națională și în valută străină:

a) aflate și care vor intra în conturi bancare, prin gaj fără deposedare;

b) sub formă de monede metalice jubiliare și comemorative, inclusiv cele ce conțin metale prețioase, prin gaj cu deposedare (amanet).

Articolul 677. Obiectul ipotecii

(1) Obiectul ipotecii poate fi unul sau mai multe bunuri imobile prezente sau viitoare ce pot fi individualizate prin numere cadastrale separate. Dispozițiile privind ipoteca se aplică în mod corespunzător în cazul ipotecării drepturilor reale limitate dacă legea nu interzice ipotecarea lor.

(2) Obiectul ipotecii este determinat prin denumirea bunului, numărul său cadastral, locul aflării, precum și printr-o descriere suficientă pentru identificarea acestuia.

(3) Prin contract poate fi prevăzută extinderea ipotecii asupra bunurilor imobile ce vor fi dobîndite sau construite în viitor, conform legii.

(4) Bunul imobil ipotecat rămîne în proprietatea debitorului ipotecar. Contractul de ipotecă poate prevedea folosirea obiectului ipotecii de către creditorul ipotecar.

(5) Riscul pieirii sau al deteriorării fortuite a obiectului ipotecii este suportat de către debitorul ipotecar, dacă contractul de ipotecă nu prevede altfel.

(6) Ipoteca asupra terenului se extinde asupra construcțiilor capitale existente și viitoare, precum și asupra construcțiilor nefinalizate amplasate pe acesta, cu excepția celor care se află în proprietatea terților.

(7) Cota-parte din părțile comune ale bunului imobil, deținute cu drept de proprietate comună (teren, acoperiș, scări, subsol etc.) aferentă unei încăperi izolate, este ipotecată împreună cu încăperea respectivă fără acordul celorlalți coproprietari ai spațiilor comune.

Articolul 678. Evaluarea obiectului ipotecii

Valoarea de piață și de înlocuire a obiectului ipotecii trebuie să fie stabilită printr-un raport de evaluare întocmit de către un evaluator, în conformitate cu legislația privind activitatea de evaluare.

Articolul 679. Bunuri de substituire și despăgubiri

(1) Dacă, în condițiile legii, încetează dreptul de proprietate al debitorului gajist asupra bunului gajat, gajul se extinde de plin drept asupra bunului de substituire sau despăgubirii datorate debitorului gajist, dacă contractul de gaj nu prevede altfel. În acest caz, rangul de prioritate al gajului asupra bunului de substituire sau despăgubirii va fi determinat de momentul apariției gajului asupra bunului a cărui proprietate a încetat.

(2) Gajul se extinde asupra despăgubirilor de asigurare, cu excepția situației în care cazul asigurat a avut loc din culpa creditorului gajist sau dacă contractul de gaj prevede altfel.

(3) În cazul în care cunosc despre existența gajului asupra bunului, persoanele care datorează sumele de despăgubire sînt obligate să înștiințeze creditorul gajist, la adresa indicată în registrul garanțiilor sau, în cazul ipotecii, în registrul bunurilor imobile, despre intenția de a plăti aceste despăgubiri. Creditorul gajist trebuie să răspundă în decurs de 10 zile de la primirea înștiințării, indicînd unul din următoarele moduri de utilizare a despăgubirilor:

a) plata către creditorul gajist pentru stingerea obligației garantate, dacă a transmis avizul de executare conform art. 752 alin. (1);

b) plata în contul debitorului gajist, indicînd contul, atunci cînd a fost constituit un gaj asupra dreptului privind mijloacele bănești în contul bancar, conform art. 699 alin. (2); sau

c) plata către debitorul gajist sau după cum este indicat de către debitorul gajist.

(4) Pentru scopurile prevăzute la alin. (3) lit. b) din prezentul articol, debitorul gajist va asigura constituirea gajului asupra dreptului privind mijloacele bănești în contul bancar, conform art. 699 alin. (2), în termen de 3 zile de la data cererii creditorului gajist. În cazul neexecutării acestei obligații, creditorul gajist este în drept să ceară executarea anticipată a obligației garantate și să pună sub urmărire obiectul gajului, în conformitate cu dispozițiile art. 744 alin. (1).

(5) Persoanele care datorează despăgubirile trebuie:

a) fără întîrziere nejustificată, să plătească despăgubirea după cum este indicat în răspunsul creditorului gajist; sau

b) dacă creditorul gajist nu a răspuns în termenul indicat la alin. (3) și există dovada recepției de către acesta a înștiințării, să plătească despăgubirea debitorului gajist sau după cum este indicat de către debitorul gajist.

(6) Creditorul gajist va îndrepta despăgubirile primite în conformitate cu dispozițiile alin.

(3) lit. a) la stingerea obligației garantate.

(7) Dacă despăgubirile plătite de asigurător creditorului gajist depășesc soldul creanțelor creditorului gajist față de debitorul gajist, primul va restitui diferența debitorului

gajist sau succesorilor lui.

Articolul 680. Obligațiile asigurătorului față

de creditorul garantat

(1) Obligațiile prevăzute de prezentul articol se aplică ori de cîte ori asigurătorului i se aduce dovada că un terț (creditorul garantat) deține o garanție reală asupra bunului care face obiectul unei asigurări de bunuri. Această dovadă nu trebuie repetată în cazul în care asigurarea este prelungită sau este contractată o nouă asigurare între aceleași părți în privința aceluiași bun asigurat. Asigurătorul poartă aceste obligații pînă cînd este informat despre stingerea garanției reale.

(2) Dacă asigurătorul și creditorul nu au convenit altceva prin contract, asigurătorul este obligat:

a) să confirme în scris creditorului garantat că îl recunoaște ca creditor garantat față de care are obligațiile prevăzute de prezentul articol;

b) la cererea creditorului garantat, să ofere în scris informația despre existența poliței de asigurare în privința bunului grevat în folosul creditorului garantat și suma asigurată din poliță;

c) să expedieze creditorului garantat, fără întîrziere nejustificată, avertismentul prevăzut la art. 1848 alin. (1) lit. a);

d) în termen de 7 zile după ce i s-a notificat survenirea unui caz asigurat care ar putea rezulta într-o pretenție mai mare de 5% din suma asigurată, să expedieze creditorului gajist informația despre acest fapt.

(3) Asigurătorul poate solicita de la asigurat sau creditor rambursarea cheltuielilor reale ocazionate de executarea obligațiilor prevăzute la alin. (2).

(4) În cazul în care o primă de asigurare sau o tranșă nu este plătită în termen, asigurătorul rămîne obligat, pe baza asigurării, să facă plata în folosul creditorului garantat în decursul termenului de o lună de la scadență sau după expedierea avertismentului prevăzut la art. 1848 alin. (1) lit. a) ori, dacă aceste condiții nu au fost îndeplinite, după ce i s-a expediat informația despre rezoluțiunea asigurării.

(5) Rezoluțiunea asigurării produce efecte față de creditorul garantat doar după expirarea termenului de 2 luni după ce i s-a expediat informația despre declarația de rezoluțiune a asigurării. Această dispoziție nu se aplică dacă creditorul garantat și-a dat consimțămîntul la rezoluțiune.

(6) Dispozițiile alin. (5) enunțul întîi se aplică de asemenea dacă asigurătorul și asiguratul modifică condițiile asigurării și convin să reducă acoperirea acordată de asigurare sau prevăd că prestația asigurătorului este limitată la plata cheltuielilor de reparație a bunului real suportate de asigurat.

(7) Dacă asiguratul exercită un drept de rezoluțiune a asigurării, declarația de

rezoluțiune nu produce efecte juridice atît timp cît asiguratul nu face dovada stingerii garanției reale asupra bunului asigurat ori a existenței consimțămîntului la rezoluțiune din partea creditorului garantat. Creditorul garantat nu poate refuza să dea consimțămîntul fără motiv întemeiat.

(8) Asigurătorul se subrogă în dreptul real de garanție în măsura în care plătește despăgubirea de asigurare creditorului garantat. Dispozițiile legale privind subrogarea se aplică în mod corespunzător.

(9) Subrogarea nu poate fi opusă față de alți creditori garantați în raport cu același bun față de care asigurătorul continuă să fie obligat în baza asigurării.

Articolul 681. Produsele

Gajul bunului se extinde de plin drept asupra produselor bunului, asupra produsului vînzării sau înstrăinării în alt mod a bunului gajat, inclusiv în conformitate cu dispozițiile art. 697 alin. (1), sau a produselor acestuia, dacă creditorul și debitorul gajist nu au convenit altfel. În acest caz, rangul de prioritate a gajului asupra produselor bunului, asupra produsului vînzării sau înstrăinării în alt mod a bunului sau a produselor acestuia este determinat de momentul apariției gajului asupra bunului.

Articolul 682. Gajul bunurilor viitoare

Gajul asupra bunurilor care vor intra în patrimoniul debitorului gajist în viitor, inclusiv asupra bunurilor viitoare, nu grevează aceste bunuri decît din momentul în care debitorul gajist devine titularul drepturilor gajate. Rangul de prioritate al gajului se stabilește conform art. 736 alin.(1).

Articolul 683. Transformarea bunurilor

Gajul subzistă asupra bunului mobil nou care rezultă din transformarea unui bun gajat.

Gajul se extinde asupra a ceea ce rezultă din confuziunea (amestecul) sau unirea mai multor bunuri mobile dintre care unele au fost gajate. Persoana care dobîndește dreptul de proprietate asupra bunului nou este, în special în virtutea regulilor cu privire la accesiunea mobiliară, ținută de acest gaj.

Secțiunea a 4-a

Gajul convențional

Subsecțiunea 1

Constituirea gajului

Articolul 684. Contractul de gaj

(1) Contractul de gaj, cu excepția gajului prin deposedare, se întocmește în formă scrisă, sub sancțiunea nulității. Contractul de ipotecă se încheie în formă autentică.

(2) În cazul gajării unui bun a cărui vînzare trebuie autentificată notarial, contractul de gaj, de asemenea, trebuie autentificat notarial. Părțile pot conveni asupra autentificării notariale a oricărui contract de gaj.

(3) Forma contractului de modificare a contractului de gaj trebuie să fie similară formei prevăzute pentru contractul de gaj.

(4) Contractul de gaj trebuie să conțină:

a) numele și prenumele (denumirea) părților;

b) domiciliul (sediul) părților;

c) acordul expres al debitorului gajist de a constitui gajul în favoarea creditorului gajist;

d) descrierea bunului gajat, iar în cazul ipotecii, suplimentar se va indica valoarea de piață și valoarea de înlocuire a bunului ipotecat, stabilite în raportul de evaluare;

e) esența și scadența obligației garantate prin gaj, suma maximă garantată a acesteia, fără dobînzi și cheltuieli, precum și modul de determinare a sumelor adiționale garantate prin gaj;

f) tipul gajului.

(5) Părțile pot include în contractul de gaj și alte clauze.

(6) Clauza cu privire la gaj poate fi inclusă în contractul din care izvorăște obligația garantată prin gaj. În acest caz, contractul din care se nasc obligațiile debitorului trebuie să fie încheiat cu respectarea formei cerute pentru contractul de gaj și să includă clauzele esențiale ale acestuia.

(7) Este nulă clauza prin care creditorul gajist devine proprietarul obiectului gajului în cazul neexecutării sau executării necorespunzătoare a obligației garantate prin gaj.

(8) Dispoziția alin. (7) nu se aplică în cazul respectării concomitente a următoarelor condiții: obiect al gajului îl constituie moneda națională sau valuta străină, cu excepția monedelor metalice jubiliare și comemorative (inclusiv a celor ce conțin metale prețioase); moneda în care urmează a fi executată obligația garantată nu diferă de moneda mijloacelor bănești asupra cărora dreptul a fost gajat. În acest caz, creditorul gajist devine titular al dreptului privind mijloacele bănești ce constituie obiectul gajului în condițiile stabilite la art. 750.

(9) Contractul de gaj este valabil chiar dacă a fost încheiat în pofida înțelegerii între debitorul gajist și un terț care limitează în orice mod dreptul debitorului gajist de a gaja bunul. Terțul poate cere debitorului gajist repararea prejudiciului cauzat prin încălcarea acestei înțelegeri și poate exercita alte mijloace juridice de apărare, însă această încălcare nu constituie temei de nulitate a contractului de gaj.

Articolul 685. Informarea creditorului cu privire

la drepturile terților

La încheierea contractului de gaj, debitorul gajist este obligat să notifice în scris creditorul gajist cu privire la drepturile terților asupra obiectului gajului cunoscute de el la momentul constituirii gajului. Neexecutarea acestei obligații acordă creditorului gajist dreptul de a cere executarea anticipată a obligației garantate prin gaj sau modificarea condițiilor contractului de gaj.

Articolul 686. Dobîndirea cu bună-credință a dreptului

de gaj

(1) Chiar dacă debitorul gajist nu este adevăratul titular al obiectului gajului și nici nu are împuternicirea de a-l gaja, creditorul gajist totuși dobîndește un drept de gaj valabil dacă, la momentul constituirii gajului, sînt îndeplinite cumulativ următoarele condiții:

a) debitorul gajist este înregistrat ca titular al obiectului gajului în registrul de publicitate cu caracter constitutiv prevăzut de lege sau, în cazul obiectelor asupra cărora dreptul nu se dobîndește, conform legii, prin înregistrare într-un registru de publicitate, obiectul gajului sau titlul său reprezentativ la purtător se află în posesia debitorului gajist;

b) creditorul gajist nu a cunoscut și nici nu trebuia, în mod rezonabil, să cunoască faptul că debitorul gajist nu este adevăratul titular al obiectului gajului și nici nu are împuternicirea de a-l gaja.

(2) Dispozițiile alin. (1) nu se aplică în cazul în care obiectul asupra căruia dreptul nu se dobîndește, conform legii, prin înregistrare într-un registru de publicitate a fost furat de la proprietar sau de la posesorul legal.

Articolul 687. Dobîndirea simultană a titlului

de proprietate și a ipotecii

(1) Notarul autentifică contractul de ipotecă în baza contractului de vînzare-cumpărare neînregistrat în registrul bunurilor imobile în cazul în care ipoteca este constituită în legătură cu dobîndirea bunului ce face obiectul contractului de vînzare-cumpărare.

(2) Contractul de vînzare-cumpărare și contractul de ipotecă se depun simultan la organul cadastral teritorial pentru înregistrarea drepturilor părților. Dreptul de proprietate și dreptul de ipotecă asupra bunului imobil se înregistrează în mod succesiv.

Subsecțiunea a 2-a

Obligația garantată prin gaj

Articolul 688. Obligația garantată

(1) Poate fi garantată prin gaj una sau mai multe obligații. Obligația garantată poate fi prezentă sau viitoare, pură și simplă sau afectată de modalități, determinată sau

determinabilă, fixă sau flotantă. Creanța garantată prin gaj trebuie să fie determinată sau determinabilă la momentul exercitării dreptului de gaj.

(2) Gajul este constituit valid numai dacă obligația garantată prin el este exprimată în lei sau valută străină, în unități bănești de calcul sau în orice îmbinare a acestora.

(3) Gajul se extinde și asupra achitării dobînzilor, comisioanelor, penalităților, amenzilor, reparării prejudiciului cauzat, compensării cheltuielilor de judecată, cheltuielilor rezonabile de întreținere a bunului gajat și altor cheltuieli rezonabile de exercitare a dreptului de gaj, dacă părțile nu au convenit altfel.

(4) Poate fi garantată prin gaj o obligație care apare după încheierea contractului de gaj dacă acest fapt este stipulat în mod expres în contract.

(5) În cazul garantării obligațiilor viitoare, părțile vor conveni expres, în contractul de gaj, asupra faptului că gajul va garanta aceluiași creditor gajist executarea oricărei obligații viitoare.

(6) Gajul poate fi constituit și astfel încît doar suma maximă pentru care bunul trebuie să garanteze să fie determinată prin înregistrare în registru.

(7) O creanță poate fi garantată cu mai multe bunuri și de mai multe persoane.

(8) Cu acordul creditorului gajist și al debitorului gajist, în locul creanței pentru care este constituit gajul poate fi pusă o altă creanță. Înlocuirea creanței garantate nu trebuie să afecteze drepturile creditorilor gajiști cu rang de prioritate inferior. Se vor respecta în mod corespunzător cerințele de formă și de înregistrare.

Articolul 689. Gajul constituit pentru garantarea plății

unei sume de bani

Gajul constituit pentru garantarea plății unei sume de bani este valabil chiar dacă, la momentul constituirii lui, debitorul gajist încă nu a primit prestația pentru care se obligă sau a primit-o doar parțial ori în tranșe. Această regulă se aplică în special la acordarea de credite, împrumuturi sau la emiterea de obligații ori de alte titluri de împrumut.

Articolul 690. Consecințele refuzului transmiterii

sumelor de bani

Dacă creditorul gajist refuză să predea sumele de bani pe care s-a obligat să le dea cu împrumut și în a căror garantare deține un gaj, el este obligat să reducă gajul (cu excepția ipotecii) sau să-l radieze, sub sancțiunea reparării prejudiciului cauzat debitorului gajist.

Subsecțiunea a 3-a

Gajul asupra bunurilor mobile

§1. Particularitățile amanetului

Articolul 691. Constituirea amanetului

(1) Amanetul este constituit prin remiterea bunului sau titlului către creditorul gajist sau către un terț care acționează în numele creditorului gajist ori, dacă bunul este deja în mîinile acestuia, prin menținerea posesiei în baza consimțămîntului debitorului gajist, în scopul garantării creanței creditorului.

(2) Pentru apariția amanetului nu este obligatorie încheierea în scris a contractului.

(3) Amanetul este făcut public prin posesia bunului sau a titlului exercitată de creditor și rămîne public doar dacă posesia este continuă. Publicitatea determină rangul de prioritate al amanetului în conformitate cu dispozițiile art. 736 alin. (1).

Articolul 692. Conservarea dreptului de amanet

(1) Amanetul subzistă în cazul în care exercitarea posesiei este împiedicată de un terț, fără ca creditorul să fi consimțit.

(2) Amanetul subzistă și în cazul în care exercitarea posesiei este întreruptă provizoriu prin remiterea bunului sau a titlului către debitorul gajist sau către un terț pentru evaluare, reparare, transformare sau ameliorare.

(3) Cu consimțămîntul debitorului gajist, creditorul poate să exercite posesia prin intermediul unui terț, care trebuie informat privitor la titlul bunului.

Articolul 693. Amanetul titlurilor negociabile

(1) Amanetul care grevează bunuri reprezentate printr-un conosament sau prin alt titlu negociabil apare în momentul în care creditorul gajist și-a executat prestația dacă titlul îi este remis în următoarele 10 zile.

(2) Dacă titlul este negociabil prin andosare și remitere sau numai prin remitere, transmiterea lui către creditorul gajist are loc prin andosare și remitere sau numai prin remitere.

Articolul 694. Recipisa privind obligația garantată

Creditorul gajist este obligat să elibereze, la cererea debitorului gajist, o recipisă cu privire la caracterul și, în măsura posibilităților, la mărimea obligației, a cărei executare este garantată de bunul amanetat. Pentru bunul preluat se emite chitanță de amanetare, care confirmă încheierea contractului de amanet.

Articolul 695. Particularitățile amanetării la Lombard

(1) Lombardul nu are dreptul să folosească și să dispună de bunurile amanetate și răspunde pentru pierderea sau deteriorarea lor în măsura în care nu poate dovedi că pierderea sau deteriorarea este urmare a unui impediment în afara controlului său.

(2) În cazul în care creditul garantat prin amanetarea bunurilor la lombard nu este restituit în termen, lombardul are dreptul să vîndă, după expirarea termenului de grație de

o lună, bunul amanetat conform regulilor de valorificare a patrimoniului amanetat. Creanțele lombardului față de debitor se sting și atunci cînd cîștigul din vînzare nu acoperă datoria.

(3) Condițiile contractului de amanetare la lombard prin care se limitează drepturile debitorului în raport cu cele conferite prin dispozițiile prezentului cod sau ale altor legi sînt nule. În locul unor astfel de condiții se aplică dispozițiile legale corespunzătoare.

§2. Particularitățile gajului asupra unei universalități de bunuri

Articolul 696. Constituirea gajului asupra unei universalități de bunuri

În cazul gajului asupra unei universalități de bunuri, nu este necesară individualizarea părților ei constitutive. Se consideră gajate în mărimea stabilită de contract toate bunurile care, conform particularităților de gen indicate în contract, pot fi atribuite la această universalitate.

Articolul 697. Înstrăinarea sau substituirea bunurilor din universalitatea de bunuri gajată

(1) Debitorul gajist are dreptul să vîndă sau să înstrăineze în alt mod bunurile din universalitatea de bunuri în cursul obișnuit al activității sale, liber de gaj, cu condiția substituirii bunurilor înstrăinate cu alte bunuri de aceeași natură în termenul convenit cu creditorul gajist. În cazul nerespectării acestei condiții, creditorul gajist conservă un gaj asupra produsului înstrăinării bunului, în modul stabilit la art. 681, însă nu poate invoca dreptul de gaj în fața dobînditorului bunurilor.

(2) Gajul unei universalități de bunuri subzistă chiar dacă bunurile au fost pierdute sau distruse, cu condiția că debitorul gajist le-a substituit în perioada de timp indicată de creditorul gajist cu bunuri de aceeași natură sau cu alte bunuri acceptate de către creditorul gajist.

(3) Dreptul debitorului gajist de a vinde sau a înstrăina în alt mod bunurile din universalitatea de bunuri este suspendat de plin drept din momentul primirii de către debitorul gajist a avizului de executare conform art. 752 alin. (1).

§3. Particularitățile gajului asupra bunurilor incorporale

Articolul 698. Gajul asupra drepturilor patrimoniale

(1) Poate fi grevat cu gaj orice drept patrimonial, inclusiv drepturi asupra obiectelor proprietății intelectuale, creanțe bănești, alte creanțe contractuale și creanțe născute din alte temeiuri de apariție a obligațiilor, cu excepțiile prevăzute de lege.

(2) Gajul asupra drepturilor patrimoniale nu necesită consimțămîntul debitorului obligației patrimoniale, cu excepția cazurilor prevăzute de lege.

(3) Gajul asupra drepturilor patrimoniale se extinde asupra oricărei garanții personale sau reale care asigură plata sau altă executare a obligației patrimoniale, dacă contractul de gaj nu prevede altfel.

(4) Gajul asupra drepturilor patrimoniale se extinde asupra oricărei garanții personale sau reale care asigură plata sau altă executare a obligației patrimoniale în pofida înțelegerii între debitorul gajist și debitorul obligației patrimoniale care limitează în orice mod dreptul debitorului gajist de a greva cu gaj drepturile patrimoniale sau garanția personală ori reală care asigură plata sau altă executare a obligației.

(5) Debitorul obligației patrimoniale poate cere debitorului gajist repararea prejudiciului cauzat prin încălcarea înțelegerii indicate la alin. (4) și poate exercita alte mijloace juridice de apărare, însă această încălcare nu constituie temei de nulitate a contractului de gaj sau a contractului din care rezultă drepturile patrimoniale.

(6) Debitorul execută obligația patrimonială conform condițiilor acesteia, pînă cînd nu primește de la creditorul gajist avizul de executare conform art. 752 alin. (1). După primirea avizului de executare, debitorul execută obligația patrimonială doar conform instrucțiunilor creditorului gajist, sub sancțiunea plății despăgubirilor.

(7) Cu consimțămîntul debitorului gajist, creditorul gajist are dreptul să exercite drepturile prevăzute la art. 751 chiar și pînă la inițierea exercitării dreptului de gaj, conform art. 744, fiind obligat să îndrepte încasările obținute din executarea obligației patrimoniale la stingerea obligației garantate.

Articolul 699. Gajul asupra dreptului privind mijloacele

bănești în conturi bancare

(1) Gajul asupra dreptului privind mijloacele bănești aflate și care vor intra în conturile bancare (curente, de depozit, alte conturi) se constituie prin înregistrarea sau prin dobîndirea de către creditorul gajist a controlului asupra conturilor, în conformitate cu dispozițiile alin. (2).

(2) Creditorul gajist dobîndește controlul asupra contului bancar al debitorului gajist atunci cînd:

a) creditorul gajist este banca în care este deschis contul – din momentul încheierii contractului de gaj; sau

b) debitorul gajist, creditorul gajist și banca în care este deschis contul convin în scris prin contractul de control că banca va executa instrucțiunile creditorului gajist privind dispunerea de mijloacele bănești din cont, indiferent de consimțămîntul debitorului gajist – din momentul încheierii contractului de control.

(3) Banca este obligată, la cererea clientului său care intenționează să gajeze

drepturile asupra mijloacelor bănești din contul deschis la respectiva bancă, să încheie contractul de control cu creditorul gajist. Banca poate refuza încheierea contractului doar atunci cînd, conform legislației privind combaterea spălării banilor și finanțării terorismului sau altor dispoziții legale, băncii i se interzice să stabilească relații de afaceri cu respectivul creditor gajist.

(4) Dacă contractul de gaj nu prevede altfel, debitorul gajist este liber să dispună de mijloacele bănești din contul bancar.

(5) Dreptul de stingere prin compensare a obligațiilor, deținut de bancă în temeiul legii, nu este atins prin dreptul de gaj asupra dreptului privind mijloacele bănești în conturi.

(6) În virtutea normelor cu privire la secretul bancar, banca poate refuza furnizarea informației referitoare la existența gajului asupra dreptului privind mijloacele bănești în conturi, constituit prin control.

(7) În cazul în care mijloacele bănești sînt puse sub urmărire la cererea altor creditori, banca înștiințează despre acest fapt creditorul gajist (dacă acesta nu este însăși banca) și informează executorul judecătoresc despre existența gajului. În acest caz, creditorul gajist este în drept să ceară executarea înainte de termen a obligației garantate și să pună sub urmărire obiectul gajului, dacă contractul de gaj nu prevede altfel, alăturîndu-se la executare în termenul indicat la art. 101 alin. (1) din Codul de executare.

(8) După primirea avizului de executare emis de creditorul gajist conform art. 752 alin. (1), banca refuză executarea ordinelor debitorului gajist privind debitarea mijloacelor bănești din cont dacă, în urma unei astfel de debitări, soldul contului se va reduce mai jos de soldul obligației garantate indicate în avizul de executare.

(9) Banca răspunde solidar cu debitorul gajist pentru prejudiciul cauzat creditorului gajist în legătură cu încălcarea de către bancă a obligațiilor prevăzute la alin. (7).

Articolul 700. Gajul valorilor mobiliare transferabile

și titlurilor negociabile

(1) Gajul valorilor mobiliare transferabile este reglementat de prezentul cod și de Legea nr. 171/2012 privind piața de capital.

(2) Acțiunile gajate nu dau creditorului gajist dreptul de a participa ca acționar la adunările generale, dreptul de participare fiind rezervat acționarului.

(3) Gajul titlului negociabil se constituie prin înregistrare sau prin dobîndirea de către creditorul gajist a posesiei titlului, în conformitate cu dispozițiile art. 693.

(4) Gajul titlului negociabil se extinde asupra bunurilor corporale care fac obiectul acestui titlu, cu condiția că emitentul titlului este în posesia bunului, în mod direct sau indirect, în momentul cînd gajul titlului apare.

§4. Particularitățile gajului la emiterea

obligațiunilor asigurate cu bunurile proprii

ale emitentului și/sau ale terțului

Articolul 701. Constituirea gajului la emiterea obligațiunilor

asigurate cu bunurile proprii ale emitentului

și/sau ale terțului

(1) Prin derogare de la dispozițiile art. 684, constituirea gajului pentru garantarea plății unei sume de bani în cazul emiterii de obligațiuni asigurate cu bunurile proprii ale emitentului și/sau ale terțului are loc fără încheierea contractului de gaj, în temeiul cererii emitentului de obligațiuni, la care se anexează:

a) acordul emitentului de a constitui gajul în favoarea deținătorilor de obligațiuni;

b) copia certificatului de înregistrare de stat al emitentului;

c) extrasul din registrul de stat al persoanelor juridice și al întreprinzătorilor individuali;

d) procesul-verbal al ședinței organului competent al emitentului care a adoptat decizia de emitere a obligațiunilor;

e) prospectul ofertei publice de obligațiuni, întocmit conform legislației cu privire la piața de capital;

f) lista bunurilor ce urmează a fi gajate, cu indicarea datelor necesare de introdus în registru, inclusiv valoarea bunurilor gajate și valoarea emisiunii de obligațiuni fără dobînzi și cheltuieli.

(2) Gajul specificat la alin. (1) se consideră constituit din momentul înregistrării acestuia conform art. 674.

(3) După înregistrarea prospectului ofertei publice de obligațiuni la Comisia Națională a Pieței Financiare și pînă la inițierea plasamentului obligațiunilor, emitentul este obligat să prezinte organului de înregistrare a gajului:

a) hotărîrea Comisiei Naționale a Pieței Financiare privind înregistrarea prospectului ofertei publice de obligațiuni, publicată în Monitorul Oficial al Republicii Moldova;

b) un exemplar al prospectului ofertei publice de obligațiuni, înregistrat la Comisia Națională a Pieței Financiare.

(4) În temeiul documentelor prezentate de emitent conform dispozițiilor alin. (3), în registrul garanțiilor se introduc date privind:

a) clasa obligațiunilor;

b) data și numărul înregistrării de stat a obligațiunilor;

c) termenul de circulație a obligațiunilor și data scadenței acestora.

(5) Înregistrarea în registrul garanțiilor va conține de asemenea mențiunea precum că creditorii gajiști sînt deținătorii de obligațiuni conform listei întocmite, la data expirării termenului de circulație a acestora, de către Depozitarul central unic al valorilor mobiliare.

Articolul 702. Radierea gajului la emiterea obligațiunilor

asigurate cu bunurile proprii ale emitentului

și/sau ale terțului

Temei pentru radierea gajului constituit conform art. 701 poate servi:

a) hotărîrea Comisiei Naționale a Pieței Financiare privind respingerea cererii de înregistrare a prospectului ofertei publice de obligațiuni;

b) hotărîrea Comisiei Naționale a Pieței Financiare privind radierea din registrul de stat al valorilor mobiliare a obligațiunilor emise;

c) hotărîrea privind declararea emisiunii de obligațiuni neefectuate sau nevalabile, în cazul în care plasarea obligațiunilor nu a avut loc;

d) hotărîrea instanței de judecată.

Articolul 703. Exercitarea gajului la emiterea

obligațiunilor asigurate cu bunurile

proprii ale emitentului și/sau ale terțului

În cazul neexecutării la scadență de către emitent a obligațiilor sale ce rezultă din obligațiunile asigurate cu bunurile proprii ale emitentului și/sau ale terțului, deținătorii de obligațiuni (creditorii gajiști) menționați la art. 701 alin. (5) sînt în drept să inițieze procedura de exercitare a dreptului de gaj, în modul stabilit de lege.

Subsecțiunea a 4-a

Particularitățile gajului asupra întreprinderii

Articolul 704. Noțiunea de gaj asupra întreprinderii

Gajul asupra întreprinderii în calitate de complex patrimonial se extinde asupra tuturor bunurilor mobile ale întreprinderii.

Articolul 705. Dreptul de opțiune al creditorului gajist

Creditorul gajist care a obținut în posesie bunul gajat, în conformitate cu dispozițiile art. 755 sau, după caz, ale art. 757, este în drept să-l vîndă în baza procedurii generale, potrivit art. 764, sau ca un tot întreg, potrivit art. 706.

Articolul 706. Exercitarea dreptului de gaj asupra

întreprinderii

(1) În cazul în care creditorul gajist a decis să exercite dreptul de gaj asupra întreprinderii prin vînzarea ei ca un tot întreg, avizul de executare a gajului va conține, pe lîngă datele prevăzute la art. 752 alin. (10), o mențiune în acest sens.

(2) Avizul de executare a gajului se depune la registrul garanțiilor și se expediază către toate băncile cunoscute ca deținînd controlul asupra conturilor bancare ale debitorului gajist în conformitate cu dispozițiile art. 699 alin. (2).

(3) Creditorul gajist poate în orice moment să renunțe la exercitarea dreptului de gaj asupra întreprinderii ca un tot întreg și să procedeze la exercitarea dreptului de gaj în baza regulilor generale stabilite la art. 764. În acest caz, el va depune în registrul garanțiilor un aviz de modificare cu privire la avizul de executare depus conform alin. (1) din prezentul articol.

Secțiunea a 5-a

Gajul legal

Articolul 707. Creanțele din care poate naște gajul

legal

(1) Gajul legal poate naște doar din:

a) creanțele statului pentru sumele datorate conform legislației fiscale și vamale;

b) creanțele rezultate dintr-o hotărîre judecătorească.

(2) Gajul legal poate greva bunuri mobile și imobile.

(3) Gajul legal nu poate greva bunuri sau drepturi patrimoniale gajate deja în folosul altor creditori, dacă contractul de gaj nu prevede altfel.

Articolul 708. Gajul legal de garantare a creanțelor

fiscale și vamale

(1) În cazul creanțelor statului care iau naștere în temeiul legislației fiscale și vamale, gajul legal se constituie doar dacă este înregistrat conform art. 674. Cererea de înregistrare reprezintă un aviz în care se indică bunurile pe care creditorul intenționează să le valorifice, temeiul creanței și mărimea ei. Creditorul gajist are obligația să aducă la cunoștință debitorului gajist avizul înregistrat.

(2) La avizul depus pentru înregistrare se anexează, după caz, hotărîrea instanței de judecată sau actul ce confirmă creanțele statului față de debitorul gajist apărute în baza legislației fiscale sau vamale.

Articolul 709. Gajul legal constituit în baza hotărîrii

judecătorești

(1) Creditorul în a cărui favoare a fost emisă o hotărîre judecătorească cu privire la încasarea unei sume de bani poate obține un gaj legal asupra unui bun, mobil sau imobil, al debitorului său.

(2) Gajul legal se constituie prin înregistrarea unui aviz, în care se indică bunul gajat și mărimea creanței, iar în cazul pensiei sau al pensiei de întreținere – mărimea plăților periodice și coeficientul de indexare. La aviz se anexează o copie autentificată de pe hotărîrea judecătorească și dovada aducerii avizului la cunoștința debitorului.

Articolul 710. Reducerea, substituirea sau radierea

gajului legal

La cererea proprietarului bunurilor gajate legal, instanța de judecată stabilește ce bunuri ar putea fi gajate, poate reduce numărul lor sau permite reclamantului să substituie gajul legal cu o altă garanție suficientă pentru plata creanței. În acest caz, instanța de judecată poate hotărî radierea înregistrării gajului legal.

Articolul 711. Exercitarea dreptului de gaj

Creditorul care și-a înregistrat gajul legal are dreptul de a urmări bunul gajat în condițiile prevăzute în secțiunea a 8-a.

Secțiunea a 6-a

Înregistrarea gajului bunurilor mobile

Articolul 712. Registrul garanțiilor

(1) Registrul garanțiilor este un registru public, în care se înregistrează gajul bunurilor mobile, precum și oricare alte drepturi de garanție asupra bunurilor mobile prevăzute la art. 722.

(2) Registrul garanțiilor este unica sursă oficială de informație privind drepturile de garanție înregistrate asupra bunurilor mobile, inclusiv în scopul determinării rangului de prioritate al gajului.

(3) Organizarea și funcționarea registrului garanțiilor, cerințele de securitate și integritate ale acestuia, modul de transmitere de către deținătorul registrului garanțiilor către deținătorii altor registre a datelor despre gajuri și alte drepturi de garanție înregistrate și modul de coordonare a funcțiilor între registre, precum și plățile aferente care se percep sînt reglementate printr-un regulament aprobat de Guvern. Registrul garanțiilor este organizat astfel încît să asigure ca procesele de înregistrare și acces la registru să fie simple, eficiente, public accesibile și transparente.

Articolul 713. Temeiuri pentru înregistrarea gajului,

modificarea și anularea înregistrării

gajului

(1) Gajul se înregistrează în baza avizului de înregistrare.

(2) Modificările la avizul de înregistrare a gajului se înregistrează în baza avizului de modificare. Radierea avizului de înregistrare a gajului se înregistrează în baza avizului de radiere.

Articolul 714. Procedura înregistrării

(1) Înregistrarea gajului are loc prin depunerea în registrul garanțiilor a unui aviz de înregistrare, care conține informația indicată la alin. (2) din prezentul articol. Avizul de înregistrare poate fi depus prin orice persoană înregistrată de Ministerul Justiției cu drept de acces activ la registrul garanțiilor (registrator). Lista registratorilor autorizați este făcută publică în conformitate cu regulamentul prevăzut la art. 712 alin. (3).

(2) Avizul de înregistrare va conține:

a) datele de identificare (numele și prenumele, numărul de identificare de stat (IDNP) și adresa persoanei fizice sau denumirea, numărul de identificare de stat (IDNO) și adresa persoanei juridice sau întreprinzătorului individual) ale debitorului gajist, ale creditorului gajist și ale gestionarului gajului (în cazul în care ultimul a fost desemnat);

b) descrierea generală sau specifică a bunurilor gajate;

c) esența și scadența obligației garantate, suma maximă garantată a acesteia, fără dobînzi și cheltuieli;

d) în cazul gajului asupra întreprinderii, o mențiune că gajul reprezintă un gaj asupra întreprinderii;

e) semnătura debitorului gajist și cea a creditorului gajist.

(3) Avizul de înregistrare se prezintă registratorului pe suport de hîrtie, cu semnătura olografă a părților, sau prin intermediul mijloacelor electronice de comunicare, cu semnătura electronică a părților, aplicată conform regulamentului prevăzut la art. 712 alin. (3).

(4) Registratorul acceptă datele exact așa cum se conțin în avizul de înregistrare a gajului în măsura în care acestea pot fi înregistrate în registrul garanțiilor. Registratorul nu va solicita o copie a contractului de gaj și nu va verifica conținutul avizului, dar este obligat să verifice identitatea părților și împuternicirile de reprezentare.

(5) Registratorul înregistrează avizul de înregistrare a gajului în registrul garanțiilor imediat după primirea acestuia.

(6) Registratorul refuză primirea avizului de înregistrare a gajului dacă acesta nu conține toate datele prevăzute la alin. (2).

(7) După efectuarea înregistrării gajului, creditorul gajist va primi o confirmare a înregistrării gajului, în conformitate cu regulamentul prevăzut la art. 712 alin. (3). Pe lîngă datele din avizul de înregistrare, confirmarea trebuie să conțină momentul înregistrării (data, ora și minutul).

(8) În sensul dispozițiilor prezentului capitol, inclusiv pentru notificările prevăzute la art. 752, orice obligație de notificare a persoanelor indicate la alin. (2) lit. a) din prezentul articol va fi considerată drept expediată corespunzător, dacă notificarea (avizul) este expediată (expediat) la ultima adresă a persoanei indicate în registrul garanțiilor. Cu toate acestea, dacă destinatarul notificării a înștiințat anterior expeditorul notificării despre schimbarea adresei, notificarea (avizul) se va expedia la ultima adresă astfel înștiințată.

Articolul 715. Taxa de stat și plata pentru înregistrarea

gajului și pentru furnizarea informației

(1) Pentru înregistrarea gajului, eliberarea extrasului din registrul garanțiilor sau furnizarea oricărei altei informații privind înregistrarea gajului se percepe o taxă de stat în mărimea prevăzută de Legea taxei de stat nr.213/2023 și o plată în mărimea stabilită în regulamentul prevăzut la art. 712 alin. (3).

(2) Instanțele judecătorești, executorii judecătorești, administratorii insolvabilității/lichidatorii în procesele de insolvabilitate, organele de urmărire penală, autoritățile fiscale și alte autorități publice au acces gratuit la registrul garanțiilor.

Articolul 716. Modificarea informației privind

înregistrarea gajului

(1) La înregistrarea modificărilor informației privind înregistrarea gajului, dispozițiile art. 714 se aplică în mod corespunzător.

(2) Avizul de modificare a informației privind înregistrarea gajului se semnează de creditorul gajist și debitorul gajist, cu excepția avizului de înregistrare a modificărilor legate de înregistrarea substituirii creditorului gajist urmare a cesiunii creanței garantate în conformitate cu dispozițiile art. 738, care se semnează doar de creditorul gajist.

(3) Înregistrarea inițială se menține și se indică în registrul garanțiilor astfel încît să permită monitorizarea modificărilor informației despre gaj.

Articolul 717. Majorarea sau completarea obiectului

gajului ori a creanței garantate

Majorarea sau completarea obiectului gajului ori a creanței garantate prin el se efectuează, cu acordul părților, prin efectuarea de modificări în contractul de gaj existent sau prin încheierea unui nou contract de gaj, în acest caz gajul urmînd să fie înregistrat conform regulilor stabilite pentru registrul garanțiilor.

Articolul 718. Radierea gajului din registrul garanțiilor

(1) În urma stingerii gajului, informația despre gaj este radiată din registrul garanțiilor.

(2) Gajul este radiat din registrul garanțiilor în baza avizului de radiere emis de:

a) creditorul gajist, din inițiativă proprie sau la cererea debitorului gajist, conform alin. (3);

b) debitorul gajist, în temeiul hotărîrii judecătorești;

c) cumpărătorul bunului gajat, în temeiul confirmării vînzării emise de creditorul gajist conform art. 771, de executorul judecătoresc conform Codului de executare sau de administratorul insolvabilității/lichidatorul conform Legii insolvabilității nr. 149/2012.

(3) Creditorul gajist este obligat să elibereze debitorului gajist sau, în cazul convenit cu acesta, să depună direct în registrul garanțiilor un aviz de radiere a avizului respectiv de înregistrare a gajului în termen de 3 zile de la stingerea gajului conform art. 675, dacă contractul nu prevede un termen mai mare. Creditorul gajist poartă răspundere în fața debitorului gajist pentru prejudiciul suportat ca urmare a încălcării acestei obligații.

(4) Informația despre stingerea gajului se păstrează în baza de date a registrului garanțiilor timp de 25 de ani.

Articolul 719. Efectele înregistrării

(1) Faptul că informația este înregistrată în registrul garanțiilor nu constituie o prezumție legală a veridicității acesteia.

(2) Înregistrarea în registrul garanțiilor nu conferă validitate unui gaj lovit de nulitate. Dispozițiile art. 416 rămîn aplicabile.

(3) Din momentul înregistrării gajului, nimeni nu poate invoca necunoașterea informației înregistrate în registrul garanțiilor.

(4) În raporturile cu terții de bună-credință, debitorul gajist sau creditorul gajist nu poate invoca incorectitudinea informației din registrul garanțiilor.

Articolul 720. Accesul pasiv la registrul garanțiilor

(1) Orice persoană poate consulta registrul garanțiilor și obține extras din el. Extrasul din registrul garanțiilor este emis în conformitate cu regulamentul prevăzut la art. 712 alin. (3).

(2) Ministerul Justiției poate permite, în bază de contract, persoanelor interesate accesul pasiv continuu la registrul garanțiilor.

(3) Debitorul gajist poate cere interzicerea accesului terților la informația din registrul garanțiilor cu privire la gajul asupra bunurilor sale. În acest caz, se prezumă că întregul patrimoniu al debitorului gajist este grevat cu gaj. Clauza privind interzicerea accesului terțului nu împiedică creditorul gajist sau debitorul gajist să permită, printr-o

încuviințare dată în scris, terțului accesul la informația din registrul garanțiilor cu privire la gajul asupra bunurilor gajate.

Articolul 721. Contestarea acțiunilor sau inacțiunilor

registratorului

Orice persoană are dreptul să atace în instanța de judecată refuzul de înregistrare a gajului sau a modificărilor ori anulării avizelor de înregistrare a gajului, respingerea avizului de executare, înregistrarea ilegală, eliberarea de informație eronată, prezentarea tardivă sau refuzul neîntemeiat de a i se prezenta informația necesară despre înregistrarea gajului.

Articolul 722. Înregistrarea altor drepturi de garanție

(1) Leasingul poate fi înregistrat în registrul garanțiilor în cazurile prevăzute la art. 1321 alin. (3) lit. c).

(2) Alte drepturi de garanție pot fi înregistrate în registrul garanțiilor în cazurile prevăzute lege.

(3) Procedura de înregistrare a leasingului și a altor drepturi de garanție în registrul garanțiilor este reglementată de prezenta secțiune și de regulamentul prevăzut la art. 712 alin. (3).

(4) Rangul de prioritate între diferite drepturi de garanție supuse înregistrării în registrul garanțiilor este determinat de momentul înregistrării în registrul garanțiilor.

Secțiunea a 7-a

Efectele gajului

Articolul 723. Dispoziții generale cu privire la drepturile

și obligațiile părților

la contractul de gaj Debitorul gajist și creditorul gajist sînt liberi să stabilească, prin acord de voință, drepturile și obligațiile fiecăruia dintre ei, dacă legea nu prevede altfel.

Articolul 724. Obligația de diligență

(1) Nici debitorul gajist, nici posesorul bunului gajat nu poate distruge sau deteriora bunul gajat ori diminua valoarea lui dacă aceasta nu se face prin uzură normală sau în caz de necesitate.

(2) În cazul pericolului pieirii sau deteriorării bunului gajat, precum și în alte cazuri care pot afecta drepturile celeilalte părți în virtutea contractului de gaj, partea care îl deține este obligată să informeze imediat cealaltă parte, aceasta fiind în drept să examineze bunul.

Articolul 725. Drepturile creditorului în cazul pierderii

sau deteriorării bunului gajat

(1) În cazul pierderii sau deteriorării bunului gajat, creditorul gajist poate, pe lîngă alte drepturi prevăzute de lege, să ceară despăgubiri pînă la concurența creanței sale în baza aceluiași titlu de gaj, chiar dacă creanța sa nu este scadentă.

(2) Dacă, în urma deteriorării, bunul gajat nu mai poate fi utilizat conform destinației sale directe, creditorul gajist este în drept să ceară substituirea ori completarea bunului gajat sau achitarea de către debitorul gajist a valorii lui stabilite în contract.

(3) În cazul în care debitorul gajist refuză să substituie gajul sau nu-l poate substitui într-un termen rezonabil, acordat de creditorul gajist, acesta este obligat să înregistreze în registrul respectiv în care este înregistrat informația despre pierderea gajului său. Informația se înregistrează în baza demersului unilateral al creditorului gajist. Dispozițiile secțiunii a 6-a se aplică în mod corespunzător.

(4) Dacă debitorul gajist încalcă obligațiile de păstrare, întreținere, reparație sau asigurare a bunului gajat și nu înlătură aceste încălcări într-un termen rezonabil după notificarea creditorului gajist, iar în cazul unor încălcări grave – fără notificarea prealabilă a acestuia, creditorul gajist este în drept să întreprindă măsuri în vederea garantării integrității bunului gajat în numele și pe contul debitorului gajist. Debitorul gajist va restitui cheltuielile suportate în acest sens de către creditorul gajist dacă nu va demonstra că acestea au fost nejustificate sau nerezonabile.

(5) Dacă bunul gajat este distrus, deteriorat sau valoarea acestuia a scăzut considerabil din cauza acțiunii sau inacțiunii debitorului gajist, creditorul gajist are dreptul să ceară debitorului executarea anticipată a obligației garantate.

Articolul 726. Obligațiile creditorului care deține

bunul gajat

(1) Creditorul gajist trebuie să facă toate actele necesare conservării bunului pe care îl deține. Cheltuielile de conservare a bunului suportate de creditorul gajist sînt rambursate de către debitorul gajist dacă contractul nu prevede altfel.

(2) Creditorul gajist nu poate folosi bunul gajat fără permisiunea debitorului gajist.

(3) În cazul folosirii bunului gajat, creditorul gajist trebuie să prezinte debitorului gajist o dare de seamă. În lipsa unei stipulații contrare, creditorul gajist remite debitorului fructele pe care le-a obținut și, în caz de exercitare a gajului, utilizează veniturile în contul plății cheltuielilor, apoi a dobînzilor și după aceea a obligației propriu-zise.

(4) Creditorul gajist nu răspunde pentru pierderea bunului gajat cauzată de un impediment aflat în afara controlului său ori de maturarea, perisabilitatea sau de utilizarea normală și autorizată a bunului.

(5) Creditorul gajist este obligat să remită imediat, la momentul stingerii obligației garantate, debitorului gajist bunul gajat.

(6) Creditorul gajist obligat să restituie bunul în temeiul unei hotărîri judecătorești

pierde astfel dreptul său de gaj.

(7) Moștenitorii creditorului gajist sînt creditori gajiști solidari numai în limitele valorii reale a bunurilor succesorale care au trecut la ei.

Articolul 727. Drepturile și obligațiile debitorului gajist

(1) Gajul nu-l lipsește pe debitorul gajist și pe posesorul bunului gajat de drepturile lor asupra bunurilor gajate. Aceștia trebuie să-și exercite drepturile fără a aduce atingere drepturilor creditorului gajist dacă contractul nu prevede altfel.

(2) Debitorul gajist are dreptul să folosească obiectul gajului conform destinației și să dobîndească fructele acestuia pînă la inițierea exercitării dreptului de gaj dacă din contract sau din esența gajului nu reiese altfel.

(3) Debitorul gajist nu are dreptul să vîndă sau să înstrăineze în alt mod bunurile gajate dacă legea (inclusiv art. 697 alin. (1)) nu prevede altfel sau dacă nu s-a convenit altfel cu creditorul gajist, cu excepția cazurilor cînd dispune de autorizație în acest sens, eliberată de creditorul gajist (de toți creditorii gajiști, în cazul gajului următor).

(4) Debitorul gajist nu are dreptul să transmită bunul gajat în folosință gratuită sau oneroasă fără consimțămîntul scris al creditorului gajist, dacă nu s-a convenit altfel cu creditorul gajist.

(5) Este nulă clauza care limitează dreptul debitorului gajist de a lăsa prin testament bunurile gajate.

(6) Moștenitorii debitorului gajist sînt debitori gajiști solidari numai în limitele valorii reale a bunurilor succesorale care au trecut la ei.

(7) În cazul transmiterii, inclusiv al înstrăinării, bunului gajat către terți, gajul subzistă, cu excepția cazurilor în care creditorul gajist consimte în scris asupra încetării gajului.

Articolul 728. Păstrarea, întreținerea și reparația

bunului gajat

(1) În cazul în care contractul de gaj nu prevede altfel, debitorul gajist este obligat să păstreze bunul gajat, să-l întrețină, să nu-l distrugă, să nu-l deterioreze și să nu-i diminueze valoarea în orice alt mod, decît numai în limita uzurii normale a acestuia.

(2) În cazul în care contractul de gaj nu prevede altfel, debitorul gajist este obligat să suporte toate cheltuielile de întreținere a obiectului gajului, inclusiv cele privind protecția obiectului gajului față de prejudiciile aduse de către terți.

(3) Schimbarea destinației, resistematizarea, construirea de dependințe, precum și demolarea, inclusiv parțială, a bunului gajat sînt permise doar cu acordul scris al creditorului gajist.

Articolul 729. Asigurarea bunului gajat

(1) Debitorul ipotecar este obligat să asigure bunul ipotecat în beneficiul creditorului ipotecar, la valoarea de înlocuire, împotriva tuturor riscurilor de pieire sau deteriorare fortuită.

Creditorul ipotecar poate asigura bunul ipotecat pe cheltuiala debitorului ipotecar dacă bunul nu a fost asigurat de debitorul ipotecar.

(2) În cazul ipotecii următoare, asigurarea bunului ipotecat nu este obligatorie dacă bunul ipotecat a fost asigurat în cadrul ipotecii precedente.

(3) Contractul de gaj poate stabili obligația de asigurare a vieții și/sau a capacității de muncă a debitorului, pînă la valoarea soldului restant, pe toată durata contractului de gaj.

(4) Asigurarea va fi efectuată la un asigurător convenit cu creditorul gajist. Creditorul gajist nu poate impune un anumit asigurător.

Articolul 730. Obligația lombardului de a asigura amanetul

(1) Lombardul este obligat ca, în momentul transferării posesiei, să asigure din contul său bunurile primite în gaj.

(2) Este nulă clauza care exclude obligația de asigurare.

(3) Asigurarea este efectuată în cuantumul valorii depline a bunului gajat, conform estimărilor făcute cu acordul părților la gajarea bunului, care se determină în funcție de prețurile de piață pentru categoriile și calitatea obiectelor amanetate.

Articolul 731. Apărarea dreptului asupra bunului

gajat în cazul pretențiilor terților

(1) În cazul pretențiilor de revendicare, grevare sau recunoaștere a dreptului de proprietate sau a altor drepturi asupra bunului gajat, înaintate debitorului gajist de către terți, debitorul gajist este obligat să exercite toate măsurile legale de apărare a drepturilor sale.

(2) În toate cazurile de atentare la drepturile debitorului gajist, inclusiv în cazul înaintării acțiunii în instanța de judecată în baza pretențiilor specificate la alin. (1), debitorul gajist este obligat să notifice în scris acest fapt creditorului gajist în termen de 3 zile din data în care a aflat sau trebuia să afle despre atentarea la drepturile sale. Pentru neexecutarea sau executarea necorespunzătoare a obligației de notificare stabilite în prezentul alineat, creditorul gajist este îndreptățit să solicite debitorului executarea anticipată a obligației garantate cu gaj, precum și repararea prejudiciului cauzat.

(3) Dacă debitorul gajist nu asigură apărarea drepturilor sale, inclusiv încheie contract de tranzacție, creditorul gajist are dreptul să exercite, pe cale oblică, toate măsurile legitime de apărare în numele și pe contul debitorului gajist, chiar și în lipsa împuternicirilor exprese din partea ultimului. Debitorul gajist va compensa toate cheltuielile

creditorului gajist dacă nu va demonstra că acestea au fost nejustificate sau nerezonabile. Dispozițiile privind acțiunea oblică se aplică în mod corespunzător.

Articolul 732. Verificarea bunului gajat

(1) Creditorul gajist are dreptul să verifice, în drept și în fapt, existența, starea fizică, condițiile de păstrare și de folosire a bunului gajat, cu condiția notificării prealabile a debitorului gajist și, după caz, a deținătorului bunului gajat.

(2) Debitorul gajist este obligat să nu creeze impedimente pentru verificarea bunului gajat, să prezinte creditorului gajist toate documentele și informația necesară realizării acestui drept,

precum și să asigure, la prima cerere a creditorului gajist, accesul fizic al acestuia la bunul gajat

(3) Verificarea bunului gajat nu trebuie să tulbure folosirea bunului gajat, nici să lezeze drepturile debitorului gajist sau ale terțului care deține temporar bunul gajat.

Articolul 733. Substituirea obiectului gajului

(1) Părțile pot conveni asupra condițiilor de substituire a obiectului gajului.

(2) Substituirea obiectului gajului reprezintă un nou gaj. Această regulă nu se aplică cînd substituirea are loc de plin drept conform art. 697, art. 679 și în alte cazuri prevăzute de lege sau contract.

Articolul 734. Gestionarul gajului

Creditorul gajist poate desemna un gestionar al gajului care să acționeze în numele lui și care să întreprindă orice acțiune referitoare la obiectul gajului, în limitele drepturilor acordate, cu excepția dreptului de cesiune a creanței garantate prin gaj. Debitorul gajist sau terțul la care se află bunul sînt obligați să urmeze indicațiile gestionarului gajului.

Articolul 735. Gajul următor

(1) Bunul gajat pentru garantarea executării anumitei obligații (gajul precedent) poate fi gajat și pentru garantarea executării unei alte obligații a aceluiași sau a altui debitor în favoarea altui creditor gajist (gaj următor).

(2) Constituirea gajului următor se admite dacă nu este interzisă de lege. Rangul de prioritate al garanțiilor este determinat în conformitate cu dispozițiile art. 736.

(3) Debitorul gajist are obligația de a informa fiecare creditor gajist care deține un gaj următor despre toate gajurile precedente, sub sancțiunea plății despăgubirilor.

(4) Debitorul gajist are obligația de a informa toți creditorii gajiști care dețin gajuri precedente despre fiecare gaj următor, imediat după crearea oricărui gaj următor, comunicîndu-le datele prevăzute la art. 684 alin. (4), sub sancțiunea plății despăgubirilor.

(5) Modificarea gajurilor precedente după constituirea gajurilor următoare nu va prejudicia drepturile creditorului gajist care deține un gaj următor, dacă acesta nu convine altfel. În cazul majorării obligației garantate cu gaj precedent, gajul care garantează suma majorării va avea un rang de prioritate inferior gajurilor constituite pînă la momentul cînd modificarea gajului a fost înregistrată.

(6) Dispozițiile privind gajul următor nu se aplică dacă creditorul gajist și debitorul gajist convin asupra modificării gajului existent pentru garantarea unor obligații care anterior nu erau garantate de acel gaj. Aceasta însă nu trebuie să afecteze drepturile creditorilor gajiști cu rang de prioritate inferior.

Articolul 736. Rangul de prioritate al gajurilor

(1) Rangul de prioritate al gajurilor asupra aceluiași bun este determinat de momentul apariției gajului, conform art. 673 alin. (3). Obligația garantată cu un gaj de rangul inferior se satisface doar după satisfacerea deplină a obligației garantate cu un gaj de rang superior.

(2) În cazul în care calitatea de creditor gajist este cumulată de două sau mai multe persoane, în baza aceluiași contract de gaj, acestea vor avea același rang de prioritate, dacă contractul de gaj nu prevede altfel. Dispozițiile art. 1943-1958 se aplică dacă creditorii gajiști nu au convenit altfel.

(3) Creditorul gajist de un rang inferior poate să-și satisfacă creanța din bunul gajat înaintea creditorilor de rang superior numai cu acordul scris al fiecărui creditor de rang superior.

(4) Creditorii gajiști pot conveni asupra cotei care va reveni fiecăruia dintre ei din contul produsului vînzării bunului gajat.

(5) Dispozițiile prezentului articol se aplică și creanțelor publice garantate prin gaj.

(6) Gajul asupra dreptului privind mijloacele bănești în conturile bancare făcut public prin control în conformitate cu dispozițiile art. 699 alin. (2) are prioritate față de gajul făcut public prin înregistrare. Dacă banca în care a fost deschis contul a semnat contracte de control cu mai mulți creditori gajiști, rangul de prioritate între acești creditori gajiști se va determina în funcție de momentul încheierii contractelor de control.

(7) Gajul bunului corporal făcut public prin posesia titlului negociabil în conformitate cu dispozițiile art. 693 are prioritate față de gajul făcut public prin înregistrare, cu excepția cazului în care gajul în favoarea creditorului gajist care nu are în posesie titlul negociabil a fost înregistrat înainte de momentul în care bunurile au devenit obiectul titlului negociabil.

(8) Următoarele gajuri au prioritate față de gajurile înregistrate asupra unei universalități de bunuri (art. 696 și 697), întreprinderii (art. 704), produselor (art. 681) și bunurilor viitoare (art. 682):

a) gajul înregistrat al unui vînzător sau creditor (inclusiv locator) neplătit, care a finanțat achiziția unui bun, asupra acestui bun, dar numai în cazul în care acest gaj a fost

înregistrat înainte ca debitorul gajist să fi obținut posesia bunului, iar vînzătorul sau, după caz, creditorul l-a înștiințat pe creditorul gajist precedent cu privire la aceasta;

b) gajul înregistrat asupra produselor program achiziționate pentru a fi utilizate cu bunurile dobîndite în temeiul lit. a);

c) gajul înregistrat asupra recoltei sau produselor acesteia, care garantează finanțările obținute pentru a produce recolta, constituit în perioada de creștere a culturilor sau în decurs de 6 luni înainte ca culturile să fie plantate;

d) gajul înregistrat asupra efectivelor de animale sau produselor acestora, care garantează finanțările obținute pentru achiziția de nutrețuri, medicamente sau hormoni pentru animale, cu excepția faptului că acest gaj nu are prioritate față de gajul înregistrat neplătit al vînzătorului sau creditorului (inclusiv locatorului) care a finanțat achiziționarea nutrețurilor, medicamentelor sau hormonilor pentru animale.

(9) În cazul în care două sau mai multe gajuri înregistrate asupra aceluiași bun corporal se extind asupra bunului rezultat din transformare sau confuziune (amestec), rangul de prioritate între ele rămîne același ca și pînă la transformare sau confuziune (amestec).

(10) În cazul în care două sau mai multe gajuri înregistrate asupra diferitor bunuri corporale se extind asupra aceluiași bun rezultat din transformare sau confuziune (amestec), creditorii gajiști vor deține cote-părți din gajul asupra bunului rezultat din transformare sau confuziune (amestec) proporționale valorii de piață a fiecărui bun pînă la transformare sau confuziune (amestec).

Articolul 737. Cedarea rangului de prioritate

(1) Creditorul gajist poate ceda unui alt creditor gajist rangul de prioritate în mărimea creanței garantate cu gaj, astfel încît ultimul să treacă în locul primului în mărimea creanței creditorului care a cedat rangul de prioritate.

(2) Creditorul gajist care a cedat rangul de prioritate are obligația ca, în termen de 3 zile de la cedare, să înștiințeze despre aceasta pe debitor și pe debitorul gajist cînd acesta este un terț.

(3) Cedarea rangului de prioritate al gajului este posibilă numai în cadrul aceluiași registru de publicitate și pentru același bun.

(4) Cedarea rangului de prioritate este posibilă în măsura în care nu sînt lezate astfel drepturile unui alt creditor gajist care deține un gaj pentru același bun.

(5) Cedarea rangului de prioritate se înregistrează în baza cererii creditorilor gajiști în același mod ca și înregistrarea gajului și produce efecte de la data înregistrării.

Articolul 738. Cesiunea creanței garantate prin gaj

(1) Gajul și creanța garantată de el pot fi transmise doar împreună și simultan.

(2) În cazul cesiunii creanței garantate prin gaj, noul creditor gajist dobîndește dreptul de gaj în volumul deținut de cedent. Debitorul gajist rămîne obligat față de creditorul cesionar.

(3) În cazul cesiunii unei părți a creanței garantate prin gaj, noul creditor gajist dobîndește dreptul de gaj proporțional părții din creanță, dacă contractul de gaj nu prevede altfel.

(4) Contractul de cesiune prevăzută la alin. (1) se încheie în forma în care a fost încheiat contractul din care a rezultat obligația garantată cu gaj.

(5) Substituirea creditorului gajist se înregistrează conform art. 716. Valabilitatea înregistrării precedente nu este afectată pînă la înregistrarea noului gaj.

(6) Gajul și creanța garantată trec asupra noului creditor așa cum existau la creditorul anterior.

(7) Cesiunea gajului devine opozabilă terților din momentul înregistrării în registrul în care este înregistrat gajul.

(8) Banca, în calitate de creditor ipotecar, are dreptul să cesioneze și/sau să gajeze terților drepturile ipotecare prezente și viitoare fără acordul debitorului ipotecar. Contractele de ipotecă învestite cu formulă executorie care se cesionează unei bănci se transmit împreună cu dreptul la executare silită extrajudiciară.

Articolul 739. Preluarea datoriei garantate prin gaj

(1) Datoria garantată prin gaj poate fi preluată de o altă persoană doar cu acordul creditorului gajist, iar în cazul în care debitorul obligației garantate și debitorul gajist sînt persoane diferite, și cu acordul acestuia din urmă de a răspunde pentru noul debitor.

(2) Datoria garantată prin gaj poate fi preluată de o altă persoană și fără acordul debitorului gajist (dacă acesta este o altă persoană decît debitorul obligației garantate). În cazul respectiv, gajul se stinge.

(3) În cazul în care debitorul obligației garantate și debitorul gajist reprezintă una și aceeași persoană, gajul se menține, cu excepția cazului în care creditorul gajist este de acord cu o altă garanție sau cu stingerea gajului.

Articolul 740. Dobîndirea bunurilor gajate

(1) În cazul înstrăinării bunului gajat, gajul nu se stinge.

(2) Prin derogare de la dispozițiile alin. (1), bunul se dobîndește liber de gaj dacă:

a) creditorul gajist a permis vînzarea sau înstrăinarea în alt mod a bunului, liber de gaj, în conformitate cu dispozițiile art. 741 alin. (1);

b) debitorul gajist vinde bunurile din universalitatea de bunuri în cursul obișnuit al activității sale, în conformitate cu dispozițiile art. 697 alin. (1);

c) bunurile gajate sînt achiziționate de la creditorul gajist sau de la persoana desemnată de creditorul gajist conform art. 764 sau de către creditorul gajist conform art. 772.

Articolul 741. Permisiunea vînzării bunurilor libere

de gaj

(1) Creditorul gajist poate permite debitorului gajist vînzarea bunului liber de gaj, cu excepția amanetului.

2) Permisiunea de vînzare a bunurilor libere de gaj se suspendă din data înregistrării

avizului de executare și încetează la data radierii acestui aviz.

(3) Permisiunea de vînzare a bunului liber de gaj încetează la momentul transformării gajului înregistrat în amanet.

Articolul 742. Executarea înainte de termen a obligației

garantate prin gaj

(1) Creditorul gajist este în drept să ceară executarea înainte de termen a obligației garantate prin gaj în cazul în care a încetat dreptul debitorului gajist asupra obiectului gajului în temeiurile prevăzute de lege, precum și în cazul confiscării obiectului gajului respectiv ca sancțiune pentru săvîrșirea unei contravenții sau comiterea unei infracțiuni.

(2) Creditorul gajist este în drept să ceară executarea înainte de termen a obligației garantate prin gaj, iar în cazul neexecutării creanței sale, să pună sub urmărire obiectul gajului dacă debitorul gajist:

a) a încălcat regulile gajului următor;

b) a înstrăinat obiectul gajului încălcînd dispozițiile art. 727 alin. (3);

c) nu a executat obligațiile prevăzute la art. 728;

d) nu se află în posesia obiectului gajului, contrar condițiilor contractului de gaj;

e) a încălcat regulile de substituire a obiectului gajului;

f) a încălcat termenul de efectuare a plăților scadente;

precum și în alte cazuri prevăzute de lege sau de contract.

Articolul 743. Opozabilitatea drepturilor locatarului

(1) În cazul în care bunul gajat este transmis în locațiune, iar locațiunea este opozabilă creditorului gajist, atunci creditorul gajist poate exercita gajul sub rezerva respectării locațiunii, iar cumpărătorul sau alt dobînditor al bunului gajat se subrogă de drept locatorului în drepturile și obligațiile decurgînd din locațiune.

(2) În sensul alin. (1), locațiunea este opozabilă creditorului gajist în unul din următoarele cazuri:

a) creditorul gajist a fost informat despre locațiune conform art. 685;

b) în cazul bunurilor asupra cărora drepturile reale se dobîndesc, conform legii, prin înregistrare într-un registru de publicitate prevăzut de lege, locațiunea era notată în acel registru la data constituirii gajului;

c) creditorul gajist a consimțit transmiterea de către debitorul gajist a bunului gajat în locațiune conform art. 727 alin. (4).

Secțiunea a 8-a

Exercitarea dreptului de gaj

Subsecțiunea 1

Condițiile generale de exercitare a dreptului de gaj

Articolul 744. Dispoziții generale privind exercitarea

gajului

(1) Creditorul gajist este în drept să pună sub urmărire obiectul gajului, prin exercitarea drepturilor prevăzute la alin. (2), în cazul neexecutării obligației garantate sau în alte cazuri prevăzute de lege sau contract. Dacă obligația garantată trebuie executată în rate, creditorul gajist poate, totodată, cere executarea înainte de termen a întregii obligații atunci cînd nu este executată o parte a obligației.

(2) În condițiile prezentei secțiuni, creditorul gajist poate exercita următoarele drepturi cu privire la bunurile gajate:

a) să exercite dreptul de gaj asupra bunurilor incorporale în conformitate cu dispozițiile art. 749-751;

b) să obțină posesia și să vîndă bunurile corporale gajate, conform art. 754-764. Dispozițiile legale privind vînzarea bunurilor corporale gajate se aplică și vînzării drepturilor reale limitate gajate care au ca obiect bunuri corporale;

c) să obțină posesia și să transmită în locațiune bunul gajat. În acest caz, dispozițiile legale privind vînzarea bunurilor corporale gajate se aplică în mod corespunzător la determinarea chiriei comercial rezonabile;

d) în cazul în care bunul gajat constă în dreptul asupra obiectului de proprietate intelectuală, în condițiile legii, să beneficieze de un drept exclusiv corespunzător, să vîndă sau să acorde licențe cu titlu oneros către terți. În cazul acordării licenței, dispozițiile legale privind vînzarea bunurilor corporale gajate se aplică în mod corespunzător la determinarea remunerației comercial rezonabile pentru licență;

e) să achiziționeze bunurile gajate (cu excepția titlurilor de capital, dacă art. 8 din Legea nr.184/2016 cu privire la contractele de garanție financiară nu prevede altfel), în contul stingerii totale sau parțiale a obligației garantate, în conformitate cu art. 772;

f) să exercite oricare alte drepturi prevăzute de contractul de gaj, cu excepția cazului în care acestea contravin dispozițiilor prezentului cod sau altor legi.

(3) Creditorul gajist își exercită dreptul de gaj, indiferent de faptul cine posedă bunul gajat.

(4) Satisfacerea creanțelor creditorilor din valoarea bunurilor gajate ale debitorului în privința căruia a fost intentat procesul de insolvabilitate se efectuează în modul stabilit de legislația cu privire la insolvabilitate.

Articolul 745. Termenul de exercitare

Creditorul gajist nu-și poate exercita drepturile de gaj înaintea expirării termenului conform art. 752 alin. (12), cu excepția cazului prevăzut la art. 757 alin. (2).

Articolul 746. Prioritatea exercitării

(1) Creditorul de rang superior are prioritate în exercitarea drepturilor sale de gaj față de creditorii de rang inferior. Dispozițiile art. 736 se aplică în mod corespunzător.

(2) Creditorul de rang superior este obligat să achite cheltuielile suportate de creditorul de rang inferior dacă, fiind avizat de acesta că își va exercita un drept de gaj, omite totuși să invoce într-un termen rezonabil prioritatea drepturilor sale.

(3) Creditorul gajist de rang superior care a primit de la creditorul gajist de un rang inferior un aviz de executare în conformitate cu dispozițiile art. 752 alin. (1) are dreptul să ceară executarea înainte de termen a obligației garantate și să pună sub urmărire obiectul gajului, dacă contractul de gaj nu prevede altfel.

(4) Dacă creditorul gajist de rang superior nu și-a exercitat drepturile prevăzute de dispozițiile alin. (3), gajul de rang superior nu se stinge prin vînzarea bunurilor gajate, dacă nu s-a convenit altfel cu creditorul gajist de rang superior.

(5) Creditorul gajist de rang inferior care a primit de la un creditor gajist de un rang superior un aviz de executare în conformitate cu dispozițiile art. 752 alin. (1) are dreptul să ceară executarea înainte de termen a obligației garantate și să pună sub urmărire obiectul gajului, dacă contractul de gaj nu prevede altfel.

(6) Creditorul gajist de rang inferior nu poate exercita dreptul prevăzut la alin. (5) dacă creditorul gajist de rang superior a inițiat exercitarea dreptului de gaj doar asupra unei părți a bunurilor gajate, iar bunurile gajate rămase sînt suficiente pentru a garanta creanțele creditorului gajist de rang inferior.

(7) Dacă creditorul gajist de rang inferior nu și-a exercitat drepturile prevăzute la alin. (5) și nu rămîn bunuri gajate conform alin. (6), gajul de rang inferior se stinge.

(8) Creditorii gajiști care își exercită drepturile prevăzute la alin. (3) sau (5) din prezentul articol vor înștiința în acest sens creditorul gajist de la care au primit avizul de executare, în termen de 10 zile de la data primirii lui. Omisiunea înștiințării îi decade din dreptul de a participa la distribuirea produsului vînzării bunului gajat în conformitate cu art. 769, fiind aplicabile dispozițiile alin. (4) și, respectiv, alin. (7) din prezentul articol.

(9) În cazul în care gajul de rang superior nu se stinge în condițiile alin. (4) din prezentul articol, creditorul gajist de rang inferior care vinde bunul în condițiile art. 764 va înștiința despre acest fapt cumpărătorul, sub sancțiunea plății despăgubirilor.

Articolul 747. Dreptul de uzufruct asupra bunului gajat

Atunci cînd un bun gajat devine ulterior obiectul unui uzufruct, drepturile de gaj trebuie exercitate în mod simultan contra nudului proprietar și contra uzufructuarului sau trebuie notificate celui față de care drepturile de gaj nu au fost încă exercitate.

Articolul 748. Exercitarea dreptului de gaj asupra

mai multor bunuri

Creditorul gajist al cărui drept de gaj grevează mai multe bunuri poate exercita în mod simultan sau succesiv dreptul de gaj asupra bunurilor pe care le alege.

Articolul 749. Exercitarea dreptului de gaj asupra

valorilor mobiliare transferabile

și titlurilor negociabile

(1) Creditorul gajist care a transmis avizul de executare în conformitate cu dispozițiile art. 752 alin. (1) este în drept:

a) să încaseze sumele datorate debitorului gajist de către emitentul valorilor mobiliare transferabile, inclusiv prin înaintarea către acesta a cererii de a plăti creditorului gajist sumele datorate în urma răscumpărării valorilor mobiliare; sau

b) dacă a inițiat exercitarea dreptului de gaj pînă la scadența valorilor mobiliare transferabile sau dacă valorile mobiliare transferabile sînt titluri de capital, să vîndă valorile mobiliare transferabile în conformitate cu dispozițiile Legii nr. 171/2012 privind piața de capital.

(2) La exercitarea dreptului de gaj asupra valorilor mobiliare care nu sînt titluri de capital, dispozițiile art. 751 alin. (3), (4) și (6) se aplică în mod corespunzător.

(3) Creditorul gajist care a transmis avizul de executare în conformitate cu dispozițiile art. 752 alin. (1) este în drept:

a) să obțină posesia sau altfel să exercite dreptul de gaj asupra bunurilor corporale care fac obiectul titlului negociabil (recipisă de magazinaj, conosament etc.), în conformitate cu dispozițiile prezentei secțiuni; sau

b) să vîndă titlul negociabil.

(4) Creditorul gajist are dreptul să exercite gajul asupra valorilor mobiliare transferabile și titlurilor negociabile și în raport cu debitorul garanției personale sau reale care asigură plata sau executarea în alt mod a obligațiilor aferente unor astfel de valori mobiliare transferabile și titluri negociabile, dacă contractul de gaj nu prevede altfel.

Articolul 750. Exercitarea dreptului de gaj asupra

dreptului privind mijloacele bănești

în conturi bancare

(1) Creditorul gajist care a transmis avizul de executare în conformitate cu dispozițiile art. 752 alin. (1) este în drept:

a) să debiteze contul cu suma mijloacelor bănești gajate, în limita sumei obligației garantate, și să îndrepte sumele debitate la stingerea obligației garantate – în cazul prevăzut la art. 699 alin. (2) lit. a); sau

b) să ceară băncii să debiteze contul cu suma mijloacelor bănești gajate, în limita sumei obligației garantate, și să o plătească creditorului gajist, care o va îndrepta la stingerea obligației garantate – în cazul prevăzut la art. 699 alin. (2) lit. b).

(2) În cazul în care moneda obligației garantate și moneda mijloacelor bănești în contul bancar sînt diferite, creditorul gajist are dreptul să efectueze schimbul valutar al mijloacelor bănești primite în moneda obligației garantate, cu stingerea sumei echivalente a obligației garantate la cursul oficial al Băncii Naționale a Moldovei, la data debitării contului.

(3) Prevederile alin. (2) sînt aplicabile și în cazul în care creditorul gajist, în conformitate cu dispozițiile prezentului capitol, este obligat să îndrepte încasările primite la stingerea obligației garantate, iar moneda acestor încasări este diferită de moneda obligației garantate.

Articolul 751. Exercitarea dreptului de gaj asupra

drepturilor patrimoniale

(1) În avizul transmis conform art. 698 alin. (6) sau, după caz, avizul de executare transmis debitorului obligației patrimoniale conform art. 752 alin. (1), creditorul gajist este în drept:

a) să ceară debitorului creanței bănești contractuale sau necontractuale să plătească creditorului gajist suma creanței și să indice informațiile pentru plată;

b) să indice debitorului obligației patrimoniale, alta decît creanța bănească, asupra modului de executare a obligației și, în cazul în care creditorul gajist cere livrarea bunurilor, data și locul livrării; sau

c) să notifice debitorul despre faptul cesionării dreptului patrimonial gajat și să indice cesionarul.

(2) În cazul în care termenul de executare a obligației patrimoniale nu a fost determinat și nici nu rezultă din natura acesteia, debitorul gajist trebuie să execute obligația în termen de 7 zile de la momentul cererii creditorului gajist, dacă executarea imediată nu rezultă din lege, contract sau natura obligației.

(3) La primirea de către debitor a avizului menționat la alin. (1):

a) debitorul trebuie să plătească creanța bănească sau să execute alte obligații patrimoniale doar conform instrucțiunilor creditorului gajist, sub sancțiunea plății despăgubirilor;

b) este nulă orice modificare a condițiilor obligației patrimoniale, făcută fără acordul creditorului gajist;

c) este nulă orice acțiune a debitorului gajist în exercitarea, inclusiv silită, a drepturilor sale cu privire la obligația patrimonială, făcută fără acordul creditorului gajist.

(4) Creditorul gajist va îndrepta încasările obținute din executarea creanței bănești gajate la stingerea obligației garantate.

(5) Bunurile primite de către creditorul gajist de la debitorul obligației patrimoniale în executarea obligațiilor sale sînt considerate grevate cu gaj și creditorul gajist poate să exercite dreptul de gaj asupra lor în conformitate cu dispozițiile prezentei secțiuni. În acest caz, rangul de prioritate a gajului asupra bunului primit de creditorul gajist este determinat de momentul apariției gajului asupra dreptului patrimonial gajat.

(6) Creditorul gajist poate cere executarea silită a obligației patrimoniale, prin adresarea în instanța de judecată. Debitorul gajist și creditorul gajist care a inițiat executarea silită împotriva debitorului obligației patrimoniale au obligația reciprocă de a se introduce în litigiu.

(7) Creditorul gajist are dreptul să exercite gajul asupra drepturilor patrimoniale garantate și în raport cu debitorul garanției personale sau reale care asigură plata sau executarea în alt mod a obligațiilor patrimoniale, dacă contractul de gaj nu prevede altfel.

Subsecțiunea a 2-a

Măsurile prealabile exercitării dreptului de gaj

§1. Avizul de executare

Articolul 752. Avizul de executare

(1) Creditorul gajist care intenționează să exercite dreptul de gaj trebuie să notifice acest fapt prin transmiterea unui aviz de executare debitorului gajist și, după caz, debitorului obligației garantate, terțului care deține bunul gajat, debitorului obligației patrimoniale gajate, altor creditori gajiști și altor creditori care au înștiințat creditorul gajist

despre drepturile lor asupra bunurilor gajate sau le-au înregistrat în registrul garanțiilor sau, în cazul ipotecii, în registrul bunurilor imobile.

(2) Avizul de executare trebuie să fie expediat la domiciliul sau la sediul debitorului gajist și, dacă este cazul, al debitorului sau la altă adresă arătată în registrul garanțiilor sau, după caz, în registrul bunurilor imobile, prin scrisoare recomandată cu confirmare de primire. Avizul de executare poate fi expediat și prin alte mijloace de comunicare, stabilite în contractul de gaj, care să permită confirmarea expedierii și recepționării avizului. Dispozițiile art. 714 alin. (2) rămîn aplicabile.

(3) Avizul de executare se consideră recepționat la data înmînării scrisorii recomandate cu confirmare de primire. Data înmînării scrisorii recomandate cu confirmare de primire și semnătura debitorului gajist sau a altui destinatar potrivit alin. (1) se înscriu pe confirmarea de primire.

(4) În cazul în care debitorul gajist sau alt destinatar potrivit alin. (1) refuză primirea trimiterii de corespondență înregistrate sosite pe adresa lui, angajatul poștal cere să se facă mențiunea „Refuz primirea”, confirmată prin depunerea semnăturii pe formularul confirmării de primire. Dacă debitorul gajist sau alt destinatar potrivit alin. (1) refuză să înscrie această mențiune, angajatul poștal înscrie mențiunea „Refuzată. Destinatarul refuză să facă mențiunea”, după care semnează și scrie data.

(5) Debitorul gajist sau alt destinatar potrivit alin. (1) care refuză, în condițiile alin. (4), să primească scrisoarea recomandată cu confirmare de primire în care se conține avizul de executare al creditorului gajist se consideră notificat de la data refuzului dacă pe scrisoare și pe formularul confirmării de primire este aplicată de către creditorul gajist (expeditorul) mențiunea „Aviz de executare a gajului” sau, după caz, „Aviz de executare a ipotecii”.

(6) Dacă debitorul gajist sau alt destinatar potrivit alin. (1) nu se află pe adresa comunicată sau locul lui de aflare nu este cunoscut, iar creditorul gajist a expediat avizul de executare conform alin. (2) și acesta i-a fost restituit ca trimitere returnată, creditorul gajist va publica în Monitorul Oficial al Republicii Moldova informația privind termenul în care debitorul gajist sau alt destinatar potrivit alin. (1) poate primi de la creditorul gajist avizul de executare, care nu va fi mai mic de 15 zile de la data publicării.

(7) În cazul neprezentării debitorului gajist sau altui destinatar potrivit alin. (1) în termenul indicat în informația publicată în Monitorul Oficial al Republicii Moldova, acesta se consideră notificat de la data expirării termenului-limită de primire a avizului de executare.

(8) Dacă debitorul gajist sau alt destinatar potrivit alin. (1) se prezintă în termenul indicat în informația publicată în Monitorul Oficial al Republicii Moldova, creditorul gajist îi transmite, sub semnătură, avizul de executare prevăzut la alin. (11) și din acel moment debitorul gajist sau alt destinatar potrivit alin. (1) se consideră notificat.

(9) După notificare, creditorul gajist care deține un gaj înregistrat fără deposedare va depune în registrul garanțiilor o copie a avizului de executare sau, în cazul ipotecii, va înregistra avizul de executare în registrul bunurilor imobile.

(10) Registratorul registrului garanțiilor sau, în cazul ipotecii, registratorul ipotecar trebuie să verifice dovada de recepționare a avizului de executare de către debitorul gajist și ceilalți destinatari potrivit alin. (1), precum și dovada de respectare a condițiilor prevăzute la alin. (5) și (7) prin care debitorul gajist sau alt destinatar potrivit alin. (1) se consideră notificat. Registratorul înregistrează imediat avizul de executare în registrul garanțiilor sau, după caz, în registrul bunurilor imobile.

(11) Avizul de executare va conține:

a) suma datorată a obligației garantate, inclusiv dobînda, penalitățile și alte costuri sau cheltuieli ce trebuie achitate pentru a evita continuarea procedurii de exercitare a dreptului de gaj, sau alte acțiuni ce trebuie întreprinse de către debitor în vederea înlăturării omisiunii de executare corespunzătoare a obligațiilor sale;

b) descrierea bunurilor gajate care fac obiectul urmăririi;

c) mențiunea privind inițierea exercitării dreptului de gaj și dreptul debitorului gajist sau al altor persoane interesate de a se opune urmăririi, în modul prevăzut la art. 753;

d) somația de executare a obligației garantate sau de transmitere a bunului corporal gajat în posesia creditorului gajist și termenul de transmitere; și

e) semnătura creditorului gajist.

(12) Termenul acordat de creditorul gajist pentru executarea obligației garantate sau transmiterea bunurilor corporale gajate în posesia creditorului gajist nu va fi mai mic de 10 zile, iar în cazul ipotecii nu va fi mai mic de 20 de zile, începînd cu data recepționării avizului de executare sau, după caz, cu data cînd debitorul gajist se consideră notificat, cu excepția cazului în care un termen mai lung a fost convenit în contractul de gaj. Pînă la expirarea acestui termen, creditorul gajist nu poate continua exercitarea dreptului de gaj asupra bunului corporal, dar poate lua măsurile de protecție prevăzute la art. 754 alin. (1).

Articolul 753. Drepturile debitorului gajist

(1) Debitorul gajist se poate opune urmăririi de către creditorul gajist a bunului gajat, plătind creanța garantată sau, după caz, înlăturînd încălcările menționate în avizul de executare și cele ulterioare, plătind în ambele cazuri cheltuielile aferente expedierii și înregistrării avizului de executare.

(2) Dreptul menționat la alin. (1) poate fi exercitat de către debitorul gajist pînă la momentul vînzării bunului luat în posesie de creditorul gajist.

(3) Creditorul gajist care a depus un aviz de executare nu poate cere o altă compensare decît plățile prevăzute la art. 688 alin. (3) și cheltuielile aferente înregistrării avizului de executare.

(4) Debitorul gajist care a executat obligațiile prevăzute la alin. (1) subrogă creditorul gajist în drepturile sale față de debitorul obligației garantate. Creditorul gajist va transmite debitorului gajist actul juridic din care rezultă obligația garantată și, în cazul gajului fără

deposedare, contractul de gaj și confirmarea constituirii gajului, în termen de 3 zile de la executarea obligațiilor sau într-un alt termen acceptat de debitorul gajist.

(5) Executarea parțială de către debitorul gajist a obligațiilor prevăzute la alin. (1) este permisă numai cu consimțământul creditorului gajist. În acest caz, debitorul gajist subrogă creditorul gajist numai în partea executată a obligației garantate. Creditorul gajist îi va transmite copii certificate de el ale actului juridic din care rezultă obligația garantată și, în cazul gajului fără deposedare, ale contractului de gaj și ale confirmării de constituire a gajului.

§2. Transmiterea bunului gajat

Articolul 754. Modul de transmitere a bunului gajat

către creditorul gajist

(1) Creditorul gajist care a transmis avizul de executare în conformitate cu dispozițiile art. 752 alin. (1) este în drept:

a) să preia în posesie bunul corporal gajat, conform art. 755;

b) să întreprindă orice alte măsuri de protecție convenite cu debitorul gajist în contractul de gaj ori altfel sau dispuse de către instanța de judecată, la cererea creditorului gajist.

(2) Transmiterea bunului gajat în posesie creditorului gajist poate fi benevolă ori silită.

(3) Creditorul gajist care a obținut transmiterea în posesie a bunului gajat poate încheia doar acte juridice de administrare în privința bunurilor gajate pînă la momentul vînzării. De asemenea, creditorul gajist poate acoperi datoriile aferente serviciilor de utilități publice sau alte datorii ale debitorului gajist apărute în legătură nemijlocită cu bunul gajat. Sumele îndreptate de creditorul gajist în aceste scopuri se recuperează din mijloacele obținute de creditorul gajist în ordinea stabilită la art. 769.

Articolul 755. Transmiterea benevolă în posesie

(1) Creditorul gajist poate prelua în posesie bunul corporal gajat dacă:

a) debitorul gajist a consimțit, în contractul de gaj sau altfel, asupra intrării benevole a creditorului gajist în posesia bunului; și

b) creditorul gajist a transmis avizul de executare a gajului persoanelor indicate la art. 752 alin. (1) și a înregistrat avizul de executare conform art. 752 alin. (9).

(2) În cazul în care bunul gajat este accesoriu unui bun imobil, creditorul gajist poate să-l separe din bunul imobil dacă debitorul gajist și-a exprimat consimțământul în formă scrisă.

(3) Actul de transmitere în posesie a bunului corporal gajat va conține lista bunurilor

transmise și va fi semnat de debitorul gajist și creditorul gajist. În cazul în care debitorul gajist nu este prezent la luarea în posesie a bunurilor de către creditorul gajist sau refuză să semneze actul de transmitere, creditorul gajist are obligația de a trimite debitorului gajist, la adresa indicată în registrul garanțiilor, o copie a actului de transmitere.

Articolul 756. Transmiterea benevolă în posesie

în cazul ipotecii

Transmiterea benevolă în posesie a bunului ipotecat se face în baza unui acord privind transmiterea benevolă în posesiune a bunului ipotecat, încheiat în formă autentică între creditorul ipotecar și debitorul ipotecar, în orice moment convenit de părți. Dispozițiile art. 755 nu se aplică transmiterii benevole în posesie a bunului imobil ipotecat.

Articolul 757. Transmiterea silită în posesie

(1) Creditorul gajist care nu poate intra în posesia bunului corporal gajat conform art. 755 sau, în cazul ipotecii, conform art. 756 are dreptul să obțină posesia bunului:

a) în baza unei ordonanțe sau hotărîri judecătorești, conform dispozițiilor Codului de procedură civilă și ale Codului de executare. Doar împrejurările prevăzute la art. 761 alin. (2) lit. a)-e) constituie obiecții motivate pe care debitorul gajist le poate înainta împotriva ordonanței judecătorești; sau

b) fără a recurge la procedură judecătorească, prin intermediul unui executor judecătoresc, conform dispozițiilor prezentului capitol și ale Codului de executare.

(2) Creditorul gajist nu este în drept să procedeze la transmiterea silită în posesie pînă la expirarea termenului prevăzut la art. 752 alin. (12) decît dacă bunul gajat este susceptibil de pieire ori distrugere sau este perisabil.

(3) Creditorul gajist poate alege să obțină posesia bunului fără a recurge la procedura judecătorească dacă:

a) debitorul gajist a consimțit, în contractul de gaj sau altfel, asupra obținerii posesiei bunului de către creditorul gajist fără a recurge la procedura judecătorească sau, în cazul ipotecii, dacă contractul de ipotecă a fost învestit cu formulă executorie conform art. 759; și

b) creditorul gajist a transmis avizul de executare a gajului persoanelor indicate la art. 752 alin. (1) și a înregistrat avizul de executare conform art. 752 alin. (9).

(4) Prin derogare de la dispozițiile Codului de executare, la transmiterea silită în posesia creditorului gajist a bunurilor corporale gajate se aplică următoarele reguli:

a) creditorul gajist prezintă executorului judecătoresc în original contractul de gaj, avizul de executare a gajului înregistrat în registrul garanțiilor și lista bunurilor gajate, care urmează a fi ridicate, iar executorul judecătoresc reține copii ale acestora și certifică corespunderea lor cu originalul;

b) în termen de 48 de ore de la primirea tuturor documentelor menționate la lit. a), cu

excepția cazului în care creditorul gajist consimte la un termen mai mare, executorul judecătoresc inițiază procedura de executare după consultarea registrului garanțiilor cu privire la înregistrarea avizului de executare a gajului și merge la locul indicat de creditorul gajist, ridică bunul gajat și îl predă creditorului gajist sau persoanei desemnate de acesta. Executorul judecătoresc poate solicita asistența organelor indicate la art. 22 alin. (1) lit. u) din Codul de executare;

c) la predarea bunului gajat, executorul judecătoresc întocmește un proces-verbal și transmite cîte o copie a acestuia creditorului gajist și debitorului gajist.

(5) În cazul în care creditorul gajist este în imposibilitate de a indica locul de aflare a bunurilor gajate, debitorul gajist, la cererea executorului judecătoresc, este obligat să indice imediat locul de aflare a bunurilor.

(6) Creditorul gajist avansează cheltuielile legate de transmiterea silită în posesie și își asumă riscul pieirii sau deteriorării bunurilor gajate preluate în posesie.

(7) În cazul în care bunul gajat este accesoriu al unui bun imobil, creditorul gajist poate să-l separe din bunul imobil, cu condiția compensării prejudiciului efectiv cauzat titularului dreptului real al bunului imobil, altul decît debitorul gajist. Creditorul gajist nu este obligat să compenseze orice diminuare a valorii bunului imobil cauzată prin separarea bunului gajat.

Articolul 758. Transmiterea originalelor actelor de proprietate

(1) Actul care îndreptățește creditorul gajist la transmiterea posesiei bunului îi oferă dreptul creditorului gajist să intre în posesia originalelor actelor care confirmă dreptul debitorului gajist asupra bunului.

(2) În cazul în care debitorul gajist nu-și execută obligația de a transmite creditorului gajist originalele prevăzute la alin. (1), creditorul gajist are dreptul să solicite și să obțină de la oricare autoritate sau persoană competentă un duplicat.

Articolul 759. Exercitarea dreptului de ipotecă

în temeiul actului notarial învestit

cu formulă executor

(1) În cazul în care ipoteca garantează obligațiile ce rezultă din contractul de modificare a termenului de stingere a obligațiilor încheiat cu autoritatea publică, contractul de credit bancar sau de împrumut acordat de către organizația de creditare nebancară, de către asociația de economii și împrumut, de către societatea de leasing ori de către o bancă de dezvoltare multilaterală în sensul Legii nr. 184/2016 cu privire la contractele de garanție financiară, contractul de ipotecă poate fi învestit cu formulă executorie conform legislației cu privire la notariat dacă părțile au convenit în mod expres aceasta în contract. În acest caz, dreptul de ipotecă poate fi exercitat silit, iar bunul ipotecat se transmite silit, în temeiul contractului de ipotecă învestit cu formulă executorie, fără adresarea cererii în instanța de judecată pentru a obține ordonanță sau hotărîre judecătorească.

(2) Exercitarea silită a dreptului de ipotecă în baza contractului de ipotecă învestit cu formulă executorie se efectuează cu respectarea dispozițiilor prezentului capitol și se referă doar la transmiterea bunului imobil ipotecat în posesia creditorului ipotecar în scopul exercitării de către acesta a dreptului de ipotecă în corespundere cu dispozițiile art. 764 alin. (1), precum și la evacuarea locuitorilor în cadrul exercitării dreptului de ipotecă în corespundere cu dispozițiile art. 773.

(3) În cazul în care învestirea contractului de ipotecă cu formulă executorie este anulată ca urmare a contestării ulterioare sau în cazul în care încheierea executorului judecătoresc de intentare a procedurii de executare este anulată conform art. 761, creditorul ipotecar este obligat să restituie bunul ipotecat sau să restituie prețul la care bunul a fost vîndut și să repare prejudiciul cauzat.

(4) Anularea învestirii contractului de ipotecă cu formulă executorie nu împiedică creditorul să exercite dreptul de ipotecă prin instanța de judecată în modul prevăzut la art. 757.

Articolul 760. Drepturile creditorilor gajiști de rang

superior la transmiterea în posesie

(1) În înștiințarea transmisă creditorului gajist de rang inferior în conformitate cu dispozițiile art. 746 alin. (8), creditorul gajist de rang superior poate solicita ca acesta să-i transmită posesia bunului.

(2) Creditorul gajist de rang inferior care a obținut posesia bunului în condițiile art. 755 sau art. 757 și a primit solicitarea prevăzută la alin. (1) din prezentul articol, este obligat să transmită bunul în posesia creditorului gajist de rang superior la expirarea termenului indicat la art. 746 alin. (8), sub sancțiunea plății despăgubirilor.

(3) Dacă a primit solicitări de transmitere a posesiei bunului de la mai mulți creditori garantați de rang superior, creditorul gajist de rang inferior va transmite, în termenul indicat la alin. (2), bunul creditorului gajist de cel mai înalt rang dintre aceștia.

(4) Creditorul gajist care a transmis posesia bunului în condițiile alin. (2) sau alin. (3) va informa despre acest fapt debitorul gajist și alți creditori gajiști înregistrați.

Articolul 761. Contestarea executării silite

(1) Debitorul gajist sau orice altă persoană care are un interes legitim poate contesta în instanța de judecată acțiunile creditorului gajist întreprinse conform art. 752 sau art. 755 ori acțiunile executorului judecătoresc întreprinse conform art. 757 și, după caz, art. 759.

(2) Instanța de judecată este în drept să suspende sau să anuleze transmiterea bunului în posesia creditorului gajist exclusiv în următoarele temeiuri:

a) obligația garantată a fost executată sau altfel stinsă;

b) contractul de gaj a fost declarat nul prin hotărîre judecătorească irevocabilă;

c) executarea contractului de gaj a fost suspendată prin act judecătoresc;

d) creditorul gajist nu a transmis avizul de executare debitorului gajist sau nu l-a înregistrat conform art. 752;

e) creditorul gajist a încălcat drepturile creditorilor gajiști de rang superior prevăzute la art. 760.

(3) Creditorul gajist este responsabil pentru prejudiciul cauzat în cazul în care transmiterea în posesie este declarată ilegală.

(4) Anularea de către instanța de judecată a transmiterii în posesie nu împiedică creditorul gajist să procedeze la exercitarea dreptului de gaj prin procedură judecătorească ordinară (contencioasă) sau simplificată (în ordonanță).

Articolul 762. Transmiterea în cazul deținerii

de un terț a bunului gajat

(1) Terțul care deține bunul gajat și care nu este obligat să plătească creanța garantată răspunde personal pentru întîrzierea transmiterii și efectele întîrzierii transmiterii bunului în termenul stabilit de instanța de judecată.

(2) Dacă are o creanță prioritară în temeiul dreptului său de a reține bunul mobil gajat, terțul este obligat să-l transmită, dar grevat cu dreptul său prioritar.

(3) În cazul în care a primit bunul ca plată pentru acoperirea creanței sale, prioritare și/sau garantate, anterioare celei menționate în avizul de executare, sau în cazul în care a plătit creanțele prioritare și/sau garantate anterior, terțul deținător al bunului gajat poate cere ca creditorul gajist să vîndă bunul el însuși sau sub controlul instanței judecătorești. Terțul nu este obligat totuși să transmită bunul dacă creditorul gajist nu îi prezintă garanții, personale sau reale, că vînzarea bunului se va face la un preț suficient pentru a-i acoperi integral creanțele sale prioritare și/sau garantate anterior.

Articolul 763. Renașterea drepturilor reale neradiate

Drepturile reale pe care debitorul gajist le avea asupra bunului la momentul dobîndirii acestuia sau pe care le-a stins în timpul posesiei sale renasc după transmitere dacă numai ele nu au fost radiate.

Subsecțiunea a 3-a

Vînzarea de către creditorul gajist a bunului gajat

Articolul 764. Condițiile vînzării bunului de către

creditorul gajist

(1) După ce a obținut în posesie bunul gajat, creditorul gajist este îndreptățit, dacă a depus sau a înregistrat la registru un aviz de executare în modul prevăzut la art. 752 alin.

(9), să procedeze la vînzarea prin negocieri directe, prin tender sau prin licitație publică a bunului gajat. În cazul vînzării bunului ipotecat ca urmare a exercitării silite a dreptului de ipotecă în temeiul actului notarial învestit cu formulă executorie, creditorul ipotecar sau, după caz, executorul judecătoresc aplică, ca modalitate de vînzare, licitația publică, cu excepția cazului în care există acordul scris al debitorului ipotecar, eliberat creditorului ipotecar după apariția dreptului său de exercitare a dreptului de ipotecă, de a vinde bunul în alt mod prevăzut de dispozițiile prezentului alineat.

(2) Creditorul gajist trebuie să vîndă bunurile gajate fără întîrziere nejustificată, la un preț comercial rezonabil la data vînzării în conformitate cu dispozițiile art. 765 alin. (1) și ținînd cont de interesele debitorului gajist, fiind liber să stabilească condițiile de vînzare.

(3) Dacă există mai multe bunuri, creditorul gajist le poate vinde împreună sau separat.

(4) Creditorul gajist care vinde bunul acționează în numele proprietarului și este obligat să informeze cumpărătorul despre calitatea lui la momentul vînzării.

(5) În cazul vînzării prin tender a bunului gajat, creditorul face public anunțul cu privire la tender prin intermediul mass-mediei sau prin invitații. Anunțul cu privire la tender trebuie să conțină informație suficientă pentru a permite persoanei interesate să prezinte o ofertă în termenul și la locul anunțat.

(6) Creditorul gajist este obligat să accepte oferta cea mai mare, cu excepția cazului în care condițiile atașate ofertei o fac mai puțin avantajoasă decît o ofertă mai joasă sau prețul oferit nu este comercial rezonabil.

(7) Vînzarea de către creditorul gajist prin licitație publică a bunului gajat se face la data, ora și locul fixat în avizul de vînzare, adus la cunoștința debitorului gajist, terțului care deține bunul și, după caz, administratorului fiduciar, notificat tuturor creditorilor gajiști care au depus sau înregistrat la registrul respectiv un aviz de executare. Creditorul gajist trebuie, de asemenea, să informeze orice persoană interesată care a făcut solicitare.

(8) În cazul ipotecii, creditorul ipotecar are dreptul să transfere dreptul de proprietate asupra bunului ipotecat, acționînd în numele debitorului ipotecar, în baza următoarelor documente:

a) în cazul exercitării benevole – acordul, autentificat notarial, privind transmiterea benevolă în posesie a bunului ipotecat;

b) în cazul exercitării silite – ordonanța judecătorească sau, respectiv, hotărîrea instanței de judecată rămasă definitivă;

c) în cazul exercitării silite în temeiul contractului de ipotecă învestit cu formulă executorie – originalul contractului de ipotecă învestit cu formulă executorie, care conține clauza privind dreptul creditorului ipotecar de a exercita dreptul de ipotecă în temeiul formulei executorii aplicate de notar, copia contractului de credit bancar sau de împrumut, care atestă faptul că creanța a devenit exigibilă, însoțită de extrasele de evidență financiară, care atestă datoriile debitorului la data expirării termenului indicat în avizul de executare,

copiile avizului de executare expediat pe adresa debitorului și dovada înregistrării lui în registrul bunurilor imobile, conform cerințelor stabilite la art. 752, precum și declarația pe propria răspundere a creditorului că nu există un litigiu judiciar în legătură cu contractul de ipotecă învestit cu formulă executorie a cărui executare este solicitată și că creanța este exigibilă.

(9) Debitorul gajist și creditorul gajist pot conveni, în contractul de gaj sau altfel, asupra condițiilor de vînzare a bunurilor gajate.

Articolul 765. Vînzarea comercial rezonabilă

(1) Vînzarea bunurilor este comercial rezonabilă dacă are loc în conformitate cu regulile prevăzute prin contractul de gaj sau, dacă nu s-au prevăzut asemenea reguli, după caz:

a) așa cum se dispune în mod obișnuit de bunuri de același fel pe o piață organizată;

b) la prețul stabilit pe o piață organizată și valabil în momentul vînzării;

c) în conformitate cu practicile comerciale rezonabile urmate de cei care vînd în mod obișnuit bunuri de același fel.

(2) În condițiile prevăzute la alin. (1), simplul fapt că se putea obține un preț mai mare dacă vînzarea ar fi avut loc în alt moment sau printr-o altă metodă decît cea aleasă de creditor nu face ca vînzarea să nu fie considerată comercial rezonabilă.

Articolul 766. Dreptul la repararea prejudiciului

în caz de vînzare

În cazul în care creditorul gajist nu a respectat dispozițiile art. 764 și 765 la vînzarea bunului gajat, debitorul gajist are dreptul de a cere de la creditorul gajist care a vîndut bunul gajat repararea prejudiciului cauzat, dar nu poate cere anularea vînzării.

Articolul 767. Opoziția la condițiile de vînzare

(1) La alegerea sa, creditorul gajist care exercită dreptul de gaj poate notifica debitorul gajist, conform regulilor privind notificarea avizului de executare, despre condițiile planificate de vînzare a bunului gajat. În termen de 15 zile de la comunicarea condițiilor planificate de vînzare, debitorul gajist poate formula opoziție la condițiile de vînzare în instanța de judecată competentă.

(2) Opoziția suspendă de drept procedura de vînzare pînă la soluționarea definitivă a cauzei.

(3) Instanța va soluționa opoziția în termen de 5 zile. Hotărîrea instanței poate fi atacată numai cu apel în termen de 5 zile de la comunicare. În cazul respingerii opoziției, apelul nu îl oprește pe creditor să treacă la vînzarea bunului. Apelul se soluționează de urgență.

(4) Dacă admite opoziția, constatînd că condițiile planificate de vînzare nu respectă dispozițiile art. 764 și 765, instanța stabilește condițiile de vînzare corespunzătoare și încuviințează vînzarea bunului.

(5) Dacă instanța a respins opoziția, creditorul gajist poate purcede la vînzare în condițiile planificate de vînzare.

(6) Dacă creditorul gajist a vîndut bunul în condițiile prevăzute la alin. (4) sau, după caz, alin. (5) din prezentul articol, debitorul gajist nu poate cere repararea prejudiciului pe temeiul prevăzut la art. 766.

(7) În cazul în care creditorul gajist a vîndut bunul la un preț inferior celui determinat conform alin. (4) sau, după caz, alin. (5) din prezentul articol, debitorul gajist poate cere repararea prejudiciului pe temeiul prevăzut la art. 766.

Articolul 768. Dreptul altor creditori gajiști la repararea

prejudiciului în caz de vînzare

Creditorii gajiști, alții decît creditorul gajist care vinde bunul gajat, au dreptul la repararea prejudiciului și dreptul la opoziție în condițiile art. 766 și 767, care se aplică în mod corespunzător.

Articolul 769. Mijloacele obținute din vînzarea bunului gajat

(1) După deducerea cheltuielilor confirmate documentar, suportate în legătură cu preluarea, transportarea, păstrarea și vînzarea bunului gajat, creditorul gajist distribuie produsul vînzării bunului creditorilor gajiști și altor creditori indicați la art. 752 alin. (1) conform ordinii de prioritate.

(2) Cheltuielile de expediere a avizului de executare, de înregistrare a lui, precum și alte cheltuieli de exercitare a dreptului de gaj sînt suportate de către debitorul gajist și se deduc conform alin. (1), cu excepția cazurilor în care ordonanța sau hotărîrea judecătorească, după caz, prevede altfel în privința cheltuielilor de judecată sau creditorul gajist și debitorul gajist convin altfel.

(3) Suma rămasă disponibilă se transmite debitorului gajist sau, cînd plata nu este posibilă, se consemnează în conformitate cu dispozițiile art. 968, în termen de 3 zile de la finalizarea distribuirii conform alin.(1) din prezentul articol. În același termen creditorul gajist transmite debitorului gajist un proces-verbal privind distribuirea produsului vînzării bunului gajat.

(4) Dacă produsul obținut din vînzarea bunului nu a fost suficient pentru a plăti creanțele sale și cheltuielile, creditorul gajist conservă o creanță neprivilegiată pentru diferența datorată de debitorul său.

(5) Dispozițiile prezentului articol se aplică în mod corespunzător și exercitării gajului pe calea transmiterii în locațiune a bunului gajat în temeiul art. 744 alin. (2) lit. c) sau prin acordarea licenței cu titlu oneros către terți asupra obiectului de proprietate intelectuală

protejat conform art. 744 alin. (2) lit. d).

Articolul 770. Bunul dobîndit de la creditorul gajist

(1) Vînzarea bunurilor gajate de către creditorul gajist:

a) transferă cumpărătorului toate drepturile debitorului gajist asupra bunurilor gajate;

b) stinge gajul creditorului gajist și alte gajuri, cu excepția gajului de rang superior, în cazurile prevăzute la art. 746 alin. (4); și

c) stinge sechestrele și interdicțiile asupra bunului, cu excepția celor aplicate de instanțele de judecată în litigii nelegate de exercitarea dreptului de gaj.

(2) Cumpărătorul devine proprietar al bunurilor cumpărate după plata în întregime a prețului de cumpărare, cu excepția cazului cînd s-a convenit altfel cu creditorul gajist și cu alți creditori indicați la art. 752 alin. (1) ale căror drepturi pot fi prejudiciate prin amînarea sau eșalonarea plății.

(3) În termen de 3 zile după ce a devenit proprietar al bunului în condițiile alin. (2) din prezentul articol, cumpărătorul propune creditorului gajist de rang superior a cărui gaj nu s-a stins să fie înregistrată substituirea debitorului gajist, în modul prevăzut la art. 716, sub sancțiunea plății despăgubirilor.

(4) După ce a devenit proprietar al bunului în condițiile alin. (2), cumpărătorul poate solicita instanței de judecată anularea sechestrelor și a interdicțiilor asupra bunului cumpărat aplicate de instanțele de judecată.

Articolul 771. Radierea grevărilor

Cumpărătorul solicită radierea din registrul garanțiilor sau, după caz, din registrul bunurilor imobile a gajurilor, a sechestrelor și a interdicțiilor stinse în conformitate cu dispozițiile art. 770 alin. (1), în temeiul confirmării vînzării emise de către creditorul gajist.

Articolul 772. Achiziționarea bunurilor gajate

de către creditorul gajist

(1) Creditorul gajist poate achiziționa bunurile gajate dacă:

a) debitorul gajist a consimțit în scris asupra achiziției după primirea avizului de executare; și

b) alte persoane indicate la art. 752 alin. (1) nu se opun.

(2) Intenția creditorului gajist de a achiziționa bunul gajat poate fi exprimată în avizul de executare sau într-un aviz ulterior transmis debitorului gajist și altor persoane indicate la art. 752 alin. (1). Avizul va indica suma datorată a obligației garantate și partea din aceasta care se propune a fi stinsă prin achiziționarea bunului gajat.

(3) Opoziția față de achiziționarea bunului gajat produce efecte juridice doar dacă este adusă la cunoștința creditorului gajist în termen de 15 zile de la primirea avizului prevăzut la alin. (2).

(4) Creditorul gajist care a achiziționat bunul gajat va îndrepta suma prețului de achiziție la stingerea obligației garantate.

(5) Achiziția de către creditorul gajist a bunului gajat:

a) transferă creditorului gajist toate drepturile debitorului gajist asupra bunului gajat;

b) stinge orice alte gajuri, cu excepția gajurilor de rang superior, în cazurile prevăzute la art. 746 alin. (4); și

c) stinge sechestrele și interdicțiile asupra bunului, cu excepția celor aplicate de instanțele de judecată în litigii nelegate de exercitarea dreptului de gaj.

(6) La achiziția de către creditorul gajist a bunului gajat, dispozițiile art. 770 alin. (3) și (4) se aplică în mod corespunzător.

Articolul 773. Evacuarea locuitorilor în cadrul exercitării

dreptului de ipotecă

(1) Dacă nu deține un drept de locațiune opozabil creditorului gajist în sensul art. 743, debitorul ipotecar, precum și celelalte persoane care locuiesc în imobilul ipotecat sînt obligate să elibereze bunul ipotecat la data intrării în vigoare a acordului de transmitere benevolă în posesie, semnat între creditorul ipotecar și debitorul ipotecar, dacă părțile nu au stabilit un alt termen, sau la momentul rămînerii definitive a ordonanței judecătorești ori, după caz, a hotărîrii judecătorești – în cazul exercitării silite a dreptului de ipotecă, sau la data indicată în avizul de executare – în cazul exercitării dreptului de ipotecă în temeiul contractului de ipotecă învestit cu formulă executorie.

(2) Dacă persoanele menționate la alin. (1) din prezentul articol refuză să elibereze bunul ipotecat sau dacă nu l-au eliberat la expirarea termenului de 15 zile din data stabilită la alin. (1) din prezentul articol, executorul judecătoresc inițiază evacuarea silită în corespundere cu Codul de executare și ținînd cont de dispozițiile art. 743.

Cartea a treia

OBLIGAŢIILE

T i t l u l I

DESPRE OBLIGAŢII ÎN GENERAL

Capitolul I

DISPOZIŢII COMUNE PRIVIND OBLIGAŢIILE

Articolul 774. Dispoziţii generale cu privire la obligaţie

(1) În virtutea raportului obligaţional, creditorul este în drept să pretindă de la debitor executarea unei prestaţii, iar debitorul este ţinut să o execute. Prestaţia poate consta în a da, a face sau a nu face.

(2) Obligaţia poate fi pură şi simplă sau afectată de modalităţi.

(3) Prestaţia trebuie să fie posibilă şi determinată sau determinabilă, să nu contravină legii, ordinii publice şi bunelor moravuri.

Articolul 775. Buna-credinţă în raporturile obligaționale

(1) Debitorul şi creditorul trebuie să se comporte cu bună-credinţă la momentul naşterii, pe durata existenţei, la momentul executării şi stingerii obligaţiei.

(2) Este nulă clauza prin care se derogă de la dispozițiile alin.(1).

Articolul 776. Temeiurile naşterii obligaţiilor

Obligaţiile se nasc din contract, fapt ilicit (delict) şi din orice alt act sau fapt susceptibil de a le produce în condiţiile legii.

Articolul 777. Dreptul la informare

(1) Raportul obligaţional poate da naştere unui drept la informare fără ca acesta să fie stipulat în mod expres. Punerea la dispoziţie a informaţiei presupune şi obligaţia de eliberare a documentelor corespunzătoare.

(2) Dreptul la informare se naşte îndeosebi atunci cînd informarea este semnificativă pentru determinarea conţinutului obligaţiei şi poate fi făcută de cel căruia i se cere fără ca prin aceasta să-i fie afectate drepturile.

(3) Cel care solicită informarea trebuie să compenseze cheltuielile făcute pentru aceasta de cel obligat să informeze. Cel din urmă poate pretinde prestaţii asigurătorii.

Articolul 778. Obligaţia natural

(1) Este naturală obligaţia în a cărei privinţă nu se poate cere executare silită.

(2) Există obligaţie naturală în cazul în care:

a) legea sau actul juridic exclude posibilitatea executării silite;

b) o persoană are faţă de o altă persoană o obligaţie morală de aşa natură încît executarea ei, deşi nu poate fi cerută silit, trebuie, în opinia comună, să fie considerată ca executare a unei prestaţii datorate unei alte persoane.

(3) Obligaţiile naturale sînt reglementate de normele cu privire la obligaţii dacă din litera sau spiritul legii nu rezultă că anumite reguli nu sînt aplicabile obligaţiilor pentru care nu se poate cere executare silită.

(4) Obligaţia naturală se transformă în obligaţie civilă perfectă în baza înţelegerii dintre debitor şi creditor.

Articolul 779. Obligațiile correlative

(1) Obligația unei persoane este corelativă obligației care incumbă altei persoane în una dintre următoarele situații:

a) executarea obligației se face în schimbul executării celeilalte obligații;

b) aceasta constă într-o obligație de a contribui la sau de a accepta executarea celeilalte obligații;

c) obligația este atît de clar legată de cealaltă obligație sau de obiectul ei, încît executarea unei obligații poate fi privită în mod rezonabil ca dependentă de executarea celeilalte obligații.

(2) Obligațiile corelative se pot naște din contracte (contracte sinalagmatice), precum și din alte temeiuri de naștere a obligațiilor.

Articolul 780. Obligația de rezultat și obligația de mijloace

(1) Debitorul unei obligații de rezultat este ținut să atingă rezultatul promis.

(2) Debitorul unei obligații de mijloace este ținut să manifeste, la executarea prestației sale, prudența și diligența unei persoane rezonabile de aceeași calitate, pusă în aceleași circumstanțe.

(3) Pentru a determina dacă obligația este de mijloace sau de rezultat, se ține cont, printre altele, de următoarele:

a) modul în care obligația este exprimată în contract;

b) prețul și celelalte clauze ale contractului;

c) gradul de risc care, în mod normal, îl implică atingerea rezultatului scontat;

d) aptitudinea celeilalte părți de a influența executarea obligației.

Capitolul II

PLURALITATEA DE SUBIECTE ŞI OBIECTE

ÎN CADRUL UNEI OBLIGAŢII

Secţiunea 1

Obligaţiile divizibile şi indivizibile

Articolul 781. Obligaţia divizibilă cu pluralitate de debitori

(1) Obligaţia este divizibilă între mai mulţi debitori în cazul în care aceştia sînt obligaţi la aceeaşi prestaţie faţă de creditor, dar fiecare debitor poate fi urmărit separat pînă la concurenţa părţii sale din datorie.

(2) Debitorii sînt obligaţi în părţi egale dacă din lege, contract sau din natura obligaţiei nu rezultă altfel.

Articolul 782. Obligaţia divizibilă cu pluralitate de creditori

(1) Obligaţia este divizibilă între mai mulţi creditori în cazul în care aceştia sînt îndreptăţiţi la aceeaşi prestaţie din partea debitorului, dar fiecare creditor poate pretinde numai la partea sa din creanţă.

(2) Creditorii au dreptul la părţi egale dacă din lege, contract sau din natura obligaţiei nu rezultă altfel.

Articolul 783. Prezumţia divizibilităţii

Obligaţia este divizibilă de drept dacă nu este stipulat expres că este indivizibilă sau dacă obiectul obligaţiei nu este indivizibil prin natura sa.

Articolul 784. Efectul indivizibilității

(1) Obligația este indivizibilă între mai mulți debitori în cazul în care aceștia sînt obligați să execute împreună aceeași prestație, iar creditorul poate pretinde prestația doar de la toți împreună.

(2) Creanța este indivizibilă între mai mulți creditori în cazul în care fiecare creditor poate pretinde executarea prestației doar în folosul tuturor creditorilor, iar debitorul trebuie să execute prestația în folosul tuturor creditorilor.

(3) Obligația indivizibilă nu poate fi divizată nici între debitori sau între creditori, nici între succesorii lor.

(4) Obligația nu devine indivizibilă numai prin faptul că în contract este stipulat că este solidară.

(5) Obligația divizibilă care are doar un creditor și un debitor trebuie să fie executată între ei ca o obligație indivizibilă, ea rămînînd divizibilă între moștenitorii acestora.

Articolul 785. Dificultățile executării în cazul creanței

indivizibile

Dacă unul dintre creditorii indivizibili refuză să accepte sau nu poate accepta executarea prestației, debitorul se poate elibera de obligație prin consemnare.

Secţiunea a 2-a

Solidaritatea creditorilor

Articolul 786. Creanţele solidare

Dacă doi sau mai mulţi creditori au dreptul să pretindă la o prestaţie în aşa fel încît fiecare să poată pretinde la întreaga prestaţie, iar prestaţia făcută unuia dintre creditori eliberează debitorul, atunci creanţa lor este solidară.

Articolul 787. Temeiul apariţiei solidarității creanței

Creanţa solidară nu se prezumă, ci se naşte prin act juridic sau prin lege.

Articolul 788. Executarea obligaţiei faţă de oricare

dintre creditori

Debitorul poate să execute obligaţia faţă de oricare dintre creditori după cum crede de cuviinţă, atîta timp însă cît nici unul dintre creditori nu a cerut executarea obligaţiei.

Articolul 789. Efectele executării obligaţiei faţă

de unul dintre creditori

Executarea integrală a obligaţiei faţă de unul din creditorii solidari exonerează debitorul de executarea obligaţiei faţă de ceilalţi creditori.

Articolul 790. Confuziunea în cazul creanței solidare

(1) Dacă unul dintre creditorii solidari dobîndește și calitatea de debitor, confuziunea nu stinge creanța solidară decît în proporție cu partea din creanță ce îi revine acelui creditor.

(2) Ceilalți creditori solidari își păstrează dreptul de regres împotriva creditorului în persoana căruia a operat confuziunea, proporțional cu partea din creanță ce îi revine fiecăruia dintre ei.

Articolul 791. Remiterea datoriei de către un creditor

solidar

O remitere de datorie convenită între un creditor solidar cu debitorul produce efecte numai asupra părţii care revine acelui creditor. Această regulă se aplică de asemenea în toate cazurile cînd obligaţia se stinge în alt temei decît executarea.

Articolul 792. Inadmisibilitatea invocării unor excepţii

ce ţin de alt creditor

Debitorul nu are dreptul să opună unuia din creditorii solidari excepţii bazate pe raporturile debitorului cu un alt creditor solidar, la care creditorul respectiv nu participă.

Articolul 793. Obligaţia faţă de ceilalţi creditori solidari

a creditorului care a primit prestaţie

(1) Creditorul solidar care a primit întreaga prestaţie este obligat să o împartă cu ceilalţi cocreditori dacă nu demonstrează că obligaţia este contractată numai în interesul său.

(2) Creditorii solidari sînt îndreptăţiţi, în raporturile dintre ei, la părţi egale dacă nu s-a convenit altfel.

Articolul 794. Reprezentarea creditorilor solidari

(1) Creditorul solidar reprezintă pe toţi cocreditorii în toate actele care au drept scop conservarea obligaţiei.

(2) Orice acte prin care unul dintre creditorii solidari ar consimți la reducerea sau înlăturarea drepturilor, accesoriilor sau beneficiilor creanței ori ar prejudicia în orice alt mod interesele celorlalți creditori sînt inopozabile acestora din urmă.

(3) Hotărîrea judecătorească obținută de unul dintre creditori împotriva debitorului comun profită și celorlalți creditori.

(4) Hotărîrea judecătorească pronunțată în favoarea debitorului comun nu poate fi invocată și împotriva creditorilor care nu au fost parte în proces.

Articolul 795. Suspendarea și întreruperea prescripției

în folosul creditorului solidar

(1) Suspendarea prescripției în folosul unuia dintre creditorii solidari poate fi invocată și de către ceilalți creditori solidari.

(2) Întreruperea prescripției în privința unuia dintre creditorii solidari profită tuturor creditorilor solidari.

Secţiunea a 3-a

Solidaritatea debitorilor

Articolul 796. Obligaţiile solidare

Dacă doi sau mai mulţi debitori datorează o prestaţie în aşa fel încît fiecare este dator să efectueze întreaga prestaţie, iar creditorul poate pretinde fiecăruia din debitori executarea, atunci debitorii sînt legaţi solidar.

Articolul 797. Temeiurile apariţiei obligaţiilor solidare

(1) O obligaţie solidară nu se prezumă, ci se naşte prin act juridic sau prin lege.

(2) Atunci cînd se cer despăgubiri pentru neexecutarea unei obligații indivizibile, debitorii sînt ținuți solidari pentru plată în folosul creditorului.

Articolul 798. Obligaţii solidare afectate de modalităţi

Debitorii solidari se pot obliga în mod diferit: unii pur, alţii sub condiţie, alţii cu termen.

Articolul 799. Dreptul creditorului de a cere executarea

obligaţiei de la oricare dintre debitorii

solidari

Creditorul poate pretinde executarea obligaţiei, la latitudinea sa, de la oricare din debitori, în parte sau în întregime. Pînă la executarea întregii prestaţii, rămîn obligaţi toţi debitorii.

Articolul 800. Excepţiile opuse creditorului de către

debitorul solidar

Debitorul solidar căruia i s-a pretins executarea prestaţiei are dreptul să opună creditorului toate excepţiile care îi sînt personale ori sînt comune tuturor debitorilor solidari.

Articolul 801. Obligaţia debitorilor solidari la repararea

prejudiciului

(1) Dacă bunul datorat a pierit din vina unuia sau mai multor debitori solidari, ceilalţi debitori nu sînt eliberaţi de obligaţia de a plăti preţul bunului, dar nu sînt răspunzători pentru alte prejudicii.

(2) Sînt obligaţi să repare prejudiciul cauzat prin întîrziere numai debitorii care sînt în întîrziere.

Articolul 802. Efectele executării sau compensării

obligaţiei solidare

Executarea obligaţiei de către unul din debitorii solidari are efecte şi faţă de ceilalţi debitori solidari. De asemenea, compensarea creanţei creditorului de către un debitor produce efecte faţă de ceilalţi debitori.

Articolul 803. Confuziunea în cazul obligaţiei solidare

Dacă aceeaşi persoană întruneşte calitatea de creditor cu cea a unui debitor solidar, datoria celorlalţi debitori scade cu partea din datorie a acelui debitor solidar.

Articolul 804. Efectele primirii unei prestaţii parţiale

(1) Creditorul care primeşte separat partea din prestaţie a unuia dintre debitori fără ca în chitanţă să-şi rezerve solidaritatea sau drepturile sale în genere nu renunţă la

solidaritate decît în privinţa acestui debitor.

(2) Nu se prezumă renunţarea creditorului la solidaritate în favoarea unui debitor cînd primeşte de la el o sumă egală cu partea cu care îi este dator dacă în chitanţă nu este stipulat că această parte este primită pentru partea acestui debitor.

Articolul 805. Inadmisibilitatea invocării unor excepţii

faţă de debitorii solidari

Faptele care survin doar faţă de un debitor solidar au efect doar în privinţa lui dacă din conţinutul obligaţiei nu reiese altfel.

Articolul 806. Renunţarea la solidaritate faţă de unul

din debitori

Creditorul care a renunţat la solidaritate faţă de unul din debitori menţine acţiunea solidară în contra celorlalţi debitori, scăzîndu-se partea debitorului pe care l-a eliberat de solidaritate.

Articolul 807. Remiterea unui debitor solidar

sau tranzacția cu el

(1) În cazul în care creditorul remite o datorie sau încheie o tranzacție cu un debitor solidar, ceilalți debitori sînt eliberați în măsura părții acelui debitor.

(2) În cazul în care obligația solidară a codebitorilor a apărut în legătură cu cauzarea unui prejudiciu, eliberarea obținută conform alin. (1) se extinde doar în măsura în care este necesară pentru a împiedica creditorul să primească mai mult decît reparația integrală, iar ceilalți debitori își păstrează drepturile de regres față de debitorul care a fost remis sau a tranzacționat în măsura părții neexecutate a acelui debitor.

Articolul 808. Urmărirea unui debitor solidar

(1) În cazul în care creditorul intentează o acţiune contra unuia din debitorii solidari pentru partea acestuia, nu se prezumă renunţarea la solidaritate în favoarea acelui debitor dacă acel debitor nu a recunoscut acţiunea sau dacă nu s-a pronunţat o hotărîre definitivă prin care este admisă acţiunea.

(2) Chemarea în judecată a unui debitor solidar nu exclude dreptul creditorului de a chema în judecată ceilalţi debitori solidari.

(3) Debitorul urmărit poate cere introducerea în cauză a celorlalți codebitori.

Articolul 809. Efectele întîrzierii creditorului sau

debitorului solidar

(1) Întîrzierea creditorului faţă de unul din debitorii solidari are efecte şi faţă de

ceilalţi debitori solidari.

(2) Întîrzierea unuia din debitorii solidari nu are efecte faţă de ceilalţi debitori solidari.

Articolul 810. Obligaţiile succesorilor debitorilor solidar

Dacă unul dintre debitorii solidari are mai mulţi succesori, aceştia sînt obligaţi să execute prestaţia proporţional cotei lor succesorale. Prezenta regulă nu se aplică dacă obligaţia este indivizibilă.

Articolul 811. Acţiunea în regres în cazul satisfacerii

obligaţiei de către unul din debitorii

solidar

(1) Debitorul solidar care a satisfăcut obligaţia are dreptul să intenteze o acţiune de regres împotriva celorlalţi debitori solidari pentru părţile acestora din obligaţie, împreună cu părțile acestora din cheltuielile rezonabile suportate.

(2) În cazul imposibilităţii stabilirii părții din obligație a debitorilor solidari, aceştia sînt obligaţi unii faţă de alţii la părţi egale.

(3) Debitorul solidar care a satisfăcut obligația de asemenea are dreptul, cu respectarea prioritară a drepturilor sau intereselor apărute anterior ale creditorului, să exercite drepturile și acțiunile creditorului, inclusiv oricare drepturi de garanție care le însoțesc, în măsura necesară pentru a recupera părțile din obligație ale celorlalți debitori solidari.

Articolul 812. Beneficiile debitorului solidar

Dacă unul din debitorii solidari a realizat un beneficiu dintr-o obligaţie solidară, codebitorul solidar care nu a realizat beneficii poate cere, în cazul în care execută obligaţia, restituirea a ceea ce a plătit fără a deduce partea sa de obligaţie.

Articolul 813. Efectele incapacităţii de plată a unuia

dintre debitorii solidar

În cazul în care de la unul dintre debitorii solidari nu se poate obţine, din cauza incapacităţii lui de plată, partea ce îi revine din prestaţie, acea parte trebuie suportată în părţi egale de ceilalţi debitori, inclusiv de cel faţă de care creditorul a renunţat la solidaritate, dacă legea sau contractul nu prevede altfel.

Articolul 814. Excepţiile opuse codebitorului

Debitorul solidar urmărit de codebitorul care a executat obligaţia îi poate opune acestuia excepţiile comune pe care codebitorul care a executat obligaţia nu le-a opus creditorului.

Articolul 815. Suspendarea, întreruperea sau expirarea

prescripţiei faţă de un debitor solidar

Suspendarea, întreruperea sau expirarea termenului de prescripţie faţă de un debitor solidar nu are efecte faţă de codebitorii lui.

Articolul 816. Reprezentarea codebitorilor solidari

(1) Debitorul solidar îi reprezintă pe codebitorii lui în toate actele îndreptate la stingerea sau reducerea obligaţiei.

(2) Hotărîrea judecătorească pronunțată împotriva unuia dintre codebitorii solidari nu are autoritate de lucru judecat față de ceilalți codebitori.

(3) Hotărîrea judecătorească pronunțată în favoarea unuia dintre codebitorii solidari profită și celorlalți, cu excepția cazului în care s-a întemeiat pe un temei ce putea fi invocat numai de acel codebitor.

Secţiunea a 4-a

Obligaţiile de alternativă şi obligaţiile facultative

Articolul 817. Obligaţia de alternative

Obligaţia este de alternativă în cazul în care are drept obiect două sau mai multe prestaţii principale, dintre care executarea uneia eliberează integral debitorul.

Articolul 818. Dreptul de alegere a prestaţiei

(1) Dreptul de a alege prestaţia aparţine debitorului dacă nu a fost atribuit expres creditorului.

(2) Dacă partea căreia îi aparţine dreptul de a alege prestaţia nu a făcut alegerea nici în termenul suplimentar acordat în acest scop, dreptul de a alege prestaţia revine celeilalte părţi.

(3) Alegerea se face prin declaraţie faţa de cealaltă parte sau prin executarea propriu-zisă a prestaţiei. Prestaţia aleasă este considerată ca datorată de la bun început.

Articolul 819. Interdicţia prestaţiilor parţiale

Debitorul nu este în drept şi nici nu poate fi obligat să execute o parte dintr-o prestaţie şi o parte din alta.

Articolul 820. Efectul imposibilităţii efectuării unor

prestaţii în cazul în care alegerea

aparţine debitorului

(1) Debitorul care are dreptul de a alege prestaţia, în cazul în care una din prestaţii nu poate fi executată, trebuie să execute prestaţia rămasă.

(2) Dacă, în aceleaşi împrejurări, executarea ambelor prestaţii devine imposibilă, iar imposibilitatea executării fiecăreia se datorează vinovăţiei debitorului, acesta este ţinut să despăgubească creditorul pînă la concurenţa valorii prestaţiei care a rămas ultima.

Articolul 821. Efectul imposibilităţii executării prestaţiei

în cazul în care alegerea aparţine

aparţine creditorului

(1) Creditorul care are dreptul de a alege prestaţia trebuie, în cazul în care executarea uneia dintre prestaţii devine imposibilă, să accepte executarea prestaţiei rămase, cu excepţia cazului cînd imposibilitatea executării se datorează vinovăţiei debitorului.

(2) În cazul în care imposibilitatea executării prestaţiei se datorează vinovăţiei debitorului, creditorul are dreptul să ceară fie executarea în natură a prestaţiei rămase, fie repararea prejudiciului adus prin neexecutarea prestaţiei a cărei executare a devenit imposibilă.

(3) Dacă executarea ambelor prestaţii devine imposibilă, iar imposibilitatea se datorează vinovăţiei debitorului, creditorul poate cere repararea prejudiciului adus prin neexecutarea unei prestaţii sau alteia.

Articolul 822. Obligaţia facultative

(1) Obligaţia este facultativă în cazul în care are ca obiect o singură prestaţie principală al cărei debitor poate fi eliberat prin executarea unei alte prestaţii.

(2) Debitorul este eliberat în cazul în care executarea prestaţiei principale devine imposibilă fără vina debitorului.

Capitolul III

TRANSMISIUNEA CREANȚEI ȘI A OBLIGAȚIEI

Secţiunea 1

Cesiunea de creanţă

Articolul 823. Dispoziţii generale cu privire la cesiunea

de creanţă

(1) O creanţă transmisibilă şi sesizabilă poate fi cesionată de titular (cedent) unui terţ (cesionar) în baza unui contract. Din momentul încheierii unui astfel de contract, cedentul este substituit de cesionar în drepturile ce decurg din creanţă, dacă din contractul de

cesiune nu rezultă un moment ulterior.

(2) Cesiunea creanţei nu poate aduce atingere drepturilor debitorului şi nici nu poate face obligaţia acestuia mai oneroasă.

(3) Cedentul este obligat să remită cesionarului actele aferente creanţei şi să-i pună la dispoziţie informaţia necesară realizării ei.

(4) Sînt incesibile, sub sancțiunea nulității absolute, creanțele privitoare la încasarea pensiei alimentare și la repararea prejudiciului cauzat vieţii şi sănătăţii persoanei, precum şi la alte drepturi legate de persoana creditorului.

(5) Creanța este incesibilă, sub sancțiunea nulității absolute, dacă, în virtutea naturii prestației sau relației între debitor și creditor, debitorul nu poate fi ținut în mod rezonabil să o satisfacă decît în folosul acestui creditor. Această regulă nu se aplică dacă debitorul și-a dat consimțământul la cesiune.

Articolul 824. Forma cesiunii de creanță

Cesiunea de creanță trebuie să fie încheiată în forma cerută pentru actul juridic în al cărui temei s-a născut creanța cesionată.

Articolul 825. Cesiunea parțială

(1) Creanța pecuniară poate fi cesionată în parte.

(2) Sub sancțiunea nulității absolute, creanța nepecuniară nu poate fi cesionată în parte decît dacă obligația este divizibilă, iar cesiunea nu face ca aceasta să devină, în mod substanțial, mai oneroasă pentru debitor. Această regulă nu se aplică dacă debitorul și-a dat consimțământul la cesiune.

Articolul 826. Consimțământul debitorului

(1) Titularul unei creanțe o poate transmite unui terț fără consimțământul debitorului dacă legea nu prevede altfel.

(2) Clauza prin care se interzice sau se limitează cesiunea unei creanțe nu afectează cesibilitatea ei.

(3) Cu toate acestea, atunci cînd creanța este cesionată prin încălcarea acestei clauze, debitorul poate să se libereze de obligație executînd în folosul cedentului. Debitorul de asemenea păstrează dreptul de a opune cedentului compensarea, ca și cum creanța nu a fost cesionată.

(4) Dispozițiile alin. (3) nu se aplică:

a) dacă debitorul și-a dat consimțământul la cesiune;

b) dacă interdicția nu este expres menționată în înscrisul constatator al creanței, iar cesionarul nu a cunoscut și nici nu trebuia, în mod rezonabil, să cunoască existența

interdicției la momentul încheierii contractului de cesiune; sau

c) dacă creanța este pecuniară și s-a născut în schimbul furnizării bunurilor, executării lucrărilor sau prestării serviciilor.

(5) Dispozițiile alin. (2) nu limitează răspunderea cedentului față de debitor pentru încălcarea interdicției sau limitării de a cesiona creanța. Cu toate acestea, debitorul nu are dreptul de a recurge la rezoluțiunea contractului din care rezultă creanța cesionată pe temeiul încălcării clauzei prevăzute la alin.(2)

Articolul 827. Volumul drepturilor transmise cesionarului

(1) Drepturile de creanţă se transmit cesionarului aşa cum există în momentul transmiterii.

(2) O dată cu cesiunea creanţei, asupra cesionarului trec garanţiile şi alte drepturi accesorii.

Articolul 828. Obligațiile asumate de cedent

(1) Cedentul are obligațiile prevăzute la alin. (2)-(6) și (9) dacă din contractul de cesiune nu rezultă altceva.

(2) Cedentul garantează că:

a) creanța cesionată există sau, în cazul creanței viitoare, va exista conform contractului din care rezultă;

b) cedentul este îndreptățit să cedeze creanța sau va fi în drept să o facă la momentul cînd cesiunea va produce efecte;

c) debitorul nu deține unele excepții împotriva satisfacerii creanței;

d) creanța nu va fi afectată de niciun drept de compensare existent între cedent și debitor;

e) creanța nu a făcut obiectul unei cesiuni anterioare în folosul altui cesionar și nu este obiect al unui drept de garanție în folosul unui terț.

(3) Cedentul garantează că clauzele contractului sau altui act juridic, dezvăluite cesionarului în calitate de clauze care guvernează creanța, nu au fost modificate sau altfel afectate de vreo înțelegere nedezvăluită care ar dăuna cesionarului.

(4) Cedentul garantează că clauzele contractului sau altui act juridic din care rezultă creanța nu vor fi modificate fără consimțămîntul cesionarului, cu excepția cazului cînd modificarea este prevăzută în contractul de cesiune sau este făcută cu bună-credință și este de așa natură încît cesionarul nu ar avea în mod rezonabil obiecții.

(5) Cedentul se obligă să nu încheie un contract de cesiune subsecvent în privința aceleiași creanțe care ar duce la faptul că o altă persoană dobîndește creanța cu prioritate

față de cesionar.

(6) Cedentul se obligă să transmită cesionarului toate drepturile transmisibile destinate să garanteze creanța și care nu sînt deja transmise prin efectul cesiunii, precum și să transmită produsul obținut din orice drept netransmisibil destinat să garanteze creanța.

(7) Cedentul nu garantează solvabilitatea actuală sau viitoare a debitorului, cu excepția cazurilor cînd cedentul a garantat pentru debitor față de cesionar.

(8) Dispozițiile alin. (1)-(7) se aplică în mod corespunzător în privința drepturilor accesorii și a garanțiilor creanței.

(9) În cazul cesiunii creanței care rezultă dintr-un titlu de valoare la ordin, cedentul este responsabil și de executarea obligației de către debitor.

Articolul 829. Excepţiile opuse de debitor cesionarului

(1) Debitorul este îndreptăţit să opună cesionarului toate excepţiile pe care a putut să le opună cedentului pînă în momentul comunicării cesiunii.

(2) Cu toate acestea, debitorul nu este îndreptățit să opună cesionarului o excepție dacă debitorul a făcut cesionarul să creadă că acea excepție nu există.

Articolul 830. Efectul cesiunii asupra locului de executare

(1) În cazul cesiunii creanței pecuniare care trebuie satisfăcută la un anumit loc, cesionarul poate să ceară ca plata să fie efectuată în orice alt loc dacă aceasta se face fără numerar, dar trebuie să-l despăgubească pe debitor pentru orice costuri suplimentare pe care acesta le suportă din motivul modificării locului de plată.

(2) În cazul cesiunii creanței nepecuniare care urmează a fi executată la un anumit loc, cesionarul nu poate cere executarea la un alt loc.

Articolul 831. Opozabilitatea prestaţiilor

Cesionarului i se pot opune prestaţiile efectuate de debitor, după cesiune, pentru cedent, ca şi orice act juridic încheiat după cesiune între debitor şi cedent cu privire la creanţa transmisă dacă debitorul nu avea cunoştinţă, în momentul efectuării prestaţiei sau al întocmirii actului, de existenţa cesiunii.

Articolul 832. Prioritatea în cazul cesiunii repetate

(1) Dacă o creanţă este cedată de acelaşi titular de mai multe ori, creditor al obligaţiei este cesionarul a cărui cesiune este notificată prima debitorului.

(2) Cesionarul ulterior poate invoca dispozițiile alin. (1) doar dacă la data încheierii contractului de cesiune nu a cunoscut și nici nu trebuia, în mod rezonabil, să cunoască că acea creanță deja a fost cesionată.

(3) Debitorul este liberat de obligație executînd în folosul primului cesionar care îl

notifică, indiferent de faptul că debitorul știa sau nu despre cesiunea repetată.

Articolul 833. Înscrisul privind debitul

Debitorului care a întocmit un înscris asupra debitului i se poate opune conţinutul înscrisului de către cesionar dacă acesta, la data cesiunii creanţei, nu ştia şi nici nu trebuia să ştie că înscrisul nu reflectă realitatea.

Articolul 834. Notificarea despre cesiune și executarea

în folosul persoanei care nu este creditor

(1) Debitorul este liberat de obligație prin executare în folosul cedentului atît timp cît debitorul nu a primit nicio notificare privind cesiunea fie de la cedent, fie de la cesionar și nu cunoaște despre faptul că cedentul nu mai este îndreptățit să obțină executarea.

(2) Chiar dacă persoana identificată în calitate de cesionar în notificarea privind cesiunea primită de la cedent nu este creditor, debitorul este liberat de obligație prin executarea cu bună-credință în folosul acelei persoane.

(3) Chiar dacă persoana identificată în calitate de cesionar în notificarea privind cesiunea primită de la o persoană care se declară cesionar nu este creditor, debitorul este liberat de obligație prin executare în folosul acelei persoane dacă creditorul a determinat debitorul să creadă în mod rezonabil și cu bună-credință că dreptul a fost cesionat acestei persoane.

(4) Dispozițiile prezentului articol se aplică în mod corespunzător dacă obligația s-a stins pe altă cale decît executarea.

Articolul 835. Dovada adecvată a cesiunii

(1) Debitorul care crede pe baza unui temei rezonabil că dreptul a fost cesionat, dar care nu a primit o notificare privind cesiunea, poate să ceară de la persoana care aparent a cesionat dreptul să îi ofere o astfel de notificare privind cesiunea sau o confirmare că dreptul nu a fost cesionat ori că cedentul este încă îndreptățit să obțină executarea.

(2) Debitorul care a primit o notificare privind cesiunea care nu este în formă textuală pe un suport durabil ori care nu oferă informație adecvată despre dreptul cesionat sau numele și adresa cesionarului poate să ceară de la persoana care notifică să furnizeze o nouă notificare care ar satisface cerințele respective.

(3) Debitorul care a primit o notificare privind cesiunea de la cesionar, dar nu de la cedent, poate să ceară de la cesionar să prezinte o dovadă certă a cesiunii. Se consideră dovadă certă, dar nu se limitează la aceasta, orice declarație în forma textuală pe un suport durabil emanînd de la cedent și indicînd că creanța a fost cedată.

(4) Debitorul care a înaintat o cerere conform prezentului articol poate să suspende executarea pînă cînd cererea respectivă este satisfăcută.

Articolul 836. Opozabilitatea cesiunii față de fidejusor

Cesiunea nu este opozabilă fidejusorului decît dacă formalitățile prevăzute pentru opozabilitatea cesiunii față de debitor au fost îndeplinite și în privința fidejusorului însuși.

Articolul 837. Concurența între cesionar și cedentul

care a primit prestația

Dacă debitorul este liberat executînd prestația conform art. 826 alin. (3) sau art. 834 alin. (1), dreptul cesionarului față de cedent de a i se preda prestația are prioritate față de dreptul unui reclamant concurent atît timp cît prestația se află în posesia cedentului și poate fi identificată în mod rezonabil față de alte bunuri ale acestuia.

Articolul 838. Cesiunea altor drepturi

Regulile privind cesiunea creanţei se aplică în modul corespunzător şi în cazul cesiunii altor drepturi.

Articolul 839. Transmiterea creanţelor altfel decît

prin voinţa părţilor

Dispoziţiile prezentei secţiuni se aplică în modul corespunzător în cazul în care o creanţă este transmisă în baza legii, a unei hotărîri judecătoreşti sau a unei decizii a autorităţii publice.

Secțiunea a 2-a

Preluarea datoriei

Articolul 840. Felurile preluării datoriei

(1) Un terț (noul debitor) poate să preia datoria sau o parte din ea în unul din următoarele feluri:

a) debitorul inițial este liberat de datorie (substituirea completă de către noul debitor);

b) debitorul inițial este menținut în calitate de debitor pentru cazul în care noul debitor nu își execută corespunzător obligațiile (substituirea incompletă de către noul debitor);

c) debitorul inițial și cel nou poartă răspundere solidară (adăugarea noului debitor).

(2) În cazul în care este evident că a apărut un nou debitor, dar felul preluării datoriei nu este clar, debitorul inițial și cel nou sînt considerați debitori solidari.

Articolul 841. Forma preluării datoriei

Preluarea datoriei trebuie să fie încheiată în forma cerută pentru actul juridic în al cărui temei s-a născut datoria.

Articolul 842. Consimțământul creditorului

(1) Consimțământul creditorului este necesar pentru substituirea de către noul debitor, indiferent dacă a avut loc o substituire completă sau incompletă.

(2) Consimțământul creditorului privind substituirea de către noul debitor poate să fie dat și în prealabil. În acest caz, substituirea produce efecte din momentul în care creditorul a fost notificat de către noul debitor despre contractul dintre noul debitor și cel inițial.

(3) Consimțământul creditorului nu este necesar în cazul adăugării unui nou debitor, dar creditorul, prin notificare către noul debitor, poate să refuze dreptul conferit față de noul debitor dacă acest fapt este făcut fără întîrziere nejustificată după ce a fost informat despre drept și înainte ca acesta să fie acceptat în mod expres sau implicit. În cazul refuzului, se consideră că dreptul nu s-a conferit niciodată.

Articolul 843. Substituirea complete

Un terț poate să se oblige prin contract cu creditorul și debitorul inițial să substituie complet debitorul, cu efectul că debitorul inițial este liberat de obligație.

Articolul 844. Efectele substituirii complete asupra

excepțiilor, compensării și drepturilor

de garanție

(1) Noul debitor poate opune creditorului toate excepțiile pe care debitorul inițial ar fi putut să le opună creditorului.

(2) Noul debitor nu poate opune creditorului compensarea pe care debitorul inițial ar fi putut să o opună creditorului.

(3) Noul debitor nu poate opune creditorului niciun drept și nicio excepție ce decurge din raportul dintre noul debitor și cel inițial.

(4) Liberarea debitorului inițial se extinde de asemenea asupra oricărei garanții personale sau reale acordate de către acesta creditorului pentru executarea obligației, cu excepția cazului cînd garanția poartă asupra bunului care este transmis noului debitor în calitate de obiect al contractului între debitorul inițial și cel nou.

(5) Odată cu liberarea debitorului inițial, garanția oferită de orice persoană, alta decît noul debitor, pentru executarea obligației se stinge dacă acea persoană nu acceptă ca garanția să subziste în folosul creditorului.

Articolul 845. Substituirea incomplete

Un terț poate să convină cu creditorul și debitorul inițial să substituie incomplet debitorul, cu efectul că debitorul inițial este menținut ca debitor în cazul cînd debitorul nou nu execută obligația în mod corespunzător.

Articolul 846. Efectele substituirii incomplete

(1) Substituirea incompletă are aceleași efecte asupra excepțiilor și compensării ca și substituirea completă.

(2) În măsură în care debitorul inițial nu este liberat, garanția personală sau reală acordată în vederea executării obligațiilor acelui debitor nu este afectată de substituire.

(3) Răspunderea debitorului inițial este guvernată de către dispozițiile legale privind fidejusorul cu beneficiu de discuțiune în măsura în care nu contravin dispozițiilor alin. (1) și (2).

Articolul 847. Adăugarea unui nou debitor

Un terț poate să convină cu debitorul să fie adăugat în calitate de debitor, astfel încît debitorul inițial și cel nou să fie debitori solidari.

Articolul 848. Efectele adăugării unui nou debitor

(1) În cazul în care, în temeiul unui contract între noul debitor și creditor sau al unui act juridic unilateral și separat încheiat de noul debitor în folosul creditorului, noul debitor este adăugat în calitate de debitor, el nu poate opune creditorului niciun drept sau nicio excepție născută din raportul dintre noul debitor și cel inițial. În cazul în care un asemenea contract sau act juridic unilateral nu s-a încheiat, noul debitor poate să opună creditorului orice motiv de nulitate care afectează contractul cu debitorul inițial.

(2) Dispozițiile legale privitoare la solidaritatea pasivă se aplică în mod corespunzător în măsura în care nu contravin dispozițiilor alin. (1).

Secțiunea a 3-a

Cesiunea contractului

Articolul 849. Cesiunea contractului

(1) O parte la raportul contractual poate să convină cu un terț, cu consimțămîntul celeilalte părți la raportul contractual, ca terțul să o substituie în calitatea de parte la raportul contractual.

(2) Consimțămîntul celeilalte părți poate fi dat și în prealabil. În acest caz, transferul produce efect din momentul cînd cealaltă parte este notificată despre acest fapt.

(3) În măsura în care prin efectul acestei substituiri terțul dobîndește drepturi, se aplică dispozițiile secțiunii 1. În măsura în care terțul preia obligații, se aplică dispozițiile secțiunii a 2-a.

Secțiunea a 4-a

Transmisiunea în cazul insolvabilității

reprezentantului indirect

Articolul 850. Opțiunea reprezentatului indirect

de preluare a drepturilor în cazul

insolvabilității reprezentantului

indirect

(1) Dispozițiile prezentului articol se aplică atunci cînd reprezentantul indirect a încheiat un contract cu un terț în baza instrucțiunilor și pe contul reprezentatului indirect, astfel încît reprezentantul, și nu reprezentatul, este parte contractantă la acel contract.

(2) Dacă împotriva reprezentantului s-a intentat procedura de insolvabilitate, reprezentatul poate să notifice terțul și reprezentantul privind preluarea drepturilor reprezentantului conform contractului în raport cu terțul.

(3) Terțul poate să opună față de reprezentat orice excepții pe care le-ar fi putut opune reprezentantului și toate celelalte excepții care ar fi disponibile în cazul în care drepturile ar fi fost cesionate prin contract de către reprezentant în folosul reprezentatului.

Articolul 851. Contraopțiunea terțului

În cazul în care reprezentatul indirect a dobîndit drepturile reprezentantului conform art. 850, terțul poate să notifice reprezentatul și reprezentantul că optează pentru exercitarea împotriva reprezentatului a drepturilor pe care terțul le are față de reprezentant, sub rezerva acelor excepții pe care reprezentantul le are față de terț.

Secțiunea a 5-a

Subrogația

Articolul 852. Felurile subrogației

(1) Terțul care plătește în locul debitorului se subrogă în drepturile creditorului, în forma în care acestea se aflau la data subrogației.

(2) Subrogația poate fi convențională sau legală.

(3) Subrogația convențională poate fi consimțită de debitor sau de creditor. Aceasta trebuie să fie expresă și, pentru a fi opusă terților, trebuie constatată prin înscris.

Articolul 853. Subrogația consimțită de creditor

(1) Subrogația este consimțită de creditor atunci cînd, primind plata de la un terț, îi transmite acestuia, la momentul plății, toate drepturile pe care le avea împotriva debitorului.

(2) Subrogația operează fără consimțămîntul debitorului. Orice stipulație contrară este lovită de nulitate absolută.

Articolul 854. Subrogația consimțită de debitor

(1) Subrogația este consimțită de debitor atunci cînd acesta se împrumută spre a-și plăti datoria și, pe această cale, transmite împrumutătorului drepturile creditorului față de care avea datoria respectivă.

(2) Subrogația se produce numai dacă actul de împrumut, inclusiv de credit, și chitanța de plată a datoriei au dată certă, în actul de împrumut se declară că suma a fost împrumutată spre a se plăti datoria, iar în chitanță se menționează că plata a fost făcută cu banii împrumutați de noul creditor.

(3) Subrogația consimțită de debitor are loc fără consimțămîntul creditorului inițial, în lipsă de stipulație contrară.

Articolul 855. Subrogația legală

În afară de alte cazuri prevăzute de lege, subrogația se produce de drept:

a) în folosul creditorului, chiar chirografar, care plătește unui creditor care are un drept de preferință, potrivit legii;

b) în folosul dobînditorului unui bun care îl plătește pe titularul creanței însoțite de o garanție asupra bunului respectiv;

c) în folosul celui care, fiind obligat împreună cu alții sau pentru alții, are interes să stingă datoria;

d) în folosul moștenitorului care plătește din bunurile sale obligațiile masei succesorale.

Articolul 856. Efectele subrogației

(1) Subrogația transmite terțului plătitor toate drepturile și acțiunile creditorului, precum și accesoriile acestora, în forma în care ele se aflau la data subrogației.

(2) Subrogația își produce efectele din momentul plății pe care terțul o face în folosul creditorului.

(3) Subrogația produce efecte împotriva debitorului principal și a celor care au garantat obligația. Aceștia pot opune noului creditor excepțiile pe care le aveau împotriva creditorului inițial dacă nu au consimțit la subrogație.

Articolul 857. Subrogația parțială

(1) În caz de subrogație parțială, creditorul inițial, titular al unei garanții, poate exercita drepturile sale pentru partea neplătită din creanță cu preferință față de noul creditor.

(2) Cu toate acestea, în cazul în care creditorul inițial s-a obligat față de noul creditor să garanteze suma pentru care a operat subrogația, cel din urmă este preferat.

Capitolul IV

EXECUTAREA OBLIGAŢIILOR

Secţiunea 1

Dispoziţii generale cu privire

la executarea obligaţiilor

Articolul 858. Condiţiile generale de executare a obligaţiilor

(1) Temeiul executării rezidă în existenţa unei obligaţii.

(2) Obligaţia trebuie executată în modul corespunzător, cu bună-credinţă, la locul şi în momentul stabilit.

(3) Valorile mobiliare nu pot fi transmise direct în contul achitării datoriei dintre două părți sub sancțiunea nulității absolute, dacă dispozițiile art. 8 din Legea nr.184/2016 cu privire la contractele de garanție financiară nu prevăd altfel.

Articolul 859. Locul executării obligaţiei

Dacă locul executării nu este determinat sau nu rezultă din natura obligaţiei, executarea urmează a fi efectuată:

a) la domiciliul sau sediul creditorului la momentul naşterii obligaţiei – în cazul obligaţiei pecuniare;

b) la locul aflării bunului în momentul naşterii obligaţiei – în cazul obligaţiilor de predare a unui bun individual determinat;

c) la locul unde debitorul îşi desfăşoară activitatea legată de obligaţie, iar în lipsa acestuia, la locul unde debitorul îşi are domiciliul sau sediul – în cazul unor alte obligaţii.

Articolul 860. Schimbarea domiciliului, sediului,

locului de activitate al creditorului

sau debitorului

(1) În cazul în care debitorul sau creditorul şi-a schimbat domiciliul, sediul sau locul de activitate pînă la data executării obligaţiei şi a înştiinţat despre aceasta cealaltă parte, obligaţia se va executa la noul domiciliu, sediu sau loc de activitate.

(2) Cheltuielile sau riscurile suplimentare datorate schimbării domiciliului, sediului sau locului de activitate sînt suportate de partea care le-a schimbat.

Articolul 861. Termenul executării obligaţiei

(1) În cazul în care termenul de executare a obligaţiei nu este determinat şi nici nu

rezultă din natura acesteia, creditorul are dreptul de a pretinde oricînd executarea ei, iar debitorul este îndreptăţit să o execute oricînd.

(2) Dacă datoria de a executa imediat nu rezultă din lege, contract sau din natura obligației, debitorul trebuie să execute obligația în termen de 7 zile din momentul primirii facturii sau a unei cereri echivalente din partea creditorului. Introducerea acțiunii în justiție față de debitor se asimilează cererii de executare din partea creditorului.

(3) Dacă termenul de executare a obligaţiei este determinat, se consideră că creditorul nu poate cere executarea înainte de termen. Debitorul însă poate executa obligaţia înainte de termen dacă creditorul nu are nici un motiv temeinic pentru a refuza executarea. În cazul în care respinge executarea anticipată, creditorul este obligat să-l informeze imediat în acest sens pe debitor şi să ia toate masurile necesare pentru a evita prejudicierea lui.

(4) Acceptarea de către creditor a executării obligației înainte de termen nu afectează termenul de plată a obligației corelative.

Articolul 862. Termenul de executare a obligației

pecuniare contractuale al cărei

creditor este un profesionist

(1) Termenul de executare a obligației pecuniare, stabilit în contractul încheiat între profesioniști, care are ca obiect livrarea de bunuri, executarea de lucrări sau prestarea de servicii, nu poate depăși 60 de zile de la data prevăzută la alin. (3) lit. a), b) sau, după caz, c) din prezentul articol. Prin excepție, părțile pot stipula în mod expres în contract un termen de executare mai mare cu condiția ca această clauză să nu fie vădit abuzivă față de creditor în sensul art. 1080.

(2) Termenul de executare a obligației pecuniare de către o autoritate publică sau o altă persoană juridică de drept public ori de către asociațiile acestora, stabilit în contractul încheiat cu un profesionist, care are ca obiect livrarea de bunuri, executarea de lucrări sau prestarea de servicii, nu poate depăși 30 de zile de la data prevăzută la alin. (3) lit. a), b) sau, după caz, c). Prin excepție, părțile pot stipula în mod expres în contract un termen de executare care nu poate depăși 60 de zile dacă acesta este justificat în mod obiectiv, ținînd cont de natura sau caracteristicile specifice ale contractului.

(3) În cazul în care termenul de executare a obligației pecuniare rezultate dintr-un contract prevăzut la alin. (1) sau (2) nu este determinat și nici nu rezultă din natura acesteia, obligația pecuniară trebuie executată în termen de 30 de zile de la data:

a) primirii de către debitor a facturii sau a unei cereri echivalente de plată;

b) primirii de către debitor a contraprestației obligației pecuniare, dacă data primirii facturii sau a unei cereri echivalente de plată nu este certă, precum și dacă debitorul primește factura sau o cerere echivalentă de plată anterior primirii contraprestației;

c) recepției sau verificării contraprestației, dacă prin lege sau prin contract este prevăzută o procedură de recepție sau verificare prin care se stabilește conformitatea contractuală a contraprestației și dacă debitorul primește factura sau o cerere echivalentă de plată anterior sau la data la care are loc această recepție sau verificare.

(4) Dacă este prevăzută o procedură de recepție sau verificare prin care se stabilește conformitatea contractuală a contraprestației, durata maximă a procedurii respective nu va depăși 30 de zile de la data primirii contraprestației, în afara cazului în care contractul prevede în mod expres dispoziții contrare și cu condiția ca aceste clauze să nu fie vădit abuzive față de creditor în sensul art. 1080.

(5) Orice clauză contrară dispozițiilor prezentului articol în detrimentul creditorului obligației pecuniare este lovită de nulitate absolută. Nulitatea clauzei nu afectează validitatea celorlalte clauze din contract.

(6) Dispozițiile prezentului articol nu aduc atingere dreptului părților de a conveni asupra unui grafic de plată a ratelor din suma totală datorată creditorului.

(7) Dispozițiile prezentului articol nu se aplică contractelor de asigurare sau obligațiilor debitorului în privința căruia este intentat procesul de insolvabilitate.

Articolul 863. Termenul de executare a obligației

în contractele cu consumatorii

(1) În cazul în care termenul de executare a obligației rezultate dintr-un contract între un profesionist și un consumator nu este determinat și nici nu rezultă din natura acesteia:

a) profesionistul trebuie să execute obligația în folosul consumatorului nu mai tîrziu de 30 de zile de la data încheierii contractului dacă consumatorul nu a cerut ca executarea să aibă loc mai devreme, conform art. 861;

b) consumatorul trebuie să plătească profesionistului în termen de 30 de zile de la data primirii facturii sau a unei cereri echivalente de plată. Cu toate acestea, dacă consumatorul a primit cererea de plată înainte să primească prestația, dacă nu a primit nicio cerere de plată ori dacă data primirii cererii de plată nu este certă, termenul de 30 de zile curge de la data primirii de către consumator a prestației.

(2) Dacă profesionistul este obligat să restituie banii primiți de la consumator pentru o anumită prestație, restituirea trebuie să se facă consumatorului cît de curînd posibil, însă, în orice caz, nu mai tîrziu de 30 de zile de la apariția evenimentului care declanșează obligația de restituire. Orice clauză contrară dispozițiilor prezentului alineat în detrimentul consumatorului este lovită de nulitate absolută.

Articolul 864. Dreptul creditorului de a cere executarea

obligaţiei înainte de termen

(1) Chiar dacă, în favoarea debitorului, este stabilit un anumit termen de executare,

creditorul poate pretinde executarea imediată a obligaţiei în cazul în care debitorul se află în incapacitate de plată sau a redus garanţiile convenite anterior, sau în genere nu le-a putut prezenta, precum şi în alte cazuri prevăzute de lege.

(2) În cazul în care obligația pecuniară urmează a fi executată în rate, creditorul poate pretinde executarea imediată a ratelor neajunse la scadență dacă:

a) a survenit unul din cazurile prevăzute la alin. (1);

b) o rată rămîne neplătită, total sau parțial, mai mult de 45 de zile de la scadența acesteia;

c) pe parcursul oricărei perioade de 12 luni consecutive, trei sau mai multe rate nu au fost plătite integral la scadență;

d) sînt întrunite condițiile care îl îndreptățesc pe creditor să recurgă la rezoluțiune pentru neexecutare a contractului din care rezultă obligația pecuniară.

(3) Dispozițiile alin. (2) se aplică în mod corespunzător și obligației pecuniare care urmează a fi plătită în rate conform hotărîrii judecătorești.

(4) Orice clauză contrară dispozițiilor prezentului articol în detrimentul debitorului consumator este lovită de nulitate absolută.

Articolul 865. Dreptul debitorului de a amîna executarea

obligaţiei

Debitorul are dreptul să amîne executarea obligaţiei dacă şi în măsura în care nu poate determina cu bună-credinţă cui trebuie să o execute.

Articolul 866. Ordinea executării obligației

Dacă ordinea de executare a obligațiilor corelative nu este determinată și nici nu rezultă din natura acestora, atunci, în măsura în care obligațiile pot fi executate simultan, părțile sînt ținute să execute simultan dacă circumstanțele nu indică altfel.

Articolul 867. Persoanele îndreptăţite de a primi

executarea obligaţiei

(1) Debitorul trebuie să execute obligaţia către creditor sau persoana împuternicită ori indicată de acest ori către persoana împuternicită prin lege sau hotărîre judecătorească.

(2) În cazul în care executarea a fost făcută faţă de o persoană care nu este nici împuternicită și nici indicată de către creditor, obligaţia se consideră executată dacă creditorul o confirmă sau profită în vreun fel de aceasta.

Articolul 868. Executarea în folosul unui creditor

aparent

(1) Executarea efectuată cu bună-credință în folosul unui creditor aparent este valabilă chiar dacă ulterior se stabilește că acesta nu era adevăratul creditor.

(2) Creditorul aparent este ținut să restituie adevăratului creditor prestația primită, potrivit regulilor îmbogățirii nejustificate.

Articolul 869. Plata făcută unui creditor minor, unui

adult ocrotit sau unei persoane care

nu poate să conștientizeze pe deplin

acțiunile sale

(1) Dacă creditorul este un minor, un adult în privința căruia s-a instituit o măsură de ocrotire judiciară sau o persoană care nu poate să conștientizeze pe deplin acțiunile sale, plata ce i se face personal nu este valabilă, cu excepţia cazului cînd debitorul demonstrează că plata a profitat creditorului.

(2) Dispozițiile alin. (1) nu se aplică în privința plăților care pot fi primite în mod valabil de sine stătător de către minor sau adultul în privința căruia s-a instituit o măsură de ocrotire judiciară.

Articolul 870. Executarea obligației de către un terț

(1) Dacă din lege, act juridic sau din natura obligației nu reiese că debitorul urmează să execute obligația personal, creditorul nu poate refuza executarea ei de către un terț:

a) dacă terțul execută cu consimțămîntul debitorului;

b) dacă terțul are un interes legitim de a executa, iar debitorul nu execută, sau dacă este cert că debitorul nu va executa la scadență.

(2) Executarea de către terț conform alin. (1) nu eliberează debitorul de obligație în măsura în care terțul se subrogă în drepturile creditorului.

(3) În cazul în care debitorul nu este ținut să execute obligația personal, însă creditorul acceptă executarea de la terț în alte cazuri decît cele prevăzute la alin. (1), creditorul este ținut să repare debitorului prejudiciul suferit astfel.

(4) Debitorul care îi încredințează executarea obligației unui terț rămîne responsabil de executare.

Articolul 871. Satisfacerea creanţelor creditorului

de către un terţ

Dacă creditorul supune urmăririi un bun ce aparţine debitorului, orice persoană care se află în riscul de a pierde anumite drepturi asupra bunului poate satisface creanţele creditorului fără acordul debitorului. Prin satisfacerea creanţelor menţionate, terţul se

subrogă în drepturile creditorului.

Articolul 872. Metoda de executare a obligației pecuniare

(1) Obligația pecuniară poate fi executată prin orice modalitate utilizată în mod obișnuit în relațiile respective la locul executării obligației.

(2) Creditorul care acceptă plata prin utilizarea unui instrument de plată, titlu de creanță sau a oricărui alt instrument conținînd o promisiune de plată se prezumă că acceptă executarea sub condiția că plata va fi efectuată.

(3) Cu excepția cazului cînd creditorul a indicat un anumit cont, efectuarea plății prin transfer poate fi făcută la orice cont deschis pe numele creditorului pe care acesta l-a făcut cunoscut.

(4) Dacă plata se face prin transfer, obligația pecuniară se consideră executată la data la care suma de bani care a făcut obiectul plății a fost înregistrată în contul prestatorului de servicii de plată al persoanei căreia trebuia să i se facă plata.

Articolul 873. Moneda de executare a obligației

pecuniare

(1) Obligația pecuniară se exprimă în monedă națională. Părțile pot conveni asupra unor obligații pecuniare în valută străină în măsura în care acest lucru nu este interzis prin lege.

(2) Dacă obligația pecuniară exprimată în valută străină trebuie executată pe teritoriul țării, executarea se face în monedă națională, cu excepția cazurilor în care părțile au prevăzut plata în valută străină și legea permite primirea/efectuarea pe teritoriul Republicii Moldova a plăților și a transferurilor în valută străină. Determinarea echivalentului în monedă națională al obligației pecuniare exprimate în valută străină și viceversa se efectuează cu aplicarea cursului oficial al leului moldovenesc valabil la data executării obligației, chiar dacă înainte de scadența unei obligații pecuniare s-a modificat cursul valutar al monedei de plată față de moneda obligației pecuniare, dacă legea sau contractul nu stabilește altfel. În cazul unei reforme monetare, se aplică cursul valutar existent la data reformei monetare.

(3) Dacă obligația pecuniară este exprimată într-o valută străină, iar executarea acesteia se face în altă valută străină (în cazurile în care legea permite primirea/efectuarea plăților și transferurilor în valută străină), determinarea echivalentului în altă valută străină al obligației pecuniare exprimate într-o valută străină se efectuează cu aplicarea cursului oficial al leului moldovenesc valabil la data executării obligației, dacă legea sau contractul nu stabilește altfel.

(4) Partea care este în întîrziere suportă riscul modificării cursului valutar al monedei de plată. Creditorul are dreptul să indice cursul valutar aplicabil plății fie de la data scadenței obligației, fie de la data plății obligației. Dacă debitorul deja a efectuat plata conform cursului mai mic, creditorul poate solicita diferența care rezultă din cursul valutar

în termen de 30 zile de la data recepționării plății.

Articolul 874. Rata dobînzii

(1) În cazul în care, conform legii sau contractului, obligaţia este purtătoare de dobîndă, se plăteşte o dobîndă egală cu rata de bază a Băncii Naţionale a Moldovei aplicabilă conform alin. (2) dacă legea sau contractul nu prevede o altă rată.

(2) Rata de bază a Băncii Naționale a Moldovei aplicabilă:

a) pentru primul semestru al anului în cauză, este rata în vigoare la data de 1 ianuarie din anul respectiv;

b) pentru al doilea semestru al anului în cauză, este rata în vigoare la data de 1 iulie din anul respectiv.

Articolul 875. Imputația executării

(1) În cazul în care debitorul datorează creditorului mai multe obligații de aceeași natură, iar prestația executată nu este suficientă pentru stingerea tuturor obligațiilor, sub rezerva dispozițiilor alin. (6), se stinge obligația pe care o indică debitorul în momentul executării.

(2) Dacă debitorul nu face o astfel de indicație, creditorul poate, într-un termen rezonabil și prin notificarea debitorului, imputa executarea asupra uneia sau, după caz, mai multor obligații, la alegerea sa.

(3) Imputația prevăzută la alin. (2) nu produce efecte dacă se face asupra unei obligații care încă nu este scadentă, este ilegală sau este litigioasă.

(4) Dacă nici debitorul și nici creditorul nu indică imputația conform dispozițiilor corespunzătoare ale alin. (1)-(3), executarea se impută asupra obligației care întrunește unul dintre următoarele criterii, în următoarea ordine:

a) obligația care este scadentă sau care a ajuns prima la scadență;

b) obligația pentru care creditorul are cele mai puține garanții;

c) obligația care este cea mai împovărătoare pentru debitor;

d) obligația care a apărut prima.

(5) Dacă nu se aplică niciunul dintre criteriile prevăzute la alin. (4), executarea se impută asupra tuturor obligațiilor proporțional, sub rezerva dispozițiilor alin. (6).

(6) În cazul obligației pecuniare, indiferent de imputația indicată de debitor, plata efectuată de către debitor se va imputa, în primul rînd, cheltuielilor, în al doilea rînd, dobînzii și altor prestații și, la urmă, sumei de bază (capitalului), dacă creditorul nu face o imputație diferită.

Articolul 876. Executarea obligaţiei în rate

(1) Dacă din lege, contract sau din natura obligaţiei nu reiese altfel, debitorul poate executa obligaţia în rate numai cu consimţămîntul creditorului.

(2) Dacă există vreun litigiu privind o parte din obligaţie, creditorul nu poate refuza partea care nu se află în litigiu propusă de debitor, cu excepţia cazului în care, din cauza neexecutării sau executării necorespunzătoare a părţii în litigiu a obligaţiei, creditorul pierde interesul pentru întreaga prestaţie.

Articolul 877. Refuzul unei alte prestaţii

Creditorul nu este obligat să accepte o altă prestaţie decît cea datorată. Această regulă se aplică chiar şi în cazul în care prestaţia propusă are o valoare mai mare.

Articolul 878. Standardul calităţii

În cazul în care calitatea prestaţiei nu este expres determinată de contract, debitorul este obligat să execute prestaţie de cel puţin o calitate medie.

Articolul 879. Prestaţia în cazul bunurilor determinate

generic

Dacă obiectul datorat este doar generic determinat, debitorul răspunde, atît cît este posibilă executarea din bunuri de acelaşi gen, pentru neexecutarea obligaţiei, chiar dacă neexecutarea este justificată.

Articolul 880. Interzicerea perceperii unor plăți

de la consumatori

(1) Profesioniștilor li se interzice să perceapă de la consumatori comisioane aferente utilizării unui anumit mijloc de plată care depășesc costul suportat de profesionist pentru utilizarea unor astfel de modalități de plată. Această regulă nu interzice profesioniștilor să perceapă prețuri diferite pentru același bun sau serviciu atunci cînd acesta este comercializat prin canale de vînzări diferite.

(2) În cazul în care un profesionist operează o linie telefonică în vederea contactării sale prin telefon cu privire la contractul încheiat, consumatorul nu este obligat să plătească, la contactarea profesionistului, mai mult decît tariful de bază. Profesionistul nu are dreptul să utilizeze în acest scop numere telefonice pentru servicii cu tarif special (premium rate).

(3) Dispozițiile alin. (2) nu aduc atingere dreptului furnizorilor de servicii de comunicații electronice de a taxa aceste apeluri.

(4) Înainte ca consumatorul să încheie un contract sau să accepte o ofertă, profesionistul trebuie să solicite consimțămîntul explicit din partea consumatorului cu privire la orice plată suplimentară față de cea asupra căreia s-au înțeles anterior prin care se remunerează obligația contractuală principală a profesionistului. În cazul în care

profesionistul nu a obținut consimțământul explicit al consumatorului, însă l-a dedus utilizînd opțiuni incluse în mod automat pe care consumatorul trebuie să le respingă pentru a evita plata suplimentară sau prin acceptarea condițiilor contractuale standard, consumatorul poate pretinde restituirea acestei plăți.

(5) Dispozițiile prezentului articol se aplică contractelor de vînzare-cumpărare, de executare de lucrări și celor de prestări servicii, precum și contractelor de furnizare a serviciului public de alimentare cu apă și de canalizare, contractelor de furnizare a gazelor naturale, contractelor de furnizare a energiei electrice, contractelor de furnizare a energiei termice și contractelor de furnizare de conținut digital.

(6) Dispozițiile prezentului articol nu se aplică contractelor prevăzute la art. 1018 alin. (2) lit. a)-j), l) și m) și alin. (3), (6) și (8). Cu toate acestea, dispozițiile alin. (4) din prezentul articol se aplică plăților suplimentare impuse consumatorului pe baza unui contract de servicii financiare dacă acesta este un contract legat de contractul căruia i se aplică prezentul articol.

(7) Dispozițiile prezentului articol se aplică în măsura în care dispozițiile legale speciale referitoare la anumite tipuri de contracte încheiate cu consumatorii nu prevăd altfel.
(8) Orice clauză contrară dispozițiilor prezentului articol în detrimentul consumatorului este lovită de nulitate absolută.

Articolul 881. Costurile executării obligaţiei

Costurile executării obligaţiei le suportă debitorul dacă legea sau contractul nu prevede altfel.

Secţiunea a 2-a

Întîrzierea creditorului

Articolul 882. Dispoziţii generale cu privire la întîrzierea

creditorului

(1) Creditorul este în întîrziere atunci cînd nu acceptă fără un temei legal prestaţia scadentă ce i se oferă.

(2) În cazul în care pentru executarea prestaţiei este necesară o acţiune din partea sa, creditorul este în întîrziere dacă prestaţia îi este oferită, iar el nu efectuează acea acţiune.

(3) Debitorul nu poate fi în întîrziere în măsura în care creditorul este în întîrziere.

Articolul 883. Imposibilitatea temporară de a primi

executarea

Dacă termenul de executare nu este stipulat sau dacă debitorul are dreptul să execute obligaţia înainte de termen, creditorul nu este în întîrziere atunci cînd, timp de 7

zile, este lipsit de posibilitatea de a accepta prestaţia oferită, cu excepţia cazului în care debitorul l-a informat din timp despre executare.

Articolul 884. Obligaţia creditorului la despăgubire

Creditorul este obligat să repare prejudiciul cauzat debitorului prin întîrzierea acceptării prestaţiei.

Articolul 885. Răspunderea debitorului în caz

de întîrziere a creditorului

Dacă creditorul este în întîrziere, debitorul răspunde pentru neexecutarea obligaţiei numai în cazul în care nu a prestat din intenţie sau din culpă gravă.

Articolul 886. Efectele întîrzierii creditorului

(1) Indiferent de vinovăţia sa în întîrziere, creditorul:

a) este obligat să compenseze debitorului cheltuielile suplimentare necesare păstrării obiectului de contract şi oferirii executării;

b) suportă riscul deteriorării sau pieirii fortuite a bunului;

c) nu poate beneficia de dobînzi și dobînzi de întîrziere ori penalități pentru datoria față de el, dacă legea nu prevede altfel.

(2) Dacă debitorul este obligat să predea fructele bunului ori să compenseze valoarea lor, această obligaţie nu se răsfrînge asupra fructelor obţinute în timpul întîrzierii creditorului.

Articolul 887. Nepreluarea bunului corporal

(1) Persoana obligată să predea sau să restituie un bun corporal, altul decît banii, care a rămas în posesia lui din motiv că creditorul nu a preluat bunul, este obligată să ia măsuri rezonabile de a-l proteja și păstra.

(2) Debitorul se poate elibera de obligația de a preda sau a restitui bunul și de obligația prevăzută la alin. (1) prin, la alegerea sa:

a) depozitarea ori, după caz, consemnarea bunului la un terț în condiții rezonabile, pe care îl va preda la prima cerere a creditorului, și notificarea creditorului despre depozitare ori, după caz, consemnare;

b) vînzarea bunului în condiții rezonabile după expirarea unui termen suplimentar pe care debitorul i l-a stabilit prin notificare creditorului și plata venitului net în folosul creditorului.

(3) Cu toate acestea, dacă bunul este perisabil sau dacă păstrarea lui presupune cheltuieli disproporționate, debitorul are obligația să ia măsuri rezonabile de a dispune de

bun. Debitorul se poate elibera de obligația de a preda sau a restitui prin plata venitului net în folosul creditorului

(4) Debitorul rămas în posesie are dreptul la rambursarea cheltuielilor rezonabile suportate ori să le rețină din venitul vînzării conform prezentului articol.

Secţiunea a 3-a

Protecţia dreptului la executarea obligaţiei

§1. Dispoziții generale

Articolul 888. Garanția comună a creditorilo

(1) Debitorul răspunde cu întregul său patrimoniu pentru obligațiile sale. Patrimoniul debitorului servește drept garanție comună a creditorilor săi.

(2) Nu pot face obiectul garanției prevăzute la alin. (1) bunurile insesizabile.

(3) Creditorii ale căror creanțe s-au născut în legătură cu o anumită diviziune a patrimoniului, autorizată de lege, trebuie să urmărească mai întîi bunurile care fac obiectul acelei mase patrimoniale. Dacă acestea nu sînt suficiente pentru satisfacerea creanțelor, pot fi urmărite și celelalte bunuri ale debitorului, cu excepția cazului în care debitorul răspunde, conform legii sau contractului, doar cu acea masă patrimonială.

Articolul 889. Egalitatea creditorilor și cauzele de preferință

(1) Sumele obținute din urmărirea bunurilor din patrimoniul debitorului se împart între creditori proporțional cu valoarea creanței fiecăruia, cu excepția cazului în care există între ei cauze de preferință ori contracte cu privire la ordinea îndestulării lor.

(2) Creditorii care au același rang au deopotrivă drept la satisfacerea creanței, proporțional cu valoarea creanței fiecăruia dintre ei.

(3) Cauzele de preferință sînt privilegiile și garanțiile reale.

Articolul 890. Privilegiul

(1) Privilegiul este preferința acordată de lege unui creditor în considerarea creanței sale.

(2) Privilegiul este indivizibil.

(3) Privilegiile sînt opozabile terților fără să fie necesară înregistrarea lor în registrele de publicitate, dacă prin lege nu se prevede altfel.

(4) Creanțele garantate cu o garanție reală se satisfac din contul bunurilor grevate cu prioritate față de creanțele privilegiate.

(5) Creanțele privilegiate se satisfac cu prioritate față de creanțele fără privilegiu, chiar dacă acestea din urmă s-au născut mai înainte.

(6) Rangul privilegiilor se stabilește prin lege.

(7) În cazurile expres prevăzute de lege, privilegiul poartă doar asupra anumitor bunuri din patrimoniul debitorului (privilegiile speciale).

Articolul 891. Dreptul creditorului de a-și conserva

creanța

Creditorul poate să ia toate măsurile necesare sau utile pentru conservarea drepturilor sale, precum asigurarea dovezilor, îndeplinirea unor formalități de publicitate și informare pe contul debitorului, exercitarea acțiunii oblice ori luarea unor măsuri asigurătorii.

§2. Acțiunea oblică

Articolul 892. Acţiunea oblică

(1) Creditorul a cărui creanţă este certă, lichidă şi exigibilă poate, în numele debitorului său și independent de voința acestuia, exercita drepturile şi acţiunile acestuia în cazul în care debitorul, în dauna creditorului, refuză sau omite să le exercite.

(2) Creditorul nu poate exercita drepturile şi acţiunile care sînt exclusiv personale ale debitorului.

(3) Creanţa trebuie să fie lichidă şi exigibilă cel tîrziu la momentul examinării acţiunii.

(4) În raporturile dintre creditorul care acționează pe cale oblică și debitorul său se aplică în mod corespunzător dispozițiile privind reprezentarea legală.

Articolul 893. Excepţiile opuse creditorului care

a intentat acțiune pe cale oblică

Cel împotriva căruia a fost intentată acțiune pe cale oblică poate opune creditorului toate excepţiile opozabile propriului creditor.

Articolul 894. Efectele acţiunii exercitate pe cale oblică

Toate bunurile obţinute în baza acţiunii oblice intră în patrimoniul debitorului şi beneficiază tuturor creditorilor acestuia. Cu toate acestea, creditorul care a exercitat acțiunea oblică beneficiază de un privilegiu asupra acelor bunuri în scopul rambursării cheltuielilor suportate în legătură cu acționarea pe cale oblică.

§3. Acțiunea revocatorie

Articolul 895. Acțiunea revocatorie

(1) Creditorul poate cere să fie declarate inopozabile față de el actele juridice încheiate de debitor în dauna creditorului, manifestată prin împiedicarea satisfacerii integrale a drepturilor creditorului față de debitor, dacă debitorul a cunoscut sau trebuia să

cunoască că actul juridic va dăuna creditorului sau, în cazul în care actul juridic a fost încheiat înainte de apariția dreptului creditorului, acesta a fost încheiat de către debitor cu intenția de a dăuna creditorilor în general.

(2) În cazul în care actul juridic atacat este cu titlu oneros, suplimentar circumstanțelor prevăzute la alin. (1) creditorul trebuie să demonstreze că:

a) terțul contractant sau beneficiarul actului a cunoscut ori trebuia să cunoască că actul juridic va dăuna creditorului sau că el a fost încheiat cu intenția de a dăuna creditorului; sau

b) dacă actul juridic a fost încheiat înainte de apariția dreptului creditorului, terțul contractant sau beneficiarul actului juridic a cunoscut intenția debitorului de a dăuna creditorilor în general.

(3) Debitorul se prezumă că cunoștea sau trebuia să cunoască că actul juridic cu titlu gratuit va dăuna creditorului ori creditorilor în general dacă acesta este încheiat în ultimele 12 luni ce preced înaintarea acțiunii revocatorii.

(4) Ambele părți ale actului juridic cu titlu oneros sînt prezumate că cunoșteau sau trebuiau să cunoască că el va dăuna creditorului ori creditorilor în general dacă actul juridic este încheiat în ultimele 12 luni ce preced înaintarea acțiunii revocatorii și acesta constituie:

a) un act juridic în care valoarea de piață a prestației debitorului depășește cu o treime valoarea de piață a contraprestației terțului contractant; sau

b) un act juridic încheiat de către debitor cu o persoană afiliată debitorului sau al cărui beneficiar este o persoană afiliată debitorului.

(5) În cazurile prevăzute la alin. (4), se prezumă că terțul contractant nu a executat contraprestația.

(6) Creditorul poate înainta acțiunea revocatorie chiar dacă creanța sa încă nu este exigibilă.

(7) În sensul dispozițiilor legale privitoare la acțiunea revocatorie, prin debitor se înțelege și terțul care a acordat o garanție reală sau personală în folosul creditorului

Articolul 896. Particularitățile contestării garanțiilor

(1) În scopul aplicării dispozițiilor art. 895, garanția reală acordată de către debitor pentru a garanta propria obligație constituie un act juridic cu titlu oneros.

(2) În scopul aplicării dispozițiilor art. 895, garanția reală sau personală acordată de către debitor pentru a garanta obligația terțului constituie un act juridic cu titlu oneros dacă a fost acordată concomitent cu încheierea contractului din care rezultă obligația garantată sau, în cazul în care s-a acordat ulterior, dacă a fost inițial expres menționată în contractul din care rezultă obligația garantată.

Articolul 897. Limitarea acțiunii revocatorii

(1) Creditorul a cărui creanță rezultă din contract nu poate ataca pe calea acțiunii revocatorii actele juridice încheiate de către debitor în măsura în care creditorul, la momentul încheierii contractului, cunoștea sau, în mod rezonabil, trebuia să cunoască actul juridic și posibilul efect de a dăuna creditorului în viitor.

(2) De asemenea, nu poate înainta acțiune revocatorie creditorul care a consimțit la încheierea actului juridic de către debitor sau care a renunțat expres în alt mod la dreptul de a ataca actele debitorului pe calea acțiunii revocatorii.

(3) Acțiunea revocatorie se prescrie extinctiv în termen de 1 an de la data la care creditorul a cunoscut sau trebuia să cunoască dauna ce rezultă din actul juridic supus atacării.

Articolul 898. Efectele admiterii acțiunii revocatorii

(1) Actul juridic atacat va fi declarat inopozabil atît față de creditorul care a depus acțiunea revocatorie, cît și față de toți ceilalți creditori care, putînd depune acțiune revocatorie, au intervenit în cauză. Aceștia vor avea dreptul de a fi plătiți din sumele obținute din urmărirea prestației primite de către terțul contractant sau beneficiar, cu respectarea ordinii de preferință existente între acești creditori. Suma rămasă după satisfacerea creanțelor tuturor acestor creditori se restituie terțului contractant sau, după caz, beneficiarului.

(2) În cazul în care terțul contractant sau beneficiarul nu poate restitui prestația datorată, creditorul poate pretinde valoarea ei bănească conform dispozițiilor legale privind îmbogățirea nejustificată.

(3) Terțul contractant sau beneficiarul care a dobîndit ceva în baza actului juridic declarat inopozabil poate exclude urmărirea prestației, plătind creditorului căruia profită admiterea acțiunii o sumă de bani egală cu dauna suferită de acesta din urmă prin încheierea și executarea actului juridic. În caz contrar, hotărîrea judecătorească de admitere a acțiunii revocatorii indisponibilizează bunul pînă la încetarea executării silite a creanței pe care s-a întemeiat acțiunea revocatorie.

Articolul 899. Înaintarea acțiunii revocatorii în privința

actelor juridice subsecvente

Prin acțiune revocatorie se poate declara inopozabil și actul juridic subsecvent actului juridic inopozabil încheiat de către debitor. În acest caz, dispozițiile art. 895-900 se aplică în mod corespunzător, în special terțul contractant va fi debitorul, iar dobînditorul subsecvent va fi terțul contractant sau beneficiarul.

Articolul 900. Acțiunea revocatorie de dreptul insolvabilității

Dispozițiile art. 895-899 nu afectează dispozițiile legale privind acțiunea administratorului insolvabilității sau a lichidatorului de contestare a actelor și a prestațiilor săvîrșite de debitor înainte de declararea insolvabilității sale.

Capitolul V

NEEXECUTAREA OBLIGAȚIEI

Secțiunea 1

Dispoziții generale

Articolul 901. Mijloacele juridice de apărare

ale creditorului în caz de neexecutare

a obligație

(1) Atunci cînd, fără justificare, debitorul nu își execută obligația, creditorul poate, în condițiile legii și, după caz, ale contractului, la alegerea sa:

a) să ceară executarea silită a obligației;

b) să suspende executarea obligației corelative;

c) să reducă obligația sa corelativă;

d) să recurgă la rezoluțiunea contractului;

e) să ceară plata de despăgubiri pentru prejudiciul suferit prin neexecutare;

f) să exercite orice alt mijloc juridic de apărare, prevăzut de lege sau contract, pentru realizarea dreptului său încălcat prin neexecutare.

(2) Dacă debitorul demonstrează că neexecutarea obligației este justificată, creditorul poate recurge la oricare din mijloacele juridice de apărare prevăzute la alin. (1), cu excepția executării silite în natură și plății de despăgubiri.

(3) Creditorul nu poate recurge la mijloacele juridice de apărare prevăzute la alin. (1) în măsura în care a cauzat neexecutarea obligației debitorului.

(4) Mijloacele juridice de apărare prevăzute la alin. (1) care sînt compatibile pot fi cumulate. În special, creditorul nu este lipsit de dreptul la despăgubiri prin recurgerea la oricare alt mijloc.

(5) Neexecutarea obligației înseamnă orice abatere, cu sau fără justificare, de la executarea corespunzătoare a obligației și include neexecutarea totală sau parțială a obligației, executarea necorespunzătoare sau cu întîrziere a obligației.

(6) Părțile contractante pot prevedea că și alte evenimente decît neexecutarea obligației acordă creditorului toate sau unele dintre mijloacele juridice de apărare prevăzute la alin. (1).

(7) Declarația creditorului nu produce efectul rezoluțiunii sau al reducerii obligației corelative dacă la acea dată dreptul la rezoluțiune sau la reducerea obligației corelative era

prescris extinctiv, iar debitorul invocă această excepție înainte sau după declarație.

Articolul 902. Acordarea termenului suplimentar

pentru executare

(1) În orice caz de neexecutare a unei obligații, creditorul poate, prin declarație către debitor, să acorde un termen suplimentar pentru executare corespunzătoare.

(2) Pe durata termenului suplimentar, creditorul poate suspenda executarea propriilor obligații corelative și poate cere despăgubiri, dar nu poate recurge la oricare alt mijloc.

(3) Dacă creditorul primește declarație de la debitor că acesta nu va executa în interiorul termenului acordat sau dacă la expirarea acelui termen nu s-a efectuat o executare corespunzătoare, creditorul poate recurge la oricare mijloc disponibil.

Articolul 903. Circumstanțele care justifică neexecutarea

În afară de alte cazuri prevăzute de lege, neexecutarea obligației este justificată în măsura în care debitorul demonstrează una din următoarele circumstanțe:

a) ea se datorează unui impediment prevăzut la art. 904;

b) creditorul a cauzat neexecutarea obligației debitorului, inclusiv prin întîrziere sau prin faptul că debitorul a suspendat executarea obligației în temeiul art. 914.

Articolul 904. Justificarea datorită unui impediment

(1) Neexecutarea obligației debitorului este justificată dacă ea se datorează unui impediment în afara controlului debitorului și dacă debitorului nu i se putea cere în mod rezonabil să evite sau să depășească impedimentul ori consecințele acestuia.

(2) În cazul în care obligația a apărut dintr-un contract sau alt act juridic, neexecutarea nu este justificată dacă debitorul ar fi putut în mod rezonabil să ia în considerare impedimentul la data încheierii.

(3) În cazul în care impedimentul justificator este doar temporar, justificarea produce efecte pe durata existenței impedimentului. Totuși, dacă întîrzierea capătă trăsăturile neexecutării esențiale, creditorul poate să recurgă la mijloacele juridice de apărare întemeiate pe o asemenea neexecutare.

(4) În cazul în care impedimentul justificator este permanent, obligația se stinge. Obligația corelativă de asemenea se stinge. În cazul obligațiilor contractuale, efectele restitutive ale acestei stingeri sînt reglementate prin dispozițiile art. 926-932, care se aplică în mod corespunzător.

(5) Debitorul are obligația de a asigura ca creditorul să primească o notificare despre impediment și efectele lui asupra capacității de a executa, într-un termen rezonabil după ce debitorul a cunoscut sau trebuia să cunoască aceste circumstanțe. Creditorul are dreptul la

despăgubiri pentru orice prejudiciu rezultat din neprimirea respectivei notificări.

(6) Impedimentul justificator nu exonerează debitorul de plata despăgubirilor dacă impedimentul a apărut după neexecutarea obligației, cu excepția cazului cînd creditorul nu ar fi putut, oricum, din cauza impedimentului, să beneficieze de executarea obligației.

Articolul 905. Clauza care exclude sau limitează

mijloacele juridice de apărare ale

creditorului

Clauza unui contract sau alt act juridic prin care se exclude sau se limitează anticipat răspunderea de a plăti despăgubiri pentru prejudiciul cauzat prin neexecutarea intenționată sau din culpa gravă a obligației este lovită de nulitate absolută.

Articolul 906. Notificările referitoare la neexecutare

(1) Dacă creditorul face debitorului o notificare referitoare la faptul neexecutării obligației sau la faptul că el prevede o asemenea neexecutare și notificarea este expediată ori făcută corect, atunci întîrzierea sau inexactitatea în procesul de transmitere a notificării sau faptul că ea nu a parvenit nu o împiedică să producă efecte.

(2) Notificarea produce efecte din momentul în care ar fi trebuit să ajungă în circumstanțe normale.

Articolul 907. Omiterea de a notifica despre neconformitate

(1) Dacă, în cazul unei obligații de a livra bunuri, a executa lucrări sau a presta servicii, debitorul livrează bunuri, execută lucrări sau prestează servicii care nu sînt conforme cu condițiile obligației, creditorul nu poate invoca neconformitatea decît în cazul în care creditorul îl notifică pe debitor într-un termen rezonabil, specificînd natura neconformității.

(2) Termenul rezonabil curge din momentul în care bunurile sînt livrate sau lucrarea ori serviciul este finalizat sau, dacă este mai tîrziu, din momentul în care creditorul a descoperit sau trebuia în mod rezonabil să descopere neconformitatea.

(3) Debitorul nu poate invoca dispozițiile alin. (1) dacă creditorul a omis să notifice fapte pe care debitorul le cunoștea sau, în mod rezonabil, trebuia să le cunoască și pe care debitorul, deși era obligat, nu le-a dezvăluit creditorului.

(4) Dispozițiile prezentului articol nu se aplică dacă creditorul este consumator.

Articolul 908. Profesionistul care nu poate îndeplini

comanda consumatorului făcută prin

comunicare la distanță

(1) În cazul în care un profesionist nu poate executa obligațiile rezultate dintr-un contract încheiat cu un consumator prin intermediul mijloacelor de comunicare la distanță, el este obligat să informeze imediat consumatorul și să restituie, fără întîrziere nejustificată și, în orice caz, în termen nu mai mare de 30 de zile, sumele plătite de către consumator. Mijloacele juridice de apărare ale consumatorului rezultate din neexecutarea profesionistului rămîn neafectate.

(2) Orice clauză care derogă de la dispozițiile prezentului articol în detrimentul consumatorului este lovită de nulitate absolută.

Secțiunea a 2-a

Remedierea de către debitor a executării

necorespunzătoare

Articolul 909. Remedierea de către debitor

(1) În cazul în care executarea nu corespunde condițiilor obligației, debitorul poate oferi o executare nouă și conformă dacă aceasta se poate face în interiorul termenului prevăzut pentru executare.

(2) Dacă debitorul nu poate face o ofertă de executare nouă și conformă în interiorul termenului prevăzut pentru executare, dar, imediat după ce a fost notificat despre neconformitate, se oferă să o remedieze într-un termen rezonabil pe cheltuială proprie, creditorul nu poate recurge la niciun mijloc pentru caz de neexecutare, cu excepția suspendării executării obligației corelative, înainte de a acorda debitorului un termen rezonabil pentru remedierea neconformității.

(3) Cu toate acestea, creditorul nu este obligat să acorde debitorului un termen pentru remediere în una din următoarele situații:

a) neexecutarea obligației contractuale în termenul prevăzut pentru executare constituie o neexecutare esențială;

b) creditorul are motiv să considere că executarea debitorului a fost făcută, contrar bunei-credințe, cu cunoștința neconformității;

c) creditorul are motiv să considere că debitorul nu va putea să efectueze remedierea într-un termen rezonabil și fără a crea inconveniente semnificative sau fără a aduce atingere intereselor legitime ale creditorului;

d) debitorul refuză remedierea, remedierea este imposibilă sau remedierea este în alt mod inoportună, avînd în vedere circumstanțele.

(4) Debitorul suportă cheltuielile de remediere, îndeosebi cheltuielile de transport, de drum, de executare a lucrărilor și de procurare a materialelor.

Articolul 910. Consecințele acordării către debitor

a posibilității de remediere

(1) În interiorul termenului acordat pentru remediere, creditorul poate suspenda executarea obligațiilor sale corelative, dar nu poate recurge la alt mijloc prevăzut de art. 901 alin. (1).

(2) Dacă debitorul nu remediază neconformitatea în termenul acordat, creditorul poate recurge la oricare mijloc disponibil.

(3) Chiar dacă remedierea s-a făcut, creditorul păstrează dreptul la despăgubiri pentru prejudiciul cauzat prin neexecutarea inițială sau ulterioară ori prin realizarea remedierii.

Articolul 911. Restituirea prestației înlocuite

(1) Dacă debitorul, benevol sau în urma obligării conform art. 913, a remediat o executare neconformă prin înlocuirea prestației, acesta are dreptul și obligația de a lua înapoi prestația înlocuită pe cheltuiala sa.

(2) Creditorul nu este ținut să plătească pentru folosința prestației înlocuite de care a beneficiat pînă la data înlocuirii.

Secțiunea a 3-a

Dreptul de a cere executarea silită

Articolul 912. Executarea silită a obligațiilor pecuniare

(1) Creditorul are dreptul de a obține plata silită a sumelor de bani datorate ajunse la scadență.

(2) În cazul în care creditorul încă nu a executat obligația corelativă pentru care se datorează plata și este clar că debitorul obligației pecuniare nu va dori să primească executarea, creditorul poate, cu toate acestea, să execute obligația corelativă și poate obține plata silită, cu excepția unuia dintre următoarele cazuri:

a) creditorul ar fi putut încheia un contract de substituire în condiții rezonabile fără eforturi sau cheltuieli semnificative;

b) silirea debitorului să primească executarea obligației corelative ar fi nerezonabilă, avînd în vedere circumstanțele.

Articolul 913. Executarea obligațiilor nepecuniare

(1) Creditorul are dreptul de a obține executarea silită în natură a obligației, alta decît cea de a plăti o sumă de bani.

(2) Executarea silită în natură include și dreptul creditorului:

a) de a cere remedierea gratuită a executării care nu este conformă cu condițiile

obligației;

b) în cazul neexecutării de către debitor a obligației de a preda un bun, de a cere ca bunul să fie luat de la debitor și să-i fie predat creditorului;

c) de a cere să fie distrus tot ceea ce este făcut cu încălcarea obligației de a nu face ori să fie autorizat să distrugă el însuși, cheltuielile urmînd să fie puse în sarcina debitorului.

(3) Cu toate acestea, executarea în natură nu poate fi obținută pe cale silită în unul din următoarele cazuri:

a) executarea ar fi ilegală sau imposibilă;

b) executarea ar solicita eforturi sau cheltuieli disproporționate, cu excepția cazului cînd creditorul nu poate obține o prestație similară de la un terț;

c) executarea este atît de personală, încît ar fi nerezonabil de a o executa silit.

(4) Creditorul este decăzut din dreptul de a obține executarea silită în natură dacă nu cere executarea într-un termen rezonabil după ce a cunoscut sau trebuia să cunoască neexecutarea.

(5) Creditorul nu poate cere despăgubiri pentru prejudiciu sau penalitate în măsura în care el a majorat prejudiciul sau suma penalității, insistînd în mod nerezonabil asupra executării în natură în circumstanțe în care creditorul ar fi putut încheia un contract de substituire în condiții rezonabile fără eforturi sau cheltuieli semnificative.

(6) Faptul că dreptul de a cere executarea silită în natură este exclus conform alin. (3) sau (4) nu aduce atingere dreptului de a cere despăgubiri.

Secțiunea a 4-a

Suspendarea executării

Articolul 914. Dreptul de a suspenda executarea

obligației correlative

(1) Creditorul care este ținut să execute obligația corelativă în același moment în care debitorul își execută obligația sau după acel moment are dreptul de a suspenda executarea obligației corelative pînă cînd debitorul s-a oferit să execute sau a executat.

(2) Creditorul care este ținut să execute obligația corelativă înainte de momentul în care debitorul își execută obligația și care în mod rezonabil crede că debitorul nu va executa obligația la scadență poate suspenda executarea obligației corelative atît timp cît această încredere rezonabilă persistă. Cu toate acestea, dreptul de a suspenda executarea se stinge dacă debitorul acordă asigurări suficiente de executare corespunzătoare.

(3) Creditorul care suspendă executarea în situația menționată la alin. (2) are

îndatorirea să notifice de îndată debitorul despre acest fapt și poartă răspundere pentru prejudiciul cauzat debitorului prin neexecutarea acestei îndatoriri.

(4) Dreptul de a suspenda conform prezentului articol se referă la întreaga obligație sau doar la o parte din ea, după cum este rezonabil conform circumstanțelor.

(5) Dacă debitorul înaintează o acțiune prin care cere executarea silită a obligației corelative, iar creditorul invocă suspendarea executării ei pe temeiul alin. (1) sau (2), instanța de judecată va stabili în hotărîrea judecătorească prin care se dispune executarea silită a obligației corelative că creditorul trebuie să execute obligația corelativă conform hotărîrii judecătorești doar dacă debitorul execută simultan obligația sa față de creditor ori oferă asigurări suficiente ale executării față de creditor sau dacă creditorul se află în întîrziere de a accepta executarea oferită de către debitor.

Secțiunea a 5-a

Rezoluțiunea

§1. Temeiurile rezoluțiunii pentru neexecutare

Articolul 915. Rezoluțiunea pentru neexecutare

Rezoluțiunea pentru neexecutare are loc cînd se întemeiază pe dispozițiile art. 916, 917, 918 sau 919, precum și cînd se întemeiază pe un alt caz de neexecutare a obligației contractuale pentru care legea sau contractul acordă creditorului dreptul la rezoluțiune.

Articolul 916. Rezoluțiunea pentru neexecutare esențială

(1) Creditorul are dreptul la rezoluțiune dacă neexecutarea de către debitor a obligației contractuale este esențială.

(2) Neexecutarea obligației contractuale este esențială în unul dintre următoarele cazuri:

a) ea privează în mod substanțial creditorul de ceea ce se putea aștepta în baza contractului, în raport cu întregul raport contractual sau tranșa supusă rezoluțiunii, cu excepția cazului în care la momentul încheierii contractului debitorul nu a prevăzut și nici nu putea să prevadă în mod rezonabil acel rezultat;

b) executarea întocmai a obligației ține de esența contractului;

c) ea este intenționată sau din culpă gravă;

d) dă creditorului motiv să creadă că nu poate conta pe executarea din partea debitorului în viitor.

Articolul 917. Rezoluțiunea după acordarea termenului

suplimentar pentru executare

(1) Creditorul are dreptul la rezoluțiune în caz de neexecutare a obligației contractuale dacă i-a acordat debitorului, prin notificare, un termen suplimentar rezonabil pentru executare, iar debitorul nu a executat în acest termen.

(2) Dacă termenul acordat este nerezonabil de scurt sau nu s-a fixat niciun termen, creditorul poate rezolvi doar după expirarea unui termen rezonabil din data cînd notificarea produce efecte.

(3) Dreptul la rezoluțiune pe temeiul dispozițiilor prezentului articol nu apare dacă neexecutarea este minoră.

Articolul 918. Rezoluțiunea pentru neexecutare anticipate

Creditorul are dreptul la rezoluțiune înainte de scadența obligației contractuale dacă debitorul a declarat că nu va executa obligația sau pe altă cale este clar că nu o va executa, cu condiția, în toate cazurile, că neexecutarea ar fi fost esențială.

Articolul 919. Rezoluțiunea pentru lipsa asigurărilor

adecvate ale executării

Creditorul care crede în mod rezonabil că va avea loc o neexecutare esențială a obligației contractuale are dreptul la rezoluțiune dacă cere de la debitor, prin notificare, asigurări adecvate ale executării corespunzătoare și asemenea asigurări nu îi sînt oferite într-un termen rezonabil.

§2. Domeniul de aplicare, exercitarea și decăderea

din dreptul la rezoluțiune

Articolul 920. Domeniul de aplicare al dreptului

la rezoluțiune

(1) În cazul în care obligațiile debitorului rezultate din contract nu sînt divizibile, creditorul are dreptul la rezoluțiunea contractului doar în întregime (rezoluțiune totală).

(2) În cazul în care obligațiile debitorului rezultate din contract trebuie executate în tranșe separate sau sînt divizibile în alt mod, atunci:

a) dacă există un temei de rezoluțiune pentru neexecutare în privința unei tranșe căreia îi poate fi atribuită o contraprestație, creditorul are dreptul la rezoluțiunea contractului în privința acelei tranșe (rezoluțiune parțială);

b) creditorul are dreptul la rezoluțiunea contractului în întregime doar dacă creditorul nu are în mod rezonabil interes să accepte executarea celorlalte tranșe sau dacă temeiul de rezoluțiune se referă la raportul contractual în întregime (rezoluțiune totală).

(3) În cazul locațiunii, antreprizei, prestării serviciilor și altor raporturi contractuale, dacă se execută în tranșe separate sau sînt divizibile în alt mod, rezoluțiunea se aplică doar

în raport cu tranșele viitoare, cu excepția cazului în care creditorul, prin declarația de rezoluțiune, a extins-o și la anumite sau toate tranșele anterioare în condițiile alin. (2) lit. b).

Articolul 921. Declarația de rezoluțiune

(1) Dreptul la rezoluțiune se exercită de către partea îndreptățită prin declarație scrisă notificată celeilalte părți contractante.

(2) Partea îndreptățită, dacă invocă un interes justificat, poate, în locul rezoluțiunii conform alin. (1), să ceară instanței de judecată să declare rezoluțiunea prin hotărîre judecătorească. În condițiile Codului de procedură civilă, partea îndreptățită poate modifica acțiunea în declarare a rezoluțiunii într-o acțiune în executare silită a obligației contractuale și invers.

(3) În cazul în care notificarea făcută conform art. 917 prevede rezoluțiunea de plin drept dacă debitorul nu execută în termenul suplimentar acordat prin notificare, rezoluțiunea operează, fără vreo altă declarație, la expirarea respectivului termen sau a unei perioade rezonabile după notificare (care trebuie să fie mai lungă decît termenul acordat prin notificare).

Articolul 922. Decăderea din dreptul la rezoluțiune

(1) Dacă executarea s-a oferit cu întîrziere sau executarea efectuată nu corespunde în alt mod contractului, creditorul este decăzut din dreptul la rezoluțiune pentru acea neexecutare în cazul în care declarația de rezoluțiune nu este notificată într-o perioadă rezonabilă.

(2) În cazul în care creditorul a acordat debitorului un termen pentru remedierea neexecutării conform art. 909, perioada menționată la alin. (1) din prezentul articol curge de la expirarea termenului acordat. În alte cazuri, perioada curge din momentul în care creditorul a cunoscut sau trebuia să cunoască despre ofertă sau despre neconformitate.

(3) Creditorul este decăzut din dreptul la rezoluțiune în temeiul art. 917, 918 sau 919 în cazul în care creditorul nu notifică declarația de rezoluțiune într-o perioadă rezonabilă după apariția acestui drept.

Articolul 923. Rezoluțiunea în cazul pluralității de părți

(1) Dacă într-un contract de o parte sau, după caz, de cealaltă parte există mai multe persoane, dreptul la rezoluțiune poate fi exercitat doar de către toate persoanele de o parte sau, după caz, doar față de toate persoanele de cealaltă parte.

(2) Dacă dreptul la rezoluțiune se stinge pentru una dintre persoanele îndreptățite dintr-o parte, el se stinge și pentru celelalte persoane îndreptățite din acea parte.

Articolul 924. Clauza de dezicere

În cazul în care dreptul la rezoluțiune este stipulat în contract cu condiția de a se efectua o anumită prestație (clauză de dezicere), declarația de rezoluțiune nu produce efecte dacă prestația nu a fost efectuată pînă la notificarea declarației de rezoluțiune sau

concomitent cu ea, iar cealaltă parte, din acest motiv, a respins neîntîrziat declarația. Cu toate acestea, declarația produce efecte dacă, după respingerea ei, prestația este efectuată neîntîrziat.

§3. Efectele rezoluțiunii

Articolul 925. Efectul asupra obligațiilor rezultate

din contract

(1) Prin efectul rezoluțiunii se sting obligațiile nestinse rezultate din contract sau partea relevantă a acestor obligații.

(2) Cu toate acestea, rezoluțiunea nu afectează stipulațiile contractului privitoare la soluționarea litigiilor sau alte clauze care sînt destinate aplicării chiar și după rezoluțiune.

(3) Creditorul care declară rezoluțiunea păstrează dreptul la despăgubirile sau penalitățile acumulate la data rezoluțiunii și, suplimentar, are aceleași drepturi la despăgubiri sau penalități pe care le-ar fi avut dacă obligațiile stinse prin efectul rezoluțiunii ar fi fost neexecutate. În privința acestor obligații stinse nu se va considera că creditorul a cauzat sau a contribuit la prejudiciu doar pe motiv că a exercitat dreptul la rezoluțiune.

§4. Restituirea prestațiilor

Articolul 926. Restituirea prestațiilor obținute prin executare

(1) Prin efectul rezoluțiunii o parte contractantă (beneficiarul) care a primit vreo prestație prin executarea obligațiilor de către cealaltă parte contractantă în temeiul contractului supus rezoluțiunii sau al tranșei contractului supusă rezoluțiunii este obligată să i-o restituie. În cazul în care ambelor părți contractante le revin obligații de restituire, obligațiile sînt corelative.

(2) Dacă prestația a constat în plata unei sume de bani, suma primită trebuie restituită.

(3) În măsura în care prestația (nefiind pecuniară) este transferabilă, ea trebuie restituită prin transfer.

(4) Dacă transferul ar putea cauza efort sau cheltuieli disproporționate, prestația poate fi restituită prin plata valorii sale conform art. 930.

(5) În măsura în care prestația nu este transferabilă, ea trebuie restituită prin plata valorii sale conform art. 930.

(6) Obligația de restituire a unei prestații se extinde asupra oricăror fructe generate de prestație.

Articolul 927. Efectul rezoluțiunii asupra drepturilor

transmise

(1) Dreptul real, dreptul de creanță și dreptul asupra obiectului de proprietate intelectuală transmise în temeiul contractului nu se restituie de plin drept prin efectul rezoluțiunii acestuia. Restituirea are loc prin transmiterea dreptului de către partea contractantă obligată în folosul celeilalte părți contractante în condițiile art. 510. Cu toate acestea, dacă, conform condițiilor contractului, dreptul de proprietate asupra bunului mobil a trecut la partea contractantă dobînditoare înainte de a primi bunul în posesie, iar bunul mobil încă se află în posesia părții contractante transmițătoare care are dreptul de a suspenda predarea bunului conform art. 914, atunci rezoluțiunea contractului, pe durata exercitării dreptului de suspendare a executării, desființează în mod retroactiv dreptul părții contractante dobînditoare.

(2) În cazul în care partea contractantă căreia i s-a transmis un drept prin înregistrare într-un registru de publicitate nu execută obligația de a restitui dreptul, cealaltă parte contractantă poate cere instanței de judecată, pe calea acțiunii în efectuarea înregistrării, să pronunțe o hotărîre care să țină loc de consimțămînt al părții contractante care refuză restituirea.

Articolul 928. Efectul rezoluțiunii asupra drepturilor

reale limitate constituite

(1) Dreptul real limitat constituit în temeiul contractului se stinge prin efectul rezoluțiunii sale.

(2) În cazul în care partea contractantă căreia i s-a constituit un drept real limitat prin înregistrare într-un registru de publicitate nu își dă consimțămîntul la radierea sa, cealaltă parte contractantă poate cere instanței de judecată, pe calea acțiunii în rectificare, să pronunțe o hotărîre care să țină loc de consimțămînt al părții contractante care refuză radierea.

Articolul 929. Excluderea restituirii

(1) Obligația de a restitui în temeiul dispozițiilor art. 926 nu apare în măsura în care executării conforme de către una dintre părțile contractante îi corespunde executarea conformă de către cealaltă parte contractantă.

(2) Partea contractantă care declară rezoluțiunea poate considera ca fiind neconforme tranșele prestate dacă prestațiile primite de către ea nu au valoare sau au o valoare esențial redusă din cauza neexecutării săvîrșite de către cealaltă parte contractantă.

(3) Obligația de restituire în temeiul prezentei secțiuni nu apare în cazul în care contractul era gratuit.

Articolul 930. Plata valorii prestației

(1) Debitorul obligației de restituire este ținut

a) să plătească (la momentul executării) valoarea prestației care nu este transferabilă sau care încetează să fie transferabilă înainte de apariția obligației de restituire; și

b) să plătească recompensă pentru reducerea valorii prestației supuse restituirii ca urmare a înrăutățirii stării prestației între momentul executării și momentul cînd a apărut obligația de restituire.

(2) Dacă prestația avea un preț contractual, valoarea prestației va fi egală cu partea din acel preț proporțională valorii prestației reale primite raportată la valoarea prestației promise. Dacă nu s-a convenit asupra unui preț, valoarea prestației este egală cu suma de bani la care s-ar fi înțeles în mod legal un executant al prestației și un beneficiar al prestației care au voința și capacitatea de a realiza operațiunea, avînd totodată cunoștință de neconformitățile reale ale prestației (dacă existau).

(3) Obligația beneficiarului de a plăti valoarea prestației este redusă în măsura în care, din cauza neexecutării obligației datorate lui de către cealaltă parte contractantă:

a) prestația nu poate fi restituită într-o stare substanțial identică cu starea în care ea a fost primită; sau

b) beneficiarul este silit, fără despăgubire, să dispună de prestație ori să suporte o cheltuială sau o altă daună pentru a păstra prestația.

(4) Obligația beneficiarului de a plăti valoarea prestației este, de asemenea, redusă în măsura în care, ca urmare a comportamentului său fondat pe încrederea rezonabilă, chiar eronată, că nu exista neconformitate, prestația nu poate fi restituită în aceeași stare în care a fost primită.

Articolul 931. Folosința și îmbunătățirile

(1) Beneficiarul este obligat să plătească o sumă rezonabilă pentru folosința de care a beneficiat în urma prestației, cu excepția sumei pe care trebuie să o plătească conform art. 930 alin.

(1) în raport cu respectiva folosință.

(2) Beneficiarul care a adus îmbunătățiri prestației pe care trebuie să o restituie conform prezentei secțiuni are dreptul la plata valorii îmbunătățirilor dacă cealaltă parte contractantă se va bucura necondiționat de această valoare la exploatarea prestației restituite, cu excepția cazului în care:

a) beneficiarului îi era interzis să efectueze îmbunătățirea; sau

b) beneficiarul a făcut îmbunătățirea cînd cunoștea sau putea să cunoască că prestația urmează a fi restituită

Articolul 932. Răspunderea după apariția obligației

de restituire

(1) Beneficiarul este obligat:

a) să plătească (la momentul executării) valoarea prestației care încetează a fi

transferabilă după apariția obligației de a o restitui; și

b) să plătească recompensă pentru reducerea valorii prestației supuse restituirii ca urmare a

înrăutățirii stării prestației după apariția obligației de a o restitui.

(2) Dacă prestația este înstrăinată după apariția obligației de restituire, valoarea care urmează a fi plătită este egală cu veniturile rezultate din înstrăinare, dacă ele sînt mai mari.

(3) Dreptul la alte despăgubiri rezultate din neexecutarea obligației de restituire a prestației rămîne neafectat.

Secțiunea a 6-a

Reducerea obligației corelative

Articolul 933. Dreptul de a reduce obligația corelativă

(1) Creditorul care acceptă executarea ce nu este conformă cu condițiile obligației are dreptul de a reduce obligația sa corelativă. Reducerea trebuie să fie proporțională cu scăderea valorii prestației primite la data executării, în raport cu valoarea prestației care ar fi fost primită prin executarea conformă.

(2) Creditorul care este îndreptățit să reducă obligația corelativă conform alin. (1) și care deja a executat obligația corelativă într-o mărime ce depășește obligația corelativă redusă are dreptul la restituirea diferenței de la debitor.

(3) Creditorul care reduce obligația corelativă nu poate să ceară, suplimentar, despăgubiri pentru prejudiciul reparat prin reducere, dar rămîne îndreptățit la despăgubiri pentru alt prejudiciu suferit.

Secțiunea a 7-a

Despăgubiri și dobînzi

Articolul 934. Dreptul la despăgubiri

(1) Creditorul are dreptul la despăgubiri pentru întregul prejudiciu cauzat prin neexecutarea obligației, cu excepția cazului în care debitorul demonstrează că neexecutarea este justificată.

(2) Despăgubirile trebuie să acopere doar prejudiciul suferit de creditor care este consecința directă și necesară a neexecutării.

(3) Prejudiciul reparat prin despăgubiri cuprinde și prejudiciul viitor care, în mod rezonabil, s-ar fi produs.

(4) Prejudiciul cuprinde prejudiciul patrimonial și nepatrimonial (moral).

(5) Debitorul răspunde pentru fapta reprezentantului său și a persoanelor cărora le-a

încredințat executarea obligației în aceeași măsură ca pentru propria faptă.

Articolul 935. Despăgubiri pentru prejudiciul nepatrimonial

(1) Creditorul are dreptul la despăgubiri pentru prejudiciul nepatrimonial cauzat prin neexecutarea obligației dacă neexecutarea încalcă un drept personal nepatrimonial, dacă creditorul este consumator, precum și în alte cazuri expres prevăzute de lege.

(2) Despăgubirile pentru prejudiciul nepatrimonial cauzat prin neexecutarea obligației reprezintă suma de bani care va oferi o satisfacție echitabilă creditorului, avînd în vedere toate împrejurările cazului.

Articolul 936. Evaluarea despăgubirilor pentru

prejudiciul patrimonial

(1) Despăgubirile pentru prejudiciul patrimonial cauzat prin neexecutarea obligației reprezintă suma de bani care va pune creditorul, pe cît este posibil, în situația în care s-ar fi aflat dacă obligația s-ar fi executat în mod corespunzător. Aceste despăgubiri acoperă dauna suferită real (inclusiv cheltuielile suportate și reducerea valorii bunului) și profitul ratat de creditor.

(2) Creditorului îi revine sarcina de a demonstra mărimea prejudiciului pentru care cere despăgubiri.

Articolul 937. Previzibilitatea

Debitorul obligației care rezultă din contract sau alt act juridic este răspunzător doar pentru prejudiciul pe care l-a prevăzut sau putea în mod rezonabil să-l prevadă, la momentul asumării obligației, ca fiind rezultatul probabil al neexecutării, cu excepția cazului în care neexecutarea era intenționată sau din culpă gravă.

Articolul 938. Prejudiciul imputabil creditorului

Debitorul nu răspunde pentru prejudiciul suferit de creditor în măsura în care creditorul a contribuit la neexecutare sau efectele sale.

Articolul 939. Reducerea prejudiciului

(1) Debitorul nu răspunde pentru prejudiciul suferit de creditor în măsura în care creditorul a putut să reducă prejudiciul luînd măsuri rezonabile.

(2) Creditorul are dreptul să recupereze cheltuielile suportate în mod rezonabil în încercările sale de a reduce prejudiciul.

Articolul 940. Contractul de substituire

Creditorul care a declarat rezoluțiunea totală sau parțială pentru neexecutare și a încheiat, într-un termen rezonabil și în condiții rezonabile, un contract de substituire poate cere, dacă sînt întrunite condițiile pentru a cere despăgubiri, de la debitor despăgubiri egale

cu diferența dintre prețul prestației sale în baza contractului rezolvit și prețul prestației în baza contractului de substituire, precum și poate cere de la debitor despăgubiri pentru partea nereparată a prejudiciului.

Articolul 941. Prețul de piață

În cazul în care a declarat rezoluțiunea totală sau parțială pentru neexecutare și nu a încheiat un contract de substituire, dar prestația are un preț de piață, creditorul poate cere, dacă sînt întrunite condițiile pentru a cere despăgubiri, de la debitor despăgubiri egale cu diferența dintre prețul contractual și prețul de piață la data rezoluțiunii, precum și poate cere de la debitor despăgubiri pentru partea nereparată a prejudiciului.

Articolul 942. Dobînda de întîrziere în executarea

obligațiilor pecuniare

(1) În cazul în care o sumă de bani nu este plătită la scadență, creditorul are dreptul la dobîndă de întîrziere pentru suma respectivă din data imediat următoare scadenței plății pînă la data în care s-a efectuat plata, la rata prevăzută la alin. (2) ori la o altă rată prevăzută de dispozițiile legale speciale.

(2) Rata dobînzii de întîrziere este egală cu rata prevăzută la art. 874 plus 5 puncte procentuale pe an, în cazul în care debitorul este un consumator, sau 9 puncte procentuale pe an, în celelalte cazuri. Cu toate acestea, dacă înainte de scadență obligația pecuniară era purtătoare de dobîndă prevăzută de contract, în scopul determinării ratei dobînzii de întîrziere, creditorul poate înlocui rata prevăzută la art. 874 cu rata dobînzii prevăzute de contract.

(3) Debitorul consumator are dreptul să facă dovada că prejudiciul suferit de creditor ca urmare a întîrzierii plății este mai mic decît rata legală a dobînzii de întîrziere.

(4) În cazul în care s-a stipulat o clauză penală, creditorul poate să ceară, la alegere, fie dobînda de întîrziere calculată conform dispozițiilor prezentului articol, fie penalitatea pentru întîrziere. De asemenea, creditorul poate cere despăgubiri pentru prejudiciul cauzat în partea neacoperită de dobînda de întîrziere.

(5) Pe perioada în care suma de bani nu este plătită la scadență cu justificare, debitorul datorează doar dobînda de întîrziere la rata prevăzută la art. 874. Debitorul consumator nu datorează asemenea dobîndă de întîrziere.

(6) Orice clauza contrară dispozițiilor prezentului articol în detrimentul consumatorului este lovită de nulitate absolută.

Articolul 943. Anatocismul și capitalizarea

(1) Dobînda, dobînda de întîrziere sau, după caz, penalitatea se calculează numai asupra sumei de bază a obligației pecuniare (capitalului).

(2) Cu toate acestea, dobînzile se pot capitaliza și pot produce dobînzi dacă s-a prevăzut expres, dar numai pentru dobînzi scadente cel puțin 12 luni.

(3) Dobînda de întîrziere sau, după caz, penalitatea nu se poate capitaliza.

(4) Orice clauză contrară dispozițiilor prezentului articol este lovită de nulitate absolută.

Cu toate acestea, prin contractul de cont curent sau de depozit ori de alt cont de plăți se poate deroga de la dispozițiile prezentului articol.

Articolul 944. Dobînda de întîrziere în executarea

obligațiilor de a da sau de a face

(1) În cazul în care o obligație de a da sau de a face, alta decît una de a plăti o sumă de bani, nu este executată la scadență, creditorul are dreptul la dobîndă de întîrziere asupra echivalentului în bani al părții neexecutate a obligației, din data imediat următoare scadenței pînă la data executării corespunzătoare, la rata prevăzută la art. 874 ori la o altă rată prevăzută de dispozițiile legale speciale. Dacă obligația neexecutată are o obligație corelativă pecuniară, mărimea acestei obligații corelative va constitui echivalentul în bani a obligației neexecutate.

(2) În cazul în care s-a stipulat o clauză penală, creditorul poate să ceară, la alegere, fie dobînda de întîrziere calculată conform dispozițiilor prezentului articol, fie penalitatea. De asemenea, creditorul poate cere despăgubiri pentru prejudiciul cauzat în partea neacoperită de dobînda de întîrziere.

Articolul 945. Despăgubirea cheltuielilor de recuperare

a creanțelor pecuniare ale profesionistului

(1) Din momentul în care sînt întrunite condițiile de plată a dobînzii de întîrziere conform art. 942, creditorul obligației pecuniare poate pretinde debitorului plata unei despăgubiri minime egale cu echivalentul în lei a 20 de euro la cursul Băncii Naționale a Moldovei din ziua respectivă pentru acoperirea cheltuielilor de recuperare suportate de creditor. Această regulă se aplică chiar dacă obligația pecuniară întîrziată este doar o rată din suma totală datorată creditorului conform unui grafic de plată.

(2) Dreptul creditorului de a cere despăgubiri pentru cheltuielile de recuperare suportate, în partea neacoperită de despăgubirea minimă prevăzută la alin. (1), rămîne neafectat.

(3) Dispozițiile prezentului articol se aplică doar contractelor prin care un profesionist livrează bunuri, execută lucrări sau prestează servicii în folosul unui alt profesionist sau al unei autorități publice ori al unei alte persoane juridice de drept public sau asociații ale acestora.

Articolul 946. Valuta în care se determină despăgubirile

Despăgubirile trebuie determinate în valuta care corespunde cel mai bine prejudiciului suferit de creditor.

Capitolul VI

MIJLOACELE DE GARANTARE A EXECUTĂRII

OBLIGAŢIILOR

Secţiunea 1

Clauza penală

Articolul 947. Dispoziţii generale cu privire la clauza

penală

(1) Clauza penală este o prevedere contractuală prin care părţile evaluează anticipat prejudiciul, stipulînd că debitorul, în cazul neexecutării obligaţiei, urmează să remită creditorului o sumă de bani sau un alt bun (penalitate).

(2) Prin clauză penală se poate garanta numai o creanţă valabilă.

(3) Penalitatea poate fi stipulată în mărime fixă sau sub forma unei cote din valoarea obligaţiei garantate prin clauza penală sau a părţii neexecutate, inclusiv sub forma unei dobînzi de întîrziere.

(4) Părţile pot conveni asupra unei penalități mai mari decît prejudiciul.

(5) Debitorul nu este obligat să plătească penalitate în cazul în care neexecutarea obligației este justificată.

(6) Nulitatea obligației atrage nulitatea clauzei penale. Nulitatea clauzei penale nu atrage nulitatea obligației.

Articolul 948. Forma clauzei penale

Clauza penală este întocmită în formă autentică dacă legea cere forma autentică pentru actul juridic căruia i se aplică clauza. În celelalte cazuri, clauza penală este întocmită în scris, sub sancțiunea nulității absolute.

Articolul 949. Dreptul de a pretinde alte despăgubiri

(1) Dacă penalitatea este stipulată pentru cazul în care debitorul nu execută obligația, creditorul poate cere atît executarea obligației, cît și plata penalității. Nu se poate cere atît executarea obligației, cît și plata penalității dacă penalitatea s-a stipulat cu titlu de despăgubire în locul prestației și nu doar cu titlu de mijloc de garantare a executării obligației.

(2) Creditorul are dreptul să pretindă repararea prejudiciului în partea neacoperită prin penalitate (clauză penală inclusivă). În cazurile prevăzute de lege sau contract, creditorul poate cere sau despăgubiri, sau penalitate (clauză penală alternativă), poate cere repararea prejudiciului peste penalitate (clauză penală punitivă) sau poate cere doar

penalitate (clauză penală exclusivă).

(3) În cazul în care a primit executarea, creditorul poate cere plata penalităţii numai dacă şi-a rezervat expres acest drept la primirea executării.

Articolul 950. Clauza penală în cazul obligaţiei indivizibile

În cazul în care, prin clauză penală, este garantată o obligaţie indivizibilă şi neexecutarea acesteia se datorează vinovăţiei unui debitor, penalitatea poate fi cerută fie integral de la debitorul vinovat, fie de la fiecare codebitor pentru partea acestuia. În ultimul caz, fiecare codebitor are dreptul de acţiune împotriva celui care a făcut să curgă penalitatea.

Articolul 951. Clauza penală în cazul obligaţiei divizibile

(1) În cazul în care, prin clauză penală, este garantată o obligaţie divizibilă, penalitatea este de asemenea divizibilă şi curge doar împotriva codebitorului care nu a executat obligaţia şi doar pentru partea din obligaţie la care acesta este ţinut.

(2) Dispozițiile alin.(1) nu se aplică obligaţiilor solidare. Ele nu se aplică nici în cazul în care clauza penală a fost stipulată pentru a preveni plata parţială, iar unul din codebitori a împiedicat executarea integrală a obligaţiei. În acest caz, codebitorul este ţinut pentru întreaga penalitate, iar ceilalţi, corespunzător părţii lor din obligaţie. În ultimul caz, fiecare codebitor are dreptul de acţiune împotriva celui care a făcut să curgă penalitatea.

Articolul 952. Clauza penală legală

Penalitatea stabilită de lege nu poate fi exclusă şi nici micşorată anticipat prin acordul părţilor.

Articolul 953. Reducerea penalității

(1) În cazuri excepţionale, luîndu-se în considerare toate împrejurările, instanţa de judecată poate dispune, la cererea debitorului, reducerea penalității disproporţionat de mari. La reducerea penalităţii, trebuie să se ţină cont nu numai de interesele patrimoniale, ci şi de alte interese, ocrotite prin lege, ale creditorului.

(2) Nu se admite reducerea penalităţii în cazul în care aceasta a fost stinsă prin executare benevolă.

(3) Nu se admite reducerea penalității pentru întîrzierea executării obligației pecuniare în cazul în care rata penalității este egală sau mai mică decît rata legală aplicabilă conform art. 942.

(4) Orice clauză care derogă de la dispozițiile prezentului articol în detrimentul debitorului este lovită de nulitate absolută.

Secţiunea a 2-a

Arvuna

Articolul 954. Dispoziţii generale cu privire la arvună

(1) Arvuna este o suma de bani sau un alt bun pe care o parte contractantă o dă celeilalte părţi pentru a confirma încheierea contractului şi a-i garanta executarea. În caz de dubii, suma plătită este considerată avans.

(2) Convenția cu privire la arvună trebuie să fie întocmită în formă autentică dacă legea cere forma autentică pentru actul juridic din care rezultă obligația garantată. În celelalte cazuri, convenția cu privire la arvună trebuie să fie întocmită în scris, sub sancțiunea nulității absolute.

Articolul 955. Includerea arvunei în contul prestaţiei

Arvuna se ia în calcul la executarea prestaţiei, iar în cazul în care aceasta nu s-a făcut, se restituie.

Articolul 956. Reţinerea sau restituirea arvunei

(1) Dacă pentru neexecutarea obligației garantate răspunde partea care a dat arvuna, aceasta rămîne celeilalte părți după rezoluțiunea contractului de către aceasta din urmă. Dacă pentru neexecutarea obligației garantate răspunde partea care a primit arvuna, ea este obligată să plătească celeilalte părți dublul arvunei după rezoluțiunea contractului de către aceasta din urmă.

(2) Pe lîngă cele prevăzute la alin.(1), partea care răspunde pentru neexecutarea obligației garantate este obligată să repare celeilalte părţi prejudiciul neacoperit prin plata arvunei dacă în contract nu este prevăzut altfel.

(3) Creditorul obligației garantate neexecutate poate opta pentru executare silită sau pentru rezoluțiunea contractului și repararea prejudiciului potrivit regulilor generale

(4) Arvuna se restituie în cazul în care raportul contractual se stinge dintr-o cauză ce nu atrage răspunderea vreuneia dintre părți.

Secţiunea a 3-a

Garanţia debitorului

Articolul 957. Noţiunea de garanţie a debitorului

Garanţia debitorului constă în obligaţia lui la o prestaţie necondiţionată sau la o prestaţie depăşind obiectul propriu-zis al contractului.

Articolul 958. Validitatea garanţiei

Acceptarea unei garanţii produce efecte dacă nu contravine dispoziţiilor legale şi dacă debitorul nu se obligă în mod exagerat.

Articolul 959. Forma garanţiei

Garanţia produce efecte doar atunci cînd este făcută în scris.

Secţiunea a 4-a

Retenţia

Articolul 960. Dispoziţii generale cu privire la retenţie

(1) Cel care este dator să remită sau să restituie un bun poate să-l reţină atîta timp cît creditorul nu-l despăgubeşte pentru cheltuielile necesare şi utile pe care le-a făcut pentru acel bun şi pentru prejudiciile pe care bunul le-a cauzat.

(2) Dreptul de retenţie este înlăturat în cazul în care creditorul oferă retentorului o garanție suficientă sau consemnează suma pretinsă.

(3) Dispoziţiile alin.(1) se aplică în măsura în care contractul nu prevede altfel.

Articolul 961. Excluderea dreptului de retenţie

(1) Dreptul de retenţie nu poate fi exercitat dacă posesiunea bunului provine dintr-o faptă ilicită sau dacă bunul este insesizabil.

(2) Dreptul de retenţie nu poate fi invocat de către posesorul de rea-credinţă, în afara cazurilor prevăzute de lege.

(3) Expirarea prescripției extinctive nu împiedică exercitarea dreptului de retenție dacă dreptul garantat al retentorului nu era prescris în momentul în care s-ar fi putut exercita dreptul de retenție.

Articolul 962. Opozabilitatea dreptului de retenţie

(1) Dreptul de retenţie este opozabil terţilor fără îndeplinirea vreunei formalităţi de publicitate.

(2) În toate cazurile, dreptul de retenţie nu poate fi opus creditorilor care au început executarea silită împotriva debitorului, însă retentorul are dreptul de a participa la distribuirea prețului bunului în condițiile legii.

(3) Deposedarea de bun contrar voinţei nu stinge dreptul de retenţie. Partea care exercită acest drept poate cere restituirea bunului, sub rezerva regulilor aplicabile prescripției extinctive a acțiunii principale și dobîndirii bunurilor mobile de către posesorul de bună-credință.

(4) Dacă creditorul înaintează o acțiune prin care cere restituirea bunului, iar retentorul invocă dreptul de retenție, instanța de judecată va stabili în hotărîrea judecătorească prin care se dispune restituirea bunului că retentorul trebuie să execute hotărîrea judecătorească doar dacă creditorul execută simultan obligația garantată prin dreptul de retenție ori oferă asigurări suficiente ale executării față de retentor sau dacă retentorul se află în întîrziere de a accepta executarea oferită de către creditor.

Articolul 963. Obligaţia de conservare a bunului

şi de percepere a fructelor

Retentorul trebuie să conserve bunul cu diligenţa unui bun proprietar. El va percepe fructele, fiind obligat să le impute asupra creanţei sale.

Articolul 964. Stingerea dreptului de retenţie

Dreptul de retenţie se stinge în cazul în care bunul ajunge în posesiunea creditorului sau titularului dreptului, dacă retentorul nu dobîndeşte din nou bunul în baza aceluiaşi temei juridic.

Capitolul VII

STINGEREA OBLIGAŢIILOR

Articolul 965. Efectele stingerii obligaţiilor

(1) Prin stingerea obligaţiilor, încetează raporturile juridice dintre părţi în partea ce se referă la obligaţia stinsă.

(2) Dacă obligaţia este stinsă, debitorul nu este obligat să plătească dobînda şi penalităţile ori să repare prejudiciul.

Secţiunea 1

Stingerea obligaţiei prin executare

Articolul 966. Efectele executării

(1) Executarea stinge obligaţia numai în cazul în care este efectuată în modul corespunzător.

(2) Obligaţia se stinge şi în cazul în care creditorul acceptă o altă executare în locul celei datorate (darea în plată). În acest caz, debitorul răspunde pentru viciile prestaţiei conform regulilor privind răspunderea vînzătorului.

(2^1) În cazul prevăzut la alin. (2), atunci când, în locul prestației inițiale, este cedată o creanță, obligația se stinge în momentul satisfacerii creanței cedate. Părțile, în baza unui acord comun, pot deroga de la această regulă, stabilind că obligația în locul căreia debitorul își cedează propria creanță se stinge încă de la data cesiunii. Dispozițiile legale referitoare la cesiunea de creanță sunt aplicabile în mod corespunzător.

(3) Dacă acceptă executarea obligaţiei, sarcina de a demonstra neexecutarea revine creditorului.

(4) În cazul stingerii obligaţiei principale, fidejusiunea, gajul şi alte drepturi accesorii încetează în măsura în care nu subzistă interese justificate ale terţilor.

Articolul 967. Dreptul de a primi chitanţă şi titlu original

(1) Debitorul care execută obligaţia are dreptul de a primi chitanţă şi, după caz, de a cere titlul original sau efectuarea unei mențiuni pe titlul original al creditorului privind stingerea.

(2) În cazul imposibilității de a cere creditorului chitanță, debitorul poate face dovada plății cu orice mijloc de probă.

(3) În cazul în care creditorul a restituit titlul original fără a elibera chitanță, se prezumă, pînă la proba contrară, că obligația a fost executată.

(4) În cazul imposibilităţii restituirii titlului original, debitorul este în drept să ceară creditorului o declaraţie scrisă despre stingerea obligaţiei. Toate cheltuielile, în acest caz, sînt suportate de creditor.

(5) Dacă creditorul refuză să elibereze chitanţă sau să restituie titlul original, debitorul are dreptul să refuze executarea. În acest caz, creditorul este în întîrziere.

(6) Dacă creditorul a eliberat chitanţă privind plata datoriei de bază, se prezumă că au fost achitate şi dobînzile, şi cheltuielile.

Secţiunea a 2-a

Stingerea obligaţiei prin consemnare

Articolul 968. Dispoziţii generale cu privire la consemnare

(1) În cazul în care creditorul este în întîrziere sau debitorul, din motive neimputabile lui, nu cunoaşte identitatea sau domiciliul creditorului, debitorul poate depune banii, valorile mobiliare sau alte documente, precum şi bijuteriile, la o bancă sau la notar. Valuta străină poate fi depusă în vederea stingerii obligaţiei prin consemnare numai în cazul în care legea permite primirea/efectuarea plăţilor şi transferurilor în valută străină pe teritoriul Republicii Moldova în privinţa obligaţiei în cauză.

(2) Dacă bunurile care urmează să fie consemnate sînt depuse la oficiul poştal, ele se consideră consemnate din momentul depunerii.

(3) Consemnarea stinge obligaţia debitorului chiar şi în cazurile în care bunurile sau echivalentul lor nu mai pot fi predate creditorului.

(4) Din momentul consemnării, riscurile trec asupra creditorului, debitorul nefiind obligat să plătească dobîndă şi penalităţi ori să compenseze veniturile ratate.

Articolul 969. Executarea simultană a obligaţiilor

Dacă executarea obligaţiei de către debitor este condiţionată de executarea simultană a unei obligaţii de către creditor, debitorul este în drept să condiţioneze eliberarea bunurilor consemnate cu executarea obligaţiei de către creditor.

Articolul 970. Locul consemnării

(1) Debitorul este obligat să depună bunurile la locul executării obligaţiei. Dacă a consemnat bunurile în alt loc, debitorul este obligat să repare prejudiciul cauzat astfel.

(2) Debitorul este obligat să-l informeze imediat pe creditor despre consemnare, cu excepţia cazurilor cînd este în imposibilitatea de a executa această obligaţie. Debitorul trebuie să repare prejudiciul cauzat creditorului prin neinformare despre consemnare.

Articolul 971. Dreptul debitorului la restituirea bunului

consemnat

(1) Debitorul are dreptul să ceară restituirea bunului consemnat.

(2) Nu se permite restituirea bunului consemnat dacă:

a) debitorul a renunţat expres, în momentul consemnării, la dreptul de restituire;

b) creditorul a declarat instituţiei la care sînt depuse bunurile că le primeşte;

c) la instituţia la care sînt depuse bunurile este prezentată o hotărîre judecătorească definitivă prin care consemnarea este recunoscută legală;

d) împotriva debitorului a fost intentat un proces de insolvabilitate.

(3) În cazul în care bunul consemnat se restituie debitorului, consemnarea se desfiinţează cu efect retroactiv (se consideră că nu a existat).

Articolul 972. Cheltuielile de consemnare

Cheltuielile de consemnare sînt suportate de creditor, cu excepţia cazurilor cînd debitorul a preluat bunul consemnat.

Articolul 973. Încetarea consemnării la expirarea

termenului de prescripţie

La expirarea unui termen de 3 ani din momentul în care a aflat sau trebuia să afle despre consemnare, creditorul pierde dreptul de a prelua bunul. În acest caz, debitorul are dreptul să ceară bunul chiar dacă a renunţat la dreptul respectiv.

Secţiunea a 3-a

Stingerea obligaţiei prin compensare

Articolul 974. Dispoziţii generale cu privire la compensare

(1) Compensarea este stingerea reciprocă a unei obligaţii şi a unei creanţe opuse, certe, lichide, de aceeaşi natură şi exigibile.

(2) Termenul suplimentar acordat pentru plata unei creanţe scadente nu împiedică compensarea.

(3) Compensarea este posibilă şi atunci cînd creanţele nu sînt scadente, dar titularii lor consimt.

(4) Compensarea se face prin declarație față de cealaltă parte și produce efecte din momentul recepționării declarației. Declarația nu produce efecte dacă este afectată de modalități sau dacă contravine dispozițiilor prezentei secțiuni.

Articolul 975. Compensarea judiciară

(1) La cererea creditorului care invocă un interes justificat, compensarea poate fi pronunțată de către instanța de judecată, chiar dacă una dintre creanțe, deși este certă, încă nu este lichidă sau exigibilă. Dacă nu s-a dispus altfel, compensarea produce efecte din data rămînerii definitive a hotărîrii judecătorești.

(2) Instanța de judecată nu poate refuza compensarea creanțelor reciproce conexe doar din motiv că una dintre creanțe nu este lichidă sau exigibilă. În acest caz, se consideră că compensarea a produs efecte din momentul cînd prima dintre ele a devenit scadentă. Dobîndirea de către terți a unor drepturi asupra uneia dintre creanțe nu împiedică debitorul să opună compensarea.

Articolul 976. Compensarea convențională

Părțile pot conveni să stingă toate creanțele reciproce, prezente sau viitoare, prin compensare. Această compensare produce efecte din momentul încheierii contractului de compensare sau, în cazul obligațiilor viitoare, din momentul cînd ambele vor fi născute.

Articolul 977. Compensarea creanţelor neechivalente

În cazul în care creanţele supuse compensării nu sînt echivalente, se stinge doar creanţa acoperită integral.

Articolul 978. Compensarea creanţelor publice

Creanţa statului sau a unităţilor administrativ-teritoriale, cu excepţia creanţei fiscale, poate fi stinsă prin compensare numai dacă obligaţia trebuie să fie executată faţă de bugetul care urmează să satisfacă creanţa solicitantului compensării.

Articolul 979. Compensarea creanţelor cu locuri

de executare diferite

Dacă creanţele supuse compensării au locuri de executare diferite, solicitantul compensării este obligat să repare prejudiciul cauzat celeilalte părţi prin faptul că nu poate primi executarea sau nu poate executa obligaţia în locul stabilit.

Articolul 980. Compensarea creanțelor cu diferite valute

În cazul în care părțile au creanțe pecuniare reciproce exprimate în diferite valute, fiecare parte poate opune compensarea în condițiile prezentei secțiuni, cu excepția cazului în care era convenit că partea care opune compensarea trebuie să plătească exclusiv într-o

anumită valută.

Articolul 981. Compensarea mai multor creanţe

(1) În cazul în care persoana are mai multe creanțe ce pot fi stinse prin compensare, declarația sa de compensare produce efecte doar dacă în ea sînt indicate care anume creanțe le stinge prin compensare.

(2) În cazul în care persoana are mai multe obligații ce pot fi stinse prin compensare, se aplică regulile privind imputația plăților.

Articolul 982. Compensarea în cazul cesiunii creanţei sau preluării datoriei

(1) În cazul cesiunii creanţei, debitorul are dreptul să opună noului creditor creanţa sa faţă de vechiul creditor dacă scadenţa acestei creanţe are loc înainte de primirea înştiinţării despre cesiune, dacă scadenţa nu este indicată sau dacă executarea poate fi cerută oricînd.

(2) În cazul preluării datoriei, noul debitor nu are dreptul să opună o creanţă ce aparţine vechiului debitor.

Articolul 983. Compensarea în cazul obligaţiilor solidare

(1) Debitorul solidar nu poate compensa datoria creditorului faţă de alt codebitor, cu excepţia părţii ultimului în datoria solidară.

(2) Debitorul, inclusiv cel solidar, nu poate opune creditorului solidar compensarea datoriei unui cocreditor faţă de sine, cu excepţia părţii ultimului în creanţa solidară.

Articolul 984. Compensarea în cazul fidejusiunii

Fidejusorul poate opune compensarea a ceea ce creditorul datorează debitorului, dar debitorul nu poate opune creditorului compensarea datoriei acestuia faţă de fidejusor.

Articolul 985. Inadmisibilitatea compensării

(1) Nu este admisă compensarea creanţelor:

a) cu termenul de prescripţie expirat; această regulă nu se aplică în cazul în care termenul de prescripţie a expirat după data la care creanţa al cărei termen de prescripţie a expirat putea fi compensată;

b) privind repararea prejudiciului cauzat prin vătămarea sănătăţii sau prin cauzarea morţii;

c) privind plata pensiei alimentare;

d) privind întreţinerea pe viaţă;

e) dacă obiectul prestaţiei este un bun insesizabil;

f) cînd obligaţia s-a născut dintr-o faptă ilicită intenţionată;

g) în alte cazuri prevăzute de lege.

(2) Nu se admite compensarea creanţei exclusă prin contract.

Secţiunea a 4-a

Alte temeiuri de stingere a obligaţiilor

Articolul 986. Confuziunea

(1) Obligaţia se stinge în cazul în care o singură persoană întruneşte calitatea de creditor şi cea de debitor (confuziunea), dacă din lege sau natura obligației scadente nu rezultă altfel. În unele cazuri, dacă confuziunea încetează să existe, efectele ei încetează de asemenea.

(2) Obligația nu se stinge prin confuziune dacă aceasta are ca efect lipsirea unui terț de un drept.

(3) Confuziunea nu operează dacă datoria și creanța se găsesc în același patrimoniu, dar în mase patrimoniale diferite recunoscute de lege.

Articolul 987. Efectul confuziunii asupra fidejusiunii

Confuziunea care operează prin întrunirea de către aceeaşi persoană a calităţilor de creditor şi debitor profită fidejusorului. Prin întrunirea de către aceeaşi persoană a calităţii de fidejusor şi de creditor sau de fidejusor şi de debitor, obligaţia principală nu se stinge.

Articolul 988. Remiterea de datorie

(1) Obligația se stinge dacă creditorul îl eliberează pe debitor de executarea obligației (remiterea de datorie). Obligația se consideră stinsă din momentul primirii de către debitor a notificării de remitere a datoriei din partea creditorului, cu excepția cazului în care debitorul, într-un termen rezonabil, execută obligația sau notifică creditorul despre faptul că obiectează la remiterea de datorie.

(2) Remiterea de datorie este totală dacă nu a fost stipulat expres că este parțială.

(3) Obligaţia se stinge, de asemenea, printr-un contract în care creditorul recunoaşte că obligaţia nu există.

(4) Remiterea de datorie faţă de debitorul principal are efecte şi faţă de garanţi.

(5) Renunţarea de către creditor la un mijloc de garanţie nu permite a se prezuma că a renunţat la creanţa garantată.

(6) Remiterea de datorie faţă de un garant are efecte şi faţă de ceilalţi garanţi.

(7) Este interzisă remiterea de datorie dacă remiterea încalcă drepturile de creanţă ale terţilor faţă de creditor.

Articolul 989. Imposibilitatea fortuită de executare

(1) Obligaţia se stinge prin imposibilitatea executării dacă imposibilitatea se datorează unei împrejurări pentru care debitorul nu răspunde. Executarea nu se consideră imposibilă doar pentru că obligația poate fi executată în condiții mai dificile, cu cheltuieli mai mari, cu asistența unui terț sau doar după un anumit termen.

(2) Sarcina de a dovedi imposibilitatea executării obligaţiei revine debitorului.

(3) Debitorul care este în imposibilitatea de a-şi executa obligaţia nu poate pretinde executarea unei obligaţii corelative de către creditor, iar dacă aceasta este executată, trebuie să restituie tot ceea ce a primit, cu excepţia cazului în care debitorul demonstrează că imposibilitatea executării a apărut din vina creditorului.

(4) Dacă debitorul a executat parţial obligaţia care a devenit imposibilă de executat, creditorul este ţinut să execute o obligaţie corelativă pînă la concurenţa îmbogăţirii sale.

Articolul 990. Decesul persoanei fizice sau lichidarea

persoanei juridice

(1) Obligaţia se stinge prin decesul debitorului dacă executarea ei este imposibilă fără participarea personală a acestuia sau dacă este legată în alt mod de persoana debitorului.

(2) Obligaţia se stinge prin decesul creditorului dacă executarea îi este destinată personal sau dacă este legată în alt mod de persoana creditorului.

(3) Obligaţia se stinge prin lichidarea persoanei juridice (debitor sau creditor), cu excepţia cazurilor în care obligaţia sau creanţa persoanei juridice lichidate se transmite prin lege unor alte persoane.

Articolul 991. Novaţia

(1) Obligaţia se stinge în baza înţelegerii dintre părţi de a o înlocui cu o altă obligaţie (novaţie), cu excepţia valorilor mobiliare, dacă art. 8 din Legea nr. 184 din 22 iulie 2016 cu privire la contractele de garanție financiară nu prevede altfel.

(2) Voinţa de a înlocui o obligaţie cu alta trebuie să fie stipulată expres.

(3) Stingerea obligaţiei principale prin novaţie stinge şi obligaţiile accesorii dacă părţile nu au stipulat expres altfel.

T i t l u l II

DESPRE CONTRACTE ÎN GENERAL

Capitolul I

DISPOZIŢII GENERALE CU PRIVIRE LA CONTRACT

ŞI LA CONŢINUTUL CONTRACTULUI

Articolul 992. Noțiunea de contract

(1) Contract este acordul de voinţă realizat între două sau mai multe persoane prin care se stabilesc, se modifică sau se sting raporturi juridice.

(2) Contractului îi sînt aplicabile normele cu privire la actul juridic.

Articolul 993. Libertatea contractului

(1) Oricine își poate alege în mod liber contractantul, dacă legea nu prevede altfel.

(2) Părțile contractante pot încheia în mod liber, în limitele dispozițiilor legale imperative, contracte și pot stabili conținutul lor.

(3) Cu excepția cazului în care se prevede în mod expres contrariul sub sancțiunea nulității, părțile contractante pot, prin contract, să deroge de la acele dispoziții cuprinse în prezenta carte care se referă la drepturile, obligațiile și alte efecte juridice produse de contract, inclusiv distribuirea riscurilor.

(4) Părțile contractante pot de asemenea să deroge de la dispozițiile legale cuprinse în celelalte articole ale prezentului cod, în legile speciale și alte acte normative care se referă la drepturile, obligațiile și alte efecte juridice produse de contract, inclusiv distribuirea riscurilor, dacă din modul de exprimare a dispoziției, din conținutul sau din contextul ei nu rezultă în mod neîndoielnic că dispoziția legală este imperativă.

(5) De la dispozițiile legale privitoare la prescripția extinctivă a drepturilor rezultate din contract se poate deroga doar în condițiile art. 393.

(6) Dacă, în scopul protecției intereselor prioritare ale societății sau ale unui individ, efectele unui contract depind de încuviințarea autorităților statului, limitările și condiționările trebuie reglementate prin lege.

(7) Obligarea la încheierea unui contract este interzisă, cu excepția cazului în care obligația de a contracta este prevăzută de lege sau dacă reiese dintr-o obligație asumată benevol.

(8) Părțile pot încheia contracte numite, contracte nenumite, precum și contracte complexe.

Articolul 994. Contractul numit și contractul nenumit

(1) Contractul este numit dacă legea îl reglementează în mod special. Celelalte contracte sînt nenumite.

(2) Contractul nenumit se supune, în următoarea ordine:

a) acordului de voință al părților, expres și implicit;

b) dispozițiilor legale aplicabile contractelor și obligațiilor contractuale în general;

c) practicilor statornicite între părți și uzanțelor din domeniu, dacă există;

d) dispozițiilor legale aplicabile contractelor numite asemănătoare în măsura în care acestea sînt compatibile cu natura și scopul contractului nenumit.

Articolul 995. Contractul complex

(1) Contractul este complex dacă cuprinde:

a) două sau mai multe elemente care corespund contractului numit; sau

b) unele elemente care corespund contractului numit și alte elemente care corespund contractului nenumit.

(2) În măsura în care nu contravin naturii și scopului contractului complex, dispozițiile legale aplicabile fiecărui contract numit sau nenumit relevant se vor aplica în mod corespunzător elementelor respective ale contractului complex și drepturilor și obligațiilor rezultate din acesta.

(3) Dispozițiile alin. (2) nu se aplică dacă:

a) legea prevede că un anumit contract complex urmează a fi calificat în întregime ca un contract dintr-o anumită categorie;

b) în lipsa unei dispoziții legale menționate la lit. a), elementele care corespund unei categorii de contracte predomină atît de mult, încît ar fi nerezonabil ca contractul complex să nu fie calificat în întregime ca un contract din acea categorie.

(4) În cazurile prevăzute la alin. (3), dispozițiile legale aplicabile categoriei la care a fost atribuit contractul complex ca urmare a calificării (categorie primară) se aplică contractului și drepturilor și obligațiilor rezultate din acesta. Cu toate acestea, dispozițiile legale care reglementează acele elemente ale contractului care cad într-o altă categorie decît categoria primară se aplică în mod corespunzător în măsura necesară reglementării acelor elemente cu condiția că ele nu contravin dispozițiilor legale aplicabile categoriei primare.

(5) Dispozițiile prezentului articol nu înlătură aplicarea dispozițiilor legale imperative.

Articolul 996. Forța obligatorie a contractului

Contractul poate fi modificat sau rezolvit numai în conformitate cu clauzele sale ori prin acordul părților, dacă legea nu prevede altfel.

Articolul 997. Obligația de a contracta

(1) Dacă deține o poziție dominantă pe piață, una din părțile contractante este obligată să contracteze în acest domeniu. Ea nu poate, sub sancțiunea prevăzută de lege, să impună clauze care contravin legislației din domeniul concurenței și nici clauze abuzive.

(2) Față de consumatori și alte persoane care obțin ori folosesc bunuri, lucrări sau

servicii în scopuri necomerciale nu se poate refuza fără motive temeinice încheierea unui contract dacă cealaltă parte are calitate de profesionist.

(3) În cazul neexecutării fără justificare a obligației de a încheia contractul prevăzute la alin. (1) sau (2) din prezentul articol, persoana îndreptățită la încheierea contractului poate cere instanței de judecată să pronunțe o hotărîre care să țină loc de contract. Dispozițiile art. 1000 se aplică în mod corespunzător.

Articolul 998. Imposibilitatea la momentul încheierii

contractului

(1) Contractul este valabil chiar dacă la momentul încheierii lui una dintre părți se află în imposibilitate de a-și executa obligația.

(2) Dispozițiile alin. (1) nu împiedică invocarea nulității relative pentru eroare asupra imposibilității în condițiile legii.

Articolul 999. Antecontractul și contractul definitive

(1) Antecontractul este contractul prin care o parte (promitent) se obligă față de cealaltă parte (beneficiar) să încheie în viitor un alt contract (contract definitiv) la cererea beneficiarului. Această obligație poate fi asumată și de către ambele părți.

(2) Antecontractul trebuie să prevadă clauzele esențiale ale contractului definitiv și să fie încheiat în forma cerută de lege pentru contractul definitiv, sub aceeași sancțiune.

(3) Partea contractantă care are doar calitatea de beneficiar nu poate fi obligată la încheierea contractului definitiv și nici nu poartă răspundere pentru că a ales să nu-l încheie.

(4) Sumele plătite și alte prestații executate în temeiul antecontractului se prezumă a fi un avans în contul prestațiilor care vor fi datorate prin contractul definitiv. Cu toate acestea, chiar dacă bunul deja s-a predat, dreptul de proprietate ori alt drept real asupra acestuia nu se poate dobîndi decît în temeiul contractului definitiv.

(5) Stipulația prin care părțile se obligă să negocieze în vederea încheierii sau modificării unui contract nu constituie antecontract.

Articolul 1000. Drepturile beneficiarului în caz de neexecutare

(1) În cazul neexecutării fără justificare a obligației promitentului de a încheia contractul definitiv, beneficiarul poate cere instanței de judecată să pronunțe o hotărîre care să țină loc de contract definitiv. Dată a încheierii contractului se va considera data rămînerii definitive a hotărîrii judecătorești.

(2) Dispozițiile alin. (1) nu limitează posibilitatea beneficiarului de a recurge la alte mijloace juridice de apărare ale creditorului în caz de neexecutare a obligației.

(3) Hotărîrea judecătorească care va ține loc de contract definitiv se va pronunța

chiar și atunci cînd promitentul nu deține drepturi suficiente pentru a putea transmite sau, după caz, constitui în folosul beneficiarului dreptul de care se dispune prin contract și nici nu are împuterniciri de a dispune de acel drept. În acest caz, devin incidente dispozițiile art. 358.

(4) În afară de alte temeiuri de rezoluțiune prevăzute de lege sau antecontract, beneficiarul are dreptul la rezoluțiunea antecontractului și atunci cînd promitentul a înstrăinat unui terț dreptul care face obiectul contractului definitiv sau cînd apar oricare alte indicii că va avea loc o neexecutare a obligațiilor promitentului ce vor apărea din contractul definitiv care îl va îndreptăți pe beneficiar să recurgă la rezoluțiunea contractului definitiv.

(5) În cazul în care beneficiarul a ales să încheie contractul definitiv sau să ceară instanței de judecată să pronunțe o hotărîre care să țină loc de contract definitiv, el nu este decăzut din dreptul de a invoca viciile materiale și juridice ale prestației dacă nu le cunoștea și nici nu trebuia, în mod rezonabil, să le cunoască la data antecontractului. Această regulă se aplică chiar dacă beneficiarul a cunoscut sau trebuia, în mod rezonabil, să cunoască viciile la data încheierii contractului definitiv.

Articolul 1001. Opțiunea de a contracta

(1) Prin antecontract părțile pot prevedea expres că promitentul menține o ofertă irevocabilă, în sensul art. 1032, de a încheia contractul definitiv, iar beneficiarul are opțiunea să o accepte sau să o refuze.

(2) Contractul definitiv se încheie prin exercitarea opțiunii în sensul acceptării de către beneficiar a ofertei irevocabile a promitentului, în condițiile convenite prin antecontract.

(3) Atît antecontractul care cuprinde opțiunea, cît și declarația de acceptare trebuie încheiate în forma prevăzută de lege pentru contractul definitiv și, luate împreună, vor constitui contractul definitiv.

(4) În cazul în care declarația de acceptare se încheie în formă autentică, girul notarului se va limita doar la legalitatea declarației de acceptare, nu și a contractului definitiv astfel încheiat.

(5) Dispozițiile legale privitoare la antecontract se aplică în egală măsură opțiunii. Dispozițiile art. 1000 alin. (1) nu se aplică opțiunii.

Articolul 1002. Opozabilitatea drepturilor beneficiarului

(1) Drepturile beneficiarului de a dobîndi dreptul de proprietate sau un alt drept real asupra unui bun în temeiul contractului definitiv sînt opozabile terților:

a) prin îndeplinirea formalităților de publicitate prevăzute de lege în privința antecontractului; sau

b) în cazul în care legea nu oferă posibilitatea de a îndeplini formalități de publicitate

în privința antecontractului, dacă terțul cunoștea existența antecontractului în privința bunului.

(2) Din momentul în care contractul definitiv se consideră încheiat, iar beneficiarul este îndreptățit să dobîndească dreptul de proprietate sau un alt drept real în temeiul acestuia, el poate opune dreptul său tuturor terților care au dobîndit drepturi asupra bunului după data opozabilității față de ei prevăzute la alin. (1), precum și creditorilor lor.

(3) Dacă dreptul dobîndit de beneficiar se dobîndește, conform legii, prin înregistrare într-un registru de publicitate, beneficiarul poate cere rectificarea registrului prin:

a) înregistrarea dreptului său; și

b) radierea drepturilor înregistrate ale terților menționați la alin. (2) care nu se puteau înregistra fără consimțămîntul beneficiarului dacă beneficiarul deținea dreptul său la data înregistrării lor.

Articolul 1003. Contractul-cadru

(1) Contractul-cadru este actul juridic prin care părțile convin să negocieze și să stabilească raporturi contractuale ale căror clauze vor fi convenite prin contracte ulterioare încheiate în temeiul contractului-cadru.

(2) Clauzele contractului-cadru completează conținutul contractului ulterior în măsura în care ele nu contravin acestuia ori dacă părțile nu au exclus aplicarea lor pe altă cale.

Articolul 1004. Contractul cu privire la patrimoniul

prezent

Contractul prin care o parte se obligă să transmită integral sau parţial patrimoniul său prezent ori să-l greveze cu uzufruct necesită autentificare notarială.

Articolul 1005. Contractul cu privire la patrimoniul viitor

Contractul prin care o parte se obligă să transmită patrimoniul său viitor ori o parte din acel patrimoniu sau să-l greveze cu uzufruct este nul.

Articolul 1006. Contractul cu privire la moştenirea unui viu

(1) Contractul asupra moştenirii unui terţ încă în viaţă este nul. Nul este şi contractul asupra cotei-părţi legale sau a legatului din succesiunea unui terţ încă în viaţă.

(2) Dispoziţiile alin.(1) nu se aplică în cazul contractului încheiat între viitorii succesori legali asupra cotei-părţi legale. Un asemenea contract trebuie autentificat notarial.

Articolul 1007. Determinarea prestaţiei de către o parte

sau un terţ

(1) Dacă prestaţia trebuie determinată de o parte contractantă sau de un terţ, în caz de dubiu se consideră că determinarea trebuie făcută în baza unei aprecieri echitabile.

(2) Determinarea prestaţiei se face prin declaraţie faţă de cealaltă parte.

(3) Dacă determinarea prestaţiei trebuie făcută de mai mulţi terţi, este necesar acordul lor unanim. Dacă trebuie să fie determinată o sumă dintre mai multe sume numite, se va avea în vedere suma medie.

(4) Dacă prestaţia nu corespunde principiului echităţii, determinarea se face prin hotărîre judecătorească. În caz de tergiversare sau de refuz, determinarea se face tot prin hotărîre judecătorească.

(5) În cazul în care o prestație urmează a fi determinată pe baza unui factor care nu există sau care a încetat să existe ori să fie accesibil, respectivul factor se va substitui cu cel mai apropiat echivalent dacă acesta nu este nerezonabil. În caz contrar, determinarea se va face conform dispozițiilor alin. (4).

Articolul 1008. Imputarea cunoașterii

Dacă o persoană care a participat la încheierea contractului cu acordul unei părți ori la exercitarea unui drept sau la executarea unei obligații care rezultă din acestea a cunoscut sau a prevăzut un fapt ori se consideră că l-a cunoscut sau l-a prevăzut, fie a acționat cu intenție sau cu o altă atitudine psihică relevantă, atunci această cunoaștere, previziune sau atitudine psihică se impută părții respective.

Articolul 1009. Determinarea contraprestaţiei

Dacă întinderea contraprestaţiei nu este determinată, în caz de dubiu determinarea se face de partea care pretinde contraprestaţia. Dispoziţia art.1007 alin.(4) se aplică în modul corespunzător.

Articolul 1010. Aplicarea dispoziţiilor privind contractele

altor obligaţii

Sub rezerva altor reglementări, dispoziţiile privind obligaţiile contractuale sînt aplicabile şi altor obligaţii patrimoniale în măsura în care, ţinîndu-se cont de natura obligaţiei, acest lucru este posibil.

Capitolul II

OBLIGAȚII PRECONTRACTUALE

Secțiunea 1

Obligații de informare în general

Articolul 1011. Obligația generală a profesionistului

de a furniza informații

(1) Înainte de încheierea contractului de livrare a bunurilor, executare a lucrărilor, prestare a serviciilor, furnizare a conținutului digital sau a altei prestații de către un profesionist altei persoane, profesionistul are obligația de a furniza acelei persoane, prin orice mijloace adecvate, informații cu privire la caracteristicile esențiale ale prestației care trebuie furnizate, pe care acesta le deține sau se poate aștepta să le dețină și a căror nefurnizare ar contraveni bunei-credințe.

(2) La aprecierea volumului de informații pe care profesionistul este obligat să le furnizeze conform alin. (1), trebuie să se țină seama de toate circumstanțele, inclusiv:

a) dacă profesionistul avea cunoștințe speciale în domeniu;

b) costul pe care îl presupune pentru profesionist dobîndirea informațiilor relevante;

c) ușurința cu care cealaltă persoană ar putea obține informațiile prin alte mijloace;

d) natura informațiilor;

e) importanța probabilă a informațiilor pentru cealaltă parte; și

f) dacă cealaltă persoană este de asemenea un profesionist, de bunele practici comerciale în situația dată.

Articolul 1012. Obligația profesionistului de a nu furniza

informații eronate consumatorilor

(1) Dacă propune consumatorilor bunuri, lucrări, servicii, conținut digital sau oricare alte prestații, profesionistul are obligația de a nu furniza informații eronate. Informația se consideră eronată dacă denaturează sau omite circumstanțe esențiale pe care un consumator mediu poate aștepta să-i fie furnizate pentru a lua o decizie informată despre încheierea contractului. Se consideră consumator mediu consumatorul care este suficient de bine informat și de atent, ținînd seama de factori sociali, culturali și lingvistici.

(2) Pentru a stabili ce informație un consumator mediu poate aștepta să-i fie furnizată, se vor lua în considerare toate circumstanțele, precum și limitările tehnice ale mijlocului de comunicare utilizat.

(3) Dacă un profesionist face o comunicare comercială, inclusiv publicitate sau marketing, care creează consumatorilor impresia că ea conține toată informația relevantă necesară pentru a lua o decizie despre încheierea contractului, profesionistul are obligația de a se asigura că, de fapt, comunicarea conține toată informația relevantă. Dacă nu reiese din contextul în care se face comunicarea comercială, informația care urmează a fi furnizată trebuie să cuprindă:

a) caracteristicile principale ale bunurilor, ale lucrărilor, ale serviciilor, ale conținutului digital sau ale altor prestații, identitatea și adresa profesionistului, dacă este relevantă, prețul și, după caz, existența unui drept de revocare acordat de lege;

b) particularitățile cu privire la plată, livrare, garanție și depunerea reclamațiilor, dacă ele sînt diferite de cerințele de diligență profesională.

(4) Diligența profesională presupune nivelul de competență specializată și prudență așteptate, în mod rezonabil, de la profesionist față de consumatori, în conformitate cu practicile corecte de piață și/sau cu principiul general al bunei-credințe, în domeniul de activitate al profesionistului.

Secțiunea a 2-a

Obligații de informare în unele contracte

încheiate cu consumatorii

Articolul 1013. Definiția unor termini

În sensul prezentei secțiuni, următoarele noțiuni se definesc după cum urmează:

bunuri – orice obiect corporal mobil, cu excepția obiectelor vîndute prin executare silită sau altfel, prin autoritatea legii; apa, gazul și energia electrică sînt considerate bunuri în sensul prezentei secțiuni atunci cînd acestea sînt puse în vînzare în volum limitat sau în cantitate fixă;

contract la distanță – orice contract negociat și încheiat între profesionist și consumator în cadrul unui sistem de vînzări sau de prestări de servicii la distanță organizat, fără prezența fizică simultană a profesionistului și a consumatorului, cu utilizarea exclusivă a unuia sau a mai multor mijloace de comunicare la distanță, pînă la și în momentul în care este încheiat contractul, inclusiv orice comandă făcută de consumator care produce efecte obligatorii asupra lui;

contract negociat în afara spațiilor comerciale – contract între un profesionist și un consumator, care întrunește una din următoarele condiții:

a) este încheiat în prezența fizică simultană a profesionistului și a consumatorului într-un loc care nu este spațiul comercial al profesionistului;

b) pentru acest contract consumatorului i s-a făcut o ofertă în aceleași circumstanțe ca cele menționate la lit. a);

c) este încheiat în spațiile comerciale ale profesionistului sau prin utilizarea mijloacelor de comunicare la distanță, imediat după ce consumatorul a fost abordat în mod personal și individual, într-un loc care nu este spațiul comercial al profesionistului, în prezența fizică simultană a acestuia și a consumatorului, cu excepția simplei distribuții a informației promoționale în apropiere de spațiile comerciale ale profesionistului;

d) este încheiat în cursul unei deplasări organizate de profesionist în scopul sau urmărind efectul de a promova și a vinde consumatorului bunurile sau serviciile respective;

funcționalitate – modul în care poate fi utilizat conținutul digital, de exemplu:

a) limba conținutului și, dacă diferă, limba oricăror instrucțiuni incluse în conținut;

b) metoda de furnizare a conținutului, cum ar fi: flux continuu, online, descărcare unică, acces la descărcare pe o perioadă determinată;

c) durata de redare a conținutului pentru fișierele video sau audio;

d) tipul și dimensiunea fișierului pentru fișierele descărcabile;

e) dacă există sau nu un angajament din partea profesionistului sau a unei părți terțe de a întreține sau actualiza bunul;

f) orice condiții de utilizare a bunului care nu sînt direct legate de interoperabilitate, precum:

– urmărirea și/sau personalizarea;

– necesitatea unei conexiuni la internet pentru utilizarea bunului și a caracteristicilor sale tehnice (de exemplu viteza minimă de descărcare și încărcare);

– necesitatea pentru alți utilizatori de a avea un anumit software instalat (de exemplu software de comunicare);

g) orice limitări privind utilizarea bunului:

– limite privind durata în care un bun digital poate fi vizionat, citit sau utilizat ori privind numărul de utilizări;

– limite privind reutilizarea conținutului, de exemplu în scopul realizării de copii private;

– restricții pe baza locației dispozitivului consumatorului;

– orice funcționalități condiționate de achiziții suplimentare, precum conținutul plătit, calitatea de membru al unui club sau componentele hardware ori software suplimentare;

garanție comercială – orice angajament din partea profesionistului sau a unui producător față de consumator, în plus față de obligațiile legale referitoare la garanția de conformitate, de a restitui prețul plătit sau de a înlocui, a repara sau a întreține bunurile în orice mod în cazul în care acestea nu corespund specificațiilor sau oricărei alte cerințe care nu este legată de conformitatea din certificatul de garanție sau din publicitatea relevantă disponibilă în momentul sau înaintea încheierii contractului;

interoperabilitate – informații referitoare la echipamentul hardware și mediul software standard cu care este compatibil conținutul digital, cum ar fi sistemul de operare, versiunea necesară, anumite caracteristici ale echipamentului hardware;

licitație deschisă – metodă de vînzare prin care profesionistul oferă bunuri sau servicii consumatorilor care participă sau au posibilitatea de a participa în persoană (cu prezența fizică) la licitație, prin intermediul unei proceduri de licitare transparente, concurențiale,

condusă de un adjudecător, în care ofertantul cîștigător este obligat să achiziționeze bunurile sau serviciile;
spațiu comercial:

a) orice unitate imobilă de vînzare cu amănuntul în care profesionistul sau persoana care acționează în numele profesionistului își desfășoară activitatea permanent; sau

b) orice unitate mobilă de vînzare cu amănuntul în care profesionistul sau persoana care acționează în numele profesionistului își desfășoară activitatea în mod obișnuit, inclusiv sezonier, și care este în mod clar identificată ca spațiu pentru vînzări către public.

Articolul 1014. Cerințe în materie de informare

în cazul contractelor, altele decît contractile

la distanță și contractele negociate în afara

spațiilor comerciale

(1) Înainte ca un contract, altul decît un contract la distanță sau un contract negociat în afara spațiilor comerciale, sau orice ofertă similară să producă efecte obligatorii asupra consumatorului, profesionistul îi furnizează consumatorului într-un mod clar și inteligibil următoarele informații, dacă acestea nu reies în mod evident din context:

a) principalele caracteristici ale bunurilor sau serviciilor, în mod corespunzător cu mijlocul de comunicare utilizat și cu bunurile sau serviciile în cauză;

b) denumirea completă sau prescurtată, în limba română, și numărul de identificare de stat (IDNO) ale profesionistului persoană juridică ori, respectiv, numele, prenumele și numărul de identificare de stat (IDNP) ale profesionistului persoană fizică, precum și adresa sediului la care este stabilit și numărul de telefon;

c) prețul total al bunurilor sau serviciilor cu toate taxele incluse sau, în cazul în care prețul nu poate fi calculat în avans în mod rezonabil dată fiind natura bunurilor sau a serviciilor, modalitatea de calcul al prețului și, după caz, toate costurile suplimentare de transport, de livrare ori taxele poștale sau, în cazul în care acestea nu pot fi calculate în avans în mod rezonabil, menționarea faptului că aceste costuri suplimentare ar putea fi suportate de consumator;

d) acolo unde este cazul, modalitățile de plată, livrare și executare, data pînă la care sau termenul în care profesionistul se angajează să livreze bunurile sau să presteze serviciile, inclusiv termenul standard de livrare stabilit la art. 863 alin. (1) lit. a), și politica profesionistului de soluționare a reclamațiilor;

e) în plus față de o mențiune a existenței unei garanții legale de conformitate pentru bunuri, mențiunea privind existența serviciilor prestate după vînzare și a garanțiilor comerciale, după caz, precum și condițiile aferente acestora (în special, adresa sediului în care se oferă serviciile prestate după vînzare și cine suportă cheltuielile de transport, dacă acestea sînt aplicabile);

f) durata de valabilitate a contractului sau, pentru un contract cu o durată nedeterminată ori un contract care urmează să fie prelungit de plin drept, condițiile de rezoluțiune;

g) acolo unde este cazul, funcționalitatea, inclusiv aplicarea unor măsuri tehnice de protecție pentru conținutul digital;

h) acolo unde este cazul, orice interoperabilitate relevantă a conținutului digital cu componentele hardware și software despre care profesionistul deține informații sau despre care se poate presupune, în mod rezonabil, că acesta deține informații.

(2) Dispozițiile alin. (1) se aplică și contractelor de furnizare a serviciului public de alimentare cu apă și de canalizare, de furnizare a gazelor naturale și de furnizare a energiei electrice, atunci cînd acestea nu sînt puse în vînzare într-un volum limitat sau într-o cantitate prestabilită, contractelor de furnizare a energiei termice sau contractelor de furnizare a conținuturilor digitale care nu sînt livrate pe un suport material.

(3) Dispozițiile alin. (1) nu se aplică contractelor pentru necesități curente care sînt executate imediat, în momentul în care sînt încheiate.

(4) Informațiile menționate la alin. (1) fac parte integrantă din contract și nu pot fi modificate decît în cazul în care părțile contractante decid altfel în mod explicit.

Articolul 1015. Cerințe de conținut al informațiilor

în cazul contractelor la distanță și

celor negociate în afara spațiilor

comerciale

(1) Înainte ca un contract la distanță sau un contract negociat în afara spațiilor comerciale ori orice ofertă similară să producă efecte obligatorii pentru consumator, profesionistul trebuie să furnizeze consumatorului într-un mod clar și inteligibil următoarele informații:

a) principalele caracteristici ale bunurilor sau serviciilor, corespunzător cu mijlocul de comunicare utilizat și cu bunurile sau serviciile în cauză;

b) denumirea completă sau prescurtată, în limba română, și numărul de identificare de stat (IDNO) ale profesionistului persoană juridică ori, respectiv, numele, prenumele și numărul de identificare de stat (IDNP) ale profesionistului persoană fizică;

c) adresa sediului la care este stabilit profesionistul, numărul de telefon, numărul de fax și adresa de poștă electronică ale acestuia, în cazul în care sînt disponibile, pentru a-i permite consumatorului să ia rapid legătura cu profesionistul și să comunice cu acesta în mod eficient, și, dacă este cazul, adresa sediului și identitatea profesionistului în numele căruia acționează intermediarul;

d) adresa locului în care profesionistul își desfășoară activitatea, în cazul în care

aceasta este diferită de adresa furnizată în conformitate cu lit. c), și, după caz, adresa poștală a profesionistului în numele căruia acționează intermediarul, la care consumatorul poate trimite eventualele reclamații;

e) prețul total al bunurilor sau serviciilor cu toate taxele incluse sau, în cazul în care costul nu poate fi calculat din timp în mod rezonabil dată fiind natura bunurilor ori a serviciilor, modalitatea de calcul al prețului și toate costurile suplimentare de transport, de livrare, taxele poștale ori de orice altă natură sau, în cazul în care acestea nu pot fi calculate din timp în mod rezonabil, menționarea faptului că aceste costuri suplimentare ar putea fi suportate de consumator.

În cazul unui contract pe durată nedeterminată sau al unui contract care include un abonament, prețul total va include costurile totale pe perioada de facturare. Dacă aceste contracte sînt taxate la un tarif fix, prețul total va cuprinde și costurile lunare totale. În cazul în care costul total nu poate fi calculat din timp, trebuie indicată modalitatea de calcul al prețului;

f) costul de utilizare a mijloacelor de comunicare la distanță în vederea încheierii contractului, atunci cînd acesta este calculat pe baza unui alt tarif decît tariful de bază;

g) modalitățile de plată, livrare, executare, data pînă la care sau termenul în care profesionistul se angajează să livreze bunurile sau să presteze serviciile și, acolo unde este cazul, procedura de soluționare a reclamațiilor derulată de profesionist;

h) în cazul în care există un drept de revocare, condițiile, termenul și procedurile de exercitare a dreptului respectiv conform art. 1053 și art. 1062 alin. (1), precum și formularul standard de revocare prevăzut în anexa nr. 6 la Legea nr. 1125/2002 pentru punerea în aplicare a Codului civil al Republicii Moldova;

i) acolo unde este cazul, faptul că consumatorul va trebui să suporte costul aferent returnării bunurilor în caz de revocare și, pentru contractele la distanță, dacă bunurile, prin însăși natura lor, nu pot fi, în mod normal, returnate prin poștă, costul aferent returnării bunurilor;

j) în cazul în care consumatorul își exercită dreptul de revocare după formularea unei cereri conform art. 1016 alin. (3) sau art. 1017 alin. (10), informația potrivit căreia consumatorul este obligat să achite profesionistului costuri rezonabile potrivit art. 1064 alin. (6);

k) în cazul în care dreptul de revocare nu este prevăzut în conformitate cu dispozițiile art. 1065, informația conform căreia consumatorul nu va beneficia de un drept de revocare sau, acolo unde este cazul, circumstanțele în care consumatorul își pierde dreptul de revocare;

l) o mențiune referitoare la existența unei garanții legale privind conformitatea bunurilor;

m) acolo unde este cazul, existența și condițiile de asistență după vînzare acordată consumatorului, serviciile prestate după vînzare (inclusiv adresa sediului la care se

prestează și cine suportă cheltuielile de transport, dacă acestea sînt aplicabile) și garanțiile comerciale;

n) existența codurilor de conduită relevante, astfel cum sînt definite de legislația privind protecția consumatorilor, și modalitatea în care pot fi obținute copii de pe acestea, după caz;

o) acolo unde este cazul, durata contractului sau, dacă contractul este încheiat pe o durată nedeterminată ori urmează să fie reînnoit de plin drept, condițiile de rezoluțiune;

p) acolo unde este cazul, durata minimă de valabilitate a obligațiilor care revin consumatorului conform contractului;

q) acolo unde este cazul, existența și condițiile aferente avansurilor (cauțiunile, inclusiv blocarea unor sume pe contul de card al consumatorului) sau altor garanții financiare care trebuie plătite ori oferite de consumator la cererea profesionistului;

r) acolo unde este cazul, funcționalitatea, inclusiv aplicarea unor măsuri tehnice de protecție pentru conținutul digital;

s) acolo unde este cazul, orice interoperabilitate pertinentă a conținutului digital cu componentele hardware și software despre care profesionistul deține informații sau despre care se poate presupune în mod rezonabil că acesta deține informații;

t) acolo unde este cazul, posibilitatea și modalitatea de a recurge la o procedură extrajudiciară de depunere și soluționare a reclamațiilor, căreia i se supune profesionistul.

(2) Dispozițiile alin. (1) se aplică și contractelor de furnizare a serviciului public de alimentare cu apă și de canalizare, contractelor de furnizare a gazelor naturale, contractelor de furnizare a energiei electrice, atunci cînd acestea nu sînt puse în vînzare într-un volum limitat sau într-o cantitate prestabilită, contractelor de furnizare a energiei termice și contractelor de furnizare a conținuturilor digitale care nu sînt livrate pe un suport material.

(3) În cazul unei licitații deschise, informațiile menționate la alin. (1) lit. b), c) și d) pot fi înlocuite cu datele echivalente ale licitantului.

(4) Informațiile menționate la alin. (1) lit. h), i) și j) pot fi furnizate utilizînd instrucțiunile privind exercitarea dreptului de revocare a contractului prevăzute în anexa nr. 7 la Legea nr. 1125/2002 pentru punerea în aplicare a Codului civil al Republicii Moldova. Se consideră că profesionistul a respectat cerințele în materie de informare stabilite la alin. (1) lit. h), i) și j) dacă a furnizat consumatorului aceste instrucțiuni corect completate.

(5) Informațiile menționate la alin. (1) fac parte integrantă din contractul la distanță sau din contractul negociat în afara spațiilor comerciale și nu pot fi modificate decît în cazul în care părțile contractante convin altfel în mod expres.

(6) În cazul în care profesionistul nu îndeplinește cerințele în materie de informare cu privire la taxele suplimentare sau alte costuri, conform alin. (1) lit. e), sau cu privire la costurile aferente returnării bunurilor, conform alin. (1) lit. i), consumatorul nu suportă

respectivele taxe sau costuri.

(7) Informațiile se prezintă în limba română, fără a exclude dreptul profesionistului de a le prezenta, suplimentar, și în alte limbi de comunicare. La solicitarea consumatorului, profesionistul poate prezenta informațiile într-o altă limbă decît limba română.

(8) Dacă o dispoziție privind conținutul și modul în care trebuie furnizate informațiile, prevăzută de legislația privind comerțul electronic, contravine unei dispoziții din prezenta secțiune, se aplică dispozițiile prezentei secțiuni.

(9) Sarcina probei în ceea ce privește îndeplinirea cerințelor în materie de informare stabilite de prezentul articol și de art. 1016 și 1017 revine profesionistului.

Articolul 1016. Cerințe de formă față de informații

în cazul contractelor negociate în

afara spațiilor comerciale

(1) În cazul contractelor negociate în afara spațiilor comerciale, profesionistul trebuie să transmită informațiile prevăzute la art. 1015 alin. (1) consumatorului pe suport de hîrtie sau, în cazul în care consumatorul este de acord, pe un alt suport durabil. Aceste informații vor fi lizibile și redactate într-un limbaj clar și inteligibil.

(2) Profesionistul trebuie să furnizeze consumatorului un exemplar original al contractului semnat sau confirmarea contractului pe suport de hîrtie ori, dacă consumatorul este de acord, pe un alt suport durabil, inclusiv, dacă este cazul, confirmarea acordului prealabil expres al consumatorului în conformitate cu dispozițiile art. 1065 alin. (1) lit. m).

(3) În cazul în care consumatorul dorește ca prestarea unor servicii ori furnizarea serviciului public de alimentare cu apă și de canalizare, furnizarea de gaze naturale sau furnizarea energiei electrice, atunci cînd acestea nu sînt puse în vînzare într-un volum limitat sau într-o cantitate prestabilită, furnizarea de energie termică să înceapă în interiorul termenului de revocare prevăzut la art. 1054 alin. (2) și art. 1060 alin. (1), profesionistul solicită consumatorului să formuleze o astfel de cerere expresă pe un suport durabil.

(4) În ceea ce privește contractele negociate în afara spațiilor comerciale, în care consumatorul a solicitat în mod expres serviciile profesionistului pentru a efectua lucrări de reparație sau de întreținere, iar profesionistul și consumatorul își îndeplinesc imediat obligațiile ce le revin, suma ce trebuie plătită de consumator nedepășind echivalentul în lei a 200 de euro la cursul Băncii Naționale a Moldovei din ziua respectivă:

a) profesionistul trebuie să furnizeze consumatorului informațiile menționate la art. 1015 alin. (1) lit. b) și c) și informații referitoare la preț sau la modul de calculare a prețului, împreună cu o estimare a prețului total, pe suport de hîrtie sau, dacă consumatorul este de acord, pe un alt suport durabil. Profesionistul trebuie să furnizeze informațiile menționate la art. 1015 alin. (1) lit. a), h) și k), dar poate opta să nu le furnizeze pe suport de hîrtie sau pe un alt suport durabil dacă consumatorul își dă acordul în mod expres;

b) confirmarea contractului transmisă în conformitate cu alin. (2) din prezentul articol trebuie să conțină informațiile menționate la art. 1015 alin. (1).

Articolul 1017. Cerințe de formă față de informații

în cazul contractelor la distanță

(1) În cazul contractelor la distanță, profesionistul trebuie să transmită informațiile prevăzute la art. 1015 alin. (1) sau să pună la dispoziția consumatorului respectivele informații în mod corespunzător cu mijlocul de comunicare la distanță utilizat, folosind un limbaj clar și inteligibil. În măsura în care informația respectivă este prezentată pe un suport durabil, aceasta va fi lizibilă.

(2) Dacă un contract la distanță care urmează să fie încheiat prin mijloace electronice obligă consumatorul la plata unor sume, profesionistul trebuie să aducă la cunoștința consumatorului de o manieră clară și foarte vizibilă, imediat înainte ca acesta să facă comanda, informațiile prevăzute la art. 1015 alin.(1) lit. a), e), o) și p). În cazul contractelor încheiate prin intermediul unor pagini web, respectivele informații se afișează în imediata apropiere a confirmării solicitate pentru efectuarea comenzii.

(3) Profesionistul trebuie să se asigure că consumatorul dispune de posibilitatea de a stabili momentul în care își asumă obligația de a plăti profesionistului. În acest scop, consumatorului i se atrage atenția, în mod specific, printr-o formulare lipsită de ambiguitate, asupra faptului că efectuarea comenzii atrage după sine obligația de a plăti profesionistului.

(4) Dacă pentru a face comanda este necesar să se activeze un buton sau o funcție similară, butonul sau funcția similară se etichetează de o manieră lizibilă doar cu mențiunea „Comandă cu obligație de plată” sau „Cumpără acum”, sau „Plătește acum”, sau „Confirmă cumpărătura”, sau o altă formulare neambiguă corespunzătoare, care să indice că a face comanda implică obligația efectuării unei plăți către profesionist. Dacă profesionistul încalcă dispozițiile prezentului alineat, consumatorul nu are nicio obligație în temeiul contractului sau al comenzii.

(5) Paginile web prin intermediul cărora se efectuează comerțul electronic trebuie să indice clar și lizibil, cel mai tîrziu la începutul procesului de formulare a comenzii, dacă se aplică vreo restricție în ceea ce privește livrarea și care sînt mijloacele de plată acceptate.

(6) În cazul în care contractul este încheiat printr-un mijloc de comunicare la distanță ce permite un spațiu sau un timp limitat pentru afișarea informației, profesionistul trebuie să furnizeze prin mijlocul de comunicare respectiv, înaintea încheierii contractului, cel puțin informațiile prevăzute la art. 1015 alin. (1) lit. a), b), e), h) și o). Celelalte informații menționate la art. 1015 alin. (1) trebuie să fie furnizate consumatorului de profesionist într-un mod adecvat, în conformitate cu dispozițiile alin. (1) din prezentul articol.

(7) Fără a aduce atingere dispozițiilor alin. (6), în cazul în care profesionistul îi telefonează consumatorului în vederea încheierii unui contract la distanță, profesionistul trebuie să-și prezinte identitatea la începutul conversației cu consumatorul, dacă este cazul, să prezinte identitatea persoanei în numele căreia telefonează și să specifice scopul

comercial al apelului.

(8) În cazul în care urmează să se încheie un contract la distanță printr-un apel telefonic inițiat de profesionist, profesionistul trebuie să confirme oferta făcută consumatorului, al cărui angajament începe doar după ce a semnat oferta sau după ce și-a trimis consimțămîntul în scris. Aceste confirmări trebuie făcute pe un suport durabil.

(9) Profesionistul trebuie să transmită consumatorului confirmarea încheierii contractului, pe un suport durabil, într-un termen rezonabil din momentul încheierii contractului la distanță și cel tîrziu la momentul livrării bunurilor sau înainte de începerea prestării serviciului solicitat.

Confirmarea respectivă trebuie să includă:

a) informațiile menționate la art. 1015 alin. (1), cu excepția cazului în care profesionistul a transmis deja informațiile respective consumatorului, pe un suport durabil, înaintea încheierii contractului la distanță; și

b) acolo unde este cazul, confirmarea acordului prealabil, expres, al consumatorului cu privire la ofertă și confirmarea potrivit art. 1065 alin. (1) lit. m).

(10) În cazul în care consumatorul dorește ca prestarea unor servicii ori furnizarea serviciului public de alimentare cu apă și de canalizare, furnizarea gazelor naturale sau furnizarea energiei electrice, atunci cînd acestea nu sînt puse în vînzare într-un volum limitat sau într-o cantitate prestabilită, furnizarea energiei termice să înceapă în interiorul termenului de revocare prevăzut la art. 1054 alin. (2) și art. 1060 alin. (1), profesionistul solicită consumatorului să facă o cerere expresă în acest sens.

(11) Prezentul articol nu aduce atingere dispozițiilor privind încheierea contractelor și plasarea comenzilor prin mijloace electronice, stabilite prin legislația privind comerțul electronic.

(12) În cadrul unui contract de abonament pentru furnizarea de conținut digital care nu este livrat pe un suport material, fiecare furnizare de conținut digital individual efectuată din contul abonamentului nu se consideră un contract nou în sensul prezentei secțiuni.

(13) Atunci cînd conținutul digital include opțiuni adiționale de cumpărare integrate, profesionistul trebuie să informeze consumatorul, înainte de cumpărarea conținutului digital, că asemenea opțiuni adiționale de cumpărare îi pot fi oferite, inclusiv despre modalitățile de plată pentru asemenea cumpărături adiționale. În asemenea cazuri, profesionistul trebuie să solicite, în conformitate cu dispozițiile art. 880 alin. (4), consimțămîntul explicit din partea consumatorului cu privire la orice plată suplimentară față de cea asupra căreia s-au înțeles anterior, prin care se remunerează obligația contractuală principală a profesionistului. Setările predefinite pentru plăți nu trebuie să permită cumpărăturile adiționale fără consimțămîntul explicit din partea consumatorului. Dacă sistemul prevede intervale de timp în care se păstrează valabilitatea autentificării în scopul efectuării cumpărăturilor adiționale integrate, profesionistul nu poate aplica în mod automat setările predefinite, ci trebuie să solicite consimțămîntul explicit din partea consumatorului privind intervalul de timp aplicabil.

Articolul 1018. Domeniul de aplicare

(1) Prezenta secțiune se aplică, în condițiile și în limitele stabilite de dispozițiile sale, oricărui contract încheiat între un profesionist și un consumator, inclusiv contractelor de furnizare a serviciului public de alimentare cu apă și de canalizare, contractelor de furnizare a gazelor naturale, contractelor de furnizare a energiei electrice și contractelor de furnizare a energiei termice, în măsura în care aceste utilități sînt furnizate pe bază contractuală.

(2) Prezenta secțiune nu se aplică următoarelor tipuri de contracte:

a) contracte de prestare a unor servicii sociale, inclusiv de cazare socială, de îngrijire a copiilor și de susținere a familiilor și a persoanelor în scopul depășirii unor situații de dificultate;

b) contracte avînd ca obiect serviciile de sănătate orientate spre nevoile populației de ocrotire și recuperare a sănătății, realizate prin folosirea cunoștințelor profesionale medicale și farmaceutice;

c) contracte avînd ca obiect jocurile de noroc, care implică mizarea pe un pot cu valoare pecuniară, inclusiv loterii, jocuri de cazinou și tranzacții de tipul pariurilor;

d) contracte referitoare la servicii financiare;

e) contracte pentru dobîndirea sau transferul unor drepturi asupra unui bun imobil, cu excepția contractelor privind serviciile agenților imobiliari și a celor privind închirierea unor spații în scopuri nerezidențiale;

f) contracte avînd ca obiect construirea unor clădiri noi, transformarea substanțială a unor clădiri existente sau închirierea de locuințe în scopuri rezidențiale, cu excepția celor privind construcția unor anexe la clădiri și a celor privind repararea și renovarea clădirilor;

g) contracte privind pachetul de servicii de călătorie;

h) contracte privind cazarea periodică, privind produsele de vacanță pe termen lung, contracte de intermediere a produselor de vacanță și de intermediere a participării la un sistem de schimb;

i) contracte care sînt autentificate, fie în virtutea legii, fie la cererea părților, de către un notar care trebuie să se asigure, furnizînd informații juridice cuprinzătoare, că încheierea contractului survine numai după ce consumatorul a analizat cu atenție aspectele juridice și a luat cunoștință de sfera de aplicare juridică a acestuia;

j) contracte avînd ca obiect furnizarea alimentelor, băuturilor sau a altor bunuri de consum casnic curent, livrate fizic de către un profesionist care se deplasează frecvent sau periodic la domiciliul, reședința temporară sau locul de muncă al consumatorului;

k) contracte de prestare a unor servicii de transport de pasageri, cu excepția dispozițiilor art. 1017 alin. (2)-(4);

l) contracte încheiate prin intermediul automatelor sau incintelor comerciale

automatizate;

m) contracte încheiate cu furnizorii de servicii de comunicații electronice prin telefoane publice cu plată, pentru utilizarea acestora, sau încheiate pentru utilizarea unei conexiuni unice prin telefon, internet sau fax, stabilite de un consumator.

(3) Prezenta secțiune nu se aplică contractelor negociate în afara spațiilor comerciale în cazul cărora plata ce trebuie efectuată de consumator nu depășește echivalentul în lei a 10 euro la cursul Băncii Naționale a Moldovei din ziua respectivă. În cazul în care consumatorul încheie în același timp două sau mai multe contracte avînd obiecte conexe, la aplicarea respectivului prag se ia în vedere costul total.

(4) Prezenta secțiune nu aduce atingere normelor privind valabilitatea, încheierea sau efectele contractelor reglementate de alte acte legislative, în măsura în care aceste aspecte nu sînt reglementate de prezenta secțiune.

(5) Prezenta secțiune nu împiedică oferirea de către profesionist a unor condiții contractuale mai avantajoase pentru consumator.

(6) Prezenta secțiune nu se aplică transferului drepturilor și obligațiilor deținute de un consumator în baza unui contract încheiat cu un profesionist către un alt consumator.

(7) În sensul prezentei secțiuni, contractele de furnizare a serviciului public de alimentare cu apă și de canalizare, contractele de furnizare a gazelor naturale și contractele de furnizare a energiei electrice, atunci cînd acestea nu prevăd vînzarea într-un volum limitat sau într-o cantitate prestabilită, contractele de furnizare a energiei termice și contractele privind conținuturi digitale care nu sînt livrate pe un suport material nu se consideră nici contracte de vînzare-cumpărare, nici contracte de prestări servicii.

(8) Prezenta secțiune nu se aplică conținuturilor digitale care nu sînt livrate pe un suport material și care sînt furnizate gratuit prin difuzarea informației pe internet, fără încheierea expresă a unui contract. Accesul gratuit la o pagină web sau o descărcare gratuită de pe o pagină web nu se consideră contract în sensul prezentei secțiuni.

(9) Faptul că un contract poate include opțiunea ce permite încheierea de alte contracte ulterioare sau o perioadă de probă gratuită nu modifică în esență natura contractului.

Articolul 1019. Drepturile în caz de neîndeplinire

a obligațiilor de informare

(1) Profesionistului îi revine sarcina să demonstreze că a îndeplinit cerințele dispozițiilor art. 1015-1017. Această regulă nu se aplică în procedurile de tragere la răspundere contravențională sau penală.

(2) Dacă un profesionist a încălcat una dintre obligațiile impuse de dispozițiile art. 1011-1018, iar contractul a fost încheiat, profesionistul poartă obligații contractuale așa cum cealaltă parte le-a înțeles în mod rezonabil din cauza absenței informației sau

incorectitudinii ei. În caz de neexecutare a acestor obligații contractuale, consumatorul poate recurge la mijloacele juridice de apărare disponibile creditorului conform art. 901-946.

(3) Indiferent dacă contractul s-a încheiat sau nu, profesionistul care nu a îndeplinit una dintre obligațiile prevăzute la art. 1011-1017 poartă răspundere față de persoana îndreptățită pentru prejudiciul cauzat prin această neîndeplinire. Cu toate acestea, dacă contractul s-a încheiat, iar persoana îndreptățită are temei de a cere repararea prejudiciului cauzat prin această neîndeplinire pe baza dispozițiilor art. 901-946, atunci dispozițiile prezentului alineat nu se aplică.

(4) Drepturile persoanei îndreptățite prevăzute de prezentul articol nu împiedică exercitarea dreptului de anulare a contractului pe baza dispozițiilor art. 339.

(5) Orice clauză contrară dispozițiilor art. 1011-1018 și prezentului articol în detrimentul consumatorului este lovită de nulitate absolută.

Secțiunea a 3-a

Obligații specifice în cazul contractelor încheiate

prin mijloace electronice

Articolul 1020. Obligația de informare în cazul

încheierii contractului prin intermediul

mijloacelor electronice

(1) Dacă un contract urmează a fi încheiat prin intermediul mijloacelor electronice, profesionistul are obligația, înainte ca cealaltă parte să facă oferta sau să accepte oferta, să furnizeze o informație cu privire la următoarele:

a) pașii tehnici care trebuie urmați pentru a încheia contractul;

b) dacă profesionistul va genera un document care reprezintă contractul și dacă documentul va fi accesibil;

c) mijloacele tehnice pentru identificarea și corectarea erorilor comise la introducerea datelor înainte ca cealaltă parte să facă oferta sau să accepte oferta;

d) limbile în care poate fi încheiat contractul;

e) toate clauzele contractuale.

(2) Profesionistul trebuie să garanteze punerea la dispoziție a clauzelor contractuale menționate la alin. (1) lit. e) în formă textuală.

(3) Dacă profesionistul nu a îndeplinit obligația prevăzută la alin. (1) din prezentul articol și, în asemenea circumstanțe, s-a încheiat un contract, consumatorul are dreptul de

revocare a contractului, notificînd profesionistul în interiorul termenului specificat la art. 1054.

(4) Profesionistul poartă răspundere față de cealaltă parte pentru prejudiciul cauzat prin neîndeplinirea obligației prevăzute la alin. (1).

(5) Clauzele care nu au fost negociate individual pot fi incluse prin una din următoarele metode:

a) clauzele sînt prezentate celeilalte părți în formă textuală înainte ca acesteia să i se permită să încheie contractul, iar ea își dă consimțămîntul expres pentru aplicabilitatea clauzelor și, în final, încheie contractul;

b) cealaltă parte este informată despre existența clauzelor și i se acordă posibilitatea clar identificabilă să acceseze clauzele înainte de a i se permite încheierea contractului și, în final, să încheie contractul.

Articolul 1021. Corectarea erorilor de conținut

(1) Profesionistul care intenționează să încheie un contract prin punerea la dispoziție a mijloacelor electronice pentru încheierea acestuia are obligația să pună la dispoziția celeilalte părți mijloace tehnice adecvate, efective și accesibile pentru identificarea și corectarea erorilor comise la introducerea datelor înainte ca cealaltă parte să facă o ofertă sau să accepte o ofertă.

(2) Dacă o parte încheie un contract din eroare, din cauza neîndeplinirii de către profesionist a obligației prevăzute la alin. (1) din prezentul articol, profesionistul poartă răspundere față de respectiva persoană pentru prejudiciul cauzat prin această neîndeplinire. Aceasta nu împiedică exercitarea unui drept întemeiat pe dispozițiile art. 339.

Articolul 1022. Confirmarea recepției

(1) Profesionistul care oferă posibilitatea de a încheia contractul prin intermediul mijloacelor electronice are obligația de a confirma, prin intermediul mijloacelor electronice, că a recepționat oferta sau acceptarea parvenită de la cealaltă parte.

(2) Dacă nu primește confirmarea fără întîrziere nejustificată, cealaltă parte poate să-și revoce oferta sau, după caz, poate să revoce contractul.

(3) Profesionistul poartă răspundere față de cealaltă parte pentru prejudiciul cauzat prin neîndeplinirea obligației prevăzute la alin. (1).

Articolul 1023. Domeniul de aplicare și caracterul imperative

(1) Dispozițiile prezentei secțiuni nu se aplică dacă contractul este încheiat prin intermediul poștei electronice sau altor mijloace de comunicare individuală.

(2) Dispozițiile prezentei secțiuni nu exclud și nu limitează obligațiile profesionistului prevăzute de alte dispoziții legale de a furniza alte informații celeilalte părți.

(3) Orice clauză contrară dispozițiilor prezentei secțiuni în detrimentul consumatorului este lovită de nulitate absolută.

Secțiunea a 4-a

Prestații nesolicitate

Articolul 1024. Neapariția obligațiilor în caz de lipsă

a răspunsului

(1) Dacă un profesionist furnizează unui consumator bunuri, lucrări, servicii, conținut digital sau alte prestații nesolicitate de acesta:

a) între ei nu se consideră încheiat niciun contract pe baza circumstanței că consumatorul nu a răspuns sau a săvîrșit o altă acțiune ori inacțiune cu aceste prestații și nicio obligație de plată a acestora nu se naște în sarcina consumatorului;

b) între ei nu se naște nicio obligație necontractuală pe baza circumstanței că consumatorul a dobîndit, a reținut, a respins sau a folosit prestațiile;

c) prin derogare de la lit. a), consumatorul poate considera că a primit prestația cu titlu de donație necondiționată de la profesionist.

(2) Dispozițiile alin. (1) lit. b) și c) nu se aplică dacă bunurile, lucrările, serviciile, conținutul digital sau alte prestații au fost furnizate consumatorului:

a) în condițiile gestiunii de afaceri fără mandat; sau

b) din eroare ori în alte circumstanțe în care apare obligația de restituire întemeiată pe îmbogățirea nejustificată.

(3) Dispozițiile privind furnizarea într-o cantitate care depășește cantitatea convenită în contractul de vînzare-cumpărare se aplică cu prioritate față de dispozițiile prezentului articol.

(4) În scopul aplicării dispozițiilor alin. (1), furnizarea are loc atunci cînd consumatorul obține controlul fizic asupra prestației sau rezultatului ei.

(5) Orice clauză contrară dispozițiilor prezentului articol în detrimentul consumatorului este lovită de nulitate absolută.

Secțiunea a 5-a

Obligația în cadrul negocierii și obligația

de confidențialitate

Articolul 1025. Negocierea contrar bunei-credințe

(1) Persoana este liberă să negocieze și nu poartă răspundere doar pentru faptul că

nu s-a ajuns la un acord.

(2) Persoana care este angajată în negocieri are obligația de a negocia cu bună-credință și de a nu rupe negocierile contrar bunei-credințe. Orice clauză care exclude sau limitează această obligație este lovită de nulitate absolută.

(3) Persoana care încalcă această obligație poartă răspundere față de cealaltă persoană pentru prejudiciul suportat în baza încrederii că contractul s-ar fi încheiat. Cu toate acestea, despăgubirile nu acoperă profitul pe care cealaltă persoană îl aștepta de la încheierea contractului. În cazul în care persoana a acționat cu intenție sau culpă gravă, despăgubirile vor acoperi și ratarea de către cealaltă persoană a oportunității rezonabile de a încheia un contract cu un terț.

(4) În special, este contrar bunei-credințe ca o persoană să înceapă sau să continue negocierile fără intenția reală de a ajunge la un acord cu cealaltă persoană.

(5) De asemenea, are dreptul la repararea prejudiciului persoana care a participat la o licitație, concurs sau altă selecție competitivă în vederea atribuirii unui contract dacă organizatorul, prin încălcarea regulilor care guvernează selecția, a atribuit contractul unui alt participant în locul acelei persoane.

(6) Dispozițiile prezentului articol nu împiedică încheierea între profesioniști a unor aranjamente privind modul de desfășurare a negocierilor și de rupere a acestora.

Articolul 1026. Obligația de confidențialitate

(1) Dacă în cursul negocierilor o persoană oferă o informație confidențială, persoana care a primit-o are obligația de a nu dezvălui acea informație și nici de a o utiliza în scopuri proprii, indiferent dacă contractul a fost sau nu încheiat.

(2) Este confidențială informația despre care, reieșind din natura sa sau din circumstanțele în care aceasta a fost obținută, partea care a primit informația cunoștea sau, în mod rezonabil, trebuia să cunoască că este confidențială pentru persoana care a oferit-o. În special, este confidențială informația care constituie secret comercial în sensul legislației privind protecția secretelor comerciale.

(3) Informația oferită de către un profesionist consumatorului nu se poate considera confidențială dacă profesionistul nu l-a notificat, în prealabil, pe consumator despre natura confidențială a unei informații specifice.

(4) Persoana care, pe baza unor motive rezonabile, anticipează încălcarea obligației prevăzute de prezentul articol are dreptul să obțină, pe cale judecătorească, interzicerea încălcării.

(5) Partea care încalcă obligația prevăzută de prezentul articol poartă răspundere față de cealaltă parte pentru prejudiciul cauzat prin încălcare, precum și, în condițiile legii, poate fi obligată să predea celeilalte părți profitul obținut din încălcare.

Capitolul III

ÎNCHEIEREA CONTRACTULUI

Articolul 1027. Acordul asupra clauzelor esenţiale

ale contractului

(1) Contractul se consideră încheiat dacă părţile au ajuns la un acord privind toate clauzele lui esenţiale.

(2) Sînt esenţiale clauzele care sînt stabilite ca atare prin lege, care reies din natura contractului sau asupra cărora, la cererea uneia din părţi, trebuie realizat un acord.

Articolul 1028. Forma contractului

Dacă pentru valabilitatea contractului legea stabileşte o anumită formă sau dacă părţile au prevăzut o anumită formă, contractul se consideră încheiat în momentul îndeplinirii condiţiei de formă.

Articolul 1029. Oferta

(1) Ofertă de a contracta este propunerea, adresată unei sau mai multor persoane, care conţine toate clauzele esenţiale ale viitorului contract şi care reflectă voinţa ofertantului de a fi legat prin acceptarea ofertei.

(2) Oferta produce efecte numai dacă a ajuns la destinatar înainte de a fi revocată.

(3) O propunere adresată unui cerc nedeterminat de persoane (ofertă publică) este o chemare la ofertă dacă această propunere nu conţine nici o manifestare expresă a voinţei de a fi legat prin acceptare.

(4) Oferta trebuie să fie fermă, univocă, serioasă şi completă.

Articolul 1030. Valabilitatea ofertei

(1) Valabilitatea ofertei nu depinde de forma în care a fost făcută.

(2) Oferta este valabilă, nulă sau anulabilă conform prevederilor aplicabile actului juridic.

Articolul 1031. Revocarea ofertei

(1) O ofertă poate fi revocată cu excepţia cazului în care ea include un termen pentru acceptare sau a cazului în care este irevocabilă în alte temeiuri.

(2) Oferta, chiar şi irevocabilă, poate fi revocată dacă revocarea ajunge la destinatarul ofertei cel tîrziu concomitent cu oferta.

(3) Oferta primită de destinatar nu poate fi revocată în termenul de acceptare stabilit în ofertă sau, dacă acest termen nu este stabilit sau este nejustificat de mic, în termenul necesar pentru ca destinatarul să poată exprima acceptarea şi ca răspunsul să ajungă la ofertant conform circumstanţelor cazului, practicii stabilite între părţi şi uzanţelor.

(4) Dacă conform legii consumatorul are dreptul de revocare a unui anumit tip de contract, oferta făcută de consumator pentru încheierea unui asemenea contract este întotdeauna revocabilă. Orice clauză contrară dispozițiilor prezentului alineat în detrimentul consumatorului este lovită de nulitate absolută.

Articolul 1032. Oferta irevocabilă

O stipulare prin care o parte se obligă să intre într-un anumit contract cu o altă parte, la cererea acesteia, constituie ofertă irevocabilă.

Articolul 1033. Valabilitatea în caz de deces sau

de pierdere a capacităţii de exerciţiu

Oferta nu îşi pierde valabilitatea prin decesul sau pierderea capacităţii de exerciţiu a unei părţi şi nici dacă una din părţi pierde dreptul de a încheia contracte ca rezultat al transmiterii patrimoniului ei în administrare unei alte persoane.

Articolul 1034. Caducitatea ofertei

Oferta devine caducă dacă nu a fost acceptată în termen sau dacă este respinsă.

Articolul 1035. Acceptarea

(1) Constituie acceptare declaraţia destinatarului ofertei sau o altă acţiune care atestă consimţirea ofertei. Acceptarea produce efecte din momentul în care este recepţionată de ofertant.

(2) Dacă, în virtutea ofertei, a practicii stabilite între părţi şi a uzanţelor, acceptantul poate să-şi manifeste consimţământul prin săvîrşirea unor acţiuni fără notificarea ofertantului, acceptarea produce efecte din momentul săvîrşirii acţiunilor.

Articolul 1036. Acceptarea ofertei fără termen

(1) Oferta făcută unei persoane prezente poate fi acceptată doar pe loc. Această regulă se aplică şi în cazul în care oferta este făcută de la om la om prin mijloace de comunicare instantanee.

(2) Oferta făcută unei persoane absente poate fi acceptată doar pînă în momentul în care ofertantul se poate aştepta, în condiţii normale, avînd în vedere mijloacele de comunicare folosite de ofertant, la parvenirea răspunsului.

Articolul 1037. Acceptarea ofertei cu termen

Dacă ofertantul a stabilit un termen pentru acceptarea ofertei, acceptarea poate fi făcută doar în termen.

Articolul 1038. Începutul curgerii termenului pentru

acceptarea ofertei

Termenul pentru acceptarea ofertei stabilit de ofertant printr-o telegramă sau scrisoare începe să curgă de la data la care telegrama a fost înmînată spre expediere sau de la data menţionată în scrisoare sau, dacă o astfel de dată lipseşte, de la data de pe plic. Termenul pentru acceptarea ofertei stabilit prin mijloace de comunicare instantanee începe să curgă de la data la care oferta parvine destinatarului.

Articolul 1039. Acceptarea tardivă sau cu modificări

(1) Acceptarea tardivă a ofertei este considerată o nouă ofertă.

(2) Acceptarea făcută cu modificarea condiţiilor ofertei este considerată o nouă ofertă şi o respingere a ofertei originale.

(3) Răspunsul prin care se acceptă oferta şi care prezintă condiţii adiţionale sau condiţii diferite ce nu afectează esențial condiţiile ofertei constituie o acceptare dacă oferta nu prevede expres că nu se va accepta nicio condiție adițională ori diferită, precum și dacă ofertantul nu obiectează la ele fără întîrziere nejustificată. Dacă ofertantul nu obiectează, contractul se încheie în condiţiile ofertei, cu modificările care se conţin în acceptare.

Articolul 1040. Valabilitatea acceptării tardive

(1) Acceptarea tardivă produce efecte dacă ofertantul comunică neîntîrziat acceptantului că el consideră acceptul parvenit în termen.

(2) Dacă acceptarea ofertei parvine cu întîrziere ofertantului şi dacă din acceptare reiese că a fost expediată la timp, aceasta este considerată tardivă numai dacă ofertantul comunică imediat celeilalte părţi faptul întîrzierii.

Articolul 1041. Acceptarea cu modificări în relaţiile

dintre profesioniști

Dacă în relaţiile dintre profesioniști acceptarea este făcută cu extinderi sau modificări, contractul se consideră încheiat atunci cînd acceptantul poate conta pe acordul ofertantului, iar acesta nu refuză neîntîrziat.

Articolul 1042. Acceptarea tacită

(1) Tăcerea şi inacţiunea nu valorează acceptarea dacă din lege, din practica stabilită între părţi şi din uzanţe nu reiese altfel.

(2) Dacă un profesionist a cărui activitate constă în comercializarea anumitor bunuri primeşte o ofertă asupra unor astfel de bunuri din partea altui profesionist cu care se află în relaţii de afaceri, profesionistul este obligat să răspundă fără întîrziere, tăcerea sa putînd fi considerată acceptare a ofertei. Chiar şi atunci cînd respinge oferta, profesionistul este obligat să protejeze temporar, pe contul ofertantului profesionist, bunurile trimise de acesta, în măsura în care poate suporta cheltuielile necesare şi nu suferă prin aceasta vreun dezavantaj.

Articolul 1043. Revocarea acceptării

Acceptarea ofertei se consideră revocată dacă înştiinţarea despre revocare parvine ofertantului înaintea acceptării sau concomitent cu ea.

Articolul 1044. Înscrisul care confirmă încheierea contractului

Condiţiile adiţionale sau condiţiile modificate dintr-un înscris expediat într-un termen rezonabil de la data încheierii contractului între profesioniști care are drept scop confirmarea acestuia devin parte a contractului, cu excepţia cazului cînd ele îl modifică esențial sau cînd partea care îl recepţionează le respinge fără întîrzieri nejustificate.

Articolul 1045. Contractul multilateral

(1) Dacă urmează să fie încheiat între trei sau mai multe părți, contractul nu se consideră încheiat pînă cînd toate părțile sale nu își manifestă consimțământul, cu excepția cazurilor în care un contract anterior între toate acele părți sau legea autorizează pe anumite părți să încheie contractul așa încît el va deveni obligatoriu pentru toate părțile.

(2) Dispozițiile alin. (1) se aplică în mod corespunzător și contractului de modificare sau de rezoluțiune a contractului multilateral.

Articolul 1046. Încheierea contractului la licitaţie

La licitaţie, contractul se încheie prin adjudecare. O ofertă se stinge de îndată ce este emisă o supraofertă sau licitaţia se închide fără ca adjudecarea să fie atribuită.

Articolul 1047. Momentul şi locul încheierii contractului

(1) Contractul se consideră încheiat în momentul primirii acceptului de către ofertant.

(2) Dacă în contract nu este indicat locul încheierii, el se consideră încheiat la domiciliul sau la sediul ofertantului.

Articolul 1048. Recunoaşterea obligaţiei

(1) Pentru valabilitatea unui contract prin care se recunoaşte existenţa unei obligaţii este necesară o declaraţie scrisă de recunoaştere.

(2) Dacă pentru constituirea obligaţiei a cărei existenţă este recunoscută se prescrie forma autentică, declaraţia de recunoaştere trebuie făcută în această formă.

(3) Dacă obligaţia se recunoaşte pe baza unei decontări sau compensări, nu mai este necesară respectarea formei.

Articolul 1049. Clauzele standard contradictorii

(1) Dacă părțile au ajuns la un acord, dar atît oferta, cît și acceptarea fac trimitere la clauzele standard ale părții respective, contractul se consideră totuși încheiat. Clauzele standard fac parte din contract în partea în care clauzele standard ale unei părți nu intră în contradicție cu clauzele standard ale celeilalte părți.

(2) Cu toate acestea, se consideră că contractul nu s-a încheiat dacă una dintre părți:

a) a indicat în prealabil, în mod expres, și nu doar pe calea unei clauze standard, intenția de a nu fi legată de contract dacă survine împrejurarea prevăzută la alin. (1); sau

b) informează cealaltă parte despre această intenție fără întîrzieri nejustificate.

Articolul 1050. Clauza de integralitate și clauza

privind modificarea scrisă

(1) Contractul scris care cuprinde o clauză negociată individual și care stipulează că înscrisul conține toate condițiile asupra cărora au convenit părțile (clauza de integralitate) nu poate fi contestat sau completat prin proba declarațiilor sau acordurilor anterioare.

(2) Dacă nu a fost negociată individual, clauza de integralitate instituie doar o prezumție că părțile au avut intenția ca declarațiile și acordurile anterioare să nu poată fi invocate. Orice clauză contrară este lovită de nulitate absolută.

(3) Aceste declarații sau acorduri pot fi folosite totuși pentru interpretarea înscrisului. Orice clauză contrară este lovită de nulitate absolută dacă nu a fost negociată individual.

(4) Contractul scris conținînd o clauză prin care se stipulează că toate modificările sau rezoluțiunea se fac în scris (clauza de modificare scrisă) instituie doar o prezumție că el nu poate fi modificat sau rezolvit altfel decît cu respectarea acestei forme.

(5) Comportamentul unei părți o poate priva totuși de dreptul invocării clauzei de integralitate sau de modificare scrisă dacă cealaltă parte a acționat în conformitate cu acest comportament.

Articolul 1051. Contractele care nu sînt încheiate

prin ofertă și acceptare

Dispozițiile prezentului capitol se aplică în mod corespunzător chiar dacă procesul de încheiere a contractului nu poate fi analizat ca un schimb de ofertă și acceptare.

Capitolul IV

DREPTUL DE REVOCARE A CONTRACTULUI

Secțiunea 1

Exercitare și efect

Articolul 1052. Domeniul de aplicare și caracterul imperative

(1) Dispozițiile prezentei secțiuni se aplică în cazurile în care, în temeiul unei dispoziții legale, consumatorul are dreptul de a revoca contractul.

(2) Dispozițiile prezentei secțiuni se aplică în măsura în care dispozițiile speciale

privitoare la dreptul de revocare a unor anumite tipuri de contracte încheiate cu consumatorii nu prevăd altfel.

(3) Orice clauză contrară dispozițiilor prezentului capitol în detrimentul consumatorului este lovită de nulitate absolută.

(4) Dispozițiile prezentului capitol nu împiedică oferirea de către profesionist în folosul consumatorului a unor condiții contractuale care depășesc nivelul de protecție asigurat prin lege.

Articolul 1053. Exercitarea dreptului de revocare

(1) Dreptul de revocare se exercită prin notificarea profesionistului. Consumatorul nu este obligat să justifice decizia de revocare.

(2) Declarația prin care consumatorul își exprimă decizia de revocare a contractului poate să se refere, în mod explicit, la decizia de revocare sau la alte formulări similare neechivoce, atît timp cît consumatorul și contractul respectiv sînt identificabili. Simpla restituire a bunului sau refuzul de a primi livrarea ori neridicarea bunului de la oficiul poștal, fără o declarație neechivocă în acest sens, nu se consideră exercitare valabilă a dreptului de revocare.

Articolul 1054. Termenul de revocare

(1) Dreptul de revocare poate fi exercitat în orice moment după încheierea contractului, dar înainte de expirarea termenului de revocare.

(2) Dacă legea nu prevede altfel, termenul de revocare este de 14 zile și începe să curgă de la data încheierii contractului.

(3) Notificarea de revocare se consideră efectuată în termen dacă a fost expediată înainte de expirarea termenului de revocare.

(4) Sarcina probei privind exercitarea dreptului de revocare în conformitate cu dispozițiile aplicabile ale prezentului capitol revine consumatorului.

Articolul 1055. Informarea adecvată privitoare la dreptul

de revocare

(1) Se consideră că profesionistul a transmis consumatorului informațiile privind dreptul de revocare dacă dreptul de revocare este adus, în mod corespunzător, la cunoștința consumatorului, iar informațiile prevăd, în formă textuală pe un suport durabil și într-un limbaj clar și pe înțeles, date despre modul de exercitare a dreptului, termenul de revocare, denumirea și adresa persoanei căreia trebuie să-i fie comunicată revocarea.

(2) Cu toate acestea, în cazul contractului la distanță sau contractului negociat în afara spațiilor comerciale, profesionistul trebuie să transmită consumatorului informațiile privind dreptul de revocare prevăzute la art. 1015 alin. (1) lit. h).

Articolul 1056. Efectele revocării

(1) Revocarea are ca efect rezoluțiunea, stingînd obligațiile ambelor părți rezultate din contract.

(2) Revocarea nu generează niciun cost și nicio răspundere pentru consumator, cu excepțiile expres prevăzute de lege.

(3) În cazul în care consumatorul a efectuat o comandă (ofertă) ori s-a încheiat un antecontract, revocarea stinge obligațiile ambelor părți de a încheia contractul în temeiul respectivei comenzi (oferte) sau, după caz, antecontract.

(4) Dispozițiile art. 925-932 privind efectele rezoluțiunii se aplică în măsura în care nu contravin dispozițiilor prezentului capitol.

Articolul 1057. Obligațiile profesionistului în cazul revocării

(1) Profesionistul este obligat să restituie toate sumele pe care le-a primit drept plată din partea consumatorului, inclusiv, acolo unde este cazul, pe cele ce acoperă costurile livrării bunurilor de către consumator, fără întîrzieri nejustificate și, în orice caz, nu mai tîrziu de 14 zile de la data la care este informat despre decizia de revocare a contractului de către consumator.

(2) Profesionistul trebuie să restituie sumele prevăzute la alin.(1) în aceeași monedă în care le-a primit de la consumator, folosind aceleași modalități de plată ca și cele folosite de consumator pentru plata inițială, cu excepția cazului în care consumatorul și-a exprimat acordul explicit pentru o altă modalitate de plată și cu condiția să nu cadă în sarcina consumatorului plata de comisioane în urma restituirii. Obligația de restituire nu se aplică comisioanelor bancare achitate de consumator pentru plata sumelor respective către profesionist, precum și pierderilor suportate de consumator în legătură cu convertirea în altă monedă a sumelor primite, în cazul în care contul bancar al consumatorului este în altă monedă decît cea în care s-a efectuat plata inițială și restituirea.

Articolul 1058. Contractele legate

(1) Exercitarea de către consumator a dreptului de revocare are ca efect și rezoluțiunea de drept a contractului legat de contractul care se revocă.

(2) Contractul care se revocă se consideră legat de contractul prin care consumatorul obține bunuri, lucrări, servicii, conținut digital sau alte prestații legate de contractul care se revocă dacă aceste prestații sînt furnizate:

a) de către același profesionist; sau

b) de către un terț, pe baza unui acord între terțul respectiv și același profesionist.

(3) Contractul care se revocă se consideră legat de contractul de credit prin care consumatorul obține credit destinat exclusiv pentru finanțarea obligațiilor de plată, în tot sau în parte, rezultate din contractul care se revocă dacă aceste contracte formează, din punct de vedere obiectiv, o unitate comercială.

(4) În sensul alin. (3), se consideră că contractele formează o unitate comercială în cazul în care:

a) însuși profesionistul este și creditor;

b) fiind o altă persoană decît profesionistul, creditorul, pe bază de acord, folosește serviciile ori colaborarea profesionistului pentru încheierea contractului de credit sau pregătirea acestuia; sau

c) contractul de credit specifică în mod expres obiectul contractului care se revocă.

(5) Existența acordului menționat la alin. (2) lit. b) și la alin. (4) lit. b) dintre terț și profesionist se prezumă pînă la proba contrară.

(6) În cazul în care este informat de consumator despre revocarea contractului, profesionistul este obligat să-i informeze, într-un termen rezonabil, pe terții profesioniști cu care consumatorul a încheiat contracte legate în raport cu contractul revocat despre faptul că a intervenit rezoluțiunea lui conform alin. (1).

(7) Rezoluțiunii contractelor legate i se aplică în mod corespunzător dispozițiile art. 1056 și 1057.

(8) În sensul alin. (3), prin contract de credit se înțelege oricare contract de credit pentru consumator care se înscrie în domeniul de aplicare al Legii nr. 202/2013 privind contractele de credit pentru consumatori.

Secțiunea a 2-a

Dreptul de revocare a contractului la distanță

sau a contractului negociat în afara spațiilor

comerciale

Articolul 1059. Dreptul de revocare a contractului

la distanță sau a contractului negociat

în afara spațiilor comerciale

(1) În condițiile prezentei secțiuni și, în completare, ale secțiunii 1, consumatorul are dreptul de a revoca contractul la distanță sau contractul negociat în afara spațiilor comerciale, cu excepția contractelor excluse din domeniul de aplicare stabilit la art. 1018. Cu toate acestea, contractele referitoare la servicii financiare pot constitui contracte legate în sensul art. 1058.

(2) Definițiile prevăzute la art. 1013 se aplică și termenilor utilizați în prezenta secțiune.

Articolul 1060. Termenul de revocare

(1) Fără a aduce atingere dispozițiilor art. 1061, termenul de revocare este de 14 zile și începe să curgă:

a) în cazul contractelor de prestări servicii, din ziua care urmează datei încheierii contractului;

b) în cazul contractelor de vînzare-cumpărare, din ziua în care consumatorul sau un terț, altul decît transportatorul și care este indicat de consumator, intră în posesia fizică a bunurilor sau obține controlul asupra bunurilor conform art. 1159 alin. (1);

c) în cazul în care consumatorul comandă printr-o singură comandă bunuri multiple ce vor fi livrate separat, din ziua în care consumatorul sau un terț, altul decît transportatorul și care este indicat de consumator, intră în posesia fizică a ultimului bun;

d) în cazul livrării unui bun care constă din mai multe loturi sau piese, din ziua în care consumatorul sau un terț, altul decît transportatorul și care este indicat de consumator, intră în posesia fizică a ultimului lot sau a ultimei piese;

e) în cazul contractelor de livrare periodică a bunurilor pe o perioadă determinată de timp, din ziua în care consumatorul sau un terț, altul decît transportatorul și care este indicat de consumator, intră în posesia fizică a primului bun;

f) în cazul contractelor de furnizare a serviciului public de alimentare cu apă și de canalizare, al contractelor de furnizare a gazelor naturale și al contractelor de furnizare a energiei electrice, atunci cînd acestea nu prevăd vînzarea într-un volum limitat sau într-o cantitate prestabilită, al contractelor de furnizare a energiei termice sau de furnizare de conținuturi digitale care nu sînt livrate pe un suport material, de la data încheierii contractului.

(2) În cazul contractelor de vînzare-cumpărare, consumatorul poate să-și exercite dreptul de revocare și înainte de dobîndirea posesiei fizice asupra bunurilor.

(3) Dispozițiile prezentei secțiuni nu împiedică părțile contractante să își îndeplinească obligațiile contractuale pe parcursul termenului de revocare.

(4) În cazul în care consumatorul încheie un contract la distanță sau un contract negociat în afara spațiilor comerciale pentru bunuri multiple, acesta are dreptul să revoce contractul doar integral, pentru toate bunurile ce fac obiectul acestuia, dacă părțile nu convin altfel.

Articolul 1061. Omisiunea informațiilor privind dreptul

de revocare

(1) În cazul în care profesionistul nu a transmis consumatorului informațiile privind dreptul de revocare conform art. 1015 alin. (1) lit. h), termenul de revocare expiră la 12 luni de la sfîrșitul termenului inițial de revocare stabilit în conformitate cu dispozițiile art. 1054 alin. (2) și art. 1060 alin. (1).

(2) În cazul în care profesionistul a transmis consumatorului informațiile prevăzute la

alin.(1) din prezentul articol în termen de 12 luni de la data menționată la art. 1054 alin. (2) și art. 1060 alin. (1), termenul de revocare expiră în 14 zile de la data la care consumatorul primește informațiile respective.

Articolul 1062. Exercitarea dreptului de revocare

(1) În scopul notificării profesionistului despre exercitarea dreptului de revocare, consumatorul are posibilitatea:

a) de a folosi formularul standard prevăzut în anexa nr. 6 la Legea nr. 1125/2002 pentru punerea în aplicare a Codului civil al Republicii Moldova; sau

b) de a face orice altă notificare neechivocă în care să-și exprime decizia de revocare a contractului.

(2) Profesionistul are dreptul să acorde consumatorului, în afara posibilităților menționate la alin. (1), opțiunea de a completa și de a transmite, în format electronic, pe pagina web a profesionistului, fie formularul standard de revocare prevăzut în anexa nr. 6 la Legea nr. 1125/2002 pentru punerea în aplicare a Codului civil al Republicii Moldova, fie o altă declarație neechivocă pusă la dispoziție de profesionist. În aceste cazuri, profesionistul trebuie să comunice consumatorului, fără întîrziere, pe un suport durabil, confirmarea de primire a formularului de revocare. În cazul în care în declarația pusă la dispoziție pe pagina web a profesionistului se solicită și alte informații suplimentare de la consumator, întrebările suplimentare vor fi prezentate separat, fiind posibilă transmiterea declarației și fără a oferi răspunsuri la asemenea întrebări.

Articolul 1063. Dispoziții speciale privind obligațiile

profesionistului în cazul revocării

(1) Fără a aduce atingere dispozițiilor art. 1057, profesionistul nu este obligat să restituie costurile suplimentare în cazul în care consumatorul a ales în mod explicit un alt tip de livrare decît livrarea standard oferită de profesionist.

(2) Cu excepția cazului în care profesionistul s-a oferit să recupereze el însuși bunurile, în cazul contractelor de vînzare-cumpărare, profesionistul poate suspenda restituirea pînă la data recepționării bunurilor care au făcut obiectul vînzării-cumpărării sau pînă la momentul primirii unei dovezi din partea consumatorului că acesta a trimis bunurile către profesionist, luîndu-se în considerare data cea mai apropiată.

Articolul 1064. Obligațiile consumatorului în cazul

revocării contractului

(1) Cu excepția cazului în care profesionistul s-a oferit să recupereze el însuși bunurile, consumatorul trebuie să trimită înapoi bunurile sau să le predea profesionistului ori unei persoane autorizate de profesionist să recepționeze bunurile, fără întîrzieri nejustificate și în decurs de cel mult 14 zile de la data la care acesta i-a comunicat profesionistului decizia sa de revocare a contractului. Termenul se consideră respectat dacă

bunurile sînt trimise înapoi de consumator înainte de expirarea termenului respectiv de 14 zile.

(2) Consumatorul suportă doar costurile directe legate de restituirea bunurilor, cu excepția cazului în care profesionistul acceptă să suporte acele costuri sau a cazului în care profesionistul nu a informat consumatorul despre obligația lui de a suporta aceste costuri. Costurile directe legate de restituirea bunurilor nu includ costurile administrative, de manipulare sau depozitare, suportate de profesionist în legătură cu restituirea bunurilor.

(3) În cazul contractelor negociate în afara spațiilor comerciale potrivit cărora bunurile sînt livrate la domiciliul consumatorului la momentul încheierii contractului, profesionistul preia bunurile pe cheltuiala sa dacă acestea, prin natura lor, nu pot fi restituite în mod normal prin poștă.

(4) Consumatorul este responsabil doar în ceea ce privește diminuarea valorii bunurilor ce rezultă din manipularea acestora, alta decît cea necesară pentru determinarea naturii, caracteristicilor și modului de funcționare a bunurilor. Pentru a stabili natura, caracteristicile și modul de funcționare ale bunului, consumatorul este obligat să-l mînuiască și să-l inspecteze cu grija necesară, în același mod în care i s-ar permite să o facă într-un spațiu comercial. Determinarea modului de funcționare a bunului nu presupune stabilirea faptului că bunul este lipsit de orice vicii materiale. Deteriorarea ambalajului prin simpla deschidere a acestuia nu servește temei pentru despăgubire dacă bunuri similare sînt expuse în mod obișnuit fără ambalaj în spațiile comerciale ale profesionistului.

(5) Profesionistul are dreptul să reducă suma restituită consumatorului, conform art. 1057, pentru a acoperi diminuarea valorii bunului ce rezultă din manipularea necorespunzătoare a acestuia, alta decît cea necesară pentru determinarea naturii, caracteristicilor și funcționării bunului, în termenul de exercitare a dreptului de revocare. Indiferent de situație, consumatorul nu este responsabil de diminuarea valorii bunului în cazul în care profesionistul a omis să-l informeze cu privire la dreptul de revocare conform art. 1015 alin. (1) lit. h).

(6) Atunci cînd consumatorul își exercită dreptul de revocare după transmiterea cererii conform art. 1016 alin. (3) sau art. 1017 alin. (10), acesta trebuie să îi plătească profesionistului o sumă proporțională cu ceea ce s-a furnizat pînă în momentul în care consumatorul l-a informat pe profesionist cu privire la exercitarea dreptului de revocare în raport cu totalul de prestații prevăzute de contract. Suma proporțională care trebuie plătită profesionistului de către consumator este calculată pe baza prețului total convenit în contract. Dacă consumatorul demonstrează că prețul total este excesiv, suma proporțională este calculată pe baza valorii de piață a ceea ce s-a furnizat. Valoarea de piață se stabilește prin comparație cu prețul unui serviciu echivalent, prestat de alți profesioniști la momentul încheierii contractului.

(7) În cazul contractelor avînd drept obiect atît bunuri, cît și servicii, dispozițiile legale cu privire la returnarea bunurilor se aplică la aspectele legate de bunuri, iar regimul de compensare pentru servicii se aplică aspectelor legate de servicii.

(8) Consumatorul nu suportă costurile pentru:

1) prestarea serviciilor publice de alimentare cu apă și de canalizare, furnizare a gazelor naturale și furnizare a energiei electrice, atunci cînd acestea nu sînt puse în vînzare într-un volum limitat sau într-o cantitate prestabilită, nici pentru furnizarea energiei termice, în totalitate sau parțial, în cursul termenului de revocare dacă:

a) profesionistul nu i-a furnizat informații în conformitate cu dispozițiile art. 1015 alin. (1) lit. h) sau j); sau

b) consumatorul nu a cerut în mod expres ca prestarea să înceapă în timpul termenului de revocare conform art. 1016 alin. (3) și art. 1017 alin. (10);

2) furnizarea, în totalitate sau parțială, a conținutului digital care nu este livrat pe un suport material dacă:

a) consumatorul nu și-a dat acordul expres prealabil privind începerea executării în interiorul termenului de 14 zile menționat la art. 1060;

b) consumatorul nu a confirmat că își pierde dreptul de revocare în momentul în care își dă consimțămîntul; sau

c) profesionistul nu a furnizat confirmarea potrivit dispozițiilor art. 1016 alin. (2) sau art. 1017 alin. (9).

(9) Cu excepția celor prevăzute de art. 1057 și de prezentul articol, exercitarea dreptului de revocare nu atrage niciun cost și nicio răspundere în sarcina consumatorului.

Articolul 1065. Exceptări de la dreptul de revocare

(1) Se exceptează de la dreptul de revocare prevăzut de dispozițiile prezentei secțiuni în ceea ce privește contractele la distanță și contractele negociate în afara spațiilor comerciale următoarele tipuri de contracte:

a) contractele de prestări servicii, după executarea completă a serviciilor, dacă executarea a început cu acordul prealabil expres al consumatorului și după ce acesta a confirmat că a luat cunoștință de faptul că își va pierde dreptul la revocare odată cu executarea completă a contractului de către profesionist;

b) contractele de furnizare de bunuri sau servicii al căror cost depinde de fluctuațiile de pe piețele financiare, pe care profesionistul nu le poate controla și care pot avea loc pe parcursul termenului de revocare;

c) contractele de furnizare de bunuri care nu sînt prefabricate, fiind realizate pe baza opțiunilor individuale sau a deciziei consumatorului ori personalizate în mod clar;

d) contractele de furnizare de bunuri care sînt susceptibile a se deteriora sau a expira rapid;

e) contractele de furnizare de bunuri sigilate, care nu pot fi returnate din motive de protecție a sănătății sau din motive de igienă și care au fost desigilate de consumator;

f) contractele de furnizare de bunuri care sînt, după livrare, potrivit naturii acestora, inseparabil amestecate cu alte elemente;

g) contractele de furnizare de băuturi alcoolice al căror preț a fost convenit în momentul încheierii contractului de vînzare-cumpărare, a căror livrare nu poate fi efectuată înainte de 30 de zile și a căror valoare reală depinde de fluctuațiile de pe piață pe care profesionistul nu le poate controla;

h) contractele în cazul cărora consumatorul i-a solicitat în mod expres profesionistului să se deplaseze la domiciliul său pentru a efectua lucrări urgente de reparație sau de întreținere. Dacă, cu ocazia unei astfel de vizite, profesionistul prestează alte servicii, în afara celor solicitate în mod expres de consumator, sau furnizează alte bunuri decît piesele de schimb indispensabile pentru executarea lucrărilor de reparație sau de întreținere, dreptul de revocare se aplică respectivelor servicii sau bunuri suplimentare;

i) contractele de furnizare de înregistrări audio sau video sigilate sau de programe informatice sigilate care au fost desigilate după livrare;

j) contractele de furnizare de ziare, reviste și alte publicații periodice, cu excepția contractelor de abonament pentru furnizarea de astfel de publicații;

k) contractele încheiate în cadrul unei licitații deschise;

l) contractele de prestare de servicii de cazare, pentru alte scopuri decît cel rezidențial, servicii de transport de mărfuri, inclusiv închirierea unităților de transport în scop de transport de mărfuri la o anumită zi, servicii de închiriere de autovehicule pentru transportul de pasageri, care includ cel mult 8 locuri în afară de cel al șoferului, servicii de catering sau în legătură cu agrementul, în cazul în care contractul prevede o dată sau un termen de executare specifică;

m) contractele de furnizare de conținut digital care nu este livrat pe un suport material, dacă prestarea a început cu acordul expres prealabil al consumatorului și cu confirmarea acestuia că, în momentul în care își dă acordul, el își va pierde dreptul de revocare.

(2) Excepția prevăzută la alin. (1) lit. a) nu se aplică în cazul în care profesionistul nu a obținut consimțămîntul explicit al consumatorului, însă l-a dedus utilizînd opțiuni incluse în mod automat pe care consumatorul trebuie să le respingă pentru a evita executarea serviciilor sau clauze din condițiile contractuale standard, înainte de expirarea termenului de revocare.

Secțiunea a 3-a

Dreptul de revocare a contractelor privind unele produse de vacanță și a contractelor de intermediere a lor

Articolul 1066. Dreptul de revocare a contractelor

privind unele produse de vacanță

și de intermediere a lor

În condițiile prezentei secțiuni și, în completare, a secțiunii 1, consumatorul are dreptul de a revoca:

a) contractul privind cazarea periodică;

b) contractul privind produsul de vacanță pe termen lung, contractul de intermediere a produsului de vacanță și contractul de intermediere a participării la un sistem de schimb.

Articolul 1067. Termenul de revocare

(1) Termenul de revocare este de 14 zile și începe să curgă:

a) din ziua încheierii contractului sau antecontractului; sau

b) din ziua în care consumatorul intră în posesia exemplarului contractului sau a antecontractului dacă aceasta este ulterioară datei menționate la lit. a).

(2) Termenul de revocare expiră după:

a) 12 luni și 14 zile de la data menționată la alin. (1) din prezentul articol – în cazul în care profesionistul nu a completat și nu a pus la dispoziția consumatorului în formă scrisă, pe suport de hîrtie sau pe un alt suport durabil, formularul standard pentru facilitarea exercitării dreptului de revocare a contractului, prevăzut în anexa nr. 5 la Legea nr. 1125/2002 pentru punerea în aplicare a Codului civil al Republicii Moldova;

b) 3 luni și 14 zile de la data menționată la alin. (1) din prezentul articol – în cazul în care informațiile menționate la art. 1621 alin. (1), inclusiv formularele standard prevăzute în anexele nr. 1-4 la Legea nr. 1125/2002 pentru punerea în aplicare a Codului civil al Republicii Moldova, nu au fost puse la dispoziția consumatorului în formă scrisă, pe suport de hîrtie sau pe un alt suport durabil.

(3) În cazul în care profesionistul a completat și a pus la dispoziția consumatorului, în formă scrisă, pe suport de hîrtie sau pe un alt suport durabil, formularul standard pentru facilitarea exercitării dreptului de revocare a contractului, prevăzut în anexa nr. 5 la Legea nr. 1125/2002 pentru punerea în aplicare a Codului civil al Republicii Moldova, în termen de 12 luni de la data menționată la alin. (1) din prezentul articol, termenul de revocare a contractului curge de la data la care consumatorul primește acest formular.

(4) În cazul în care informațiile menționate la art. 1621 alin. (1), inclusiv formularele standard prevăzute în anexele nr. 1-4 la Legea nr. 1125/2002 pentru punerea în aplicare a Codului civil al Republicii Moldova, au fost puse la dispoziția consumatorului în formă scrisă, pe suport de hîrtie sau pe un alt suport durabil, în termen de 3 luni de la data menționată la alin. (1) din prezentul articol, termenul de revocare a contractului curge de la data la care consumatorul primește aceste informații.

(5) În cazul în care contractul de intermediere a participării la un sistem de schimb

este oferit consumatorului împreună și în același timp cu contractul privind cazarea periodică, se aplică un singur termen de revocare pentru ambele contracte. Termenul de revocare pentru ambele contracte se calculează în conformitate cu dispozițiile alin. (1), astfel cum se aplică în cazul contractului privind cazarea periodică.

Articolul 1068. Exercitarea dreptului de revocare

În scopul notificării profesionistului despre exercitarea dreptului de revocare, consumatorul are posibilitatea:

a) de a folosi formularul standard prevăzut în anexa nr. 5 la Legea nr. 1125/2002 pentru punerea în aplicare a Codului civil al Republicii Moldova și pus la dispoziție de profesionist în conformitate cu dispozițiile art. 1624 alin. (6); sau

b) de a face orice altă notificare, pe suport de hîrtie sau pe alt suport durabil, în care își exprimă voința de revocare.

Capitolul V

CLAUZELE ABUZIVE

Articolul 1069. Clauzele care nu au fost negociate

individual

(1) Clauza propusă de una dintre părți nu este negociată individual dacă cealaltă parte nu a putut să-i influențeze conținutul, în special deoarece aceasta s-a elaborat anticipat, indiferent că face parte din clauze standard sau nu.

(2) Dacă una dintre părți propune celeilalte părți să selecteze din mai multe clauze, clauza nu se consideră negociată individual doar pentru că cealaltă parte a selectat din clauzele propuse.

(3) Dacă o clauză a fost propusă ca parte a unor clauze standard, se prezumă că ea nu a fost negociată individual.

(4) În contractul dintre un profesionist și un consumator se prezumă că:

a) clauzele au fost propuse de către profesionist;

b) clauzele nu au fost negociate individual;

c) clauzele elaborate de către un intermediar sau un alt terț au fost propuse de către profesionist.

(5) Faptul că anumite aspecte ale unei clauze sau o anumită clauză au fost negociate individual nu exclude aplicarea dispozițiilor prezentului capitol pentru restul contractului.

(6) Clauză standard se consideră clauza care a fost elaborată anticipat pentru o multitudine de contracte implicînd diferite părți și care nu a fost negociată individual.

Articolul 1070. Invocarea clauzelor care nu au fost

negociate individual

(1) Clauzele propuse de către o parte care nu au fost negociate individual pot fi invocate față de cealaltă parte doar dacă cealaltă parte le-a cunoscut sau dacă partea care le-a propus a luat măsuri rezonabile pentru a atrage atenția celeilalte părți asupra lor la momentul încheierii contractului sau înainte de aceasta.

(2) Dacă contractul se încheie prin mijloace electronice, partea care propune clauze care nu au fost negociate individual le poate invoca față de cealaltă parte doar dacă ea le-a făcut disponibile celeilalte părți în formă textuală.

(3) În sensul alin. (1), nu se consideră că consumatorului i s-a atras atenția în mod suficient asupra clauzelor doar pentru că în înscrisul contractual există o trimitere la acele clauze, chiar dacă el a acceptat textul.

Articolul 1071. Obligația de transparență privind

clauzele care nu au fost negociate

individual

(1) Persoana care prezintă clauze care nu au fost negociate individual este obligată să se asigure că ele sînt elaborate și comunicate într-un limbaj clar și inteligibil, precum și să fie lizibile. Această cerință este aplicabilă textului în întregime, inclusiv notelor de subsol, trimiterilor la alte texte sau specificațiilor de orice natură.

(2) Într-un contract dintre un profesionist și un consumator, clauza propusă de către profesionist cu încălcarea obligației de transparență impuse prin dispozițiile alin. (1) poate fi considerată abuzivă doar pe acest unic temei.

Articolul 1072. Clauzele abuzive în contractele încheiate

cu consumatorii

(1) Într-un contract dintre un profesionist și un consumator, clauza care nu a fost negociată individual se consideră abuzivă dacă este propusă de către profesionist și dezavantajează considerabil, contrar bunei-credințe, consumatorul.

(2) Articolele 1077-1079 cuprind lista clauzelor considerate abuzive în contractul dintre un profesionist și un consumator fără necesitatea evaluării lor conform alin. (1) din prezentul articol și art. 1075.

(3) Listele prevăzute de articolele menționate la alin. (2) nu vor fi interpretate ca liste exhaustive.

Articolul 1073. Clauzele abuzive în contractele dintre

profesioniști

Într-un contract dintre profesioniști, clauza propusă de către o parte care nu a fost negociată individual se consideră abuzivă dacă este prevăzută la art. 1077 și deviază considerabil, contrar bunei-credințe, de la bunele practici comerciale.

Articolul 1074. Clauzele abuzive în alte contracte

Într-un contract, altul decît cel încheiat cu consumatorii sau între profesioniști, clauza propusă de către o parte care nu a fost negociată individual se consideră abuzivă dacă este prevăzută la art. 1077 și dezavantajează considerabil, contrar bunei-credințe, cealaltă parte.

Articolul 1075. Factorii pentru evaluarea caracterului

abuziv

(1) La evaluarea caracterului abuziv al unei clauze contractuale în sensul art. 1072 alin. (1), art. 1073 și 1074 se va ține cont de:

a) respectarea obligației de transparență prevăzută la art. 1071;

b) natura obiectului contractului;

c) circumstanțele determinante în cadrul încheierii contractului;

d) celelalte clauze contractuale; și

e) clauzele cuprinse în orice alt contract de care depinde contractul.

(2) Evaluarea caracterului abuziv al clauzelor nu poate să se refere la obiectul contractului și nici la caracterul adecvat al prețului sau al remunerației, pe de o parte, față de bunurile, lucrările sau serviciile furnizate în schimbul acestora, pe de altă parte, în cazul în care s-a respectat obligația de transparență, prevăzută la art. 1071. Obiectul contractului și raportul dintre preț și calitate pot fi luate în considerare la evaluarea caracterului abuziv al celorlalte clauze contractuale.

(3) În cazul contractelor de asigurări, clauzele care definesc sau care delimitează în mod clar riscul asigurat și limitele răspunderii asigurătorului nu se supun evaluării în măsura în care aceste restricții sînt luate în considerare la calcularea primei plătite de către consumator. Cu toate acestea, clauzele privitoare la procedura care trebuie urmată de fiecare dintre părți după producerea cazului asigurat sînt supuse evaluării caracterului abuziv.

Articolul 1076. Nulitatea de protecție

(1) Clauza abuzivă este lovită de nulitate absolută.

(2) Această nulitate de protecție operează doar în măsura în care anularea clauzei avantajează partea care nu a propus clauza abuzivă.

(3) În cazul în care partea care nu a propus clauza abuzivă este un consumator, instanța de judecată este obligată să invoce nulitatea din oficiu.

(4) Dacă contractul poate fi, în mod rezonabil, menținut fără clauza abuzivă, celelalte clauze rămîn valabile.

(5) În cazul în care s-a constatat nulitatea clauzei abuzive, iar profesionistul a suportat, din această cauză, un cost cu cealaltă parte contractantă, el are un drept de regres contra celui care i-a vîndut bunul, a executat lucrarea sau a prestat serviciul (furnizorul) și i-a impus utilizarea clauzei abuzive în raport cu cei cu care contractează profesionistul dacă contractul dintre furnizor și profesionist nu prevede altfel.

Articolul 1077. Clauzele considerate abusive

(1) Sînt considerate abuzive clauzele care nu au fost negociate individual și au ca obiect sau efect:

1) excluderea sau limitarea răspunderii prevăzute de lege a profesionistului în cazul decesului consumatorului sau al vătămării lui corporale ca urmare a acțiunii sau a inacțiunii profesionistului ori a persoanelor care acționează în numele acestuia;

2) excluderea sau limitarea drepturilor prevăzute de lege ale consumatorului față de profesionist sau față de o altă parte, în cazul neîndeplinirii totale sau parțiale ori al îndeplinirii necorespunzătoare a oricăreia dintre obligațiile contractuale ale profesionistului, inclusiv prin:

a) obligarea consumatorului să își îndeplinească toate obligațiile, chiar în cazul în care profesionistul nu își respectă obligațiile corelative;

b) excluderea sau limitarea dreptului consumatorului de a intenta acțiune în instanță de judecată;

c) obligarea consumatorului să demonstreze un anumit fapt dacă, conform legii, această sarcină îi revine profesionistului;

d) excluderea sau limitarea dreptului consumatorului de a compensa o datorie față de profesionist cu o creanță pe care consumatorul o poate avea față de acesta;

3) obligarea consumatorului de a respecta clauze cu care acesta nu a avut posibilitatea reală să se familiarizeze înainte de încheierea contractului;

4) faptul că contractul generează obligații în sarcina consumatorului, dar:

a) nu generează obligații în sarcina profesionistului; sau

b) obligațiile profesionistului sînt supuse unei condiții a cărei îndeplinire depinde doar de voința acestuia din urmă;

5) acordarea permisiunii profesionistului de a reține sumele plătite de consumator, în cazul în care acesta din urmă decide să nu încheie contractul sau să nu îl execute, fără a se prevedea dreptul consumatorului de a primi o compensație în sumă cel puțin echivalentă de la profesionist, dacă acesta este partea care recurge la rezoluțiune;

6) solicitarea de la consumatorul care nu și-a executat obligația fără justificare a unei penalități disproporționate în raport cu prejudiciul cauzat prin neexecutarea obligațiilor contractuale;

7) acordarea dreptului profesionistului la rezoluțiune la discreția sa, în timp ce consumatorului nu i se acordă aceeași posibilitate, sau acordarea permisiunii profesionistului de a reține sumele plătite pentru bunurile, lucrările sau servicii care nu au fost încă furnizate de către acesta, în cazul în care profesionistul este cel care recurge la rezoluțiune;

8) acordarea posibilității profesionistului de a recurge la rezoluțiunea contractului cu durată nedeterminată fără un preaviz în termen rezonabil în formă scrisă, cu excepția cazurilor în care există motive întemeiate de a face acest lucru;

9) prelungirea de plin drept a unui contract cu durată determinată, în cazul în care consumatorul nu și-a exprimat intenția de a-l prelungi sau nu, atunci cînd termenul stabilit pentru ca consumatorul să își exprime intenția de a prelungi contractul este excesiv de devreme;

10) acordarea dreptului profesionistului de a modifica unilateral clauzele fără a avea un motiv întemeiat care să fie precizat în contract;

11) acordarea dreptului profesionistului de a modifica unilateral, fără a avea un motiv întemeiat care să fie precizat în contract sau prin referință la dispozițiile actelor normative în domeniu, orice caracteristici ale bunului, lucrării sau ale serviciului care urmează să fie furnizat sau oricare alte condiții ale furnizării;

12) prevederea ca prețul bunurilor să fie stabilit în momentul livrării sau acordarea de posibilități profesionistului să mărească prețul acestora fără să îi acorde consumatorului dreptul corespunzător la rezoluțiune, în cazul în care prețul final este nejustificat de mărit sau disproporționat în raport cu prețul convenit la încheierea contractului, ținîndu-se cont de circumstanțele obiective care au determinat profesionistul să modifice prețul;

13) acordarea dreptului profesionistului de a stabili dacă bunurile, lucrările sau serviciile furnizate sînt conforme cu contractul sau acordarea acestuia a dreptului exclusiv de a interpreta orice clauză din contract;

14) limitarea obligației profesionistului de a respecta angajamentele asumate de către intermediarii ori de către reprezentanții acestuia sau asumarea angajamentelor de către acesta, cu condiția respectării unei anumite formalități neprevăzute în mod expres de lege;

15) acordarea posibilității profesionistului de a-și transfera drepturile și obligațiile în temeiul contractului, fără acordul consumatorului, cu excepția cazului în care acestea sînt transferate unei entități controlate de profesionist sau ca urmare a unei fuziuni ori a unei alte reorganizări, iar un astfel de transfer nu este de natură să afecteze în mod negativ dreptul consumatorului;

16) obligarea consumatorului de a soluționa orice litigiu exclusiv prin arbitraj, care nu este cerut de lege, sau restricționarea în mod nejustificat a dovezilor aflate la dispoziția

consumatorului.

(2) Dispozițiile alin. (1) pct. 8), 10) și 12) se aplică după cum urmează:

1) pct. 8) nu aduce atingere clauzelor prin care furnizorul de servicii financiare își rezervă dreptul de a recurge la rezoluțiunea unui contract cu termen nedeterminat, fără preaviz, în cazul în care există un motiv justificat, cu condiția ca furnizorul să aibă obligația de a informa de îndată cealaltă parte contractantă sau celelalte părți contractante în această privință;

2) pct. 10) nu aduce atingere clauzelor în al căror temei:

a) furnizorul de servicii financiare își rezervă dreptul de a modifica rata dobînzii plătibile de către consumator ori datorate acestuia din urmă sau valoarea unor alte taxe pentru servicii financiare, fără preaviz, în cazul în care există un motiv întemeiat, cu condiția ca furnizorul să aibă obligația de a informa de îndată cealaltă parte contractantă sau celelalte părți contractante în această privință și ca acestea din urmă să aibă libertatea de a recurge, imediat în acest temei, la rezoluțiunea sau, după caz, la restituirea anticipată a sumelor datorate furnizorului, fără vreun cost suplimentar pentru consumator. Prezenta dispoziție nu afectează dispozițiile legale mai stringente în raport cu contractele de credit încheiate cu consumatorii;

b) profesionistul își rezervă dreptul de a modifica unilateral clauzele unui contract cu durată nedeterminată cu condiția ca acesta să aibă obligația de a-l informa pe consumator cu un preaviz în termen rezonabil și consumatorul să aibă libertatea de a recurge la rezoluțiune;

3) pct. 8), 10) și 12) nu se aplică:

a) operațiunilor cu valori mobiliare, instrumente financiare și alte bunuri, lucrări sau servicii în cazul în care prețul este legat de fluctuațiile cotației bursiere sau ale indicelui bursier ori ale unei rate de pe piața financiară pe care profesionistul nu le poate controla;

b) contractelor de cumpărare sau vînzare a valutei străine, a cecurilor de călătorie sau a ordinelor de plată internaționale emise în valută străină;

4) pct. 12) nu aduce atingere clauzelor de indexare a prețurilor în cazul în care aceste clauze sînt conforme cu legea, cu condiția ca metoda în conformitate cu care variază prețurile să fie descrisă în mod explicit.

(3) În scopul aplicării dispozițiilor art. 1073 și 1074, dispozițiile alin. (1) și (2) ale prezentului articol se vor citi cu adaptările necesare, astfel încît:

a) trimiterile la profesionist se vor considera trimiteri la partea care a propus clauzele; iar

b) trimiterile la consumator se vor considera trimiteri la partea căreia i s-au propus clauzele.

Articolul 1078. Clauze considerate abuzive doar

în contractele încheiate cu consumatorii

Sînt considerate abuzive clauzele care nu au fost negociate individual în contractele încheiate cu consumatorii și care au ca obiect sau efect:

a) stabilirea, cu privire la toate litigiile născute din asemenea contract, a competenței jurisdicționale excepționale a instanței de la locul unde profesionistul își are sediul. Această dispoziție nu se aplică dacă instanța aleasă este, totodată, cea de la locul unde consumatorul își are domiciliul;

b) stabilirea unui termen de preaviz al declarației de rezoluțiune a profesionistului mai scurt decît termenul impus consumatorului;

c) excluderea sau limitarea drepturilor consumatorului în ceea ce ține de protecția datelor cu caracter personal sau a vieții private;

d) excluderea sau limitarea exercitării de către consumator a excepțiilor ori a limitelor legale ale drepturilor de autor care aparțin profesionistului, inclusiv cea de a face o copie privată de pe operă;

e) acordarea dreptului profesionistului, în cazul în care obiectul comenzii nu este disponibil, să furnizeze un echivalent fără a informa în mod expres consumatorul de această posibilitate și de faptul că profesionistul trebuie să suporte cheltuielile de returnare a ceea ce consumatorul a primit în temeiul contractului, în cazul în care consumatorul își exercită dreptul de a respinge prestația;

f) acordarea dreptului profesionistului să-și rezerve un termen exagerat de lung sau nemenționat în mod corespunzător pentru a accepta sau a refuza o ofertă;

g) acordarea dreptului profesionistului să-și rezerve un termen exagerat de lung sau nemenționat în mod corespunzător pentru a-și executa obligațiile care îi revin în temeiul contractului;

h) solicitarea de la consumator a plății în avans excesive sau a garanțiilor excesive de executare a obligațiilor care îi revin. Această dispoziție nu se aplică contractelor din domeniul serviciilor financiare;

i) împiedicarea în mod nejustificat a consumatorului să obțină livrări sau reparații din surse terțe adecvate;

j) legarea în mod nejustificat a contractului cu un alt contract cu profesionistul sau cu un terț într-un mod la care consumatorul nu se poate aștepta în mod rezonabil;

k) impunerea unei sarcini excesive asupra consumatorului în cazul în care consumatorul declară rezoluțiunea unui contract pe termen nedeterminat;

l) prelungirea cu mai mult de 1 an a termenului inițial sau a termenelor de reînnoire a contractului pentru furnizarea continuă de bunuri, lucrări sau servicii, cu excepția cazului în care consumatorul dispune de un drept la rezoluțiune în orice moment, printr-un preaviz de maximum 30 de zile;

m) acordarea posibilității profesionistului de a interzice sau a limita transferul drepturilor aferente garanției cu ocazia înstrăinării bunului de către consumator în folosul terților;

n) condiționarea de către profesionist a prestării serviciului cu un anumit tip de mijloc de măsurare, deși mijlocul de măsurare utilizat de consumator este legal;

o) excluderea sau limitarea dreptului consumatorului de a recurge la rezoluțiune în cazul în care profesionistul a modificat unilateral clauzele contractuale în condițiile prevăzute la art. 1077 alin. (1) pct. 10);

p) exonerarea profesionistului de obligația, dacă este prevăzută de lege, de a soma consumatorul sau de a-i stabili un termen pentru executarea obligațiilor contractuale.

Articolul 1079. Clauze considerate abuzive în contractele

încheiate cu consumatorii chiar dacă au

fost negociate

Într-un contract dintre un profesionist și un consumator, clauzele indicate la art. 1077 alin.(1) pct. 1)-3) sînt considerate abuzive chiar dacă ele au fost negociate individual cu consumatorul.

Articolul 1080. Clauze vădit abuzive privitoare

la executarea obligației pecuniare

al cărei creditor este un profesionist

(1) Într-un contract prin care un profesionist livrează bunuri, execută lucrări sau prestează servicii în folosul unui alt profesionist sau al unei autorități publice ori al unei alte persoane juridice de drept public sau asociații ale acestora, este lovită de nulitate absolută clauza, chiar dacă ea a fost negociată individual, referitoare la termenul de executare a obligației pecuniare, la rata dobînzii de întîrziere sau a penalității la întîrzierea în executarea obligației pecuniare ori a despăgubirii pentru cheltuielile de recuperare a acesteia dacă clauza este vădit abuzivă față de creditorul obligației pecuniare. Dispozițiile art. 1076 se aplică în mod corespunzător clauzelor vădit abuzive.

(2) La evaluarea dacă o clauză este vădit abuzivă față de creditor în sensul alin. (1) se va ține cont de toate circumstanțele cazului, inclusiv de următoarele:

a) toate devierile grave de la practicile și uzanțele comerciale, contrare bunei-credințe;

b) natura bunurilor, a lucrărilor sau a serviciilor;

c) dacă debitorul are motive obiective de derogare de la rata legală a dobînzii de întîrziere prevăzută la art. 942, de la termenul de plată prevăzut la art. 862 alin. (1) sau (2) sau de la despăgubirea minimă pentru cheltuielile de recuperare prevăzută la art. 945.

(3) În scopul aplicării dispozițiilor alin. (1), orice clauză care:

a) exclude plata dobînzii de întîrziere în executarea obligațiilor pecuniare se prezumă vădit abuzivă;

b) exclude despăgubirea cheltuielilor de recuperare prevăzută la art. 945 se consideră vădit abuzivă.

(4) Dispozițiile prezentului articol nu se aplică contractelor de asigurare și obligațiilor debitorului în privința căruia este intentat procesul de insolvabilitate.

Articolul 1081. Domeniul de aplicare

(1) Prezentul capitol se aplică contractelor, indiferent de forma acestora, precum și la completarea fișelor de comandă sau a bonurilor de livrare, a biletelor, a tichetelor și altora asemenea care conțin clauze standard.

(2) Sub incidența prezentului capitol nu cad:

a) clauzele contractuale care reflectă normele prevăzute de legi și de alte acte normative;

b) contractele de muncă reglementate de Codul muncii;

c) contractele privind drepturile de succesiune;

d) contractele privind drepturile reglementate de Codul familiei;

e) actele (contractele) de constituire a societăților comerciale;

f) clauzele contractuale transpuse din convențiile internaționale la care Republica Moldova este parte.

(3) În sensul prezentului capitol, prin bunuri se înțelege și conținutul digital furnizat în temeiul contractului de furnizare de conținut digital.

(4) Orice clauză contrară dispozițiilor prezentului capitol este lovită de nulitate absolută.

Capitolul VI

EFECTELE CONTRACTULUI

Secțiunea 1

Dispoziții generale

Articolul 1082. Întregirea efectelor contractului

(1) Contractul produce nu doar drepturile, obligațiile și alte efecte juridice stipulate expres de părți, dar și efectele juridice care rezultă, în următoarea ordine, din:

a) dispozițiile legale imperative;

b) dispozițiile legale dispozitive, în măsura în care de la ele nu s-a derogat;

c) practicile statornicite între părți și uzanțele aplicabile;

d) principiul bunei-credințe și cel al echității.

(2) Dispozițiile legale imperative substituie clauzele care contravin lor, sub rezerva dispozițiilor legale în materie de nulitate.

(3) Contractul produce efectele rezultate din sursele prevăzute la alin. (1) lit. c) și d) în măsura în care ele sînt compatibile cu natura și scopul contractului, precum și cu circumstanțele în care a fost încheiat contractul.

Articolul 1083. Schimbarea excepțională a circumstanțelor

(1) Obligația trebuie executată chiar dacă prestația a devenit mai oneroasă deoarece costul executării a crescut sau valoarea contraprestației s-a diminuat.

(2) Cu toate acestea, dacă prestația asumată devine, din cauza unei schimbări excepționale a circumstanțelor, atît de oneroasă, încît ar fi vădit inechitabil de a o menține în sarcina debitorului, instanța de judecată poate să dispună, la cererea debitorului, luînd în considerare toate împrejurările cazului:

a) ajustarea prestațiilor părților pentru a distribui în mod echitabil între părți pierderile și beneficiile ce rezultă din schimbarea circumstanțelor;

b) rezoluțiunea la momentul și în condițiile stabilite de instanța de judecată.

(3) În locul sesizării instanței de judecată conform dispozițiilor alin. (2), debitorul consumator poate, într-un termen rezonabil, să declare rezoluțiunea contractului dacă acea schimbare a circumstanțelor îl privează în mod substanțial de ceea ce se aștepta de la contract. După rezoluțiunea de către debitorul consumator în condițiile prezentului alineat, creditorul poate sesiza instanța de judecată în vederea acordării de despăgubiri pentru a distribui în mod echitabil între părți pierderile și beneficiile ce rezultă din schimbarea circumstanțelor.

(4) Dispozițiile alin. (2) sau, după caz, alin. (3) se aplică doar dacă:

a) schimbarea circumstanțelor a survenit după asumarea obligației;

b) la momentul asumării obligației, debitorul nu a luat în cont și nici nu i se putea în mod rezonabil pretinde să ia în cont posibilitatea acelei schimbări a circumstanțelor ori mărimea ei;

c) debitorul nu și-a asumat și nici nu se poate considera în mod rezonabil că și-a asumat riscul acelei schimbări a circumstanțelor; și

d) debitorul a încercat, într-o manieră rezonabilă și acționînd cu bună-credință, să

realizeze, prin negociere, o ajustare a prestațiilor părților pentru a distribui în mod echitabil între părți pierderile și beneficiile ce rezultă din schimbarea circumstanțelor. Negocierea trebuie să fie inițiată înainte de stingerea tuturor obligațiilor care revin debitorului și creditorului. Este irelevant dacă după inițierea negocierii una dintre părți și-a executat obligația.

Articolul 1084. Rezoluțiunea

(1) Un contract nu poate fi rezolvit decît în temeiurile prevăzute de lege sau prin acordul părților.

(2) Una sau ambele părți își pot rezerva în mod expres prin contract dreptul la rezoluțiune pentru neexecutarea obligațiilor, pentru alte motive sau fără motiv.

(3) Contractul prin care părțile provoacă rezoluțiunea (contract de rezoluțiune) trebuie să fie încheiat în forma cerută de lege pentru contractul supus rezoluțiunii.

(4) Rezoluțiunea se aplică tuturor tipurilor de contracte, indiferent de modul de executare ori durata în timp.

Articolul 1085. Rezoluțiunea fără motive

Dacă, în cazul unui contract care se execută prin prestații continue sau periodice, condițiile contractului nu prevăd momentul cînd va înceta sau prevăd că el este pe termen nedeterminat, oricare parte are dreptul la rezoluțiune prin preaviz cu termen rezonabil. Se prezumă rezonabilă durata intervalului dintre prestații sau, dacă este mai lung, dintre contraprestații.

Articolul 1086. Relativitatea efectelor contractului

(1) Contractul produce efecte numai între părți dacă legea nu prevede altfel. Orice clauză contrară este lovită de nulitate absolută.

(2) Contractul produce efecte și pentru succesorii universali sau cu titlu universal dacă din lege sau din natura obligației nu rezultă altfel.

Articolul 1087. Dobîndirea drepturilor și a obligațiilor

strîns legate de bun

(1) Dobînditorul unui bun dobîndește și garanțiile contra viciilor materiale și juridice, precum și alte drepturi în strînsă legătură cu bunul, în forma în care ele se aflau la transmițător.

(2) În cazurile și în condițiile prevăzute de lege sau contract, dobînditorul unui bun se subrogă în obligațiile contractuale în strînsă legătură cu un bun, în forma în care ele se aflau la transmițător.

Articolul 1088. Promisiunea faptei altuia

(1) Partea contractantă (promitentul) care s-a obligat la a determina un terț să încheie sau să ratifice un act ori să execute o altă prestație trebuie să repare prejudiciul cauzat celeilalte părți dacă nu a reușit să determine terțul. Răspunderea promitentului survine chiar și atunci cînd neexecutarea este justificată.

(2) Promitentul nu poartă răspundere pentru modul în care terțul își execută obligația asumată, cu excepția cazului în care promitentul a garantat executarea conform dispozițiilor legale cu privire la fidejusiune și la alte garanții personale.

Secțiunea a 2-a

Simulația

Articolul 1089. Noțiune

(1) Simulația unui contract poate fi absolută sau relativă.

(2) Simulația este absolută atunci cînd părțile încheie contractul fără intenția de a produce efecte juridice.

(3) Simulația este relativă atunci cînd părțile încheie contractul cu intenția ca el aparent să producă efecte juridice diferite de efectele dorite cu adevărat de către părți (contract secret).

Articolul 1090. Efecte între părți

(1) Contractul simulat nu produce efecte între părți.

(2) Contractul secret produce efecte numai între părți și, dacă din natura contractului ori din stipulația părților nu rezultă contrariul, între succesorii lor universali sau cu titlu universal.

(3) Cu toate acestea, contractul secret nu produce efecte nici între părți dacă nu îndeplinește condițiile cerute de lege pentru încheierea sa valabilă.

Articolul 1091. Efecte față de terți

(1) Contractul secret nu poate fi invocat de părți, de către succesorii lor universali, cu titlu universal sau cu titlu particular și nici de către creditorii înstrăinătorului aparent împotriva terților care, întemeindu-se cu bună-credință pe contractul aparent, au dobîndit drepturi de la dobînditorul aparent.

(2) Terții pot invoca împotriva părților existența contractului secret dacă acesta le vatămă drepturile.

Articolul 1092. Raporturile cu creditorii

(1) Existența contractului secret nu poate fi opusă de părți creditorilor dobînditorului aparent, care, fiind de bună-credință, au săvîrșit acte de executare silită sau au obținut sechestru asupra bunului care a făcut obiectul simulației.

(2) Dacă există un conflict între creditorii înstrăinătorului aparent și creditorii dobînditorului aparent, sînt preferați cei dintîi dacă creanța lor este anterioară momentului încheierii contractului secret.

Articolul 1093. Proba simulației

Dovada simulației poate fi făcută de terți sau de creditori cu orice mijloc de probă. Partea care a săvîrșit simulația o poate dovedi prin proba cu martori doar cînd pretinde că simulația are caracter ilicit.

Articolul 1094. Prescripția extinctivă

(1) Persoana care poate invoca simulația o poate face, după caz, pe cale de acțiune în constatare sau pe cale de excepție. Acest drept la acțiune sau la invocarea excepției este imprescriptibil.

(2) Cu toate acestea, pretenția întemeiată pe constatarea simulației se supune prescripției extinctive conform naturii acelei pretenții.

Articolul 1095. Domeniul de aplicare

(1) În cazul în care doar anumite clauze ale unui contract sînt simulate, dispozițiile prezentei secțiuni se aplică în mod corespunzător acelor clauze.

(2) În cazul în care contractul este plurilateral și doar unele părți au simulat, celelalte părți ale contractului se consideră terți în sensul prezentei secțiuni dacă nu au cunoscut simulația.

(3) Dispozițiile prezentei secțiuni se aplică în mod corespunzător și actelor juridice unilaterale destinate unei persoane determinate, care au fost simulate prin acordul dintre autorul actului și destinatar.

(4) Dispozițiile prezentei secțiuni nu se aplică căsătoriei, adopției sau altor acte juridice nepatrimoniale.

Secțiunea a 3-a

Contractul în folosul unui terț

Articolul 1096. Contractul în folosul unui terț

(1) Părțile unui contract pot conveni ca debitorul (promitentul) să efectueze prestația nu creditorului (stipulantului), ci terțului (beneficiarului), indicat sau neindicat în contract, care obține în mod nemijlocit dreptul să pretindă prestația în folosul său.

(2) Prestația poate de asemenea consta în excluderea sau limitarea răspunderii beneficiarului față de promitent sau stipulant.

(3) Nu este obligatoriu ca beneficiarul să fie determinat sau să existe la momentul stipulației. Este suficient ca el să fie determinabil și să existe la data executării contractului.

(4) Pînă la momentul informării de către beneficiar a stipulantului sau a promitentului despre acceptarea stipulației, aceasta poate fi revocată sau modificată de către stipulant. Succesorii sau creditorii stipulantului nu au dreptul de revocare sau de modificare a stipulației.

Articolul 1097. Solicitarea executării

Executarea contractului încheiat în favoarea terțului poate fi cerută atît de stipulant, cît și de beneficiar în măsura în care legea sau contractul nu dispune altfel și acest lucru este posibil prin natura prestației.

Articolul 1098. Executarea în favoarea stipulantului

În cazul revocării stipulației, al refuzului beneficiarului la dreptul conferit de stipulație, precum și în cazul în care stipulația în favoarea terțului nu are efecte față de beneficiar, stipulantul poate cere executarea prestației față de sine dacă din contract sau din natura obligației nu rezultă altfel.

Articolul 1099. Excepțiile opozabile beneficiarului

Promitentul poate opune beneficiarului excepțiile fondate pe contractul din care beneficiarul și-a obținut dreptul, dar nu și excepțiile fondate pe alte raporturi dintre promitent și stipulant.

Capitolul VII

INTERPRETAREA CONTRACTULUI

Articolul 1100. Principiile interpretării contractului

(1) Contractul trebuie interpretat pe principiile bunei-credinţe.

(2) Contractul se interpretează după intenţia comună a părţilor, fără a se limita la sensul literal al termenilor utilizaţi.

(3) Dacă una dintre părți a avut intenția ca contractul sau o clauză a sa să aibă un anumit sens și la momentul încheierii contractului cealaltă parte cunoștea sau trebuia, în mod rezonabil, să cunoască intenția primei părți, contractul se interpretează în sensul înțeles de prima parte.

(4) Cu toate acestea, contractul se interpretează potrivit sensului pe care o persoană rezonabilă îl atribuie lui:

a) dacă nu se poate determina o intenție potrivit alin. (2) sau (3); sau

b) dacă îndoiala apare în legătură cu o altă persoană care, nefiind parte la contract și nici succesor universal sau cu titlu universal ori cesionar al părții la contract, s-a bazat în mod rezonabil și cu bună-credință pe sensul aparent al contractului.

Articolul 1101. Factorii care influenţează interpretarea

contractului

La interpretarea contractului se va ţine cont de natura lui, de circumstanţele în care a fost încheiat, de interpretarea care este dată acestuia de către părţi sau care poate fi dedusă din comportamentul lor de pînă la şi de după încheierea contractului, precum şi de uzanţe.

Articolul 1102. Contradicția în cazul redactării

în mai multe limbi

(1) În cazul în care înscrisul care constată contractul este redactat în două sau mai multe limbi, iar părțile nu au prevăzut care dintre acestea are prioritate, în caz de contradicție dintre redacții, se va da prioritate redacției în limba în care contractul a fost redactat inițial.

(2) Dispozițiile art. 1107 se aplică cu prioritate față de dispozițiile alin. (1) din prezentul articol.

Articolul 1103. Interpretarea coordonată a clauzelor

Clauzele contractuale se interpretează în contextul întregului contract.

Articolul 1104. Interpretarea clauzelor şi termenilor

polisemantici

(1) Clauzele contractului se interpretează în sensul în care pot produce efecte, dar nu în sensul în care nu ar produce nici un efect.

(2) Termenii polisemantici se interpretează în sensul care corespunde mai mult naturii contractului.

Articolul 1105. Clauzele contractului şi exemplul inserat

pentru definirea acestora

Dacă părţile includ în contract un exemplu pentru facilitarea înţelegerii unor clauze, întinderea obligaţiei nu se limitează la exemplul dat.

Articolul 1106. Limitarea interpretării clauzelor contractului

Clauzele contractului se referă numai la obiectul contractului, oricît de generali ar fi termenii folosiţi în el.

Articolul 1107. Interpretarea contractului în folosul

părţii defavorizate

(1) Neclarităţile din condiţiile contractuale standard se interpretează în defavoarea părţii care le-a formulat.

(2) În caz de dubiu, contractul se interpretează în favoarea celui care a contractat obligaţia şi în defavoarea celui care a stipulat-o. În toate cazurile, contractul se interpretează în favoarea aderentului sau a consumatorului.

(3) Clauzele care au fost negociate individual au prioritate față de celelalte clauze.

T i t l u l III

CATEGORIILE DE OBLIGAŢII

Capitolul I

VÎNZAREA-CUMPĂRAREA

Secţiunea 1

Dispoziţii generale cu privire

la vînzare-cumpărare

Articolul 1108. Contractul de vînzare-cumpărare

(1) Prin contractul de vînzare-cumpărare, o parte (vînzător) se obligă să predea un bun în proprietate celeilalte părţi (cumpărător), iar aceasta se obligă să preia bunul şi să plătească preţul convenit.

(2) Vînzătorul se obligă să remită, concomitent cu predarea bunului, documentele referitoare la bun, prevăzute de lege, dacă în contractul de vînzare-cumpărare nu este prevăzut altfel.

(3) Dacă preţul nu este indicat direct în contractul de vînzare-cumpărare, părţile pot conveni asupra modului de determinare a lui.

(4) Dispozițiile prezentului capitol se aplică și vînzării-cumpărării drepturilor și altor lucruri, cum ar fi energia electrică, energia termică, gazul și apa, furnizate prin rețea, precum și conținutului digital, în măsura în care aceste dispoziții nu contravin naturii acestor drepturi sau lucruri.

Articolul 1109. Cheltuielile de vînzare a unui bun mobil

(1) Cheltuielile de predare a bunului mobil, în particular de măsurare, cîntărire şi ambalare, sînt puse în sarcina vînzătorului, iar cheltuielile de primire şi transportare a bunului din locul încheierii contractului de vînzare-cumpărare în alt loc sînt puse în sarcina cumpărătorului, dacă în contract nu este prevăzut altfel.

(2) În cazul în care contractul de vînzare-cumpărare a unui bun mobil trebuie autentificat sau dreptul de proprietate dobîndit prin contract este supus, conform legii, înregistrării într-un registru de publicitate, cumpărătorul suportă costul autentificării notariale, al înregistrării în registrul de publicitate respectiv și al transferului proprietății.

Articolul 1110. Cheltuielile de vînzare a unui bun imobil

În cazul cumpărării unui teren sau unui alt bun imobil, cheltuielile de întocmire, autentificare notarială şi de înregistrare în registrul bunurilor imobile a dreptului de proprietate dobîndit prin contractul de vînzare-cumpărare, precum şi cheltuielile de preluare a documentelor necesare, sînt puse în sarcina cumpărătorului.

Articolul 1111. Preţul

(1) Preţul bunului trebuie să fie exprimat în bani.

(2) Dacă în contractul de vînzare-cumpărare încheiat între profesioniști preţul bunului nu este determinat în mod expres sau implicit printr-o dispoziţie care permite să fie determinat, se va considera, în lipsa unor prevederi contrare, că părţile s-au referit tacit la preţul practicat în mod obişnuit în momentul încheierii contractului în domeniul de activitate respectiv pentru aceleaşi bunuri vîndute în împrejurări comparabile. În cazul în care nu există contracte similare, se va considera, în lipsa unor prevederi contrare, că părţile s-au referit în mod tacit la un preţ practicat la data predării bunurilor.

(3) Dacă preţul bunului se determină în funcţie de greutatea lui, greutatea netă este aceea care, în caz de îndoială, determină preţul.

Articolul 1112. Termenul predării bunului

(1) Vînzătorul trebuie să predea bunul:

a) la data stabilită în contract sau la data care poate fi dedusă din contract;

b) în orice moment în cursul perioadei stabilite în contract sau determinate prin referire la contract, cu excepţia cazului în care din împrejurări rezultă că alegerea datei revine cumpărătorului;

c) într-un termen rezonabil calculat de la data încheierii contractului, în celelalte cazuri.

(2) Contractul de vînzare-cumpărare se consideră încheiat cu clauze de executare strict la data stabilită dacă din contract rezultă clar că, la încălcarea acestui termen, cumpărătorul pierde interesul faţă de executarea contractului.

(3) Vînzătorul poate executa contractul cu clauze de executare strict la data stabilită, înainte de acest termen sau după el numai cu consimţămîntul cumpărătorului.

Articolul 1113. Obligaţiile vînzătorului de expediere

a bunului

(1) Dacă, în conformitate cu contractul, vînzătorul predă bunul către un transportator şi dacă bunul nu este clar individualizat, potrivit contractului, prin aplicarea unui semn distinctiv pe el, prin documentele de transport sau prin orice alt mijloc, vînzătorul trebuie să transmită cumpărătorului un aviz de expediţie care specifică bunul.

(2) Dacă este obligat să ia măsuri pentru transportul bunurilor, vînzătorul trebuie să încheie contracte necesare pentru ca transportul să fie efectuat pînă la locul prevăzut, cu vehicule adecvate circumstanţelor şi în condiţiile obişnuite pentru un astfel de transport.

(3) Dacă nu este obligat să asigure bunul pe timpul transportării, vînzătorul urmează să transmită, la cererea cumpărătorului, toată informaţia de care dispune, necesară pentru încheierea contractului de asigurare.

Articolul 1114. Riscul pieirii sau deteriorării fortuite a bunului

(1) Riscul pieirii sau deteriorării fortuite a bunului este transferat cumpărătorului în momentul în care vînzătorul şi-a executat obligaţiile contractuale privind punerea bunului la dispoziţia cumpărătorului dacă contractul nu prevede altfel.

(2) Cînd contractul de vînzare-cumpărare implică transportul bunului, iar vînzătorul nu este obligat să-l predea într-un loc determinat, riscul se transferă cumpărătorului de la remiterea bunului către primul transportator. Dacă vînzătorul este obligat să predea transportatorului bunul într-un loc determinat, riscul se transferă cumpărătorului numai după remiterea în acel loc a bunului către transportator. Dacă cumpărătorul a dat vînzătorului instrucţiuni asupra modului de transportare, iar vînzătorul s-a abătut de la ele fără motiv întemeiat, atunci el este obligat să repare prejudiciul cauzat astfel.

(3) În cazul vînzării bunului pe parcurs, riscurile sînt transferate cumpărătorului în momentul încheierii contractului dacă acesta nu prevede altfel.

(4) În cazul în care contractul este încheiat după predarea bunurilor, riscurile cunoscute vînzătorului sau a căror existenţă nu putea să nu o cunoască la încheierea contractului rămîn ale vînzătorului.

(5) În cazul vînzării bunurilor determinate generic, riscul nu trece la cumpărător anterior individualizării bunului.

Articolul 1115. Momentul executării obligaţiei de predare

a bunului

(1) Obligaţia de predare a bunului se consideră executată în momentul:

a) predării bunului către cumpărător sau către persoana indicată de el;

b) punerii bunului la dispoziţia cumpărătorului sau a persoanei indicate de el dacă bunul urmează să fie predat la locul aflării lui. Bunul se consideră pus la dispoziţia cumpărătorului dacă este individualizat prin marcare sau în alt mod şi dacă este pregătit de predare în termenul stabilit, iar cumpărătorul este informat despre aceasta potrivit clauzei contractuale.

(2) Dacă din contract nu rezultă obligaţia vînzătorului de a asigura transportarea bunului sau predarea lui la locul aflării cumpărătorului, obligaţia vînzătorului de a preda bunul se consideră executată de la data predării bunului către transportator sau oficiul poştal pentru a fi transportat la cumpărător dacă contractul nu prevede altfel.

Articolul 1116. Recepţionarea bunului

Cumpărătorul este obligat să efectueze acţiuni care, în conformitate cu uzanţele, sînt necesare din partea lui pentru garantarea predării şi primirii bunului dacă legea sau contractul nu prevede altfel.

Articolul 1117. Viciile materiale ale bunului

(1) Vînzătorul este obligat să predea bunul fără vicii materiale.

(2) Este fără vicii materiale bunul care, la transferarea riscurilor, are caracteristicile convenite. Îndeosebi se consideră convenite caracteristicile:

a) care corespund descrierii date de vînzător și, după caz, pe care le are bunul prezentat de către vînzător cumpărătorului drept mostră sau model;

b) corespunzătoare scopului special pentru care cumpărătorul solicită bunul, care, fiind aduse la cunoștința vînzătorului la încheierea contractului, au fost acceptate de către vînzător.

(3) În cazul în care nu s-a convenit asupra caracteristicilor, bunul nu are vicii dacă:

1) corespunde destinației stabilite în contract;

2) corespunde utilizării obișnuite și prezintă caracteristici care există în mod obișnuit la bunuri de același fel și pe care cumpărătorul le poate aștepta ținînd cont de felul bunului. La aceste caracteristici se includ și cele pe care cumpărătorul le poate aștepta conform declarațiilor publice privind caracteristicile specifice ale bunului făcute de vînzător, producător sau reprezentantul acestuia, îndeosebi prin publicitate sau etichetare, cu excepția cazului în care vînzătorul demonstrează că:

a) nu era sau nu ar fi putut, în mod rezonabil, să cunoască declarația în cauză;

b) declarația a fost rectificată înainte de încheierea contractului; sau

c) decizia de achiziționare a bunului nu ar fi putut fi influențată de declarație.

(4) Există vicii materiale și atunci cînd asamblarea convenită contractual a fost realizată defectuos de către vînzător sau de către ajutoarele lui, precum și atunci cînd bunul trebuie asamblat de cumpărător și acesta îl asamblează defectuos din cauza indicațiilor de asamblare eronate.

(5) Există viciu material și în cazul în care vînzătorul predă numai o parte a bunului, un alt bun, bunul într-o cantitate mai mică decît cea convenită sau cînd este viciată numai o parte a bunului.

(6) Există viciu material și în cazul în care nu sînt respectate obligațiile vînzătorului privind asortimentul bunurilor, garnitura de bunuri și ambalajul lor.

(7) Dispozițiile alin. (3) nu se aplică în cazul vînzării silite.

Articolul 1118. Cantitatea bunurilor

(1) Vînzătorul este obligat să transmită bunul în cantitatea stabilită în contractul de vînzare-cumpărare.

(2) Cumpărătorul este în drept să refuze recepționarea bunului dacă vînzătorul predă o cantitate mai mică decît cea prevăzută în contract. În cazul în care acceptă primirea bunului în cantitate mai mică, cumpărătorul plătește proporțional prețul contractual.

(3) Dacă vînzătorul predă o cantitate mai mare decît cea prevăzută în contract, cumpărătorul este în drept să preia bunul într-o astfel de cantitate, fiind obligat să plătească proporțional prețul stabilit în contract, sau să preia numai cantitatea prevăzută în contract, iar surplusul să-l restituie din contul vînzătorului.

Articolul 1119. Asortimentul bunurilor

(1) Vînzătorul este obligat să transmită bunul în asortimentul (corelația după modele, varietăți, măsuri, culori sau alte particularități) stipulat în contract, iar în lipsa unei asemenea stipulări, în asortimentul ce corespunde necesităților cumpărătorului, dacă vînzătorul le cunoștea la data încheierii contractului, sau să refuze executarea contractului.

(2) Vînzătorul este obligat să transmită cumpărătorului bunurile conform contractului de vînzare-cumpărare în completivitatea asortimentului.

(3) Dacă completivitatea asortimentului de bunuri nu este stabilită, vînzătorul este obligat să transmită cumpărătorului bunuri în completivitatea determinată de uzanțele circuitului de afaceri sau de alte cerințe înaintate tradițional.

Articolul 1120. Garnitura de bunuri

(1) Dacă vînzătorul este obligat să transmită cumpărătorului o garnitură de bunuri completă, obligația se consideră executată la data predării tuturor obiectelor din garnitură.

(2) În cazul în care în contract nu se stipulează transmiterea unei anumite garnituri de bunuri, iar din esența contractului nu rezultă altfel, vînzătorul este obligat să predea concomitent toate obiectele incluse în garnitură.

Articolul 1121. Ambalajul

Vînzătorul este obligat să predea cumpărătorului bunul ambalat sau împachetat în modul obișnuit pentru bunurile de acest tip sau, în lipsa unui mod obișnuit, într-o manieră adecvată pentru a le conserva și proteja în condiții de păstrare și transportare obișnuite pentru bunurile de acest tip.

Articolul 1122. Vicii juridice

(1) Vînzătorul este obligat să predea bunul fără vicii juridice.

(2) Este fără vicii juridice bunul care, la transferarea riscurilor, este liber de drepturile sau pretențiile întemeiate ale terților asupra lui.

(3) Se asimilează viciului juridic situația în care în registrul de publicitate corespunzător bunului există o înregistrare, înregistrare provizorie sau notare pasibilă rectificării conform art. 439 sau 442. Vînzătorul este obligat să asigure radierea acestora din registrul de publicitate, pe cheltuiala sa.

(4) Bunul se consideră liber de vicii juridice dacă este liber de drepturile sau pretențiile întemeiate ale terților bazate pe dreptul asupra obiectului proprietății intelectuale pe care, la momentul încheierii contractului, vînzătorul le cunoștea sau trebuia să le cunoască.

(5) Cu toate acestea, vînzătorul nu răspunde în temeiul alin. (2) dacă dreptul terțului este încălcat pe motiv că vînzătorul a respectat schițele, desenele tehnice, formulele sau alte asemenea specificații furnizate de către cumpărător.

Articolul 1123. Limitele drepturilor cumpărătorului

rezultate din existența viciului

(1) Cumpărătorul își poate exercita drepturile rezultate din existența viciului dacă demonstrează că viciul a existat la momentul trecerii riscului, chiar dacă este descoperit mai tîrziu.

(2) Drepturile cumpărătorului rezultate din existența viciului sînt excluse dacă vînzătorul demonstrează că, la momentul încheierii contractului, cumpărătorul cunoștea sau trebuia să cunoască aceste vicii.

(3) Cumpărătorul pierde drepturile rezultate din existența viciului dacă a omis să notifice vînzătorul despre descoperirea viciului în termenul de notificare prevăzut la art. 1125, cu respectarea termenului de descoperire a viciilor prevăzut la art. 1126.

(4) Înaintarea față de vînzător a unei acțiuni întemeiate pe existența viciului produce aceleași efecte ca și notificarea viciului, din momentul în care vînzătorul a cunoscut sau trebuia să cunoască despre acțiune.

(5) Dacă viciul rezultă din împrejurări pe care vînzătorul le-a cunoscut sau trebuia să le cunoască, dar pe care nu le-a dezvăluit cumpărătorului la momentul încheierii contractului, vînzătorul nu poate invoca:

a) faptul că cumpărătorul din culpă gravă nu a cunoscut viciul;

b) dispozițiile art. 1124, 1125 și 1126;

c) clauza prin care se exclud sau se limitează drepturile prevăzute de lege ale cumpărătorului rezultate din existența viciului.

Articolul 1124. Obligația de verificare a existenței

viciului material

(1) Cumpărătorul trebuie să verifice, personal sau printr-un terț, bunul în cel mai

scurt timp permis de împrejurări. Nerespectarea acestei cerințe decade cumpărătorul din dreptul de a invoca viciul în condițiile art. 907, completat cu dispozițiile art. 1125.

(2) Dacă contractul implică transportarea bunului, verificarea poate fi amînată pînă la momentul sosirii bunului la destinație.

(3) Dacă bunul este redirecționat în tranzit sau este reexpediat de către cumpărător înainte ca el să fi avut posibilitatea rezonabilă de a-l verifica, iar la momentul încheierii contractului vînzătorul a cunoscut sau trebuia să cunoască posibilitatea unei asemenea redirecționări sau reexpedieri, verificarea poate fi amînată pînă la momentul sosirii bunului la noua destinație.

(4) Dispozițiile prezentului articol nu se aplică în cazul contractului de vînzare-cumpărare a bunului pentru consum.

Articolul 1125. Notificarea viciului

(1) În cazul contractului încheiat între profesioniști, cumpărătorul trebuie să notifice vînzătorul despre viciu conform art. 907. În notificare, cumpărătorul trebuie să descrie detaliat viciul.

(2) În toate celelalte contracte, cumpărătorul trebuie să notifice vînzătorul despre viciu în termen de 2 luni de la data descoperirii.

Articolul 1126. Termenul de descoperire a viciilor

(1) Cumpărătorul pierde drepturile rezultate din existența viciului dacă nu notifică vînzătorul despre acel viciu înainte de expirarea termenului:

a) de 3 ani, în cazul viciilor juridice;

b) de 5 ani, în cazul viciilor materiale ale unei construcții sau ale materialelor folosite la executarea unei lucrări de construcții;

c) de 2 ani, în cazul viciilor materiale, altele decît cele prevăzute la lit. b).

(2) Termenele prevăzute la alin. (1) încep să curgă din data în care bunul a intrat în posesia cumpărătorului. În cazul în care dreptul de proprietate se dobîndește, conform legii, prin înregistrare într-un registru de publicitate, se prezumă că cumpărătorul a intrat în posesia bunului în momentul înregistrării dreptului în folosul său.

(3) În cazul în care cumpărătorul a intrat în posesia bunului înainte de încheierea contractului, termenele prevăzute la alin. (1) încep să curgă din data încheierii contractului.

(4) Dacă viciul material este remediat, termenul respectiv prevăzut la alin. (1) este prelungit cu termenul în interiorul căruia cumpărătorul nu poate folosi bunul din cauza acelui viciu.

Articolul 1127. Termenul de prescripție extinctivă

Prescripția dreptului la acțiune de exercitare a unui drept al cumpărătorului rezultat din existența viciului începe să curgă din data cînd cumpărătorul a descoperit sau trebuia să descopere viciul.

Articolul 1128. Drepturile cumpărătorului rezultate

din existența viciului

(1) Dacă descoperă existența viciului bunului vîndut, cumpărătorul poate exercita drepturile creditorului în caz de neexecutare a obligației, în condițiile art. 901-946.

(2) În particular, în temeiul dreptului de a cere executarea în natură a obligației, cumpărătorul poate solicita vînzătorului, la alegerea sa, înlăturarea viciului sau înlocuirea bunului vîndut cu un bun de același fel, însă lipsit de vicii.

(3) Cumpărătorul poate cere înlocuirea bunului viciat doar atît timp cît are dreptul la rezoluțiune.

Articolul 1129. Obligaţia vînzătorului în cazul evicţiunii

(1) Dacă un terţ, în temeiul dreptului său asupra unui bun apărut înainte de încheierea contractului de vînzare-cumpărare, intentează o acţiune de evicţiune împotriva cumpărătorului, acesta din urmă este obligat să atragă în proces vînzătorul şi poate opune terţului toate excepţiile care le-ar fi putut opune vînzătorul.

(2) Neatragerea vînzătorului în proces îl eliberează pe acesta de răspundere faţă de cumpărător dacă va dovedi că atragerea sa ar fi prevenit evicţiunea cumpărătorului.

Articolul 1130. Garanția comercială

(1) În cazul în care vînzătorul, producătorul sau un terț garantează caracteristicile unui bun (garanția comercială), cumpărătorul beneficiază, fără a aduce atingere drepturilor prevăzute de lege, de drepturile din garanția comercială în condițiile indicate în declarația de garanție și în publicitatea respectivă față de cel care a acordat garanția.

(2) Indiferent dacă declarația de garanție este făcută în contract sau sub forma unui act unilateral, cel care garantează este obligat în temeiul garanției comerciale față de primul cumpărător și, în caz de declarație unilaterală, poartă această obligație fără a fi necesar ca cumpărătorul să o accepte prin contrasemnătură sau în altă formă. Orice stipulație contrară din declarația de garanție sau din publicitatea asociată acesteia este nulă.

(3) Pe durata termenului de garanție comercială, cel care garantează este obligat în temeiul garanției comerciale și față de fiecare proprietar ulterior al bunului fără a fi necesar ca acesta din urmă să o accepte.

(4) Dacă garanția comercială nu prevede altfel:

a) obligațiile celui care garantează se nasc dacă, în orice moment în interiorul termenului de garanție comercială, bunul nu corespunde utilizării obișnuite sau nu prezintă

caracteristici care există în mod obișnuit la bunuri de acest fel și pe care un cumpărător le poate aștepta ținînd cont de felul bunului (defecțiune);

b) obligațiile celui care garantează se nasc indiferent dacă cel care invocă garanția comercială a cunoscut sau trebuia să cunoască existența defecțiunii;

c) obligațiile celui care garantează se nasc indiferent dacă defecțiunea a apărut ca urmare a unei cauze existente la data trecerii riscurilor sau după această dată;

d) cel care garantează nu este obligat prin garanția comercială pentru o anumită defecțiune dacă ea a apărut din cauza folosirii sau păstrării necorespunzătoare a bunului ori din cauza unui eveniment în afara controlului uneia dintre părți;

e) cel care garantează este obligat, dacă sînt întrunite condițiile garanției comerciale, să repare sau să înlocuiască bunurile;

f) toate costurile necesare pentru exercitarea drepturilor și executarea obligațiilor rezultate din garanția comercială urmează a fi suportate de către cel ce garantează.

(5) Termenul garanției comerciale începe să curgă din momentul predării bunului de către vînzător, dacă declarația de garanție nu prevede altfel.

(6) Garanția comercială este aplicabilă, pe durata termenului de garanție stabilit pentru bunurile principale, și asupra accesoriilor, dacă declarația de garanție nu prevede altfel.

(7) Dacă defecțiunea a fost remediată conform garanției comerciale, termenul ei este prelungit cu termenul în interiorul căruia beneficiarul garanției nu poate folosi bunul din cauza acelei defecțiuni.

(8) Cumpărătorul poate exercita succesiv sau simultan atît drepturile acordate de lege în caz de viciu material, cît și drepturile rezultate din garanția comercială.

Articolul 1131. Dreptul de regres față de vînzătorii

profesioniști anteriori din lanțul de

distribuție a bunului pentru consum

(1) Dacă, în cazul contractului de vînzare-cumpărare a bunului pentru consum, consumatorul a exercitat față de vînzător drepturile sale rezultate din existența unui viciu material sau drepturile acordate de garanția comercială rezultate din existența unei defecțiuni, vînzătorul are dreptul la repararea prejudiciului de la profesionistul de la care a cumpărat bunul.

(2) Vînzătorul nu are dreptul la despăgubire în temeiul alin. (1):

a) dacă viciul material sau defecțiunea ține de împrejurări despre care el a cunoscut sau trebuia să cunoască; sau

b) dacă viciul material sau defecțiunea constă în necorespunderea bunului unei caracteristici sau garanții comerciale pe care și-a asumat-o doar vînzătorul, dar nu și profesionistul de la care a cumpărat bunul.

(3) Dispozițiile prezentului articol se aplică în mod corespunzător regresului exercitat în cadrul contractelor de vînzare-cumpărare anterioare din cadrul lanțului de contracte încheiate între profesioniști.

(4) Orice clauză contrară dispozițiilor prezentului articol în detrimentul vînzătorului este nulă.

Articolul 1132. Termenul de valabilitate a bunului

(1) Prin lege, standarde şi alte dispoziţii obligatorii pot fi stabilite termene de valabilitate a calităţii bunului, după a căror expirare bunul este considerat nesusceptibil de utilizare (termen de valabilitate).

(2) Vînzătorul este obligat să transmită bunul în a cărui privinţă este stabilit un termen de valabilitate astfel încît cumpărătorul să îl poată utiliza la destinaţie pînă la expirarea acestui termen.

Articolul 1133. Obligaţia de conservare a bunului vîndut

(1) Cînd cumpărătorul întîrzie să preia bunul predat sau nu plăteşte preţul, în cazul în care plata preţului şi predarea trebuie să se facă simultan, vînzătorul, dacă are bunul în posesiune sau sub control, trebuie să ia măsuri rezonabile, în funcţie de împrejurări, pentru a le conserva. El este îndreptăţit să le reţină pînă ce va obţine de la cumpărător plata cheltuielilor sale rezonabile.

(2) În cazul în care a primit bunul, însă, în mod îndreptăţit, doreşte să-l restituie, cumpărătorul este obligat să ia măsurile corespunzătoare pentru conservarea lui. El poate reţine bunul pînă în momentul în care vînzătorul îi plăteşte cheltuielile rezonabile.

(3) Partea care este obligată să ia măsuri pentru conservarea bunului îl poate depozita, pe cheltuiala celeilalte părţi, în depozitul unui terţ dacă nu vor rezulta costuri disproporţionate.

(4) Partea obligată să ia măsuri de conservare a bunului are drept de retenţie asupra lui pînă cînd i se va plăti o recompensă pentru păstrare.

Articolul 1134. Dreptul de înstrăinare a bunului

(1) Partea obligată să conserveze bunul este în drept să-l vîndă la un preţ convenabil, în cazul în care cealaltă parte tergiversează exagerat preluarea lui sau plata cheltuielilor de conservare, dacă a înştiinţat cealaltă parte despre intenţia de a vinde.

(2) Dacă bunul este pasibil de pieire sau de alterare (deteriorare) rapidă şi dacă conservarea lui ar genera cheltuieli disproporţionate, partea obligată să-l conserveze îl poate vinde.

(3) Partea care a vîndut bunul remite celeilalte părţi suma încasată avînd dreptul de a reţine cheltuielile rezonabile de conservare şi vînzare.

Articolul 1135. Aplicarea dispozițiilor privind viciile

în cazul altor contracte translative

de proprietate cu titlu oneros

Dispozițiile art. 1117-1134 se aplică în mod corespunzător și în cazul altor contracte prin care o parte este obligată să transmită dreptul de proprietate asupra unui bun în schimbul unei contraprestații, dacă din lege, contract sau natura obligației nu rezultă altfel.

Secţiunea a 2-a

Răscumpărarea

Articolul 1136. Dispoziţii generale cu privire la răscumpărare

Dacă în contractul de vînzare-cumpărare vînzătorul şi-a rezervat dreptul de răscumpărare, aceasta se face prin declaraţia vînzătorului faţă de cumpărător că va exercita dreptul de răscumpărare. Declaraţia nu necesită forma stabilită pentru contractul de vînzare-cumpărare.

Articolul 1137. Soarta accesoriilor

Revînzătorul este obligat să predea celui care exercită dreptul de răscumpărare bunul împreună cu accesoriile lui.

Articolul 1138. Preţul de răscumpărare

Răscumpărarea se efectuează la preţul de vînzare. Revînzătorul este în drept să ceară compensarea cheltuielilor aferente bunului cumpărat pînă la răscumpărare, în cuantum egal cu creşterea valorii bunului datorită acestor cheltuieli. Dacă bunul pe care trebuie să îl restituie a fost dotat cu un accesoriu, cumpărătorul îl poate reţine dacă nu dăunează bunului.

Articolul 1139. Repararea prejudiciului cauzat

pînă la răscumpărare

(1) Dacă, înaintea exercitării dreptului de răscumpărare, obiectul cumpărat a suferit o înrăutăţire, a pierit sau nu poate fi restituit din alt motiv, persoana care deţine obiectul răspunde pentru prejudiciu.

(2) Dacă obiectul nu s-a depreciat din vina celui de la care se răscumpără sau dacă a suferit o modificare neînsemnată, răscumpărătorul nu poate cere reducerea preţului de cumpărare.

Articolul 1140. Efectele dispunerii de bun pînă

la răscumpărare

Dacă, pînă la exercitarea dreptului de răscumpărare, a dispus de obiectul contractului, cumpărătorul este obligat să înlăture drepturile terţilor asupra bunului. Se consideră că revînzătorul a dispus de bun şi în cazul în care bunul a fost înstrăinat în cadrul procedurii de executare silită sau a fost înstrăinat de către administratorul procesului de insolvabilitate.

Articolul 1141. Termenul de răscumpărare

Răscumpărarea poate fi exercitată doar în termenul stipulat în contract, care nu poate fi mai mare de 10 ani pentru terenuri şi de 5 ani pentru alte bunuri. Aceste termene nu pot fi prelungite.

Secţiunea a 3-a

Opţiunea

Articolul 1142. Opţiunea

Părţile pot conveni asupra dreptului unilateral al cumpărătorului de a achiziţiona un bun pînă la un anumit moment (opţiunea de cumpărare) sau asupra dreptului vînzătorului de a vinde în aceleaşi condiţii un bun cumpărătorului (opţiunea de vînzare). În privința contractelor de opțiune se aplică dispozițiile privind opțiunea de a contracta.

Secţiunea a 4-a

Dreptul de preemţiune

Articolul 1143. Dreptul de preemțiune

(1) Dacă proprietarul unui bun (persoană obligată) a acordat un drept de preemțiune prin contract sau este obligat prin lege să respecte un drept de preemțiune al unei alte persoane (titular al dreptului de preemțiune) și dorește să vîndă sau a vîndut acel bun unui terț, titularul dreptului de preemțiune este îndreptățit să cumpere cu prioritate bunul în condițiile de vînzare oferite terțului.

(2) Titularul dreptului de preemțiune poate renunța la el. În acest caz, se aplică dispozițiile legale privind remiterea de datorie.

Articolul 1144. Cumpărarea în baza dreptului de preemțiune

(1) Titularul dreptului de preemțiune cu privire la un bun îl poate exercita în cazul în care persoana obligată îi face o ofertă de vînzare a bunului sau, în lipsa ofertei, dacă persoana obligată încheie cu un terț un contract de vînzare-cumpărare cu privire la acel bun.

(2) În cazul în care de același drept de preemțiune beneficiază cîteva persoane împreună, acest drept poate fi exercitat numai în comun dacă legea sau contractul nu prevede altfel.

(3) Dreptul de preemțiune nu este transmisibil și nu trece prin succesiune dacă legea sau contractul dintre persoana obligată și titularul dreptului de preemțiune nu prevede altfel.

Articolul 1145. Obligația de informare

(1) Persoana obligată trebuie să comunice titularului dreptului de preemțiune oferta completă de vînzare a bunului.

(2) Dacă contractul de vînzare-cumpărare a fost încheiat cu un terț, persoana obligată trebuie să îi remită neîntîrziat titularului dreptului de preemțiune un exemplar al contractului. Obligația de remitere poate fi executată și de terț.

Articolul 1146. Exercitarea dreptului de preemțiune

(1) Dreptul de preemțiune se exercită pe calea unei declarații adresate persoanei obligate. Pentru validitatea declarației nu este necesară respectarea formei stabilite de lege față de contractul de vînzare-cumpărare.

(2) După primirea de către titularul dreptului de preemțiune a ofertei conform art. 1145 alin. (1) sau a exemplarului contractului conform art. 1145 alin. (2), dreptul de preemțiune poate fi exercitat în termen de o lună în cazul bunurilor imobile și în termen de 10 zile în cazul altor bunuri.

În cazul în care dreptul de preemțiune este instituit de lege, orice clauză prin care se modifică termenul de exercitare a dreptului de preemțiune este nulă.

(3) În cazul în care dreptul de preemțiune este exercitat ca urmare a comunicării ofertei conform art. 1145 alin. (1), declarația de exercitare se consideră acceptare a ofertei de vînzare. Dacă pentru validitatea contractului de vînzare-cumpărare legea cere respectarea unei anumite forme, persoana obligată și titularul dreptului de preemțiune sînt obligați unul față de altul să încheie contractul în acea formă. În caz de neexecutare nejustificată a acestei obligații de către una dintre părți, cealaltă parte poate cere instanței de judecată să pronunțe o hotărîre judecătorească care să țină loc de contract.

(4) În cazul în care dreptul de preemțiune este exercitat după încheierea contractului de vînzare-cumpărare dintre persoana obligată și terț, atunci între persoana obligată și titularul dreptului de preemțiune se consideră încheiat un contract de vînzare-cumpărare în condițiile stabilite de persoana obligată și de terț. Cu toate acestea, vînzătorul răspunde față de terțul de bună-credință pentru viciul juridic ce rezultă din exercitarea preemțiunii.

(5) În cazul în care persoana obligată sau terțul nu recunosc efectul dispozițiilor alin. (4), titularul dreptului de preemțiune poate cere instanței de judecată să pronunțe o hotărîre de constatare a încheierii contractului conform alin. (4) și de dobîndire de către titular a drepturilor și a obligațiilor de cumpărător. Dreptul la acțiunea prevăzută de prezentul alineat sau de alin. (3) se prescrie în termen de 6 luni.

Articolul 1147. Condițiile speciale ale vînzării

(1) Dacă terțul a cumpărat bunul care face obiectul dreptului de preemțiune împreună cu alte bunuri contra unui preț total, titularul dreptului de preemțiune trebuie să plătească o parte proporțională din prețul total. Persoana obligată poate cere ca dreptul de preemțiune să se extindă asupra tuturor bunurilor care nu pot fi separate fără a-l dezavantaja.

(2) Dacă terțului i s-a amînat achitarea prețului de cumpărare, titularul dreptului de preemțiune poate beneficia de o amînare dacă oferă o garanție a plății sumei amînate.

(3) Garanția poate consta în constituirea unui drept de gaj sau ipotecă de rangul întîi asupra bunului care face obiectul contractului de vînzare-cumpărare ori rezerva proprietății în folosul persoanei obligate pînă la plata sumei care beneficiază de amînare.

Articolul 1148. Concursul dintre titularii dreptului

de preemțiune

În cazul în care mai mulți titulari și-au exercitat preemțiunea asupra aceluiași bun, contractul de vînzare-cumpărare se consideră încheiat:

a) cu titularul dreptului legal de preemțiune, atunci cînd se află în concurs cu titulari ai unor drepturi convenționale de preemțiune;

b) cu titularul dreptului legal de preemțiune ales de vînzător, atunci cînd se află în concurs cu alți titulari ai unor drepturi legale de preemțiune;

c) dacă bunul este imobil sau este un alt bun asupra căruia dreptul de proprietate se dobîndește, conform legii, prin înregistrare într-un registru de publicitate, cu titularul dreptului convențional de preemțiune care a fost mai întîi înregistrat în registrul respectiv, atunci cînd acesta se află în concurs cu alți titulari ai unor drepturi convenționale de preemțiune;

d) dacă bunul este altul decît cel prevăzut la lit. c), cu titularul dreptului convențional de preemțiune avînd data certă cea mai veche, atunci cînd acesta se află în concurs cu alți titulari ai unor drepturi convenționale de preemțiune.

Articolul 1149. Inopozabilitatea clauzei de neaplicare

a dreptului de preemțiune

Clauza convenită între persoana obligată și terț potrivit căreia contractul de vînzare-cumpărare este condiționat de neexercitarea dreptului de preemțiune sau potrivit căreia persoana obligată își rezervă dreptul de a rezolvi contractul la exercitarea dreptului de preemțiune nu este opozabilă titularului dreptului de preemțiune.

Articolul 1150. Executarea obligaţiilor suplimentare

(1) Dacă terţul şi-a asumat, conform contractului de vînzare-cumpărare, o obligaţie suplimentară pe care titularul dreptului de preemţiune nu poate să o execute, ultimul va fi obligat să plătească valoarea obligaţiei suplimentare.

(2) Dacă evaluarea bănească a obligaţiei suplimentare este imposibilă, nu se admite exercitarea dreptului de preemţiune. Clauza obligației suplimentare nu este opozabilă titularului dreptului de preemțiune dacă contractul s-ar fi încheiat cu terțul chiar și în lipsa acelei clauze.

Secţiunea a 5-a

Cumpărarea de probă sau la vedere

Articolul 1151. Încheierea contractului de vînzare-cumpărare

de probă sau la vedere

(1) În cazul cumpărării de probă sau la vedere, consimţirea asupra obiectului cumpărat este la libera alegere a cumpărătorului. În caz de dubii, cumpărarea se consideră încheiată sub condiţia suspensivă a consimţirii.

(2) Vînzătorul este obligat să permită cumpărătorului să verifice obiectul.

(3) Pînă la realizarea condiţiei prevăzute la alin.(1), cumpărătorul răspunde de păstrarea obiectului.

Articolul 1152. Termenul de consimţire

(1) Consimţirea pentru un obiect cumpărat de probă sau la vedere poate fi declarată doar în termenul convenit, iar dacă acesta nu a fost stabilit, pînă la trecerea unui termen rezonabil stabilit de vînzător.

(2) În cazul în care obiectul a fost dat cumpărătorului de probă sau la vedere şi a expirat termenul stabilit sau, dacă nu a fost stabilit, termenul suficient pentru aprecierea calităţilor obiectului, tăcerea cumpărătorului se consideră consimţire.

Secţiunea a 6-a

Vînzarea drepturilor litigioase

Articolul 1153. Dreptul litigious

Un drept este litigios în cazul în care este incert, contestat sau contestabil de debitor sau în cazul în care a fost intentată o acţiune ori se poate prezuma că acţiunea va fi necesară.

Articolul 1154. Interdicţia de a dobîndi drepturi litigioase

Judecătorii, avocaţii, notarii, procurorii şi executorii judecătoreşti nu pot dobîndi drepturi litigioase sub sancţiunea nulităţii absolute.

Articolul 1155. Dreptul debitorului de a se elibera

(1) În cazul în care un drept litigios a fost vîndut, cel de la care se reclamă este eliberat dacă plăteşte cumpărătorului preţul vînzării, cheltuielile de vînzare şi dobînda

pentru preţ şi pentru cheltuielile de vînzare calculată de la data cînd preţul şi cheltuielile au fost plătite.

(2) Dreptul stipulat la alin.(1) nu poate fi exercitat în cazul în care vînzarea este făcută faţă de un creditor pentru a i se plăti ceea ce i se datorează, faţă de un coproprietar sau faţă de un moştenitor al bunului care este obiectul dreptului litigios şi nici în relaţiile dintre profesioniști. De asemenea, nu poate fi exercitat dreptul dacă există o hotărîre judecătorească prin care se confirmă dreptul litigios sau dacă acest drept a fost stabilit şi litigiul este pregătit pentru a fi judecat.

Secţiunea a 7-a

Vînzarea-cumpărarea de bunuri pentru consum

Articolul 1156. Domeniul de aplicare

(1) Dispozițiile prezentei secțiuni se aplică ori de cîte ori un consumator cumpără de la un profesionist un bun mobil corporal.

(2) Dispozițiile prezentei secțiuni nu se aplică în cazul:

a) bunurilor vîndute prin executare silită sau altfel, prin autoritatea legii;

b) contractelor de furnizare a serviciului public de alimentare cu apă și de canalizare, contractelor de furnizare a gazelor naturale, contractelor de furnizare a energiei electrice, atunci cînd acestea nu sînt puse în vînzare într-un volum limitat sau într-o cantitate prestabilită, nici contractelor de furnizare a energiei termice și celor de furnizare a conținutului digital care nu este livrat pe un suport material.

(3) Dispozițiile prezentei secțiuni se aplică în mod corespunzător și în cazul altor contracte prin care un profesionist este obligat să transmită consumatorului dreptul de proprietate asupra unui bun mobil corporal în schimbul unei contraprestații, dacă din lege, contract sau natura obligației nu rezultă altfel.

(4) Orice clauză contrară dispozițiilor prezentei secțiuni în detrimentul consumatorului este lovită de nulitate absolută.

Articolul 1157. Momentul existenței viciului și inversarea

sarcinii probațiunii

(1) Prin derogare de la dispozițiile art. 1123 alin. (1), consumatorul își poate exercita drepturile rezultate din existența viciului dacă demonstrează că viciul a existat la momentul cînd a intrat în posesia bunului, indiferent de momentul trecerii riscurilor și chiar dacă viciul este descoperit mai tîrziu.

(2) Dacă consumatorul, în termen de 6 luni de la intrarea în posesia bunului, descoperă un viciu, se prezumă că bunul a fost viciat în momentul intrării în posesie a bunului, cu excepția cazului în care prezumția nu este compatibilă cu felul bunului sau al viciului.

Articolul 1158. Predarea bunului către consumator

și rezoluțiunea

(1) Cu excepția cazului în care părțile au convenit altfel cu privire la momentul predării, profesionistul trebuie să predea bunul transferînd posesia sau controlul asupra bunului către consumator, fără întîrzieri nejustificate și, în orice caz, în decurs de cel mult 30 de zile de la încheierea contractului.

(2) În cazul în care profesionistul nu și-a îndeplinit obligația de a preda bunul în momentul convenit cu consumatorul sau în termenul stabilit la alin. (1), consumatorul poate solicita să efectueze predarea într-un termen suplimentar corespunzător circumstanțelor. Se prezumă corespunzător un termen de cel puțin 15 zile. În cazul în care profesionistul nu predă bunul în termenul suplimentar, consumatorul are dreptul la rezoluțiunea vînzării-cumpărării.

(3) Prin derogare de la dispozițiile alin. (2), consumatorul are dreptul la rezoluțiunea vînzării-cumpărării, fără acordarea unui termen suplimentar, pentru faptul că profesionistul nu și-a îndeplinit obligația de a preda bunul în momentul convenit cu consumatorul sau în termenul stabilit la alin. (1), în unul din următoarele cazuri:

a) profesionistul a refuzat, printr-o declarație lipsită de echivoc, să predea bunul;

b) predarea în termenul convenit este esențială avînd în vedere toate circumstanțele care însoțesc încheierea contractului;

c) consumatorul a informat profesionistul, înainte de încheierea contractului, că predarea la o dată precisă sau cel tîrziu la o dată determinată este esențială.

(4) În cazul rezoluțiunii vînzării-cumpărării, profesionistul trebuie să restituie consumatorului toate sumele plătite în temeiul contractului în termenul indicat la art. 863 alin. (2).

(5) În plus față de rezoluțiunea vînzării-cumpărării în conformitate cu dispozițiile prezentului articol, consumatorul poate recurge la alte mijloace juridice de apărare a drepturilor sale prevăzute de lege sau contract.

Articolul 1159. Trecerea riscului

(1) În cazul contractelor în care profesionistul expediază bunul către consumator, riscul de pieire, inclusiv pierdere, sau de deteriorare fortuită a bunului trece la consumator în momentul în care acesta sau terțul desemnat de el, altul decît transportatorul, intră în posesia bunului sau obține controlul asupra bunului. Se consideră că consumatorul a dobîndit posesia bunului în momentul în care acesta sau terțul desemnat de el, altul decît transportatorul, l-a primit. Se consideră că consumatorul are controlul asupra bunului în cazul în care acesta sau terțul desemnat de el, altul decît transportatorul, are acces la bun pentru a-l utiliza ca un proprietar sau îl poate revinde.

(2) Cu toate acestea, riscul este transferat consumatorului în momentul predării

bunului către transportator, dacă transportatorul a fost însărcinat de către consumator să transporte bunul, iar această opțiune nu a fost oferită de către profesionist, fără a aduce atingere drepturilor consumatorului față de transportator.

(3) În cazul restituirii bunului ca urmare a exercitării de către consumator a unui drept de revocare a contractului acordat de lege, riscul de pieire, inclusiv pierdere, sau de deteriorare fortuită a bunului trece la profesionist în momentul în care acesta sau terțul desemnat de el, altul decît transportatorul, intră în posesia bunului.

Articolul 1160. Dispoziții speciale pentru garanțiile

comerciale

(1) În cazul vînzării-cumpărării de bunuri pentru consum, garanția comercială în sensul art. 1130 trebuie să fie formulată simplu și inteligibil. Garanția comercială trebuie să conțină:

a) trimiterea la drepturile legale ale consumatorului și la faptul că acestea nu vor fi limitate prin garanția comercială;

b) toate mențiunile necesare pentru a se putea beneficia de garanția comercială, îndeosebi durata și aplicabilitatea în spațiu a protecției prin garanția comercială; numele sau denumirea și adresa celui care acordă garanție; numele sau denumirea și adresa persoanei care trebuie să fie notificată despre defecțiune și procedura de notificare.

(2) Consumatorul poate cere ca să-i fie pusă la dispoziție declarația de garanție în formă textuală pe un suport durabil.

(3) Efectul obligației de garanție nu este lezat dacă nu este îndeplinită una dintre cerințele menționate la alin. (1) și (2).

(4) Orice stipulație conform căreia garanția comercială este condiționată de îndeplinirea de către consumator a oricărei formalități, așa ca înregistrarea sau notificarea cumpărării, este nulă.

(5) Stipulația conform căreia garanția comercială se limitează doar la anumite părți ale bunului produce efecte doar dacă este prevăzută clar în declarația de garanție.

(6) Stipulația conform căreia se exclude sau se limitează obligația celui ce garantează în temeiul garanției comerciale în caz de defecțiune a bunului ca urmare a încălcării condițiilor de întreținere prevăzute de instrucțiuni produce efecte doar dacă excluderea sau limitarea este prevăzută clar în declarația de garanție.

(7) Dacă consumatorul înaintează pretenții în interiorul termenului de garanție comercială, celui care garantează îi revine sarcina să demonstreze că:

a) bunul corespundea caracteristicilor stabilite în declarația de garanție sau în publicitatea respectivă; și

b) defecțiunea bunului a avut loc din cauza folosirii sau păstrării lui

necorespunzătoare, din cauza unui eveniment în afara controlului uneia dintre părți sau dintr-o altă cauză care nu este imputabilă celui care a garantat.

Articolul 1161. Oferta publică a bunurilor

Expunerea bunului cu etichete în vitrină, punerea la dispoziţie a meniului, publicitatea bunului, descrierea lui în cataloage şi alte propuneri adresate unui cerc nedeterminat de persoane se consideră ofertă publică pentru încheierea unui contract de vînzare-cumpărare de bunuri pentru consum, indiferent dacă se indică preţul bunului şi alte clauze esenţiale pentru încheierea contractului.

Articolul 1162. Vînzarea bunului cu utilizarea aparatelor

automate

(1) Dacă la vînzarea bunului se utilizează aparat automat, proprietarul acestuia trebuie să informeze cumpărătorul, afişînd pe aparat (sau în alt loc), denumirea vînzătorului, date pentru relaţii cu el, denumirea şi preţul bunului, instrucţiunea despre acţiunile pe care cumpărătorul urmează să le efectueze pentru plata şi recepţionarea bunului.

(2) Contractul de vînzare-cumpărare cu utilizarea aparatului automat se consideră încheiat în momentul efectuării acţiunilor necesare pentru recepţionarea bunului.

(3) În cazul în care aparatul automat este utilizat pentru schimbarea monedelor metalice şi bancnotelor, valutei străine, procurarea tichetelor, sînt aplicabile normele cu privire la vînzarea-cumpărarea de bunuri pentru consum dacă din lege sau din esenţa obligaţiei nu rezultă altfel.

Articolul 1163. Preţul bunului pentru consum

Preţul, alte clauze esenţiale ale contractului de vînzare-cumpărare a bunurilor pentru consum se stabilesc în mod egal pentru toţi cumpărătorii.

Articolul 1164. Preschimbarea bunului cumpărat

pentru consum

(1) Consumatorul are dreptul ca, în decursul a 14 zile din momentul recepţionării bunului nealimentar, dacă vînzătorul nu a stabilit un termen mai mare, să preschimbe bunul la locul cumpărării lui sau în alt loc, stabilit de vînzător, cu un bun similar de o altă mărime, formă, gabarit, model, culoare sau completare etc., cu efectuarea, în cazul diferenţei de preţ, a recalculării.

(2) Dacă lipsește bunul necesar pentru preschimbare, consumatorul are dreptul să declare rezoluțiunea vînzării-cumpărării și să restituie bunul cumpărat, iar vînzătorul este obligat să-i restituie suma plătită.

(3) Cererea consumatorului de a preschimba bunul sau declarația de rezoluțiune produce efecte dacă bunul nu este utilizat, nu și-a pierdut calitățile de consum și dacă există

dovada că a fost cumpărat de la vînzătorul respectiv.

(4) Bunurile care nu pot fi preschimbate sau restituite în temeiul prezentului articol se stabilesc prin lege sau prin alte acte normative.

Articolul 1165. Excluderea sau limitarea drepturilor

rezultate din existența viciului

(1) Este lovită de nulitate absolută orice clauză sau înțelegere, încheiată între consumator și vînzător înainte ca vînzătorului să îi fie notificată descoperirea viciului, prin care, direct sau indirect, sînt excluse sau limitate drepturile prevăzute de lege ale consumatorului rezultate din existența viciului.

(2) Cu toate acestea, în cazul în care bunul vîndut a fost folosit anterior, părțile pot conveni să reducă termenul prevăzut la art. 1126 alin. (1) lit. c) pînă la 1 an.

Articolul 1166. Dreptul la rezoluțiune al consumatorului

Consumatorul poate declara rezoluțiunea vînzării-cumpărării în temeiul art. 916-918 sau, după caz, art. 919 indiferent de însemnătatea viciului, cu excepția cazului în care viciul este minor.

Secțiunea a 8-a

Vînzarea-cumpărarea bunurilor imobile

Articolul 1167. Vînzarea-cumpărarea bunului imobil

fără indicarea suprafeței

Atunci cînd se vinde un bun imobil determinat, fără indicarea suprafeței, pentru un preț total, niciuna dintre părți nu poate invoca nici eroarea, nici viciul material pe motiv că suprafața este mai mică ori mai mare decît a crezut.

Articolul 1168. Vînzarea-cumpărarea bunului imobil

cu indicarea suprafeței

(1) Dacă, în vînzarea-cumpărarea unui bun imobil cu indicarea suprafeței și a prețului pe unitatea de măsură, suprafața reală este mai mică decît cea indicată în contract, cumpărătorul poate cere vînzătorului să îi dea suprafața convenită. Atunci cînd cumpărătorul nu cere sau vînzătorul nu poate să transmită această suprafață, cumpărătorul poate obține fie reducerea corespunzătoare a prețului, fie rezoluțiunea vînzării-cumpărării dacă, din cauza diferenței de suprafață, bunul nu mai poate fi folosit în scopul pentru care a fost cumpărat.

(2) Dacă suprafața reală se dovedește a fi mai mare decît cea stipulată, iar excedentul depășește a douăzecea parte din suprafața convenită, cumpărătorul plătește suplimentul de preț corespunzător sau poate declara rezoluțiunea vînzării-cumpărării. Atunci cînd însă

excedentul nu depășește a douăzecea parte din suprafața convenită, cumpărătorul nu are dreptul la rezoluțiune, dar nici nu este dator să plătească prețul excedentului.

Articolul 1169. Predarea bunului imobil

Predarea bunului imobil se face prin punerea acestuia la dispoziția cumpărătorului, liber de orice bunuri ale vînzătorului care nu fac obiectul contractului.

Articolul 1170. Contractul de vînzare-cumpărare

a bunului imobil în construcție

(1) Dispozițiile prezentului articol și ale art. 1171-1176 se aplică contractului de vînzare-cumpărare prin care vînzătorul se obligă să asigure construirea unui apartament, altei încăperi izolate sau altui bun imobil în curs de construire (bun imobil în construcție) și să-l predea în proprietate cumpărătorului, iar cumpărătorul se obligă să achite prețul convenit și să recepționeze bunul imobil după darea lui în exploatare.

(2) Orice clauză care derogă de la dispozițiile prezentei secțiuni în detrimentul cumpărătorului consumator ori care exclude sau limitează drepturile prevăzute de lege ale consumatorului cumpărător al bunului imobil în construcție este lovită de nulitate absolută.

(3) Dispozițiile prezentului articol și ale art. 1171-1176 se aplică în mod corespunzător antecontractelor de vînzare-cumpărare a bunului imobil în construcție, precum și oricăror altor contracte sau aranjamente, indiferent de denumirea lor, prin care unei persoane i se promite sau i se rezervă un bun imobil în construcție în schimbul unei contraprestații.

Articolul 1171. Conținutul contractului de vînzare-cumpărare

a bunului imobil în construcție și obligațiile

de informare ale vînzătorului

(1) Contractul de vînzare-cumpărare a bunului imobil în construcție trebuie să prevadă:

a) numărul cadastral al bunului imobil în construcție;

b) numărul și data eliberării și expirării autorizației de construire în al cărei temei vînzătorul construiește sau asigură construirea obiectului contractului; datele de identificare a proiectului de construcție;

c) natura dreptului pe care vînzătorul îl deține asupra terenului pe care se construiește (drept de proprietate sau de superficie), precum și temeiul de dobîndire a acestui drept. În cazul superficiei, se va prevedea termenul superficiei și efectele stingerii dreptului de superficie prevăzute de lege și, după caz, de actul de constituire a superficiei;

d) cota-parte din dreptul asupra terenului, construcției și altor părți comune care se transmite cumpărătorului;

e) dacă există, descrierea drepturilor de folosință exclusivă acordate cumpărătorului asupra anumitor părți comune ale condominiului, conform actului de constituire a condominiului;

f) data asumată de dare în exploatare, determinată prin indicarea unei date calendaristice concrete;

g) prețul total și, după caz, graficul de plată a ratelor, care respectă dispozițiile art. 1173;

h) dacă s-a convenit, faptul că cumpărătorul dobîndește dreptul de proprietate doar după achitarea a 95% din preț (rezerva proprietății).

(2) La contract se anexează:

a) copia de pe autorizația de construire;

b) copia de pe planul obiectului contractului, aprobat în modul stabilit.

(3) Înainte de încheierea contractului și, la cererea cumpărătorului, oricînd pe durata executării acestuia, vînzătorulul este obligat să aducă la cunoștința cumpărătorului:

a) proiectul de construcție și, la cererea cumpărătorului, să-i furnizeze, sub semnătura pe proprie răspundere a vînzătorului, copii ale proiectului de construcție sau anumite file solicitate de cumpărător;

b) actul de constituire a condominiului și, dacă există, statutul asociației de proprietari în condominiu, precum și regulamentul condominiului;

c) identitatea antreprenorului și a altor furnizori;

d) etapa actuală de executare a construcției.

Articolul 1172. Înregistrarea provizorie a dreptului

de proprietate și actele de dispoziție

ale cumpărătorului

(1) Dreptul de proprietate al cumpărătorului este supus înregistrării provizorii în registrul bunurilor imobile.

(2) Este interzis să se perceapă de la cumpărător orice plăți prevăzute de contract înainte de înregistrarea provizorie conform alin. (1).

(3) Cumpărătorul păstrează dreptul de a înstrăina sau a greva cu drepturi reale limitate dreptul de proprietate înregistrat provizoriu fără consimțămîntul vînzătorului.

(4) Persoana care dobîndește de la cumpărător dreptul de proprietate înregistrat provizoriu se subrogă în toate drepturile și obligațiile pe care cumpărătorul le deține în temeiul contractului de vînzare-cumpărare a bunului imobil în construcție fără

consimțământul vînzătorului. Cumpărătorul rămîne obligat solidar cu noul dobînditor al bunului imobil în construcție, cu excepția cazului în care vînzătorul și-a dat consimțământul la această înstrăinare. Dispozițiile legale privind notificarea cesiunii de creanță se aplică în mod corespunzător.

Articolul 1173. Limitări privind efectuarea plăților

în temeiul contractului

(1) Plățile efectuate de către cumpărător în temeiul contractului nu pot depăși următoarele limite:

a) 5% din prețul total – după înregistrarea provizorie conform art. 1172 alin. (1), dar pînă la finalizarea fundamentului construcției în care este amplasat bunul imobil;

b) 35% din prețul total – după finalizarea fundamentului construcției în care este amplasat bunul imobil;

c) 70% din prețul total – după instalarea acoperișului și a pereților exteriori ai construcției în care este amplasat bunul imobil;

d) 95% din prețul total – după darea în exploatare a construcției în care este amplasat bunul imobil;

e) 100% din prețul total – după justificarea dreptului de proprietate conform art. 1174 alin.(6) sau, dacă cumpărătorul a înaintat pretenții întemeiate privind viciile bunului imobil, după înlăturarea viciilor.

(2) Cumpărătorul poate cere vînzătorului restituirea sumelor plătite în temeiul contractului cu depășirea limitelor prevăzute la alin.(1), chiar dacă a cunoscut această circumstanță.

Articolul 1174. Riscurile, executarea și finalizarea

lucrărilor de construire

(1) Riscul pieirii sau al deteriorării fortuite a bunului imobil trece la cumpărător din momentul semnării actului de predare-primire, în formă scrisă, de către părți.

(2) Obligația vînzătorului de a asigura construirea bunului imobil se extinde și asupra tuturor celorlalte lucrări necesare realizării integrale a proiectului de construire prevăzut de contract.

(3) Dacă mai mulți cumpărători sînt membri ai asociației de coproprietari în condominiu sau ai altei forme de administrare a condominiului, această comunitate sau asociație, de asemenea, poate exercita față de vînzător drepturile care rezultă din executarea necorespunzătoare a proiectului de construire prevăzut de contract.

(4) Antreprenorul și alți furnizori contractați de vînzător în legătură cu executarea construcției și vînzătorul răspund, în condițiile contractuale convenite, solidar în caz de

executare necorespunzătoare a lucrărilor și a altor prestații necesare realizării integrale a proiectului de construire prevăzut de contract. În acest scop, cumpărătorul sau comunitatea ori, după caz, asociația de proprietari în condominiu poate solicita de la vînzător un extras din contractul dintre vînzător și antreprenor în partea care vizează obligațiile, garanțiile și răspunderea antreprenorului.

(5) Vînzătorul este obligat să asigure finalizarea lucrărilor de construcție și darea în exploatare a bunului imobil sau a construcției în componența căreia intră bunul imobil pînă la data de dare în exploatare convenită în contract.

(6) Înregistrarea provizorie a dreptului de proprietate a cumpărătorului se justifică, iar cumpărătorul devine proprietar necondiționat al bunului imobil și al cotei-părți din părțile comune, prin actul de predare-primire semnat după darea în exploatare și, în cazul rezervei proprietății, prin confirmarea emisă de către vînzător, în formă scrisă, despre achitarea a 95% din prețul total al contractului. În cazul justificării înregistrării provizorii, dreptul de proprietate al vînzătorului se radiază din registrul bunurilor imobile.

(7) Semnarea de către cumpărător a actului de predare-primire nu îl decade din drepturile rezultate din existența viciului bunului imobil sau al lucrărilor prevăzute de contract. Pretențiile ridicate de către cumpărător în privința viciilor nu constituie temei pentru vînzător de a refuza semnarea actului de predare-primire. Dispozițiile art. 1123 alin. (2) nu se aplică.

Articolul 1175. Clauza privind contul fiduciar de sechestru

(1) Prin contract părțile pot să prevadă că toate sau anumite sume plătite de către cumpărător în temeiul contractului pînă la semnarea actului de predare-primire a bunului imobil urmează a fi plătite la un cont fiduciar de sechestru al cărui fiduciar este banca, din care se vor putea elibera vărsăminte la contul vînzătorului pe măsura finalizării etapei corespunzătoare de executare a lucrărilor de construcție, în modul stabilit de contract.

(2) Sumele plătite de cumpărător la contul fiduciar de sechestru se eliberează din acesta și se varsă la contul vînzătorului:

a) la ordinul, adresat băncii, semnat de ambele părți; sau

b) la ordinul, adresat băncii, al unui terț independent desemnat de către părți prin contract. Terțul respectiv poate fi un notar, avocat, administrator autorizat, o persoană juridică de drept privat, precum și o persoană juridică de drept public cu atribuții în domeniul construcțiilor.

(3) În cazul prevăzut la alin. (1), creanțele cumpărătorului de restituire a sumelor plătite în temeiul contractului se satisfac din mijloacele contului fiduciar de sechestru în limita sumelor plătite de cumpărător conform alin. (1), dar cu excluderea sumelor eliberate vînzătorului conform alin. (2). Soldul contului fiduciar de sechestru poate fi urmărit de alți creditori ai vînzătorului doar după restituirea integrală a sumelor plătite în acel cont de către cei care au cumpărat de la vînzător bunurile imobile în construcție.

(4) Dispozițiile prezentului articol se aplică chiar și în cazul în care în privința

vînzătorului a fost intentat proces de insolvabilitate.

Articolul 1176. Protecția cumpărătorului în cazul

insolvabilității vînzătorului

(1) În cazul în care în privința vînzătorului a fost intentat proces de insolvabilitate înainte de justificarea înregistrării provizorii a dreptului de proprietate a cumpărătorului conform art. 1174 alin. (6), cumpărătorul are opțiunea:

a) să ceară justificarea înregistrării provizorii a dreptului său de proprietate asupra bunului imobil și cotei-părți din părțile comune în starea în care se află;

b) să declare rezoluțiunea vînzării-cumpărării și să ceară restituirea sumelor plătite și a altor sume la care este îndreptățit.

(2) Dispozițiile legale privind obligațiile de alternativă se aplică în mod corespunzător.

(3) În cazul în care cumpărătorul a cerut justificarea conform alin. (1) lit. a), administratorul insolvabilității vînzătorului este obligat să semneze actul de predare-primire a bunului imobil și a cotei-părți din părțile comune în starea în care se află, sub rezerva plății de către cumpărător a eventualelor sume datorate conform contractului proporțional etapelor executate a lucrărilor de construcție. Cu toate acestea, cumpărătorul are dreptul la restituirea sumelor plătite în temeiul contractului în măsura în care ele depășesc această proporție.

(4) Dreptul cumpărătorului la repararea prejudiciului rămîne neafectat.

Secţiunea a 9-a

Vînzarea la licitaţie

Articolul 1177. Modalitatea vînzării la licitaţie

(1) Vînzarea la licitaţie poate fi benevolă şi silită.

(2) Vînzarea silită este supusă regulilor stipulate de prezenta secţiune, în măsura în care nu există reglementări speciale.

Articolul 1178. Stabilirea preţului sau altor condiţii

Vînzătorul poate stabili preţul sau alte condiţii de vînzare. Această stipulaţie nu este opozabilă adjudecatarului dacă nu a fost comunicată persoanelor prezente pînă la primirea ofertelor.

Articolul 1179. Dreptul de a nu denunţa identitatea

Vînzătorul are dreptul să nu-şi denunţe identitatea la licitaţie, dar, dacă identitatea lui nu a fost comunicată adjudecatarului, adjudecătorul răspunde personal pentru toate obligaţiile vînzătorului.

Articolul 1180. Interdicţia privind retragerea ofertei

Ofertantul nu are dreptul să-şi retragă oferta.

Articolul 1181. Momentul vînzării

Vînzarea la licitaţie este încheiată prin adjudecarea bunului de către adjudecător ultimului ofertant. Înscrierea în registrul adjudecătorului a numelui sau a denumirii adjudecatarului şi a ofertei acestuia face proba vînzării, dar, dacă lipseşte o asemenea înscriere, este admisă proba cu martori.

Articolul 1182. Întocmirea contractului de vînzare a imobilului

Vînzătorul şi adjudecatarul unui imobil trebuie să întocmească contractul de vînzare-cumpărare a imobilului în termen de 10 zile de la cererea celeilalte părţi.

Articolul 1183. Consecinţele neachitării preţului

de către adjudecatar

(1) În cazul în care adjudecatarul nu achită preţul în condiţiile contractului, adjudecătorul are dreptul, pe lîngă remediile de care dispune vînzătorul, să revîndă bunul la licitaţia următoare în conformitate cu uzanţele şi numai după notificarea corespunzătoare a adjudecatarului.

(2) Adjudecatarul nu are dreptul să participe din nou la licitaţie şi este obligat să plătească diferenţa dintre preţul cu care bunul i-a fost vîndut şi preţul cu care a fost revîndut, dacă acesta este mai mic, dar nu are dreptul să pretindă excedentul. El răspunde, de asemenea, în cazul vînzării silite, faţă de vînzător, de persoana în a cărei favoare a fost sechestrat bunul şi faţă de creditorul care obţinuse o hotărîre judecătorească pentru dobînzile, costurile şi prejudiciile cauzate prin neexecutare.

Articolul 1184. Dreptul adjudecatarului la despăgubiri

(1) Adjudecatarul al cărui drept de proprietate asupra unui bun dobîndit la licitaţie este lezat printr-un sechestru exercitat de un creditor al vînzătorului poate cere de la vînzător preţul plătit, dobînzile aferente şi costurile. El poate, de asemenea, obţine preţul, dobînzile aferente şi costurile de la creditorul vînzătorului căruia i-a fost transmis bunul.

(2) Adjudecatarul poate cere de la creditorul în a cărui favoare a fost instituit sechestrul repararea prejudiciului cauzat prin iregularităţile sechestrului sau ale vînzării.

Secţiunea a 10-a

Vînzarea-cumpărarea întreprinderii

ca un complex patrimonial

Articolul 1185. Contractul de vînzare-cumpărare

a întreprinderii

(1) În baza contractului de vînzare-cumpărare a întreprinderii, vînzătorul se obligă să dea în proprietate cumpărătorului întreprinderea în calitate de complex patrimonial unic, cu excepţia drepturilor şi obligaţiilor inalienabile.

(2) Dreptul la denumirea de firmă, la mărcile de producţie şi la alte mijloace de individualizare a întreprinderii şi a producţiei acesteia, a lucrărilor şi serviciilor, precum şi dreptul de folosinţă asupra acestor mijloace de individualizare care-i aparţin în baza licenţei se transmit cumpărătorului dacă în contract nu este prevăzut altfel.

Articolul 1186. Forma contractului de vînzare-cumpărare

a întreprinderii

Contractul de vînzare-cumpărare a întreprinderii în calitate de complex patrimonial unic se încheie în formă scrisă sub sancțiunea nulității. Dacă complexul patrimonial unic cuprinde bunuri pentru înstrăinarea cărora legea cere forma autentică, contractul se încheie în formă autentică.

Articolul 1187. Evaluarea patrimoniului întreprinderii

(1) Componenţa întreprinderii şi valoarea ei se determină în baza actului (procesului-verbal) de inventariere întocmit în conformitate cu regulile inventarierii.

(2) Pînă la semnarea contractului, părţile trebuie să întocmească şi să examineze actul de inventariere, bilanţul contabil, concluzia auditorului independent asupra componenţei şi valorii întreprinderii, lista datoriilor vînzătorului incluse în componenţa întreprinderii cu indicarea creditorilor, caracterul datoriei, cuantumul şi termenele de executare a obligaţiilor.

(3) Bunurile din componenţa întreprinderii, drepturile şi obligaţiile consemnate în documentele indicate la alin.(1) şi (2) urmează să fie transmise cumpărătorului dacă în contract sau la art.1185 nu este prevăzut altfel.

Articolul 1188. Drepturile creditorilor

(1) Creditorii vînzătorului trebuie să fie informaţi, pînă la predarea întreprinderii către cumpărător, despre faptul că întreprinderea a fost vîndută de una din părţi.

(2) Cumpărătorul răspunde solidar cu vînzătorul, în limita activelor care i-au fost transmise, pentru datoriile vînzătorului efectuate pînă la vînzarea întreprinderii.

(3) Răspunderea cumpărătorului prevăzută la alin.(2) nu poate fi exclusă sau limitată prin înţelegere cu vînzătorul.

Articolul 1189. Predarea întreprinderii

1) Predarea întreprinderii către cumpărător se efectuează în baza actului de predare, în care se indică datele despre bunurile predate, faptul că sînt înştiinţaţi creditorii, viciile

întreprinderii.

(2) Cheltuielile de pregătire a întreprinderii pentru predare, inclusiv de întocmire a actului de predare, le suportă vînzătorul dacă în contract nu este prevăzut altfel.

(3) Se consideră că întreprinderea este predată către cumpărător în momentul semnării actului de predare de către ambele părţi. Din acest moment, riscul pieirii sau deteriorării fortuite a întreprinderii trece la cumpărător.

Articolul 1190. Trecerea dreptului de proprietate

(1) Dacă în contract nu este prevăzut altfel, dreptul de proprietate asupra bunurilor și drepturilor din componența întreprinderii trece la cumpărător conform dispozițiilor generale privind vînzarea bunurilor sau a drepturilor de acel tip.

(2) În cazul vînzării întreprinderii sub rezerva proprietăţii, cumpărătorul are dreptul, pînă la dobîndirea dreptului de proprietate, să dispună de bunurile şi de drepturile nepatrimoniale incluse în componenţa întreprinderii predate în măsura în care este necesar scopului pentru care a fost cumpărată.

Secțiunea a 11-a

Vînzarea-cumpărarea cu rezerva proprietății

Articolul 1191. Rezerva proprietății

(1) Atunci cînd, într-o vînzare-cumpărare cu plata prețului în rate, obligația de plată este garantată cu rezerva dreptului de proprietate (rezerva proprietății), cumpărătorul dobîndește dreptul de proprietate la data plății ultimei rate din preț.

(2) Cu toate acestea, riscul pieirii, inclusiv pierderii, sau deteriorării fortuite a bunului este transferat cumpărătorului conform art. 1114.

(3) Dispozițiile prezentei secțiuni se aplică în mod corespunzător atunci cînd trecerea dreptului de proprietate la cumpărător este suspendată pînă la îndeplinirea unei alte condiții decît plata prețului.

(4) Dispozițiile prezentei secțiuni se aplică în mod corespunzător și în cazul rezervei proprietății stipulate în alte contracte prin care o parte este obligată să transmită dreptul de proprietate asupra unui bun în schimbul unei contraprestații, dacă din lege, contract sau natura obligației nu rezultă altfel.

Articolul 1192. Opozabilitatea rezervei proprietății

față de terți

(1) Rezerva proprietății devine opozabilă terților după îndeplinirea formalităților de publicitate precum urmează:

a) în cazul bunurilor imobile și al altor bunuri asupra cărora dreptul de proprietate se

dobîndește, conform legii, prin înregistrarea într-un registru de publicitate, dreptul de proprietate al cumpărătorului este înregistrat provizoriu, în timp ce dreptul de proprietate al vînzătorului nu este radiat;

b) în cazul celorlalte bunuri mobile, rezerva proprietății se înregistrează în registrul garanțiilor reale mobiliare. Cu toate acestea, dacă această înregistrare nu s-a făcut, rezerva proprietății poate fi invocată față de terții care au cunoscut existența ei pe altă cale.

(2) Rezerva proprietății nu poate fi invocată față de terții care au dobîndit drepturi referitoare la bun de la cumpărător dacă rezerva proprietății nu le era opozabilă la data încheierii actului de dobîndire a dreptului.

Articolul 1193. Dreptul special de rezoluțiune al vînzătorului

Vînzătorul poate declara rezoluțiunea vînzării-cumpărării sub rezerva proprietății dacă:

a) a fost intentat procesul de insolvabilitate a cumpărătorului;

b) cumpărătorul nu a oferit garanțiile personale sau reale prevăzute de contract ori a redus fără acordul vînzătorului garanțiile oferite;

c) o rată nu este plătită, total sau parțial, mai mult de 45 de zile de la scadență;

d) pe parcursul oricărei perioade de 12 luni consecutive, două sau mai multe rate nu au fost plătite integral la scadență;

e) survin alte circumstanțe prevăzute de lege sau de contract.

Articolul 1194. Recuperarea bunului de către vînzător

(1) Dacă a declarat rezoluțiunea vînzării-cumpărării, vînzătorul poate recupera bunul de la cumpărător, precum și de la orice terț căruia rezerva proprietății îi este opozabilă.

(2) Vînzătorul poate, de asemenea, recupera bunul conform dispozițiilor legale privind transmiterea benevolă sau silită în posesie a bunului gajat ori, după caz, ipotecat.

(3) Drepturile constituite sau transmise de către cumpărător în folosul terților cărora rezerva proprietății le este opozabilă se sting odată cu rezoluțiunea vînzării-cumpărării sub rezerva proprietății, cu excepția drepturilor consimțite de vînzător.

(4) În cazul în care vînzătorul, după recuperarea bunului, îl vinde repetat unui terț, eventualul surplus obținut din vînzarea repetată în comparație cu prețul vînzării inițiale aparține vînzătorului.

(5) Dacă creanța vînzătorului garantată prin rezerva proprietății s-a prescris extinctiv sau dacă bunul se află în posesia terțului căruia rezerva proprietății îi este opozabilă, vînzătorul poate, de asemenea, cere predarea bunului pe calea acțiunii în revendicare.

Capitolul II

SCHIMBUL

Articolul 1195. Contractul de schimb

(1) Părţile contractului de schimb au obligaţia de a transmite reciproc dreptul de proprietate asupra unui bun.

(2) Fiecare parte a contractului de schimb este considerată vînzător al bunului pe care îl înstrăinează şi cumpărător al bunului pe care îl primeşte în schimb.

Articolul 1196. Regulile aplicabile schimbului

Asupra contractului de schimb se aplică în modul corespunzător regulile contractului de vînzare-cumpărare.

Articolul 1197. Compensarea diferenței de valoare

(1) În cazul în care bunurile schimbate nu au aceeași valoare, diferența de valoare poate fi compensată printr-o sumă de bani, numită sultă, dacă aceasta este prevăzută de contract.

(2) Un contract este contract de vînzare-cumpărare, și nu contract de schimb, în cazul în care sulta depășește valoarea bunului care are valoarea mai mică.

Capitolul III

DONAŢIA

Articolul 1198. Contractul de donaţie

(1) Prin contract de donaţie, o parte (donator) se obligă să mărească din contul patrimoniului său, cu titlu gratuit, patrimoniul celeilalte părţi (donatar).

(2) Contractul de donaţie prin care donatorul se obligă să transmită în viitor întreg patrimoniul actual sau o fracţiune din el fără a specifica bunurile care urmează să fie predate este nul.

(3) Contractul de donaţie care stipulează obligaţia donatarului de a achita datorii sau sarcini care nu există la momentul încheierii contractului este nul dacă natura şi întinderea datoriilor sau sarcinilor nu sînt stipulate în contract.

(4) Contractul care prevede predarea bunului după decesul donatorului este nul. În privința voinței exprimate de donator se aplică dispozițiile legale cu privire la testament.

(5) Orice clauză a contractului de donație care derogă de la dispozițiile prezentului capitol în detrimentul donatorului este nulă.

Articolul 1199. Oferta de donație

În cazul în care un bun mobil este transmis fără acordul celeilalte părți, transmițătorul poate stabili acesteia un termen rezonabil în interiorul căruia trebuie să

declare că acceptă sau că refuză să accepte donația. La expirarea termenului, contractul se consideră încheiat dacă cealaltă parte nu a refuzat donația. În caz de refuz, transmițătorul are dreptul să ceară restituirea bunului în conformitate cu regulile privind îmbogățirea nejustificată. Dispozițiile art. 1024 rămîn aplicabile.

Articolul 1200. Forma contractului și a antecontractului

de donație

(1) Contractul de donație se încheie în formă autentică.

(2) Nerespectarea formei autentice nu afectează valabilitatea contractului de donație dacă bunul donat a fost predat donatarului. Cu toate acestea, dacă obiect al donației este un bun pentru a cărui vînzare (înstrăinare) prin lege este prevăzută o anumită formă a contractului, aceeași formă este cerută și pentru contractul de donație.

(3) Indiferent de natura bunului, antecontractul de donație se încheie în formă autentică.

Dreptul de a cere executarea silită în natură a antecontractului de donație este exclus.

Articolul 1201. Obligația notarului de informare

precontractuală

Dacă obiect al donației este un bun imobil cu destinație locativă, notarul care autentifică contractul de donație este obligat, înainte de încheierea contractului:

a) să îi transmită donatorului persoană fizică, contra semnătură, informația pe suport de hîrtie, redactată într-un limbaj simplu și inteligibil, într-o limbă în care donatorul poate comunica, că donatarul nu poartă, în baza contractului de donație, nicio obligație de întreținere a donatorului și nu are nicio obligație de a asigura donatorului spațiu locativ, cu excepția cazului în care o asemenea sarcină s-a stipulat în contractul de donație;

b) să îi explice donatorului persoană fizică, într-o limbă în care acesta poate comunica, informația transmisă conform lit. a).

Articolul 1202. Contractul de donaţie sub formă

de plăţi periodice

În cazul în care contractul de donaţie stipulează obligaţia privind susţinerea materială sub formă de plăţi periodice, această obligaţie încetează o dată cu decesul donatorului dacă în contract nu este prevăzut altfel.

Articolul 1203. Inadmisibilitatea donaţiei

Este interzisă, sub sancțiunea nulității absolute, donaţia, cu excepţia donaţiei neînsemnate, pentru realizarea unor obligaţii morale:

a) în numele unui minor sau al unei persoane în privința căreia s-a instituit o măsură de ocrotire judiciară. Această regulă nu se aplică în privința donațiilor care, conform legii, pot fi acordate de sine stătător de către minor sau adultul în privința căruia s-a instituit o măsură de ocrotire judiciară;

b) proprietarilor, administratorilor sau lucrătorilor din instituţii medicale, educative, de asistenţă socială şi din alte instituţii similare din partea persoanei care se află în ele sau din partea soţului sau rudelor acesteia de pînă la gradul patru inclusiv. Această regulă nu se aplică în relaţiile dintre rudele de pînă la gradul patru inclusiv;

c) în relaţiile dintre persoanele juridice cu scop lucrativ;

d) de către persoanele juridice cu scop lucrativ, în cazul în care obiect al donaţiei sînt valorile mobiliare.

Articolul 1204. Donaţia condiţionată

(1) Părţile pot conveni ca efectele donaţiei să fie condiţionate de îndeplinirea unei sarcini sau de realizarea unui scop. Scopul poate fi şi de utilitate publică. Va constitui donaţie numai partea excedentară cheltuielilor de executare a sarcinii sau de atingere a scopului.

(2) Îndeplinirea sarcinii poate fi cerută, în afară de donator, de oricare persoană în al cărei interes este stipulată sarcina.

(3) Dacă donatarul nu îndeplinește sarcina, donatorul poate exercita mijloacele juridice de apărare ale creditorului prevăzute de lege în caz de neexecutare a obligațiilor.

Articolul 1205. Lipsa obligației de a plăti dobîndă

de întîrziere sau penalități

Donatorul care este în întîrziere nu este obligat să plătească dobîndă de întîrziere sau, după caz, penalități.

Articolul 1206. Răspunderea donatorului pentru viciul

bunului donat

(1) Dacă trece sub tăcere cu viclenie sau din culpă gravă un viciu al bunului donat, donatorul este obligat să despăgubească donatarul de prejudiciul cauzat astfel. În acest caz, donatarul nu poate cere predarea unui alt bun sau remedierea gratuită a viciului în temeiul art. 913.

(2) Dacă donatarul declară rezoluțiunea donației din cauza viciului bunului donat, dispozițiile art. 929 alin. (3) nu se aplică.

(3) În cazul donației sub condiție sau cu sarcini, în limita valorii acestora, donatorul răspunde pentru viciile ascunse ca și vînzătorul.

Articolul 1207. Irevocabilitatea donației și excepțiile sale

(1) Donația este irevocabilă, cu excepția cazurilor în care dreptul de revocare al donatorului este prevăzut de lege sau contract.

(2) În particular, contractul poate să prevadă dreptul de revocare, fie în cazul în care donatarul ar predeceda donatorului, fie în cazul în care atît donatarul, cît și descendenții săi ar predeceda donatorului.

(3) Donatorul își exercită dreptul de revocare prin notificare adresată donatarului sau moștenitorilor săi.

(4) În cazul revocării donației în temeiul art. 1210, dreptul de revocare poate fi exercitat, de asemenea, de către oricare moștenitor al donatorului.

(5) În cazul revocării donației în temeiul art. 1211, dreptul de revocare poate fi exercitat, de asemenea, pe cale oblică de către creditorii care au dreptul legal de a primi întreținere de la donator.

(6) Declarația de revocare parțială a donației se interpretează ca revocare a întregii donații dacă bunul donat este indivizibil.

Articolul 1208. Termenul de revocare a donației

Donatorul sau, în cazul prevăzut la art. 1207 alin. (4), moștenitorul său este decăzut din dreptul de revocare a donației în temeiul legii dacă notificarea de revocare nu este dată în termen de 1 an din momentul în care el a cunoscut sau, în mod rezonabil, trebuia să cunoască circumstanța care îl îndreptățește să revoce, dar nu mai tîrziu de 3 ani din momentul dobîndirii de către donatar a dreptului de proprietate asupra bunului donat.

Articolul 1209. Efectele revocării donației

(1) În cazul revocării donației, obligațiile neexecutate ale părților care rezultă din contract se sting. În caz de revocare parțială, obligațiile neexecutate se sting doar în partea corespunzătoare revocării parțiale.

(2) În cazul revocării donației, donatarul este obligat să restituie bunul donat. Se aplică în mod corespunzător dispozițiile art. 1990-1995, sub rezerva aplicării dispozițiilor art. 1210 alin. (3).

(3) Decesul donatorului după revocarea donației nu stinge obligația donatarului de restituire.

Articolul 1210. Revocarea donației pentru ingratitudine

(1) Donatorul are dreptul să revoce donația dacă donatarul a atentat la viața donatorului sau a unei persoane apropiate acestuia, dacă se face vinovat de o altă faptă ilicită față de donator sau față de o persoană apropiată acestuia, fapt care atestă o ingratitudine gravă, sau dacă refuză fără motive întemeiate să acorde donatorului întreținerea datorată.

(2) Revocarea pentru ingratitudine este exclusă dacă donatorul, în cunoștință de cauză, îl iartă pe donatar.

(3) În cazul revocării pentru ingratitudine, donatarul nu poate invoca excepția de diminuare a îmbogățirii prevăzută la art. 1994.

Articolul 1211. Revocarea donației în caz de stare

de nevoie

(1) Donatorul are dreptul să revoce donația dacă nu este în stare să se întrețină din contul patrimoniului sau venitului său.

(2) Se prezumă că donatorul nu este în stare să se întrețină dacă sînt întrunite condițiile stabilite de lege pentru a cere întreținere de la o altă persoană sau pentru a primi prestații de asigurări sociale în sistemul public, chiar dacă donatorul nu a exercitat aceste drepturi.

(3) Dreptul de revocare este suspendat pe perioada în care donatarul întreține donatorul, iar ultimul are dreptul legal de a fi întreținut. Pe aceeași perioadă este suspendată curgerea termenului de revocare a donației. Dacă donatarul încetează întreținerea, iar donatorul revocă donația, obligația de restituire a donatarului se va reduce cu valoarea întreținerii oferite.

(4) Donatorul care nu este în stare să se întrețină în sensul alin. (1) și (2) sau care în mod iminent se va afla în această situație poate suspenda executarea obligațiilor sale rămase neexecutate care rezultă din contractul de donație. Dispozițiile alin. (3) se aplică în mod corespunzător dreptului de a suspenda executarea. Dacă donatorul suspendă executarea, donatarul poate declara rezoluțiunea donației.

(5) Dispozițiile prezentului articol se aplică și în cazul în care de revocarea donației depinde fie aptitudinea donatorului de a îndeplini obligațiile de întreținere prevăzute de lege sau prin hotărîre judecătorească, fie apariția acelor obligații.

Articolul 1212. Dreptul de revocare din alte motive

întemeiate

(1) Donatorul are dreptul să revoce donația în situația în care există alte circumstanțe decisive care au stat la baza încheierii contractului (boala fatală a donatorului, intenția de căsătorie sau căsătoria donatarului, relația de căsătorie dintre donator și donatar etc.) și care s-au schimbat esențial după încheierea contractului, dacă în urma acestei schimbări:

a) folosul oferit donatarului este vădit nepotrivit sau excesiv; sau

b) este vădit injust de a obliga donatorul să respecte donația.

(2) Dreptul de revocare prevăzut la alin. (1) apare doar dacă:

a) schimbarea circumstanțelor era atît de imprevizibilă, încît donatorul, la momentul

încheierii contractului, nu ar fi putut în mod rezonabil să o prevadă; și

b) donatorul nu și-a asumat riscul acestei schimbări a circumstanțelor.

Capitolul IV

ÎNSTRĂINAREA BUNULUI CU CONDIŢIA

ÎNTREŢINERII PE VIAŢĂ

Articolul 1213. Contractul de înstrăinare a bunului

cu condiţia întreţinerii pe viaţă

(1) În baza contractului de înstrăinare a bunului cu condiţia întreţinerii pe viaţă, o parte (beneficiarul întreţinerii) se obligă să dea celeilalte părţi (dobînditor) în proprietate un bun imobil sau mobil, iar dobînditorul se obligă să asigure beneficiarului întreţinere în natură – locuinţă, hrană, îngrijire şi ajutorul necesar pe timpul cît va trăi, precum şi înmormîntare. Acest contract este cu titlu oneros și aleatoriu.

(2) În cazul pluralităţii de părţi, obligaţia de întreţinere este indivizibilă atît activ, cît şi pasiv.

(3) Creanţa de întreţinere nu poate fi transmisă unei alte persoane şi nici urmărită de creditori.

(4) Contractului de înstrăinare a bunului cu condiţia întreţinerii pe viaţă se aplică în modul corespunzător normele cu privire la renta viageră dacă aceasta este stipulat în contract.

(5) Orice clauză a contractului de înstrăinare a bunului cu condiția întreținerii pe viață care derogă de la dispozițiile prezentului capitol în detrimentul beneficiarului întreținerii este nulă.

Articolul 1214. Forma contractului de înstrăinare

a bunului cu condiţia întreţinerii

pe viaţă

(1) Contractul de înstrăinare a bunului cu condiţia întreţinerii pe viaţă se încheie în scris.

(2) Dacă pentru înstrăinarea bunului prin lege se cere respectarea formei autentice, contractul se încheie în formă autentică.

Articolul 1215. Întinderea obligației de întreținere

(1) Dobînditorul datorează beneficiarului întreținerii prestații stabilite în mod echitabil, ținîndu-se seama de valoarea bunului înstrăinat și de condiția socială anterioară a beneficiarului întreținerii.

(2) Dacă în contract nu este prevăzut altfel, dobînditorul este obligat să asigure beneficiarului, în special, hrană, îmbrăcăminte, încălțăminte, menaj, precum și folosința unei locuințe corespunzătoare. Întreținerea cuprinde, de asemenea, îngrijirile și cheltuielile necesare în caz de boală.

(3) Orice clauza prin care beneficiarul întreținerii se obligă la prestarea unor servicii este lovită de nulitate absolută.

Articolul 1216. Modificarea contractului de înstrăinare

a bunului cu condiţia întreţinerii pe viaţă

(1) În cazul neexecutării de către dobînditor a obligaţiei de întreţinere, beneficiarul întreţinerii poate cere pe cale judiciară stabilirea obligaţiei de întreţinere prin efectuarea unor plăţi periodice în bani.

(2) Stabilirea obligaţiei de întreţinere printr-o sumă de bani se poate face şi prin acordul părţilor.

Articolul 1217. Garanții pentru beneficiarul întreținerii

(1) În timpul vieții beneficiarului întreținerii, dobînditorul nu are dreptul să înstrăineze bunul. În cazul imobilelor și al altor bunuri asupra cărora drepturile se dobîndesc, conform legii, prin înregistrare într-un registru de publicitate, această interdicție se notează în registrul respectiv.

(2) Gajarea sau grevarea în alt mod a bunului se permite numai cu acordul beneficiarului întreținerii.

Articolul 1218. Riscul pieirii bunului

Pieirea sau diminuarea valorii bunului din motive care nu sînt imputabile beneficiarului întreținerii nu-l degrevează pe dobînditor de obligațiile pe care și le-a asumat în bază de contract.

Articolul 1219. Rezoluțiunea înstrăinării bunului

cu condiția întreținerii pe viață

(1) Beneficiarul întreținerii este în drept să ceară rezoluțiunea în condițiile legii.

(2) Dobînditorul poate să declare rezoluțiunea dacă situația materială nu îi permite să continue executarea obligațiilor contractuale în virtutea unor circumstanțe independente de voința lui.

Articolul 1220. Efectele rezoluțiunii înstrăinării bunului

cu condiția întreținerii pe viață

(1) În cazul rezoluțiunii de către beneficiarul întreținerii, acesta are dreptul să ceară

fie restituirea bunului, fie plata valorii lui.

(2) Cu excepția cazului în care dobînditorul declară, în condițiile legii, rezoluțiunea pe motiv de neexecutare a obligației beneficiarului întreținerii, valoarea întreținerii prestate de dobînditor nu trebuie restituită.

Articolul 1221. Efectele decesului dobînditorului

(1) La decesul dobînditorului, drepturile și obligațiile lui trec la moștenitori.

(2) Moștenitorul are dreptul de a alege între executarea obligațiilor sau rezoluțiune.

Capitolul V

RENTA

Articolul 1222. Renta

(1) Renta se constituie printr-un contract în baza căruia o parte (debirentier) se obligă să plătească periodic, cu titlu gratuit sau oneros, o redevenţă celeilalte părţi (credirentier).

(2) Renta poate fi plătită în bani sau în natură.

(3) Renta poate fi constituită în favoarea unui terţ.

(4) Rentei constituite cu titlu gratuit i se aplică în mod corespunzător dispozițiile legale privitoare la donație.

(5) Orice clauză a contractului de rentă care derogă de la dispozițiile prezentului capitol în detrimentul credirentierului este nulă.

Articolul 1223. Termenul rentei

(1) Renta este viageră în cazul în care durata ei este limitată prin durata vieţii unei sau mai multor persoane.

(2) Debirentierul trebuie, în caz de dubiu, să efectueze plata rentei pe durata vieţii credirentierului.

Articolul 1224. Forma contractului de rentă

Contractul care prevede obligația de a transmite renta în viitor trebuie autentificat notarial.

Articolul 1225. Cuantumul rentei

(1) Cuantumul rentei se stabileşte de către părţi.

(2) În cazul decesului unuia dintre credirentieri, renta se plăteşte integral supravieţuitorilor dacă în contract nu este prevăzut altfel.

Articolul 1226. Plata rentei

(1) Periodicitatea şi momentul de plată a rentei se stabilesc prin acordul părţilor, luîndu-se în considerare forma rentei.

(2) Renta viageră se plăteşte în avans.

(3) Renta în bani se plăteşte în avans pentru 3 luni dacă în contract nu este prevăzut altfel. Pentru alte forme de rentă, termenul de plată în avans se stabileşte în dependenţă de caracterul şi de scopul rentei.

(4) Dacă la începutul perioadei pentru care se plăteşte renta credirentierul este în viaţă, lui trebuie să i se dea integral renta pentru această perioadă.

Articolul 1227. Interdicţia înstrăinării bunurilor

primite de debirentier

(1) În timpul vieţii credirentierului, debirentierul nu poate, fără acordul credirentierului, înstrăina, ipoteca sau greva în alt fel bunurile transmise de persoana care a constituit renta. Nu se admite executarea silită asupra acestor bunuri pentru alte obligaţii ale debirentierului, cu excepţia executării ipotecii constituite cu acordul credirentierului.

(2) Dacă debirentierului a fost transmis un bun imobil, interdicţiile stipulate la alin.(1) se înscriu în registrul bunurilor imobile.

Articolul 1228. Schimbarea formei de plată a rentei

În contractul de plată a rentei în natură, părţile pot conveni asupra înlocuirii acesteia cu o sumă de bani plătită periodic.

Articolul 1229. Păstrarea obligaţiei în cazul pieirii

ori deteriorării fortuite a bunului

Obligaţia debirentierului nu se stinge prin pieirea ori deteriorarea fortuită a bunului care i-a fost transmis în legătură cu constituirea rentei.

Articolul 1230. Rezoluțiunea rentei la cererea persoanei

care are dreptul la întreținere

(1) Instanța de judecată pronunță rezoluțiunea rentei la cererea terțului care are dreptul de a fi întreținut de cel obligat la plata rentei dacă acesta, din cauza rentei, nu-și poate îndeplini obligațiile față de terț. În cazul pronunțării rezoluțiunii, bunul dat de cel care a constituit renta se întoarce la acesta.

(2) Debirentierul nu poate pretinde credirentierului întoarcerea ratelor plătite.

Articolul 1231. Rezoluțiunea rentei de către una dintre

părți

(1) Atît debirentierul, cît și credirentierul au dreptul la rezoluțiunea rentei dacă, în urma neexecutării obligațiilor sau din alte motive temeinice, continuarea acestor raporturi nu mai este posibilă.

(2) Cu excepția cazului în care debirentierul declară rezoluțiunea pe motiv de neexecutare a obligațiilor credirentierului, prestația efectuată de debirentier nu este restituită.

Articolul 1232. Stipularea caracterului insesizabil al rentei

Prin contractul de rentă se poate stipula caracterul insesizabil al rentei numai în cazul în care a fost constituită cu titlu gratuit.

Articolul 1233. Consecinţele decesului debirentierului

(1) În caz de deces al debirentierului, obligaţia lui trece la succesorii care au moştenit bunul.

(2) Moștenitorul are dreptul de a alege între executarea obligațiilor sau rezoluțiunea rentei.

Capitolul VI

COMODATUL

Articolul 1234. Contractul de comodat

(1) Prin contract de comodat o parte (comodant) se obligă să dea cu titlu gratuit un bun în folosinţă celeilalte părţi (comodatar), iar aceasta se obligă să restituie bunul la expirarea termenului pentru care i-a fost dat.

(2) Contractul de comodat poate prevedea compensarea de către comodatar a uzurii bunului.

Articolul 1235. Răspunderea comodantului

(1) Comodantul poartă răspundere numai pentru intenţie sau culpă gravă.

(2) În cazul în care comodantul nu execută obligaţia de a da bunul, comodatarul poate cere doar repararea prejudiciului.

(3) Dacă a ascuns cu viclenie viciile bunului transmis în folosinţă gratuită, comodantul este obligat să repare comodatarului prejudiciul cauzat astfel.

Articolul 1236. Uzura bunului

Comodatarul nu poartă răspundere pentru modificarea sau înrăutăţirea stării bunului dacă aceasta survine în urma folosirii lui în conformitate cu destinaţia stabilită în contract.

Articolul 1237. Obligaţiile comodatarului

(1) Comodatarul trebuie să păstreze şi să îngrijească bunul cu diligenţa unui bun proprietar şi să-l folosească numai în scopul stabilit în contract sau determinat prin natura bunului.

(2) Comodatarul este ţinut să suporte cheltuielile necesare folosinţei bunului. Comodatarul poate cere compensarea cheltuielilor extraordinare, necesare şi urgente pe care a fost nevoit să le facă pentru conservarea bunului.

(3) Comodatarul nu poate da bunul în folosinţă unor terţi decît cu acordul comodantului.

Articolul 1238. Răspunderea comodatarului

(1) Dacă comodatarul nu-şi îndeplineşte obligaţiile stipulate la art.1235, comodantul poate cere imediat restituirea bunului şi reparaţia prejudiciului cauzat.

(2) În caz de neexecutare a obligaţiilor stipulate la art.1235, comodatarul răspunde şi pentru cauza în afara controlului său dacă nu dovedeşte că prejudiciul ar fi survenit chiar dacă el şi-ar fi îndeplinit obligaţiile. Această regulă se aplică şi în cazul în care comodatarul nu restituie bunul în termen.

(3) Dacă mai multe persoane au luat împreună în comodat acelaşi bun, ele poartă răspundere solidară faţă de comodant.

Articolul 1239. Obligația de restituire a bunului

(1) Comodatarul este obligat să restituie, la expirarea termenului comodatului, bunul primit în folosință gratuită.

(2) În cazul în care contractul nu prevede termenul comodatului, comodatarul este obligat să restituie bunul la sfîrșitul valorificării lui în scopul menționat în contract. Comodantul poate cere restituirea bunului mai devreme dacă a trecut o perioadă suficientă pentru valorificarea lui.

(3) Dacă termenul comodatului nu poate fi determinat în baza scopurilor de utilizare a bunului, comodantul este în drept să ceară restituirea bunului în orice moment.

Articolul 1240. Retenţia bunului

Comodatarul nu are dreptul de retenţie a bunului pentru creanţele faţă de comodant, cu excepţia creanţelor privind cheltuielile extraordinare, necesare şi urgente făcute pentru conservarea bunului.

Articolul 1241. Dreptul la rezoluțiunea comodatului

Comodantul poate declara rezoluțiunea comodatului dacă:

a) în virtutea unor circumstanţe neprevăzute, comodantul însuşi are nevoie de bun;

b) comodatarul foloseşte bunul neconform destinaţiei stabilite în contract, dă bunul, fără acordul comodantului, în folosinţă unui terţ sau supune bunul unui pericol mare, ca urmare a nemanifestării prudenţei cuvenite;

c) comodatarul a decedat;

d) comodatarul persoană juridică şi-a încetat activitatea.

Capitolul VII

ÎMPRUMUTUL

Articolul 1242. Contractul de împrumut

(1) Prin contractul de împrumut o parte (împrumutător) se obligă să dea în proprietate celeilalte părţi (împrumutatul) bani sau alte bunuri fungibile, iar aceasta se obligă să restituie banii în aceeaşi sumă sau bunuri de acelaşi gen, calitate şi cantitate la expirarea termenului pentru care i-au fost date.

(2) Contractul de împrumut este gratuit dacă legea sau contractul nu prevede altfel.

(3) Pînă la proba contrară, împrumutul care are ca obiect o sumă de bani se prezumă a fi cu titlu oneros, cu excepția cazului în care ambele părți sînt persoane fizice care nu au calitatea de profesionist.

(4) Un contract nu se consideră contract de împrumut doar pentru că prevede un termen pentru executarea obligației pecuniare, cu excepția cazului în care împrumutatul este obligat să plătească dobîndă suplimentar la acea obligație pecuniară.

(5) Cu toate acestea, părțile pot conveni ca o sumă datorată în temeiul unei obligații existente să se plătească în viitor în condițiile unui contract de împrumut.

Articolul 1243. Neexecutarea obligaţiei de a da cu împrumut

În cazul în care împrumutătorul nu execută obligaţia de a da cu împrumut, împrumutatul poate cere doar repararea prejudiciului cauzat astfel.

Articolul 1244. Dobînda în baza contractului de împrumut

(1) În baza contractului de împrumut, părțile pot prevedea și plata unei dobînzi, a cărei rată anuală nu poate depăși dublul ratei de referință CHIBOR înregistrată în ziua bancară anterioară datei în care părțile au stipulat rata dobînzii. În sensul prezentului alineat, rata de referință CHIBOR este rata calculată în modul stabilit de Banca Națională a Moldovei, în baza cotațiilor orientative/ferme ale băncilor contributorii pentru plasarea mijloacelor bănești în lei moldovenești la alte bănci, pe termen de 12 luni.

(2) Interdicţia prevăzută la alin. (1) nu se aplică dobânzilor percepute sau plătite de către Ministerul Finanţelor, Banca Naţională a Moldovei, de băncile comerciale, de asociaţiile de economii şi împrumut, organizaţiile de creditare nebancară, în temeiul împrumuturilor acordate prin intermediul platformelor de finanțare participativă, precum şi

în alte cazuri prevăzute de lege.

(3) Rata dobînzii prin care se încalcă dispozițiile alin. (1) se reduce de drept pînă la rata maximă permisă conform alin. (1). Orice clauză contrară este nulă.

(4) În sensul prezentului articol, prin dobîndă se înțelege atît sumele socotite în bani cu acest titlu, cît și alte prestații, sub orice titlu sau denumire, la care împrumutatul se obligă drept preț al utilizării împrumutului.

(5) Suma de bani împrumutată este purtătoare de dobîndă din ziua în care a fost remisă împrumutatului.

(6) Se plătește dobîndă la expirarea fiecărui an pentru perioada dintre momentul indicat la alin. (5) și cel al restituirii împrumutului dacă în contract nu este prevăzut altfel.

(7) În cazul în care împrumutatul nu plătește dobînda în termen, împrumutătorul poate cere restituirea imediată a împrumutului și a dobînzii aferente.

Articolul 1245. Rezoluțiunea pentru înrăutățirea

situației împrumutatului

Împrumutătorul are dreptul să declare rezoluțiunea și să fie eliberat de obligația de a acorda împrumutul în cazul în care situația materială a împrumutatului se înrăutățește substanțial, fapt ce ar periclita restituirea împrumutului, chiar dacă înrăutățirea s-a produs înainte de încheierea contractului și a devenit cunoscută împrumutătorului ulterior.

Articolul 1246. Destinația împrumutului

În cazul în care contractul prevede că împrumutul se va folosi pentru o destinație stipulată, împrumutatul este obligat să furnizeze, la cererea împrumutătorului, informația necesară pentru a permite împrumutătorului să verifice respectarea destinației.

Articolul 1247. Restituirea împrumutului

(1) Împrumutatul trebuie să restituie împrumutul în termenul şi în modul stabilit în contract. Dacă nu au fost stabilite dobînzi, el are dreptul să restituie împrumutul şi pînă la expirarea termenului. O asemenea restituire are ca efect rezoluțiunea împrumutului.

(2) Împrumutatul trebuie să restituie bunuri de calitatea şi în cantitatea bunurilor primite şi nimic mai mult, chiar dacă preţurile au crescut ori au scăzut.

(3) În cazul în care a împrumutat o sumă de bani, împrumutatul are obligaţia de a restitui suma nominală primită fără a ţine cont de variaţiile valorii banilor.

(4) Dacă în contractul de împrumut nu este stabilit nici termenul de restituire, nici termenul de preaviz, împrumutul trebuie restituit în decursul a 30 de zile de la data la care împrumutatul a primit cererea de restituire.

Articolul 1248. Efectele nerestituirii împrumutului

(1) În cazul în care împrumutatul nu restituie în termen împrumutul, dispozițiile art. 942 se aplică în modul corespunzător dacă legea sau contractul nu prevede altfel.

(2) Dacă în contract este prevăzută restituirea împrumutului în rate și împrumutatul nu le restituie în modul stabilit, împrumutătorul poate cere restituirea imediată a întregului împrumut și a dobînzii aferente în condițiile stabilite la art. 864 alin. (2) și (4).

(3) În cazul în care nu poate restitui bunul, împrumutatul trebuie să plătească valoarea acestuia calculată în funcție de locul și timpul executării obligației.

Articolul 1249. Efectele nerespectării obligaţiilor

de garantare a executării

În cazul în care împrumutatul nu-şi respectă obligaţiile privind garantarea restituirii bunului, împrumutătorul poate cere restituirea lui imediată şi a dobînzii aferente.

Articolul 1250. Răspunderea împrumutătorului

pentru viciile bunului

(1) Împrumutătorul poartă răspundere pentru viciile bunului împrumutat fără dobîndă în conformitate cu regulile de răspundere a comodantului.

(2) Împrumutătorul poartă răspundere pentru viciile bunului împrumutat cu dobîndă în conformitate cu regulile de răspundere a vînzătorului.

Capitolul VIII

LOCAŢIUNEA

Articolul 1251. Contractul de locaţiune

Prin contractul de locaţiune, o parte (locator) se obligă să dea celeilalte părţi (locatar) un bun determinat individual în folosinţă temporară sau în folosinţă şi posesiune temporară, iar aceasta se obligă să plătească chirie.

Articolul 1252. Forma contractului de locațiune

Contractul de locațiune a unui bun imobil trebuie să fie întocmit în scris.

Articolul 1253. Termenul maxim al locațiunii

Termenul locațiunii nu poate depăși 99 de ani.

Articolul 1254. Caracteristicile bunului închiriat

(1) Locatorul este obligat să predea locatarului bunul în starea corespunzătoare, conform destinaţiei convenite prin contract, şi să menţină bunul în această stare pe durata locaţiunii.

(2) Bunul dat de locator trebuie să fie liber de orice viciu material sau juridic.

(3) Bunul este considerat liber de orice viciu material cînd are caracteristicile convenite.

Bunul este liber de vicii materiale în cazul în care poate fi folosit conform destinaţiei stabilite în contract, dacă nu s-a convenit asupra unor anumite caracteristici, sau conform destinaţiei obişnuite a unor asemenea bunuri dacă nu s-a convenit asupra folosinţei.

(4) Bunul este considerat liber de orice viciu juridic dacă nici un terţ nu poate valorifica drepturi asupra acestui bun în perioada pentru care a fost încheiat contractul.

(5) Locatorul garantează contra viciului material sau juridic chiar dacă nu l-a cunoscut la încheierea contractului.

(6) Înainte de a-şi valorifica drepturile, locatarul trebuie să-l informeze pe locator despre viciile bunului depistate.

Articolul 1255. Reducerea chiriei din cauza viciului

bunului închiriat

(1) Dacă bunul este afectat de un viciu, locatarul este eliberat de plata unei părţi din chirie proporţional diminuării folosinţei bunului. Dreptul de a plăti o chirie redusă încetează cînd viciul este remediat. Viciul nesemnificativ nu este luat în considerare.

(2) În cazul închirierii unei locuinţe, convenţiile prin care se derogă de la alin.(1) în defavoarea locatarului sînt nule.

Articolul 1256. Repararea prejudiciului cauzat de viciile

bunului închiriat

(1) Dacă un viciu care diminuează folosinţa bunului există în momentul încheierii contractului sau apare ulterior dintr-o cauză pentru care este răspunzător locatorul sau dacă acesta este în întîrziere în privinţa obligaţiei sale de a remedia bunul, locatarul poate cere, pe lîngă pretenţiile sale la o chirie redusă, despăgubiri pentru prejudiciul cauzat.

(2) În cazul întîrzierii locatorului, locatarul poate remedia el însuşi viciul, cerînd restituirea cheltuielilor utile.

Articolul 1257. Efectele cunoaşterii viciului de către

locatar

Dacă, la momentul încheierii contractului de locaţiune, ştia sau trebuia, în mod rezonabil, să știe despre viciul bunului şi nu a formulat pretenţii în legătură cu acest fapt, locatarul nu va beneficia de drepturile prevăzute la art.1255 și 1256.

Articolul 1258. Nulitatea clauzei privind exonerarea

de răspundere sau diminuarea ei

Clauza în al cărei temei locatorul este exonerat de răspundere pentru vicii sau răspunderea lui este diminuată nu poate fi invocată în partea în care se referă la viciile pe care locatorul nu le-a adus în prealabil la cunoștința locatarului consumator. Orice clauză contrară în detrimentul consumatorului este lovită de nulitate absolută.

Articolul 1259. Răspunderea locatorului pentru fapta

terţului

(1) Locatorul este obligat să repare prejudiciul care rezultă din perturbarea de către un terţ a folosirii bunului numai în cazul în care terţul este un locatar sau dacă locatorul i-a permis folosinţa bunului sau accesul la el.

(2) Dacă folosinţa bunului este diminuată, locatarul conservă dreptul la alte mijloace pe care le are contra locatorului.

Articolul 1260. Efectele întîrzierii sau ale refuzului

predării bunului închiriat

Dacă locatorul nu predă la timp bunul închiriat sau refuză să-l predea, locatarul este în drept să ceară executarea acestei obligaţii şi repararea prejudiciului sau rezoluțiunea locațiunii şi repararea prejudiciului cauzat astfel.

Articolul 1261. Interdicţia schimbării formei sau

destinaţiei bunului închiriat

Nici locatorul, nici locatarul nu are dreptul să schimbe forma sau destinaţia bunului în timpul locaţiunii.

Articolul 1262. Modul de plată a chiriei

(1) Plata chiriei poate fi efectuată integral la expirarea termenului locațiunii. Dacă plata chiriei este stabilită pentru anumite perioade, ea trebuie efectuată la expirarea lor.

(2) Fără a aduce atingere dispozițiilor art. 1264 alin. (1) lit. c), plata cheltuielilor suplimentare este obligatorie numai în cazul în care există un acord între părți.

(3) Dacă în folosirea bunului închiriat au apărut piedici din vina locatarului, acesta nu va fi exonerat de plata chiriei.

Articolul 1263. Temeiurile și condițiile de modificare

a chiriei

(1) Cuantumul chiriei poate fi modificat prin acordul părților. Locatorul poate cere instanței de judecată modificarea chiriei prin hotărîre judecătorească numai o dată în an și numai în cazul în care condițiile economice fac ca neajustarea să fie inechitabilă, cu

excepția cazului în care locatorul și-a asumat riscul schimbării condițiilor economice.

(2) Locatarul are dreptul să ceară reducerea chiriei în cazul în care condițiile, stipulate în contract, de folosire a bunului sau starea lui s-au înrăutățit, în conformitate cu dispozițiile art. 933. Dispozițiile art. 901-946 rămîn aplicabile.

Articolul 1264. Obligațiile locatarului

(1) Locatarul este obligat:

a) să folosească bunul potrivit destinației și în conformitate cu clauzele contractului;

b) să păstreze și să asigure integritatea bunului;

c) să acopere cheltuielile curente de folosire și întreținere în stare normală a bunului;

d) să efectueze reparația curentă a bunului.

(2) Reparația curentă presupune intervențiile necesare în rezultatul folosinței conform destinației a bunului și care, în mod echitabil, pot fi puse pe seama locatarului, avînd în vedere în special natura bunului, destinația pentru care este folosit și termenul locațiunii.

(3) Locatarul nu este obligat să efectueze reparațiile curente doar pentru a înlătura efectele uzurii normale a bunului.

Articolul 1265. Răspunderea pentru uzura bunului

închiriat

(1) Locatarul nu poartă răspundere pentru uzura normală a bunului închiriat dacă acesta a fost folosit potrivit destinației și în conformitate cu clauzele contractului.

(2) Uzura normală presupune semnele obișnuite și inevitabile ale unei folosințe prudente însoțite de întreținere corespunzătoare.

Articolul 1266. Obligaţia locatarului în raport cu alţi

locatari

(1) Locatarul are obligaţia de a acţiona într-o manieră care să nu împiedice folosirea normală a bunului de către alţi locatari. Locatarul este ţinut faţă de locator şi de ceilalţi locatari să repare prejudiciul care poate rezulta din neexecutarea acestei obligaţii fie că a fost produs de el, fie de persoanele cărora le-a permis folosinţa bunului sau accesul la el.

(2) Locatorul are dreptul la rezoluțiunea locațiunii în cazul neexecutării obligaţiei prevăzute la alin.(1).

Articolul 1267. Dreptul locatarului în cazul deranjării

folosinţei sale de către un alt locatar

(1) Locatarul a cărui folosinţă este deranjată de către un alt locatar sau de persoanele cărora acesta le-a permis folosinţa bunului sau accesul la el poate obţine, în dependenţă de circumstanţe, o reducere a chiriei sau rezoluțiunea locațiunii dacă înştiinţează locatorul comun despre încălcările ce îi afectează folosinţa şi dacă acestea persistă.

(2) Pe lîngă cele prevăzute la alin.(1), locatarul poate cere locatorului comun repararea prejudiciului, cu excepţia cazului cînd ultimul demonstrează că a acţionat cu prudenţă şi diligenţă.

(3) Locatorul se poate întoarce împotriva locatarului vinovat de prejudiciu.

Articolul 1268. Dreptul locatorului de a verifica

bunul închiriat şi de a efectua

lucrări asupra lui

Locatorul are dreptul să verifice bunul închiriat, să efectueze lucrări asupra lui şi, în cazul imobilului, să-l prezinte eventualilor cumpărători sau locatari, fiind obligat să-şi exercite aceste drepturi în mod rezonabil.

Articolul 1269. Repararea prejudiciului suferit de locator

(1) Locatarul este ţinut să repare prejudiciul suferit de locator prin pierderile survenite la bunul închiriat dacă nu va demonstra că pierderile nu se datorează vinovăţiei sale sau a persoanelor cărora le-a permis folosinţa bunului sau accesul la el.

(2) În cazul în care bunul închiriat este un imobil, locatarul nu răspunde de prejudiciul cauzat prin incendiu dacă nu se va demonstra că el se datorează faptei locatarului sau a persoanelor cărora acesta le-a permis folosinţa sau accesul la imobil.

Articolul 1270. Sublocaţiunea sau cesiunea locaţiunii

(1) Locatarul este în drept să dea bunul închiriat în sublocaţiune sau să cesioneze locaţiunea numai cu consimţămîntul locatorului. Pentru aceasta, el este obligat să-l informeze pe locator despre intenţia sa şi să indice numele sau denumirea, adresa persoanei căreia intenţionează să-i subînchirieze bunul sau să-i cedeze locaţiunea.

(2) Locatorul nu poate să nu dea consimţămîntul la subînchiriere sau la cesiunea locaţiunii dacă, după încheierea contractului de locaţiune, se naşte interesul legitim pentru locatar de a da bunul, integral sau parţial, unui terţ. Această prevedere nu se aplică dacă persoana terţului constituie un impediment, spaţiul închiriat devenind astfel supraîncărcat sau dacă, din alte motive temeinice, nu i se poate impune locatorului să permită subînchirierea sau cesiunea locaţiunii.

(3) Dacă nu consimte la sublocaţiune sau la cesiunea locaţiunii, locatorul este obligat să comunice, în termen de 15 zile, locatarului motivele; de altfel se consideră că a consimţit.

(4) Locatorul care consimte la sublocaţiune sau la cesiunea locaţiunii nu poate cere decît compensarea cheltuielilor rezonabile care pot rezulta din sublocaţiune sau cesiune.

(5) În cazul sublocaţiunii, locatarul îşi păstrează răspunderea faţă de locator.

(6) Termenul sublocațiunii nu poate depăși termenul locațiunii.

(7) Cesiunea locațiunii eliberează locatarul anterior de obligații. Dacă obiectul locațiunii este un imobil de locuit, orice clauză contrară prezentului alineat este nulă.

Articolul 1271. Acțiunile directe contra sublocatarului

(1) În caz de neplată a chiriei cuvenite în temeiul locațiunii, locatorul îl poate urmări pe sublocatar pînă la concurența chiriei pe care acesta din urmă o datorează locatarului. Sublocatarul nu poate opune plățile făcute cu anticipație.

(2) Plata făcută de sublocatar, fie în temeiul unei clauze a contractului de sublocațiune comunicate locatorului, fie în conformitate cu uzanțele locale, nu este considerată făcută cu anticipație.

(3) Locatorul își păstrează dreptul prevăzut la alin. (1) atunci cînd creanța avînd ca obiect chiria datorată în temeiul sublocațiunii a fost cesionată.

(4) Locatorul poate, de asemenea, să se îndrepte direct împotriva sublocatarului pentru a-l constrînge la executarea celorlalte obligații asumate prin contractul de sublocațiune.

Articolul 1272. Efectele neexecutării obligaţiilor

de către sublocatar

În cazul în care neexecutarea unei obligaţii de către sublocatar cauzează un prejudiciu esenţial locatorului sau altor locatari, locatorul poate cere rezoluțiunea sublocațiunii.

Articolul 1273. Efectele neexecutării obligaţiilor

de către locator

În cazul în care locatorul nu-şi execută obligaţiile, sublocatarul poate exercita drepturile locatarului pentru a-l obliga să-şi execute obligaţiile.

Articolul 1274. Obligația efectuării reparației capitale

(1) Locatorul este obligat să efectueze reparația capitală a bunului închiriat dacă legea sau contractul nu prevede altfel.

(2) Reparația capitală se efectuează în termenul stabilit în contract sau cînd reiese dintr-o necesitate stringentă.

(3) Nerespectarea de către locator a obligației prevăzute la alin. (1) și (2) acordă locatarului dreptul să efectueze reparația capitală și să treacă cheltuielile de reparație capitală în contul chiriei.

(4) Reparația capitală presupune toate intervențiile necesare pentru îndeplinirea obligației locatorului prevăzute la art. 1254 alin. (1), cu excepția reparațiilor curente.

(5) În orice caz, locatorul va fi ținut să efectueze reparațiile necesare pentru a înlătura prejudiciul adus bunului închiriat de un eveniment în afara controlului locatarului sau al persoanelor cărora le-a permis folosința bunului sau accesul la el.

Prezumția prevăzută la art. 1269 rămîne aplicabilă.

(6) Locatorul nu este obligat să efectueze reparațiile necesare doar pentru a înlătura efectele uzurii normale a bunului.

(7) Locatorul poate pune pe seama locatarului cheltuielile reparației capitale în măsura în care reparația este necesară pentru a repara prejudiciul pentru care răspunde locatarul conform art. 1269.

Articolul 1275. Obligația locatarului de a informa

(1) Locatarul este obligat să informeze locatorul despre deteriorarea bunului închiriat sau existența vreunui pericol, despre orice drept sau pretenție a unui terț, dacă aceste circumstanțe necesită intervenția sau apărarea din partea locatorului.

(2) Locatarul este obligat să informeze locatorul conform alin. (1) într-un termen rezonabil după ce a cunoscut pentru prima dată acea circumstanță și caracterul ei.

(3) Se prezumă că locatarul a cunoscut circumstanța și caracterul ei dacă trebuia, în mod rezonabil, să o cunoască.

Articolul 1276. Efectele schimbării proprietarului

bunului închiriat

(1) Dacă bunul închiriat este înstrăinat de locator unui terț, acesta din urmă se subrogă de drept locatorului în drepturile și obligațiile care decurg din locațiune dacă locațiunea este opozabilă terțului.

(2) Locațiunea este opozabilă terțului care dobîndește dreptul de proprietate sau alt drept real asupra bunului închiriat dacă, la data dobîndirii, terțul cunoștea sau trebuia să cunoască existența locațiunii sau dacă bunul închiriat se afla în posesia locatarului.

(3) În cazul bunurilor asupra cărora dreptul de proprietate se dobîndește, conform legii, prin înregistrare într-un registru de publicitate prevăzut de lege, locațiunea, de asemenea, este opozabilă terțului dobînditor dacă, la data dobîndirii, era notată în acel registru. În absența acestei notări, locațiunea este opozabilă în temeiul alin. (2) doar dacă termenul ei nu depășește 3 ani, în cazul bunului imobil, sau 1 an, în cazul celorlalte bunuri asupra cărora dreptul de proprietate se dobîndește, conform legii, prin înregistrare într-un registru de publicitate prevăzut de lege.

(4) Locatorul inițial rămîne răspunzător pentru prejudiciul cauzat locatarului anterior înstrăinării.

(5) Cînd locatarul bunului înstrăinat a dat garanții locatorului pentru îndeplinirea obligațiilor sale, dobînditorul se subrogă în drepturile care izvorăsc din aceste garanții, în condițiile legii.

(6) Restabilirea dreptului de proprietate, pe motiv de nulitate, rezoluțiune sau pe alt temei conform legii, la locatorul inițial are ca efect restabilirea raporturilor de locațiune. Această regulă nu afectează prestațiile executate înainte de data restabilirii.

Articolul 1277. Efectele exproprierii bunului închiriat

(1) Exproprierea totală a bunului închiriat stinge locaţiunea de la data la care expropriatorul are dreptul să ia bunul în posesiune.

(2) În cazul în care exproprierea bunului este parţială, locatarul poate, după împrejurări, obţine reducerea chiriei sau rezoluțiunea locaţiunii.

Articolul 1278. Decesul locatarului sau al locatorului

Locațiunea nu încetează prin decesul locatarului, nici prin cel al locatorului, cu excepția cazului în care contractul prevede altfel sau a cazului în care, în funcție de circumstanțe, contractul nu mai poate fi menținut.

Articolul 1279. Încetarea locaţiunii

Locaţiunea încetează:

a) la expirarea termenului locațiunii;

b) în cazul pieirii bunului închiriat;

c) în alte cazuri prevăzute de lege sau de contract.

Articolul 1280. Prelungirea contractului de locaţiune

(1) Dacă raporturile contractuale continuă în mod tacit după expirarea termenului locațiunii, acesta se consideră prelungit pe un termen nedeterminat.

(2) La expirarea termenului locațiunii, locatarul are dreptul prioritar la încheierea contractului pe un nou termen dacă:

a) şi-a onorat anterior obligaţiile contractuale;

b) bunul se dă în locaţiune pe un nou termen;

c) este de acord cu noile condiţii contractuale stabilite de locator.

(3) Garanţia constituită de un terţ pentru executarea obligaţiilor de către locatar nu se extinde asupra locaţiunii reînnoite.

Articolul 1281. Rezoluțiunea locațiunii

(1) În cazul locațiunii fără termen, oricare dintre părți are dreptul la rezoluțiunea locațiunii cu un preaviz de 3 luni pentru imobile și de o lună pentru bunurile mobile.

(2) Notificarea făcută cu nerespectarea termenului de preaviz stabilit de lege sau contract nu produce efecte decît de la expirarea acelui termen.

(3) Dacă locuința sau orice altă încăpere destinată pentru locuit se află într-o stare ce creează un pericol real pentru sănătate, locatarul are dreptul la rezoluțiunea locațiunii fără respectarea termenului de preaviz. Locatarul are acest drept și în cazul în care, la încheierea contractului, știa despre pericol și nu a înaintat pretenții în legătură cu acesta.

(4) Rezoluțiunea locațiunii are ca efect și rezoluțiunea sublocațiunii dacă în contractul de locațiune nu este prevăzut altfel.

Articolul 1282. Rezoluțiunea locațiunii din iniţiativa locatorului

(1) Locatorul este în drept să ceară rezoluțiunea locațiunii dacă locatarul:

a) nu foloseşte bunul închiriat la destinaţie sau în conformitate cu prevederile contractului;

b) admite intenţionat sau din culpă înrăutăţirea stării bunului ori creează un pericol real pentru o asemenea înrăutăţire;

c) nu plăteşte chiria pe parcursul a 3 luni după expirarea termenului de plată dacă în contract nu este prevăzut altfel;

d) încheie un contract de sublocaţiune fără acordul locatorului.

(2) Legea sau contractul pot prevedea şi alte motive de rezoluțiune a locațiunii din iniţiativa locatorului.

Articolul 1283. Rezoluțiunea locațiunii din iniţiativa

locatarului

(1) Locatarul este în drept să ceară rezoluțiunea locațiunii în cazul în care:

a) şi-a pierdut capacitatea de muncă şi nu poate folosi bunul închiriat;

b) este privat de libertate şi nu-şi poate executa obligaţiile contractuale.

(2) Legea sau contractul pot prevedea şi alte motive decît cele de la alin.(1) de rezoluțiune a locațiunii din iniţiativa locatarului.

Articolul 1284. Restituirea bunului închiriat

(1) După încetarea raporturilor contractuale, locatarul este obligat să restituie bunul închiriat în starea în care i-a fost dat sau în starea prevăzută de contract.

(2) Prejudiciul cauzat prin înrăutăţirea stării bunului se repară de către locatar dacă

nu dovedeşte lipsa vinovăţiei sale. Locatarul poartă răspundere în aceeaşi măsură pentru înrăutăţirea admisă de membrii familiei sale, de sublocatar sau de terţi, cărora le-a permis accesul la bunul închiriat.

(3) Locatarul răspunde pentru deteriorarea bunului în mărimea în care s-a micşorat valoarea lui dacă în contract nu este prevăzut altfel.

Articolul 1285. Soarta îmbunătăţirilor bunului închiriat

(1) La expirarea termenului sau la rezoluțiunea locațiunii, locatarul are dreptul să separe îmbunătăţirile, efectuate cu permisiunea locatorului, care pot fi separate fără a se deteriora bunul ori să ceară compensarea valorii lor de către locator dacă legea sau contractul nu prevede altfel.

(2) Locatarul are dreptul să separe îmbunătăţirile efectuate fără permisiunea locatorului dacă pot fi separate fără a se deteriora bunul şi dacă locatorul refuză să compenseze valoarea lor. În cazul în care îmbunătăţirile efectuate fără permisiunea locatorului nu pot fi separate fără a se deteriora bunul, ele devin proprietate a locatorului.

(3) La cererea locatorului, construcţiile neautorizate de el urmează a fi demolate de către locatar sau pe contul lui.

Articolul 1286. Consecinţele nerestituirii la timp

a bunului închiriat

Dacă, după încetarea raporturilor contractuale, locatarul nu restituie bunul închiriat, locatorul are dreptul să ceară plata chiriei pentru toată durata întîrzierii. Se poate cere repararea prejudiciului în partea neacoperită de chirie.

Articolul 1287. Limitarea dreptului de a cere chiria ratată

(1) În cazul în care a rezolvit contractul de locațiune pentru neexecutarea fără justificare a obligațiilor de către locatar, locatorul nu are dreptul de a cere chiria pe care o va rata din cauza încetării înainte de termen a locațiunii. Această regulă nu împiedică locatorul să ceară, conform dispozițiilor privind neexecutarea obligațiilor, repararea prejudiciului cauzat.

(2) Dispozițiile alin. (1) se aplică în special atunci cînd locatarul a renunțat, contrar condițiilor locațiunii, la folosința bunului, iar locatorul a acceptat restituirea lui.

Capitolul IX

ARENDA

Secțiunea 1

Dispoziții generale

Articolul 1288. Contractul de arendă

(1) Prin contractul de arendă, o parte (arendator) se obligă să dea celeilalte părți (arendaș) un teren agricol și/sau alte bunuri agricole în posesie și folosință pe o durată determinată, iar aceasta se obligă să efectueze plata de arendă.

(2) În sensul prezentului capitol prin bunuri agricole se înțeleg mijloace fixe (terenuri cu destinație agricolă, inclusiv din intravilanul localităților, și ale fondului de rezervă, mașini, utilaje și instalații destinate lucrărilor agricole, construcții, inclusiv construcții hidrotehnice, platforme și spații de depozitare destinate păstrării producției agricole, cu terenurile aferente acestora, animale care se folosesc în procesul agricol) și, după caz, mijloace circulante.

(3) Contractului de arendă i se aplică în modul corespunzător dispozițiile cu privire la locațiune în măsura în care prezentul capitol nu prevede altfel.

Secțiunea a 2-a

Apariția dreptului de arendă, modificarea

și încetarea lui

Articolul 1289. Încheierea contractului de arendă

(1) Contractul de arendă se încheie în formă scrisă.

(2) Dacă părțile nu convin altfel, dreptul de posesie și folosință asupra bunurilor agricole arendate se naște din momentul semnării contractului de arendă și poate fi exercitat doar după semnarea actului de predare-primire.

(3) Contractul de arendă trebuie să prevadă date privind:

a) obiectul contractului;

b) termenul arendei;

c) componența, forma și cuantumul plății pentru arendă;

d) condițiile de folosire a obiectelor situate pe teren, inclusiv a utilajului și a tehnicii agricole.

(4) La cererea uneia dintre părți, la contractul de arendă a terenurilor agricole se anexează copia planului cadastral al acestor terenuri.

(5) În cazul în care se dă în arendă o parte dintr-un teren divizibil sau dintr-o construcție capitală, la actul de predare-primire se anexează copia planului cadastral al terenului sau al construcției, cu marcarea părții ce se dă în arendă.

Articolul 1290. Descrierea bunului agricol arendat

(1) La începutul și la încetarea arendei, părțile contractante sînt obligate să întocmească, în termen de 5 zile lucrătoare, acte de predare-primire a bunului agricol

arendat.

2) Actul de predare-primire a terenului agricol arendat va conține date privind:

a) numărul cadastral al terenului;

b) suprafața;

c) bonitatea;

d) modul de folosință;

e) starea terenului (prelucrat, neprelucrat, cultivat etc.);

f) viciile materiale și juridice;

g) alte date, la cererea părților.

(3) Actul de predare-primire a bunurilor agricole arendate, altele decît terenurile, va conține date privind:

a) denumirea și destinația bunurilor;

b) starea tehnică;

c) anul fabricării sau dării în exploatare, termenul general și termenul care a rămas de exploatare a bunurilor;

d) efectuarea ultimei reparații curente și capitale;

e) valoarea reală a bunurilor agricole evaluată conform legislației;

f) condițiile de folosire;

g) viciile materiale și juridice;

h) alte date, la cererea părților.

(4) Din momentul semnării, actul de predare-primire devine parte integrantă a contractului de arendă. Neincluderea unei informații prevăzute la alin. (2) sau (3) nu afectează valabilitatea actului de predare-primire.

Articolul 1291. Termenul arendei

(1) Termenul arendei se stabilește de către părțile contractante, dar nu va fi mai mic de 1 an și mai mare de 30 de ani.

(2) La darea în arendă a terenurilor agricole în scopul sădirii unor plantații multianuale, termenul arendei va fi de cel puțin 25 de ani, dacă în contract nu este prevăzut un alt termen.

Articolul 1292. Prelungirea contractului de arendă

(1) Contractul de arendă poate fi prelungit cu acordul comun al părților.

(2) În cazul în care contractul nu prevede altfel, partea care intenționează să nu prelungească contractul de arendă este obligată să avizeze cealaltă parte cu cel puțin 3 luni înainte de expirarea termenului contractului.

(3) În cazul în care termenul arendei expiră, iar arendatorul nu cere să i se predea bunurile arendate și arendașul continuă exploatarea acestora, contractul de arendă se consideră prelungit pentru un an agricol.

Articolul 1293. Notarea arendei, înregistrarea arendei

(1) Arenda terenurilor agricole încheiată pe un termen mai mare de 5 ani trebuie notată în registrul bunurilor imobile.

(2) În cazul în care un arendaș încheie contracte de arendă cu mai mulți arendatori, la inițiativa autorității administrației publice locale, primirea cererilor de notare a arendei în registrul bunurilor imobile se efectuează de către registratorul organului cadastral teritorial pe teritoriul localității.

(3) Organul cadastral teritorial prezintă, în termen de o lună de la efectuarea înregistrărilor, autorității administrației publice locale de nivelul întîi din zona sa de activitate informația respectivă din registrul bunurilor imobile privind notarea arendei sau modificările la notare, precum și radierea notărilor.

(4) Arenda terenurilor agricole încheiată pe un termen de pînă la 5 ani inclusiv se înregistrează la primăria localității în a cărei rază teritorială se află terenurile. Înregistrarea arendei conform prezentului alineat nu produce efectele juridice ale notării în registrul bunurilor imobile.

(5) Arendașul, în termen de 3 luni de la data încheierii contractului de arendă, asigură notarea arendei conform alin. (1) sau, după caz, asigură înregistrarea arendei conform alin. (4). Nenotarea are ca efect inopozabilitatea contractului față de terț.

(6) În caz de neînregistrare a arendei în termenul prevăzut la alin. (5), arendașul poartă răspunderea prevăzută de lege.

(7) Notarea benevolă la organul cadastral teritorial a arendei încheiate pe un termen de pînă la 5 ani îl scutește pe arendaș de obligația de a o înregistra la primărie.

Articolul 1294. Înregistrarea arendei în registrul

contractelor de arendă

(1) Arenda încheiată pe un termen de pînă la 5 ani inclusiv se înregistrează în registrul contractelor de arendă ținut de primăria localității în a cărei rază teritorială se află terenurile și alte bunuri agricole arendate. În cazul în care terenurile și alte bunuri agricole date în arendă sînt amplasate pe teritoriul mai multor localități, arenda se înregistrează la primăria fiecăreia dintre aceste localități.

(2) Primăria ține registrul contractelor de arendă în modul stabilit de prezentul capitol, de alte acte legislative și de regulamentul aprobat de Guvern.

(3) Pentru înregistrarea arendei la primărie, arendașul (reprezentantul acestuia) prezintă:

a) 3 exemplare ale contractului de arendă, dintre care unul este originalul sau o copie autentificată în condițiile legii;

b) extrasul din registrul de publicitate în care este înregistrat arendașul;

c) documentul ce confirmă împuternicirile reprezentantului arendașului, după caz;

d) bonul de achitare a plății pentru înregistrare.

(4) Registrul contractelor de arendă este ținut de inginerul cadastral, de secretarul consiliului local sau de o altă persoană desemnată în modul stabilit.

(5) În registrul contractelor de arendă se înregistrează date privind:

a) părțile contractante, domiciliul ori sediul acestora;

b) numerele cadastrale, suprafața, bonitatea și modul de folosință a terenurilor date în arendă;

c) termenul arendei;

d) plătitorul impozitelor aplicate asupra bunului agricol arendat;

e) alte date, după caz.

(6) Înregistrarea arendei se confirmă prin aplicarea ștampilei primăriei, prin notarea în contract a datei înregistrării și prin semnătura persoanei împuternicite cu efectuarea înregistrării.

(7) Arendașului i se remit două exemplare ale contractului de arendă înregistrat.

(8) Înregistrarea arendei, a modificărilor introduse în contract, a documentelor privind rezoluțiunea arendei, precum și eliberarea extraselor respective se efectuează contra plată, al cărei cuantum maxim este stabilit de Guvern. Plata menționată se varsă la bugetul unității administrativ-teritoriale.

(9) Ținerea registrului contractelor de arendă se coordonează cu ținerea cadastrului funciar, a sistemului informațional fiscal și a altor sisteme, în modul prevăzut de legislație.

Secțiunea a 3-a

Drepturile și obligațiile părților contractului de arendă

Articolul 1295. Drepturile părților

(1) Arendatorul este în drept să verifice oricînd modul în care arendașul exploatează bunurile sale date în arendă, fără a interveni în activitatea curentă a acestuia, și să obțină informația necesară.

(2) Bunurile agricole, altele decît terenurile, transmise arendașului, dar nefolosite în procesul tehnologic de producție, pot fi conservate ori vîndute cu consimțămîntul arendatorului. Cheltuielile ce țin de conservarea sau vînzarea acestor bunuri se trec în contul plății pentru arendă în cazul în care contractul nu prevede altfel.

(3) Arendașul (sau deținătorul terenului vecin cu cel arendat) are dreptul prioritar la încheierea contractului de arendă pe un nou termen în cazul în care:

a) și-a onorat obligațiile contractuale luate anterior;

b) bunurile arendate se dau în arendă pe un nou termen;

c) acceptă noile clauze contractuale stabilite de arendator.

(4) Arendașul are drept de preemțiune în cazul vînzării de către arendatorul proprietar a bunurilor date în arendă.

(5) Dispozițiile alin. (4) nu se aplică dacă arenda este inopozabilă terțului cumpărător. Dreptul arendașului de a cere repararea prejudiciului de la arendatorul care a încălcat dreptul de preemțiune rămîne neafectat.

Articolul 1296. Obligațiile părților

(1) Arendatorul este obligat:

a) să predea bunurile agricole date în arendă în termenele și în condițiile stipulate în contract;

b) să acționeze într-o manieră care să nu împiedice folosința normală a bunurilor date în arendă;

c) să plătească arendașului, în cazul rezoluțiunii arendei înainte de încheierea anului agricol, valoarea fructelor care, deși încă neseparate, vor putea fi separate înainte de sfîrșitul anului agricol în condițiile unei gospodăriri normale;

d) să predea arendașului cartea istoriei cîmpurilor, întocmită cu cel puțin 3 ani pînă la data încheierii contractului de arendă;

e) să execute alte condiții prevăzute de legislație sau de contract.

(2) La încheierea contractului de arendă, arendatorul este obligat să informeze arendașul despre drepturile terților asupra bunurilor date în arendă. Nerespectarea acestei prevederi acordă arendașului dreptul la reducerea mărimii plății pentru arendă sau la rezoluțiunea arendei, precum și la despăgubiri, cu excepția cazului cînd arendașul cunoștea

sau, în mod rezonabil, trebuia să cunoască existența dreptului terților.

(3) Arendașul este obligat:

a) sa folosească bunurile arendate ca un bun proprietar, conform clauzelor contractului;

b) să mențină potențialul productiv al bunurilor arendate, să le restituie, la expirarea termenului stipulat în contract, în starea corespunzătoare clauzelor contractului, ținîndu-se cont de gradul de uzură;

c) să achite plata pentru arendă în termenul și în modul stabilit;

d) să achite impozitele și alte plăți prevăzute de legislație, în cazul în care contractul nu prevede altfel;

e) să predea arendatorului cartea istoriei cîmpurilor, întocmită cu cel puțin 3 ani pînă la data încetării sau rezoluțiunii arendei;

f) să respecte alte condiții prevăzute de legislație sau de contract.

Articolul 1297. Încetarea arendei

(1) Arenda încetează odată cu expirarea termenului pentru care a fost convenită.

(2) Încetarea arendei înainte de termen are loc în conformitate cu legea sau contractul.

Articolul 1298. Rezoluțiunea arendei

(1) Afară de alte cazuri prevăzute de lege sau contract, arendatorul are dreptul de a declara rezoluțiunea arendei dacă arendașul:

a) nu a notat arenda în registrul bunurilor imobile sau, după caz, nu a înregistrat contractul în registrul contractelor de arendă în termenul prevăzut la art. 1293 alin. (5);

b) refuză fără justificare să ia în arendă bunurile agricole stipulate în contract;

c) a înrăutățit starea bunurilor astfel, încît ea nu poate fi restabilită pînă la expirarea termenului arendei.

(2) Arendașul are dreptul să declare rezoluțiunea arendei în cazul în care:

a) arendatorul refuză să dea în arendă bunurile stipulate în contract, nu le-a transmis la timp ori face imposibilă exploatarea bunurilor arendate, cu excepția cazului în care aceste împrejurări sînt imputabile arendașului;

b) bunurile arendate au ajuns într-o stare inutilizabilă din cauza unor evenimente în afara controlului său.

Articolul 1299. Consecințele rezoluțiunii arendei

unui teren

Dacă rezoluțiunea arendei unui teren agricol are loc pînă la încheierea anului agricol, arendatorul este obligat să plătească arendașului valoarea fructelor care, deși încă neseparate, vor putea fi separate înainte de sfîrșitul anului în condițiile unei gospodăriri normale. La compensarea valorii fructelor se iau în calcul și datoriile părților la momentul rezoluțiunii arendei.

Secțiunea a 4-a

Plata pentru arenda terenurilor agricole.

Cuantumul și modul de achitare.

Subarenda terenurilor agricole

Articolul 1300. Plata pentru arenda terenurilor agricole

(1) Plata pentru arenda terenurilor agricole se stabilește în unități bănești, se face în natură, în bani sau în natură și în bani ori într-o altă formă, potrivit acordului dintre părțile contractante, și se efectuează în termenul și în locul prevăzute în contractul de arendă.

(2) Plata în natură pentru arenda terenurilor agricole se stabilește într-o cantitate determinată de produse agricole sau într-un procent determinat din volumul producției. Produsele cu care se plătește arenda se stabilesc de către părți, în funcție de specificul activității agricole și de zonă.

(3) Termenele și locul efectuării plății în natură pentru arenda terenurilor agricole, precum și calitatea produselor se stabilesc de către părți în contract, în funcție de felul produselor și de specificul obținerii acestora.

(4) Producția agricolă eliberată de către arendaș în contul plății pentru arenda terenurilor agricole se estimează la prețuri ce nu le depășesc pe cele în vigoare pe piața locală la această producție la momentul eliberării ei, în cazul în care contractul nu prevede altfel.

Articolul 1301. Repartizarea contractuală a riscurilor

(1) În contractul de arendă părțile contractante pot stabili, de comun acord, cazurile și limitele suportării prejudiciilor cauzate de calamități naturale.

(2) De comun acord, părțile pot să prevadă repartizarea pierderilor, totale sau parțiale, ale bunurilor arendate, ca urmare a unor evenimente în afara controlului arendașului care fac imposibilă sau dificilă executarea obligațiilor uneia dintre părți.

Articolul 1302. Reducerea arendei

Dacă mai mult de jumătate din fructele obținute prin arendare pier din cauza unui eveniment în afara controlului arendașului, acesta este în drept să reducă proporțional plata arendei pentru perioada respectivă. Dreptul la reducere subzistă doar pînă la separarea

fructelor.

Articolul 1303. Dreptul de amanet al arendatorului

(1) Arendatorul, în vederea garantării creanțelor sale ce decurg din contractul de arendă, are drept de amanet asupra bunurilor aduse de arendaș și asupra fructelor bunului arendat.

(2) Amanetul arendatorului nu este opozabil creditorului gajist care și-a înregistrat gajul înainte de scadența creanței invocate pentru exercitarea amanetului.

Articolul 1304. Subarenda terenurilor agricole

(1) Pentru transmiterea terenurilor agricole în subarendă, arendașul este obligat să obțină încuviințarea arendatorului și să încheie un contract separat. În caz de nerespectare a acestei obligații, arendatorul are dreptul la rezoluțiunea arendei și restituirea posesiei terenurilor agricole de la arendaș sau, după caz, subarendaș.

(2) Arendatorul va indica în încuviințarea sa terenurile agricole care pot fi date în subarendă, precum și termenul și scopul subarendei.

(3) Contractul de subarendă a terenurilor agricole va conține informații despre contractul de arendă și încuviințarea arendatorului în al cărei temei a fost încheiat contractul de subarendă.

(4) Darea în subarendă a terenurilor agricole arendate nu absolvă arendașul de răspunderea față de arendator.

(5) Termenul subarendei terenurilor agricole nu poate depăși termenul contractului de arendă.

(6) Subarenda de către subarendaș nu se admite.

Secțiunea a 5-a

Modul de folosire a bunurilor agricole arendate

Articolul 1305. Transmiterea bunurilor agricole în arendă

(1) Arendatorul este obligat să transmită arendașului în posesie și folosință bunurile în starea ce corespunde cerințelor prevăzute de contract.

(2) În cazul în care viciile materiale și viciile juridice ale bunurilor agricole arendate au fost stipulate în contract sau arendașul le-a cunoscut sau trebuia, în mod rezonabil, să le cunoască pe altă cale, arendatorul este absolvit de răspundere.

(3) În cazul în care arendatorul, în termenul stabilit, nu semnează actul de predare-primire a bunurilor arendate, arendașul este în drept să ceară aceste bunuri, precum și repararea prejudiciilor cauzate prin întîrziere, ori să ceară rezoluțiunea arendei și repararea prejudiciilor cauzate prin neîndeplinirea contractului de arendă.

Articolul 1306. Cumpărarea bunului agricol de către

arendaș

În cazul în care, pe durata termenului de arendă, arendașul și arendatorul încheie contract de vînzare-cumpărare cu privire la bunul agricol arendat, clauza care prevede că plata de arendă plătită anterior vînzării se deduce din preț este nulă.

Articolul 1307. Restituirea bunurilor agricole arendate

(1) Restituirea bunurilor agricole arendate se efectuează în baza actului de predare-primire, întocmit conform art. 1290.

(2) La expirarea termenului arendei, arendașul este obligat să restituie arendatorului bunurile agricole arendate în starea în care le-a preluat, ținîndu-se cont de uzura bunurilor (bonitatea solului), specificată în contract.

(3) Arendașul este în drept să separe îmbunătățirile bunurilor agricole arendate efectuate cu permisiunea arendatorului, care pot fi separate fără a deteriora bunurile, ori să ceară compensarea valorii lor de către arendator în cazul care contractul nu prevede altfel.

Secțiunea a 6-a

Darea în arendă a terenurilor agricole proprietate

a statului sau a unității administrativ-teritoriale

Articolul 1308. Darea în arendă a terenurilor agricole

proprietate a statului sau a unității

administrativ-teritoriale

(1) Terenurile agricole proprietate a statului sau a unității administrativ-teritoriale se dau în arendă de către Guvern ori entitatea în gestiunea căreia se află sau, după caz, de către autoritățile administrației publice locale, în limitele competenței și în condițiile legislației.

(2) Arendarea terenurilor agricole proprietate a statului sau a unității administrativ-teritoriale se face prin licitație publică dacă legea nu prevede un alt mod.

(3) Plata anuală pentru arenda terenurilor agricole proprietate a statului sau a unității administrativ-teritoriale se stabilește în baza raportului de evaluare întocmit de un evaluator în conformitate cu Legea nr. 989/2002 cu privire la activitatea de evaluare.

Secțiunea a 7-a

Particularitățile arendei bunurilor agricole,

altele decît terenurile

Articolul 1309. Modul de calculare a plății pentru

arenda bunurilor agricole, altele

decît terenurile

(1) Modul de calculare a cuantumului plății pentru arenda bunurilor agricole, altele decît terenurile, se stabilește de către Guvern, în funcție de gradul de uzură al bunurilor.

(2) La arendarea bunurilor agricole, altele decît terenurile, arendașul este obligat să calculeze uzura acestora și s-o reflecte în contul său extrabilanțier.

(3) În sensul prezentei secțiuni, prin uzură a bunurilor agricole se înțelege reducerea valorii bunurilor agricole, altele decît terenurile, prin întrebuințarea îndelungată a acestora.

Articolul 1310. Modul de achitare a plății pentru arendă

(1) Modul de achitare a plății pentru arenda bunurilor agricole, altele decît terenurile, se stabilește prin acordul părților contractante. Plata se achită anual sau se acumulează la contul de bilanț al arendașului.

(2) În cazul în care plata pentru arendă se acumulează la contul de bilanț al arendașului, acesta, cu acordul arendatorului, efectuează reparația capitală, reconstrucția sau renovarea bunurilor agricole arendate, altele decît terenurile, și procură bunuri noi.

Articolul 1311. Folosirea bunurilor agricole arendate,

altele decît terenurile

(1) Arendașul folosește bunurile agricole arendate, altele decît terenurile, conform condițiilor stipulate în contract.

(2) Arendatorul dă în arendă bunurile agricole, altele decît terenurile, în starea corespunzătoare stipulată în contract.

(3) Dacă în timpul arendei bunurile agricole, altele decît terenurile, necesită reparație curentă, aceasta se efectuează din contul arendașului.

(4) Arendașul ia în evidență bunurile agricole arendate, altele decît terenurile, la conturile extrabilanțiere respective și le asigură de răspundere civilă în modul stabilit.

(5) În perioada arendării mijloacelor de transport și a tehnicii agricole, arendașul se consideră posesor legal al acestora și poartă răspundere civilă pentru deteriorarea lor.

(6) Fără consimțămîntul arendatorului se interzice casarea, gajarea, vînzarea, precum și înstrăinarea în orice alt mod a bunurilor agricole arendate, altele decît terenurile.

Articolul 1312. Reparația capital

(1) Arendatorul este obligat să efectueze reparația capitală a bunurilor agricole date în arendă, altele decît terenurile, în cazul în care contractul nu prevede altfel.

(2) Nerespectarea de către arendator a obligației prevăzute la alin. (1) acordă arendașului dreptul de a efectua reparația capitală din cont propriu și de a trece cheltuielile suportate în contul plății pentru arenda bunurilor agricole.

Articolul 1313. Expirarea termenului arendei bunurilor

agricole, altele decît terenurile.

Restituirea bunurilor

(1) La expirarea termenului arendei bunurilor agricole, altele decît terenurile, arendașul este obligat să le restituie arendatorului în starea în care le-a preluat, ținîndu-se cont de gradul de uzură.

(2) În cazul în care, conform contractului, plata pentru arenda bunurilor agricole, altele decît terenurile, se acumulează la contul de bilanț al arendașului, arendașul, la expirarea termenului arendei, prin acordul părților, restituie arendatorului, prin mijloace bănești ori prin alte bunuri din proprietatea sa, plata pentru arendă neachitată, precum și sumele destinate reparației capitale a bunurilor agricole, altele decît terenurile, dar neutilizate în acest scop.

(3) În cazul arendării mijloacelor circulante, la expirarea termenului arendei, arendașul este obligat să le restituie arendatorului în natură, ținîndu-se cont de uzură, sau să restituie echivalentul în bani al acestor mijloace.

Capitolul X

LEASINGUL

Articolul 1314. Contractul de leasing

(1) Prin contractul de leasing, o parte (locator) se obligă să asigure celeilalte părți (locatar), în decursul unui termen convenit care depășește 1 an (termenul de leasing), posesia și folosința unui bun cumpărat de locator, precum și să acorde locatarului opțiunea de a dobîndi în proprietate bunul, de a prelungi termenul de leasing ori de a restitui bunul la expirarea termenului de leasing, iar locatarul se obligă să efectueze plățile periodice convenite (rate de leasing).

(2) Rata de leasing reprezintă plata periodică compusă dintr-o cotă-parte din valoarea de intrare a bunului și dobînda de leasing.

(3) Valoarea de intrare a bunului este compusă din costul la care a fost cumpărat bunul de către locator, inclusiv taxele și impozitele prevăzute de lege (cu excepția celor care, conform legii, urmează a fi restituite locatorului), precum și, după caz, orice alte cheltuieli acoperite de locator aferente cumpărării, predării și punerii în funcțiune a bunului prevăzute de contractul de leasing.

(4) Valoarea reziduală reprezintă suma, adițională la ratele de leasing, care, dacă este stipulată expres în contractul de leasing, trebuie plătită de către locatar în folosul locatorului în cazul exercitării opțiunii de dobîndire a proprietății.

(5) Valoarea totală reprezintă suma tuturor plăților programate a fi efectuate de către locatar în folosul locatorului conform contractului de leasing, inclusiv toate ratele de leasing, avansurile, comisioanele prevăzute de contractul de leasing în sarcina locatarului, la care se adaugă, dacă s-a stipulat expres, valoarea reziduală.

Articolul 1315. Domeniul de aplicare

(1) Contractul care corespunde dispozițiilor art. 1314 alin. (1) se consideră contract de leasing chiar dacă părțile au exclus sau au supus unor limitări opțiunea de a prelungi termenul de leasing.

(2) Contractului de leasing i se aplică, în mod corespunzător, dispozițiile legale privind contractul de locațiune.

(3) Dispozițiile art. 1244 se aplică în mod corespunzător dobînzii de leasing.

(4) Dispozițiile prezentului capitol se aplică în mod corespunzător și în cazul în care locatorul dobîndește bunul prin contract de antrepriză ori alt contract cu titlu oneros.

(5) Vînzătorul poate întruni calitatea de locatar în cazul în care ia în leasing bunul vîndut de el (lease-back).

Articolul 1316. Dreptul locatorului la informare.

Schimbarea situației materiale

a locatarului

(1) Locatorul are dreptul să solicite locatarului documente care reflectă starea lui financiară și/sau starea bunului solicitat de locatar și să verifice starea financiară a locatarului și/sau starea bunului solicitat de locatar.

(2) Locatorul are dreptul să declare rezoluțiunea și să fie eliberat de obligația de a transmite bunul în posesia și folosința locatarului în cazul în care situația materială a acestuia se înrăutățește substanțial, fapt ce ar periclita executarea de către acesta a obligațiilor sale contractuale, chiar dacă înrăutățirea s-a produs înainte de încheierea contractului și a devenit cunoscută locatorului ulterior.

Articolul 1317. Încheierea, forma și conținutul contractului

de leasing

(1) Contractul de leasing se încheie în scris. Dacă pentru vînzarea bunului legea cere o anumită formă sub sancțiunea nulității, atunci aceeași cerință de formă se aplică și contractului de leasing care are ca obiect asemenea bun.

(2) Din contractul de leasing trebuie să rezulte:

a) valoarea de intrare a bunului;

b) valoarea totală;

c) dobînda de leasing;

d) termenul de leasing;

e) mărimea ratelor de leasing și scadența acestora.

Articolul 1318. Bunul transmis în leasing

(1) Bunurile consumptibile pot fi transmise în leasing doar ca parte a unei universalități care conține predominant bunuri neconsumptibile.

(2) Bunul mobil care face obiectul contractului de leasing conservă natura mobiliară pe durata aflării în leasing, chiar dacă este anexat sau încorporat într-un imobil, în măsura în care nu-și pierde individualitatea.

Articolul 1319. Dreptul de alegere al locatarului

(1) Dreptul de alegere a bunului și/sau a vînzătorului aparține locatarului. În acest caz, locatorul trebuie să coordoneze în mod rezonabil cu locatarul cuprinsul contractului de vînzare-cumpărare.

(2) Dacă a furnizat specificațiile bunului sau producerii sale către locator sau vînzător, locatarul este obligat să despăgubească locatorul sau, după caz, vînzătorul în caz că respectarea de către locator sau, după caz, vînzător a respectivelor specificații a generat pretenții ale terților ale căror drepturi asupra obiectului de proprietate intelectuală sau alte drepturi au fost astfel încălcate.

Articolul 1320. Drepturile locatarului față de vînzător

(1) Locatorul trebuie să se asigure că locatarul poate exercita în mod efectiv față de vînzător drepturile de cumpărător al bunului în măsura necesară pentru ca locatarul de sine stătător:

a) să intre în posesia bunului la începutul termenului de leasing; și

b) să se bucure de posesia și folosința continuă pașnică și utilă a bunului, inclusiv să beneficieze de remedierea viciilor bunului vîndut ori înlocuirea bunului viciat în condițiile contractului de vînzare-cumpărare.

(2) Locatarul beneficiază de drepturile de cumpărător al bunului dacă este parte contractantă sau este numit ca terț beneficiar al acestor drepturi în contractul de vînzare-cumpărare. Vînzătorul nu răspunde în fața locatorului și a locatarului pentru același prejudiciu.

(3) Dacă locatarul nu este numit ca terț beneficiar al drepturilor de cumpărător, locatorul poartă personal față de locatar obligațiile prevăzute la alin. (1) pînă la data în care locatorul îi cesionează sau îi acordă pe altă cale locatarului aceste drepturi contra vînzătorului.

(4) Din momentul în care vînzătorul a cunoscut că locatarul beneficiază de drepturile de cumpărător în condițiile prezentului articol, modificarea sau rezoluțiunea vînzării-cumpărării nu produce efecte juridice fără consimțămîntul locatorului și al locatarului. Din același moment, înlocuirea bunului viciat cu altul de către vînzător nu poate avea loc fără consimțămîntul locatorului și al locatarului.

(5) Orice clauză în contractul de leasing care derogă de la dispozițiile prezentului articol în detrimentul locatarului consumator este lovită de nulitate absolută.

Articolul 1321. Dreptul de proprietate asupra bunului

și opozabilitatea leasingului

(1) Locatorul dobîndește de la vînzător dreptul de proprietate asupra bunului în condițiile contractului de vînzare-cumpărare încheiat între ei.

(2) Locatorul are dreptul să înstrăineze bunul în folosul terților fără consimțămîntul locatarului.

(3) Leasingul devine opozabil terților:

a) prin notare în registrul bunurilor imobile, în cazul bunurilor imobile;

b) prin notare în registrul de publicitate prevăzut de lege, în cazul bunurilor mobile asupra cărora dreptul de proprietate se dobîndește, conform legii, prin înregistrare în registrul respectiv;

c) prin înregistrare în registrul garanțiilor reale mobiliare, în cazul altor bunuri mobile decît cele prevăzute la lit. b).

(4) Chiar dacă formalitatea corespunzătoare prevăzută la alin. (3) nu a fost îndeplinită, leasingul este opozabil terțului care l-a cunoscut pe altă cale.

(5) În cazul în care leasingul este opozabil terțului dobînditor al bunului, se aplică dispozițiile art. 1276.

Articolul 1322. Limitele răspunderii locatorului

în contractul de leasing

(1) Locatorul nu răspunde pentru neexecutarea de către vînzător a obligațiilor față de locatar, cu excepția cazului în care:

a) vînzătorul a fost ales de către locator;

b) neexecutarea obligației de către vînzător este justificată de neexecutarea de către locator a obligațiilor sale, inclusiv de plată, rezultate din contractul de vînzare-cumpărare.

(2) Cu excepția cazului în care locatorul poartă răspundere conform dispozițiilor alin. (1), locatarul nu poate invoca neexecutarea de către vînzător a obligațiilor față de locatar pentru a suspenda executarea obligațiilor sale față de locator, a le reduce sau a recurge la

rezoluțiunea leasingului.

(3) Cu excepția cazului în care locatorul poartă răspundere conform dispozițiilor alin. (1), locatarul consumator poate invoca, în cazul în care bunul nu i-a fost furnizat sau i s-a furnizat numai în parte ori bunul nu este conform cu prevederile contractului de vînzare-cumpărare, neexecutarea de către vînzător a obligațiilor față de locatar, pentru a suspenda executarea obligațiilor sale față de locator, a le reduce sau a recurge la rezoluțiunea leasingului, doar dacă nu a reușit să obțină satisfacerea de către vînzător a pretențiilor la care are dreptul în temeiul contractului de vînzare-cumpărare. Orice clauză în contractul de leasing care derogă de la dispozițiile prezentului alineat în detrimentul locatarului consumator este lovită de nulitate absolută.

(4) Pînă la exercitarea opțiunii de dobîndire în proprietate a bunului de către locatar, locatorul poartă obligația de garanție a locatarului contra viciilor juridice ale bunului conform dispozițiilor legale privind locațiunea, cu excepția cazurilor prevăzute la alin. (1).

(5) Locatorul nu poartă nicio răspundere față de locatar sau terți pentru prejudiciul cauzat de către bun ori care rezultă din folosința bunului pînă în momentul în care locatorul intră în posesia nemijlocită a bunului.

Articolul 1323. Suportarea riscului și a costurilor

(1) Riscul pieirii (inclusiv pierderii sau sustragerii) sau deteriorării bunului, indiferent că a avut loc prin fapta unui terț sau în alte circumstanțe, trece la locatar în momentul în care acesta preia sau trebuia să preia posesia bunului.

(2) După trecerea riscului la locatar, acesta nu poate invoca privarea de folosința bunului sau tulburarea ei, inclusiv din cauza pierderii, sustragerii, pieirii sau deteriorării acestuia, pentru a suspenda executarea obligațiilor sale față de locator, a le reduce sau a recurge la rezoluțiunea leasingului. Dispozițiile art. 1322 alin. (3) rămîn aplicabile.

(3) Stingerea obligației locatorului de a asigura posesia și folosința bunului ca urmare a imposibilității de executare nu atrage stingerea obligației corelative a locatarului de a plăti ratele de leasing, cu excepția cazului în care imposibilitatea este cauzată de un viciu juridic al bunului care a fost ales de către locator.

(4) Locatarul este obligat să suporte cheltuielile de întreținere și de reparație capitală și curentă a bunului.

Articolul 1324. Asigurarea bunului

(1) Contractul de leasing poate prevedea obligația de a contracta asigurarea bunului contra riscurilor asigurate stipulate. Dacă partea obligată să contracteze asigurarea bunului nu a executat această obligație, cealaltă parte poate executa obligația și cere de la partea obligată rambursarea primei de asigurare și a altor cheltuieli aferente asigurării.

(2) Indiferent dacă asigurarea bunului contra riscurilor este contractată de locator sau de locatar, contractantul trebuie să indice locatorul sau creditorul locatorului ca asigurat prioritar al despăgubirii de asigurare și locatarul ca asigurat subsidiar.

(3) Contractantul asigurării va transmite celeilalte părți a contractului de leasing un exemplar al contractului de asigurare. Fiecare parte este ținută să respecte condițiile contractului de asigurare în măsura în care respectarea acestor condiții se află în controlul său rezonabil.

(4) Locatorul are dreptul de a încasa despăgubirea de asigurare în limita valorii totale neachitate și este obligat să îndrepte încasările în contul stingerii valorii totale neachitate. În acest caz, valoarea totală se micșorează cu dobînda de leasing aferentă sumei încasate, pentru perioada dintre data încasării și data cînd trebuia să expire termenul de leasing. Contractul de leasing poate să prevadă că, adițional la valoarea totală, locatorul are dreptul la un comision de plată anticipată.

(5) Partea rămasă din despăgubirea de asigurare după aplicarea dispozițiilor alin. (4) se plătește locatarului.

(6) Prin derogare de la dispozițiile alin. (4) și (5), dacă cazul asigurat constituie o deteriorare a bunului, locatarul poate cere de la locator transmiterea despăgubirii de asigurare efectiv primite de la asigurător în măsura în care locatarul a reparat anterior bunul pe propria cheltuială.

(7) Orice clauză în contractul de leasing care derogă de la dispozițiile alin. (2)-(5) în detrimentul locatarului consumator este lovită de nulitate absolută.

(8) Dispozițiile prezentului articol nu aduc atingere drepturilor prioritare ale creditorului care deține gaj ori ipotecă asupra bunului sau ale altor creditori cărora legea le recunoaște un drept prioritar asupra despăgubirii de asigurare.

Articolul 1325. Actele de dispoziție privitoare la drepturile

rezultate din contractul de leasing

(1) Locatorul poate cesiona sau dispune în alt mod de drepturile sale asupra bunului sau de drepturile care rezultă din contractul de leasing. Cesiunea sau dispunerea în alt mod nu-l eliberează pe locator de obligațiile ce rezultă din contract și nici nu schimbă natura sau regimul juridic al contractului.

(2) Locatarul poate transmite bunul în folosință terților sau poate cesiona ori greva alte drepturi ce rezultă din contractul de leasing numai cu consimțămîntul locatorului și cu respectarea drepturilor terților.

Articolul 1326. Exercitarea opțiunii de dobîndire a proprietății

(1) Locatarul poate exercita opțiunea de dobîndire a proprietății asupra bunului prin notificare față de locator, oricînd în interiorul termenului de leasing.

(2) De asemenea, locatarul poate exercita opțiunea de dobîndire a proprietății prin notificare față de locator într-o perioadă de 30 de zile sau într-o altă perioadă mai mare prevăzută de contractul de leasing, sub sancțiunea decăderii. Perioada respectivă începe să curgă de la data expirării termenului de leasing sau, după caz, de la data rezoluțiunii

leasingului de către locator.

(3) În cazul exercitării opțiunii de dobîndire a proprietății, locatarul este ținut să plătească partea neachitată din valoarea totală.

(4) Dacă opțiunea se exercită înainte de expirarea termenului de leasing, din valoarea totală se deduce dobînda de leasing pentru perioada dintre data plății efective a sumelor prevăzute la alin. (3) și data cînd trebuia să expire termenul de leasing. Contractul de leasing poate să prevadă plata de către locatar și a unui comision de plată anticipată.

5) Notificarea de exercitare a opțiunii de dobîndire a proprietății produce efecte, iar locatorul este obligat să consimtă la transferul proprietății în folosul locatarului, doar dacă locatarul a plătit integral sumele datorate în legătură cu exercitarea opțiunii locatorului în termen de 7 zile de la data exercitării opțiunii de dobîndire a proprietății, sub sancțiunea decăderii.

(6) Locatorul garantează locatarul contra viciilor juridice ale bunului conform dispozițiilor legale privind vînzarea-cumpărarea. Termenul de răspundere pentru viciile juridice curge din data transferului proprietății în folosul locatarului. Locatorul nu garantează locatarul contra viciilor materiale ale bunului.

(7) Dacă a gajat ori a ipotecat sau a constituit alte drepturi ale terților asupra bunului, locatorul este obligat să asigure dobîndirea în proprietate de către locatar a bunului liber de drepturile terților, chiar și în cazul în care locatarul a consimțit anterior la constituirea drepturilor terților.

(8) Înregistrarea provizorie a dreptului de proprietate al cumpărătorului se justifică, iar cumpărătorul devine proprietar necondiționat, prin actul de predare-primire încheiat după darea în exploatare și, în cazul rezervei proprietății, prin confirmarea emisă de către vînzător în formă scrisă despre achitarea integrală a prețului. În acest caz, dreptul de proprietate al vînzătorului se radiază din registrul bunurilor imobile.

(9) În cazul bunurilor imobile sau al bunurilor mobile asupra cărora dreptul de proprietate se dobîndește, conform legii, prin înregistrare într-un registru de publicitate, locatarul dobîndește dreptul de proprietate la data înregistrării în registrul corespunzător, în temeiul contractului de leasing și al actului eliberat de către locator care confirmă executarea integrală a obligațiilor de către locatar. În cazul în care dreptul de proprietate al locatarului a fost înregistrat provizoriu conform art. 432 alin. (2) lit. b), înregistrarea provizorie se justifică prin actul eliberat de către locator care confirmă executarea integrală a obligațiilor de către locatar.

(10) Orice clauză în contractul de leasing care derogă de la dispozițiile prezentului articol în detrimentul locatarului consumator este lovită de nulitate absolută.

Articolul 1327. Obligațiile în caz de restituire a bunului

(1) Obligația locatarului de restituire a bunului către locator la expirarea termenului de leasing sau la rezoluțiunea leasingului trebuie executată chiar dacă termenul pentru exercitarea opțiunii locatarului încă nu a expirat.

(2) În cazul prevăzut la alin. (1), locatorul este obligat să primească bunul.

Articolul 1328. Accelerarea scadenței ratelor de leasing

rămase și rezoluțiunea leasingului

(1) Locatorul are dreptul, la alegerea sa, să ceară executarea imediată de către locatar a părții neachitate din valoarea totală sau să recurgă la rezoluțiunea leasingului dacă:

a) a fost intentat procesul de insolvabilitate în privința locatarului, cu excepțiile prevăzute de Legea insolvabilității nr. 149/2012;

b) locatarul nu a oferit garanțiile personale sau reale prevăzute de contractul de leasing ori a redus fără acordul creditorului garanțiile oferite;

c) o rată de leasing nu este plătită, măcar parțial, mai mult de 45 de zile de la scadență;

d) pe parcursul oricărei perioade de 12 luni consecutive, trei sau mai multe rate de leasing nu au fost plătite integral la scadență;

e) survine una din circumstanțele prevăzute la art. 1282 alin. (1), cu excepția lit. c);

f) survin alte circumstanțe prevăzute de lege sau de contract.

(2) În cazul în care locatorul a cerut plata părții neachitate din valoarea totală înainte de expirarea termenului de leasing, din mărimea ei se va deduce dobînda de leasing pentru perioada dintre data plății efective a părții neachitate din valoarea totală și data cînd trebuia să expire termenul de leasing. Dreptul locatorului la repararea prejudiciului cauzat rămîne neafectat.

(3) În cazul rezoluțiunii leasingului de către locator din cauza neexecutării obligațiilor locatarului, locatorul nu restituie ratele de leasing și alte sume primite în temeiul contractului de leasing. În acest caz, locatorul are dreptul la despăgubiri egale cu partea neachitată din valoarea totală, din care se va deduce dobînda de leasing pentru perioada dintre data plății efective a despăgubirii și data cînd trebuia să expire termenul de leasing. Dreptul locatorului la comisionul de plată anticipată prevăzut de contract sau la repararea unui alt prejudiciu rămîne neafectat.

(4) După reintrare în posesia bunului, locatorul este obligat să vîndă bunul într-un termen rezonabil și la preț comercial rezonabil. Dispozițiile legale privind prețul comercial rezonabil în caz de vînzare a bunului gajat se aplică în mod corespunzător. Prețul astfel obținut va fi îndreptat la achitarea datoriei locatarului față de locator, după care diferența se va plăti locatarului. Dacă prețul obținut din vînzarea bunului nu este suficient pentru stingerea obligației locatarului față de locator, locatarul va plăti diferența de preț, care urmează a se plăti locatorului în termenul stabilit de locator. Prețul este comercial rezonabil chiar dacă era posibilă vînzarea la preț mai mare, cu excepția cazului în care diferența de prețuri este substanțială.

(5) În cazul rezoluțiunii leasingului de către locatar din cauza neexecutării obligațiilor locatorului, se aplică dispozițiile legale comune privind rezoluțiunea.

(6) În locul vînzării bunului conform alin. (2)-(4), locatorul poate notifica locatarul că intenționează să păstreze bunul în proprietatea sa, plătind acestuia o despăgubire egală cu prețul de piață al bunului din care se deduce datoria locatarului față de locator.

(7) Orice clauză în contractul de leasing care derogă de la dispozițiile prezentului articol în detrimentul locatarului consumator este lovită de nulitate absolută.

Capitolul XI

ANTREPRIZA ŞI PRESTĂRILE DE SERVICII

Secţiunea 1

Dispoziţii generale cu privire

la antrepriză şi la prestări servicii

Articolul 1329. Libertatea alegerii modului de efectuare

a lucrărilor sau de prestare a serviciilor

Antreprenorul sau prestatorul este liber în alegerea modului de efectuare a lucrărilor sau de prestare a serviciilor. Între antreprenor sau prestator şi beneficiar nu există nici o legătură de subordonare.

Articolul 1330. Retribuţia

(1) Retribuţia se consideră convenită în mod tacit dacă, în raport cu împrejurările, asemenea lucrări sau servicii se fac numai în schimbul unor retribuţii.

(2) Dacă nu este stabilit cuantumul retribuţiei, se consideră că s-a convenit, în cazul existenţei unor tarife, asupra retribuţiei tarifare, iar în cazul inexistenţei unor tarife, asupra retribuţiei obişnuite.

Articolul 1331. Devizul estimative

(1) În cazul în care, la încheierea contractului, preţul lucrărilor sau serviciilor a făcut obiectul unei evaluări, antreprenorul sau prestatorul trebuie să justifice majorarea retribuţiei.

(2) Beneficiarul nu este obligat să plătească majorarea de la alin.(1) decît în măsura în care ea rezultă din lucrările, serviciile sau cheltuielile pe care antreprenorul sau prestatorul nu le-au putut prevedea la momentul încheierii contractului.

Articolul 1332. Darea de seamă a antreprenorului

sau a prestatorului

În cazul în care retribuţia este stabilită în dependenţă de valoarea lucrărilor, serviciilor sau a bunurilor furnizate, antreprenorul sau prestatorul este obligat, la cererea beneficiarului, să-i dea o dare de seamă despre progresul lucrărilor, despre serviciile şi despre cheltuielile efectuate.

Articolul 1333. Preţ forfetar

(1) În cazul în care lucrarea sau serviciul a fost contractat la un preţ forfetar, beneficiarul este obligat să plătească retribuţia convenită şi nu poate pretinde o reducere a retribuţiei pe motiv că lucrarea sau serviciul a solicitat mai puţin lucru sau mai puţine cheltuieli decît se preconizau.

(2) Similar alin.(1), antreprenorul sau prestatorul nu poate cere majorarea retribuţiei pentru motive contrare.

(3) Preţul forfetar rămîne acelaşi chiar dacă au fost aduse modificări termenelor sau condiţiilor iniţiale de executare dacă părţile nu au convenit altfel.

Articolul 1334. Prestaţia personal

(1) Antreprenorul sau prestatorul este obligat să efectueze prestaţia personal doar atunci cînd această obligaţie reiese din contract, din împrejurări sau din natura prestaţiei.

(2) Antreprenorul sau prestatorul conservă supravegherea şi răspunderea în orice caz.

(3) În măsura în care beneficiarul alege subantreprenorul sau subprestatorul ori instrumentele și materialele sînt furnizate de beneficiar, răspunderea antreprenorului sau a prestatorului este guvernată de dispozițiile art. 1340 și 1341.

Articolul 1335. Obligațiile precontractuale de informare

(1) Antreprenorul sau prestatorul are obligația precontractuală să informeze beneficiarul dacă ia cunoștință de un risc că lucrarea sau serviciul solicitat:

a) nu poate atinge rezultatul prevăzut sau avut în vedere de către beneficiar;

b) poate prejudicia alte interese ale beneficiarului; sau

c) ar putea să devină mai costisitor sau să ia mai mult timp decît beneficiarul se aștepta în mod rezonabil.

(2) Obligația de informare prevăzută la alin. (1) nu apare dacă beneficiarul cunoaște sau, în mod rezonabil, trebuia să cunoască riscul menționat la alin. (1).

(3) Dacă un risc menționat la alin. (1) se produce, iar antreprenorul sau prestatorul și-a încălcat obligația de informare despre acel risc, antreprenorul sau prestatorul este lipsit de dreptul de modificare unilaterală în temeiul art. 1344 bazată pe materializarea acelui risc, cu excepția cazului în care antreprenorul sau prestatorul demonstrează că beneficiarul, dacă ar fi fost informat în mod corespunzător, oricum ar fi încheiat contractul. Această

dispoziție nu afectează oricare alte mijloace juridice de apărare ale creditorului, inclusiv mijloacele întemeiate pe eroare, pe care beneficiarul le-ar putea deține.

(4) Beneficiarul are obligația precontractuală de a informa antreprenorul sau prestatorul dacă ia cunoștință de fapte neobișnuite care ar putea face ca lucrarea sau serviciul să devină mai costisitor sau să ia mai mult timp decît se aștepta antreprenorul sau prestatorul ori care ar putea cauza orice prejudiciu antreprenorului sau prestatorului ori terților cu ocazia executării lucrării sau prestării serviciului.

(5) Dacă faptele menționate la alin. (4) se împlinesc și antreprenorul sau prestatorul nu a fost informat în mod corespunzător, antreprenorul sau prestatorul are dreptul:
a) să ceară despăgubiri pentru prejudiciul suportat din cauza neinformării; și
b) să obțină termen suplimentar pentru executarea lucrării sau prestarea serviciului.

(6) În sensul alin. (1), se prezumă că antreprenorul sau prestatorul cunoaște riscurile menționate dacă acestea sînt evidente din toate faptele și circumstanțele cunoscute antreprenorului sau prestatorului, avînd în vedere informația pe care antreprenorul sau prestatorul trebuie să o culeagă despre rezultatul convenit sau avut în vedere de către beneficiar și circumstanțele în care urmează a fi executată lucrarea sau prestat serviciul.

(7) În sensul alin. (2), se consideră că beneficiarul nu trebuia, în mod rezonabil, să cunoască un risc doar pentru că era competent în domeniul respectiv sau era consultat de terți competenți în domeniul respectiv, cu excepția cazului în care terții au acționat în numele beneficiarului, caz în care se aplică dispozițiile art. 1011.

(8) În sensul alin. (4), se prezumă că beneficiarul cunoaște faptele menționate dacă acestea sînt evidente din toate faptele și circumstanțele cunoscute beneficiarului fără investigație.

Articolul 1336. Obligaţia de informare a beneficiarului

Antreprenorul sau prestatorul este ţinut, înainte de încheierea contractului, să furnizeze beneficiarului, în măsura în care circumstanţele o permit, toate informaţiile referitoare la natura lucrării sau serviciului, la bunurile şi termenul necesare lucrării sau serviciului.

Articolul 1337. Obligația de cooperare

(1) Părțile sînt obligate să coopereze reciproc, în special:

a) beneficiarul trebuie să răspundă solicitărilor rezonabile ale antreprenorului sau ale prestatorului de furnizare a informației în măsura în care ea este necesară pentru a permite antreprenorului sau prestatorului să își execute obligațiile rezultate din contract;

b) beneficiarul trebuie să dea instrucțiuni privind executarea lucrării sau prestarea serviciului în măsura în care ele sînt necesare pentru a permite antreprenorului sau prestatorului să își execute obligațiile rezultate din contract;

c) în măsura în care beneficiarul trebuie să obțină permisiuni sau autorizații, el este

obligat să le obțină în termenele necesare pentru a permite antreprenorului sau prestatorului să își execute obligațiile rezultate din contract;

d) antreprenorul sau prestatorul trebuie să dea beneficiarului posibilitatea rezonabilă să controleze dacă antreprenorul sau prestatorul își execută obligațiile rezultate din contract; și

e) părțile trebuie să-și coordoneze eforturile în măsura în care acest fapt este necesar pentru executarea obligațiilor ce le incumbă conform contractului.

(2) Dacă beneficiarul nu execută obligațiile prevăzute la alin. (1) lit. a) sau b), antreprenorul sau prestatorul are dreptul să suspende executarea sau să se bazeze, în procesul executării, pe așteptările, preferințele și prioritățile pe care beneficiarul le putea avea în mod rezonabil, avînd în vedere informațiile și instrucțiunile primite, cu condiția că beneficiarul este informat conform art. 1341.

(3) Dacă beneficiarul nu execută obligațiile prevăzute la alin. (1) și acest fapt a făcut ca lucrarea sau serviciul să devină mai costisitor sau să ia mai mult timp decît s-a convenit în contract, antreprenorul sau prestatorul are dreptul:

a) să ceară despăgubiri pentru prejudiciul suportat din cauza neexecutării; și

b) să obțină termen suplimentar pentru executarea lucrării sau prestarea serviciului.

Articolul 1338. Obligația de competență și prudență

(1) Antreprenorul sau prestatorul trebuie să execute lucrarea sau să presteze serviciul:

a) cu competența și prudența pe care un prestator rezonabil le-ar fi exercitat în circumstanțele cazului; și

b) în conformitate cu legea sau cu alte norme obligatorii aplicabile lucrării sau serviciului în cauză.

(2) Dacă profesează un nivel mai înalt de competență și prudență, antreprenorul sau prestatorul trebuie să aplice acel nivel mai înalt.

(3) Dacă antreprenorul sau prestatorul este membru al unui grup de prestatori profesioniști cărora o autoritate le-a stabilit anumite standarde sau însuși grupul și-a stabilit anumite standarde, antreprenorul sau prestatorul trebuie să exercite competența și prudența cerute de acele standarde.

(4) La determinarea nivelului de competență și prudență la care se poate aștepta beneficiarul se ia în considerare, în special:

a) natura, întinderea, frecvența și previzibilitatea riscurilor în executarea lucrării sau prestarea serviciului în folosul beneficiarului;

b) dacă s-a cauzat un prejudiciu, cheltuielile aferente măsurilor de precauție care ar fi

prevenit acel prejudiciu sau un prejudiciu similar;

c) dacă antreprenorul sau prestatorul este un profesionist;

d) mărimea retribuției; și

e) termenul alocat pentru executarea lucrării sau prestarea serviciului.

(5) Obligațiile prevăzute de prezentul articol în special impun ca antreprenorul sau prestatorul să ia măsuri de precauție rezonabile pentru a preveni suportarea unui prejudiciu ca urmare a executării lucrării sau prestării serviciului.

Articolul 1339. Obligația de a atinge rezultatul

(1) Antreprenorul sau prestatorul trebuie să atingă rezultatul concret convenit sau avut în vedere de beneficiar la momentul încheierii contractului, iar în cazul rezultatului care nu a fost convenit, ci doar avut în vedere de către beneficiar:

a) rezultatul avut în vedere era unul pe care beneficiarul putea în mod rezonabil să-l aibă în vedere; și

b) beneficiarul nu avea temeiuri să creadă că exista un risc substanțial că rezultatul nu va fi atins prin intermediul lucrării sau serviciului.

(2) În măsura în care beneficiarului i se transmite dreptul de proprietate asupra rezultatului, el trebuie să fie liber de orice drept sau pretenție rezonabilă a unui terț. Dispozițiile art. 1122 se aplică în mod corespunzător.

Articolul 1340. Instrucțiunile beneficiarului

(1) Antreprenorul sau prestatorul trebuie să urmeze toate instrucțiunile date la timpul oportun de către beneficiar privitoare la executarea lucrării sau prestarea serviciului, cu condiția că instrucțiunile:

a) sînt prevăzute în contract sau sînt specificate într-un document la care contractul face trimitere;

b) rezultă din alegerea pe care beneficiarul urmează să o facă conform condițiilor contractului; sau

c) rezultă din alegerea pe care părțile au lăsat-o pe un moment ulterior încheierii contractului.

(2) Dacă neexecutarea unei sau mai multor obligații ale antreprenorului sau ale prestatorului prevăzute la art. 1338 sau 1339 este consecința respectării instrucțiunii pe care antreprenorul sau prestatorul este ținut să o respecte conform dispozițiilor alin. (1), el nu poartă răspunderea prevăzută de articolele menționate dacă a informat beneficiarul conform art. 1341.

(3) Dacă consideră că o instrucțiune menționată la alin. (1) constituie o modificare a

contractului în sensul art. 1344, antreprenorul sau prestatorul trebuie să informeze beneficiarul în mod corespunzător. Cu excepția cazului în care beneficiarul revocă instrucțiunea fără întîrziere nejustificată, antreprenorul sau prestatorul trebuie să respecte instrucțiunea, iar instrucțiunea produce efectele unei modificări a contractului.

Articolul 1341. Obligația contractuală de a informa

a antreprenorului sau prestatorului

(1) Antreprenorul sau prestatorul are obligația să informeze beneficiarul dacă ia cunoștință de un risc că lucrarea sau serviciul solicitat:

a) nu poate atinge rezultatul prevăzut sau avut în vedere de către beneficiar la momentul încheierii contractului;

b) poate prejudicia alte interese ale beneficiarului; sau

c) ar putea să devină mai costisitor sau să ia mai mult timp decît cel prevăzut în contract fie în rezultatul respectării informației sau instrucțiunilor date de beneficiar ori culese în cadrul pregătirii să execute, fie în rezultatul materializării oricărui alt risc.

(2) Antreprenorul sau prestatorul trebuie să ia măsuri rezonabile pentru a se asigura că beneficiarul înțelege informația care i-a fost furnizată astfel.

(3) Obligația de informare prevăzută la alin. (1) nu apare dacă beneficiarul cunoaște sau, în mod rezonabil, trebuia să cunoască riscul menționat la alin. (1).

(4) Dacă un risc menționat la alin. (1) se produce, iar antreprenorul sau prestatorul și-a încălcat obligația de informare despre acel risc, antreprenorul sau prestatorul este lipsit de dreptul de modificare unilaterală a contractului în temeiul art. 1344 bazată pe materializarea acelui risc.

(5) În sensul alin. (1), se prezumă că antreprenorul sau prestatorul cunoaște riscurile menționate dacă acestea sînt evidente din toate faptele și circumstanțele cunoscute antreprenorului sau prestatorului fără investigație.

(6) În sensul alin. (3), se consideră că beneficiarul trebuia, în mod rezonabil, să cunoască un risc dacă era competent în domeniul respectiv sau era consultat de terți competenți în domeniul respectiv. În cazul în care terții au acționat în numele beneficiarului, se aplică dispozițiile art. 1008.

Articolul 1342. Furnizarea bunurilor de către antreprenor

sau prestator

(1) Antreprenorul sau prestatorul este obligat să furnizeze toate bunurile necesare executării contractului dacă nu a fost stipulat altfel.

(2) Bunurile trebuie să fie de o calitate bună pentru efectuarea lucrărilor şi prestarea serviciilor. Antreprenorul sau prestatorul datorează pentru bunuri aceleaşi garanţii pe care

le datorează vînzătorul.

(3) Este contract de vînzare-cumpărare, nu contract de antrepriză sau de prestare a serviciilor, în cazul în care lucrările sau serviciile nu sînt decît un accesoriu în raport cu bunurile furnizate.

(4) Antreprenorul sau prestatorul trebuie să se asigure că mijloacele și materialele folosite pentru executarea lucrării sau prestarea serviciului sînt conforme cu contractul și legislația și sînt potrivite pentru atingerea scopului urmărit prin contract.

Articolul 1343. Folosirea bunurilor beneficiarului

(1) În cazul în care bunurile sînt furnizate de beneficiar, antreprenorul sau prestatorul este obligat să le folosească cu grijă şi să ţină evidenţa folosirii lor.

(2) În cazul în care bunurile sînt evident improprii folosirii la destinaţie sau sînt afectate de un viciu evident sau de un viciu ascuns care devine cunoscut, antreprenorul sau prestatorul este ţinut să-l informeze imediat pe beneficiar, în caz contrar făcîndu-se răspunzător pentru prejudiciul care poate surveni din folosirea bunului.

(3) Antreprenorul sau prestatorul este obligat să prezinte beneficiarului o dare de seamă despre modul de folosire a bunurilor furnizate de acesta şi să-i restituie partea rămasă.

Articolul 1344. Modificarea unilaterală a contractului

(1) Fără a aduce atingere dreptului beneficiarului la rezoluțiune conform art. 1348, fiecare dintre părți poate, prin notificare adresată celeilalte părți, să modifice lucrarea care urmează a fi executată sau serviciul care urmează a fi prestat, dacă modificarea este rezonabilă avînd în vedere:

a) rezultatul care urmează a fi atins;

b) interesele beneficiarului;

c) interesele antreprenorului sau ale prestatorului; și

d) circumstanțele existente la momentul modificării.

(2) O modificare se consideră rezonabilă doar dacă este:

a) necesară pentru a permite antreprenorului sau prestatorului să acționeze în modul prevăzut la art. 1338 sau, după caz, art. 1339;

b) consecința unei instrucțiuni date conform art. 1340 alin. (1) și nu este revocată fără întîrzieri nejustificate după recepția informației conform art. 1340 alin. (3);

c) un răspuns rezonabil la o informare primită după încheierea contractului din partea antreprenorului sau prestatorului conform art. 1341; sau

d) cerută de schimbarea circumstanțelor care justifică modificarea obligațiilor

antreprenorului sau ale prestatorului conform art. 1083.

(3) Retribuția suplimentară datorată în rezultatul modificării trebuie să fie rezonabilă și urmează a fi determinată folosind aceleași metode de calcul care au fost folosite la stabilirea retribuției inițiale.

(4) Dacă modificarea constă în reducerea lucrării sau a serviciului, cheltuielile economisite și orice posibilitate a antreprenorului sau a prestatorului de a folosi în alte scopuri capacitatea eliberată vor fi luate în cont la calcularea retribuției datorate în urma modificării.

(5) Modificarea lucrării sau a serviciului ar putea, în funcție de circumstanțe, să ducă la o ajustare a termenului de executare proporțional cu efortul suplimentar solicitat în raport cu efortul inițial.

Articolul 1345. Riscul pieirii sau deteriorării fortuite

a bunurilor

Riscul pieirii sau deteriorării fortuite a bunurilor necesare executării contractului îl suportă cel care le-a furnizat dacă în contract nu este prevăzut altfel.

Articolul 1346. Drepturile antreprenorului sau ale

prestatorului în cazul neacceptării

lucrării sau serviciului oferit

(1) Antreprenorul sau prestatorul poate cere o despăgubire corespunzătoare fără a fi obligat la o lucrare sau serviciu ulterior dacă beneficiarul nu acceptă lucrarea sau serviciul oferit. Beneficiarul este obligat la despăgubiri şi atunci cînd nu îndeplineşte acţiunile necesare lucrării sau serviciului.

(2) Cuantumul despăgubirii se determină în funcţie de durata întîrzierii şi de cuantumul retribuţiei, cu deducerea a ceea ce antreprenorul sau prestatorul economiseşte în urma întîrzierii sau refuzului ori a ceea ce a putut dobîndi prin utilizarea în alt mod a forţei sale de muncă.

Articolul 1347. Obligația beneficiarului de a notifica

neexecutarea anticipate

(1) Beneficiarul este obligat să notifice antreprenorul sau prestatorul dacă ia cunoștință, pe durata executării lucrării sau prestării serviciului, că antreprenorul sau prestatorul nu va putea să-și execute obligația prevăzută la art. 1339.

(2) În sensul alin. (1), se prezumă că beneficiarul cunoaște dacă, ținînd cont de toate faptele și circumstanțele cunoscute lui fără investigație, există temei ca beneficiarul să cunoască.

(3) Dacă neîndeplinirea obligației stabilite la alin. (1) face ca lucrarea sau serviciul să devină mai costisitor sau să ia mai mult timp decît s-a convenit în contract, antreprenorul sau prestatorul are dreptul să ceară despăgubiri pentru prejudiciul suportat din cauza neîndeplinirii și să obțină termen suplimentar pentru executarea lucrării sau prestarea serviciului.

Articolul 1348. Rezoluțiunea de către beneficiar

(1) Beneficiarul poate declara rezoluțiunea oricînd, cu sau fără motiv temeinic, pînă la realizarea completă a lucrării sau a serviciului, fiind obligat să plătească antreprenorului sau prestatorului retribuția pentru lucrările executate sau serviciile prestate și să repare prejudiciul cauzat prin rezoluțiune.

(2) În cazul în care a declarat rezoluțiunea din motiv temeinic, beneficiarul nu datorează despăgubiri pentru aceasta.

(3) În sensul alin. (2), se consideră că beneficiarul a declarat rezoluțiunea din motiv temeinic dacă el:

a) avea dreptul la rezoluțiune conform clauzelor contractului și a respectat condițiile stipulate în contract pentru rezoluțiune;

b) avea dreptul la rezoluțiune conform dispozițiilor legale privind neexecutarea obligațiilor; sau

c) avea dreptul la rezoluțiune conform art. 1085 și a expediat un preaviz cu termen rezonabil în modul stabilit la art. 1085.

Articolul 1349. Rezoluțiunea de către antreprenor

sau prestator

(1) În cazul în care nu există un motiv temeinic pentru rezoluțiune, antreprenorul sau prestatorul poate declara rezoluțiunea doar în așa mod încît beneficiarul să obțină pe o altă cale lucrarea sau serviciul. Dacă există un motiv temeinic, obligația de despăgubire este exclusă.

(2) În cazul rezoluțiunii, antreprenorul sau prestatorul este ținut să restituie avansul primit.

(3) Dacă declară rezoluțiunea, antreprenorul sau prestatorul poate cere pentru lucrările sau serviciile efectuate o parte proporțională a retribuției, în măsura în care beneficiarul are un interes în aceste lucrări sau servicii.

Articolul 1350. Decesul beneficiarului

Decesul beneficiarului nu atrage încetarea contractului decît în cazul în care executarea lui devine imposibilă sau inutilă.

Articolul 1351. Decesul sau instituirea unei măsuri

de ocrotire judiciare în privința

antreprenorului sau a prestatorului

Decesul sau instituirea unei măsuri de ocrotire judiciare în privința antreprenorului sau prestatorului atrage stingerea raportului contractual doar dacă contractul a fost încheiat datorită calităților personale ale acestuia sau nu poate fi continuat într-o manieră adecvată, inclusiv cu suportul ocrotitorului, caz în care beneficiarul are dreptul de a declara rezoluțiunea.

Secţiunea a 2-a

Antrepriza

Articolul 1352. Contractul de antrepriză

(1) Prin contractul de antrepriză o parte (antreprenor) se obligă să efectueze pe riscul său o anumită lucrare celeilalte părţi (client), iar aceasta se obligă să recepţioneze lucrarea şi să plătească preţul convenit.

(2) Obiectul contractului de antrepriză poate fi atît producerea sau transformarea unui bun, cît şi obţinerea unor alte rezultate prin efectuarea de lucrări.

Articolul 1353. Transferarea dreptului de proprietate

Dacă efectuează lucrarea cu materialul său, antreprenorul trebuie să transfere în favoarea clientului dreptul de proprietate asupra bunului.

Articolul 1354. Garanţie împotriva viciilor

(1) Antreprenorul trebuie să transmită clientului lucrarea liberă de orice viciu material sau juridic.

(2) Lucrarea este liberă de vicii materiale dacă are calităţile convenite. În cazul în care nu s-a convenit asupra unor calităţi, lucrarea este liberă de vicii materiale dacă este corespunzătoare utilizării presupuse în baza contractului sau, dacă nu se poate deduce o asemenea utilizare, utilizării obişnuite.

(3) Cu viciul material se asimilează situaţia în care antreprenorul produce o altă lucrare decît cea comandată sau produce lucrarea într-o cantitate sau de o dimensiune inferioară, dacă această executare poate fi considerată, pornind de la circumstanţe, ca executare a contractului.

(4) Lucrarea este liberă de vicii juridice atunci cînd nici un terţ nu poate valorifica drepturi împotriva clientului.

Articolul 1355. Depăşirea esenţială a devizului

(1) În cazul necesităţii depăşirii esenţiale a devizului, antreprenorul este obligat să informeze imediat clientul despre acest fapt. Nerespectarea unei astfel de obligaţii acordă

clientului dreptul de a declara rezoluțiunea antreprizei și a cere repararea prejudiciului cauzat sau eliberarea lui de obligaţia acoperirii cheltuielilor ce depăşesc devizul convenit.

(2) Dacă depăşirea esenţială a devizului a fost imprevizibilă la încheierea contractului, antreprenorul are dreptul numai la cheltuielile suplimentare suportate, iar clientul este în drept să accepte această depăşire sau să ceară rezoluțiunea antreprizei.

Articolul 1356. Obligaţiile de informare ale antreprenorului

(1) Antreprenorul este obligat să-l informeze pe client despre faptul că:

a) materialul prezentat de client este inutilizabil sau necalitativ;

b) viciile materialelor vor face ca produsul final să fie afectat de vicii;

c) respectarea indicaţiilor clientului ameninţă trăinicia sau utilitatea lucrării;

d) există alte circumstanţe care nu depind de antreprenor şi care ameninţă trăinicia sau utilitatea lucrării.

(2) În cazul cînd antreprenorul nu execută obligaţia stipulată la alin.(1), clientul are dreptul să ceară repararea prejudiciului.

Articolul 1357. Dreptul antreprenorului la rezoluțiune

Dacă clientul, fiind informat de către antreprenor la timp şi în modul corespunzător, nu înlocuieşte în termenul convenit materialul inutilizabil sau necalitativ, nu schimbă indicaţiile referitoare la modul de executare a lucrării sau nu înlătură alte circumstanţe care ameninţă trăinicia sau utilitatea lucrării, antreprenorul este în drept să declare rezoluțiunea antreprizei și să ceară repararea prejudiciului.

Articolul 1358. Dreptul de retenţie şi de gaj al antreprenorului

Antreprenorul are drept de retenţie şi de gaj asupra bunului mobil produs sau îmbunătăţit de el dacă, în cursul producerii sau al îmbunătăţirii, bunul a ajuns în posesiunea sa. Dispoziţia aceasta nu se aplică în cazul în care antreprenorul ştia, în momentul luării în posesiune, că proprietarul nu este de acord cu producerea sau cu îmbunătăţirea.

Articolul 1359. Instituirea ipotecii asupra terenului

de construcţie

Dacă obiectul contractului este o construcţie sau o parte din construcţie, antreprenorul este în drept, pentru garantarea drepturilor care rezultă din contractul de antrepriză, să ceară constituirea unei ipoteci asupra terenului de construcţie al clientului.

Articolul 1360. Termenul de executare a contractului

de antrepriză

(1) Părţile contractante pot conveni asupra unui termen general de executare, iar în

caz de necesitate, şi asupra termenului de demarare a lucrărilor, asupra termenului de executare a unor părţi din lucrare şi asupra termenului de finisare a lucrării.

(2) Termenul poate fi modificat numai cu acordul comun al părţilor.

(3) Dacă părţile convin, executarea poate avea loc într-un termen redus sau imediat, în prezenţa clientului.

Articolul 1361. Efectele imposibilităţii terminării lucrării

(1) Dacă terminarea lucrării devine imposibilă din motive independente de voinţa părţilor, antreprenorul nu are dreptul să ceară plata retribuţiei.

(2) Antreprenorul are dreptul la retribuţie dacă imposibilitatea terminării lucrării are loc din cauza materialului necalitativ prezentat de client sau a indicaţiilor acestuia, cu condiţia că antreprenorul şi-a executat obligaţiile de informare.

Articolul 1362. Riscul pieirii sau deteriorării fortuite

a obiectului contractului

(1) Riscul pieirii sau deteriorării fortuite a obiectului contractului pînă la recepţionarea lui îl suportă antreprenorul. Acest risc trece la client o dată cu recepţionarea lucrării.

(2) În cazul în care clientul întîrzie să recepţioneze lucrarea, riscul trece asupra lui de la data la care s-a pus în întîrziere.

Articolul 1363. Recepţionarea

(1) După executarea lucrării, clientul este obligat să recepţioneze lucrarea în modul, la locul şi în termenul stabilit de legislaţie sau de contract.

(2) Recepţionarea este o declaraţie prin care clientul acceptă lucrarea, cu sau fără rezerve.

(3) Recepţionării i se asimilează situaţia în care clientul nu preia lucrarea în termenul stabilit în acest scop de antreprenor.

Articolul 1364. Documentarea recepţionării

(1) Viciile şi abaterile constatate trebuie stipulate în actul de recepţionare semnat de părţi sau întocmit unilateral, în care se stabileşte modul, condiţiile şi termenele de înlăturare a viciilor şi a abaterilor constatate.

(2) Viciile şi abaterile sînt înlăturate pe contul antreprenorului.

(3) Clientul care a acceptat lucrarea fără rezerve conservă totuşi drepturile împotriva antreprenorului în cazul viciilor ascunse.

Articolul 1365. Reclamaţiile

Reclamaţiile referitoare la viciile ascunse sau la abaterile de la condiţiile contractului care nu au putut fi descoperite în momentul recepţionării lucrării urmează a fi prezentate antreprenorului imediat după constatarea lor.

Articolul 1366. Remedierea viciilor

(1) Dacă lucrarea are vicii, clientul poate cere remedierea lor. Antreprenorul poate alege fie remedierea viciilor, fie efectuarea unei noi lucrări.

(2) Antreprenorul suportă cheltuielile necesare remedierii, în special cheltuielile de transport, de deplasare, de muncă, precum şi preţul materialelor.

(3) Antreprenorul poate refuza remedierea dacă este posibilă doar cu cheltuieli disproporţionate.

Articolul 1367. Dreptul antreprenorului în cazul

realizării unei noi lucrări

Dacă realizează o nouă lucrare, antreprenorul poate cere clientului restituirea lucrării afectate de vicii, conform dispoziţiilor privind rezoluțiunea.

Articolul 1368. Dreptul clientului de a remedia viciul

(1) Clientul poate, în urma expirării fără rezultat a termenului stabilit de el pentru remediere, să remedieze el însuşi viciul şi să ceară compensarea cheltuielilor necesare dacă antreprenorul nu refuză remedierea din cauza costurilor disproporţionate.

(2) Situaţiei prevăzute la alin.(1) se aplică art.1057 în modul corespunzător. Nu este necesară stabilirea unui termen nici în cazul în care remedierea a eşuat.

(3) Clientul poate cere antreprenorului un avans pentru cheltuielile de remediere a viciului.

Articolul 1369. Rezoluțiunea antreprizei din cauza

viciilor

(1) Clientul poate declara rezoluțiunea antreprizei pentru un viciu al lucrării conform dispozițiilor legale privind neexecutarea obligațiilor.

(2) În sensul art. 916, neexecutarea este esențială atunci cînd remedierea viciului a eșuat.

(3) Antreprenorul trebuie să repare prejudiciul cauzat clientului.

Articolul 1370. Diminuarea valorii lucrării

Clientul care nu a cerut remedierea viciului după termenul corespunzător stabilit în acest scop de antreprenor şi nici nu a declarat rezoluțiunea antreprizei poate doar reduce retribuţia cu o sumă corespunzătoare diminuării valorii lucrării din cauza viciului.

Articolul 1371. Efectele vicleniei

Dacă viciile au fost trecute sub tăcere cu viclenie, antreprenorul nu poate invoca o convenţie prin care drepturile clientului privind viciile sînt excluse sau restrînse.

Articolul 1372. Achitarea retribuţiei conform contractului

de antrepriză

(1) După recepţionarea lucrării, clientul este obligat să plătească retribuţia convenită de părţi, dacă legislaţia sau contractul nu prevăd plata în rate, sau în alt mod.

(2) Clientul are dreptul să reţină din retribuţie o sumă suficientă pentru a acoperi rezervele pe care le-a făcut la recepţionare privind viciile lucrării, pînă vor fi făcute reparaţiile sau corecţiile necesare.

(3) Clientul nu-şi poate exercita dreptul stipulat la alin.(2) dacă antreprenorul acordă suficiente garanţii executării obligaţiilor sale.

Articolul 1373. Economia antreprenorului

(1) Reducerea de către antreprenor a costului lucrării în raport cu cel stipulat în contract fără reducerea calităţii şi cantităţii lucrării nu eliberează clientul de obligaţia de a plăti retribuţia stabilită.

(2) Părţile pot conveni asupra unui alt mod de repartizare a economiei obţinute în urma reducerii costului lucrării.

Articolul 1374. Termenul de descoperire a viciilor

și prescripția în contractul de antrepriză

(1) Dispozițiile art. 1126 și 1127 se aplică în mod corespunzător în privința viciilor lucrării.

(2) Dacă contractul prevede recepționarea lucrării pe părți, termenul de descoperire a viciilor curge din ziua recepționării lucrării în ansamblu.

Secţiunea a 3-a

Prestări servicii

Articolul 1375. Contractul de prestări servicii

(1) Prin contractul de prestări servicii, o parte (prestator) se obligă să presteze celeilalte părţi (beneficiar) anumite servicii, iar aceasta se obligă să plătească retribuţia convenită.

(2) Obiectul contractului de prestări servicii îl constituie serviciile de orice natură.

(3) Contractele de muncă sînt reglementate prin legislaţia muncii.

Articolul 1376. Termenul de plată

(1) Plata pentru servicii se efectuează după prestarea serviciilor.

(2) Dacă plata pentru servicii se calculează pe anumite perioade, sumele vor fi acordate după încheierea fiecărei perioade în parte.

Articolul 1377. Întîrzierea preluării serviciilor

În cazul în care beneficiarul întîrzie să preia serviciile, prestatorul este îndreptăţit să solicite plata sumei convenite pentru serviciile care nu au putut fi efectuate din cauza întîrzierii şi nu este obligat să presteze servicii pentru această sumă. El trebuie însă să accepte ca din suma de plată să se scadă contravaloarea pentru economiile pe care le-a făcut prin neefectuarea serviciilor sau pentru veniturile obţinute prin prestarea de servicii faţă de alţii în aceeaşi perioadă, sau pentru serviciile pe care nu le prestează cu rea-credinţă.

Articolul 1378. Asigurarea condiţiilor de prestare a serviciilor

(1) Beneficiarul, în cazul în care este răspunzător, trebuie să amenajeze şi să întreţină astfel spaţiile, echipamentele sau aparatele pe care trebuie să le procure pentru prestarea serviciilor şi să reglementeze astfel prestarea serviciilor care trebuie efectuate sub conducerea şi în conformitate cu dispoziţiile sale, încît prestatorul să fie protejat contra riscurilor pentru viaţă şi sănătate în măsura în care natura serviciului prestat o permite.

(2) Obligaţiile care revin beneficiarului conform alin.(1) nu pot fi excluse sau limitate în prealabil printr-un contract.

Articolul 1379. Încetarea raporturilor din contractul

de prestări servicii

(1) Raporturile din contractul de prestări servicii încetează la expirarea perioadei pentru care au fost stabilite sau la finalizarea prestării serviciului.

(2) În cazul în care nu s-a convenit asupra duratei raporturilor contractuale sau din natura ori scopul serviciilor nu rezultă un termen, fiecare parte poate să declare rezoluțiunea.

Articolul 1380. Termenul de rezoluțiune

Rezoluțiunea în temeiul art. 1379 alin. (2) se poate efectua:

a) zilnic, începînd cu sfîrşitul zilei următoare, dacă plata se face pe zi;

b) cel mai tîrziu în prima zi lucrătoare din cursul unei săptămîni, începînd cu sfîrşitul următoarei zile de sîmbătă, dacă plata se calculează pe săptămînă;

c) cel mai tîrziu pe data de 15 a lunii, începînd cu sfîrşitul lunii calendaristice, dacă plata se calculează pe lună;

d) cu respectarea termenului de preaviz de 6 săptămîni, începînd cu sfîrşitul unui trimestru calendaristic, dacă plata se calculează pe trimestre sau pe perioade mai mari;

e) oricînd dacă plata nu se face în dependenţă de intervale de timp. În cazul în care relaţiile privind prestarea de servicii ocupă tot timpul de lucru al prestatorului, termenul pentru preaviz trebuie să fie de 2 săptămîni.

Articolul 1381. Contractele de prestări servicii

pe termen lung

În cazul în care contractul de prestări servicii este încheiat pentru perioade mai lungi de 5 ani, prestatorul poate declara rezoluțiunea după 5 ani. Termenul pentru preaviz este de 6 luni.

Articolul 1382. Prelungirea tacită a contractului

de prestări servicii

Dacă relaţiile dintre părţi vor continua, cu ştiinţa celeilalte părţi, şi după încetarea termenului, contractul de prestări servicii se consideră prelungit pe termen nelimitat în măsura în care cealaltă parte nu respinge imediat această prelungire.

Articolul 1383. Adeverinţa despre munca depusă

de prestator

La încheierea unui raport de lungă durată, prestatorul poate solicita celeilalte părţi o adeverinţă scrisă despre munca depusă şi despre perioada de lucru.

Secțiunea a 4-a

Servicii de proiectare

Articolul 1384. Domeniul de aplicare

(1) Dispozițiile prezentei secțiuni se aplică contractelor în care o parte (proiectant) se obligă să proiecteze celeilalte părți (client):

a) o structură imobilă care urmează a fi construită de către client sau în folosul lui; sau

b) un bun mobil sau incorporal care urmează a fi construit ori un serviciu care urmează a fi prestat de către client sau în folosul lui.

(2) Contractului prin care o parte se obligă să proiecteze și să presteze un serviciu care constă în executarea proiectului i se aplică dispozițiile legale privind antrepriza sau, după caz, prestările de servicii, dispozițiile prezentei secțiuni aplicîndu-i-se în completare.

Articolul 1385. Obligația precontractuală de informare

Proiectantul are obligația precontractuală de informare a clientului în special despre faptul că proiectantul nu posedă cunoștințe speciale în probleme specifice, care necesită implicarea specialiștilor.

Articolul 1386. Obligația de competență și prudență

În temeiul obligației de competență și prudență, proiectantul este obligat în special:

a) să ajusteze proiectul la lucrările altor proiectanți care au stabilit relații contractuale cu clientul, pentru a permite o prestare eficientă a tuturor serviciilor implicate;

b) să integreze activitatea altor proiectanți care este necesară pentru asigurarea conformității proiectului cu contractul;

c) să includă informații de explicare a proiectului necesare pentru ca un utilizator de competență medie (sau un utilizator anumit, care a fost prezentat proiectantului la momentul încheierii contractului) să poată executa proiectul;

d) să permită utilizatorului proiectului să execute proiectul fără nicio încălcare a dispozițiilor legale imperative sau fără a aduce atingere drepturilor terților, despre care proiectantul cunoștea sau, în mod rezonabil, trebuia să cunoască; și

e) să ofere un proiect care permite o implementare eficientă din punct de vedere economic și tehnic.

Articolul 1387. Conformitatea

(1) Proiectul este în conformitate cu contractul dacă oferă utilizatorului posibilitatea de a atinge un rezultat specific prin executarea proiectului având competența și prudența care pot fi rezonabil așteptate.

(2) Clientul nu poate exercita un drept al creditorului pentru neconformitate dacă cauza neconformității este indicația dată de către client, iar proiectantul și-a executat obligația de informare.

Articolul 1388. Predarea proiectului

(1) Dacă proiectantul consideră proiectul (sau o parte a acestuia care este aptă a fi realizată în mod independent de finalizarea restului proiectului) ca fiind suficient de finalizat și dorește să îl transfere clientului, clientul trebuie să-l accepte într-un termen rezonabil din momentul în care a fost notificat.

(2) Clientul poate să refuze acceptarea proiectului cînd acesta (sau o parte relevantă a acestuia) nu este conform contractului și o astfel de neconformitate constituie o neexecutare esențială.

Articolul 1389. Datele

(1) După executarea altor obligații contractuale ale ambelor părți, proiectantul trebuie, la cererea clientului, să transmită acestuia toate datele relevante sau copiile de pe

acestea.

(2) Proiectantul trebuie să păstreze, pentru un termen rezonabil, datele relevante care nu au fost transmise. Înainte de a le distruge, proiectantul trebuie să le ofere din nou clientului.

Articolul 1390. Limitarea răspunderii

În contractele dintre profesioniști, clauza prin care se limitează răspunderea proiectantului pentru neexecutare la valoarea structurii, bunului sau serviciului care urmează a fi construit sau realizat de către sau în numele clientului conform proiectului se prezumă că nu este abuzivă, cu excepția părții în care aceasta limitează răspunderea pentru prejudiciul cauzat prin faptă intenționată sau din culpă gravă săvîrșită de către proiectant sau de o persoană pentru acțiunile căreia poartă răspundere proiectantul.

Secțiunea a 5-a

Servicii de informare și consultare

Articolul 1391. Domeniul de aplicare

(1) Dispozițiile prezentei secțiuni se aplică contractelor conform cărora o parte (prestator) se obligă să furnizeze celeilalte părți (client) informație sau consultație.

(2) Dispozițiile prezentei secțiuni se aplică, în completare, obligației de informare apărute în cadrul prestării serviciilor de tratament.

(3) Dispozițiile prezentei secțiuni privind furnizarea unei informații se aplică în mod corespunzător și acordării unei consultații.

Articolul 1392. Obligația de colectare a datelor preliminare

(1) Prestatorul trebuie, în măsura în care aceasta este necesar în mod rezonabil pentru prestarea serviciului, să colecteze date privind:

a) scopul concret pentru care clientul cere informațiile;

b) preferințele și prioritățile clientului în raport cu informațiile;

c) decizia pe care clientul planifică să o ia în baza informațiilor; și

d) situația personală a clientului.

(2) În cazul în care informația este prevăzută pentru un grup de persoane, datele colectate trebuie să fie legate de scopurile, preferințele, prioritățile și situațiile personale care pot fi așteptate în mod rezonabil de la persoanele din cadrul acelui grup.

(3) Dacă trebuie să obțină date de la client, prestatorul va explica clientului ce date trebuie să furnizeze.

Articolul 1393. Obligația de a obține și a utiliza

cunoștințele specializate
Prestatorul trebuie să obțină și să utilizeze cunoștințe specializate la care are sau trebuie să aibă acces în calitatea sa de prestator profesionist de informații sau consultant profesionist, în măsură în care acest lucru poate fi considerat, în mod rezonabil, necesar pentru prestarea serviciului.

Articolul 1394. Obligația de competență și prudență

(1) În temeiul obligației de competență și prudență, prestatorul este obligat în special:

a) să ia măsurile rezonabile pentru a se asigura că clientul înțelege conținutul informațiilor;

b) să acționeze cu competența și prudența pe care un prestator rezonabil le-ar demonstra, în circumstanțele cazului, în procesul de furnizare a informaților evaluative; și

c) în orice caz în care clientul urmează să ia o decizie în baza informației, să informeze clientul privind riscurile implicate, în măsură în care aceste riscuri pot să influențeze în mod rezonabil decizia clientului.

(2) Atunci cînd se obligă în mod expres sau implicit să furnizeze clientului o recomandare pentru a-i permite să ia o decizie ulterioară, prestatorul trebuie:

a) să fundamenteze recomandarea pe o analiză bazată pe cunoștințe specializate colectate în legătură cu scopurile, prioritățile, preferințele și situația personală a clientului;

b) să informeze clientul despre opțiunile pe care poate să le propună personal în legătură cu decizia ulterioară, precum și despre avantajele și riscurile acestora, în comparație cu cele ale deciziei recomandate; și

c) să informeze clientul despre alte opțiuni pe care nu poate să le furnizeze personal, cu excepția cazului în care prestatorul informează în mod expres clientul că se propune un număr limitat de opțiuni sau dacă aceasta reiese vădit din situație.

Articolul 1395. Conformitatea

(1) Prestatorul trebuie să furnizeze informații în corespundere cu cantitatea, calitatea și descrierea cerută de contract.

(2) Informațiile de fapt furnizate de către prestator clientului trebuie să reprezinte o descriere corectă a situației actuale.

Articolul 1396. Datele

În măsura în care aceasta este considerat în mod rezonabil necesar, luînd în considerare interesele clientului, prestatorul trebuie să păstreze datele privind informația furnizată conform prezentei secțiuni și să facă aceste date sau extrase de pe acestea disponibile clientului la cererea rezonabilă a acestuia.

Articolul 1397. Conflictul de interese

(1) În cazul în care, în mod explicit sau implicit, se obligă să furnizeze clientului o recomandare pentru a-i permite să ia o decizie ulterioară, prestatorul trebuie să dezvăluie orice posibil conflict de interese care ar putea influența executarea obligațiilor sale.

(2) Atît timp cît obligațiile contractuale nu au fost executate în totalitate, prestatorul nu poate să stabilească un raport cu o altă parte care ar putea da naștere unui conflict de interese cu clientul, fără a-i aduce la cunoștință clientului și fără a obține consimțămîntul expres sau implicit al acestuia.

Articolul 1398. Relevanța competenței clientului

(1) Implicarea altor persoane în furnizarea de servicii în folosul clientului sau simplul fapt că clientul este competent în domeniu nu diminuează obligațiile prestatorului prevăzute de prezenta secțiune.

(2) Prestatorul este eliberat de aceste obligații în cazul în care clientul cunoaște deja informația sau există motive de a crede că el o cunoaște.

(3) În sensul alin. (2), există motive de a crede că clientul cunoaște informația dacă ea ar trebui să fie evidentă clientului fără investigație.

Articolul 1399. Legătura cauzală

Dacă prestatorul cunoaște sau ar fi trebuit, în mod rezonabil, să cunoască că o decizie ulterioară va fi bazată pe informația furnizată și dacă clientul ia o astfel de decizie și suportă un prejudiciu în rezultatul ei, orice neexecutare a unei obligații rezultate din contract de către prestator se prezumă că a cauzat prejudiciul în cazul în care clientul dovedește că, dacă prestatorul i-ar fi furnizat toată informația necesară, ar fi fost rezonabil să se gîndească în mod serios să ia o altă decizie.

Secțiunea a 6-a

Servicii de tratament

Articolul 1400. Domeniul de aplicare

(1) Dispozițiile prezentei secțiuni se aplică contractelor în care o parte (prestatorul de servicii de tratament) se obligă să acorde tratament medical celeilalte parți (pacient).

(2) Dispozițiile prezentei secțiuni se aplică în mod corespunzător contractelor prin care prestatorul de servicii de tratament se obligă să presteze oricare alt serviciu în scopul de a schimba starea fizică sau mintală a persoanei.

(3) În cazul în care nu este parte contractantă, pacientul este considerat terțul căruia contractul îi conferă drepturi corelative obligațiilor pe care prestatorul de servicii de tratament le poartă conform prezentei secțiuni.

Articolul 1401. Examinarea preliminară

Prestatorul de servicii de tratament trebuie, în măsura în care acest lucru este

necesar în mod rezonabil pentru prestarea serviciului:

a) să pună întrebări pacientului referitoare la starea lui de sănătate, la simptomele, bolile suportate, alergiile, tratamentele anterioare sau alte tratamente curente, precum și la preferințele și prioritățile privind tratamentul;

b) să efectueze analizele necesare diagnosticării stării de sănătate a pacientului;

c) să consulte oricare alți prestatori de servicii de tratament implicați în tratamentul pacientului.

Articolul 1402. Obligațiile privind instrumentele,

medicamentele, materialele, instalațiile

și încăperile

(1) Prestatorul de servicii de tratament trebuie să utilizeze instrumente, medicamente, materiale, instalații și încăperi care au cel puțin calitatea cerută în cadrul unei practici profesionale acceptate și prudente, care corespunde dispozițiilor legale în vigoare, și care sînt adecvate pentru atingerea scopului concret pentru care vor fi utilizate.

(2) Orice clauză care derogă de la dispozițiile prezentului articol în detrimentul pacientului este lovită de nulitate absolută.

Articolul 1403. Obligația de competență și prudență

(1) În temeiul obligației de competență și prudență, prestatorul de servicii de tratament trebuie în special să ofere pacientului nivelul de competență și prudență pe care un prestator rezonabil de servicii de tratament l-ar oferi în circumstanțe asemănătoare.

(2) Dacă îi lipsește experiența sau competența pentru tratarea pacientului cu nivelul necesar de competență și prudență, prestatorul de servicii de tratament trebuie să trimită pacientul unui alt prestator de servicii de tratament capabil să ofere acest nivel.

(3) Orice clauză care derogă de la dispozițiile prezentului articol în detrimentul pacientului este lovită de nulitate absolută.

Articolul 1404. Obligația de informare

(1) Pentru a oferi pacientului o alegere liberă privind tratamentul, prestatorul de servicii de tratament trebuie să îl informeze în particular despre următoarele:

a) starea curentă de sănătate a pacientului;

b) natura tratamentului propus;

c) avantajele tratamentului propus;

d) riscurile tratamentului propus;

e) alternativele la tratamentul propus, precum și avantajele și riscurile lor în comparație cu cele ale tratamentului propus; și

f) consecințele în caz că nu se recurge la tratament.

(2) Prestatorul de servicii de tratament, în orice circumstanță, trebuie să informeze pacientul despre orice risc sau alternativă care ar putea influența în mod rezonabil decizia pacientului de a accepta sau a refuza tratamentul propus. Se prezumă că un risc poate influența în mod rezonabil decizia dacă materializarea sa ar provoca o daună serioasă pacientului. Dacă nu s-a prevăzut altfel, dispozițiile secțiunii a 5-a privind obligația de informare se aplică în mod corespunzător.

(3) Informația trebuie să fie oferită pacientului pe înțelesul acestuia.

Articolul 1405. Obligația de informare în cazul

tratamentului care nu este necesar

sau al tratamentului experimental

(1) Dacă tratamentul nu este necesar pentru menținerea sau ameliorarea sănătății pacientului, prestatorul de servicii de tratament trebuie să dezvăluie toate riscurile cunoscute.

(2) Dacă tratamentul este experimental, prestatorul de servicii de tratament trebuie să dezvăluie toată informația cu privire la obiectivele experimentului, natura tratamentului, avantajele și riscurile, precum și opțiunile acestuia, chiar și atunci cînd acestea sînt o simplă posibilitate.

(3) Orice clauză care derogă de la dispozițiile prezentului articol în detrimentul pacientului este lovită de nulitate absolută.

Articolul 1406. Excepțiile de la obligația de informare

(1) Informația care ar fi trebuit în mod normal să fie oferită în temeiul obligației de informare poate să nu fie divulgată pacientului:

a) dacă sînt motive obiective pentru a considera că starea de sănătate sau viața acestuia va fi influențată serios și negativ; sau

b) dacă acesta manifestă expres dorința de a nu fi informat, cu condiția că nedivulgarea informației nu dăunează sănătății sau securității terților.

(2) Obligația de informare poate să nu fie executată atunci cînd tratamentul este oferit în situație de urgență. În acest caz, prestatorul de servicii de tratament trebuie să ofere informația mai tîrziu, în măsura posibilă.

Articolul 1407. Obligația de a nu trata fără consimțămînt

(1) Prestatorul de servicii de tratament nu va trata dacă pacientul nu și-a exprimat

consimțământul informat la acesta.

(2) Pacientul își poate revoca consimțământul în orice moment.

(3) Atît timp cît pacientul este inapt să-și exprime consimțământul, prestatorul de servicii de tratament poate să efectueze tratamentul doar dacă:

a) consimțământul informat a fost obținut de la o persoană sau o instituție împuternicită prin lege să ia decizii în numele pacientului privind tratamentul;

b) s-au respectat toate dispozițiile legale sau procedurile care permit ca tratamentul să fie oferit fără acest consimțământ; sau

c) tratamentul trebuie oferit într-o situație de urgență.

(4) În situația prevăzută la alin. (3), prestatorul de servicii de tratament nu începe tratamentul pînă nu ia în considerare, în măsura în care este posibil, opinia pacientului inapt să-și exprime consimțământul privind tratamentul, precum și orice posibilă opinie exprimată de pacient înainte ca acesta să devină inapt să-și exprime consimțământul, adusă la cunoștință prestatorului de servicii de tratament.

(5) În situația prevăzută la alin. (3), prestatorul de servicii de tratament are dreptul să ofere doar tratamentul destinat să îmbunătățească starea de sănătate a pacientului.

(6) În situația prevăzută la art. 1405 alin. (2), consimțământul trebuie exprimat în mod expres și cu referire la tratamentul concret.

(7) Orice clauză care derogă de la dispozițiile prezentului articol în detrimentul pacientului este lovită de nulitate absolută.

Articolul 1408. Datele

(1) Prestatorul de servicii de tratament trebuie să înregistreze datele adecvate despre tratament. Aceste date trebuie să se refere în special la informația colectată în interviurile preliminare, examinări sau consultații, informația privind consimțământul pacientului și informația privind tratamentul realizat.

(2) Prestatorul de servicii de tratament, la cerere rezonabilă, trebuie:

a) să asigure accesul la date al pacientului sau, dacă pacientul este incapabil să își exprime consimțământul, al persoanei sau al instituției împuternicite prin lege să ia decizii în numele pacientului; și

b) să răspundă, în măsura în care este rezonabil, la întrebările privind interpretarea datelor.

(3) Dacă pacientul a suferit o vătămare și pretinde că aceasta este rezultatul neexecutării de către prestatorul de servicii de tratament a obligației de competență și prudență, iar prestatorul de servicii de tratament nu se conformează dispozițiilor alin. (2), se prezumă că obligația de competență și prudență nu a fost executată și că există legătură

cauzală între neexecutare și vătămare.

(4) Prestatorul de servicii de tratament trebuie să păstreze datele și să furnizeze informații privind interpretarea lor, într-un termen rezonabil de cel puțin 10 ani după ce tratamentul s-a terminat, în dependență de utilitatea acestor date pentru pacient sau succesorii ori reprezentanții lui și pentru tratamentele ulterioare. Datele care pot avea, în mod rezonabil, caracter important după termenul rezonabil se păstrează de către prestatorul de servicii de tratament și după expirarea acestui termen. În cazul în care, indiferent de motiv, prestatorul de servicii de tratament își încetează activitatea, datele se arhivează sau se transmit pacientului pentru viitoare consultări.

(5) Orice clauză care derogă de la dispozițiile alin. (1)-(4) în detrimentul pacientului este lovită de nulitate absolută.

(6) Prestatorului de servicii de tratament i se interzice să divulge terților informațiile despre pacient sau alte persoane implicate în tratamentul pacientului, cu excepția cazului în care divulgarea este necesară în scopul protecției terților sau în interesul public. Prestatorul de servicii de tratament poate să utilizeze datele în mod anonim în scopuri statistice, educaționale sau științifice.

Articolul 1409. Mijloacele juridice de apărare în caz

de neexecutare

În cazul oricărui tip de neexecutare a obligației rezultate din contractul de servicii de tratament se aplică dispozițiile legale privind mijloacele juridice de apărare ale creditorului în caz de neexecutare, cu următoarele adaptări:

a) prestatorul de servicii de tratament nu poate exercita dreptul de a suspenda executarea sau a rezolvi contractul dacă aceasta va expune sănătatea pacientului la un pericol serios; și

b) în măsura în care are dreptul să suspende executarea sau are drept de rezoluțiune și planifică să exercite acest drept, prestatorul de servicii de tratament trebuie să îi recomande pacientului un alt prestator de servicii de tratament.

Articolul 1410. Obligațiile instituțiilor medico-sanitare

(1) Dacă, în procesul de executare a obligațiilor care rezultă din contractul de servicii de tratament, activitățile au loc într-un spital sau în încăperile unei alte instituții medico-sanitare, iar spitalul sau instituția medico-sanitară nu este parte la contractul de servicii de tratament, spitalul sau instituția respectivă trebuie în mod clar să aducă la cunoștință pacientului faptul că nu este parte contractantă.

(2) Dacă prestatorul de servicii de tratament nu poate fi identificat, spitalul sau instituția medico-sanitară în care a avut loc tratamentul poartă drepturile și obligațiile de prestator de servicii de tratament, cu excepția cazului în care spitalul sau instituția medico-sanitară informează pacientul, în timp rezonabil, despre identitatea prestatorului de servicii de tratament.

(3) Orice clauză care derogă de la dispozițiile prezentului articol în detrimentul pacientului este lovită de nulitate absolută.

Capitolul XII

TRANSPORTUL

Secţiunea 1

Dispoziţii generale

cu privire la transport

Articolul 1411. Contractul de transport

(1) Prin contractul de transport, o parte (transportator) se obligă faţă de cealaltă parte (pasager sau expeditor) să o transporte împreună cu bagajele ei sau, respectiv, să transporte bunul la locul de destinaţie, iar cealaltă parte se obligă să plătească remuneraţia convenită.

(2) Transportarea gratuită a persoanei sau a bunului, cu excepţia cazului cînd este efectuată în activitatea de întreprinzător de persoana care oferă public servicii de transport, nu este guvernată de regulile prevăzute de prezentul capitol şi transportatorul poartă doar o obligaţie de prudenţă şi diligenţă.

(3) Dispozițiile prezentului capitol nu se aplică transportului care cade sub incidența Codului navigației maritime comerciale al Republicii Moldova.

(4) Dispozițiile legale privind prestările de servicii se aplică contractului de transport în măsura în care nu contravin dispozițiilor privind contractul de transport.

Articolul 1412. Obligaţia de a încheia contract de transport
Persoana care face publică oferta de transport de persoane şi bunuri este obligată să încheie un contract de transport, cu excepţia cazurilor în care există un motiv serios de a refuza.

Articolul 1413. Transportul succesiv şi transportul

combinat

(1) Transport succesiv este transportul efectuat de mai mulţi transportatori care se succed utilizînd acelaşi mod de transport (vehicul).

(2) Transport combinat este transportul în care transportatorii se succed utilizînd diferite moduri de transport (vehicule).

Articolul 1414. Substituirea transportatorului

(1) În cazul cînd transportatorul transmite, total sau parţial, executarea obligaţiilor sale, persoana care îl substituie este considerată parte a contractului de transport.

(2) Plata făcută de pasager sau expeditor unuia dintre transportatori este liberatorie.

Articolul 1415. Termenul transportării pasagerului

sau a bunului

(1) Transportatorul este obligat să transporte pasagerul şi bagajele sau bunul în termenele stabilite de lege sau de contract, iar în lipsa unor astfel de termene, intr-un termen rezonabil.

(2) Transportarea trebuie să fie efectuată pe calea cea mai scurtă şi rezonabilă.

Articolul 1416. Taxa de transport

(1) Pentru transportarea pasagerului şi bagajelor sau a bunului, se plăteşte taxa de transport convenită prin acordul părţilor dacă legea nu prevede altfel.

(2) Taxa de transport se plăteşte pînă la transportarea pasagerului şi bagajului sau a bunului dacă legea sau contractul nu prevede altfel.

(3) Transportatorul are dreptul de retenţie asupra bagajului şi bunului pînă la achitarea taxei de transport.

Secţiunea a 2-a

Transportul de persoane

Articolul 1417. Biletul (titlul de călătorie)

(1) Contractul de transport de persoane se confirmă (se documentează) printr-un bilet (titlu de călătorie) sau alt document care dă dreptul la transport. Biletul poate fi emis în format electronic.

(2) Biletul (titlul de călătorie) este transmisibil dacă nu s-a stipulat expres că este intransmisibil. Posibilitatea transmiterii încetează cel tîrziu la începutul călătoriei.

(3) Orice clauză care derogă de la dispozițiile prezentei secțiuni în detrimentul pasagerului consumator este lovită de nulitate absolută.

Articolul 1418. Contractul de navlosire (charter)

(1) Contractul de navlosire (charter) este contractul de transport prin care transportatorul se obligă să transporte navlositorul sau pasagerul folosind mijlocul de transport pe care transportatorul îl acordă navlositorului sau pasagerului în folosință deplină, împreună cu operator, în scop de transport, iar navlositorul se obligă să achite taxa convenită. Contractul de navlosire poate fi încheiat pe termen determinat sau nedeterminat.

(2) Prin contract de navlosire transportatorul cere operatorului mijlocului de transport să îndeplinească indicațiile navlositorului sau ale pasagerului în măsura stipulată în contract. Transportatorul răspunde de îndeplinirea indicațiilor.

(3) Dispozițiile legale privind locațiunea nu se aplică contractului de navlosire.

Articolul 1419. Întinderea obligaţiei

(1) Transportul de persoane include operaţiunile de îmbarcare, transbordare, transport şi debarcare.

(2) Transportatorul este ţinut să transporte pasagerul la destinaţie în siguranţă.

Articolul 1420. Răspunderea transportatorului

(1) Transportatorul este ținut să repare prejudiciul cauzat în urma decesului pasagerului, vătămării corporale a pasagerului, distrugerii sau deteriorării bunurilor acestuia, sub rezerva dispozițiilor art. 1421, sau în urma încălcării termenului de transportare, cu excepția cazului în care acest prejudiciu este rezultatul unui impediment în afara controlului transportatorului și dacă transportatorului nu i se putea cere în mod rezonabil să evite sau să depășească impedimentul sau consecințele acestuia ori dacă este rezultatul stării de sănătate a pasagerului sau al faptei acestuia. Transportatorul este ținut să repare prejudiciul și în cazul în care acesta se datorează stării sale de sănătate, a prepușilor săi sau a stării ori funcționării mijlocului de transport.

(2) Răspunderea transportatorului nu poate fi exclusă sau limitată prin contract. Orice clauză contrară este lovită de nulitate absolută.

(3) Limitările în mărimea despăgubirilor și mărimea fixă a despăgubirilor pentru anumite categorii de încălcări sau prejudicii, inclusiv de natură extracontractuală, în transportul public de persoane sînt aprobate de Guvern, dacă prin lege nu se stabilesc alte limitări.

(4) Transportatorul răspunde, ca de propriile acțiuni sau inacțiuni, de acțiunile și inacțiunile prepușilor săi și ale oricăror alte persoane la ale căror servicii recurge pentru executarea transportului, dacă acești prepuși sau aceste persoane acționează în exercițiul funcției lor.

Articolul 1421. Răspunderea transportatorului

pentru bagaje

(1) Transportatorul răspunde pentru pierderea sau deteriorarea bagajelor care i-au fost încredințate de pasager, cu excepția cazului în care dovedește un impediment în afara controlului său și dacă lui nu i se putea cere în mod rezonabil să evite sau să depășească impedimentul sau consecințele acestuia ori a cazului în care dovedește viciul propriu al bunului sau vina pasagerului.

(2) Transportatorul nu răspunde pentru pierderea documentelor, a banilor sau a altor bunuri de mare valoare, cu excepția cazului în care i s-a declarat natura sau valoarea bunului și el a acceptat să îl transporte. Transportatorul nu este cu atît mai mult răspunzător pentru pierderea bagajelor de mînă care au rămas sub supravegherea pasagerului, cu excepția cazului în care ultimul demonstrează vinovăția transportatorului.

Articolul 1422. Pretenții privind bagajele

(1) În cazul unei deteriorări aparente a bagajului de mînă, pasagerul, la părăsirea mijlocului de transport, trebuie să notifice transportatorul despre deteriorare. În cazul deteriorării aparente a altui bagaj, notificarea despre deteriorare trebuie să se facă la primirea acestuia.

(2) Dacă bagajul este deteriorat, însă deteriorarea nu este aparentă, notificarea despre deteriorare se face în formă textuală în termen de 7 zile de la ieșirea din mijlocul de transport sau, în cazul în care bagajul este primit mai tîrziu, de la primirea bagajului.

(3) Dacă bagajul de mînă este pierdut, pasagerul trebuie să notifice transportatorul despre pierdere la părăsirea mijlocului de transport. În cazul pierderii altui bagaj, pasagerul trebuie să notifice transportatorul despre pierdere în termen de 7 zile de la data în care bagajul ar fi trebuit să fie primit.

(4) Dacă pasagerul nu respectă dispozițiile alin. (1)-(3), se prezumă că el a primit întregul bagaj în stare bună.

(5) Pasagerul este decăzut din dreptul de a cere despăgubiri, în condițiile legii și ale contractului, pentru pierderea sau deteriorarea menționată la prezentul articol dacă nu notifică transportatorul despre pierdere sau, după caz, deteriorare în termen de o lună de la sosirea la locul de destinație.

Articolul 1423. Răspunderea transportatorului în cazul

transportului succesiv sau combinat de

persoane

În cazul transportului succesiv sau combinat de persoane, cel care efectuează transportul în cursul căruia s-a cauzat prejudiciul este răspunzător, cu excepţia cazului în care, printr-o stipulaţie expresă, unul dintre transportatori şi-a asumat răspunderea pentru întreaga călătorie.

Articolul 1424. Răspunderea solidară a transportatorului

și a transportatorului de fapt

(1) Dacă transportul este efectuat integral sau parțial de către o altă persoană (transportator de fapt) decît transportatorul, transportatorul de fapt poartă aceeași răspundere ca și transportatorul pentru prejudiciul rezultat din decesul pasagerului, vătămarea corporală a pasagerului, pierderea sau deteriorarea bunurilor acestuia, încălcarea termenului de transportare sau o altă neexecutare a obligațiilor rezultate din contractul de transport de persoane în decursul efectuării transportului de către transportatorul de fapt. Convenția dintre transportator și transportatorul de fapt privind extinderea răspunderii transportatorului, comparativ cu cea prevăzută de lege, se aplică transportatorului de fapt doar dacă el a acceptat-o în formă textuală.

(2) Transportatorul de fapt poate ridica aceleași excepții pe care le poate ridica

transportatorul în temeiul contractului de transport încheiat cu pasagerul.

(3) Transportatorul și transportatorul de fapt răspund solidar față de pasager.

Articolul 1425. Excepții de la limitarea de răspundere

a transportatorului

(1) Transportatorul nu poate invoca dispozițiile legale care exclud sau limitează răspunderea sa ori care răstoarnă sarcina probei dacă prejudiciul a fost cauzat cu intenție sau din culpă gravă.

(2) Dispozițiile alin. (1) se aplică în mod corespunzător dacă faptele sînt săvîrșite cu intenție sau din culpă gravă de către prepușii transportatorului sau ai oricăror alte persoane la ale căror servicii acesta recurge pentru executarea transportului, dacă acești prepuși sau aceste persoane acționează în exercițiul funcției lor. În acest caz, prepușii sau alte persoane nu au dreptul de a invoca, în ceea ce privește răspunderea lor, dispozițiile legale care exclud sau limitează răspunderea lor ori care răstoarnă sarcina probei.

Articolul 1426. Obligațiile pasagerilor

(1) În decursul efectuării transportului, pasagerii trebuie să se comporte într-un mod care nu ar pune în pericol siguranța mijlocului de transport și nu ar încălca condițiile de efectuare a transportului. Pasagerii trebuie să respecte instrucțiunile transportatorului, ale operatorului mijlocului de transport sau ale altei persoane competente.

(2) Pasagerul trebuie să-și prezinte bagajul pentru transportare într-un mod care nu ar încuraja pierderea sau deteriorarea acestuia și care nu ar cauza prejudicii transportatorului. Dacă bagajul conține lucruri periculoase, pasagerul trebuie să notifice transportatorul despre existența acestora și despre natura generală a pericolului.

Articolul 1427. Răspunderea navlositorului

(1) Dacă un pasager sau toți pasagerii ori bagajele lor nu sînt gata, din orice motiv, de transport la momentul convenit, transportatorul poate declara rezoluțiunea contractului de navlosire sau poate începe cursa. Dacă transportatorului i se cauzează un prejudiciu din cauza faptului că un pasager sau toți pasagerii ori bagajele acestora nu sînt gata, din orice motiv, de transport la momentul convenit, navlositorul este ținut să despăgubească transportatorul.

(2) Navlositorul este ținut să despăgubească transportatorul pentru prejudiciul cauzat prin faptul că un pasager nu deține documentele necesare de care este responsabil navlositorul.

(3) În cazul transportării în temeiul contractului de navlosire, navlositorul este ținut să despăgubească transportatorul pentru prejudiciul cauzat prin îndeplinirea de către transportator a indicațiilor navlositorului sau ale unui pasager în decursul executării obligațiilor contractuale, cu excepția cazului în care operatorul mijlocului de transport nu se comportă în mod rezonabil la îndeplinirea indicațiilor.

Articolul 1428. Răspunderea pasagerului

Pasagerul răspunde pentru prejudiciile cauzate transportatorului prin comportamentul său sau prin natura sau starea bagajelor de mînă, cu excepţia cazului în care prejudiciul s-a născut în pofida comportamentului diligent al pasagerului. Pasagerul nu poate invoca viciile sau natura propriului bagaj pentru a se elibera de răspundere.

Articolul 1429. Rezoluțiunea contractului de transport

de persoane

(1) Pasagerul poate declara rezoluțiunea contractului de transport de persoane în orice moment dacă prin aceasta nu cauzează întîrzieri. El este obligat să plătească transportatorului despăgubirile cauzate de rezoluțiune.

(2) Dacă devin cunoscute împrejurări din sfera transportatorului despre care pasagerul nu putea să știe și care, dacă le cunoștea, i-ar fi dat un motiv întemeiat să nu încheie contractul de transport de persoane, pasagerul poate declara rezoluțiunea contractului de transport de persoane.

(3) Pasagerul poate declara rezoluțiunea contractului de transport de persoane și atunci cînd este previzibil că vor avea loc întîrzieri în raport cu timpul și durata convenită. În acest caz, nu se naște obligația de despăgubire.

Articolul 1430. Dispoziții aplicabile transportului de bagaje

În completare la dispozițiile prezentei secțiuni, dispozițiile art. 1438, 1444, 1446, 1447, 1452 și 1455 se aplică transportului de bagaje dacă părțile nu au convenit altfel.

Secţiunea a 3-a

Transportul de bunuri

§1. Încheierea și executarea contractului

de transport de bunuri

Articolul 1431. Transportul cu cîteva vehicule

Dacă vehiculul pe care este încărcat bunul ce se transportă străbate o porţiune de drum pe mare, pe calea ferată, pe un fluviu sau canal sau pe calea aerului, iar bunul nu este descărcat (transbordat), dispoziţiile prezentei secţiuni se aplică asupra întregului transport.

Articolul 1432. Forma contractului de transport

(1) Contractul de transport este constatat printr-o scrisoare de trăsură (conosament sau alt document echivalent).

(2) Lipsa, pierderea sau deteriorarea scrisorii de trăsură nu afectează valabilitatea contractului de transport.

Articolul 1433. Întocmirea scrisorii de trăsură

(1) Scrisoarea de trăsură se întocmește de expeditor dacă părțile nu au convenit altfel.

(2) Scrisoarea de trăsură se întocmește în cel puțin 3 exemplare care se semnează de către expeditor și transportator, aceste semnături putînd fi imprimate sau înlocuite prin ștampilele expeditorului și ale transportatorului. Primul exemplar se păstrează la expeditor, al doilea însoțește bunul, iar al treilea este remis transportatorului.

(3) Dacă bunurile sînt încărcate în mai multe vehicule sau dacă este vorba de bunuri de diferite feluri ori de bunuri repartizate în diferite loturi, atît transportatorul, cît și expeditorul poate cere întocmirea unui număr de scrisori de trăsură egal cu numărul vehiculelor utilizate sau cu numărul felurilor de bunuri ori al loturilor de bunuri.

Articolul 1434. Conținutul scrisorii de trăsură

(1) Scrisoarea de trăsură trebuie să conțină următoarele date:

a) locul și data întocmirii;

b) numele și adresa expeditorului;

c) numele și adresa transportatorului;

d) locul și data primirii bunului și locul prevăzut pentru eliberarea acestuia;

e) numele și adresa destinatarului;

f) denumirea curentă a naturii bunului și felul ambalajului, iar pentru bunurile periculoase, denumirea lor general recunoscută;

g) numărul coletelor, marcajele speciale și numerele lor;

h) greutatea brută sau cantitatea altfel exprimată a bunurilor;

i) cheltuielile aferente transportului (taxa de transport, cheltuieli accesorii, taxele vamale și alte cheltuieli survenite de la încheierea contractului pînă la eliberare);

j) instrucțiunile necesare pentru formalitățile de vamă și altele, după caz.

(2) Dacă este cazul, scrisoarea de trăsură trebuie să conțină și următoarele indicații:

a) interzicerea transbordării;

b) cheltuielile pe care expeditorul le ia asupra sa;

c) totalul sumelor ramburs de perceput la eliberarea bunului;

d) valoarea declarată a bunului și suma care reprezintă interesul special la eliberare;

e) instrucțiunile expeditorului către transportator cu privire la asigurarea bunului;

f) termenul convenit în care transportul trebuie să fie efectuat;

g) lista documentelor remise transportatorului.

(3) Părțile pot include în scrisoarea de trăsură orice altă indicație pe care o consideră utilă.

Articolul 1435. Incorectitudinea datelor înscrise

în scrisoarea de trăsură

(1) Expeditorul răspunde pentru toate cheltuielile și prejudiciul cauzat transportatorului din cauza inexactității sau insuficienței:

a) indicațiilor menționate la art. 1434 alin. (1) lit. b), d)-h) și j);

b) indicațiilor menționate la art. 1434 alin. (2);

c) oricăror alte indicații sau instrucțiuni date de el pentru emiterea scrisorii de trăsură sau pentru a fi incluse în aceasta.

(2) Dacă, la cererea expeditorului, transportatorul înscrie în scrisoarea de trăsură mențiunile indicate la alin. (1), se consideră, pînă la proba contrarie, că acesta a acționat în numele expeditorului.

Articolul 1436. Obligațiile transportatorului la preluarea

bunului

(1) La preluarea bunului, transportatorul este obligat să verifice:

a) exactitatea mențiunilor din scrisoarea de trăsură referitoare la numărul de colete, precum și la marcajul și numerele lor;

b) aspectul exterior al bunului și al ambalajului;

c) modul de încărcare și aranjare a bunului în vehicul.

(2) Dacă nu dispune de mijloace corespunzătoare pentru a verifica datele menționate la alin. (1) lit. a), transportatorul consemnează rezervele sale motivate în scrisoarea de trăsură. De asemenea, el trebuie să motiveze rezervele față de starea exterioară sau ambalajul bunului. Rezervele nu-l obligă pe expeditor dacă nu le-a acceptat expres în scrisoarea de trăsură.

(3) Expeditorul poate cere transportatorului să verifice greutatea brută sau cantitatea exprimată în alt mod a bunului, precum și conținutul coletelor. Transportatorul are dreptul la compensarea cheltuielilor de verificare. Rezultatul verificării se consemnează în scrisoarea de trăsură.

Articolul 1437. Răspunderea expeditorului pentru ambalaj

Expeditorul răspunde față de transportator pentru prejudiciul cauzat (prin ambalarea necorespunzătoare a bunului) persoanelor, echipamentului sau instalațiilor de transport ori altor bunuri, precum și pentru toate cheltuielile generate de o astfel de ambalare, cu excepția cazului în care transportatorul nu a făcut rezerve cu privire la deficiențe, deși acestea erau evidente sau cunoscute de el la preluare.

Articolul 1438. Anexele la scrisoarea de trăsură

(1) Expeditorul trebuie să anexeze la scrisoarea de trăsură documentele necesare trecerii prin vamă (după caz) ori altor operaţiuni similare, anterioare momentului livrării la destinaţie, sau să pună aceste documente la dispoziţia transportatorului cu toate indicaţiile necesare.

(2) Transportatorul nu este obligat să verifice dacă documentele sau indicaţiile sînt corespunzătoare şi suficiente. Expeditorul răspunde faţă de transportator pentru prejudiciul cauzat prin erori sau prin caracterul incomplet ori fals al documentelor sau al indicaţiilor dacă transportatorul nu poartă o parte din vinovăţie.

(3) Transportatorul răspunde, conform dispozițiilor legale cu privire la mandat, pentru pierderea sau utilizarea necorespunzătoare a documentelor anexate la scrisoarea de trăsură sau înmînate lui. El însă nu trebuie să plătească despăgubiri mai mari decît cele pentru pierderea bunului.

Articolul 1439. Efectele semnării scrisorii de trăsură

(1) Scrisoarea de trăsură serveşte drept dovadă, pînă la proba contrară, a încheierii şi a cuprinsului contractului de transport, precum şi a preluării bunului de către transportator.

(2) Dacă scrisoarea de trăsură nu cuprinde rezervele motivate ale transportatorului, se prezumă, pînă la proba contrară, că bunul şi ambalajul erau, la preluare, în stare bună, iar numărul, de colete, precum și marcajele și numerele lor corespundeau datelor din scrisoarea de trăsură.

Articolul 1440. Dreptul de rezoluțiune a contractului

de transport de către expeditor

(1) Expeditorul are dreptul la rezoluțiunea contractului de transport în orice moment.

(2) Dacă expeditorul declară rezoluțiunea contractului de transport din alte motive decît o neexecutare din partea transportatorului, acesta din urmă poate cere plata taxei de transport și altor cheltuieli, cu deducerea economiei pe care transportatorul a obținut-o sau trebuie să o obțină în urma rezoluțiunii.

(3) În locul pretenției întemeiate pe dispozițiile alin. (2), transportatorul poate cere plata unei treimi din taxa de transport.

(4) Dacă bunul deja a fost încărcat înainte de rezoluțiune, transportatorul poate cere

de la expeditor instrucțiuni privind operațiunile ulterioare cu bunul sau poate cere descărcarea fără întîrziere nejustificată a bunului. Dacă nu primește instrucțiuni într-un termen rezonabil, transportatorul poate lua măsurile prevăzute la art. 1446 pe cheltuiala expeditorului.

(5) Dacă, în cazul prevăzut la alin. (4), expeditorul dă instrucțiuni de descărcare a bunului, transportatorul este obligat să descarce bunul doar dacă acest fapt este posibil fără a-i împiedica activitatea curentă și fără a cauza pagube altor expeditori sau destinatari.

(6) Dacă expeditorul declară rezoluțiunea pentru o neexecutare din partea transportatorului, acesta din urmă este obligat să descarce bunul fără întîrziere nejustificată, pe cheltuiala sa.

Articolul 1441. Dreptul expeditorului de a dispune de bun

(1) Expeditorul are dreptul să dispună de bun. El poate, în special, să ceară transportatorului să nu transporte bunul mai departe, să schimbe locul de livrare sau destinatarul menţionat în scrisoarea de trăsură.

(2) Dreptul prevăzut în prezentul articol la alin.(1) încetează în momentul în care cel de-al doilea exemplar al scrisorii de trăsură este înmînat destinatarului sau cînd acesta îşi valorifică dreptul prevăzut la art.1443 alin.(2). Din acest moment, transportatorul trebuie să se conformeze indicaţiilor destinatarului.

(3) Dreptul de dispoziţie se naşte pentru destinatar în momentul întocmirii scrisorii de trăsură în cazul în care expeditorul înscrie în scrisoarea de trăsură o notă în acest sens.

(4) Dacă destinatarul, exercitîndu-şi dreptul de dispoziţie, a dispus livrarea bunului către un terţ, acesta din urmă nu are dreptul de a desemna, la rîndul său, un alt destinatar.

(5) Exercitarea dreptului de dispoziţie se subordonează următoarelor reguli:

a) expeditorul ori destinatarul menţionat la alin.(3) trebuie, în cazul în care vrea să-şi exercite dreptul de dispoziţie, să prezinte primul exemplar al scrisorii de trăsură, în care se înscriu noile indicaţii date transportatorului, şi să suporte prejudiciul, inclusiv cheltuielile apărute în seama transportatorului prin îndeplinirea acestor indicaţii;

b) îndeplinirea indicaţiilor trebuie să fie posibilă în momentul în care acestea ajung la persoana care urmează să le îndeplinească şi nu trebuie să împiedice activitatea curentă a transportatorului şi nici să cauzeze pagube altor expeditori sau destinatari;

c) indicaţiile nu trebuie să ducă la o fragmentare a transportării.

(6) Dacă nu poate îndeplini în temeiul alin.(5) lit.b) indicaţiile primite, transportatorul trebuie să încunoştinţeze de îndată pe cel care a dat indicaţiile.

(7) Transportatorul care nu îndeplineşte indicaţiile date cu respectarea dispoziţiilor din prezentul articol sau care îndeplineşte asemenea indicaţii fără a cere primul exemplar din scrisoarea de trăsură răspunde faţă de cel în drept pentru prejudiciul cauzat astfel.

Articolul 1442. Scrisoarea de trăsură negociabilă

(1) Scrisoarea de trăsură nu este negociabilă dacă în ea nu se cuprinde o mențiune expresă în acest sens sau dacă legea nu prevede altfel.

(2) În cazul în care este negociabilă, scrisoarea de trăsură la ordin se transmite prin gir, iar cea la purtător – prin remitere.

(3) Atunci cînd scrisoarea de trăsură este la ordin sau la purtător, dreptul de proprietate asupra bunului se transferă prin efectul transmiterii acestei scrisori.

(4) Forma și efectele girurilor, anularea și înlocuirea scrisorii de trăsură sînt supuse dispozițiilor privitoare la cambie și biletul la ordin.

(5) Ultimul giratar al unui șir neîntrerupt de giruri care este posesor al titlului este considerat proprietar. Debitorul care își îndeplinește obligația rezultînd din titlu este eliberat, numai dacă nu a existat fraudă sau culpă gravă din partea sa.

Articolul 1443. Drepturile destinatarului la recepţionarea

bunului

(1) După ce bunul ajunge la locul prevăzut pentru livrare, destinatarul are dreptul să ceară transportatorului, contra unei recipise de primire, cel de-al doilea exemplar al scrisorii de trăsură şi predarea bunului.

(2) Dacă s-a constatat pierderea bunului sau dacă bunul nu a ajuns în termenul prevăzut la art.1451, destinatarul poate valorifica în nume propriu împotriva transportatorului drepturile ce decurg din contractul de transport.

(3) Destinatarul care valorifică drepturile ce-i revin în temeiul alin.(1) și (2) trebuie să plătească suma totală a plăților care rezultă din scrisoarea de trăsură. În cazul unor divergenţe sub acest aspect, transportatorul este obligat să livreze bunul numai dacă destinatarul acordă garanţii.

Articolul 1444. Imposibilitatea executării contractului

(1) Dacă, pentru un motiv oarecare, înainte ca bunul să fi ajuns la destinație, executarea contractului în condițiile stabilite în scrisoarea de trăsură este sau devine imposibilă, transportatorul trebuie să ceară celui îndreptățit indicații de a dispune de bun conform art. 1441.

(2) Dacă împrejurările permit executarea transportului în condiții diferite de cele stabilite în scrisoarea de trăsură și nu poate obține în timp rezonabil indicații de la cel îndreptățit conform art. 1441, transportatorul trebuie să ia măsurile pe care le consideră cele mai bune în interesul celui îndreptățit să dispună.

Articolul 1445. Circumstanțele care împiedică predarea

bunului

(1) În cazul în care după sosirea bunului la locul de destinație se ivesc impedimente la eliberare, transportatorul cere instrucțiuni de la expeditor. Dacă destinatarul refuză să preia bunul, expeditorul are dreptul să dispună de el fără a prezenta primul exemplar al scrisorii de trăsură.

(2) Destinatarul poate, chiar și în cazul refuzului de a prelua bunul, să mai ceară livrarea acestuia atît timp cît transportatorul nu a primit o indicație contrară de la expeditor sau nu a dispus de bun.

(3) Dacă apare un impediment de livrare după ce destinatarul a dat indicații, în baza prerogativelor sale prevăzute la art. 1441 alin. (3), ca bunul să fie livrat unui terț, atunci, la aplicarea dispozițiilor alin. (1) și (2) din prezentul articol, destinatarul ia locul expeditorului, iar terțul – locul destinatarului.

Articolul 1446. Dreptul transportatorului la compensarea

cheltuielilor de îndeplinire a indicaţiilor

expeditorului

(1) Transportatorul are dreptul la compensarea cheltuielilor prilejuite de cererea şi îndeplinirea indicaţiilor dacă nu este dator, în baza contractului sau a legii, să suporte aceste cheltuieli.

(2) În cazurile menţionate la art.1444 alin.(1) şi la art.1445, transportatorul poate descărca imediat bunul pe cheltuiala celui îndreptăţit să dispună. După descărcare, transportul se consideră încheiat. Transportatorul urmează să păstreze bunul pentru persoana îndreptăţită să dispună. El poate să o încredinţeze, totuşi, unui terţ şi să răspundă, în acest caz, doar pentru diligenţa la alegerea terţului. Bunul rămîne grevat cu pretenţiile care decurg din scrisoarea de trăsură ca şi cu toate celelalte cheltuieli.

(3) Transportatorul poate organiza vînzarea bunului fără a mai aştepta indicaţii din partea celui îndreptăţit dacă este vorba de bunuri perisabile sau dacă starea bunului justifică o asemenea măsură, sau dacă costurile păstrării sînt disproporţionate faţă de valoarea bunului. El poate organiza vînzarea şi în alte cazuri dacă în interiorul unui termen corespunzător nu primeşte din partea celui îndreptăţit indicaţii contrare a căror executare îi poate fi pretinsă în baza principiului echităţii.

(4) Dacă bunul este vîndut conform dispoziţiilor prezentului articol, preţul obţinut va fi pus la dispoziţia celui îndreptăţit să dispună de bun după scăderea costurilor care au grevat bunul. Dacă aceste costuri depăşesc preţul obţinut, transportatorul poate pretinde diferenţa.

(5) Modul vînzării se determină conform legilor sau uzanțelor de la locul în care se găseşte bunul.

Articolul 1447. Dreptul de retenţie asupra bunului

Transportatorul are drept de retenţie asupra bunului atîta timp cît poate dispune de

bun pentru toate costurile care decurg din contractul de transport.

§2. Răspunderea transportatorului

Articolul 1448. Temeiul răspunderii transportatorului

(1) Transportatorul răspunde pentru distrugerea, pierderea totală sau parțială ori deteriorarea bunului în măsura în care distrugerea, pierderea sau deteriorarea a avut loc între momentul preluării și cel al livrării, precum și pentru depășirea termenului de livrare.

(2) Transportatorul răspunde, ca de propriile acțiuni sau inacțiuni, de acțiunile și inacțiunile prepușilor săi și ale oricăror alte persoane la ale căror servicii recurge pentru executarea transportului, dacă acești prepuși sau aceste persoane acționează în exercițiul funcției lor.

Articolul 1449. Exonerarea de răspundere

(1) Transportatorul este exonerat de răspundere pentru distrugerea, pierderea, deteriorarea bunului sau depășirea termenului de livrare dacă:

a) acestea se datorează vinovăției celui îndreptățit să dispună de bun;

b) acestea se datorează indicațiilor celui îndreptățit să dispună de bun, în cazul în care nu au fost provocate de vinovăția transportatorului;

c) acestea se datorează unui viciu propriu al bunului;

d) acestea se datorează circumstanțelor pe care transportatorul nu putea să le evite și ale căror consecințe nu le putea preveni.

(2) Transportatorul nu poate fi exonerat de răspundere din motivul defecțiunilor vehiculului pe care-l folosește pentru efectuarea transportului, nici al vinovăției locatorului sau a prepușilor acestuia din urmă.

(3) Sub rezerva dispozițiilor art. 1450 alin. (2)-(5), transportatorul este exonerat de răspundere dacă distrugerea, pierderea sau deteriorarea bunului rezultă din riscurile speciale inerente unei sau mai multor dintre următoarele împrejurări:

a) utilizarea unor vehicule descoperite, fără prelată, dacă această utilizare a fost convenită expres și consemnată în scrisoarea de trăsură;

b) lipsa sau defectele ambalajului pentru bunurile expuse prin felul lor la risipire sau deteriorare, dacă aceste bunuri nu sînt ambalate sau sînt ambalate necorespunzător;

c) manipularea, încărcarea, stivuirea sau descărcarea au fost efectuate de expeditor, destinatar sau de un terț care acționează pentru expeditor ori destinatar;

d) natura unor bunuri expuse, datorită însăși naturii lor, fie la pierdere totală sau parțială, fie la deteriorare, în special prin spargere, rugină, deteriorare internă și spontană, uscare, curgere, pierdere normală ori prin acțiunea insectelor sau a rozătoarelor;

e) insuficiența sau imperfecțiunea marcajelor sau a numerelor coletelor;

f) transportarea animalelor vii.

(4) Dacă, în baza dispozițiilor prezentului articol, transportatorul nu răspunde de unii factori care au cauzat prejudiciul, răspunderea sa nu este angajată decît în măsura în care factorii de care el răspunde, în baza dispozițiilor prezentului articol, au contribuit la prejudiciu.

Articolul 1450. Sarcina probațiunii

(1) Sarcina probei faptului că distrugerea, pierderea, deteriorarea bunului ori depășirea termenului de livrare se datorează uneia din împrejurările menționate la art.1449 alin. (1) revine transportatorului.

(2) În cazul în care transportatorul susține că, în funcție de împrejurări, distrugerea, pierderea sau deteriorarea bunului se putea produce din cauza unui sau mai multor riscuri menționate la art. 1449 alin. (3), se prezumă că prejudiciul s-a produs în acest fel. Cel îndreptățit să dispună de bun poate însă dovedi că prejudiciul nu s-a produs ori nu s-a produs exclusiv din cauza unuia dintre aceste riscuri.

(3) Prezumția prevăzută la alin. (2) nu operează în cazul menționat la art.1449 alin. (3) lit.

a) pentru pierderi anormale sau pentru pierderea unor colete întregi.

(4) La transportul cu un vehicul dotat cu instalații speciale de protecție a bunului împotriva efectelor căldurii, frigului, ale schimbărilor de temperatură sau umidității aerului, transportatorul poate invoca dispozițiile art. 1449 alin. (3) lit. d) numai dacă dovedește că a luat toate măsurile posibile, ținînd cont de circumstanțe, în vederea alegerii, întreținerii și utilizării acestor instalații speciale și că a respectat indicațiile speciale date în acest sens.

(5) Transportatorul poate invoca dispozițiile art. 1449 alin. (3) lit. f) doar dacă dovedește că a luat toate măsurile care, în mod obișnuit, ținînd cont de circumstanțe, trebuie luate și că a respectat indicațiile speciale pe care le-a primit.

Articolul 1451. Încălcarea termenului de livrare a bunului

Termenul de livrare este încălcat atunci cînd bunul nu a fost livrat în interiorul termenului convenit sau, în cazul în care nu s-a convenit asupra unui termen, cînd durata efectivă a transportului depășește durata care poate fi acordată în mod rezonabil unui transportator diligent, ținîndu-se cont de circumstanțe și, în special, în cazul unei încărcări parțiale, de timpul necesar pentru asamblarea unei încărcări complete în condiții normale.

Articolul 1452. Prezumţia pierderii bunului

(1) Cel îndreptăţit să dispună, fără a mai aduce alte dovezi, poate considera pierdut bunul care nu a fost livrat în decursul a 30 de zile de la expirarea termenului de livrare sau, în cazul în care nu s-a convenit asupra unui astfel de termen, în decursul a 60 de zile de la preluarea bunului de către transportator.

(2) Cel îndreptăţit să dispună poate cere în scris, la primirea despăgubirii pentru bunul pierdut, să fie imediat notificat dacă bunul a fost găsit pe parcursul unui an de la plata despăgubirii. Această cerere trebuie confirmată în scris de către persoana obligată.

(3) Cel îndreptăţit să dispună poate pretinde, în decursul a 30 de zile de la primirea notificării prevăzute la alin.(2), ca bunul să-i fie livrat contra satisfacerii pretenţiilor care decurg din scrisoarea de trăsură şi restituirii despăgubirii primite, reţinîndu-se, după caz, cheltuielile de recuperare a prejudiciului. Pretenţiile sale la despăgubire pentru încălcarea termenului de livrare conform art.1455 şi, eventual, art.1458 rămîn neatinse.

(4) Dacă nu s-a formulat cererea prevăzută la alin.(2) sau nu s-a dat nici o indicaţie în termenul menţionat la alin.(3), sau dacă bunul a fost găsit după trecerea a mai mult de un an de la plata despăgubirii, transportatorul poate dispune de bun la propria discreție.

Articolul 1453. Livrarea bunului fără preluarea rambursului

Dacă bunul este livrat destinatarului fără preluarea rambursului pe care, conform contractului, transportatorul trebuia să-l preia, acesta, păstrîndu-şi dreptul de regres împotriva destinatarului, este obligat să-l despăgubească pe expeditor pînă la valoarea rambursului.

Articolul 1454. Regulile de expediere a bunurilor

periculoase

(1) Expeditorul trebuie să-l informeze pe transportator, dacă îi remite bunuri periculoase, despre natura exactă a pericolului şi să-i indice măsurile de siguranţă necesare. Dacă toate acestea nu sînt consemnate în scrisoarea de trăsură, expeditorul sau destinatarul trebuie să dovedească în alt mod că transportatorul cunoştea natura exactă a pericolelor legate de transportul bunului.

(2) În cazul în care transportatorul nu cunoştea pericolul în condiţiile alin.(1), bunurile periculoase pot fi descărcate, distruse ori făcute inofensive de către transportator oricînd şi fără obligaţia despăgubirii. Expeditorul răspunde, în plus, pentru prejudiciul, inclusiv cheltuielile, cauzat de predarea, transportul, descărcarea şi distrugerea unor astfel de bunuri.

Articolul 1455. Determinarea valorii bunului la pierderea

lui și plata despăgubirilor

(1) Dacă, în baza dispozițiilor din prezenta secțiune, transportatorul trebuie să plătească despăgubiri pentru pierderea totală ori parțială a bunului, despăgubirea se calculează în funcție de valoarea bunului la locul și la momentul preluării.

(2) Valoarea bunului se determină în baza prețului de bursă, iar în lipsa unui asemenea preț, în baza prețului de piață, iar în lipsa unor asemenea prețuri, la prețul obișnuit al bunurilor cu aceleași caracteristici.

(3) Totuși, despăgubirea nu poate depăși 8,33 unități de calcul pe kg de greutate

brută lipsă.

(4) În afară de plata despăgubirilor prevăzute la alin. (1), urmează a fi restituite taxele de transport, taxele vamale și alte cheltuieli de transport, și anume, în cazul pierderii totale a bunului – integral, iar în cazul pierderii parțiale – parțial. Alte despăgubiri pentru pierdere nu sînt datorate.

(5) Dacă bunul a fost livrat cu întîrziere, iar cel îndreptățit să dispună dovedește că prin aceasta a suferit un prejudiciu, transportatorul va plăti o despăgubire, care nu va depăși mărimea taxei de transport.

(6) O despăgubire mai mare nu poate fi pretinsă decît în caz de declarare a valorii bunurilor conform art. 1456 sau de declarare de interes special la predare conform art.1458.

(7) Unitatea de calcul menționată la alin. (3) reprezintă unitatea drepturilor speciale de tragere (Special Drawing Rights) în accepția Fondului Monetar Internațional.

(8) Sumele calculate conform alin. (3) se recalculează la cursul oficial al leului moldovenesc valabil la data preluării bunurilor de către transportator sau la oricare altă dată convenită de părți.

Articolul 1456. Declararea valorii bunului

Expeditorul poate să declare în scrisoarea de trăsură, contra plății unui supliment de preț convenit, o valoare a bunului care depășește limita menționată la art. 1455 alin. (3) și, în acest caz, valoarea declarată înlocuiește această limită.

Articolul 1457. Răspunderea pentru deteriorarea bunului

(1) La deteriorarea bunului, transportatorul poartă răspundere egală cu deprecierea bunului.

Întinderea despăgubirii se determină conform art. 1455 alin. (1), (2) și (4).

(2) Totuși, despăgubirea nu poate să depășească:

a) dacă totalul bunului este depreciat prin deteriorare, suma care ar fi trebuit plătită în caz de pierdere totală;

b) dacă numai o parte a bunului a fost depreciată prin deteriorare, suma care ar trebui plătită în caz de pierdere a părții depreciate.

Articolul 1458. Interesul special al expeditorului

(1) În schimbul unui supliment la taxa de transport, expeditorul poate stabili, prin consemnare în scrisoarea de trăsură, suma care reprezintă pentru el interesul ca bunul să nu fie pierdut, deteriorat ori livrat cu întîrziere.

(2) Dacă s-a comunicat interesul special în privința livrării, se poate pretinde,

independent de despăgubirea prevăzută la art. 1455, 1456 și 1457 și pînă la concurența contravalorii interesului declarat, o despăgubire egală cu prejudiciul suplimentar pentru care s-a făcut dovada.

Articolul 1459. Dreptul la dobînzi al celui îndreptățit

să dispună

Cel îndreptățit să dispună poate pretinde pentru despăgubirea datorată dobînzi în mărime de 5% pe an. Dobînzile încep să curgă din momentul înaintării pretenției față de transportator sau, dacă nu a fost formulată o asemenea pretenție, din momentul chemării lui în judecată.

Articolul 1460. Dreptul transportatorului în cazul unor

pretenţii extracontractuale

(1) Dacă distrugerile, pierderile, deteriorările sau întîrzierile apărute la un transport care intră sub incidenţa dispoziţiilor prezentei secţiuni duc, în conformitate cu dreptul aplicabil, la formularea unor pretenţii extracontractuale, transportatorul poate să se opună acestora prin invocarea dispoziţiilor prezentei secţiuni care exclud răspunderea sa ori care determină sau limitează întinderea despăgubirilor datorate.

(2) Dacă sînt formulate pretenţii extracontractuale pentru distrugere, pierdere, deteriorare sau întîrziere împotriva unui prepus, acesta va putea invoca, de asemenea, dispoziţiile prezentei secțiuni în măsura în care exclud răspunderea sa ori determină sau limitează întinderea despăgubirilor datorate.

Articolul 1461. Interzicerea exonerării transportatorului

de răspundere

(1) Transportatorul nu poate invoca dispozițiile din prezenta secțiune care exclud sau limitează răspunderea sa ori care răstoarnă sarcina probei dacă prejudiciul a fost cauzat cu intenție sau din culpă gravă.

(2) Dispozițiile alin. (1) se aplică în mod corespunzător dacă faptele sînt săvîrșite cu intenție sau din culpă gravă de către prepușii transportatorului sau de oricare alte persoane la ale căror servicii acesta recurge pentru executarea transportului, dacă acești prepuși sau aceste persoane acționează în exercițiul funcției lor. În acest caz, prepușii sau alte persoane nu au dreptul de a se prevala, în ceea ce privește răspunderea lor, de dispozițiile din prezenta secțiune care exclud sau limitează răspunderea lor ori care răstoarnă sarcina probei.

§3. Pretenții și acțiuni

Articolul 1462. Prezentarea pretențiilor

(1) Dacă destinatarul a primit bunul fără să fi verificat în mod corespunzător starea lui în contradictoriu cu transportatorul sau dacă, cel tîrziu la momentul livrării, în caz de

pierderi ori deteriorări aparente, sau în termen de 7 zile, neluînd în considerare duminicile și sărbătorile legale, de la data livrării, în caz de pierderi sau deteriorări neaparente, nu a făcut rezerve transportatorului, indicînd natura generală a pierderii sau a deteriorării, atunci se prezumă, pînă la proba contrarie, ca a primit marfa în starea descrisă în scrisoarea de trăsură. În caz de pierderi sau de deteriorări neaparente, rezervele menționate mai sus trebuie să fie făcute în scris.

(2) Dacă destinatarul și transportatorul au verificat împreună starea bunului, dovada contrară rezultatului acestei verificări se admite doar în cazul unor pierderi sau deteriorări ce nu pot fi recunoscute la examinarea exterioară (aparentă), cu condiția că destinatarul a formulat obiecții scrise față de transportator în decursul a 7 zile, neluînd în considerare duminicile și sărbătorile legale, de la data acelei verificări.

(3) Pentru încălcarea termenului de livrare se pot cere despăgubiri doar dacă, în termen de 21 de zile din momentul în care bunul a fost pus la dispoziția destinatarului, este înaintată o obiecție scrisă către transportator.

(4) Transportatorul și destinatarul sînt obligați să-și acorde toate înlesnirile corespunzătoare pentru constatările și verificările necesare.

Articolul 1463. Termenul de prescripție în raporturile

de transport

(1) Termenul de prescripție în raporturile de transport este de un an. În cazul intenției sau al culpei grave, termenul de prescripție este de 3 ani.

(2) Termenul de prescripție începe să curgă:

a) în caz de pierdere parțială, de deteriorare a bunului sau de încălcare a termenului de livrare – din ziua predării bunului către destinatar;

b) în cazul pierderii totale – în a 30-a zi de la expirarea termenului de transportare, iar dacă acest termen nu este stabilit de părți sau de lege – în cea de-a 60-a zi din ziua preluării bunului de către transportator;

c) în toate celelalte cazuri – în ziua expirării unui termen de 3 luni de la data încheierii contractului de transport.

(3) O pretenție scrisă suspendă prescripția pînă în ziua în care transportatorul respinge pretenția în scris și restituie documentele anexate. În caz de acceptare parțială a pretenției, prescripția nu-și reia cursul decît pentru partea din pretenție care rămîne litigioasă. Dovada primirii pretenției sau a răspunsului și a restituirii documentelor cade în sarcina părții care invocă acest fapt. Pretențiile ulterioare care au același obiect nu suspendă prescripția.

§4. Dispoziții referitoare la transportul efectuat

de transportatori succesivi

Articolul 1464. Răspunderea transportatorilor succesivi

(1) Dacă un transport care constituie obiectul unui singur contract este realizat de mai mulți transportatori succesivi, fiecare din ei răspunde pentru executarea întregului transport.

(2) Cel de-al doilea transportator și oricare transportator care urmează devin, prin preluarea bunului și a scrisorii de trăsură, părți la contract în măsura condițiilor stabilite în scrisoarea de trăsură.

Articolul 1465. Preluarea bunului de la transportatorul

anterior

(1) Transportatorul care preia bunul de la transportatorul anterior trebuie să înmîneze acestuia o confirmare de primire, datată și semnată. El trebuie să-și înscrie numele și adresa pe cel de-al doilea exemplar al scrisorii de trăsură. Dacă este cazul, va scrie rezervele sale conform art. 1436 alin. (2) pe cel de-al doilea exemplar al scrisorii de trăsură și pe confirmarea de primire.

(2) Relațiile dintre transportatorii succesivi sînt reglementate de dispozițiile art. 1439.

Articolul 1466. Înaintarea pretențiilor contra transportatorilor

succesivi

(1) Acțiunea în despăgubire pentru distrugerea, pierderea sau deteriorarea bunului ori pentru încălcarea termenului de livrare poate fi înaintată numai împotriva primului transportator, a ultimului sau a aceluia care a executat acea parte a transportului în care s-a produs evenimentul sau faptul ce a cauzat distrugerea, pierderea, deteriorarea sau întîrzierea.

(2) Una și aceeași acțiune poate fi îndreptată împotriva mai multor dintre acești transportatori.

Articolul 1467. Dreptul de regres

Dacă a plătit despăgubiri în baza dispozițiilor prezentului capitol, transportatorul are drept de regres, pentru suma plătită, împreună cu dobînzile și cheltuielile suportate, contra transportatorilor care au participat la executarea contractului de transport, conform următoarelor reguli:

a) dacă prejudiciul a fost cauzat de un transportator, acesta trebuie să suporte singur despăgubirile plătite de el sau de un alt transportator;

b) dacă prejudiciul a fost cauzat prin fapta a doi sau mai mulți transportatori, fiecare va plăti o sumă proporțională părții sale de răspundere. În cazul în care nu se poate stabili partea de răspundere a fiecăruia, transportatorii răspund în funcție de partea care le revine din taxa de transport;

c) dacă nu se poate stabili care dintre transportatori răspunde pentru prejudiciu, despăgubirea se repartizează între toți transportatorii în proporția determinată conform regulii menționate la lit. b).

Articolul 1468. Incapacitatea de plată a unuia din transportatori

Dacă un transportator este în incapacitate de plată, partea care îi revine din despăgubiri şi pe care nu a plătit-o se suportă de ceilalţi transportatori proporţional părţii ce le revine din taxa de transport.

Articolul 1469. Excepţiile opuse în cazul acţiunii în regres

(1) Transportatorul împotriva căruia se exercită, în temeiul art.1467 şi 1468, dreptul de regres nu poate obiecta că transportatorul care exercită regresul a plătit celui prejudiciat fără să datoreze dacă despăgubirea a fost stabilită prin hotărîre judecătorească şi dacă transportatorul asupra căruia se exercită regresul a fost încunoştinţat în mod reglementar de procesul în curs avînd posibilitatea de a interveni în acest proces.

(2) Dispozițiile art. 1463 sînt aplicabile acțiunilor în regres între transportatori. Totuși, prescripția curge fie din ziua pronunțării unei hotărîri judecătorești definitive, prin care se fixează despăgubirile care urmează să fie plătite în virtutea dispozițiilor prezentei secțiuni, fie, în cazul în care o astfel de hotărîre nu există, din ziua plății efective.

Articolul 1470. Dreptul transportatorilor de a deroga

de la dispoziţiile prezentului cod

Transportatorii au dreptul, fără a prejudicia interesele expeditorului sau ale destinatarului, să convină între ei asupra unor reguli care să deroge de la prevederile art.1467 şi 1468.

Articolul 1471. Nulitatea convențiilor

(1) Fără a aduce atingere dispozițiilor art. 1470, orice clauză care, în mod direct sau indirect, derogă de la dispozițiile prezentei secțiuni este lovită de nulitate absolută. Nulitatea unor asemenea clauze nu are drept consecință nulitatea celorlalte clauze din contract.

(2) Este nulă îndeosebi acea convenție prin care s-ar ceda transportatorului beneficiul asigurării bunului, precum și orice convenție asemănătoare.

(3) Nulă este și convenția în a cărei bază sarcina probei este răsturnată.

Capitolul XIII

MANDATUL

Articolul 1472. Contractul de mandate

(1) Prin contractul de mandat o parte (mandant) împuternicește cealaltă parte

(mandatar) de a o reprezenta la încheierea de acte juridice sau în alt mod de a afecta direct poziția juridică a mandantului în raport cu un terț, iar mandatarul, prin acceptarea mandatului, se obligă să acționeze în numele și pe contul mandantului.

(2) Dispozițiile cu privire la mandat se aplică în mod corespunzător și atunci cînd mandatarul are doar dreptul, nu și obligația, de a acționa în numele și pe contul mandantului.

(3) Mandantul este obligat să coopereze cu mandatarul în scopul exercitării mandatului. Mandantul este obligat, în special:

a) să răspundă la cererile mandatarului de furnizare a informației în măsura în care această informație este necesară pentru a permite mandatarului să-și îndeplinească obligațiile contractuale;

b) să dea indicații privind executarea obligațiilor contractuale în măsura în care este necesar conform contractului sau rezultă dintr-o cerere de a da indicații în temeiul dispozițiilor art. 1486.

Articolul 1473. Acceptarea mandatului

Acceptarea mandatului este expresă sau tacită. Acceptarea este tacită dacă rezultă din actele sau chiar din tăcerea mandatarului.

Articolul 1474. Forma mandatului

(1) Mandatul dat pentru încheierea unui act juridic supus, potrivit legii, unei anumite forme trebuie să respecte acea formă, sub sancțiunea aplicabilă actului juridic respectiv.

(2) Cerința de formă a mandatului prevăzută la alin. (1) se consideră întrunită și cînd doar procura eliberată de mandant poartă acea formă.

Articolul 1475. Mandatul special şi mandatul general

(1) Mandatul poate fi special pentru o operaţie juridică sau pentru anumite operaţii determinate (pentru o afacere sau pentru anumite afaceri) ori general (pentru toate afacerile mandantului).

(2) Mandatul formulat în termeni generali nu conferă decît împuternicirea de a încheia acte de administrare şi conservare. Împuternicirea de a încheia alte acte urmează a fi formulată numai printr-o clauză expresă, cu excepţia mandatului de ocrotire în viitor.

Articolul 1476. Remunerarea mandatarului

(1) Mandantul este obligat să plătească mandatarului remuneraţie numai în cazurile prevăzute de lege sau de contract.

(2) Mandatul îndeplinit de către un profesionist este prezumat cu titlu oneros.

(3) În cazul mandatului oneros, mandantul este obligat să plătească mandatarului

retribuţia stabilită prin contract, în baza legii, prin uzanţe sau în dependenţă de valoarea serviciilor acordate.

(4) Mandatarul are dreptul să reţină din sumele pe care trebuie să le remită mandantului ceea ce mandantul îi datorează pentru executarea mandatului. El are dreptul să reţină din sumele încredinţate pentru executarea mandatului ceea ce i se cuvine.

(5) Remunerația se plătește la momentul cînd mandatul a fost îndeplinit și mandatarul a dat socoteală despre aceasta mandantului.

Articolul 1477. Remunerarea mandatarului după încetarea

contractului de mandate

(1) Dacă părțile au convenit asupra plății unei remunerații pentru serviciile prestate, contractul de mandat a încetat, însă mandatul nu a fost îndeplinit, remunerația se plătește din momentul în care mandatarul dă socoteală despre executarea obligațiilor rezultate din contract.

(2) Dacă mandatul se dă pentru încheierea unui act juridic, iar mandantul a încheiat actul juridic de sine stătător sau o altă persoană desemnată de către mandant a încheiat actul juridic în numele mandantului, mandatarul are dreptul la remunerație sau la o parte proporțională din remunerație dacă încheierea actului juridic poate fi atribuită, total sau parțial, executării obligațiilor mandatarului rezultate din contract.

(3) Dacă mandatul se dă pentru încheierea unui act juridic și acesta este încheiat după încetarea contractului de mandat, mandantul trebuie să plătească remunerația dacă sînt îndeplinite cumulativ următoarele condiții:

a) remunerația s-a convenit doar pentru încheierea actului juridic;

b) încheierea actului juridic este, în principal, rezultatul eforturilor mandatarului;

c) actul juridic este încheiat într-un termen rezonabil după încetarea contractului de mandat.

Articolul 1478. Împuternicirile mandatarului

(1) Împuternicirile mandatarului nu se limitează la prevederile exprese ale mandatului, ci se extind asupra a tot ce poate fi dedus din cuprinsul şi esenţa acestuia, cu excepţiile prevăzute la art.1475 alin.(2).

(2) Mandatarul poate încheia toate actele care pot fi deduse din împuternicirile lui şi care sînt necesare pentru îndeplinirea mandatului.

(3) Împuternicirile date unei persoane pentru a încheia acte care ţin de profesia sau funcţia pe care o exercită şi care rezultă din natura lor nu trebuie să fie stipulate expres.

Articolul 1479. Obligația de a acționa în interesul mandantului

(1) Mandatarul trebuie să acționeze în conformitate cu interesele mandantului, în măsura în care acestea i-au fost comunicate sau se putea aștepta în mod rezonabil că mandatarul le cunoaște.

(2) Dacă nu cunoaște suficient interesele mandantului pentru a-i permite să execute corespunzător obligațiile rezultate din contract, mandatarul este ținut să ceară informații de la mandant.

Articolul 1480. Obligația de competență și prudență

(1) Mandatarul este ținut să-și execute obligațiile rezultate din contract cu competența și prudența la care mandantul este îndreptățit să se aștepte în funcție de împrejurări.

(2) Dacă profesează un nivel mai înalt de competență și prudență, mandatarul este ținut să manifeste acel nivel de competență și prudență.

(3) Dacă mandatarul este sau pretinde a fi membru al unui grup de profesioniști pentru care există standarde (coduri de conduită, de etică, de deontologie etc.) stabilite de o autoritate competentă ori de grupul însuși, mandatarul este ținut să manifeste competența și prudența cerute de acele standarde.

(4) La determinarea nivelului de competență și prudență la care se poate aștepta mandantul se ia în considerare, în special:

a) natura, întinderea, frecvența și previzibilitatea riscurilor inerente în executarea obligațiilor;

b) dacă obligațiile sînt executate de o persoană care nu este profesionist sau dacă mandatul este cu titlu gratuit;

c) mărimea remunerației pentru executarea obligațiilor;

d) timpul disponibil în mod rezonabil pentru executarea obligațiilor.

Articolul 1481. Transmiterea executării mandatului

către un terţ

(1) Mandatarul este obligat să execute mandatul personal dacă nu i se permite expres delegarea împuternicirilor către un terţ. Se permite atragerea de ajutoare pentru a-l asista pe mandatar în exercitarea mandatului.

(2) În cazul în care o cer interesele mandantului, mandatarul trebuie să delege împuternicirile către un terţ dacă, din cauza unor circumstanţe imprevizibile, nu poate exercita mandatul şi nu are posibilitatea să-l informeze despre aceasta pe mandant în timp util.

(3) Pentru actele persoanei căreia i-a delegat împuternicirile fără a fi autorizat, mandatarul răspunde ca pentru actele proprii.

(4) Dacă delegarea împuternicirilor către un terţ este permisă, mandatarul răspunde doar pentru vina ce-i revine în privinţa alegerii terţului şi pentru modul în care i-a transmis instrucţiunile.

(5) Mandantul are în toate cazurile dreptul de a intenta acţiune persoanei care l-a asistat sau l-a substituit pe mandatar.

(6) Dispozițiile alin. (1), (3)-(5) se aplică în mod corespunzător în privința cesiunii împuternicirilor de către mandatar către terț (substituirea mandatarului).

Articolul 1482. Desemnarea mai multor mandatari

(1) Dacă, pentru încheierea unui act juridic, sînt desemnați mai mulți mandatari, oricare dintre ei poate încheia actul de sine stătător, cu excepția cazului în care necesitatea consimțămîntului celorlalți mandatari rezultă expres din lege sau din contract.

(2) Dacă s-a stipulat că mandatarii urmează să încheie împreună toate actele vizate în mandat, aceștia răspund solidar pentru executarea obligațiilor asumate.

(3) Dacă încheie singur actele juridice pe care a fost împuternicit să le încheie împreună cu o altă persoană, mandatarul îşi depăşeşte împuternicirile, cu excepţia cazului cînd încheie actul juridic în condiţii mai avantajoase pentru mandant decît cele convenite.

Articolul 1483. Dubla reprezentare

(1) Mandatarul care acceptă să reprezinte, pentru încheierea aceluiaşi act, persoane ale căror interese sînt sau ar putea fi în conflict este obligat să informeze fiecare mandant, cu excepţia cazului cînd uzanţele sau cunoaşterea de către mandanţi a dublei reprezentări îl exonerează de această obligaţie pe mandatar.

(2) În cazul dublei reprezentări, mandatarul va acţiona faţă de fiecare mandant în mod imparţial.

(3) Mandantul care nu este în măsură să cunoască dubla reprezentare poate, în cazul în care a suferit un prejudiciu, să ceară declararea nulităţii actului încheiat de mandatar.

Articolul 1484. Încheierea unui act cu sine însuşi

(1) Mandatarul nu poate încheia acte juridice în numele mandantului cu sine însuşi, chiar şi prin reprezentant, cu excepţia cazului cînd este autorizat expres sau cînd mandantul cunoaşte faptul şi nu obiectează împotriva lui.

(2) Numai mandantul poate cere declararea nulităţii actului juridic încheiat cu încălcarea regulii prevăzute la alin.(1).

Articolul 1485. Abaterea de la indicațiile mandantului

(1) Mandantul are dreptul să dea indicații mandatarului, iar mandatarul este obligat să le îndeplinească.

(2) Mandatarul este în drept să se abată de la indicațiile mandantului dacă, în funcție de circumstanțe, poate presupune că mandantul, avînd cunoștință de situația creată, ar fi aprobat o asemenea abatere. Pînă la abaterea de la indicațiile mandantului, mandatarul este obligat să-l notifice despre noile circumstanțe și să aștepte decizia lui, cu excepția cazului în care amînarea prezintă un pericol pentru executare.

(3) Mandatarul este ținut să-l avertizeze pe mandant în unul din următoarele cazuri:

a) dacă indicația face ca executarea obligațiilor rezultate din contract să fie semnificativ mai costisitoare sau să ia semnificativ mai mult timp decît s-a convenit inițial;

b) dacă indicația contravine scopului contractului sau în alt mod prejudiciază interesele mandantului.

(4) Dacă mandantul nu revocă indicația fără întîrzieri nejustificate după ce a fost avertizat de către mandatar, indicația se consideră o modificare a contractului de mandat în temeiul art. 1489

Articolul 1486. Cererea de a se da o indicație

(1) Mandatarul este ținut să ceară o indicație la primirea unei informații care impune mandantul să ia o decizie privind executarea obligațiilor rezultate din contract sau privind conținutul actului juridic.

(2) Mandatarul este ținut să ceară o indicație dacă mandatul constă în încheierea unui act juridic, iar contractul nu prevede dacă actul juridic urmează a fi încheiat în numele mandantului sau în numele mandatarului, dar pe contul mandantului.

Articolul 1487. Consecințele neprimirii indicației

(1) Dacă mandantul nu dă indicația necesară conform contractului sau conform art. 1486 alin. (1), mandatarul poate, după caz:

a) să recurgă la mijloacele juridice de apărare ale creditorului în caz de neexecutare a obligațiilor;

b) să-și execute obligațiile pe baza așteptărilor, preferințelor și priorităților pe care mandantul în mod rezonabil le-ar fi avut, ținînd cont de informațiile și indicațiile acumulate.

(2) În cazul prevăzut la alin. (1) lit. b), mandatarul are dreptul la o ajustare proporțională a remunerației și a timpului acordat sau necesar pentru încheierea actului juridic.

(3) Dacă mandantul nu dă o indicație cerută în temeiul art. 1486 alin. (2), mandatarul are dreptul de a alege fie una dintre opțiunile prevăzute la art. 1486 alin. (2), fie să suspende executarea obligațiilor în condițiile legii.

(4) Remunerația ajustată prevăzută la alin. (2) trebuie să fie rezonabilă și să fie determinată folosind aceleași metode de calcul ca și cele folosite la stabilirea remunerației inițiale pentru executarea obligațiilor rezultate din contract.

Articolul 1488. Lipsa timpului pentru a cere sau a aștepta

o indicație

(1) Dacă este ținut să ceară o indicație în temeiul art. 1486, însă trebuie să acționeze înainte de a putea contacta mandantul pentru a-i cere o indicație sau înainte de primirea indicației, mandatarul poate să-și execute obligațiile pe baza așteptărilor, preferințelor și priorităților pe care mandantul în mod rezonabil le-ar fi avut, ținînd cont de informațiile și indicațiile acumulate.

(2) În cazul prevăzut la alin. (1), mandatarul are dreptul la o ajustare proporțională a remunerației și a timpului acordat sau necesar pentru executarea obligațiilor rezultate din contract în măsura în care această ajustare este rezonabilă, ținînd cont de împrejurările cazului.

Articolul 1489. Modificări ale contractului de mandate

(1) Contractul de mandat se consideră modificat:

a) dacă mandantul modifică în mod semnificativ mandatul mandatarului;

b) dacă mandantul nu revocă fără întîrzieri nejustificate o indicație după ce a fost avertizat în conformitate cu dispozițiile art. 1485 alin. (3).

(2) În cazul modificării contractului de mandat în temeiul alin. (1), mandatarul are dreptul, la alegerea sa:

a) la o ajustare proporțională a remunerației și a timpului acordat sau necesar pentru executarea obligațiilor rezultate din contract;

b) la despăgubiri, conform art. 19, pentru a pune mandatarul în situația în care s-ar fi aflat dacă contractul de mandat nu era modificat.

(3) În cazul modificării contractului de mandat în temeiul alin. (1), mandatarul, de asemenea, poate declara rezoluțiunea mandatului, cu excepția cazului în care modificarea este minoră sau este în avantajul mandatarului.

(4) Remunerația ajustată prevăzută la alin. (2) lit. a) trebuie să fie rezonabilă și să fie determinată folosind aceleași metode de calcul ca și cele folosite la stabilirea remunerației inițiale pentru executarea obligațiilor rezultate din contract.

Articolul 1490. Obligația prezentării informațiilor și a dării

de seamă despre executarea mandatului

(1) Mandatarul este obligat:

a) să transmită mandantului, în măsura rezonabilă conform circumstanțelor, toate informațiile despre negocieri sau alte acțiuni în vederea posibilei încheieri a actului juridic, precum și despre evoluțiile ulterioare;

b) să dea lămuririle cerute de mandant asupra executării mandatului;

c) la executarea mandatului, să-l informeze neîntîrziat pe mandant și să prezinte darea de seamă privind modul în care și-a executat obligațiile, inclusiv identitatea terțului cu care s-a încheiat actul juridic, precum și privind bunurile transmise sau primite și cheltuielile suportate în executarea obligațiilor sale. Această obligație apare și în caz de încetare a contractului de mandat fără îndeplinirea completă a mandatului.

(2) Convenția în al cărei temei obligațiile mandatarului prevăzute la alin. (1) sînt, pentru viitor, excluse sau limitate se face în scris.

Articolul 1491. Confidenţialitatea informaţiei cunoscute

de mandatar

(1) Mandatarul este obligat să nu divulge informaţia care i-a deveni cunoscută în cadrul activităţii sale dacă mandantul are un interes justificat în păstrarea secretului asupra lor şi dacă nu există, în baza dispoziţiilor legale, o obligaţie de dezvăluire sau dezvăluirea nu este permisă de mandant.

(2) Obligaţia de păstrare a confidenţialităţii subzistă şi după încetarea mandatului.

Articolul 1492. Obligaţia mandatarului de a preda

către mandant rezultatele executării

Mandatarul este obligat să remită mandantului tot ceea ce a primit pentru executarea mandatului şi nu a utilizat în acest scop, precum şi tot ceea ce a dobîndit în executarea obligaţiilor sale contractuale.

Articolul 1493. Interdicţia de a folosi informaţia

sau bunurile în interes propriu

(1) Mandatarul nu are dreptul să folosească în avantajul său informaţia pe care o obţine sau bunurile pe care le primeşte ori pe care este obligat să le administreze în exercitarea mandatului dacă nu are consimţămîntul mandantului sau dacă dreptul de folosinţă nu rezultă din lege sau din mandat.

(2) Pe lîngă compensaţiile la care este ţinut pentru prejudiciul cauzat, mandatarul, în cazul folosirii informaţiei sau bunurilor fără autorizaţie, trebuie să plătească mandantului pentru folosirea informaţiei o sumă echivalentă cu îmbogăţirea sa datorită folosirii ei, iar în cazul cînd a folosit un bun, o chirie corespunzătoare. Dacă foloseşte pentru sine banii pe care trebuie să-i remită mandantului ori să-i utilizeze în favoarea acestuia, mandatarul va datora dobînzi din momentul cheltuirii banilor.

Articolul 1494. Protecţia drepturilor mandantului

Bunurile dobîndite de către mandatar, în numele său dar pe contul mandantului, în cadrul executării obligaţiilor contractuale sau care i-au fost transmise de mandant pentru

executarea mandatului sînt considerate, în raport cu creditorii mandatarului, bunuri ale mandantului.

Articolul 1495. Compensarea cheltuielilor efectuate

de mandatar

(1) Cheltuielile pe care mandatarul le efectuează pentru executarea obligaţiilor contractuale şi pe care, în funcţie de împrejurări, acesta le consideră necesare trebuie compensate de către mandant. Această regulă se aplică chiar dacă contractul de mandat a încetat fără ca mandatul să fie îndeplinit.

(2) Nu pot fi înaintate pretenţii, în temeiul alin.(1), atunci cînd cheltuielile urmează a fi compensate prin remuneraţie. Cheltuielile care se fac în mod obişnuit la executarea unor obligaţii de felul celor stipulate în contract sau cheltuielile care ar fi fost făcute de mandatar şi în absenţa contractului sînt considerate compensate prin remuneraţie dacă restituirea lor nu se face în mod obişnuit şi dacă nu s-a convenit altfel.

(3) La cererea mandatarului, mandantul este obligat să plătească acestuia un avans pentru cheltuielile necesare executării mandatului.

Articolul 1496. Repararea prejudiciului cauzat mandatarului

(1) Mandantul este obligat să repare şi prejudiciul produs fără vina sa pe care mandatarul l-a suferit în executarea mandatului dacă prejudiciul este rezultatul unui pericol legat de obligaţia contractuală ori s-a produs în urma executării unei indicaţii a mandantului.

(2) Nu se poate formula o pretenţie în temeiul alin.(1) atunci cînd un prejudiciu de felul celui care s-a produs urmează a fi acoperit prin remuneraţie sau cînd prejudiciul a fost practic produs printr-o acţiune care nu era necesară executării obligaţiilor contractuale ale mandatarului sau printr-o omisiune a lui. Dacă acoperirea prejudiciului din contul remuneraţiei va fi contestată, sarcina probei se pune pe seama mandatarului.

Articolul 1497. Solidaritatea mandanţilor

Cînd mai multe persoane, pentru o afacere comună, au numit un mandatar, fiecare dintre ele răspunde solidar pentru toate efectele mandatului.

Articolul 1498. Răspunderea mandatarului în cazul

mandatului gratuit

Dacă îndeplineşte mandatul cu titlu gratuit, mandatarul va răspunde doar pentru actele sale intenţionate sau pentru culpă gravă.

Articolul 1499. Rezoluțiunea și revocarea mandatului

(1) Oricare dintre părți poate să declare rezoluțiunea mandatului oricînd și fără motive. Revocarea mandatului este echivalentă cu rezoluțiunea mandatului.

(2) Revocarea mandatului notificată numai mandatarului nu se poate opune terților care, fără a ști despre revocare, au contractat cu bună-credință cu mandatarul. În acest caz, mandantul are drept de regres împotriva mandatarului.

(3) Mandatarul poate revoca mandatul doar în așa fel încît să fie posibil pentru mandant să se îngrijească în continuare de actele asupra cărora s-a contractat, cu excepția cazului în care există motiv întemeiat pentru a revoca.

(4) Dacă a revocat mandatul în temeiul prezentului articol, mandantul este obligat față de mandatar la compensarea tuturor cheltuielilor apărute în executarea contractului. Dacă mandatul este cu titlu oneros, mandantul trebuie să plătească mandatarului remunerația convenită.

(5) Este nulă clauza prin care se exclude sau se limitează dreptul unei părți la rezoluțiunea mandatului dacă legea nu prevede altfel.

Articolul 1500. Decesul sau instituirea unei măsuri

de ocrotire judiciare în privința

mandantului

(1) Raporturile contractuale nu încetează prin decesul sau prin instituirea unei măsuri de ocrotire judiciare în privința mandantului dacă nu s-a convenit altfel sau dacă nu rezultă altfel din conținutul obligației contractuale.

(2) Dacă raporturile contractuale încetează prin decesul ori prin instituirea unei măsuri de ocrotire judiciare în privința mandantului, mandatarul trebuie să continue executarea obligațiilor contractuale în cazul în care amînarea ar fi legată de pericolul unor pierderi pentru mandant sau pentru succesorii lui. Executarea mandatului continuă pînă cînd succesorul sau reprezentantul legal al mandantului poate lua toate măsurile necesare. Raporturile contractuale sînt considerate în această privință ca fiind valabile.

(3) Dacă raporturile contractuale încetează prin decesul sau prin instituirea unei măsuri de ocrotire judiciare în privința mandantului, față de mandatar contractul se consideră valabil pînă în momentul în care acesta ia cunoștință ori trebuie să cunoască motivul încetării.

Articolul 1501. Încetarea raporturilor contractuale

prin decesul mandatarului

(1) Raporturile contractuale încetează prin decesul mandatarului dacă nu s-a convenit altfel ori dacă din obligaţia contractuală nu rezultă altfel.

(2) Moştenitorul mandatarului trebuie să informeze neîntîrziat mandantul despre decesul mandatarului şi să ia măsurile necesare pentru protecţia drepturilor mandantului.

Articolul 1502. Încetarea raportului de mandat în caz

de pluralitate de mandatari

În lipsa unei convenții contrare, mandatul dat mai multor mandatari obligați să încheie actele împreună încetează chiar și atunci cînd cauza încetării îl privește numai pe unul dintre ei.

Capitolul XIV

ADMINISTRAREA FIDUCIARĂ

Articolul 1503. Contractul de administrare fiduciară

(1) Prin contractul de administrare fiduciară, o parte (fondator al administrării, fiduciant) predă bunuri în administrare fiduciară celeilalte părţi (administrator fiduciar), iar aceasta se obligă să administreze patrimoniul în interesul fondatorului administrării.

(2) Prin contract poate fi desemnat în calitate de beneficiar un terţ, care poate înainta pretenţii proprii faţă de administratorul fiduciar.

(3) Autorităţile publice nu pot exercita funcţia de administrator fiduciar.

(4) Administratorul fiduciar nu poate fi beneficiar.

(5) În cazurile cînd administrarea fiduciară a patrimoniului se constituie pe motive prevăzute de lege, drepturile fondatorului administrării aparţin autorităţii tutelare sau unei alte persoane menţionate în lege.

Articolul 1504. Forma contractului de administrare

fiduciară

Contractul de administrare fiduciară a proprietăţii se încheie în scris.

Articolul 1505. Obiectul administrării fiduciare

(1) Poate fi dat în administrare fiduciară orice bun, inclusiv o universalitate de bunuri, atît existente la momentul încheierii contractului, cît şi dobîndite în viitor, inclusiv bunurile dobîndite de administratorul fiduciar în exercitarea contractului.

(2) Patrimoniul dat în administrare fiduciară include şi bunurile care, în calitate de echivalent sau în urma unor acte juridice, iau locul bunurilor originale.

(3) Mijloacele băneşti nu pot fi date separat în administrare fiduciară, cu excepţia cazurilor prevăzute de lege.

(4) Bunurile date în administrare fiduciară se separă de alte bunuri ale fondatorului administrării, precum şi de bunurile administratorului fiduciar.

Articolul 1506. Drepturile şi obligaţiile administratorului

fiduciar

(1) Administratorul fiduciar este obligat să administreze în nume propriu proprietatea încredinţată, dar pe riscul şi pe contul fiduciantului.

(2) În raporturile cu terţii, administratorul fiduciar are prerogativele unui proprietar. Dacă nu manifestă faţă de interesele fiduciantului diligenţa de care dă dovadă în afacerile proprii, fiduciarul este obligat să repare prejudiciul cauzat astfel.

(3) Administratorul fiduciar este obligat să facă public faptul separării bunurilor luate în administrare fiduciară de bunurile sale şi să menţină această publicitate. El răspunde faţă de fondatorul administrării pentru dezavantajele, pierderile şi prejudiciile care rezultă din confuziunea celor două patrimonii.

(4) Administratorul fiduciar poate dispune de un imobil doar în cazurile prevăzute de lege sau de contractul de administrare fiduciară.

(5) Drepturile obţinute de administratorul fiduciar ca rezultat al activităţii de administrare fiduciară se includ în componenţa patrimoniului primit în administrare dacă în contract nu este prevăzută obligaţia de a le preda fiduciantului sau beneficiarului.

(6) Obligaţiile rezultate din activitatea fiduciarului se execută din contul bunurilor care se află în administrare fiduciară.

Articolul 1507. Remuneraţia, cheltuielile şi fructele

(1) Administratorul fiduciar nu primeşte remuneraţie pentru activitatea sa dacă părţile nu au convenit altfel sau dacă aceasta nu rezultă din lege.

(2) Dacă este prevăzută, remuneraţia poate fi exprimată fie în procente faţă de venitul (profitul) obţinut din administrarea fiduciară a bunurilor, fie într-o sumă fixă de bani, fie în formă de procurare a unei părţi a bunurilor administrate de fiduciar în conformitate cu contractul de administrare fiduciară.

(3) Cheltuielile de administrare fiduciară le suportă fondatorul administrării dacă legea sau contractul nu prevede altfel.

(4) Fructele bunurilor revin fondatorului administrării.

Articolul 1508. Răspunderea administratorului fiduciar

(1) Administratorul fiduciar este răspunzător, în raporturile cu terţii, pentru toate actele încheiate în limitele împuternicirilor conferite de contractul de administrare fiduciară. Răspunderea se limitează la bunurile pe care le-a primit în administrare fiduciară.

(2) După încetarea administrării fiduciare şi transmiterea către fiduciant a bunurilor, acestea pot fi urmărite în continuare pentru pretenţiile născute în legătură cu administrarea fiduciară.

(3) Bunurile date în administrare fiduciară nu pot fi urmărite pentru satisfacerea pretenţiilor înaintate faţă de administratorul fiduciar personal.

(4) Fondatorul administrării fiduciare şi beneficiarul răspund pentru acţiunile administratorului fiduciar numai atunci cînd li se poate imputa un comportament ilicit.

Articolul 1509. Indicarea calităţii de administrator fiduciar

la încheierea actelor juridice

(1) Administratorul fiduciar trebuie să indice în actul juridic faptul că el acţionează în calitate de fiduciar. Această condiţie se consideră respectată dacă:

a) la încheierea actului juridic cealaltă parte ştia sau trebuia să ştie despre faptul că actul juridic este încheiat de administratorul fiduciar în această calitate;

b) în actul juridic încheiat în scris s-a introdus, după numele sau denumirea administratorului fiduciar, menţiunea „A.F.”.

(2) În cazul cînd în actul juridic nu se indică faptul că administratorul fiduciar a acţionat în această calitate, el se obligă personal în faţa terţilor şi răspunde în faţa acestora doar cu patrimoniul propriu.

Articolul 1510. Aplicarea dispozițiilor referitoare la mandate

Raporturilor de administrare fiduciară li se aplică în modul corespunzător dispozițiile referitoare la mandat.

Capitolul XV

COMISIONUL

Articolul 1511. Contractul de commission

(1) Prin contractul de comision, o parte (comisionar) se obligă să încheie acte juridice în nume propriu, dar pe contul celeilalte părţi (comitent), iar aceasta să plătească o remuneraţie (comision).

(2) Actul juridic încheiat de comisionar cu un terţ dă naştere unor drepturi şi obligaţii numai pentru comisionar, chiar şi în cazul în care comitentul este numit sau a participat la executarea actului juridic.

(3) Între comitent şi comisionar există aceleaşi drepturi şi obligaţii ca între mandant şi mandatar, cu deosebirile stabilite în prezentul capitol.

Articolul 1512. Executarea obligaţiilor de către comisionar

(1) Comisionarul trebuie să respecte indicaţiile primite de la comitent şi să execute obligaţiile pe care şi le-a asumat în condiţii cît mai favorabile pentru acesta.

(2) În cazul în care comisionarul încheie acte juridice în condiţii mai avantajoase decît cele stipulate de comitent, beneficiile se împart egal între el şi comitent dacă în contract nu este prevăzut altfel.

Articolul 1513. Remuneraţia comisionarului

(1) Comitentul este obligat să acorde comisionarului remuneraţia stabilită de contract sau de uzanţe.

(2) Comisionarul poate pretinde plata comisionului chiar şi în cazul în care executarea actului juridic încheiat de el nu a avut loc, dar faptul acesta se datorează vinovăţiei comitentului sau se află în legătură cu personalitatea lui.

Articolul 1514. Abaterea de la indicaţiile comitentului

(1) Comisionarul este în drept să se abată de la indicaţiile comitentului dacă o cer interesele comitentului sau dacă nu are posibilitatea de a cere aprobarea prealabilă a comitentului, sau nu a primit răspunsul în timp util.

(2) În cazul în care a vîndut bunurile la un preţ mai mic decît cel indicat de comitent, comisionarul trebuie să acopere diferenţa dacă nu demonstrează că nu a putut vinde bunul la preţul indicat şi că prin vinderea la un preţ mai mic a evitat un prejudiciu mai mare.

(3) În cazul în care comisionarul cumpără un bun la un preţ mai mare decît cel indicat, comitentul trebuie să declare că renunţă la actul juridic încheiat de comisionar imediat ce este înştiinţat despre încheierea actului juridic. În caz contrar, se consideră că a acceptat condiţiile cumpărării.

(4) Dacă comisionarul declară că acoperă diferenţa de preţ, comitentul nu are dreptul să renunţe la actul juridic.

Articolul 1515. Dreptul asupra bunului care este obiectul

actului juridic

Comitentul are drept de proprietate asupra bunului predat comisionarului sau primit de acesta pentru comitent.

Articolul 1516. Dreptul de retenţie al comisionarului

În scopul garantării creanţelor ce izvorăsc din contractul de comision, comisionarul este în drept să reţină bunurile care trebuie să le predea comitentului sau persoanelor indicate de acesta.

Articolul 1517. Executarea actului juridic încheiat de comisionar

(1) Comisionarul trebuie să execute toate obligaţiile şi să exercite toate drepturile care rezultă din actul juridic încheiat în numele său, dar pe contul comitentului.

(2) Comisionarul nu răspunde pentru neexecutarea obligaţiilor de către terţ, cu excepţia cazului cînd a garantat în faţa comitentului executarea obligaţiilor de către terţ. În schimbul garanţiei, comisionarul are dreptul la o remuneraţie specială, numită provizion.

(3) În cazul în care terţul a încălcat obligaţiile, comisionarul trebuie să-l informeze

imediat pe comitent şi să adune probele necesare. La cererea comitentului, comisionarul îi cesionează drepturile care rezultă din actul juridic încheiat întru executarea contractului de comision.

Articolul 1518. Obligaţia comisionarului de a asigura

bunul comitentului

Comisionarul este obligat să asigure bunurile primite de la comitent sau pentru comitent numai în cazurile în care faptul acesta este stipulat în contract sau rezultă din uzanţe.

Articolul 1519. Darea de seamă a comisionarului

După executarea obligaţiilor sau după rezoluțiunea comisionului, comisionarul predă tot ceea ce a primit în baza contractului şi prezintă o dare de seamă. În cazul în care există obiecţii în legătură cu darea de seamă, comitentul este obligat să-l informeze pe comisionar în termen de 15 zile de la primirea dării de seamă dacă contractul nu prevede un alt termen.

Articolul 1520. Recepţionarea executării de către comitent

Comitentul recepţionează tot ceea ce a executat comisionarul în baza contractului de comision, examinează bunurile, îl informează imediat pe comisionar despre vicii şi îl eliberează de toate obligaţiile pe care şi le-a asumat faţă de terţ în executarea contractului de comision.

Articolul 1521. Compensarea cheltuielilor comisionarului

(1) Comitentul este obligat să compenseze toate cheltuielile utile suportate de comisionar în executarea contractului de comision.

(2) Cheltuielile de păstrare a bunurilor comitentului, inclusiv a celor primite de la terţi, le suportă comisionarul dacă în lege sau în contract nu este prevăzut altfel.

Articolul 1522. Rezoluțiunea comisionului din inițiativa

comitentului

(1) Comitentul are dreptul la rezoluțiunea comisionului în orice moment.

(2) În cazul rezoluțiunii comisionului, comitentul este obligat să plătească comisionarului pentru actele juridice deja încheiate remunerația stipulată și să repare prejudiciul cauzat prin rezoluțiune.

Articolul 1523. Rezoluțiunea comisionului de către

comisionar

În afară de alte cazuri prevăzute de lege, comisionarul are dreptul la rezoluțiunea comisionului numai în cazul prevăzut de contract, în cazul inexistenței posibilității de a

executa obligația asumată sau în cazul în care comitentul nu execută obligațiile contractuale.

Articolul 1524. Dispoziţia asupra bunurilor comitentului

(1) În cazul în care a declarat rezoluțiunea comisionului sau a fost notificat despre rezoluțiune de către comisionar, comitentul este obligat să dea, în termen de o lună, indicaţii privind bunurile aflate la comisionar.

(2) În cazul în care comitentul nu execută obligaţia prevăzută la alin.(1), comisionarul are dreptul să predea bunurile comitentului în depozit pe contul acestuia ori să le vîndă la un preţ cît mai convenabil pentru comitent.

Capitolul XVI

EXPEDIŢIA

Articolul 1525. Contractul de expediție

(1) Prin contractul de expediție o parte (expeditor) se obligă, pe contul și în numele celeilalte părți (client) sau în nume propriu, să organizeze transportul de bunuri prin încheierea unui contract de transport și îndeplinirea altor acte necesare în vederea efectuării transportării, iar clientul se obligă să achite remunerația convenită (comision).

(2) Contractul de expediție se încheie în scris. Clientul urmează să elibereze expeditorului procură dacă aceasta este necesară pentru executarea obligațiilor contractuale.

(3) Raporturilor rezultate din contractul de expediție li se aplică în mod corespunzător dispozițiile referitoare la mandat sau, după caz, la comision, dacă prezentul capitol nu prevede altfel.

(4) Dispozițiile prezentului capitol se aplică și în cazul în care, în conformitate cu condițiile contractului de transport, obligațiile expeditorului, în sensul alin. (1), le execută transportatorul.

Articolul 1526. Diligența expeditorului

(1) Expeditorul trebuie să organizeze transportul în special sub aspectul alegerii tipului de transport și a rutei, a transportatorului, să încheie contractele necesare de transport, depozit și expediție, să ofere informațiile necesare și să dea indicațiile necesare executării acestor contracte, în fiecare caz acționînd cu grija unui expeditor diligent.

(2) Expeditorul se poate obliga prin contractul de expediție să execute alte prestații privitoare la transport, cum ar fi cea de pază și de ambalare a bunului, de marcare a bunului și de asigurare a procedurilor vamale, inclusiv de încheiere a contractelor necesare în acest scop.

(3) Expeditorul încheie contracte în nume propriu, iar dacă a fost împuternicit în mod expres de către client – în numele clientului.

(4) În executarea obligațiilor sale, expeditorul trebuie să țină seama de interesele clientului și să urmeze indicațiile acestuia.

Articolul 1527. Obligaţiile clientului

(1) Clientul este obligat, la cererea expeditorului, să îi furnizeze la timp informaţii asupra bunului, informaţii pentru întocmirea documentelor de transport, precum şi îndeplinirea procedurilor vamale şi altor formalităţi. Clientul este obligat să transmită expeditorului documentele care atestă exactitatea unor astfel de informaţii.

(2) În cazul unor bunuri periculoase, clientul trebuie să atragă atenţia expeditorului asupra naturii pericolului şi asupra măsurilor de precauţie.

(3) Bunurile despre al căror pericol expeditorul nu a fost informat pot fi descărcate, distruse ori făcute inofensive oricînd, oriunde şi fără plata vreunei despăgubiri.

(4) Dacă natura bunurilor reclamă aceasta, clientul este obligat să le ambaleze în aşa fel încît să corespundă cerinţelor transportului.

(5) Dacă bunul trebuie individualizat prin semne, ele trebuie aplicate în aşa fel încît să rămînă lizibile pînă la livrare.

(6) Clientul răspunde pentru prejudiciile aduse expeditorului prin nerespectarea obligaţiilor stabilite în prezentul articol, cu excepţia cazului în care expeditorul nu formulează obiecţii faţă de lipsurile sau defectele ambalajului sau ale semnelor aplicate conform alin.(4) şi (5), deşi aceste lipsuri ori defecte îi erau evidente şi avea cunoştinţă de ele în momentul preluării bunului.

Articolul 1528. Verificarea sau transportarea bunului

de către expeditor

În schimbul unei taxe speciale, clientul poate cere verificarea conţinutului coletelor (unităţilor de încărcătură) în momentul preluării de către expeditor sau poate cere transportarea bunului către transportator.

Articolul 1529. Obligaţia de asigurare a bunului

Expeditorul este obligat la asigurarea bunului doar atunci cînd a primit o indicaţie în acest sens de la client. În lipsa unei indicaţii speciale, expeditorul este obligat să asigure bunul în modul obişnuit cu un asigurător ales de el.

Articolul 1530. Determinarea stării bunului la destinaţie

Dacă starea bunului a fost constatată în absenţa părţilor, atunci livrarea bunului către destinatar justifică prezumţia că bunul a fost primit fără pierderi sau deteriorări, cu excepţia situaţiei în care destinatarul a formulat, faţă de persoana care a făcut livrarea, obiecţii în care a menţionat caracterul prejudiciului. Dacă pierderile sau prejudiciile pot fi constatate din exterior, obiecţia trebuie făcută cel tîrziu în momentul livrării, iar dacă pierderile şi prejudiciile nu pot fi constatate la o examinare din exterior, obiecţia trebuie

făcută cel tîrziu pînă în a 3-a zi din ziua livrării.

Articolul 1531. Aplicarea dispoziţiilor cu privire la transport

Dacă destinatarul nu preia bunul la destinaţie sau dacă bunul nu poate fi livrat din alte motive, drepturile şi obligaţiile expeditorului se stabilesc conform normelor cu privire la contractul de transport.

Articolul 1532. Dreptul expeditorului de a efectua

transportul cu forţe proprii

(1) Expeditorul este autorizat, dacă nu s-a dispus altfel, să execute el însuşi transportul. Autorizarea există doar în măsura în care este executată obligaţia de a ţine seama de drepturile şi de interesele clientului.

(2) Dacă face uz de dreptul specificat la alin.(1), expeditorul va avea în acelaşi timp drepturi şi obligaţii de transportator.

Articolul 1533. Răspunderea expeditorului

(1) Expeditorul este ținut să repare prejudiciul cauzat prin pierderea sau deteriorarea bunurilor al căror transport l-a organizat. Dispozițiile art. 1449, 1455, 1460 și 1461 se aplică în mod corespunzător.

(2) Expeditorul este ținut să repare prejudiciul care nu cade sub incidența dispozițiilor alin.

(1) din prezentul articol dacă a încălcat obligațiile prevăzute la art. 1526 alin. (1) sau (2). Expeditorul nu poartă răspundere dacă demonstrează că prejudiciul nu putea fi evitat chiar dacă se exercita diligența cuvenită.

(3) Dacă comportamentul clientului sau viciile specifice ale bunurilor au contribuit la cauzarea prejudiciului, obligația de despăgubire și mărimea despăgubirii depind de măsura în care aceste circumstanțe au contribuit la prejudiciu.

(4) Dispozițiile art. 1463 se aplică pretențiilor rezultate din contractele de expediție.

Articolul 1534. Dreptul de subrogare al clientului

În cazul în care expeditorul s-a obligat în baza contractului de expediție să încheie contractul de transport și să îndeplinească alte acte necesare în vederea efectuării transportării în nume propriu și pe contul celeilalte părți (client), iar terțul contractat de expeditor și-a încălcat obligațiile, clientul este în drept, prin notificare scrisă către expeditor și terț, să se subroge în drepturile expeditorului față de terț.

Articolul 1535. Cauzarea prejudiciului de către un terţ

Dacă prejudiciul este cauzat de o terţă persoană participantă la executarea contractului, expeditorul este obligat, la cererea clientului, să-i transmită pretenţiile sale

faţă de terţa persoană, cu excepţia cazului cînd, în baza unui acord special, expeditorul îşi asumă valorificarea pretenţiei pe contul şi pe riscul clientului.

Articolul 1536. Plata remuneraţiei

Remuneraţia, conform contractului de expediţie, este exigibilă în momentul în care expeditorul a predat transportatorului bunul.

Capitolul XVII

DEPOZITUL

Secțiunea 1

Dispoziții comune

Articolul 1537. Contractul de deposit

Prin contract de depozit o parte (deponent) se obligă să predea pentru păstrare, pe o perioadă determinată sau nedeterminată, bunul mobil celeilalte părți (depozitar), iar depozitarul se obligă să păstreze bunul mobil și să-l restituie la cerere.

Articolul 1538. Refuzul de a preda sau de a primi bunul

(1) Depozitarul nu are dreptul să ceară deponentului să predea bunul. Deponentul însă răspunde pentru prejudiciul cauzat depozitarului intenţionat sau din culpă gravă prin refuzul de a preda bunul dacă legea sau contractul nu prevede altfel.

(2) Depozitarul are dreptul să refuze primirea bunului în cazul în care nu i-a fost predat în termenul stabilit dacă în contract nu este prevăzut altfel.

Articolul 1539. Remunerarea depozitarului

(1) Depozitul are titlu gratuit dacă în contract nu este prevăzut altfel. În cazul în care depozitarul este un profesionist, se consideră că asupra remunerării s-a convenit în mod tacit.

(2) Dacă asupra mărimii remuneraţiei datorate nu s-a convenit, se consideră convenită, în cazul existenţei unui tarif stabilit, retribuţia tarifară, iar în lipsa tarifului, retribuţia obişnuită.

(3) Deponentul este obligat să compenseze depozitarului cheltuielile necesare păstrării bunului.

Articolul 1540. Obligaţia de păstrare a bunului

(1) În cadrul depozitului cu titlu oneros, depozitarul este obligat să se îngrijească de integritatea bunului primit cu prudenţa şi diligenţa unui bun profesionist.

(2) În cazul în care depozitul are titlu gratuit, depozitarul este obligat să se îngrijească de integritatea bunului ca de propriul bun.

(3) Acceptarea de către deponent a restituirii bunului nu eliberează depozitarul de răspunderea pentru neexecutarea obligațiilor.

Articolul 1541. Interdicţia solicitării probei calităţii

de proprietar

Depozitarul nu poate cere deponentului sau persoanei căreia trebuie să-i restituie bunul dovada faptului că este proprietarul lui.

Articolul 1542. Inadmisibilitatea transmiterii bunului

spre depozitare unui terţ

(1) Depozitarul nu are dreptul, fără încuviinţarea deponentului, să transmită unui terţ spre depozitare bunul primit.

(2) În cazul transmiterii, cu permisiunea deponentului, unui terţ a bunului primit, depozitarul poartă răspundere în continuare doar pentru alegerea terţului şi a locului de depozitare.

(3) În toate cazurile, subdepozitarul răspunde față de deponent pentru fapta sa.

Articolul 1543. Inadmisibilitatea folosirii bunului depozitat

Dacă contractul nu prevede altfel, depozitarul nu are dreptul să folosească, fără permisiunea deponentului, bunul predat în depozit, cu excepţia cazului cînd faptul acesta este necesar conservării bunului.

Articolul 1544. Modificarea condiţiilor de depozitare

(1) Depozitarul are dreptul să modifice, după caz, condiţiile de depozitare numai după ce l-a înştiinţat pe deponent şi a obţinut încuviinţarea lui. De asemenea, depozitarul trebuie să-l informeze pe deponent despre confiscarea sau realizarea unor drepturi ale terţilor asupra bunului depozitat.

(2) În cazul în care modificarea condiţiilor depozitului este strict necesară pentru înlăturarea riscului de distrugere, pierdere sau deteriorare a bunului, depozitarul este obligat să modifice modul, locul şi alte condiţii de păstrare fără a cere deponentului încuviinţarea.

(3) Apariţia unui pericol real de deteriorare sau degradare a bunului depozitat ori apariţia unor alte condiţii care ameninţă siguranţa păstrării bunului dă depozitarului dreptul să vîndă bunul la un preţ determinat de situaţia creată în cazul în care deponentul nu poate întreprinde vreo acţiune.

(4) Dacă circumstanţele menţionate la alin.(3) au apărut din anumite cauze pentru care depozitarul nu poartă răspundere, el are dreptul să reţină cheltuielile de vindere a bunului din contul preţului primit.

Articolul 1545. Reparaţia prejudiciului cauzat depozitarului

prin caracteristicile bunului

Deponentul este obligat să repare prejudiciul cauzat depozitarului prin caracteristicile bunului depozitat în cazul în care ştia sau trebuia să ştie despre ele. Deponentul nu răspunde de acest prejudiciu dacă l-a anunţat pe depozitar în privinţa caracteristicilor bunului sau dacă depozitarul le cunoştea.

Articolul 1546. Obligația de restituire

(1) Depozitarul este obligat să restituie bunul în starea în care se afla la momentul în care l-a primit de la deponent.

(2) Dacă, avînd în vedere natura bunului depozitat sau a contractului, nu se poate aștepta în mod rezonabil ca bunul depozitat să fie restituit în starea în care se afla la momentul în care depozitarul l-a primit de la deponent, depozitarul este obligat să-l restituie în starea la care deponentul se putea aștepta în mod rezonabil.

(3) Riscul pieirii sau al deteriorării fortuite rămîne în sarcina deponentului.

(4) Depozitarul căruia i s-a luat bunul depozitat și care a primit în locul lui o sumă de bani sau un alt bun trebuie să predea deponentului ceea ce a primit.

(5) Succesorul depozitarului care a vîndut cu bună-credință bunul despre care nu știa că este depozitat este ținut să restituie doar prețul primit sau să cedeze creanța sa contra cumpărătorului dacă prețul nu s-a plătit.

Articolul 1547. Dreptul de a ridica bunul depozitat

(1) Deponentul are dreptul să-şi ridice oricînd bunul depozitat, chiar şi atunci cînd contractul prevede un termen de depozitare.

(2) În cazul în care depozitul este făcut în interesul depozitarului, deponentul este obligat să repare prejudiciul cauzat prin preluarea anticipată a bunului.

(3) Atunci cînd a emis un înscris care face dovada depozitului ori care conferă deținătorului lui dreptul de a retrage bunul depozitat, depozitarul poate cere să îi fie înapoiat acel înscris.

Articolul 1548. Obligaţia de a-şi ridica bunul depozitat

(1) Depozitarul poate cere oricînd deponentului să-şi ridice bunul depozitat dacă în contract nu este stabilit un termen de depozitare.

(2) Depozitarul poate să-şi exercite dreptul specificat la alin.(1) doar în aşa fel încît deponentul să poată depozita în alt loc bunul, cu excepţia cazurilor cînd există motive întemeiate pentru a pretinde ridicarea imediată.

(3) Dacă deponentul nu își ridică bunul depozitat la expirarea termenului de

depozitare sau la cererea depozitarului prevăzută la alin. (1) din prezentul articol, atunci depozitarul are dreptul de a vinde bunul depozitat conform art. 887, cu condiția că depozitarul i-a dat deponentului un preaviz cu termen rezonabil, indicînd intenția de a purcede la vînzare.

Articolul 1549. Obligația de informare după depozitare

După încetarea depozitării, depozitarul este ținut să informeze deponentul despre:

a) orice deteriorare pe care bunul l-a suferit în decursul depozitării;

b) precauțiile necesare pe care deponentul trebuie să le ia înainte de a folosi sau a transporta bunul, cu excepția cazului în care de la deponent se poate aștepta în mod rezonabil să cunoască despre necesitatea acestor precauții.

Articolul 1550. Locul restituirii bunului depozitat

Bunul depozitat se restituie la locul unde a fost predat depozitarului dacă părţile nu au convenit altfel.

Articolul 1551. Obligaţia de a remite fructele bunului

depozitat

(1) Depozitarul este obligat să remită fructele bunului depozitat, percepute în perioada de depozitare. El va răspunde pentru neexecutarea acestei obligaţii numai în caz de intenţie sau culpă gravă.

(2) Deponentul este obligat să compenseze cheltuielile necesare de percepere şi păstrare a fructelor.

(3) Depozitarul este obligat să plătească dobîndă pentru banii depozitaţi numai din ziua în care a fost pus în întîrziere privind restituirea banilor.

Articolul 1552. Costurile restituirii

(1) În cazul în care depozitul are titlu gratuit, costurile restituirii revin deponentului.

(2) În cazul în care depozitul are titlu oneros, costurile restituirii revin depozitarului.

Articolul 1553. Răspunderea depozitarului în cazul

încălcării termenului de ridicare a bunului

Dacă s-a stabilit un termen pentru ridicarea bunului, la expirarea lui depozitarul răspunde doar pentru prejudiciul cauzat din intenţie sau din culpă gravă.

Articolul 1554. Obligaţia de a plăti remuneraţie

Dacă depozitul are titlu oneros, deponentul se obligă să plătească remuneraţia la încetarea depozitului dacă în contract nu este prevăzut altfel.

Articolul 1555. Dreptul de retenţie a bunurilor depozitate

Depozitarul are dreptul să reţină bunul depozitat peste termenul prevăzut în contract pînă la momentul retribuirii sale şi compensarea cheltuielilor de păstrare.

Articolul 1556. Depozitarea bunurilor determinate

prin caracteristici de gen

Dacă în depozit au fost predate bunuri determinate generic, bunurile trec, în lipsa unei înţelegeri contrare, în proprietatea depozitarului. În astfel de caz, depozitarul se obligă să restituie deponentului o cantitate de bunuri egală sau stipulată de părţi, de acelaşi gen şi de aceeaşi calitate.

Secțiunea a 2-a

Depozitul hotelier

Articolul 1557. Răspunderea pentru bunurile aduse în hotel

(1) Persoana care oferă servicii de cazare (hotelier) răspunde, potrivit regulilor privind răspunderea depozitarului, pentru prejudiciul cauzat prin furtul, distrugerea sau deteriorarea bunurilor aduse de client în hotel.

(2) Sînt considerate ca fiind aduse în hotel:

a) bunurile clientului aflate în hotel pe perioada cazării acestuia;

b) bunurile clientului aflate în afara hotelului pentru care hotelierul, un membru al familiei lui ori un prepus al hotelierului își asumă obligația de supraveghere pe perioada cazării clientului;

c) bunurile clientului aflate în hotel sau în afara acestuia pentru care hotelierul, un membru al familiei lui ori un prepus al hotelierului își asumă obligația de supraveghere pentru un interval de timp rezonabil, anterior sau ulterior cazării clientului.

(3) Hotelierul răspunde și pentru vehiculele clienților lăsate în garajul sau în parcarea hotelului, precum și pentru bunurile care, în mod obișnuit, se găsesc în acestea.

(4) În lipsă de clauză contrară, dispozițiile prezentei secțiuni nu se aplică în cazul animalelor de companie.

(5) Orice clauză contrară dispozițiilor prezentei secțiuni în detrimentul clientului este nulă.

Articolul 1558. Răspunderea limitată

Răspunderea hotelierului este limitată pînă la concurența unei valori de o sută de ori mai mare decît prețul pentru o zi datorat de către client pentru camera oferită spre închiriere.

Articolul 1559. Răspunderea nelimitată

Răspunderea hotelierului este nelimitată:

a) dacă prejudiciul este cauzat din culpa hotelierului sau a unei persoane pentru care acesta răspunde;

b) dacă bunurile au fost încredințate spre păstrare hotelierului;

c) dacă hotelierul a refuzat primirea în depozit a bunurilor clientului pe care, potrivit legii, era obligat să le primească.

Articolul 1560. Lipsa răspunderii

Hotelierul nu răspunde atunci cînd furtul, distrugerea sau deteriorarea bunurilor clientului este cauzată:

a) de client, de persoana care îl însoțește sau care se află sub supravegherea sa ori de vizitatorii săi;

b) de un impediment în afara controlului hotelierului;

c) de natura bunului.

Articolul 1561. Obligațiile hotelierului

(1) Hotelierul este obligat să primească în depozit documente, bani sau alte obiecte de valoare care aparțin clienților săi.

(2) Hotelierul nu poate refuza depozitul acestor bunuri decît în cazul în care, ținînd seama de mărimea și condițiile de exploatare ale hotelului, acestea sînt excesiv de valoroase ori sînt incomode sau periculoase.

(3) Hotelierul poate să examineze bunurile care îi sînt predate spre depozitare și să ceară depozitarea acestora într-un loc închis sau sigilat.

Articolul 1562. Punerea la dispoziția clienților a casei

de valori

Hotelierul care pune la dispoziția clienților săi, în camerele de hotel, o casă de valori nu este presupus a fi primit în depozit bunurile care vor fi depuse de clienții săi în casa de valori. În acest caz, sînt aplicabile dispozițiile art. 1558.

Articolul 1563. Decăderea din dreptul la repararea

prejudiciului

(1) Clientul este decăzut din dreptul la repararea prejudiciului suferit prin furtul, distrugerea sau deteriorarea bunurilor pe care le-a adus el însuși ori care au fost aduse pentru el în hotel dacă:

a) în cel mult 24 de ore de la data la care a cunoscut prejudiciul, nu a înștiințat administrația hotelului;

b) nu a exercitat dreptul la acțiunea în repararea prejudiciului în termen de 6 luni de la data producerii acestuia.

(2) Dispozițiile alin. (1) din prezentul articol nu sînt aplicabile în privința bunurilor prevăzute la art. 1559 lit. b) și c).

Articolul 1564. Dreptul de retenție

În cazul neplății de către client a prețului camerei și a celorlalte servicii hoteliere prestate, hotelierul are un drept de retenție asupra bunurilor aduse de client, cu excepția documentelor și a efectelor personale fără valoare comercială.

Articolul 1565. Valorificarea bunurilor

Hotelierul poate cere valorificarea bunurilor asupra cărora și-a exercitat dreptul de retenție, potrivit dispozițiilor legale privind urmărirea silită a bunurilor mobile.

Articolul 1566. Localuri asimilate hotelurilor

Dispozițiile prezentei secțiuni se aplică în mod corespunzător și bunurilor aduse în sanatorii, spitale, pensiuni, vagoane de dormit, restaurante, teatre, biblioteci, săli de sport și altele asemănătoare.

Secțiunea a 3-a

Sechestrul convențional

Articolul 1567. Sechestrul conventional

Sechestrul convențional este depozitul în baza căruia persoanele remit un bun mobil sau imobil în litigiu unui terț, care se obligă să-l restituie, după terminarea procesului, celui care are drept asupra lui.

Articolul 1568. Alegerea depozitarului în cazul

sechestrului conventional

(1) Depozitarul însărcinat cu sechestru este ales de către părţi prin acord mutual. Părţile pot să desemneze pe unul dintre ei.

(2) În cazul în care nu ajung la un acord privind depozitarul sau privind condiţiile sechestrului, părţile pot cere instanţei de judecată să decidă.

Articolul 1569. Drepturile depozitarului însărcinat

cu sechestru conventional

(1) Depozitarul însărcinat cu sechestru convențional nu are dreptul să facă în privința

bunului nicio cheltuială sau alte acte, cu excepția celor de conservare, în lipsa unei stipulații contrare sau autorizații a instanței de judecată.

(2) Dacă natura bunului o cere, depozitarul însărcinat cu sechestru convențional este ținut să îndeplinească acte de administrare, regulile din materia mandatului fiind aplicabile în mod corespunzător.

(3) Depozitarul poate, totuși, cu sau fără consimțământul părților, cu autorizația instanței de judecată, să vîndă bunurile a căror depozitare implică cheltuieli disproporționate în raport cu valoarea lor. Suma încasată din vînzarea bunului va rămîne la depozitar în condițiile sechestrului.

Articolul 1570. Încheierea sechestrului conventional

(1) Sechestrul se încheie după soluţionarea litigiului prin restituirea bunului către cel îndreptăţit.

(2) Depozitarul nu poate, înainte de soluţionarea litigiului, să fie eliberat şi să restituie bunul decît cu consimţământul tuturor părţilor sau, în lipsa consimţământului, dacă există un motiv întemeiat, prin autorizarea instanţei de judecată.

Articolul 1571. Darea de seamă

Depozitarul însărcinat cu sechestru trebuie să facă o dare de seamă la sfîrşitul depozitului sau pe parcursul lui, la cererea părţilor sau a instanţei de judecată.

Articolul 1572. Domeniul de aplicare

(1) Sechestrul poate fi instituit și de către instanța de judecată. În acest caz, el este supus regulilor stabilite de Codul de procedură civilă, precum și de prezentul capitol, în măsura în care nu sînt incompatibile.

(2) Dispozițiile prezentului capitol se aplică, în completare, în cazul în care părțile litigiului judiciar sau arbitral împuternicesc un terț să dețină sumele bănești în calitate de fiduciar pe un cont fiduciar de sechestru în condițiile contractului de cont fiduciar de sechestru.

(3) Dispozițiile prezentului capitol nu se aplică în cazul în care părțile, la un moment cînd nu se află în litigiu judiciar sau arbitral, împuternicesc un terț să dețină sumele bănești în calitate de fiduciar pe un cont fiduciar de sechestru în condițiile contractului de cont fiduciar de sechestru.

Capitolul XVIII

MAGAZINAJUL

Articolul 1573. Normele aplicabile raporturilor de magazinaj

Raporturilor de magazinaj, care este un contract de predare a bunurilor spre păstrare la un depozit de mărfuri, se aplică în modul corespunzător dispoziţiile referitoare la depozit

dacă prezentul capitol nu prevede altfel.

Articolul 1574. Obligaţia de diligenţă a magazinerului

Magazinerul trebuie să asigure înmagazinarea şi păstrarea bunurilor preluate cu diligenţa unui bun profesionist.

Articolul 1575. Constatarea cantităţii şi felului bunurilor

(1) Magazinerul nu este obligat, dacă legea sau contractul nu prevede altfel, să constate la preluarea bunurilor cantitatea (numărul, măsura ori greutatea), genul, felul sau alte caracteristici ale lor.

(2) Dacă bunurile predate spre înmagazinare se află la livrare într-o stare de depreciere sau deteriorare ce poate fi constatată din exterior, magazinerul trebuie să conserve drepturile în despăgubire împotriva transportatorului, să se îngrijească de dovada acestei stări a bunurilor înmagazinate şi să-l anunţe neîntîrziat pe deponent. În caz de omisiune, el este obligat să repare prejudiciul produs prin aceasta.

Articolul 1576. Dreptul de inspectare a bunurilor

Magazinerul este obligat să permită, pe parcursul orelor de lucru, deponentului sau unei alte persoane îndreptăţite să ia mostre, să inspecteze bunurile înmagazinate şi să adopte măsurile necesare conservării lor.

Articolul 1577. Obligaţia de informare

Dacă se schimbă locul de înmagazinare, dacă au apărut schimbări ale caracteristicilor bunurilor sau dacă asemenea schimbări sînt pe cale de a se produce, magazinerul este obligat să anunţe de îndată faptul acesta. Anunţul va fi făcut către ultimul deţinător, cunoscut de magaziner, al recipisei de magazinaj. În caz de omisiune, magazinerul este obligat să repare prejudiciul produs prin aceasta.

Articolul 1578. Răspunderea magazinerului

Magazinerul este răspunzător de distrugerea, pierderea ori deteriorarea bunurilor aflate în paza sa dacă distrugerea, pierderea sau deteriorarea nu s-au produs ca urmare a unor împrejurări care nu pot fi evitate prin grija unui depozitar profesionist.

Articolul 1579. Înmagazinarea bunurilor determinate

prin caracteristici de gen

(1) În cazul înmagazinării unor bunuri determinate generic, magazinerul este îndreptăţit să le amestece cu bunuri de acelaşi gen doar dacă i s-a permis în mod expres.

(2) Faţă de stocul total rezultat prin amestec, proprietarii bunurilor amestecate sînt coproprietari pe cote-părţi. Cota-parte se determină, în cazul în care nu s-a convenit altfel, în funcţie de cantitatea de bunuri înmagazinate.

(3) Magazinerul are dreptul şi obligaţia de a preda fiecărui deponent, din stocul total, partea ce i se cuvine, fără încuviinţarea celorlalţi deponenţi.

Articolul 1580. Vînzarea, în cazul degradării, a bunului

înmagazinat

(1) Dacă bunul înmagazinat este expus degradării sau dacă se produc modificări ale lui care implică un pericol de depreciere şi nu mai este timp pentru prevenirea sau înlăturarea degradării sau deprecierii ori cel îndreptăţit, fiind informat, nu a decis în timp util, magazinerul poate organiza vînzarea bunului la licitaţie.

(2) Suma obţinută din vînzare conform alin.(1) este predată deponentului după ce au fost reţinute cheltuielile de păstrare şi vînzare.

Articolul 1581. Recipisa de magazinaj

La primirea bunurilor, magazinerul are obligaţia să elibereze o recipisă de magazinaj.

Articolul 1582. Conţinutul recipisei de magazinaj

(1) Recipisa de magazinaj trebuie să conţină:

a) data întocmirii şi numărul înscrierii în registrul de magazinaj;

b) numele sau denumirea şi adresa persoanei ale cărei bunuri se înmagazinează;

c) locul de înmagazinare

d) regulile magazinajului;

e) cantitatea (numărul, măsura ori greutatea) bunurilor înmagazinate şi calitatea, iar în cazul bunurilor ambalate, descrierea ambalajului;

f) costul de magazinaj, alte costuri care pot să apară;

g) faptul că bunul înmagazinat trebuie sau nu asigurat şi, după caz, costul de asigurare;

h) termenul magazinajului şi data expirării lui ori inexistenţa termenului;

i) alte date, la alegerea părţilor;

j) semnătura magazinerului.

(2) Lipsa unor date nu poate invalida recipisa de magazinaj.

Articolul 1583. Dreptul de grevare a bunului înmagazinat

Posesorul recipisei de magazinaj poate greva bunul înmagazinat în calitate de garanţie pentru o altă creanţă dacă bunul rămîne în depozit.

Articolul 1584. Andosarea recipisei de magazinaj

Dacă magazinerul a întocmit o recipisă de magazinaj la ordin, aceasta poate fi transmisă unui terţ prin andosare.

Articolul 1585. Răspunderea magazinerului în cazul

andosării

(1) În cazul în care recipisa de magazinaj a fost transmisă prin andosare, magazinerul răspunde faţă de posesorul legitim al recipisei pentru exactitatea datelor înscrise în ea dacă nu s-a consemnat prin înscriere pe recipisă că aceste date se bazează exclusiv pe comunicările deponentului sau ale unui terţ.

(2) Dacă magazinerul cunoştea inexactitatea datelor, va răspunde şi atunci cînd a înscris în recipisă o consemnare de felul celor menţionate la alin.(1).

(3) În cazul unui magazinaj de colectare, magazinerul nu are dreptul să înscrie în recipisă consemnări de felul celor menţionate la alin.(1).

Articolul 1586. Livrarea bunurilor în cazul recipisei

la ordin

(1) În cazul întocmirii unei recipise de magazinaj la ordin, magazinerul este obligat să livreze bunurile înmagazinate numai posesorului legitim al recipisei şi numai în schimbul recipisei.

(2) Dacă s-a întocmit o recipisă prin care s-a constituit un gaj asupra bunurilor înmagazinate, magazinerul trebuie să ceară şi restituirea acestei recipise.

(3) Magazinerul nu este obligat să verifice autenticitatea andosamentelor. Livrarea se atestă prin înscriere pe recipisa de înmagazinare.

Articolul 1587. Distrugerea sau pierderea recipisei

de înmagazinare

(1) Dacă recipisa de înmagazinare este distrusă sau pierdută în alt mod, cel îndreptăţit poate cere, pe calea procedurii anunţului public, declararea nulităţii ei şi întocmirea unei noi recipise. În acest caz, se aplică dispoziţiile speciale ale Codului de procedură civilă.

(2) În baza unei hotărîri judecătoreşti, magazinerul va întocmi o a doua recipisă de magazinaj şi o a doua recipisă de gaj al înmagazinării, după caz.

Articolul 1588. Remiterea gajului asupra bunului

înmagazinat

(1) Dacă proprietarul instituie un drept de gaj asupra bunurilor înmagazinate,

andosarea şi remiterea recipisei de gaj al înmagazinării vor ţine loc de remitere a gajului.

(2) Andosamentul trebuie să indice creditorul gajist şi cuantumul creanţei.

(3) Magazinerul trebuie anunţat în privinţa gajării. El trebuie să consemneze că a avut loc gajarea.

Articolul 1589. Dreptul de gaj al magazinerului

(1) În privinţa costurilor de magazinaj, magazinerul are un drept de gaj asupra bunului cît timp acesta se află în posesiunea sa.

(2) Dacă recipisa de înmagazinare a fost transmisă prin andosare, dreptul de gaj va exista doar faţă de posesorul legitim al recipisei de înmagazinare.

Articolul 1590. Dreptul magazinerului de a cere ridicarea

bunului înmagazinat

(1) Magazinerul nu poate cere ridicarea bunului înmagazinat înainte de expirarea termenului convenit pentru magazinaj, iar dacă nu s-a convenit asupra unui astfel de termen, înainte de a expira 3 luni de la înmagazinare.

(2) Dacă nu s-a convenit asupra unui termen de magazinaj sau dacă păstrează bunul după expirarea termenului, magazinerul poate cere ridicarea bunului numai în urma rezoluțiunii cu respectarea unui termen de preaviz de o lună.

Articolul 1591. Vînzarea bunului la licitaţie

(1) Dacă deponentul nu ridică la expirarea termenului de magazinaj bunul înmagazinat, magazinerul are dreptul, în urma unei somaţii, să vîndă bunul la licitaţie. Aceasta nu poate avea loc înainte de expirarea unei luni de la somaţie.

(2) După ce creanţele magazinerului decurgînd din magazinaj şi organizarea licitaţiei au fost satisfăcute din suma obţinută din vînzare, restul va fi predat de către magaziner posesorului legitim al recipisei de magazinaj.

Capitolul XIX

PACHETELE DE SERVICII DE CĂLĂTORIE

ȘI PRODUSELE DE VACANȚĂ

Secțiunea 1

Pachetele de servicii de călătorie, serviciile

de călătorie asociate și intermedierea lor

Articolul 1592. Contractul privind pachetul de servicii

de călătorie

(1) Prin contract privind pachetul de servicii de călătorie un profesionist (organizator) se obligă să ofere celeilalte părți (călător) un pachet de servicii de călătorie, iar călătorul se obligă să plătească organizatorului prețul convenit al pachetului.

(2) Constituie pachet de servicii de călătorie (pachet) o combinație a cel puțin două tipuri diferite de servicii de călătorie destinate aceleiași călătorii sau vacanțe. Un pachet de servicii de călătorie, de asemenea, există:

a) dacă serviciile de călătorie prevăzute de contract au fost combinate la cererea călătorului sau în conformitate cu selecția acestuia; sau

b) dacă organizatorul acordă prin contract călătorului dreptul să aleagă, după încheierea contractului, dintr-o selecție de diferite tipuri de servicii de călătorie oferite de organizator.

(3) În sensul prezentei secțiuni, serviciu de călătorie înseamnă:

a) transportul de pasageri;

b) cazarea care nu face parte intrinsecă din transportul de pasageri și care este realizată în alt scop decît cel rezidențial;

c) închirierea de autoturisme, de alte autovehicule sau de motociclete care necesită permis de conducere de categoria A;

c^1) asigurarea medicală de călătorie peste hotare;

c^2) serviciu de consultanță/asistență în perioada aflării în străinătate;

d) orice alt serviciu turistic care nu este parte intrinsecă a unui serviciu de călătorie în sensul lit. a), b) sau c).

(4) Serviciile care, de fapt, fac obiectul unor alte servicii de călătorie nu se consideră servicii de călătorie în sensul alin. (3).

(5) O combinație de servicii de călătorie în care unul dintre serviciile de călătorie menționate la alin. (3) lit. a)–c^2) este combinat cu unul sau mai multe servicii turistice menționate la alin. (3) lit. d) nu se consideră un pachet dacă aceste din urmă servicii turistice:

a) nu reprezintă o proporție semnificativă a valorii combinației, nu sînt prezentate ca fiind o caracteristică esențială a combinației și nu reprezintă în alt fel o asemenea caracteristică; sau

b) sînt selectate și achiziționate doar după începerea prestării unui serviciu de călătorie menționat la alin. (3) lit. a), b) sau c).

(6) Serviciul turistic menționat la alin. (5) lit. a) nu reprezintă o proporție

semnificativă a valorii combinației dacă valorii lui i se atribuie mai puțin de 25% din valoarea combinației.

(7) Dispozițiile prezentei secțiuni nu se aplică contractelor privind:

a) pachetele și serviciile de călătorie asociate care durează mai puțin de 24 de ore, cu excepția situației în care acestea includ cazare peste noapte;

b) pachetele oferite și serviciile de călătorie asociate facilitate ocazional fără scop lucrativ și numai unui grup restrîns de călători;

c) pachetele și serviciile de călătorie asociate achiziționate în temeiul unui contract-cadru pentru organizarea unei călătorii de afaceri, încheiat între profesioniști.

Articolul 1593. Delimitarea de intermediere

(1) Fără a aduce atingere dispozițiilor art. 1613 și 1614, dispozițiile generale privind intermedierea se aplică intermedierii pachetelor de servicii de călătorie. Cu toate acestea, un profesionist nu poate invoca declarația sa sau clauza că el doar intermediază contracte dintre călător și persoane care vor presta toate sau unele servicii individuale de călătorie (prestatori de servicii) dacă călătorului i se oferă o combinație a cel puțin două tipuri diferite de servicii de călătorie destinate aceleiași călătorii și este întrunită una dintre următoarele condiții:

a) călătorul selectează serviciile de la un singur punct de distribuție al profesionistului în cadrul aceluiași proces de rezervare și serviciile respective sînt selectate înainte de acceptarea efectuării plății de către călător;

b) profesionistul oferă, promite sau facturează serviciile de călătorie la un preț forfetar sau total; sau

c) profesionistul promovează sau oferă servicii de călătorie sub denumirea de „pachet”, „ofertă combinată”, „regim forfetar (all-inclusive)” sau „servicii all-in” ori sub o denumire similară.

(2) În cazurile prevăzute la alin. (1), profesionistul se consideră organizator. În sensul alin. (1), procesul de rezervare nu se consideră început dacă călătorul doar este consultat în privința necesităților sale de călătorie și dacă doar i se aduc la cunoștință ofertele de călătorie.

(3) În sensul prezentei secțiuni, puncte de distribuție sînt:

a) spațiile comerciale mobile sau imobile;

b) pagini web de comerț electronic și platforme de vînzare online similare; sau

c) serviciile prin telefon.

(4) În cazul mai multor pagini web și platforme de vînzare online similare potrivit alin. (3) lit. b), dacă sînt prezentate călătorilor sub forma unei platforme unice, acestea se

consideră un punct de distribuție.

Articolul 1594. Procese de rezervare online associate

(1) Profesionistul care a încheiat un contract privind pachetul de servicii de călătorie cu un călător printr-un proces de rezervare online sau care i-a intermediat pe aceeași cale un asemenea contract se consideră organizator al călătoriei dacă sînt îndeplinite cumulativ următoarele condiții:

a) profesionistul intermediază pentru călător, în scopul aceleiași călătorii sau vacanțe, un contract privind un alt tip de serviciu de călătorie, oferind acces la procesul de rezervare online al altui profesionist;

b) profesionistul transmite numele călătorului, detaliile de plată și adresa de e-mail a călătorului către celălalt profesionist;

c) contractul se încheie cu celălalt profesionist în cel tîrziu 24 de ore după confirmarea încheierii contractului privind primul serviciu de călătorie.

(2) Dacă contractul privind un alt tip de serviciu de călătorie sau mai multe contracte privind cel puțin un alt tip de serviciu de călătorie se încheie potrivit dispozițiilor alin. (1) din prezentul articol, toate contractele încheiate de către călător se consideră un singur contract privind pachetul de servicii de călătorie în sensul art. 1592 alin. (1), cu excepțiile prevăzute la art. 1592 alin.(5).

Articolul 1595. Informații precontractuale

(1) Înainte de asumarea de către călător a unui contract sau a oricărei oferte corespunzătoare, organizatorul și, după caz, intermediarul de pachete sînt obligați să furnizeze călătorului informațiile standard prin intermediul formularului prevăzut în partea A sau B din anexa nr. 8 la Legea nr. 1125/2002 pentru punerea în aplicare a Codului civil al Republicii Moldova, precum și următoarele informații, dacă acestea sînt aplicabile pachetului:

1) principalele caracteristici ale serviciilor de călătorie:

a) destinația (destinațiile) călătoriei, itinerariul și perioadele sejurului, cu datele corespunzătoare și, în cazul în care cazarea este inclusă, numărul de nopți incluse;

b) mijloacele de transport, caracteristicile și categoriile acestora, locurile, datele și orele de plecare și de întoarcere, duratele și locurile opririlor intermediare și ale legăturilor de transport. În cazul în care nu este încă stabilită ora exactă, organizatorul și, după caz, intermediarul de pachete trebuie să informeze călătorul cu privire la ora aproximativă de plecare și de întoarcere;

c) locația, principalele caracteristici și, după caz, categoria turistică a unităților de cazare conform normelor din țara de destinație;

d) serviciile de masă oferite;

e) vizitele, excursiile sau alte servicii incluse în prețul total convenit al pachetului;

f) dacă nu este clar din context, faptul că oricare dintre serviciile de călătorie va fi furnizat călătorului ca parte a unui grup și, în acest caz, în măsura posibilului, dimensiunea aproximativă a grupului;

g) dacă posibilitatea călătorului de a beneficia de alte servicii turistice depinde de comunicarea orală efectivă, limba în care vor fi furnizate serviciile respective; și

h) dacă călătoria sau vacanța este adaptată în general pentru persoanele cu mobilitate redusă și, la cererea călătorului, informații precise privind gradul de adecvare a călătoriei sau vacanței luînd în considerare nevoile călătorului;

2) denumirea comercială și adresa geografică a organizatorului și, dacă este cazul, ale intermediarului de pachete, precum și numerele de telefon și, după caz, adresele de e-mail ale acestora;

3) prețul total al pachetului, inclusiv taxele și, dacă este cazul, toate comisioanele, tarifele și alte costuri suplimentare sau, atunci cînd aceste costuri nu pot fi calculate în mod rezonabil anterior încheierii contractului, o indicație cu privire la tipul de costuri suplimentare pe care călătorul ar putea să fie obligat să le suporte în continuare;

4) modalitățile de plată, inclusiv orice sumă sau procentaj din preț care urmează să fie achitat sub formă de avans și calendarul pentru achitarea soldului sau garanțiile financiare care urmează să fie achitate sau furnizate de călător;

5) numărul minim de persoane necesar pentru ca serviciile din pachet să poată fi prestate și termenul menționat la art. 1602 alin. (7) pct. 1) înainte de începerea călătoriei pînă la care este posibilă rezoluțiunea dacă nu se întrunește acest număr;

6) informații generale despre cerințele legate de pașaport și vize, inclusiv termenele aproximative de obținere a vizelor, și informații referitoare la formalitățile legate de sănătate în țara de destinație;

7) informații privind dreptul călătorului de a declara rezoluțiunea oricînd înainte de începerea călătoriei, cu plata unui comision de rezoluțiune corespunzător sau, după caz, a comisioanelor de rezoluțiune standardizate solicitate de organizator, în conformitate cu dispozițiile art. 1602 alin. (1)-(3);

8) informații privind asigurarea facultativă sau obligatorie care să acopere costurile rezoluțiunii de către călător sau costurile de asistență, inclusiv taxele de întoarcere, în caz de accident, de boală sau de deces.

(2) În cazul contractelor privind pachetele de servicii de călătorie încheiate prin telefon, organizatorul și, după caz, intermediarul de pachete trebuie să furnizeze călătorului informațiile standard prevăzute în partea B din anexa nr. 8 la Legea nr. 1125/2002 pentru punerea în aplicare a Codului civil al Republicii Moldova și informațiile prevăzute la alin. (1) pct. 1)-8) din prezentul articol.

(3) În ceea ce privește pachetele definite la art. 1594, organizatorul și profesionistul cărora li se transmit datele sînt obligați să se asigure că fiecare dintre ei furnizează, înainte de asumarea de către călător a unui contract sau a oricărei oferte corespunzătoare, informațiile prevăzute la alin. (1) pct. 1)-8) din prezentul articol, în măsura în care acestea sînt relevante pentru serviciile de călătorie pe care le oferă fiecare. De asemenea, organizatorul este obligat să furnizeze în același timp informațiile standard prin intermediul formularului prevăzut în partea C din anexa nr. 8 la Legea nr. 1125/2002 pentru punerea în aplicare a Codului civil al Republicii Moldova.

(4) Informațiile menționate la alin. (1)-(3) trebuie să fie furnizate într-un mod clar, inteligibil și bine evidențiat. În cazul în care aceste informații sînt furnizate în scris, ele trebuie să fie lizibile.

Articolul 1596. Caracterul obligatoriu al informațiilor

precontractuale și încheierea contractului

(1) Informațiile furnizate călătorului în temeiul art. 1595 alin. (1) pct. 1), 3), 4), 5) și 7) sînt parte integrantă a contractului privind pachetul de servicii de călătorie și nu pot fi modificate decît prin acordul explicit al părților contractante. Înainte de încheierea contractului privind pachetul de servicii de călătorie, organizatorul și, după caz, intermediarul de pachete trebuie să transmită călătorului toate modificările cu privire la informațiile precontractuale într-un mod clar, inteligibil și bine evidențiat.

(2) Dacă organizatorul și, după caz, intermediarul de pachete nu au îndeplinit cerințele în materie de informare cu privire la comisioanele, tarifele sau alte costuri suplimentare astfel cum sînt prevăzute la art. 1595 alin. (1) pct. 3) înainte de încheierea contractului privind pachetul de servicii de călătorie, călătorul nu suportă respectivele comisioane, tarife sau alte costuri.

Articolul 1597. Conținutul contractului și documentele

care trebuie furnizate înainte de începerea

călătoriei

(1) Limbajul folosit în contractele privind pachetele de servicii de călătorie trebuie să fie simplu și inteligibil și, în cazul contractelor scrise, textul trebuie să fie lizibil. La încheierea contractului privind pachetul de servicii de călătorie sau ulterior, fără întîrzieri nejustificate, organizatorul sau intermediarul de pachete trebuie să pună la dispoziția călătorului un exemplar sau o confirmare a contractului pe un suport durabil. Călătorul are dreptul de a solicita o copie pe suport de hîrtie în cazul în care contractul a fost încheiat în prezența fizică simultană a părților.

(2) În cazul contractelor negociate în afara spațiilor comerciale, se furnizează călătorului un exemplar sau o confirmare a contractului privind pachetul de servicii de călătorie pe suport de hîrtie sau, în cazul în care călătorul este de acord, pe un alt suport durabil.

(3) Contractul sau confirmarea contractului prezintă întregul conținut al acordului care include toate informațiile prevăzute la art. 1595 alin. (1) pct. 1)-8), precum și următoarele informații:

1) cerințele speciale ale călătorului pe care organizatorul le-a acceptat;

2) informații cu privire la faptul că organizatorul:

a) este răspunzător pentru prestarea corespunzătoare a tuturor serviciilor de călătorie incluse în contract, în conformitate cu dispozițiile art. 1603; și

b) este obligat să acorde asistență în cazul în care călătorul se află în dificultate în conformitate cu dispozițiile art. 1611;

3) denumirea entității responsabile de protecție în caz de insolvabilitate și datele de contact ale acesteia, inclusiv adresa geografică, și, după caz, denumirea autorității competente desemnate de statul în cauză în scopul respectiv și datele de contact ale acesteia;

4) numele, adresa, numărul de telefon, adresa de e-mail și, dacă este cazul, numărul de fax ale reprezentantului local al organizatorului, ale unui punct de contact sau ale altui serviciu care permite călătorului să contacteze rapid organizatorul și să comunice eficient cu acesta, să solicite asistență atunci cînd se află în dificultate sau să reclame orice viciu sesizat în timpul executării pachetului;

5) informații privind obligația călătorului de a comunica orice viciu pe care îl constată pe parcursul executării pachetului, în conformitate cu dispozițiile art. 1609;

6) în cazul minorilor neînsoțiți de un părinte sau de o altă persoană autorizată, care călătoresc pe baza unui contract care include cazare, informații care să permită contactul direct cu minorul sau cu persoana responsabilă de acesta în locul în care minorul este cazat;

7) informații privind procedurile interne de soluționare a reclamațiilor disponibile și privind mecanismele de soluționare alternativă a litigiilor prevăzute de lege;

8) informații privind dreptul călătorului la cesiunea contractului către un alt călător în conformitate cu dispozițiile art. 1599.

(4) În ceea ce privește pachetele definite la art. 1594, profesionistul căruia i se transmit datele trebuie să informeze organizatorul cu privire la încheierea unui contract care conduce la crearea unui pachet. Profesionistul trebuie să furnizeze organizatorului informațiile necesare pentru a se conforma obligațiilor care îi revin în calitate de organizator. Imediat ce este informat cu privire la crearea unui pachet, organizatorul trebuie să furnizeze călătorului pe un suport durabil informațiile prevăzute la alin. (3) pct. 1)-8) din prezentul articol.

(5) Informațiile menționate la alin. (3) și (4) trebuie să fie furnizate într-un mod clar, inteligibil și bine evidențiat.

(6) Cu suficient timp înainte de începerea călătoriei, organizatorul trebuie să pună la

dispoziția călătorului toate chitanțele, bonurile și biletele necesare, informații privind ora programată a plecării și, după caz, termenul-limită pentru înregistrare, precum și orele programate ale opririlor intermediare, ale legăturilor de transport și ale sosirii.

Articolul 1598. Sarcina probei

Sarcina probei în ceea ce privește îndeplinirea cerințelor în materie de informare stabilite la art. 1595-1597 revine profesionistului.

Articolul 1599. Cesiunea contractului

(1) Călătorul are dreptul să cesioneze contractul unui terț care satisface toate condițiile aplicabile contractului respectiv, după ce îl înștiințează pe organizator într-un termen rezonabil înainte de începerea călătoriei, pe un suport durabil. Înștiințarea cu cel puțin 7 zile înainte de începerea călătoriei este considerată, în orice caz, rezonabilă.

(2) Cedentul și cesionarul contractului răspund solidar pentru achitarea soldului prețului pachetului și a tuturor comisioanelor, tarifelor și altor costuri suplimentare generate de această cesiune. Organizatorul trebuie să informeze cedentul contractului cu privire la costurile efective ale cesiunii. Aceste costuri nu pot fi nerezonabile și nu pot depăși costurile suportate efectiv de organizator ca urmare a cesiunii contractului.

(3) Organizatorul trebuie să prezinte cedentului dovezi cu privire la costurile suplimentare, comisioanele și alte costuri generate de cesiunea contractului.

Articolul 1600. Modificarea prețului contractului

(1) După încheierea contractului privind pachetul de servicii de călătorie, prețurile pot fi mărite numai în cazul în care contractul rezervă în mod explicit această posibilitate și stipulează dreptul călătorului la reducerea prețului în temeiul alin. (5). În acest caz, în contract se precizează modul în care urmează să fie calculate prețurile revizuite. Creșterile de prețuri sînt posibile numai ca o consecință directă a schimbărilor legate de:

a) prețul transportului de pasageri care rezultă din costul carburanților sau al altor surse de energie;

b) nivelul taxelor sau al comisioanelor aplicabile serviciilor de călătorie incluse în contract, impuse de părți terțe care nu sînt direct implicate în executarea pachetului, inclusiv taxele turistice, taxele de aterizare sau comisioanele de îmbarcare sau debarcare în porturi și aeroporturi (tarife pentru serviciile aeroportuare și de navigație aeriană); sau

c) cursul de schimb relevant pentru pachetul respectiv.

(2) Dacă creșterea prețului menționată la alin. (1) depășește 8% din prețul total al pachetului, se aplică dispozițiile art. 1601.

(3) Indiferent de valoarea sa, o creștere de preț nu produce efecte juridice decît dacă organizatorul trimite călătorului o notificare clară și inteligibilă privind această creștere, însoțită de o justificare a creșterii respective și de un calcul, pe un suport durabil, cu cel puțin 20 de zile înainte de începerea călătoriei.

(4) Înainte de începerea călătoriei, organizatorul nu poate modifica în mod unilateral alte clauze ale

contractului privind pachetul de servicii de călătorie decît cele legate de preț, cu excepția cazului în care:

a) organizatorul și-a rezervat acest drept în contract;

b) modificarea este nesemnificativă; și

c) organizatorul îl informează pe călător cu privire la modificare într-un mod clar, inteligibil și bine evidențiat, pe un suport durabil.

(5) În cazul în care contractul prevede posibilitatea creșterii prețurilor, călătorul are dreptul la o reducere de preț care corespunde unei scăderi a costurilor menționate la alin. (1) lit. a), b) și c) care are loc după încheierea contractului și înainte de începerea călătoriei. Dacă călătorul a plătit mai mult decît prețul redus, organizatorul este obligat să restituie diferența.

(6) În cazul unei reduceri de preț, organizatorul are dreptul să deducă cheltuielile administrative efective din diferența care trebuie restituită călătorului. La cererea călătorului, organizatorul trebuie să prezinte dovezi ale cheltuielilor administrative respective.

(7) Dispozițiile prezentului articol se aplică cu prioritate față de dispozițiile art. 1077 referitoare la clauzele privind modificarea contractului.

Articolul 1601. Modificările semnificative ale condițiilor

contractului

(1) În cazul în care, înainte de începerea călătoriei, organizatorul este constrîns să modifice semnificativ oricare dintre principalele caracteristici ale serviciilor de călătorie menționate la art. 1595 alin. (1) pct. 1) sau nu poate îndeplini cerințele speciale menționate la art. 1597 alin. (3) pct. 1) ori propune să mărească prețul pachetului cu mai mult de 8% în conformitate cu dispozițiile art. 1600 alin. (2), călătorul are posibilitatea ca, într-un termen rezonabil specificat de organizator:

a) să accepte modificarea propusă; sau

b) să declare rezoluțiunea fără a plăti vreun comision de rezoluțiune.

După expirarea termenului stabilit de către organizator conform alin. (3), modificarea propusă de către organizator se consideră acceptată de către călător.

(2) În cazul în care declară rezoluțiunea, călătorul poate accepta un pachet de substituție, atunci cînd acesta este oferit de organizator, dacă este posibil, de o calitate echivalentă sau superioară.

(3) Organizatorul trebuie să informeze călătorul, fără întîrzieri nejustificate și într-un

mod clar, inteligibil și bine evidențiat, pe un suport durabil, cu privire la:

a) modificările propuse menționate la alin. (1) și, după caz și în conformitate cu dispozițiile alin.(4), impactul acestora asupra prețului pachetului;

b) un termen rezonabil în care călătorul trebuie să informeze organizatorul cu privire la decizia sa în temeiul alin. (1);

c) faptul că, dacă pînă la expirarea termenului menționat la lit. b), călătorul nu va comunica decizia sa organizatorului, modificările propuse se vor considera acceptate de către călător; și

d) după caz, pachetul de substituție oferit și prețul acestuia.

(4) În cazul în care modificările aduse contractului privind pachetul de servicii de călătorie menționate la alin. (1) sau pachetului de substituție menționat la alin. (2) au drept consecință scăderea calității sau a costului pachetului, călătorul are dreptul la o reducere corespunzătoare a prețului.

(5) În cazul în care călătorul declară rezoluțiunea în temeiul alin. (1) lit. b) și nu acceptă un pachet de substituție, organizatorul este obligat să restituie toate plățile efectuate de către sau pe seama călătorului, fără întîrzieri nejustificate și, în orice caz, nu mai tîrziu de 14 zile de la data rezoluțiunii. Dispozițiile art. 1604, 1608 și 1610 se aplică în mod corespunzător.

Articolul 1602. Rezoluțiunea înainte de începerea călătoriei

(1) Călătorul are dreptul la rezoluțiune în orice moment înainte de începerea călătoriei. În cazul în care declară rezoluțiunea în temeiul enunțului anterior, călătorul poate fi obligat să plătească organizatorului un comision de rezoluțiune adecvat și justificabil.

(2) În contract pot fi prevăzute comisioane de rezoluțiune standardizate rezonabile, în funcție de:

a) perioada de timp dintre momentul declarării rezoluțiunii și începutul călătoriei;

b) costurile pe care organizatorul în mod previzibil le economisește;

c) veniturile pe care organizatorul în mod previzibil le-ar fi obținut din valorificarea pe altă cale a serviciilor de călătorie.

(3) Dacă contractul nu prevede comisioane de rezoluțiune standardizate, mărimea comisionului de rezoluțiune corespunde prețului pachetului din care se scad economiile de costuri și veniturile generate de valorificarea pe altă cale a serviciilor de călătorie. La cererea călătorului, organizatorul trebuie să prezinte o justificare pentru cuantumul comisioanelor de rezoluțiune.

(4) Prin derogare de la dispozițiile alin. (1), călătorul are dreptul să declare rezoluțiunea înainte de începerea călătoriei fără a plăti vreun comision de rezoluțiune în

cazul unor circumstanțe inevitabile și extraordinare care se produc la locul de destinație sau în vecinătatea imediată a acestuia și care afectează în mod semnificativ executarea pachetului sau transportul pasagerilor la destinație.

(5) În sensul prezentei secțiuni, prin circumstanțe inevitabile și extraordinare se înțelege o situație care nu poate fi controlată de partea care o invocă și ale cărei consecințe nu ar fi putut fi evitate chiar dacă s-ar fi luat toate măsurile rezonabile.

(6) În cazul rezoluțiunii conform alin. (4), călătorul are dreptul la restituirea integrală a oricărei plăți efectuate pentru pachet, dar nu are dreptul la vreo despăgubire suplimentară.

(7) Organizatorul are dreptul la rezoluțiune înainte de începerea călătoriei în cazul în care:

1) numărul de persoane înscrise pentru participarea la pachetul respectiv este mai mic decît numărul minim stabilit în contract, iar organizatorul îl înștiințează pe călător cu privire la rezoluțiune în termenul stabilit în contract, dar nu mai tîrziu de:

a) 20 de zile înainte de începerea călătoriei, în cazul călătoriilor care durează mai mult de 6 zile;

b) 7 zile înainte de începerea călătoriei, în cazul călătoriilor care durează între 2 și 6 zile;

c) 48 de ore înainte de începerea călătoriei, în cazul călătoriilor care durează mai puțin de 2 zile; sau

2) organizatorul nu poate executa obligațiile contractuale din cauza unor circumstanțe inevitabile și extraordinare și îl înștiințează pe călător cu privire la rezoluțiune, fără întîrziere și înainte de începerea călătoriei.

(8) În cazul în care declară rezoluțiunea în temeiul alin. (7), organizatorul este obligat să restituie călătorului toate plățile efectuate pentru pachet, dar nu este ținut la plata unor despăgubiri suplimentare.

(9) Ca urmare a rezoluțiunii, organizatorul este obligat să restituie călătorului toate plățile efectuate pentru pachet, iar în cazul rezoluțiunii în temeiul alin. (1), are dreptul să deducă comisionul de rezoluțiune corespunzător din suma supusă restituirii. Organizatorul trebuie să execute obligația de restituire fără întîrzieri nejustificate și, în orice caz, nu mai tîrziu de 14 zile de la rezoluțiune.

Articolul 1603. Drepturile călătorului în caz de viciu

al serviciilor de călătorie

(1) Organizatorul este obligat să asigure prestarea serviciilor de călătorie fără vicii.

(2) Serviciile de călătorie se consideră fără vicii dacă au caracteristicile convenite.

(3) În cazul în care nu s-a convenit asupra caracteristicilor, serviciile de călătorie nu au vicii:

a) dacă ele oferă utilitatea dedusă din contract;

b) în cazul în care utilitatea nu poate fi dedusă din contract, dacă ele oferă utilitatea obișnuită și prezintă caracteristici care există în mod obișnuit la servicii de călătorie de același fel și pe care călătorul le poate aștepta ținînd cont de felul pachetului de servicii de călătorie.

(4) Se consideră viciu al serviciilor de călătorie și cazul în care serviciile de călătorie nu sînt prestate sau sînt prestate cu o întîrziere care depășește durata unei întîrzieri rezonabile.

(5) Dacă serviciile de călătorie au un viciu, în condițiile prezentei secțiuni și ale contractului, călătorul are dreptul:

a) să ceară remedierea conform art. 1605 alin. (1);

b) să remedieze viciul conform art. 1605 alin. (2) și să ceară rambursarea cheltuielilor necesare;

c) să ceară remedierea prin prestarea unor alte servicii de călătorie conform art. 1605 alin. (3) și (4);

d) să ceară rambursarea costului cazării necesare conform art. 1605 alin. (5) și (6);

e) să declare rezoluțiunea contractului de servicii de călătorie conform art. 1606;

f) să obțină reducerea prețului pachetului de servicii de călătorie conform art. 1607;

g) să ceară despăgubiri conform art. 1608.

Articolul 1604. Prescripția extinctivă privind pretențiile

călătorului

Pretențiile călătorului prevăzute la art. 1603 alin. (5) se prescriu extinctiv în termen de 2 ani. Termenul de prescripție extinctivă începe să curgă de la data în care călătoria trebuia, conform contractului, să ia sfîrșit.

Articolul 1605. Dreptul călătorului la remedierea viciului

(1) Dacă călătorul cere remedierea viciilor, organizatorul este obligat să le remedieze. Organizatorul poate refuza remedierea:

a) dacă ea este imposibilă; sau

b) dacă ea implică cheltuieli disproporționate, ținînd cont de anvergura viciului și de valoarea serviciilor de călătorie afectate.

(2) Fără a aduce atingere excepțiilor prevăzute la alin. (1) lit. a) și b), în cazul în care organizatorul nu remediază viciul într-un termen rezonabil stabilit de călător, călătorul poate face el însuși acest lucru și poate solicita rambursarea cheltuielilor necesare. Nu este necesar să se specifice un termen de către călător dacă organizatorul refuză să remedieze viciul sau dacă este necesară o remediere imediată.

(3) Dacă organizatorul refuză remedierea viciului călătoriei în temeiul alin. (1) lit. a) sau b) sau dacă viciul afectează o parte semnificativă din serviciile de călătorie, organizatorul este obligat să ofere, fără costuri suplimentare pentru călător, servicii alternative corespunzătoare pentru continuarea derulării pachetului, pe cît posibil echivalente sau de mai bună calitate decît cele specificate în contract, inclusiv în cazul în care întoarcerea călătorului la locul de pornire nu este asigurată astfel cum s-a convenit. În cazul în care serviciile alternative propuse au drept consecință un pachet de o calitate mai scăzută decît cea specificată în contract, organizatorul este obligat să acorde călătorului o reducere adecvată a prețului. Mărimea reducerii adecvate se determină conform art. 1607 alin. (2).

(4) Călătorul poate respinge serviciile alternative propuse doar în cazul în care acestea nu sînt comparabile cu ceea ce s-a convenit în contract sau reducerea de preț acordată este inadecvată.

În acest caz sau dacă organizatorul nu poate oferi servicii alternative, se aplică dispozițiile art. 1606 alin. (2) și (3) dacă călătorul nu are dreptul la rezoluțiune.

(5) În măsura în care este imposibil să se asigure transportarea călătorului la locul de pornire sau un alt loc convenit de părți (întoarcerea) din cauza unor circumstanțe inevitabile și extraordinare, organizatorul este obligat să suporte costul cazării necesare, pe cît posibil de categorie echivalentă, pentru o perioadă care nu depășește 3 nopți pe călător.

(6) Limitarea costurilor menționată la alin. (5) nu se aplică în următoarele cazuri:

1) dacă dispozițiile legale privind drepturile pasagerilor prevăd perioade mai lungi aplicabile mijloacelor de transport relevante pentru întoarcerea călătorului;

2) călătorul face parte din una dintre următoarele categorii de persoane, iar organizatorul a fost informat cu privire la nevoile speciale ale acestora cu cel puțin 48 de ore înainte de începerea călătoriei:

a) persoane cu mobilitate redusă și însoțitorii acestora;

b) femei însărcinate;

c) minori neînsoțiți;

d) persoane care au nevoie de asistență medicală specială.

Articolul 1606. Dreptul călătorului la rezoluțiune

pentru motiv de viciu

(1) În cazul în care viciul afectează în mod substanțial executarea pachetului, iar organizatorul a omis să îl remedieze într-un termen rezonabil stabilit de către călător, călătorul are dreptul la rezoluțiune. Nu este necesar să se specifice un termen de către călător dacă organizatorul refuză să remedieze viciul sau dacă este necesară o remediere imediată.

(2) Dacă călătorul a declarat rezoluțiunea, organizatorul reține prețul aferent serviciilor de călătorie deja prestate și care urmează a fi prestate conform alin. (3) din prezentul articol pentru a sfîrși călătoria. Pretențiile călătorului întemeiate pe art. 1603 alin. (5) lit. f) și g) rămîn neafectate.

Organizatorul pierde dreptul la partea de preț care se referă la serviciile de călătorie care nu vor mai fi prestate. Organizatorul este obligat să restituie călătorului partea din preț la care a pierdut dreptul. Dreptul la rezoluțiune în caz de viciu al călătoriei nu poate fi condiționat de plata de către călător a vreunui comision.

(3) Organizatorul este obligat să ia măsurile necesare în caz de rezoluțiune și, în special, dacă pachetul include transportul de pasageri, este obligat să asigure întoarcerea călătorului cu transport echivalent cu cel stipulat de contract, fără întîrzieri nejustificate și fără costuri suplimentare pentru călător.

Articolul 1607. Dreptul călătorului la reducerea prețului

(1) Prețul serviciilor de călătorie se reduce pentru orice perioadă în care a existat un viciu, cu excepția cazului în care organizatorul dovedește că viciul este imputabil călătorului.

(2) Reducerea este egală cu diferența dintre valoarea, la momentul încheierii contractului, a pachetului de călătorie fără vicii și valoarea, la același moment, a pachetului de călătorie cu viciul respectiv.

Articolul 1608. Dreptul călătorului la despăgubiri

(1) Călătorul are dreptul de a primi despăgubiri adecvate din partea organizatorului pentru orice prejudiciu pe care îl suferă ca urmare a unui viciu, fără a aduce atingere dreptului său la reducerea prețului sau la rezoluțiune. Despăgubirea se acordă fără întîrzieri nejustificate.

(2) Călătorul nu are dreptul la despăgubiri în cazul în care organizatorul dovedește una dintre următoarele circumstanțe:

a) viciul este imputabil călătorului;

b) viciul este imputabil unui terț care nu are legătură cu furnizarea serviciilor de călătorie incluse în contract și este imprevizibil sau inevitabil; sau

c) viciul este cauzat de circumstanțe inevitabile și extraordinare.

(3) Dacă călătoria este zădărnicită sau afectată în mod semnificativ, călătorul poate cere și o despăgubire rezonabilă pentru prejudiciul moral suportat prin irosirea concediului

sau a vacanței.

Articolul 1609. Notificarea viciilor de către călător

(1) Călătorul trebuie să îl informeze fără întîrzieri nejustificate pe organizator, ținînd cont de circumstanțele cazului, în legătură cu orice viciu pe care îl constată pe parcursul executării unui serviciu de călătorie inclus în contract.

(2) Dacă organizatorul nu a avut posibilitatea să remedieze viciul din cauza omisiunii culpabile a călătorului de a notifica conform alin. (1), călătorul pierde dreptul:

a) de a înainta pretenția prevăzută la art. 1607;

b) de a cere despăgubiri conform art. 1608.

Articolul 1610. Admiterea limitării răspunderii.

Corelația cu alte reglementări

(1) În baza unui acord cu călătorul, organizatorul poate să-și limiteze răspunderea pentru prejudicii, altele decît vătămarea corporală, la triplul preț total al pachetului dacă prejudiciul nu este cauzat din intenție sau din culpă gravă.

(2) Dacă răspunderea unui prestator al unui serviciu de călătorie care face parte din pachet este condiționată, limitată sau exclusă conform convențiilor internaționale, organizatorul poate invoca aceasta, în egală măsură, față de călător.

(3) Drepturile la despăgubiri sau la reducerea prețului în temeiul prezentei secțiuni nu aduc atingere drepturilor călătorilor prevăzute de actele normative speciale sau de convențiile internaționale. Călătorii au dreptul de a introduce cereri în temeiul prezentei secțiuni și al respectivelor acte normative speciale sau convenții internaționale. Despăgubirile sau reducerile de preț acordate în temeiul prezentei secțiuni și despăgubirile sau reducerile de preț acordate în temeiul respectivelor acte normative speciale sau convenții internaționale se deduc unele din altele pentru a evita supracompensarea.

Articolul 1611. Obligația organizatorului de a acorda

asistență

(1) Organizatorul este obligat să acorde asistență adecvată fără întîrzieri nejustificate călătorului aflat în dificultate, inclusiv în circumstanțele menționate la art. 1605 alin. (5), în special prin:

a) furnizarea de informații corespunzătoare privind serviciile de sănătate, autoritățile locale și asistența consulară; și

b) acordarea de asistență călătorului în ceea ce privește efectuarea comunicărilor la distanță și sprijinirea acestuia în găsirea unor servicii de călătorie alternative.

(2) Organizatorul poate pretinde un comision rezonabil pentru asistența menționată la

alin. (1) în cazul în care călătorul este cel care a provocat situația de dificultate în mod intenționat sau din neglijență. În orice caz, comisionul nu va depăși costurile efective suportate de organizator.

Articolul 1612. Garanțiile contra insolvabilității

(1) Organizatorii înregistrați pe teritoriul Republici Moldova trebuie să ofere garanții privind restituirea tuturor plăților efectuate de către călători sau pe seama lor, în măsura în care, ca urmare a insolvabilității organizatorului, serviciile relevante nu au fost prestate sau călătorul a plătit direct altor prestatori față de care organizatorul și-a încălcat obligațiile de plată. În cazul în care în contract este inclus transportul de pasageri, organizatorul asigură și garanții pentru întoarcerea călătorului. Se poate oferi continuarea pachetului.

(2) Organizatorii care nu sînt înregistrați în Republica Moldova și care contractează sau oferă spre contractare pachete în Republica Moldova sau care, prin orice mijloace, își direcționează activitățile către călători din Republica Moldova au obligația de a furniza garanția în conformitate cu legislația Republicii Moldova.

(3) Garanția prevăzută la alin. (1) și (2) trebuie să fie efectivă și să acopere costurile previzibile în mod rezonabil. Aceasta se referă la valorile plăților efectuate de către sau pe seama călătorilor în legătură cu pachetele, ținînd cont de perioada scursă între avansurile plătite și plățile finale și finalizarea pachetelor, precum și de costurile estimate ale întoarcerii în caz de insolvabilitate a organizatorului.

(4) Călătorii beneficiază de protecție împotriva insolvabilității organizatorului indiferent de locul lor de reședință, de locul de plecare sau de locul în care se efectuează contractarea pachetului și indiferent de statul în care este situată autoritatea responsabilă pentru protecție în caz de insolvabilitate.

(5) Atunci cînd executarea pachetului este afectată de insolvabilitatea organizatorului, garanția este disponibilă gratuit pentru a asigura întoarcerea și, dacă este necesar, plata cazării înainte de întoarcere.

(6) Pentru serviciile de călătorie care nu au fost efectuate, restituirea plăților se efectuează fără întîrzieri nejustificate la solicitarea călătorului.

(7) Prin hotărîre de Guvern se stabilesc:

a) tipurile de garanții care se constituie de organizator, de intermediarii de pachete, intermediarii de servicii de călătorie asociate și, după caz, de alți prestatori de servicii;

b) condițiile înaintate față de garanții, inclusiv procedura de valorificare a garanțiilor de către călători;

c) măsura în care călătorul poate fi obligat să efectueze plăți în baza contractului înainte de sfîrșitul călătoriei dacă garanția corespunzătoare nu a fost constituită;

d) autoritatea competentă, precum și atribuțiile acesteia, în domeniul supravegherii organizatorilor, intermediarilor de pachete, intermediarilor de servicii de călătorie asociate

și prestatorilor de servicii, al cooperării administrative cu autoritățile din alte state, precum și al protecției călătorilor în caz de insolvabilitate.

Articolul 1613. Intermedierea contractelor privind

pachetul de servicii de călătorie

(1) Un profesionist care intermediază încheierea contractelor privind pachetul de servicii de călătorie (intermediar de pachete) este obligat să informeze călătorul conform art. 1595, 1596 și 1597.

(2) Dacă intermediarul de pachete și-a îndeplinit obligațiile conform alin. (1), se consideră că obligațiile organizatorului prevăzute la art. 1595, 1596 și 1597 au fost îndeplinite. Dacă organizatorul a îndeplinit obligațiile prevăzute la art. 1595, 1596 și 1597, se consideră că intermediarul de pachete și-a îndeplinit obligațiile conform alin. (1). În orice caz, intermediarului de pachete îi revine sarcina să demonstreze îndeplinirea acestor cerințe de informare.

(3) Se consideră că un intermediar de pachete este împuternicit de către un organizator să accepte plata prețului pachetului de călătorie dacă el oferă călătorului o copie sau un exemplar al contractului conform art. 1597 alin. (1) și (2) sau există alte circumstanțe create de organizator din care rezultă că intermediarul de pachete este împuternicit să intermedieze pachete de călătorie pentru el. Această regulă nu se aplică dacă călătorul este expres informat despre faptul că intermediarul de pachete nu acceptă plăți.

(4) Dacă organizatorul nu este înregistrat în Republica Moldova la momentul încheierii contractului, intermediarul de pachete îndeplinește obligațiile organizatorului prevăzute la art. 1603-1612. Intermediarului de călătorie îi revine sarcina să demonstreze că organizatorul și-a îndeplinit obligațiile prevăzute de prezenta secțiune.

(5) Intermediarul de pachete este împuternicit de către organizator să primească orice pretenții sau alte notificări ale călătorului privind prestarea serviciilor de călătorie. Intermediarul de pachete va notifica imediat organizatorul despre aceste notificări ale călătorului.

Articolul 1614. Intermedierea serviciilor de călătorie

associate

(1) Un profesionist se consideră intermediar al unui serviciu de călătorie asociat dacă, în scopul aceleiași călătorii sau vacanțe, care nu constituie un pachet de servicii de călătorie:

a) el intermediază încheierea unor contracte separate cu alți prestatori de servicii de călătorie privitoare la cel puțin două tipuri diferite de servicii de călătorie, cu ocazia unei singure vizite sau a unui singur contact cu punctul său de distribuție, iar călătorul selectează și plătește separat fiecare din aceste servicii; sau

b) el intermediază, într-un mod personalizat, pentru călătorul cu care încheie un contract de servicii de călătorie sau intermediază încheierea unui asemenea contract, achiziționarea a cel puțin unui serviciu de călătorie suplimentar de la un alt prestator de servicii, în cazul în care se încheie un contract cu acest prestator de servicii cel tîrziu în 24 de ore de la confirmarea rezervării primului serviciu de călătorie. În sensul prezentei litere, nu se consideră că profesionistul a intermediat un serviciu de călătorie suplimentar doar pentru că el a făcut legătura între călător și celălalt prestator de servicii.

(2) În cazul în care se achiziționează un tip de servicii de călătorie menționat la art. 1592 alin. (3) lit. a), b) sau c) și unul sau mai multe servicii turistice menționate la art. 1592 alin. (3) lit. d), ele nu constituie un serviciu de călătorie asociat dacă aceste din urmă servicii nu reprezintă o parte semnificativă a valorii combinate a serviciilor și nu sînt prezentate ca fiind o caracteristică esențială a călătoriei sau a vacanței și nu reprezintă în alt fel o asemenea caracteristică.

(3) Înainte de asumarea de către călător a oricărui contract care duce la crearea unor servicii de călătorie asociate sau a oricărei oferte corespunzătoare, profesionistul care intermediază serviciile de călătorie asociate, inclusiv în cazul în care profesionistul nu este înregistrat în Republica Moldova, dar, prin orice mijloace, direcționează astfel de activități către călători din Republica Moldova, trebuie să stipuleze într-un mod clar, inteligibil și bine evidențiat următoarele:

a) călătorul nu va beneficia de niciunul dintre drepturile care se aplică exclusiv pachetelor în temeiul prezentei secțiuni și fiecare furnizor de servicii este unicul răspunzător pentru executarea corespunzătoare a contractului referitor la serviciile sale; și

b) călătorul va beneficia de protecție în caz de insolvabilitate în conformitate cu dispozițiile alin. (5).

(4) Pentru a se conforma dispozițiilor alin. (3) din prezentul articol, profesionistul care intermediază un serviciu de călătorie asociat trebuie să furnizeze călătorului informațiile respective prin intermediul formularului standard prevăzut în anexa nr. 9 la Legea nr. 1125/2002 pentru punerea în aplicare a Codului civil al Republicii Moldova sau, dacă tipul specific de serviciu de călătorie asociat nu face obiectul formularului prevăzut în anexa respectivă, furnizează informațiile incluse în aceasta.

(5) Dacă profesionistul care intermediază serviciile de călătorie asociate primește plăți de la călător pentru servicii, profesionistul trebuie să garanteze restituirea lor către călător în măsura în care serviciile de călătorie sînt oferite de către intermediar însuși sau, dacă pretenția altui prestator de servicii în sensul alin. (1) lit. a) de a primi plata încă nu este stinsă, în măsura în care, ca urmare a insolvabilității organizatorului, serviciile relevante nu au fost prestate sau călătorul a plătit direct altor prestatori, în sensul alin. (1) lit. a), față de care organizatorul și-a încălcat obligațiile de plată.

(6) În cazul în care profesionistul care intermediază servicii de călătorie asociate nu a respectat cerințele prevăzute la alin. (3)-(5) din prezentul articol, lui i se aplică drepturile și obligațiile prevăzute la art. 1599 și 1602-1611 în raport cu serviciile de călătorie incluse în serviciul de călătorie asociat.

(7) În cazul în care un serviciu de călătorie asociat este rezultatul încheierii unui contract între un călător și un profesionist care nu intermediază serviciul de călătorie asociat, profesionistul respectiv trebuie să informeze profesionistul care intermediază serviciul de călătorie asociat cu privire la încheierea contractului relevant.

(8) Dacă este obligat să asigure transportul călătorului, intermediarul este obligat să asigure și întoarcerea călătorului, precum și cazarea pînă la întoarcere.

Articolul 1615. Răspunderea pentru erorile de rezervare

Călătorul are dreptul la repararea prejudiciului cauzat:

a) de oricare defecțiuni tehnice din sistemul de rezervare al organizatorului, al intermediarului pachetelor de călătorie, al intermediarului serviciilor de călătorie asociate sau al prestatorului de servicii de călătorie, cu excepția cazului în care defecțiunea nu este imputabilă profesionistului respectiv;

b) de către unul dintre profesioniștii menționați la lit. a), în cazul în care a fost de acord să organizeze rezervarea unui pachet sau a serviciilor de călătorie care fac parte din serviciile de călătorie asociate, pentru erorile comise în timpul procesului de rezervare, cu excepția cazului în care eroarea este imputabilă călătorului sau a fost cauzată de circumstanțe inevitabile și extraordinare.

Articolul 1616. Dreptul de regres al profesionistului

În cazurile în care un organizator sau un intermediar de pachete plătește o despăgubire, acordă o reducere de preț sau îndeplinește față de călător alte obligații care îi revin în temeiul prezentei secțiuni, organizatorul sau intermediarul de pachete de servicii de călătorie are drept de regres față de terțul care a contribuit la evenimentul care a generat despăgubirea, reducerea prețului sau alte obligații față de călător.

Articolul 1617. Excluderea eludărilor și a derogărilor

(1) Declarația unui organizator sau a unui profesionist care intermediază un serviciu de călătorie asociat care afirmă că acționează exclusiv ca prestator al unui serviciu de călătorie, ca intermediar ori în orice altă calitate sau că un pachet ori un serviciu de călătorie asociat nu constituie un pachet ori un serviciu de călătorie asociat nu exonerează organizatorul sau profesionistul respectiv de obligațiile care îi revin în temeiul prezentei secțiuni.

(2) Orice clauză care derogă de la dispozițiile prezentei secțiuni în detrimentul călătorului este lovită de nulitate absolută.

Secţiunea a 2-a

Unele produse de vacanţă şi intermedierea lor

Articolul 1618. Contractul privind cazarea periodică

(1) Contractul privind cazarea periodică este contractul prin care un profesionist se

obligă să acorde consumatorului dreptul de a folosi o locuinţă sau altă unitate de cazare peste noapte, în mod periodic, în decursul unui termen care depăşeşte 12 luni, iar consumatorul se obligă să plătească un preţ total. La aprecierea dacă termenul depăşeşte 12 luni, se vor lua în calcul toate posibilităţile de prelungire prevăzute în contract.

(2) Dreptul consumatorului menţionat la alin. (1) poate lua forma:

a) unei cote-părţi în proprietatea comună, cu stabilirea modului respectiv de folosinţă, sau a unei cote-părți din proprietatea periodică;

b) unui drept de uzufruct, abitaţie sau alt drept real;

c) unui drept de locaţiune sau alt drept de creanţă;

d) unui drept rezultat din calitatea de membru al unei persoane juridice ori societăţi civile.

(3) Dreptul consumatorului poate fi însoţit de opţiunea de a alege unitatea de cazare din cadrul unui grup de unităţi de cazare făcute disponibile de către profesionist.

(4) Dreptul consumatorului menţionat la alin. (1) se extinde şi asupra bunurilor mobile conform destinaţiei unităţii de cazare.

Articolul 1619. Alte contracte aferente produselor

de vacanţă şi domeniul de aplicare

(1) Contractul privind produsul de vacanţă pe termen lung este contractul pe un termen ce depăşeşte 12 luni prin care un profesionist se obligă să acorde consumatorului dreptul de a primi reduceri de preţ sau alte beneficii privind cazarea, iar consumatorul se obligă să plătească un preţ total. Contractul poate, de asemenea, să prevadă şi prestarea unor servicii suplimentare consumatorului, precum serviciile de transport. La aprecierea dacă termenul depăşeşte 12 luni, se vor lua în calcul toate posibilităţile de prelungire prevăzute în contract.

(2) Contractul de intermediere a produsului de vacanţă este contractul prin care un profesionist se obligă faţă de consumator, în schimbul unei remuneraţii, să intermedieze:

a) un contract privind cazarea periodică ori un contract privind produsul de vacanţă pe termen lung; sau

b) un contract privind înstrăinarea drepturilor deţinute de către consumator în temeiul unui contract indicat la lit. a).

(3) Contractul de intermediere a participării la un sistem de schimb este contractul prin care un profesionist se obligă faţă de consumator, în schimbul unei remuneraţii, să intermedieze un contract prin care consumatorul va participa la un sistem de schimb care îi permite accesul la unități de cazare peste noapte sau la alte servicii în schimbul acordării accesului temporar altor persoane la avantajele pe care consumatorul le deţine în temeiul contractului privind cazarea periodică.

(4) Dispoziţiile art. 1620-1627 se aplică în modul corespunzător contractului privind cazarea periodică, contractului privind produsul de vacanţă pe termen lung, contractului de intermediere a produsului de vacanţă şi contractului de intermediere a participării la un sistem de schimb, cu excepţia cazului în care articolul prevede că se aplică doar unuia sau unora dintre aceste contracte.

(5) Orice clauză contrară dispoziţiilor prezentei secţiuni în detrimentul consumatorului este lovită de nulitate absolută.

(6) Prezenta secţiune nu aduce atingere cadrului legal referitor la:

a) căile de atac prevăzute în dreptul contractual general;

b) înregistrarea bunurilor imobile sau mobile şi înstrăinarea bunurilor imobile;

c) condiţiile de stabilire, regimul de autorizare sau cerinţele de autorizare; precum şi la

d) determinarea naturii juridice a drepturilor care fac obiectul contractelor reglementate de prezenta secţiune.

Articolul 1620. Publicitatea

(1) Profesionistul este obligat să asigure că în publicitatea sa se precizează posibilitatea de a obține informațiile menționate la art. 1621 alin. (1) și se indică unde se pot obține informațiile respective.

(2) În cazul în care, în cadrul unei oferte promoţionale, al unui eveniment de promovare sau al unui eveniment comercial, consumatorului i se va propune încheierea contractului, profesionistul este obligat să precizeze în mod clar, în invitație, scopul comercial și natura evenimentului.

(3) Informațiile menționate la art. 1621 alin. (1) trebuie să fie puse la dispoziția consumatorului în orice moment pe durata evenimentului.

(4) Drepturile aferente contractului privind cazarea periodică şi contractului privind produsul de vacanţă pe termen lung nu pot fi promovate sau comercializate drept o investiţie.

Articolul 1621. Informațiile precontractuale

(1) Profesionistul este obligat să furnizeze consumatorului următoarele informaţii:

a) în cazul contractului privind cazarea periodică – potrivit formularului standard prevăzut în anexa nr. 1 la Legea nr. 1125-XV din 13 iunie 2002 pentru punerea în aplicare a Codului civil al Republicii Moldova;

b) în cazul contractului privind produsul de vacanţă pe termen lung – potrivit formularului standard prevăzut în anexa nr. 2 la Legea nr. 1125-XV din 13 iunie 2002 pentru punerea în aplicare a Codului civil al Republicii Moldova;

c) în cazul contractului de intermediere a produsului de vacanţă – potrivit formularului standard prevăzut în anexa nr. 3 la Legea nr. 1125-XV din 13 iunie 2002 pentru punerea în aplicare a Codului civil al Republicii Moldova;

d) în cazul contractului de intermediere a participării la un sistem de schimb – potrivit formularului standard prevăzut în anexa nr. 4 la Legea nr. 1125-XV din 13 iunie 2002 pentru punerea în aplicare a Codului civil al Republicii Moldova.

(2) Profesionistul are obligaţia să completeze formularele standard menționate la alin. (1) cu informaţii suficiente şi precise, astfel încît să nu inducă în eroare consumatorul şi să permită consumatorului să ia o decizie în deplină cunoştinţă de cauză.

(3) Profesionistul trebuie să furnizeze consumatorului toate informaţiile prevăzute la alin. (1):

a) gratuit;

b) într-un mod clar şi uşor de înţeles;

c) pe hîrtie sau pe un alt suport durabil, uşor accesibil consumatorului;

d) cu suficient timp înainte ca un consumator să încheie un contract sau să accepte o ofertă, dar cu cel puţin 15 zile calendaristice înainte.

(4) Perioada de 15 zile prevăzută la alin. (3) lit. d) se poate reduce cu acordul scris al consumatorului.

Articolul 1622. Informarea despre dreptul de revocare

și despre interzicerea plăţilor în avans,

confirmarea informării

(1) Înainte de încheierea contractului, profesionistul trebuie să informeze consumatorul în mod explicit despre existenţa dreptului de revocare a contractului, conform art. 1066, termenul de revocare a contractului, conform art. 1067, şi despre interzicerea plăţilor în avans în perioada termenului de revocare, conform art. 1625.

(2) Consumatorul trebuie să confirme primirea informaţiilor contractuale prevăzute la alin. (1) prin semnarea rubricilor corespunzătoare din partea a 2-a a formularului standard prevăzut în anexele nr. 1-4 la Legea nr. 1125-XV din 13 iunie 2002 pentru punerea în aplicare a Codului civil al Republicii Moldova.

Articolul 1623. Limba contractului şi informaţiilor furnizate

(1) Contractul se redactează în limba română.

(2) În cazul în care consumatorul este cetăţean străin şi are reşedinţa în străinătate, contractul se redactează în limba română sau în una din limbile de circulaţie internaţională.

(3) Cerinţele de limbă prevăzute la alin. (1) şi (2) se aplică şi informaţiilor pe care

profesionistul este obligat să le furnizeze conform art. 1621 şi 1622.

(4) În cazul unui contract privind cazarea periodică care are ca obiect un singur bun imobil determinat, profesionistul este obligat să furnizeze consumatorului, în mod gratuit, o traducere autorizată a contractului în limba română sau în una din limbile de circulaţie internaţională.

Articolul 1624. Forma şi clauzele contractului

(1) Contractul se încheie în formă scrisă, pe hîrtie sau pe un alt suport durabil acceptat de consumator, şi se redactează în mod vizibil şi uşor de citit. Culoarea de fond a hîrtiei pe care este redactat contractul trebuie să fie în contrast cu cea a fontului utilizat.

(2) Dacă pentru constituirea ori transmiterea dreptului acordat prin contractul privind cazarea periodică legea cere forma autentică, contractul trebuie încheiat în formă autentică. Dispoziţiile legale privind registrul bunurilor imobile rămîn aplicabile.

(3) Contractul trebuie să prevadă următoarele:

a) informaţii privind numele, prenumele, domiciliul sau reşedinţa profesionistului persoană fizică şi, respectiv, informaţii privind denumirea, sediul şi forma juridică de organizare ale profesionistului persoană juridică, precum şi adresele pentru notificare;

b) informaţiile cuprinse în formularul standard corespunzător, menționat la art. 1621;

c) data şi locul încheierii contractului.

(4) Informaţiile cuprinse în formularele standard menționate la art. 1621 nu pot fi modificate decît cu acordul în scris al părţilor sau în cazul în care modificările decurg din anumite circumstanţe neobişnuite şi neprevăzute, independente de voinţa profesionistului, şi ale căror consecinţe nu ar fi putut fi evitate, chiar dacă s-ar fi luat toate măsurile necesare.

(5) Orice modificare va fi comunicată consumatorului, pe hîrtie sau pe un alt suport durabil uşor accesibil acestuia şi pe care îl acceptă, înainte de încheierea contractului. Modificările se menţionează în mod expres în contract.

(6) La momentul încheierii contractului, consumatorul primeşte cel puţin un exemplar al acestuia. La contract trebuie să se anexeze formularul standard referitor la dreptul de revocare, prevăzut în anexa nr. 5 la Legea nr. 1125-XV din 13 iunie 2002 pentru punerea în aplicare a Codului civil al Republicii Moldova.

Articolul 1625. Interzicerea plăților în avans

(1) Sînt interzise orice plăți în avans, acordarea de garanții, rezervarea de bani prin intermediul conturilor, recunoașterea explicită a datoriilor, precum și orice alte plăți efectuate de consumator către profesionist sau către orice alt terț înainte de sfîrșitul termenului de revocare a contractului.

(2) În cazul contractului de intermediere a produsului de vacanţă, interdicţia de la

alin. (1) subzistă pînă la îndeplinirea de către profesionist a tuturor obligaţiilor sale rezultate din acest contract sau, după caz, pînă la încetarea pe alt temei a acestui contract.

Articolul 1626. Dispoziții speciale aplicabile contractului

privind cazarea periodică

(1) În cazul contractului privind cazarea periodică, plata se va efectua conform unui calendar fix de plăți. Sînt interzise orice plăți ale prețului specificat în contract care nu sînt efectuate conform calendarului fix de plăți. Plățile, inclusiv plata cotizației de membru, trebuie să fie eșalonate în rate anuale, fiecare dintre acestea avînd aceeași valoare. Profesionistul trebuie să trimită o solicitare scrisă de plată, pe suport de hîrtie sau pe alt suport durabil, cu cel puțin 14 zile calendaristice înainte de data scadenței.

(2) Consumatorul are dreptul la rezoluţiunea raportului contractual privind cazarea periodică, fără vreun motiv, începînd de la plata celei de-a doua rate, fără a fi pasibil de vreo sancțiune, notificînd acest lucru profesionistului în termen de 14 zile calendaristice de la primirea solicitării de plată aferente fiecărei rate. Acest drept nu afectează dreptul de rezoluţiune pe alte temeiuri legale.

Articolul 1627. Contractele legate

(1) Exercitarea de către consumator a dreptului de revocare are ca efect şi rezoluţiunea automată a contractului legat de contractul care se revocă.

(2) Contractul care se revocă se consideră legat de contractul prin care consumatorul obţine bunuri, lucrări, conţinut digital, servicii sau alte prestaţii legate de contractul care se revocă dacă aceste prestaţii sînt furnizate:

a) de către acelaşi profesionist; sau

b) de către un terţ pe baza unui acord între terţul respectiv şi acelaşi profesionist.

(3) Contractul care se revocă se consideră legat de contractul de credit prin care consumatorul obţine credit destinat exclusiv pentru finanţarea obligaţiilor de plată, în totalitate sau în parte, rezultate din contractul care se revocă dacă aceste contracte formează, din punct de vedere obiectiv, o unitate comercială.

(4) Se consideră că contractele formează o unitate comercială în sensul alin. (3) în cazul în care:

a) însuşi profesionistul este şi creditor;

b) fiind o altă persoană decît profesionistul, creditorul, pe bază de acord, folosește serviciile ori colaborarea profesionistului pentru încheierea contractului de credit sau pregătirea acestuia; sau

c) contractul de credit specifică în mod expres obiectul contractului care se revocă.

(5) Existenţa acordului dintre terţ şi profesionist, astfel cum este prevăzut la alin. (2)

lit. b) şi la alin. (4) lit. b), se prezumă pînă la proba contrară.

(6) În cazul în care profesionistul este informat de către consumator despre revocarea contractului, profesionistul este obligat să informeze terţul cu care consumatorul are un contract legat despre faptul că a intervenit rezoluţiunea lui conform alin. (1).

(7) În sensul alin.(3), prin contract de credit se va înţelege oricare contract de credit pentru consumator care se înscrie în domeniul de aplicare al Legii nr. 202 din 12 iulie 2013 privind contractele de credit pentru consumatori.

Capitolul XX

FIDEJUSIUNEA ȘI ALTE GARANȚII PERSONALE

Secțiunea 1

Dispoziții generale

Articolul 1628. Felurile garanțiilor personale

(1) Garanțiile personale pot fi accesorii (fidejusiunea) sau autonome.

(2) Fidejusiunea este obligația garantului (fidejusorul) asumată în folosul unui creditor cu scopul de a garanta obligația pe care debitorul o datorează creditorului (obligația garantată) și care apare și devine scadentă doar dacă apare și devine scadentă obligația garantată.

(3) Garanție personală autonomă se consideră obligația garantului asumată în folosul unui creditor, în scop de garanție, în care se prevede expres sau din care rezultă în chip neîndoielnic faptul că ea nu depinde de obligația pe care o altă persoană o datorează creditorului.

Articolul 1629. Prezumția de fidejusiune

Orice angajament de a plăti sau a executa orice altă prestație ori de a despăgubi creditorul cu scopul de a garanta obligația datorată de o altă persoană se prezumă că este o fidejusiune, cu excepția cazului în care creditorul demonstrează că s-a stipulat o garanție personală autonomă.

Articolul 1630. Pluralitatea de debitori în scop de garanție

(1) Pluralitate de debitori în scop de garanție este obligația datorată de doi sau mai mulți debitori, iar unul dintre debitori își asumă obligația preponderent în scop de garanție în folosul creditorului.

(2) În cazul pluralității de debitori în scop de garanție se aplică dispozițiile secțiunilor 1, a 4-a și a 5-a și, în completare, dispozițiile legale privind obligațiile cu pluralitate de subiecte.

Articolul 1631. Scrisoarea de confort

(1) Scrisoarea de confort este acea garanție personală prin care garantul își asumă față de creditor o obligație de a face sau de a nu face, în scopul susținerii debitorului să-și execute obligațiile față de acel creditor.

(2) În cazul în care debitorul nu își execută obligațiile, emitentul scrisorii de confort poate fi obligat numai la despăgubiri față de creditor și numai dacă acesta din urmă face dovada că emitentul scrisorii de confort nu și-a îndeplinit obligația asumată prin scrisoarea de confort.

(3) Se prezumă că prin scrisoarea de confort s-a asumat o fidejusiune cu răspundere subsidiară a emitentului.

Articolul 1632. Aplicarea prezentului capitol față

de anumite garanții personale

(1) Dispozițiile prezentului capitol nu se aplică contractelor de asigurare. În cazul unei asigurări pentru a garanta obligațiile unui debitor, dispozițiile prezentului capitol se aplică numai dacă asigurătorul a emis un document care instituie o garanție personală în folosul unui creditor determinat.

(2) Dispozițiile prezentului capitol nu aduc atingere dispozițiilor legale privind girul și avalul titlurilor negociabile, dar se pot aplica garanțiilor personale pentru obligațiile care decurg din titluri negociabile.

Articolul 1633. Temeiurile de apariție a garanțiilor personale

(1) Garanția personală poate fi asumată de către garant prin contract încheiat cu creditorul (contract de fidejusiune sau, după caz, contract de garanție personală autonomă).

(2) În cazul garanției personale asumate prin contract, se consideră că creditorul a acceptat oferta garantului de a contracta garanția personală de îndată ce oferta a parvenit la creditor, cu excepția cazului în care oferta cheamă la acceptare expresă sau creditorul, fără întîrzieri nejustificate, respinge oferta sau își rezervă timp pentru examinarea acesteia.

(3) Garanția personală poate fi asumată de către garant printr-un act juridic unilateral care prevede expres sau din care rezultă în chip neîndoielnic că ea este irevocabilă. O asemenea garanție produce efecte fără acceptarea creditorului. Dispozițiile prezentului capitol se aplică în mod corespunzător.

(4) Garanția personală poate fi asumată cu titlu gratuit sau în schimbul unei remunerații.

(5) Garanția personală poate fi asumată fără cunoașterea de către debitor și chiar împotriva voinței lui.

Articolul 1634. Forma în care se asumă garanția personal

(1) Contractul sau actul juridic unilateral prin care se asumă o garanție personală trebuie să fie încheiat în scris, sub sancțiunea nulității.

(2) În cazul în care garantul execută în baza unei garanții care nu are formă scrisă, viciul de formă se consideră înlăturat în raport cu ceea ce s-a executat.

Articolul 1635. Stingerea fidejusiunii prin deces

Garanția personală se stinge prin decesul garantului. Orice clauză contrară este lovită de nulitatea absolută.

Secțiunea a 2-a

Fidejusiunea

Articolul 1636. Obligația garantată prin fidejusiune

(1) Obligația garantată prin fidejusiune poate fi prezentă sau viitoare, pură și simplă sau afectată de modalități. Prin fidejusiune se poate garanta și obligația altui fidejusor.

(2) Dacă fidejusiunea s-a asumat înainte de încheierea contractului sau a altui act juridic din care rezultă obligația garantată, ea produce efecte din momentul încheierii acelui contract sau act.

(3) Fidejusiunea este globală dacă garantează toate obligațiile debitorului față de creditor sau obligația de a plăti soldul de debit al unui cont, fără a specifica izvorul acelor obligații.

Articolul 1637. Caracterul accesoriu al obligației

fidejusorului

(1) Obligația fidejusorului apare și devine scadentă doar în măsură în care apare și devine scadentă obligația debitorului față de creditor.

(2) Obligația fidejusorului nu poate depăși obligația debitorului. Această regulă nu se aplică în cazul în care obligația debitorului este redusă sau stinsă:

a) în cadrul unei proceduri de insolvabilitate;

b) în alt temei legal din cauza incapacității debitorului de a executa pe motiv de insolvabilitate; sau

c) în virtutea legii din cauza unui eveniment care afectează persoana debitorului.

(3) Convenția dintre creditor și debitor de a accelera scadența obligației garantate sau de a face obligația mai oneroasă prin modificarea condițiilor în care se datorează executarea ei, sau de a majora suma ei nu afectează obligația fidejusorului dacă acea convenție s-a încheiat după momentul asumării fidejusiunii.

(4) Dispozițiile alin. (3) nu se aplică fidejusiunii globale.

Articolul 1638. Dreptul fidejusorului de a invoca

excepțiile debitorului

(1) În raport cu creditorul, fidejusorul poate invoca orice excepție a debitorului cu privire la obligația garantată, chiar dacă excepția nu mai este disponibilă debitorului din cauza acțiunii sau inacțiunii debitorului care a avut loc după asumarea fidejusiunii.

(2) Fidejusorul are dreptul să refuze executarea obligației de garanție:

a) dacă, în temeiul legii, debitorul are dreptul de a revoca contractul încheiat cu creditorul și termenul de revocare nu a expirat;

b) dacă debitorul are dreptul de a suspenda executarea obligației corelative;

c) dacă debitorul are dreptul la rezoluțiunea raportului contractual dintre debitor și creditor pentru neexecutare.

(3) Fidejusorul nu poate invoca lipsa discernămîntului deplin sau lipsa capacității juridice necesare a debitorului persoană fizică sau persoană juridică ori inexistența debitorului persoană juridică dacă aceste împrejurări erau cunoscute fidejusorului la momentul asumării fidejusiunii.

(4) Atît timp cît nu s-a prescris extinctiv acțiunea debitorului de declarare a nulității relative a contractului sau a altui act juridic din care rezultă obligația garantată pe un alt temei decît cel menționat la alin. (3), deși debitorul nu a înaintat acțiunea, fidejusorul are dreptul să suspende executarea.

(5) Dispozițiile alin. (4) se aplică în mod corespunzător în cazul în care debitorul are dreptul de a stinge obligația garantată prin compensare.

Articolul 1639. Limitele garanției

(1) Garanția acoperă, în limitele sumei maxime a acesteia, dacă s-a stipulat, nu numai obligația garantată principală, dar și obligațiile accesorii ei, pe care debitorul le datorează creditorului, cum ar fi dobînzile, dobînzile de întîrziere, penalitățile și cheltuielile rezonabile de urmărire extrajudiciară a obligațiilor menționate în prezentul alineat.

(2) Cheltuielile de judecată și de executare silită împotriva debitorului sînt acoperite, cu condiția că fidejusorul a fost informat despre intenția creditorului de a iniția aceste proceduri cu un termen de preaviz suficient pentru a permite fidejusorului să evite aceste cheltuieli.

(3) Garanția globală acoperă doar obligațiile rezultate din contractele încheiate între debitor și creditor.

Articolul 1640. Obligația solidară a fidejusorului

Cu excepția cazului în care s-a stipulat altfel, obligația debitorului și a fidejusorului este solidară și, în consecință, creditorul poate pretinde executarea solidară de la debitor sau, în limitele garanției, de la fidejusor.

Articolul 1641. Obligația subsidiară a fidejusorului

(1) În cazul în care s-a stipulat astfel, fidejusorul poate invoca față de creditor caracterul subsidiar al răspunderii sale (beneficiul de discuțiune).

(2) Sub rezerva dispozițiilor alin. (3), înainte de a cere executarea de la fidejusor, creditorul trebuie să întreprindă încercări corespunzătoare pentru a obține executarea obligației garantate de la debitor și, dacă există, de la alte persoane care au garantat aceeași obligație pe baza unei garanții personale sau reale care instituie răspunderea solidară.

(3) Creditorul nu este ținut să încerce să obțină executarea de la debitor și de la altă persoană conform alin. (2) în măsura în care este vădit imposibil sau extrem de dificil de a obține executarea de la acea persoană. Această excepție se aplică în special dacă împotriva acelei persoane a fost intentată o procedură de insolvabilitate sau proceduri echivalente, cu excepția cazului în care poate fi exercitată o garanție reală acordată de acea persoană pentru aceeași obligație garantată.

Articolul 1642. Obligația creditorului de a notifica

(1) Creditorul este obligat să notifice fidejusorul fără întîrziere nejustificată despre neexecutarea obligației garantate sau incapacitatea de plată a debitorului, precum și despre prelungirea scadenței. Această notificare trebuie să includă informații cu privire la sumele garantate ale obligației principale, dobînda și alte obligații accesorii datorate de către debitor la data notificării. Nu este necesară efectuarea unei notificări suplimentare privind o nouă neexecutare înainte de expirarea unui termen de 3 luni de la notificarea anterioară. Notificarea nu este necesară dacă neexecutarea se referă doar la obligațiile accesorii ale debitorului, cu excepția cazului în care suma totală a tuturor obligațiilor garantate neexecutate a ajuns la cuantumul de 5% din suma rămasă a obligației garantate.

(2) În cazul unei garanții globale, creditorul, de asemenea, are obligația de a notifica fidejusorul despre orice majorare convenită:

a) atunci cînd acea majorare, începînd cu data constituirii garanției, ajunge la 20% din suma garantată la acea dată; și

b) atunci cînd suma garantată este majorată cu 20% comparativ cu cuantumul garantat la data la care au fost sau trebuiau să fi oferite ultima dată informații conform prezentului alineat.

(3) Dispozițiile alin. (1) și (2) nu se aplică în măsura în care fidejusorul cunoaște sau trebuia, în mod rezonabil, să cunoască acele informații.

(4) În cazul în care creditorul omite sau întîrzie să dea notificarea cerută în prezentul articol, drepturile creditorului față de fidejusor sînt reduse în măsura necesară pentru a evita suportarea de către acesta a unui prejudiciu din cauza omisiunii sau întîrzierii.

Articolul 1643. Termenul-limită de a cere executarea

(1) În cazul în care s-a stipulat, în mod direct sau indirect, un termen-limită în care creditorul poate cere executarea în baza fidejusiunii prin care s-a instituit răspunderea solidară a fidejusorului, acesta este eliberat de fidejusiune după expirarea termenului stipulat. Cu toate acestea, fidejusorul rămîne obligat dacă creditorul a cerut executarea de la fidejusor după scadența obligației garantate, dar înainte de expirarea termenului-limită al fidejusiunii.

(2) În cazul în care s-a stipulat, în mod direct sau indirect, un termen-limită în care creditorul poate cere executarea în baza fidejusiunii prin care s-a instituit răspunderea subsidiară a fidejusorului, acesta este eliberat după expirarea termenului stipulat. Cu toate acestea, fidejusorul rămîne obligat dacă creditorul:

a) după scadența obligației garantate, dar înainte de expirarea termenului-limită, a informat fidejusorul despre intenția de a cere executarea fidejusiunii și despre inițierea încercărilor corespunzătoare pentru a obține executarea conform art. 1641 alin. (2) și (3); și

b) informează fidejusorul la fiecare 6 luni cu privire la starea acestor încercări, în cazul în care fidejusorul cere să fie informat.

(3) Dacă termenul-limită al fidejusiunii expiră la scadența obligațiilor garantate sau în cel mult 14 zile de la scadență, cererea de executare sau informațiile prevăzute la alin. (1) și (2) se pot da mai devreme de termenul prevăzut la alin. (1) și (2), dar nu mai devreme de 14 zile înainte de expirarea termenului-limită.

(4) În cazul în care creditorul a întreprins măsuri corespunzătoare conform alin. (1)-(3), obligația fidejusorului este limitată la mărimea pe care obligațiile garantate o aveau în ultima zi a termenului-limită.

Articolul 1644. Limitele fidejusiunii globale fără termen-limită

(1) În cazul în care fidejusiunea globală nu se limitează la obligațiile născute sau devenite scadente în interiorul unui termen-limită stipulat, atît creditorul, cît și fidejusorul pot institui o limită garanției printr-un preaviz de cel puțin 3 luni adresat celeilalte părți.

(2) În temeiul preavizului fidejusiunea se consideră limitată la obligațiile garantate care au devenit scadente pînă la data expirării preavizului.

Articolul 1645. Reducerea drepturilor creditorului

(1) În măsura în care, din cauza comportamentului creditorului, fidejusorul nu se poate subroga în drepturile creditorului față de debitor și în drepturile creditorului rezultate din garanțiile personale și reale acordate de terți sau nu poate obține restituirea integrală în regres de la debitor sau de la terții care au acordat garanții personale ori reale, drepturile creditorului față de fidejusor se reduc în măsura necesară pentru a evita suportarea de către fidejusor a unui prejudiciu din cauza comportamentului creditorului. Dacă fidejusorul deja a executat, el are dreptul la restituirea corespunzătoare de la creditor.

(2) Dispozițiile alin. (1) se aplică doar în cazul în care comportamentul creditorului este sub nivelul de prudență al unei persoane care își administrează afacerile cu prudență

rezonabilă.

Articolul 1646. Cererea fidejusorului de a fi eliberat

(1) Fidejusorul care a oferit o garanție la cererea debitorului sau cu consimțământul expres ori prezumat al debitorului poate cere debitorului să determine eliberarea sa:

a) dacă debitorul nu a executat obligația garantată la scadență;

b) dacă debitorul este în incapacitate de plată sau a suferit o diminuare substanțială a patrimoniului; sau

c) dacă creditorul a inițiat o acțiune pe temeiul fidejusiunii împotriva fidejusorului.

(2) Eliberarea se consideră acordată și prin acordarea unei garanții adecvate.

(3) Fidejusorul nu poate fi eliberat de fidejusiune fără ca creditorul să renunțe expres la ea.

Articolul 1647. Notificarea și cererea fidejusorului

înainte de executare

(1) Înainte de a executa în folosul creditorului, fidejusorul este obligat să notifice debitorul și să-i ceară informații despre suma restantă a obligației garantate și despre orice excepții sau contrapretenții față de creditor.

(2) În cazul în care fidejusorul omite să respecte obligația prevăzută la alin. (1) sau să invoce excepțiile comunicate de către debitor ori cunoscute de către fidejusor pe altă cale, dreptul fidejusorului de a recupera de la debitor în temeiul art. 1648 se reduce în măsura necesară pentru a evita suportarea unui prejudiciu de către debitor din cauza acelei omisiuni.

(3) Drepturile fidejusorului față de creditor rămîn neafectate.

Articolul 1648. Drepturile fidejusorului după executare

(1) Fidejusorul are dreptul la restituire în regres din partea debitorului doar în măsura în care fidejusorul a executat obligația rezultată din fidejusiune. Suplimentar, fidejusorul se subrogă, în aceeași măsura, în drepturile creditorului față de debitor. Dreptul la restituire în regres și drepturile dobîndite prin subrogare există în paralel.

(2) În caz de executare parțială, partea rămasă din drepturile creditorului față de debitor are prioritate față de drepturile în care s-a subrogat fidejusorul.

(3) În virtutea subrogării în temeiul alin. (1), drepturile rezultate din garanțiile personale accesorii și autonome și din garanțiile reale se transferă de plin drept fidejusorului în pofida oricărei interdicții sau limitări contractuale a dreptului de a le transmite. Drepturile față de persoanele care au acordat garanții personale sau reale pot fi exercitate numai în limitele prevăzute la art. 1659.

(4) În cazul în care debitorul, din cauza lipsei discernămîntului deplin sau lipsei capacității de exercițiu necesare la momentul asumării obligației garantate, nu se consideră obligat față de creditor, dar fidejusorul este totuși ținut la fidejusiune și o execută, dreptul fidejusorului la restituire în regres din partea debitorului este limitat în măsura îmbogățirii debitorului din operațiunea cu creditorul. Această regulă se aplică de asemenea în cazul în care o persoană juridică debitor nu a mai fost constituită.

(5) Dreptul de restituire în regres al fidejusorului nu se extinde asupra despăgubirilor, sub orice formă, la care fidejusorul a fost ținut față de creditor din cauza neexecutării fără justificare a obligației rezultate din fidejusiune.

(6) Prin derogare de la dispozițiile alin. (1), fidejusorul poate acționa în regres chiar înainte de a fi executat fidejusiunea dacă fidejusorul este urmărit în justiție pentru a obține executarea, dacă debitorul este insolvabil sau dacă debitorul s-a obligat să-l elibereze de fidejusiune într-un termen determinat și acesta a expirat.

Secțiunea a 3-a

Garanția personală autonomă

Articolul 1649. Caracterul autonom

(1) Garanția personală autonomă își menține caracterul autonom chiar dacă în cuprinsul ei s-a făcut o trimitere generală la obligația de bază datorată creditorului.

(2) Dispozițiile prezentei secțiuni se aplică de asemenea acreditivului standby.

Articolul 1650. Notificarea debitorului de către garant

(1) Garantul are obligația:

a) să notifice debitorul imediat despre recepționarea unei cereri de executare de la creditor și să precizeze dacă, din punctul de vedere al garantului, executarea urmează a fi efectuată sau refuzată;

b) să notifice debitorul imediat despre executarea pe baza unei cereri; și

c) să notifice debitorul imediat despre refuzul executării pe baza cererii, precizînd motivul refuzului.

(2) Dacă garantul încalcă una dintre obligațiile prevăzute la alin. (1), drepturile garantului împotriva debitorului în temeiul art. 1657 sînt reduse în măsura necesară pentru a evita suportarea unui prejudiciu de către debitor din cauza acelei încălcări.

Articolul 1651. Executarea de către garant

(1) Garantul este obligat să execute doar dacă a recepționat o cerere de executare în formă textuală la care sînt anexate documentele doveditoare necesare și care respectă întocmai toate celelalte condiții stabilite în contractul sau în alt act juridic prin care s-a instituit garanția.

(2) Dacă nu s-a convenit altfel, garantul poate să invoce excepțiile personale pe care le are împotriva creditorului în legătură cu garanția sau un alt raport juridic dintre ei.

(3) Garantul este obligat să verifice cu un nivel de prudență care se așteaptă de la o persoană din domeniul lui de activitate dacă sînt respectate întocmai toate condițiile stabilite pentru executare.

(4) Garantul este obligat să refuze executarea pe baza cererii dacă ea nu respectă întocmai toate condițiile stabilite, inclusiv dacă cererea de executare este recepționată de către garant după expirarea termenului-limită stipulat în garanție.

(5) Garantul trebuie, fără întîrziere nejustificată și cel tîrziu în termen de 7 zile de la recepționarea cererii de executare în formă textuală:

a) să execute în conformitate cu cererea; sau

b) să informeze creditorul privind refuzul de a executa, precizînd motivul refuzului.

(6) Dacă creditorul depune, împreună cu cererea de executare, originalul înscrisului prin care s-a asumat garanția, renunțarea creditorului la garanție nu se prezumă.

Articolul 1652. Garanția personală autonomă la prima

cerere

(1) Garanția personală autonomă care prevede că se execută la prima cerere sau care este formulată într-un mod din care acest lucru ar putea fi dedus în mod neîndoielnic este reglementată de dispozițiile art. 1651, cu excepțiile prevăzute de prezentul articol.

(2) Garantul este obligat să execute numai dacă cererea creditorului este însoțită de o declarație în formă textuală a creditorului care confirmă în mod expres că sînt îndeplinite toate condițiile de care depinde executarea garanției.

(3) Dispozițiile art. 1651 alin. (2) nu se aplică.

Articolul 1653. Solicitarea vădit abuzivă sau frauduloasă

(1) Garantul este obligat să refuze executarea pe baza cererii dacă se dovedește în mod neîndoielnic prin probe prezente la data examinării cererii că cererea este vădit abuzivă sau frauduloasă. Obligația de a refuza apare indiferent dacă debitorul a prezentat sau nu ordonanța de interzicere prevăzută la alin. (2) și (3).

(2) În cazul cererii prevăzute la alin. (1), debitorul poate cere instanței să pronunțe ordonanță de a interzice:

a) executarea de către garant; și

b) emiterea sau utilizarea unei cereri de executare de către creditor.

(3) Prin derogare de la dispozițiile Codului de procedură civilă, ordonanța produce efectul de interzicere a executării de către garant din data pronunțării.

Articolul 1654. Dreptul de restituire în regres al garantului

(1) Garantul are dreptul de a cere în regres de la creditor restituirea prestațiilor obținute dacă:

a) condițiile cererii creditorului nu erau îndeplinite sau ulterior au încetat să fie îndeplinite; sau

b) cererea creditorului era vădit abuzivă sau frauduloasă.

(2) Dreptul garantului de a cere restituirea este reglementat de dispozițiile legale privind îmbogățirea nejustificată.

Articolul 1655. Termenul-limită de a cere executarea

(1) În cazul în care s-a stipulat, în mod direct sau indirect, un termen-limită în care creditorul poate cere executarea în baza garanției, garantul rămîne obligat chiar și după expirarea termenului-limită numai dacă creditorul a cerut executarea, conform art. 1651 alin. (1) sau art. 1652, în orice moment cînd creditorul era îndreptățit să depună cererea, dar nu mai tîrziu de expirarea termenului-limită. Dispozițiile art. 1643 alin. (3) se aplică în mod corespunzător. Obligația garantului se limitează la suma pe care creditorul ar fi putut să o ceară în ultima zi a termenului-limită.

(2) În cazul în care nu s-a stipulat un termen-limită, garantul are dreptul de a stabili unul printr-un preaviz de cel puțin 3 luni în adresa creditorului. Obligația garantului se limitează la suma pe care creditorul ar fi putut să o ceară în ultima zi a termenului de preaviz. Dispozițiile prezentului alineat nu se aplică în cazul în care garanția este asumată pentru un scop determinat.

Articolul 1656. Cesiunea drepturilor rezultate din garanție

(1) Dreptul creditorului de a primi executarea de la garant poate fi cesionat sau transferat în alt mod.

(2) Cu toate acestea, în cazul unei garanții personale autonome la prima cerere, dreptul la executare nu poate fi cesionat sau transferat în alt mod, iar cererea de executare poate fi înaintată doar de către creditorul inițial. Această dispoziție nu împiedică transferul veniturilor obținute din garanție.

Articolul 1657. Drepturile garantului după executare

După ce a executat în baza garanției, garantul poate exercita drepturile prevăzute la art. 1648, care se aplică în mod corespunzător.

Secțiunea a 4-a

Dispoziții comune privind pluralitatea garanților

Articolul 1658. Răspunderea solidară față de creditor

(1) În măsura în care mai mulți garanți au garantat prin fidejusiune executarea aceleiași obligații sau aceleiași părți a unei obligații sau și-au asumat prin garanție personală autonomă angajamente în același scop de garantare, fiecare garant poartă, în limitele angajamentului acelui garant față de creditor, răspundere solidară împreună cu ceilalți garanți. Această regulă se aplică și în cazul în care garanții au asumat garanția prin acte juridice separate și chiar dacă nu au cunoscut existența altor garanți.

(2) Dispozițiile alin. (1) se aplică în mod corespunzător în cazul în care în folosul aceluiași creditor s-au instituit atît garanții personale, cît și garanții reale. În scopul aplicării prezentei secțiuni, constituitorii garanțiilor reale se consideră garanți.

Articolul 1659. Regresul intern

(1) În cazurile prevăzute la art. 1658, regresul între mai mulți garanți este reglementat de dispozițiile art. 811, sub rezerva prezentului articol.

(2) Sub rezerva dispozițiilor alin. (8) din prezentul articol, partea fiecărui garant în sensul art. 811 se determină conform alin. (3)-(7) din prezentul articol.

(3) Cu excepția cazului în care nu au convenit altfel, în raporturile dintre ei, fiecare garant poartă răspundere în măsura în care riscul maxim asumat de acel garant se raportează la totalul riscurilor maxime asumate de către toți garanții. Momentul relevant este cel al acordării ultimei garanții.

(4) În cazul garanției personale, riscul maxim este determinat de suma maximă stipulată a garanției. În absența unei stipulații privind suma maximă, se va lua ca bază de calcul valoarea obligației garantate sau, în cazul în care a fost garantat un cont curent, limita de credit. În cazul în care un cont curent garantat nu are o limită de credit, se va lua ca bază de calcul soldul final.

(5) În cazul garanției reale, riscul maxim este determinat de suma maximă stipulată a garanției. În absența unei stipulații privind suma maximă, se va lua ca bază de calcul valoarea bunurilor care fac obiectul garanției reale.

(6) Dacă suma maximă în cazul prevăzut la alin. (4) enunțul întîi sau, respectiv, suma maximă sau valoarea în cazul prevăzut la alin. (5) depășește valoarea obligației garantate la momentul acordării celei mai recente garanții, această ultimă valoare va indica riscul maxim.

(7) În cazul unei garanții personale nelimitate care garantează un credit nelimitat (inclusiv o fidejusiune globală), riscul maxim al altor garanții, limitate personale sau reale, care depășesc soldul final al creditului garantat se consideră limitat la acesta din urmă.

(8) Dispozițiile alin. (3)-(7) nu se aplică garanțiilor reale acordate de către debitor și nici garanțiilor care, la momentul în care creditorul a fost satisfăcut, erau deja stinse.

Articolul 1660. Regresul împotriva debitorului

(1) Garantul care a executat în folosul unui alt garant care a acționat în regres se

subrogă în această măsură în drepturile acelui alt garant împotriva debitorului dobîndite în temeiul art. 1648 alin. (1) și (3), inclusiv în drepturile reale de garanție acordate de către debitor. Dispozițiile art. 1645 se aplică în mod corespunzător.

(2) În cazul în care un garant are un drept de regres împotriva debitorului în virtutea drepturilor dobîndite în temeiul art. 1648 alin. (1) și (3) sau în temeiul dispozițiilor alin. (1) al prezentului articol, inclusiv în virtutea drepturilor reale de garanție acordate de către debitor, fiecare garant are dreptul la o parte proporțională, menționată la art. 1659 alin. (2) și art. 811, din prestațiile restituite de la debitor. Dispozițiile art. 1645 se aplică în mod corespunzător.

(3) În lipsă de stipulație contrară, debitorul care a acordat garanții reale nu se consideră garant și nu are niciun drept de regres în baza dispozițiilor prezentului articol.

Articolul 1661. Aplicarea dispozițiilor legale privind

solidaritatea debitorilor

În partea nereglementată de prezenta secțiune, raporturilor dintre părți li se aplică dispozițiile legale privind solidaritatea debitorilor.

Secțiunea a 5-a

Dispoziții speciale privind garanțiile personale

acordate de consumator

Articolul 1662. Domeniul de aplicare

(1) Orice garanție personală acordată de către un garant consumator în folosul unui creditor profesionist este supusă dispozițiilor prezentei secțiuni și, în completare, dispozițiilor secțiunilor 1, a 2-a și a 4-a.

(2) Garanția personală nu cade sub incidența prezentei secțiuni dacă garantul persoană fizică este membru, asociat, acționar, administrator al debitorului persoană juridică sau are altă posibilitate de a exercita o influență semnificativă asupra debitorului.

(3) Dacă s-a stipulat că garanția personală este autonomă, această stipulație este lovită de nulitate absolută și se consideră că garanția este o fidejusiune, cu condiția că sînt îndeplinite celelalte condiții de validitate ale fidejusiunii.

(4) Orice clauză care contravine dispozițiilor secțiunii 1, a 2-a, a 4-a și ale prezentei secțiuni în detrimentul garantului (fidejusorului) consumator este lovită de nulitate absolută.

Articolul 1663. Obligațiile precontractuale ale creditorului

(1) Înainte de asumarea fidejusiunii, creditorul are obligația de a explica potențialului fidejusor următoarele:

a) efectele generale ale fidejusiunii preconizate; și

b) riscurile concrete la care se expune fidejusorul, conform informațiilor disponibile creditorului, avînd în vedere situația financiară a debitorului.

(2) În cazul în care creditorul cunoaște sau are motive să cunoască faptul că, din cauza unei relații de încredere dintre debitor și fidejusor, există un risc semnificativ că fidejusorul nu își asumă fidejusiunea în mod liber sau fiind informat adecvat, creditorul are obligația de a constata că fidejusorul a primit consultații independente. Modalitățile de a constata că fidejusorul a primit consultații independente se stabilesc de Guvern.

(3) În cazul în care informațiile prevăzute la alin. (1) sau, după caz, consultațiile independente prevăzute la alin. (2) nu sînt primite de către fidejusor cu cel puțin 5 zile înainte de data semnării ofertei de fidejusiune sau a fidejusiunii, oferta poate fi revocată sau fidejusiunea anulată de către fidejusor într-un termen rezonabil după primirea informațiilor sau a consultației independente. Termenul de 5 zile se consideră rezonabil dacă din circumstanțe nu rezultă altfel.

(4) Dacă, contrar dispozițiilor alin. (1) sau (2), nu s-au acordat informațiile sau, după caz, consultația independentă, oferta de fidejusiune poate fi revocată sau fidejusiunea anulată de către fidejusor în orice moment.

(5) În cazul în care fidejusorul revocă oferta sau anulează fidejusiunea în temeiul alin. (1)-(4), prestațiile primite de către părți se restituie conform dispozițiilor legale privind îmbogățirea nejustificată.

(6) Dispozițiile prezentului articol nu se aplică dacă actul juridic prin care se asumă fidejusiunea este încheiat în formă autentică.

Articolul 1664. Natura răspunderii fidejusorului

(1) Dacă nu s-a stipulat o sumă maximă a fidejusiunii, indiferent că este o fidejusiune globală sau nu, se consideră că obligația fidejusorului este limitată la suma maximă a obligației garantate principale la data asumării fidejusiunii. O asemenea fidejusiune va acoperi dobînzile, comisioanele, despăgubirile, inclusiv sub forma penalităților, și oricare cheltuieli aferente obligației garantate principale doar dacă ele s-au stipulat expres.

(2) Obligația fidejusorului se prezumă subsidiară, în sensul art. 1641, dacă nu s-a stipulat altfel în mod expres.

Articolul 1665. Obligațiile creditorului de informare anuală

(1) Cu condiția că s-a obținut consimțămîntul debitorului, creditorul este obligat să informeze anual fidejusorul despre sumele garantate din obligația principală, dobînda și alte obligații accesorii datorate de către debitor la data informării. Consimțămîntul debitorului, odată obținut, este irevocabil.

(2) Dispozițiile art. 1642 alin. (3) și (4) se aplică în mod corespunzător.

Articolul 1666. Dreptul de a limita fidejusiunea cu

termen-limită

(1) Fidejusorul care și-a asumat o fidejusiune care se limitează la obligațiile născute sau devenite scadente în interiorul termenului-limită stipulat are dreptul, după expirarea a 3 ani de la data asumării, să limiteze efectele acesteia printr-un preaviz de cel puțin 3 luni adresat creditorului. Această dispoziție nu se aplică în cazul în care fidejusiunea este limitată la unele obligații determinate sau obligații care rezultă din contracte determinate concret. Creditorul trebuie să informeze debitorul imediat după primirea unui preaviz de limitare a fidejusiunii din partea fidejusorului.

(2) În temeiul preavizului, fidejusiunea se consideră limitată conform dispozițiilor art. 1644 alin. (2).

Capitolul XXI

INTERMEDIEREA

Secţiunea 1

Dispoziţii generale cu privire

la intermediere

Articolul 1667. Contractul de intermediere

Prin contract de intermediere, o parte (intermediar) se obligă faţă de cealaltă parte (client) să acţioneze în calitate de mijlocitor la încheierea unui sau mai multor contracte între aceasta şi terţ.

Articolul 1668. Plata remuneraţiei pentru intermediere

(1) Cel care promite o remuneraţie pentru intermedierea unui contract sau pentru indicarea ocaziei de încheiere a unui contract este obligat la plata remuneraţiei doar atunci cînd contractul este încheiat în urma indicaţiilor date.

(2) La încheierea contractului sub o condiţie suspensivă, remuneraţia poate fi cerută doar la îndeplinirea condiţiei.

(3) Dacă nu s-a convenit asupra mărimii remuneraţiei, este plătită o remuneraţie obişnuită pentru astfel de acte.

(4) Intermediarul nu poate conveni asupra unui avans din remuneraţia primită conform prezentului articol şi nici nu poate accepta un asemenea avans.

(5) Clauza prin care se derogă de la regulile stabilite în prezentul articol este nulă.

Articolul 1669. Dreptul la alte remuneraţii

(1) Pentru serviciile prestate de intermediar care nu pot fi raportate la activitatea de intermediere, dar care sînt prevăzute în contract, se poate conveni asupra unei remuneraţii, indiferent de faptul dacă a fost sau nu încheiat contractul ca urmare a activităţii de intermediere.

(2) Clauza care prevede compensarea cheltuielilor inutile intermedierii ori a cheltuielilor nedovedite este nulă.

Articolul 1670. Contractul de intermediere exclusive

(1) În cazul în care clientul se obligă, pe o perioadă determinată, să se abţină de la angajarea unui alt intermediar (intermediere exclusivă), intermediarul este obligat ca în această perioadă să acţioneze în vederea intermedierii sau a indicării ocaziilor de încheiere a contractului.

(2) În cazul în care clientul încalcă obligaţia prevăzută la alin.(1), intermediarul poate cere despăgubiri dacă se încheie un contract cu un terţ printr-un alt intermediar. În contract se poate conveni asupra unei despăgubiri globale corespunzătoare, indiferent de dovada prejudiciului. Această despăgubire nu poate depăşi 2,5 % din preţul vînzării dacă prin contract se stabileşte intermedierea sau indicarea ocaziei pentru încheierea unei vînzări-cumpărări. Clauza care derogă de la dispoziţiile prezentului alineat în defavoarea clientului este nulă.

(3) Contractul de intermediere exclusivă se încheie în scris.

Articolul 1671. Rezoluțiunea contractului de intermediere

(1) Contractul de intermediere poate fi rezolvit oricînd, fără preaviz, dacă nu s-a convenit asupra unui termen.

(2) Contractul de intermediere exclusivă poate fi rezolvit doar pentru motive temeinice şi cu respectarea unui termen de preaviz de 2 săptămîni.

Articolul 1672. Excluderea remuneraţiei şi pretenţiilor

la despăgubire

(1) Pretenţiile intermediarului de a i se plăti remuneraţie şi despăgubire sau de a i se compensa cheltuielile sînt excluse în cazul în care contractul cu terţul priveşte un obiect aparţinînd intermediarului. Regula aceasta se aplică şi atunci cînd împrejurări speciale îndreptăţesc temerea că intermediarul este afectat în capacitatea sa de a reprezenta interesele clientului.

(2) Intermediarul conservă pretenţiile sale privitoare la remuneraţie sau la compensarea cheltuielilor dacă indică în scris clientului - înainte de încheierea contractului cu terţul - împrejurările care justifică temerea unei prejudicieri.

(3) Dispoziţiile alin.(1) se aplică şi atunci cînd altcineva a acţionat pe contul intermediarului sau a încheiat contractul pe contul terţului.

(4) Intermediarul pierde drepturile privitoare la remuneraţie sau la compensarea cheltuielilor în cazul în care, contrar stipulărilor din contract, a acţionat şi pentru terţ.

(5) Clauzele care derogă de la dispoziţiile prezentului articol sînt nule.

Secţiunea a 2-a

Intermedierea închirierii de locuinţe

Articolul 1673. Reglementările aplicabile intermedierii

închirierii de locuinţe

(1) Contractului prin care o parte (intermediar locativ) se obligă să intermedieze ori să indice celeilalte părţi ocazia de a încheia un contract de închiriere a unei locuinţe se aplică dispoziţiile generale în măsura în care din normele prezentei secţiuni nu rezultă altfel.

(2) Regulile privind contractele de intermediere locativă nu se aplică acelor contracte care au drept obiect intermedierea închirierii de locuinţă pentru turişti.

Articolul 1674. Excluderea remuneraţiei şi pretenţiilor

de despăgubire ale intermediarului

locative

(1) Pretenţiile intermediarului locativ cu privire la plata remuneraţiei şi a despăgubirii sau la compensarea cheltuielilor sînt excluse cînd:

a) printr-un contract de închiriere doar s-a prelungit ori s-a modificat chiria asupra aceleiaşi locuinţe;

b) s-a încheiat un contract de închiriere a unei locuinţe care se află în administrarea intermediarului locativ.

(2) Intermediarul locativ nu poate conveni, pentru prestaţiile făcute în legătură cu intermedierea sau cu indicarea unei ocazii de încheiere a unui contract de intermediere locativă, asupra unor alte retribuţii în bani în afară de remuneraţia menţionată la art.1669 alin.(1).

(3) Clauzele care derogă de la dispoziţiile prezentului articol sînt nule.

Secţiunea a 3-a

Intermedierea împrumutului

Articolul 1675. Reglementările aplicabile intermedierii

împrumutului

Contractului prin care o parte (intermediar al împrumutului) se obligă să intermedieze celeilalte părţi (client) un împrumut sau să-i indice ocazia de a încheia un contract de împrumut se aplică dispoziţiile generale în măsura în care din normele prezentei secţiuni nu rezultă altfel.

Articolul 1676. Forma şi conţinutul contractului

de intermediere a împrumutului

(1) Contractul de intermediere a împrumutului se încheie în scris.

(2) În contractul de intermediere a împrumutului se indică remuneraţia pentru intermediarul împrumutului într-un raport procentual din valoarea împrumutului. Trebuie să se menţioneze, de asemenea, mărimea, termenul, dobînda şi amortizarea împrumutului, durata efectuării plăţii, cursul acesteia, durata încărcării cu dobînzi, costurile accesorii ale împrumutului, precum şi dobînda anuală efectivă, suma totală ce urmează a fi plătită de comisionar, numele sau denumirea, adresa împrumutătorului.

(3) Prevederile alin.(2) nu se aplică dacă sarcina intermedierii ori a indicării ocaziei este îndreptată spre încheierea unui împrumut asigurat prin ipotecă, unui împrumut destinat finanţării unei afaceri imobiliare sau unui împrumut acordat comisionarului pentru desfăşurarea activităţii sale profesionale, comerciale, publice ori de serviciu.

(4) Contractul nu trebuie să aibă legătură cu oferta de remitere a împrumutului.

(5) Intermediarul împrumutului este obligat să dea clientului un exemplar de contract.

Articolul 1677. Remuneraţia intermediarului împrumutului

(1) Clientul este obligat la remunerarea intermediarului doar dacă, în urma intermedierii ori a indicaţiei acestuia, clientului i se acordă împrumut. Convenţia încheiată prin derogare în defavoarea clientului este nulă.

(2) Intermediarul împrumutului nu poate conveni, în afara remuneraţiei prevăzute la alin.(1), asupra vreunei retribuţii în bani pentru prestaţiile făcute în legătură cu intermedierea sau cu indicarea ocaziei de închiriere a unui contract de împrumut.

Secţiunea a 4-a

Intermedierea comercială

Articolul 1678. Dispoziţii generale cu privire la intermedierea

comercială

(1) Este titular de drepturi şi obligaţii de intermediar comercial persoana care desfăşoară activitate profesională pentru alte persoane, fără împuterniciri permanente în bază de contract, de intermediere a contractelor de achiziţionare sau vînzare de bunuri sau de titluri de valoare, de asigurări, de operaţiuni bancare, de transport de bunuri, de închiriere de bunuri ale circuitului comercial.

(2) Prevederile prezentei secţiuni nu se aplică la intermedierea altor operaţiuni decît a celor menţionate la alin.(1) şi a operaţiunilor cu bunuri imobile.

Articolul 1679. Textul final al contractului

(1) Cu excepţia cazurilor cînd este exonerat de către părţi sau prin efectul uzanţelor locale, intermediarul comercial este obligat, imediat după perfectarea contractului, să pună la dispoziţia fiecărei părţi textul final al acestuia, semnat de el, în care să fie indicate părţile contractante, obiectul şi condiţiile contractului, iar pentru cazul vînzării mărfurilor sau titlurilor de valoare, tipul şi cantitatea lor, preţul şi termenul de livrare.

(2) În cazul actelor juridice care nu pot fi executate pe loc, textul final este pus la dispoziţia părţilor pentru semnare, fiecăreia din ele expediindu-i-se contractul semnat de cealaltă parte.
(3) Dacă o parte va refuza să primească ori să semneze textul final al contractului, intermediarul comercial va informa neîntîrziat cealaltă parte despre acest fapt.

Articolul 1680. Angajamentul specificat

(1) Dacă o parte primeşte textul final al contractului, în a cărui privinţă intermediarul comercial îşi rezervă dreptul de a indica cealaltă parte contractantă, atunci prima va fi obligată, în baza convenţiei, faţă de partea indicată ulterior dacă împotriva acesteia din urmă nu se pot ridica obiecţii întemeiate.

(2) Desemnarea celeilalte părţi se efectuează în termenele uzuale la locul emiterii textului final al contractului, iar în lipsa acestora, într-un termen rezonabil.

(3) Dacă nu se nominalizează persoana sau dacă împotriva acesteia există obiecţii motivate, partea are dreptul să înainteze intermediarului comercial pretenţii cu privire la executarea contractului. Acest drept nu există dacă partea nu declară imediat intermediarului comercial, la cererea acestuia, că solicită realizarea contractului.

Articolul 1681. Păstrarea mostrelor

(1) În măsura în care părţile sau uzanţele locului şi natura bunului permit, intermediarul comercial va păstra mostrele bunului vîndut prin intermedierea sa pînă ce bunul va fi recepţionat fără obiecţii sau pînă ce actul este finalizat într-un alt mod.

(2) Intermediarul comercial va marca mostra pentru ca ea să poată fi recunoscută.

Articolul 1682. Lipsa împuternicirilor de acceptare

a plăţilor

Intermediarul comercial nu se consideră împuternicit să accepte o plată sau o altă formă de remunerare prevăzută în contract.

Articolul 1683. Răspunderea intermediarului commercial

Intermediarul comercial răspunde faţă de ambele părţi pentru daunele cauzate cu vinovăţie.

Articolul 1684. Dreptul de a pretinde ambelor părţi

remuneraţie

Dacă între părţi nu există un acord privind plata remuneraţiei intermediarului comercial, fiecare dintre părţi va fi obligată, în absenţa unor uzanţe locale care ar stipula altceva, să achite jumătate din suma remuneraţiei.

Articolul 1685. Registrul intermediarului commercial

(1) Intermediarul comercial este obligat să ţină un registru în care să înscrie zilnic toate actele încheiate. Înregistrările se fac în ordine cronologică. Intermediarul comercial semnează pentru fiecare înregistrare efectuată.

(2) Asupra registrului intermediarului comercial se aplică dispoziţiile cu privire la registrele comerciale.

Articolul 1686. Prezentarea extraselor din registrul

intermediarului commercial

Intermediarul comercial este obligat să prezinte, la cererea părţilor, extrase din registru, pe care le semnează. Extrasele vor cuprinde toate datele relevante pentru actele intermediate de el.

Capitolul XXII

CONTRACTELE PRIVIND PUNEREA PE PIAȚĂ

A PRODUSELOR ALTUIA

Secțiunea 1

Dispoziții comune

Articolul 1687. Domeniul de aplicare

(1) Dispozițiile prezentei secțiuni se aplică contractului de agenție comercială, contractului de comision profesionist, contractului de franciză și contractului de distribuție, precum și, în mod corespunzător, altor contracte în virtutea cărora o parte care desfășoară o activitate independentă se obligă să folosească competențe și eforturi pentru a pune pe piață produsele celeilalte părți.

(2) Dispozițiile prezentei secțiuni nu se aplică contractelor menționate la alin. (1) dacă partea obligată să pună pe piață produsele:

a) în calitatea sa de salariat, are atribuții de încheiere a contractelor care obligă cealaltă parte;

b) fiind asociat, are dreptul de a încheia contracte care obligă asociații săi;

c) este administratorul sau lichidatorul procedurii de reorganizare sau al procedurii de lichidare în procesul de insolvabilitate;

d) activează la bursele de mărfuri.

(3) În sensul prezentului capitol, prin produse se înțeleg, după caz, bunuri, lucrări sau servicii.

(4) În cazul existenței unor divergențe între anumite dispoziții legale:

a) dispozițiile prezentului capitol au prioritate față de dispozițiile legale cu privire la mandat; și

b) dispozițiile secțiunilor a 2-a, a 3-a și a 5-a din prezentul capitol au prioritate față de dispozițiile prezentei secțiuni.

Articolul 1688. Obligația de informare înaintea încheierii

contractului

Partea care poartă negocieri pentru încheierea contractului este obligată să furnizeze celeilalte părți, într-un termen rezonabil înaintea încheierii contractului și în conformitate cu cerințele bunelor practicii comerciale, informații suficiente care să permită celeilalte părți să decidă, fiind informată în mod rezonabil, asupra încheierii sau refuzului de a încheia contract de tipul și în condițiile propuse.

Articolul 1689. Obligația de cooperare

Părțile contractului sînt obligate să colaboreze activ și loial și să-și coordoneze eforturile pentru a atinge obiectivele contractului.

Articolul 1690. Obligația de informare în timpul

executării contractului

Pe durata contractului, fiecare parte este obligată să ofere celeilalte părți, în timp util, toată informația pe care prima parte o deține și care este necesară celeilalte părți pentru a atinge obiectivele contractului.

Articolul 1691. Obligația de confidențialitate

(1) Partea care primește informații confidențiale de la cealaltă parte este obligată să păstreze confidențialitatea informațiilor și să nu divulge informațiile terților atît pe durata contractului, cît și după încetarea acestuia.

(2) Partea care primește informații confidențiale de la cealaltă parte este obligată să nu le folosească pentru alte scopuri decît în conformitate cu obiectivele contractului.

(3) Informațiile care sînt deja deținute de către o parte sau care au fost divulgate public, precum și informațiile care trebuie să fie divulgate în mod necesar clienților în cadrul desfășurării activității comerciale nu reprezintă informații confidențiale în scopul aplicării prezentului articol.

Articolul 1692. Încetarea în cazul contractului pe termen

determinat

Partea are dreptul să nu prelungească contractul încheiat pe termen determinat. Dacă o parte a notificat, în termenul corespunzător, despre intenția de a prelungi contractul, contractul va fi prelungit pe un termen nedeterminat, cu excepția cazului în care cealaltă parte a notificat-o, într-un termen rezonabil înaintea expirării termenului contractului, despre faptul că nu dorește ca acesta să fie prelungit.

Articolul 1693. Încetarea în cazul contractului

pe termen nedeterminat

(1) Fiecare dintre părțile la un contract încheiat pe termen nedeterminat are dreptul la rezoluțiune prin notificarea celeilalte părți.

(2) Dacă notificarea prevede că rezoluțiunea se va produce la expirarea unui termen rezonabil, obligația de a plăti despăgubiri conform art. 1694 nu apare. Dacă notificarea prevede rezoluțiunea imediată sau rezoluțiunea după un termen care nu este rezonabil, se vor plăti despăgubiri conform articolului menționat.

(3) La determinarea caracterului rezonabil al termenului se vor lua în cont în special următorii factori:

a) timpul cît a durat raportul contractual;

b) investițiile rezonabile efectuate;

c) timpul necesar pentru a găsi o alternativă rezonabilă; și

d) uzanțele.

(4) Se prezumă rezonabil un termen de notificare prealabilă de o lună pentru fiecare an cît a durat raportul contractual, dar nu mai mult de 36 de luni.

(5) Principalul, comitentul, francizorul sau furnizorul este obligat să respecte un termen al notificării de cel puțin o lună pentru primul an, 2 luni pentru al doilea, 3 luni pentru al treilea, 4 luni pentru al patrulea, 5 luni pentru al cincilea și 6 luni pentru al șaselea an și pentru anii următori cît a durat raportul contractual. Orice clauză contrară prezentului alineat este lovită de nulitate absolută.

(6) Convențiile prin care se instituie termene mai lungi decît cele prevăzute la alin. (4) și (5) sînt valabile dacă termenele care trebuie respectate de către principal, comitent, francizor sau furnizor nu sînt mai scurte decît cele care trebuie respectate de către agentul comercial, comisionar, francizat sau distribuitor.

(7) În cazul contractelor ce intră sub incidența domeniului de aplicare al prezentei secțiuni, dispozițiile prezentului articol le înlocuiesc pe cele prevăzute de art. 1085.

Articolul 1694. Despăgubirile pentru rezoluțiunea

fără respectarea termenului

de notificare

(1) Dacă o parte declară rezoluțiunea în temeiul art. 1693, însă nu respectă termenul rezonabil de notificare, cealaltă parte are dreptul la despăgubiri.

(2) Despăgubirile vor constitui suma care corespunde beneficiului care ar fi fost obținut de cealaltă parte pe perioada suplimentară în care raportul contractual ar fi continuat dacă s-ar fi respectat termenul rezonabil de notificare.

(3) Beneficiul anual se prezumă a fi egal cu beneficiul mediu care a fost obținut de partea prejudiciată în baza contractului în decursul ultimilor 3 ani sau, dacă raportul contractual a durat mai puțin, în decursul duratei efective.

(4) Dispozițiile legale privind dreptul la despăgubiri pentru neexecutarea obligațiilor se aplică în mod corespunzător.

Articolul 1695. Rezoluțiunea pentru neexecutare

Clauza în temeiul căreia o parte poate declara rezoluțiunea pentru o neexecutare a obligației contractuale care nu se consideră, conform legii, esențială este lovită de nulitate absolută.

Articolul 1696. Compensația pentru fondul commercial

(1) Dacă contractul încetează din oricare cauză (inclusiv din cauza rezoluțiunii de către oricare parte pentru neexecutare esențială), partea are dreptul să primească o compensație de la cealaltă parte pentru fondul comercial (goodwill) în măsura în care:

a) prima parte a mărit substanțial volumul activității comerciale a celeilalte părți și aceasta din urmă continuă să obțină beneficii semnificative din respectiva activitate comercială; și

b) plata compensației este rezonabilă.

(2) Plata compensației nu împiedică nicio parte să ceară despăgubiri în temeiul art. 1694.

Articolul 1697. Stocul, piesele de schimb și materialele

Dacă contractul este lovit de nulitate sau are loc rezoluțiunea la inițiativa uneia dintre părți, partea ale cărei produse sînt puse pe piață este obligată să răscumpere de la cealaltă parte stocul, piesele de schimb și materialele rămase, la un preț rezonabil, cu excepția cazului în care pentru cealaltă parte este rezonabil să le revîndă.

Articolul 1698. Dreptul de retenție

În scopul garantării drepturilor sale la remunerație, la plata despăgubirilor și la compensație, partea care pune produsele pe piață are un drept de retenție asupra bunurilor mobile ale celeilalte părți, care au intrat în posesia sa pe baza contractului, atît timp cît cealaltă parte nu își execută obligațiile.

Articolul 1699. Actul semnat disponibil la cerere

Fiecare parte are dreptul să primească de la cealaltă parte, la cerere, clauzele contractului convenite în formă textuală, pe un suport durabil. Orice clauză contrară este lovită de nulitate absolută.

Articolul 1700. Obligația de neconcurență

(1) Contractul poate interzice sau limita partea care pune pe piață produsele altuia să desfășoare, după încetarea raporturilor contractuale, activități care concurează cu activitățile celeilalte părți (obligația de neconcurență).

(2) Obligația de neconcurență este valabilă dacă:

a) este convenită în formă textuală, pe un suport durabil;

b) se referă la un teritoriu sau la o categorie de clienți și un teritoriu și la produse de tipul celor care fac obiectul contractului;

c) nu încalcă dispozițiile legislației privind concurența.

(3) Obligația de neconcurență nu poate dura mai mult 2 ani de la încetarea raporturilor contractuale.

(4) Orice clauză contrară dispozițiilor alin. (2) și (3) este lovită de nulitate absolută.

Secțiunea a 2-a

Agenția comercială

Articolul 1701. Contractul de agenție comercială

(1) Prin contractul de agenție comercială o parte (agent comercial) se obligă să acționeze în mod permanent în calitate de intermediar care desfășoară activități independente pentru a negocia sau a încheia contracte în numele celeilalte părți (principal), iar principalul se obligă să îi plătească remunerație pentru activitățile respective.

(2) Orice remunerație care depinde total sau parțial de numărul sau valoarea contractelor se prezumă a fi un comision.

Articolul 1702. Obligația agentului comercial

de a negocia și încheia contracte

(1) Agentul comercial este obligat să depună eforturi rezonabile pentru a negocia, în numele principalului, și pentru a încheia contractele în privința cărora a primit indicații să

le încheie.

(2) Agentul comercial este obligat să urmeze indicațiile rezonabile ale principalului dacă acestea nu afectează în mod semnificativ independența agentului comercial.

Articolul 1703. Informarea de către agentul comercial

pe perioada executării

În temeiul obligației de informare prevăzute la art. 1690, agentul comercial este obligat să furnizeze principalului în special informația privind:

a) contractele negociate sau încheiate;

b) condițiile pieței;

c) solvabilitatea și alte caracteristici privind clienții.

Articolul 1704. Evidența agentului commercial

(1) Agentul comercial este obligat să țină evidența corespunzătoare privind contractele negociate sau încheiate în numele principalului.

(2) Dacă reprezintă mai mulți principali, agentul comercial este obligat să țină o evidență independentă pentru fiecare principal.

(3) Dacă principalul are motive importante pentru a pune la îndoială faptul că agentul comercial ține o evidență corespunzătoare, agentul comercial este obligat, la cererea principalului, să permită unui contabil independent accesul rezonabil la evidența sa. Principalul este obligat să achite serviciile contabilului independent.

Articolul 1705. Dreptul la comision pe durata agenției

comerciale

(1) Agentul comercial are dreptul la comision pentru oricare contract încheiat cu un client pe durata agenției comerciale, dacă contractul a fost încheiat ca rezultat al eforturilor agentului comercial:

a) cu un terț care a fost anterior atras de către agentul comercial în calitate de client al principalului în contracte de același fel; sau

b) cu un client dintr-o anumită zonă geografică sau dintr-un grup de clienți care au fost încredințați agentului comercial.

(2) Dreptul la comision prevăzut la alin. (1) apare:

a) dacă principalul și-a executat sau trebuia să-și execute obligațiile rezultate din contract; sau

b) dacă clientul și-a executat obligațiile rezultate din contract sau suspendă

executarea în mod justificat.

(3) Orice clauză care derogă de la dispozițiile alin. (2) lit. b) în detrimentul agentului comercial este lovită de nulitate absolută.

Articolul 1706. Dreptul la comision după încetarea

agenției comerciale

(1) Agentul comercial are dreptul la comision pentru oricare contract încheiat cu un client după încetarea agenției comerciale:

a) dacă contractul încheiat este, în mod substanțial, rezultatul eforturilor agentului comercial exercitate pe durata acoperită de contractul de agenție comercială și dacă contractul a fost încheiat într-un termen rezonabil după încetarea agenției comerciale; sau

b) dacă condițiile prevăzute la art. 1705 alin. (1) și (2) ar fi fost întrunite, însă contractul nu a fost încheiat pe durata agenției comerciale, iar oferta clientului a fost primită de către principal sau agentul comercial înainte de încetarea agenției comerciale.

(2) Dreptul la comision prevăzut la alin. (1) apare:

a) dacă principalul și-a executat sau trebuia să-și execute obligațiile rezultate din contract; sa

b) dacă clientul și-a executat obligațiile rezultate din contract sau suspendă executarea în mod justificat.

(3) Orice clauză care derogă de la dispozițiile alin. (2) lit. b) în detrimentul agentului comercial este lovită de nulitate absolută.

(4) Agentul comercial nu are dreptul la comisionul prevăzut la art. 1705 dacă un agent comercial precedent are dreptul la comisionul respectiv în baza prezentului articol, cu excepția cazului în care partajarea comisionului între cei doi agenți comerciali este rezonabilă.

Articolul 1707. Scadența comisionului

(1) Principalul este obligat să îi plătească agentului comercial comisionul nu mai tîrziu decît în ultima zi a lunii următoare trimestrului în care agentul a obținut dreptul la comision.

(2) Orice clauză care derogă de la dispozițiile alin. (1) în detrimentul agentului comercial este lovită de nulitate absolută.

Articolul 1708. Stingerea dreptului la commission

(1) Clauza prin care se stinge dreptul agentului comercial la comision pentru un contract încheiat cu un client este valabilă doar în măsura în care aceasta prevede stingerea pe motiv că obligațiile contractuale ale clientului nu sînt executate dintr-o cauză pentru care

principalul nu poartă răspundere.

(2) La stingerea dreptului său la comision, agentul comercial este obligat să restituie comisionul care a fost deja primit.

(3) Orice clauză care derogă de la dispozițiile alin. (1) în detrimentul agentului comercial este lovită de nulitate absolută.

Articolul 1709. Obligațiile de informare ale principalului

(1) În temeiul obligației de informare prevăzute la art. 1690, principalul este obligat în special să furnizeze informații privind caracteristicile produselor, precum și privind prețurile și condițiile vînzării sau cumpărării.

(2) Principalul este obligat să informeze agentul comercial, într-un termen rezonabil, despre:

a) acceptarea sau refuzul de către principal al unui contract negociat de către agentul comercial în numele principalului; și

b) orice neexecutare a obligațiilor rezultate dintr-un contract negociat sau încheiat de către agentul comercial în numele principalului.

(3) Principalul este obligat să avertizeze agentul comercial într-un termen rezonabil atunci cînd prevede că volumul contractelor pe care principalul va fi capabil să le încheie va fi în mod semnificativ mai mic decît volumul pe care le poate prevedea agentul comercial în mod rezonabil. Se prezumă că principalul a prevăzut ceea ce putea să prevadă în mod rezonabil.

(4) Principalul este obligat să transmită agentului comercial, într-un termen rezonabil, un raport privind comisionul pe care agentul comercial are dreptul să îl primească. Acel raport trebuie să prevadă modul în care a fost calculată suma comisionului. În scopul calculării comisionului, principalul este obligat să prezinte agentului comercial, la cerere, un extras din evidența sa.

(5) Orice clauză care derogă de la dispozițiile alin. (2)-(4) în detrimentul agentului comercial este lovită de nulitate absolută.

Articolul 1710. Evidența ținută de principal

(1) Principalul este obligat să țină evidența corespunzătoare privind contractele negociate sau încheiate de către agentul comercial.

(2) Dacă are mai mulți agenți comerciali, principalul este obligat să țină o evidență independentă pentru fiecare agent comercial.

(3) Principalul este obligat, la cererea agentului comercial, să permită unui contabil independent accesul rezonabil la evidența sa:

a) dacă principalul nu execută obligația prevăzută la art. 1709 alin. (4); sau

b) dacă agentul comercial are motive importante pentru a pune la îndoială faptul că principalul ține o evidență corespunzătoare.

Articolul 1711. Valoarea compensației

(1) Agentul comercial are dreptul să primească o compensație pentru fondul comercial în temeiul art. 1696 în valoare egală cu:

a) comisionul mediu al contractelor cu clienți noi și al volumului majorat al activității comerciale cu clienții existenți, calculat pentru ultimele 12 luni și înmulțit cu:

b) numărul anilor în decursul cărora principalul este probabil să continue să obțină beneficii din aceste contracte în viitor.

(2) Valoarea compensației rezultate din acest calcul trebuie ajustată ținîndu-se cont de:

a) diminuarea probabilă a clienților, în baza ratei medii a migrației pe teritoriul agentului comercial; și

b) reducerea necesară pentru plata în avans, în baza dobînzii prevăzute la art. 874.

(3) În orice caz, compensația nu poate depăși remunerația pentru 1 an, calculată din remunerația medie anuală a agentului comercial în decursul ultimilor 5 ani sau, dacă raportul contractual a durat mai puțin de 5 ani, din media pe parcursul duratei efective.

(4) Orice clauză care derogă de la dispozițiile prezentului articol în detrimentul agentului comercial este lovită de nulitate absolută.

Articolul 1712. Clauza del credere

(1) Convenția prin care agentul comercial garantează că un client va plăti prețul produselor care formează obiectul contractului negociat sau încheiat de către agentul comercial (clauza del credere) este valabilă doar în măsura în care:

a) este în formă textuală, pe un suport durabil;

b) se referă la anumite contracte care au fost negociate sau încheiate de către agentul comercial sau la contracte cu clienți concreți specificați în convenție; și

c) este rezonabilă în raport cu interesele părților.

(2) Agentul comercial are dreptul la un comision de o valoare rezonabilă pentru contractele la care se aplică garanția del credere (comisionul del credere).

Secțiunea a 3-a

Comisionul profesionist

Articolul 1713. Dispoziții generale cu privire

la comisionarul profesionist

(1) Se consideră comisionar profesionist (comisionar) persoana care, în cadrul activității sale comerciale permanente, își asumă obligația de a încheia contracte cu produse sau cu valori mobiliare în nume propriu, dar pe contul unei alte persoane (comitent).

(2) Față de activitatea comisionarului care nu este reglementată de normele prezentei secțiuni se aplică regulile referitoare la agentul comercial.

(3) Normele cu privire la contractul de comision se aplică în măsura în care dispozițiile prezentului capitol nu prevăd altfel.

Articolul 1714. Obligațiile comisionarului

(1) Comisionarul este ținut să execute cu diligența unui bun profesionist obligațiile pe care și le-a asumat. Comisionarul trebuie să respecte interesele comitentului și să îndeplinească indicațiile date de el.

(2) Comisionarul prezintă comitentului informațiile necesare, în particular îi comunică imediat despre executarea comisionului. El este obligat să prezinte comitentului un raport cu privire la executarea comisionului și să-i transmită cele cuvenite din executarea respectivă.

(3) Comisionarul poartă răspundere față de comitent pentru executarea actului juridic încheiat în cazul în care, concomitent cu notificarea despre executarea comisionului, nu va indica și terțul cu care a încheiat actul juridic.

Articolul 1715. Efectele nerespectării indicațiilor

comitentului

În cazul în care nu acționează conform indicațiilor comitentului, comisionarul este obligat să repare prejudiciul cauzat. Totodată, comitentul este în drept să nu recunoască efectele actului juridic încheiat astfel în privința sa.

Articolul 1716. Limitele prețului

(1) Dacă comisionarul a efectuat o vînzare la un preț mai mic decît cel stabilit sau dacă a majorat prețul de cumpărare stabilit, comitentul, în cazul în care intenționează să respingă convenția ca nefiind încheiată pe contul lui, trebuie să declare acest fapt imediat după notificarea despre încheierea convenției. În caz contrar, abaterea de la prețul stabilit se consideră acceptată.

(2) În cazul în care comisionarul, concomitent cu notificarea despre încheierea convenției, declară că va compensa diferența de preț, comitentul nu are dreptul să respingă convenția. Dreptul comitentului de a cere repararea prejudiciului care depășește diferența de preț nu este afectat.

Articolul 1717. Încheierea convenției în condiții mai

avantajoase

În cazul în care comisionarul încheie o convenție în condiții mai avantajoase decît cele stabilite de comitent, avantajele sînt atribuite comitentului. Această regulă produce efecte în particular în cazul în care prețul cu care comisionarul a efectuat vînzarea depășește prețul pe care comitentul l-a stabilit ca fiind cel mai mic sau dacă prețul de cumpărare nu atinge prețul cel mai mare stabilit de comitent.

Articolul 1718. Remunerarea comisionarului

(1) În cazul în care convenția este executată, comisionarul poate pretinde plata comisionului.

(2) Chiar dacă convenția nu a fost executată, comisionarul are totuși dreptul la un comision dacă acesta este prevăzut de uzanțele comerciale.

(3) Comisionarul poate pretinde plata comisionului chiar și în cazul în care executarea actului juridic încheiat de el nu a avut loc, dacă acest fapt se datorează vinovăției comitentului sau este în legătură cu personalitatea lui.

Articolul 1719. Produsul deteriorat sau viciat

Dacă produsul care i-a fost expediat este deteriorat sau are anumite vicii depistabile la examinare, comisionarul, în raport cu transportatorul și comitentul, este obligat să asigure proba stării lui și să informeze imediat comitentul. În caz contrar, comisionarul va fi obligat să repare prejudiciul cauzat astfel.

Articolul 1720. Răspunderea comisionarului pentru

produs

(1) Comisionarul poartă răspundere pentru pierderea sau deteriorarea produsului aflat în custodia lui, cu excepția cazului în care pierderea sau deteriorarea a rezultat din împrejurări care nu puteau fi evitate prin diligența unui bun profesionist.

(2) Comisionarul poartă răspundere pentru neasigurarea produsului doar în cazul în care comitentul i-a dat indicația să efectueze asigurarea.

Articolul 1721. Avansul și creditul la executarea

contractului de commission

(1) În cazul în care a acordat terțului un avans sau un credit fără consimțămîntul comitentului, comisionarul acționează pe propriul risc.

(2) Dacă uzanțele comerciale prevăd posibilitatea acordării unei amînări pentru plata prețului de cumpărare, de acest drept se va bucura și comisionarul în lipsa unor indicații contrare din partea comitentului.

(3) În cazul în care, neavînd împuterniciri, efectuează o vînzare în credit,

comisionarul este obligat, în calitate de debitor, să plătească imediat, în contul comitentului, prețul de cumpărare.

Articolul 1722. Contracte similar

Dispozițiile prezentei secțiuni se aplică, dacă nu este prevăzut altfel sau dacă din esența raporturilor nu reiese contrariul, și în cazul în care comisionarul, practicînd activitate comercială proprie, își asumă încheierea, în nume propriu, dar pe contul unei alte persoane, a unor acte juridice diferite de cele menționate la art. 1713 alin. (1).

Secțiunea a 4-a

Franciza

Articolul 1723. Contractul de franciză

Prin contractul de franciză o parte (francizor) acordă celeilalte părți (francizat), în schimbul unei redevențe, dreptul de a desfășura o activitate comercială (activitate de franciză) în cadrul rețelei francizorului, cu scopul de a furniza anumite produse în numele și pe contul francizatului, iar francizatul are dreptul și obligația de a folosi denumirea comercială, marca sau alte obiecte ale drepturilor asupra obiectului de proprietate intelectuală, know-how și metode ale activității comerciale ale francizorului.

Articolul 1724. Informarea înaintea încheierii contractului

(1) În temeiul obligației de informare prevăzute la art. 1688, francizorul este obligat în special să furnizeze francizatului informații corespunzătoare și în timp util privind:

a) întreprinderea și experiența francizorului;

b) obiectele relevante ale drepturilor de proprietate intelectuală;

c) caracteristicile know-how-ului relevant;

d) sectorul comercial și condițiile pieței;

e) metodele particulare ale francizei și desfășurarea acesteia;

f) structura și mărimea rețelei de franciză;

g) comisioanele, redevențele și orice alte plăți periodice; și

h) clauzele contractului.

(2) Chiar dacă nerespectarea dispozițiilor alin. (1) de către francizor nu a cauzat o eroare pentru care, conform legii, contractul poate fi anulat, francizatul poate solicita despăgubiri conform art. 346, cu excepția cazului în care francizorul a avut motive să creadă că informația a fost corespunzătoare sau a fost oferită în timp util.

(3) Orice clauză contrară dispozițiilor prezentului articol este lovită de nulitate absolută.

Articolul 1725. Obligația de cooperare

Clauza contractului de franciză prin care se derogă de la dispozițiile art. 1689 este lovită de nulitate absolută.

Articolul 1726. Drepturile de proprietate intelectuală

asupra obiectului și know-how-ul

(1) Francizorul este obligat:

a) să acorde francizatului dreptul de a exploata obiectele asupra cărora are drepturi de proprietate intelectuală în măsura necesară pentru desfășurarea activității de franciză;

b) să depună eforturi rezonabile pentru a asigura exercitarea netulburată și continuă a acestui drept.

(2) Pe durata contractului, francizorul este obligat să acorde francizatului know-how-ul necesar pentru desfășurarea activității de franciză.

(3) Orice clauză contrară dispozițiilor prezentului articol este lovită de nulitate absolută.

Articolul 1727. Asistența

Francizorul este obligat:

a) să ofere francizatului asistență sub forma cursurilor de formare, îndrumărilor și consilierii, în măsura necesară desfășurării activității de franciză, fără costuri suplimentare pentru francizat;

b) să ofere altă asistență decît cea prevăzută la lit. a) în măsura în care aceasta este solicitată în mod rezonabil de către francizat, la un preț rezonabil.

Articolul 1728. Furnizarea

(1) Atunci cînd francizatul este obligat să obțină produsele de la francizor sau de la un furnizor desemnat de acesta, francizorul este obligat să se asigure că produsele comandate de francizat sînt furnizate într-un termen rezonabil, în măsura în care este posibil și cu condiția că comanda este rezonabilă.

(2) Dispozițiile alin. (1) se aplică și cazurilor în care, deși francizatul nu este obligat să obțină produsele de la francizor sau de la un furnizor desemnat de acesta, el este nevoit, de fapt, să facă acest lucru.

(3) Orice clauză contrară dispozițiilor prezentului articol este lovită de nulitate absolută.

Articolul 1729. Obligația de informare a francizorului

pe durata executării

În temeiul obligației de informare prevăzute la art. 1690, francizorul este obligat în special să furnizeze francizatului informații privind:

a) condițiile pieței;

b) rezultatele comerciale ale rețelei de franciză;

c) caracteristicile produselor;

d) prețurile și condițiile de furnizare a produselor;

e) prețurile recomandate și condițiile pentru refurnizare a produselor către clienți;

f) comunicările relevante dintre francizor și clienți în teritoriu; și

g) campaniile de publicitate.

Articolul 1730. Avertizarea privind capacitatea redusă

de furnizare

(1) Atunci cînd francizatul este obligat să obțină produsele de la francizor sau de la un furnizor desemnat de acesta, francizorul este obligat să avertizeze francizatul într-un termen rezonabil în cazul în care prevede că capacitatea lui de furnizare sau capacitatea de furnizare a furnizorului desemnat va fi în mod semnificativ mai mică decît capacitatea la care francizatul a avut motive să se aștepte. Se prezumă că francizorul a prevăzut ceea ce putea să prevadă în mod rezonabil.

(2) Dispozițiile alin. (1) se aplică și cazurilor în care, deși francizatul nu este obligat prin lege să obțină produsele de la francizor sau de la un furnizor desemnat de acesta, el este nevoit, de fapt, să facă acest lucru.

(3) Orice clauză contrară dispozițiilor prezentului articol în detrimentul francizatului este lovită de nulitate absolută.

Articolul 1731. Reputația rețelei și publicitatea

(1) Francizorul este obligat să depună eforturi rezonabile pentru a promova și a menține reputația rețelei de franciză.

(2) În particular, francizorul este obligat să elaboreze și să coordoneze campanii corespunzătoare de publicitate cu scopul promovării rețelei de franciză.

(3) Activitățile de promovare și menținere a reputației rețelei de franciză vor fi efectuate fără costuri suplimentare pentru francizat.

Articolul 1732. Comisioane, redevențe și alte plăți periodice

(1) Francizatul este obligat să plătească francizorului comisioanele, redevențele sau alte plăți periodice convenite în contract.

(2) Dacă comisioanele, redevențele sau alte plăți periodice vor fi determinate unilateral de către francizor, se aplică dispozițiile art. 1007.

Articolul 1733. Obligația de informare a francizatului

în decursul executării

În temeiul obligației de informare prevăzute la art. 1690, francizatul este obligat în special să furnizeze francizorului informații privind:

a) acțiunile înaintate sau amenințate de a fi înaintate de către terți în privința drepturilor francizorului asupra obiectului de proprietate intelectuală; și

b) încălcări de către terți ale drepturilor francizorului asupra obiectului de proprietate intelectuală.

Articolul 1734. Metodele activității comerciale și indicațiile

(1) Francizatul este obligat:

a) să depună eforturi rezonabile pentru a desfășura activitatea de franciză în conformitate cu metodele activității comerciale ale francizorului;

b) să urmeze indicațiile rezonabile ale francizorului privind metodele activității comerciale și menținerea reputației rețelei;

c) să manifeste prudență rezonabilă pentru a nu dăuna rețelei de franciză.

(2) Orice clauză contrară dispozițiilor prezentului articol este lovită de nulitate absolută.

Articolul 1735. Inspecția

Francizatul este obligat:

a) să permită francizorului acces în condiții rezonabile la spațiile sale pentru ca francizorul să verifice dacă francizatul se conformează metodelor activității comerciale și indicațiilor francizorului;

b) să ofere francizorului acces în condiții rezonabile la registrele sale contabile.

Secțiunea a 5-a

Distribuția

Articolul 1736. Contractul de distribuție

(1) Prin contract de distribuție o parte (furnizor) se obligă să furnizeze celeilalte părți (distribuitor) produse, în mod continuu, iar distribuitorul se obligă să cumpere produsele date sau să le ia și să plătească pentru ele și să le furnizeze altora în numele și pe contul distribuitorului.

(2) Contractul de distribuție exclusivă este contractul de distribuție în virtutea căruia furnizorul se obligă să furnizeze produse unui singur distribuitor pe un teritoriu determinat sau către un anumit grup de clienți.

(3) Contractul de distribuție selectivă este un contract de distribuție în virtutea căruia furnizorul se obligă să furnizeze produse, direct sau indirect, numai distribuitorilor selectați pe baza unor criterii stabilite.

(4) Contract de cumpărare exclusivă este un contract de distribuție în virtutea căruia distribuitorul se obligă să cumpere sau să ia și să plătească produse doar de la furnizor sau de la o persoană desemnată de furnizor.

Articolul 1737. Obligația de a furniza produsele

și materialele publicitare și de

a menține reputația

Furnizorul este obligat:

a) să furnizeze produsele comandate de către distribuitor, în măsura posibilă și cu condiția ca comanda să fie rezonabilă;

b) să ofere distribuitorului, la un preț rezonabil, toate materialele publicitare pe care le deține și care sînt necesare pentru distribuirea și promovarea corespunzătoare a produselor;

c) să depună eforturi rezonabile pentru a nu prejudicia reputația produselor.

Articolul 1738. Informarea de către furnizor pe perioada

executării

În temeiul obligației de informare prevăzute la art. 1690, furnizorul este obligat să furnizeze distribuitorului informații privind:

a) caracteristicile produselor;

b) prețurile și condițiile de furnizare a produselor;

c) prețurile recomandate și condițiile pentru refurnizare a produselor către clienți;

d) comunicațiile relevante dintre furnizor și clienți; și

e) campaniile de publicitate relevante pentru desfășurarea activității comerciale.

Articolul 1739. Avertizarea de către furnizor privind

capacitatea scăzută de furnizare

(1) Furnizorul este obligat să avertizeze distribuitorul într-un termen rezonabil atunci

cînd prevede că capacitatea sa de furnizare va fi în mod semnificativ mai mică decît capacitatea la care distribuitorul a avut motive să se aștepte. Se prezumă că furnizorul a prevăzut ceea ce putea să prevadă în mod rezonabil.

(2) În contractele de cumpărare exclusivă, orice clauză contrară dispozițiilor prezentului articol este lovită de nulitate absolută.

Articolul 1740. Obligațiile distribuitorului în contractele

de distribuție exclusivă și în contractele

de distribuție selective

(1) Distribuitorul este obligat:

a) în măsura în care este posibil, să depună eforturi rezonabile pentru a promova produsele;

b) să avertizeze furnizorul într-un termen rezonabil atunci cînd prevede că comenzile sale vor fi în mod semnificativ mai mici decît comenzile la care furnizorul a avut motive să se aștepte. Se prezumă că distribuitorul a prevăzut ceea ce putea să prevadă în mod rezonabil;

c) să urmeze indicațiile rezonabile date de furnizor, care au drept scop asigurarea distribuirii corespunzătoare a produselor sau menținerea reputației ori caracteristicilor distincte ale produselor;

d) să permită furnizorului acces rezonabil la spațiile sale pentru ca furnizorul să verifice dacă distribuitorul se conformează standardelor convenite prin contract și indicațiilor rezonabile date;

e) să depună eforturi rezonabile pentru a nu prejudicia reputația produselor.

(2) În temeiul obligației de informare prevăzute la art. 1690, distribuitorul este obligat să furnizeze furnizorului informații privind:

a) acțiunile înaintate sau amenințate de a fi înaintate de către terți în privința drepturilor furnizorului asupra obiectului de proprietate intelectuală; și

b) încălcări de către terți ale drepturilor furnizorului asupra obiectului de proprietate intelectuală.

(3) Dispozițiile prezentului articol se aplică doar contractelor de distribuție exclusivă și contractelor de distribuție selectivă.

Capitolul XXIII

CONTRACTELE ŞI OPERAŢIUNILE BANCARE

ȘI NEBANCARE

Secţiunea 1

Depozitul bancar

Articolul 1741. Contractul de depozit bancar

(1) Prin contractul de depozit bancar, banca sau o altă instituţie financiară (bancă), licenţiată conform legii, primeşte de la clientul său (deponent) sau de la un terţ în folosul deponentului o sumă de bani, înscrisă la soldul contului de depozit deschis pe numele deponentului, pe care se obligă să o restituie deponentului după un anumit termen (depozit la termen) sau la cerere (depozit la vedere).

(2) Raporturilor dintre bancă şi deponent li se aplică prevederile referitoare la împrumut şi la contul curent bancar dacă acestea nu contravin prezentei secţiuni şi naturii depozitului bancar.

(3) Dispozițiile prezentei secțiuni se aplică în mod corespunzător contractelor de depunere de economii încheiate de către asociațiile de economii și împrumut cu membrii săi, cu excepția cazurilor prevăzute de lege.

Articolul 1742. Forma contractului de depozit bancar

Contractul de depozit bancar trebuie să fie încheiat în scris. Forma scrisă a contractului se consideră respectată dacă banca eliberează deponentului un libret de economii, un certificat de depozit sau orice alt document care atestă depunerea banilor şi care corespunde cerinţelor legii şi uzanţelor bancare.

Articolul 1743. Dobînda

(1) Banca plăteşte deponentului o dobîndă în mărimea şi în modul prevăzut de contract, iar în cazul în care contractul nu prevede mărimea dobînzii aceasta se determină în conformitate cu prevederile art. 874. Părţile pot conveni ca banca să nu plătească deponentului dobîndă.

(2) Banca nu poate reduce în mod unilateral mărimea dobînzii decît în cazurile prevăzute de lege sau de contract, cu condiţia respectării unui termen de preaviz de cel puţin 15 zile.

Articolul 1744. Ordinea calculării şi plăţii dobînzii

(1) Dobînda pentru depozitul bancar se calculează începînd cu ziua următoare zilei efectuării depozitului, pînă în ziua precedentă zilei restituirii sumei depuse sau decontării acesteia în baza unor alte temeiuri legale.

(2) Dacă contractul de depozit bancar nu prevede altfel, dobînda pentru suma depozitului bancar se plăteşte deponentului, la cererea acestuia, la expirarea fiecărui trimestru, iar dobînzile neridicate în acest termen se adaugă la suma depozitului pentru care se calculează dobînda în continuare.

(3) La restituirea sumei depuse, se plăteşte întreaga dobîndă calculată pînă la acel

moment.

Articolul 1745. Secretul bancar

(1) Banca garantează secretul informaţiei privind relaţiile de afaceri cu clientul.

(2) Informaţia care constituie secret bancar poate fi furnizată numai la cererea clientului sau a reprezentantului acestuia. Banca poate furniza o astfel de informaţie reprezentanţilor autorităţilor publice numai în cazul şi în modul prevăzute de lege.

(3) În cazul în care banca divulgă informaţia ce constituie secret bancar, deponentul lezat astfel în drepturi poate cere despăgubiri.

Articolul 1746. Depozitul la termen şi depozitul la vedere

(1) Indiferent de tipul depozitului, banca este obligată să restituie, la prima cerere a deponentului, integral sau parţial suma depusă respectînd un termen de preaviz conform acordului părţilor sau uzanţelor bancare. Orice clauză contrară în defavoarea deponentului este lovită de nulitate absolută.

(2) În cazul în care deponentului i se restituie integral sau parţial, înainte de expirarea termenului convenit, suma depusă, dobînda se calculează în mărimea prevăzută pentru depozitele la vedere dacă în contract nu este prevăzut altfel.

(3) În cazul în care deponentul nu cere, la expirarea termenului convenit, restituirea depozitului, contractul se consideră prelungit în condiţiile noi oferite de bancă pentru depozitul de tipul respectiv.

Secţiunea a 2-a

Contul curent bancar

Articolul 1747. Contractul de cont curent bancar

Prin contractul de cont curent bancar, banca se obligă să primească şi să înregistreze în contul titularului de cont (client) sumele băneşti depuse de acesta sau de un terţ în numerar sau transferate (virate) din conturile altor persoane, să execute în limitele disponibilului din cont ordinele clientului privind transferul unor sume către alte persoane, eliberarea numerarului , precum şi să efectueze alte operaţiuni în contul clientului din însărcinarea lui în conformitate cu legea, cu contractul şi cu uzanţele bancare, iar clientul să achite o remuneraţie pentru prestarea serviciilor menţionate.

Articolul 1748. Dispunerea de sumele băneşti aflate în cont

(1) Titularul este liber să dispună în orice moment de sumele băneşti din contul său, cu excepţia cazurilor cînd, prin acordul părţilor, este stabilit un termen de preaviz. Clientul are dreptul să-şi revoce indicaţiile privind dispunerea de sumele băneşti din contul său. Revocările au efect dacă sînt recepţionate de bancă pînă la momentul executării indicaţiilor respective.

(2) Persoanele autorizate să dispună de sumele băneşti din cont sînt indicate de către client prin prezentarea documentelor respective prevăzute de lege, de contract şi de uzanţele bancare.

(3) Identificarea persoanelor autorizate să dispună de sumele băneşti din cont se efectuează de către bancă în baza semnăturilor sau altor mijloace de identificare.

Articolul 1749. Cotitularii de cont

(1) În cazul în care contul a fost deschis de mai mulți titulari (cotitulari de cont), banca este ținută să execute doar ordinele acceptate de toți cotitularii de cont dacă nu s-a prevăzut că acceptarea unui cotitular sau a cîtorva cotitulari este suficientă pentru ca ordinul să producă efecte juridice.

(2) În cazul în care s-a stipulat că nu este necesară acceptarea tuturor cotitularilor, contractul poate prevedea anumite limite de sume sau de timp în privința ordinelor emise de cotitularul sau cotitularii împuterniciți să accepte un ordin valabil.

(3) Dispozițiile alin. (1) și (2) se aplică în mod corespunzător și schimbării împuternicirilor cotitularilor sau închiderii contului curent.

(4) Dispozițiile prezentului articol se aplică în mod corespunzător și conturilor bancare, altele decît contul curent.

Articolul 1750. Ordinele şi indicaţiile clientului

(1) Banca este ţinută să efectueze operaţiunile în contul clientului numai la ordinul lui. Banca nu poate să efectueze operaţiuni în contul clientului fără ordinul lui decît în cazurile prevăzute de lege sau de contract.

(2) În cazul efectuării unor operaţiuni în contul clientului, banca este obligată să urmeze indicaţiile titularului de cont în limitele scopului urmărit prin contract.

(3) Dacă nu execută indicaţiile titularului de cont sau se abate de la ele, în cazul în care nu se poate considera că titularul, cunoscînd situaţia de fapt, ar fi aprobat abaterea, banca este obligată să plătească despăgubiri. O sumă debitată incorect în contul clientului trebuie înregistrată din nou în credit.

(4) Raporturilor dintre bancă şi client se aplică dispoziţiile referitoare la contractul de mandat dacă ele nu contravin prevederilor din prezentul capitol şi naturii contractului de cont bancar.

Articolul 1751. Contabilitatea operaţiunilor şi extrasele

din cont

Banca ţine contabilitatea contului prin înregistrarea în creditul şi în debitul lui a operaţiunilor efectuate, avînd obligaţia de a transmite clientului, în termenele convenite, extrase din cont asupra situaţiei lui. Titularul de cont poate să ceară oricînd informaţii sau lămuriri asupra situaţiei contului şi asupra împrejurărilor oricărei operaţiuni efectuate în

cont.

Articolul 1752. Creanţele reciproce ale băncii şi ale

clientului

(1) Banca datorează clientului o dobîndă pentru folosirea mijloacelor din contul acestuia dacă în contract nu este prevăzut altfel.

(2) Creanţele reciproce ale băncii şi ale clientului se sting prin compensare.

Articolul 1753. Rezoluțiunea contractului de cont curent

(1) Contractul încheiat pe un termen nedeterminat poate fi rezolvit în orice moment de oricare din părţi, cu condiţia unui preaviz avînd termenul stabilit prin contract sau uzanţe bancare, iar în lipsa unui astfel de termen, în 15 zile

(2) Banca poate declara rezoluțiunea numai în măsura în care titularul poate beneficia în alt mod de posibilitatea efectuării decontărilor prin virament dacă nu există un motiv temeinic pentru rezoluțiune.

Articolul 1754. Obligaţia de confidenţialitate

(1) Banca este obligată să păstreze confidenţialitate asupra tuturor faptelor de care a aflat ca urmare a legăturilor de afaceri cu clientul. Această obligaţie nu există dacă astfel rezultă dintr-o dispoziţie legală ori dacă priveşte informaţii generale a căror dezvăluire nu prejudiciază interesele justificate ale clientului.

(2) Obligaţia de confidenţialitate subzistă şi după încetarea relaţiilor contractuale.

Articolul 1755. Încasarea şi achitarea cecurilor

(1) Banca este obligată faţă de client, chiar şi în lipsa unui contract suplimentar în acest sens, să încaseze, prin mijlocirea prezentării la timp către banca trasă, cecurile prezentate de client, iar în cazul neîncasării, să ia măsurile asigurătorii necesare.

(2) În cazul unui contract corespunzător, banca este obligată să plătească în limita activului cecurile emise de client.

Secțiunea a 3-a

Contul fiduciar

Articolul 1756. Contul fiduciar

(1) Persoana care solicită băncii deschiderea unui cont curent, de depozit sau a unui alt cont bancar poate stipula că acționează în calitate de fiduciar și solicita să se facă mențiunea că contul deschis pe numele său va fi un cont fiduciar.

(2) Banca face mențiunea că contul deschis este cont fiduciar dacă solicitantul face dovada înregistrării fiduciei în registrul garanțiilor reale mobiliare. Această dovadă nu este

necesară dacă contul fiduciar este deschis de către bancă pe numele său, precum și dacă titularul contului este:

a) o altă bancă;

b) o formă de exercitare a profesiei de executor judecătoresc, notar sau avocat;

c) depozitar central sau societate de administrare fiduciară a investițiilor și alți participanți profesioniști ce dețin licențe pentru activitatea pe piața de capital;

d) un furnizor de servicii de finanțare participativă.

(3) În cazurile permise de lege sau de contract, fiduciarul poate utiliza același cont fiduciar pentru deținerea sumelor de bani primite în temeiul diferitor raporturi de fiducie.

Articolul 1757. Contractul de cont fiduciar de sechestru

Prin contractul de cont fiduciar de sechestru, în schimbul unei remunerații convenite, banca se obligă, în calitate de fiduciar, să deschidă un cont fiduciar (cont fiduciar de sechestru) pe numele său, să primească de la una dintre celelalte părți (plătitor) sau de la un terț sume bănești depuse în numerar sau transferate din conturile altor persoane, să le dețină și să efectueze transferuri de sume bănești din contul fiduciar de sechestru în folosul unei alte părți ori unui terț (beneficiar) la îndeplinirea condițiilor prevăzute expres de contractul de cont fiduciar de sechestru.

Articolul 1758. Condițiile efectuării transferului

(1) Contractul de cont fiduciar de sechestru trebuie să prevadă:

a) condițiile la îndeplinirea cărora banca va efectua transferul, suma supusă transferului și beneficiarul transferului ori modul de determinare a sumei și a beneficiarului;

b) termenul pînă la care urmează a fi îndeplinite condițiile efectuării transferului menționate la lit. a) (termenul sechestrului);

c) persoana în folosul căreia banca va plăti soldul contului fiduciar de sechestru dacă pînă la expirarea termenului sechestrului nu sînt îndeplinite condițiile menționate la lit. a).

(2) În sensul alin. (1) lit. a), condiția efectuării transferului poate consta în:

a) prezentarea către bancă a dovezii încheierii unui contract;

b) prezentarea către bancă a dovezii dobîndirii dreptului de proprietate asupra unui bun;

c) prezentarea către bancă a dovezii pronunțării unei hotărîri judecătorești definitive, hotărîri arbitrale ori a unui mediator;

d) neinformarea băncii despre apariția unui litigiu între părți pe baza unor alte raporturi existente între acestea;

e) oricare altă împrejurare, dacă stipularea ei în calitate de condiție nu contravine dispozițiilor legale imperative, ordinii publice sau bunelor moravuri.

(3) Banca va refuza modificarea contractului de cont fiduciar de sechestru, inclusiv prelungirea termenului de sechestru, atît timp cît continuă urmărirea de către creditorii uneia dintre celelalte părți la contract a sumelor bănești de pe conturile acesteia deschise în acea bancă.

Articolul 1759. Obligațiile băncii la recepționarea

dovezilor îndeplinirii condițiilor

(1) Banca este obligată:

a) să notifice imediat o parte despre recepționarea dovezilor de confirmare a îndeplinirii condițiilor de efectuare a transferului de la cealaltă parte;

b) să notifice imediat părțile despre efectuarea unui transfer; și

c) să notifice imediat părțile despre refuzul în efectuarea unui transfer și să precizeze motivul refuzului.

(2) Banca este obligată să efectueze transferul în folosul beneficiarului doar dacă dovezile recepționate respectă întocmai toate condițiile stabilite în contractul de cont fiduciar de sechestru.

(3) Banca este obligată să verifice îndeplinirea condițiilor cu un nivel de prudență care se așteaptă de la o persoană din domeniul ei de activitate.

(4) Banca este obligată să refuze efectuarea transferului dacă condițiile aplicabile nu sînt îndeplinite, în special:

a) dacă se dovedește în chip neîndoielnic, prin probe prezente la data examinării, că dovezile îndeplinirii condițiilor, prezentate băncii, sînt frauduloase;

b) dacă banca a recepționat dovezile îndeplinirii condițiilor după expirarea termenului de sechestru.

Articolul 1760. Regimul sechestrului

(1) Niciuna dintre celelalte părți ale contractului de cont fiduciar de sechestru nu are dreptul să dea băncii instrucțiuni de efectuare a transferurilor din contul fiduciar de sechestru și nici să revoce împuternicirile de fiduciar ale băncii altfel decît conform condițiilor expres prevăzute de contract.

(2) Oricare din părți poate solicita băncii informații privind soldul contului fiduciar de sechestru și operațiunile efectuate de ea.

(3) Sumele bănești înscrise la soldul contului fiduciar de sechestru pot fi gajate de bancă cu consimțămîntul tuturor părților la contractul de cont fiduciar de sechestru. În

acest caz, banca își îndeplinește împuternicirile și obligațiile rezultate din contractul de cont fiduciar de sechestru în măsura în care ele nu contravin condițiilor gajului instituit.

Articolul 1761. Închiderea contului fiduciar de sechestru

(1) Dacă, la îndeplinirea condiției efectuării transferului, banca nu deține informații suficiente pentru a efectua transferul în folosul beneficiarului, banca va deschide un cont curent pe numele beneficiarului și va transfera în el sumele datorate acestuia.

(2) Dacă, la expirarea termenului de sechestru, nu au fost îndeplinite condițiile efectuării transferului și banca nu deține informații suficiente pentru a plăti soldul contului fiduciar în folosul persoanei îndreptățite, banca va deschide un cont curent pe numele persoanei îndreptățite și va transfera în el sumele datorate acelei persoane.

(3) În cazurile prevăzute la alin. (1) și (2), banca închide contul fiduciar de sechestru și informează părțile contractului de cont fiduciar de sechestru despre operațiunile efectuate.

Articolul 1762. Aplicarea dispozițiilor prezentei secțiuni

(1) Dispozițiile prezentei secțiuni se completează cu dispozițiile legale privind fiducia.

(2) Dispozițiile art. 1757-1761 și ale prezentului articol se aplică în mod corespunzător atunci cînd contul fiduciar, deschis de o altă persoană decît banca, este utilizat pentru prestarea serviciilor de sechestru convențional.

Secţiunea a 4-a

Creditul

Articolul 1763. Contractul de credit

(1) Prin contractul de credit, o bancă sau o organizație de creditare nebancară (creditor) se obligă să pună la dispoziția unei alte persoane (debitor) o sumă de bani ca împrumut, cu condiția rambursării ei, a plății dobînzii și a altor plăți aferente, sau își asumă orice alt angajament de a achiziționa o creanță sau de a efectua o plată, de a prelungi termenul de rambursare a datoriei sau de a emite orice garanții.

(2) Contractul de credit se încheie în scris.

(3) Faţă de contractul de credit se aplică prevederile referitoare la contractul de împrumut în măsura în care regulile prezentului capitol nu prevăd altfel sau din esenţa contractului de credit nu reiese contrariul.

(4) Dispoziţiile prezentei secţiuni se aplică împrumuturilor acordate de către bănci sau organizaţii de creditare nebancară, alte organizaţii care acordă credite în baza legii, precum și împrumuturilor acordate prin intermediul platformelor de finanțare participativă.

Articolul 1764. Dobînda la credit

(1) Părţile contractului de credit pot conveni asupra unei dobînzi fixe sau flotante.

(2) Creditorul nu poate modifica în mod unilateral mărimea dobînzii decît în cazurile prevăzute de lege sau de contract. În cazul cînd contractul prevede dreptul băncii sau a organizației de creditare nebancară de a modifica în mod unilateral mărimea dobînzii, aceasta se va efectua în funcţie de rata de bază a Băncii Naţionale, de rata inflaţiei şi de evoluţia pieţei financiare bancare și nebancare, ţinîndu-se cont de principiul echităţii.

(3) Creditorul îl va anunţa în scris pe debitor despre modificarea mărimii dobînzii cu cel puţin 10 zile înainte de modificare. Mărimea nouă a dobînzii se va aplica la soldul, existent la data modificării, al creditului.

Articolul 1765. Comisionul

În afară de dobîndă, părţile pot conveni asupra unui comision pentru serviciile prestate în legătură cu utilizarea creditului.

Articolul 1766. Creditul în cont curent

(1) Creditul poate fi acordat prin punere la dispoziţia debitorului a unei sume de bani (linie de credit), pe care acesta o poate utiliza în rate în funcţie de necesităţile sale.

(2) Dobînda pentru creditul în cont curent se calculează în funcţie de suma creditului utilizată efectiv într-o anumită perioadă.

Articolul 1767. Garanţiile de rambursare a creditului

(1) Părţile pot conveni asupra constituirii unor garanţii reale (inclusiv gaj), personale (inclusiv fidejusiune) sau a unor alte garanţii uzuale în practica bancară.

(2) Dacă apreciază garanţiile rambursării creditului ca insuficiente, creditorul este în drept să ceară constituirea unor garanţii suplimentare. În cazul refuzului debitorului de a oferi garanţiile suplimentare solicitate de creditor, acesta din urmă are dreptul să reducă suma creditului proporţional reducerii garanţiei sau să declare rezoluțiunea contractului de credit.

(3) Creditorul este obligat să accepte anularea măsurilor de asigurare care depăşesc limita convenită a garanţiilor. Această dispoziţie nu se aplică în cazul în care măsurile de asigurare depăşesc doar temporar limita convenită a garanţiei.

Articolul 1768. Refuzul de executare a contractului

(1) Creditorul este în drept să refuze executarea obligaţiei de a pune la dispoziţia debitorului creditul dacă, după încheierea contractului de credit:

a) au apărut circumstanţe care indică cu certitudine incapacitatea viitoare a debitorului de a rambursa creditul;

b) debitorul sau terţul încalcă obligaţia de a acorda garanţii de rambursare a creditului pe care şi-a asumat-o sau alte condiţii prevăzute de contractul de credit pentru

punerea la dispoziţie a creditului.

(2) Creditorul are dreptul de a refuza să pună la dispoziţie următoarele tranşe ale creditului, în cazul în care contractul prevede acordarea creditului în tranşe, dacă debitorul nu îndeplineşte condiţiile contractului referitoare la tranşa sau tranşele precedente ori la tranșa care urmează să se acorde.

(3) Debitorul este în drept să refuze creditul parţial sau total. În acest caz, el trebuie să plătească creditorului o remuneraţie pentru punerea la dispoziţie a creditului (comision de neutilizare). Dispoziţiile prezentului alineat nu se aplică în cazul contractelor de credit pentru consumatori, reglementate prin Legea privind contractele de credit pentru consumatori.

(4) Dreptul de refuz prevăzut la alin.(1)-(3) poate fi exercitat doar dacă partea care refuză notifică cealaltă parte într-un termen rezonabil pînă la momentul executării obligaţiilor ce constituie obiectul refuzului.

Articolul 1769. Rezoluțiunea contractului de credit

(1) Creditorul poate rezolvi contractul şi cere restituirea creditului şi a sumelor aferente dacă:

a) debitorul a devenit insolvabil;

b) debitorul nu a oferit garanţiile cerute sau a redus fără acordul creditorului garanţiile oferite;

c) debitorul nu plăteşte dobînda în termenul stabilit;

d) debitorul nu a executat obligaţia de restituire a cel puţin 2 tranşe ale creditului, atunci cînd contractul prevede restituirea creditului în rate;

e) există alte cazuri prevăzute de lege sau de contract.

(2) Rezoluțiunea contractului suspendă imediat utilizarea creditului, însă creditorul va acorda debitorului un termen de cel puţin 15 zile pentru restituirea sumelor utilizate şi a sumelor aferente.

(3) Debitorul poate, în orice moment, să declare rezoluțiunea contractului de credit, ce prevede plata unei dobînzi fluctuante, cu condiţia notificării creditorului în termen de 7 zile de la primirea notificării despre modificarea dobînzii.

(4) Debitorul poate rezolvi contractul în care s-a convenit asupra unei dobînzi fixe pentru un anumit termen dacă obligaţia de plată a dobînzii încetează înaintea termenului stabilit pentru restituirea creditului şi nu se convine asupra unei alte dobînzi. Termenul de preaviz este de 15 zile.

(5) Rezoluțiunea pentru motivul indicat la alin.(1) lit.d) produce efecte doar atunci cînd creditorul a acordat debitorului un termen de 15 zile pentru plata sumei restante, iar plata nu a fost făcută.

Articolul 1770. Răspunderea debitorului

(1) În cazul în care a rezolvit contractul de credit pentru neexecutarea fără justificare a obligațiilor de către debitor, banca sau organizația de creditare nebancară nu are dreptul de a cere dobînda pe care o va rata din cauza încetării înainte de termen a contractului de credit. Această regulă nu împiedică banca sau organizația de creditare nebancară să ceară repararea prejudiciului cauzat conform dispozițiilor alin. (2) și, după caz, dispozițiilor privind neexecutarea obligațiilor.

(2) Dispozițiile legale privind clauza penală rămîn aplicabile.

Articolul 1771. Răspunderea creditorului

În cazul neexecutării de către bancă sau organizație de creditare nebancară a obligaţiei sale de acordare a creditului, debitorul poate pretinde plata unor penalităţi de întîrziere în modul şi în mărimea prevăzute de lege sau de contract.

Articolul 1772. Repararea prejudiciului în cazul rambursării anticipate a creditului

(1) Dacă debitorul rambursează total sau parţial creditul înainte de scadenţă, creditorul este în drept să ceară reparaţia prejudiciului cauzat prin rambursare anticipată cu deducerea sumelor economisite, luîndu-se în considerare creditul ce s-ar fi putut acorda din contul acestor mijloace. La calcularea prejudiciului, se ţine cont atît de venitul ratat al creditorului, cît şi de cheltuielile evitate de debitor prin rambursarea înainte de termen a creditului.

(2) Părțile pot conveni asupra unui comision de plată anticipată prin care se va repara prejudiciul cauzat prin rambursarea anticipată.

Articolul 1773. Cesiunea contractului de credit

(1) Creditorul poate cesiona contractul de credit unei bănci sau organizației de creditare nebancară cu sediul sau sucursală în Republica Moldova fără acordul celeilalte părţi contractante. Concomitent cu cesiunea contractului de credit, creditorul poate cesiona, total sau parţial, şi garanţiile şi alte drepturi accesorii constituite în legătură cu obligaţiile asumate prin contractul de credit, fără acordul celeilalte părţi contractante şi/sau al terţilor care le-au constituit.

(2) Cesionarul se subrogă în drepturile şi obligaţiile cedentului ce decurg din contractul de credit, din garanţiile şi din alte drepturi accesorii cedate împreună cu acesta, în forma în care se aflau la data substituirii părţii contractante. Creditorul iniţial este liberat de obligaţiile sale faţă de contractantul cedat din momentul notificării substituirii conform alin. (4) din prezentul articol.

(3) Partea contractantă cedată are dreptul să invoce împotriva cesionarului orice mijloc de apărare la care putea recurge împotriva creditorului iniţial.

(4) Pentru opozabilitate, creditorul cedent va informa cu privire la cesiune cealaltă parte contractantă şi terţii care au constituit garanţii şi alte drepturi accesorii în legătură cu

obligaţiile asumate prin contractul de credit, în termen de 10 zile calendaristice de la încheierea contractului de cesiune, prin scrisoare recomandată cu confirmare de primire.

(5) Prezentul articol nu se aplică contractelor care au ca obiect doar cesiunea de creanţă sau doar preluarea datoriei, în cazul acestora fiind aplicabile dispoziţiile art. 823-848.

(6) Cesiunea contractului de credit nu poate aduce atingere drepturilor debitorului și nu poate face obligația acestuia mai oneroasă.

Secţiunea a 5-a

Garanţia bancară

Articolul 1774. Garanţia bancară

(1) Garanţia bancară este un angajament scris, asumat de o bancă sau de o altă instituţie financiară (garant), la cererea unei alte persoane (ordonator), de a plăti creditorului ordonatorului (beneficiarului) o sumă de bani în baza cererii scrise a beneficiarului.

(2) În cazul în care textul garanției bancare prevede în mod expres că ea este guvernată de anumite uzanțe și practici uniforme publicate, dispozițiile prezentului cod se aplică doar în măsura în care nu contravin acelor uzanțe și practici.

Articolul 1775. Regimul juridic al garanției bancare

(1) Dacă altceva nu s-a prevăzut expres sau nu rezultă în chip neîndoielnic din textul garanției bancare, garanția bancară se consideră o garanție personală autonomă la prima cerere asumată prin act juridic unilateral.

(2) Dispozițiile legale privind garanțiile personale se aplică în mod corespunzător.

Articolul 1776. Contractul privind eliberarea garanției

bancare

(1) Drepturile și obligațiile ordonatorului și ale garantului privind remunerația garantului, eliberarea garanției bancare, executarea ei, dreptul de regres al garantului și alte chestiuni aferente pot fi convenite prin contract între ordonator și garant (contractul privind eliberarea garanției bancare).

(2) Creanțele garantului față de ordonator pot fi garantate prin garanții reale și personale.

(3) Garantul și ordonatorul nu pot invoca față de beneficiar excepții bazate pe contractul privind eliberarea garanției bancare.

Secţiunea a 6-a

Ordinul de plată

Articolul 1777. Ordinul de plată

(1) Ordinul de plată (dispoziţie de plată), aferent transferului de credit, este dispoziţia dată de o persoană (ordonator) unei bănci (bancă ordonatoare) de a plăti o anumită sumă în favoarea unei alte persoane (beneficiar) pentru stingerea unei obligaţii băneşti a ordonatorului faţă de beneficiar.

(2) Dispozițiile prezentei secțiuni se aplică în mod corespunzător ordinelor de plată date unui prestator de servicii de plată, altul decît banca.

Articolul 1778. Executarea ordinului de plată

(1) Banca ordonatoare execută ordinul de plată prin transferul sumei indicate din contul ordonatorului în contul beneficiarului în aceeaşi sau în o altă bancă.

(2) Banca va executa ordinul de plată în termenul stabilit prin lege, prin acordul părţilor sau prin uzanţele bancare.

(3) Ordonatorul poate revoca sau modifica ordinul de plată pînă la momentul primirii de către bancă a acestuia spre executare.

Articolul 1779. Conţinutul ordinului de plată

Ordinul de plată cuprinde:

a) numele sau denumirea, numărul contului bancar al ordonatorului (plătitorului);

b) numele sau denumirea, numărul contului bancar al beneficiarului;

c) denumirea, codul băncii ordonatoare;

d) suma în cifre şi litere;

e) destinaţia plăţii;

f) data emiterii;

g) semnătura persoanei (persoanelor) autorizate a ordonatorului;

h) alte date, conform regulamentelor Băncii Naţionale a Moldovei.

Secţiunea a 7-a

Efectuarea plăţilor prin cec

Articolul 1780. Cecul

(1) Cecul este un titlu negociabil ce reprezintă o creanţă scrisă, întocmită conform prevederilor legii, cuprinzînd ordinul necondiţionat dat de emitent (trăgător) către plătitor

(tras) de a plăti la vedere o anumită sumă prezentatorului de cec sau persoanei indicate în cec, sau la ordinul acestei persoane.

(2) Cecul este independent de tranzacţia care stă la baza creanţei achitate prin cec.

(3) Efectuarea plăţilor prin cec este reglementată de prezentul cod, de alte legi şi de uzanţele bancare.

Articolul 1781. Menţiunile cecului

(1) Cecul cuprinde:

a) denumirea „cec", inserată în titlu;

b) propunerea simplă şi necondiţionată de a plăti o sumă determinată prezentatorului cecului sau persoanei indicate în cec, sau la ordinul acestei persoane;

c) numele sau denumirea şi domiciliul sau sediul trasului;

d) locul efectuării plăţii;

e) data şi locul emiterii;

f) numele sau denumirea, domiciliul sau sediul trăgătorului;

g) semnătura trăgătorului.

(2) Titlul în care lipseşte una din condiţiile enumerate nu are valoarea unui cec, cu excepţia următoarelor cazuri:

a) în lipsa unei menţiuni speciale, locul indicat lîngă numele trasului se consideră locul efectuării plăţii. Dacă lîngă numele trasului sînt indicate mai multe locuri, cecul este plătibil în locul indicat primul. Dacă lipseşte orice menţiune din cele enumerate, cecul este plătibil la locul domiciliului, sediului trasului;

b) cecul în care nu se indică locul unde este emis se consideră semnat în locul indicat lîngă numele sau denumirea trăgătorului.

(3) Orice menţiune în cec referitoare la accept, la dobîndă sau la exonerarea trăgătorului de răspundere pentru efectuarea plăţii se consideră nescrise.

Articolul 1782. Suma cecului

Dacă în cec suma de plată scrisă în litere diferă de suma scrisă în cifre, suma de plată este cea scrisă în litere. Dacă suma de plată este scrisă de mai multe ori fie în litere, fie în cifre, în caz de divergenţe suma de plată este suma cea mai mică.

Articolul 1783. Semnăturile de pe cec

(1) Dacă cecul poartă semnături ale unor persoane incapabile de a se obliga prin tratăă, dacă poartă semnături false sau semnături ale unor persoane imaginare, obligaţiile

celorlalţi semnatari rămîn totuşi valabile.

(2) Cel care semnează cecul ca reprezentant al unei persoane pentru care nu are împuternicirea de a acţiona este obligat personal în temeiul cecului, iar dacă a plătit, are aceleaşi drepturi pe care le-ar fi avut pretinsul reprezentat. Aceeaşi regulă se aplică reprezentantului care şi-a depăşit împuternicirile.

Articolul 1784. Emiterea cecului

(1) Cecul poate fi emis:

a) în favoarea unei persoane, cu menţiunile „la ordinul", „la ordinul nostru" sau cu menţiuni echivalente, sau fără acestea (cecul la ordin). Cecul poate fi emis la ordinul trăgătorului;

b) în favoarea unei persoane, cu menţiunea „nu la ordin" sau cu o altă menţiune echivalentă (cecul nominativ). Cecul nominativ nu poate fi emis în favoarea trăgătorului, cu excepţia cecului emis de o filială a trăgătorului în favoarea unei alte filiale;

c) în favoarea prezentatorului de cec (cecul la purtător). Cecul emis în favoarea unei persoane cu menţiunea „sau la purtător" este considerat cec la purtător. Cecul fără menţiunea beneficiarului este considerat cec la purtător.

(2) Cecul poate fi emis doar asupra trasului, la care trăgătorul are constituit un depozit (provizion) de care poate dispune, conform unei înţelegeri exprese sau tacite, inclusiv asupra formei de emitere a cecurilor. Încălcarea acestei reguli nu afectează însă valabilitatea cecului.

(3) Dacă cecul necompletat la momentul emiterii este completat contrar înţelegerii dintre părţi, nerespectarea acestei înţelegeri este inopozabilă deţinătorului de cec, cu excepţia cazului cînd acesta l-a obţinut cu rea-credinţă sau prin culpă gravă.

Articolul 1785. Transmiterea cecului

(1) Cecul la ordin este transmis prin gir. Girul transferă toate drepturile deţinătorului de cec de la girant către titularul girului, care este considerat posesor legitim dacă justifică dreptul său printr-o serie neîntreruptă de giruri, chiar acestea fiind în alb.

(2) Girantul răspunde pentru plata cecului, cu excepţia persoanelor cărora cecul le-a fost transmis prin gir după interzicerea unui nou gir de către girant.

(3) Girantul este obligat să indice data scrierii girului.

(4) Cecul nominativ este transmis în conformitate cu formele unei cesiuni simple şi avînd efectele ei.

Articolul 1786. Girul

(1) Girul trebuie să fie simplu şi necondiţionat. Orice condiţie inserată în textul girului se consideră nescrisă.

(2) Girul poate fi făcut în folosul trăgătorului sau al oricărei alte persoane obligate. Aceste persoane pot, la rîndul lor, să gireze din nou cecul.

(3) Girul parţial şi girul semnat de tras sînt nule.

(4) Girul se scrie pe cec (verso) sau pe alonjă (foaia alipită la cec). Girul trebuie să fie semnat de girant.

Articolul 1787. Girul în alb

(1) Girul poate să nu desemneze persoana în a cărei favoare este dat şi poate să conţină pe cec (verso) sau pe alonjă doar datele şi semnătura girantului (gir în alb).

(2) Girul la purtător se consideră gir în alb.

Articolul 1788. Girul prin procură

Dacă girul cuprinde menţiunea „pentru încasare", „ca împuternicit" sau orice altă menţiune care implică o însărcinare de încasare a cecului, deţinătorul poate să exercite toate drepturile ce decurg din cec, dar să-l gireze poate numai la ordinul girantului (girul prin procură). Persoanele responsabile de plata cecului pot opune în acest caz deţinătorului doar excepţiile care ar fi opozabile girantului.

Articolul 1789. Girul posterior protestului sau scadenţei

Girul efectuat după protest sau după orice act similar, sau după expirarea termenului de prezentare a cecului are efectele unei cesiuni simple. Pînă la proba contrară, girul nedatat se consideră efectuat pînă la data protestului ori a oricărui act similar sau pînă la data expirării termenului de prezentare a cecului.

Articolul 1790. Deposedarea

Dacă cecul a ieşit din posesiunea unei persoane, noul lui deţinător este obligat să-l întoarcă doar dacă l-a primit prin rea-voinţă sau din culpă gravă.

Articolul 1791. Avalul

(1) Plata cecului, parţial sau integral, poate fi garantată prin aval (garanţie), dată de un terţ sau chiar de un semnatar al cecului (avalist).

(2) Avalul se dă pe cec (verso) sau pe alonjă. El se exprimă prin menţiunile „de considerat ca aval", „ca avalist pentru.." sau prin orice alt echivalent. Avalistul indică suma avalului, numele, domiciliul (sediul) şi persoana pentru care se obligă şi semnează avalul. Dacă nu se indică persoana pentru care este dat avalul, acesta se consideră dat pentru trăgător.

(3) Avalistul este răspunzător ca şi toate persoanele obligate prin cec. Obligaţia avalistului este valabilă şi în cazul în care obligaţia pe care a garantat-o este nulă din orice motiv.

(4) Cînd plăteşte cecul, avalistul dobîndeşte drepturile care decurg din cec faţă de cel pentru care a garantat, precum şi faţă de cei care, conform cecului, sînt obligaţi faţă de persoana în a cărei favoare este avalizat cecul.

Articolul 1792. Plata în baza cecului

(1) Cecul este plătibil la vedere. Orice indicaţie contrară se consideră nescrisă. Cecul prezentat pentru plată înainte de data emiterii indicată în cec se plăteşte la prezentare.

(2) Termenul de prezentare a cecului pentru efectuarea plăţii este de 8 zile. Termenul începe să curgă din momentul emiterii cecului.

Articolul 1793. Revocarea cecului

(1) Revocarea cecului este valabilă doar după expirarea termenului de prezentare pentru plată.

(2) Dacă cecul nu este revocat, trasul poate efectua plata şi după expirarea termenului de prezentare pentru plată.

(3) Moartea sau instituirea unei măsuri de ocrotire judiciare în privința trăgătorului, survenită în interiorul termenului de prezentare pentru plată, nu afectează valabilitatea cecului.

Articolul 1794. Drepturile trasului

(1) Trasul poate cere exemplarul cecului la efectuarea plăţii către titularul lui şi solicita de la acesta confirmarea scrisă a primirii sumei plătite.

(2) Plăţile parţiale nu pot fi refuzate. În cazul plăţilor parţiale, trasul poate cere de la deţinătorul cecului confirmarea scrisă a efectuării plăţii parţiale.

Articolul 1795. Drepturile titularului în cazul neplăţii cecului

(1) Titularul cecului poate exercita dreptul de acţiune împotriva trăgătorului, girantului şi celorlalţi obligaţi dacă cecul prezentat în termen legal nu este plătit şi refuzul de plată este probat:

a) prin formularea unui act autentic (protest);

b) printr-o declaraţie a trasului, care indică data declaraţiei şi data prezentării cecului pentru plată.

(2) Protestul sau orice alt act similar trebuie să fie întocmit înainte de expirarea termenului de prezentare a cecului pentru plată. Dacă cecul este prezentat în ultima zi a termenului, protestul sau orice alt act similar poate fi întocmit în a două zi lucrătoare.

Articolul 1796. Obligaţiile de notificare

(1) Titularul cecului trebuie să notifice girantul şi trăgătorul cecului despre refuzul de

plată în decursul a 4 zile lucrătoare care urmează după ziua întocmirii protestului sau a altui act echivalent, iar în cazul menţiunii în cec „circulaţie fără întîrziere”, în ziua care urmează după ziua prezentării cecului.

(2) Fiecare girant notifică, în termen de 2 zile lucrătoare, girantul precedent (de la care a primit cecul), iar în cazul în care obligaţia girantului precedent este asigurată prin aval, îl înştiinţează şi pe avalizatorul respectiv despre notificarea primită, indicînd numele sau denumirea şi adresa celor care au semnat avizele precedente, pînă cînd informaţia despre neplată este trimisă trăgătorului.

(3) Netrimiterea avizelor menţionate nu lipseşte persoana de dreptul ei care rezultă din cec. Această persoană poartă însă răspundere pentru prejudiciul care ar putea fi cauzat prin neexecutarea obligaţiei de notificare (dar nu mai mult de valoarea cecului).

Articolul 1797. Menţiunea „fără protest”

(1) Titularul cecului, girantul sau avalizatorul au dreptul, prin inserarea în cec a menţiunii „circulaţie fără întîrziere”, „fără protest” sau a unei alte menţiuni similare, semnate de ei, să elibereze deţinătorii următori ai cecului de obligaţia întocmirii protestului sau oricărui alt act similar necesar realizării dreptului de regres. Dacă este inserată de trăgător, menţiunea respectivă este aplicabilă tuturor persoanelor care au semnat cecul, iar dacă este inserată de andosant sau avalizator, menţiunea este aplicabilă doar celor care au semnat-o.

(2) Menţiunea prevăzută la alin.(1) nu eliberează deţinătorii cecului de obligaţia de notificare.

(3) Dacă, în pofida menţiunii, deţinătorul cecului întocmeşte un protest sau un alt act similar, el suportă cheltuielile aferente.

Articolul 1798. Răspunderea participanţilor la plăţile

prin cec

(1) Toate persoanele obligate conform cecului sînt debitori solidari faţă de deţinătorul cecului şi faţă de orice persoană care a aplicat pe cec indicaţia de achitare a cecului, semnată de plătitor. Acţiunea iniţiată împotriva unei din persoanele obligate conform cecului nu constituie obstacol pentru iniţierea acţiunii contra celorlalţi debitori solidari.

(2) Titularul cecului poate cere persoanei împotriva căreia este intentată acţiunea judiciară achitarea:

a) valorii neplătite a cecului;

b) dobînzii de 6% pentru perioada de neplată;

c) cheltuielilor de întocmire a protestului sau a unui alt act similar, de expediere a notificărilor, altor cheltuieli aferente acţiunii judiciare.

(3) Persoana care a plătit cecul poate solicita celorlalţi debitori achitarea:

a) sumei pe care a plătit-o în contul ceculuі;

b) dobînzii de 6% pentru perioada ce s-a scurs din momentul efectuării plăţii;

c) cheltuielilor aferente plăţii ceculuі.

(4) Orice persoană faţă de care este intentată o acţiune de regres conform prevederilor alin.(1)-(3) poate pune plata ceculuі în funcţie de primirea, de la persoana care a adresat acţiunea de regres, a ceculuі cu protestul sau cu orice alt act similar (dacă este cazul) şi a confirmării scrise că a primit plata în contul ceculuі. Orice girant care a plătit cecul poate radia din cec girul său şi girurile ulterioare.

(5) Faţă de acţiunile judiciare intentate în vederea primirii sumelor indicate la alin.(2) şi (3) se aplică termenul de prescripţie de 6 luni. Întreruperea curgerii termenuluі de prescripţie se aplică doar faţă de persoana în a cărei privinţă există temeiuri pentru aceasta.

Articolul 1799. Impedimentul

(1) Dacă prezentarea ceculuі pentru plată, întocmirea protestuluі sau a unuі alt act similar în termenele prescrise sînt împiedicate de un impediment prevăzut la art. 904, termenele menţionate se prelungesc pe durata acţiunii acestuі eveniment, cu condiţia notificării de către deţinătorul ceculuі a girantuluі său despre survenirea impedimentuluі prevăzut la art. 904 şi cu condiţia menţiunii, scrise pe formularul ceculuі, despre executarea acesteі notificări.

(2) În cazul survenirii impedimentuluі prevăzut la art. 904, asupra executării obligaţiei de notificare a persoanelor participante la decontări prin cec se aplică prevederile art.1796.

(3) Dacă durata acţiunii impedimentuluі prevăzut la art. 904 depăşeşte 15 zile de la scadenţă, dreptul de regres poate fi exercitat fără prezentarea ceculuі sau fără condiţia întocmirii protestuluі sau oricărui act similar.

Secţiunea a 8-a

Efectuarea plăţilor prin cambie şi prin bilet la ordin

Articolul 1800. Cambia (trata) şi biletul la ordin

(1) Cambia (trata) este un titlu de credit care reprezintă o creanţă scrisă, întocmită conform prevederilor legii, cuprinzînd ordinul necondiţionat dat de trăgător (emitent) către tras (plătitor) de a plăti imediat sau la scadenţă o sumă anumită prezentatorului cambiei sau persoanei indicate în cambie, sau la ordinul acesteі persoane.

(2) Biletul la ordin este un titlu de credit, întocmit conform prevederilor legii, prin care trăgătorul se obligă să plătească imediat sau la scadenţă o sumă anumită prezentatorului titlului sau persoanei indicate în titlu, sau la ordinul acesteі persoane.

(3) Cambia şi biletul la ordin sînt independente de actele juridice care stau la baza creanţelor plătite prin ele.

(4) Efectuarea plăţilor prin cambie şi prin bilet la ordin sînt reglementate de prezentul cod, de Legea cambiei şi de alte acte normative, precum şi de uzanţele bancare.

Secţiunea a 9-a

Efectuarea plăţilor prin acreditiv documentar

Articolul 1801. Acreditivul documentar

(1) Acreditivul documentar este un aranjament, oricum ar fi denumit sau descris, prin care o bancă (banca emitentă), acţionînd la cererea clientului său (ordonatorului) şi conform instrucţiunilor acestuia sau în nume propriu, efectuează o plată către un terţ (beneficiar) ori la ordinul acestuia sau acceptă şi plăteşte cambii trase de către beneficiar, sau autorizează o altă bancă să efectueze o astfel de plată ori să accepte şi să plătească asemenea cambii.

(2) Acreditivul documentar este un contract separat de actul juridic care stă la baza lui. În operaţiunile pe bază de acreditiv, toate părţile implicate operează cu documente şi nu cu bunuri, servicii sau alte prestaţii la care documentele pot să se refere.

(3) Efectuarea plăţilor prin acreditiv documentar este reglementată de prezentul cod, de alte acte normative, precum şi de uzanţele bancare.

(4) În cazul în care textul acreditivului prevede în mod expres că este guvernat de anumite uzanțe și practici uniforme publicate, dispozițiile prezentului cod se aplică doar în măsura în care nu contravin acelor uzanțe și practici.

Articolul 1802. Irevocabilitatea acreditivului

(1) Acreditivul este irevocabil.

(2) Acreditivul reprezintă un angajament ferm al băncii emitente, cu condiția ca documentele stipulate să fie prezentate băncii desemnate sau băncii emitente și să fie în conformitate cu termenele și condițiile acreditivului. Acreditivul poate fi modificat sau revocat fără acordul băncii emitente, al băncii confirmatoare, dacă există, și al beneficiarului numai în cazurile prevăzute de prezentul cod.

Articolul 1803. Utilizarea acreditivului

(1) Acreditivul trebuie să indice clar dacă este utilizabil prin plată la vedere, prin plată amînată sau prin acceptare.

(2) În afară de cazul în care acreditivul stipulează că este utilizabil numai de banca emitentă, el trebuie să desemneze banca autorizată să plătească sau să-şi asume un angajament de plată amînat sau de acceptare a cambiilor (banca desemnată). În afară de cazul cînd banca desemnată este confirmatoare, desemnarea de către banca emitentă nu constituie nici un angajament pentru banca desemnată.

(3) Prezentarea documentelor trebuie făcută băncii emitente sau băncii confirmatoare, dacă există, sau oricărei alte bănci desemnate.

Articolul 1804. Confirmarea acreditivului

(1) Confirmarea unui acreditiv de către o altă bancă (banca confirmatoare) pe baza autorizării sau la cererea băncii emitente constituie un angajament ferm al băncii confirmatoare, adăugat la cel al băncii emitente, cu condiţia ca documentele stipulate să fie prezentate băncii confirmatoare sau unei alte bănci desemnate, să fie conforme cu termenele şi condiţiile acreditivului.

(2) Dacă o altă bancă este autorizată sau solicitată de banca emitentă să adauge confirmarea ei, dar nu este pregătită să facă acest lucru, ea trebuie să informeze neîntîrziat banca emitentă.

(3) Banca avizatoare nu este obligată să adauge confirmarea sa la avizarea acreditivului beneficiarului dacă banca emitentă nu specifică altfel în autorizaţia sau în cererea de a adăuga confirmarea.

(4) Banca confirmatoare poate alege să avizeze o modificare către beneficiar, fără a-şi extinde confirmarea asupra acreditivului modificat, cu condiţia informării neîntîrziate a băncii emitente şi a beneficiarului.

Articolul 1805. Acreditivul transferabil şi cesionat

(1) Acreditivul poate fi transferat doar dacă este desemnat de banca emitentă în mod expres ca transferabil. Faptul că în acreditiv nu se precizează caracterul transferabil nu afectează dreptul beneficiarului de a cesiona orice sumă la care este sau ar fi îndreptăţit în baza acreditivului, în conformitate cu prevederile legii aplicabile.

(2) În virtutea acreditivului transferabil, beneficiarul (primul beneficiar) poate cere băncii desemnate să-şi asume un angajament de plată amînată sau să accepte, sau, în cazul unei negocieri libere, să facă acreditivul utilizabil în totalitate ori parţial (banca transferatoare) pentru unul ori mai mulţi beneficiari (beneficiari secundari).

(3) Banca transferatoare nu are nici o obligaţie să efectueze transferul decît în limita şi în modul expres în care o astfel de bancă a consimţit.

(4) Dacă acreditivul nu prevede altfel, acreditivul transferabil poate fi transferat doar o singură dată.

Secţiunea a 10-a

Efectuarea plăţilor prin incasoul documentar

Articolul 1806. Incasoul documentar

(1) Incasoul documentar este un aranjament prin care o bancă (banca remitentă) se obligă să manipuleze, conform instrucţiunilor date de clientul (emitentul) său, documente financiare (cambii, bilete la ordin, cecuri sau alte instrumente similare utilizate pentru a obţine efectuarea plăţii), însoţite de documente comerciale (facturi, documente de transport, titluri de valoare, alte documente similare care nu sînt documente financiare), pentru a obţine, inclusiv prin intermediul unei alte bănci (bancă însărcinată cu încasarea),

plata sau acceptarea cambiilor emise ori pentru a elibera documente contra plăţii sau contra acceptării cambiilor emise.

(2) Instrucţiunile de incaso trebuie să conţină informaţii cu privire la:

a) emitent şi tras (numele sau denumirea, adresa, telex, telefon, fax);

b) banca de la care s-a primit incasoul şi banca prezentatoare (codul SWIFT, suplimentar la informaţiile cerute despre emitent şi tras);

c) suma şi valuta incasoului;

d) lista documentelor anexate şi numărul de exemplare pentru fiecare document;

e) termenele şi condiţiile referitoare la modalitatea de obţinere a efectuării plăţii şi acceptării;

f) spezele care trebuie suportate;

g) dobînda, dacă este cazul, cu indicarea ratei, duratei şi perioadei de calcul a ei;

h) metoda de plată şi forma avizului de plată;

i) instrucţiunile în caz de neplată, de neacceptare sau de neconfirmare cu alte instrucţiuni.

(3) Incasoul documentar este un contract separat de tranzacţia care stă la baza lui.

(4) Efectuarea plăţilor prin incaso documentar este reglementată de prezentul cod, de alte acte normative şi de uzanţele bancare.

(5) În cazul în care textul incasoului documentar prevede în mod expres că este guvernat de anumite uzanțe și practici uniforme publicate, dispozițiile prezentului cod se aplică doar în măsura în care nu contravin acelor uzanțe și practici.

Articolul 1807. Obligaţiile şi responsabilitatea băncilor

(1) Băncile nu sînt obligate să dea curs unui incaso documentar sau oricărei instrucţiuni pentru incaso sau instrucţiuni ulterioare aferente unui incaso documentar. Dacă o bancă a hotărît, pentru orice motiv, să nu dea curs unui incaso documentar sau oricărei instrucţiuni referitoare la incaso, trebuie să avizeze fără întîrziere partea de la care a primit incasoul sau instrucţiunile respective.

(2) Documentele trimise la incaso trebuie să fie însoţite de instrucţiuni de încasare, iar băncile nu sînt autorizate să acţioneze decît în conformitate cu aceste instrucţiuni şi cu prevederile prezentului cod. Băncile nu examinează documentele pentru a obţine instrucţiuni.

(3) În afara obligaţiei de a controla conformitatea documentelor primite cu enumerarea din instrucţiunile de incaso şi de a aviza fără întîrziere emitentul în cazul lipsei documentelor sau a prezentării unor alte documente decît cele enumerate, băncile nu au

nici o obligaţie ulterioară în această privinţă. Banca prezentatoare trebuie să verifice dacă forma de acceptare a cambiei este completă şi corectă, nefiind însă responsabilă de autenticitatea semnăturilor sau de dreptul la semnătură al celor care acceptă cambia.

(4) Băncile nu îşi asumă nici o obligaţie ori responsabilitate pentru autenticitatea documentelor primite.

(5) Banca însărcinată cu executarea unui incaso documentar trebuie să avizeze soarta acestuia în conformitate cu instrucţiunile băncii remitente.

Articolul 1808. Executarea unui incaso documentar

(1) Banca însărcinată cu încasarea sumei plătite prezintă (pune la dispoziţie conform instrucţiunilor emitentului) documentele către persoana căreia trebuie să i se facă prezentarea (trasul) în forma în care aceste documente sînt primite, exceptînd cazul în care băncile sînt autorizate să aplice timbrele şi ştampilele necesare, să facă orice andosări necesare sau să aplice toate elementele de identificare ori simboluri obişnuite, cerute de operaţiunile de incaso.

(2) Sumele care trebuie plătite sînt puse fără întîrziere la dispoziţia emitentului. Dacă nu s-a stabilit altfel, banca însărcinată cu încasarea efectuează plata sumelor datorate doar către banca remitentă, chiar în cazul refuzului prevăzut la art.1807 alin.(1).

(3) Efectuarea plăţilor parţiale este permisă în cadrul unui incaso documentar numai dacă se specifică astfel în instrucţiunile de incaso, iar documentele sînt eliberate doar după efectuarea integrală a plăţii dacă instrucţiunile de incaso nu prevăd altfel. În cazul plăţilor parţiale efectuate conform prezentului alineat, banca prezentatoare nu este responsabilă pentru consecinţele apărute din cauza eliberării tardive a documentelor. Plăţile parţiale se efectuează conform cerinţelor alin.(1).

Articolul 1809. Dobînzi, comisioane şi cheltuieli

(1) Dobînzile sînt plătite doar dacă faptul este stipulat în instrucţiunile de incaso. Dacă plata dobînzilor, spezelor şi comisioanelor este evitată de către tras, acestea cad în povara emitentului. În cazurile cînd, conform instrucţiunilor de incaso şi prezentului cod, plata comisioanelor, spezelor şi altor cheltuieli trebuie suportată de emitent, banca însărcinată cu încasarea are dreptul să-şi recupereze valoarea acestora de la banca de la care a primit instrucţiunile de incaso, iar banca remitentă are dreptul să recupereze de la emitent orice sumă astfel plătită, indiferent de soarta incasoului. Băncile participante la executarea instrucţiunilor de incaso pot solicita plata în avans a comisioanelor, spezelor şi altor cheltuieli şi, în funcţie de primirea avansului, îşi rezervă dreptul de a da sau nu curs instrucţiunilor primite.

(2) Dacă trasul refuză să plătească dobînzile prevăzute, banca prezentatoare poate să elibereze fără perceperea dobînzii documentele contra plată sau acceptare a cambiilor emise sau în alte condiţii, în afară de cazul cînd instrucţiunile de incaso precizează clar că plata dobînzii nu poate fi evitată. Banca prezentatoare nu poartă nici o responsabilitate pentru consecinţele refuzului de a plăti dobînda şi este obligată să avizeze fără întîrziere banca remitentă despre refuz, în modul prevăzut la art.1807.

(3) În cazul în care instrucţiunile de incaso prevăd plata spezelor pentru incaso şi a comisioanelor de către tras şi acesta refuză să le plătească, se aplică mutatis mutandis prevederile art.1807 alin.(5).

Secţiunea a 11-a

Efectuarea plăţilor prin card bancar

Articolul 1810. Cardul bancar

(1) Cardul bancar este un instrument de plată emis de o bancă (emitent) care permite titularului cardului să retragă bani în numerar, să efectueze transfer de sume băneşti în limitele disponibilului din contul său în banca emitentă ori din contul liniei de credit acordată de aceasta.

(2) Titularul cardului bancar poate efectua plăţi pentru bunurile, lucrările și serviciile furnizate de cel care acceptă să fie plătit prin card.

(3) Efectuarea plăţilor prin card bancar sînt reglementate de prevederile prezentului cod, în special de reglementările privind ordinul de plată, contul curent bancar, creditul în cont curent, de alte acte normative şi de uzanţele bancare.

Capitolul XXIV

FACTORINGUL

Articolul 1811. Contractul de factoring

(1) Prin contract de factoring, o parte, care este furnizorul de bunuri şi servicii (aderent), se obligă să cedeze celeilalte părţi, care este o întreprindere de factoring (factor), creanţele apărute sau care vor apărea în viitor din contracte de vînzări de bunuri, prestări de servicii şi efectuare de lucrări către terţi, iar factorul îşi asumă cel puţin 2 din următoarele obligaţii:

a) finanţarea aderentului, inclusiv prin împrumuturi şi plăţi în avans;

b) ţinerea contabilităţii creanţelor;

c) asigurarea efectuării procedurilor de somare şi de încasare a creanţelor;

d) asumarea riscului insolvabilităţii debitorului pentru creanţele preluate (delcredere).

(2) Contractul de factoring se încheie în scris.

(3) Cesiunea creanţelor trebuie să fie notificată debitorilor.

(4) Părţile sînt obligate să precizeze mărimea, volumul, domeniul şi caracteristicile creanţelor care fac obiectul contractului, precum şi elementele pentru determinarea sumei de plată.

(5) Faţă de contractul de factoring se aplică prevederile referitoare la cesiunea de creanţă în măsura în care dispoziţiile prezentului capitol nu prevăd sau din esenţa factoringului nu reiese altfel.

Articolul 1812. Obligaţia de informare

Ambele părţi se obligă să-şi ofere informaţiile necesare, pentru ca derularea contractului să se efectueze cu respectarea intereselor fiecărei părţi.

Articolul 1813. Creanţele cesionate

(1) Contractul poate prevedea transferul tuturor drepturilor aderentului sau numai al unora dintre ele, ce derivă din contractele cu debitorii.

(2) Contractul poate prevedea cesiunea creanţelor existente sau viitoare, condiţionate, determinate la momentul încheierii contractului sau determinabile cel tîrziu în momentul apariţiei lor.

(3) Clauza contractului în a cărei virtute sînt cesionate creanţe viitoare va opera transferul acestora către factor la momentul apariţiei lor fără a fi nevoie de un nou act de transfer.

Articolul 1814. Nulitatea interdicţiei cesiunii

Cesiunea creanţei aderentului către factor poate fi realizată chiar dacă între aderent şi debitor există o convenţie ce interzice o astfel de cesiune. Această prevedere nu aduce atingere răspunderii aderentului faţă de debitor pentru prejudiciile rezultate din cesiunea efectuată contrar prevederilor contractului.

Articolul 1815. Răspunderea aderentului

(1) Aderentul răspunde pentru existenţa creanţelor, precum şi pentru îndeplinirea obligaţiilor contractuale faţă de debitor.

(2) Aderentul răspunde pentru capacitatea de plată a debitorului, dacă riscul nu a fost preluat de factor conform art.1811 alin.(1) lit.d).

Articolul 1816. Plata datorată factorului. Garanţia

(1) Contractul este nul dacă nu prevede în mod expres suma care urmează să fie plătită factorului. Suma se calculează în funcţie de circumstanţe, punîndu-se accentul mai ales pe eventuala taxă delcredere şi, suplimentar, pe procentul care reprezintă reţinerile totale din creanţele cesionate.

(2) În măsura în care factorul cere o parte din suma creanţei ca garanţie pentru acoperirea riscurilor legate de derularea contractului, acesta din urmă trebuie să prevadă în mod expres conţinutul şi mărimea sumei. Garanţia nu poate depăşi 20% din suma creanţei.

Articolul 1817. Drepturile de garanţie faţă de debitor

Drepturile şi garanţiile aderentului faţă de debitor trec asupra factorului o dată cu încheierea transferului creanţei asupra factorului, în măsura în care faptul acesta este prevăzut în contractul de factoring.

Articolul 1818. Obiecţiile debitorului

(1) Debitorul poate opune factorului toate obiecţiile şi excepţiile pe care le are faţă de aderent.

(2) Debitorul poate cere factorului compensarea creanţei sale faţă de aderent dacă această creanţă era scadentă la momentul transferului creanţei către factor.

(3) În cazurile prevăzute la alin.(1) şi (2), aderentul răspunde faţă de factor pentru pierderi. Pentru prejudicii suplimentare, aderentul este obligat la plata despăgubirilor numai dacă acestea au fost provocate cu vinovăţie.

Articolul 1819. Dreptul de regres al debitorului

Dacă debitorul a plătit factorului, iar acesta a plătit aderentului, debitorul va avea dreptul să ceară repararea prejudiciului numai faţă de aderent în cazul în care acesta nu-şi îndeplineşte obligaţiile conform clauzelor contractuale, dar nu şi faţă de factor, cu excepţia cazurilor în care acesta din urmă a plătit aderentului, deşi ştia că el nu şi-a îndeplinit obligaţiile conform condiţiilor contractuale.

Articolul 1820. Factoringul deschis sau acoperit

(1) Contractul de factoring poate prevedea obligaţia şi dreptul părţilor de a informa debitorul despre transferul creanţei, precum şi modalităţile prin care trebuie informat.

(2) Dacă debitorul nu a fost înştiinţat despre transferul creanţei şi despre felul creanţei, factorului i se poate opune plata debitorului către aderent. În acest caz, aderentul este obligat să predea de îndată factorului suma obţinută. Dispoziţiile prezentului alineat se aplică în modul corespunzător şi transferurilor multiple ale aceleiaşi creanţe.

(3) Plata debitorului către factor are efect de exonerare, indiferent de îndeplinirea obligaţiei de înştiinţare, cu excepţia situaţiei în care acesta a cunoscut lipsa de valabilitate a transferului.

Articolul 1821. Alte cesiuni

Dacă factorul cedează, la rîndul său, creanţele preluate de la aderent, prevederile prezentului capitol se aplică în modul corespunzător, ultimul cesionar fiind considerat factor.

Capitolul XXV

ASIGURAREA 2

Secțiunea 1

Dispoziții comune

Articolul 1822. Contractul de asigurare

(1) Prin contract de asigurare, o parte (contractantul asigurării) se obligă să plătească celeilalte părți (asigurător) prima de asigurare, iar asigurătorul se obligă să plătească asiguratului, beneficiarului asigurării sau, după caz, terțului păgubit o prestație bănească (indemnizație ori despăgubire de asigurare) la producerea cazului asigurat în interiorul perioadei de asigurare.

(2) Orice clauză care derogă de la dispozițiile prezentului capitol în detrimentul contractantului, asiguratului sau beneficiarului consumator este lovită de nulitate absolută.

Articolul 1823. Clasele și tipurile de asigurări

Clasele și tipurile de asigurări se stabilesc prin lege specială.

Articolul 1824. Asigurarea de sume fixe

(1) Asigurarea de sume fixe include asigurarea de viață și alte asigurări.

(2) În cazul asigurării de sume fixe, asigurătorul este obligat să plătească o sumă de bani fixă la survenirea cazului asigurat. Suma care se plătește de asigurător în temeiul acestei asigurări se numește indemnizație de asigurare.

(3) În asigurarea de sume fixe, beneficiar este persoana în folosul căreia se plătește indemnizația de asigurare.

(4) În cazul asigurărilor multiple, beneficiarul are dreptul la indemnizația de asigurare în cuantum deplin în temeiul fiecărui contract încheiat.

Articolul 1825. Pluralitatea de subiecți

Contractul de asigurare poate stipula unul sau mai mulți asigurați, beneficiari sau persoane asigurate.

Articolul 1826. Coasigurarea

(1) Coasigurarea este operațiunea prin care doi sau mai mulți asigurători acoperă același risc, fiecare asumîndu-și o cotă-parte din acesta.

(2) Fiecare coasigurător răspunde față de asigurat numai în limita sumei pentru care s-a angajat prin contract.

Articolul 1827. Reasigurarea

(1) Prin încheierea contractului de reasigurare:

a) reasigurătorul primește prime de reasigurare, în schimbul cărora contribuie, potrivit obligațiilor preluate, la suportarea despăgubirii de asigurare pe care reasiguratul o plătește la producerea cazului care a constituit obiectul reasigurării;

b) asigurătorul, în calitate de reasigurat, cedează prime de reasigurare, în schimbul cărora reasigurătorul contribuie, potrivit obligațiilor preluate, la suportarea despăgubirii de asigurare pe care reasiguratul o plătește la producerea cazului asigurat prin contractul de asigurare.

(2) Contractul de reasigurare produce efecte doar între asigurător și reasigurător.

Articolul 1828. Nediscriminarea

(1) Utilizarea genului (inclusiv a stării de sarcină sau maternitate) ca factor în calcularea primelor și prestațiilor nu trebuie să ducă la crearea unor diferențe în materie de prime percepute și prestații executate, cu excepțiile prevăzute de actele normative din domeniul asigurărilor.

(2) Rasa, culoarea, naționalitatea, originea etnică, limba, religia sau convingerile, opinia sau apartenența politică nu pot constitui factori care duc la diferențe în primele percepute de la persoanele fizice și prestațiile datorate lor.

(3) Dacă contractul de asigurare cuprinde condiții care încalcă cerințele prevăzute la alin. (1) sau (2), aceste condiții se vor înlocui de drept cu condiții nediscriminatorii. Orice clauză contrară este nulă.

(4) Dacă contractul de asigurare cuprinde condiții care încalcă cerințele prevăzute la alin. (1) sau (2), contractantul are dreptul la rezoluțiunea asigurării. Notificarea de rezoluțiune trebuie să fie comunicată asigurătorului în cel mult 2 luni după ce contractantul a cunoscut încălcarea.

Articolul 1829. Riscul asigurat și cazul asigurat

(1) Riscul asigurat este unul sau mai multe evenimente sau fenomene viitoare, posibile, dar incerte, prevăzute de contractul de asigurare, la care sînt expuse viața, sănătatea sau patrimoniul unei persoane.

(2) Este interzisă asigurarea:

a) intereselor ilicite;

b) prejudiciului suferit prin participarea la loterii, jocuri și pariuri;

c) eventualelor cheltuieli la care poate fi supusă persoana în scopul eliberării ostaticilor.

(3) Cazul asigurat constă în producerea riscului asigurat care naște obligația asigurătorului să plătească indemnizația ori despăgubirea de asigurare.

Articolul 1830. Încheierea contractului de asigurare

(1) Pentru încheierea contractului de asigurare, contractantul asigurării prezintă asigurătorului o cerere sau un chestionar (cererea contractantului) în formă scrisă, în care indică interesul său în asigurare sau declară verbal că dorește să încheie contract de

asigurare. Declarația verbală nu scutește de necesitatea depunerii cererii scrise de asigurare.

(2) Contractul de asigurare se încheie în scris.

(3) Contractul de asigurare este format din cererea contractantului, polița de asigurare emisă de asigurător și condițiile generale de asigurare aplicabile, precum și din alte condiții contractuale incluse în contract conform legii.

(4) Dispozițiile alin. (3) nu afectează dreptul părților de a întocmi un înscris unic care va cuprinde întregul contract de asigurare.

(5) Contractul de asigurare nu se poate dovedi cu martori, chiar dacă există un început de dovadă scrisă.

(6) Dacă documentele de asigurare au dispărut din cauza unui eveniment în afara controlului părților și nu există posibilitatea obținerii unui duplicat, existența și conținutul lor pot fi dovedite prin orice mijloc de probă.

(7) Încheierea contractului de asigurare se constată prin polița de asigurare sau certificatul de asigurare emis și semnat de asigurător ori prin nota de acoperire emisă și semnată de brokerul de asigurare.

Articolul 1831. Polița de asigurare

(1) Asigurătorul este obligat să remită contractantului un exemplar, semnat de el, al poliței de asigurare.

(2) În polița de asigurare se va indica:

a) numele sau denumirea, domiciliul sau sediul părților contractante;

b) după caz, numele sau denumirea, domiciliul sau sediul asiguratului și/sau beneficiarului;

c) după caz, denumirea și sediul agentului de asigurare;

d) obiectul asigurării;

e) riscurile ce se asigură;

f) termenul contractului de asigurare (durata asigurării) și perioada de asigurare;

g) suma asigurată și, dacă s-a convenit, partea din prejudiciu pe care asigurătorul nu o despăgubește (franșiza);

h) prima de asigurare, locul și termenele de plată;

i) alte date, conform legii sau acordului dintre părți.

(3) În cazul prevăzut la art. 1830 alin. (3), plata către asigurător a primei de asigurare

sau a unei tranșe din aceasta se consideră acceptare de către contractant a contractului de asigurare.

Articolul 1832. Obligația de remitere a înscrisurilor

(1) Asigurătorul este ținut să remită, împreună cu polița de asigurare, copiile de pe cererea contractantului.

(2) Dacă clauzele poliței de asigurare diferă de cele din cererea contractantului sau din oricare acord anterior între părți, în cazul în care asigurătorul a informat contractantul printr-un text cu caractere îngroșate despre dreptul de a obiecta la diferențele menționate în poliță, se va considera că contractantul a consimțit la diferențele menționate expres în poliță dacă nu obiectează în termen de o lună de la recepționarea poliței.

(3) Asigurătorului îi revine sarcina de a proba că contractantul a recepționat documentele care trebuie remise de către asigurător.

Articolul 1833. Stabilirea drepturilor și obligațiilor

în cazul asigurării mutual

(1) Persoanele pot să-și asigure bunurile pe principii mutuale, prin asociere, în baza liberului consimțământ, în societăți de asigurări mutuale.

(2) Certificatul de participare la o societate de asigurări mutuale poate stabili drepturile și obligațiile membrilor prin referință la actul de constituire al societății.

(3) Fiecare membru are dreptul să obțină o copie de pe actul de constituire al societății.

Articolul 1834. Opozabilitatea excepțiilor

Dacă o poliță de asigurare este emisă nominativă, la purtător ori la ordin, asigurătorul poate opune posesorului poliței toate excepțiile opozabile asiguratului inițial. Excepțiile nu pot fi opuse dacă noul posesor al poliței îl informează în scris pe asigurător despre cesiunea drepturilor care rezultă din asigurare, iar asigurătorul nu-i comunică de îndată excepțiile existente.

Articolul 1835. Perioada de asigurare și durata asigurării

(1) Asigurarea începe cu prima oră a primei zile și încetează la ora 24 a ultimei zile din perioada de asigurare convenită, dacă legea sau contractul nu prevede altfel.

(2) Clauza care prevede că perioada de asigurare începe la o dată anterioară încheierii contractului (asigurare retroactivă) este valabilă doar dacă părțile nu cunoșteau, la momentul încheierii contractului, despre producerea cazului asigurat. Dacă contractantul cunoștea, la acel moment, despre producerea cazului asigurat, asigurătorul nu este obligat să despăgubească acel caz.

(3) În cazul în care contractul de asigurare se încheie pentru o durată de peste 5 ani,

fiecare parte are dreptul la rezoluțiunea asigurării la finele celui de-al cincilea an sau al fiecăruia dintre anii următori, respectînd un termen de preaviz de 3 luni.

(4) În cazul contractelor încheiate pe o durată nelimitată, fiecare parte are dreptul la rezoluțiunea asigurării, respectînd un termen de preaviz de cel puțin o lună și de cel mult 3 luni.

(5) Acordul prin care contractul de asigurare se consideră prelungit în mod tacit pe o durată mai mare de un an se consideră nul.

(6) Perioada de asigurare este intervalul de timp în care asigurătorul poartă răspundere și pentru care se stabilește prima de asigurare.

Articolul 1836. Majorarea primei de asigurare

Dacă asigurătorul, în baza unei clauze contractuale privind actualizarea primei de asigurare, mărește cuantumul acesteia, contractantul are dreptul la rezoluțiunea asigurării, cu respectarea termenului de preaviz de o lună. Majorările care nu depășesc 10% din prima de asigurare nu îndreptățesc la rezoluțiunea asigurării dacă contractantul este un profesionist.

Articolul 1837. Obligația de informare

(1) La încheierea contractului, solicitantul asigurării trebuie să informeze asigurătorul despre împrejurările pe care le cunoaște sau ar trebui să le cunoască și care fac obiectul întrebărilor clare și precise puse lui de către asigurător.

(2) Împrejurările prevăzute la alin. (1) includ și pe cele pe care persoana care urmează a fi asigurată le cunoaște sau ar trebui să le cunoască.

Articolul 1838. Încălcarea obligației de informare

(1) În cazul în care contractantul a încălcat obligația prevăzută la art. 1837, asigurătorul are dreptul, în condițiile prezentului articol, să propună modificarea rezonabilă a condițiilor contractului sau să declare rezoluțiunea asigurării. În acest scop, asigurătorul va notifica în scris intenția sa, însoțită de informația privind consecințele juridice ale deciziei sale, în termen de o lună după ce a cunoscut sau apar indicii încălcării obligației prevăzute la art. 1837.

(2) Dacă asigurătorul propune o modificare rezonabilă, contractul va continua pe baza modificării propuse dacă contractantul nu respinge propunerea în termen de o lună de la recepționarea notificării prevăzute la alin. (1). În caz de respingere, asigurătorul are dreptul la rezoluțiunea asigurării în termen de o lună de la recepționarea notificării scrise de respingere din partea contractantului.

(3) Asigurătorul nu are dreptul la rezoluțiunea asigurării dacă contractantul a încălcat obligația prevăzută la art. 1837 fără vinovăție, cu excepția cazului în care asigurătorul demonstrează că el nu ar fi încheiat contractul de asigurare dacă cunoștea acea informație.

(4) Rezoluțiunea asigurării produce efecte după expirarea unui termen de o lună de la

recepționarea de către contractant a notificării prevăzute la alin. (1). Modificarea produce efecte conform acordului părților.

(5) Dacă un caz asigurat este cauzat de către un element al riscului care cădea sub incidența obligației prevăzute la art. 1837, dar nu a fost dezvăluit, și cazul asigurat survine înainte ca rezoluțiunea sau modificarea să producă efecte, asigurătorul nu poartă obligația de a indemniza sau a despăgubi pe baza cazului respectiv dacă demonstrează că nu ar fi încheiat contractul de asigurare dacă cunoștea acea informație. Cu toate acestea, dacă asigurătorul ar fi încheiat contractul cu o primă mai mare sau în condiții diferite, indemnizația sau despăgubirea se va plăti proporțional sau conform acelor condiții diferite.

Articolul 1839. Excluderea răspunderii pentru

încălcarea obligației de informare

Consecințele prevăzute la art. 1838 nu se aplică în privința:

a) unei întrebări care a rămas fără răspuns sau a unei informații furnizate care în mod evident era incompletă sau incorectă;

b) informației care ar fi trebuit să fie dezvăluită sau informației furnizate incorect, care nu era esențială pentru decizia unui asigurător rezonabil să încheie contractul în general sau să îl încheie în aceste condiții;

c) informației în privința căreia asigurătorul l-a lăsat pe contractant să creadă că nu trebuie furnizată;

d) informației pe care asigurătorul a cunoscut-o sau trebuia să o cunoască.

Articolul 1840. Dolul

(1) Dispozițiile art. 1838 și 1839 nu împiedică asigurătorul să ceară nulitatea contractului de asigurare pentru dol. În acest caz, termenul de prescripție este de 3 luni din data în care asigurătorul a cunoscut dolul.

(2) Asigurătorul nu este obligat să restituie primele încasate în temeiul contractului de asigurare anulat pe temeiul dolului.

Articolul 1841. Alte informații communicate

Dispozițiile art. 1838-1840 se aplică în mod corespunzător și în privința informațiilor furnizate de către contractant, la momentul încheierii contractului de asigurare, suplimentar celor la care era obligat conform art. 1837.

Articolul 1842. Clauza privind măsurile de precauție

(1) Clauza unui contract de asigurare instituie măsuri de precauție atunci cînd acea clauză, formulată ca o obligație sau ca o condiție de plată a indemnizației sau a despăgubirii de către asigurător, cere de la contractant sau de la asigurat, înainte de survenirea cazului asigurat, să îndeplinească sau să se abțină de la anumite acțiuni care nu țin de plata primei

de asigurare.

(2) Dacă contractul de asigurare prevede că, în cazul neîndeplinirii măsurii de precauție, asigurătorul are dreptul la rezoluțiunea asigurării, atunci clauza respectivă poate fi invocată doar dacă contractantul sau, după caz, asiguratul nu le-a îndeplinit cu intenția de a cauza prejudiciu ori din culpă gravă, dar cunoscînd că există probabilitatea că prejudiciul va surveni. Asigurătorul este decăzut din dreptul la rezoluțiune dacă nu îl exercită în termen de o lună din momentul cînd a aflat sau apar indicii că măsura de precauție nu a fost îndeplinită.

(3) Dacă contractul de asigurare prevede că, în cazul neîndeplinirii măsurii de precauție, asigurătorul este eliberat total sau parțial de răspundere, atunci clauza respectivă poate fi invocată doar în măsura în care prejudiciul a fost cauzat prin neîndeplinirea ei de către contractant sau, după caz, asigurat cu intenția de a cauza prejudiciu ori din culpă gravă, dacă a cunoscut sau trebuia să cunoască că există probabilitatea că prejudiciul va surveni.

(4) Contractantul sau, după caz, asiguratul are dreptul la indemnizație sau despăgubire de asigurare chiar și cînd prejudiciul este cauzat prin neîndeplinirea din neglijență a măsurii de precauție. Clauza care exclude răspunderea și în caz de neglijență a contractantului sau, după caz, a asiguratului la neîndeplinirea măsurii de precauție poate fi invocată dacă este exprimată clar.

Articolul 1843. Agravarea riscului

(1) Dacă contractul de asigurare cuprinde o clauză privitoare la agravarea riscului asigurat, clauza respectivă poate fi invocată doar dacă agravarea riscului este esențială și este pentru un risc prevăzut de contractul de asigurare.

(2) Dacă o clauză privitoare la agravarea riscului asigurat obligă contractantul, asiguratul sau, după caz, beneficiarul asigurării să informeze despre agravare, el este ținut să informeze doar dacă a cunoscut sau trebuia să cunoască agravarea riscului. Obligația se consideră îndeplinită și atunci cînd informația este furnizată de un terț.

(3) Dacă clauza cere ca informarea să se facă într-un termen anumit, termenul trebuie să fie rezonabil. Informarea se consideră îndeplinită în termen dacă s-a expediat în interiorul termenului.

(4) În cazul încălcării obligației de informare, asigurătorul nu este în drept să refuze, pe acest temei, să plătească prejudiciul provocat de un caz care este acoperit de asigurare, cu excepția cazului în care prejudiciul a fost cauzat de agravarea riscului. Alte prejudicii provocate de cazurile care sînt acoperite de asigurare se despăgubesc conform art. 1844 alin. (3).

Articolul 1844. Sancțiunile în caz de agravare a riscului

(1) Dacă contractul prevede că, în cazul unei agravări a riscului asigurat, asigurătorul are dreptul la rezoluțiunea asigurării, acest drept poate fi exercitat, prin notificare adresată contractantului, în termen de o lună din momentul în care asigurătorul a cunoscut

agravarea sau indiciile ei.

(2) Perioada de asigurare încetează la expirarea unui termen de o lună de la recepția declarației de rezoluțiune, iar dacă contractantul a săvîrșit o încălcare intenționată a obligației prevăzute la art. 1843, la data recepției notificării de rezoluțiune.

(3) Dacă cazul asigurat este cauzat de un risc agravat despre care contractantul cunoștea sau trebuia să cunoască înainte de încetarea perioadei de asigurare, indemnizația sau despăgubirea de asigurare nu se va plăti dacă asigurătorul nu ar fi asigurat deloc riscul agravat. Cu toate acestea, dacă contractul de asigurare nu prevede altfel, iar asigurătorul ar fi asigurat riscul agravat la o primă mai mare sau în condiții diferite, indemnizația sau despăgubirea de asigurare se va plăti proporțional sau conform acelor condiții diferite.

Articolul 1845. Reducerea riscului

(1) Dacă a avut loc o reducere esențială a riscului asigurat, contractantul are dreptul să ceară reducerea proporțională a primei pentru perioada de asigurare rămasă.

(2) Dacă părțile nu pot conveni asupra unei reduceri proporționale timp de o lună de la recepționarea cererii de către asigurător, contractantul are dreptul la rezoluțiunea asigurării.

Contractantul este decăzut din dreptul la rezoluțiune dacă nu îl exercită în termen de 2 luni de la recepționarea cererii de către asigurător.

Articolul 1846. Plata primei de asigurare

(1) Contractantul este obligat la plata primei de asigurare doar la eliberarea poliței de asigurare.

(2) Dacă interesul asigurat nu există la data începerii asigurării sau dacă un interes viitor nu mai ajunge să se constituie, contractantul este eliberat de obligația plății primei de asigurare. Dacă interesul asigurat se stinge, contractantul datorează asigurătorului doar acea parte din primă ce corespunde duratei riscului. Asigurătorul poate cere o taxă corespunzătoare pentru cheltuielile și operațiunile făcute pentru încheierea contractului.

Articolul 1847. Neplata primei înainte de începerea

perioadei de asigurare

(1) Dacă contractul de asigurare cuprinde o clauză conform căreia plata primei de asigurare sau plata primei tranșe din prima de asigurare este o condiție suspensivă ca întregul contract să producă efecte juridice sau o condiție de începere a perioadei de asigurare, acea clauză poate fi invocată de către asigurător doar dacă:

a) este inclusă în contractul de asigurare într-un limbaj clar și avertizînd solicitantul asigurării că riscul nu este preluat de asigurător pînă cînd prima nu este plătită; și

b) plata nu a fost efectuată în termen de 3 zile lucrătoare de la scadență.

(2) Dacă condițiile alin. (1) din prezentul articol sînt întrunite, perioada de asigurare va începe să curgă doar din momentul în care prima sau tranșa respectivă a fost plătită, cu excepția cazului în care a intervenit rezoluțiunea asigurării conform art. 1849.

Articolul 1848. Neplata primei după începerea

perioadei de asigurare

(1) Dacă contractul de asigurare cuprinde o clauză conform căreia perioada de asigurare se suspendă sau asigurătorul este în alt mod eliberat de răspundere atît timp cît prima sau o tranșă a primei nu este plătită după ce perioada de asigurare a început, acea clauză poate fi invocată doar dacă:

a) după scadența sumei, asigurătorul expediază un avertisment contractantului, în care specifică suma exactă a primei datorate, acordă un termen suplimentar de cel puțin 2 săptămîni de la data expedierii și îl informează despre iminența suspendării perioadei de asigurare dacă nu se face plata integrală; și

b) plata nu a fost efectuată în termenul suplimentar prevăzut la lit. a).

(2) Perioada de asigurare este suspendată după expirarea termenului suplimentar prevăzut la alin. (1) lit. a) din prezentul articol. Perioada de asigurare se va relua doar pentru viitor de îndată ce contractantul plătește suma datorată, cu excepția cazului în care a produs efecte rezoluțiunea asigurării conform art. 1849.

Articolul 1849. Suspendarea perioadei de asigurare

și rezoluțiunea asigurării

(1) Asigurătorul nu datorează indemnizația sau despăgubirea de asigurare dacă cazul asigurat s-a produs în afara perioadei de asigurare sau pe durata suspendării perioadei de asigurare, chiar dacă cazul s-a depistat la o dată în interiorul perioadei de asigurare.

(2) La expirarea termenului prevăzut la art. 1847 alin. (1) lit. b) sau, după caz, art. 1848 alin. (1) lit. a), fără ca prima să fi fost plătită, asigurătorul are dreptul la rezoluțiunea asigurării, cu condiția că notificările privind efectele juridice prevăzute la aceleași articole prevăd suplimentar că asigurătorul va avea dreptul la rezoluțiunea asigurării.

(3) Rezoluțiunea asigurării se produce de plin drept dacă asigurătorul nu introduce o acțiune de plată silită a primei sau a tranșei din primă în termen de 2 luni de la expirarea termenului prevăzut la art. 1847 alin. (1) lit. b) sau, după caz, art. 1848 alin. (1) lit. a).

Articolul 1850. Declararea și efectele rezoluțiunii

(1) Asigurătorul declară rezoluțiunea prin declarație față de contractant chiar dacă o altă persoană are calitatea de asigurat sau de beneficiar al asigurării.

(2) În cazul rezoluțiunii asigurării, asigurătorul are dreptul doar la prima care se atribuie perioadei de asigurare care a curs efectiv înainte de data rezoluțiunii. Cu toate acestea, în cazul rezoluțiunii asigurării, asigurătorul păstrează prima pentru întreaga

perioadă de asigurare dacă un caz de asigurare s-a produs, iar asigurătorul datorează despăgubire de asigurare sau, după caz, indemnizație de asigurare.

(3) În cazul în care rezoluțiunea s-a produs din cauza neexecutării fără justificare a obligației uneia din părți, dreptul celeilalte părți la repararea prejudiciului rămîne neafectat. În special, în acest caz, asigurătorul poate cere rambursarea sau, după caz, poate reține cheltuielile de gestiune chiar dacă perioada de asigurare nu a curs ori a fost suspendată, precum și, în condițiile prevăzute la art. 942, poate cere dobîndă de întîrziere sau penalitate asupra sumelor la care are dreptul după rezoluțiune.

(4) Rezoluțiunea asigurării nu stinge obligația asigurătorului aferentă unui caz asigurat produs în interiorul perioadei de asigurare care a curs efectiv înainte de data rezoluțiunii.

Articolul 1851. Informarea despre producerea cazului

asigurat

(1) Survenirea cazului asigurat trebuie notificată de îndată asigurătorului de către contractant, asigurat sau, după caz, beneficiar, cu condiția că persoana obligată să facă notificarea cunoștea sau trebuia să cunoască existența acoperirii de asigurare și survenirea cazului asigurat. Obligația se consideră îndeplinită și dacă un terț informează asigurătorul.

(2) Dacă contractul de asigurare cere ca informarea să se facă într-un anumit termen, acesta trebuie să fie rezonabil. Informarea se consideră îndeplinită în termen dacă s-a expediat în interiorul termenului.

(3) Asigurătorul nu poate invoca clauza prin care este eliberat total sau parțial de obligația sa dacă obligația de informare nu a fost îndeplinită în modul corespunzător, decît în măsura în care, prin neexecutare, interesele asigurătorului sînt afectate în mod serios.

Articolul 1852. Cooperarea la investigarea cazului

asigurat

(1) Contractantul, asiguratul sau, după caz, beneficiarul asigurării trebuie să coopereze cu asigurătorul la investigarea cazului asigurat prin îndeplinirea cererilor lui rezonabile, în special a cererilor privind furnizarea informației despre cauzele și efectele cazului asigurat, privind furnizarea altor dovezi documentare și de altă natură ale cazului asigurat, precum și privind oferirea accesului la locul producerii cazului asigurat.

(2) Cu excepția cazului cînd se aplică dispozițiile alin. (3), în cazul încălcării obligației prevăzute la alin. (1), obligația asigurătorului se va reduce în măsura în care asigurătorul dovedește că a fost prejudiciat prin încălcare.

(3) În cazul oricărei încălcări a dispozițiilor alin. (1) săvîrșită cu intenția de a prejudicia sau din culpă gravă, dar cunoscînd că există probabilitatea că asigurătorul va fi prejudiciat, asigurătorul este eliberat de obligația să plătească indemnizația sau despăgubirea de asigurare.

Articolul 1853. Examinarea cererii de despăgubire

(1) Asigurătorul ia toate măsurile rezonabile pentru a examina în mod prompt cererea de despăgubire bazată pe un caz asigurat.

(2) Cererea de despăgubire se consideră acceptată, cu excepția cazului în care asigurătorul o respinge sau amînă examinarea acesteia prin notificare scrisă care specifică motivele deciziei de respingere sau amînare, expediată în termen de o lună, dacă legea sau contractul nu prevede altfel, de la recepționarea documentelor și a altor informații relevante pentru examinare.

(3) Asigurătorul este în drept:

a) să participe, în lipsa asiguratului și independent de voința lui, la examinarea circumstanțelor producerii cazului asigurat;

b) să prezinte instituțiilor de rigoare interpelări, adrese și petiții care ar viza circumstanțele cazului pretins asigurat;

c) să conteste, după caz, în instanța de judecată deciziile adoptate referitoare la stabilirea vinovăției asiguratului în producerea cazului asigurat. Contestarea în instanța de judecată a deciziei privind stabilirea vinovăției asiguratului nu exclude vinovăția acestuia pînă în momentul în care hotărîrea judecătorească devine definitivă, asigurătorul fiind obligat să achite despăgubirea de asigurare în termenul stabilit de lege sau contractul de asigurare.

Articolul 1854. Momentul datorării prestației de către

asigurător

(1) Prestația asigurătorului este datorată din momentul încheierii activității de investigare și constatare a cazului asigurat și a întinderii obligației asigurătorului. În cazul în care pretenția a fost acceptată, asigurătorul, fără întîrziere nejustificată, va plăti sau, după caz, va efectua o altă prestație prevăzută de contract.

(2) Dacă investigarea durează mai mult de o lună, asiguratul sau, după caz, beneficiarul asigurării este îndreptățit să ceară un avans corespunzător și proporțional cu obligația probabilă de plată, cu condiția că obligația asigurătorului de a plăti indemnizația sau despăgubirea și mărimea ei nu trezesc îndoieli. Avansul se va plăti fără întîrziere nejustificată.

(3) Plata indemnizației sau a despăgubirii de asigurare, pe temeiul alin. (1) sau (2), se va face nu mai tîrziu de o săptămînă după acceptarea și cuantificarea pretenției ori, după caz, a părții din ea.

(4) Sînt nule înțelegerile prin care asigurătorul se eliberează de obligația plății eventualelor dobînzi de întîrziere sau, după caz, a penalităților.

(5) Asigurătorul poate compensa primele de asigurare scadente și alte sume datorate lui în baza contractului de asigurare cu sumele care sînt pretinse de la asigurător în temeiul

aceluiași contract de asigurare, chiar dacă cel ce pretinde este un terț. Această regulă nu se aplică în cazul asigurării obligatorii de răspundere civilă.

Articolul 1855. Rezoluțiunea după survenirea cazului

asigurat

(1) Clauza care prevede rezoluțiunea asigurării fără vreun motiv după survenirea cazului asigurat este valabilă doar dacă acordă dreptul la rezoluțiune ambelor părți contractante și asigurarea nu este asigurare de persoane.

(2) Atît clauza privind rezoluțiunea prevăzută la alin. (1), cît și exercitarea dreptului la rezoluțiune trebuie să fie rezonabile.

(3) Dreptul la rezoluțiune expiră dacă partea contractantă îndreptățită nu a comunicat celeilalte părți contractante rezoluțiunea în termen de 2 luni după ce a cunoscut survenirea cazului asigurat.

(4) Rezoluțiunea produce efecte la expirarea unui termen de 2 săptămîni de la comunicare.

Articolul 1856. Regresul asigurătorului prin subrogarea

în drepturile față de cel obligat la

repararea prejudiciului

(1) Asigurătorul care a plătit despăgubirea de asigurare, precum și eventualele cheltuieli de diminuare a prejudiciului, se subrogă, în limitele acestei sume, în dreptul la repararea prejudiciului față de terțul căruia îi revine obligația să repare prejudiciul cauzat, dacă legea sau contractul nu prevede altfel.

(2) În măsura în care a renunțat la un drept față de acel terț într-un mod care dăunează dreptului asigurătorului de subrogare, asiguratul pierde dreptul său la despăgubire în privința acelui prejudiciu.

(3) Asigurătorul nu poate exercita dreptul de regres pe baza subrogării față de un membru al familiei contractantului sau a asiguratului, o persoană care se află într-o relație socială echivalentă cu contractantul sau asiguratul ori un salariat al unuia dintre aceștia, cu excepția cazului în care asigurătorul demonstrează că prejudiciul a fost cauzat de acea persoană intenționat sau din culpă gravă, dar cunoscînd că există probabilitatea că prejudiciul va surveni.

(4) Asigurătorul nu poate exercita drepturile pe baza subrogării în detrimentul asiguratului.

(5) Asigurătorul poate renunța total sau parțial la exercitarea dreptului de subrogare împotriva persoanei care poartă răspundere de producerea pagubei, dacă ea însăși a suferit grav, sau împotriva moștenitorilor ei, dacă persoana a decedat ca urmare a producerii riscului asigurat, precum și în alte situații în care împrejurările justifică renunțarea.

Secțiunea a 2-a

Asigurarea generală

Subsecțiunea 1

Dispoziții comune

Articolul 1857. Noțiuni generale

(1) Asigurarea generală cuprinde asigurarea de daune și alte asigurări.

(2) Despăgubirea de asigurare reprezintă suma ce urmează a fi plătită de către asigurător asiguratului în vederea compensării prejudiciului suportat ca urmare a survenirii cazului asigurat.

Subsecțiunea a 2-a

Asigurarea de daune

§1. Dispoziții comune

Articolul 1858. Noțiuni generale

(1) În cazul asigurării de daune, asigurătorul este obligat să despăgubească prejudiciul suportat de asigurat sau, după caz, de terțul păgubit la survenirea cazului asigurat.

(2) În asigurarea de daune, asigurat este persoana al cărei interes este protejat contra daunei. Aceeași persoană poate fi concomitent contractant și asigurat.

(3) Se consideră că oricare persoană care are un drept de orice natură asupra bunului are interes protejat contra daunei.

(4) Suma care se plătește de asigurător în temeiul acestei asigurări se numește despăgubire de asigurare.

(5) Asigurarea de daune cuprinde asigurarea bunurilor, asigurarea de răspundere, de sănătate, asigurarea de credite, garanții și pierderi financiare și altele.

Articolul 1859. Sumele maxime care se pot plăti

(1) Suma asigurată nu poate depăși valoarea reală a bunului asigurat.

(2) Asigurătorul nu este obligat să plătească mai mult decît suma necesară să repare prejudiciul efectiv suferit de către asigurat.

(3) Prin derogare de la dispozițiile alin. (1), părțile pot prevedea o clauză care stabilește o valoare convenită a bunului asigurat și care obligă asigurătorul să repare prejudiciul în mărimea valorii convenite chiar dacă acea valoare depășește valoarea efectivă a bunului, cu condiția că, la momentul cînd s-a convenit asupra valorii, contractantul sau,

după, caz, asiguratul nu a comis o fraudă și nici nu a făcut o declarație eronată.

Articolul 1860. Ajustarea condițiilor în caz

de asigurare excesivă

(1) Dacă suma asigurată depășește prejudiciul maxim care ar putea fi cauzat de riscul asigurat, oricare dintre părți are dreptul să ceară reducerea sumei asigurate și reducerea corespunzătoare a primei pentru perioada de asigurare rămasă, dar cu reținerea de către asigurător a cheltuielilor de gestiune.

(2) Dacă părțile nu convin asupra reducerii în termen de o lună de la recepționarea cererii de către cealaltă parte, oricare parte are dreptul la rezoluțiunea asigurării.

Articolul 1861. Asigurarea multiplă

(1) Contractantul trebuie să declare existența tuturor asigurărilor referitoare la același interes, această obligație revenindu-i atît la data încheierii contractelor de asigurare, cît și pe parcursul executării acestora.

(2) Dacă același interes este asigurat în mod separat de către mai mulți asigurători, asiguratul are dreptul să înainteze pretenții față de oricare dintre ei sau față de mai mulți dintre ei în măsura necesară pentru a despăgubi prejudiciul efectiv suferit.

(3) Asigurătorul față de care se înaintează pretenția va plăti, în limitele și condițiile prevăzute în contract, împreună cu rambursarea eventualelor cheltuieli de diminuare a prejudiciului, fără a afecta dreptul său de regres față de alți asigurători.

(4) În raporturile dintre asigurători, drepturile și obligațiile prevăzute la alin. (2) vor fi proporționale cu despăgubirea la care ei ar fi fost obligați în mod separat față de asigurat dacă nu se făcea asigurarea multiplă.

Articolul 1862. Cauzarea prejudiciului

(1) Contractantul sau, după caz, asiguratul nu are dreptul la despăgubire în măsura în care prejudiciul a fost cauzat de acțiunea sau inacțiunea sa cu intenția de a cauza prejudiciul sau din culpă gravă, dar cunoscînd că există probabilitatea că prejudiciul va surveni.

(2) Contractantul sau, după caz, asiguratul are dreptul la despăgubire de asigurare chiar și atunci cînd prejudiciul este cauzat de acțiunea sau inacțiunea săvîrșită din neglijența sa. Clauza care exclude răspunderea asigurătorului în caz de neglijență a contractantului sau, după caz, a asiguratului la săvîrșirea acțiunii sau inacțiunii poate fi invocată dacă este exprimată clar.

(3) În sensul alin. (1) și (2), cauzarea prejudiciului include și neluarea măsurilor de evitare sau diminuare a prejudiciului.

Articolul 1863. Cheltuielile de diminuare a prejudiciului

(1) Asigurătorul va rambursa cheltuielile suportate sau suma prejudiciului suferit de către contractant sau, după caz, asigurat cu ocazia luării măsurilor de diminuare a prejudiciului suferit, în măsura în care asiguratul, în mod justificat, a considerat măsurile ca fiind rezonabile după împrejurări, chiar dacă ele nu au dus la diminuarea prejudiciului.

(2) Asigurătorul va despăgubi contractantul sau, după caz, asiguratul în privința măsurilor luate conform alin. (1), chiar dacă, împreună cu despăgubirea de asigurare pentru prejudiciu, suma totală datorată depășește suma asigurată, dacă contractul nu exclude în mod expres acest drept.

Articolul 1864. Drepturile asiguratului

(1) În cazul asigurării încheiate de contractant în folosul unei alte persoane (asigurat), dacă survine cazul asigurat, asiguratul va fi îndreptățit să primească sumele datorate de asigurător.

(2) Contractantul are dreptul să revoce desemnarea asiguratului, cu excepția cazului în care polița o interzice sau deja a survenit cazul asigurat.

(3) Revocarea produce efecte din momentul în care notificarea de revocare este recepționată de către asigurător.

Articolul 1865. Cunoașterea de către contractant

a împrejurărilor aferente asiguratului

(1) În scopul îndeplinirii obligației de informare prevăzute la art. 1837, dacă contractul nu prevede altfel, se prezumă că contractantul nu trebuia să cunoască împrejurările cunoscute ori pe care trebuia să le cunoască asiguratul.

(2) Cu toate acestea, în cazul în care, la momentul cînd contractantul este obligat să ofere informația relevantă asigurătorului, asiguratul cunoștea că urmează să fie numit ca asigurat, dacă contractul nu prevede altfel, se prezumă că contractantul trebuia să cunoască împrejurările cunoscute ori pe care trebuia să le cunoască asiguratul.

Articolul 1866. Încălcarea obligației de către unul

dintre asigurați

Încălcarea obligației de către unul dintre asigurați nu afectează drepturile celorlalți asigurați în baza aceluiași contract de asigurare, cu excepția cazului în care riscul asigurat este comun.

Articolul 1867. Absența riscului asigurat

(1) Dacă riscul asigurat nu există nici la data încheierii contractului, nici la un moment ulterior în interiorul perioadei de asigurare, prima nu se datorează. Cu toate acestea, asigurătorul are dreptul la recuperarea cheltuielilor rezonabile suportate.

(2) Dacă riscul asigurat încetează să existe în interiorul perioadei de asigurare, de

drept intervine rezoluțiunea asigurării din momentul în care asigurătorul este notificat despre încetarea riscului asigurat.

§2. Asigurarea de bunuri

Articolul 1868. Noțiuni generale

(1) În asigurarea de bunuri, asigurătorul se obligă ca la producerea cazului asigurat să achite despăgubirea de asigurare către asigurat.

(2) În asigurarea de bunuri, asiguratul trebuie să aibă un interes legitim cu privire la bunul asigurat.

Articolul 1869. Examinarea și verificarea stării bunului

(1) La încheierea contractului, asigurătorul are dreptul să examineze bunurile pentru a constata existența și starea lor reală.

(2) Asigurătorul are dreptul să verifice modul în care este întreținut bunul asigurat.

Articolul 1870. Asigurarea parțială

(1) Asigurătorul este ținut să despăgubească întregul prejudiciu asigurat în limita sumei asigurate chiar dacă suma asigurată este mai mică decît valoarea bunului asigurat la momentul survenirii cazului asigurat.

(2) Cu toate acestea, părțile pot conveni ca despăgubirea datorată de asigurător să se reducă proporțional raportului dintre suma asigurată și valoarea efectivă a bunului la momentul producerii prejudiciului (clauză de despăgubire proporțională). În acest caz, cheltuielile de diminuare a prejudiciului prevăzute la art. 1863 se vor rambursa în aceeași proporție.

(3) Clauza de despăgubire proporțională poate fi invocată doar dacă asigurătorul a menționat suplimentar în textul poliței de asigurare existența ei.

Articolul 1871. Transmiterea dreptului de proprietate

(1) Dacă se transmite dreptul de proprietate asupra bunului asigurat, rezoluțiunea asigurării intervine de drept la expirarea unui termen de o lună de la data transmiterii, cu excepția cazului în care contractantul și dobînditorul convin asupra rezoluțiunii înainte de expirarea acestui termen. Această regulă nu se aplică dacă contractul de asigurare a fost încheiat în favoarea unui viitor dobînditor.

(2) Pînă la expirarea termenului prevăzut la alin. (1), dobînditorul bunului se consideră asigurat din momentul în care preia riscul bunului asigurat.

(3) Dispozițiile alin. (1) și (2) nu se aplică:

a) dacă asigurătorul, contractantul și dobînditorul convin altfel;

b) transmiterii dreptului de proprietate prin moștenire.

(4) Contractantul care nu comunică asigurătorului înstrăinarea survenită și dobînditorului existența contractului de asigurare rămîne obligat să plătească primele care devin scadente ulterior datei înstrăinării.

§3. Asigurarea de răspundere civilă

Articolul 1872. Noțiuni generale

(1) În cazul asigurării de răspundere civilă, asigurătorul se obligă să plătească o despăgubire pentru prejudiciul de care asiguratul răspunde în temeiul legii față de terțe persoane păgubite și pentru costurile de apărare suportate conform art. 1863.

(2) Părțile pot include în contractul de asigurare și răspunderea civilă a altei persoane (asigurat) decît contractantul.

Articolul 1873. Stabilirea despăgubirii

Dacă legea nu prevede altfel, despăgubirea se stabilește prin convenție încheiată între asigurător, terțul păgubit și, sub rezerva dispozițiilor art. 1881 alin. (3), asigurat sau, în caz de neînțelegere, prin hotărîre judecătorească.

Articolul 1874. Cauza daunei

(1) Contractantul sau, după caz, asiguratul nu are dreptul la despăgubire în măsura în care dauna a fost cauzată prin acțiunea sau inacțiunea sa săvîrșită cu intenția de a cauza acea daună. Aceasta include și nerespectarea instrucțiunilor concrete date de asigurător după survenirea daunei, dacă s-a săvîrșit din culpă gravă și cunoscînd că prin nerespectarea lor este probabil ca dauna să se agraveze.

(2) În sensul alin. (1), cauzarea daunei include neluarea unei măsuri de evitare sau diminuare a prejudiciului.

Articolul 1875. Recunoașterea răspunderii

(1) Este nulă clauza din contractul de asigurare care îl exonerează pe asigurător de obligații în cazul în care contractantul sau, după caz, asiguratul recunoaște obligația de a repara prejudiciul față de terțul păgubit sau o satisface.

(2) Cu excepția cazului cînd a consimțit, asigurătorul nu este legat de acordul dintre terțul păgubit și contractant sau, după caz, asigurat.

Articolul 1876. Cesiunea creanțelor rezultate din poliță

Clauza din contractul de asigurare care lipsește asiguratul de dreptul de a cesiona dreptul asupra despăgubirii rezultate din poliță este nulă.

Articolul 1877. Dreptul la declarație privind cererile

de despăgubire

Contractantul are dreptul de a cere în orice moment o declarație privind cererile de despăgubire depuse în ultimii 5 ani aferente polițelor sale de asigurare.

Articolul 1878. Cazul asigurat

(1) Cazul asigurat constă în faptul care dă naștere răspunderii asiguratului care a survenit în decursul perioadei de asigurare aferentă contractului de asigurare dacă părțile contractului de asigurare în scopuri comerciale sau profesionale nu definesc cazul asigurat cu referință la alte criterii, cum ar fi înaintarea pretenției de către terțul păgubit.

(2) În cazul în care părțile contractante definesc cazul asigurat cu referință la înaintarea pretenției de către terțul păgubit, asigurarea acoperă pretențiile care sînt înaintate în decursul perioadei de asigurare sau în decursul unui termen adițional cel puțin egal cu termenul de prescripție aplicabil răspunderii și care se bazează pe un fapt survenit înainte de expirarea perioadei de asigurare. Contractul de asigurare poate prevedea excluderea acoperirii în situația în care, la momentul încheierii contractului, solicitantul a cunoscut sau trebuia să cunoască circumstanța susceptibilă de a da naștere pretențiilor.

Articolul 1879. Pretențiile care depășesc suma asigurată

(1) Dacă totalul plăților datorate mai multor terți păgubiți depășește suma asigurată, plățile vor fi reduse în mod proporțional.

(2) Asigurătorul care, necunoscînd existența altor terți păgubiți, a plătit cu bună-credință despăgubiri în folosul terților păgubiți cunoscuți poartă răspundere față de ceilalți terți păgubiți pînă la soldul sumei asigurate.

Articolul 1880. Creanțe directe și excepții

(1) Drepturile terțelor persoane păgubite se exercită împotriva celor răspunzători de repararea prejudiciului.

(2) În măsura în care contractantul sau, după caz, asiguratul poartă răspundere civilă, terțul păgubit, la alegerea sa, poate înainta o pretenție directă de reparare a prejudiciului față de asigurător în temeiul și în condițiile contractului de asigurare în oricare din următoarele cazuri:

a) dacă asigurarea este asigurare obligatorie;

b) dacă în privința contractantului sau asiguratului este intentat procesul de insolvabilitate;

c) dacă contractantul sau asiguratul a fost lichidat sau este dizolvat;

d) dacă terțul păgubit a suferit o vătămare corporală sau a decedat;

e) dacă legea care guvernează răspunderea civilă prevede o creanță directă a terțului păgubit.

(3) Asigurătorul răspunde față de persoanele păgubite în limitele obligațiilor ce îi revin acestuia din contractul de asigurare.

(4) Asigurătorul poate ridica față de terțul păgubit excepțiile rezultate din contractul de asigurare, dacă dispozițiile legale în materie de asigurare obligatorie nu prevăd altfel. Cu toate acestea, asigurătorul nu poate ridica o excepție bazată pe comportamentul contractantului și/sau asiguratului după survenirea daunei.

(5) Asigurătorul plătește despăgubirea direct terțului păgubit în măsura în care acesta nu a fost despăgubit de către asigurat.

(6) În cazul în care asiguratul dovedește că a despăgubit terțul păgubit, despăgubirea se plătește asiguratului.

Articolul 1881. Obligațiile de informare

(1) La cererea terțului păgubit, contractantul și asiguratul sînt obligați să ofere informația necesară pentru înaintarea pretenției directe.

(2) Asigurătorul este obligat să expedieze contractantului o notificare în formă textuală despre orice pretenție directă care îi este înaintată, fără întîrzieri nejustificate, dar nu mai tîrziu de 15 zile după recepționarea pretenției. Dacă asigurătorul nu execută această obligație, plata în folosul terțului păgubit sau recunoașterea datoriei față de terțul păgubit nu afectează drepturile contractantului.

(3) Dacă contractantul nu oferă asigurătorului informația despre cazul asigurat în termen de 30 de zile de la expedierea notificării conform alin. (2), se consideră că contractantul a acceptat soluționarea directă a pretenției de către asigurător. Această regulă se aplică și asiguraților care au primit efectiv notificarea în termenul corespunzător.

Articolul 1882. Plata despăgubirii în cazul asigurării

de răspundere

Plata despăgubirii către contractant sau, după caz, asigurat eliberează asigurătorul de obligația sa față de terțul păgubit în una din următoarele situații:

a) terțul păgubit a renunțat la pretenția sa directă;

b) terțul păgubit nu a înaintat o cerere de plată direct asigurătorului în termen de 30 de zile din momentul recepționării cererii scrise a asigurătorului.

Articolul 1883. Prescripția în cazul asigurării de răspundere

(1) Acțiunea față de asigurător, fie că este înaintată de către asigurat, fie că este înaintată de către terțul păgubit, se prescrie odată cu prescrierea acțiunii terțului păgubit față de asigurat.

(2) Termenul de prescripție al pretenției terțului păgubit față de asigurat se suspendă din momentul în care asiguratul a cunoscut despre înaintarea pretenției directe față de

asigurător și pînă în momentul soluționării pretenției directe sau respingerii ei univoce de către asigurător.

§4. Asigurarea de sănătate

Articolul 1884. Noțiuni generale

(1) În asigurarea de sănătate, asigurătorul se obligă să achite cheltuielile suportate la survenirea cazului asigurat.

(2) Obiect al asigurării de sănătate îl constituie interesele patrimoniale ale asiguratului, corelate cu viața și sănătatea acestuia, ce țin de compensarea cheltuielilor legate de prestarea serviciilor medicale și aferente acestora.

§5. Asigurarea de credite, garanții

și pierderi financiare

Articolul 1885. Asigurarea de credite

(1) În asigurarea de credite, asigurătorul asigură riscurile asiguratului pentru nerambursarea totală sau parțială a ratelor de credit sau împrumut și a dobînzilor aferente de către debitorul asiguratului.

(2) În cadrul asigurării de credite, atît contractantul, cît și asiguratul poate fi o bancă sau o instituție financiară nebancară.

Articolul 1886. Asigurarea de garanții

(1) În asigurarea de garanții, asigurătorul, în calitate de garant, garantează acoperirea pierderilor financiare înregistrate de asigurat ca urmare a neexecutării sau executării necorespunzătoare a obligațiilor contractuale de către contractant.

(2) În cadrul asigurării de garanții, asigurat este o persoană desemnată de către contractant, alta decît contractantul.

(3) La încheierea contractului de asigurare, asigurătorul va elibera contractantului polița de asigurare, iar asiguratului – scrisoarea de garanții.

Articolul 1887. Asigurarea de pierderi financiare

(1) În asigurarea de pierderi financiare, obiectul asigurării îl constituie interesele patrimoniale ale asiguratului legate de pierderile financiare suportate de către asigurat în rezultatul neexecutării sau executării necorespunzătoare a obligațiilor contractuale de către debitorul asiguratului.

(2) În cadrul asigurării de pierderi financiare, asigurat este contractantul sau o altă persoană desemnată de către acesta.

(3) În asigurarea de pierderi financiare, neexecutarea sau executarea

necorespunzătoare a obligațiilor contractuale de către debitorul asiguratului trebuie să aibă caracter nepremeditat.

Subsecțiunea a 3-a

Asigurarea de accidente

Articolul 1888. Noțiuni generale

(1) În cazul asigurării de accidente, asigurătorul se obligă să achite indemnizația de asigurare, stabilită în conformitate cu contractul de asigurare, către beneficiarul asigurării la survenirea cazului asigurat.

(2) Obiect al asigurării de accidente îl constituie interesele patrimoniale ale asiguratului corelate cu viața, sănătatea și capacitatea de muncă ale acestuia în raport cu survenirea unui accident.

Secțiunea a 3-a

Asigurarea de viață

§1. Părțile

Articolul 1889. Noțiuni generale

(1) În cazul asigurării de viață, obligația asigurătorului sau plata primei depinde de un eveniment determinat prin referință la decesul sau supraviețuirea persoanei asigurate.

(2) Persoana asigurată este persoana ale cărei viață, sănătate, integritate fizică sau statut civil se asigură.

(3) În asigurarea de viață, aceeași persoană poate fi concomitent contractant, persoană asigurată și/sau beneficiar.

(4) Contractul de asigurare în privința vieții unei persoane, alta decît contractantul, este nul dacă nu s-a obținut consimțămîntul informat în formă scrisă al persoanei asigurate privitor la:

a) contractarea asigurării în privința sa; și

b) identitatea beneficiarului, dacă este desemnat în contract.

(5) Modificarea esențială a contractului, inclusiv schimbarea beneficiarului, majorarea sumei asigurate și schimbarea duratei contractului, nu produce efecte juridice dacă nu s-a obținut consimțămîntul menționat la alin. (4). Aceeași regulă se aplică cesiunii sau grevării în privința contractului de asigurare ori a dreptului la indemnizația de asigurare.

Articolul 1890. Beneficiarul indemnizației de asigurare

(1) Contractantul poate desemna unul sau mai mulți beneficiari ai indemnizației de

asigurare și poate schimba sau revoca desemnarea, cu excepția cazului în care s-a stipulat irevocabilitatea desemnării. Desemnarea, schimbarea sau revocarea, dacă nu este făcută printr-un testament, se face în scris și se expediază asigurătorului.

(2) Dreptul de a desemna, a schimba sau a revoca desemnarea se stinge la decesul contractantului sau la survenirea cazului asigurat, în funcție de care din aceste evenimente survine primul.

(3) Contractantul sau, după caz, moștenitorii săi se consideră beneficiari ai indemnizației de asigurare în unul din următoarele cazuri:

a) contractantul nu a desemnat un beneficiar;

b) desemnarea beneficiarului a fost revocată și nu s-a desemnat alt beneficiar;

c) beneficiarul a decedat înainte de survenirea cazului asigurat și nu s-a desemnat alt beneficiar.

(4) Dacă doi sau mai mulți beneficiari au fost desemnați și desemnarea oricăruia dintre ei este revocată sau oricare dintre ei decedează înainte de survenirea cazului asigurat, partea din indemnizația de asigurare care s-ar fi cuvenit beneficiarului sau beneficiarilor respectivi se va distribui proporțional între beneficiarii rămași dacă contractantul nu a dispus altfel conform alin. (1).

(5) Sub rezerva dispozițiilor legale privitoare la nulitatea, anulabilitatea sau inopozabilitatea actelor juridice care dăunează creditorilor, în masa debitoare a contractantului nu se include indemnizația de asigurare, suma asigurată redusă sau valoarea de răscumpărare atît timp cît indemnizația nu a fost plătită contractantului.

(6) Asigurătorul care plătește indemnizația de asigurare persoanei desemnate conform alin. (1) este eliberat de obligația de plată, cu excepția cazului în care el a cunoscut că persoana respectivă nu era îndreptățită să primească indemnizația de asigurare.

Articolul 1891. Beneficiarul valorii de răscumpărare

(1) Indiferent de desemnarea conform art. 1890, contractantul poate desemna un beneficiar al valorii de răscumpărare, dacă există, și poate schimba sau revoca desemnarea respectivă.

Desemnarea, schimbarea sau revocarea se face în scris și se expediază asigurătorului.

(2) Contractantul se consideră beneficiar al valorii de răscumpărare în unul din următoarele cazuri:

a) dacă nu s-a desemnat niciun beneficiar al valorii de răscumpărare;

b) dacă desemnarea beneficiarului valorii de răscumpărare s-a revocat și nu s-a desemnat alt beneficiar;

c) dacă beneficiarul valorii de răscumpărare a decedat și nu s-a desemnat alt

beneficiar.

(3) Dispozițiile art. 1890 alin. (2) și alin. (4)-(6) se aplică în mod corespunzător.

Articolul 1892. Cesiunea sau grevarea

(1) Dacă beneficiarul a fost desemnat în mod irevocabil, cesiunea sau grevarea contractului de asigurare sau a dreptului la indemnizația de asigurare de către contractant nu produce efecte juridice dacă beneficiarul nu și-a dat consimțământul în scris.

(2) Cesiunea sau grevarea dreptului la indemnizația de asigurare de către beneficiar nu produce efecte juridice dacă contractantul nu și-a dat consimțământul în scris.

Articolul 1893. Renunțarea la moștenire de către

beneficiar

Dacă beneficiarul este moștenitor al persoanei asigurate și a renunțat la moștenire, renunțarea nu va afecta poziția acestuia în contractul de asigurare.

§2. Faza inițială și durata contractului

Articolul 1894. Obligațiile precontractuale de informare

ale solicitantului

(1) Informațiile care trebuie furnizate de către solicitant conform art. 1837 alin. (1) includ circumstanțele pe care le cunoștea sau trebuia să le cunoască persoana asigurată.

(2) Sancțiunile pentru neexecutarea obligațiilor de informare precontractuale prevăzute la art. 1838, 1839 și art. 1841 partea care nu se referă la art. 1840 pot fi invocate în decursul termenului de 5 ani din momentul încheierii contractului.

Articolul 1895. Obligațiile precontractuale de informare

ale asigurătorului

(1) Asigurătorul este obligat să informeze solicitantul dacă are sau nu dreptul de a participa la profituri. Recepționarea acestei informații trebuie confirmată printr-o declarație expresă cuprinsă într-un document separat de formularul de cerere.

(2) Înainte de încheierea contractului, asigurătorul va furniza următoarele informații:

1) în privința asigurătorului: o referință concretă la publicarea obligatorie a raportului anual privind solvabilitatea și starea financiară;

2) în privința angajamentelor contractuale ale asigurătorului:

a) o explicare a fiecărui beneficiu și a fiecărei opțiuni;

b) informație despre proporția din primă care se atribuie fiecărui beneficiu, atît

beneficiilor de bază, cît și beneficiilor suplimentare, după caz;

c) metodele de calculare și distribuire a bonusurilor, inclusiv o specificare a legii aplicabile supravegherii;

d) o indicare a valorii de răscumpărare și a sumei asigurate reduse, precum și măsura în care ele sînt garantate;

e) în contractele unit-linked: o enumerare a valorilor de referință utilizate (unități de cont) și o indicare a activelor de reper;

f) informație generală privind regimul fiscal aplicabil tipului de poliță.

(3) Suplimentar, se va furniza o informație concretă pentru a facilita înțelegerea corespunzătoare a riscurilor inerente contractului care sînt asumate de către contractant.

Articolul 1896. Termenul de revocare

Contractul de asigurare de viață poate fi revocat în termen de 30 de zile de la eliberarea poliței de asigurare.

Articolul 1897. Dreptul contractantului la rezoluțiunea

asigurării

(1) Contractantul are dreptul la rezoluțiunea asigurării de viață care nu stipulează o sumă asigurată redusă sau o valoare de răscumpărare, cu condiția că rezoluțiunea nu produce efecte mai devreme de 1 an de la data încheierii contractului. Dreptul la rezoluțiune înainte de expirarea termenului contractului poate fi exclus dacă s-a plătit o primă unică. Rezoluțiunea se face în scris și produce efecte după 15 zile de la recepționarea notificării de rezoluțiune de către asigurător.

(2) Dacă contractul de asigurare de viață stipulează o sumă asigurată redusă sau o valoare de răscumpărare, se aplică dispozițiile art. 1906 și 1907.

Articolul 1898. Dreptul asigurătorului la rezoluțiunea

asigurării

Asigurătorul are dreptul la rezoluțiunea asigurării de viață doar în măsura permisă de prezentul capitol.

§3. Modificările pe durata termenului contractului

Articolul 1899. Obligațiile de informare ale asigurătorului

pe durata termenului contractului

(1) Dacă este cazul, asigurătorul trebuie să ofere contractantului o declarație scrisă a valorii curente a bonusurilor atașate poliței.

(2) Asigurătorul trebuie să informeze contractantul fără întîrzieri nejustificate despre orice schimbare care vizează:

a) condițiile poliței, atît cele generale, cît și cele speciale;

b) în cazul unei schimbări în condițiile poliței sau unei modificări a legislației aplicabile: informația prevăzută la art. 1831 alin. (2) lit. h), precum și la art. 1895 alin. (2) pct. 2) lit. a)-e).

Articolul 1900. Agravarea riscului

În cazul contractului de asigurare de viață, clauza care prevede vîrsta sau deteriorarea sănătății în calitate de riscuri de agravare în sensul art. 1843 alin. (1) se consideră clauză abuzivă în sensul prezentului cod.

Articolul 1901. Ajustarea primei și a beneficiilor plătibile

(1) În cazul contractului de asigurare care acoperă riscuri pentru care asigurătorul are certitudinea că va răspunde, asigurătorul are dreptul la o ajustare conform alin. (2) și (3).

(2) Majorarea primei este permisă dacă a avut loc o schimbare imprevizibilă și permanentă în privința riscurilor biometrice folosite ca bază la calcularea primei, dacă majorarea este necesară pentru a garanta capacitatea continuă a asigurătorului de a plăti beneficii de asigurare și dacă majorarea a fost acceptată de un fiduciar independent sau o autoritate de supraveghere.

Contractantul are dreptul să compenseze majorarea primei cu o reducere corespunzătoare a beneficiilor de asigurare.

(3) În cazul unei polițe cu prima deja plătită, asigurătorul are dreptul să reducă beneficiile de asigurare în condițiile stabilite la alin. (2).

(4) Nu se admite ajustarea în temeiul alin. (2) sau (3):

a) în măsura în care s-a comis o eroare în calcularea primei și/sau a beneficiilor pe care un actuar competent și diligent ar fi cunoscut-o;

b) dacă calculul de bază nu se aplică tuturor contractelor, inclusiv celor încheiate după ajustare.

(5) O majorare a primei sau o reducere a beneficiilor produce efecte juridice în decursul a 3 luni după ce asigurătorul a notificat în scris contractantul despre majorarea primei sau reducerea beneficiilor, despre motivele acestei decizii și despre dreptul contractantului de a cere reducerea beneficiilor.

(6) În cazul contractului de asigurare de viață care acoperă riscuri pentru care asigurătorul are certitudinea că va răspunde, contractantul are dreptul la o reducere a primei dacă, din cauza unei schimbări imprevizibile și permanente în privința riscurilor biometrice folosite ca bază la calcularea primei, mărimea inițială a primei nu este potrivită

și necesară pentru a garanta capacitatea continuă a asigurătorului de a plăti beneficiile de asigurare. Reducerea trebuie să fie acceptată de un fiduciar independent sau o autoritate de supraveghere.

(7) Drepturile prevăzute în prezentul articol pot fi exercitate după expirarea unui termen de 5 ani de la încheierea contractului.

Articolul 1902. Modificarea condițiilor contractuale

(1) Clauza care permite asigurătorului să modifice condițiile contractuale, altele decît mărimea primei și beneficiile de asigurare, este nulă, cu excepția cazului în care modificarea este necesară în unul din următoarele scopuri:

a) pentru a respecta o modificare a legislației în materia supravegherii asigurărilor, inclusiv luarea unor măsuri obligatorii de către autoritatea de supraveghere;

b) pentru a respecta o modificare a normelor imperative ale legii naționale aplicabile privitoare la planurile de pensii ale salariaților;

c) pentru a respecta o modificare a regulilor naționale care impun cerințe specifice față de un contract de asigurare de viață pentru a putea beneficia de un regim fiscal separat sau de subsidii de stat;

d) pentru a substitui o clauză abuzivă a contractului.

(2) Modificarea produce efecte juridice începînd cu cea de-a treia lună de la recepționarea de către contractant a notificării scrise prin care el este informat despre modificare și motivele acesteia.

(3) Dispozițiile alin. (1) se aplică fără a aduce atingere altor cerințe impuse pentru validitatea clauzelor de modificare.

§4. Cazul asigurat

Articolul 1903. Obligațiile asigurătorului de investigare

și de informare

(1) Asigurătorul care are motive să considere că cazul asigurat s-a produs trebuie să ia măsuri rezonabile pentru a-l constata.

(2) Dacă cunoaște că s-a produs cazul asigurat, asigurătorul va depune toate eforturile conform circumstanțelor pentru a descoperi identitatea și adresa beneficiarului și îl va informa despre producerea cazului asigurat. Această informație se va oferi în cel mult 30 de zile după ce asigurătorul a cunoscut identitatea și adresa beneficiarului.

(3) Dacă asigurătorul încalcă dispozițiile alin. (1) sau (2), prescripția creanței beneficiarului se suspendă pînă cînd beneficiarul ia cunoștință despre creanța sa.

Articolul 1904. Sinuciderea persoanei asigurate

(1) Dacă, în interiorul termenului de 2 ani din momentul încheierii contractului sau de la ultima modificare în sensul majorării sumei asigurate, persoana asigurată s-a sinucis, asigurătorul este liberat de răspunderea de a plăti indemnizația de asigurare. În acest caz, asigurătorul trebuie să plătească valoarea de răscumpărare și orice profituri conform art. 1907.

(2) Dispozițiile alin. (1) nu se aplică în cazul în care:

a) persoana asigurată, la săvîrșirea sinuciderii, acționează cu o atitudine psihică care o împiedică să-și manifeste liber voința;

b) s-a demonstrat, dincolo de orice îndoială rezonabilă, că, la momentul încheierii contractului, persoana asigurată nu avea intenția de a se sinucide.

Articolul 1905. Omorul persoanei asigurate

(1) Dacă un beneficiar lipsește de viață intenționat (omoară) persoana asigurată, se consideră că desemnarea sa în calitate de beneficiar este revocată.

(2) Cesiunea creanței de a primi indemnizația de asigurare nu produce efecte juridice dacă cesionarul omoară persoana asigurată.

(3) Dacă contractantul care este și beneficiar omoară persoana asigurată, indemnizație de asigurare nu se plătește.

(4) Dacă beneficiarul sau contractantul a omorît persoana asigurată în stare de legitimă apărare sau există o altă cauză care înlătură caracterul penal al faptei, dispozițiile prezentului articol nu se aplică.

§5. Conversiunea și răscumpărarea

Articolul 1906. Conversiunea în asigurarea de viață

(1) Dispozițiile art. 1849 nu se aplică contractelor de asigurare de viață în care s-a acumulat o sumă asigurată redusă sau o valoare de răscumpărare. Aceste contracte se modifică de asigurător din contract de asigurare cu plata primelor în contract de asigurare fără plata primelor și suma asigurată redusă, dacă contractantul nu cere plata valorii de răscumpărare în termen de 30 de zile de la primirea informației prevăzute la alin. (2).

(2) Asigurătorul trebuie să informeze contractantul despre suma asigurată redusă și valoarea de răscumpărare în termen de 30 de zile de la scadență și să-i ceară contractantului să aleagă fie conversiunea și stabilirea sumei asigurate reduse, fie plata valorii de răscumpărare.

(3) Cererea de plată a valorii de răscumpărare se depune în scris.

Articolul 1907. Răscumpărarea în asigurare de viață

(1) Contractantul poate, în orice moment, cere asigurătorului în scris să plătească, total sau parțial, valoarea de răscumpărare acumulată pe poliță, cu condiția că această

cerere nu produce efecte juridice pînă la expirarea termenului de 1 an din momentul încheierii contractului. Contractul va fi ajustat sau supus rezoluțiunii în mod corespunzător.

(2) Sub rezerva dispozițiilor art. 1906, în caz de rezoluțiune sau nulitate, la inițiativa asigurătorului, a contractului de asigurare de viață la care s-a acumulat valoarea de răscumpărare, asigurătorul este obligat să plătească valoarea de răscumpărare, inclusiv în cazul prevăzut la art. 1840.

(3) Asigurătorul trebuie să informeze contractantul, la cerere, dar în orice caz cel puțin o dată pe an, despre suma curentă a valorii de răscumpărare și măsura în care ea este garantată.

(4) Cota din orice profit la care are dreptul contractantul se va plăti suplimentar la valoarea de răscumpărare, cu excepția cazului în care cota deja a fost luată în cont la calcularea valorii de răscumpărare.

(5) Sumele datorate conform prezentului articol trebuie plătite nu mai tîrziu de 2 luni de la recepționarea de către asigurător a cererii contractantului.

Articolul 1908. Suma asigurată redusă și valoarea

de răscumpărare

Contractul de asigurare trebuie să prevadă modul de calculare a sumei asigurate reduse și/sau a valorii de răscumpărare.

Secțiunea a 4-a

Asigurarea de grup

§1. Dispoziții generale

Articolul 1909. Domeniul de aplicare

(1) Contracte de asigurare de grup sînt contractele încheiate între asigurător și un organizator al grupului în folosul membrilor grupului care au o legătură comună cu organizatorul. Un contract de asigurare de grup poate de asemenea să acopere familiile membrilor grupului.

(2) Contractul de asigurare de grup se supune dispozițiilor prezentului capitol dacă a fost încheiat între organizatorul grupului și asigurător.

(3) Asigurarea de grup este accesorie dacă membrii sînt asigurați de plin drept prin apartenența lor la grup, fără a avea posibilitatea de a refuza asigurarea.

(4) Asigurarea de grup este voluntară dacă membrii sînt asigurați în rezultatul cererii personale sau pentru că nu au refuzat asigurarea.

Articolul 1910. Obligația generală de prudență

a organizatorului de grup

(1) La negocierea și executarea contractului de asigurare de grup, organizatorul grupului este ținut să acționeze prudent și cu bună-credință, luînd în considerare interesele legitime ale membrilor grupului.

(2) Organizatorul grupului transmite membrilor grupului notificările parvenite de la asigurător și îi informează despre oricare modificări ale contractului.

§2. Asigurarea de grup accesorie

Articolul 1911. Obligațiile de informare ale organizatorului

grupului

(1) Atunci cînd o persoană se alătură grupului, organizatorul grupului trebuie să o informeze fără întîrziere despre:

a) existența contractului de asigurare;

b) întinderea acoperirii;

c) oricare măsuri de precauție și alte cerințe pentru păstrarea acoperirii; și

d) procedura de înaintare a pretențiilor.

(2) Sarcina de a demonstra că membrul grupului a fost informat conform alin. (1) îi incumbă organizatorului grupului.

Articolul 1912. Rezoluțiunea de către asigurător

(1) În sensul art. 1855, exercitarea dreptului la rezoluțiune de către asigurător se consideră rezonabilă doar dacă ea se limitează la excluderea de la acoperire a membrului de grup în privința căruia a survenit cazul asigurat.

(2) În sensul art. 1842 alin. (2) și art. 1844 alin. (1), exercitarea dreptului la rezoluțiune de către asigurător produce doar efectul de excludere din acoperire a acelor membri ai grupului care nu au luat măsurile de precauție stabilite sau, după caz, al căror risc s-a agravat.

(3) În sensul art. 1871, rezoluțiunea asigurării produce doar efectul de excludere din acoperire a membrilor de grup care au înstrăinat dreptul de proprietate asupra bunurilor asigurate.

Articolul 1913. Dreptul de a continua acoperirea

în cazul asigurării de viață de grup

(1) Dacă are loc rezoluțiunea asigurării de viață de grup sau dacă membrul iese din grup, acoperirea încetează la expirarea a 3 luni de la rezoluțiune sau de la ieșirea din grup ori la expirarea contractului de asigurare de viață de grup, în funcție de care eveniment

survine primul. În aceste cazuri, membrul grupului are dreptul la o acoperire echivalentă în temeiul unui contract nou individual cu asigurătorul respectiv fără o nouă evaluare a riscului.

(2) Organizatorul grupului trebuie să informeze membrul grupului în scris fără întîrzieri nejustificate despre:

a) iminența încetării acoperirii sale în temeiul contractului de asigurare de viață de grup;

b) dreptul său prevăzut la alin. (1);

c) modul în care își poate exercita acel drept.

(3) Dacă membrul grupului și-a indicat intenția de a exercita dreptul său prevăzut la alin. (1), contractul dintre asigurător și membrul grupului va continua ca un contract de asigurare individuală, avînd o primă calculată pe baza unei polițe individuale la acel moment fără a lua în cont starea actuală a sănătății sau vîrsta membrului grupului.

§3. Asigurarea de grup voluntară

Articolul 1914. Dispoziții generale

(1) Se consideră asigurare de grup voluntară combinarea unui contract-cadru între asigurător și organizatorul grupului și a contractelor de asigurare individuală încheiate în acel cadru între asigurător și membrii grupului.

(2) Dispozițiile prezentului paragraf se aplică contractelor de asigurare individuală în care organizatorul grupului și asigurătorul au convenit asupra aplicării lor. Cu toate acestea, dispozițiile prezentului capitol, cu excepția dispozițiilor art. 1909 și 1910, nu se aplică contractului-cadru.

Articolul 1915. Modificarea condițiilor contractuale

Modificarea condițiilor contractului-cadru poate afecta contractele de asigurare individuală doar dacă se face conform cerințelor art. 1901 și 1902, care se aplică în mod corespunzător.

Articolul 1916. Continuarea acoperirii

Rezoluțiunea contractului-cadru sau încetarea calității de membru al grupului nu afectează raportul de asigurare dintre asigurător și membrul grupului.

Capitolul XXVI

TRANZACŢIA

Articolul 1917. Tranzacţia

(1) Tranzacţia este contractul prin care părţile previn un proces ce poate să înceapă,

termină un proces început sau rezolvă dificultăţile ce apar în procesul executării unei hotărîri judecătoreşti.

(2) Pentru încheierea tranzacţiei se cere capacitatea necesară de a dispune de obiectul tranzacţiei.

(3) Tranzacţia poate stipula o penalitate pentru cel care omite să o execute.

Articolul 1918. Interdicţia tranzacţiei

(1) Nu se poate face tranzacţie cu privire la capacitatea persoanei sau la alte chestiuni care interesează ordinea publică.

(2) Se poate încheia o tranzacţie asupra unei acţiuni civile ce derivă dintr-o infracţiune.

Articolul 1919. Tranzacția judiciară și tranzacția

extrajudiciară

(1) Tranzacția este judiciară dacă a fost confirmată de către instanța de judecată sau arbitrală competentă, conform normelor de procedură aplicabile. Dispozițiile legale privind executarea silită a hotărîrilor arbitrale rămîn aplicabile.

(2) Tranzacția este extrajudiciară dacă prin ea părțile au prevenit un proces ce putea să înceapă sau, deși tranzacționează asupra unui proces în desfășurare, nu o prezintă instanței de judecată sau arbitrale competente pentru confirmare. După confirmare în modul corespunzător, tranzacția extrajudiciară devine tranzacție judiciară.

(3) Contractul de tranzacție extrajudiciară se încheie în scris.

(4) În lipsă de dispoziție contrară, dispozițiile prezentului capitol se aplică atît tranzacției judiciare, cît și tranzacției extrajudiciare.

Articolul 1920. Efectul tranzacției

(1) Tranzacția are între părți autoritatea lucrului judecat.

(2) Tranzacția extrajudiciară nu este susceptibilă de executare silită decît după:

a) admiterea acțiunii de executare silită a obligației rezultate din tranzacție de către instanța competentă, la cererea părții la tranzacție;

b) confirmarea ei de către instanța competentă, conform capitolului XLV din Codul de procedură civilă, la cererea părții la procesul de mediere;

c) învestirea ei cu formulă executorie de către notar. Notarul va învesti tranzacția cu formulă executorie, la cererea tuturor părților la tranzacția încheiată, în cadrul procesului de mediere sau în afara procesului de mediere.

(3) Partea la tranzacția extrajudiciară poate invoca tranzacția extrajudiciară pe cale

de excepție fără a cere confirmarea ei.

(4) Dacă o parte are dreptul la rezoluțiunea tranzacției judiciare pentru neexecutarea obligațiilor care rezultă din ea, rezoluțiunea nu se poate declara prin notificare unilaterală.

(5) Instanța de judecată căreia i s-a cerut pronunțarea rezoluțiunii tranzacției judiciare este în drept să nu admită acțiunea dacă partea îndreptățită poate să evite consecințele neexecutării tranzacției prin obținerea executării ei silite sau prin obținerea de despăgubiri.

Articolul 1921. Nulitatea tranzacției

(1) Tranzacția poate fi declarată nulă pentru temeiurile generale de nulitate a actelor juridice. Ea poate fi, de asemenea, atacată cu acțiune revocatorie sau cu acțiune în declararea simulației.

(2) Eroarea de drept referitoare la chestiunile ce constituie obiectul neînțelegerii părților și leziunea nu pot constitui temei de nulitate a tranzacției.

(3) Tranzacția se prezumă indivizibilă în ceea ce privește obiectul său. În lipsa unei stipulații contrare, ea se supune doar nulității totale.

(4) Hotărîrea instanței prin care se constată sau se declară nulitatea tranzacției lipsește de orice efect hotărîrea instanței prin care tranzacția judiciară a fost confirmată.

Articolul 1922. Efectele nulităţii titlului

(1) Tranzacţia care este fondată pe un titlu nul este lovită, de asemenea, de nulitate, cu excepţia cazului cînd părţile au acoperit în mod expres nulitatea.

(2) Tranzacţia fondată pe un înscris ulterior recunoscut fals este nulă.

Articolul 1923. Nulitatea tranzacţiei în cazul existenţei

unei hotărîri definitive

Tranzacţia privind un proces început este nulă dacă părţile sau una din ele nu ştie că litigiul a fost soluționat printr-o hotărîre judecătorească definitivă.

Articolul 1924. Tranzacţia privind toate afacerile

(1) Dacă părţile au încheiat o tranzacţie privind toate afacerile dintre ele, descoperirea ulterioară a unui document care le era necunoscut nu este un temei de nulitate a tranzacţiei, cu excepţia cazului cînd a fost ascuns de una din părţi sau, cu ştiinţa acesteia, de un terţ.

(2) Tranzacţia este nulă dacă are doar un obiect şi dacă documentele descoperite dovedesc că una din părţi nu avea nici un drept.

Articolul 1925. Greşelile de calcul

Greşelile de calcul comise de una de părţi la încheierea tranzacţiei nu păgubesc pe nici una din părţi şi urmează a fi reparate.

Capitolul XXVII

SOCIETATEA CIVILĂ

Articolul 1926. Contractul de societate civilă

Prin contract de societate civilă, două sau mai multe persoane (asociaţi, participanţi) se obligă reciproc să urmărească în comun scopuri economice ori alte scopuri, fără a constitui o persoană juridică, împărţind între ele foloasele şi pierderile.

Articolul 1927. Obiectul contractului de societate civilă

Contractul de societate civilă trebuie să aibă un obiect licit, constituit în interesul comun al asociaţilor.

Articolul 1928. Forma şi conţinutul contractului

de societate civilă

(1) Dacă pentru vînzarea bunului legea cere o anumită formă sub sancțiunea nulității, atunci aceeași cerință de formă se aplică și contractului de societate civilă care are ca obiect asemenea bun.

(2) Contractul de societate civilă trebuie să conţină:

a) numele sau denumirea, adresa sau sediul participanţilor;

b) drepturile şi obligaţiile fiecărui participant;

c) constituirea şi funcţiile conducerii;

d) repartizarea cîştigului şi a pierderilor între participanţi;

e) procedura eliminării unor participanţi;

f) durata societăţii;

g) procedura dizolvării societăţii şi împărţirii patrimoniului ei.

(3) Contractul de societate civilă nu poate fi modificat, în lipsa unei clauze contrare, decît prin acordul comun al tuturor asociaţilor.

Articolul 1929. Contribuţiile participanţilor

(1) Participanţii trebuie să verse contribuţiile convenite prin contract. În lipsa unor dispoziţii în acest sens, ei sînt obligaţi la plata unor contribuţii egale. Dacă contractul determină doar cota-parte de participare a asociaților la venituri sau la pierderi, aceeași cotă-parte se aplică cotelor-părți din patrimoniul social.

(2) Contribuţiile pot consta din bunuri, inclusiv din drepturi patrimoniale.

(3) Dacă prin contract nu s-a dispus altfel, contribuţiile devin proprietate comună a participanţilor, conform cotelor-părți din patrimoniul social. De patrimoniul social aparţine ceea ce s-a dobîndit în baza unui drept ce ţine de acel patrimoniu şi ceea ce s-a dobîndit ca despăgubire pentru distrugerea, pierderea sau deteriorarea unui obiect din el.

(4) Contribuţia unui participant nu poate fi majorată fără consimţămîntul acestuia.

Articolul 1930. Răspunderea pentru contribuţii

(1) Pentru bunul dat în calitate de contribuţie asociatul răspunde conform regulilor privind răspunderea vînzătorului.

(2) Asociatul dator cu o sumă de bani pe care nu a depus-o este în întîrziere de drept, urmînd să plătească dobînda stabilită la art.942 fără a fi scutit şi de repararea prejudiciilor dacă s-ar cuveni. Această regulă se aplică şi în privinţa sumelor preluate pentru scopuri personale din casa societăţii, a căror dobîndă se calculează din ziua preluării.

(3) În cazul în care dreptul de folosinţă asupra unui bun a fost transmis în calitate de contribuţie şi acest drept se stinge anterior termenului pentru care a fost transmis, asociatul este obligat să compenseze în bani costul folosinţei de care s-a lipsit societatea.

(4) Asociaţii care s-au obligat să depună în comun prestaţii în muncă predau societăţii toate cîştigurile obţinute prin prestaţiile care fac obiectul societăţii.

(5) La lichidarea societăţii, fiecare asociat are dreptul prioritar faţă de alţi asociaţi de a primi bunul pe care l-a dat în calitate de contribuţie.

Articolul 1931. Transmiterea cotelor către terţi

(1) Cotele-părţi din patrimoniul social sau alte drepturi decurgînd din contract nu pot fi transmise terţilor fără încuviinţarea celorlalţi asociaţi. Încuviinţarea poate fi respinsă doar din motiv temeinic.

(2) În cazul înstrăinării unei cote-părţi din patrimoniul social, ceilalţi asociaţi au dreptul de preemţiune.

Articolul 1932. Administrarea şi reprezentarea

(1) Dacă în contract nu este prevăzut altfel, asociaţii gestionează împreună actele societăţii civile şi reprezintă împreună societatea în exterior.

(2) Fiecare asociat are dreptul să participe la emiterea deciziilor comune. Orice clauză contrară este nulă.

(3) Dacă, prin contract, conducerea societăţii civile este încredinţată unuia sau mai multor asociaţi, fiecare are dreptul să acţioneze de unul singur. Orice alt asociat poate însă obiecta la încheierea actului juridic în numele societăţii. În acest caz, se consideră că actul nu s-a încheiat în numele societăţii.

(4) În măsura în care unui asociat îi revine, în baza contractului, funcţia de a conduce societatea civilă, acesta este împuternicit, dacă altfel nu este stipulat, şi cu reprezentarea faţă de terţ a celorlalţi asociaţi.

(5) Funcţia acordată prin contract unuia dintre asociaţi poate fi retrasă doar prin decizia unanimă a celorlalți asociați în cazul neexecutării obligaţiilor sale. Asociatul poate renunţa să participe la administrarea societăţii. Totodată, el poate cere oricînd lămuriri conducerii.

(6) Asociatul are dreptul, chiar dacă nu are împuterniciri de administrare și reprezentare, să primească informații despre activitățile societății civile, să ia cunoștință de evidența contabilă și documentele aferente societății civile, precum și de starea bunurilor societății civile. Clauza care exclude sau limitează acest drept nu împiedică invocarea lui dacă există motive de a presupune o administrare improprie.

(7) Dacă în contract nu este prevăzut altfel, drepturile şi obligaţiile participantului la societatea civilă care are împuterniciri de administrare şi reprezentare se determină în conformitate cu normele privind contractul de mandat în măsura în care nu contravin dispozițiilor prezentului capitol.

Articolul 1933. Participarea la venituri şi pierderi

(1) Dacă în contract nu este prevăzut altfel, asociaţii participă la venituri şi suportă pierderile proporţional cotelor-părţi ce le revin din patrimoniul social.

(2) Clauza care atribuie unui asociat toate veniturile obţinute de societate sau îl eliberează de toate pierderile, care exclude un asociat de la împărţirea venitului sau pune în sarcina acestuia toate pierderile este nulă.

(3) Fiecare asociat are dreptul de a cere oricărui alt asociat să urmărească scopul societăţii civile cu diligenţa necesară în raporturi de acest fel.

Articolul 1934. Concurenţa creanţelor

(1) Dacă este creditorul unei sume exigibile al unei persoane care este debitor cu o sumă exigibilă şi faţă de societate, asociatul este obligat ca ceea ce primeşte de la un astfel de debitor să repartizeze atît în creditul societăţii, cît şi în al său propriu, proporţional ambelor creanţe, chiar şi în cazul în care chitanţa specifică faptul că primirea s-a făcut numai pe seama creditului său particular.

(2) În cazul în care chitanţa specifică faptul că primirea s-a făcut numai în contul creditului societăţii, se va urma această specificare.

Articolul 1935. Imposibilitatea cesiunii drepturilor asociaților.

Urmărirea de către creditorii personali

(1) Drepturile și pretențiile asociatului, care decurg din raporturile contractuale, față de ceilalți asociați nu sînt transmisibile.

(2) Atît timp cît societatea civilă nu a fost dizolvată, creditorul asociatului nu poate pune sub urmărire drepturile asociatului rezultate din contractul de societate civilă, cu excepția urmăririi creanței de a obține cota-parte din venitul ce îi revine.

(3) Dacă s-a stipulat că decesul unuia dintre asociați persoană fizică sau dizolvarea unui asociat persoană juridică nu duce la dizolvarea societății civile, succesorii în drepturi ai asociatului nu devin asociați, ci doar au dreptul la valoarea în bani a cotei-părți dobîndite pe calea succesiunii. Contractul poate prevedea că succesorii în drepturi ai asociatului devin asociați, preluînd locul și dreptul predecesorului.

Articolul 1936. Drepturile soțului asociatului

(1) Asupra cotei-părți din patrimoniul social dobîndite de un soț în timpul căsătoriei se aplică regimul juridic al proprietății comune în devălmășie.

(2) Soțul asociatului nu poate cere divizarea cotei-părți și nici primirea sa în societate, dacă contractul de societate nu prevede altfel. Dreptul soțului asociatului la valoarea în bani a părții din cota-parte rămîne neafectat.

Articolul 1937. Interzicerea compensării

Asociatul rămîne răspunzător faţă de societate pentru prejudiciul cauzat din vina sa. Acest prejudiciu nu poate fi compensat cu foloasele aduse societăţii prin prestaţiile asociatului în alte afaceri.

Articolul 1938. Obligaţia de confidenţialitate

Participanţilor la societatea civilă le revine obligaţia de confidenţialitate.

Articolul 1939. Răspunderea solidară

Asociaţii răspund pentru obligaţiile societăţii civile în mod solidar. În raporturile interne, întinderea răspunderii se stabileşte după cotele-părţi din patrimoniul social dacă în contract nu este prevăzut altfel.

Articolul 1940. Rezoluțiunea contractului de societate civilă

(1) Dacă în contract nu este prevăzută o durată determinată a societăţii civile, fiecare asociat poate rezolvi contractul cu un preaviz de 3 luni. Rezoluțiunea nu poate avea loc în momentul sau în împrejurările în care s-ar produce un prejudiciu societăţii civile.

(2) Dispozițiile alin. (1) se aplică și în cazul în care s-a prevăzut că societatea civilă va dura pe durata vieții unui asociat, precum și în cazul în care asociații continuă în mod tacit societatea civilă după expirarea duratei determinate.

(3) Dacă în contract este stabilit un termen, rezoluțiunea înainte de termen este admisibilă doar pentru un motiv întemeiat. Constituie motiv întemeiat, în special, neexecutarea de către un alt asociat, cu intenție sau din culpă gravă, a unei obligații esențiale rezultate din contractul de societate civilă, precum și aflarea unui alt asociat în imposibilitate de a continua executarea acelor obligații.

(4) Retragerea unui asociat are drept consecinţă dizolvarea societăţii. Contractul poate prevedea ca retragerea să nu ducă la dizolvarea societăţii, ci doar la eliminarea celui care a rezolvit contractul. În acest caz, cota-parte în capitalul social a celui care a rezolvit majorează corespunzător cotele asociaţilor rămaşi.

(5) Asociatul care a rezolvit contractul are dreptul la valoarea în bani a cotei sale părţi. Pentru aceasta se iau în considerare şi actele în curs de executare la momentul retragerii.

(6) Dacă, la momentul retragerii, valoarea patrimoniului societăţii civile este insuficientă pentru acoperirea datoriilor comune, cel care se retrage este obligat să plătească celorlalţi asociaţi o sumă proporţională cotei sale părţi din patrimoniu pentru acoperirea deficitului.

(7) Clauza care limitează sau elimină dreptul de retragere este nulă.

Articolul 1941. Temeiurile dizolvării societății civile

(1) Temeiurile dizolvării societății civile sînt:

a) expirarea termenului pentru care a fost constituită, cu excepția cazului în care asociații continuă în mod tacit societatea civilă;

b) decizia asociaților;

c) declanșarea procedurii de insolvabilitate asupra patrimoniului societății civile;

d) urmărirea de către un creditor al unui asociat a cotei-părți a acestuia în patrimoniul social;

e) atingerea scopului sau imposibilitatea urmăririi în continuare a scopului.

(2) Dacă contractul nu prevede altfel, sînt de asemenea temeiuri de dizolvare a societății civile:

a) moartea unuia dintre asociați persoană fizică sau dizolvarea unui asociat persoană juridică;

b) declanșarea procedurii de insolvabilitate în privința unuia dintre asociați;

c) instituirea unei măsuri de ocrotire judiciare sub forma tutelei în privința unui asociat dacă aceasta prejudiciază activitatea societății civile;

d) rezoluțiunea contractului de societate civilă.

Articolul 1942. Efectele dizolvării societăţii civile

(1) O dată cu dizolvarea, societatea civilă trebuie lichidată. Actele în curs de executare trebuie finalizate. Se întocmeşte un inventar şi partenerii dezbat în privinţa patrimoniului.

(2) În cursul dezbaterii în privinţa patrimoniului, trebuie achitate datoriile societăţii civile. Dacă patrimoniul nu ajunge, asociaţii au obligaţia de a acoperi deficitul proporţional cotelor-părţi ce le revin din patrimoniu. Eventualele excedente se împart între parteneri proporţional acestor cote-părţi.

Capitolul XXVIII

DREPTURILE COMUNE

Articolul 1943. Reglementările aplicabile drepturilor

commune

Dacă un drept aparţine în comun mai multor persoane (copărtaşi), se aplică dispoziţiile prezentului capitol dacă legea nu prevede altfel.

Articolul 1944. Prezumţia egalităţii copărtaşilor

Dacă nu s-a stabilit expres altfel, fiecărui copărtaş îi revine o cotă-parte egală.

Articolul 1945. Repartizarea fructelor

(1) Fiecărui copărtaş i se cuvine o parte din fructe proporţional cotei sale.

(2) Fiecare copărtaş este în drept să folosească bunul comun astfel, încît să nu prejudicieze folosirea acestuia de ceilalţi copărtaşi.

Articolul 1946. Dreptul de dispoziţie asupra bunului

comun

(1) Copărtaşii dispun împreună asupra bunului comun.

(2) Fiecare copărtaş are dreptul să ia, fără încuviinţarea celorlalţi copărtaşi, măsurile necesare pentru conservarea bunului.

Articolul 1947. Stabilirea modului de administrare

şi folosinţă

(1) Prin majoritate de voturi, se poate dispune asupra administrării şi folosinţei bunului comun în dependenţă de caracteristicile acestuia. Majoritatea de voturi se determină în funcţie de mărimea cotelor-părţi.

(2) Fiecare copărtaş poate cere, în măsura în care administrarea şi folosirea nu au fost stabilite prin convenţie sau prin votul majorităţii, administrarea şi folosinţa bunului comun corespunzătoare unei aprecieri echitabile a intereselor tuturor copărtaşilor.

(3) Dreptul unui copărtaş asupra unei fracţiuni din fructe corespunzînd cotei sale părţi nu poate fi atins fără consimţămîntul lui.

Articolul 1948. Opozabilitatea modului de administrare

şi folosinţă faţă de succesorii copărtaşilor

Dacă modul de administrare şi folosinţă a fost reglementat de copărtaşi, regulile convenite au efect şi faţă de succesorii lor în drepturi.

Articolul 1949. Dreptul de dispoziţie asupra unei

cote-părţi

Fiecare copărtaş poate dispune de cota sa.

Articolul 1950. Suportarea sarcinilor

Fiecare copărtaş este obligat faţă de ceilalţi copărtaşi să suporte sarcinile bunului comun, precum şi cheltuielile de conservare, de administrare şi de folosinţă comună, în funcţie de cota sa parte.

Articolul 1951. Dreptul de a cere desfiinţarea comunităţii

(1) Fiecare copărtaş poate cere oricînd desfiinţarea comunităţii.

(2) Dacă dreptul de a cere desfiinţarea comunităţii este exclus printr-un acord, se poate totuşi cere desfiinţarea dacă există un motiv întemeiat.

(3) Acordul în al cărui temei, contrar dispoziţiilor alin.(2), se exclude ori se limitează dreptul de a cere desfiinţarea comunităţii este nul.

Articolul 1952. Împărţirea în natură

Desfiinţarea comunităţii se face prin împărţirea în natură, dacă se poate realiza partajarea bunului comun, corespunzînd cotelor-părţi ale copărtaşilor, fără a se diminua valoarea bunului. Părţile egale se împart între copărtaşi prin tragere la sorţi.

Articolul 1953. Vînzarea bunului comun

(1) Dacă împărţirea în natură este exclusă, desfiinţarea comunităţii se face prin vînzarea bunului comun conform regulilor de vînzare a bunurilor gajate, iar în cazul terenurilor, prin licitaţie şi prin împărţirea mijloacelor încasate. Dacă vînzarea către un terţ este interzisă, bunul va fi licitat între copărtaşi.

(2) Dacă încercarea de a vinde bunul nu are succes, orice copărtaş poate cere reluarea încercării. El trebuie însă să suporte cheltuielile în cazul în care încercarea eşuează.

Articolul 1954. Vînzarea creanţelor commune

Creanţa comună poate fi vîndută pînă în momentul în care s-a cerut executarea. În cazul în care creanţa poate fi valorificată, fiecare copărtaş are dreptul să o valorifice în numele tuturor celorlalţi copărtaşi.

Articolul 1955. Acoperirea datoriilor din contul

bunului comun

(1) În cazul în care copărtaşii răspund solidar pentru o obligaţie pe care, conform art.1950, trebuie să o execute în raport cu cotele-părţi ce le revin sau în cazul în care au consimţit la executarea unei asemenea obligaţii, fiecare parte poate cere, la desfiinţarea comunităţii, ca datoria să fie acoperită din bunurile comune.

(2) În măsura în care acoperirea datoriilor reclamă vînzarea bunului comun, vînzarea se va face conform art.1953.

Articolul 1956. Acoperirea datoriilor unei părţi

din contul bunurilor commune

Dacă un copărtaş are faţă de un alt copărtaş o pretenţie întemeiată pe raporturile de comunitate, poate cere, la desfiinţarea comunităţii, acoperirea pretenţiei sale din partea ce revine debitorului din bunul comun.

Articolul 1957. Garanţia în cazul transmiterii bunului

unui copărtaş

Dacă, la desfiinţarea comunităţii, bunul comun este atribuit unuia din copărtaşi, fiecare din ceilalţi copărtaşi răspunde faţă de acesta pentru viciile bunului ce ţine de cota sa parte conform regulilor privind răspunderea vînzătorului.

Articolul 1958. Imprescriptibilitatea cererii de desfiinţare

a comunităţii

Cererea de desfiinţare a comunităţii nu este supusă prescripţiei.

Capitolul XXIX

PROMISIUNEA PUBLICĂ DE RECOMPENSĂ

Articolul 1959. Obligaţia de a acorda recompense

(1) Persoana care a făcut promisiune publică de acordare a unei recompense pentru săvîrşirea într-un anumit termen a unei acţiuni licite, indicate în anunţ, este obligată să acorde recompensa oricărei persoane care a săvîrşit acţiunea în condiţiile stipulate, chiar dacă această persoană a acţionat fără a ţine cont de promisiunea publică de recompensă.

(2) Obligaţia de a acorda recompensă apare în cazul în care persoana care a făcut promisiunea de recompensă poate fi stabilită în mod cert. Persoana care doreşte să săvîrşească acţiunea în schimbul recompensei promise este în drept să ceară confirmarea în scris a promisiunii, în caz contrar suportînd riscul constatării faptului că autorul promisiunii nu este persoana indicată în anunţ.

(3) În cazul în care în promisiunea publică de recompensă nu este indicată mărimea recompensei, aceasta se stabileşte de comun acord cu promitentul, iar în caz de litigiu, de instanţa de judecată.

(4) În cazul în care anunţul de recompensă nu stabileşte sau din caracterul acţiunii indicate nu reiese altfel, corespunderea acţiunii săvîrşite condiţiilor expuse în anunţ se stabileşte de persoana care a promis recompensa, iar în caz de litigiu, de instanţa de judecată.

Articolul 1960. Distribuirea recompense

(1) În cazul în care acţiunea indicată în anunţ este săvîrşită de mai multe persoane, dreptul la recompensă îl are persoana care a săvîrşit prima acţiunea.

(2) În cazul în care acţiunea indicată în anunţ este săvîrşită de mai multe persoane şi este imposibil să se determine care dintre ele a săvîrşit prima acţiunea, precum şi în cazul în care acţiunea este săvîrşită concomitent de mai multe persoane, recompensa se împarte între aceste persoane în părţi egale sau în modul stabilit de comunul lor acord. Dacă recompensa este indivizibilă sau dacă, în conformitate cu condiţiile anunţului, ea trebuie plătită unei singure persoane, aceasta se alege prin tragere la sorţi.

(3) În cazul contribuţiei mai multor persoane la săvîrşirea acţiunii pentru care este promisă recompensa, aceasta se împarte lor de către promitent în funcţie de gradul de participare a fiecăreia la atingerea scopului, iar în caz de litigiu, recompensa se împarte de către instanţa de judecată.

Articolul 1961. Concursul

(1) Anunţul public de acordare a recompensei sub formă de premiu pentru cea mai bună executare a unei lucrări este valabil numai în cazul în care stabileşte termenul de executare a lucrării.

(2) Modificarea condiţiilor concursului în defavoarea concurenţilor este inadmisibilă.

(3) Dreptul de a decide asupra corespunderii concursului desfăşurat în termenul stabilit promisiunii publice de recompensă (condiţiilor concursului) sau asupra stabilirii lucrării cîştigătoare aparţine persoanei indicate în anunţ, iar în cazul în care aceasta nu este indicată, persoanei care a anunţat recompensa. Decizia este obligatorie pentru toţi participanţii la concurs.

(4) În cazul în care lucrările prezentate sînt de aceeaşi valoare, privitor la acordarea premiului se aplică prevederile art.1960 alin.(2).

(5) Promitentul recompensei poate cere să i se remită dreptul de proprietate asupra lucrărilor executate în condiţiile concursului doar în cazul în care o atare clauză a figurat în anunţul public. Dreptul de autor aparţine în orice caz autorului lucrării.

(6) Persoana care a anunţat concursul este obligată să restituie participanţilor la concurs lucrările dacă anunţul privitor la concurs nu prevede altfel.

Articolul 1962. Revocarea promisiunii publice de recompense

(1) Persoana care a anunţat public acordarea unei recompense este în drept să revoce în acelaşi mod promisiunea făcută, cu excepţia cazului în care:

a) anunţul conţine sau din el rezultă cu certitudine inadmisibilitatea revocării;

b) este indicat un anumit termen pentru săvîrşirea acţiunii pentru care se promite recompensa;

c) la momentul revocării promisiunii, acţiunea indicată în anunţ este deja săvîrşită şi autorul ei pretinde recompensa promisă.

(2) Revocarea promisiunii publice de recompensă nu privează persoanele care au răspuns la anunţ de dreptul de a cere compensarea, în limita recompensei anunţate, a cheltuielilor pe care le-a suportat la săvîrşirea acţiunii respective.

Capitolul XXX

JOCURI ŞI PARIURI

Articolul 1963. Valabilitatea contractului privind jocul

şi pariul

(1) Contractul privind jocul şi pariul este valabil doar în cazurile expres prevăzute de lege.

(2) Contractul este valabil dacă se referă la exerciţiile şi jocurile licite care cer îndemînări sau exerciţii fizice numai din partea participanţilor, cu excepţia cazurilor cînd sumele în joc sînt excesive în raport cu circumstanţele, precum şi cu starea şi facultăţile părţilor.

Articolul 1964. Contractul de loterie şi alte contracte

similar

(1) Contractul de loterie şi alte contracte de joc similare produc efecte juridice numai dacă loteria sau jocul sînt autorizate de stat.

(2) Relaţiile dintre organizatorii de loterii totalizatoare (pariuri mutuale) şi alte jocuri de risc ce au obţinut licenţă în modul stabilit de legislaţie şi participanţii la jocuri se stabilesc în contractul respectiv.

(3) În cazurile prevăzute în regulile de organizare a jocurilor, contractul dintre organizatorul jocului şi participantul la joc se încheie prin transmiterea de către organizator către participant a biletului de loterie, a chitanţei sau a unui alt document.

(4) Propunerea de încheiere a contractului prevăzut la alin.(1) trebuie să conţină clauze privind termenul de desfăşurare a jocurilor, modul de determinare a cîştigului şi a

mărimii acestuia.

(5) Dacă organizatorul refuză să desfăşoare jocul în termenul stabilit, participanţii la joc sînt în drept să-i ceară recuperarea prejudiciului real cauzat de contramandarea sau anularea jocului.

(6) Cîştigul obţinut de persoana care, potrivit condiţiilor de desfăşurare a jocului, este recunoscută drept cîştigătoare trebuie să-i fie acordat de organizatorul jocului în mărimea, în forma şi în termenele prevăzute în condiţiile jocului, iar dacă nu este prevăzut un termen de plată a cîştigului, nu mai tîrziu de 12 zile de la anunţarea rezultatelor jocului.

Articolul 1965. Convenţia pe diferenţă

Dacă un contract avînd ca obiect livrarea de bunuri se încheie cu condiţia ca diferenţa dintre preţul stabilit în contract şi preţul de bursă sau de piaţă din momentul livrării să fie plătită părţii cîştigătoare de partea care a pierdut, acest contract se apreciază ca un joc. Aceeaşi regulă se aplică şi în cazul în care intenţia de a plăti diferenţa o avea doar o singură parte iar cealaltă ştia sau trebuia să ştie despre o astfel de intenţie.

Capitolul XXXI

GESTIUNEA DE AFACERI

Articolul 1966. Obligaţiile persoanei care gestionează

fără mandat afaceri străine

(1) Persoana care, fără a avea mandat sau fără a fi în drept ori obligată în alt fel (gerant), acționează cu intenția predominantă de a fi de folos altuia (gerat), fără ştirea acestuia, trebuie să dea dovadă de diligenţa unui bun proprietar şi să acţioneze în conformitate cu interesele geratului, luînd în considerare voinţa reală sau prezumtivă a acestuia.

(2) Gerantul, în cazul în care ştia sau trebuia să ştie că acţionează contrar voinţei reale sau prezumtive a geratului, este obligat să repare prejudiciul cauzat prin gestiunea afacerii chiar dacă nu are o altă vină.

(3) Dispozițiile alin. (2) nu se aplică în cazul în care, contrar voinței geratului, se execută obligația acestuia privind întreținerea persoanelor pe care geratul este obligat să le întrețină conform legii sau alte obligații ale geratului care, fiind scadente, trebuie de urgență executate pentru protecția unui interes public prioritar, cu condiția că gerantul acționează cu intenția predominantă de a fi de folos destinatarului executării.

Articolul 1967. Obligaţia de a informa geratul

(1) Gerantul este obligat să-l informeze, de îndată ce este posibil, pe gerat despre preluarea gestiunii şi să continue actele începute, atît timp cît este necesar geratului pentru a le prelua.

(2) Dacă nu-l poate informa pe gerat despre preluarea gestiunii, gerantul este obligat

să ducă la capăt actele începute.

(3) Gerantul poate înceta gestiunea din motive întemeiate.

Articolul 1968. Consecinţele acceptării actelor săvîrşite

de gerant

Dacă geratul aprobă, tacit sau expres, gestiunea de afaceri, se aplică în modul corespunzător dispoziţiile cu privire la mandat, chiar dacă gerantul nu a acționat cu intenția să încheie un contract de mandat.

Articolul 1969. Consecinţele neacceptării actelor

săvîrşite de gerant

(1) Actele săvîrşite de gerant, după ce a fost înştiinţat despre neacceptarea acestora de către gerat, nu generează pentru gerat obligaţii nici faţă de gerant, nici faţă de terţi.

(2) În scopul înlăturării unui pericol ce ameninţă viaţa unei persoane, actele pot fi săvîrşite şi fără consimţămîntul acesteia, iar executarea obligaţiilor de întreţinere poate fi efectuată împotriva voinţei celui care are o asemenea obligaţie.

Articolul 1970. Compensarea cheltuielilor suportate

de gerant

(1) Gerantul poate cere geratului compensarea cheltuielilor aferente realizării gestiunii în măsura în care pot fi considerate, în raport de împrejurări, ca necesare și, în limita sporului de valoare, utile. Gerantul poate alege ca compensarea să se facă prin acoperirea directă de către gerat a cheltuielilor contractate de către gerant sau prin restituirea către gerant a valorii cheltuielilor acoperite de acesta.

(2) Gerantul are dreptul la compensarea cheltuielilor chiar dacă nu a reuşit să păstreze bunurile şi să apere interesele geratului deşi actele întreprinse au fost utile şi a lipsit vinovăţia.

(3) Cheltuielile compensabile nu pot depăşi în nici un caz valoarea bunurilor pentru a căror păstrare sînt întreprinse actele respective.

(4) Cheltuielile suportate de gerant în legătură cu actele săvîrşite după acceptare se restituie conform regulilor cu privire la mandat.

Articolul 1971. Refuzul de a compensa cheltuielile

gerantului

Gerantul nu poate cere compensarea cheltuielilor dacă actele de gestiune sînt făcute contra voinţei geratului ori dacă nu corespund intereselor acestuia, cu excepţia cazurilor în care voinţa geratului nu este necesară conform art. 1966 alin. (3).

Articolul 1972. Repararea prejudiciului cauzat gerantului

Gerantul care a acționat, în condițiile prezentului capitol, cu scopul de a proteja de un pericol geratul sau patrimoniul ori interesele acestuia are dreptul de a cere de la gerat despăgubiri pentru prejudiciul pe care acele acțiuni le-au cauzat integrității corporale sau bunurilor gerantului dacă acțiunile au generat sau în mod semnificativ au majorat riscul cauzării prejudiciului, cu condiția că acel risc, în măsura în care era previzibil, era proporțional cu pericolul la care era expus geratul.

Articolul 1973. Limitele impuse de echitate

Dreptul gerantului la compensarea cheltuielilor și repararea prejudiciului poate fi redus sau exclus de către instanța de judecată în măsura în care este echitabil și rezonabil, în special dacă gerantul a acționat în vederea protejării geratului în situația unui pericol comun, dacă suma la care urmează a fi ținut geratul este excesivă sau dacă gerantul deține un drept de a obține sumele la care este îndreptățit de la o altă persoană.

Articolul 1974. Dreptul față de cel responsabil

Dacă gerantul a acționat cu scopul de a proteja geratul împotriva unui prejudiciu, persoana responsabilă de prejudiciu, conform dispozițiilor legale privind răspunderea delictuală, este de asemenea obligată față de gerant să îi compenseze cheltuielile și să îi repare prejudiciul la care acesta are dreptul conform prezentului capitol.

Articolul 1975. Răspunderea gerantului

Gerantul răspunde faţă de gerat doar pentru prejudiciul cauzat din intenţie sau din culpă gravă.

Articolul 1976. Obligaţia de restituire a celor primite

ca rezultat al gestiunii

Gerantul este obligat să prezinte geratului o dare de seamă despre actele sale, precum şi să predea tot ceea ce a primit ca rezultat al gestiunii.

Articolul 1977. Drepturile și obligațiile izvorîte din actele

fără mandate

(1) Drepturile și obligațiile ce izvorăsc din actele necesare și utile săvîrșite în interesul unei alte persoane fără mandatul ei în condițiile prezentului capitol iau naștere pentru persoana în al cărei interes au fost săvîrșite aceste acte.

(2) Cu toate acestea, actul juridic unilateral săvîrșit de gerant în condițiile prezentului capitol nu produce efecte în cazul în care persoana căreia îi este adresat actul îl respinge fără întîrziere nejustificată.

Articolul 1978. Neaplicarea dispoziţiilor privind

gestiunea de afaceri

Dispoziţiile prezentului capitol nu se aplică acţiunilor săvîrşite în interesul unor alte persoane de cel care a acţionat cu convingerea că o făcea în folosul propriu şi nici acţiunilor săvîrşite de autorităţile publice pentru care astfel de acte ţin de domeniul lor de activitate.

Capitolul XXXII

ÎMBOGĂȚIREA NEJUSTIFICATĂ

Secțiunea 1

Dispoziții generale

Articolul 1979. Îmbogățirea nejustificată

(1) Dacă o persoană obține o îmbogățire nejustificată (persoană îmbogățită) care se atribuie la dezavantajul suferit de o altă persoană (persoană dezavantajată), ea este obligată față de persoana dezavantajată să restituie îmbogățirea.

(2) Prevederile alin. (1) se aplică doar în conformitate cu dispozițiile prezentului capitol.

Articolul 1980. Domeniul de aplicare

(1) Consecințele juridice ale îmbogățirii obținute în temeiul unui contract sau unui alt act juridic valabil și eficient sînt reglementate de alte dispoziții legale dacă acele reguli acordă sau exclud dreptul la restituirea îmbogățirii, prin efectul revocării, rezoluțiunii, reducerii obligației corelative sau pe alt temei.

(2) Dispozițiile prezentului capitol nu afectează orice alt drept de restituire sau recuperare prevăzut de dispozițiile legale în materie de proprietate, contracte sau alte dispoziții legale.

(3) Cu toate acestea, dacă persoana dezavantajată are:

a) atît o pretenție pe baza prezentului capitol la restituirea îmbogățirii nejustificate,

b) cît și o pretenție de reparare a dezavantajului (fie împotriva persoanei îmbogățite sau a unui terț) sau un drept de recuperare pe baza altor dispoziții legale ca rezultat al îmbogățirii nejustificate, atunci satisfacerea uneia dintre pretenții reduce cealaltă pretenție în același volum.

(4) Regula prevăzută la alin. (3) se aplică de asemenea dacă o persoană se folosește de un bun al persoanei dezavantajate, astfel încît acesta majorează patrimoniul altei persoane, iar conform dispozițiilor prezentului capitol:

a) cel ce se folosește este obligat față de persoana dezavantajată să întoarcă valoarea folosinței; și

b) dobînditorul este obligat față de persoana dezavantajată în legătură cu majorarea patrimoniului său.

Secțiunea a 2-a

Condiții pentru considerarea îmbogățirii

ca nejustificată

Articolul 1981. Circumstanțele în care îmbogățirea

este nejustificată

(1) O îmbogățire este nejustificată, cu excepția următoarelor cazuri:

a) persoana îmbogățită este îndreptățită față de persoana dezavantajată să obțină îmbogățirea în virtutea unui contract sau unui alt act juridic, unei hotărîri judecătorești sau unui alt temei legal; sau

b) persoana dezavantajată și-a dat consimțămîntul în mod liber și fără eroare de a suferi dezavantajul.

(2) Dacă contractul sau un alt act juridic este lovit de nulitate sau este ineficient cu efect retroactiv ori dacă hotărîrea judecătorească sau un alt temei de obținere este nevalabil cu efect retroactiv, persoana îmbogățită nu este îndreptățită la îmbogățire pe baza acestui temei.

(3) Cu toate acestea, persoana îmbogățită se consideră îndreptățită la îmbogățire în baza legii dacă a dobîndit îmbogățirea prin uzucapiune, bună-credință, precum și în alte cazuri cînd, conform legii, ea are dreptul de a păstra îmbogățirea.

(4) De asemenea, îmbogățirea este nejustificată dacă:

a) persoana dezavantajată a oferit-o pentru un scop care nu este atins sau în considerarea unei așteptări care nu s-a realizat;

b) persoana îmbogățită a cunoscut sau trebuia în mod rezonabil să cunoască despre acel scop sau acea așteptare; și

c) persoana îmbogățită a acceptat sau se poate considera în mod rezonabil că a acceptat că îmbogățirea trebuie să fie restituită în astfel de circumstanțe.

Articolul 1982. Executarea obligației unui terț

(1) Cînd persoana îmbogățită obține îmbogățirea ca rezultat al executării de către persoana dezavantajată a unei obligații sau a unei presupuse obligații, datorate de către persoana dezavantajată unui terț, îmbogățirea este justificată:

a) dacă persoana dezavantajată a executat în mod liber; sau

b) chiar dacă terțul din eroare a indicat că obligația trebuie să se execute în folosul

persoanei îmbogățite.

(2) În cazul prevăzut la alin. (1), drepturile persoanei dezavantajate față de terț rămîn neafectate.

Articolul 1983. Consimțămîntul sau executarea în mod liber

(1) Dacă consimțămîntul persoanei dezavantajate este afectat de dol, violență sau leziune ori persoana nu are discernămîntul sau capacitatea de exercițiu necesară pentru a-și da consimțămîntul respectiv, se consideră că persoana dezavantajată nu își exprimă consimțămîntul în mod liber.

(2) Dacă obligația executată este lovită de nulitate ori nu s-a născut din cauza faptului că persoana nu are discernămîntul sau capacitatea de exercițiu necesară pentru a-și asuma obligația respectivă ori din cauza dolului, a violenței sau a leziunii, se consideră că persoana dezavantajată nu a executat-o în mod liber.

Secțiunea a 3-a

Îmbogățirea și dezavantajul

Articolul 1984. Îmbogățirea

(1) O persoană este îmbogățită prin majorarea patrimoniului său, folosirea bunurilor altuia, prestarea unui serviciu sau executarea unei lucrări în folosul său.

(2) În scopul constatării dacă o persoană a obținut o îmbogățire și a mărimii acesteia nu se ia în considerare dezavantajul pe care persoana îmbogățită l-a suferit în schimbul îmbogățirii sau după îmbogățire.

Articolul 1985. Dezavantajul

(1) O persoană este dezavantajată prin micșorarea patrimoniului său, folosirea bunurilor de către o altă persoană, prestarea unui serviciu sau executarea unei lucrări în folosul altuia.

(2) În scopul constatării dacă o persoană a suferit un dezavantaj și a mărimii acestuia nu se va lua în considerare îmbogățirea pe care această persoană a obținut-o în schimbul dezavantajului sau după dezavantaj.

Secțiunea a 4-a

Atribuirea

Articolul 1986. Cazuri de atribuire

(1) O îmbogățire se atribuie la dezavantajul altuia, în special:

a) dacă bunul persoanei dezavantajate este înstrăinat persoanei îmbogățite de către persoana dezavantajată;

b) dacă persoana dezavantajată prestează un serviciu sau execută o lucrare în folosul persoanei îmbogățite;

c) dacă persoana îmbogățită folosește bunurile persoanei dezavantajate, în special cînd persoana îmbogățită încalcă drepturile, posesia sau alte interese legitime ale persoanei dezavantajate;

d) dacă un bun al persoanei îmbogățite este îmbunătățit de către persoana dezavantajată; sau

e) dacă persoana îmbogățită este eliberată de o obligație de către persoana dezavantajată.

(2) O îmbogățire se poate atribui la dezavantajul altuia chiar dacă îmbogățirea și dezavantajul nu sînt de același tip sau aceeași valoare.

Articolul 1987. Reprezentantul indirect

Atunci cînd o parte la actul juridic este un comisionar sau un alt reprezentant indirect, îmbogățirea sau dezavantajul comitentului sau al altui reprezentat indirect care rezultă din actul juridic ori din executarea obligațiilor rezultate din acesta urmează a fi considerată ca o îmbogățire sau, după caz, considerat ca un dezavantaj al comisionarului sau al altui reprezentant indirect.

Articolul 1988. Executarea de către debitor în folosul

persoanei care este creditor.

Transmiterea subsecventă cu bună-credință

(1) Dacă debitorul execută obligația în folosul unui terț neîndreptățit, iar, conform legii, debitorul se consideră eliberat de obligație, îmbogățirea obținută de terț se atribuie dezavantajului creditorului.

(2) Dispozițiile alin. (1) se aplică în special atunci cînd o persoană care este obligată față de persoana dezavantajată de a restitui o îmbogățire nejustificată o transferă în folosul unui terț în circumstanțe în care debitorul poate invoca mijlocul de apărare prevăzut la art.1994.

(3) Dacă debitorul pretinde să fi stins obligația prin executare în folosul unui terț neîndreptățit, iar, conform legii, debitorul nu se consideră eliberat de obligație, creditorul poate totuși ratifica executarea.

(4) Ratificarea stinge dreptul creditorului față de debitor în mărimea executării, avînd ca efect atribuirea îmbogățirii terțului la pierderea dreptului creditorului față de debitor.

(5) În relația dintre creditor și terț, ratificarea nu se consideră consimțămînt al creditorului la pierderea dreptului său împotriva debitorului.

(6) Dispozițiile alin. (3)-(5) nu se aplică dacă, înainte de momentul ratificării de către

creditor, în privința debitorului este intentată procedura de insolvabilitate.

Articolul 1989. Atribuirea rezultată din fapta terțului.

Ratificarea actelor terțului

(1) O îmbogățire la fel se atribuie dezavantajului altuia în cazul în care un terț folosește fără împuternicire bunul persoanei dezavantajate astfel încît persoana dezavantajată pierde bunul, iar persoana îmbogățită îl dobîndește.

(2) Dispozițiile alin. (1) se aplică în special dacă, în rezultatul faptului că terțul a manipulat sau a dispus de bun, persoana dezavantajată pierde dreptul de proprietate asupra bunului, iar persoana îmbogățită dobîndește proprietatea în temeiul actului juridic sau al legii.

(3) Persoana care are un drept asupra bunului poate ratifica actul unui terț care aparent înstrăinează sau altfel folosește bunul în temeiul unui act juridic cu un terț.

(4) Actul ratificat are același efect juridic ca și actul juridic încheiat printr-un reprezentant împuternicit. În relația dintre cel ce ratifică și terțul care a dispus sau altfel a folosit bunul, ratificarea nu se consideră acceptare a dispunerii sau folosinței bunului de către terț.

Secțiunea a 5-a

Restituirea îmbogățirii

Articolul 1990. Îmbogățirea transmisibilă

(1) Dacă îmbogățirea constă într-un bun care poate fi transmis, persoana îmbogățită este obligată să restituie îmbogățirea prin transmiterea bunului persoanei dezavantajate.

(2) În loc de a transmite bunul, persoana îmbogățită poate alege să restituie îmbogățirea prin plata valorii bănești în folosul persoanei dezavantajate dacă transmiterea ar cauza persoanei îmbogățite un efort sau cheltuieli disproporționate.

(3) Dacă bunul a fost consumat, a pierit ori a fost pierdut, dacă bunul nu îi mai aparține sau dacă persoana îmbogățită este din alte motive în imposibilitate de a transmite bunul, persoana îmbogățită este obligată să restituie îmbogățirea prin plata valorii bănești în folosul persoanei dezavantajate. În cazul în care imposibilitatea se referă la o parte a bunului sau bunul este grevat cu drepturile unui terț, persoana dezavantajă poate alege între transmiterea valorii bănești a întregului bun sau transmiterea bunului în forma în care se află, la care se va adăuga valoarea bănească a părții care lipsește.

(4) Cu toate acestea, în măsura în care persoana îmbogățită a obținut un substitut, acel substitut va constitui îmbogățirea supusă restituirii:

a) dacă persoana îmbogățită este de bună-credință la momentul cînd a dispus de îmbogățirea inițială sau cînd această îmbogățire a pierit și alege să restituie îmbogățirea pe calea transmiterii substitutului; sau

b) dacă persoana îmbogățită este de rea-credință la momentul cînd a dispus de îmbogățirea inițială sau cînd această îmbogățire a pierit și persoana dezavantajată alege să i se restituie îmbogățirea pe calea restituirii substitutului, cu condiția că această alegere nu este inechitabilă.

(5) Persoana îmbogățită se consideră de bună-credință dacă ea nu cunoștea și nu trebuia, în mod rezonabil, să cunoască faptul că îmbogățirea a fost nejustificată sau putea deveni nejustificată.

Articolul 1991. Îmbogățire netransmisibilă

(1) Dacă îmbogățirea constă din bunuri care nu pot fi transmise, din lucrări, servicii sau folosința unui bun, persoana îmbogățită este obligată să restituie îmbogățirea prin plata valorii bănești în folosul persoanei dezavantajate.

(2) Persoana îmbogățită nu este obligată să plătească mai mult decît economisirea pe care a realizat-o dacă nu și-a dat consimțămîntul la îmbogățire sau dacă a fost de bună-credință.

(3) Cu toate acestea, dacă îmbogățirea a fost obținută în temeiul unui contract care a stabilit un preț sau o valoare pentru îmbogățire, persoana îmbogățită este obligată să plătească cel puțin această sumă dacă contractul este lovit de nulitate pentru temeiuri care nu au fost esențiale pentru stabilirea prețului.

(4) Prevederile alin. (3) nu se aplică pentru a majora obligația peste valoarea bănească a îmbogățirii.

Articolul 1992. Valoarea bănească a îmbogățirii.

Economisirea

(1) Valoare bănească a îmbogățirii se consideră suma de bani la care un transmițător și un dobînditor cu intenții reale de a încheia un contract ar fi convenit în mod valabil ca preț al acesteia. Cheltuielile suportate de furnizorul unei lucrări, unui serviciu sau unei folosințe care, conform contractului, trebuie acoperite de dobînditor sînt considerate ca parte a prețului.

(2) Economisire se consideră micșorarea bunurilor sau majorarea obligațiilor pe care persoana îmbogățită, în împrejurări specifice ei, le-ar fi suportat dacă nu obținea îmbogățirea.

(3) Valoarea bănească și economisirea se apreciază la momentul în care persoana îmbogățită a obținut îmbogățirea.

Articolul 1993. Fructele și folosința îmbogățirii

(1) Obligația de restituire a îmbogățirii se extinde asupra fructelor și folosinței îmbogățirii sau, dacă este mai mică, asupra economisirii rezultate din fructe sau folosință.

(2) Cu toate acestea, dacă persoana îmbogățită obține fructele sau folosința cu rea-

credință, restituirea îmbogățirii se extinde asupra fructelor și folosinței chiar dacă economisirea este mai mică decît valoarea fructelor sau a folosinței.

Secțiunea a 6-a

Mijloacele juridice de apărare

Articolul 1994. Diminuarea îmbogățirii

(1) Persoana îmbogățită nu este obligată să restituie îmbogățirea în măsura în care ea a suportat un dezavantaj prin dispunerea de îmbogățire sau în altă formă prevăzută la art. 1985 (diminuarea îmbogățirii), cu excepția cazului în care persoana îmbogățită ar fi suferit dezavantajul chiar dacă nu obținea îmbogățirea.

(2) Cu toate acestea, diminuarea îmbogățirii nu se ia în considerare:

1) în măsura în care persoana îmbogățită a obținut un substitut;

2) în măsura în care persoana îmbogățită era de rea-credință la momentul diminuării îmbogățirii, cu excepția cazului:

a) cînd persoana dezavantajată la fel ar fi suferit o diminuare chiar dacă îmbogățirea i-ar fi fost restituită; sau

b) cînd persoana îmbogățită era de bună-credință la momentul îmbogățirii, diminuarea îmbogățirii a avut loc înainte de scadența obligației de a restitui îmbogățirea și diminuarea îmbogățirii a rezultat din materializarea unui risc care nu poate fi pus pe seama persoanei îmbogățite; sau

3) în măsura în care se aplică prevederile art. 1991 alin. (3).

(3) Dacă persoana îmbogățită poate ridica mijlocul de apărare prevăzut de prezentul articol față de persoana dezavantajată ca urmare a dispunerii în folosul unui terț, drepturile persoanei dezavantajate față de acel terț rămîn neafectate.

Articolul 1995. Actele juridice încheiate cu bună-credință

cu terții

(1) Persoana îmbogățită nu este obligată să întoarcă îmbogățirea dacă:

a) în schimbul acelei îmbogățiri, i-a oferit terțului o altă îmbogățire; și

b) era de bună-credință la acel moment.

(2) Dispozițiile alin. (1) nu afectează drepturile părții dezavantajate de a recupera bunul de la acel terț pe calea acțiunii în revendicare ori de a recupera bunul în condițiile prezentului capitol.

(3) Dispozițiile alin. (1) nu afectează drepturile acelui terț în caz de evicțiune conform alin. (2).

Articolul 1996. Ilegalitatea

Dacă un contract sau un alt act juridic în al cărui temei s-a obținut îmbogățirea este lovit de nulitate, persoana îmbogățită nu este obligată să restituie îmbogățirea în măsura în care restituirea ar contraveni scopului care stă la baza dispoziției legale încălcate sau principiului de ordine publică ori bunelor moravuri încălcat.

Articolul 1997. Restituția bilaterală

În cazul prevăzut la art. 1981 alin. (2), dacă ambelor părți le incumbă o obligație de restituire, obligațiile lor sînt corelative.

Capitolului XXXIII

RĂSPUNDEREA DELICTUALĂ

Secțiunea 1

Dispoziții generale

Articolul 1998. Temeiul şi condiţiile generale

ale răspunderii delictuale

(1) Cel care acţionează faţă de altul în mod ilicit, cu vinovăţie este obligat să repare prejudiciul patrimonial, iar în cazurile prevăzute de lege, şi prejudiciul moral cauzat prin acţiune sau omisiune.

(2) Prejudiciul cauzat prin fapte licite sau fără vinovăţie se repară numai în cazurile expres prevăzute de lege.

(3) O altă persoană decît autorul prejudiciului este obligată să repare prejudiciul numai în cazurile expres prevăzute de lege.

(4) Prejudiciul nu se repară dacă a fost cauzat la rugămintea sau cu consimţămîntul persoanei vătămate, cu condiția că persoana cunoștea sau trebuia să cunoască consecințele rugămînții sau ale consimțămîntului, şi dacă fapta autorului nu contravine bunelor moravuri.

Articolul 1999. Domeniul de aplicare

(1) Dispozițiile prezentului capitol se aplică și în cazul prejudiciului cauzat în raporturile contractuale, cu excepția cazurilor în care se aplică dispozițiile legale privind neexecutarea obligațiilor.

(2) Dispozițiile prezentului capitol nu se aplică în cazurile în care aplicarea lor contravine altor dispoziții legale.

(3) Dispozițiile prezentului capitol nu exclud aplicarea mijloacelor juridice de apărare pe alte temeiuri legale.

Articolul 2000. Interzicerea cauzării prejudiciului

(1) Pericolul cauzării în viitor a unui prejudiciu dă temei interzicerii faptelor care pot genera un astfel de pericol.

(2) Dacă prejudiciul este o consecinţă a exploatării întreprinderii, instalaţiei sau a unei activităţi de producţie ce continuă să cauzeze prejudiciu sau să ameninţe cu producerea unui nou prejudiciu, instanţa de judecată poate să oblige pîrîtul, pe lîngă repararea prejudiciului, să-şi înceteze activitatea dacă încetarea nu contravine interesului public.

Articolul 2001. Prejudiciul cauzat în stare de legitimă

apărare

(1) Nu este pasibil de reparaţie prejudiciul cauzat de o persoană în stare de legitimă apărare dacă nu a depăşit limitele ei.

(2) Dacă în timpul apărării împotriva unui atac injust s-a cauzat prejudiciu unui terţ, prejudiciul urmează să fie reparat de atacator.

Articolul 2002. Prejudiciul cauzat în caz de extremă

necessitate

(1) Prejudiciul cauzat de o persoană în caz de extremă necesitate urmează a fi reparat de ea.

(2) Luînd în considerare împrejurările în care a fost cauzat prejudiciul, instanţa de judecată poate obliga la repararea lui terţul în al cărui interes a acţionat autorul prejudiciului sau poate exonera de obligaţia de reparare, integral sau parţial, atît autorul prejudiciului, cît şi terţa persoană.

(3) Prejudiciul produs în urma stingerii sau localizării unui incendiu va fi reparat de autorul incendiului.

Articolul 2003. Protecția interesului public

Obligația de reparare a prejudiciului este exclusă dacă acesta a fost cauzat pentru protecția necesară a valorilor fundamentale într-o societate democratică, în special dacă prejudiciul a fost cauzat prin dezvăluirea informației prin intermediul mass-mediei.

Articolul 2004. Îndeplinirea unei activități impuse

ori permise de lege

Îndeplinirea unei activități impuse ori permise de lege sau de ordinul superiorului nu îl exonerează de răspundere pe cel care putea să își dea seama de caracterul ilicit al faptei sale săvîrșite în asemenea împrejurări.

Articolul 2005. Răspunderea comitentului pentru

fapta prepusului

(1) Comitentul răspunde de prejudiciul cauzat cu vinovăție, iar în cazurile expres prevăzute de lege, fără vinovăție, de către administratorul, salariatul său sau o altă persoană subordonată comitentului (prepus) în funcțiile care i s-au încredințat.

(2) În cazul în care prepusul a cauzat prejudiciul cu intenție, persoana vătămată poate alege să ceară repararea prejudiciului numai de la comitent, numai de la prepus sau de la ambii în mod solidar.

(3) Comitentul conservă dreptul de regres contra prepusului. Prepusul se poate exonera de răspundere dacă va dovedi că s-a conformat întocmai instrucțiunilor comitentului.

(4) Lipsa discernămîntului prepusului la momentul săvîrșirii faptei ilicite nu exonerează comitentul de răspundere.

Articolul 2006. Răspunderea pentru prejudiciul cauzat

de o autoritate publică sau de o persoană

cu funcţie de răspundere

(1) Prejudiciul cauzat printr-un act administrativ ilegal sau nesoluţionarea în termen legal a unei cereri de către o autoritate publică sau de către o persoană cu funcţie de răspundere din cadrul ei se repară integral de autoritatea publică. Persoana cu funcţie de răspundere va răspunde solidar în cazul intenţiei sau culpei grave.

(2) Persoanele fizice au dreptul să ceară repararea prejudiciului moral cauzat prin acţiunile indicate la alin.(1).

(3) Obligaţia de reparare a prejudiciului nu se naşte în măsura în care cel prejudiciat a omis, cu intenţie ori din culpă gravă, să înlăture prejudiciul prin mijloace legale.

(4) În cazul în care o autoritate publică are o obligaţie impusă de un act adoptat în scopul protecţiei contra riscului de producere a unui anumit fel de prejudiciu, ea răspunde pentru prejudiciul de acest fel cauzat sau nepreîntîmpinat prin neexecutarea obligaţiei, cu excepţia cazului cînd autoritatea publică demonstrează că a dat dovadă de diligenţă rezonabilă în executarea obligaţiei.

(5) Autoritatea publică nu răspunde pentru prejudiciul cauzat prin adoptarea unui act normativ sau omisiunea de a-l adopta.

Articolul 2007. Răspunderea statului pentru prejudiciul

cauzat prin acţiunile organelor de urmărire

penală, ale procuraturii sau ale instanţelor

de judecată

(1) Prejudiciul cauzat persoanei prin acțiunile organelor de urmărire penală, ale procuraturii sau ale instanțelor de judecată se repară de către stat integral, indiferent de vinovăția persoanei responsabile, în următoarele cazuri:

a) condamnare ilegală, tragere ilegală la răspundere penală, aplicare ilegală a măsurii preventive sub forma arestului preventiv sau sub forma declarației scrise de a nu părăsi localitatea;

b) aplicare ilegală, în calitate de sancțiune contravențională, a arestului, a muncii neremunerate în folosul comunității;

c) acțiuni sau inacțiuni care au dus, după caz, la:

– constatarea de către Curtea Europeană a Drepturilor Omului, prin hotărâre, a încălcării drepturilor sau libertăților fundamentale ale unei persoane și dispunerea achitării unor sume în beneficiul acesteia;

– pronunțarea unei hotărâri de către o instanță judecătorească națională, ca urmare a condamnării statului de către Curtea Europeană a Drepturilor Omului, prin care s-a dispus achitarea unor sume din contul statului.

(2) Statul se exonerează de răspundere în cazul cînd persoana vătămată a contribuit intenţionat şi benevol la producerea prejudiciului prin autodenunţ.

Articolul 2008. Răspunderea pentru prejudiciul cauzat

de un minor care nu a împlinit 14 ani

(1) Prejudiciul cauzat de un minor care nu a împlinit 14 ani se repară de părinţi sau de tutorii lui dacă nu demonstrează lipsa vinovăţiei lor în supravegherea sau educarea minorului.

(2) Dacă minorul care nu a împlinit 14 ani a cauzat prejudiciul cînd se afla sub supravegherea unei instituţii de învăţămînt, de educaţie sau instituţii curative ori a unei persoane obligate să-l supravegheze în bază de contract, acestea răspund pentru prejudiciul cauzat dacă nu demonstrează că și-au îndeplinit în mod corespunzător obligația de supraveghere.

(3) Obligaţia părinţilor, tutorilor, a instituţiilor de învăţămînt, de educaţie, a instituţiilor curative de a repara prejudiciul cauzat de un minor nu încetează o dată cu atingerea majoratului acestuia sau o dată cu dobîndirea unor bunuri suficiente pentru repararea prejudiciului.

(4) Persoana obligată să repare prejudiciul conform alin. (1) nu este exonerată de răspundere doar din motivul că nu trăia împreună cu minorul la data cauzării prejudiciului, dacă această împrejurare este imputabilă persoanei obligate.

Articolul 2009. Răspunderea pentru prejudiciul cauzat

de un minor între 14 şi 18 ani

(1) Minorul între 14 şi 18 ani răspunde personal pentru prejudiciul cauzat, potrivit regulilor generale.

(2) În cazul în care minorul între 14 şi 18 ani nu are bunuri sau venituri suficiente pentru repararea prejudiciului cauzat, acesta trebuie reparat, integral sau în partea nereparată, de către părinţi sau curator dacă nu demonstrează că și-au îndeplinit în mod corespunzător obligația de supraveghere. Dispozițiile art. 2008 alin. (4) se aplică în mod corespunzător.

(3) Obligația părinților sau a curatorului de a repara prejudiciul cauzat de un minor între 14 și 18 ani nu apare dacă minorul a cauzat prejudiciul în calitatea sa de prepus al unei alte persoane, în acest caz aplicîndu-se dispozițiile art. 2005.

Articolul 2010. Răspunderea pentru prejudiciul cauzat

de o persoană în privința căreia s-a instituit

o măsură de ocrotire judiciară

(1) Pentru prejudiciul cauzat de o persoană în privința căreia s-a instituit o măsură de ocrotire judiciară răspunde ocrotitorul provizoriu, curatorul sau, după caz, tutorele sau instituția în care este internată, în măsura în care aceștia erau obligați să supravegheze persoana, dacă nu demonstrează că și-au îndeplinit în mod corespunzător obligația de supraveghere.

(2) Obligația persoanelor indicate la alin. (1) de a repara prejudiciul cauzat de o persoană în privința căreia s-a instituit o măsură de ocrotire judiciară nu încetează în cazul în care măsura de ocrotire este modificată sau revocată.

(3) Dacă ocrotitorul provizoriu, curatorul sau, după caz, tutorele, chemat la răspundere în conformitate cu alin. (1), a decedat sau nu dispune de mijloace suficiente pentru repararea lui, iar autorul prejudiciului dispune de asemenea mijloace, instanţa de judecată, ţinînd cont de starea materială a persoanei vătămate şi a autorului prejudiciului, de gradul de discernămînt al autorului, precum şi de alte circumstanţe, are dreptul să hotărască repararea integrală sau parţială a prejudiciului din contul autorului.

Articolul 2011. Răspunderea pentru prejudiciul

cauzat de o persoană cu discernămînt

diminuat

(1) Persoana în privința căreia nu s-a instituit o măsură de ocrotire judiciară care a cauzat un prejudiciu aflîndu-se în imposibilitatea de a conştientiza sau dirija pe deplin acțiunile sale (discernămînt diminuat) nu răspunde pentru prejudiciu.

(2) Instanța de judecată are dreptul, ţinînd cont de starea materială a persoanei vătămate şi a autorului prejudiciului, de gradul de discernămînt al autorului,precum şi de alte circumstanţe, să-l oblige pe acesta la reparaţia integrală sau parţială a prejudiciului.

(3) Autorul prejudiciului nu este exonerat de răspundere dacă el însuşi este vinovat de faptul că a ajuns într-o astfel de stare în urma consumului de alcool, de droguri, de alte substanţe psihotrope sau din altă cauză.

Articolul 2012. Evenimentul în afara controlului

Persoana nu poartă răspundere dacă prejudiciul este cauzat de către un eveniment anormal care nu poate fi evitat prin măsuri rezonabile, iar riscul nu îi revine acelei persoane.

Articolul 2013. Răspunderea pentru prejudiciul

cauzat de un izvor de pericol sporit

(1) Persoanele a căror activitate este legată de un izvor de pericol sporit pentru lumea înconjurătoare (exploatarea vehiculelor, a instalaţiilor, mecanismelor, folosirea energiei electrice, a substanţelor explozibile, efectuarea lucrărilor de construcţii etc.) au obligaţia să repare prejudiciul cauzat de izvorul de pericol sporit dacă nu demonstrează că prejudiciul se datorează unui eveniment prevăzut la art. 2012 (cu excepţia cazurilor în care prejudiciul a survenit ca urmare a exploatării navelor aeriene) sau din intenţia persoanei vătămate.

(2) Obligaţia de reparare a prejudiciului revine persoanei care posedă izvorul de pericol sporit în baza dreptului de proprietate ori în alt temei legal sau persoanei care şi-a asumat paza izvorului de pericol sporit.

(3) Posesorul izvorului de pericol sporit nu răspunde pentru prejudiciul cauzat dacă demonstrează că izvorul de pericol sporit a ieşit din posesiunea lui ca urmare a acţiunilor ilicite ale unor terţi. În acest caz, răspunderea revine persoanei care a dobîndit în mod ilicit izvorul de pericol sporit. În măsura în care posesorul izvorului de pericol sporit este vinovat de faptul că izvorul a ieşit din posesiunea lui, el va răspunde pentru prejudiciu în mod solidar cu persoana care l-a dobîndit în posesiune în mod ilicit.

(4) Posesorii izvoarelor de pericol sporit răspund solidar pentru prejudiciul cauzat unui terţ prin interacţiunea acestor izvoare (coliziunea mijloacelor de transport etc.).

(5) Prejudiciul cauzat posesorilor izvoarelor de pericol sporit ca rezultat al interacţiunii acestora se repară potrivit dispoziţiilor art.1998.

Articolul 2014. Răspunderea pentru prejudiciul

cauzat de animale

(1) Proprietarul unui animal sau persoana care se serveşte de animal în timpul serviciului răspunde de prejudiciul cauzat de acesta, fie că se afla în paza sa, fie că a scăpat de sub pază. Obligaţia reparaţiei nu apare dacă prejudiciul a fost cauzat de un animal domestic predestinat activităţii profesionale, de întreprinzător sau obţinerii de mijloace pentru întreţinerea proprietarului, iar proprietarul animalului a asigurat grija cuvenită pentru supravegherea animalului, sau dacă prejudiciul s-a produs chiar şi în cazul

manifestării unei asemenea griji.

(2) Persoana care, în baza contractului încheiat cu posesorul animalului, şi-a asumat obligaţia de a supraveghea animalul răspunde pentru prejudiciul cauzat de acesta dacă nu demonstrează nevinovăţia sa.

Articolul 2015. Răspunderea pentru prejudiciul

cauzat prin surparea construcţiei

(1) Proprietarul este obligat să repare prejudiciul cauzat prin surparea, în întregime sau a unei părţi, a construcţiei cînd surparea este rezultatul lipsei de întreţinere corespunzătoare sau al unui viciu de construcţie.

(2) Persoana care s-a obligat prin contract faţă de proprietar să întreţină construcţia sau care este obligată să o întreţină în stare corespunzătoare în temeiul dreptului de posesie ce i s-a acordat răspunde solidar cu proprietarul pentru prejudiciul cauzat în urma surpării construcţiei sau a unei părţi a ei.

Articolul 2016. Răspunderea în cazul căderii sau

scurgerii din construcție

(1) Dacă prejudiciul s-a produs prin faptul că din construcție a căzut ori a curs ceva, răspunde persoana care are construcția în posesie. Această regulă nu se aplică în cazul în care prejudiciul s-a produs din cauza unui eveniment prevăzut la art. 2012 ori din vina celui prejudiciat.

(2) Pînă la proba contrară, se prezumă că construcția este în posesia proprietarului său.

Articolul 2017. Abandonarea

Persoana păstrează răspunderea pentru prejudiciul cauzat de o construcție izvor de pericol sporit pe care o abandonează, pînă cînd o altă persoană intră în posesia ei sau obține paza ei juridică ori începe să o exploateze. Această regulă se aplică în mod corespunzător, în măsura în care este rezonabil, celui care are paza animalului.

Articolul 2018. Prejudiciul suferit în urma încrederii

în consultație sau informație incorectă

(1) Prejudiciul suferit de o persoană ca urmare a luării de către ea a unei decizii încrezîndu-se, în mod rezonabil, pe o consultație incorectă sau o informație incorectă se repară dacă:

a) consultația sau informația este furnizată de către un profesionist în cadrul activității sale; și

b) cel care a oferit consultația sau informația cunoștea sau trebuia în mod rezonabil

să cunoască că destinatarul consultației sau al informației se va baza pe ea la luarea acelei decizii.

(2) Răspunderea prevăzută de prezentul articol apare doar în măsura în care cel care a furnizat consultația sau informația, cu ocazia furnizării ei, nu și-a limitat sau exclus răspunderea prin declarație expresă față de destinatar.

Articolul 2019. Prejudiciul suferit prin tulburarea

ilegală a activității profesionistului

și prejudiciul suferit de consumator

ca urmare a concurenței neloiale

(1) Cel care în mod ilegal împiedică sau tulbură activitatea profesionistului este obligat să repare prejudiciul cauzat astfel.

(2) Consumatorul are dreptul la repararea prejudiciului cauzat ca urmare a concurenței neloiale în cazurile prevăzute de legislația din domeniul concurenței.

Articolul 2020. Cheltuielile suportate de autoritatea publică

pentru restabilirea prejudiciului adus mediului

Cheltuielile suportate de autoritatea publică competentă pentru restabilirea elementelor naturale care constituie mediul, cum ar fi aerul, apa, solul, flora și fauna, ca urmare a lezării substanțiale, se repară acelei autorități publice competente.

Articolul 2021. Prejudiciul cauzat prin declarație dolosivă

(1) Prejudiciul cauzat unei persoane ca urmare a declarației dolosive făcute de o altă persoană, prin cuvinte sau comportament, urmează a fi reparat.

(2) Declarația se consideră dolosivă dacă cel care o face știe că ea este falsă și are ca scop de a determina destinatarul să facă o greșeală.

Articolul 2022. Legătura cauzală

(1) Se consideră că persoana a cauzat prejudiciul dacă el constituie consecința faptei acelei persoane ori consecința izvorului de pericol pentru care acea persoană răspunde conform legii.

(2) În cazul vătămării integrității corporale sau altei vătămări a sănătății ori al decesului, nu se va lua în cont predispoziția persoanei vătămate la un anumit tip de vătămare sau la o anumită mărime a vătămării.

(3) În cazul în care prejudiciul ar fi putut fi cauzat de una sau mai multe întîmplări pentru care răspund diferite persoane și s-a stabilit că prejudiciul a fost cauzat de una din acele întîmplări, însă nu s-a stabilit din cauza căreia anume, se prezumă, pînă la proba

contrară, că prejudiciul a fost cauzat de către fiecare persoană care răspunde pentru cel puțin una din acele întîmplări.

Articolul 2023. Răspunderea pentru prejudiciul

cauzat în comun

(1) Dacă prejudiciul a fost cauzat în comun de mai mulți participanți, aceștia poartă răspundere solidară.

(2) Se consideră participant nu doar autorul faptei cauzatoare de prejudicii, ci și cel care l-a instigat sau l-a susținut, precum și cel care a beneficiat în mod conștient de un folos în urma prejudiciului cauzat altuia (participanți).

(3) În cazul acțiunii în regres, partea fiecărui participant din obligația solidară este proporțională contribuției sale la săvîrșirea faptei ilicite dacă aceasta poate fi determinată.

Articolul 2024. Dreptul de regres faţă de persoana

care a cauzat prejudicial

(1) Persoana care a reparat prejudiciul cauzat de o altă persoană are dreptul la o acţiune de regres împotriva acesteia în mărimea despăgubirii plătite persoanei vătămate dacă legea sau contractul nu prevede altfel.

(2) În cazul reparării prejudiciului în temeiul art. 2007, statul are drept de regres față de persoana responsabilă din cadrul organelor de urmărire penală, al procuraturii sau al instanței judecătorești, dacă vinovăția acesteia este constatată prin sentință definitivă sau dacă, în cadrul unei proceduri disciplinare, s-a constatat intenția ori neglijența gravă în acțiunile sau inacțiunile acesteia.

(3) Părinţii, ocrotitorii provizorii, tutorii sau curatorii, precum şi organizaţiile prevăzute la art.2008-2010 care au reparat prejudiciul cauzat de un minor sau de o persoană în privința căreia s-a instituit o măsură de ocrotire judiciară, nu au drept de regres împotriva acestora.

(4) Persoana care exercită regresul nu poate recupera partea din despăgubire care corespunde propriei contribuții la cauzarea prejudiciului.

Articolul 2025. Modul de reparare a prejudiciului

(1) Repararea prejudiciului se face în natură, prin restabilirea situației anterioare (transmiterea unui bun de același gen și de aceeași calitate, repararea bunului deteriorat etc.), iar dacă aceasta nu este cu putință ori dacă persoana vătămată nu este interesată de repararea în natură, prin plata echivalentului bănesc (despăgubire), stabilit prin acordul părților sau, în lipsa unui asemenea acord, prin hotărîre judecătorească.

(2) În cazul deteriorării unui bun, despăgubirea va fi egală cu pierderea valorii bunului și nu a costului reparației dacă costul reparației depășește disproporționat pierderea valorii. Această regulă se aplică animalelor doar dacă aceasta este oportună,

avînd în vedere scopul pentru care animalul este ținut.

(3) Despăgubirea se stabilește sub forma unei sume globale sau, dacă prejudiciul are caracter continuu, sub forma unei prestații periodice. În cazul în care se stabilește o despăgubire sub forma prestației periodice, debitorul poate fi obligat la constituirea unei garanții.

(4) Persoana vătămată nu este ținută să demonstreze că a cheltuit suma despăgubirii în scopul reparării prejudiciului.

(5) În cazul prejudiciului viitor, despăgubirea, indiferent de forma în care s-a acordat, va putea fi sporită, redusă sau stinsă dacă, după stabilirea ei, prejudiciul s-a mărit, s-a micșorat ori a încetat.

(6) Autorul faptei ilicite datorează de asemenea dobîndă de întîrziere la rata determinată conform art. 942 începînd cu data primirii de către persoana care răspunde de prejudiciu a somației de la partea vătămată. Dobînda de întîrziere se calculează din suma despăgubirii sau, în caz de reparare în natură a prejudiciului, din valoarea acelei reparații.

Articolul 2026. Luarea în considerare, la determinarea

cuantumului despăgubirii, a vinovăţiei

persoanei vătămate

(1) Prejudiciul cauzat din intenţia persoanei vătămate nu se repară.

(2) Dacă culpa gravă a persoanei vătămate a contribuit la producerea prejudiciului sau la agravarea lui, despăgubirea se reduce potrivit gradului de vinovăţie a persoanei vătămate.

(3) Culpa gravă a persoanei vătămate nu constituie temei de reducere a despăgubirii în cazurile prevăzute la art. 2007 şi nici în cazurile în care prejudiciul a fost cauzat unui minor care nu a împlinit vîrsta de 14 ani sau unei persoane în privința căreia s-a instituit o măsură de ocrotire judiciară.

(4) Este exclusă repararea prejudiciului cauzat fără intenție de către un participant altuia, în decursul săvîrșirii unei fapte ilicite față de un terț, dacă aceasta contravine ordinii publice.

Articolul 2027. Răspunderea pentru cheltuielile de prevenire

Persoana care a suportat în mod rezonabil cheltuieli sau un alt prejudiciu pentru a preveni prejudicierea sa iminentă ori pentru a limita mărimea sau gravitatea prejudiciului suferit are dreptul la rambursarea acestora de la persoana care ar fi răspuns dacă prejudiciul apărea.

Articolul 2028. Răspunderea pentru prejudiciul

cauzat prin vătămare a integrităţii

corporale sau prin altă vătămare

a sănătăţii

(1) În caz de vătămare a integrităţii corporale sau de altă vătămare a sănătăţii, autorul prejudiciului are obligaţia să compenseze persoanei vătămate salariul sau venitul ratat din cauza pierderii sau reducerii capacităţii de muncă, precum şi cheltuielile suportate în legătură cu vătămarea sănătăţii – de tratament, de alimentaţie suplimentară, de protezare, de îngrijire străină, de cumpărarea unui vehicul special, de reciclare profesională etc.

(2) Determinarea salariului sau venitului ratat din cauza vătămării integrităţii corporale sau altei vătămări a sănătăţii se efectuează conform art. 2029 și 2030.

(3) La determinarea salariului sau venitului ratat nu se iau în considerare pensia de dizabilitate, stabilită persoanei vătămate în legătură cu vătămarea integrităţii corporale sau cu o altă vătămare a sănătăţii şi nici alte indemnizaţii sau sume, plătite pe linia asigurărilor sociale de stat.

(4) Volumul despăgubirilor ce se cuvin, în conformitate cu prezentul articol, cu art. 2029 și 2030, persoanei vătămate poate fi mărit prin lege sau contract.

(5) Răspunderii pentru prejudiciul cauzat prin vătămare a integrității corporale sau prin altă vătămare a sănătății i se aplică dispozițiile legale privind răspunderea extracontractuală, chiar dacă prejudiciul a fost cauzat cu ocazia executării unei obligații contractuale. Cu toate acestea, persoana vătămată poate invoca stipulațiile contractului dacă acestea îi sînt mai favorabile decît dispozițiile privind răspunderea extracontractuală.

Articolul 2029. Determinarea despăgubirii pentru

salariul sau venitul ratat

(1) Despăgubirea pentru salariul sau venitul ratat se stabilește pe baza venitului mediu lunar net din muncă sau altă activitate a persoanei vătămate din ultimul an înainte de pierderea sau reducerea capacității sale de muncă ori, în lipsă, pe baza venitului lunar net pe care l-ar fi putut realiza, ținîndu-se seama de calificarea profesională pe care o avea sau ar fi avut-o la terminarea pregătirii pe care era în curs să o primească.

(2) Cu toate acestea, dacă persoana vătămată face dovada posibilității obținerii unui salariu sau venit mai mare în baza unui contract încheiat în ultimul an, iar acesta nu a fost pus în executare, se va ține seama în determinarea despăgubirii de aceste venituri.

(3) Dacă persoana vătămată nu avea o calificare profesională și nici nu era în curs să o primească, despăgubirea va fi egală cu suma brută a salariului minim pe țară stabilit de Guvern.

Articolul 2030. Vătămarea minorului

(1) Dacă persoana vătămată este un minor, despăgubirea stabilită potrivit art. 2029 alin. (1) va fi datorată de la data cînd, în mod normal, minorul și-ar fi terminat pregătirea

profesională pe care o primea.

(2) Pînă la acea dată, dacă minorul avea un salariu sau venit la momentul vătămării, despăgubirea se va determina pe baza salariului sau venitului de care a fost lipsit ori, dacă nu avea un salariu sau venit, potrivit art. 2029, care se aplică în mod corespunzător. Această din urmă despăgubire va fi datorată de la data cînd minorul a împlinit vîrsta prevăzută de lege pentru a putea fi parte într-un raport de muncă sau desfășura activitatea respectivă aducătoare de venit.

Articolul 2031. Răspunderea în caz de deces

al persoanei vătămate

(1) În cazul decesului persoanei ca urmare a vătămării grave a integrităţii corporale sau a altei vătămări a sănătăţii, dreptul la despăgubire pentru pierderea întreținătorului îl au:

a) persoanele inapte de muncă, care erau întreţinute de defunct sau care, la data decesului acestuia, aveau dreptul la întreţinere;

b) copilul persoanei născut după decesul ei;

c) unul dintre părinţii, soţul sau un alt membru al familiei defunctului, indiferent dacă este apt pentru muncă sau nu, care nu lucrează şi îngrijeşte de copiii, fraţii şi surorile care erau întreţinuţi de defunct şi care nu au împlinit vîrsta de 14 ani sau care, deşi au împlinit o astfel de vîrstă, au nevoie de îngrijire din cauza sănătăţii, conform avizului organelor medicale abilitate;

d) persoanele care erau întreţinute de defunct şi care au devenit inapte pentru muncă pe parcursul a 5 ani de la decesul lui.

(2) Dreptul la despăgubire pentru pierderea întreținătorului se recunoaşte:

a) minorilor, pînă la împlinirea vîrstei de 18 ani;

b) elevilor şi studenţilor care au împlinit 18 ani, pînă la finalizarea studiilor (cu excepţia studiilor efectuate la secţia fără frecvenţă) în instituţii de învăţămînt, dar cel mult pînă la împlinirea vîrstei de 23 de ani;

c) femeilor care au împlinit vîrsta de 55 de ani şi bărbaţilor care au împlinit vîrsta de 60 ani – pe viaţă;

d) persoanelor cu dizabilităţi;

e) unuia dintre părinţi, soţului sau unui alt membru al familiei defunctului, ce îngrijeşte de copiii, fraţii şi surorile care erau întreţinuţi de defunct, pînă la împlinirea vîrstei de 14 ani sau pînă la îmbunătăţirea stării sănătăţii, confirmată prin aviz de organele medicale abilitate.

(3) La stabilirea despăgubirii se va ține seama de nevoile persoanei îndreptățite,

precum și de veniturile pe care, în mod normal, defunctul le-ar fi avut pe perioada pentru care se acordă despăgubirea. Dispozițiile art. 2028-2030 se aplică în mod corespunzător.

(4) Persoanele obligate să repare prejudiciul cauzat prin deces vor fi ţinute să compenseze şi cheltuielile de înmormîntare necesare, ţinînd cont de statutul social al defunctului şi de obiceiurile locale, persoanei care le-a suportat.

Articolul 2032. Repararea prejudiciului suferit de terți

(1) Prejudiciul cauzat prin vătămare a integrității corporale sau prin altă vătămare a sănătății cuprinde și cheltuielile medicale suportate în mod rezonabil de către cei apropiați persoanei vătămate în folosul ei.

(2) În cazul decesului persoanei ca urmare a vătămării sănătății, prejudiciul patrimonial cauzat la momentul decesului devine prejudiciul patrimonial al succesorilor defunctului.

(3) Prejudiciul moral suferit de o persoană fizică ca urmare a vătămării grave a integrității corporale sau a altei vătămări a sănătății ori a decesului unei alte persoane se repară dacă, la momentul vătămării sau decesului, acea persoană fizică se afla într-o relație deosebit de personală cu persoana vătămată sau decedată.

(4) Dreptul la despăgubirea prejudiciului moral se transmite la succesori numai în cazul în care a fost stabilit printr-o tranzacție sau printr-o hotărîre judecătorească definitivă.

(5) Cel care răspunde de prejudiciu poate invoca față de terții prevăzuți la alin. (1)-(3) toate excepțiile pe care le-ar fi putut ridica față de persoana a cărei sănătatea a fost vătămată sau care a decedat.

Articolul 2033. Repararea prejudiciului biologic cauzat

prin vătămare a integrității corporale sau

prin altă vătămare a sănătății

(1) În cazul vătămării integrității corporale sau altei vătămări a sănătății, pe lîngă repararea prejudiciului patrimonial și celui moral, se va plăti o despăgubire separată pentru însăși vătămare (prejudiciul biologic).

(2) Vătămarea sănătății cuprinde și vătămarea sănătății mintale doar dacă ea se manifestă printr-o maladie sau o stare care necesită asistență ori un serviciu medical.

Articolul 2034. Reparaţia prejudiciului cauzat

prin vătămare a integrităţii corporale

sau prin altă vătămare a sănătăţii ori

prin deces

(1) Plata despăgubirilor pentru prejudiciul cauzat prin vătămare a integrităţii corporale sau prin altă vătămare a sănătăţii ori prin deces se efectuează în rate lunare.

(2) Compensarea cheltuielilor ce vor fi suportate din cauza vătămării integrităţii corporale sau altei vătămări a sănătăţii poate fi stabilită cu anticipaţie, în baza avizului organului medical abilitat, inclusiv pentru achitarea prealabilă a serviciilor şi bunurilor necesare, ca foaie la sanatoriu, bilete de călătorie, mijloace speciale de transport etc.

(3) La cererea persoanei îndreptăţite de a primi despăgubiri pentru prejudiciul cauzat prin vătămare a integrităţii corporale sau prin altă vătămare a sănătăţii ori prin deces, instanţa de judecată poate stabili, dacă există motive întemeiate, ţinînd cont de posibilităţile persoanei responsabile, achitarea despăgubirilor în formă de plată unică pentru o perioadă de cel mult 3 ani.

(4) În caz de lichidare a persoanei juridice răspunzătoare pentru prejudiciul cauzat prin vătămare a integrităţii corporale sau prin altă vătămare a sănătăţii ori prin deces, sumele respective sînt capitalizate potrivit legii.

Articolul 2035. Schimbarea cuantumului despăgubirilor

pentru prejudiciul cauzat prin vătămare

a integrităţii corporale sau prin altă

vătămare a sănătăţii sau prin deces

(1) Dacă, din cauza vătămării integrităţii corporale sau a altei vătămări a sănătăţii, capacitatea de muncă a scăzut ulterior faţă de capacitatea pe care persoana vătămată a avut-o în momentul cînd i s-a atribuit despăgubirea, ea are dreptul să ceară un spor corespunzător al cuantumului despăgubirii.

(2) Persoana obligată să plătească despăgubirea prevăzută la alin.(1) are dreptul să ceară reducerea ei corespunzătoare în cazul în care capacitatea de muncă a persoanei vătămate a crescut faţă de capacitatea din momentul atribuirii despăgubirii.

(3) Sumele datorate pentru repararea prejudiciului cauzat prin vătămare a integrităţii corporale sau prin altă vătămare a sănătăţii ori prin deces vor fi indexate conform legii.

Articolul 2036. Reparaţia prejudiciului moral

(1) În cazul în care persoanei i s-a cauzat un prejudiciu moral prin fapte ce atentează la drepturile ei personale nepatrimoniale, precum şi în alte cazuri prevăzute de lege, instanţa de judecată are dreptul să oblige persoana responsabilă la reparaţia prejudiciului prin plata de despăgubiri.

(2) Prejudiciul moral se repară indiferent de existenţa şi întinderea prejudiciului patrimonial.

(3) Reparaţia prejudiciului moral se face şi în lipsa vinovăţiei autorului, faptei ilicite în cazul în care prejudiciul este cauzat prin condamnare ilegală, atragere ilegală la răspundere

penală, aplicare ilegală a arestului preventiv sau a declaraţiei scrise de a nu părăsi localitatea, aplicarea ilegală în calitate de sancţiune administrativă a arestului , muncii neremunerate în folosul comunităţii şi în alte cazuri prevăzute de lege.

(4) Dacă legea nu prevede altfel, simpla constatare a încălcării unui drept sau interes recunoscut de lege fără plata de despăgubiri oferă satisfacție echitabilă persoanei vătămate doar cînd aceasta corespunde cu natura dreptului sau interesului recunoscut de lege încălcat și persoana vătămată astfel va putea obține o valoare nepatrimonială superioară prejudiciului moral suferit.

(5) Dreptul la despăgubire pentru atingerile aduse drepturilor personale nepatrimoniale poate fi cesionat numai în cazul în care a fost stabilit printr-o tranzacție sau printr-o hotărîre judecătorească definitivă.

Articolul 2037. Mărimea despăgubirii pentru

prejudiciu moral

(1) Mărimea despăgubirii pentru prejudiciu moral se determină de către instanța de judecată în funcție de caracterul și gravitatea prejudiciului moral cauzat persoanei vătămate, de gradul de vinovăție a autorului prejudiciului, dacă vinovăția este o condiție a răspunderii, și de măsura în care această despăgubire poate aduce satisfacție echitabilă persoanei vătămate.

(2) Caracterul și gravitatea prejudiciului moral le apreciază instanța de judecată, luînd în considerare circumstanțele în care a fost cauzat prejudiciul, restrîngerea posibilităților de viață familială și socială, precum și statutul social al persoanei vătămate.

(3) La determinarea despăgubirii, instanța de judecată va tinde să acorde o despăgubire care, pe de o parte, are o mărime comparabilă cu cea acordată în mod obișnuit în împrejurări similare și, pe de altă parte, ia în cont particularitățile cazului.

Articolul 2038. Termenul de prescripţie

(1) Dacă legea nu prevede astfel, acțiunea în reparare a prejudiciului se prescrie în termen de 3 ani începînd cu momentul în care persoana vătămată a cunoscut sau trebuia să cunoască existenţa prejudiciului şi persoana obligată să-l repare.

(2) În cazul în care persoana obligată să repare prejudiciul şi persoana prejudiciată negociază asupra prejudiciului care urmează să fie reparat, cursul prescripţiei se suspendă pînă cînd una din părţi nu va renunţa la negociere.

Articolul 2039. Excluderea sau limitarea răspunderii

prin act juridic

(1) Sub sancțiunea nulității absolute, răspunderea pentru cauzarea intenționată a prejudiciului nu poate fi exclusă sau limitată. Dispozițiile art. 1998 alin. (4) rămîn aplicabile.

(2) Sub sancțiunea nulității absolute, răspunderea pentru cauzarea din culpă gravă a

prejudiciului nu poate fi exclusă sau limitată în privința vătămării integrității corporale sau altei vătămări a sănătății ori a decesului, precum și în alte cazuri în care excluderea sau limitarea răspunderii contravine legii sau bunei-credințe.

(3) Răspunderea apărută în alte cazuri decît cele prevăzute la alin. (1) și (2) poate fi exclusă sau limitată prin act juridic dacă legea nu prevede altfel.

Secţiunea a 2-a

Răspunderea pentru prejudiciul

cauzat de produse cu viciu

Articolul 2040. Temeiurile reparării prejudiciului

cauzat de produse cu viciu

(1) Producătorul răspunde pentru prejudiciul cauzat de un produs cu viciu, chiar şi în lipsa vinovăţiei, cu excepţia cazurilor în care:

a) nu a pus produsul respectiv în circulaţie;

b) se poate considera, în funcţie de împrejurări, că produsul nu avea viciul cauzator de pagube în momentul în care producătorul l-a pus în circulaţie;

c) produsul nu este realizat nici pentru vînzare, nici pentru o altă formă de valorificare economică şi nu este vîndut în cadrul activităţii profesionale exercitate de producător;

d) viciul constă în faptul că produsul, în momentul în care producătorul l-a pus în circulaţie, corespundea unor dispoziţii legale obligatorii;

e) viciul nu putea fi identificat din cauza nivelului ştiinţei şi tehnicii de la momentul în care producătorul l-a pus în circulaţie.

(2) Obligaţia de reparare a prejudiciului de către producătorul unei părţi componente a produsului este exclusă în cazul în care viciile se datorează modului de asamblare (construcţie) a produsului în care este încorporată partea componentă ori adăugirilor şi conexiunilor făcute de realizatorul produsului final. Această prevedere se aplică în modul corespunzător şi producătorului de materie primă.

(3) Obligaţia producătorului de a repara prejudiciul este diminuată sau înlăturată dacă la producerea prejudiciului a concurat vina celui prejudiciat ori a persoanei pentru care răspunde cel prejudiciat.

(4) Răspunderea producătorului nu este diminuată în cazul în care prejudiciul este produs concomitent de un viciu al produsului şi de acţiunea unui terţ.

Articolul 2041. Produsul, producătorul şi prejudiciul

cauzat

(1) În sensul prezentei secţiuni, produs este orice bun mobil, chiar şi în cazul în care acesta este încorporat în alte bunuri mobile sau într-un bun imobil. De asemenea, sînt considerate produse energia electrică, gazele naturale şi apa livrate pentru consum individual.

(2) În sensul prezentei secţiuni, producător este cel care a realizat un produs finit, o materie primă ori o parte componentă a unui produs. Producător este considerat şi cel care se prezintă ca producător prin adăugarea numelui său, a semnelor sale de comerţ sau a altor semne distinctive.

(3) Producător este de asemenea cel care, în cadrul activităţii sale comerciale şi în limitele domeniului de reglementare al prezentei secţiuni, importă sau cumpără un produs în scop de vînzare, de locaţiune, de leasing sau de distribuire în o altă formă.

(4) Dacă producătorul nu poate fi stabilit, orice persoană care a livrat produsul poate fi considerată producător dacă, în termen de o lună din momentul în care a luat cunoştinţă de pretenţiile ce decurg din viciile produsului, nu indică producătorul ori persoana care i-a livrat produsul. Această dispoziţie se aplică şi în cazul unui produs importat în raport cu care nu pot fi identificate persoanele menţionate la alin.(3), chiar dacă numele producătorului este cunoscut.

(5) În sensul prezentei secţiuni, prejudiciu se consideră:

a) prejudiciul cauzat prin deces sau prin leziuni corporale;

b) prejudiciul cauzat sau distrugerea oricărui bun, altul decît produsul cu viciu, cu condiţia cumulativă ca bunul viciat:

– să fie, în mod normal, destinat utilizării sau consumului privat; şi

– să fie utilizat de persoana prejudiciată în special pentru uz propriu sau pentru consum privat.

Prezentul alineat nu aduce atingere dispoziţiilor de drept privind repararea prejudiciului moral.

Articolul 2042. Produsul cu viciu

(1) Un produs este cu viciu dacă nu garantează siguranţa scontată, luîndu-se în considerare toate împrejurările, cum ar fi de exemplu:

a) prezentarea produsului;

b) folosinţa care putea fi preconizată în mod rezonabil;

c) momentul punerii în circulaţie a produsului.

(2) Un produs nu are viciu doar prin faptul că, ulterior, un alt produs, îmbunătăţit,

este pus în circulaţie.

Articolul 2043. Sarcina probaţiunii

Cel prejudiciat trebuie să aducă proba viciului, prejudiciului şi a legăturii cauzale dintre ele.

Articolul 2044. Răspunderea solidară

Dacă pentru acelaşi prejudiciu sînt răspunzătoare mai multe persoane, ele răspund solidar.

Articolul 2045. Termenele de reparare a prejudiciului

(1) În cazul în care pentru repararea prejudiciului nu este stabilit niciun termen, prejudiciul se repară dacă a apărut pe parcursul a 10 ani de la data la care producătorul a pus în circulaţie produsul ce a provocat prejudicii, cu excepţia cazurilor cînd persoana prejudiciată a iniţiat, în această perioadă, o procedură judiciară împotriva producătorului.

(2) Pretenţiile conform art.2040 se prescriu în 3 ani din momentul în care cel prejudiciat a luat cunoştinţă sau trebuia să ia cunoştinţă de prejudiciu, de viciul produsului şi de identitatea producătorului.

Articolul 2046. Interdicţia de a exclude sau de a limita

cu anticipaţie răspunderea

(1) Răspunderea producătorului pentru produsele cu viciu nu poate fi exclusă ori limitată printr-o clauză contractuală. Convenţiile contrare nu produc efect.

(2) Aplicarea dispoziţiilor prezentei secţiuni nu exclude posibilitatea persoanei prejudiciate de a pretinde despăgubiri în temeiul răspunderii contractuale sau delictuale ori în conformitate cu actele legislative şi normative speciale din domeniu.

Secțiunea a 3-a- *abrogată*

T i t l u l IV

FIDUCIA

Capitolul I

DISPOZIȚII GENERALE

Articolul 2055. Noțiunea

Fiducia este un raport juridic în care o parte (fiduciar) este obligată să devină titularul unei mase patrimoniale (masă patrimonială fiduciară), să o administreze și să dispună de ea, în conformitate cu condițiile care guvernează raportul (condiții ale fiduciei), în folosul unui beneficiar sau pentru a promova un scop de utilitate publică.

Articolul 2056. Părțile fiduciei

(1) Sînt părți ale fiduciei constituitorul, fiduciarul, beneficiarul și asistentul fiduciei.

(2) Constituitor este persoana care constituie o fiducie și transmite fiduciarului titlul asupra drepturilor aduse ca aport la masa patrimonială fiduciară.

(3) Beneficiar este persoana care, potrivit condițiilor fiduciei, are dreptul la beneficiu din masa patrimonială fiduciară sau are vocația la un asemenea beneficiu.

(4) Asistent al fiduciei este persoana care, potrivit condițiilor fiduciei, are dreptul de a desemna sau a revoca fiduciarul ori de a-și da consimțămîntul la renunțarea fiduciarului, precum și alte discreții și împuterniciri prevăzute expres.

(5) Dacă prezentul titlu nu prevede altfel:

a) constituitorul poate fi de asemenea fiduciar și/sau beneficiar;

b) fiduciarul poate fi de asemenea beneficiar; și

c) oricare dintre părțile la fiducie poate fi de asemenea asistent al fiduciei.

(6) O fiducie poate avea unul sau mai mulți constituitori, fiduciari, beneficiari și asistenți ai fiduciei, atît inițiali, cît și subsecvenți.

(7) Dacă legea sau condițiile fiduciei nu prevăd altfel, trimiterea la o parte (sau cel care a încetat să fie parte) a unei fiducii se consideră o trimitere și la succesorii persoanei respective dacă acea parte a decedat.

(8) Raporturilor dintre părțile fiduciei nu li se aplică legislația muncii.

Articolul 2057. Pluralitatea de fiduciari

(1) În cazul în care există mai mulți fiduciari, obligațiile lor sînt solidare.

(2) În cazul în care drepturile fiduciei sînt transmise mai multor fiduciari împreună, bunurile sînt deținute în devălmășie, iar creanțele sînt deținute cu titlu de creditori solidari.

(3) În cazul în care există mai mulți fiduciari, cerința de a notifica fiduciarii este îndeplinită prin notificarea oricăruia dintre ei, însă notificarea privitoare la schimbarea fiduciarilor trebuie dată fiduciarului care va continua să fie fiduciar după ce schimbarea va produce efect.

Articolul 2058. Persoanele îndreptățite să ceară

executarea obligațiilor fiduciarului

(1) Beneficiarul are dreptul să ceară executarea obligațiilor fiduciarului în măsura în care ele se referă la dreptul beneficiarului la beneficiu sau vocația la beneficiu.

(2) Pot să ceară executarea obligațiilor fiduciarului în cazul fiduciei de promovare a

utilității publice:

a) funcționarul public sau autoritatea publică competentă conform legii; și

b) oricare altă persoană care are interes suficient în executarea obligațiilor.

(3) Fiduciarul poate cere executarea obligațiilor unui cofiduciar.

Articolul 2059. Beneficiarul și beneficiul

(1) Persoana este beneficiar și are dreptul la beneficiu dacă condițiile fiduciei obligă fiduciarul în anumite circumstanțe să dispună de toată masa patrimonială fiduciară sau de o parte din ea așa încît să confere un beneficiu acelei persoane.

(2) Persoana este beneficiar și are vocația la beneficiu dacă condițiile fiduciei permit fiduciarului în anumite circumstanțe să dispună de toată masa patrimonială sau de o parte din ea așa încît să confere un beneficiu acelei persoane, însă faptul dacă acea persoană urmează să obțină un beneficiu depinde de discreția fiduciarului sau a unei alte persoane.

(3) Vocația beneficiarului la beneficiu devine un drept la beneficiu dacă fiduciarul notifică beneficiarul despre decizia de a-i conferi beneficiul în conformitate cu condițiile fiduciei care guvernează vocația.

(4) Nu constituie drept la beneficiu dreptul de rambursare al fiduciarului față de masa patrimonială fiduciară.

(5) Dreptul la beneficiu al beneficiarului devine irevocabil din momentul acceptării lui. Acceptarea se prezumă în unul din următoarele cazuri:

a) beneficiarul este parte la contractul de fiducie sau a contrasemnat declarația unilaterală de constituire a fiduciei;

b) beneficiarul exercită acte care în mod neîndoielnic indică voința de a fi beneficiar;

c) fiducia este cu scop de garanție;

d) beneficiarul este minor sau adult ocrotit printr-o măsură de ocrotire contractuală sau judiciară.

(6) Dacă beneficiarul nu a acceptat și nici nu se poate prezuma că a acceptat conform alin. (5), fiduciarul îi poate fixa, prin notificare scrisă, un termen rezonabil pentru acceptare. Dacă nu a acceptat în termenul rezonabil, se va considera că persoana a renunțat la dreptul la beneficiu.

(7) Beneficiul poate consta în orice folos pentru beneficiar, cum ar fi:

a) dobîndirea titlului asupra masei patrimoniale fiduciare sau a unei părți din ea;

b) constituirea unui drept limitat asupra masei patrimoniale fiduciare sau a unei părți din ea;

c) primirea veniturilor obținute din investirea masei patrimoniale.

(8) În cazul fiduciei cu scop de garanție, beneficiul poate consta într-o prestație care satisface, în natură sau prin echivalent, obligația oricărei persoane față de beneficiar garantată prin fiducie (obligație garantată), inclusiv:

a) dobîndirea masei patrimoniale fiduciare sau a unei părți din ea de către beneficiarul care este creditor în contul stingerii obligației garantate;

b) vînzarea bunurilor ori urmărirea creanțelor din masa patrimonială fiduciară și îndreptarea produsului vînzării către stingerea obligației garantate;

c) exercitarea și urmărirea dreptului de garanție din masa patrimonială fiduciară și îndreptarea produsului vînzării către stingerea obligației garantate.

(9) În cazul desemnării mai multor beneficiari, ei au dreptul la beneficii egale dacă nu s-a prevăzut altfel. Cu toate acestea, în cazul în care unul dintre ei nu acceptă sau renunță la dreptul la beneficiu sau unul dintre ei încetează să existe și s-a interzis transmiterea beneficiului la succesori, cotele celorlalți beneficiari se majorează proporțional, cu excepția cazului în care s-a prevăzut modalitatea de numire a unui beneficiar de substituire.

(10) Dacă niciunul dintre beneficiari nu acceptă, toți renunță sau toți încetează să existe și s-a interzis transmiterea beneficiului la succesori, beneficiar este constituitorul ori, după caz, succesorii săi.

Articolul 2060. Caracterul imperativ al dispozițiilor legale

(1) Dacă în prezentul titlu nu s-a prevăzut altfel în mod expres, dispozițiile prezentului titlu sînt imperative sub sancțiunea nulității absolute.

(2) În măsura prevăzută de lege, împuternicirile instanței de judecată prevăzute în prezentul titlu pot fi exercitate de autoritatea publică competentă conform legii, dar nu pot fi exercitate de instanța arbitrală.

(3) Dispozițiile alin. (2) nu împiedică supunerea litigiilor izvorîte din fiducie arbitrajului.

Articolul 2061. Prioritatea altor dispoziții legale

(1) Fiducia în scop de garanție este supusă dispozițiilor legale privind garanțiile reale și, în completare, dispozițiilor prezentului titlu.

(2) Dispozițiile prezentului titlu se aplică raporturilor juridice de fiducie pe piața de capital în măsura în care nu contravin Legii nr. 171/2012 privind piața de capital.

Capitolul II

MASA PATRIMONIALĂ FIDUCIARĂ

Articolul 2062. Efectele juridice speciale ale fiduciei

(1) Masa patrimonială fiduciară reprezintă o masă patrimonială distinctă de patrimoniul propriu al fiduciarului (masă patrimonială personală a fiduciarului) și de oricare alte mase patrimoniale fiduciare al căror titular este fiduciarul.

(2) Masa patrimonială fiduciară poate cuprinde dreptul de proprietate și alte drepturi reale asupra banilor și altor bunuri, drepturi de creanță de orice natură, garanții ori alte drepturi patrimoniale sau un ansamblu de asemenea drepturi, prezente ori viitoare (drepturi ale fiduciei).

(3) Nu pot constitui drepturi ale fiduciei drepturile inalienabile.

(4) Masa patrimonială fiduciară cuprinde de asemenea datoriile fiduciei (art. 2069).

(5) Parte a masei patrimoniale fiduciare semnifică o cotă din masa patrimonială fiduciară, unul sau mai multe drepturi ale fiduciei sau o cotă din dreptul fiduciei.

Articolul 2063. Constituirea ori transmiterea titlului

în folosul fiduciarului

(1) Un drept devine drept al fiduciei și intră în masa patrimonială fiduciară prin constituirea sau, după caz, transmiterea titlului asupra lui în folosul fiduciarului conform formalităților de publicitate ori altor formalități prevăzute de lege, după natura dreptului.

(2) Persoana care deține un drept în calitate de fiduciar se consideră dobînditor cu titlu oneros al drepturilor fiduciei chiar dacă fiduciarul este și beneficiar.

Articolul 2064. Adăugările la masa patrimonială fiduciară

(1) După constituirea fiduciei, un drept susceptibil de a face parte din masa patrimonială fiduciară devine parte din ea dacă titlul asupra lui este dobîndit de către fiduciar:

a) prin executarea obligațiilor fiduciarului;

b) cu titlu de adăugare la masa patrimonială fiduciară sau prin folosința masei, inclusiv fructele drepturilor fiduciei și drepturile care substituie drepturile fiduciei;

c) prin folosința informației sau a unei oportunități obținute în calitate de fiduciar dacă folosința nu corespunde condițiilor fiduciei; sau

d) în locul unui drept al fiduciei de care fiduciarul a dispus prin încălcarea condițiilor fiduciei.

(2) Pe durata fiduciei constituitorul poate adăuga drepturi la masa patrimonială fiduciară cu respectarea dispozițiilor legale privind constituirea unei asemenea fiducii.

(3) În cazul în care există mai mulți fiduciari, un drept poate deveni parte din masa patrimonială fiduciară în temeiul prezentului articol fără a fi dobîndit de toți fiduciarii.

Articolul 2065. Excluderea din masa patrimonială fiduciară

(1) Un drept încetează să fie parte din masa patrimonială fiduciară atunci cînd fiduciarul încetează a fi titularul lui.

(2) Cu toate acestea, beneficiarul poate revendica un drept al fiduciei de la dobînditorul care a cunoscut sau, în mod rezonabil, trebuia să cunoască că fiduciarul dispune de dreptul fiduciei contrar condițiilor fiduciei.

(3) În cazul în care există mai mulți fiduciari, un drept rămîne parte din masa patrimonială fiduciară atît timp cît el aparține cel puțin unuia dintre fiduciari în calitate de fiduciar.

Articolul 2066. Amestecarea masei patrimoniale

fiduciare cu alte drepturi

(1) Dacă dreptul fiduciei este amestecat cu un alt drept care aparține fiduciarului în asemenea mod că dreptul fiduciei nu mai poate fi identificat, pentru a determina cota din amestec care este afectată fiduciei se aplică dispozițiile în materie de confuziune (art. 522 alin. (7)) ca și cum dreptul fiduciei și celălalt drept ar avea titulari diferiți.

(2) Dacă celălalt drept face parte din patrimoniul personal al fiduciarului, pierderea, distrugerea, deteriorarea sau orice altă reducere a amestecului va fi din contul cotei personale a fiduciarului.

Articolul 2067. Opozabilitatea fiduciei

(1) Apartenența unui drept deținut de fiduciar la o masă patrimonială fiduciară este opozabilă în măsura în care:

a) în raport cu dreptul fiduciei înregistrat într-un registru de publicitate cu caracter constitutiv, fiducia asupra dreptului respectiv era înregistrată în același registru;

b) în raport cu dreptul fiduciei pentru care legea nu prevede o formalitate de publicitate, fiducia era înregistrată în registrul garanțiilor reale mobiliare. În acest caz, înregistrarea poate arăta ca obiect al fiduciei un drept fiduciar sau poate descrie întreaga masă patrimonială ori o parte din ea.

(2) Chiar dacă nu s-au îndeplinit formalitățile de publicitate indicate la alin. (1), apartenența unui drept deținut de fiduciar la o masă patrimonială fiduciară este opozabilă:

a) față de persoana căreia această apartenență îi era cunoscută pe altă cale;

b) dacă banii care fac obiectul dreptului sînt înscriși la soldul unui cont bancar fiduciar;

c) dacă instrumentele financiare care fac obiectul dreptului sînt înscrise la un cont fiduciar ținut, în calitate de fiduciar, de către entitatea abilitată de legislația în domeniul pieței de capital.

(3) Dacă condițiile fiduciei cuprind o interdicție convențională de înstrăinare sau grevare a unui drept al fiduciei ori dacă fiduciarul este obligat, în anumite circumstanțe, să transmită titlul asupra unui drept al fiduciei unui anumit beneficiar, aceste grevări sînt opozabile dacă s-a îndeplinit formalitatea de publicitate a grevării prevăzută de lege, după natura bunului, ori dacă terțul a cunoscut pe altă cale împrejurarea dată.

(4) Fiduciarul este obligat să asigure îndeplinirea și menținerea formalităților de opozabilitate conform prezentului articol.

(5) Modul de înregistrare, modificare și radiere a fiduciei în registrul garanțiilor reale mobiliare, conform alin. (1) lit. b), este stabilit prin hotărîre de Guvern.

Articolul 2068. Protecția masei patrimoniale fiduciare

(1) În măsura în care fiducia le este opozabilă:

a) creditorii personali ai fiduciarului nu pot urmări masa patrimonială fiduciară, nici în cadrul procesului de insolvabilitate a fiduciarului, nici în afara lui;

b) soțul fiduciarului nu dobîndește vreun titlu asupra masei patrimoniale fiduciare;

c) succesorii fiduciarului nu au dreptul la niciun beneficiu din masa patrimonială fiduciară.

(2) Dispozițiile alin. (1) nu interzic ca persoanele menționate să fie desemnate în calitate de beneficiari conform regulilor comune.

Articolul 2069. Datoriile fiduciei

(1) O obligație este o datorie a fiduciei dacă ea este asumată de către fiduciar:

a) în calitatea sa de titular al dreptului fiduciei;

b) pentru atingerea scopurilor fiduciei, într-un mod care corespunde condițiilor fiduciei;

c) prin contract cu titlu oneros sau alt act juridic cu titlu oneros, dezvăluind cocontractantului că acționează ca fiduciar. Cu toate acestea, obligația rezultată dintr-un contract sau alt act cu titlu gratuit încheiat de fiduciar este de asemenea o datorie a fiduciei dacă cocontractantul nu cunoștea și nici nu putea, în mod rezonabil, să cunoască că obligația este asumată contrar condițiilor fiduciei;

d) în rezultatul unei acțiuni sau inacțiuni săvîrșite în legătură cu administrarea ori dispunerea de masa patrimonială fiduciară sau în legătură cu executarea unei datorii a fiduciei; sau

e) în alte circumstanțe, în legătură esențială cu masa patrimonială fiduciară.

(2) De asemenea, constituie datorii ale fiduciei obligațiile fiduciarului:

a) de a oferi beneficiile datorate beneficiarilor conform condițiilor fiduciei;

b) de a rambursa, a despăgubi sau a remunera un fost fiduciar.

(3) Alte obligații ale persoanei care are calitate de fiduciar nu sînt datorii ale fiduciei.

Articolul 2070. Urmărirea masei patrimoniale fiduciare

de către creditorii fiduciei

(1) Creditorul căruia fiduciarul îi datorează o datorie a fiduciei (creditor al fiduciei) asumate de fiduciar în conformitate cu obligațiile sale de fiduciar își poate satisface creanța din contul:

a) masei patrimoniale fiduciare; și

b) masei patrimoniale personale a fiduciarului dacă, la momentul asumării datoriei fiduciei, creditorul nu cunoștea și, în mod rezonabil, nu trebuia să cunoască faptul că fiduciarul acționează în calitate de fiduciar sau dacă condițiile fiduciei prevăd obligația fiduciarului de a răspunde subsidiar cu masa patrimonială personală pentru o parte sau pentru toate datoriile fiduciei.

(2) Creditorul fiduciei căruia fiduciarul îi datorează o datorie a fiduciei asumată de fiduciar cu încălcarea obligațiilor sale de fiduciar își poate satisface creanța din contul:

a) masei patrimoniale personale a fiduciarului; și

b) masei patrimoniale fiduciare dacă, la momentul asumării datoriei, creditorul cunoștea sau, în mod rezonabil, trebuia să cunoască faptul că fiduciarul acționează în calitate de fiduciar.

Această regulă nu se aplică dacă creditorul cunoștea sau, în mod rezonabil, trebuia să cunoască faptul că datoria fiduciei a fost asumată cu încălcarea obligațiilor de către fiduciar.

(3) Fiduciarul are drept de rambursare față de masa patrimonială fiduciară în privința datoriei satisfăcute conform alin. (1) lit. b).

(4) Fiduciarul va restabili masa patrimonială fiduciară în privința obligației satisfăcute conform dispozițiilor alin. (2) lit. b).

(5) Sarcina probei de a demonstra că creditorul fiduciei cunoștea sau trebuia să cunoască o anumită circumstanță prevăzută de prezentul articol îi revine fiduciarului.

(6) Dispozițiile prezentului articol nu afectează dreptul creditorului unei părți la fiducie de a exercita, pe cale oblică, dreptul acelei părți contra masei patrimoniale fiduciare.

Articolul 2071. Urmărirea masei patrimoniale fiduciare

de către creditorii constituitorului

(1) Creditorul constituitorului nu poate urmări masa patrimonială fiduciară, nici în cadrul procesului de insolvabilitate a constituitorului, nici în afara lui.

(2) Cu toate acestea, creditorul constituitorului poate urmări un drept din masa patrimonială fiduciară doar în măsura în care:

a) deține un gaj sau o altă garanție reală asupra acestui drept și opozabilitate acestei garanții este dobîndită, potrivit legii, anterior opozabilității fiduciei; sau

b) constituirea sau, după caz, transmiterea acestui drept a fost desființată prin nulitate absolută ori relativă sau declarată inopozabilă în virtutea hotărîrii judecătorești definitive.

Articolul 2072. Protecția constituitorului și a beneficiarilor

(1) Constituitorul, beneficiarul și asistentul fiduciei nu poartă răspundere în această calitate față de creditorii fiduciei.

(2) Cu toate acestea, condițiile fiduciei pot să prevadă obligația constituitorului de a răspunde subsidiar pentru o parte sau pentru toate datoriile fiduciei.

Articolul 2073. Dreptul la executarea obligațiilor debitorului

fiduciei

(1) Fiduciarul este titularul creanțelor care sînt drepturi ale fiduciei și poate cere executarea obligației de la debitorul respectiv (debitor al fiduciei).

(2) Dispozițiile alin. (1) nu limitează:

a) dreptul beneficiarului de a cere executarea de către fiduciar a obligației de fiduciar de a valorifica creanța față de debitorul fiduciei; sau

b) dispozițiile de procedură civilă care permit beneficiarului să intervină în procesul judiciar contra debitorului fiduciei intentat de către fiduciar.

Capitolul III

CONSTITUIREA FIDUCIEI

Secțiunea 1

Cerințe generale privind constituirea fiduciei

Articolul 2074. Temeiurile constituirii fiduciei

(1) Fiducia se constituie prin contract de fiducie, prin declarație unilaterală de constituire a fiduciei, prin testament, iar în cazurile expres prevăzute de lege, prin act administrativ sau hotărâre judecătorească. În toate cazurile, fiducia se consideră constituită în momentul înregistrării acesteia în registrul fiduciilor și construcțiilor juridice similare, care este creat, gestionat și actualizat de către Serviciul Fiscal de Stat. Modul de creare, gestionare și actualizare a registrului fiduciilor și construcțiilor juridice similare se stabilește de Guvern.

(2) Legea în temeiul căreia este stabilită fiducia se completează cu dispozițiile prezentului titlu, în măsura în care nu cuprinde dispoziții contrare.

Articolul 2075. Contractul de fiducie

(1) Fiducia se constituie prin contractul de fiducie încheiat între constituitor și fiduciar, prin care constituitorul se obligă să transmită sau, după caz, să constituie titlul asupra drepturilor fiduciei fiduciarului fără vreo contraprestație din partea fiduciarului, iar fiduciarul acceptă calitatea de fiduciar și se obligă să devină titularul masei patrimoniale fiduciare, să o administreze și să dispună de ea, în conformitate cu condițiile fiduciei, în beneficiul unui beneficiar sau pentru a promova un scop de utilitate publică.

(2) Contractul de fiducie trebuie să prevadă:

a) acordul expres al părților sale de a constitui o fiducie;

b) identitatea beneficiarilor sau categoria de persoane care sînt ori pot deveni beneficiari, precum și beneficiile din masa patrimonială fiduciară pe care ei urmează să le primească și condițiile în care le vor primi;

c) în cazul fiduciei în scop de utilitate publică, în locul datelor prevăzute la lit. b), determinarea scopului și condițiilor în care el urmează a fi atins;

d) drepturile care se transmit de către constituitor în componența masei patrimoniale fiduciare.

(3) Contractul de fiducie poate să prevadă:

a) o denumire convențională a fiduciei, care va conține și cuvîntul „fiducie” sau „trust”;

b) termenul sau condiția la împlinirea căreia fiducia se stinge;

c) identitatea asistentului fiduciei ori modul de desemnare a lui, precum și discrețiile și împuternicirile acestuia;

d) condițiile în care poate fi exclus sau desemnat un fiduciar ori identitatea noului fiduciar în caz că actualul fiduciar renunță, este exclus sau altfel încetează să aibă calitate de fiduciar;

e) condițiile în care fiduciarul poate renunța;

f) remunerația fiduciarului și condițiile de plată;

g) cazuri în care fiduciarului i se permite să se afle în conflict de interese;

h) împuternicirea unei părți a fiduciei de a da instrucțiuni obligatorii fiduciarului;

i) modul de luare a deciziilor și de încheiere a actelor juridice în cazul mai multor fiduciari;

j) limitări ale împuternicirilor fiduciarului, inclusiv interdicțiile de înstrăinare sau grevare a unui drept al fiduciei altfel decît în folosul beneficiarilor;

k) circumstanțele în care una din părțile fiduciei are dreptul la rezoluțiunea fiduciei și efectele rezoluțiunii asupra masei patrimoniale fiduciare;

l) dreptul unei părți a fiduciei de a modifica, cu sau fără acordul altor părți ale fiduciei, anumite condiții ale fiduciei ori de a stabili un termen fiduciei constituite fără termen;

m) alte clauze neinterzise de lege.

(4) Contractului de fiducie i se aplică dispozițiile legale cu privire la donație, cu excepția cazurilor în care fiducia:

a) este constituită în scop de garanție;

b) este o metodă de stingere a unei obligații; sau

c) este constituită în schimbul obținerii de către constituitor a unui folos patrimonial, chiar dacă el este obținut printr-un alt act juridic.

(5) Beneficiarul este dobînditor cu titlu oneros al beneficiilor în măsura în care, în schimbul dreptului său la beneficiu, a procurat un folos patrimonial constituitorului, altui beneficiar sau unui terț, chiar și printr-un alt act juridic.

Articolul 2076. Declarația unilaterală de constituire

a fiduciei

(1) Fiducia se constituie prin declarația unilaterală de constituire a fiduciei (declarație de fiducie), întocmită de către constituitor, dacă din ea reiese în chip neîndoielnic că constituitorul va fi unicul fiduciar.

(2) Dispozițiile art. 2075 alin. (2)-(5) se aplică în mod corespunzător declarației de fiducie.

Articolul 2077. Fiducia constituită prin testament

(1) În cazul în care se prevede că fiducia se constituie la decesul constituitorului, declarația nu produce efecte decît dacă este cuprinsă într-o dispoziție testamentară.

(2) Fiduciei constituite prin testament i se aplică în mod prioritar dispozițiile legale în materie de moștenire și, în special, dispozițiile legale privind moștenirea subsecventă.

Articolul 2078. Condițiile de formă ale contractului

sau ale declarației de fiducie

(1) Contractul de fiducie se încheie în formă scrisă.

(2) Dacă pentru constituirea sau, după caz, transmiterea unui drept legea cere formă autentică, contractul de fiducie, pentru a produce un asemenea efect juridic, de asemenea se încheie în formă autentică.

(3) Declarația de fiducie se încheie în formă autentică.

(4) Cerința prevăzută la alin. (2) se consideră întrunită și dacă, în temeiul contractului de fiducie în formă scrisă, constituitorul și fiduciarul încheie un act de predare-primire a dreptului fiduciei în formă autentică.

(5) Dacă constituitorul adaugă drepturi ale fiduciei suplimentare la cele prevăzute inițial, dreptul se constituie sau, după caz, se transmite fiduciarului în temeiul unei modificări la contractul de fiducie ori în temeiul unui act de predare-primire a dreptului fiduciei, în actul respectiv făcîndu-se mențiune despre contractul de fiducie sau declarația de fiducie.

Articolul 2079. Depunerea la registrele de publicitate

(1) În scopul îndeplinirii formalităților de publicitate prevăzute de lege, într-un alt registru decât registrul fiduciilor și construcțiilor juridice similare la registrul de publicitate respectiv se poate depune:

a) contractul de fiducie ori, după caz, formă autentică, încheiat între constituitor și fiduciar în temeiul contractului de fiducie în formă scrisă sau autentică; sau

c) declarația de afectare a dreptului la fiducie, în forma autentică, încheiată de către constituitor în temeiul declarației de fiducie.

(2) În cazul în care contractul de fiducie ori declarația de fiducie conține o clauză de interdicție de înstrăinare sau o altă limitare a drepturilor fiduciarului, aceasta nu va fi notată în registrul de publicitate decît dacă este cuprinsă în actul depus la registrul de publicitate respectiv conform alin. (1).

Articolul 2080. Denumirea convențională a fiduciei

(1) Dacă s-a prevăzut o denumire convențională a fiduciei, aceasta va fi utilizată într-un mod care să permită o mai bună separare a masei patrimoniale fiduciare și să poată fi menționată în actele încheiate de către fiduciar.

(2) Fiduciarul este obligat să nu utilizeze cuvinte sau abrevieri care ar crea confuzia că fiducia este o persoană juridică.

Articolul 2081. Termenul fiduciei

(1) Fiducia nu poate depăși 30 de ani de la constituire dacă legea nu prevede un alt termen.

Dacă în condițiile fiduciei s-a prevăzut un termen al fiduciei mai mare de 30 de ani, termenul se reduce de drept pînă la termenul maxim permis de lege. Dreptul părților de a prelungi termenul fiduciei rămîne neafectat.

(2) Prin derogare de la dispozițiile alin. (1):

a) dacă beneficiarul este un minor sau un adult ocrotit printr-o măsură de ocrotire contractuală ori judiciară, condițiile fiduciei pot prevedea că fiducia va dura pînă la majorat, pînă la data cînd încetează măsura de ocrotire în privința adultului sau pînă la data decesului acestuia;

b) fiducia în scop de garanție va dura pînă la stingerea obligațiilor garantate de ea, dacă condițiile fiduciei nu prevăd altfel.

Secțiunea a 2-a

Anularea

Articolul 2082. Anularea pentru viciu de consimțămînt

de către constituitor

Dispozițiile legale privind nulitatea actelor juridice se aplică fiduciei constituite cu titlu gratuit pe durata vieții constituitorului cu următoarele adaptări:

1) constituitorul are dreptul de a anula fiducia sau o condiție a fiduciei dacă fiducia a fost constituită ori condiția a fost inclusă pe motiv de eroare de fapt sau de drept, indiferent dacă alte părți ale fiduciei știau despre eroare;

2) constituitorul care era dependent de beneficiar sau era partea mai vulnerabilă a raportului de fiducie poate anula fiducia sau condiția fiduciei în măsura în care ea prevede un beneficiu acelui beneficiar, cu excepția cazului în care acel beneficiar demonstrează că nu a profitat necuvenit de situația constituitorului prin primirea unui beneficiu excesiv sau a unui avantaj extrem de inechitabil;

3) termenul de prescripție al acțiunii în nulitate relativă nu începe să curgă atît timp cît:

a) nimeni nu a tulburat exercitarea de către constituitor, în calitatea sa de beneficiar, a dreptului său exclusiv de a beneficia de fiducie; sau

b) un beneficiar, altul decît constituitorul, deține un drept la beneficiu care încă nu este scadent; și

c) în situația prevăzută la lit. a), acceptarea beneficiului nu va fi privită ca o confirmare implicită a condiției anulabile a fiduciei.

Articolul 2083. Apărarea fiduciarilor și a terților

după anulare

(1) Titlul fiduciarului asupra dreptului fiduciei nu este afectat de anulare.

(2) Cu excepția cazului în care fiduciarul cunoștea sau, în mod rezonabil, trebuia să

cunoască temeiul de anulare a fiduciei sau a condiției fiduciei:

a) fiduciarul nu este responsabil pentru administrarea sau dispunerea de masa patrimonială fiduciară care a corespuns condițiilor fiduciei înainte de anulare;

b) fiduciarul poate opune persoanei îndreptățite la un beneficiu în rezultatul anulării excepțiile pe care fiduciarul le-ar fi putut opune contra beneficiarului care avea dreptul la acel beneficiu înainte de anulare; și

c) fiduciarul păstrează dreptul de rambursare față de masa patrimonială fiduciară care a apărut înainte de anulare.

(3) Anularea fiduciei nu afectează drepturile terțului care înainte de anulare a dobîndit de la beneficiar dreptul la beneficiu sau o garanție ori un alt drept limitat asupra acelui drept de a beneficia dacă:

a) terțul nu cunoștea și, în mod rezonabil, nu trebuia să cunoască temeiul anulării fiduciei sau a condiției fiduciei; și

b) terțul a dobîndit dreptul la beneficiu cu titlu oneros.

Articolul 2084. Scopurile de nerealizat ale fiduciei

(1) Fiducia care are alt scop decît cel de a beneficia beneficiarilor sau de a promova un scop de utilitate publică se consideră a fi o fiducie pentru constituitor.

(2) Fiduciarul are împuterniciri revocabile de a dispune de masa patrimonială fiduciară în conformitate cu fiducia inițială pentru promovarea scopului care nu mai poate fi realizat în măsura în care:

a) promovarea acelui scop nu contravine ordinii publice, bunelor moravuri și legii, nici nu este contrară interesului public;

b) se poate verifica, în mod neîndoielnic, dacă o anumită dispunere din masa patrimonială fiduciară se face pentru promovarea scopului sau contrar lui; și

c) dispunerea nu este excesiv de disproporționată în raport cu beneficiul probabil generat de această dispunere.

Capitolul IV

CONDIȚIILE FIDUCIEI

Articolul 2085. Interpretarea

Dacă sensul unei condiții a fiduciei nu poate fi determinat pe altă cale, se va da prioritate interpretărilor care:

a) dau efect tuturor cuvintelor și expresiilor utilizate în întregimea lor;

b) nu permit ca conduita rezonabilă a fiduciarului să fie privită ca o neexecutare;

c) nu permit existența unei lacune în stipulațiile privind dispunerea de masa patrimonială fiduciară sau reduc, pe cît este posibil, această lacună; și

d) conferă constituitorului dreptul la beneficiu sau la lărgirea acestui drept dacă fiducia este constituită cu titlu gratuit pe durata vieții constituitorului, iar constituitorul și-a rezervat un asemenea drept sau se poate interpreta că și l-a rezervat.

Articolul 2086. Dispunerea incompletă de masa

patrimonială fiduciară

(1) Dacă din condițiile fiduciei nu rezultă cine este beneficiar, dispunerea de masa patrimonială fiduciară se va face în beneficiul constituitorului în măsura în care din condițiile fiduciei ori din lege nu rezultă altfel.

(2) Cu toate acestea, în caz de dispunere incompletă a masei patrimoniale fiduciare pe motiv că nu se poate realiza fiducia pentru promovarea unui scop de utilitate publică sau pe motiv că executarea tuturor obligațiilor de fiduciar, rezultate dintr-un asemenea tip de fiducie, nu epuizează masa patrimonială fiduciară, dispunerea de masa patrimonială fiduciară se va face pentru promovarea unui scop de utilitate publică care este cel mai apropiat de scopul inițial.

Articolul 2087. Determinarea beneficiarilor

(1) Condiția fiduciei prin care se acordă dreptul la beneficiu este valabilă doar dacă beneficiarul este determinat în mod suficient de către constituitor sau este determinabil pe altă cale la data la care beneficiul devine scadent.

(2) Condiția fiduciei care permite fiduciarului să ofere beneficii persoanelor dintr-o anumită categorie desemnată de către fiduciar sau de către un terț produce efecte doar dacă, la momentul cînd se permite desemnarea, în mod neîndoielnic se constată că persoana face parte din acea categorie de persoane.

(3) Persoana poate fi beneficiar chiar dacă s-a născut ori s-a constituit după constituirea fiduciei.

Articolul 2088. Caracterul determinabil al dreptului

la beneficiu sau al vocației la beneficiu

(1) Dreptul la beneficiu și vocația la beneficiu sînt valabile doar în măsura în care beneficiul este suficient determinat în condițiile fiduciei sau este altfel determinabil la momentul în care este scadent ori trebuie acordat.

(2) În cazul în care beneficiul care trebuie acordat nu este determinabil doar pe motiv că terțul nu poate sau nu dorește să aleagă, fiduciarii pot să facă această alegere dacă condițiile fiduciei nu prevăd altfel.

Capitolul V

DREPTUL DE DECIZIE ȘI ÎMPUTERNICIRILE

FIDUCIARULUI

Secțiunea 1

Dreptul de decizie al fiduciarului

Articolul 2089. Discreția fiduciarului

Dacă legea sau condițiile fiduciei nu prevăd altfel, fiduciarul:

a) este liber să decidă să-și exercite sau nu împuternicirile și discrețiile, cînd să le exercite și cum să le exercite pentru ca mai bine să execute obligațiile de fiduciar;

b) nu este obligat să respecte vreo discreție sau dorință a părților la fiducie și a altor persoane;

c) nu este obligat să divulge motivele în exercitarea discreției, cu excepția cazului în care fiducia este pentru promovarea unui scop de utilitate publică.

Articolul 2090. Luarea deciziei de către mai mulți

fiduciari

(1) În cazul în care există mai mulți fiduciari, împuternicirile și discrețiile de fiduciar sînt exercitate prin decizia majorității simple, dacă legea sau condițiile fiduciei nu prevăd altfel.

(2) Dispozițiile alin. (1) au prioritate față de dispozițiile legale privitoare la proprietatea comună sau deținerea de alte drepturi comune, fiecare fiduciar avînd obligația, în calitate de cotitular, să-și exercite drepturile asupra cotei într-o manieră în care să realizeze deciziile adoptate legal de fiduciari.

Articolul 2091. Conflictul de interese în exercitarea

împuternicirii sau discreției

Dacă condițiile fiduciei nu prevăd altfel, fiduciarul nu poate participa la luarea unei decizii de a exercita sau de a nu exercita o împuternicire ori discreție dacă efectul deciziei este de a acorda, a confirma sau a lărgi dreptul la beneficiu sau vocația la beneficiu în favoarea fiduciarului în calitatea lui de beneficiar.

Secțiunea a 2-a

Împuternicirile fiduciarului

Articolul 2092. Împuternicirile generale ale fiduciarului

(1) Fiduciarul este titular al drepturilor fiduciei și le exercită în această calitate.

(2) Fiduciarul este debitorul datoriilor fiduciei și le execută în această calitate.

(3) Acționînd ca titular al drepturilor fiduciei și ca debitor al datoriilor fiduciei, fiduciarul este obligat să respecte limitele împuternicirilor impuse de condițiile fiduciei și de lege.

(4) Dispozițiile art. 2093-2099 prevăd împuternicirile fiduciarului în cazuri concrete dacă prin condițiile fiduciei ele nu au fost limitate sau modificate.

Articolul 2093. Limitele în caz de număr minim de fiduciari

(1) În cazul în care există mai puțini fiduciari decît numărul minim stabilit prin condițiile fiduciei sau lege, fiduciarii pot exercita doar:

1) dreptul de a desemna fiduciari;

2) dreptul de a cere intervenția în fiducie a instanței de judecată;

3) dreptul prevăzut la art. 2110; și

4) oricare alt drept sau împuternicire a fiduciarului în măsura în care această exercitare:

a) este expres prevăzută prin condițiile fiduciei în această situație;

b) este necesară pentru conservarea masei patrimoniale fiduciare, inclusiv de a proteja și a urmări în justiție drepturile fiduciare; sau

c) este necesară pentru satisfacerea datoriilor fiduciei care sînt scadente sau sînt pe cale de a deveni scadente.

(2) Dacă fiducia este constituită prin constituirea sau, după caz, transmiterea titlului asupra drepturilor fiduciei către cel puțin doi fiduciari, numărul minim este doi dacă condițiile fiduciei nu prevăd altfel.

Articolul 2094. Împuternicirea de a desemna un mandatar

(1) Fiduciarul poate desemna un mandatar care va acționa în numele fiduciarului și, cu respectarea limitelor stabilite la art. 2095-2099, poate încredința altei persoane executarea obligațiilor de fiduciar.

(2) Mai mulți fiduciari pot împuternici pe unul din ei să acționeze în numele lor.

(3) Cu toate acestea, participarea personală a fiduciarului este necesară pentru deciziile prin care se decide asupra exercitării sau a modului de exercitare:

a) a discreției de a acorda un beneficiu unui beneficiar sau de a alege un scop de utilitate publică care urmează a fi promovat ori a alege modul de a-l promova;

b) a împuternicirii de a schimba fiduciarii; sau

c) a împuternicirii de a delega executarea obligațiilor de fiduciar.

(4) Persoana căreia îi este încredințată executarea obligației poartă aceleași obligații ca și fiduciarul, în măsura în care ele se referă la executarea încredințată.

(5) Fiduciarul este obligat să nu încheie, fără motiv întemeiat, un contract de mandat care nu are formă scrisă sau care cuprinde următoarele condiții:

a) condiția potrivit căreia mandatul este irevocabil;

b) condiții care exclud obligațiile mandatarului stabilite prin dispozițiile legale sau care le modifică în detrimentul mandantului;

c) condiția care permite mandatarului să delege împuternicirile;

d) condiții care permit mandatarului să se afle într-un conflict de interese;

e) condiția care exclude sau limitează răspunderea pentru neexecutare a mandatarului față de mandant.

(6) Fiduciarul este obligat să supravegheze executarea de către mandatar și, dacă este necesar conform circumstanțelor, să dea instrucțiuni mandatarului sau să recurgă la rezoluțiunea mandatului.

Articolul 2095. Împuternicirea de a transmite titlul

persoanei care se obligă să fie fiduciar

(1) Fiduciarul poate transmite drepturile fiduciei persoanei care se obligă să fie fiduciar în raport cu drepturile date și să dispună de ele conform instrucțiunilor fiduciarului inițial, iar în lipsa unor asemenea instrucțiuni, să înapoieze, la prima cerere, titlul asupra drepturilor către fiduciarul inițial.

(2) Dobînditorul trebuie să fie:

a) persoana care își asumă asemenea obligații în cadrul activității sale obișnuite;

b) persoană juridică controlată de fiduciar; sau

c) persoană juridică desemnată printr-o dispoziție legală ca fiind eligibilă să îndeplinească obligațiile fiduciei sau care îndeplinește condițiile stabilite de acele dispoziții legale în acest scop.

(3) Dispozițiile art. 2094 alin. (5) și (6) se aplică în mod corespunzător.

Articolul 2096. Împuternicirea de a preda posesia

unui depozitar

(1) Fiduciarul poate transmite bunurile care fac obiectul drepturilor fiduciei și documentele privitoare la aceste bunuri în posesia unei alte persoane care se obligă să le

păstreze și să le înapoieze fiduciarului la prima cerere.

(2) Dispozițiile art. 2095 alin. (2) și (3) se aplică în mod corespunzător.

Articolul 2097. Împuternicirea de a delega

Fiduciarul poate încredința altei persoane executarea oricărei obligații de fiduciar și exercitarea oricăror împuterniciri, inclusiv exercitarea unei discreții, împuternicirii de a dispune de drepturile fiduciei și împuternicirii de a delega, dar rămîne responsabil de executare.

Articolul 2098. Împuternicirea de a alege investițiile

În măsura în care este obligat să investească masa patrimonială fiduciară, fiduciarul poate face orice tip de investiție și poate determina care este modul concret de a investi ce se potrivește cel mai bine acelei obligații.

Articolul 2099. Împuternicirea de a supune conturile

fiduciare auditului

Condițiile fiduciei sau legea pot obliga fiduciarul să supună conturile fiduciei auditului de către un auditor independent și competent.

Capitolul VI

DREPTURILE ȘI OBLIGAȚIILE FIDUCIARULUI

ȘI ALE ASISTENTULUI FIDUCIEI

Secțiunea 1

Obligațiile fiduciarului

Articolul 2100. Obligația generală a fiduciarului

(1) Fiduciarul este obligat să administreze masa patrimonială fiduciară și să exercite împuternicirea de a dispune de masa patrimonială ca un administrator prudent al afacerilor altuia în folosul beneficiarilor sau pentru promovarea unui scop de utilitate publică, în conformitate cu condițiile fiduciei și cu legea.

(2) În particular, fiduciarul este obligat să acționeze cu competența și prudența cuvenită, cu corectitudine și bună-credință.

(3) În măsura în care condițiile fiduciei nu prevăd altfel:

a) fiduciarul are obligațiile speciale prevăzute în prezenta secțiune; și

b) administrarea sau dispunerea de masa patrimonială fiduciară se consideră în folosul beneficiarului doar dacă ea se face în beneficiul economic al acestei persoane.

(4) Fiduciarul este obligat să respecte condițiile fiduciei așa cum au fost stipulate.

Articolul 2101. Nivelul de competență și prudență

(1) Fiduciarul este obligat să acționeze cu competența și prudența așteptată de la o persoană competentă și atentă care administrează afacerile altuia, ținînd cont și de faptul dacă fiduciarul are dreptul la remunerație.

(2) Dacă acționează în exercitarea unei profesii, fiduciarul este obligat să acționeze cu competența și prudența așteptată de la membrii respectivei profesii.

Articolul 2102. Obligațiile de a separa, de a proteja

și de a asigura

(1) Fiduciarul este obligat să țină masa patrimonială fiduciară separată de alte mase patrimoniale și să păstreze în siguranță drepturile fiduciare, inclusiv bunurile care fac obiectul lor.

(2) În particular, fiduciarul nu poate investi în drepturi asupra bunurilor care sînt expuse unui risc sporit de sustragere, cu excepția cazului în care dă dovadă de o prudență specială pentru păstrarea lor. În cazul în care bunul este un document care cuprinde dreptul la executarea unei prestații datorate purtătorului documentului (titlu la purtător), se consideră că fiduciarul a dat dovadă de respectivul nivel de prudență dacă documentul este depus la un depozitar spre păstrare conform art. 2096.

(3) În măsura în care este posibil și este potrivit, fiduciarul este obligat să asigure bunul care face obiectul dreptului fiduciei contra riscului pierderii, din contul masei patrimoniale fiduciare.

Articolul 2103. Obligația de a informa și de a raporta

(1) Fiduciarul este obligat să informeze beneficiarul care are dreptul la beneficiu despre existența fiduciei și despre dreptul respectivului beneficiar.

(2) Fiduciarul este obligat să depună eforturi rezonabile pentru a informa beneficiarul care are vocație despre existența fiduciei și despre vocația acelui beneficiar.

(3) La cererea altor părți ale fiduciei, dar cel puțin o dată pe an, fiduciarul este obligat să ofere o informație despre starea și investițiile masei patrimoniale fiduciare, datoriile fiduciei și dispunerile de drepturile fiduciei, precum și de veniturile obținute. Orice clauză care exclude obligația de a raporta este lovită de nulitate absolută.

Articolul 2104. Obligația de a ține evidența fiduciei

Fiduciarul este obligat să țină evidența masei patrimoniale fiduciare (evidența fiduciei).

Articolul 2105. Obligația de a permite inspectarea

și copierea documentelor fiduciei

(1) Fiduciarul trebuie să permită beneficiarului, precum și altei persoane îndreptățite să ceară executarea obligațiilor de fiduciar, să inspecteze documentele fiduciei și să facă copii de pe ele pe cheltuiala acelei persoane.

(2) Dispozițiile alin. (1) nu se aplică:

a) avizelor avocaților privitoare la procesele judiciare curente sau planificate ale fiduciarului în această calitate împotriva persoanei care dorește să inspecteze documentele, precum și probelor culese pentru aceste procese;

b) comunicărilor dintre fiduciar și alți beneficiari și altor comunicări ale căror dezvăluire va avea drept rezultat încălcarea confidențialității datorate de către fiduciar în această calitate față de o altă persoană.

(3) Fiduciarul poate refuza inspecția și copierea documentelor de fiducie în măsura în care ele se referă la informații transmise sub obligație de confidențialitate fiduciarului în această calitate, dacă beneficiarul nu oferă asigurări adecvate că va menține confidențialitatea.

(4) Dacă fiducia nu este pentru promovarea unui scop de utilitate publică, fiduciarul, de asemenea, poate refuza inspectarea și copierea documentelor în măsura în care documentele dezvăluie motivele deciziei fiduciarilor de a exercita sau de a nu exercita o discreție, deliberările fiduciarilor care au precedat adoptării deciziei și materialele relevante pentru deliberări.

(5) Condițiile fiduciei pot lărgi volumul dreptului de inspecție și copiere față de volumul prevăzut de prezentul articol.

(6) În sensul prezentului articol, sînt documente ale fiduciei:

a) documentele care conțin contractul de fiducie, declarația de fiducie, testamentul, după caz, precum și orice acte juridice sau hotărîri judecătorești prin care se modifică condițiile fiduciei;

b) procesele-verbale ale ședințelor fiduciarilor, dacă există;

c) înscrierile făcute, notificările și alte comunicări scrise primite de fiduciar în această calitate, inclusiv avizele avocaților angajați de fiduciar pe contul masei patrimoniale fiduciare;

d) documentele care cuprind actele juridice încheiate de către fiduciari;

e) chitanțele primite cu ocazia dispunerilor de drepturi ale fiduciei; și

f) documentele evidenței fiduciei.

Articolul 2106. Obligația de a investi

(1) Fiduciarul este obligat să investească masa patrimonială fiduciară, în măsura în care este susceptibilă de investiții, în special:

1) să înstrăineze cu titlu oneros drepturile care în mod normal nu generează venit și nici nu își sporesc valoarea și să investească produsul obținut;

2) să primească consultații profesionale privind investirea masei patrimoniale dacă fiduciarului îi lipsește expertiza necesară pentru investirea eficientă și prudentă a masei patrimoniale de mărimea și natura masei patrimoniale fiduciare;

3) să facă o distribuire a investițiilor în care în total:

a) riscul eșecului sau pierderii unor investiții concrete este diversificat; și

b) cîștigul scontat depășește semnificativ potențialul eșec sau pierdere; cu excepția cazului în care masa patrimonială fiduciară este atît de mică încît distribuirea investițiilor nu este potrivită; și

4) să revadă la intervale corespunzătoare dacă investiția trebuie păstrată sau schimbată.

(2) Fiduciarul nu este obligat să investească drepturi ale fiduciei:

a) care în mod cert vor trebui transferate sau folosite de beneficiar ori pentru satisfacerea unei datorii a fiduciei; sau

b) a căror investiție ar împiedica în alt mod fiduciarii să-și îndeplinească alte obligații de fiduciar.

(3) Obligația de a investi nu împuternicește fiduciarul să dispună de acele drepturi ale fiduciei care, conform condițiilor fiduciei, trebuie reținute de fiduciari sau transferate în natură beneficiarului.

Articolul 2107. Obligația de a nu dobîndi drepturi

ale fiduciei sau drepturi ale creditorilor

fiduciei

(1) Fiduciarul este obligat să nu cumpere drepturi ale fiduciei sau drepturi ale creditorului fiduciei față de masa patrimonială fiduciară.

(2) Contractul de vînzare a dreptului fiduciei încheiat prin neexecutarea acestei obligații poate fi anulat de oricare altă parte la fiducie sau oricare persoană îndreptățită să ceară executarea obligațiilor de fiduciar.

(3) Dreptul de anulare este suplimentar la oricare mijloc de apărare rezultat din neexecutarea obligațiilor de fiduciar.

(4) Prezentul articol se aplică în mod corespunzător altor contracte de dobîndire sau valorificare a drepturilor fiduciei sau a unei creanțe a unui creditor al fiduciei.

Articolul 2108. Obligația de a nu obține vreo îmbogățire

nepermisă sau avantaj nepermis

(1) Fiduciarul este obligat să nu folosească masa patrimonială fiduciară sau informația ori oportunitatea obținută în calitate de fiduciar pentru a obține o îmbogățire dacă acea folosire nu este permisă prin condițiile fiduciei.

(2) Fiduciarul nu poate compensa o creanță față de beneficiar pe care o deține în altă calitatea decît fiduciar cu dreptul la beneficiu al beneficiarului.

Articolul 2109. Obligațiile în raporturile cu cofiduciarii

Fiduciarul este obligat:

1) să coopereze cu cofiduciarii în cadrul executării obligațiilor de fiduciar; și

2) să ia măsuri corespunzătoare dacă cunoaște sau are motiv să suspecteze că:

a) un cofiduciar nu a executat vreo obligație de fiduciar ori o asemenea neexecutare se anticipează; și

b) neexecutarea poate cauza sau a cauzat un prejudiciu masei patrimoniale fiduciare.

Secțiunea a 2-a

Drepturile fiduciarului

Articolul 2110. Dreptul de rambursare din masa

patrimonială fiduciară

Fiduciarul are dreptul de rambursare din masa patrimonială fiduciară a cheltuielilor suportate pentru executarea obligațiilor de fiduciar, inclusiv de stingere a datoriilor fiduciei.

Articolul 2111. Dreptul la remunerație din masa

patrimonială fiduciară

(1) Fiduciarul are dreptul la remunerație din masa patrimonială fiduciară în modul prevăzut de condițiile fiduciei.

(2) Dacă condițiile fiduciei nu prevăd altfel, fiduciarul care acționează ca fiduciar în exercițiul unei activități profesionale are dreptul la o remunerație rezonabilă din masa patrimonială fiduciară pentru munca efectuată în executarea obligațiilor de fiduciar.

(3) Dispozițiile alin. (2) nu se aplică dacă:

a) fiduciarul, în calitate de beneficiar, are dreptul la un beneficiu semnificativ din masa patrimonială fiduciară;

b) fiducia a fost constituită în temeiul unui contract între fiduciar și constituitor; sau

c) fiducia este pentru promovarea unui scop de utilitate publică.

Articolul 2112. Drepturile privind achizițiile nepermise

(1) Prezentul articol se aplică în cazul în care:

a) fiduciarul dobîndește un drept sau obține o altă îmbogățire în rezultatul neexecutării unei obligații de fiduciar; și

b) dreptul intră în masa patrimonială fiduciară sau îmbogățirea se adaugă la masa patrimonială fiduciară în rezultatul predării de către fiduciar a veniturilor obținute în rezultatul neexecutării.

(2) Fiduciarul are dreptul la rambursarea prețului pe care a trebuit să-l plătească și a altor cheltuieli pe care a trebuit să le suporte pentru a realiza achiziția. Dacă și-a îndeplinit anterior total sau parțial obligația prevăzută la art. 2119, fiduciarul are dreptul de rambursare din masa patrimonială fiduciară în măsura în care, după achiziție, masa patrimonială fiduciară a primit mai mult decît era necesar pentru a fi restabilită.

(3) Fiduciarul, de asemenea, are dreptul la o remunerație corespunzătoare dacă:

a) achiziția s-a făcut cu bună-credință pentru a majora masa patrimonială fiduciară; și

b) fiduciarul ar fi fost îndreptățit la remunerație conform art. 2111 dacă dobîndirea s-ar fi efectuat în executarea obligației de fiduciar.(4) Dacă achiziția s-a făcut cu încălcarea obligației prevăzute la art. 2108, însă beneficiarul a aprobat în mod valabil achiziția, atunci fiduciarul poate renunța la drepturile prevăzute la alin. (2) și (3) din prezentul articol și prelua dreptul beneficiarului la beneficiul obținut din achiziție.

(5) Fiduciarul nu are dreptul, în temeiul prezentului articol, la mai mult decît valoarea achiziției.

Articolul 2113. Dreptul de rambursare față de beneficiari

(1) În cazul în care dreptul fiduciarului prevăzut la art. 2110 depășește masa patrimonială fiduciară, fiduciarul poate să se îndrepte contra beneficiarilor pentru a rambursa depășirea.

(2) Răspunderea beneficiarului în temeiul alin. (1):

a) este limitată la îmbogățirea pe care beneficiarul a obținut-o conform condițiilor fiduciei; și

b) se reduce sau se exclude prin invocarea excepției de diminuare a îmbogățirii.

(3) Fiduciarul este decăzut din dreptul de rambursare prevăzut la alin. (1) la expirarea unui termen de 6 luni de la nașterea acestui drept.

Articolul 2114. Dreptul de a asigura contra răspunderii

personale pe cheltuiala masei patrimoniale

fiduciare

(1) Fiduciarul are dreptul la rambursare din masa patrimonială fiduciară a primelor de asigurare și altor cheltuieli suportate în mod rezonabil de către fiduciar pentru a obține asigurare de răspunderea prevăzută la art. 2119.

(2) Dispozițiile alin. (1) nu se aplică în măsura în care:

a) fiduciarul are dreptul la remunerație pentru executarea obligațiilor de fiduciar; sau

b) asigurarea acoperă răspunderea apărută din neexecutarea intenționată sau din culpă gravă.

Secțiunea a 3-a

Obligațiile asistentului fiduciei

Articolul 2115. Obligațiile asistentului fiduciei

(1) Asistentul fiduciei este obligat să dezvăluie identitatea fiduciarilor dacă această informație îi este cunoscută și nu este evidentă pe altă cale.

(2) Atunci cînd decide să exercite o împuternicire, asistentul fiduciei este obligat:

a) să acționeze cu bună-credință; și

b) să nu obțină o îmbogățire care nu este permisă de condițiile fiduciei.

Capitolul VII

MIJLOACELE JURIDICE DE APĂRARE

ÎN CAZ DE NEEXECUTARE

Secțiunea 1

Executarea în natură, supravegherea

judecătorească și alte mijloace de apărare

Articolul 2116. Executarea silită în natură

(1) Executarea silită în natură a obligației de fiduciar presupune împiedicarea fiduciarului să dispună sau să săvîrșească alte acțiuni cu un drept al fiduciei care nu corespunde condițiilor fiduciei.

(2) Executarea în natură nu poate fi cerută pe cale silită dacă implică exercitarea de către fiduciar a unei discreții.

Articolul 2117. Supravegherea judecătorească

(1) La cererea unei părți a fiduciei sau a persoanei îndreptățite să ceară executarea silită a obligației de fiduciar, instanța de judecată poate anula decizia fiduciarilor sau a asistentului fiduciei privind exercitarea ori neexercitarea sau privind modul de exercitare a unei împuterniciri ori discreții acordate prin condițiile fiduciei sau lege.

(2) Fostul fiduciar care a fost exclus de către fiduciari sau asistentul fiduciei fără acordul său are dreptul de a sesiza instanța de judecată pentru anularea acestei decizii.

(3) Instanța de judecată poate anula o decizie a fiduciarilor sau a asistentului fiduciei care constituie un abuz de împuternicire, care a fost luată cu depășirea împuternicirilor fiduciarilor sau ale asistentului fiduciei ori care în alt mod încalcă condițiile fiduciei.

(4) În cazul în care se constată că fiduciarul neîntemeiat refuză sau omite să exercite o împuternicire sau discreție, instanța poate autoriza partea fiduciei care a sesizat instanța să o exercite în limitele stabilite de către instanța de judecată.

(5) În cadrul oricărei sesizări a instanței de judecată privitor la fiducie, instanța va cita toate părțile fiduciei și va audia părțile care s-au prezentat.

Articolul 2118. Alte mijloace juridice de apărare

(1) Legea sau condițiile fiduciei pot prevedea următoarele mijloace juridice de apărare pentru una din părțile fiduciei în caz de neexecutare sau suspectare de neexecutare a obligațiilor de fiduciar:

a) raportări și inspecții privind masa patrimonială fiduciară și administrarea ei, precum și dispunerile din ea, în modul determinat de hotărîrea judecătorească;

b) plata sau transferul pe contul instanței de judecată al sumelor bănești sau altor bunuri care fac obiectul drepturilor fiduciei;

c) desemnarea prin hotărîre judecătorească a unui administrator pentru a administra masa patrimonială fiduciară;

d) exercitarea drepturilor și a împuternicirilor fiduciarului de către un funcționar public sau o autoritate publică, în particular în raport cu fiduciile de promovare a unui scop de utilitate publică;

e) suspendarea drepturilor și a împuternicirilor de a administra și a dispune de masa patrimonială.

(2) Sînt în drept să solicite instanței de judecată întreprinderea măsurilor prevăzute la alin. (1) autoritățile publice cu atribuții de supraveghere a fiduciarilor care sînt entități licențiate și/sau autorizate.

Secțiunea a 2-a

Repararea prejudiciului și predarea

îmbogățirii nepermise

Articolul 2119. Răspunderea fiduciarului de a restabili

masa patrimonială fiduciară

(1) Fiduciarul este ținut să restabilească masa patrimonială fiduciară în măsura prejudiciului cauzat prin neexecutarea obligației de fiduciar dacă neexecutarea este fără justificare și rezultă din faptul că nu a exercitat nivelul necesar de competență și prudență.

(2) Fiduciarul nu poartă răspundere doar pentru că un cofiduciar, un mandatar sau o altă persoană căreia i s-a încredințat executarea ori un dobînditor permis al dreptului fiduciei a cauzat un prejudiciu masei patrimoniale fiduciare.

(3) Dispozițiile alin. (2) nu afectează răspunderea fiduciarului rezultată:

1) în temeiul alin. (1), din cauza neexecutării de către fiduciar însuși a obligației de fiduciar, în particular:

a) a obligației de a acționa cu nivelul necesar de competență și prudență atunci cînd alege să desemneze sau să angajeze acea persoană și cînd consimte la condițiile angajării; sau

b) a obligației de a supraveghea executarea oferită de persoana respectivă și, dacă o impun circumstanțele, de a lua măsuri pentru protejarea masei patrimoniale fiduciare;

2) din delegarea executării (art. 2097);

3) în temeiul faptei prepusului ori a reprezentantului fiduciarului; sau

4) pentru că fiduciarul a instigat, a ajutat sau a colaborat la neexecutarea săvîrșită de acea persoană.

(4) Dispozițiile art. 19 se aplică în mod corespunzător la determinarea mărimii obligației de restabilire.

(5) Următoarele drepturi ale fiduciarului sînt suspendate atît timp cît fiduciarul nu a restabilit integral masa patrimonială fiduciară:

a) dreptul de rambursare din masa patrimonială fiduciară; și

b) dreptul la beneficiu pe care fiduciarul l-ar avea în calitate de beneficiar.

(6) Dispozițiile prezentului articol se aplică dacă prin condițiile fiduciei nu s-a stabilit altfel.

Articolul 2120. Răspunderea fiduciarului de

a despăgubi beneficiarul

(1) Fiduciarul care poartă răspundere conform art. 2119 este obligat de asemenea să

despăgubească beneficiarul care, în pofida restabilirii masei patrimoniale fiduciare, nu obține un beneficiu la care era îndreptățit sau, dacă nu ar fi existat o neexecutare, ar fi fost îndreptățit conform condițiilor fiduciei.

(2) Beneficiarul are același drept la despăgubire ca și cel care apare din neexecutarea obligației contractuale.

(3) Dispozițiile prezentului articol se aplică dacă prin condițiile fiduciei nu s-a stabilit altfel.

Articolul 2121. Predarea îmbogățirii nepermise

În cazul în care fiduciarul obține o îmbogățire ca urmare a neexecutării obligației prevăzute la art. 2108 și acea îmbogățire nu a intrat în masa patrimonială fiduciară în temeiul art. 2064, fiduciarul este obligat să adauge îmbogățirea la masa patrimonială fiduciară sau, dacă nu este posibil, să adauge valoarea ei monetară.

Articolul 2122. Răspunderea solidară

(1) În cazul în care mai mulți fiduciari poartă răspundere în privința aceleiași neexecutări, răspunderea lor este solidară.

(2) Între debitorii solidari, cotele de răspundere sînt proporționale culpei fiecărui debitor în privința neexecutării, avînd în vedere competența și experiența în calitate de fiduciar a fiecărui debitor.

(3) Debitorul care și-a dat consimțământul la o neexecutare are aceeași culpă ca și codebitorii care au săvîrșit neexecutarea.

Articolul 2123. Decăderea din dreptul la beneficiu

a beneficiarului participant

(1) În cazul în care beneficiarul a participat la neexecutarea de către fiduciar, instanța de judecată poate hotărî, la cererea acelui fiduciar sau a altui beneficiar, ca beneficiarul să fie decăzut din dreptul la beneficiu.

(2) Beneficiarul care și-a dat consimțământul valabil la neexecutare, dar nu a participat la ea, poate fi decăzut din dreptul la beneficiu doar în măsura în care s-a îmbogățit din neexecutare.

(3) În măsura în care beneficiarul este decăzut din dreptul la beneficiu conform prezentului articol, beneficiul care în alt mod s-ar fi datorat acelui beneficiar se va aplica pentru a stinge răspunderea fiduciarului pînă la stingerea răspunderii sau epuizarea dreptului la beneficiu.

Secțiunea a 3-a

Excepțiile

Articolul 2124. Consimțământul beneficiarului la o neexecutare

(1) Fiduciarul nu datorează restabilirea, despăgubirea sau predarea îmbogățirii în măsura în care de aceasta ar beneficia beneficiarul care și-a dat, în mod valabil, consimțământul la neexecutare.

(2) Beneficiarul consimte la neexecutare atunci cînd este de acord cu comportamentul fiduciarului care reprezintă o neexecutare și:

a) cunoaște că comportamentul respectiv reprezintă o neexecutare; sau

b) este vădit că comportamentul respectiv reprezintă o neexecutare.

(3) Dispozițiile alin. (1) se aplică indiferent dacă neexecutarea a îmbogățit sau a dezavantajat beneficiarul care și-a dat consimțământul.

(4) În cazul în care beneficiarul participă la neexecutare în calitate de fiduciar, dispozițiile alin. (1) se aplică în raport cu oricare cofiduciar care ar fi trebuit să poarte răspundere. Dreptul de rambursare între debitorii solidari privind partea neexclusă din răspunderea de a restabili masa patrimonială fiduciară sau de a despăgubi beneficiarul rămîne neafectat.

(5) Consimțământul nu se consideră valabil dacă el este dat prin eroare cauzată de informația falsă furnizată de către fiduciar sau de neexecutarea de către fiduciar a obligației de informare.

Articolul 2125. Prescripția extinctivă

Termenul de prescripție extinctivă a acțiunii întemeiate pe neexecutarea obligațiilor de fiduciar nu poate începe să curgă contra beneficiarului înainte de scadența dreptului beneficiarului la beneficiu.

Articolul 2126. Apărarea fiduciarului

(1) Fiduciarul este liberat dacă execută în folosul persoanei care, după o cercetare rezonabilă, pare a fi îndreptățită la beneficiul acordat.

(2) Dreptul beneficiarului care avea dreptul la beneficiu contra dobînditorului beneficiului, întemeiat pe dispozițiile legale privind îmbogățirea nejustificată, rămîne neafectat.

Capitolul VIII

SCHIMBAREA FIDUCIARILOR SAU A ASISTENȚILOR FIDUCIARI

Secțiunea 1

Dispoziții generale privind schimbarea fiduciarilor

Articolul 2127. Împuternicirea de a schimba fiduciarii

(1) După constituirea fiduciei, o persoană poate fi desemnată în calitate de fiduciar, iar un fiduciar poate renunța sau poate fi exclus:

a) în temeiul unei împuterniciri a unei părți la fiducie acordate prin condițiile fiduciei sau lege;

b) prin hotărîre judecătorească în temeiurile prevăzute de lege.

(2) Exercitarea unei împuterniciri în sensul alin. (1) lit. a) produce efecte doar dacă are formă scrisă. Aceeași regulă se aplică și instrucțiunii obligatorii date fiduciarilor de către o parte a fiduciei privind exercitarea acestei împuterniciri.

(3) Exercitarea împuternicirii acordate prin condițiile fiduciei de către persoana care nu este, la acel moment, fiduciar produce efecte juridice doar din momentul în care fiduciarii curenți sînt notificați despre exercitare.

(4) Renunțarea sau excluderea unui fiduciar unic produce efecte juridice doar dacă la același moment este desemnat un nou fiduciar.

Articolul 2128. Împuternicirea fiduciarilor de schimbare

a fiduciarilor

(1) Împuternicirea acordată fiduciarilor prin lege se poate exercita doar:

a) prin decizie unanimă; și

b) dacă la acel moment asistentul fiduciei nu are o împuternicire corespunzătoare ori dacă asistentul fiduciei nu poate sau nu exercită respectiva împuternicire într-un termen rezonabil după cererea în acest sens din partea fiduciarilor.

(2) În condițiile alin. (1), fiduciarii sînt obligați să-și exercite împuternicirile în temeiul legii, cu respectarea instrucțiunii comune date de beneficiari dacă beneficiarii dețin dreptul la rezoluțiune în comun a fiduciei în privința întregii mase patrimoniale fiduciare.

(3) Condițiile fiduciei pot modifica sau exclude împuternicirea de schimbare acordată fiduciarilor în temeiul legii.

Secțiunea a 2-a

Desemnarea fiduciarilor

Articolul 2129. Limitele generale privind desemnarea

(1) Desemnarea unei persoane în calitate de fiduciar nu produce efecte dacă:

a) este vădit că cofiduciarii ar avea împuternicirea de a exclude acea persoană, dacă ar fi fost desemnată, pe motivul că persoana respectivă nu poate acționa, refuză să acționeze sau nu este potrivită;

b) persoana desemnată nu acceptă să acționeze în calitate de fiduciar; sau

c) desemnarea depășește numărul maxim de fiduciari prevăzut de condițiile fiduciei.

(2) Stipulația din condițiile fiduciei că va fi un singur fiduciar se consideră a fi o limită de maxim doi fiduciari.

Articolul 2130. Desemnarea de către asistentul fiduciei

sau fiduciari

(1) Fiduciarii pot desemna unul sau mai mulți fiduciari suplimentari.

(2) Fiduciarii curenți pot desemna un fiduciar care va înlocui persoana care a încetat să fie fiduciar.

(3) Dacă condițiile fiduciei nu prevăd altfel, desemnarea de către asistentul fiduciei a propriei sale persoane nu produce efecte.

Articolul 2131. Desemnarea prin hotărîre judecătorească

(1) Dacă nimeni nu mai are împuternicirea sau toți refuză să exercite împuternicirea de desemnare, la cererea oricărei părți la fiducie sau a oricărei persoane îndreptățite să ceară executarea obligației de fiduciar, instanța de judecată poate desemna:

a) un fiduciar care va înlocui persoana care a încetat să fie fiduciar; sau

b) unul sau mai mulți fiduciari suplimentari, în cazul în care desemnarea ar putea să promoveze o eficientă și prudentă administrare și dispunere de masa patrimonială fiduciară conform condițiilor fiduciei.

(2) Înainte de desemnarea conform alin. (1), instanța va desemna un fiduciar provizoriu și va aplica măsuri de asigurare a masei patrimoniale fiduciare dacă fără aceasta i se vor cauza prejudicii.

Secțiunea a 3-a

Renunțarea fiduciarului

Articolul 2132. Renunțarea cu consimțământul asistentului

fiduciei sau al cofiduciarilor

(1) Fiduciarul poate renunța la calitatea sa doar cu consimțământul asistentului fiduciei sau al cofiduciarilor dacă, după renunțare, vor rămîne cel puțin doi fiduciari curenți sau un fiduciar special.

(2) Asistentul fiduciei care poate desemna un nou fiduciar în caz de renunțare a fiduciarului își poate da consimțământul la renunțare.

(3) Asistentul fiduciei poate da consimțământul la o renunțare fără consimțământul

fiduciarilor curenți doar dacă la acel moment se desemnează un nou fiduciar.

(4) Fiduciarii curenți își pot da consimțământul la o renunțare.

(5) Renunțarea produce efecte din momentul transmiterii masei patrimoniale fiduciare către noul fiduciar și al radierii calității de titular al masei din toate registrele de publicitate.

(6) Se consideră fiduciari speciali:

a) funcționarul public sau autoritatea publică care are atribuția de a acționa în calitate de fiduciar; și

b) orice persoană juridică specificată ca atare într-o dispoziție legală sau care satisface condițiile prevăzute de dispozițiile legale în acest scop.

Articolul 2133. Renunțarea cu aprobarea instanței

de judecată

Instanța de judecată poate aproba renunțarea unui fiduciar care nu a obținut consimțământul necesar la renunțare dacă determină că este echitabil de a elibera fiduciarul de obligațiile de fiduciar, avînd în vedere în special faptul dacă după renunțare poate fi asigurată o eficientă și prudentă administrare și o dispunere de masa patrimonială fiduciară conform condițiilor fiduciei.

Secțiunea a 4-a

Excluderea fiduciarilor

Articolul 2134. Excluderea de către cofiduciari sau

de asistentul fiduciei

(1) În cazul în care instanța de judecată ar putea exclude un fiduciar pe motiv că nu poate acționa, refuză să acționeze sau nu este potrivit pentru îndeplinirea funcției, cofiduciarii curenți sau asistentul fiduciei pot exclude acel fiduciar.

(2) Excluderea unui fiduciar de către cofiduciari sau de asistentul fiduciei produce efecte doar după notificarea fiduciarului despre excluderea sa.

Articolul 2135. Excluderea prin hotărîre judecătorească

La cererea oricărei părți la fiducie, instanța de judecată poate exclude un fiduciar fără consimțământul lui și indiferent de condițiile fiduciei, dacă există motive întemeiate, în special pe motiv că:

a) fiduciarul se află în imposibilitate materială sau juridică de a-și îndeplini obligațiile, inclusiv nu are capacitate de exercițiu deplină, este decedat sau persoana juridică a intrat în lichidare;

b) a avut loc sau se anticipează neexecutarea esențială a oricărei obligații de fiduciar;

c) fiduciarul, în mod permanent sau sistematic, este în dezacord fundamental cu cofiduciarii privind o chestiune care cere decizia unanimă a fiduciarilor; sau

d) fiduciarul are alte interese care iremediabil intră în conflict cu executarea obligațiilor de fiduciar.

Secțiunea a 5-a

Efectul schimbării fiduciarilor

Articolul 2136. Efectul asupra obligațiilor și drepturilor

fiduciarilor

(1) Persoana care este desemnată în calitate de fiduciar devine obligată prin fiducie și dobîndește drepturile și împuternicirile corespunzătoare. În condițiile prezentului articol, fiduciarul care renunță sau este exclus este eliberat de fiducie și pierde drepturile și împuternicirile corespunzătoare.

(2) Obligația de a coopera cu cofiduciarii se stinge doar la expirarea unui termen rezonabil după renunțare sau excludere.

(3) Dreptul de rambursare al fostului fiduciar față de masa patrimonială fiduciară se păstrează sub forma unui drept contra fiduciarilor curenți. Dreptul de rambursare, despăgubire sau remunerație de către beneficiar rămîne neafectat.

(4) Fostul fiduciar rămîne ținut de:

a) obligația prevăzută la art. 2108;

b) datoriile fiduciei, însă numai față de creditorii pe care fiduciarul nu i-a informat, înainte de asumarea datoriei fiduciei, că acționează în calitate de fiduciar; și

c) obligațiile rezultate din neexecutarea obligațiilor de fiduciar.

Articolul 2137. Transmiterea și lipsirea de drepturile fiduciei

(1) Fiduciarii care sînt titulari ai dreptului fiduciei sînt obligați să transmită titlul asupra dreptului respectiv noului fiduciar în mod corespunzător.

(2) Transmiterea titlului către o persoană desemnată în calitate de fiduciar nu lipsește de acest titlu fiduciarii curenți.

(3) Titlul se transmite în temeiul unui act de predare-primire a titlului încheiat de către toți fiduciarii care sînt titularii dreptului fiduciei și noul fiduciar desemnat. Dacă pentru constituirea sau, după caz, înstrăinarea titlului asupra anumitor drepturi ale fiduciei legea impune anumite condiții de formă, aceleași condiții se cer și pentru actul de predare-primire a titlului privitor la acel drept al fiduciei. Dispozițiile art. 2063 se aplică în mod

corespunzător.

(4) În cazul în care unul dintre fiduciarii care deține titlul asupra dreptului fiduciei refuză să încheie actul de predare-primire a titlului, oricare dintre ceilalți fiduciari, noul fiduciar desemnat sau persoana care l-a desemnat în mod corespunzător pe noul fiduciar are dreptul să ceară instanței de judecată să pronunțe o hotărîre care să țină loc de act de predare-primire a titlului. O asemenea acțiune urmează a fi notată în registrul de publicitate în care este înregistrat dreptul fiduciei respectiv.

(5) Dacă nu este necesară desemnarea unui nou fiduciar, persoana care încetează a fi fiduciar va încheia un act de predare-primire a titlului către toți fiduciarii curenți.

Articolul 2138. Transmiterea documentelor fiduciei

Fiduciarul care continuă calitatea sa ori noul fiduciar are dreptul să primească documentele fiduciei aflate în posesia fostului fiduciar. Persoana care deține posesia are dreptul să facă și să păstreze copii pe cheltuială proprie.

Articolul 2139. Efectul decesului sau lichidării fiduciarului

(1) În cazul în care unul din mai mulți fiduciari decedează sau fiduciarul persoană juridică intră în lichidare, masa patrimonială fiduciară continuă să aparțină fiduciarilor rămași. Această regulă se aplică astfel încît succesorul masei patrimoniale personale a celui decedat sau lichidat să nu devină parte la fiducie.

(2) În cazul în care unicul fiduciar decedează, succesorii fiduciarului decedat devin fiduciari și, respectiv:

a) devin obligați prin fiducie, precum și dobîndesc drepturile și împuternicirile respective;

b) poartă răspundere pentru datoriile fiduciei asumate de către fiduciarul decedat în limita masei succesorale a defunctului; și

c) devin titularii masei patrimoniale fiduciare, însă pot exercita doar împuternicirile prevăzute la art. 2093 alin. (1), indiferent de numărul succesorilor.

(3) Dispoziția testamentară a fiduciarului privitoare la masa patrimonială fiduciară nu produce efecte, însă condițiile fiduciei ar putea acorda fiduciarului împuternicirea să numească, prin dispoziția sa testamentară, un fiduciar.

(4) Obligațiile rezultate din neexecutarea obligațiilor de fiduciar se transmit succesorilor fiduciarului decedat.

Articolul 2140. Efectul decesului sau al lichidării

asistentului fiduciar

Împuternicirea asistentului fiduciei se stinge atunci cînd acesta decedează sau este lichidat, însă condițiile fiduciei pot permite exercitarea împuternicirii prin testament.

Capitolul IX

STINGEREA ȘI MODIFICAREA FIDUCIEI

Secțiunea 1

Stingerea

Articolul 2141. Temeiurile de stingere

(1) Fiducia se stinge în privința întregii mase patrimoniale fiduciare sau a unei părți din ea:

a) prin rezoluțiune de către constituitor sau beneficiari în temeiul unui drept prevăzut de condițiile fiduciei;

b) prin rezoluțiune de către constituitor în temeiul art. 2144;

c) prin rezoluțiune de către beneficiar în temeiul art. 2145;

d) prin rezoluțiune de către fiduciar în temeiul art. 2149;

e) prin confuziunea drepturilor și a obligațiilor în temeiul art. 2150.

(2) Fiducia se stinge de asemenea în temeiul expirării termenului fiduciei ori al îndeplinirii condiției extinctive.

(3) Fiduciarul trebuie să informeze celelalte părți ale fiduciei despre intervenirea stingerii fiduciei.

Articolul 2142. Pierderea sau epuizarea masei

patrimoniale fiduciare

(1) Fiducia se stinge atunci cînd fiduciarul nu mai deține niciun drept al fiduciei și nici nu se așteaptă să dobîndească asemenea drepturi.

(2) Cu toate acestea, fiducia subzistă atît timp cît fiduciarul este ținut să restabilească masa patrimonială fiduciară ca urmare a neexecutării obligațiilor de fiduciar.

Articolul 2143. Efectul stingerii asupra obligațiilor

fiduciarului

(1) În măsura în care fiducia este stinsă, se sting și obligațiile fiduciarului.

(2) Dacă părțile vizate nu au convenit altfel, stingerea fiduciei nu eliberează fiduciarul de răspunderea:

a) față de beneficiar apărută ca urmare a neexecutării de către fiduciar a obligațiilor de fiduciar; sau

b) față de un creditor al fiduciei din contul masei patrimoniale fiduciare.

(3) Odată cu stingerea fiduciei din motivul expirării termenului sau îndeplinirii condiției extinctive, fiduciarul este obligat să transmită drepturile fiduciei beneficiarilor sau succesorilor săi dacă condițiile fiduciei nu o interzic, să întocmească toate actele de predare-primire a titlului drepturilor în forma cerută de lege, să predea posesia bunurilor corespunzătoare și să asiste la îndeplinirea formalităților de publicitate.

(4) În cazul prevăzut la alin. (3), dacă nu există niciun beneficiar al masei patrimoniale fiduciare rămase, beneficiar este constituitorul ori, după caz, succesorii săi.

Articolul 2144. Dreptul constituitorului la rezoluțiunea

fiduciei cu titlu gratuit

(1) Cu excepțiile prevăzute la alin. (2) și (3), dacă condițiile fiduciei nu prevăd altfel, constituitorul nu are dreptul la rezoluțiunea fiduciei sau a unei clauze din condițiile fiduciei doar pentru că fiducia s-a constituit cu titlu gratuit, indiferent dacă:

a) fiducia s-a constituit fără ca titlul asupra drepturilor să fie transmis de către constituitor;

b) constituitorul și-a rezervat dreptul la beneficiu pe durata vieții sale.

(2) Constituitorul are dreptul la rezoluțiunea fiduciei cu titlu gratuit sau a unei clauze din condițiile fiduciei care este constituită în beneficiul unei persoane care încă nu există.

(3) Constituitorul are dreptul la rezoluțiunea fiduciei cu titlu gratuit în beneficiul unei alte persoane în aceleași condiții în care ar fi putut revoca o donație făcută acelui beneficiar dacă beneficiul s-ar fi acordat prin donație.

Articolul 2145. Dreptul beneficiarilor la rezoluțiune

(1) Beneficiarul care are capacitate de exercițiu deplină are dreptul la rezoluțiunea fiduciei în privința întregii mase patrimoniale fiduciare sau a unei părți din ea, dacă el este beneficiarul exclusiv al acesteia.

(2) Dacă fiecare are capacitate de exercițiu deplină, mai mulți beneficiari au un drept comun la rezoluțiune în privința întregii mase patrimoniale fiduciare sau a unei părți din ea, dacă ei sînt beneficiari exclusivi ai acesteia.

(3) Fiducia nu poate fi supusă rezoluțiunii în privința unei părți din masa patrimonială fiduciară dacă aceasta ar afecta în mod negativ fiducia în privința restului masei patrimoniale avînd drept beneficiari alte persoane sau avînd ca scop promovarea unui scop de utilitate publică.

Articolul 2146. Beneficiul exclusive

(1) Masa patrimonială fiduciară sau o parte din ea se consideră în beneficiul exclusiv al unui beneficiar dacă întregul capital și toate veniturile viitoare generate de acel capital

pot face obiectul dispunerilor, conform condițiilor fiduciei, doar în beneficiul acelui beneficiar sau al patrimoniului său.

(2) În sensul alin. (1), posibilitatea că beneficiarul ar putea sau nu ar putea să exercite un drept care îi va limita beneficiul nu se ia în considerare.

Articolul 2147. Declarația de rezoluțiune și efectele ei

(1) Constituitorul sau beneficiarul își exercită dreptul la rezoluțiune prin declarație scrisă către fiduciari.

(2) Fiducia sau o parte din fiducie care se supune rezoluțiunii de către constituitor, din acel moment, produce efectele unei fiducii în beneficiul exclusiv al constituitorului.

(3) În cazul în care un beneficiar, exercitînd dreptul la rezoluțiune, notifică fiduciarul că a cesionat dreptul la beneficiu unui terț, altul decît beneficiarul, acea cesiune acordă terțului dreptul la beneficiu din masa patrimonială sau partea din masa patrimonială care urmează a fi transferată.

(4) Cu excepția cazului în care transferul este imposibil sau ilegal, fiduciarul este obligat să transfere fără întîrziere masa patrimonială fiduciară sau partea masei patrimoniale fiduciare conform declarației de rezoluțiune. Obligația de a transfera are prioritate față de obligația de a administra și a dispune de masa patrimonială sau de o parte din ea, conform condițiilor fiduciei.

(5) Dacă un transfer este imposibil pe motiv că ar presupune acordarea doar a unei cote-părți din dreptul fiduciei, fiduciarul este obligat:

a) să îl divizeze și să transfere partea divizată, în măsura în care aceasta este posibilă și rezonabilă; sau

b) în cazul în care divizarea nu este posibilă, să îl vîndă, dacă este posibil, și să transfere cota corespunzătoare a veniturilor.

Articolul 2148. Dreptul de retenție al fiduciarului

(1) Fiduciarul are drept de retenție în privința acelei părți din masa patrimonială care urmează a fi transmisă, în măsura în care este necesar pentru a satisface:

a) datoriile fiduciei;

b) pretențiile acumulate ale fiduciarului față de masa patrimonială; și

c) cheltuielile aferente transferului și divizării sau vînzării dreptului, în măsura în care aceste datorii, drepturi sau costuri sînt alocate părții din masa patrimonială fiduciară care urmează a fi transmisă.

(2) Dreptul de retenție se stinge dacă persoana care exercită dreptul la rezoluțiune plătește compensație pentru datoriile, drepturile și costurile alocate părții din masa patrimonială care urmează a fi transmisă.

Articolul 2149. Rezoluțiunea de către fiduciar

(1) În cazul în care beneficiarul are dreptul la rezoluțiunea fiduciei în temeiul art. 2145 alin. (1), fiduciarul îi poate cere, prin notificare, să-și exercite dreptul respectiv într-un termen rezonabil stabilit prin notificare. Dacă beneficiarul nu respectă termenul indicat, fiduciarul are dreptul la rezoluțiunea fiduciei prin transmiterea către beneficiar. Beneficiarul este obligat să accepte transmiterea.

(2) Beneficiarul, de asemenea, are dreptul la rezoluțiunea fiduciei prin plata sumei de bani sau prin transmiterea titlului asupra altor bunuri care fac obiectul drepturilor din masa patrimonială fiduciară către instanța de judecată, în cazul în care este prevăzut expres de lege.

Articolul 2150. Confuziunea drepturilor și a obligațiilor

(1) Fiducia se stinge în cazul în care unicul fiduciar este și unicul beneficiar, iar fiducia este pentru beneficiul exclusiv al acelui fiduciar.

(2) În cazul în care există mai mulți fiduciari, dispozițiile alin. (1) se aplică în mod corespunzător doar dacă ei au un drept comun de a beneficia.

(3) Dacă fiducia rămîne în vigoare față de dreptul beneficiarului la beneficiu sau dacă dreptul la beneficiu este grevat de un drept de garanție sau alt drept limitat, fiduciarul rămîne ținut de acea fiducie sau grevare.

Articolul 2151. Insolvabilitatea fiduciarului

Fiducia și masa patrimonială fiduciară nu sînt afectate de insolvabilitatea fiduciarului în privința masei patrimoniale personale a fiduciarului sau în privința unei alte mase patrimoniale fiduciare.

Secțiunea a 2-a

Modificarea

Articolul 2152. Modificarea de către constituitor

sau beneficiar

(1) Condițiile fiduciei pot fi modificate de către constituitor sau beneficiar în temeiul:

a) dreptului oferit de condițiile fiduciei;

b) dreptului prevăzut la alin. (2).

(2) Constituitorul sau beneficiarul care are dreptul la rezoluțiunea fiduciei are un drept corespunzător de a modifica condițiile fiduciei în măsura în care ele se referă la masa patrimonială sau partea din ea în privința căreia fiducia ar putea fi rezolvită.

(3) Pentru exercitarea de către mai mulți beneficiari a unui drept comun de a

modifica condițiile fiduciei este necesar acordul lor în acest sens.

(4) Modificarea care urmează să producă efecte la decesul persoanei care exercită dreptul de modificare produce efecte doar dacă ea se face printr-o dispoziție testamentară.

(5) Modificarea produce efecte doar din momentul cînd notificarea scrisă este transmisă fiduciarilor.

Articolul 2153. Modificarea prin hotărîre judecătorească

a condiției fiduciei privitoare

la administrare

(1) La cererea oricărei părți la fiducie sau a oricărei persoane îndreptățite să ceară executarea obligațiilor de fiduciar, instanța de judecată poate modifica o condiție a fiduciei privitoare la administrarea masei patrimoniale fiduciare dacă modificarea este susceptibilă de a promova o administrare mai eficientă și mai prudentă a masei patrimoniale.

(2) Modificarea în temeiul alin. (1) din prezentul articol nu poate afecta în mod semnificativ funcționarea condițiilor fiduciei care se aplică dispunerilor dacă instanța de judecată nu are împuternicirea de a modifica acele condiții în temeiul art. 2154 și 2155.

Articolul 2154. Modificarea prin hotărîre judecătorească

a fiduciei cu beneficiari

(1) La cererea oricărei părți la fiducie sau a oricărei persoane care ar beneficia dacă condiția a cărei modificare se cere ar fi exclusă, instanța de judecată poate modifica condiția fiduciei care acordă un drept la beneficiu sau o vocație la beneficiu unei persoane care:

a) încă nu există; sau

b) în prezent nu corespunde cu descrierea de care depinde dreptul, cum ar fi atribuirea la o categorie de persoane.

(2) Aceeași regulă se aplică în cazul în care condiția fiduciei conferă un drept la beneficiu sau o vocație la beneficiu la o dată în viitor sau care este condiționat de survenirea unui eveniment improbabil.

Articolul 2155. Modificarea prin hotărîre judecătorească

a fiduciei de promovare a unui scop de

utilitate publică

(1) La cererea oricărei părți la fiducie sau a oricărei persoane îndreptățite să ceară executarea obligațiilor de fiduciar, instanța de judecată poate modifica condiția fiduciei constituită în scop de utilitate publică dacă, în rezultatul schimbării circumstanțelor, promovarea scopului prevăzut de către condiția fiduciei nu poate fi considerată ca fiind o

folosire adecvată și eficientă a resurselor.

(2) Modificarea conform alin. (1) trebuie să se facă în favoarea scopurilor generale sau particulare de utilitate publică pe care constituitorul le-ar fi ales în mod probabil dacă ar fi constituit fiducia după schimbarea circumstanțelor.

Articolul 2156. Cesiunea dreptului la beneficiu

(1) Sub rezerva dispozițiilor alin. (2), cesiunea dreptului la beneficiu este reglementată de către dispozițiile privind cesiunea de creanță.

(2) Cesiunii cu titlu gratuit i se aplică dispozițiile legale cu privire la donație.

Capitolul X

RELAȚIILE CU TERȚII

Secțiunea 1

Debitorii fiduciei

Articolul 2157. Compensarea

Creanța fiduciarului față de debitorul fiduciei poate fi stinsă prin compensare doar cu creanța reciprocă pe care acest debitor o are în calitate de creditor al fiduciei sau de beneficiar.

Articolul 2158. Remiterea de datoria fiduciei

Remiterea de datorie făcută de fiduciar în folosul debitorului fiduciei nu îl liberează pe acest debitor de datoria fiduciei dacă:

a) remiterea de datorie este cu titlu gratuit și nu se încadrează în împuternicirile fiduciarului; sau

b) remiterea de datorie este cu titlu oneros, iar debitorul cunoștea sau avea motive să cunoască că ea nu se încadrează în împuternicirile fiduciarului.

Articolul 2159. Răspunderea donatarilor și a dobînditorilor

de rea-credință

(1) În cazul în care fiduciarul înstrăinează un drept al fiduciei către un terț, iar înstrăinarea nu corespunde condițiilor fiduciei, fiducia este opozabilă dobînditorului dacă:

a) înstrăinarea este cu titlu gratuit; sau

b) dobînditorul cunoaște sau trebuia, în mod rezonabil, să cunoască că înstrăinarea se face de către un fiduciar și că ea nu corespunde condițiilor fiduciei.

(2) Se consideră că dobînditorul trebuia, în mod rezonabil, să cunoască un fapt dacă:

a) faptul ar fi fost evident în cadrul unei examinări prudente în mod rezonabil; și

b) luînd în considerare natura și valoarea dreptului, natura și costul unei asemenea examinări și uzanțele, este echitabil și rezonabil de a aștepta ca dobînditorul, în acele circumstanțe, să facă acea examinare.

(3) Dobînditorul căruia fiducia îi este opozabilă conform alin. (1):

a) poartă o obligație de restituire titularului masei patrimoniale fiduciare;

b) are un drept corelativ de a i se restitui orice beneficiu acordat cu titlu de contraprestație.

(4) Cu toate acestea, fiducia încetează a fi opozabilă dobînditorului conform alin. (1) dacă:

a) contraprestația oferită de dobînditor face obiectul unei dispuneri în cadrul executării unei obligații de fiduciar; saub) fiduciarul sau un terț satisface obligația de a restabili masa patrimonială fiduciară.

(5) Dispozițiile prezentului articol se aplică în mod corespunzător în cazul în care fiduciarul constituie în folosul unui terț un drept de garanție sau un alt drept limitat asupra dreptului fiduciei.

Articolul 2160. Răspunderea pentru instigare sau

complicitate la administrarea ori

dispunerea incorectă a masei

patrimoniale fiduciare

(1) Răspunderea extracontractuală apărută în urma prejudiciului cauzat altuia prin instigarea la neexecutarea obligațiilor va fi angajată cu adaptările prevăzute la alin. (2).

(2) Persoana care intenționat instigă fiduciarul la neexecutarea obligației de fiduciar sau intenționat ajută în acea neexecutare poartă răspundere solidară cu fiduciarul dacă fiduciarului îi revine obligația de restabilire a masei patrimoniale fiduciare.

Articolul 2161. Protecția terților care contractează

cu fiduciarii

(1) Contractul încheiat de către un fiduciar cu încălcarea unei obligații de fiduciar cu o persoană care nu este parte la fiducie nu este nul sau anulabil doar pentru acest motiv.

(2) Persoana care nu este parte la fiducie și nu cunoaște toate circumstanțele de fapt relevante se poate baza pe textul unui document de fiducie și pe faptul că el este veridic.

Cartea a patra

MOȘTENIREA

T i t l u l I

DISPOZIȚII GENERALE

Articolul 2162. Noțiunea de moștenire

(1) Moștenirea este transmiterea patrimoniului (masa succesorală) unei persoane fizice decedate (defunct, cel care a lăsat moștenirea) către una sau mai multe persoane (moștenitori).

(2) Asupra cotei din masa succesorală a unui comoștenitor (cotă succesorală) se aplică regulile cu privire la moștenire.

(3) Moștenitorul dobîndește drepturile patrimoniale și obligațiile defunctului, cu excepția celor care, prin natura lor, sînt legate în mod inseparabil de persoana defunctului sau care, potrivit legii, nu se pot transmite de la o persoană la alta.

(4) Prin derogare de la alin. (3), în cazurile prevăzute de lege, drepturile nepatrimoniale, precum și drepturile patrimoniale legate în mod inseparabil de persoana defunctului trec la moștenitor.

Articolul 2163. Caracterele devoluțiunii moștenirii

Devoluțiunea moștenirii către moștenitorii defunctului este o transmisiune pentru cauză de moarte, universală, unitară și indivizibilă.

Articolul 2164. Temeiul moștenirii

(1) Moștenirea are loc în temeiul legii și/sau conform testamentului.

(2) În măsura în care cel care a lăsat moștenirea nu a dispus altceva prin testament, moștenirea trece la moștenitorii legali.

Articolul 2165. Momentul deschiderii moștenirii

Moștenirea se deschide la momentul decesului celui care a lăsat moștenirea, fie că este fizic constatat, fie că este declarat prin hotărîre judecătorească definitivă.

Articolul 2166. Locul deschiderii moștenirii

Locul deschiderii moștenirii este locul unde cel care a lăsat moștenirea își avea reședința obișnuită în momentul decesului, iar dacă această reședință obișnuită nu este cunoscută, locul de aflare a bunurilor sau a părții principale a acestora ca valoare.

Articolul 2167. Capacitatea succesorală

(1) Capacitatea succesorală este aptitudinea unei persoane de a moșteni.

(2) Orice persoană care are capacitate de folosință are și capacitate succesorală.

(3) Dacă legea nu prevede altfel, pot fi moștenitori doar persoanele fizice care sînt în viață la momentul deschiderii moștenirii sau persoanele juridice care există la momentul deschiderii moștenirii.

(4) Copilul născut viu după deschiderea moștenirii se consideră că are capacitate succesorală la momentul deschiderii moștenirii dacă a fost conceput înainte de momentul deschiderii moștenirii.

Articolul 2168. Comorienții și codecedații

(1) Persoanele cu vocație succesorală reciprocă sau unilaterală care au murit fără a se putea stabili dacă una a supraviețuit alteia se prezumă că au murit concomitent (comorienți și codecedați).

(2) Moștenirea lăsată de fiecare comorient sau codecedat este culeasă de proprii săi moștenitori și niciun defunct nu are dreptul la moștenirea celuilalt sau a celorlalți defuncți.

Articolul 2169. Temeiurile de nedemnitate

(1) O persoană este exclusă de la moștenire în următoarele cazuri:

a) dacă l-a omorît pe cel care a lăsat moștenirea sau a săvîrșit o tentativă de a-l omorî;

b) dacă intenționat și ilegal l-a împiedicat pe cel care a lăsat moștenirea să întocmească sau să revoce o dispoziție testamentară;

c) dacă prin dol sau violență l-a determinat pe cel care a lăsat moștenirea să întocmească sau să revoce o dispoziție testamentară;

d) dacă în mod intenționat și ilegal a ascuns, a alterat, a distrus sau a falsificat o dispoziție testamentară a celui care a lăsat moștenirea.

(2) Părintele care a fost decăzut din drepturile părintești în privința copilului nu poate fi moștenitor legal al acelui copil.

Articolul 2170. Anularea dobîndirii moștenirii de către

moștenitorul nedemn

(1) Lipsirea de dreptul de moștenire a persoanei nedemne se face prin anularea dobîndirii moștenirii de către aceasta.

(2) Se poate cere anularea dobîndirii moștenirii numai după deschiderea moștenirii. În cazul moștenitorului subsecvent, anularea poate fi făcută imediat după devoluțiunea moștenirii către moștenitorul prealabil.

(3) Acțiunii în anulare i se aplică termenele prevăzute la art. 2211.

Articolul 2171. Persoanele care au dreptul să introducă

acțiunea în anulare

Are dreptul să introducă acțiunea în anulare a dobîndirii moștenirii pentru nedemnitate orice persoană în avantajul căreia poate servi înlăturarea moștenitorului nedemn, chiar dacă avantajul va surveni numai după înlăturarea altei persoane.

Articolul 2172. Depunerea cererii

(1) Prin acțiunea în anulare se cere declararea moștenitorului ca fiind nedemn.

(2) Consecințele anulării survin din momentul cînd hotărîrea judecătorească rămîne definitivă.

Articolul 2173. Înlăturarea nedemnității

Moștenitorul nu este nedemn dacă cel care a lăsat moștenirea, cunoscînd cauza de nedemnitate, a întocmit un testament sau nu a modificat testamentul, deși a avut posibilitatea să o facă.

Articolul 2174. Efectele declarării moștenitorului nedemn

(1) În cazul declarării moștenitorului nedemn, se consideră că devoluțiunea în folosul lui nu a avut loc. Moștenitorului nedemn i se aplică dispozițiile legale privind posesorul masei succesorale.

(2) În locul moștenitorului nedemn vin la moștenire cei care ar fi moștenit dacă moștenitorul nedemn era decedat la data deschiderii moștenirii. Se consideră că devoluțiunea în folosul celor care vin în loc s-a produs la momentul deschiderii moștenirii.

Articolul 2175. Nedemnitatea legatarului

Dacă legatarul este culpabil în săvîrșirea unei fapte prevăzute la art. 2169, creanța întemeiată pe legat poate fi anulată. Dispozițiile art. 2171, 2173 și 2210-2214 se aplică în mod corespunzător.

Articolul 2176. Decăderea din dreptul la moștenire

(1) În sensul prezentei cărți, un succesibil decade din dreptul la moștenire dacă:

a) decedează înainte de data deschiderii moștenirii;

b) este nedemn de a moșteni;

c) este dezmoștenit prin dispoziție testamentară;

d) renunță la moștenire.

(2) Dispozițiile prezentului articol se aplică în mod corespunzător decăderii legatarului din dreptul asupra legatului.

T i t l u l II

MOȘTENIREA LEGALĂ

Articolul 2177. Cazul în care operează moștenirea legală

(1) Devoluțiunea moștenirii are loc conform dispozițiilor prezentei cărți (moștenire legală), în măsura în care nu există un testament valabil.

(2) Dacă testamentul se referă doar la o parte din masa succesorală, devoluțiunea celeilalte părți a masei succesorale are loc conform moștenirii legale.

Articolul 2178. Clasa întîi de moștenitori legali

(1) Fac parte din clasa întîi de moștenitori legali descendenții defunctului.

(2) Descendentul care este în viață la momentul deschiderii moștenirii îi exclude de la moștenire pe ceilalți descendenți care se află în relații de rudenie cu defunctul prin intermediul celui dintîi.

(3) Locul descendentului decedat la momentul deschiderii moștenirii îl ocupă descendenții acestuia (reprezentarea succesorală).

(4) Copiii defunctului moștenesc în cote succesorale egale.

(5) Copiii care înlocuiesc părintele decedat conform dispozițiilor alin. (3) moștenesc în cote egale cota succesorală la care ar fi avut dreptul părintele decedat.

Articolul 2179. Clasa a doua de moștenitori legali

(1) Fac parte din clasa a doua de moștenitori legali părinții defunctului și descendenții acestora.

(2) Dacă la momentul deschiderii moștenirii părinții defunctului sînt în viață, moștenesc numai ei, în cote succesorale egale.

(3) Dacă la momentul deschiderii moștenirii nu este în viață unul dintre părinții defunctului, în locul părintelui celui decedat sînt chemați la moștenire descendenții lui în conformitate cu regulile aplicabile pentru moștenitorii de clasa întîi. În cazul în care părintele decedat nu are descendenți, unic moștenitor devine părintele supraviețuitor.

Articolul 2180. Clasa a treia de moștenitori legali

(1) Fac parte din clasa a treia de moștenitori legali bunicii și bunicile defunctului și descendenții acestora.

(2) Dacă la momentul deschiderii moștenirii bunicul și bunica sînt în viață, moștenesc numai ei, în cote succesorale egale.

(3) Dacă la momentul deschiderii moștenirii unul dintre bunici dintr-o pereche nu este în viață, locul bunicului (bunicii) decedat(e) este ocupat de descendenții acestuia. Dacă bunicul (bunica) decedat(ă) nu are descendenți, cota succesorală a acestuia trece la celălalt bunic din perechea respectivă, iar dacă acesta nu este în viață, la descendenții acestuia din urmă.

(4) Dacă la momentul deschiderii moștenirii o pereche de bunici nu este în viață și dacă aceștia nu au descendenți, atunci moștenesc ceilalți bunici care sînt în viață, iar dacă aceștia nu sînt în viață, descendenții acestora.

(5) În măsura în care descendenții ocupă locul părinților lor sau al ascendenților mai îndepărtați, se aplică în mod corespunzător dispozițiile legale cu privire la moștenitorii de clasa întîi.

Articolul 2181. Clasa a patra de moștenitori legali

(1) Fac parte din clasa a patra de moștenitori legali străbunicii defunctului și descendenții acestora.

(2) Dacă la momentul deschiderii moștenirii străbunicul și/sau străbunica sînt în viață, moștenesc numai ei. Dacă sînt mai mulți, ei moștenesc în cote succesorale egale, indiferent de faptul dacă aparțin aceleiași linii sau liniilor diferite.

(3) Dacă la momentul deschiderii moștenirii străbunicii și străbunicele nu sînt în viață, moștenește acela dintre descendenți care se află într-un grad de rudenie mai apropiat cu defunctul. În cazul în care mai multe persoane se află în același grad de rudenie, aceștia moștenesc în cote succesorale egale.

Articolul 2182. Clasa a cincea de moștenitori legali

(1) Fac parte din clasa a cincea de moștenitori legali strămoșii mai îndepărtați ai defunctului și descendenții acestora.

(2) Dispozițiile art. 2181 alin. (2) și (3) se aplică în mod corespunzător.

Articolul 2183. Rudenia concomitentă pe linii diferite

de rudenie

Persoana care este moștenitor de clasa întîi, a doua sau a treia concomitent pe linii diferite de rudenie primește cota succesorală care îi revine în baza fiecărei rudenii. Fiecare cotă se consideră o cotă succesorală distinctă.

Articolul 2184. Ordinea claselor

Clasele de moștenitori sînt chemate să culeagă moștenirea numai cîte una, în ordinea stabilită de prezentul cod, începînd cu clasa întîi.

Articolul 2185. Drepturile succesorale ale soțului

supraviețuitor

(1) Soțul supraviețuitor este moștenitor legal și, în concurs cu clasa întîi de moștenitori, are dreptul la 1/4 din masa succesorală, indiferent de numărul descendenților.

(2) În concurs cu clasa a doua de moștenitori sau cu bunicii, soțul supraviețuitor are

dreptul la 1/2 din masa succesorală, indiferent de numărul moștenitorilor. Dacă sînt în viață atît bunicii, cît și descendenții bunicilor, soțul supraviețuitor primește cota și din cealaltă cotă succesorală de 1/2 care, conform art. 2180, ar fi trebuit să revină descendenților.

(3) Stabilirea cotei succesorale a soțului supraviețuitor se face cu preferință față de stabilirea cotelor succesorale ale moștenitorilor cu care acesta concurează.

(4) În lipsa moștenitorilor de clasa întîi și a doua și dacă bunicii nu sînt în viață sau dacă aceștia au decăzut din dreptul la moștenire, soțul supraviețuitor culege întreaga moștenire.

Articolul 2186. Preciputul soțului supraviețuitor

(1) În cazul în care soțul supraviețuitor vine la moștenirea legală alături de moștenitorii de clasa a doua sau cu bunicii, acesta primește, cu titlu de preciput, în afară de cota sa succesorală, mobilierul și obiectele de uz casnic care au fost afectate folosinței comune a soților, cu excepția cazului în care acestea sînt accesorii ale unui imobil și nu pot fi separate fără a deteriora imobilul. Soțul supraviețuitor poate primi obiectele indicate și în cazul în care vine la moștenirea legală alături de moștenitorii de clasa întîi în măsura în care acestea sînt necesare pentru menținerea gospodăriei.

(2) În cazul preciputului se aplică regulile privind legatele.

Articolul 2187. Decăderea soțului supraviețuitor

din dreptul de a moșteni

(1) Soțul supraviețuitor este exclus de la moștenire dacă, la data deschiderii moștenirii:

a) cel care a lăsat moștenirea a depus o acțiune de divorț, a recunoscut acțiunea de divorț depusă de celălalt soț sau a depus cerere de divorț conform legii;

b) căsătoria este declarată nulă prin hotărîrea judecătorească sau există temeiuri pentru nulitatea căsătoriei și a fost intentată o acțiune în nulitate.

(2) Dreptul la întreținere al soțului supraviețuitor rămîne neatins.

Articolul 2188. Dreptul de moștenire al soțului

în temeiul rudeniei

În cazul în care soțul face parte din cercul rudelor chemate la succesiune, el moștenește și în temeiul acestui titlu. Cota succesorală dobîndită în temeiul rudeniei este considerată o cotă succesorală distinctă.

Articolul 2189. Consecințele majorării cotei succesorale

Dacă unul dintre moștenitorii legali decade din dreptul la moștenire înainte sau după deschiderea moștenirii și, ca rezultat, cota succesorală a unui alt moștenitor legal se

majorează, cota cu care s-a majorat cota succesorală a celui din urmă este considerată o cotă succesorală distinctă în privința legatelor sau a sarcinilor testamentare cu care este grevat acest moștenitor sau moștenitorul decăzut din dreptul la moștenire, precum și în privința obligației de raport.

Articolul 2190. Dreptul statului la moștenire

În cazul în care defunctul nu are rude și nici soț supraviețuitor sau aceștia nu pot moșteni din anumite motive, moștenitor legal este statul.

T i t l u l III

MOȘTENIREA TESTAMENTARĂ

Capitolul I

DISPOZIȚII GENERALE

Articolul 2191. Noțiunea de testament

Testamentul este actul unilateral, personal și revocabil prin care o persoană, numită testator, dispune, în una dintre formele cerute de lege, pentru timpul cînd nu va mai fi în viață.

Articolul 2192. Întocmirea testamentului personal

de către testator

(1) Întocmirea testamentului prin reprezentant nu se admite.

(2) Două sau mai multe persoane nu pot testa prin același testament una în favoarea alteia sau în favoarea unui terț.

(3) Testatorul nu poate dispune pentru cauză de moarte astfel încît valabilitatea sau nevalabilitatea dispozițiilor sale să depindă de voința unui terț.

(4) Testatorul nu poate împuternici un terț să determine persoana în favoarea căreia să fie executat legatul și să determine bunurile care urmează să fie transmise în executarea legatului.

Articolul 2193. Secretul testamentului

(1) Persoana abilitată cu autentificarea testamentului, martorii și persoanele care semnează testamentul nu au dreptul să divulge informațiile privind conținutul testamentului pînă la data deschiderii moștenirii.

(2) Notarul sau persoana abilitată cu autentificarea testamentului este obligată să prevină martorul și persoana care semnează testamentul despre necesitatea respectării secretului testamentului.

Articolul 2194. Capacitatea minorului de a dispune

prin testament

Minorul poate testa odată cu atingerea vîrstei de 16 ani. În acest caz, minorul nu are nevoie de consimțămîntul părinților sau al curatorului pentru a întocmi un testament.

Articolul 2195. Incapacitatea de a primi beneficii prin testament

(1) Sînt anulabile dispozițiile testamentare în favoarea:

a) notarului sau a altei persoane care, conform legii, a autentificat testamentul;

b) interpretului care a participat la procedura de autentificare a testamentului;

c) martorilor menționați în dispozițiile art. 2218, 2220, 2228 sau art. 2229;

d) persoanelor care au acordat, în mod legal, asistență juridică la redactarea testamentului;

e) preoților care l-au asistat pe testator din punct de vedere religios în cursul bolii din cauza căreia a survenit decesul;

f) medicilor, farmaciștilor și altui personal medical care l-au îngrijit pe testator în cursul bolii din cauza căreia a survenit decesul, precum și a instituției medicale pentru care lucrează aceștia.

(2) Sînt exceptate de la interdicțiile prevăzute la alin. (1):

a) dispozițiile privind remunerarea, dacă sînt potrivite cu starea materială a testatorului și cu serviciile prestate de moștenitor;

b) dispozițiile făcute în favoarea persoanei care are vocație succesorală în calitate de moștenitor legal.

Articolul 2196. Dezmoștenirea

Testatorul poate dezmoșteni prin testament rudele și/sau soțul fără a desemna un moștenitor. Dreptul la rezervă succesorală rămîne neafectat.

Articolul 2197. Testament în folosul moștenitorilor legali

(1) Dacă testatorul a desemnat prin testament moștenitorii legali fără a indica numele acestora, persoanele care la deschiderea moștenirii ar fi fost chemate la moștenire legală se consideră chemate la moștenire în cotele succesorale ce le revin în conformitate cu legea.

(2) În cazul în care desemnarea prin testament în calitate de moștenitor este stabilită în funcție de o condiție suspensivă sau cu indicarea termenului la care se începe calitatea de moștenitor, iar condiția se împlinește sau termenul începe să curgă numai după deschiderea moștenirii, dacă există dubii, se consideră desemnată persoana care ar fi devenit moștenitor în cazul în care cel care a lăsat moștenirea ar fi decedat la data împlinirii condiției sau a începerii termenului.

Articolul 2198. Rudele testatorului

În cazul în care testatorul a desemnat în calitate de moștenitori rudele sale fără a indica numele acestora, dacă există dubii, rudele care la momentul deschiderii moștenirii ar fi fost chemate la moștenire legală se consideră chemate la moștenire în cotele succesorale ce le revin în conformitate cu legea. Dispozițiile art. 2197 alin. (2) se aplică în mod corespunzător.

Articolul 2199. Copiii testatorului

Dacă testatorul i-a desemnat în calitate de moștenitori pe copiii săi fără a indica numele lor, iar unul dintre copii este decedat la data întocmirii testamentului și a lăsat după sine rude descendente, atunci, în caz de dubiu, se consideră că descendenții sînt desemnați moștenitori în măsura în care ei ar fi moștenit în baza dreptului de reprezentare în cazul moștenirii legale conform art. 2178.

Articolul 2200. Descendenții testatorului

În cazul în care testatorul l-a desemnat în calitate de moștenitor pe un descendent și ultimul a decăzut din dreptul la moștenire, dacă există dubii, se consideră că descendenții acestuia din urmă sînt desemnați moștenitori în măsura în care aceștia ar fi moștenit în baza dreptului de reprezentare în cazul moștenirii legale conform art. 2178.

Articolul 2201. Descendenții terțului

În cazul în care testatorul i-a desemnat în calitate de moștenitori pe descendenții unui terț fără a indica numele acestora, dacă există dubii, se consideră că nu sînt desemnați în calitate de moștenitori descendenții care nu sînt concepuți la momentul deschiderii moștenirii sau la momentul împlinirii condiției suspensive ori a începerii curgerii termenului, dacă condiția se împlinește sau termenul începe să curgă numai după deschiderea moștenirii.

Articolul 2202. Grupul de persoane

În cazul în care testatorul a desemnat în calitate de moștenitori persoanele de o anumită categorie sau persoanele care se află cu el în relații de serviciu ori de afaceri fără a indica numele acestora, dacă există dubii, se consideră că sînt desemnați moștenitori persoanele care aparțin categoriei indicate sau se află cu testatorul în relațiile indicate la deschiderea moștenirii.

Articolul 2203. Caracterul echivoc al desemnării moștenitorilor

Dacă testatorul a desemnat ca moștenitor o persoană prin particularități care pot fi atribuite cîtorva persoane și este imposibil de a stabili pe cine anume l-a desemnat testatorul, atunci toate aceste persoane se consideră moștenitori cu dreptul la cote succesorale egale.

Articolul 2204. Testamentul în folosul persoanelor

social vulnerabile

În cazul în care testatorul a dispus în folosul persoanelor social vulnerabile fără a indica numele lor, dacă există dubii, se consideră moștenitor unitatea administrativ-teritorială de nivelul întîi de la locul deschiderii moștenirii, care este obligată să împartă bunurile testate persoanelor social vulnerabile.

Articolul 2205. Dispoziția sub condiție suspensivă

În cazul în care testatorul a dispus sub condiție suspensivă, dacă există dubii, se consideră că dispoziția testamentară produce efecte doar dacă condiția se împlinește în timpul vieții beneficiarului dispoziției testamentare.

Articolul 2206. Dispoziția sub condiție rezolutorie

Dacă există dubii, se consideră făcută sub condiție rezolutorie dispoziția prin care testatorul a condiționat devoluțiunea moștenirii prin săvîrșirea de către gratificat a anumitor acțiuni sau abținerea de la săvîrșirea anumitor acțiuni pe o durată nedeterminată, cu condiția că săvîrșirea acțiunilor sau abținerea de la săvîrșirea acțiunilor depinde de voința gratificatului.

Articolul 2207. Condiția în favoarea unui terț

În cazul în care condiția în funcție de care s-a făcut dispoziția favorizează un terț, dacă există dubii, condiția se consideră împlinită chiar dacă terțul refuză cooperarea necesară pentru realizarea condiției.

Articolul 2208. Caducitatea dispoziției testamentare

în folosul soțului

(1) Dispoziția testamentară prin care testatorul l-a desemnat moștenitor pe soțul său este caducă în cazul în care căsătoria este nulă sau a fost desfăcută înaintea decesului testatorului. Se asimilează desfacerii căsătoriei cazul în care la momentul decesului testatorul depusese o acțiune de divorț, a recunoscut acțiunea în divorț depusă de celălalt soț sau a depus cerere de divorț conform legii. Aceeași regulă se aplică și în cazul în care testatorul putea cere nulitatea căsătoriei și a intentat o acțiune în acest sens.

(2) Dispoziția testamentară nu este caducă dacă se prezumă că testatorul ar fi făcut-o și în condițiile indicate la alin. (1).

Articolul 2209. Anulabilitatea din cauza erorii sau

a violenței

(1) Dispoziția testamentară este anulabilă în măsura în care testatorul a fost în eroare cu privire la conținutul manifestării sale de voință sau nu avea, în genere, intenția de a face o manifestare de voință cu un asemenea conținut și se presupune că, dacă ar fi cunoscut starea lucrurilor, el nu ar fi făcut o asemenea manifestare de voință.

(2) Această regulă se aplică și atunci cînd manifestarea de voință a fost făcută sub influența presupunerii sau așteptării greșite că anumite circumstanțe se vor întîmpla sau nu

se vor întîmpla ori testatorul a fost determinat ilicit la aceasta prin violență.

Articolul 2210. Persoana cu drept de a cere anularea

dispoziției testamentare

(1) Dispoziția testamentară poate fi anulată numai de persoana care va beneficia nemijlocit din anularea dispoziției testamentare.

(2) Dacă, în cazurile prevăzute la art. 2209, eroarea se referă doar la o persoană concretă și aceasta are dreptul să ceară anularea testamentului sau ar fi avut acest drept dacă ar fi fost în viață la momentul deschiderii moștenirii, nimeni în afară de această persoană nu are dreptul să ceară anularea dispoziției.

Articolul 2211. Termenul de prescripție al acțiunii în anulare

(1) Termenul de prescripție al acțiunii în anulare este de 1 an.

(2) Termenul de prescripție se calculează din momentul cînd persoana îndreptățită a aflat despre existența temeiurilor de anulabilitate. Dispozițiile legale privind suspendarea cursului prescripției se aplică în mod corespunzător.

(3) Acțiunea în anulare nu poate fi înaintată după expirarea termenului de 3 ani de la data deschiderii moștenirii.

Articolul 2212. Excepția de anulabilitate

În cazul cînd o dispoziție testamentară prin care s-a constituit o obligație de a presta este anulabilă, persoana grevată poate refuza executarea prestației chiar dacă anularea, conform dispozițiilor art. 2211, este exclusă.

Articolul 2213. Interpretarea dispoziției testamentare

(1) Dispoziția testamentară se interpretează conform voinței reale a testatorului.

(2) În cazul în care conținutul unei dispoziții testamentare permite mai multe interpretări, dacă există dubii, prioritate are interpretarea care permite ca dispoziția să producă efecte.

(3) În caz de necesitate, notarul care desfășoară procedura succesorală poate cere instanței de judecată să pronunțe o hotărîre judecătorească de interpretare a dispoziției testamentare.

Articolul 2214. Nulitatea unei dispoziții

Nulitatea unei dispoziții incluse în testament atrage nulitatea celorlalte dispoziții numai în cazul în care se presupune că fără dispoziția nulă testatorul nu ar fi făcut nici celelalte dispoziții.

Articolul 2215. Rezerva privind completarea dispoziției

testamentare

Dispoziția testamentară făcută sub rezerva completării va fi valabilă chiar dacă completarea nu a avut loc, cu excepția cazului în care testatorul a condiționat valabilitatea ei de o eventuală completare.

Capitolul II

ÎNTOCMIREA TESTAMENTULUI

Articolul 2216. Forma testamentului

(1) Sub sancțiunea nulității, testamentul poate fi întocmit doar în una din formele prevăzute la prezentul capitol.

(2) Un testament nul din cauza unui viciu de formă produce efecte dacă îndeplinește condițiile prevăzute de lege pentru altă formă testamentară.

Articolul 2217. Redactarea testamentului

(1) Testamentul poate fi redactat de către testator personal sau, la cererea acestuia, de către notar ori de către persoanele abilitate cu autentificarea testamentului.

(2) Testamentul redactat de către notar sau persoanele abilitate cu asemenea funcții trebuie să exprime manifestarea de voință a testatorului și să fie semnat de testator numai după ce acesta a luat cunoștință de conținutul testamentului.

Articolul 2218. Semnarea testamentului de către

alte persoane

(1) Dacă testatorul nu poate semna testamentul, atunci, la solicitarea lui, testamentul va fi semnat, în prezența a doi martori, de o altă persoană a cărei identitate se stabilește de către notar. În testament se vor indica motivul nesemnării de către testator a testamentului, numele, prenumele, domiciliul persoanei care a semnat testamentul, precum și actul de identitate al acesteia.

(2) Persoana care asistă în calitate de martor și persoana care este avantajată prin testament nu pot semna testamentul în numele testatorului.

Articolul 2219. Utilizarea mijloacelor tehnice la redactarea

testamentului

La redactarea testamentului autentic pot fi utilizate orice mijloace tehnice, dar semnătura în testament trebuie să fie executată de către testator personal, cu excepțiile prevăzute de lege.

Articolul 2220. Testamentul persoanei cu deficiențe

fizice sau analfabete

(1) Dacă persoana este surdă, mută, surdomută, nevăzătoare sau analfabetă, testamentul trebuie întocmit în prezența a doi martori și a unei persoane care poate comunica cu testatorul și care, prin semnătură, confirmă manifestarea de voință a testatorului.

(2) Dacă testatorul este analfabet sau din cauza unei maladii ori a unor deficiențe fizice, sau din alte motive nu poate să citească personal testamentul, atunci textul va fi citit de către un martor în prezența testatorului și a celuilalt martor, fapt despre care se va face mențiune în testament, cu indicarea motivelor de imposibilitate a citirii testamentului de către testator.

Articolul 2221. Martorii testamentului

Martor la redactarea și autentificarea testamentului poate fi orice persoană care are capacitatea de a întocmi de sine stătător propriul testament, cu următoarele excepții:

a) persoana care semnează testamentul în numele testatorului;

b) notarul sau altă persoană care, în condițiile legii, autentifică testamentul;

c) persoana în favoarea căreia se întocmește testamentul, rudele acesteia pînă la gradul trei inclusiv și soțul acesteia;

d) analfabeții și alte persoane inapte să citească testamentul;

e) persoanele cu antecedente penale pentru faptele prevăzute la art. 312, 314 sau 352^1 din Codul penal;

f) persoanele care nu posedă limba în care este întocmit testamentul;

g) persoana desemnată executor testamentar în testament.

Articolul 2222. Testamentele ordinare și privilegiate

(1) Testamentul ordinar poate fi olograf sau autentic.

(2) Testamentul privilegiat poate fi întocmit în situații speciale sau de urgență prevăzute în prezentul capitol.

Articolul 2223. Testamentul olograf

(1) Testatorul poate întocmi în mod personal testamentul prin declarație scrisă și subsemnată de el (testament olograf).

(2) Testatorul trebuie să menționeze în testament data (ziua, luna și anul) în care a scris testamentul.

(3) Semnătura va conține prenumele și numele de familie ale testatorului. Dacă testatorul semnează în alt mod și această semnătură este suficientă pentru stabilirea identității sale și a seriozității declarației testatorului, atunci o asemenea semnătură nu

afectează valabilitatea testamentului.

(4) Persoana care nu știe să citească nu poate întocmi un testament conform dispozițiilor alin. (1)-(3).

(5) Testamentul întocmit conform alin. (1) care nu conține data întocmirii, generînd astfel îndoieli cu privire la valabilitatea sa, se consideră valabil numai dacă stabilirea momentului întocmirii este posibilă în alt mod.

(6) Ștersăturile, modificările sau completările care aparțin testatorului trebuie datate și semnate de către testator dacă ele cuprind dispoziții testamentare noi față de redactarea inițială.

Articolul 2224. Păstrarea testamentului olograf

Testamentul întocmit conform art. 2223 trebuie să fie luat la păstrare, la cererea testatorului, de către notarul competent, conform dispozițiilor art. 2231 și 2232, eliberîndu-i-se testatorului o dovadă de depunere.

Articolul 2225. Deschiderea testamentului olograf

(1) Înainte de a fi executat, testamentul olograf se va prezenta unui notar pentru a fi vizat spre neschimbare.

(2) În cadrul procedurii succesorale, notarul procedează, în condițiile legii speciale, la deschiderea și validarea testamentului olograf și îl depune în dosarul succesoral. Deschiderea testamentului și starea în care se găsește se constată prin proces-verbal.

(3) Cei interesați pot primi, după vizarea spre neschimbare, pe cheltuială proprie, copii legalizate ale testamentului olograf.

(4) După finalizarea procedurii succesorale, originalul testamentului se predă moștenitorilor, potrivit înțelegerii dintre ei, iar in lipsa acesteia, persoanei desemnate prin hotărîre judecătorească.

Articolul 2226. Testamentul authentic

(1) Testamentul autentic este testamentul autentificat de notar, potrivit dispozițiilor legale.

(2) Testamentul se întocmește de un notar în baza declarației verbale a testatorului în fața notarului sau în baza unui text predat notarului de către testator, cu declarația că acesta este testamentul său.

(3) Testamentele cetățenilor Republicii Moldova care se află în străinătate de asemenea pot fi autentificate de către reprezentantul misiunii diplomatice sau al oficiului consular în ordinea stabilită de legislație.

Articolul 2227. Testamentele privilegiate întocmite

în situații speciale

Se consideră testamente privilegiate întocmite în situații speciale următoarele testamente întocmite cu respectarea condiției prevăzute la art. 2228 alin. (1):

a) testamentele persoanelor aflate pentru tratament la spitale, alte instituții curativ-profilactice, în sanatorii sau care locuiesc în instituțiile de protecție socială, autentificate de către medicii-șefi, de adjuncții lor pe problemele medicale sau de medici de gardă ai acestor spitale, instituții curativ-profilactice, sanatorii, precum și de directorii, medicii-șef sau adjuncții lor ai instituțiilor de protecție socială;

b) testamentele persoanelor aflate în expediții de cercetare, autentificate de către șefii expedițiilor;

c) testamentele militarilor și ale membrilor familiilor militarilor, în punctele de dislocare a unităților militare, a formațiunilor și a instituțiilor de învățământ militar, unde nu este notar sau alte organe ce îndeplinesc acte notariale, precum și testamentele persoanelor civile care lucrează în aceste unități/formațiuni/instituții, ale membrilor familiilor lor, autentificate de către comandanții acestor unități, formațiuni sau șefii instituțiilor de învățământ;

d) testamentele persoanelor aflate în locurile de detențiune, autentificate de către șefii penitenciarelor sau adjuncții lor;

e) testamentele persoanelor aflate la bordul navelor maritime și navelor de navigație internă, care navighează sub pavilionul Republicii Moldova, autentificate de către comandanții acestor nave. Dacă vasul staționează într-un port al Republicii Moldova sau într-un port străin în care este un agent diplomatic sau consular al Republicii Moldova, această formă de testare nu poate fi aplicată;

f) testamentele autentificate de secretarii consiliilor locale în condițiile legii.

Articolul 2228. Condițiile întocmirii testamentelor

privilegiate în situații speciale

(1) Testatorul poate întocmi testamentul privilegiat conform art. 2227 doar dacă există temeri că testatorul va deceda înainte de a putea întocmi testamentul în fața unui notar.

(2) Autentificarea testamentului se face în prezența a doi martori. La întocmirea testamentului se aplică dispozițiile art. 2226, precum și dispozițiile legale care reglementează întocmirea actelor notariale. Persoana prevăzută la art. 2227 preia funcțiile notarului. Textul scris trebuie semnat și de către martori.

(3) Autentificarea testamentului este nulă dacă aduce un avantaj juridic:

a) persoanei care autentifică testamentul;

b) soțului sau fostului soț al persoanei care autentifică testamentul;

c) concubinului sau fostului concubin al persoanei care autentifică testamentul;

d) unei persoane care este sau a fost rudă în linie dreaptă sau afin ori rudă în linie colaterală pînă la al treilea grad de rudenie inclusiv sau afin pînă la al doilea grad inclusiv cu persoana care autentifică testamentul.

(4) Temerea că întocmirea testamentului în fața unui notar nu va mai fi posibilă trebuie menționată în testament. Testamentul nu se anulează doar fiindcă temerea a fost nejustificată.

(5) Persoanele indicate la art. 2227 trebuie să atenționeze testatorul că testamentul își va pierde valabilitatea dacă testatorul supraviețuiește după expirarea termenului prevăzut la art. 2230 alin. (1) și (2). Persoanele respective menționează în registrul corespunzător și în testament că au făcut această atenționare.

(6) Dacă la formularea textului referitor la întocmirea testamentului menționat în prezentul articol apar vicii de formă, dar se consideră că testamentul redă cu certitudine cele declarate de testator, atunci viciul de formă nu împiedică efectul autentificării.

Articolul 2229. Testamentul privilegiat întocmit

în situații de urgență

(1) Persoana care din motive excepționale este izolată (închisă) în așa fel încît întocmirea unui testament în fața unui notar nu este posibilă sau este dificilă poate întocmi testamentul în condițiile prevăzute la art. 2227 și 2228 sau prin declarație verbală în prezența a trei martori.

(2) Persoana care se află într-un pericol iminent, fiind evident că nu este posibilă întocmirea unui testament în condițiile prevăzute la art. 2227 și 2228, poate testa prin declarație verbală în prezența a trei martori.

(3) Dacă testamentul se întocmește prin declarație verbală în prezența a trei martori, acest fapt trebuie menționat într-un înscris. Dispozițiile legale referitoare la autentificarea notarială se aplică în mod corespunzător. Înscrisul poate fi întocmit și în altă limbă decît limba română.

Testatorul și martorii trebuie să înțeleagă suficient de bine limba în care se întocmește înscrisul respectiv, fapt ce se va menționa în înscris, dacă acesta este întocmit în altă limbă decît limba română.

Articolul 2230. Termenul de valabilitate a testamentelor

privilegiate

(1) Testamentul privilegiat, fie că este întocmit conform dispozițiilor art. 2227 și 2228, fie conform dispozițiilor art. 2229, se consideră că nu a fost întocmit dacă de la întocmire au trecut 3 luni, iar testatorul este încă în viață.

(2) Curgerea termenului este suspendată pînă la momentul cînd testatorul are

posibilitatea să întocmească un testament în fața unui notar.

(3) Dacă, după expirarea termenului, testatorul este declarat decedat sau se stabilește momentul decesului său conform dispozițiilor Codului de procedură civilă și dacă termenul încă nu expirase la momentul în care testatorul, conform informației deținute, era încă în viață, atunci testamentul își păstrează valabilitatea.

Articolul 2231. Autoritatea competentă pentru păstrarea

testamentului

(1) Notarul este competent pentru păstrarea testamentelor autentificate de alte persoane abilitate prin lege.

(2) Competența teritorială revine:

a) notarului în al cărui teritoriu de activitate se află sediul persoanelor prevăzute la art. 2227, dacă testamentul a fost întocmit în fața lor;

b) oricărui notar – în cazul testamentelor olografe.

(3) Testamentul privilegiat întocmit conform art. 2227 lit. e) se va preda agentului diplomatic sau consular din primul port în care va ancora vasul pentru a fi trimis în Republica Moldova la notarul de la reședința obișnuită a testatorului. Dacă vasul a ancorat într-un port al Republicii Moldova, ambele exemplare ale testamentului vor fi expediate prin organele portuare notarului de la reședința obișnuită a testatorului.

(4) Testatorul poate cere în orice moment ca testamentul să fie păstrat la alt notar.

Articolul 2232. Acceptarea spre păstrare

(1) Acceptarea spre păstrare, precum și restituirea testamentului se dispun și se efectuează de către notar.

(2) Testatorului i se emite o dovadă de depunere. Notarul semnează și aplică ștampila pe dovada de depunere.

Articolul 2233. Transmiterea testamentului

(1) Persoanei care are în posesie un testament ce nu a fost depus spre păstrare la o autoritate competentă îi incumbă obligația, neîntîrziat, după ce află despre decesul testatorului, să predea testamentul notarului care desfășoară procedura succesorală.

(2) Dacă un testament se află la păstrare la o altă autoritate decît notarul, atunci această autoritate va preda notarului testamentul după moartea testatorului. În cazul în care află despre testament, notarul va face demersurile necesare pentru obținerea acestuia.

Articolul 2234. Deschiderea testamentului de către notar

(1) În cazul în care notarul are dovezi suficiente despre decesul testatorului, el

stabilește un termen pentru deschiderea testamentului pe care îl are la păstrare. La termenul stabilit sînt chemați moștenitorii legali ai testatorului, precum și celelalte persoane care au un interes legitim.

(2) La expirarea termenului stabilit se deschide testamentul, se citește celor interesați și, la cererea acestora, li se prezintă testamentul. Etapa citirii se poate omite dacă acesta se prezintă celor interesați. Testamentul nu se citește dacă la termen nu se prezintă nicio persoană care are interes legitim.

(3) Deschiderea testamentului se constată prin proces-verbal. În cazul în care testamentul a fost sigilat, în procesul-verbal se menționează dacă sigiliul este intact.

Articolul 2235. Deschiderea de către un alt notar

Dacă testamentul se păstrează la o altă persoană decît notarul care desfășoară procedura succesorală, acesteia îi incumbă obligația să deschidă testamentul. În acest caz, testamentul, precum și o copie legalizată a procesului-verbal de deschidere a testamentului se remit notarului care desfășoară procedura succesorală. Notarul păstrează o copie legalizată a testamentului.

Articolul 2236. Înștiințarea persoanelor care au interes

legitim

Notarul care desfășoară procedura succesorală trebuie să notifice persoanele care au interes legitim, dar nu au fost prezente la deschiderea testamentului despre dispozițiile testamentare care se referă la ele.

Articolul 2237. Nulitatea interdicției de a deschide

Este nulă dispoziția testatorului prin care acesta interzice ca testamentul să fie deschis imediat după decesul său.

Articolul 2238. Termenul deschiderii

Dacă un testament se află mai bine de 20 de ani la păstrare la o autoritate competentă, aceasta dispune din oficiu cercetări pentru a stabili dacă testatorul este în viață. Dacă din cercetări nu rezultă că testatorul este în viață, testamentul urmează a fi deschis. Dispozițiile art. 2234-2236 se aplică în mod corespunzător.

Articolul 2239. Familiarizarea cu conținutul testamentului

După deschiderea testamentului, persoana care poate dovedi că are un interes legitim este îndreptățită să citească conținutul unui testament și să ceară o copie de pe testament. La cerere, copia se va legaliza de către notar.

Capitolul III

DESEMNAREA MOȘTENITORULUI

Articolul 2240. Reguli generale de interpretare a desemnării

(1) Dacă testatorul a testat unei persoane întreaga masă succesorală sau o parte din masa succesorală, o asemenea dispoziție se consideră ca desemnare a moștenitorului, chiar dacă această persoană nu a fost numită moștenitor.

(2) În cazul în care persoanei i-a fost lăsat un anumit bun, dacă există dubii, aceasta nu este desemnată moștenitor, chiar dacă a fost numită moștenitor.

Articolul 2241. Acordarea cotei succesorale

(1) Dacă testatorul a desemnat numai un moștenitor și i-a acordat numai o cotă succesorală, la moștenirea celeilalte cote succesorale sînt chemați moștenitorii legali.

(2) Aceeași regulă se aplică și în cazul în care testatorul a desemnat cîțiva moștenitori, dar fiecăruia i-a acordat o cotă succesorală și în sumă aceste cote nu epuizează masa succesorală.

Articolul 2242. Majorarea cotelor succesorale

Dacă, conform intențiilor testatorului, moștenitorii desemnați trebuie să fie unicii moștenitori, cotele succesorale ale acestora se majorează proporțional în cazul în care fiecăruia i-a fost atribuită o cotă succesorală și în sumă aceste cote succesorale nu epuizează masa succesorală.

Articolul 2243. Diminuarea cotelor succesorale

Dacă fiecărui moștenitor i-a fost atribuită o cotă succesorală determinată și suma cotelor succesorale depășește valoarea masei succesorale, cotele succesorale ale moștenitorilor se diminuează proporțional.

Articolul 2244. Nedeterminarea cotelor succesorale

În cazul în care au fost desemnați cîțiva moștenitori fără indicarea cotelor succesorale, aceștia sînt considerați desemnați în cote succesorale egale, dacă art. 2197-2200 nu prevăd altfel.

Articolul 2245. Testarea unei părți de moștenire în cote

succesorale

(1) Dacă din cîțiva moștenitori unora le sînt testate anumite cote succesorale, iar celorlalți moștenitori nu le sînt determinate cotele succesorale, cei din urmă primesc partea rămasă din masa succesorală în cote succesorale egale.

(2) Dacă toată masa succesorală a fost testată în cote succesorale, aceste cote se diminuează proporțional astfel încît fiecare dintre moștenitorii desemnați fără atribuirea cotelor succesorale să primească atît cît a primit moștenitorul căruia i-a fost atribuită cea mai mică cotă succesorală.

Articolul 2246. Cota succesorală comună

În cazul în care mai multor moștenitori le-a fost atribuită aceeași cotă succesorală (cota succesorală comună), față de cota succesorală comună se aplică în mod corespunzător dispozițiile art. 2242-2245.

Articolul 2247. Acrescămîntul

(1) În cazul în care masa succesorală a fost testată cîtorva moștenitori astfel încît aceștia îi înlătură integral pe moștenitorii legali și unul dintre ei decade din dreptul la moștenire pînă sau după deschiderea moștenirii, cota succesorală a acestuia se distribuie proporțional între ceilalți moștenitori testamentari. Dacă unora dintre moștenitori le-a fost atribuită o cotă succesorală comună, aceștia au dreptul de acrescămînt în primul rînd.

(2) În cazul în care cotele succesorale ale moștenitorilor testamentari includ numai o parte din masa succesorală și la moștenirea celeilalte părți sînt chemați moștenitorii legali, moștenitorii testamentari au dreptul de acrescămînt atunci cînd le-a fost atribuită o cotă succesorală comună.

(3) Testatorul poate exclude acrescămîntul.

Articolul 2248. Cota succesorală prin acrescămînt

Cota succesorală care se dobîndește de moștenitori în baza acrescămîntului este considerată o cota succesorală distinctă din masa succesorală în privința legatelor și sarcinilor cu care acest moștenitor sau moștenitorul decăzut din dreptul la moștenire a fost grevat, precum și în procesul de raport al donațiilor.

Articolul 2249. Substituția

(1) Pentru cazul în care moștenitorul decade din dreptul la moștenire pînă sau după deschiderea moștenirii, testatorul este în drept să desemneze în locul lui un alt moștenitor (substituent).

(2) Dacă există dubii, desemnarea substituentului este valabilă și pentru cazul în care primul moștenitor desemnat nu va putea fi moștenitor, și pentru cazul cînd acesta va renunța la moștenire.

Articolul 2250. Desemnarea reciprocă în calitate

de substituent

(1) Dacă moștenitorii se substituie în mod reciproc sau dacă pentru unul dintre moștenitori restul moștenitorilor au calitatea de substituenți, dacă există dubii, se consideră că aceștia sînt desemnați substituenți în corespundere cu cotele succesorale.

(2) Dacă toți moștenitorii sînt în raporturi reciproce de substituenți, acei moștenitori cărora le-a fost testată o cotă succesorală comună, dacă există dubii, sînt chemați la moștenirea acestei cote succesorale în calitate de substituiți în primul rînd.

Articolul 2251. Substituția și acrescămîntul

Dreptul de substituție este prioritar față de dreptul la acrescămînt.

Capitolul IV

DESEMNAREA MOȘTENITORULUI SUBSECVENT

Articolul 2252. Moștenitorul subsecvent

(1) Testatorul poate desemna un moștenitor astfel încît persoana devine moștenitor (moștenitorul subsecvent) doar după ce o altă persoană a fost în prealabil moștenitor (moștenitorul prealabil).

(2) Pentru un moștenitor subsecvent nu se poate desemna un alt moștenitor subsecvent.

(3) Dispozițiile prezentului capitol se completează în mod corespunzător cu dispozițiile legale privitoare la fiducie, astfel încît testatorul se consideră un constituitor, moștenitorul prealabil se consideră fiduciar, iar moștenitorul subsecvent se consideră beneficiar al fiduciei.

Articolul 2253. Moștenitorul subsecvent neconceput

(1) Dacă o persoană încă neconcepută la momentul deschiderii moștenirii este desemnată ca moștenitor, atunci, dacă există dubii, se consideră că persoana este desemnată în calitate de moștenitor subsecvent. Dacă intenția testatorului nu este de a desemna persoana ca moștenitor subsecvent, desemnarea nu este valabilă.

(2) Dispozițiile alin. (1) se aplică în mod corespunzător și în cazul desemnării unei persoane juridice care se va constitui doar după momentul deschiderii moștenirii.

Articolul 2254. Moștenitorul subsecvent și substituentul

(1) Dacă există dubii, desemnarea unui moștenitor subsecvent include de asemenea desemnarea lui ca substituent.

(2) Atunci cînd există dubii dacă o persoană este desemnată ca moștenitor subsecvent sau ca substituent, ea se consideră moștenitor subsecvent.

Articolul 2255. Ordinul de transmitere a masei succesorale

Dacă testatorul a ordonat moștenitorului ca, la o anumită dată sau la survenirea unui anumit eveniment, el să transmită masa succesorală către o altă persoană, atunci se prezumă că cealaltă persoană este desemnată moștenitor subsecvent.

Articolul 2256. Moștenitorii legali ca moștenitori

subsecvenți

Dacă testatorul a dispus ca o persoană să fie moștenitor doar pînă la o anumită dată

sau pînă la survenirea unui anumit eveniment, fără a dispune cine va primi după aceasta masa succesorală, și dacă el decedează la data respectivă sau la momentul survenirii evenimentului respectiv, atunci se prezumă că persoane desemnate ca moștenitori subsecvenți sînt moștenitorii legali ai testatorului. În sensul prezentului articol, statul care culege moștenirea vacantă nu constituie moștenitor legal.

Articolul 2257. Moștenitorii legali ca moștenitori prealabili

(1) Dacă testatorul a dispus că moștenitorul desemnat primește masa succesorală doar la o anumită dată sau la survenirea unui anumit eveniment, fără a indica cine va fi moștenitor pînă la acea dată sau pînă la momentul survenirii acelui eveniment, atunci moștenitorii legali ai testatorului sînt moștenitori prealabili.

(2) Dispozițiile alin. (1) se aplică și dacă identitatea moștenitorului urmează a fi determinată de un eveniment care survine după deschiderea moștenirii sau dacă, conform art. 2253, desemnarea persoanei care încă nu a fost concepută la data deschiderii moștenirii sau a unei persoane juridice care încă nu a fost constituită la acel moment ca moștenitor se consideră desemnare ca moștenitor subsecvent.

Articolul 2258. Survenirea moștenirii subsecvente

(1) Dacă testatorul a desemnat un moștenitor subsecvent fără a determina data sau evenimentul la care sau în baza căruia se va produce moștenirea subsecventă, moștenitorul subsecvent are dreptul asupra moștenirii de la data decesului moștenitorului prealabil.

(2) Dacă, conform art. 2253 alin. (1), desemnarea ca moștenitor a unei persoane care încă nu a fost concepută se consideră desemnare a moștenitorului subsecvent, moștenitorul subsecvent are dreptul asupra moștenirii de la data nașterii sale. În cazul prevăzut la art. 2253 alin. (2), moștenitorul subsecvent are dreptul asupra moștenirii de la data constituirii persoanei juridice.

Articolul 2259. Moștenitorul prealabil fără copii

Dacă testatorul a desemnat un moștenitor subsecvent pentru un moment de după decesul unui descendent care, la data întocmirii dispoziției testamentare, nu avea, la rîndul lui, descendenți sau testatorul nu cunoștea că acesta are descendenți, atunci se consideră că moștenitorul subsecvent este desemnat doar pentru cazul în care descendentul va deceda fără a lăsa, la rîndul lui, descendenți.

Articolul 2260. Capacitatea succesorală.

Moștenirea moștenitorului subsecvent

(1) Dispozițiile art. 2167 se aplică moștenirii subsecvente în mod corespunzător.

(2) Dacă moștenitorul subsecvent desemnat decedează înainte de producerea evenimentului care duce la survenirea moștenirii subsecvente, dar după data deschiderii moștenirii, atunci dreptul lui trece la moștenitorii lui, cu excepția cazului în care se poate de presupus că testatorul a avut o altă intenție. Dacă moștenitorul subsecvent este desemnat

sub condiție suspensivă, se aplică dispozițiile art. 2205.

Articolul 2261. Încetarea moștenirii subsecvente

(1) Desemnarea moștenitorului subsecvent încetează să producă efecte juridice la expirarea termenului de 30 de ani de la data deschiderii moștenirii dacă evenimentul care duce la survenirea moștenirii subsecvente nu s-a produs înainte de expirarea acelui termen. Desemnarea continuă să producă efecte juridice și după expirarea termenului menționat în următoarele situații:

a) dacă moștenirea subsecventă este prevăzută pentru cazul în care survine un eveniment concret referitor la moștenitorul prealabil sau la moștenitorul subsecvent, iar persoana cu referire la care el urmează să survină era în viață la data deschiderii moștenirii;

b) dacă în locul moștenitorului prealabil sau al moștenitorului subsecvent, pentru cazul cînd i se naște un frate sau o soră, este desemnat ca moștenitor subsecvent fratele său sau sora sa.

(2) Dacă moștenitorul prealabil sau moștenitorul subsecvent cu referire la care trebuie să survină evenimentul este o persoană juridică, se aplică termenul de 30 de ani.

Articolul 2262. Limitele dreptului la moștenirea

subsecventă

(1) Dreptul moștenitorului subsecvent se extinde, dacă există dubii, asupra cotei succesorale dobîndite de moștenitorul prealabil în rezultatul decăderii unui comoștenitor din dreptul asupra cotei sale succesorale.

(2) Dreptul moștenitorului subsecvent nu se extinde, dacă există dubii, la legatul prioritar acordat moștenitorului prealabil.

Articolul 2263. Subrogarea direct

(1) Masa succesorală include tot ce este dobîndit de către moștenitorul prealabil în baza unui drept care intră în componența masei succesorale sau cu titlu de despăgubire pentru distrugerea, deteriorarea ori exproprierea unui bun din masa succesorală, sau prin efectul unui act juridic folosind bani din masa succesorală, cu excepția cazului în care bunul dobîndit i se cuvine cu titlu de fruct. Debitorului îi este opozabil faptul că o creanță dobîndită prin act juridic intra în componența masei succesorale doar din momentul în care debitorul este înștiințat despre aceasta. În acest caz, dispozițiile art. 829-832 se aplică în mod corespunzător.

(2) Masa succesorală include de asemenea tot ce introduce moștenitorul prealabil în inventarul unui bun imobil care face parte din masa succesorală.

(3) Dispozițiile alin. (1) se aplică în măsura în care nu încalcă rezerva succesorală a moștenitorului prealabil care este și moștenitor rezervatar.

Articolul 2264. Dreptul de dispoziție al moștenitorului

prealabil

Moștenitorul prealabil poate dispune de bunurile care intră în componența masei succesorale, cu excepțiile prevăzute la art. 2265-2267.

Articolul 2265. Dispunerea de bunuri imobile. Donațiile

(1) Dispunerea de către moștenitorul prealabil de un bun imobil sau de un drept asupra unui bun imobil care intră în componența masei succesorale nu produce efecte juridice în cazul în care survine moștenirea subsecventă în măsura în care aceasta încalcă sau diminuează dreptul moștenitorului subsecvent.

(2) Aceeași regulă se aplică dispunerii de un bun din componența masei succesorale cu titlu gratuit sau în scopul îndeplinirii unei donații la care s-a obligat moștenitorul prealabil, cu excepția donațiilor efectuate pentru îndeplinirea unei obligații morale sau conforme cu bunele moravuri.

(3) Dispozițiile legale privind dobîndirea unui drept de la persoana neîndreptățită se aplică în mod corespunzător.

Articolul 2266. Dispunerea de creanțe garantate

Dacă în componența masei succesorale intră o creanță garantată prin gaj, ipotecă sau altă garanție, moștenitorul prealabil are drept de exercitare, inclusiv pe cale silită, a creanței și a garanției. Moștenitorul prealabil poate cere plata capitalului în folosul său doar cu consimțămîntul moștenitorului subsecvent sau poate cere consemnarea sumei în folosul său și al moștenitorului subsecvent. Alte acte de dispoziție privind creanța garantată și garanția sînt guvernate de dispozițiile art. 2265.

Articolul 2267. Dispunerile în cadrul urmăririi silite

contra moștenitorului prealabil

Dispunerea de un bun care intră în componența masei succesorale ce se realizează pe calea urmăririi silite sau în cadrul procesului de insolvabilitate nu produce efecte juridice, dacă survine moștenirea subsecventă, în măsura în care aceasta încalcă sau diminuează dreptul moștenitorului subsecvent. Dispunerea produce efecte juridice fără restricții dacă se exercită creanța creditorului masei succesorale sau un drept asupra bunului din componența masei succesorale și, în cazul în care începe moștenirea subsecventă, acest drept este opozabil față de moștenitorul subsecvent.

Articolul 2268. Consemnarea valorilor mobiliare

(1) La cererea moștenitorului subsecvent, moștenitorul prealabil trebuie să consemneze titlurile de valoare la purtător care intră în componența masei succesorale la o instituție financiară, sub condiția că se poate cere eliberarea doar cu consimțămîntul moștenitorului subsecvent. Nu se poate cere consemnarea instrumentelor la purtător care, conform art. 470, sînt consumptibile, precum și a cupoanelor de dobînzi, a rentelor sau a dividendelor. Titlurile emise la ordin și andosate în alb se asimilează titlurilor de valoare la

purtător.

(2) Moștenitorul prealabil poate dispune de titlurile de valoare consemnate doar cu consimțământul moștenitorului subsecvent.

Articolul 2269. Publicitatea moștenirii prealabile

Dacă un drept care intră în componența masei succesorale este supus înregistrării într-un registru de publicitate cu caracter constitutiv, moștenitorul prealabil este obligat să asigure notarea în registrul respectiv a deținerii dreptului în calitate de moștenitor prealabil sau fiduciar și, dacă este cazul, să noteze interdicția de înstrăinare fără consimțământul moștenitorului subsecvent.

Articolul 2270. Investirea banilor

Banii care urmează a fi plasați în investiții pe termen lung conform regulilor bunei administrări pot fi investiți de către moștenitorul prealabil doar conform dispozițiilor care se aplică investirii banilor deținuți în administrare pentru un minor sub curatelă.

Articolul 2271. Obligația moștenitorului subsecvent

de a-și da consimțământul

Dacă, în scopul bunei administrări, în special în scopul stingerii unei obligații a masei succesorale, este necesar să se dispună de un bun pentru care moștenitorul prealabil are nevoie de consimțământul moștenitorului subsecvent, atunci moștenitorul subsecvent este obligat față de moștenitorul prealabil să consimtă la actul de dispoziție. La cerere, consimțământul trebuie dat în formă autentică. Costurile autentificării sînt suportate de către moștenitorul prealabil.

Articolul 2272. Inventarul bunurilor care intră în

componența masei succesorale

(1) La cerere, moștenitorul prealabil este obligat să furnizeze moștenitorului subsecvent un inventar al bunurilor care intră în componența masei succesorale. Inventarul va cuprinde data întocmirii și va fi semnat de moștenitorul prealabil. La cerere, semnătura moștenitorului prealabil va fi legalizată notarial.

(2) Moștenitorul subsecvent poate cere să participe la întocmirea inventarului.

(3) Moștenitorul prealabil are dreptul, iar la cererea moștenitorului subsecvent este obligat, să asigure întocmirea inventarului de către autoritatea competentă sau de către un funcționar competent, sau de către un notar.

(4) Cheltuielile aferente întocmirii inventarului și cele de legalizare a semnăturii sînt suportate din masa succesorală.

Articolul 2273. Determinarea stării moștenirii

Moștenitorul prealabil poate cere, pe cheltuială proprie, ca starea bunurilor care intră în componența masei succesorale să fie determinată de experți. Același drept îl are și moștenitorul subsecvent.

Articolul 2274. Cheltuielile de întreținere

(1) Moștenitorul prealabil este obligat față de moștenitorul subsecvent să suporte cheltuielile obișnuite de întreținere.

(2) Moștenitorul prealabil poate să plătească din masa succesorală alte cheltuieli care, în funcție de circumstanțe, sînt necesare pentru conservarea bunurilor ce intră în componența masei succesorale. Dacă el le plătește din bunurile personale, atunci moștenitorul subsecvent este obligat să le ramburseze cînd survine moștenirea subsecventă.

Articolul 2275. Alte cheltuieli. Dreptul de separare

(1) Dacă moștenitorul prealabil suportă cheltuieli în privința masei succesorale care nu cad sub incidența dispozițiilor art. 2274, atunci moștenitorul subsecvent, cînd survine moștenirea subsecventă, este obligat să le ramburseze conform dispozițiilor privind gestiunea de afaceri fără mandat.

(2) Moștenitorul prealabil are dreptul să separe instalația cu care a dotat bunul care intră în componența masei succesorale.

Articolul 2276. Cheltuielile extraordinare

Moștenitorul prealabil nu este obligat față de moștenitorul subsecvent să suporte cheltuielile extraordinare care sînt tratate ca o grevare a valorii inițiale a bunurilor din componența masei succesorale. Acestor cheltuieli li se aplică dispozițiile art. 2274 alin. (2).

Articolul 2277. Dreptul la informare al moștenitorului

subsecvent

Moștenitorul subsecvent are dreptul să ceară informații de la moștenitorul prealabil privitor la starea masei succesorale dacă există motiv de a presupune că moștenitorul prealabil, prin administrarea sa, prejudiciază în mod esențial drepturile moștenitorului subsecvent.

Articolul 2278. Acordarea garanțiilor. Lipsirea de administrare

(1) Dacă comportamentul moștenitorului prealabil sau situația sa financiară precară creează temeri că drepturile moștenitorului subsecvent ar putea fi prejudiciate în mod esențial, moștenitorul subsecvent poate cere acordarea unei garanții.

(2) Dacă constată întrunirea condițiilor alin. (1), notarul obligă moștenitorul prealabil să acorde o garanție, iar dacă acesta nu o acordă în termenul stabilit, moștenitorul prealabil este lipsit de administrare, iar notarul desemnează un administrator al masei succesorale în locul moștenitorului prealabil conform art. 2436. Administrarea încetează dacă moștenitorul prealabil oferă garanția corespunzătoare.

Articolul 2279. Efectul lipsirii de administrare

(1) Dacă a fost lipsit de administrare în temeiul art. 2278, moștenitorul prealabil pierde dreptul de a dispune de bunurile din masa succesorală.

(2) Dispozițiile în folosul celor care dobîndesc drepturi de la o persoană neîndreptățită se aplică în mod corespunzător. Pentru creanțele care intră în componența masei succesorale, lipsirea de administrare produce efecte față de debitor doar dacă el a aflat despre lipsire sau dacă el este notificat despre aceasta. Aceeași regulă se aplică și în cazul încetării lipsirii de administrare.

Articolul 2280. Obligația de transmitere a masei

succesorale după survenirea

moștenirii subsecvente. Obligația

de a da dare de seamă

(1) Moștenitorul prealabil este obligat, după survenirea moștenirii subsecvente, să transmită masa succesorală către moștenitorul subsecvent într-o stare care să corespundă unei bune administrări continue pînă la data transmiterii.

(2) La cerere, moștenitorul prealabil trebuie să dea dare de seamă.

(3) De la data survenirii moștenirii subsecvente se aplică în mod corespunzător dispozițiile art. 2472-2484.

Articolul 2281. Întinderea obligației de diligență

În cadrul administrării, moștenitorul prealabil datorează moștenitorului subsecvent doar diligența pe care el o exercită în mod obișnuit în afacerile sale.

Articolul 2282. Exonerarea de răspundere pentru

uzura normal

Moștenitorul prealabil nu poartă răspundere pentru modificările sau deteriorarea bunurilor din componența masei succesorale care sînt cauzate de folosința corespunzătoare.

Articolul 2283. Culegerea necorespunzătoare

sau excesivă a fructelor

Dacă moștenitorul prealabil culege fructe contrar regulilor bunei administrări sau dacă el culege fructe în exces, deoarece aceasta este necesar în urma unui anumit eveniment, el are dreptul doar la valoarea fructelor în măsura în care fructele care i se datorează sînt afectate negativ de culegerea necorespunzătoare sau excesivă, iar valoarea fructelor nu este folosită pentru a restabili bunul conform regulilor bunei administrări.

Articolul 2284. Folosirea în scop propriu

Dacă moștenitorul prealabil a folosit un bun din componența masei succesorale pentru scopul propriu, atunci, după ce survine moștenirea subsecventă, el este obligat să ramburseze moștenitorului subsecvent valoarea folosinței. Această regulă nu afectează o răspundere mai largă pentru vinovăție.

Articolul 2285. Locațiunea în cazul moștenirii subsecvente

În cazul în care un moștenitor prealabil a moștenit un bun imobil care intră în componența masei succesorale și bunul era transmis în locațiune la data cînd a survenit moștenirea subsecventă, se aplică dispozițiile art. 609 în mod corespunzător.

Articolul 2286. Eliberarea moștenitorului prealabil

de restricții și obligații

Testatorul îl poate elibera pe moștenitorul prealabil de restricțiile și obligațiile prevăzute la art. 2265 alin. (1), art. 2266, 2268-2270, 2277-2281, 2283 și 2284.

Articolul 2287. Regula de interpretare a eliberării

(1) Dacă testatorul a desemnat moștenitorul subsecvent în privința la ceea ce va rămîne din masa succesorală cînd survine moștenirea subsecventă, se prezumă că s-a dispus eliberarea de toate restricțiile și obligațiile prevăzute la art. 2286.

(2) Dispozițiile alin. (1) se aplică, dacă există dubii, și în cazul în care testatorul a prevăzut că moștenitorul prealabil are dreptul de a dispune liber de masa succesorală.

Articolul 2288. Limitarea obligației de transmitere

(1) În cazurile prevăzute la art. 2287, obligația de transmitere a moștenitorului prealabil este limitată la bunurile din componența masei succesorale care s-au păstrat la el. Moștenitorul prealabil nu poate cere rambursarea cheltuielilor aferente bunurilor de a căror transmitere el este exonerat conform prezentului articol.

(2) Dacă moștenitorul prealabil, contrar dispozițiilor art. 2265 alin. (2), a dispus de bunurile care intră în componența masei succesorale sau a redus masa succesorală cu intenția de a dezavantaja moștenitorul subsecvent, el este ținut să repare prejudiciul cauzat moștenitorului subsecvent.

Articolul 2289. Efectul survenirii moștenirii subsecvente

(1) În momentul în care se produce evenimentul care duce la survenirea moștenirii subsecvente, moștenitorul prealabil încetează a fi moștenitor, iar moștenirea trece la moștenitorul subsecvent.

(2) Dispozițiile legale privind moștenirea se aplică la survenirea moștenirii subsecvente.

Termenul de renunțare la moștenire a moștenitorului subsecvent începe să curgă de la data cînd el a cunoscut sau trebuia să cunoască survenirea moștenirii subsecvente.

Articolul 2290. Dispozițiile moștenitorului prealabil

după survenirea moștenirii subsecvente

Moștenitorul prealabil are dreptul de a dispune de bunurile care intră în componența masei succesorale pînă la momentul în care el a cunoscut sau a trebuit să cunoască despre survenirea moștenirii subsecvente. Un terț nu poate invoca acest drept al moștenitorului prealabil dacă, la momentul încheierii actului juridic, terțul a cunoscut sau trebuia să cunoască survenirea.

Articolul 2291. Întreținerea mamei viitorului moștenitor

subsecvent

Dacă, la momentul cînd se produce evenimentul care duce la survenirea moștenirii subsecvente, moștenitorul subsecvent urmează să se nască, atunci dreptul mamei la întreținere este guvernat de dispozițiile art. 2374, care se aplică în mod corespunzător.

Articolul 2292. Renunțarea la moștenirea subsecventă

(1) Moștenitorul subsecvent poate renunța la moștenire de îndată ce a avut loc devoluțiunea moștenirii.

(2) Dacă moștenitorul subsecvent renunță la moștenire, ea rămîne a moștenitorului prealabil, dacă testatorul nu a dispus altfel.

Articolul 2293. Restabilirea raporturilor juridice stinse

Dacă survine moștenirea subsecventă, raporturile juridice stinse prin devoluțiunea moștenirii și prin confuziunea dreptului și obligației sau a dreptului și grevării se consideră că nu s-au stins.

Articolul 2294. Răspunderea moștenitorului subsecvent

pentru obligațiile masei succesorale

(1) Dispozițiile privind limitarea răspunderii moștenitorului pentru obligațiile masei succesorale se aplică și moștenitorului subsecvent; locul masei succesorale este preluat de ceea ce moștenitorul subsecvent dobîndește din moștenire, inclusiv creanțele pe care le deține față de moștenitorul prealabil.

(2) Inventarul întocmit de către moștenitorul prealabil profită și moștenitorului subsecvent.

(3) Moștenitorul subsecvent poate invoca limitarea răspunderii sale în raport cu moștenitorul prealabil chiar dacă el poartă răspundere nelimitată în raport cu alți creditori ai masei succesorale.

Articolul 2295. Răspunderea moștenitorului prealabil

pentru obligațiile masei succesorale

(1) După survenirea moștenirii subsecvente, moștenitorul prealabil răspunde pentru obligațiile masei succesorale în măsura în care de ele nu răspunde moștenitorul subsecvent. Răspunderea subzistă și pentru acele obligații ale masei succesorale care, în raportul dintre moștenitorul prealabil și moștenitorul subsecvent, revin moștenitorului prealabil.

(2) După survenirea moștenirii subsecvente, moștenitorul prealabil, cu excepția cazului cînd el poartă răspundere nelimitată, poate refuza să execute obligațiile masei succesorale în măsura în care partea de moștenire care i se cuvine nu este suficientă. Dispozițiile art. 2445 și 2446 se aplică în mod corespunzător.

Articolul 2296. Obligația moștenitorului prealabil

de a notifica creditorii masei

succesorale

(1) Moștenitorul prealabil are obligația față de creditorii masei succesorale să notifice fără întîrziere nejustificată notarul competent despre survenirea moștenirii subsecvente. Notificarea moștenitorului subsecvent înlocuiește notificarea moștenitorului prealabil.

(2) Notarul trebuie să permită oricărei persoane care demonstrează un interes legitim să inspecteze notificarea.

Capitolul V

LEGATUL

Articolul 2297. Legatul

(1) Testatorul poate acorda prin testament unei sau mai multor persoane (legatari) un drept patrimonial, o sumă de bani, remiterea unei datorii sau oricare alte avantaje patrimoniale (legat) fără a le desemna în calitate de moștenitori.

(2) Prin legat poate fi grevat moștenitorul sau legatarul. Dacă testatorul nu a stabilit altfel, grevat se consideră moștenitorul.

Articolul 2298. Cîteva persoane grevate

În cazul în care cîțiva moștenitori sau cîțiva legatari sînt grevați cu unul și același legat, dacă există dubii, moștenitorii sînt considerați grevați proporțional cotelor succesorale, iar legatarii – proporțional valorii legatelor atribuite.

Articolul 2299. Legatul în favoarea moștenitorilor legali

Dacă testatorul a dispus ca un anumit bun care intră în componența masei succesorale să fie exclus din moștenirea lăsată moștenitorului desemnat de el, acest bun se consideră legat în folosul moștenitorilor legali. Statul, în acest caz, nu face parte din cercul moștenitorilor legali.

Articolul 2300. Legatul prioritar

Legatul constituit în favoarea unui moștenitor (legat prioritar) este considerat legat și în cazul în care acest moștenitor este grevat cu legat.

Articolul 2301. Cîțiva legatari. Dreptul de a determina

legatarii

(1) Testatorul poate constitui un legat în favoarea cîtorva persoane astfel ca cel grevat cu legatul sau un terț să determine care dintre cîțiva legatari să primească legatul.

(2) Determinarea de către persoana grevată cu legat se face prin declarație față de legatar. Determinarea de către terț se face prin declarație față de persoana grevată cu legat.

(3) Dacă persoana grevată cu legat sau terțul nu poate determina legatarul, toți legatarii desemnați se consideră creditori solidari. Această regulă se aplică și în cazul în care, la cererea persoanelor care au un interes legitim, notarul stabilește persoanei grevate cu legat sau terțului un termen pentru emiterea declarației și acest termen expiră, cu excepția cazului în care declarația a fost făcută mai devreme. Legatarul care a primit deja legatul, dacă există dubii, nu este obligat să-l împartă cu ceilalți.

Articolul 2302. Alegerea legatarului

Dacă testatorul a constituit un legat pentru mai multe persoane astfel ca legatul să fie primit de una dintre acestea, se prezumă că persoana grevată cu legat trebuie să decidă cine va primi legatul.

Articolul 2303. Determinarea cotelor-părți

(1) Testatorul poate constitui un legat în favoarea cîtorva persoane astfel ca persoana grevată cu legat sau un terț să decidă care dintre bunurile grevate cu legat trebuie să fie primite de fiecare dintre legatari. Decizia se adoptă în modul prevăzut la art. 2301 alin. (2).

(2) Dacă persoana grevată cu legat sau terțul nu poate adopta această decizie, se consideră că legatarii au primit dreptul la cote-părți egale. Dispozițiile art. 2301 alin. (3) enunțul al doilea se aplică în mod corespunzător.

Articolul 2304. Legatul alternative

(1) Testatorul poate constitui un legat astfel ca legatarul să primească unul dintre cîteva bunuri. În acest caz, dacă dreptul de alegere se acordă unui terț, aceasta se face printr-o declarație adresată persoanei grevate.

(2) Dacă terțul nu poate face alegerea, dreptul de alegere trece la persoana grevată cu legat.

Dispozițiile art. 2301 alin. (3) enunțul al doilea se aplică în mod corespunzător.

Articolul 2305. Legatul bunurilor determinate generic

(1) Dacă testatorul a determinat bunul legat numai prin indicarea genului, trebuie să fie transmis un bun care corespunde situației legatarului.

(2) Dacă determinarea bunului este transmisă legatarului sau unui terț, se aplică dispozițiile art. 2304 privind transmiterea dreptului de alegere către terț.

(3) Dacă alegerea făcută de legatar sau de terț nu corespunde în mod evident situației legatarului, persoana grevată prin legat este obligată să execute legatul ca și cum testatorul nu a dispus nimic referitor la modul de determinare a bunului care urmează să fie transmis.

Articolul 2306. Legatul cu scop

Testatorul care a constituit legatul cu un scop determinat poate transmite dreptul de alegere a obiectului executării la aprecierea echitabilă a persoanei grevate cu legat sau a unui terț.

Articolul 2307. Legatul asupra aceluiași bun

în folosul mai multor persoane

Dacă unul și același bun face obiectul legatului în folosul cîtorva persoane, se aplică în mod corespunzător dispozițiile art. 2242-2246.

Articolul 2308. Acrescământul

(1) Dacă unul și același bun face obiectul legatului în folosul cîtorva persoane, în cazul decăderii uneia dintre acestea pînă sau după deschiderea moștenirii, cota-parte a acesteia majorează proporțional cotele-părți ale celorlalți legatari. Aceeași regulă se aplică și în cazul în care testatorul a determinat cota-parte a fiecăruia. Dacă unora dintre legatari le-a fost lăsată o cotă-parte comună, aceștia, în raport cu ceilalți legatari, au dreptul la acrescământ în primul rînd.

(2) Testatorul poate exclude dreptul la acrescământ.

Articolul 2309. Acrescământul ca legat distinct

Cota succesorală pe care legatarul a dobîndit-o în baza dreptului de acrescământ este considerată un legat distinct în raport cu legatele și sarcinile testamentare care îl grevează pe legatarul prezent sau pe cel decăzut.

Articolul 2310. Efectele decesului legatarului

Legatul nu produce efecte juridice dacă legatarul nu este în viață la momentul deschiderii moștenirii.

Articolul 2311. Decăderea persoanei grevate cu legat

Legatul rămîne valabil chiar dacă persoana grevată cu legat nu devine moștenitor sau

legatar, cu condiția că nu există temei de presupus că testatorul avea altă intenție. În acest caz, se consideră grevată cu legat persoana care a beneficiat din decăderea persoanei grevate cu legat inițial.

Articolul 2312. Legatul unei întreprinderi

Se prezumă că în legatul unei întreprinderi se includ și părțile ei componente procurate sau create după întocmirea testamentului, exploatări care, în momentul decesului testatorului, constituie o unitate economică cu întreprinderea care este obiect al legatului, dacă din testament nu rezultă altfel.

Articolul 2313. Termenul de 15 ani în privința

legatelor sub condiție suspensivă

(1) Legatul constituit sub condiție suspensivă sau cu indicarea termenului de începere încetează să producă efecte juridice după expirarea termenului de 15 ani de la momentul deschiderii moștenirii, dacă termenul nu a început să curgă sau condiția nu s-a împlinit mai devreme.

(2) În cazul în care legatarul nu este conceput la momentul deschiderii moștenirii sau identitatea acestuia trebuie determinată de un eveniment care se va realiza după deschiderea moștenirii, atunci legatul încetează să producă efecte juridice la expirarea termenului de 15 ani de la deschiderea moștenirii dacă, pînă la această dată, legatarul nu a fost conceput sau nu s-a realizat evenimentul care trebuia să-i determine identitatea.

Articolul 2314. Excepții de la termenul de 15 ani

(1) În cazurile prevăzute la art. 2313, legatul este valabil și după expirarea termenului de 15 ani dacă:

a) legatul este constituit pentru cazul realizării unui eveniment în raport cu persoana grevată prin legat sau cu legatarul, cu condiția că cel în raport cu care trebuia să se realizeze evenimentul este încă în viață;

b) moștenitorul sau legatarul sînt grevați cu legat în folosul fratelui sau surorii pentru cazul în care se va naște un frate sau o soră a acestora.

(2) În cazul în care persoana grevată cu legat sau legatarul în raport cu care trebuie să se realizeze evenimentul este persoană juridică, se aplică regulile privind termenul de 15 ani.

Articolul 2315. Extinderea legatului asupra accesoriilor

(1) Dacă există dubii, legatul bunului se extinde și asupra accesoriilor existente la momentul deschiderii moștenirii.

(2) În cazul în care testatorul are dreptul de a cere despăgubire pentru diminuarea valorii bunului în rezultatul deteriorării care a avut loc după dispoziția privind legatul, dacă există dubii, legatul se extinde și asupra acestei creanțe.

Articolul 2316. Excluderea grevărilor

(1) În cazul în care este legat un bun din masa succesorală, dacă există dubii, legatarul nu poate pretinde înlăturarea drepturilor cu care este grevat bunul. În cazul în care testatorul are dreptul de a cere încetarea lor, dacă există dubii, legatul se extinde și asupra acestei cereri.

(2) În cazul în care un bun imobil este grevat cu ipotecă în folosul testatorului, se va deduce din împrejurări dacă ipoteca se consideră legată împreună cu bunul imobil.

Articolul 2317. Grevarea cu ipotecă

(1) În cazul în care bunul imobil legat care face parte din masa succesorală este grevat cu o ipotecă, dacă există dubii, legatarul este obligat în raport cu moștenitorul să satisfacă în termen creanțele creditorului ipotecar în măsura în care obligația se stinge din contul valorii bunului imobil. Valoarea lui se determină potrivit valorii la momentul cînd dreptul de proprietate asupra bunului imobil a fost transferat legatarului. La determinarea valorii, grevările care au prioritate față de ipotecă se deduc.

(2) În cazul în care terțul este obligat să stingă obligația testatorului, dacă există dubii, această obligație se pune în sarcina legatarului în măsura în care moștenitorul nu poate fi satisfăcut de către terț.

(3) Dispozițiile prezentului articol nu se aplică ipotecii care garantează executarea oricărei obligații viitoare față de același creditor ipotecar.

Articolul 2318. Legatul bunurilor altuia

(1) Transmiterea prin legat a unui anumit bun nu produce efecte juridice dacă la momentul deschiderii moștenirii bunul nu intra în componența masei succesorale, cu excepția situației în care bunul trebuie să-i revină legatarului, chiar dacă nu face parte din masa succesorală.

(2) În cazul în care testatorul este doar posesorul bunului, dacă există dubii, se consideră că legatul privește posesia, cu excepția situației în care nu conferă legatarului niciun avantaj juridic.

(3) În cazul în care testatorul are dreptul să ceară predarea bunului care face obiectul legatului sau să ceară despăgubiri din cauză că bunul a pierit ori îi este sustras după ce a dispus legatul, atunci, dacă există dubii, se consideră că obiectul legatului este creanța testatorului.

(4) Un bun nu se include în masa succesorală conform alin. (1) dacă cel care a lăsat moștenirea era obligat să-l înstrăineze.

Articolul 2319. Obligația de dobîndire a bunului

(1) Dacă legatul care are ca obiect un bun ce nu se include în masa succesorală la momentul deschiderii moștenirii este valabil conform dispozițiilor art. 2318 alin. (1), persoana grevată de legat trebuie să dobîndească în folosul legatarului bunul respectiv.

(2) Dacă persoana grevată de legat nu poate dobîndi bunul, ea trebuie să plătească contravaloarea corespunzătoare. În cazul în care dobîndirea presupune cheltuieli disproporționate, persoana grevată de legat se poate elibera de obligație prin plata contravalorii.

Articolul 2320. Legatul imposibil sau interzis

(1) Un legat este nul dacă presupune o prestație imposibilă la momentul deschiderii moștenirii sau dacă încalcă o interdicție legală din acel moment.

(2) Validitatea legatului nu este afectată de imposibilitatea prestației dacă imposibilitatea poate fi rectificată, iar legatul se va executa în cazul în care prestația devine posibilă.

(3) Dacă se acordă un legat care are ca obiect o prestație imposibilă, s-a dispus sub o altă condiție suspensivă sau s-a dispus că începe de la o anumită dată, legatul este valid dacă imposibilitatea este rectificată înainte de îndeplinirea condiției sau de acea dată de începere.

Articolul 2321. Adjuncțiunea, confuziunea

(1) Executarea legatului se consideră imposibilă și dacă bunul este unit, amestecat sau îmbinat cu un alt bun în așa fel încît, în virtutea dispozițiilor art. 522 alin. (1)-(3), dreptul de proprietate asupra celuilalt bun se extinde și asupra bunului care face obiectul legatului, și dacă bunul a devenit coproprietate, și dacă obiectul a fost prelucrat sau modificat în așa mod încît, conform dispozițiilor art. 522 alin. (4)-(6), cel care a realizat noul bun a devenit proprietar.

(2) În cazul în care modificarea calității bunului s-a efectuat într-unul din felurile prevăzute la alin. (1) de către o altă persoană decît testatorul și, ca urmare, cel care a lăsat moștenirea a dobîndit dreptul de coproprietate, dacă există dubii, coproprietatea se consideră ca obiect al legatului. În cazul în care testatorul are dreptul de a lua bunul care își pierde individualitatea, dacă există dubii, dreptul acesta se consideră ca fiind obiectul legatului. În cazul prelucrării sau transformării care s-a realizat de către o altă persoană decît testatorul, se aplică dispozițiile art. 2318 alin. (3).

Articolul 2322. Legatul creanței

În cazul în care obiectul legatului este o creanță a testatorului, iar executarea ei s-a efectuat înaintea deschiderii moștenirii și prestația face parte din masa succesorală, dacă există dubii, se consideră că legatarului îi revine această prestație. În cazul în care creanța se referea la plata unei sume de bani, suma de bani respectivă, dacă există dubii, se consideră ca obiect al legatului, chiar și atunci cînd o asemenea sumă nu se regăsește în masa succesorală.

Articolul 2323. Creanță ce se naște din legat

Prin legat se naște dreptul legatarului de a cere persoanei grevate cu legat să-i remită bunul care constituie obiectul legatului.

Articolul 2324. Renașterea raporturilor juridice stinse

Dacă testatorul a legat o creanță a sa față de moștenitor sau dacă obiectul legatului este un drept care grevează un bun sau un drept al moștenitorului, raporturile juridice care încetează în momentul deschiderii moștenirii prin întrunirea de către aceeași persoană a dreptului și a obligației sau a dreptului și a sarcinii nu se consideră stinse în privința legatului.

Articolul 2325. Devoluțiunea legatului

Creanța legatarului apare (devoluțiunea legatului) la deschiderea moștenirii sub rezerva dreptului de renunțare la legat.

Articolul 2326. Legatul afectat de modalități

Dacă legatul este făcut sub condiție suspensivă sau este subordonat unui termen la care va începe și dacă condiția se îndeplinește sau termenul se începe după deschiderea moștenirii, devoluțiunea legatului are loc din momentul îndeplinirii condiției sau al începerii termenului.

Articolul 2327. Legatul în cazul nașterii sau al altui

eveniment

Dacă legatarul nu este conceput la momentul deschiderii moștenirii sau stabilirea identității lui se determină în baza unui eveniment care intervine după deschiderea moștenirii, atunci devoluțiunea legatului are loc la momentul nașterii sau, respectiv, al intervenirii evenimentului.

Articolul 2328. Perioada incertitudinii

Pentru intervalul de timp dintre momentul deschiderii moștenirii și momentul devoluțiunii legatului, în cazurile prevăzute la art. 2326 și 2327, se aplică dispozițiile legale pentru situații în care o prestație este datorată sub condiție suspensivă.

Articolul 2329. Acceptarea și renunțarea

(1) Legatarul are opțiunea de a accepta legatul sau de a renunța la legat.

(2) Dispozițiile legale referitoare la acceptarea moștenirii sau la renunțarea la moștenire se aplică în mod corespunzător acceptării legatului sau renunțării la legat, dacă în prezenta carte nu s-a dispus altfel.

(3) Dreptul de a cere executarea legatului se stinge dacă legatarul renunță la legat, cu excepțiile prevăzute de dispozițiile testamentare.

(4) Renunțarea la legat nu se consideră și renunțare la moștenire.

(5) Legatarul nu poate să accepte doar o parte din legat sau să renunțe doar la o parte din legat.

(6) Dacă unui legatar i se acordă mai multe legate, legatarul poate renunța la toate sau la unele dintre ele.

Articolul 2330. Termenul de executare a legatului

În cazul în care termenul de executare a legatului este lăsat la latitudinea persoanei grevate, dacă există dubii, se consideră că prestația devine scadentă la momentul decesului persoanei grevate.

Articolul 2331. Garanția contra viciilor juridice

(1) În cazul în care obiectul legatului este un bun determinat generic, persoana grevată are, conform dispozițiilor art. 1108, aceleași obligații ca și vînzătorul. Ea trebuie să transmită obiectul legatului liber de vicii juridice în sensul art. 1122. Dispozițiile art. 1123 se aplică în mod corespunzător.

(2) Dacă există dubii, această regulă se aplică și în cazul în care obiectul legatului reprezintă un bun determinat care nu se include în masa succesorală, fără a ține cont de limitarea răspunderii care rezultă din dispozițiile art. 2319.

(3) În cazul în care obiectul legatului este un bun imobil, dacă există dubii, se consideră că persoana grevată nu răspunde pentru eliberarea bunului de eventualele grevări cu drepturi reale limitate.

Articolul 2332. Garanția contra viciilor material

În cazul în care obiectul legatului este un bun determinat numai generic, legatarul poate cere, dacă bunul este cu vicii, ca în locul acestui bun să i se livreze un bun fără vicii. Dacă persoana grevată a ascuns prin dol un viciu material, legatarul poate cere despăgubiri pentru neîndeplinire în locul livrării unui bun fără vicii fără a stabili un termen suplimentar pentru remediere. Asupra acestor drepturi se aplică în mod corespunzător dispozițiile legale referitoare la garanțiile contra viciilor materiale ale bunului vîndut.

Articolul 2333. Fructele și foloasele

Dacă obiectul legatului este un bun determinat care face parte din masa succesorală, persoana grevată va remite legatarului și fructele percepute, precum și alte foloase obținute prin exercitarea dreptului de la momentul devoluțiunii legatului. Persoana grevată nu trebuie să acorde despăgubiri pentru foloasele care nu se consideră fructe.

Articolul 2334. Rambursarea cheltuielilor

Dacă este legat un bun determinat care intră în componența masei succesorale, persoana grevată poate cere, conform regulilor care reglementează raporturile dintre posesor și proprietar, rambursarea cheltuielilor făcute cu bunul după deschiderea moștenirii, precum și a cheltuielilor pe care le-a făcut după deschiderea moștenirii pentru eliberarea bunului de grevări.

Articolul 2335. Legatul sub forma întreținerii

(1) Dacă legatul constă în prestarea unei întreținеri fără a se specifica volumul întreținerii, volumul va fi convenit între legatar și persoana grevată de legat sau, în caz de litigiu, va fi stabilit de instanța de judecată.

(2) Dacă legatul constă în prestarea unei întreținеri în folosul unui minor, dacă există dubii, se consideră că legatul se stinge la data la care legatarul împlinește majoratul.

Articolul 2336. Executarea legatului de către legatar

Dacă legatarul este grevat cu un legat sau cu o sarcină testamentară, el este obligat să execute legatul sau sarcina testamentară care îi incumbă numai dacă este în drept să ceară executarea legatului lăsat lui.

Articolul 2337. Răspunderea legatarului grevat

(1) Legatarul grevat cu un legat sau cu o sarcină testamentară poate refuza executarea acestora și după acceptarea legatului în măsura în care ceea ce a obținut prin legat nu este suficient pentru executare.

(2) În cazul în care, conform dispozițiilor art. 2311, în locul legatarului grevat vine un altul, acesta nu răspunde mai mult decît ar răspunde legatarul inițial.

Articolul 2338. Reducerea grevărilor

Dacă prestația la care are dreptul legatarul se reduce fie în temeiul limitării răspunderii moștenitorului, fie în temeiul unui drept la rezerva succesorală, fie în temeiul art. 2337, legatarul poate reduce proporțional grevările ce i-au fost impuse, în măsura în care testatorul nu a exprimat o intenție contrară.

Articolul 2339. Răspunderea legatarului

(1) Legatarul nu răspunde pentru obligațiile masei succesorale.

(2) În cazul în care alte bunuri care intră în componența masei succesorale nu sînt suficiente pentru a satisface obligațiile masei succesorale, legatarul răspunde pentru aceste obligații pînă la concurența valorii bunurilor primite.

(3) Dacă testatorul dispune preluarea unei obligații a masei succesorale cu garantarea unui legat, legatarul grevat cu executarea creanței creditorului masei succesorale va răspunde față de acesta din urmă doar în limita valorii bunului ce-i revine din moștenire. Prin aceasta nu se aduce atingere răspunderii moștenitorului.

Articolul 2340. Acordarea priorităților

Testatorul poate dispune ca un legat sau o sarcină să aibă prioritate față de celelalte grevări în cazul în care legatele sau sarcinile impuse moștenitorului ori unui legatar vor fi reduse fie în temeiul limitării răspunderii moștenitorului, fie în temeiul unui drept la rezerva succesorală, fie în temeiul art. 2337 și 2338.

Articolul 2341. Legatul de substituție

Dacă testatorul dispune ca, în cazul în care legatarul nu dobîndește legatul, obiectul legatului să revină unei alte persoane, atunci se aplică în mod corespunzător dispozițiile art. 2249 alin. (2), 2250 și 2251.

Articolul 2342. Legatarul subsecvent

(1) Dacă testatorul dispune un legat în folosul unui terț la împlinirea unei date sau la producerea unui eveniment după data devoluțiunii legatului, primul legatar se consideră legatar grevat.

(2) În acest caz, dispozițiile art. 2254, 2258 alin. (1), 2259 și 2262 alin. (1), referitoare la desemnarea moștenitorului subsecvent, se aplică legatului în mod corespunzător.

Capitolul VI

SARCINA

Articolul 2343. Sarcina

(1) Sarcina este o dispoziție testamentară prin care testatorul instituie o obligație în sarcina unui moștenitor sau legatar (persoana grevată) fără a atribui în mod expres vreunei persoane un drept corelativ acestei obligații.

(2) În cazul în care din testament nu este clar dacă testatorul a efectuat o dispoziție sub condiție sau a impus o sarcină, se consideră că s-a impus o sarcină.

(3) Sarcinii i se aplică în mod corespunzător dispozițiile art. 2297, 2298, 2304-2306, 2311, 2320 și 2330.

Articolul 2344. Determinarea beneficiarului.

Termenul de executare

(1) La dispunerea unei sarcini al cărei scop l-a stabilit testatorul, acesta poate încredința persoanei grevate sau unui terț determinarea persoanei beneficiare.

(2) În cazul în care determinarea revine celui grevat, dacă acesta a fost obligat printr-o hotărîre judecătorească definitivă să execute obligația, reclamantul îi poate impune un termen corespunzător pentru executare. După expirarea termenului, dacă executarea nu s-a făcut în termenul stabilit, reclamantul este în drept să determine el însuși beneficiarul.

(3) Dacă determinarea revine unui terț, aceasta se realizează prin declarația față de persoana grevată. În cazul în care terțul nu poate efectua determinarea, acest drept trece asupra persoanei grevate. Se aplică în mod corespunzător dispozițiile art. 2301 alin. (3) enunțul al doilea. În sensul acelor dispoziții legale, se consideră persoane interesate persoana grevată și cele care sînt în drept să ceară executarea sarcinii.

Articolul 2345. Persoanele în drept să ceară executarea

Pot cere executarea unei sarcini moștenitorul, comoștenitorul și acela care

beneficiază imediat din decăderea din dreptul la moștenire a persoanei grevate direct cu sarcină. Dacă executarea este în interes public, aceasta poate fi cerută și de către autoritatea competentă.

Articolul 2346. Corelația dintre sarcină și desemnarea

în calitate de moștenitor sau legatar

Nevalabilitatea unei sarcini atrage nevalabilitatea desemnării în calitate de moștenitor sau legatar grevat cu sarcină doar atunci cînd trebuie de prezumat că testatorul nu ar fi făcut desemnarea fără sarcină.

Articolul 2347. Imposibilitatea executării

(1) În cazul în care executarea sarcinii este imposibilă din cauze pentru care răspunde persoana grevată, persoana care ar beneficia imediat din decăderea persoanei grevate direct cu sarcină are dreptul să ceară, conform dispozițiilor legale referitoare la restituirea îmbogățirii nejustificate, restituirea bunurilor transmise, în limita în care acestea trebuiau folosite pentru executarea sarcinii.

(2) Dispozițiile alin. (1) se aplică și atunci cînd cel grevat a fost obligat, printr-o hotărîre judecătorească definitivă, la executarea sarcinii care nu poate fi executată de un terț și s-au folosit fără succes mijloacele de executare silită dispuse împotriva persoanei grevate.

Capitolul VII

EXECUTORUL TESTAMENTAR

Articolul 2348. Desemnarea executorului testamentar

prin testament

(1) Testatorul poate desemna prin testament unul sau mai mulți executori testamentari.

(2) Testatorul poate numi un alt executor testamentar pentru cazul în care executorul testamentar desemnat va ajunge, pînă sau după acceptarea atribuțiilor sale, în imposibilitatea de a-și executa atribuțiile sale.

Articolul 2349. Desemnarea executorului testamentar

de către un terț

(1) Testatorul poate încredința desemnarea executorului testamentar unui terț, care este obligat imediat, după deschiderea moștenirii, să desemneze un executor.

(2) Desemnarea sau renunțarea la dreptul de a desemna se face prin depunerea unei cereri la notarul care desfășoară procedura succesorală. Cererea trebuie autentificată notarial.

(3) Dreptul acordat terțului de a desemna executorul testamentar încetează la expirarea termenului stabilit de notarul care desfășoară procedura succesorală, la cererea unei persoane care are interes legitim.

Articolul 2350. Desemnarea ajutoarelor sau a succesorului

(1) Testatorul poate împuternici executorul testamentar să-și desemneze unul sau mai multe ajutoare (coexecutori).

(2) Testatorul poate împuternici executorul testamentar să-și desemneze un succesor.

(3) Desemnarea se face în modul prevăzut la art. 2349 alin. (2).

Articolul 2351. Desemnarea executorului testamentar

de către notar

(1) Dacă cel desemnat a renunțat la atribuțiile de executor testamentar sau dacă testatorul nu a desemnat executorul testamentar, dar din conținutul testamentului rezultă cu certitudine că testatorul dorește să fie desemnat un executor testamentar, notarul desemnează un administrator autorizat, un avocat sau oricare altă persoană corespunzătoare care acceptă să îndeplinească atribuțiile executorului testamentar.

(2) Pînă la desemnarea executorului testamentar, notarul este obligat să audieze moștenitorii și legatarii, dacă e posibil fără o întîrziere semnificativă și fără cheltuieli disproporționate. Administratorul autorizat nu poate refuza atribuțiile de executor testamentar fără motiv întemeiat.

Articolul 2352. Desemnarea executorului testamentar

fără efecte

Desemnarea executorului testamentar este lipsită de efect dacă, la momentul cînd trebuie să-și exercite atribuțiile, acesta nu a atins majoratul sau în privința acestuia este instituită o măsură de ocrotire judiciară.

Articolul 2353. Acceptarea calității de executor

testamentar sau renunțarea la această

calitate

(1) Executorul testamentar își exercită atribuțiile de la data cînd a acceptat desemnarea.

(2) Atît acceptarea desemnării, cît și renunțarea la ea se realizează prin depunerea unei declarații la notarul care desfășoară procedura succesorală.

(3) Declarația poate fi depusă numai după deschiderea moștenirii. Declarația este lipsită de efect dacă este făcută sub condiție sau cu indicarea termenului.

(4) La cererea persoanei care are interes legitim, notarul care desfășoară procedura succesorală poate acorda executorului testamentar un termen pentru acceptarea desemnării. Dacă executorul nu a depus la notarul care desfășoară procedura succesorală declarația de acceptare în termenul stabilit, se consideră că acesta a renunțat la calitatea de executor testamentar.

Articolul 2354. Executarea dispozițiilor testamentare

Executorul testamentar este obligat să întreprindă toate acțiunile necesare pentru a executa dispozițiile testamentare.

Articolul 2355. Partajul masei succesorale între comoștenitori

(1) Dacă dispozițiile testamentare nu exclud împuternicirile de partaj ale executorului testamentar, în cazul în care există mai mulți moștenitori, executorul testamentar este împuternicit și obligat să efectueze partajul masei succesorale conform dispozițiilor art. 2498-2523 prin întocmirea planului de partaj.

(2) Executorul testamentar este obligat să solicite opiniile moștenitorilor privind proiectul planului de partaj înainte de a-l întocmi.

(3) Cîte un exemplar al planului de partaj se transmite fiecărui moștenitor și notarului care desfășoară procedura succesorală.

(4) Dacă în masa succesorală se cuprind bunuri pentru înstrăinarea cărora legea impune forma autentică, planul de partaj se întocmește în formă autentică. Executorul testamentar are împuternicirea de a întocmi în numele comoștenitorilor toate actele juridice și materiale necesare pentru a executa planul de partaj, inclusiv de a dispune de bunuri din masa succesorală și de a înregistra bunuri din masa succesorală pe numele unuia sau mai multor comoștenitori.

Articolul 2356. Administrarea masei succesorale

(1) Executorul testamentar este obligat să administreze masa succesorală. El este, în special, împuternicit să ia în posesie masa succesorală și să dispună de bunurile care fac parte din masa succesorală. El este împuternicit să dispună de ele cu titlu gratuit numai în scopul îndeplinirii obligațiilor morale sau a regulilor de curtoazie.

(2) Dacă testamentul nu prevede altfel, executorul testamentar este obligat să ofere întreținere din contul masei succesorale persoanelor prevăzute la art. 2408.

Articolul 2357. Contractarea obligațiilor

(1) Executorul testamentar este în drept să contracteze obligații în privința masei succesorale dacă aceasta este necesar în scopul administrării adecvate a masei succesorale. Dacă executorul testamentar poate dispune de anumite bunuri din masa succesorală, el, de asemenea, poate să-și asume obligații pe contul masei succesorale.

(2) Moștenitorul este obligat să-și dea consimțământul la contractarea obligațiilor prevăzute la alin. (1), dar sub rezerva dreptului de a invoca limitarea răspunderii pentru

obligațiile masei succesorale.

Articolul 2358. Extinderea dreptului de a contracta

obligații

Testatorul poate acorda executorului testamentar dreptul de a contracta nelimitat obligații în privința masei succesorale. Dar, și în acest caz, executorul testamentar are împuterniciri de a efectua donații numai în limitele stabilite de dispozițiile art. 2356 alin. (1) al treilea enunț.

Articolul 2359. Limitarea drepturilor

(1) Executorul testamentar nu are drepturile prevăzute la art. 2354-2357 dacă este de presupus că testatorul nu a intenționat să le acorde executorului testamentar. Dacă în administrarea executorului testamentar se află doar o anumită cotă succesorală sau anumite bunuri din masa succesorală, atribuțiile la dispozițiile art. 2356 alin. (1) al doilea enunț se acordă numai în raport cu această cotă succesorală sau cu aceste bunuri.

(2) În cazul în care executorul testamentar nu este obligat să execute personal dispozițiile testatorului, el poate cere moștenitorului executarea acestora, dacă nu este de presupus că testatorul avea altă voință.

Articolul 2360. Administrarea masei succesorale.

Durata îndeplinirii

Testatorul îl poate împuternici pe executorul testamentar să administreze masa succesorală fără a-i atribui și alte sarcini în afara administrării. El, de asemenea, poate dispune ca executorul testamentar să continue administrarea masei succesorale după executarea altor sarcini atribuite lui. Dacă există dubii, se consideră că executorului testamentar i-au fost transmise atribuțiile prevăzute la art. 2358.

Articolul 2361. Încetarea atribuțiilor la expirarea

termenului de 30 de ani

Dispozițiile testamentare întocmite conform dispozițiilor art. 2360 sînt lipsite de efect la expirarea termenului de 30 de ani de la deschiderea moștenirii. Totuși testatorul poate dispune ca administrarea să continue pînă la moartea moștenitorului sau a executorului testamentar ori pînă la survenirea unui eveniment legat de unul sau de celălalt. Dispozițiile art. 2314 alin. (2) se aplică în mod corespunzător.

Articolul 2362. Limitarea dreptului de dispoziție a moștenitorului

(1) Moștenitorul nu poate dispune de bunul din masa succesorală care urmează să fie administrat de executorul testamentar.

(2) În mod corespunzător se aplică dispozițiile în favoarea persoanelor ale căror drepturi provin de la o persoană neîndreptățită.

Articolul 2363. Capacitatea procesuală activă

Dreptul aflat în administrarea executorului testamentar poate fi exercitat pe cale judecătorească doar de acesta.

Articolul 2364. Capacitatea procesuală pasivă

(1) Creanțele față de masa succesorală pot fi înaintate pe cale judecătorească atît față de moștenitor, cît și față de executorul testamentar. Dacă executorului testamentar nu i-a fost acordat dreptul de administrare a masei succesorale, cererea se înaintează moștenitorului.

(2) Dispozițiile art. 2406 nu se aplică executorului testamentar.

(3) Creditorul masei succesorale care a înaintat o creanță moștenitorului poate înainta aceasta creanță și executorului testamentar cu scopul ca acesta să admită executarea silită asupra bunurilor care se află în administrarea lui.

Articolul 2365. Propriul creditor al moștenitorului

Creditorii moștenitorului care nu sînt creditori ai masei succesorale nu pot cere satisfacerea creanțelor din contul bunurilor masei succesorale care se află în administrarea executorului testamentar.

Articolul 2366. Inventarul masei succesorale

(1) După acceptarea atribuțiilor, executorul testamentar este obligat să prezinte imediat moștenitorului inventarul bunurilor masei succesorale care se află în administrarea lui și al obligațiilor masei succesorale pe care le cunoaște, precum și să-i acorde acestuia asistența necesară pentru întocmirea inventarului.

(2) Inventarul trebuie datat cu ziua întocmirii și semnat de către executorul testamentar. La cererea moștenitorului, executorul testamentar este obligat să-și legalizeze semnătura.

(3) Moștenitorul poate cere să participe la întocmirea inventarului.

(4) Executorul testamentar este în drept, iar la cererea moștenitorului este obligat, să transmită întocmirea inventarului organului competent, persoanei competente sau notarului.

(5) Cheltuielile pentru întocmirea și legalizarea semnăturii de pe inventar sînt suportate din contul masei succesorale.

Articolul 2367. Administrarea corespunzătoare a masei

succesorale

(1) Executorul testamentar este obligat să administreze în mod corespunzător masa succesorală.

(2) Executorul testamentar este obligat să execute indicațiile din testament ale testatorului privind ordinea administrării. La cererea executorului testamentar sau a altei persoane care are interes legitim, instanța de judecată poate anula aceste indicații dacă respectarea lor prezintă un pericol esențial pentru masa succesorală.

(3) Dispozițiile art. 2435 se aplică în mod corespunzător executorului testamentar.

Articolul 2368. Transmiterea bunurilor masei succesorale

(1) La cererea moștenitorului, executorul testamentar este obligat să pună la dispoziția acestuia bunurile din masa succesorală de care executorul testamentar în mod evident nu are nevoie pentru executarea atribuțiilor sale. Odată cu transmiterea acestor bunuri încetează dreptul executorului testamentar de administrare a lor.

(2) Executorul testamentar nu poate refuza transmiterea acestor bunuri în temeiul existenței obligațiilor masei succesorale care nu rezultă din legate și sarcini, nici din legatele și sarcinile afectate de modalități, dacă moștenitorul garantează satisfacerea obligațiilor sau executarea legatelor ori sarcinilor.

Articolul 2369. Raportul cu moștenitorul. Dările de seamă

(1) La determinarea raporturilor dintre executorul testamentar și moștenitor se aplică în mod corespunzător regulile privind mandatul.

(2) În cazul unei administrări mai îndelungate, moștenitorul poate cere dări de seamă anuale.

Articolul 2370. Răspunderea executorului testamentar

(1) În cazul neexecutării fără justificare de către executorul testamentar a obligațiilor sale, acesta răspunde pentru prejudiciul cauzat față de moștenitor, precum și față de legatar, în cazul în care trebuia să fie executat un legat.

(2) Mai mulți executori testamentari, în cazul neexecutării fără justificare, răspund solidar.

Articolul 2371. Dispoziții imperative

Testatorul nu poate elibera executorul testamentar de obligațiile pe care acesta le are conform dispozițiilor art. 2366, 2367, 2369 și 2370.

Articolul 2372. Remunerarea executorului testamentar

(1) Executorul testamentar poate cere o remunerație corespunzătoare pentru executarea atribuțiilor sale, dacă testatorul nu a dispus altfel. În cazul în care executorul testamentar este moștenitor sau legatar, valoarea masei succesorale sau a legatului se ia în considerare la determinarea mărimii remunerației, dacă testatorul nu a dispus altfel.

(2) Dacă moștenitorii, legatarii și executorii testamentari nu ajung la un acord privind mărimea remunerației, instanța de judecată va fixa mărimea remunerației la cererea

executorului testamentar.

Articolul 2373. Executorul testamentar al moștenitorului

subsecvent

Testatorul poate desemna un executor testamentar în scopul exercitării drepturilor și al executării obligațiilor moștenitorului subsecvent pînă la survenirea moștenirii subsecvente.

Articolul 2374. Rambursarea cheltuielilor pentru

executarea testamentară

(1) Executorul testamentar are dreptul la rambursarea cheltuielilor necesare efectuate în scopul administrării masei succesorale și al executării dispozițiilor testamentare.

(2) Cheltuielile efectuate în scopul administrării masei succesorale și al executării dispozițiilor testamentare se acoperă din contul masei succesorale.

Articolul 2375. Executorul legatului

Testatorul poate desemna un executor testamentar și cu scopul ca acesta să asigure executarea sarcinii impuse legatarului.

Articolul 2376. Mai mulți executori testamentari

(1) Mai mulți executori testamentari acționează în comun. În cazul divergențelor dintre ei, decizia se ia de către notarul care desfășoară procedura succesorală. Dacă unul dintre ei decade, executorii rămași acționează de sine stătător. Testatorul poate dispune altfel.

(2) Fiecare executor testamentar are dreptul să întreprindă, fără consimțământul altor executori testamentari, măsurile necesare pentru păstrarea bunurilor masei succesorale care se află în administrarea lor comună.

Articolul 2377. Încetarea atribuțiilor executorului

testamentar

Atribuțiile executorului testamentar încetează în urma decesului acestuia sau la survenirea unor circumstanțe care, conform dispozițiilor art. 2352, lipsesc de efect desemnarea.

Articolul 2378. Renunțarea de către executorul

testamentar

Executorul testamentar poate să renunțe la executarea obligațiilor sale în orice moment. Renunțarea se face printr-o declarație adresată notarului care desfășoară

procedura succesorală. Dispozițiile privind denunțarea mandatului se aplică în mod corespunzător.

Articolul 2379. Revocarea executorului testamentar

(1) La cererea persoanei care are interes legitim, instanța de judecată poate revoca executorul testamentar dacă pentru aceasta există motive întemeiate. Asemenea motive se consideră, printre altele, neexecutarea esențială a obligațiilor sau incompetența de a administra corect masa succesorală.

(2) Înainte de a fi revocat, executorul testamentar trebuie să fie, în măsura posibilităților, audiat.

Articolul 2380. Accesul la cererile depuse

Notarul care desfășoară procedura succesorală trebuie să permită accesul la cererile depuse conform dispozițiilor art. 2349 alin. (2), art. 2350 alin. (3), art. 2353 alin. (2) și art. 2378 al doilea enunț fiecărei persoane care demonstrează un interes legitim față de acestea.

Capitolul VIII

REVOCAREA, MODIFICAREA ȘI CADUCITATEA

TESTAMENTULUI SAU A DISPOZIȚIEI TESTAMENTARE

Articolul 2381. Revocarea testamentului sau

a dispoziției testamentare

Testatorul poate revoca oricînd orice dispoziție inclusă în testament sau testamentul integral.

Articolul 2382. Revocarea testamentului prin întocmirea

unui nou testament

(1) Revocarea se face prin întocmirea unui nou testament.

(2) Testamentul prin care se revocă un alt testament poate fi făcut printr-un alt fel de testament decît cel revocat.

Articolul 2383. Revocarea testamentului prin distrugere

sau modificare

Testamentul poate fi de asemenea revocat dacă testatorul distruge înscrisul în care se conține acesta, cu intenția de a revoca testamentul, sau dacă face în acesta asemenea modificări care, de obicei, se săvîrșesc cu intenția de a revoca o declarație de voință scrisă. Dacă testatorul a distrus actul testamentar sau i-a adus modificări în modul indicat, se prezumă că el a avut intenția de a revoca testamentul.

Articolul 2384. Restituirea testamentului depus

la păstrare la o autoritate competentă

(1) Testamentul întocmit în fața notarului sau în conformitate cu dispozițiile art. 2227 se consideră revocat în cazul restituirii testatorului a documentului transmis spre păstrare unei autorități competente. Autoritatea care îi restituie testatorului documentul trebuie să-l informeze pe testator cu privire la consecințele restituirii prevăzute în enunțul întîi, să facă o mențiune corespunzătoare în documentul restituit și să întocmească un act care să confirme că ambele cerințe au fost îndeplinite.

(2) Testatorul are dreptul să ceară în orice moment restituirea testamentului. Testamentul poate fi restituit doar testatorului personal.

(3) Dispozițiile alin. (2) se aplică și în cazul testamentului depozitat în temeiul art. 2224.

Restituirea testamentului olograf nu afectează valabilitatea acestuia.

Articolul 2385. Revocarea revocării

Dacă în baza testamentului este revocată revocarea precedentă a dispoziției testamentare, dacă există dubii, este valabilă dispoziția testamentară anterioară, ca și cum nu ar fi fost revocată.

Articolul 2386. Existența mai multor testament

Dacă testatorul a întocmit mai multe testamente care se completează unul pe altul, atunci toate au efecte juridice în partea în care sînt compatibile.

Articolul 2387. Revocarea în baza unui testament ulterior

(1) În cazul întocmirii unui nou testament, testamentul anterior se revocă în măsura în care contravine testamentului ulterior.

(2) În cazul revocării testamentului ulterior, dacă există dubii, este valabil testamentul anterior, ca și cum nu ar fi fost revocat.

Articolul 2388. Caducitatea testamentului sau

a dispoziției testamentare

În afară de alte cazuri prevăzute de lege, testamentul sau dispoziția testamentară devine caducă în măsura în care:

a) persoana în folosul căreia a fost întocmit testamentul a decăzut din dreptul la moștenire conform art. 2176;

b) bunul testat a pierit în totalitate după întocmirea testamentului, dar înainte de moartea testatorului, indiferent de cauza pieirii;

c) bunul testat este înstrăinat de către testator în timpul vieții sau nu i-a aparținut;

d) încalcă rezerva succesorală.

T i t l u l IV

STATUTUL JURIDIC AL MOȘTENITORULUI

Capitolul I

ACCEPTAREA MOȘTENIRII ȘI RENUNȚAREA

LA MOȘTENIRE

Articolul 2389. Devoluțiunea și renunțarea la moștenire

(1) Moștenirea trece la moștenitorul îndreptățit sub rezerva dreptului său de a renunța la moștenire (devoluțiunea moștenirii).

(2) Statul nu poate renunța la moștenirea legală.

Articolul 2390. Acceptarea moștenirii și renunțarea

la moștenire

(1) Cu excepțiile prevăzute de lege, moștenitorul nu mai poate renunța la moștenire dacă el a acceptat-o în mod implicit, conform alin. (2), sau în mod expres, conform alin. (3).

(2) La expirarea termenului de renunțare, moștenirea se consideră acceptată de către moștenitor. În acest caz, dispozițiile art. 139 alin. (1) lit. e) nu se aplică în raport cu moștenitorul persoană ocrotită sau minor.

(3) Moștenitorul poate depune o declarație de acceptare a moștenirii în formă autentică la notarul care desfășoară procedura succesorală înainte de expirarea termenului de renunțare. Declarația poate fi autentificată la oricare notar sau altă persoană abilitată să autentifice acte juridice.

Articolul 2391. Termenul de renunțare la moștenire

(1) Renunțarea la moștenire se poate face în termen de 3 luni.

(2) Termenul începe să curgă de la data în care moștenitorul află despre devoluțiune și despre temeiul chemării sale la moștenire, fiind informat conform dispozițiilor art. 2547 alin. (2) sau pe oricare altă cale. Dacă moștenitorul este chemat la moștenire în temeiul unei dispoziții testamentare, termenul nu începe să curgă înainte ca notarul care desfășoară procedura succesorală să-i facă cunoscută dispoziția testamentară. Dispozițiile art. 398 alin. (1) lit. a) și d) cu privire la prescripția extinctivă se aplică în mod corespunzător.

(3) În baza cererii moștenitorului, notarul care desfășoară procedura succesorală poate prelungi termenul de renunțare sau poate stabili un nou termen de renunțare dacă moștenitorul a omis termenul din motive întemeiate, iar ceilalți moștenitori nu obiectează.

(4) În cazul în care nu sînt întrunite condițiile prevăzute de alin. (3), cererea de prelungire a termenului de renunțare se soluționează de către instanța de judecată.

Articolul 2392. Forma renunțării

(1) Renunțarea la moștenire se face prin declarație autentică depusă la notarul care desfășoară procedura succesorală.

(2) Declarația se poate autentifica la oricare notar sau la altă persoană abilitată să autentifice acte juridice.

(3) După renunțare, moștenirea nu mai poate fi acceptată.

Articolul 2393. Momentul acceptării sau renunțării

la moștenire

Cel chemat la moștenire poate accepta moștenirea sau renunța la aceasta după deschiderea moștenirii.

Articolul 2394. Interzicerea acceptării sau renunțării

afectate de modalități

Acceptarea moștenirii sau renunțarea la moștenire nu se poate face sub condiție sau cu stabilirea unui termen.

Articolul 2395. Cîteva temeiuri de chemare la moștenire

(1) Persoana care are dreptul de a moșteni în temeiul dispoziției testamentare, în cazul în care, în absența dispoziției testamentare, ea ar avea dreptul de a moșteni în calitate de moștenitor legal, poate să renunțe la moștenire în calitate de moștenitor desemnat prin testament și să accepte moștenirea în calitate de moștenitor legal.

(2) Persoana care are dreptul de a moșteni ca moștenitor testamentar poate să accepte moștenirea pe unul dintre temeiuri și să renunțe la moștenire pe celălalt temei.

Articolul 2396. Eroarea privind temeiul chemării la moștenire

(1) Acceptarea se consideră că nu a avut loc dacă moștenitorul era în eroare privind temeiul chemării la moștenire.

(2) Dacă există dubii, renunțarea se extinde asupra tuturor temeiurilor de chemare la moștenire care sînt cunoscute moștenitorului la momentul depunerii declarației.

Articolul 2397. Inadmisibilitatea acceptării parțiale

sau renunțării parțiale

Acceptarea sau renunțarea nu poate fi limitată la o parte din cota succesorală. Acceptarea sau renunțarea la o parte din cota succesorală nu produce efecte.

Articolul 2398. Moștenirea mai multor cote succesorale

(1) Persoana care are dreptul la mai multe cote succesorale poate accepta o cotă și poate renunța la alta dacă are dreptul la acele cote succesorale în temeiuri diferite.

(2) Dacă dreptul la cote succesorale are același temei, acceptarea sau renunțarea la una dintre cotele succesorale se aplică și celeilalte, chiar dacă devoluțiunea uneia are loc mai tîrziu. Dreptul la cota succesorală are același temei chiar și atunci cînd dispoziția se conține în testamente diferite.

(3) Dacă testatorul a testat moștenitorului cîteva cote succesorale, el poate să-l autorizeze prin dispoziție testamentară să accepte o cotă succesorală și să renunțe la alta.

Articolul 2399. Moștenirea dreptului de moștenire

(1) Dreptul de moștenire și dreptul de a renunța la moștenire se transmite moștenitorilor (transmisie succesorală).

(2) În cazul în care moștenitorul moare pînă la expirarea termenului de renunțare fără a exercita dreptul în cauză, acest termen nu expiră înainte de expirarea termenului de renunțare la moștenirea lăsată de moștenitor.

(3) În cazul în care sînt mai mulți moștenitori ai moștenitorului, fiecare poate să renunțe la partea din moștenire care corespunde cotei sale succesorale.

Articolul 2400. Efectele renunțării

(1) Se consideră că nu a dobîndit niciodată moștenirea persoana care a renunțat la moștenire. Dispozițiile art. 2401 alin. (1) rămîn aplicabile.

(2) Dreptul la moștenire trece la persoana care ar fi moștenit în cazul în care cel care a renunțat nu ar fi fost în viață la momentul deschiderii moștenirii. Se consideră că devoluțiunea a avut loc la data deschiderii moștenirii.

(3) Persoana care, în temeiul alin. (2), înlocuiește pe cel care a renunțat are dreptul să accepte sau să renunțe la moștenire în termenul prevăzut la art. 2391. Termenul se calculează de la data cînd persoana care îl înlocuiește pe cel care a renunțat a aflat despre renunțare.

(4) Notarul care desfășoară procedura succesorală este obligat să comunice despre renunțare persoanei care dobîndește moștenirea în rezultatul renunțării. Notarul este obligat să permită oricărei persoane care are un interes legitim să ia cunoștință de renunțare.

Articolul 2401. Dreptul creditorului în caz de renunțare

la moștenire de către debitor

(1) Creditorul poate cere ca obligațiile față de el ce incumbă debitorului care a renunțat la moștenire și care, la data renunțării, este în incapacitate de plată să fie stinse

din contul masei succesorale în limita cotei succesorale la care debitorul care a renunțat la moștenire era în drept.

(2) Moștenitorii pot ridica față de creditor toate excepțiile pe care le-ar fi putut ridica debitorul care a renunțat la moștenire.

(3) Partea din masa succesorală rămasă după satisfacerea obligațiilor față de creditorul menționat la alin. (1) revine moștenitorilor care culeg cota succesorală a debitorului care a renunțat la moștenire.

Articolul 2402. Termenul de prescripție al dreptului

de anulare

(1) În cazul în care acceptarea sau renunțarea este anulabilă pe motiv de eroare, dol sau violență, acțiunea în anulare se prescrie în termen de 3 luni.

(2) În cazul anulabilității acceptării sau renunțării pe motiv de violență, termenul se calculează de la data înlăturării pericolului, iar în celelalte cazuri – din momentul în care persoana care poate invoca anulabilitatea află sau trebuia să afle despre existența temeiurilor de anulabilitate. La determinarea termenului se aplică în mod corespunzător regulile privind suspendarea cursului prescripției.

(3) Anularea este exclusă dacă din momentul acceptării sau renunțării au trecut 3 ani.

Articolul 2403. Modul de contestare

Acceptarea sau renunțarea poate fi contestată printr-o acțiune în anulare depusă în instanța de judecată de la locul în care se desfășoară procedura succesorală.

Articolul 2404. Contestarea omiterii termenului de renunțare

Omiterea termenului pentru renunțare poate fi contestată în aceleași condiții ca și acceptarea moștenirii.

Articolul 2405. Efectele anulării

(1) Anularea acceptării se consideră renunțare, iar anularea renunțării – acceptare.

(2) Notarul care desfășoară procedura succesorală este obligat să notifice despre anularea renunțării persoana căreia moștenirea i-a revenit în rezultatul renunțării. Dispozițiile art. 2401 alin.(3) se aplică în mod corespunzător.

Articolul 2406. Imposibilitatea urmăririi moștenitorului

pînă la acceptarea moștenirii

Pînă la acceptarea moștenirii, pretențiile față de masa succesorală nu pot fi executate silit împotriva moștenitorilor.

Articolul 2407. Gestiunea afacerilor pînă la renunțare

(1) În cazul în care, pînă la renunțarea la moștenire, moștenitorul a gestionat afacerile masei succesorale, el are, în raport cu cel care va deveni moștenitor, drepturile și obligațiile gerantului potrivit dispozițiilor referitoare la gestiunea de afaceri fără mandat.

(2) În cazul în care, pînă la renunțarea la moștenire, moștenitorul a dispus de un bun din masa succesorală, efectele juridice ale actului de dispoziție nu sînt afectate de renunțare dacă amînarea nu era posibilă fără un prejudiciu pentru masa succesorală.

(3) Actul juridic care trebuia săvîrșit față de moștenitor, chiar dacă a fost săvîrșit înainte de renunțare față de cel care a renunțat la moștenire, își produce efectele juridice și după renunțare.

Articolul 2408. Întreținerea mamei viitorului moștenitor

În cazul în care nașterea moștenitorului se va produce după deschiderea moștenirii, mama care nu este în stare să se întrețină singură are dreptul să ceară pînă la naștere acordarea întreținerii corespunzătoare situației sale din masa succesorală sau, în cazul în care alături de el mai sînt chemate la moștenire și alte persoane, din cota succesorală a copilului. La determinarea mărimii cotei succesorale se prezumă că se va naște un singur copil.

Articolul 2409. Prezumția moștenirii de către stat

(1) În cazul în care ca urmare a procedurii prevăzute la art. 2410, moștenitorul nu va fi determinat sau dacă toți moștenitorii au decăzut din dreptul la moștenire, notarul care desfășoară procedura succesorală va întocmi un act care să confirme că nu există alți moștenitori decît statul.

(2) Conform actului menționat la alin. (1), statul este considerat moștenitor și i se eliberează certificat de moștenitor în baza moștenirii vacante.

(3) Dispozițiile prezentului articol nu afectează dreptul moștenitorului de a înainta petiția de ereditate față de stat ca moștenitor în baza moștenirii vacante conform regulilor generale.

Articolul 2410. Anunțul public privind declararea

drepturilor asupra moștenirii

(1) Întocmirea actului prevăzut la art. 2409 trebuie să fie precedată de un anunț public privind necesitatea declarării drepturilor asupra moștenirii, cu indicarea termenului pentru declarare. Ordinea publicării și durata termenului pentru declarare se determină conform procedurii somației publice a creditorilor masei succesorale. Anunțul public poate să nu fie făcut în cazul în care cheltuielile pentru acesta sînt disproporționat de mari în raport cu valoarea masei succesorale.

(2) Dreptul la moștenire nu va fi luat în considerare dacă, în termen de 3 luni de la expirarea termenului fixat, notarului nu-i vor fi prezentate dovezi referitoare la dreptul la moștenire sau la intentarea acțiunii față de stat.

Articolul 2411. Statutul juridic al statului pînă

la constatarea lipsei moștenitorilor

În favoarea sau față de stat în calitate de moștenitor legal pot fi înaintate pretenții privind dreptul la moștenire numai după emiterea de către notar a unui act prin care se constată lipsa altor moștenitori.

Capitolul II

CUSTODIA MASEI SUCCESORALE

Articolul 2412. Temeiurile și formele de custodie

a masei succesorale

(1) După decesul celui care a lăsat moștenire, notarul ia măsuri pentru a asigura custodia masei succesorale dacă:

a) nu se cunoaște niciun moștenitor;

b) moștenitorii cunoscuți nu se află la locul deschiderii moștenirii;

c) nu se cunoaște dacă există vreun moștenitor care a acceptat moștenirea;

d) moștenitorul este minor și nu are reprezentant legal;

e) în privința moștenitorului s-a inițiat o procedură de instituire a unei măsuri de ocrotire judiciară și nu are reprezentant legal;

f) există alte temeiuri prevăzute de lege.

(2) Măsurile de custodie a masei succesorale pot include:

a) aplicarea sigiliilor;

b) depunerea în depozitul notarial sau la o instituție specializată, dacă, în timpul efectuării inventarierii, se vor găsi sume de bani, titluri de valoare sau alte valori, făcîndu-se mențiune despre aceasta în actul de inventariere;

c) desemnarea custodelui masei succesorale.

(3) Pînă la deschiderea procedurii succesorale, oricare notar în al cărui teritoriu de activitate se află locul deschiderii moștenirii este competent să ia măsuri de custodie a masei succesorale. După deschiderea procedurii succesorale, competența trece de plin drept la notarul care o desfășoară.

(4) Autoritățile publice centrale și locale, organele de poliție, judecătorii, notarii, avocații și executorii judecătorești sînt obligați să informeze despre necesitatea aplicării măsurilor de custodie dacă le-a devenit cunoscută una din împrejurările prevăzute la alin. (1).

Articolul 2413. Aplicarea măsurilor de custodie

(1) Măsurile de custodie pot fi aplicate pînă la acceptarea masei succesorale de către moștenitori, dacă legea nu prevede altfel.

(2) Notarul aplică măsurile de custodie la proprie inițiativă, dacă legea nu prevede altfel.

(3) Notarul, de asemenea, poate aplica măsurile de custodie la cererea unui creditor al masei succesorale, a unui legatar sau a altei persoane care are un drept față de masa succesorală dacă neaplicarea măsurilor de custodie poate periclita drepturile acelor persoane față de masa succesorală.

(4) În cazul unui litigiu cu privire la calitatea de moștenitor, notarul poate aplica măsurile de custodie în baza încheierii instanței de judecată care examinează litigiul.

(5) În cazurile prevăzute la alin. (3) și (4), aplicarea măsurii de custodie se poate face după acceptarea moștenirii de către moștenitori, în special dacă activitatea unui moștenitor sau situația patrimonială a moștenitorului pune în pericol conservarea masei succesorale și satisfacerea drepturilor din contul masei succesorale.

Articolul 2414. Custodele masei succesorale

(1) Notarul poate desemna un custode pentru custodia masei succesorale, căruia notarul îi poate ordona referitor la posesia, folosința sau dispunerea de bunuri. La desemnarea custodelui, notarul poate întocmi inventarul masei succesorale sau poate desemna un executor judecătoresc în acest scop.

(2) Orice persoană care este potrivită pentru a exercita custodia poate fi desemnată custode. Dacă toate personale sînt de acord, poate fi desemnat custode unul dintre succesibili, în caz contrar, este desemnată o altă persoană aleasă de notar. Administratorul autorizat nu poate refuza desemnarea în calitate de custode fără motive întemeiate.

(3) Notarul poate revoca custodele care nu asigură custodia corespunzătoare a masei succesorale ori nu respectă ordinele notarului.

(4) Custodele este obligat:

a) să administreze masa succesorală cu diligență în scopul conservării ei;

b) să ofere întreținere din contul masei succesorale persoanei prevăzute la art. 2408;

c) să îndeplinească obligațiile masei succesorale din contul masei succesorale conform art. 2415;

d) să raporteze notarului și moștenitorilor despre măsurile de custodie;

e) în cazurile prevăzute la art. 2413 alin. (3), precum și în alte cazuri în care este necesară conservarea masei succesorale, să ia masa succesorală din posesia unui terț sau a unui moștenitor în posesie proprie ori să asigure separarea masei succesorale de bunurile

moștenitorului în orice alt mod;

f) dacă este necesar, să depună cerere de deschidere a procedurii succesorale la notarul competent sau să ia alte măsuri pentru identificarea moștenitorilor dacă notarii publici din Republica Moldova nu dețin competența să desfășoare procedura succesorală.

(5) Custodele poate să dispună de bunuri din masa succesorală doar în scopul stingerii obligațiilor masei succesorale și pentru acoperirea cheltuielilor aferente custodiei masei succesorale. Custodele nu are dreptul să dispună de un bun imobil care intră în componența masei succesorale fără încuviințarea notarului care desfășoară procedura succesorală. Notarul poate impune la împuternicirile custodelui alte limite, care vor fi menționate în certificatul de custode al masei succesorale.

(6) Moștenitorul nu are dreptul de a dispune de masa succesorală care se află în custodie.

(7) Notarul poate refuza desemnarea custodelui masei succesorale dacă se presupune că masa succesorală nu este suficientă pentru a acoperi cheltuielile legate de custodie. Cu toate acestea, notarul va desemna custodele dacă persoana care solicită aplicarea măsurilor de custodie plătește cu titlu de garanție, la termenul și contul indicat de notar, sumele care se planifică că vor acoperi cheltuielile respective.

Articolul 2415. Satisfacerea obligațiilor de către custode

(1) În cazul în care s-a desemnat un custode, acesta, după întocmirea inventarului, va satisface pretențiile incluse în inventar dacă ele au devenit scadente.

(2) Custodele poate satisface pretențiile care încă nu sînt scadente doar cu acordul moștenitorilor.

(3) Dacă custodele contestă o pretenție, el va satisface această pretenție doar în cadrul procedurii executării silite desfășurate în condițiile legii.

(4) Dispozițiile art. 2435 se aplică în mod corespunzător custodelui.

Articolul 2416. Remunerarea custodelui

Custodele masei succesorale are dreptul la o remunerație din contul masei succesorale pentru custodia desfășurată. Remunerația se stabilește de notar, în mărime rezonabilă.

Articolul 2417. Încetarea măsurilor de custodie

(1) Notarul dispune încetarea măsurilor de custodie a masei succesorale dacă au încetat să existe temeiurile de aplicare a măsurilor de custodie prevăzute la art. 2412 și 2413.

(2) Notarul dispune încetarea custodiei dacă masa succesorală nu este suficientă pentru acoperirea cheltuielilor aferente custodiei, iar persoana care solicită aplicarea măsurilor de custodie nu avansează, la termenul și contul indicat de notar, sumele care se

planifică că vor acoperi cheltuielile respective.

(3) Dacă cererea de aplicare a măsurilor de custodie se soluționează în temeiul art. 2413 alin. (3) sau (4), persoana care solicită aplicarea măsurilor va fi audiată înainte de încetarea măsurilor de custodie.

Capitolul III

RĂSPUNDEREA MOȘTENITORULUI PENTRU

PASIVUL MASEI SUCCESORALE

Secțiunea 1

Obligațiile masei succesorale

Articolul 2418. Răspunderea moștenitorului pentru

obligațiile masei succesorale

(1) Moștenitorul răspunde pentru obligațiile masei succesorale.

(2) Obligații ale masei succesorale se consideră, pe lîngă obligațiile defunctului, și obligațiile care rezultă din calitatea de moștenitor, în special obligațiile ce rezultă din legate și din sarcini.

Articolul 2419. Cheltuielile de îngrijire și de înmormîntare

(1) Moștenitorii suportă toate cheltuielile cauzate de îngrijire și tratament în timpul ultimei boli a celui care a lăsat moștenirea, precum și cheltuielile necesare pentru înmormîntare, care trebuie să corespundă obiceiului locului și mărimii masei succesorale.

(2) Pretențiile privind plata cheltuielilor prevăzute la alin. (1) se satisfac din contul moștenirii prioritar față de alte creanțe, inclusiv față de cele garantate prin ipotecă sau gaj.

Articolul 2420. Întreținerea membrilor familiei

(1) Moștenitorii sînt obligați să asigure membrilor familiei defunctului care au fost întreținuți de acesta și au locuit împreună cu acesta pînă la moartea lui, în primele 40 de zile după deschiderea moștenirii, o întreținere în mărime echivalentă cu întreținerea acordată pînă la moarte și să le permită acestora să folosească locuința și obiectele de uz casnic. Prin testament testatorul poate dispune altfel.

(2) În cazul prevăzut la alin. (1), dispozițiile cu privire la legat se aplică în mod corespunzător.

Secțiunea a 2-a

Somarea creditorilor masei succesorale

Articolul 2421. Somarea privind înaintarea creanțelor

Creditorilor masei succesorale li se poate cere declararea creanțelor lor în cadrul procedurii de somare publică în ordinea stabilită de prezenta secțiune.

Articolul 2422. Cererea de desfășurare a procedurii

de somare

(1) Procedura de somare a creditorilor masei succesorale este desfășurată de către notarul care desfășoară procedura succesorală la cererea:

a) oricărui moștenitor. Cu toate acestea, cererea nu poate fi depusă de moștenitorul unic dacă, conform legii, el poartă răspundere nelimitată pentru obligațiile masei succesorale;

b) administratorului masei succesorale;

c) custodelui masei succesorale sau executorului testamentar, dacă aceștia au împuterniciri de a administra masa succesorală.

(2) Moștenitorul, precum și executorul testamentar pot cere desfășurarea procedurii de somare după acceptarea moștenirii.

(3) În cazul în care există mai mulți moștenitori, indiferent de persoana care a depus-o, cererea de desfășurare a procedurii de somare și tabelul creanțelor înaintate profită tuturor celorlalți moștenitori; dispozițiile legale privind răspunderea nelimitată rămîn neafectate. În cazul moștenirii subsecvente, această regulă se aplică în mod corespunzător moștenitorilor prealabili și moștenitorilor subsecvenți.

(4) Dacă moștenitorul și-a vîndut cota succesorală, atît cumpărătorul, cît și moștenitorul pot depune cerere de desfășurare a procedurii de somare. Indiferent de persoana care a depus-o, cererea de desfășurare a procedurii de somare și tabelul creanțelor înaintate profită atît vînzătorului, cît și cumpărătorului; dispozițiile legale privind răspunderea nelimitată rămîn neafectate. Această regulă se aplică în mod corespunzător cazurilor în care o persoană a vîndut cota succesorală dobîndită prin contract sau pe altă cale s-a obligat să vîndă cota succesorală dobîndită în temeiul legii sau pe altă cale.

(5) La cererea de desfășurare a procedurii de somare se anexează lista creditorilor cunoscuți, cu indicarea adresei de contact cunoscute.

(6) Dacă s-a depus cerere de intentare a procesului de insolvabilitate a masei succesorale, procedura de somare nu se poate desfășura, iar dacă a început, va fi oprită.

Articolul 2423. Conținutul somației.

Publicarea și expedierea somației

(1) Notarul care desfășoară procedura succesorală pregătește și asigură publicarea o singură dată a somației în Monitorul Oficial al Republicii Moldova. După publicare, notarul expediază somația creditorilor indicați la art. 2422 alin. (5).

(2) Suplimentar, notarul poate publica somația în alte mijloace de presă.

(3) Somația va conține:

a) denumirea și adresa biroului notarial; numărul dosarului succesoral;

b) numele, prenumele, reședința obișnuită a defunctului și data decesului;

c) data nașterii și numărul de identificare ale defunctului, în cazul în care acestea sînt indicate în actul de deces;

d) chemarea adresată creditorilor masei succesorale de a-și înainta pretențiile către notar;

e) termenul-limită de înaintare a creanțelor, care va fi de 6 luni de la data publicării somației în Monitorul Oficial al Republicii Moldova;

f) avertismentul că creditorii masei succesorale care nu și-au înaintat creanțele se sancționează de lege prin faptul că creanțele lor vor fi satisfăcute doar în măsura în care vor mai rămîne bunuri ale masei succesorale după satisfacerea creanțelor creditorilor care nu au fost sancționați de lege. Dreptul de a fi satisfăcuți înaintea legatarilor și a beneficiarilor sarcinilor testamentare rămîne neafectat;

g) avertismentul că, după partajul masei succesorale, fiecare comoștenitor răspunde numai pentru partea din obligațiile masei succesorale proporțională cu cota sa succesorală.

Articolul 2424. Notificarea creditorului despre

înaintarea creanței

(1) Notificarea creditorului despre înaintarea creanței se depune la notarul care desfășoară procedura succesorală și conține:

a) numele/denumirea creditorului, domiciliul/sediul;

b) mărimea integrală a sumelor sau a altor prestații datorate creditorului la data depunerii; temeiul creanțelor și scadența lor;

c) mențiuni cu privire la eventualele drepturi de preferință sau garanții.

(2) La notificare se anexează, după caz, originale sau copii legalizate de pe înscrisurile justificative din care izvorăsc creanțele și actele de constituire de garanțiilor. Neanexarea acestora nu afectează efectele juridice ale notificării.

Articolul 2425. Tabelul creanțelor înaintate.

Dreptul de acces la actele procedurii

(1) După expirarea termenului-limită al somației, notarul care desfășoară procedura de somare întocmește tabelul creanțelor înaintate pe baza notificărilor depuse în termen și îl aduce la cunoștința solicitantului procedurii și a moștenitorilor care au acceptat

moștenirea.

(2) Notarul trebuie să permită persoanelor indicate la art. 2422 alin. (1), creditorului masei succesorale, legatarului, precum și oricărei alte persoane care demonstrează un interes legitim, să ia cunoștință de actele procedurii de somare, inclusiv de notificările creditorilor, de anexele la acestea și de tabelul creanțelor înaintate.

Articolul 2426. Pretenții care nu sînt atinse

Procedura de somare publică a creditorilor nu aduce atingere drepturilor creditorilor gajiști, ale celor asimilați creditorilor gajiști, în cazul insolvabilității, și nici drepturilor creditorilor care, la executarea silită asupra unui imobil, au dreptul la satisfacerea creanțelor lor din contul acestui bun în măsura în care aceste drepturi se referă la satisfacerea din contul bunurilor a obligațiilor referitoare la aceste bunuri. Aceeași regulă se aplică creditorilor ale căror pretenții sînt garantate prin înregistrare provizorie sau prin notare ori celor care au dreptul să ceară, în cazul insolvabilității, separarea din masa debitoare a bunului care constituie obiectul dreptului lor.

Articolul 2427. Neatingerea legatelor și a sarcinilor

Dreptul la legate și drepturile rezultate din sarcini nu sînt afectate prin procedura de somare publică a creditorilor, prin derogare de la dispozițiile art. 2526 lit. a).

Articolul 2428. Excluderea creanțelor neînaintate

(1) Moștenitorul poate refuza satisfacerea creanței creditorului masei succesorale (creditor exclus) a cărui creanță nu a fost înaintată în cadrul procedurii de somare publică a creditorilor (creanță exclusă), dacă masa succesorală se epuizează prin satisfacerea creanțelor creditorilor neexcluși. Moștenitorul este totuși obligat să satisfacă creanța exclusă cu prioritate față de obligațiile ce rezultă din legate și din sarcini, cu excepția cazului în care creditorul și-a înaintat creanța după satisfacerea obligațiilor ce rezultă din legate și din sarcini.

(2) Moștenitorul trebuie să cedeze surplusul în cazul executării silite care prevede satisfacerea creditorului, conform dispozițiilor legale referitoare la îmbogățirea nejustificată. Moștenitorul poate refuza predarea bunurilor care intră în componența masei succesorale și care s-au păstrat, plătind contravaloarea lor. Hotărîrea judecătorească definitivă prin care se dispune ca moștenitorul să satisfacă o creanță exclusă are față de un alt creditor același efect ca și satisfacerea creanței.

Articolul 2429. Excepția de tardivitate în declararea

creanțelor

(1) Creditorul masei succesorale care, în baza creanței sale, ridică pretenții față de moștenitor după expirarea termenului de 3 ani de la deschiderea moștenirii se asimilează creditorului exclus în sensul art. 2428, cu excepția cazului în care moștenitorul sau alte persoane care acționează în numele masei succesorale (custodele, administratorul masei succesorale, moștenitorul prealabil etc.) au cunoscut despre creanță înainte de expirarea

celor 3 ani sau creditorul și-a înaintat creanța în cadrul procedurii de somare publică a creditorilor. În cazul în care cel care a lăsat moștenirea este declarat decedat sau momentul decesului se stabilește conform Codului de procedură civilă, termenul începe să curgă din momentul în care rămîne definitivă hotărîrea cu privire la declararea decesului sau stabilirea momentului decesului.

(2) Obligația care incumbă moștenitorului conform dispozițiilor art. 2428 alin. (1) al doilea enunț se extinde asupra obligațiilor corelative drepturilor cu privire la legate și sarcini numai în măsura în care creditorul, în cazul insolvabilității masei succesorale, ar fi avut un rang de prioritate mai înalt.

(3) În măsura în care un creditor nu este afectat conform dispozițiilor art. 2426 prin procedura somării publice, dispozițiile alin. (1) nu i se aplică.

Secțiunea a 3-a

Limitarea răspunderii moștenitorului

Articolul 2430. Instituirea unei administrări asupra

masei succesorale. Insolvabilitatea

masei succesorale

(1) Răspunderea moștenitorului pentru obligațiile masei succesorale se limitează la activul masei succesorale și nu se extinde asupra patrimoniului pe care îl are în afara cotei succesorale ce îi revine, dacă se dispune administrarea masei succesorale în scopul satisfacerii creditorilor sau dacă a fost intentat procesul de insolvabilitate a masei succesorale.

(2) Prin derogare de la prevederile alin.(1), moștenitorul poartă răspundere și cu patrimoniul său în afara cotei succesorale (răspundere nelimitată) pentru toate obligațiile masei succesorale în cazurile prevăzute la art. 2449 alin. (1) și art. 2460 ori doar pentru obligația creditorului menționat la art. 2461 alin. (3).

Articolul 2431. Ficțiunea existenței raporturilor juridice

stinse

Dacă se dispune administrarea masei succesorale sau se intentează procesul de insolvabilitate a masei succesorale, se consideră că nu sînt stinse raporturile juridice care s-au stins la deschiderea moștenirii prin întrunirea de către aceeași persoană a calității de debitor al obligaţiei și creditor al dreptului corelativ sau de constituitor al garanţiei şi creditor al dreptului garantat.

Articolul 2432. Ineficiența compensării

(1) Dacă, înainte de a se dispune administrarea masei sau a se intenta procesul de insolvabilitate a masei succesorale, un creditor al masei succesorale și-a compensat creanța care face parte din masa succesorală cu creanța moștenitorului, fără consimțămîntul

acestuia, după ce se dispune administrarea masei succesorale sau se intentează procesul de insolvabilitate a masei succesorale, compensarea respectivă se consideră ca nu a avut loc.

(2) Dispozițiile alin. (1) se aplică și atunci cînd creditorul care nu este creditor al masei succesorale a compensat creanța sa față de moștenitor cu o creanță din masa succesorală.

Articolul 2433. Răspunderea moștenitorului

pentru administrarea anterioară.

Rambursarea cheltuielilor

(1) În cazul în care se dispune administrarea masei succesorale sau se intentează procesul de insolvabilitate a masei succesorale, moștenitorul poartă răspundere față de creditorii masei succesorale pentru administrarea de pînă atunci a masei succesorale, ca și cum de la acceptarea moștenirii ar fi dispus de masa succesorală în calitate de administrator al ei. Față de acțiunile moștenitorului legate de masa succesorală, efectuate înaintea acceptării moștenirii, se aplică în mod corespunzător dispozițiile referitoare la gestiunea de afaceri fără mandat.

(2) Pretențiile creditorilor masei succesorale înaintate conform alin. (1) se consideră creanțe care intră în componența masei succesorale.

(3) Cheltuielile efectuate de moștenitor sînt acoperite din masa succesorală în măsura în care el ar avea dreptul să ceară rambursarea lor conform dispozițiilor legale referitoare la mandat sau la gestiunea de afaceri fără mandat.

Articolul 2434. Stingerea obligației masei succesorale

Stingerea unei obligații a masei succesorale de către moștenitor trebuie considerată de către creditorii masei succesorale ca fiind efectuată din contul masei succesorale dacă, reieșind din circumstanțe, moștenitorul putea considera că masa succesorală va fi suficientă pentru stingerea tuturor obligațiilor masei succesorale.

Articolul 2435. Cererea de intentare a procesului

de insolvabilitate a masei succesorale

(1) Dacă moștenitorul află despre starea de incapacitate de plată sau supraîndatorare a masei succesorale, el este obligat să ceară fără întîrziere intentarea procesului de insolvabilitate a masei succesorale, însă nu înainte de acceptarea moștenirii. Nerespectarea acestei obligații atrage răspunderea moștenitorului față de creditori pentru prejudiciul cauzat prin aceasta. În caz că există mai mulți moștenitori, răspunderea lor pentru acest prejudiciu este solidară.

(2) Pretențiile creditorilor masei succesorale înaintate conform alin. (1) se consideră că intră în componența masei succesorale.

(3) Pentru determinarea suficienței masei succesorale nu se iau în calcul obligațiile

rezultate din legate și sarcini, precum și obligațiile față de creditorii excluși în sensul art. 2428 și 2429.

(4) Necunoașterea supraîndatorării din neglijență se asimilează cunoașterii despre starea de incapacitate de plată sau de supraîndatorare. Se consideră neglijență în special atunci cînd moștenitorul nu cere somarea publică a creditorilor masei succesorale, cu toate că are motive să presupună că există obligații necunoscute ale masei succesorale. Simpla împrejurare că administratorul sau custodele masei succesorale ori executorul testamentar cunoștea starea de incapacitate de plată sau supraîndatorare nu indică neglijența moștenitorului.

(5) Nu este obligatorie somarea publică a creditorilor dacă procedura presupune cheltuieli disproporționat de mari în raport cu valoarea masei succesorale.

Articolul 2436. Administrarea masei succesorale

(1) Administrarea masei succesorale se dispune de către notarul care desfășoară procedura succesorală, la cererea moștenitorului, chiar și înainte de acceptarea moștenirii.

(2) La cererea creditorului masei succesorale, administrarea ei se dispune dacă există motive să se creadă că, în rezultatul comportamentului unui moștenitor sau al situației patrimoniale a unui moștenitor, se periclitează satisfacerea creanțelor tuturor creditorilor masei succesorale din contul masei succesorale. Cererea nu mai poate fi înaintată dacă au trecut 2 ani de la acceptarea moștenirii de către cel puțin un moștenitor.

(3) Înainte de a dispune administrarea masei succesorale, notarul va cita pentru audiere toți comoștenitorii și, după caz, executorul testamentar sau custodele masei succesorale.

(4) Poate fi desemnat administrator al masei succesorale doar administratorul autorizat în condițiile legii.

Articolul 2437. Refuzul instituirii administrării

Dispunerea administrării masei succesorale poate să fie refuzată dacă cheltuielile sînt disproporționat de mari în raport cu valoarea masei succesorale.

Articolul 2438. Publicitatea instituirii administrării

(1) Notarul este obligat să publice o informație despre instituirea administrării în Monitorul Oficial al Republicii Moldova, indicînd numele și prenumele defunctului, numărul dosarului succesoral și datele de identificare ale administratorului masei succesorale.

(2) Notarul eliberează administratorului un certificat care îi confirmă calitatea (certificat de administrator al masei succesorale). Certificatul se restituie la încetarea calității de administrator al masei succesorale.

(3) Administratorul masei succesorale asigură notarea instituirii administrării masei succesorale în registrele de publicitate a drepturilor care vizează bunurile masei succesorale.

Articolul 2439. Efectul hotărîrii de instituire a administrării

(1) Odată cu instituirea administrării masei succesorale, moștenitorului și, dacă există, executorului testamentar i se suspendă dreptul de a administra masa succesorală și de a dispune de aceasta. În acest caz, pretențiile față de masa succesorală se pot înainta numai administratorului masei succesorale. Dispozițiile art. 74, 77, 83, 92 și 93 din Legea insolvabilității nr. 149/2012 se aplică în mod corespunzător.

(2) Executarea silită și punerea sechestrului asupra bunurilor care intră în componența masei succesorale, la cererea unui creditor care nu este creditor al masei succesorale, sînt interzise.

Articolul 2440. Obligațiile și răspunderea administratorului

masei succesorale

(1) Administratorul este obligat să administreze masa succesorală în interesul creditorilor și al moștenitorului, avînd inclusiv dreptul de a dispune de bunurile din masa succesorală, și să asigure, din contul masei succesorale, executarea obligațiilor masei succesorale indiferent de rangul lor de prioritate.

(2) Administratorul masei succesorale răspunde pentru administrarea masei succesorale și față de creditorii masei succesorale. Dispozițiile art. 2433 alin. (2), 2434 și 2435 se aplică în mod corespunzător.

Articolul 2441. Transmiterea masei succesorale

(1) Administratorul masei succesorale transmite moștenitorului ceea ce a rămas din masa succesorală abia atunci cînd sînt stinse obligațiile cunoscute ale masei succesorale.

(2) Dacă o obligație nu poate fi executată la moment sau dacă ea este litigioasă, transmiterea masei succesorale se poate face numai dacă s-a acordat o garanție creditorului. Pentru o creanță afectată de condiție nu este necesară acordarea unei garanții dacă posibilitatea împlinirii condiției este atît de îndepărtată, încît creanța nu are actualmente o valoare patrimonială.

(3) Administratorul masei succesorale va transmite moștenitorului și notarului care desfășoară procedura succesorală o dare de seamă despre administrare, iar notarul va dispune încetarea administrării masei succesorale și va asigura radierea mențiunii despre administrare din registrele de publicitate.

Articolul 2442. Remunerarea administratorului.

Rambursarea cheltuielilor

(1) Pentru îndeplinirea atribuțiilor sale, administratorul masei succesorale are dreptul la o remunerație corespunzătoare, a cărei mărime se stabilește de către notarul care desfășoară procedura succesorală.

(2) Administratorul masei succesorale, de asemenea, are dreptul la rambursarea

cheltuielilor aferente administrării. Dispozițiile art. 1495 se aplică în mod corespunzător.

(3) Remunerația și cheltuielile sînt acoperite din masa succesorală, chiar dacă au fost avansate de un moștenitor, un creditor sau o altă persoană cu interes legitim.

Articolul 2443. Încetarea administrării masei succesorale

(1) Administrarea masei succesorale încetează de plin drept odată cu intentarea procesului de insolvabilitate a masei succesorale.

(2) Administrarea masei succesorale poate fi revocată de către notarul care desfășoară procedura succesorală dacă cheltuielile pentru ea depășesc valoarea masei succesorale.

Articolul 2444. Excepția de epuizare a masei succesorale

(1) Dacă procesul de insolvabilitate a masei succesorale a încetat ca urmare a distribuției finale a masei succesorale sau prin confirmarea de către instanța de judecată a planului procedurii de restructurare, atunci moștenitorul răspunde conform dispozițiilor art. 2428 și 2429 alin. (2). Cu toate acestea, pentru obligațiile masei succesorale guvernate de planul procedurii de restructurare moștenitorul răspunde conform planului.

(2) Creanțele față de masa succesorală care, în cadrul procesului de insolvabilitate, nu au fost incluse în tabelul definitiv consolidat al creanțelor se consideră excluse în sensul art. 2428.

Articolul 2445. Excepția de insuficiență a masei succesorale

(1) În cazul în care, în legătură cu insuficiența masei succesorale, nu este rezonabilă instituirea administrării ei sau intentarea procesului de insolvabilitate a masei succesorale ori, din același motiv, încetează administrarea masei succesorale, ori încetează procesul de insolvabilitate, atunci moștenitorul poate refuza satisfacerea creditorilor masei succesorale, în măsura în care masa succesorală a devenit insuficientă. În această situație, moștenitorul este obligat să transmită ceea ce a rămas din masa succesorală în vederea satisfacerii creditorilor în ordinea procedurii de executare silită.

(2) Drepturile moștenitorului nu se exclud doar prin faptul că, după deschiderea moștenirii, creditorul a obținut, pe calea procedurii de executare silită sau pe altă cale, un drept de gaj sau de ipotecă ori o înregistrare provizorie sau o notare.

Articolul 2446. Consecințele ridicării excepției

de insuficiență a masei succesorale

(1) Dacă moștenitorul face uz de dreptul său prevăzut de art. 2445, răspunderii sale și dreptului său la rambursarea cheltuielilor li se aplică dispozițiile art. 2433 și 2434.

(2) Raporturile juridice, stinse la momentul deschiderii moștenirii prin întrunirea calității de debitor și creditor de către aceeași persoană sau prin întrunirea creanței și a garanției de către aceeași persoană, în raporturile dintre moștenitor și creditor se consideră

că nu s-au stins.

(3) Hotărîrea definitivă prin care se dispune ca moștenitorul să satisfacă cerințele unuia dintre creditori are pentru un alt creditor același efect ca și satisfacerea creanțelor.

(4) Obligațiile care rezultă din dreptul la legate și sarcini trebuie să fie luate în considerare de moștenitor ca și cum ele ar fi trebuit executate în cadrul procesului de insolvabilitate a masei succesorale.

Articolul 2447. Supraîndatorarea în rezultatul

legatelor și sarcinilor

Dacă supraîndatorarea moștenirii rezultă din legate și sarcini, moștenitorul este în drept, chiar dacă nu sînt îndeplinite condițiile prevăzute la art. 2445, să înceapă satisfacerea acestor creanțe conform dispozițiilor art. 2445 și 2446. Moștenitorul poate refuza să predea bunurile din componența masei succesorale care s-au păstrat, plătind contravaloarea acestora.

Secțiunea a 4-a

Inventarul. Răspunderea nelimitată

a moștenitorului

Articolul 2448. Dreptul de a întocmi un inventor

Moștenitorul are dreptul să depună la notar o listă care cuprinde componența masei succesorale (inventarul).

Articolul 2449. Stabilirea termenului pentru

întocmirea inventarului

(1) La cererea unui creditor al masei succesorale, notarul trebuie să stabilească moștenitorului un termen pentru întocmirea inventarului (termen de inventariere). Dacă inventarul nu a fost depus pînă la expirarea termenului, moștenitorul răspunde nelimitat pentru obligațiile masei succesorale.

(2) Creditorul care depune cererea trebuie să justifice temeinicia creanțelor sale. Stabilirea termenului rămîne valabilă dacă se constată că creanța nu există.

Articolul 2450. Durata termenului de inventariere

(1) Termenul pentru întocmirea inventarului trebuie să fie de cel puțin o lună și de cel mult 3 luni. Termenul se calculează de la recepționarea actului prin care acesta a fost stabilit.

(2) Dacă termenul este stabilit pînă la acceptarea moștenirii, acesta începe să curgă doar din momentul acceptării moștenirii.

(3) La cererea moștenitorului, termenul se poate prelungi, la discreția notarului.

Articolul 2451. Stabilirea unui nou termen

(1) Dacă, din motive în afara controlului său, moștenitorul a fost împiedicat să depună inventarul în termen, să ceară prelungirea termenului de inventariere cînd există circumstanțe justificate sau să respecte termenul de 2 săptămîni prevăzut la alin. (2), atunci, la cererea acelui moștenitor, notarul va stabili un nou termen pentru depunerea inventarului.

(2) Cererea privind stabilirea unui nou termen trebuie depusă în termen de 2 săptămîni de la înlăturarea impedimentului și nu mai tîrziu de 1 an de la expirarea termenului stabilit prima dată.

(3) Pînă la stabilirea unui nou termen de către notar, dacă este posibil, trebuie audiat creditorul masei succesorale la cererea căruia s-a stabilit termenul inițial.

Articolul 2452. Suspendarea cursului termenului

Curgerii termenului de inventariere și a termenului de 2 săptămîni prevăzut la art. 2451 alin. (2) i se aplică în mod corespunzător dispozițiile art. 398 alin. (1) lit. d), care reglementează calcularea termenului de prescripție extinctivă.

Articolul 2453. Moartea moștenitorului pînă la expirarea

termenului

Dacă moștenitorul decedează înainte de expirarea termenului de inventariere sau înainte de expirarea termenului de două săptămîni prevăzut la art. 2451 alin. (2), termenul nu se va considera împlinit înainte de expirarea termenului pentru renunțarea la moștenirea lăsată de moștenitor.

Articolul 2454. Informarea autorității tutelare

Dacă moștenitorul este un minor sau este un adult în privința căruia s-a instituit o măsură de ocrotire judiciară, notarul este obligat să notifice autoritatea tutelară privind stabilirea termenului de inventariere.

Articolul 2455. Ineficiența stabilirii termenului

Stabilirea unui termen de inventariere este lipsită de efect dacă s-a instituit administrarea masei succesorale sau a fost intentat procesul de insolvabilitate a masei succesorale. Nu poate fi stabilit un termen de inventariere pe durata administrării masei succesorale sau pe durata desfășurării procesului de insolvabilitate a masei succesorale. Dacă procesul de insolvabilitate s-a încheiat prin distribuirea finală a masei succesorale sau prin confirmarea planului procedurii de restructurare, pentru înlăturarea răspunderii nelimitate nu este necesară întocmirea inventarului.

Articolul 2456. Conținutul inventarului

(1) Inventarul trebuie să cuprindă toate bunurile și toate obligațiile care intră în componența masei succesorale existente la momentul deschiderii moștenirii.

(2) Inventarul va include și descrierea bunurilor care intră în componența masei succesorale, în măsura în care aceasta este necesară pentru stabilirea valorii lor, precum și evaluarea bunurilor respective.

Articolul 2457. Întocmirea inventarului de către moștenitor

La întocmirea inventarului, moștenitorul trebuie să cheme în asistență o autoritate competentă, un funcționar public competent sau un notar. Inventarul se semnează de către moștenitor și se contrasemnează de către cel chemat să-l asiste.

Articolul 2458. Întocmirea inventarului de o autoritate

sau o persoană competentă

(1) La cererea moștenitorului, notarul va întocmi inventarul sau va dispune ca acesta să fie întocmit de o autoritate competentă sau de un funcționar public competent. Prin depunerea cererii se conservă termenul de inventariere.

(2) Moștenitorul este obligat să ofere informațiile necesare pentru întocmirea inventarului.

(3) Inventarul se va depune la notar de către autoritatea sau funcționarul public care l-a întocmit.

Articolul 2459. Invocarea inventarului existent

În cazul în care la notar există un inventar care corespunde dispozițiilor art. 2457 și 2458, este suficient dacă, înaintea expirării termenului de inventariere, moștenitorul declară notarului că își însușește acest inventar.

Articolul 2460. Răspunderea nelimitată a moștenitorului

în caz de neveridicitate a inventarului

(1) Dacă moștenitorul omite intenționat să includă în inventar o parte esențială a bunurilor masei succesorale sau, în scopul prejudicierii creditorilor, admite includerea unei obligații inexistente, atunci acesta răspunde nelimitat pentru toate obligațiile masei succesorale. Această regulă se aplică și atunci cînd, în cazul prevăzut la art. 2458, moștenitorul refuză să ofere informații sau tergiversează intenționat un timp îndelungat să le furnizeze.

(2) Dacă datele despre bunurile moștenirii sînt incomplete și nu există situațiile prevăzute la alin. (1), atunci moștenitorului i se poate stabili un nou termen de inventariere pentru efectuarea completărilor.

Articolul 2461. Declarația pe proprie răspundere

a moștenitorului

(1) La cererea unui creditor al masei succesorale, moștenitorul va depune o declarație pe proprie răspundere în fața notarului că datele din inventar despre bunurile care intră în componența masei succesorale sînt, după cunoștința sa, complete și veridice.

(2) Înainte de a depune declarația, moștenitorul poate completa inventarul.

(3) Moștenitorul care refuză să depună declarația conform alin. (1) poartă răspundere nelimitată față de creditorul care a depus cererea. Această regulă se aplică și atunci cînd moștenitorul nu se prezintă la termenul stabilit inițial sau la noul termen stabilit în baza cererii creditorului, cu excepția cazului în care există un motiv suficient de întemeiat pentru neprezentare.

(4) Același creditor sau un altul poate cere ca moștenitorul să depună repetat declarația numai dacă există motive de a crede că moștenitorul a aflat despre existența altor bunuri succesorale după ce a depus declarația precedentă.

Articolul 2462. Răspunderea în cazul mai multor

cote succesorale

Dacă un moștenitor este chemat la mai multe cote succesorale, răspunderea sa pentru obligațiile masei succesorale se stabilește în privința fiecărei cote succesorale ca și cum cotele respective ar aparține unor moștenitori diferiți. Această regulă se aplică în cazurile acrescămîntului și în cele prevăzute la art. 2189 numai cînd cotele succesorale sînt grevate în mod diferit.

Articolul 2463. Prezumția la întocmirea inventarului

Dacă inventarul a fost depus în termen, în raporturile dintre moștenitor și creditorii masei succesorale se prezumă că la momentul deschiderii moștenirii nu au existat alte bunuri ale masei succesorale decît cele indicate în inventar.

Articolul 2464. Accesul la inventar

Notarul trebuie să permită consultarea inventarului oricărei persoane care își justifică interesul legitim în acest sens.

Articolul 2465. Statul în calitate de moștenitor legal

Statului în calitate de moștenitor legal nu i se poate stabili un termen de inventariere. Statul are obligația să ofere creditorilor masei succesorale informații despre valoarea masei succesorale. Răspunderea statului în calitate de moștenitor legal se limitează la valoarea masei succesorale în toate cazurile.

Articolul 2466. Custodele masei succesorale.

Administratorul masei succesorale

(1) Custodelui masei succesorale, desemnat în conformitate cu art. 2414, nu i se poate stabili un termen de inventariere. El este obligat să ofere creditorilor masei succesorale informații despre valoarea masei succesorale. Custodele masei succesorale nu poate renunța la limitarea răspunderii moștenitorului.

(2) Dispozițiile alin. (1) se aplică în mod corespunzător și administratorului masei succesorale.

Articolul 2467. Efectele răspunderii nelimitate

a moștenitorului

(1) Dacă moștenitorul poartă răspundere nelimitată pentru obligațiile masei succesorale, dispozițiile art. 2428-2430 și 2432-2435 nu se aplică. În acest caz, moștenitorul nu are dreptul să ceară instituirea administrării masei succesorale. Totuși, moștenitorul poate invoca limitarea răspunderii conform dispozițiilor art. 2428 sau 2429 dacă ulterior intervine o situație descrisă de dispozițiile art. 2449 alin. (1) al doilea enunț sau ale art. 2460 alin. (1).

(2) Aplicarea dispozițiilor art. 2432-2435 și dreptul moștenitorului de a cere instituirea administrării masei succesorale nu sînt excluse prin faptul că moștenitorul răspunde nelimitat față de unii dintre creditorii masei succesorale.

Secțiunea a 5-a

Excepții dilatorii

Articolul 2468. Excepția în primele 3 luni

(1) Moștenitorul are dreptul să refuze îndeplinirea obligațiilor masei succesorale în decursul primelor 3 luni de la acceptarea moștenirii, dar nu și după data depunerii inventarului.

(2) Pentru perioada în care are dreptul să refuze executarea obligațiilor conform prevederilor alin. (1), moștenitorul datorează doar dobînda de întîrziere la rata prevăzută la art. 874.

Debitorul consumator nu datorează nici asemenea dobîndă de întîrziere.

Articolul 2469. Excepția somării publice a creditorilor

(1) Dacă moștenitorul, în primele 12 luni după acceptarea moștenirii, a cerut somarea publică a creditorilor masei succesorale și cererea a fost admisă, atunci acesta are dreptul să refuze executarea obligațiilor masei succesorale pînă la încheierea acestei proceduri.

(2) Dacă se întocmește tabelul creanțelor înaintate sau se respinge cererea de dispunere a procedurii, aceasta nu se consideră încheiată înaintea expirării unui termen de 2 săptămîni, care începe de la comunicarea tabelului și înainte de soluționarea contestației depuse în termen.

Articolul 2470. Excluderea excepțiilor în cazul

răspunderii nelimitate

(1) Dispozițiile art. 2468 și 2469 nu se aplică dacă moștenitorul poartă răspundere nelimitată.

(2) Dispozițiile alin. (1) se aplică și în cazul în care un creditor, conform dispozițiilor art. 2426, nu este afectat de somarea publică a creditorilor masei succesorale, sub rezerva că nu se are în vedere un drept obținut abia după momentul deschiderii moștenirii în cadrul procedurii executării silite sau în baza unui sechestru și nici înregistrarea provizorie sau notarea într-un registru de publicitate efectuată după momentul deschiderii moștenirii.

Articolul 2471. Calcularea termenului în cadrul custodiei

asupra masei succesorale

Dacă înaintea acceptării moștenirii se numește un custode pentru administrarea masei succesorale, termenele stabilite de dispozițiile art. 2468 și 2469 alin. (1) încep să curgă odată cu desemnarea acestuia.

Capitolul IV

PRETENȚII DIN MOȘTENIRE

(PETIȚIA DE EREDITATE)

Articolul 2472. Obligația de restituire a posesorului

masei succesorale

(1) Moștenitorul poate cere oricărei persoane care a dobîndit bunuri ce intră în componența masei succesorale, în virtutea unui drept de moștenire care nu-i aparține în realitate (posesorul masei succesorale), restituirea acestor bunuri.

(2) Dreptul la acțiune întemeiat pe dispozițiile alin. (1) se prescrie în termen de 10 ani de la data în care moștenitorul a cunoscut sau trebuia să cunoască împrejurările pe care se întemeiază dreptul său de moștenire. După expirarea acestui termen se consideră că moștenitorul a renunțat la moștenire.

(3) Termenul de prescripție prevăzut la alin. (2) începe să curgă față de moștenitorul care a lăsat masa succesorală în posesia soțului supraviețuitor doar după decesul acestuia din urmă.

(4) Dispozițiile prezentului capitol se aplică în mod corespunzător în cazul în care posesia vizează doar o cotă succesorală.

Articolul 2473. Subrogarea în cadrul masei succesorale

(1) Se consideră ca intră în componența masei succesorale și bunurile pe care

posesorul masei succesorale le-a dobîndit printr-un act juridic din contul mijloacelor luate din masa succesorală.

(2) Apartenența la masa succesorală a unei creanțe astfel dobîndite poate fi invocată față de debitor numai atunci cînd el a cunoscut această apartenență. Dispozițiile art. 829-832 se aplică în mod corespunzător.

Articolul 2474. Produsele restituite de posesor

Posesorul masei succesorale trebuie să restituie moștenitorului foloasele obținute. Obligația de restituire se extinde și la fructele asupra cărora posesorul a dobîndit dreptul de proprietate.

Articolul 2475. Aplicarea regulilor privind îmbogățirea

nejustificată

(1) În măsura în care posesorul masei succesorale nu poate face restituirea, obligația lui se stabilește conform dispozițiilor legale referitoare la restituirea în cazul îmbogățirii nejustificate.

(2) Dispozițiile alin. (1) se aplică în special în cazul în care terții au dobîndit dreptul de proprietate asupra bunului care intră în componența masei succesorale.

Articolul 2476. Rambursarea cheltuielilor

(1) Posesorul masei succesorale este obligat să restituie bunurile care intră în componența masei succesorale numai în schimbul rambursării tuturor cheltuielilor în măsura în care acestea nu se sting pe calea compensării cu îmbogățirea nejustificată, care trebuie restituită conform dispozițiilor art. 2475. Pretenției întemeiate pe dreptul de proprietate i se aplică dispozițiile art. 496 și 497.

(2) Se rambursează și cheltuielile efectuate de posesorul masei succesorale pentru a se libera de grevările moștenirii sau pentru satisfacerea obligațiilor masei succesorale.

(3) În măsura în care, conform dispozițiilor legale, moștenitorul trebuie să ramburseze și cheltuielile care nu au fost efectuate pentru bunuri individuale, în special cheltuieli menționate la alin. (2), dreptul posesorului masei succesorale rămîne neatins.

Articolul 2477. Răspunderea în cadrul examinării pricinii

(1) Dacă posesorul masei succesorale trebuie să restituie bunuri care intră în componența masei succesorale, acțiunea moștenitorului privind plata despăgubirilor pentru deteriorarea, pierderea sau altă cauză de imposibilitate de restituire se reglementează în conformitate cu dispozițiile aplicabile raporturilor dintre proprietar și posesor, din momentul introducerii în instanța de judecată a acțiunii în revendicare.

(2) Aceeași regulă se aplică și dreptului moștenitorului la restituirea sau plata valorii pentru foloasele obținute, precum și dreptului posesorului masei succesorale la rambursarea cheltuielilor.

Articolul 2478. Răspunderea în caz de rea-credință

Dacă, la momentul începerii posesiei, posesorul masei succesorale nu este de bună-credință, el răspunde ca și cum acțiunea moștenitorului a fost introdusă în instanța de judecată în acel moment. Dacă posesorul masei succesorale află ulterior că nu este moștenitor, el răspunde în același mod din momentul în care a luat cunoștință de acest fapt. Aceasta nu afectează răspunderea mai extinsă cauzată de întîrziere.

Articolul 2479. Răspunderea în cazul actelor ilicite

Dacă posesorul masei succesorale a dobîndit un bun din masa succesorală printr-o infracțiune sau deposedare ilegală, el răspunde conform dispozițiilor legale referitoare la răspunderea pentru delicte. Posesorul de bună-credință al masei succesorale poartă răspundere pentru deposedare ilegală conform acelor dispoziții legale numai dacă moștenitorul dobîndise deja posesia propriu-zisă asupra bunului.

Articolul 2480. Obligația posesorului masei succesorale

de a oferi informații

(1) Posesorul masei succesorale are obligația să ofere moștenitorului informații cu privire la bunurile care alcătuiesc masa succesorală și locul aflării acestora.

(2) Aceeași obligație o are și persoana care, fără să fie posesor al masei succesorale, intră în posesia unui bun din componența masei succesorale înainte ca moștenitorul să intre propriu-zis în posesia masei succesorale.

Articolul 2481. Obligația persoanelor care au locuit

cu cel care a lăsat moștenirea de a oferi

informații. Confirmarea prin declarație

pe proprie răspundere

(1) Persoana care, la momentul deschiderii moștenirii, locuia în gospodăria celui care a lăsat moștenirea are obligația să ofere moștenitorului, la cerere, informații despre operațiunile efectuate în legătură cu moștenirea și despre ceea ce îi este cunoscut în privința locului aflării bunurilor care intră în componența masei succesorale.

(2) Dacă există motive să se presupună că informațiile au fost furnizate cu neglijență, persoana este obligată, la cererea moștenitorului, să depună o declarație pe proprie răspundere în fața notarului, prin care să confirme, după cunoștința sa, caracterul complet și veridic al informațiilor.

Articolul 2482. Răspunderea în cazul înaintării pretențiilor

de către moștenitor referitoare la anumite

bunuri din masa succesorală

Răspunderea posesorului masei succesorale în ceea ce privește creanțele pe care le are moștenitorul în privința bunurilor determinate ale masei succesorale este reglementată de dispozițiile legale referitoare la pretențiile din moștenire (petiția de ereditate).

Articolul 2483. Persoanele care dobîndesc moștenirea

de la posesorul masei succesorale

Persoana care a dobîndit prin contract masa succesorală de la un posesor al masei succesorale este considerată posesor al masei succesorale în raport cu moștenitorul.

Articolul 2484. Pretențiile persoanei care a fost declarată

decedată

(1) Persoana al cărei deces este declarat conform Codului de procedură civilă, care a supraviețuit după momentul stabilit ca fiind cel al decesului său, poate cere restituirea masei succesorale, conform dispozițiilor legale referitoare la pretenția din moștenire (petiția de ereditate).

Atît timp cît mai trăiește, dreptul persoanei nu se prescrie înaintea expirării termenului de 1 an din momentul în care a aflat despre declararea decesului sau stabilirea momentului decesului.

(2) Aceleași dispoziții se aplică și în cazul în care se presupune în mod eronat decesul unei persoane, în lipsa unei hotărîri a instanței judecătorești privind declararea decesului sau fără stabilirea momentului decesului.

Capitolul V

PLURALITATEA DE MOȘTENITORI

Secțiunea 1

Raporturile juridice dintre comoștenitori

§1. Indiviziunea

Articolul 2485. Proprietatea comună a comoștenitorilor

(indiviziunea)

(1) Dacă cel care a lăsat moștenirea are mai mulți moștenitori (comoștenitori), masa succesorală devine proprietatea comună a comoștenitorilor din momentul deschiderii moștenirii (indiviziune).

(2) Indiviziunea încetează prin partaj sau prin dobîndirea de către aceeași persoană a tuturor cotelor succesorale.

(3) Pînă la încetarea indiviziunii se aplică dispozițiile art. 2486-2497.

(4) Pe durata indiviziunii, dispozițiile legale privitoare la proprietatea comună pe cote-părți se aplică în mod corespunzător masei succesorale în măsura în care nu contravin dispozițiilor prezentei cărți.

Articolul 2486. Dreptul de dispoziție al fiecărui comoștenitor

(1) Fiecare comoștenitor poate dispune de cota sa succesorală. Contractul prin care comoștenitorul dispune de cota sa succesorală trebuie autentificat notarial.

(2) Comoștenitorul nu poate dispune de cota sa parte asupra unor bunuri distincte din componența masei succesorale.

Articolul 2487. Înregistrarea drepturilor în registrele

de publicitate pînă la partaj

(1) În cazul în care drepturile comoștenitorilor asupra anumitor bunuri din masa succesorală se înregistrează într-un registru de publicitate pînă la partaj, cota-parte din dreptul respectiv nu se indică.

(2) În cazul în care comoștenitorul a dispus de cota sa succesorală în favoarea altui comoștenitor, dispunătorul va fi exclus din rîndul titularilor dreptului în registrul de publicitate.

(3) În cazul în care comoștenitorul a renunțat la cota sa succesorală în favoarea unui terț, el va fi exclus din rîndul titularilor dreptului în registrul de publicitate și în locul acestuia va fi înregistrat terțul.

Articolul 2488. Dreptul de preemțiune al comoștenitorilor

(1) Dacă un comoștenitor vinde cota sa succesorală unui terț, ceilalți comoștenitori au dreptul de preemțiune.

(2) Termenul pentru exercitarea dreptului de preemțiune este de 2 luni. Dreptul de preemțiune se moștenește.

Articolul 2489. Invocarea dreptului de preemțiune

în raport cu cumpărătorul

(1) Dacă cota vîndută a fost transmisă cumpărătorului, comoștenitorii pot invoca față de acesta dreptul de preemțiune pe care îl au față de vînzător conform dispozițiilor art. 2488. Dreptul de preemțiune față de vînzător expiră odată cu transmiterea cotei succesorale a acestuia.

(2) Vînzătorul trebuie să informeze neîntîrziat comoștenitorii despre transmiterea cotei succesorale în temeiul vînzării.

Articolul 2490. Răspunderea cumpărătorului cotei

succesorale

În cazul în care comoștenitorii își exercită dreptul de preemțiune, odată cu transmiterea cotei succesorale către comoștenitori, cumpărătorul se eliberează de răspunderea pentru obligațiile masei succesorale. Răspunderea sa se menține însă dacă el poartă răspundere față de creditorii masei succesorale conform dispozițiilor art. 2433-2435. Dispozițiile art. 2445 și 2446 se aplică în mod corespunzător.

Articolul 2491. Înstrăinarea ulterioară a cotei succesorale

În cazul în care cumpărătorul transmite unui terț cota succesorală dobîndită, dispozițiile art. 2486, 2489 și 2490 se aplică în mod corespunzător.

Articolul 2492. Administrarea comună a masei succesorale

(1) Administrarea masei succesorale revine în comun moștenitorilor. Fiecare comoștenitor este obligat față de ceilalți să participe la măsurile necesare pentru administrarea corespunzătoare. Fiecare comoștenitor poate lua măsurile necesare de conservare fără participarea celorlalți.

(2) În cazul administrării comune se aplică dispozițiile art. 1945, 1947, 1948 și 1950. Partajul fructelor nu intervine înainte de partajul masei succesorale. Dacă partajul masei succesorale este exclus pentru o perioadă care depășește 1 an, fiecare comoștenitor poate cere partajarea cîștigului net la sfîrșitul fiecărui an.

Articolul 2493. Creanțele care intră în componența

masei succesorale

Dacă o creanță intră în componența masei succesorale, debitorul poate să-și execute obligația numai față de toți moștenitorii împreună, iar fiecare comoștenitor poate cere îndeplinirea obligației numai față de toți moștenitorii. Fiecare comoștenitor poate cere ca debitorul să consemneze bunul pe numele tuturor moștenitorilor, iar dacă bunul nu poate face obiectul consemnării, să-l predea unui depozitar desemnat de notar.

Articolul 2494. Dispunerea de bunurile masei succesorale.

Compensarea

(1) Moștenitorii pot dispune de un bun care intră în componența masei succesorale numai în comun.

(2) Creanța care intră în componența masei succesorale nu poate fi compensată de către debitor printr-o creanță pe care o are împotriva unui comoștenitor.

Articolul 2495. Subrogarea

Ceea ce se dobîndește în baza unui drept referitor la masa succesorală sau ca despăgubire pentru distrugerea, deteriorarea ori sustragerea unui bun care intră în componența masei succesorale, sau printr-un act juridic ce privește masa succesorală se

consideră că intră în componența masei succesorale. Pentru creanța care ia naștere dintr-un astfel de act juridic se aplică dispozițiile art. 2473 alin. (2).

Articolul 2496. Satisfacerea obligațiilor masei succesorale

(1) Din masa succesorală se satisfac, în primul rînd, obligațiile masei succesorale. Dacă o obligație a masei succesorale nu a ajuns la scadență sau este litigioasă, se reține cele necesare pentru satisfacerea ei.

(2) Dacă o obligație a masei succesorale trebuie îndeplinită numai de către unii dintre comoștenitori, aceștia pot cere ca executarea să se facă numai din ceea ce le revine în temeiul partajului.

(3) Dacă este necesar, pentru îndeplinirea obligației, masa succesorală se convertește în bani.

Articolul 2497. Repartizarea surplusului

(1) Surplusul rămas după îndeplinirea obligațiilor masei succesorale revine moștenitorilor proporțional cotelor succesorale ale fiecăruia.

(2) Documentele referitoare la raporturile personale ale celui care a lăsat moștenirea și ale familiei acestuia, precum și documentele referitoare la întreaga masă succesorală rămîn comune.

§2. Partajul masei succesorale

Articolul 2498. Noțiunea de partaj al masei succesorale

și modul de efectuare a partajului

(1) Fiecare comoștenitor poate cere în orice moment partajul masei succesorale, în măsura în care din art. 2499-2501 nu rezultă altceva.

(2) Prin partajul masei succesorale se determină care bunuri sau cote-părți din dreptul asupra bunurilor, precum și care drepturi și obligații ale masei succesorale se dobîndesc de către fiecare comoștenitor.

(3) Masa succesorală se partajează între comoștenitori potrivit cotelor succesorale pe baza valorii obișnuite a bunurilor din masa succesorală la data partajului. Prin acordul părților, unui bun din masa succesorală îi poate fi atribuită o valoare pe baza unui interes special al unuia dintre comoștenitori.

(4) La partaj se ține cont de obligația de raport al donațiilor care incumbă, după caz, moștenitorilor conform dispozițiilor art. 2515-2523. Prin contract de partaj comoștenitorii pot renunța, total sau parțial, la raportul donațiilor.

(5) Dispozițiile legale referitoare la partajul bunului care face obiectul dreptului de proprietate comună pe cote-părți se aplică în mod corespunzător partajului masei succesorale în măsura în care nu contravin dispozițiilor prezentei cărți.

(6) Partajul se poate efectua și pînă la înregistrarea drepturilor comoștenitorilor asupra anumitor bunuri din masa succesorală în registrele de publicitate.

(7) În cazul în care, la data deschiderii moștenirii, în componența masei succesorale intră bunuri care fac obiectul dreptului de proprietate comună în devălmășie ori obligații comune în devălmășie, aceste bunuri și obligații pot face obiectul partajului între comoștenitori doar după ce s-au partajat, în sensul alin. (2), între coproprietarul devălmaș, pe de o parte, și toți comoștenitorii sau, după caz, executorul testamentar ori administratorul masei succesorale, de cealaltă parte (partajul bunurilor și obligațiilor comune în devălmășie).

Articolul 2499. Amînarea partajului masei succesorale

(1) În măsura în care cotele succesorale sînt nedeterminate din cauza faptului că urmează să se nască un comoștenitor, partajul este exclus pînă la înlăturarea motivului care împiedică determinarea.

(2) Partajul este exclus, în măsura în care comoștenitorul nu poate fi încă determinat, și pînă la pronunțarea unei hotărîri cu privire la încuviințarea adopției, anularea sau nulitatea adopției sau pînă la înregistrarea unei fundații înființate conform dispoziției testamentare a celui care a lăsat moștenirea.

(3) Dacă toți comoștenitorii au încheiat un contract prin care au convenit să amîne partajul masei succesorale, partajul nu se poate cere înainte de expirarea termenului stabilit în contract. Dacă un termen nu s-a stabilit sau el este mai mare de 10 ani, se consideră ca fiind stabilit un termen de 10 ani.

(4) Partajul este exclus pe perioada în care masa succesorală se află în administrare sau în proces de insolvabilitate.

Articolul 2500. Excluderea partajului prin dispoziția

celui care a lăsat moștenirea

(1) Cel care a lăsat moștenirea poate dispune pentru cauză de moarte ca partajul masei succesorale sau al bunurilor distincte din masa succesorală să fie exclus sau să depindă de respectarea unui termen de notificare. Dispozițiile art. 1951 alin. (2) și (3), 1952 și 1953, precum și ale art. 496 se aplică în mod corespunzător.

(2) Dispoziția testamentară nu are efect dacă au trecut 30 de ani de la momentul deschiderii moștenirii. Testatorul poate stabili ca dispoziția testamentară să fie valabilă pînă la intervenirea unui anumit eveniment în privința unui comoștenitor sau, dacă desemnează un moștenitor subsecvent sau dispune un legat, pînă la survenirea moștenirii subsecvente ori, respectiv, intervenirea devoluțiunii legatului. Atunci cînd comoștenitorul în privința căruia trebuie să intervină un eveniment este o persoană juridică se aplică dispozițiile cu privire la termenul de 30 de ani.

(3) Masa succesorală nu poate fi partajată pînă la expirarea termenului sau survenirea evenimentului prevăzut la alin. (1) ori, după caz, la alin. (2), cu excepția cazului

în care comoștenitorii convin altfel unanim.

Articolul 2501. Amînarea partajului masei succesorale

pînă la finalizarea procedurii de somare

publică

Fiecare comoștenitor poate cere ca partajul să fie amînat pînă la finalizarea procedurii de somare publică a creditorilor, cerută conform dispozițiilor art. 2422, sau pînă la expirarea termenului de declarare a creanțelor, prevăzut la art. 2527. În cazul în care nu a fost cerută încă somarea publică sau nu s-a dispus publicarea acestei cerințe conform dispozițiilor art. 2527, amînarea poate fi cerută dacă cererea este depusă neîntîrziat sau s-a publicat somația publică neîntîrziat.

Articolul 2502. Principii generale privind formarea

și atribuirea loturilor din masa

succesorală

(1) La formarea loturilor din masa succesorală și atribuirea lor comoștenitorilor se iau în considerare necesitățile și interesele speciale ale fiecărui comoștenitor, dorința titularilor cotelor succesorale care formează majoritatea masei succesorale și voința exprimată de testator prin dispoziție testamentară.

(2) Dacă în locul unui succesibil vin la moștenire, în temeiul dreptului de reprezentare, mai mulți descendenți, partajul se va efectua în primul rînd între tulpini și, ulterior, în cadrul tulpinii.

(3) Un bun care face parte din masa succesorală și nu poate fi divizat în natură sau care, dacă ar rămîne în coproprietatea comoștenitorilor, nu ar putea fi folosit în mod util conform destinației se va atribui unuia dintre comoștenitori.

(4) Dacă moștenitorii nu ajung la un acord privind atribuirea unui bun, bunul se va vinde la licitație publică sau, cu acordul tuturor, la licitație între comoștenitori, iar produsul vînzării se va atribui comoștenitorilor proporțional cotelor succesorale.

(5) Dacă la partajul masei succesorale valoarea bunului atribuit unui moștenitor este mai mare decît valoarea cotei succesorale a acestuia, comoștenitorului îi incumbă obligația să plătească o sultă celorlalți comoștenitori.

(6) La partajul masei succesorale, bunurile care compun o unitate economică, un set sau o altă universalitate a cărei separare îi va reduce valoarea nu vor fi separate dacă măcar unul din comoștenitori se opune separării, cu excepția cazului în care prin dispoziție testamentară s-a dispus separarea.

(7) La partajul masei succesorale, bunul cu valoare sentimentală specială pentru o familie nu va fi vîndut dacă măcar unul dintre comoștenitori se opune vînzării. În acest caz, bunul va fi vîndut la licitație doar între comoștenitori.

(8) Dacă, după partajul masei succesorale, se constată noi bunuri ale masei succesorale, ele vor fi partajate după aceleași reguli (partajul complementar).

Articolul 2503. Preferința la atribuirea bunurilor

din masa succesorală

(1) Comoștenitorul are dreptul preferențial la atribuirea bunurilor din masa succesorală al căror coproprietar era împreună cu defunctul la data deschiderii moștenirii. Această regulă nu aduce atingere dispozițiilor legale sau dispozițiilor din actele de constituire ale societăților comerciale privind moștenirea părții sociale.

(2) Comoștenitorul are dreptul preferențial la atribuirea dreptului de proprietate sau a dreptului de locațiune care aparținea defunctului asupra locuinței în care acel comoștenitor își avea reședința obișnuită la data deschiderii moștenirii, precum și asupra mobilierului cu care era dotat.

(3) Comoștenitorul are dreptul preferențial la atribuirea dreptului de proprietate sau a dreptului de locațiune care aparținea defunctului asupra imobilului în care acel comoștenitor desfășura o activitate profesională sau de întreprinzător la data deschiderii moștenirii, precum și asupra bunurilor mobile cu care era dotat.

(4) Comoștenitorul are dreptul preferențial la atribuirea universalității bunurilor mobile necesare pentru exploatarea terenului agricol dacă proprietatea sau arenda acelui teren agricol a trecut prin devoluțiune la acel comoștenitor ori el încheie o nouă arendă în privința acelui teren agricol.

(5) În cazul în care mai mulți comoștenitori invocă drepturile preferențiale, se va ține cont de aptitudinea solicitanților de a administra și de a întreține bunul în cauză. În cazul în care bunul ține de o activitate sau este o parte socială într-o societate comercială, se va ține cont de durata participării personale a solicitantului în acea activitate înainte de data deschiderii moștenirii.

Articolul 2504. Dispoziția testatorului privind partajul

masei succesorale

(1) Prin dispoziție testamentară testatorul poate stabili modul de efectuare a partajului. Testatorul poate dispune mai ales ca partajul să fie lăsat la aprecierea echitabilă a executorului testamentar.

(2) Planul de partaj întocmit de către executorul testamentar conform dispozițiilor testamentare poate fi anulat de către instanța de judecată, la cererea oricărui dintre comoștenitori, dacă el este în mod evident inechitabil, cerîndu-se în schimb partajul judiciar.

Articolul 2505. Partajul masei succesorale prin contract

(1) Comoștenitorii partajează masa succesorală prin contractul de partaj dintre ei dacă nu s-a desemnat un executor testamentar ori dacă executorul testamentar desemnat nu întocmește planul de partaj în termenul acordat de către notarul care desfășoară

procedura succesorală.

(2) Partajul prin contract poate fi total sau parțial. El este parțial atunci cînd masa succesorală se păstrează cu privire la anumite bunuri sau cu privire la unii din comoștenitori.

(3) Dacă în masa succesorală se cuprind bunuri pentru a căror înstrăinare legea impune forma autentică, contractul de partaj se încheie în formă autentică.

(4) Dacă aceleași persoane sînt comoștenitori față de mai multe mase succesorale, se poate recurge la un singur partaj prin contract privitor la toate masele succesorale.

Articolul 2506. Partajul judiciar al masei succesorale

(1) Instanța de judecată partajează masa succesorală în baza acțiunii de partaj introduse de către unul dintre comoștenitori dacă există temei de a anula planul de partaj întocmit de către executorul testamentar sau dacă comoștenitorii nu reușesc să încheie un contract de partaj.

(2) La introducerea acțiunii de partaj se descrie succint masa succesorală supusă partajului, se propune planul de partaj, precum și se descriu eforturile depuse anterior pentru a ajunge la un partaj prin contract.

(3) Dacă comoștenitorii nu reușesc să încheie cu coproprietarul devălmaș un contract de partaj al bunurilor și obligațiilor comune în devălmășie în sensul art. 2498 alin. (7) și dacă, totodată, conform alin. (1) din prezentul articol, s-a introdus o acțiune de partaj al masei succesorale, oricare participant la partajul masei succesorale poate cere instanței de judecată să efectueze, în același proces, după atragerea în proces a coproprietarului devălmaș, și partajul bunurilor și al obligațiilor comune în devălmășie.

Articolul 2507. Desemnarea notarului

(1) Dacă complexitatea operațiunilor de partaj o justifică, instanța de judecată desemnează un notar pentru a desfășura operațiunile de partaj, sub supravegherea instanței de judecată.

(2) Notarul este ales de către comoștenitori sau, în lipsa unui acord, de către instanța de judecată.

(3) Notarul desemnat convoacă părțile și le cere să furnizeze toate documentele utile pentru desfășurarea operațiunilor de partaj.

(4) Notarul desemnat informează instanța de judecată privitor la dificultățile întîmpinate și poate solicita de la instanța de judecată orice măsură de natură să faciliteze desfășurarea operațiunilor de partaj.

(5) Notarul desemnat poate, dacă valoarea sau componența masei succesorale o justifică, să atragă un expert, ales de către părți sau, în lipsa unui acord, desemnat de către instanța de judecată.

(6) Notarul desemnat poate cere instanței de judecată să convoace părțile sau reprezentanții lor, în prezența sa, pentru a încerca concilierea lor.

(7) Dacă nu s-a reușit concilierea, instanța de judecată trimite părțile în fața notarului desemnat, care întocmește un proces-verbal, în care sînt expuse pozițiile părților și care include proiectul planului de partaj.

Articolul 2508. Reprezentantul desemnat al comoștenitorului

care nu se prezintă

(1) Dacă unul dintre comoștenitori nu se prezintă la convocarea notarului desemnat, acesta din urmă poate stabili pentru comoștenitor un termen de 3 luni pentru a-și desemna un reprezentant.

(2) În cazul în care moștenitorul sau reprezentantul său nu se prezintă la data fixată în notificarea notarului, acesta din urmă întocmește un proces-verbal și îl transmite instanței de judecată pentru ca comoștenitorului care nu s-a prezentat să i se desemneze un reprezentant.

(3) În cazul prevăzut la alin. (2), instanța de judecată, prin încheiere, îi desemnează moștenitorului un reprezentant. Administratorul autorizat sau avocatul care oferă asistență juridică garantată de stat nu poate refuza să acționeze în calitate de reprezentant al moștenitorului fără motiv întemeiat.

(4) Reprezentantul desemnat poate încheia contractul de partaj în numele unui comoștenitor doar cu încuviințarea, prin încheiere, a instanței de judecată care l-a desemnat. La cererea de încuviințare se anexează proiectul contractului de partaj.

Articolul 2509. Termenul de întocmire a proiectului

planului de partaj

(1) În termen de cel mult 1 an de la desemnarea sa, notarul întocmește proiectul planului de partaj.

(2) Termenul prevăzut la alin. (1) se suspendă:

a) în caz de desemnare a unui expert, pînă la emiterea raportului de expertiză;

b) în caz de vînzare dispusă prin încheiere conform art. 2511, pînă în ziua realizării definitive a acesteia;

c) în caz de cerere de desemnare a unui reprezentant conform art. 2508 alin. (2), pînă în ziua desemnării sale;

d) în caz de trimitere a părților în fața instanței de judecată conform art. 2507 alin. (6), pînă la îndeplinirea acestei etape.

(3) În cazul complexității operațiunilor de partaj, la cererea notarului desemnat sau a

unuia din comoștenitori, instanța de judecată poate prelungi termenul prevăzut la alin. (1) cu cel mult 1 an.

Articolul 2510. Atribuțiile instanței de judecată

(1) Instanța de judecată supraveghează derularea operațiunilor de partaj și respectarea termenului prevăzut la art. 2509.

(2) În acest scop instanța de judecată poate, inclusiv din oficiu, soma părțile sau notarul, poate aplica amenzi și poate dispune înlocuirea notarului desemnat.

(3) Dacă s-a încheiat un contract de partaj între comoștenitori, notarul desemnat comunică aceasta instanței de judecată, care dispune încetarea procesului.

(4) În caz de dezacord între comoștenitori cu privire la proiectul planului de partaj întocmit de către notar, acesta din urmă transmite instanței de judecată un proces-verbal în care sînt expuse pozițiile părților și care include proiectul planului de partaj. Instanța de judecată poate să audieze părțile și notarul desemnat și să încerce o conciliere.

(5) Instanța de judecată soluționează aspectele din planul de partaj asupra cărora există dezacord și omologhează planul de partaj.

(6) În caz de omologare, dacă pentru atribuirea loturilor din masa succesorală se impune tragerea la sorți, instanța de judecată, prin aceeași hotărîre, dispune tragerea la sorți fie în prezența instanței de judecată, fie în prezența notarului desemnat.

Articolul 2511. Licitația în privința bunurilor din masa

succesorală

(1) Instanța de judecată dispune, pe durata procesului, prin încheiere, iar la soluționarea acțiunii, prin hotărîre, în condițiile pe care ea le determină, vînzarea la licitație, conform Codului de executare, a acelor bunuri din masa succesorală care nu pot fi divizate în natură sau nu pot fi atribuite cu ușurință.

(2) Comoștenitorii pot decide în unanimitate că adjudecarea se va desfășura doar între ei. În lipsă de unanimitate, licitația este publică.

(3) Comoștenitorii pot conveni ca vînzarea să se facă la orice preț oferit de participanții la licitație. De asemenea, ei pot conveni ca vînzarea să nu se facă sub un anumit preț.

Articolul 2512. Efectele partajului masei succesorale

(1) Se consideră că fiecare comoștenitor a moștenit singur, la data deschiderii moștenirii, toate bunurile care i-au fost atribuite în cadrul lotului său ori pe care le-a primit în urma vînzării și că niciodată nu a fost proprietarul celorlalte bunuri din masa succesorală.

(2) Dispozițiile alin. (1), de asemenea, se aplică în raport cu bunurile dobîndite prin orice alt act juridic prin care se efectuează partajul.

(3) Dispozițiile alin. (1) se aplică indiferent dacă partajul se referă la toată masa succesorală, doar la o parte din ea sau doar privitor la unii comoștenitori.

(4) Cu toate acestea, actele juridice încheiate în mod valabil în privința bunurilor din masa succesorală își mențin efectele juridice și după partaj.

Articolul 2513. Răspunderea comoștenitorilor în legătură

cu partajul masei succesorale

(1) Comoștenitorii răspund, unii față de alții, potrivit regulilor vînzării-cumpărării, pentru viciile materiale sau juridice apărute dintr-o cauză anterioară partajului, dacă contractul de partaj nu prevede altfel. Fiecare comoștenitor este obligat, proporțional lotului său, să despăgubească personal comoștenitorul pentru prejudiciul suferit.

(2) Dacă unul din comoștenitori este în incapacitate de plată, cota de care el răspunde se acoperă proporțional de către comoștenitorul victimă a viciului și ceilalți comoștenitori solvabili.

(3) Comoștenitorii continuă să răspundă, în condițiile legii, de o obligație a masei succesorale care a fost atribuită în lotul unui comoștenitor.

Articolul 2514. Anularea contractului de partaj

(1) Contractul de partaj poate fi anulat pe motiv de violență sau dol, în condițiile legii.

(2) Contractul de partaj poate, de asemenea, fi anulat pe motiv de eroare în condițiile legii dacă eroarea s-a produs în privința existenței sau mărimii cotelor succesorale ori în privința proprietății bunurilor din masa succesorală.

(3) Comoștenitorul nu poate invoca nulitatea pe motiv de eroare, dol sau violență dacă, după ce a putut intenta acțiunea în anulare, a dispus de unul dintre bunurile din lotul care i-a fost atribuit.

(4) Dacă consecințele erorii, dolului sau ale violenței pot fi înlăturate pe altă cale decît anularea partajului, instanța de judecată, la cererea uneia dintre părți, poate dispune un partaj complementar sau de rectificare.

(5) Dacă un comoștenitor nu era cunoscut și a fost omis de la partaj, el poate doar cere de la ceilalți comoștenitori, conform art. 2472-2484, partea pe care ar fi primit-o dacă participa la partaj, în natură sau prin plata valorii ei, fără anularea partajului.

(6) În cazul în care partajul este afectat de leziune, comoștenitorului dezavantajat i se compensează prejudiciul, la alegerea celorlalți comoștenitori, în natură sau prin plata valorii. Acțiunea întemeiată pe leziune este exclusă în cazul vînzării moștenirii sau a cotei succesorale dacă în contractul de vînzare-cumpărare părțile au acoperit riscul leziunii printr-o clauză expresă.

§3. Raportul donațiilor

Articolul 2515. Raportul donațiilor de către descendenți

(1) Descendenții defunctului care culeg moștenirea ca moștenitori legali sînt obligați între ei, la momentul partajului, la raportul donațiilor primite de la cel care a lăsat moștenirea, în timpul vieții acestuia, în măsura în care cel care a lăsat moștenirea nu a dispus scutirea de raport.

(2) Sumele acordate cu titlu gratuit pentru acoperirea cheltuielilor curente, precum și a cheltuielilor pentru educație superioară sau profesională, se raportează în măsura în care erau disproporționate în raport cu posibilitățile patrimoniale ale celui care a lăsat moștenirea. Raportul acestor prestații este exclus în măsura în care cel care a lăsat moștenirea le-a scutit de raport.

(3) Scutirea de raport poate fi făcută prin contractul de donație sau prin dispoziție testamentară.

(4) Nu se raportează prestațiile executate față de descendent în temeiul obligației legale de întreținere sau al altor obligații impuse de lege.

Articolul 2516. Obligația de raport în cazul decăderii

din dreptul la moștenire a unui descendent

(1) Dacă înainte sau după deschiderea moștenirii decade din dreptul la moștenire un descendent care, în calitate de moștenitor, ar fi fost obligat la raport, obligația de raport a donațiilor făcute lui îi incumbă descendentului care îi ia locul pe baza dreptului de reprezentare.

(2) Dacă testatorul a desemnat un substituent în locul descendentului ce decade din dreptul la moștenire, dacă există dubii, se consideră că moștenitorul desemnat nu va primi mai mult decît ar fi primit descendentul, ținîndu-se cont de obligația de raport.

Articolul 2517. Obligația de raport a descendentului

moștenitor testamentar

Dacă testatorul a desemnat descendenții ca moștenitori ai ceea ce le-ar reveni ca moștenitori legali sau dacă testatorul a stabilit descendenților cotele lor succesorale astfel încît acestea se află unele față de altele în aceleași proporții ca și cotele succesorale legale, atunci se consideră că descendenții sînt obligați la raport conform dispozițiilor art. 2515 și 2516.

Articolul 2518. Donația în favoarea descendentului

mai îndepărtat sau adoptat

(1) Donația pe care a primit-o un descendent mai îndepărtat înaintea decăderii din dreptul la moștenire a unui descendent în grad mai apropiat și cea pe care a primit-o descendentul care, în calitate de moștenitor subsecvent, l-a înlocuit pe un alt descendent nu se raportează decît dacă testatorul a dispus raportul în mod expres la momentul donației.

(2) Aceleași dispoziții se aplică cu privire la donația primită de un descendent de la testator înaintea dobîndirii statutului juridic de descendent.

Articolul 2519. Donații din bunurile comune ale soților

O donație făcută din bunurile comune ale soților se consideră ca fiind acordată în proporție egală de către fiecare dintre cei doi soți. Dacă un bun revine celui care este descendentul numai a unuia dintre soți sau dacă acest soț trebuie să compenseze celuilalt soț pentru că a dispus de bunul comun, se consideră că bunul este donat doar de către soțul respectiv.

Articolul 2520. Efectuarea raportului

(1) La efectuarea partajului, valoarea donației pe care fiecare comoștenitor trebuie să o raporteze se ia în contul cotei succesorale a comoștenitorului respectiv. Valoarea integrală a donațiilor care trebuie raportate se adună la masa succesorală în măsura în care masa revine comoștenitorilor între care are loc raportul. Soțul supraviețuitor nu beneficiază de pe urma raportului.

(2) Valoarea se stabilește în raport cu momentul în care s-a efectuat donația.

Articolul 2521. Lipsa obligației de a restitui excedentul

Dacă cele primite de un comoștenitor cu titlu de donație depășesc partea care i-ar fi revenit la partaj, el nu este obligat să restituie suma excedentară. Într-un asemenea caz, masa succesorală se partajează între ceilalți moștenitori, iar valoarea celor primite cu titlu de donație de comoștenitor și cota succesorală rămîn neafectate.

Articolul 2522. Obligația de informare cu privire

la bunurile primate

Fiecare comoștenitor este obligat să ofere, la cerere, informații celorlalți moștenitori despre donațiile primite pe care trebuie să le aducă la raport conform dispozițiilor art. 2515-2518.

Articolul 2523. Raportul în cazul plăților speciale

ale unui descendent

(1) Un descendent care a contribuit prin muncă, prin sume bănești considerabile sau în alt mod la gospodăria, profesia sau afacerea celui care a lăsat moștenirea, pe o durată lungă de timp, într-o măsură semnificativă pentru menținerea și sporirea patrimoniului celui care a lăsat moștenirea, poate cere la partaj raportul între descendenții care ajung cu el la moștenire în calitate de moștenitori legali. Dispozițiile art. 2517 se aplică în mod corespunzător. Același drept îl are și descendentul care renunță la venitul din activitatea profesională pentru a-l îngriji mai multă vreme pe cel care a lăsat moștenirea.

(2) Raportul nu poate fi cerut dacă pentru prestația sa i-a fost acordată sau a fost convenită o remunerație corespunzătoare ori în măsura în care descendentul, pentru

prestația sa, are un drept care decurge din alt temei juridic. Faptul că prestațiile corespund obligației legale de întreținere a părinților sau altor rude nu exclude obligația de raport.

(3) Suma de raport se calculează în mod echitabil, ținînd cont de durata și volumul prestațiilor, precum și de valoarea masei succesorale.

(4) La efectuarea partajului, suma raportată se adaugă cotei succesorale a comoștenitorului care are dreptul la raport. Toate sumele de raportat, fără excepție, se scad din valoarea masei succesorale în măsura în care aceasta revine comoștenitorilor între care are loc raportul.

Secțiunea a 2-a

Raporturile juridice dintre comoștenitori

și creditorii masei succesorale

Articolul 2524. Răspunderea solidară a comoștenitorilor

Moștenitorii poartă răspundere ca debitori solidari pentru obligațiile comune ale masei succesorale, care includ toate obligațiile masei succesorale, cu excepția celor care grevează doar una sau unele dintre cotele succesorale.

Articolul 2525. Răspunderea pînă la partajul masei

succesorale

(1) Pînă la partajul masei succesorale, fiecare comoștenitor poate refuza satisfacerea obligațiilor masei succesorale din patrimoniul pe care îl are în afara cotei succesorale ce îi revine. Dacă poartă răspundere nelimitată pentru o obligație a masei succesorale, comoștenitorul nu are dreptul de refuz în privința cotei-părți de obligație proporționale cu cota sa succesorală.

(2) Dreptul creditorilor masei succesorale de a cere de la toți comoștenitorii satisfacerea din partea nepartajată a masei succesorale rămîne neatins.

Articolul 2526. Răspunderea după partajul masei

succesorale

După partajul masei succesorale, fiecare comoștenitor răspunde numai pentru partea din obligațiile masei succesorale proporțională cu cota sa succesorală în următoarele situații:

a) atunci cînd creditorul este exclus din procedura de somare publică a creditorilor masei succesorale. Această regulă se aplică creditorilor menționați la art. 2428, precum și creditorilor față de care comoștenitorul răspunde nelimitat;

b) atunci cînd creditorul își valorifică creanța sa după expirarea unei perioade de 3 ani de la data stabilită de dispozițiile art. 2429 alin. (1), cu excepția situației în care

comoștenitorul a cunoscut despre creanță înaintea expirării termenului de 3 ani sau cînd creanța a fost declarată în cadrul procedurii de somare publică a creditorilor. Această regulă nu se aplică în măsura în care creditorul, conform dispozițiilor art. 2426, nu este afectat de somarea publică a creditorilor;

c) dacă procesul de insolvabilitate a masei succesorale a fost intentat și a încetat prin distribuirea finală a masei succesorale sau prin confirmarea planului procedurii de restructurare.

Articolul 2527. Somația de declarare a creanțelor

(1) Fiecare comoștenitor poate solicita public creditorilor masei succesorale să notifice comoștenitorii sau notarul despre creanțe în termen de 6 luni. Dacă s-a făcut somația publică, după partaj, fiecare comoștenitor răspunde pentru creanță numai proporțional cu cota succesorală, cu excepția cazului în care creanțele au fost notificate înaintea expirării termenului sau dacă despre ele se cunoștea la momentul partajului.

(2) Somația se publică în Monitorul Oficial al Republicii Moldova și într-o publicație locală selectată de notar. Termenul începe să curgă de la ultima publicare a anunțului. Costurile intră în sarcina moștenitorului care a făcut somația de declarare a creanțelor.

Articolul 2528. Cererea de dispunere a administrării

masei succesorale

Dispunerea administrării masei succesorale poate fi cerută de către moștenitori numai unanim. Cererea privind dispunerea administrării masei succesorale este exclusă după data partajului masei succesorale.

Articolul 2529. Întocmirea inventarului

(1) Inventarul întocmit de către un comoștenitor profită și celorlalți comoștenitori în măsura în care aceștia nu răspund nelimitat pentru obligațiile masei succesorale.

(2) Un comoștenitor poate invoca limitarea răspunderii sale față de ceilalți comoștenitori chiar dacă el răspunde nelimitat față de ceilalți creditori ai masei succesorale.

T i t l u l V

REZERVA SUCCESORALĂ

Articolul 2530. Moștenitorii rezervatari

(1) Moștenitorii rezervatari păstrează dreptul de a moșteni, independent de conținutul testamentului, cel puțin ½ din cota succesorală ce s-ar fi cuvenit fiecăruia în caz de moștenire legală (rezervă succesorală).

(2) Sînt moștenitori rezervatari moștenitorii legali de clasa întîi, părinții defunctului, precum și soțul supraviețuitor dacă, la data deschiderii moștenirii, defunctul avea nemijlocit față de respectivul moștenitor o obligație de întreținere conform Codului familiei.

Articolul 2531. Determinarea cotei din rezerva succesorală

pentru fiecare moștenitor rezervatar

La determinarea cotei succesorale pentru fiecare moștenitor rezervatar se iau în considerare toți moștenitorii legali chemați la moștenire dacă nu ar fi existat testamentul. Moștenitorii legali care au renunțat la moștenire nu se iau în considerare. Moștenitorii testamentari nu se iau în considerare dacă ei nu sînt moștenitori legali.

Articolul 2532. Efectele renunțării la moștenire

a moștenitorului rezervatar

Dacă moștenitorul rezervatar renunță la cota sa din rezerva succesorală, cotele din rezerva succesorală ale altor moștenitori rezervatari nu se majorează. În acest caz, cota moștenitorului rezervatar trece la moștenitorii testamentari proporțional cotei succesorale testate lor.

Articolul 2533. Legatul în folosul moștenitorului

rezervatar

Dacă moștenitorul rezervatar este în același timp și legatar, el va putea pretinde la rezervă doar dacă renunță la legat. În caz contrar, el pierde dreptul la cota succesorală în calitate de moștenitor rezervatar în mărimea valorii legatului.

Articolul 2534. Separarea rezervei succesorale din

partea netestată a masei succesorale

Dacă testamentul nu se referă la întreaga masă succesorală, rezerva succesorală reduce în primul rînd cotele succesorale ale moștenitorilor legali nerezervatari, iar în cazul insuficienței acestor cote, rezerva succesorală reduce cotele succesorale ale moștenitorilor testamentari.

Articolul 2535. Degrevarea de legate și sarcini testamentare

Limitările rezultate din desemnarea unui moștenitor subsecvent

(1) Moștenitorul rezervatar nu este ținut de legate și sarcini testamentare în măsura în care acestea îi încalcă dreptul la rezerva succesorală. În acest caz, legatele și sarcinile testamentare vor fi suportate de ceilalți moștenitori, proporțional cotelor succesorale.

(2) Dacă legatul sau sarcina testamentară s-a dispus astfel încît grevează doar cota succesorală a moștenitorului rezervatar, atunci legatul și sarcina se reduc în partea în care acestea îi încalcă dreptul la rezervă succesorală.

(3) Dacă testatorul a desemnat un moștenitor subsecvent, moștenitorul rezervatar este ținut să îndeplinească obligațiile și să respecte limitările impuse lui în calitate de moștenitor prealabil în măsura în care aceasta nu încalcă dreptul său la rezerva

succesorală.

Articolul 2536. Transmisia cotei succesorale

a moștenitorului rezervatar

Cota succesorală a moștenitorului rezervatar se transmite prin moștenire și este transmisibilă conform regulilor generale.

Articolul 2537. Raportul donațiilor în contul rezervei

succesorale

(1) Moștenitorul rezervatar este obligat să admită raportul din cota sa succesorală a tot ce i-a fost acordat cu titlu de donație de către testator dacă cel din urmă a prevăzut ca donația să fie raportată la cota sa din rezerva succesorală.

(2) În cazul în care moștenitorul rezervatar este descendent al defunctului, dispozițiile art. 2516 alin. (1) se aplică în mod corespunzător.

Articolul 2538. Obligația de raport

(1) În cazul în care există mai mulți descendenți și între ei, în cazul moștenirii legale, s-ar fi raportat o donație făcută de defunct sau prestații de felul celor prevăzute la art. 2523, moștenitorului rezervatar care este descendent al defunctului, de asemenea, îi incumbă obligația de raport conform regulilor generale.

(2) O donație de felul celei prevăzute la art. 2523 alin. (1) nu poate fi scutită de raport de către testator în detrimentul unui moștenitor rezervatar.

(3) În cazul în care donația care trebuie să fie luată în considerație conform alin. (1) trebuie raportată concomitent și în contul rezervei succesorale conform dispozițiilor art. 2537, atunci, în contul celei din urmă, donația respectivă se raportează numai pentru jumătate din valoarea sa.

Articolul 2539. Suportarea rezervei succesorale

în cazul renunțării la legat

În cazul renunțării moștenitorului rezervatar la legatul care i-a fost atribuit prin testament, în raporturile dintre moștenitorii testamentari și legatari, cota succesorală a moștenitorului rezervatar reduce în primul rînd cota succesorală a acelui moștenitor testamentar sau a acelui legatar căruia renunțarea i-a adus beneficiu.

Articolul 2540. Limitarea rezervei succesorale cu bună

intenție

(1) Dacă descendentul duce un mod de viață atît de risipitor sau dacă are atîtea datorii încît ceea ce el va dobîndi ulterior este supus unui pericol considerabil, testatorul

poate limita dreptul descendentului la rezerva succesorală prin dispoziția testamentară în care se stipulează că, după moartea descendentului, moștenitorii legali ai acestuia vor primi, în calitate de moștenitori subsecvenți sau legatari subsecvenți, cota succesorală lăsată lui sau rezerva succesorală care i se cuvine, în conformitate cu cotele succesorale ale acestora în caz de moștenire legală. Testatorul poate, de asemenea, să împuternicească executorul testamentar cu administrarea masei succesorale în timpul vieții descendentului. În acest caz, descendentul are dreptul de a cere venitul net anual.

(2) În privința unor asemenea dispoziții testamentare se aplică în mod corespunzător prevederilor legale cu privire la dezmoștenire. Aceste prevederi sînt lipsite de efect dacă, după momentul deschiderii moștenirii, descendentul, în decursul unei perioade îndelungate, nu mai duce un mod de viață risipitor sau nu mai există supraîndatorarea care a servit drept temei pentru asemenea dispoziție testamentară.

T i t l u l VI

CONFIRMAREA DREPTURILOR REZULTATE

DIN MOȘTENIRE

Capitolul I

ELIBERAREA CERTIFICATELOR

Articolul 2541. Deschiderea procedurii succesorale

(1) Pentru deschiderea procedurii succesorale, un moștenitor, un creditor al masei succesorale, un legatar sau un executor testamentar depune o cerere corespunzătoare la notar.

(2) În cadrul procedurii succesorale, notarului i se poate solicita, în condițiile legii, eliberarea următoarelor acte:

a) certificatului de moștenitor;

b) certificatului de legatar;

c) certificatului de executor testamentar;

d) certificatului de custode al masei succesorale;

e) certificatului de administrator al masei succesorale.

Articolul 2542. Eliberarea certificatului de moștenitor

(1) La cererea moștenitorului, notarul care desfășoară procedura succesorală este obligat să elibereze un certificat de moștenitor care confirmă dreptul moștenitorului la moștenire, iar în cazul mai multor comoștenitori, în certificat se indică și mărimea cotelor succesorale ale tuturor comoștenitorilor (certificat de moștenitor).

(2) Notarul care desfășoară procedura succesorală este obligat, de asemenea, să elibereze un certificat de moștenitor la cererea uneia dintre celelalte persoane prevăzute la art. 2541 alin. (1). În acest caz, dispozițiile art. 2543-2553 se aplică în mod corespunzător, ținîndu-se cont de faptul că solicitantul nu este moștenitor.

(3) Lista bunurilor care intră în componența masei succesorale nu se include în certificatul de moștenitor.

(4) La cererea expresă a tuturor comoștenitorilor, certificatul de moștenitor nu va indica mărimea cotelor succesorale dacă din dispozițiile testamentare rezultă că testatorul a stabilit mărimea cotelor succesorale prin indicarea bunurilor pe care le lasă fiecărui comoștenitor și nu doar a atribuit bunurile cu titlu de legat. În caz de necesitate, cotele succesorale pot fi determinate ulterior în baza unei evaluări a bunurilor lăsate fiecărui comoștenitor.

Articolul 2543. Conținutul cererii de eliberare

a certificatului de moștenitor legal

(1) Cererea privind eliberarea certificatului de moștenitor în calitate de moștenitor legal trebuie să conțină:

a) informații privind defunctul: numele (numele dinainte de căsătorie, dacă este cazul), prenumele, sexul, data și locul nașterii, starea civilă, cetățenia, codul personal (dacă este cazul), locul reședinței obișnuite în momentul decesului, data și locul decesului;

b) informații privind solicitantul: numele (numele dinainte de căsătorie, dacă este cazul), prenumele, sexul, data și locul nașterii, starea civilă, cetățenia, codul personal (dacă este cazul), adresa și, dacă este cazul, relația cu defunctul;

c) raportul pe care se întemeiază dreptul său de moștenire (rudenie, adopție sau căsătorie).

În cazul în care solicitantul este soțul supraviețuitor, el este obligat să declare absența temeiurilor de decădere prevăzute la art. 2187;

d) o indicație care să precizeze dacă există sau au existat careva persoane care ar fi putut înlătura solicitantul de la moștenire sau i-ar fi putut micșora cota succesorală, inclusiv existența altor comoștenitori și identificarea lor în măsura cunoscută solicitantului;

e) o indicație care să precizeze dacă există sau nu dispoziții testamentare ale defunctului și care anume; dacă nu se anexează nici originalul, nici o copie, se dau indicații referitoare la locul unde se află originalul;

f) o declarație prin care se atestă, în conformitate cu cunoștințele de care dispune solicitantul, existența sau absența unui proces judiciar privind dreptul la moștenire al solicitantului, inclusiv privind nedemnitatea solicitantului;

g) o indicație care să precizeze dacă vreunul dintre moștenitori a făcut o declarație privind acceptarea moștenirii sau renunțarea la aceasta;

h) o declarație prin care solicitantul acceptă moștenirea (dacă nu a depus o declarație de acceptare anterior).

(2) Dacă persoana care ar fi putut să-l înlăture pe solicitant de la moștenire sau ar fi avut dreptul să-i micșoreze cota succesorală a decăzut din dreptul la moștenire, solicitantul este obligat să indice modul în care a avut loc aceasta.

Articolul 2544. Declarațiile făcute de către moștenitorul

testamentar

Persoana care solicită eliberarea certificatului de moștenitor în baza dispoziției testamentare este obligată să declare:

a) dispoziția testamentară pe care se întemeiază dreptul său la moștenire;

b) dacă testatorul a lăsat alte dispoziții testamentare și care anume; dacă nu se anexează nici originalul, nici o copie, se dau indicații referitoare la locul unde se află originalul;

c) informațiile prevăzute la art. 2543 alin. (1) lit. a), b) și f)-h) și alin. (2).

Articolul 2545. Confirmarea veridicității informațiilor

comunicate

(1) Solicitantul trebuie să prezinte acte oficiale pentru confirmarea informațiilor comunicate de el conform dispozițiilor art. 2543 alin. (1) lit. a) și c) și alin. (2) și, în cazul art. 2544, să prezinte documentele pe care se întemeiază dreptul lui de moștenire. Dacă documentele nu pot fi obținute sau obținerea lor este legată de dificultăți disproporționate, alte probe vor fi suficiente.

(2) Celelalte informații necesare conform dispozițiilor art. 2543 și 2544 solicitantul le confirmă la notar prin declarație pe proprie răspundere, menționînd că el nu cunoaște nimic ce ar contraveni declarațiilor sale. Notarul poate să-l elibereze de această obligație dacă nu o consideră necesară.

(3) Dispozițiile alin. (2) nu se aplică dacă faptele corespunzătoare sînt evidente pentru notar.

(4) Cererea privind eliberarea certificatului de moștenitor conține informațiile cerute de lege în măsura în care solicitantul deține astfel de informații și în măsura în care aceste informații sînt necesare notarului pentru a elibera certificatul.

Articolul 2546. Certificatul de moștenitor în caz

de comoștenitori

(1) Dacă există mai mulți moștenitori, se va elibera același certificat de moștenitor fiecărui comoștenitor.

(2) Cererea de eliberare a certificatului poate fi depusă de oricare dintre comoștenitori. În cerere trebuie indicați comoștenitorii și cotele succesorale ale acestora.

(3) Dacă cererea se depune nu în numele tuturor comoștenitorilor, în ea trebuie de indicat că ceilalți comoștenitori au acceptat moștenirea. Dispozițiile art. 2545 se referă și la acele informații pe care solicitantul le comunică despre ceilalți comoștenitori.

(4) Confirmarea prin declarație pe propria răspundere se cere de la toți comoștenitorii, cu excepția cazului în care notarul consideră suficientă declarația unuia sau a unora dintre ei.

Articolul 2547. Investigația desfășurată de notar

(1) Verificînd informațiile comunicate de solicitant, notarul care desfășoară procedura succesorală este obligat, din oficiu, să desfășoare investigațiile corespunzătoare și să administreze probele pe care le consideră necesare.

(2) Notarul ia toate măsurile pentru a informa moș-tenitorii cunoscuți și legatarii despre inițierea procedurii succesorale.

(3) Dacă este necesar pentru stabilirea elementelor care urmează a fi certificate, notarul poate:

a) să audieze orice persoană implicată și, dacă există, executorul testamentar sau administratorul masei succesorale;

b) să obțină informații din registrul de stare civilă și alte registre de publicitate din Republica Moldova;

c) să solicite informații din registrele de publicitate ale altor state în condițiile legii statului respectiv sau ale tratatului internațional dintre Republica Moldova și statul respectiv;

d) să ceară printr-un anunț public tuturor persoanelor să declare drepturile lor asupra moștenirii. Ordinea de notificare publică și durata termenului pentru declararea drepturilor se determină în conformitate cu procedura somării publice.

(4) Persoanele prevăzute la art. 2541 alin. (1) sau alte persoane care obțin drepturi din moștenire au dreptul de a lua cunoștință de actele și probele administrate în cadrul procedurii succesorale.

Articolul 2548. Constatarea dreptului la moștenire

(1) Certificatul de moștenitor se eliberează după ce notarul care desfășoară procedura succesorală constată cu certitudine faptele necesare pentru justificarea cererii privind eliberarea certificatului.

(2) Notarul îi include în certificat pe toți comoștenitorii constatați cu certitudine care au acceptat moștenirea, chiar dacă ei nu au fost indicați în cererea privind eliberarea certificatului.

(3) Pînă la eliberarea certificatului de moștenitor, notarul poate elibera moștenitorului care a acceptat moștenirea un certificat de calitate de moștenitor în scopul legitimării sale în raporturile cu terții. Certificatul de calitate de moștenitor nu produce efectele certificatului de moștenitor. La eliberarea certificatului de moștenitor, certificatul de calitate de moștenitor se revocă de către notar și se restituie acestuia. Regulile cuprinse în prezentul alineat se menționează în certificatul de calitate de moștenitor.

Articolul 2549. Termenul de eliberare a certificatelor

(1) Notarul eliberează fără întîrziere certificatele prevăzute la art. 2541 alin. (2), în conformitate cu procedura prevăzută de lege, atunci cînd elementele care trebuie certificate au fost stabilite cu certitudine.

(2) Notarul nu eliberează certificatul solicitat atît timp cît elementele care trebuie certificate fac obiectul unui proces judiciar.

(3) Notarul ia toate măsurile necesare pentru a informa solicitantul și persoanele ale căror drepturi sînt vizate de certificat cu privire la eliberarea certificatului.

Articolul 2550. Certificatul de moștenitor limitat la anumite

bunuri

(1) Dacă anumite bunuri care se află în afara teritoriului Republicii Moldova fac parte din masa succesorală, atunci cererea de eliberare a certificatului de moștenitor se poate limita la bunurile aflate pe teritoriul Republicii Moldova.

(2) Dacă organul corespunzător din Republica Moldova ține un registru pentru înregistrarea drepturilor persoanelor asupra unui bun, acest bun se consideră că se află pe teritoriul Republicii Moldova. Creanța se consideră că se află pe teritoriul Republicii Moldova dacă acțiunea privind executarea acesteia ține de competența instanțelor judecătorești din Republica Moldova.

Articolul 2551. Conținutul certificatului de moștenitor

eliberat moștenitorului prealabil

(1) Certificatul de moștenitor eliberat moștenitorului prealabil va menționa suplimentar faptul că testamentul prevede moștenirea subsecventă, condițiile în care va surveni moștenirea subsecventă și identitatea moștenitorului subsecvent. Dacă testatorul a desemnat moștenitorul subsecvent în privința părții din moștenire rămase la momentul survenirii moștenirii subsecvente, dacă el a dispus că moștenitorul prealabil poate să dispună nelimitat de moștenire sau dacă, conform dispozițiilor art. 2286, testatorul l-a eliberat pe moștenitorul prealabil de alte restricții sau obligații, se vor menționa și aceste dispoziții.

(2) Moștenitorul subsecvent are drepturile prevăzute la art. 2472 și 2558 din data survenirii moștenirii subsecvente. Din aceeași dată moștenitorul subsecvent poate cere eliberarea certificatului său de moștenitor.

(3) Termenele prevăzute la art. 2472 alin. (2) și art. 2558 alin. (5) nu pot curge împotriva moștenitorului subsecvent decît după data survenirii moștenirii subsecvente.

Articolul 2552. Informații privind executorul testamentar

Dacă testatorul a desemnat un executor testamentar, acest fapt și limitarea dreptului de dispoziție al moștenitorului conform art. 2362 trebuie indicate expres în certificatul de moștenitor.

După încetarea atribuțiilor executorului testamentar și a limitărilor dreptului de dispoziție al moștenitorului, moștenitorul poate cere modificarea certificatului de moștenitor.

Articolul 2553. Alte restricții ale drepturilor moștenitorului

Dacă testatorul a stabilit sarcinile testamentare sau restricții valabile asupra drepturilor moștenitorului asupra masei succesorale, altele decît cele indicate la art. 2551 și 2552, ele, de asemenea, se indică în certificatul de moștenitor.

Articolul 2554. Certificatul de legatar

(1) La cererea uneia dintre persoanele prevăzute la art. 2541 alin. (1), notarul care desfășoară procedura succesorală este obligat să elibereze un certificat de legatar în privința unui anumit legatar.

(2) În certificatul de legatar se indică identitatea legatarului, lista drepturilor și/sau a bunurilor care revin acelui legatar și limitele acestora în temeiul legii și/sau în temeiul dispoziției testamentare.

Articolul 2555. Certificatul de executor testamentar,

custode sau administrator al masei

succesorale

(1) Notarul care desfășoară procedura succesorală este obligat să elibereze un certificat de executor testamentar la cererea executorului testamentar.

(2) În certificatul de executor testamentar se indică împuternicirile executorului testamentar și limitele acestora în temeiul legii și/sau în temeiul dispoziției testamentare.

(3) La încetarea atribuțiilor executorului testamentar, certificatul își pierde valabilitatea.

(4) Dispozițiile prezentului articol se aplică în mod corespunzător certificatului de custode al masei succesorale și certificatului administratorului masei succesorale.

Capitolul II

REGIMUL JURIDIC COMUN

AL CERTIFICATELOR

Articolul 2556. Domeniul de aplicare

Dispozițiile prezentului capitol se aplică în mod corespunzător certificatelor prevăzute la art. 2541 alin. (2).

Articolul 2557. Efectele certificatului

(1) Se prezumă că certificatul probează cu exactitate elementele stabilite în el.

(2) Se prezumă că persoana menționată în certificat drept moștenitor, legatar, executor testamentar, custode sau administrator al masei succesorale are statutul menționat în certificat și/sau este titular al drepturilor sau al împuternicirilor prevăzute în certificat, fără alte condiții și/sau restricții aferente respectivelor drepturi sau împuterniciri decît cele prevăzute în certificat și rezultate din lege.

(3) Se consideră că orice persoană care, în baza informațiilor atestate în certificat, efectuează plăți sau transmite bunuri unei persoane menționate în certificat drept persoană îndreptățită sau împuternicită să accepte plăți sau bunuri acționează față de o persoană îndreptățită sau împuternicită să accepte plăți sau bunuri, cu excepția cazului în care această persoană cunoaște că cele conținute în certificat nu corespund realității sau nu are cunoștință de acest fapt din cauza unei culpe grave.

(4) În cazul în care o persoană menționată într-un certificat drept persoană îndreptățită sau împuternicită să dispună de bunurile din masa succesorală dispune de aceste bunuri în favoarea unei alte persoane, se consideră că cea din urmă, dacă acționează pe baza informațiilor atestate în certificat, devine parte la un contract cu o persoană îndreptățită sau împuternicită să dispună de bunurile vizate, cu excepția cazului în care această persoană cunoaște că cele conținute în certificat nu corespund realității sau nu are cunoștință de acest fapt din cauza unei culpe grave.

(5) Certificatul constituie un titlu valabil pentru înregistrarea în registrul de publicitate corespunzător a drepturilor atestate de el.

Articolul 2558. Rectificarea, modificarea sau retragerea

certificatului

(1) La cererea oricărei persoane care dovedește că are un interes legitim sau din proprie inițiativă, notarul care a eliberat certificatul trebuie să îl rectifice în cazul unei erori de redactare.

(2) La cererea unei persoane care dovedește că are un interes legitim sau din proprie inițiativă, notarul trebuie să modifice sau să retragă certificatul în situația în care s-a stabilit că certificatul sau anumite elemente din certificat nu corespund realității.

(3) Notarul trebuie să informeze fără întîrziere toate persoanele cărora le-a fost eliberat certificatul cu privire la orice rectificare, modificare sau retragere a acestuia.

(4) Dacă într-un registru de publicitate s-a făcut o înregistrare în temeiul certificatului care ulterior este rectificat, modificat sau retras și se prezumă că rectificarea înregistrării în registru este posibilă, notarul depune la registru o cerere de notare a rectificării, modificării sau retragerii certificatului.

(5) Cererea de rectificare, modificare sau retragere a certificatului se poate înainta în termen de 3 ani de la data în care persoana care solicită rectificarea, modificarea sau retragerea a cunoscut sau trebuia să cunoască că cele conținute în certificat nu corespund realității, dar nu mai tîrziu de 10 ani din momentul deschiderii moștenirii.

Articolul 2559. Contestarea actelor notarului

(1) Eliberarea certificatului poate fi contestată în instanța de judecată de către oricare dintre persoanele prevăzute la art. 2541 alin. (1).

(2) Actele îndeplinite de notar în temeiul art. 2558 și al art. 2560 alin. (1) lit. a) pot fi contestate în instanța de judecată de orice persoană care dovedește că are un interes legitim.

(3) În cazul în care, ca urmare a contestației menționate la alin. (1) sau (2), se stabilește faptul că certificatul nu corespunde realității, instanța de judecată competentă rectifică, modifică sau retrage certificatul ori asigură rectificarea, modificarea sau retragerea certificatului de către notarul care l-a eliberat.

(4) În cazul în care, ca rezultat al contestației menționate la alin. (1) sau (2), se stabilește că eliberarea certificatului a fost refuzată în mod nejustificat, instanța de judecată eliberează certificatul sau se asigură că notarul reexaminează cazul și îndeplinește un nou act.

Articolul 2560. Suspendarea efectelor certificatului

(1) Efectele certificatului pot fi suspendate de către:

a) notarul care l-a eliberat, la cererea oricărei persoane care dovedește că are un interes legitim, în cursul unei modificări sau retrageri a certificatului în temeiul art. 2558;

b) instanța de judecată, la cererea oricărei persoane care a contestat un act al notarului în temeiul art. 2559, în cursul unei astfel de contestații.

(2) Notarul sau, după caz, instanța de judecată informează fără întîrziere toate persoanele cărora le-au fost eliberate certificatele cu privire la orice suspendare a efectelor certificatului.

(3) Pe durata suspendării efectelor certificatului nu se mai pot elibera alte exemplare ale certificatului.

T i t l u l VII

VÎNZAREA-CUMPĂRAREA

COTEI SUCCESORALE

Articolul 2561. Forma contractului de vînzare-cumpărare

a cotei succesorale

(1) Contractul prin care un comoștenitor vinde cota succesorală revenită lui prin devoluțiune trebuie autentificat notarial.

(2) Cota succesorală poate fi vîndută chiar dacă în privința masei succesorale s-a dispus administrarea sau s-a intentat procesul de insolvabilitate.

(3) Dispozițiile prezentului titlu se aplică în mod corespunzător cînd unicul moștenitor vinde dreptul de moștenire în raport cu întreaga masă succesorală.

(4) Părțile contractante pot deroga de la dispozițiile art. 2562-2571.

Articolul 2562. Întinderea obiectului vînzării

Avantajele obținute în rezultatul decăderii din dreptul asupra unui legat sau a unei sarcini ori în rezultatul unei obligații de raport a unuia dintre comoștenitori revin cumpărătorului.

Articolul 2563. Cota succesorală care rămîne vînzătorului

În caz de dubiu, cota succesorală pe care vînzătorul o dobîndește după încheierea contractului de vînzare-cumpărare, în rezultatul survenirii moștenirii subsecvente, al decăderii unui comoștenitor, și legatul prioritar care îi revine vînzătorului nu se consideră înstrăinate împreună cu cota succesorală vîndută. Această regulă se aplică inclusiv în privința înscrisurilor de familie, a imaginilor și a ilustrațiilor familiale.

Articolul 2564. Obligația de a transmite

Vînzătorul este obligat să transmită cumpărătorului bunurile din masa succesorală existente la momentul vînzării, cu includerea a tot ce a dobîndit el pînă la vînzare în temeiul unui drept care face parte din masa succesorală sau cu titlu de despăgubire pentru distrugerea, deteriorarea sau retragerea unui bun din masa succesorală sau în baza unui act juridic care se referea la masa succesorală.

Articolul 2565. Obligația de plată a valorii

(1) Dacă vînzătorul a consumat bunul din masa succesorală, l-a înstrăinat cu titlu gratuit sau l-a grevat cu titlu gratuit pînă la vînzare, el este obligat să plătească cumpărătorului valoarea bunului consumat sau înstrăinat, iar în cazul grevării, să despăgubească micșorarea valorii lui. Obligația de plată a valorii nu apare dacă, la încheierea contractului de vînzare-cumpărare, cumpărătorul cunoștea că obiectul este consumat sau că înstrăinarea era cu titlu gratuit.

(2) În alte cazuri, cumpărătorul nu poate cere despăgubirea în rezultatul pierderii, deteriorării sau survenirii din alte motive a imposibilității de a transmite bunul din masa

succesorală.

Articolul 2566. Răspunderea limitată a vînzătorului

(1) Obligația vînzătorului privind garantarea contra viciilor juridice se limitează la răspunderea pentru faptul că el are dreptul de moștenire asupra cotei succesorale vîndute, că acest drept nu este limitat de dreptul moștenitorului subsecvent sau în rezultatul desemnării executorului testamentar, că nu există legate, sarcini sau limite impuse de rezerva succesorală, obligații de raport sau dispoziții testamentare privind partajul, precum și pentru faptul că nu a survenit răspunderea nelimitată față de creditorii masei succesorale sau unii dintre ei.

(2) Vînzătorul nu poartă răspundere pentru viciile materiale ale bunurilor care fac parte din masa succesorală, cu excepția cazului în care el a ascuns intenționat un viciu sau și-a asumat garanția unor caracteristici ale bunului.

Articolul 2567. Restabilirea raporturilor juridice

Raporturile juridice care s-au stins în rezultatul deschiderii moștenirii prin întrunirea calității de creditor și debitor sau întrunirea dreptului și a grevării de către aceeași persoană se consideră, între vînzător și cumpărător, nestinse. În caz de necesitate, raporturile juridice pot fi restabilite.

Articolul 2568. Răspunderea cumpărătorului pentru

obligațiile masei succesorale

(1) Cumpărătorul răspunde față de vînzător pentru executarea obligațiilor masei succesorale, cu excepția cazului în care vînzătorul, conform dispozițiilor art. 2566, a garantat că asemenea obligații nu există.

(2) Dacă vînzătorul a executat pînă la vînzare obligațiile masei succesorale, el poate cere de la cumpărător rambursarea cheltuielilor.

Articolul 2569. Veniturile. Sarcinile

(1) Vînzătorul are dreptul la veniturile care au apărut pînă la vînzare. În această perioadă asupra lui cad sarcinile, inclusiv dobînzile, pentru obligațiile masei succesorale.

(2) Cu toate acestea, cumpărătorul este obligat să suporte cheltuielile care trebuie acoperite din masa succesorală, precum și toate cheltuielile extraordinare care trebuie considerate ca luate în calcul la determinarea prețului inițial al bunurilor din masa succesorală.

Articolul 2570. Trecerea riscului

Din momentul încheierii contractului de vînzare-cumpărare, riscul pieirii sau deteriorării fortuite a bunurilor din masa succesorală trece la cumpărător. Din acest moment lui îi revin și fructele, și cheltuielile.

Articolul 2571. Rambursarea cheltuielilor

(1) Cumpărătorul este obligat să ramburseze vînzătorului cheltuielile necesare făcute de către vînzător în privința masei succesorale pînă la vînzarea cotei succesorale.

(2) Cumpărătorul este obligat să ramburseze alte cheltuieli făcute pînă la vînzare numai în măsura în care acestea au majorat valoarea masei succesorale la momentul vînzării.

Articolul 2572. Răspunderea cumpărătorului față

de creditorii masei succesorale

(1) Cumpărătorul răspunde, din momentul încheierii contractului de vînzare-cumpărare, față de creditorii masei succesorale, fapt ce nu stinge răspunderea vînzătorului. Această regulă se aplică, de asemenea, față de obligațiile pe care cumpărătorul nu este obligat să le execute față de vînzător conform dispozițiilor art. 2568 și 2569.

(2) Este nulă clauza convenită între vînzător și cumpărător prin care se exclude sau se limitează răspunderea cumpărătorului față de creditorii masei succesorale.

Articolul 2573. Răspunderea limitată a cumpărătorului

(1) Răspunderii cumpărătorului i se aplică regulile privind limitarea răspunderii moștenitorului. Cumpărătorul răspunde nelimitat dacă vînzătorul la momentul vînzării răspundea nelimitat. Dacă răspunderea cumpărătorului se limitează la masa succesorală, pretențiile sale care rezultă din cumpărare se consideră ca făcînd parte din masa succesorală.

(2) Întocmirea inventarului masei succesorale de către vînzător sau cumpărător profită și celeilalte părți, cu excepția cazului cînd cealaltă parte răspunde nelimitat.

Articolul 2574. Obligația vînzătorului de a comunica

informații creditorilor masei

succesorale

(1) Vînzătorul este obligat față de creditorii masei succesorale să notifice neîntîrziat notarul care desfășoară procedura succesorală despre faptul vînzării cotei succesorale și să indice numele cumpărătorului. Notificarea cumpărătorului înlocuiește notificarea vînzătorului.

(2) Notarul este obligat să permită oricărei persoane care va demonstra că are un interes legitim să ia cunoștință de notificare.

Articolul 2575. Aplicarea față de contractele similar

(1) Dispozițiile privind vînzarea-cumpărarea cotei succesorale se aplică în mod corespunzător față de vînzarea ulterioară a cotei succesorale de către cumpărătorul inițial,

precum și față de alte contracte privind înstrăinarea cotei succesorale care s-a deschis pentru înstrăinător sau a fost dobîndită de acesta în alt mod.

(2) În cazul în care cota succesorală face obiectul donației, donatorul nu este obligat să plătească valoarea bunurilor din masa succesorală care au fost consumate sau înstrăinate cu titlu gratuit pînă la momentul donației sau să compenseze donatarului grevările instituite cu titlu gratuit pînă la momentul donării. Donatorului nu-i incumbă obligația prevăzută la art. 2566 privind înlăturarea posibilelor limitări ale dreptului. Dacă donatorul a ascuns intenționat limitările, el este obligat să repare prejudiciul cauzat donatarului prin aceasta.

Cartea a cincea

DREPTUL INTERNAŢIONAL PRIVAT

T i t l u l I

DISPOZIŢII GENERALE CU PRIVIRE

LA DREPTUL INTERNAŢIONAL PRIVAT

Articolul 2576. Determinarea legii aplicabile raporturilor

de drept privat cu element de extraneitate

(1) Legea aplicabilă raporturilor de drept privat cu element de extraneitate se determină în baza tratatelor internaţionale la care Republica Moldova este parte, a prezentei cărți, a legilor Republicii Moldova şi a uzanțelor internaţionale recunoscute în Republica Moldova.

(2) În cazul imposibilităţii de a se determina legea aplicabilă conform alin. (1), se aplică legea statului cu care raportul de drept privat cu element de extraneitate are legătura cea mai strînsă.

(3) Legea determinată conform alin. (1) nu se aplică în mod excepțional dacă, potrivit tuturor circumstanțelor, raportul are o legătură îndepărtată cu acea lege și are o legătură mai strînsă cu o altă lege. Această dispoziție nu se aplică atunci cînd părțile au ales legea aplicabilă, precum și în cazul legii care privește starea civilă și capacitatea persoanei.

Articolul 2577. Calificarea noțiunilor juridice

la determinarea legii aplicabile

(1) La determinarea legii aplicabile raporturilor de drept privat cu element de extraneitate se ia în considerare calificarea noțiunilor juridice efectuată conform legii Republicii Moldova, dacă legea sau tratatele internaţionale la care Republica Moldova este parte nu prevăd altfel.

(2) În cazul în care noțiunile juridice care necesită calificare juridică nu sînt cunoscute legii Republicii Moldova ori sînt cunoscute sub o altă denumire sau cu un alt conţinut şi nu pot fi determinate prin interpretare conform legii Republicii Moldova, se

poate lua în considerare calificarea juridică făcută conform legii străine dacă astfel nu se limitează drepturile civile ori dacă nu se stabilesc măsuri de răspundere civilă.

(3) Cu toate acestea, cînd părțile au determinat ele însele înțelesul noțiunilor dintr-un act juridic, calificarea acestor noțiuni se face după voința părților.

Articolul 2578. Aplicarea dreptului statului

cu o pluralitate de sisteme juridice

În cazul în care trimiterea se face la dreptul unui stat în care coexistă o pluralitate de sisteme juridice, fără a indica care dintre ele este aplicabil, se va aplica sistemul juridic determinat în conformitate cu normele de drept ale acelui stat. În lipsa unor asemenea norme, se va aplica sistemul juridic cu care raportul prezintă legăturile cele mai strînse.

Articolul 2579. Stabilirea conținutului legii străine

(1) Stabilirea conținutului legii străine se face în conformitate cu interpretarea ei oficială și cu practica aplicării ei în statul străin respectiv.

(2) În scopul stabilirii conținutului normelor legii străine, instanța de judecată se poate adresa, în ordinea stabilită pentru asistență și clarificări, Ministerului Justiției al Republicii Moldova, altor organe competente sau organizații din Republica Moldova și din străinătate, poate solicita avizul unui expert sau poate folosi un alt mod adecvat.

(3) Persoanele participante la proces pot să prezinte documente care confirmă conținutul normelor legii străine invocate pentru întemeierea pretențiilor sau apărării sau pot în alt mod să asiste instanța în determinarea conținutului acestor norme.

(4) În cazul raporturilor de drept privat la care participă profesioniștii, obligația de furnizare a informațiilor cu privire la conținutul legii străine poate fi pusă în sarcina profesionistului de către instanța de judecată.

(5) În cazul imposibilității de a stabili, într-un termen rezonabil, conținutul legii străine, cu toate că s-au luat măsurile necesare în conformitate cu dispozițiile prezentului articol, se aplică legea Republicii Moldova.

Articolul 2580. Reciprocitatea

(1) Legea străină se aplică în Republica Moldova independent de faptul dacă legea Republicii Moldova se aplică raporturilor de același tip în statul străin respectiv, cu excepția cazurilor în care aplicarea legii străine depinde, conform legii Republicii Moldova, de condiția reciprocității.

(2) În cazul în care aplicarea legii străine este condiționată de reciprocitate, îndeplinirea condiției reciprocității de fapt este prezumată pînă la dovada contrară, care se stabilește de Ministerul Justiției, prin consultare cu Ministerul Afacerilor Externe și Integrării Europene.

Articolul 2581. Ordinea publică a Republicii Moldova

(1) Aplicarea legii străine se înlătură dacă încalcă vădit ordinea publică a Republicii Moldova. În cazul înlăturării aplicării legii străine, se aplică legea Republicii Moldova.

(2) Aplicarea legii străine încalcă vădit ordinea publică a Republicii Moldova în măsura în care ar conduce la un rezultat vădit incompatibil cu principiile fundamentale ale dreptului Republicii Moldova ori cu drepturile și libertățile fundamentale ale omului.

Articolul 2582. Norme de aplicare imediată

(1) Normele de aplicare imediată sînt acele norme a căror respectare este privită de către un anumit stat drept esențială pentru salvgardarea intereselor sale publice, precum organizarea politică, socială sau economică, în asemenea măsură încît aceste norme corespund oricărei situații care intră în domeniul lor de aplicare, indiferent de legea aplicabilă raportului juridic în temeiul prezentei cărți.

(2) Dispozițiile prezentei cărți nu restrîng aplicarea normelor de aplicare imediată din legea Republicii Moldova.

(3) Normele de aplicare imediată cuprinse în legea altui stat pot fi aplicate pentru reglementarea unui raport juridic cu element de extraneitate dacă raportul juridic prezintă legături strînse cu legea acelui stat, iar interesele legitime ale părților o impun.

(4) La luarea unei decizii privind punerea în aplicare a normelor cu aplicare imediată conform alin. (3) se ține cont de natura și de obiectul acestora, precum și de consecințele aplicării sau neaplicării lor.

Articolul 2583. Trimiterea la legea străină

(1) Cînd, în conformitate cu dispozițiile prezentei cărți, se face trimitere la legea străină, se aplică normele materiale, nu și normele conflictuale ale acelei legi.

(2) Prin excepție de la dispozițiile alin. (1), legea străină include și normele conflictuale ale acelei legi dacă ea retrimite la legea Republicii Moldova în materie de statut al persoanei fizice.

Articolul 2584. Retorsiuni

Guvernul Republicii Moldova poate stabili contrarestricții (retorsiuni) în privința drepturilor patrimoniale şi personale nepatrimoniale ale cetăţenilor şi persoanelor juridice ale acelor state în care există restricţii speciale ale drepturilor patrimoniale şi personale nepatrimoniale ale cetăţenilor şi persoanelor juridice ale Republicii Moldova.

Articolul 2585. Respectarea drepturilor dobîndite

în alt stat

Drepturile dobîndite în alt stat sînt respectate în Republica Moldova dacă ele nu contravin vădit ordinii publice a Republicii Moldova.

T i t l u l II

NORMELE CONFLICTUALE

Capitolul I

STATUTUL PERSOANEI FIZICE

Articolul 2586. Legea națională a persoanei fizice

(1) Legea națională a cetățeanului este legea statului a cărui cetățenie o are persoana fizică.

(2) În cazul în care persoana are două sau mai multe cetățenii, legea națională este legea statului cu care persoana are cele mai strînse legături, în special prin reședința sa obișnuită sau prin locul unde își desfășoară activitatea principală.

(3) Legea națională a cetățeanului Republicii Moldova care, potrivit legii străine, este considerat că are o altă cetățenie este legea Republicii Moldova.

(4) Legea națională a apatridului este legea statului în care apatridul are reședința sa obișnuită, iar în lipsa acesteia, reședința sa temporară.

(5) Legea națională a refugiatului se consideră legea statului care îi acordă azil, dacă nu este prevăzut altceva de legea Republicii Moldova sau de tratatele internaționale la care Republica Moldova este parte.

(6) Determinarea și proba cetățeniei se fac în conformitate cu legea statului a cărui cetățenie se invocă.

(7) În sensul prezentei cărți, reședința obișnuită a unei persoane fizice acționînd în exercitarea activității sale profesionale este locul unde această persoană a fost înregistrată în calitate de profesionist.

Articolul 2587. Capacitatea de folosință a persoanei fizice

(1) Capacitatea de folosință a persoanei fizice este guvernată de legea sa națională.

(2) Cetățenii străini și apatrizii au capacitatea de folosință în Republica Moldova egală cu cetățenii Republicii Moldova, cu excepția cazurilor prevăzute de Constituție, de alte legi ale Republicii Moldova sau de tratatele internaționale la care Republica Moldova este parte.

Articolul 2588. Capacitatea de exercițiu a persoanei fizice

(1) Capacitatea de exercițiu a persoanei fizice este guvernată de legea sa națională.

(2) Persoana care nu are capacitate de exercițiu deplină conform legii sale naționale nu este în drept să invoce această circumstanță dacă are capacitate de exercițiu conform legii Republicii Moldova cînd aceasta este legea locului de încheiere a actului juridic, cu excepția cazurilor în care se va dovedi că cealaltă parte la actul juridic știa sau trebuia să știe despre lipsa capacității de exercițiu pentru actul juridic respectiv.

(3) Capacitatea de exercițiu a cetățenilor străini și a apatrizilor în materie de acte juridice încheiate pe teritoriul Republicii Moldova și în materie de obligații din cauzarea de prejudiciu care au apărut pe teritoriul Republicii Moldova se stabilește conform legii Republicii Moldova.

(4) Apartenența unei persoane la o nouă lege națională nu aduce atingere majoratului dobîndit și recunoscut conform legii aplicabile anterior.

Articolul 2589. Numele

(1) Numele persoanei, folosirea și protecția lui sînt guvernate de legea sa națională dacă nu este prevăzut altceva de prezentul cod sau de alte legi.

(2) Protecția împotriva acțiunilor care atentează la dreptul la nume, săvîrșite pe teritoriul Republicii Moldova, este asigurată potrivit legislației acesteia.

Articolul 2590. Legea aplicabilă ocrotirii persoanei fizice

adulte

(1) Măsurile de ocrotire în privința persoanei fizice adulte sau care a dobîndit capacitate deplină de exercițiu pe altă cale legală sînt supuse legii statului unde aceasta își are reședința obișnuită la data instituirii măsurii de ocrotire.

(2) În mod excepțional, în măsura în care este necesar pentru ocrotirea persoanei fizice, autoritatea competentă poate să aplice sau să ia în considerare legea altui stat, cu care situația juridică prezintă cele mai strînse legături.

(3) Existența, întinderea, modificarea și stingerea împuternicirilor de reprezentare încredințate de persoana cu capacitate deplină de exercițiu, fie prin contract, fie prin act unilateral, pentru situația în care nu se va putea îngriji de interesele sale, sînt supuse legii statului unde aceasta își are reședința obișnuită la data încheierii contractului sau a actului unilateral. Aceasta poate însă alege una dintre următoarele legi:

a) legea națională;

b) legea unei reședințe obișnuite anterioare;

c) legea statului unde sînt situate bunurile, în ceea ce privește măsurile de ocrotire cu privire la bunuri.

(4) Măsurile ce se iau cu privire la persoana ocrotită ori la bunurile sale sînt supuse legii statului ale cărui autorități îndrumă și supraveghează exercitarea ocrotirii de către cei în drept.

(5) Lipsa calității de reprezentant sau de altă persoană căreia i s-a încredințat ocrotirea, calitate stabilită potrivit legii aplicabile ocrotirii persoanei fizice, nu poate fi opusă terțului care cu bună-credință s-a încrezut în această calitate, potrivit legii locului unde actul a fost întocmit, dacă actul a fost încheiat între prezenți și pe teritoriul aceluiași stat.

Articolul 2591. Declararea dispariției fără veste sau

a decesului

Declararea dispariției fără veste, declararea decesului, constatarea morții, precum și prezumpțiile de viață sau de moarte a persoanei fizice sînt guvernate de ultima lege națională a acestei persoane. În cazul în care este imposibilă determinarea acestei legi, se aplică legea Republicii Moldova.

Articolul 2592. Înregistrarea în străinătate a actelor de stare

civilă ale cetăţenilor Republicii Moldova

Înregistrarea actelor de stare civilă ale cetăţenilor Republicii Moldova care au reşedinţă în afara teritoriului ei se efectuează de către oficiile consulare ale Republicii Moldova, iar în lipsa acestora, de către ambasade.

Articolul 2593. Legea aplicabilă activității de întreprinzător

sau profesionale a persoanei fizice

Dreptul persoanei fizice de a desfășura activitate de întreprinzător sau profesională fără a se constitui persoană juridică se determină conform legii statului în care acea persoană fizică a obținut autorizarea de a desfășura activitate de întreprinzător sau profesională. În cazul în care această dispoziție nu se aplică pe motivul lipsei obligației de obținere a autorizației, se aplică legea statului locului principal de desfășurare a activității de întreprinzător sau profesionale.

Capitolul II

STATUTUL PERSOANEI JURIDICE

Articolul 2594. Legea națională a persoanei juridice

(1) Legea națională a persoanei juridice este legea statului pe al cărui teritoriu persoana juridică este constituită.

(2) În baza legii naționale a persoanei juridice se determină, în special:

a) statutul organizației în calitate de persoană juridică;

b) forma juridică de organizare;

c) exigențele privind denumirea ei;

d) chestiunile privind constituirea, restructurarea, dizolvarea și lichidarea persoanei juridice, inclusiv chestiunile de succesiune;

e) conținutul capacității de folosință;

f) modul de dobîndire a drepturilor civile și de asumare a obligațiilor civile;

g) raporturile din interiorul ei, inclusiv raporturile dintre persoana juridică și membrii organelor sale, precum și raporturile persoanei juridice cu membrii săi;

h) chestiunile răspunderii fondatorilor (membrilor) persoanei juridice pentru obligațiile acesteia.

(3) Persoana juridică nu poate invoca limitarea împuternicirilor organului sau ale reprezentantului său la încheierea actului juridic necunoscut legii statului în care organul sau reprezentantul persoanei juridice a întocmit actul juridic, cu excepția cazurilor în care se va stabili că cealaltă parte a actului juridic știa sau trebuia să știe despre limitare.

(4) În cazul în care persoana juridică constituită în străinătate își desfășoară activitatea de întreprinzător predominant în Republica Moldova, asupra creanțelor de răspundere pentru obligațiile persoanei juridice a fondatorilor (membrilor) săi sau ale altor persoane care au dreptul de a da indicații obligatorii pentru persoana juridică ori au posibilitatea de a determina acțiunile acesteia în alt mod se aplică legea Republicii Moldova sau, la solicitarea creditorului, legea națională a acestei persoanei juridice.

Articolul 2595. Legea aplicabilă sucursalelor

(reprezentanțelor) şi filialelor

persoanei juridice

(1) Statutul juridic al sucursalelor (reprezentanțelor) persoanei juridice pe teritoriul unui alt

stat este guvernat de legea naţională a persoanei juridice.

(2) Statutul juridic al filialei persoanei juridice pe teritoriul unui alt stat este guvernat de legea statului pe al cărui teritoriu s-a constituit filiala, independent de legea naţională a persoanei juridice.

Articolul 2596. Regimul naţional de activitate

al persoanelor juridice străine

în Republica Moldova

Persoana juridică străină desfăşoară în Republica Moldova activitate comercială şi altă activitate reglementată de legislaţia civilă în conformitate cu dispoziţiile stabilite de această legislaţie pentru o activitate similară a persoanelor juridice ale Republicii Moldova dacă legea Republicii Moldova nu prevede altfel pentru persoanele juridice străine.

Articolul 2597. Legea națională a organizațiilor străine

care, potrivit dreptului străin, nu sînt

persoane juridice

Legea națională a organizației străine care, potrivit dreptului străin, nu este persoană juridică este legea statului unde este constituită. Asupra activității unor astfel de organizații, în cazul în care este aplicabil dreptul Republicii Moldova, se aplică dispozițiile prezentului cod sau ale altor legi care reglementează activitatea persoanelor juridice, dacă nu este altfel cerut de lege, acte normative sau de esența raportului.

Articolul 2598. Participarea statului sau a altor persoane

juridice de drept public în raporturile

de drept privat cu element de extraneitate

Dispoziţiile prezentei cărţi se aplică pe baze generale şi raporturilor de drept privat cu element de extraneitate cu participarea statului sau a altor persoane juridice de drept public dacă legea nu prevede altfel.

Capitolul III

DREPTURILE REALE ŞI DREPTURILE

PERSONALE NEPATRIMONIALE

Articolul 2599. Dispoziţii generale cu privire

la drepturile reale

(1) Conţinutul posesiunii, dreptului de proprietate şi al altor drepturi reale asupra bunurilor mobile şi imobile, realizarea şi ocrotirea lor se determină potrivit legii statului pe al cărui teritoriu se află bunurile dacă nu se prevede altfel.

(2) Apartenenţa bunului la categoria de bunuri mobile sau imobile, precum şi orice altă calificare juridică a bunurilor, se determină potrivit legii statului pe al cărui teritoriu se află bunurile.

Articolul 2600. Dobîndirea şi stingerea drepturilor reale

(1) Dobîndirea şi stingerea dreptului de proprietate şi altor drepturi reale asupra bunului se determină conform legii statului pe al cărui teritoriu se afla sau era situat bunul la momentul cînd a avut loc acţiunea ori o altă împrejurare ce a servit drept temei pentru apariţia sau stingerea dreptului de proprietate sau altor drepturi reale dacă legislaţia Republicii Moldova nu prevede altfel.

(2) Dobîndirea şi stingerea dreptului de proprietate şi altor drepturi reale asupra bunului care reprezintă obiectul actului juridic se determină conform legii aplicabile actului juridic dacă acordul părţilor nu prevede altfel.

(3) Dobîndirea dreptului de proprietate şi altor drepturi reale asupra bunului prin uzucapiune se determină conform legii statului în care se afla acest bun la momentul expirării termenului uzucapiunii.

Articolul 2601. Legea aplicabilă uzucapiunii mobiliare

(1) Uzucapiunea este guvernată de legea statului unde bunul se afla la începerea termenului de posesie prevăzut în acest scop.

(2) În cazul în care bunul a fost adus într-un alt stat, unde se împlinește durata termenului de uzucapiune, posesorul poate cere să se aplice legea acestui din urmă stat dacă sînt reunite, cu începere de la data deplasării bunului în acel stat, toate condițiile cerute de menționata lege.

Articolul 2602. Legea aplicabilă revendicării bunurilor

mobile

(1) Revendicarea unui bun furat sau exportat ilegal este supusă, la alegerea proprietarului originar, fie legii statului pe teritoriul căruia se afla bunul la momentul furtului sau exportului, fie legii statului pe teritoriul căruia se află bunul la momentul revendicării.

(2) Cu toate acestea, dacă legea statului pe teritoriul căruia bunul se afla la momentul furtului sau exportului nu cuprinde dispoziții privind protecția terțului posesor de bună-credință, acesta poate invoca protecția pe care i-o conferă legea statului pe teritoriul căruia bunul se află la momentul revendicării.

(3) Dispozițiile alin. (1) și (2) sînt aplicabile și bunurilor furate sau exportate ilegal din patrimoniul cultural național al unui stat.

Articolul 2603. Drepturile reale asupra mijloacelor

de transport

(1) Constituirea, transmiterea şi stingerea drepturilor reale asupra mijloacelor de transport sînt guvernate de:

a) legea pavilionului pe care îl arborează nava sau legea statului de înmatriculare a aeronavei;

b) legea aplicabilă statutului juridic al întreprinderii de transport pentru vehiculele feroviare şi autovehiculele care îi aparţin.

(2) Dispoziţiile alin.(1) se aplică şi:

a) bunurilor aflate la bord care formează dotarea tehnică;

b) creanţelor care au drept obiect cheltuielile de asistenţă tehnică, întreținere, reparare sau de renovare a mijlocului de transport.

(3) Legea pavilionului navei sau a statului de înmatriculare a aeronavei guvernează îndeosebi:

a) împuternicirile, competențele și obligațiile comandantului navei sau aeronavei;

b) contractul de angajare a personalului navigant, dacă părțile nu au ales o altă lege;

c) răspunderea armatorului navei sau a întreprinderii de transport aerian pentru faptele și acțiunile comandantului și ale echipajului;

d) drepturile reale și de garanție asupra navei sau a aeronavei, precum și formalitățile de publicitate privitoare la actele prin care se constituie, se transmit și se sting asemenea drepturi.

Articolul 2604. Drepturile reale asupra bunurilor supuse

înregistrării de stat

Dreptul de proprietate şi alte drepturi reale asupra bunurilor supuse înregistrării de stat se determină conform legii statului pe al cărui teritoriu drepturile asupra acestor bunuri sînt înscrise în registrul de stat.

Articolul 2605. Rezerva dreptului de proprietate

Condițiile și efectele care decurg din rezerva dreptului de proprietate referitor la un bun destinat exportului sînt guvernate, dacă părțile nu au convenit altfel, de legea statului exportator.

Articolul 2606. Drepturile reale asupra bunurilor mobile

aflate în curs de transport

Apariția și stingerea dreptului de proprietate și a altor drepturi reale în baza actului juridic cu privire la bunurile mobile aflate în curs de transport se determină conform legii statului de unde aceste bunuri au fost expediate, cu excepția cazurilor în care:

a) prin acordul părților s-a stabilit altfel;

b) bunul este depozitat într-un antrepozit sau pus sub sechestru în temeiul unor măsuri asigurătorii ori ca urmare a unei vînzări silite, în aceste cazuri fiind aplicabilă, pe perioada depozitării sau a sechestrului, legea locului unde a fost reașezat temporar;

c) bunurile sînt bunuri personale ale pasagerului, în acest caz fiind supuse legii sale naționale.

Articolul 2607. Valorile mobiliare

(1) Emiterea valorilor mobiliare este supusă legii aplicabile statutului juridic al persoanei juridice emitente.

(2) Condiţiile şi efectele transmiterii valorilor mobiliare în formă materializată sînt supuse:

a) legii locului de plată a titlului la ordin;

b) legii locului unde se află titlul la purtător în momentul transmiterii;

c) legii aplicabile statutului juridic al persoanei juridice emitente a titlului nominativ.

(3) Valorile mobiliare în formă de înscriere în cont sînt guvernate de legea ţării în care se află registrul sau contul în care sînt operate înscrierile privind valorile mobiliare.

(4) Legea care guvernează valorile mobiliare în formă de înscriere în cont determină:

a) natura juridică a valorii mobiliare;

b) conținutul, constituirea și încetarea drepturilor reale privitoare la valoarea mobiliară;

c) consecințele pe care le are înstrăinarea valorii mobiliare asupra drepturilor izvorîte din valoarea mobiliară;

d) condițiile exercitării drepturilor izvorîte din valoarea mobiliară;

e) rangul drepturilor care grevează valoarea mobiliară;

f) drepturile și obligațiile custodelui în privința valorii mobiliare deținute de un custode.

(5) Garanţiile financiare constituite sub formă de instrumente financiare în formă de înscriere în cont sînt guvernate de legea ţării în care se află registrul sau contul în care sînt operate înscrierile privind valorile mobiliare în ceea ce priveşte:

a) natura juridică şi efectele patrimoniale ale garanţiei financiare constituite sub formă de instrumente financiare în formă de înscriere în cont;

b) condiţiile care trebuie îndeplinite pentru încheierea în mod valabil a unui contract de garanţie financiară avînd ca obiect instrumente financiare în formă de înscriere în cont şi pentru punerea la dispoziţie a acestor instrumente financiare în temeiul unui astfel de contract, formalităţile necesare pentru asigurarea opozabilităţii faţă de terţi a unui astfel de contract şi a punerii la dispoziţie a unor astfel de garanţii;

c) dacă un drept de proprietate sau alt drept al unei persoane cu privire la garanţia financiară constituită sub formă de instrumente financiare în formă de înscriere în cont este prioritar ori subordonat unui drept de proprietate sau altui drept concurent şi dacă dobîndirea s-a făcut cu bună-credinţă;

d) formalităţile cerute pentru executarea garanţiei financiare constituite sub formă de instrumente financiare în formă de înscriere în cont, ca urmare a apariţiei unei cauze care determină executarea garanţiei.

(6) Prevederile alin. (1)-(5) se aplică, în măsura în care nu contravin Legii nr. 184/2016 cu privire la contractele de garanție financiară, în cazul în care contractele de garanție financiară au fost încheiate între subiecții stabiliți la art. 3 din legea menționată.

Articolul 2608. Legea aplicabilă titlului reprezentativ

al mărfii

(1) Legea menționată expres în cuprinsul unui titlu de valoare stabilește dacă acesta întrunește condițiile spre a fi un titlu reprezentativ al mărfii pe care o specifică. În lipsa unei asemenea precizări, natura titlului se determină potrivit legii statului în care își are sediul întreprinderea emitentă.

(2) Dacă titlul reprezintă marfa, legea care i se aplică, în calitatea sa de bun mobil, potrivit alin. (1), guvernează drepturile reale referitoare la marfa pe care o specifică.

Articolul 2609. Legea aplicabilă obiectului de proprietate

intelectuală

(1) Dobîndirea, conţinutul şi stingerea dreptului de autor asupra unei opere de creaţie sînt guvernate de legea statului pe al cărui teritoriu această operă a fost adusă pentru prima dată la cunoştinţa publicului prin expunere, difuzare, publicare, reprezentare sau în orice alt mod.

(2) Dreptul de autor asupra unei opere de creaţie care nu a fost adus la cunoştinţa publicului este guvernat de legea naţională a autorului.

(3) Dobîndirea, conținutul și stingerea dreptului de proprietate industrială sînt guvernate de legea statului unde s-a efectuat depozitul ori înregistrarea sau unde s-a depus cererea de depozitare ori de înregistrare.

(4) Cererea de obţinere a despăgubirilor materiale sau morale este guvernată de legea statului pe al cărui teritoriu a fost încălcat dreptul de autor sau de proprietate intelectuală.

(5) Cetăţenilor străini şi apatrizilor se acordă, pe teritoriul Republicii Moldova, regim naţional în ceea ce priveşte drepturile de autor şi drepturile de proprietate intelectuală.

Articolul 2610. Formalitățile de publicitate

(1) Orice formalitate de publicitate referitoare la bunuri este guvernată de legea aplicabilă la data şi în locul unde se îndeplinesc.

(2) Formalitățile de publicitate indicate la alin.(1), care au ca efect constituirea drepturilor referitoare la bunuri imobile, sînt guvernate de legea statului pe al cărui teritoriu se află bunurile, chiar dacă temeiul juridic al dobîndirii, transmiterii sau stingerii dreptului real ori al garanţiei reale s-a constituit prin aplicarea unei alte legi.

Articolul 2611. Aplicarea legii în cazul gajului asupra

bunurilor mobile

(1) Condițiile de validitate, publicitatea și efectele gajului asupra bunurilor mobile, cu

excepția amanetului, sînt supuse legii locului unde se află bunul la data îndeplinirii formalităților de publicitate a gajului.

(2) Prin derogare de la dispozițiile alin. (1), se aplică legea locului unde se află debitorul gajist în cazul:

a) unui bun mobil corporal care, potrivit destinației sale, este utilizat în mai multe state, dacă prin dispoziții speciale nu se prevede altfel;

b) unui bun mobil incorporal. Cu toate acestea, în cazul dreptului privind mijloacele bănești aflate în cont bancar sau de alt tip se aplică legea statului în care își are sediul banca sau alt prestator de servicii de plată care menține contul respectiv;

c) unui titlu de valoare negociabil care nu este în posesia creditorului gajist. Cu toate acestea, în cazul acțiunilor, părților sociale și obligațiunilor se aplică legea națională a emitentului, cu excepția cazului în care aceste titluri de valoare sînt tranzacționate pe o piață organizată, caz în care se aplică legea statului în care funcționează piața respectivă.

(3) Se consideră că debitorul gajist se află în statul în care acesta își are reședința obișnuită sau, după caz, sediul la data îndeplinirii formalităților de publicitate a gajului asupra bunului mobil.

Articolul 2612. Situațiile speciale privind determinarea

legii aplicabile publicității gajului asupra

bunului mobil

(1) Gajul asupra bunului mobil înregistrat potrivit legii locului unde se află bunul își conservă rangul de prioritate în alt stat dacă și formalitățile de publicitate prevăzute de legea acestui stat au fost îndeplinite:

a) înainte să înceteze rangul de prioritate dobîndit potrivit legii aplicabile la data constituirii gajului;

b) în termen de cel mult 60 de zile de la data la care bunul a intrat în statul respectiv sau în termen de cel mult 15 zile de la data la care creditorul gajist a cunoscut acest fapt.

(2) Dispozițiile alin. (1) sînt aplicabile în mod corespunzător și în cazul în care gajul a fost înregistrat potrivit legii locului unde se află debitorul gajist. Termenele prevăzute la alin. (1) lit. b) se calculează, după caz, de la data la care debitorul gajist își stabilește reședința obișnuită ori, după caz, sediul în statul respectiv sau de la data la care creditorul gajist a cunoscut acest fapt.

(3) Cu toate acestea, gajul asupra bunului mobil nu va fi opozabil terțului care a dobîndit cu titlu oneros un drept asupra bunului fără să fi cunoscut existența gajului asupra bunului mobil și mai înainte ca acesta să fi devenit opozabil potrivit dispozițiilor alin. (1) și (2).

Articolul 2613. Lipsa publicității în străinătate

(1) Dacă legea străină care reglementează rangul gajului asupra bunului mobil nu prevede formalități de publicitate și bunul nu este în posesia creditorului gajist, gajul asupra bunului mobil are rang inferior:

a) gajului asupra unei creanțe constînd într-o sumă de bani plătibilă în Republica Moldova;

b) gajului asupra unui bun mobil corporal care a fost constituit atunci cînd bunul se afla în Republica Moldova sau asupra unui titlu negociabil.

(2) Cu toate acestea, gajul asupra bunului mobil își conservă rangul de prioritate dacă este înregistrat, potrivit legii Republicii Moldova, înaintea constituirii gajului menționat la alin. (1) lit. a) sau b).

Capitolul IV

ACTUL JURIDIC

Articolul 2614. Legea aplicabilă condițiilor de formă

ale actului juridic

(1) Condițiile de formă ale actului juridic sînt stabilite de legea statului care guvernează fondul actului juridic. Actul juridic se consideră totuși valabil din punctul de vedere al formei dacă îndeplinește una dintre următoarele condiții:

a) este respectată legea locului unde a fost întocmit;

b) este respectată legea națională sau legea reședinței obișnuite a persoanei care l-a întocmit;

c) este valabil conform legii aplicabile potrivit dreptului internațional privat al autorității care examinează validitatea actului juridic.

Articolul 2615. Legea aplicabilă condițiilor de fond

(1) Condițiile de fond ale actului juridic sînt stabilite de legea aleasă de părți sau, după caz, de autorul său.

(2) Alegerea legii aplicabile actului juridic trebuie să fie expresă ori să rezulte neîndoielnic din cuprinsul acestuia sau din circumstanțe.

(3) Părțile pot alege legea aplicabilă totalității sau numai unei anumite părți a actului juridic.

(4) Înțelegerea privind alegerea legii aplicabile poate fi modificată ulterior încheierii actului juridic. Modificarea are efect retroactiv, fără să poată totuși:

a) să infirme validitatea formei acestuia; sau

b) să aducă atingere drepturilor dobîndite între timp de terți.

Articolul 2616. Legea aplicabilă în lipsa alegerii

(1) În lipsa alegerii, se aplică legea statului cu care actul juridic prezintă legăturile cele mai strînse, iar dacă această lege nu poate fi identificată, se aplică legea locului unde actul juridic a fost încheiat.

(2) Se consideră că există atare legături cu legea statului în care debitorul prestației caracteristice sau, după caz, autorul actului are, la data încheierii actului juridic, reședința obișnuită sau, după caz, sediul.

(3) Actul juridic accesoriu este guvernat de legea statului care guvernează fondul actului juridic principal, dacă acordul părților nu prevede altfel.

Capitolul V

OBLIGAŢIILE CONTRACTUALE

Articolul 2617. Libertatea de alegere

(1) Contractul este guvernat de legea aleasă prin consens de părţi.

(2) Părţile contractului pot stabili legea aplicabilă atît întregului contract, cît şi unor anumite părţi ale lui.

(3) Determinarea legii aplicabile trebuie să fie expresă sau să rezulte, cu un grad rezonabil de certitudine, din conţinutul contractului ori din alte împrejurări.

(4) Legea aplicabilă poate fi determinată de părţile contractului în orice moment, atît la încheierea lui, cît şi în orice moment ulterior. Părţile contractului sînt în drept să convină oricînd asupra modificării legii aplicabile.

(5) Determinarea, după încheierea contractului, a legii aplicabile nu aduce atingere validității formei contractului sau drepturilor dobîndite de către terți.

(6) Dacă în contract sînt utilizaţi termeni comerciali acceptaţi în circuitul internaţional, se consideră, în lipsa altor indicaţii în contract, că părţile au stabilit utilizarea în privinţa lor a cutumelor şi uzanţelor circuitului de afaceri corespunzătoare termenilor comerciali respectivi.

(7) În cazul în care toate elementele relevante pentru situația respectivă, în momentul în care are loc alegerea, se află în alt stat decît cel a cărui lege a fost aleasă, alegerea făcută de părți nu aduce atingere aplicării dispozițiilor legii acelui alt stat de la care nu se poate deroga prin acord.

(8) Existența și valabilitatea consimțământului părților cu privire la alegerea legii aplicabile se determină în conformitate cu dispozițiile art. 2623, 2624 și 2626.

(9) Poate fi aleasă ca lege care guvernează contractul și legea unui stat, altul decît statul a cărui lege, conform dispozițiilor capitolului III din prezentul titlu, este aplicabilă drepturilor reale asupra obiectului contractului.

Articolul 2618. Legea aplicabilă în absența alegerii

(1) În măsura în care legea aplicabilă contractului nu a fost aleasă în conformitate cu art. 2617, fără a aduce atingere art. 2619-2622, legea aplicabilă contractului se determină după cum urmează:

a) contractul de vînzare-cumpărare de bunuri este reglementat de legea statului în care își are reședința obișnuită vînzătorul;

b) contractul de prestări servicii este reglementat de legea statului în care își are reședința obișnuită prestatorul de servicii;

c) contractul privind un drept real imobiliar sau privind dreptul de locațiune asupra unui imobil este reglementat de legea statului în care este situat imobilul;

d) fără a aduce atingere dispozițiilor lit. c), contractul de locațiune avînd drept obiect folosința privată și temporară a unui imobil pe o perioadă de maximum 6 luni consecutive este reglementat de legea statului în care își are reședința obișnuită proprietarul, cu condiția ca locatarul să fie o persoană fizică și să își aibă reședința obișnuită în același stat;

e) contractul de franciză este reglementat de legea statului în care își are reședința obișnuită beneficiarul francizei;

f) contractul de distribuție este reglementat de legea statului în care își are reședința obișnuită distribuitorul;

g) contractul de vînzare-cumpărare de bunuri la licitație este reglementat de legea statului în care are loc licitația dacă se poate stabili care este acest loc;

h) orice contract încheiat în cadrul unui sistem multilateral, care reunește sau facilitează reunirea de interese multiple de vînzare-cumpărare de instrumente financiare ale terților, astfel cum sînt definite de Legea nr. 171/2012 privind piața de capital, în conformitate cu normele nediscreționare, și care este reglementat de o lege unică, este reglementat de legea respectivă.

(2) În cazul în care contractului nu i se aplică prevederile alin. (1) sau în care elementelor contractului li s-ar aplica mai multe dintre prevederile lit. a)-h) de la alin. (1), contractul este reglementat de legea statului în care își are reședința obișnuită partea contractantă care efectuează prestația caracteristică.

(3) În cazul în care din ansamblul circumstanțelor cauzei rezultă fără echivoc că respectivul contract are în mod vădit o legătură mai strînsă cu un alt stat decît cel menționat la alin.

(1) sau (2), se aplică legea din acel alt stat.

(4) În cazul în care legea aplicabilă nu poate fi determinată în temeiul alin. (1) sau (2), contractul este reglementat de legea statului cu care are cele mai strînse legături.

Articolul 2619. Contractele de transport

(1) În măsura în care legea aplicabilă contractului de transport de mărfuri nu a fost aleasă de părți în conformitate cu art. 2617, legea aplicabilă este legea statului în care își are reședința obișnuită transportatorul, cu condiția ca locul de încărcare sau cel de livrare sau reședința obișnuită a expeditorului să fie, de asemenea, situate în statul respectiv. În cazul în care aceste cerințe nu sînt întrunite, se aplică legea statului în care este situat locul de livrare convenit de către părți.

(2) În măsura în care legea aplicabilă contractului de transport de pasageri nu a fost aleasă de părți în conformitate cu alin. (1), legea aplicabilă este legea statului în care își are reședința obișnuită pasagerul, cu condiția ca locul de plecare sau cel de sosire să fie, de asemenea, situate în statul respectiv. Dacă nu sînt întrunite aceste cerințe, se aplică legea statului în care își are reședința obișnuită transportatorul.

(3) Părțile pot alege ca lege aplicabilă contractului de transport de pasageri în conformitate cu art. 2617 numai legea statului în care:

a) se află reședința obișnuită a pasagerului;

b) se află reședința obișnuită a transportatorului;

c) se află sediul administrației centrale a transportatorului;

d) este situat locul de plecare; sau

e) este situat locul de sosire.

(4) În cazul în care, în lipsa unei alegeri a legii aplicabile, rezultă fără echivoc din ansamblul circumstanțelor cauzei că respectivul contract are în mod vădit o legătură mai strînsă cu un alt stat decît cel menționat la alin. (1) sau (2), se aplică legea din acel alt stat.

Articolul 2620. Contractele încheiate cu consumatorii

(1) Fără a aduce atingere art. 2619 și 2621, contractul încheiat de un consumator cu un profesionist este reglementat de legea statului în care își are reședința obișnuită consumatorul, cu condiția ca profesionistul:

a) să-și desfășoare activitatea comercială sau profesională în statul în care își are reședința obișnuită consumatorul; sau

b) prin orice mijloace, să-și direcționeze activitățile către statul în cauză sau către mai multe state, printre care și statul în cauză, iar respectivul contract să se înscrie în sfera activităților respective.

(2) Fără a aduce atingere alin. (1), părțile pot alege legea aplicabilă unui contract care îndeplinește cerințele prevăzute la alin. (1) în conformitate cu art. 2617. Cu toate acestea, o astfel de alegere nu poate priva consumatorul de protecția acordată acestuia prin dispoziții de la care nu se poate deroga prin convenție, în temeiul legii care, în lipsa unei alegeri, ar fi fost aplicabilă în conformitate cu alin. (1).

(3) În cazul în care condițiile prevăzute la alin. (1) lit. a) sau b) nu sînt îndeplinite,

legea aplicabilă unui contract încheiat între un consumator și un profesionist se stabilește conform art. 2617 și 2618.

(4) Dispozițiile alin. (1) și (2) nu se aplică:

a) contractelor de prestări servicii în temeiul cărora serviciile sînt prestate consumatorului exclusiv într-un alt stat decît cel în care acesta își are reședința obișnuită;

b) contractelor de transport, altele decît contractele privind pachetele de servicii de călătorie în înțelesul art. 1592;

c) contractelor privind un drept real imobiliar sau privind dreptul de locațiune asupra unui bun imobil, altele decît contractele referitoare la unele produse de vacanță în înțelesul art. 1618 și 1619;

d) drepturilor și obligațiilor care constituie un instrument financiar și drepturilor și obligațiilor care constituie clauzele și condițiile care reglementează emisiunea sau oferta publică și ofertele de preluare de valori mobiliare, precum și cele care reglementează subscrierea și răscumpărarea de unități ale organismelor de plasament colectiv, cu condiția ca aceste activități să nu constituie prestări de servicii financiare;

e) contractelor încheiate în cadrul unui sistem care intră în domeniul de aplicare al art. 2618 alin. (1) lit. h).

Articolul 2621. Contractele de asigurare

(1) Prezentul articol se aplică contractelor menționate la alin. (2), indiferent dacă riscul asigurat este situat sau nu într-un stat, precum și tuturor celorlalte contracte de asigurare care acoperă riscuri situate pe teritoriul altor state. Prezentul articol nu se aplică contractelor de reasigurare.

(2) Contractele de asigurare care acoperă riscuri majore în sensul legislației cu privire la asigurări sînt reglementate de legea aleasă de părți în conformitate cu art. 2617.

(3) În măsura în care legea aplicabilă nu a fost aleasă de părți, contractele de asigurare sînt reglementate de legea statului în care își are reședința obișnuită asigurătorul. Atunci cînd din ansamblul circumstanțelor cauzei rezultă fără echivoc faptul că respectivul contract are în mod vădit legături mai strînse cu un alt stat, se aplică legea acelui alt stat.

(4) În cazul unui contract de asigurare, altul decît cele cărora li se aplică alin. (2) sau (3), părțile pot alege, în conformitate cu art. 2617, numai una dintre următoarele legi:

a) legea oricărui stat în care este situat riscul în momentul încheierii contractului;

b) legea statului în care își are reședința obișnuită titularul poliței de asigurare;

c) în cazul asigurărilor de viață, legea statului al cărui cetățean este titularul poliței de asigurare;

d) în cazul contractelor de asigurare care acoperă riscuri limitate la evenimente care

survin într-un alt stat decît cel în care este situat riscul, legea respectivului alt stat;

e) în cazul în care titularul poliței dintr-un contract căruia i se aplică prezentul alineat exercită o activitate comercială sau industrială ori o profesie liberală, iar contractul de asigurare acoperă două sau mai multe riscuri legate de respectivele activități și sînt situate în state diferite, legea oricăruia dintre statele în cauză sau legea statului în care își are reședința obișnuită titularul poliței.

(5) Atunci cînd, în cazurile vizate la alin. (4) lit. a), b) sau e), statul menționat acordă o mai mare libertate în ceea ce privește alegerea legii aplicabile contractelor de asigurare, părțile se pot prevala de această libertate.

(6) În măsura în care legea aplicabilă nu a fost aleasă de părți în conformitate cu alin. (4) sau (5), acestor contracte li se aplică legea statului în care este situat riscul în momentul încheierii contractului.

(7) Contractelor de asigurare care acoperă riscuri pentru care un stat impune obligativitatea asigurării li se aplică următoarele norme suplimentare:

a) contractul de asigurare nu îndeplinește obligația de asigurare decît în cazul în care respectă dispozițiile specifice stabilite în legătură cu asigurarea respectivă de statul care impune obligația. În cazul în care legea statului în care este situat riscul conține dispoziții contrare celor ale legii statului care impune obligația de a încheia o asigurare, prevalează cea din urmă;

b) un stat poate stabili ca, prin derogare de la alin. (2)-(6), contractul de asigurare să fie reglementat de legea statului care impune obligația de asigurare.

(8) În sensul alin. (6) și (7), contractul de asigurare care acoperă riscuri situate în mai multe state se consideră a constitui mai multe contracte, fiecare avînd legătură cu un singur stat.

(9) În sensul prezentului articol, statul în care este situat riscul se determină conform legislației privind asigurările. În cazul asigurărilor de viață, statul în care este situat riscul este statul angajamentului privind asigurările.

Articolul 2622. Contractele individuale de muncă

(1) Contractul individual de muncă este reglementat de legea aleasă de părți în conformitate cu art. 2617. Cu toate acestea, o astfel de alegere nu poate priva angajatul de protecția acordată acestuia în temeiul dispozițiilor de la care nu se poate deroga prin convenție în virtutea legii care, în absența unei alegeri, ar fi fost aplicabilă în temeiul alin. (2)-(4) din prezentul articol.

(2) În măsura în care legea aplicabilă contractului individual de muncă nu a fost aleasă de părți, contractul este reglementat de legea statului în care sau, în lipsă, din care angajatul își desfășoară în mod obișnuit activitatea în executarea contractului. În cazul în care angajatul este angajat temporar într-un alt stat, nu se consideră că și-a schimbat locul de desfășurare a muncii în mod obișnuit.

(3) În cazul în care legea aplicabilă nu poate fi determinată în temeiul alin. (2), contractul este reglementat de legea statului în care este situată unitatea angajatoare.

(4) În cazul în care din circumstanțele de ansamblu ale cazului reiese că respectivul contract are o legătură mai strînsă cu un alt stat decît cel menționat la alin. (2) sau (3), se aplică legea acelui alt stat.

Articolul 2623. Consimțămîntul și validitatea de fond

(1) Existența și validitatea contractului sau ale oricărei clauze contractuale sînt determinate de legea care l-ar reglementa în temeiul prezentului capitol dacă contractul sau clauza respectivă ar fi valabile.

(2) Cu toate acestea, pentru a stabili faptul că nu și-a dat consimțămîntul, o parte poate să invoce legea statului în care își are reședința obișnuită dacă din circumstanțele respective reiese faptul că nu ar fi rezonabil să se stabilească efectul comportamentului său în conformitate cu legea menționată la alin. (1).

Articolul 2624. Condițiile de validitate de formă

(1) Contractul încheiat între persoanele sau reprezentanții acestora care se află în același stat în momentul încheierii contractului este considerat valabil din punct de vedere al formei dacă îndeplinește condițiile de formă prevăzute de legea care îl reglementează pe fond în sensul prezentului capitol sau de legea statului în care se încheie contractul.

(2) Contractul încheiat între persoanele sau reprezentanții acestora care se află în state diferite în momentul încheierii contractului este considerat valabil din punct de vedere al formei dacă îndeplinește condițiile de formă prevăzute de legea care îl reglementează pe fond în sensul prezentului capitol sau de legea oricărui stat în care se află oricare dintre părți sau reprezentanții acestora la momentul încheierii contractului, sau de legea statului în care, la data respectivă, își avea reședința obișnuită oricare dintre părțile contractante.

(3) Actul juridic unilateral menit să producă efecte juridice, aflat în legătură cu un contract încheiat sau care urmează să fie încheiat, este considerat a fi valabil din punct de vedere al formei dacă îndeplinește cerințele de formă prevăzute de legea care reglementează sau ar reglementa contractul pe fond în conformitate cu prezentul capitol ori de legea statului în care a fost încheiat actul, ori de legea statului în care autorul actului își avea reședința obișnuită la acea dată.

(4) Dispozițiile alin. (1)-(3) din prezentul articol nu se aplică contractelor care intră în sfera de aplicare a art. 2620. Forma unor astfel de contracte este reglementată de legea statului în care își are reședința obișnuită consumatorul.

(5) Fără a aduce atingere dispozițiilor de la alin. (1)-(4), contractul care are ca obiect un drept real imobiliar sau un drept de locațiune asupra unui imobil este supus condițiilor de formă prevăzute de legea statului în care este situat bunul imobil în măsura în care, conform legii respective:

a) condițiile în cauză sînt aplicate indiferent de statul în care este încheiat contractul

și indiferent de legea care îl reglementează; și

b) de la respectivele dispoziții nu se poate deroga prin convenție.

Articolul 2625. Domeniul legii aplicabile

(1) Legea aplicabilă contractului în temeiul prezentului capitol reglementează, în special:

a) interpretarea contractului;

b) executarea obligațiilor născute din contract;

c) în limitele competenței conferite instanței sesizate de legea sa procedurală, consecințele neexecutării totale sau parțiale a obligațiilor, inclusiv evaluarea prejudiciului în măsura în care aceasta este reglementată de norme de drept;

d) diferitele moduri de stingere a obligațiilor, precum și prescripția și decăderea din drepturi;

e) efectele nulității contractului.

(2) În ceea ce privește modalitatea de executare și măsurile care pot fi luate în cazul unei executări defectuoase, se va avea în vedere legea statului în care are loc executarea.

Articolul 2626. Incapacitatea

În cazul unui contract încheiat între persoane aflate în același stat, persoana fizică care ar avea capacitate juridică conform legii acelui stat poate invoca incapacitatea sa rezultînd din legea altui stat numai în cazul în care, la data încheierii contractului, cealaltă parte contractantă avea cunoștință de respectiva incapacitate sau nu o cunoștea ca urmare a neglijenței sale.

Articolul 2627. Cesiunea de creanță și subrogația

convențională

(1) Raporturile dintre cedent și cesionar sau dintre creditor și subrogat cu privire la o creanță față de un debitor în cadrul unei cesiuni de creanță sau al unei subrogații convenționale sînt reglementate de legea care se aplică, în temeiul prezentului capitol, contractului dintre cedent și cesionar, respectiv dintre creditor și subrogat.

(2) Legea care reglementează creanța cedată sau creanța cu privire la care a avut loc subrogația determină caracterul cesionabil al acesteia, raporturile dintre cesionar și debitor, condițiile în care cesiunea sau subrogația îi este opozabilă debitorului, precum și caracterul liberator al prestației executate de către debitor.

Articolul 2628. Subrogația legală

Dacă, în temeiul unei obligații contractuale, creditorul are o creanță față de debitor și

dacă un terț are obligația de a-l satisface pe creditor sau l-a satisfăcut pe creditor în executarea obligației respective, legea care reglementează obligația terțului de a-l satisface pe creditor determină dacă terțul este îndreptățit să exercite, în tot sau în parte, împotriva debitorului, drepturile pe care creditorul le avea în temeiul legii aplicabile raporturilor dintre aceștia.

Articolul 2629. Obligațiile cu pluralitate de debitori

În cazul în care un creditor are o creanță față de mai mulți debitori pentru care aceștia răspund solidar, iar unul dintre debitori l-a satisfăcut pe creditor, în tot sau în parte, legea care reglementează obligația debitorului față de creditor determină și dreptul debitorului de a se îndrepta împotriva celorlalți debitori. Ceilalți debitori se pot prevala de drepturile de care dispuneau în raport cu creditorul în măsura permisă de legea care reglementează obligațiile acestora față de creditor.

Articolul 2630. Compensarea

În lipsa unui acord între părți cu privire la compensare, aceasta este reglementată de legea aplicabilă obligației căreia i se opune compensarea.

Articolul 2631. Sarcina probei

(1) Legea care reglementează o obligație contractuală în temeiul prezentului capitol se aplică în măsura în care cuprinde, în materia obligațiilor contractuale, norme care instituie prezumții legale sau repartizează sarcina probei.

(2) Contractul sau actul juridic menit să producă efecte juridice poate fi probat cu orice mijloace de probă admise fie de legea forului, fie de oricare dintre legile menționate la art. 2624 în temeiul cărora contractul sau actul respectiv este valabil din punct de vedere al formei, cu condiția ca mijloacele de probă respective să poată fi administrate în fața instanței sesizate.

Articolul 2632. Domeniul de aplicare

(1) Sînt excluse din domeniul de aplicare al prezentului capitol:

a) aspectele privind statutul sau capacitatea persoanelor fizice, fără a aduce atingere art. 2626;

b) obligațiile rezultate din relații de familie și din relațiile care, în conformitate cu legea care le este aplicabilă, sînt considerate ca avînd efecte comparabile, inclusiv obligațiile de întreținere;

c) obligațiile rezultate din aspectele patrimoniale ale regimurilor matrimoniale, din aspectele patrimoniale ale relațiilor care sînt considerate, în conformitate cu legea care le este aplicabilă, ca avînd efecte comparabile cu cele ale căsătoriei, precum și obligațiile care decurg din testamente și succesiuni;

d) obligațiile rezultate din cambii, cecuri și bilete la ordin, precum și alte instrumente negociabile, în măsura în care obligațiile care decurg din astfel de instrumente negociabile

derivă din caracterul lor negociabil;

e) convențiile de arbitraj și convențiile privind alegerea instanței competente;

f) aspectele reglementate de dreptul societăților comerciale și al altor organisme, constituite sau nu ca persoane juridice, precum constituirea, prin înregistrare sau în alt mod, capacitatea juridică, organizarea internă sau dizolvarea societăților comerciale și a altor organisme, constituite sau nu ca persoane juridice, și răspunderea personală a asociaților și a membrilor acestora pentru obligațiile societății sau ale organismului;

g) chestiunea de a ști dacă un reprezentant poate angaja față de terți răspunderea persoanei pe seama căreia pretinde că acționează sau dacă un organ al unei societăți comerciale sau al altui organism, constituit sau nu ca persoană juridică, poate angaja față de terți răspunderea respectivei societăți sau a respectivului organism;

h) constituirea de fiducii și raporturile dintre constituitorii, fiduciarii și beneficiarii acestora;

i) obligațiile care decurg din înțelegeri care au avut loc înainte de semnarea unui contract;

j) contractele de asigurare ce decurg din activități desfășurate de organizații, altele decît întreprinderile al căror obiect este de a plăti indemnizații persoanelor angajate sau liber-profesioniste care aparțin unei întreprinderi sau grup de întreprinderi ori unui sector profesional sau interprofesional în caz de deces, supraviețuire, întrerupere sau reducere a activității ori în caz de boală profesională sau provocată de accidente de muncă.

(2) Prezentul capitol nu se aplică în ceea ce privește probele și aspectele de procedură, fără a aduce atingere art. 2631.

Capitolul VI

OBLIGAȚIILE NECONTRACTUALE

Secțiunea 1

Faptele ilicite

Articolul 2633. Norma general

(1) Cu excepția dispozițiilor contrare din cadrul prezentului capitol, legea aplicabilă obligațiilor necontractuale care decurg dintr-o faptă ilicită este legea statului în care s-a produs prejudiciul, indiferent în ce stat are loc faptul cauzator de prejudicii și indiferent de statul sau statele în care se manifestă efectele indirecte ale respectivului fapt.

(2) Cu toate acestea, în cazul în care persoana a cărei răspundere este invocată și persoana care a suferit prejudiciul își au reședința obișnuită în același stat în momentul producerii prejudiciului, se aplică legea respectivului stat.

(3) În cazul în care reiese clar, din toate circumstanțele referitoare la caz, că fapta

ilicită are în mod vădit mai multă legătură cu un alt stat decît cel menționat la alin. (1) sau (2), se aplică legea acelui alt stat. O legătură vădit mai strînsă cu un alt stat se poate întemeia, în special, pe o relație preexistentă între părți, ca de exemplu un contract, care este în strînsă legătură cu respectiva faptă ilicită.

Articolul 2634. Răspunderea pentru produse defectuoase

(1) Fără a aduce atingere art. 2633 alin. (2), legea aplicabilă obligațiilor necontractuale care decurg din prejudicii cauzate de un produs este:

a) legea statului în care persoana care a suferit prejudiciul și-a avut reședința obișnuită în momentul producerii prejudiciului, în condițiile în care produsul a fost comercializat în statul respectiv; sau, dacă nu este cazul,

b) legea statului în care s-a achiziționat produsul, dacă produsul a fost comercializat în statul respectiv; sau, dacă nu este cazul,

c) legea statului în care a fost cauzat prejudiciul, dacă produsul a fost comercializat în statul respectiv.

(2) Cu toate acestea, legea aplicabilă este legea statului în care își are reședința obișnuită persoana a cărei răspundere este invocată dacă această persoană nu putea să prevadă, în mod rezonabil, comercializarea produsului respectiv sau a unui produs de același tip în statul a cărui legislație este aplicabilă în temeiul alin. (1) lit. a), b) sau c).

(3) În cazul în care reiese clar, din toate circumstanțele referitoare la caz, că fapta ilicită are în mod vădit mai multă legătură cu un alt stat decît cel menționat la alin. (1) și (2), se aplică legea acelui alt stat. O legătură vădit mai strînsă cu un alt stat se poate baza, în special, pe o relație preexistentă între părți, ca de exemplu un contract care este în strînsă legătură cu respectiva faptă ilicită.

Articolul 2635. Concurența neloială și practicile

anticoncurențiale

(1) Legea aplicabilă obligațiilor necontractuale care decurg dintr-un act de concurență neloială este legea statului în care sînt sau pot fi afectate relațiile concurențiale sau interesele colective ale consumatorilor.

(2) Dacă un act de concurență neloială afectează exclusiv interesele unui anumit concurent, se aplică dispozițiile art. 2633.

(3) Legea aplicabilă obligațiilor necontractuale care decurg din restrîngerea concurenței este legea statului în care piața este sau poate fi afectată.

(4) În cazul în care piața este sau poate fi afectată în mai multe state, reclamantul care solicită despăgubiri în fața instanței de la domiciliul pîrîtului poate alege, de asemenea, să își întemeieze cererea pe legea instanței sesizate, cu condiția ca piața din respectivul stat să fie printre cele afectate direct și substanțial de restrîngerea concurenței din care decurge obligația necontractuală pe care se întemeiază cererea; în cazul în care reclamantul cheamă

în justiție în fața acelei instanțe mai mulți pîrîți, în conformitate cu normele aplicabile privind competența, reclamantul își poate întemeia cererea numai pe legea respectivei instanțe dacă restrîngerea concurenței pe care se întemeiază acțiunea împotriva fiecăruia dintre pîrîți afectează, de asemenea, în mod direct și substanțial, piața statului al instanței respective.

(5) Nu se poate deroga de la legea aplicabilă în conformitate cu prezentul articol printr-un acord încheiat în temeiul art. 2643.

Articolul 2636. Daune aduse mediului

Legea aplicabilă obligațiilor necontractuale care decurg din prejudicii aduse mediului sau din prejudicii suferite de persoane ori bunuri ca urmare a unor prejudicii aduse mediului este legea stabilită în conformitate cu art. 2633 alin. (1), cu excepția cazurilor în care persoana care pretinde despăgubiri pentru aceste prejudicii dorește să-și întemeieze acțiunea pe legea statului în care a avut loc faptul cauzator de prejudicii.

Articolul 2637. Încălcarea drepturilor de proprietate

intelectuală

(1) Legea aplicabilă obligațiilor necontractuale care decurg din încălcarea unui drept asupra obiectului de proprietate intelectuală este legea statului pentru care se solicită protecție.

(2) În cazul obligațiilor necontractuale care decurg din încălcarea unui drept asupra obiectului de proprietate intelectuală unitar la nivel internațional, legea aplicabilă, în orice materie care nu este reglementată de instrumentul internațional relevant, este legea statului în care s-a produs încălcarea.

(3) Nu se poate deroga de la legea aplicabilă în conformitate cu prezentul articol printr-un acord încheiat în temeiul art. 2642 .

Articolul 2638. Acțiunile sindicale

Fără a aduce atingere art. 2633 alin. (2), legea aplicabilă obligațiilor necontractuale ce decurg din răspunderea unei persoane în calitatea sa de lucrător sau angajator ori din răspunderea organizațiilor care reprezintă interesele profesionale ale acestora, pentru prejudicii cauzate printr-o acțiune sindicală în curs de desfășurare sau terminată, este legea statului în care va fi sau a fost întreprinsă acțiunea respectivă.

Secțiunea a 2-a

Îmbogățirea nejustificată, gestiunea de afaceri

și răspunderea precontractuală

Articolul 2639. Îmbogățirea nejustificată

(1) Dacă o obligație necontractuală care decurge din îmbogățirea nejustificată,

inclusiv plata nedatorată, se referă la un raport existent între părți, precum cel rezultat dintr-un contract sau dintr-o faptă ilicită, raport strîns legat de respectiva îmbogățire nejustificată, aceasta este reglementată de legea care reglementează raportul vizat.

(2) Dacă legea aplicabilă nu poate fi stabilită în temeiul alin. (1), iar părțile își au reședința obișnuită în același stat în momentul producerii faptului cauzator de îmbogățire nejustificată, se aplică legea respectivului stat.

(3) Dacă legea aplicabilă nu poate fi stabilită în temeiul alin. (1) sau (2), legea aplicabilă este legea statului în care s-a produs îmbogățirea nejustificată.

(4) În cazul în care reiese clar, din toate circumstanțele referitoare la caz, că obligația necontractuală rezultată din îmbogățirea nejustificată are în mod vădit mai multă legătură cu un alt stat decît cel menționat în alin. (1)-(3), se aplică legea acelui alt stat.

Articolul 2640. Gestiunea de afaceri

(1) Dacă o obligație necontractuală care decurge din gestiunea de afaceri se referă la un raport existent între părți, cum ar fi cel rezultat dintr-un contract sau dintr-o faptă ilicită, raport strîns legat de respectiva obligație necontractuală, obligația necontractuală este reglementată de legea care reglementează raportul în cauză.

(2) Dacă legea aplicabilă nu poate fi stabilită în temeiul alin. (1), iar părțile își au reședința obișnuită în același stat în momentul producerii actului sau faptului cauzator de prejudicii, se aplică legea respectivului stat.

(3) Dacă legea aplicabilă nu poate fi stabilită în temeiul alin. (1) sau (2), legea aplicabilă este legea statului în care are loc gestiunea de afaceri.

(4) În cazul în care reiese clar, din toate circumstanțele referitoare la caz, că obligația necontractuală care decurge din gestiunea de afaceri are în mod vădit mai multă legătură cu un alt stat decît cel menționat în alin. (1)-(3), se aplică legea acelui alt stat.

Articolul 2641. Răspunderea precontractuală

(1) Legea aplicabilă obligațiilor necontractuale care decurg din înțelegerile la care se ajunge înainte de semnarea unui contract, indiferent dacă respectivul contract a fost efectiv semnat sau nu, este legea aplicabilă contractului în cauză sau legea care ar fi fost aplicabilă contractului dacă acesta ar fi fost încheiat.

(2) Dacă legea aplicabilă nu poate fi stabilită în temeiul alin. (1), atunci legea aplicabilă este:

a) legea statului în care s-a produs prejudiciul, indiferent în ce stat are loc faptul cauzator de prejudicii și indiferent de statul sau statele în care se manifestă efectele indirecte ale respectivului fapt; sau

b) în cazul în care părțile își au reședința obișnuită în același stat în momentul producerii faptului cauzator de prejudicii, se aplică legea respectivului stat; sau

c) în cazul în care reiese clar, din toate circumstanțele referitoare la caz, că obligația necontractuală rezultată din înțelegerile la care se ajunge înainte de semnarea unui contract are în mod vădit mai multă legătură cu un alt stat decît cel prevăzut la lit. a) și b), se aplică legea acelui alt stat.

Articolul 2642. Domeniul de aplicare în cazul încălcării

dreptului de proprietate intelectuală

În sensul prezentului capitol, prevederile art. 2637 se aplică obligațiilor necontractuale care decurg din încălcarea unui drept de proprietate intelectuală.

Secțiunea a 3-a

Libertatea de alegere

Articolul 2643. Libertatea de alegere

(1) Părțile au posibilitatea de a alege, de comun acord, legea care să reglementeze obligațiile necontractuale născute între ele:

a) printr-un acord încheiat ulterior producerii faptului cauzator de prejudicii; sau

b) în cazul în care toate părțile implicate desfășoară o activitate comercială, printr-un acord liber negociat anterior producerii faptului cauzator de prejudicii.

(2) Alegerea făcută trebuie să fie explicită sau să reiasă cu un grad rezonabil de certitudine din circumstanțele referitoare la caz și nu poate aduce atingere drepturilor terților.

(3) În cazul în care toate elementele relevante pentru situația respectivă, în momentul cînd are loc faptul cauzator de prejudicii, se află în alt stat decît cel al cărui lege a fost aleasă, alegerea făcută de părți nu poate aduce atingere aplicării în mod corespunzător a dispozițiilor imperative ale legii acelui alt stat, de la care nu se poate deroga prin acord.

(4) În cazul în care toate elementele relevante pentru situația respectivă, în momentul cînd are loc faptul cauzator de prejudicii, se află în unul sau mai multe state, alegerea de către părți a unei legi aplicabile, alta decît cea a statului instanței competente, nu poate aduce atingere aplicării în mod corespunzător a dispozițiilor imperative ale dreptului internațional de la care nu se poate deroga prin acord, astfel cum au fost puse în aplicare în statul instanței competente.

Secțiunea a 4-a

Dispoziții comune

Articolul 2644. Domeniul legii aplicabile

Legea aplicabilă obligațiilor necontractuale în temeiul prezentului capitol reglementează în special:

a) temeiul și întinderea răspunderii, inclusiv identificarea persoanelor care pot răspunde delictual pentru faptele lor;

b) motivele de exonerare de răspundere, de limitare și de partajare a răspunderii;

c) existența, natura și evaluarea prejudiciului invocat sau a despăgubirilor solicitate;

d) în limitele competenței conferite instanței prin codul său de procedură, măsurile asigurătorii pe care le poate adopta o instanță pentru a preveni sau a înceta vătămarea ori prejudiciul sau pentru a asigura acordarea de despăgubiri;

e) posibilitatea sau imposibilitatea transmiterii dreptului de a invoca prejudiciul sau a pretinde despăgubiri, inclusiv prin succesiune;

f) persoanele care au dreptul la despăgubiri pentru prejudicii personale;

g) răspunderea pentru fapta altuia;

h) modalități de stingere a obligațiilor și normele care reglementează prescripția și decăderea, inclusiv regulile cu privire la începerea, întreruperea și suspendarea termenelor de prescripție și decădere.

Articolul 2645. Normele de siguranță și comportament

În evaluarea comportamentului unei persoane a cărei răspundere este invocată se ține cont, în fapt și în mod corespunzător, de normele de siguranță și comportament în vigoare în locul și în momentul producerii faptului care angajează răspunderea persoanei respective.

Articolul 2646. Acțiunea directă împotriva asigurătorului

persoanei responsabile

Persoana care a suferit un prejudiciu poate introduce o acțiune directă împotriva asigurătorului persoanei răspunzătoare pentru acordarea despăgubirilor dacă această posibilitate este prevăzută în legea aplicabilă obligației necontractuale sau în legea aplicabilă contractului de asigurare.

Articolul 2647. Subrogarea

În cazul în care un creditor are o creanță față de un debitor, iar un terț are obligația de a-l despăgubi pe creditor sau l-a despăgubit în fapt pe creditor, ducînd la stingerea obligației respective, legea care reglementează obligația terțului de a-l despăgubi pe creditor determină dacă și în ce măsură terțul are dreptul de a exercita față de debitor drepturile pe care creditorul le avea față de debitor, în temeiul legii aplicabile raportului dintre debitor și creditor.

Articolul 2648. Răspunderea multiplă

În cazul în care un creditor are creanțe față de mai mulți debitori care răspund în

comun pentru aceeași obligație, iar unul dintre debitori l-a despăgubit deja, în tot sau în parte, pe creditorul respectiv, dreptul acelui debitor de a solicita despăgubiri din partea celorlalți debitori este reglementat de legea aplicabilă obligației necontractuale a acelui debitor față de creditor.

Articolul 2649. Condițiile de formă

Un act unilateral privind o obligație necontractuală, destinat să producă efecte juridice, este considerat a fi valabil din punct de vedere al formei dacă satisface cerințele de formă impuse de legea care reglementează obligația necontractuală în cauză sau de legea din statul în care este efectuat actul respectiv.

Articolul 2650. Sarcina probei

(1) Legea care reglementează o obligație necontractuală în temeiul prezentului capitol se aplică în măsura în care cuprinde, în materie de obligații necontractuale, norme care instituie unele prezumții legale sau care stabilesc sarcina probei.

(2) Actele destinate să producă efecte juridice pot fi dovedite prin orice mijloc de probă recunoscut de legea instanței competente sau de oricare dintre legile menționate la art. 2649, conform cărora actul respectiv este formal valid, cu condiția ca acest mijloc de probă să poată fi administrat în fața instanței competente.

Secțiunea a 5-a

Domeniul de aplicare

Articolul 2651. Domeniul de aplicare

(1) Prezentul capitol se aplică obligațiilor necontractuale în materie civilă și comercială, în situații care implică un conflict de legi. Acesta nu se aplică, în special, în materie fiscală, vamală sau administrativă sau în ceea ce privește răspunderea statului privind acțiuni sau inacțiuni efectuate în exercitarea autorității statului (acta iure imperii).

(2) Următoarele aspecte sînt excluse din domeniul de aplicare al prezentului capitol:

a) obligațiile necontractuale rezultate din relațiile de rudenie sau din relații care sînt considerate, în conformitate cu legea care le este aplicabilă, ca avînd efecte comparabile, inclusiv obligațiile de întreținere;

b) obligațiile necontractuale care decurg din regimurile matrimoniale, din regimurile patrimoniale ale relațiilor care sînt considerate, în conformitate cu legea care le este aplicabilă, ca avînd efecte comparabile cu căsătoria, precum și obligațiile necontractuale care decurg din testamente și succesiune;

c) obligațiile necontractuale rezultate din cambii, cecuri și bilete la ordin, precum și alte instrumente negociabile, în măsura în care obligațiile care rezultă din astfel de instrumente negociabile decurg din caracterul lor negociabil;

d) obligațiile necontractuale care derivă din dreptul societăților comerciale și al altor

organisme, constituite sau nu ca persoane juridice, cu privire la aspecte precum constituirea, prin înregistrare sau în alt mod, personalitatea juridică, organizarea internă sau dizolvarea societăților comerciale și a altor organisme, constituite sau nu ca persoane juridice, răspunderea personală a asociaților și a membrilor acestora pentru obligațiile societății comerciale sau organismului, precum și răspunderea personală a cenzorilor față de o societate comercială sau față de membrii acesteia în efectuarea controalelor legale ale documentelor contabile;

e) obligațiile necontractuale care decurg din relațiile dintre fondatorii, membrii consiliului de administrație și beneficiarii unei fiducii create în mod voluntar;

f) obligațiile necontractuale care decurg din producerea daunelor nucleare;

g) obligațiile necontractuale care decurg din atingeri aduse vieții private și drepturilor referitoare la personalitate, inclusiv din defăimare.

(3) Prezentul capitol nu se aplică în materie probatorie și procedurală, fără a aduce atingere art. 2649 și 2650.

Articolul 2652. Obligațiile necontractuale

(1) În sensul prezentului capitol, „prejudiciu” reprezintă orice consecință a unei fapte ilicite, a îmbogățirii nejustificate, *a negotiorum gestio* (gestiune de afaceri) sau *a culpa in contrahendo* (răspundere precontractuală).

(2) Prezentul capitol se aplică și obligațiilor necontractuale care pot surveni în viitor.

(3) Orice referire în prezentul capitol la:

a) un fapt cauzator de prejudicii – include acele fapte în urma cărora se pot produce prejudicii; și

b) un prejudiciu – include prejudiciul care este probabil să se producă în viitor.

Capitolul VII

FIDUCIA

Articolul 2653. Alegerea legii aplicabile fiduciei

(1) Fiducia este supusă legii alese de constituitor.

(2) Dispozițiile art. 2615 rămîn aplicabile.

Articolul 2654. Determinarea obiectivă a legii aplicabile

fiduciei

În lipsa alegerii legii aplicabile, precum și în cazul în care legea aleasă nu cunoaște instituția fiduciei, se aplică legea statului cu care fiducia prezintă cele mai strînse legături. În acest scop, se tine seama îndeosebi de:

a) locul de administrare a masei patrimoniale fiduciare, desemnat de constituitor;

b) locul situării bunurilor din componența masei patrimoniale fiduciare;

c) locul unde fiduciarul își are reședința obișnuită sau, după caz, sediul;

d) scopul fiduciei și locul unde acesta urmează să se realizeze.

Articolul 2655. Domeniul de aplicare al legii aplicabile

fiduciei

Legea determinată potrivit art. 2653 și 2654 este aplicabilă condițiilor de validitate, interpretării și efectelor fiduciei, precum și administrării ei. Această lege reglementează, în special:

a) desemnarea, renunțarea și înlocuirea fiduciarului, condițiile speciale pe care trebuie să le îndeplinească o persoană pentru a fi desemnată fiduciar, precum și transmiterea împuternicirilor fiduciarului;

b) drepturile și obligațiile dintre fiduciari;

c) dreptul fiduciarului de a delega în tot sau în parte executarea obligațiilor sale sau exercitarea împuternicirilor care îi revin;

d) împuternicirile fiduciarului de a administra și de a dispune de bunurile din masa patrimonială fiduciară, de a constitui garanții și de a dobîndi alte bunuri;

e) împuternicirile fiduciarului de a face investiții și plasamente;

f) restricțiile cu privire la durata fiduciei, precum și cele cu privire la împuternicirile fiduciarului de a constitui rezerve din veniturile rezultate din administrarea bunurilor;

g) raporturile dintre fiduciar și beneficiar, inclusiv răspunderea personală a fiduciarului faţă de beneficiar;

h) modificarea sau stingerea fiduciei;

i) repartizarea bunurilor din componența masei patrimoniale fiduciare;

j) obligația fiduciarului de a raporta despre modul de administrare a masei patrimoniale fiduciare.

Articolul 2656. Situațiile special

Un element al fiduciei, susceptibil de a fi izolat, și în special administrarea acestuia, poate fi supus unei legi distincte.

Capitolul VIII

RAPORTURILE DE SUCCESIUNE

CU ELEMENT DE EXTRANEITATE

Articolul 2657. Norma general

(1) Sub rezerva cazului în care prezentul capitol cuprinde dispoziții contrare, legea aplicabilă succesiunii în ansamblul său este cea a statului în care cel care a lăsat moștenirea își avea reședința obișnuită în momentul decesului.

(2) În cazul în care, cu titlu de excepție, toate circumstanțele cazului indică în mod clar că, în momentul decesului, cel care a lăsat moștenirea avea în mod evident o legătură mai strînsă cu un alt stat decît statul a cărui lege ar fi aplicabilă în temeiul alin. (1), legea aplicabilă succesiunii este legea acelui alt stat.

Articolul 2658. Alegerea legii

(1) O persoană poate să aleagă ca legea care să se aplice succesiunii sale în ansamblul său să fie legea statului a cărui cetățenie o deține în momentul alegerii legii sau la momentul decesului.

(2) O persoană care deține mai multe cetățenii poate să aleagă legea oricăruia dintre statele al căror cetățean este în momentul alegerii legii sau la momentul decesului.

(3) Alegerea legii trebuie exprimată în mod explicit, printr-o declarație sub forma unei dispoziții pentru cauză de moarte, sau trebuie să rezulte din clauzele unei astfel de dispoziții.

(4) Condițiile de fond ale actului prin care s-a făcut alegerea legii sînt reglementate de legea aleasă.

(5) Orice modificare sau revocare a alegerii legii trebuie să îndeplinească condițiile de formă pentru modificarea sau revocarea unei dispoziții pentru cauză de moarte.

Articolul 2659. Domeniul de aplicare a legii aplicabile

(1) Legea stabilită în temeiul art. 2657 sau 2658 reglementează succesiunea în ansamblul său.

(2) Această lege reglementează în special:

a) temeiul, momentul și locul deschiderii moștenirii;

b) vocația succesorală a beneficiarilor, stabilirea cotelor-părți ce le revin acestora, a obligațiilor care le pot fi impuse de către cel care a lăsat moștenirea, precum și a altor drepturi privind succesiunea, inclusiv drepturile succesorale ale soțului supraviețuitor;

c) capacitatea succesorală;

d) dezmoștenirea și nedemnitatea;

e) transferul către moștenitori și, după caz, către legatari al bunurilor, drepturilor și

obligațiilor din care se compune masa succesorală, inclusiv condițiile și efectele acceptării succesiunii sau a unui legat sau ale renunțării la acestea;

f) împuternicirile conferite moștenitorilor, executorilor testamentari și altor administratori ai masei succesorale, în special cu privire la vînzarea bunurilor și plata creditorilor, fără a aduce atingere împuternicirilor menționate la art. 2665 alin. (4)-(8);

g) răspunderea pentru datoriile masei succesorale;

h) partea din masa succesorală de care se poate dispune, rezerva succesorală și alte restricții privind libertatea de a dispune pentru cauză de moarte, precum și pretențiile pe care persoanele apropiate defunctului le-ar putea avea față de masa succesorală sau față de moștenitori;

i) obligațiile privind raportul sau reducțiunea liberalităților la calcularea cotelor-părți din succesiune ale diverșilor beneficiari; și

j) partajul succesoral.

Articolul 2660. Dispoziții pentru cauză de moarte,

altele decît pactele asupra unei

succesiuni viitoare

(1) O dispoziție pentru cauză de moarte, alta decît un pact asupra unei succesiuni viitoare, este reglementată, în privința admisibilității sale și a condițiilor de fond, de legea care, în temeiul prezentului capitol, ar fi fost aplicabilă succesiunii persoanei care a întocmit dispoziția în cazul în care aceasta ar fi decedat în ziua întocmirii dispoziției.

(2) Fără a aduce atingere dispozițiilor alin. (1), o persoană poate alege ca lege care să îi reglementeze dispoziția pentru cauză de moarte, cu privire la admisibilitatea și condițiile de fond ale acesteia, legea pe care acea persoană ar fi putut să o aleagă în conformitate cu art. 2658, în condițiile stabilite de respectivul articol.

(3) Dispozițiile alin. (1) se aplică, după caz, modificării sau revocării dispoziției pentru cauză de moarte, alta decît un pact asupra unei succesiuni viitoare. În eventualitatea alegerii legii în conformitate cu alin. (2), modificarea sau revocarea este reglementată de legea aleasă.

Articolul 2661. Pactele asupra unei succesiuni viitoare

(1) Un pact asupra unei succesiuni viitoare referitor la succesiunea unei persoane este reglementat, în privința admisibilității sale, a condițiilor de fond ale acestuia, a caracterului obligatoriu între părți și a condițiilor pentru desfacerea sa, de legea care, în temeiul prezentului capitol, ar fi fost aplicabilă succesiunii persoanei respective, în cazul în care aceasta ar fi decedat în ziua încheierii pactului.

(2) Un pact asupra unei succesiuni viitoare referitor la succesiunea mai multor persoane este admisibil numai dacă este admisibil în conformitate cu toate legile care, în

temeiul prezentului capitol, ar fi fost aplicabile succesiunii tuturor persoanelor implicate, în cazul în care acestea ar fi decedat în ziua încheierii pactului.

(3) Un pact asupra unei succesiuni viitoare care este admisibil în temeiul alin. (2) este reglementat, în ceea ce privește condițiile de fond, caracterul obligatoriu între părți și condițiile pentru desfacerea sa, de legea cu care are cea mai strînsă legătură dintre cele prevăzute la alin. (2).

(4) Fără a aduce atingere dispozițiilor alin. (1)-(3), părțile pot alege ca lege care să reglementeze pactul asupra unei succesiuni viitoare, în ceea ce privește admisibilitatea, condițiile de fond, caracterul obligatoriu între părți și condițiile pentru desfacerea sa, legea pe care persoana sau una dintre persoanele al căror patrimoniu este vizat ar fi putut să o aleagă în conformitate cu art. 2658, în condițiile stabilite de respectivul articol.

Articolul 2662. Condițiile de fond ale dispozițiilor

pentru cauză de moarte

(1) În sensul art.2660 și 2661, se referă la condițiile de fond următoarele elemente:

a) capacitatea persoanei care întocmește dispoziția pentru cauză de moarte de a întocmi o astfel de dispoziție;

b) cauzele speciale care împiedică persoana care întocmește dispoziția să dispună în beneficiul anumitor persoane sau care împiedică o persoană să primească bunuri succesorale de la persoana care întocmește dispoziția;

c) admisibilitatea reprezentării în vederea întocmirii unei dispoziții pentru cauză de moarte;

d) interpretarea dispoziției;

e) dolul, violența, eroarea și oricare alte aspecte referitoare la consimțământul sau la intenția persoanei care întocmește dispoziția.

(2) În cazul în care o persoană are capacitatea de a întocmi o dispoziție pentru cauză de moarte în temeiul legii aplicabile în conformitate cu art. 2660 sau 2661, schimbarea ulterioară a legii aplicabile nu afectează capacitatea sa de a modifica sau de a revoca o astfel de dispoziție.

Articolul 2663. Condițiile de formă ale dispozițiilor

pentru cauză de moarte întocmite

în formă scrisă

(1) O dispoziție pentru cauză de moarte întocmită în formă scrisă îndeplinește condițiile de formă în cazul în care forma sa respectă legea:

a) statului în care a fost întocmită dispoziția sau în care a fost încheiat pactul asupra

unei succesiuni viitoare;

b) statului a cărui cetățenie o posedă testatorul sau cel puțin una dintre persoanele a căror succesiune este vizată de un pact asupra unei succesiuni viitoare, fie la momentul întocmirii dispoziției sau al încheierii pactului, fie la momentul decesului;

c) statului în care își are domiciliul testatorul sau cel puțin una dintre persoanele a căror succesiune este vizată de un pact asupra unei succesiuni viitoare, fie la momentul întocmirii dispoziției sau al încheierii pactului, fie la momentul decesului;

d) statului în care își are reședința obișnuită testatorul sau cel puțin una dintre persoanele a căror succesiune este vizată de un pact asupra unei succesiuni viitoare, fie la momentul întocmirii dispoziției sau al încheierii pactului, fie la momentul decesului; sau

e) în ceea ce privește bunurile imobile – a statului în care acestea sînt situate.

(2) Stabilirea faptului dacă testatorul sau persoanele a căror succesiune este vizată de pactul asupra unei succesiuni viitoare au avut domiciliul într-un anume stat este reglementată de legea statului respectiv.

(3) Dispozițiile alin. (1) și (2) se aplică, de asemenea, dispozițiilor pentru cauză de moarte care modifică sau revocă o dispoziție anterioară. Modificarea sau revocarea îndeplinește, de asemenea, condițiile de formă dacă respectă oricare dintre legile în conformitate cu care, în temeiul alin. (1), dispoziția pentru cauză de moarte care a fost modificată sau revocată era valabilă.

(4) În sensul prezentului articol, se consideră că orice dispoziție legală care limitează formele permise de dispoziții pentru cauză de moarte prin trimitere la vîrstă, cetățenie sau la alte condiții personale ale testatorului sau ale persoanelor a căror succesiune este vizată de un pact asupra unei succesiuni viitoare aparține chestiunilor de formă. Același lucru este valabil și pentru calificările pe care trebuie să le posede martorii, necesare pentru validitatea unei dispoziții pentru cauză de moarte.

Articolul 2664. Condițiile de formă ale unei declarații

privind acceptarea sau renunțarea la

moștenire

O declarație privind acceptarea moștenirii, a unui legat sau a unei rezerve succesorale sau renunțarea la acestea ori o declarație concepută să limiteze răspunderea declarantului este valabilă, în ceea ce privește forma, dacă respectă cerințele impuse de:

a) legea aplicabilă succesiunii în temeiul art. 2657 sau 2658; sau

b) legea statului în care declarantul își are reședința obișnuită.

Articolul 2665. Norme speciale privind numirea

și împuternicirile unui administrator

al masei succesorale în anumite situații

(1) Atunci cînd numirea unui administrator este obligatorie sau obligatorie la cerere, în temeiul legii statului în care se află instanțele judecătorești competente să se pronunțe asupra succesiunii conform prezentului capitol, iar legea aplicabilă succesiunii este o lege străină, instanțele din acel stat, atunci cînd sînt sesizate, pot să numească unul sau mai mulți administratori ai masei succesorale în conformitate cu propria lor lege, cu respectarea condițiilor prevăzute în acest articol.

(2) Administratorul numit (administratorii numiți) în conformitate cu prezentul alineat este îndrituit (sînt îndrituiți) să execute testamentul defunctului și/sau să administreze masa succesorală a acestuia în condițiile legii aplicabile succesiunii. În cazul în care legea respectivă nu prevede administrarea masei succesorale de către o persoană care nu are calitatea de beneficiar, instanțele judecătorești din statul în care urmează să fie numit administratorul pot desemna un administrator terț în conformitate cu propria lor lege, dacă respectiva lege nu dispune altfel și dacă există un conflict grav de interese între beneficiari sau între beneficiari și creditori sau alte persoane care au garantat datoriile defunctului, un dezacord între beneficiari cu privire la administrarea masei succesorale sau o masă succesorală dificil de administrat din cauza naturii bunurilor.

(3) Administratorul numit (administratorii numiți) în conformitate cu alin. (1) sau, după caz, alin. (2) este singura persoană (sînt singurele persoane) îndrituită (îndrituite) să exercite împuternicirile menționate la alin. (4)-(8).

(4) Persoana numită ca administrator (persoanele numite ca administratori) în conformitate cu alin. (1)-(3) exercită acele împuterniciri de administrare a masei succesorale pe care le poate (pot) exercita în conformitate cu legea aplicabilă succesiunii. Autoritatea care face numirea stabilește, în cuprinsul hotărîrii sale, condițiile de exercitare a acestor împuterniciri în conformitate cu legea aplicabilă succesiunii.

(5) Atunci cînd legea aplicabilă succesiunii nu conferă competențe suficiente pentru prezervarea bunurilor din masa succesorală sau pentru protejarea drepturilor creditorilor sau ale altor persoane care au garantat datoriile defunctului, autoritatea care face numirea poate hotărî să permită administratorului (administratorilor) să exercite, pe bază reziduală, împuternicirile prevăzute în acest scop în legea proprie și poate stabili, în hotărîrea sa, condiții specifice pentru exercitarea respectivelor împuterniciri în conformitate cu acea lege.

(6) Atunci cînd exercită astfel de împuterniciri reziduale, administratorul (administratorii) trebuie să respecte legea aplicabilă succesiunii în ceea ce privește transferul de proprietate asupra masei succesorale, răspunderea pentru datoriile succesiunii, drepturile beneficiarilor, inclusiv, atunci cînd este cazul, dreptul de a accepta sau de a renunța la succesiune și împuternicirile executorului testamentar al defunctului.

(7) Fără a aduce atingere alin. (4)-(6), autoritatea care numește unul sau mai mulți administratori în conformitate cu alin. (1)-(3) poate hotărî, cu titlu de excepție, atunci cînd legea aplicabilă succesiunii este legea unui stat terț, să confere respectivilor administratori toate împuternicirile de administrare prevăzute în legea statului în care sînt numiți.

(8) Atunci cînd exercită astfel de împuterniciri, administratorii trebuie să respecte, în special, vocația succesorală a beneficiarilor și stabilirea drepturilor lor succesorale, inclusiv drepturile lor la o rezervă succesorală sau la pretenții asupra masei succesorale ori contra moștenitorilor în conformitate cu legea aplicabilă succesiunii.

Articolul 2666. Norme speciale ce impun restricții

cu privire la succesiune sau afectează

succesiunea sub anumite aspect

În cazul în care legea statului în care sînt situate anumite bunuri imobile, anumite întreprinderi sau alte categorii speciale de bunuri conține norme speciale care, din motive economice, familiale sau sociale, stabilesc restricții privind succesiunile sau afectează succesiunile în ceea ce privește acele bunuri, acele norme speciale se aplică succesiunii în măsura în care, în temeiul legii acelui stat, respectivele norme sînt aplicabile indiferent de legea aplicabilă succesiunii.

Articolul 2667. Adaptarea drepturilor reale

În situația în care o persoană invocă un drept real la care este îndrituită în temeiul legii aplicabile succesiunii, iar în legislația statului unde este invocat dreptul real nu este prevăzut dreptul real în cauză, respectivul drept se adaptează, dacă este necesar și în măsura în care acest lucru este posibil, la cel mai apropiat drept real echivalent în temeiul legislației statului respectiv, luînd în considerare obiectivele și interesele urmărite de dreptul real specific și efectele acestuia.

Articolul 2668. Comorienți

În cazul în care două sau mai multe persoane ale căror succesiuni sînt reglementate de legi diferite decedează în împrejurări în care nu se poate stabili cu precizie ordinea în care au survenit decesele și în cazul în care legile respective soluționează diferit această situație sau nu cuprind dispoziții în acest sens, niciun defunct nu are dreptul la succesiunea celuilalt sau a celorlalți defuncți.

Articolul 2669. Succesiunea vacantă

În măsura în care, conform legii aplicabile succesiunii în temeiul prezentului capitol, nu există niciun moștenitor sau niciun legatar pentru bunurile desemnate printr-o dispoziție pentru cauză de moarte și nicio persoană fizică nu are calitatea de moștenitor în temeiul legii, aplicarea legii astfel determinate nu aduce atingere dreptului unui stat sau al unei entități desemnate în acest scop de respectivul stat să dobîndească, în temeiul legii sale, bunurile din masa succesorală situate pe teritoriul său, cu condiția ca creditorii să aibă dreptul să solicite satisfacerea creanțelor lor din masa succesorală în ansamblul său.

Articolul 2670. Domeniul de aplicare

(1) Prezentul capitol se aplică succesiunilor privind masele succesorale ale persoanelor decedate. Prezentul capitol nu se aplică în materie fiscală, vamală sau

administrativă.

(2) Sînt excluse din domeniul de aplicare al prezentului capitol:

a) statutul persoanelor fizice, precum și relațiile de familie și relațiile care, în conformitate cu legea care le este aplicabilă, sînt considerate ca avînd efecte comparabile;

b) capacitatea juridică a persoanelor fizice, fără a aduce atingere dispozițiilor art. 2659 alin. (2) lit. c) și art. 2662;

c) chestiunile referitoare la dispariția, absența sau moartea prezumată a unei persoane fizice;

d) chestiunile legate de aspectele patrimoniale ale regimurilor matrimoniale și de aspectele patrimoniale ale relațiilor care sînt considerate, în conformitate cu legea care le este aplicabilă, ca avînd efecte comparabile cu cele ale căsătoriei;

e) obligațiile de întreținere, altele decît cele pentru cauză de moarte;

f) condițiile de formă ale dispozițiilor privind aspecte patrimoniale pentru cauză de moarte întocmite în formă verbală;

g) drepturile de proprietate și bunurile constituite sau transferate altfel decît prin succesiune, de exemplu prin liberalități, prin proprietatea comună căreia i se aplică dreptul partenerului supraviețuitor, prin planurile de pensii, prin contractele de asigurare și acordurile similare, fără a aduce atingere dispozițiilor art. 2659 alin. (2) lit. i);

h) chestiunile reglementate de dreptul societăților comerciale și al altor organisme, constituite ca persoane juridice sau nu, cum ar fi clauzele incluse în actele constitutive și în statutele societăților comerciale și ale altor organisme, constituite ca persoane juridice sau nu, care stabilesc ce anume se va întîmpla cu acțiunile în cazul decesului membrilor acestora;

i) dizolvarea, expirarea duratei și fuzionarea societăților comerciale și a altor organisme, constituite ca persoane juridice sau nu;

j) constituirea, administrarea și dizolvarea fiduciilor;

k) natura drepturilor reale;

l) orice înregistrare într-un registru a drepturilor de proprietate asupra unor bunuri imobile sau mobile, inclusiv cerințele legale pentru o astfel de înregistrare, precum și efectele înregistrării sau ale lipsei înregistrării unor astfel de drepturi într-un registru.

Capitolul IX

TERMENUL DE PRESCRIPŢIE EXTINCTIVĂ

Articolul 2671. Legea aplicabilă termenului

de prescripţie extinctivă

Prescripţia extinctivă a dreptului la acţiune este guvernată de legea aplicabilă dreptului subiectiv.

PREŞEDINTELE PARLAMENTULUI Eugenia OSTAPCIUC

Nr. 1107-XV. Chişinău, 6 iunie 2002.